2nd International

WORLD WOMEN CONFERENCE

Baku Girls University, Azerbaijan
February 11-12, 2021

THE BOOK OF FULL TEXTS

www.worldwomenconference.org

Volume 2

ISBN 978-625-7720-20-5

Edited by
Nuray Pamuk ÖZTÜRK
Hülya BİNGÖL

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE

11-12 February 2021 / AZERBAIJAN

(THE BOOK OF FULL TEXTS)

EDITORS

Dr. Nuray PAMUK ÖZTÜRK

Dr. Hülya BİNGÖL

All rights of this book belong to ISPEC. Without permission can't be duplicate or copied.

Authors are responsible both ethically and juridically

ISPEC Publications – 2021 ©

Issued: 22.02.2021

ISBN: 978-625-7720-20-5

Bu Kitabın Tüm Hakları ISPEC Yayınevi'ne aittir.

Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.

ISPEC Yayınevi – 2021 ©

Yayın Tarihi: 22.02.2021

ISBN: 978-625-7720-20-5

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

CONFERENCE ID

CONGRESS TITLE

2nd International World Women Conference

DATE and PLACE

February 11-12, 2021
Baku, AZERBAİJAN

ORGANIZATION

Baku Girls University, Azerbaijan

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Ağarehim REHİMOV
Prof. Sevinc RAHIMOVA
Prof. Dr. Hajer HUSEYNOVA
Prof. Dr. Hava ABDULLAYEVA
Prof. Dr. Mahire HUSEYNOVA
Prof. Dr. Intigam CEBRAILOV
Assoc. Prof. Ulduz GEZVINI
Assis. Prof. Nuray PAMUK OZTURK
Dr. Violla MAKHZOUM
Assos. Prof. Hülya BİNGÖL
Assoc. Prof. Nazile ABDULLAZDE
Dr. Solmaz MEMMEDOVA
Elvan CAFEROV
Gönül EDEŞLER
Neslihan BALCI

ACCEPTED PAPERS – 214, REJECTED PAPERS - 48

PARTICIPANT'S COUNTRIES

Turkey-91, Azerbaijan-31, India-28, Nigeria-14, Pakistan-13, Russia-4, Kazakhistan-3, Hungary-2, Bangladesh-2, Bulgaria-2, Algeria-2, Morocco-2, Indonesia-1, United Kingdom-1, Ethiopia-1, South Africa-1, Georgia-1, Cameroon-1, Lebanon-1, Myanmar-1, Romania-1, Sierra Leone-1, Saudi Arabia-1, Uganda-1

WORKSHOP: Turkey-7, India-1

*Double blinded evaluation process

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Meltem ONAY-15 Kasım Cyprus University
Prof. Dr. Serra EREN SARIOĞLU-İstanbul University
Prof. Dr. Mahire HUSEYNOVA - Baku State Pedagogy University
Prof. Dr. Nergüz BULUT SERİN-European University of Lefke
Prof. Dr. Ichiro SAKATA- Tokyo University- member of OECD's Expert Advisory Group (EAG)
Prof. Dr. Özlem ATAY- Ankara University
Prof. Dr. Hajar Huseynova Emin- Azerbaijan State Pedagogy University
Prof. Dr. Hava ABDULLAYEVA, Baku Girls University
Prof. Dr. Irina DERGACHEVA-Moscow State Cultural Institute
Prof. Dr. Intigam CEBRAILOV - Baku Girls University
Prof. Dr. Beraat ÖZÇELİK-İstanbul Teknik University
Prof. Dr. Türkan AKBAYRAK- Hacettepe University
Prof. Dr. Belgin AYDINTAN-Ankara Hacı Bayram Veli University
Prof. Dr. Nurcan ÇALIŞ AÇIKBAŞ- Bilecik Şeyh Edebali University
Prof. Dr. Nezahat ALTUNTAŞ- Aksaray University
Prof. Dr. Nigar YARPUZ-BOZDOĞAN- Çukurova University
Assoc. Prof. Gayana YÜKSEL-Taurida Volodymir Vernadskiy National University
Assoc. Prof. İrge Şener-Çankaya University
Assoc. Prof. Sevinc RAHIMOVA, Baku Girls University
Assoc. Prof. Dr. Veda BİLİCAN GÖKKAYA -Sivas Cumhuriyet University
Assoc. Prof. Dr. Serdar KARAKAYA-Muğla Sıtkı Koçman University
Assoc. Prof. Dr. Arzuhan Burcu GÜLTEKİN- Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Fatma FİDAN- Sakarya University
Assoc. Prof. Dr. Gülüm ŞENER- 15 Kasım Kıbrıs University
Assoc. Prof. Dr. S. Tunay KAMER- Kastamonu University
Assoc. Prof. Dr. Sibel GÜVEN- Çanakkale Onsekiz Mart University
Assoc. Prof. Ulduz GEZVINI, Baku Girls University
Assoc. Prof. Dr. Aslıhan ARDIÇ ÇOBANER-Mersin University
Assoc. Prof. Nazile ABDULLAZDE, Baku Girls University
Assoc. Prof. Nilgun ULUTASDEMIR, Gumushane University
Assoc. Prof. Dr. Gülin TABAKAN- Aksaray University
Assoc. Prof. Dr. Halide Aslan- Ankara University
Dr. Diana J. FOX -Journal of International Women's Studies Bridgewater State University
Dr. Cynthia CORREA-University of São Paulo
Dr. Solmaz MEMMEDOVA - Azerbaijan State Pedagogy University
Dr. Cecilia BJURSELL-Jönköping University

Dr. İlkay KUTLAR- Akdeniz University Women's Studies and Gender Research Center
Dr. Andrea LUCCHEI-University of São Paulo
Dr. Jean Philippe PRAENE-University of La Réunion
Dr. Göklem TEKDEMİR- Istanbul University
Dr. Najwa Al-Hadi Al-Gawili- Al-Marqab University
Dr. Mine BEKAR- Sivas Cumhuriyet University
Dr. Nazife ÖZTÜRK- Süleyman Demirel University
Dr. Mert NAMLI- İstanbul University
Dr. Hatice Nur GERMİR- Manisa Celal Bayar University
Dr. Nesrin YEŞİLMEN- Mardin Artuklu University
Dr. Resmiye ÖZDİLEK- Kocaeli University
Dr. Mehmet Sedat İPAR-T.C. Sinop University
Dr. Serkan KELEŞOĞLU-Ankara University
Dr. Mesude ULUŞEN-Amasya University
Dr. Arzu ALTUNTAŞ-Siirt University
Dr. Ezgi NAZMAN-Sivas Cumhuriyet University
Dr. Leyla DELİBAŞ- Hasan Kalyoncu University
Dr. Meltem ERYILMAZ- Atılım University
Dr. Cihandar HASANHANOĞLU-Başkent University
Dr. Neslihan ÖNDER ÖZDEMİR- Bursa Uludağ University
Dr. Ozge VARIS-Kırklareli University
Dr. Tüba SARI- Bursa Technical University
Dr. Aslı AYTAÇ- Başkent University
Dr. Elif CICEK- Hacettepe University
Dr. Muzaffer Derya SUBAŞI- Dumlupınar University
Dr. Leman KUTLU- Haliç University
Dr. Seda ÖZ YILDIZ- Turkish Police Academy
Dr. Sabahat COŞKUN- Bilecik Şeyh Edebali University
Dr. Handan Türkmen- Bandırma Onyedi Eylül University
Dr. Violla MAKHZOUM - Lebanese Islamic University
Dr. Bekir ÖZKAN-Bursa Technical University
Dr. Güneş Sütcü- Anadolu University
Dr. Müzeyyen Özhavzalı- Kırıkkale University
Dr. A. Selçuk KÖYLÜOĞLU- Selçuk University
Dr. Gizem ORÇİN-Esenyurt University
Dr. Şerife Güvençoğlu- İstanbul Technical University
Dr. Yüksel DEMİREL-Başkent University

WORLD WOMEN CONFERENCE II

by Baku Girls University
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan

CONFERENCE PROGRAM

zoom

Meeting ID: 844 7769 4627
Passcode: 094952

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için https://zoom.us/join sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

Önəmli, Xahiş edirik diqqətlə oxuyasınız

- Konfransımızda Yazı Qaydalarına uyğun göndərilmiş və elmi komissiyadan keçən məruzələr üçün online (video konfran şəklində) çıxış imkanı veriləcəkdir.
- Online məruzə üçün https://zoom.us/join linki üzərindən daxil olaraq "Meeting ID or Personal Link Name" yerinə ID nömrəsinə daxil olaraq konfransa qoşula bilərsiniz.
- ZOOM tədbiqi pulsuzdur və yeni hesab açmağa ehtiyac yoxdur
- ZOOM tədbiqi qeydiyyatdan keçmədən istifadə edilə bilir
- Tədbiq planşet, telefon və komputerlərdə mümkündür
- Hər iclasda məruzəçilər məruzə saatından 5 dəqiqə əvvəl konfransa bağlanmış olmaları lazımdır
- Bütün konfrans iştirakçıları canlı qoşularaq bütün məruzələri izləyə bilərlər.
- Moderator – iclasdakı çıxış və elmi diskussiyalar (sual-cavab) hissəsindən məsuldurlar

Nəzər Yetirilmasi Vaxib Olanlar – TEXNİKİ BİLGİLƏR

- Komputerlərinizdə mikrafon olduğunə və saz vəziyyətdə olmasına əmin olmalısınız.
- ZOOM-da ekran paylaşma xüsusiyyətini bacarmalısınız
- Qəbul edilən məqalə sahiblərinin mail adresinə ZOOM tədbiqindəki linkə aid İD nömrəsi göndəriləcəkdir.
- Sertifikatlar konfransdan sonra sizlərə PDF olaraq göndəriləcəkdir.
- Konfrans proqramında yer və saat dəyişikliyi kimi tələblər nəzərə alınmayacaqdır.

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to attend a meeting online, login via https://zoom.us/join site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,
exp. H-1, Ramazan BİÇER

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

-Opening Ceremony-

-Açılış Məruzələri-

-Açılış Konuşmaları-

Time Zones

Honorary President of the Congress
Prof. Dr. Ağarehim REHİMOV
Chair of Trustees Board of Baku Girls University

*****

Chair of Organizing Committee
Prof. Dr. Sevinc RAHIMOVA
The Rector Baku Girls University

*****

Member of Organizing Committee
Assoc. Prof. Dr. Ulduz QEZVİNİ
Baku Girls University

*****

Member of Organizing Committee
Prof. Dr. Sevinc ABBASOVA
Nakhchivan State University

OPENING WORKSHOPS

Dr. Seda TÜFEKÇİOĞLU, Dr. Deniz TUNÇER, Tuğba AYDIN ÖZTÜRK - LOTUS ISTANBUL

(CONCERT)

WORKSHOP ÇALIŞMALARI (WORKSHOP STUDIES)

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

11.02.2021
SESSION-1 HALL-1

MODERATÖR: Prof. Dr. Ramazan BİÇER

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Salih GECİT	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/İslami İlimler Fakültesi	CAHİLİYE DEVRİ ARABİSTAN TOPLUMU İLE ÇAĞIMIZ BATI DÜNYASINDA KADIN MAĞDURİYETİ (WOMEN'S VICTIMS IN THE WESTERN WORLD WITH THE ARABIAN SOCIETY)
Prof. Dr. Ramazan BİÇER	Sakarya Üniversitesi/ İlahiyat Fakültesi	DİNİ ALANDA NEGATİF KADIN ALGISI OLUŞTURMANIN KAYNAĞI NEDİR? (WHAT IS THE MAIN SOURCES OF NEGATIVE WOMEN PERCEPTION IN THE RELIGIOUS AREA)
Muhammmad Suleman Nasir	Gomal University/ Department of Islamic Studies and Arabic	THE ROLE OF WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY FROM ISLAMIC PERSPECTIVE
Dr. Selahattin YAKUT	Yozgat Bozok Üniversitesi/ İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Psikolojisi ABD	KADIN: DİN VE KÜLTÜR PENCERESİNDEN BİR BAKIŞ (THE WOMEN: A LOOK FROM THE WINDOW OF RELIGION AND CULTURE)
Rehana Kanwal	National College of Business Administration and Economics/ Department of Islamic Studies	THE STATUS AND RIGHTS OF WOMEN MENTIONED IN ISLAM
Rehana Kanwal	National College of Business Administration and Economics/ Department of Islamic Studies	PROTECTION OF WORKING WOMEN'S RIGHTS IN THE LIGHT OF ISLAM
Irshadullah - Dr. Hafiz Abdul Majeed - Qismat Khan	Gomal University/ Ph.D Scholar - Gomal University/ Assistant Professor - Gomal University/ Ph.D Scholar	WOMEN RIGHTS OF EMPOWERMENT IN THE LIGHT OF ISLAM

Aynur Babayeva	Chief Specialist of the National Museum of History of Azerbaijan ANAS	THE OPENING OF THE FIRST GIRLS' SCHOOL IN THE MUSLIM WORLD IN BAKU
Dr. Monisa Qadri - Umer Iqbal	Islamic University of Science & Technology/ Journalism and Mass Communication - Islamic University of Science & Technology/ Department of Journalism & Mass Communication	NEWS AND WOMEN: ANALYSING CONTENT FROM MAINSTREAM INDIAN NEWS MEDIA ON RELIGION
MULAZIM KHAN - DR. MANZOOR AHMAD	Gomal University/ Islamiat Department - Gomal University/ Islamiat Department	A COMPARATIVE STUDY OF THE STATUS OF WOMEN IN ISLAM AND DIFFERNENT RELIGIONS

11.02.2021
SESSION-1 HALL-2
MODERATÖR: Prof. Hajar Huseynova

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
PhD. Victoria Bilge YILMAZ	Ankara Yıldırım Beyazıt University/ School of Foreign Languages	STEVIE SMITH'S POETRY: DIFFICULTY OF CATEGORISATION
Prof. Hajar Huseynova	Azərbaycan Dövlət Pedagoji Üniversiteti/ Filologiya fakültesi	TARIX YAZAN AZƏRBAYCAN-TÜRK QADINLARI (AZERBAIJANI-TURKISH CHRONICLER WOMEN)
Assoc. Prof. Dr. Leyla Çiğdem DALKILIÇ	Ankara Üniversitesi/ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı	H.Z. UŞAKLIGİL'İN "AŞKI-MEMNU" ADLI ESERİ İLE L.N. TOLSTOY'UN "ANNA KARENINA" ADLI ESERİNDEKİ KADIN BAŞKAHRAMAN İMGESİ (THE IMAGE OF MAIN WOMAN HEROS IN THE NOVEL OF H.Z.USAKLIGIL'S "FORBIDDEN LOVE" AND L.V.TOLSTOY'S ANNA KARENINA)
Prof. Dr. Feryal Cubukcu	Dokuz Eylul University/ Faculty of Education	OBJECTS OF PITY AS OBJECTS OF DESIRE IN "THE DEAD ALIVE" AND "THE DREAM WOMAN"
Türkan Azad qızı Mehdiyeva	AMEA akad. Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutu	MÜASİR ƏRƏB YAZIÇISI LEYLA ƏL-BALƏBƏKKİNİN NƏSRİNDƏ QADIN AZADLIĞI (CONTEMPORARY ARABIC WRITER LAYLA BAALBAKKI IN THE PROSE OF WOMEN'S FREEDOM)
Bilal Alarli HUSEYNOV	Naxçıvan Dövlət Universite/ elmlər doktorluğu üzrə dissertantı	AZƏRBAYCAN FOLKLORUNDA LAYLALARIN VƏ OXŞAMALARIN JANRDAXİLİ DƏYİŞMƏLƏRİ (INTRA-GENRE CHANGES OF LULLABIES (LAYLA) AND PAMPERING SONG (OKHSHAMA) IN AZERBAIJANI FOLKLORE)
Dr. Özgül ÖZBEK GİRAY	Artvin Çoruh Üniversitesi/Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı	İBRAHİM ALÂETTİN GÖVSA'NIN KALEMİNDEN KADIN ("WOMAN" BY IBRAHIM ALÂETTIN GOVSA'S PEN)

Arzu Vaqif qızı Əliyeva	AMEA Folklor İnstitutu/ Doktorant	KOLLEKTİV-ŞÜURSUZLUQ NƏZƏRİYYƏSİ: İCTİMAİ CİNSİYYƏT ROLLARINDA QADIN (ATALAR SÖZLƏRİ NÜMUNƏLƏRİ ƏSASINDA) (COLLECTIVE-UNCONSCIOUS THEORY: WOMEN IN SOCIAL GENDER ROLES (BASED ON EXAMPLES FROM PROVERBS))
Xəlilli Jalə	AMEA Folklor İnstitutu/Türk Xalqları Ədəbiyyatı ixtisası	TÜRK XALQ DASTANLARINDA ALP QADIN VƏ ONA AD VERİLMƏSİ MOTİVİ (ALPIAN WOMAN AND MOTIVATION OF NAMING HER IN TURKISH FOLK EPICS)
Dr. F.Begum Yildizeli	Bilecik Seyh Edebali University	ENGLISH WOMEN PORTRAITS FROM THE OTTOMAN BALKANS: MISS IRBY AND MRS MACKENZIE
Dr. Zümrüt ALTINDAĞ	Koaceli University/Department of Western Languages and Literatures	THE SUBVERSIVE REWRITING OF MYTHS: CAROL ANN DUFFY'S THE WORLD'S WIFE
Əliyeva Pakizə İsrayıl qızı	AMEA Şəki Regional Elmi Mərkəz, ADPU-nun Şəki filialı	ARİF ABDULLAZADƏNİN POEZİYASINDA QADIN (A WOMAN IN ARIF ABDULLAZADEH'S POETRY)

11.02.2021
SESSION-1 HALL-3
MODERATÖR: Assoc. Prof. Abdullazadə Nazilə Əbdül qızı

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Mustafa GÜLTEKİN	Anadolu University	OTHERIZATION OF WOMEN IN ROBERT MUSIL'S GRIGIA
Dr. Mustafa GÜLTEKİN	Anadolu University	A SEMIOTIC ANALYSIS OF GENDER DIFFERENCES IN ROBERT MUSIL'S TONKA
Meherremova Elmira Meherrem qızı	ADPU-nun Tətbiqi tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı	AZƏRBAYCAN ƏDƏBIYYATINDA QADIN SURƏTLƏRI (FEMALE COPIES IN AZERBAIJANI LITERATURE)
Dr. Aylin ERASLAN	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü	ZORUNLU GÖÇÜN SURİYELİ KADINLAR ÜZERİNDEKİ SOYO-EKONOMİK ETKİLERİ (SOIO-ECONOMIC IMPACTS OF FORCED MIGRATION ON SYRIAN WOMEN)
Anarkul Bekmyrzakyzy Salkynbay - Ulzhan Usenkyzy Anarbekova	Al-Farabi Kazakh National University/ Doctor of philological sciences - Al-Farabi Kazakh National University	A FEMALE ACADEMICIAN WHO CONTRIBUTED TO THE KAZAKH ORTHOGRAPHY
Assoc. Prof. Dr. Nuray ALİYEVA	Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölümü	AZERBAYCAN DESTANLARININ KADIN KAHRAMANLARI (WOMEN HEROES OF AZERBAIJANI EPICS)
Irina-Ana Drobot	Technical University of Civil Engineering	INDIVIDUALISM AND COLLECTIVISM IN VIRGINIA WOOLF'S WORKS

PhD Zemine Ziyayeva	Hazar Üniversitesi	XX. YÜZYILDA KADIN SORUNU VE FÜYÛZAT DERGİSİNE YANSIMASI (XX. THE WOMEN'S PROBLEM IN THE 21st CENTURY AND ITS REFLECTION ON FUYATZAT MAGAZINE)
Aynur Aydın qızı Fərəcova	Azərbaycan Texniki Universiteti/ Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru	“KİTABİ-DƏDƏ QORQUD” DASTANINDA ANA-OĞUL MÜNASİBƏTLƏRİ (MOTHER-SON RELATIONS IN THE EPOS “KITABI-DADA GORGUD”)
Turanə Əhmədağa qızı Hüseynova	ARTİ-nin Psixologiya və xüsusi təhsil şöbəsinin baş mütəxəssisi	ŞƏXSIYYƏTIN TEMPERAMENT XASSƏLƏRININ CINS FƏRQLƏRI (GENDER DIFFERENCES IN TEMPERAMENTAL CHARACTERISTICS OF A PERSON)
Abdullazadə Nazilə Əbdül qızı	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti/ Pedaqogika Üzrə Fəlsəfə Doktoru	MAHİRƏ NAĞIQIZI POEZİYASINDA ZƏFƏR MÖVZUSU (THEME OF VICTORY IN MAHIRA NAGIGIZI'S POETRY)

11.02.2021
SESSION-1 HALL-4
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Nurefşam ÇALDIRAN - Başak ÖNEY	Bezmialem Vakıf Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik - Bezmialem Vakıf Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik	MENSTRUASYON DÖNEMİNDE BESLENME (NUTRITION DURING MENSTRUATION)
Dr. Dinesh KUMAR	Associate Professor, Community Medicine, Dr. Rajendra Prasad Government Medical College, Kangra at Tanda, Himachal Pradesh, India	RIGHT TO CHOOSE HUSBAND AT THE TIME OF MARRIAGE IMPROVES REPRODUCTIVE HEALTH: AN EVIDENCE FROM TRIBAL HILLY AREA OF INDIA
Assoc. Prof. Dr. Fatma BAŞAR	Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı	KADIN SAĞLIK ÇALIŞANLARI: COVID-19 PANDEMİSİ (WOMEN HEALTHCARE PROFESSIONALS: COVID-19 PANDEMIC)
Res. Asst. Esra KARATAŞ OKYAY - Dr. Esra GÜNEY - Assoc. Prof. Dr. Tuba UÇAR	İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü - İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü - İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü	GEBELİKTEN KAÇINMA ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE UYARLAMASI: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI (TURKISH ADAPTATION OF THE DESIRE TO AVOID PREGNANCY SCALE: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY)
Lecturer Sümeyye BARUT - Dr. Esra GÜNEY - Assoc. Prof. Dr. Tuba UÇAR	Fırat Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü - İnönü Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü - İnönü Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü	ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARDA STRESLE BAŞ ETME TARZLARININ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA (THE EVALUATION OF STRESS COPING STYLES AND PERSONALITY TRAITS IN WOMEN SUBJECTED TO VIOLENCE: A COMPARATIVE STUDY)

Dr. Saka Mohammed Jimoh - Dr. Aisha Oluwatoyin - Dr. Munirat Ayoola Afolayan	Health Sciences University/ Department of Epidemiology and Community Health Faculty of Clinical Sciences College - Health Sciences University/ Department of Epidemiology and Community Health Faculty of Clinical Sciences College - Health Sciences University/ Department of Epidemiology and Community Health Faculty of Clinical Sciences College	ASSESSMENT OF INNOVATIVE PATHWAYS TO RESHAPE LOCAL ACTION AND INVEST ON WOMEN FRONTLINE HEALTH WORKERS FOR TASK SHIFTING AND TASK SHARING IN NIGERIA
Assoc. Prof. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN	Başkent Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü	IMPROVING WOMEN'S MENTAL HEALTH
Dr. Aygün Aliyeva - Dr. Leyla Semiha Şen	Marmara Üniversitesi/ Tıp Fakültesi Genel Cerrahi A.B.D - Marmara Üniversitesi/ Pendik Eğitim Araştırma Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği	KADINLARDA MEME SAĞLIĞI VE HASTANIN HEKİM SEÇİMİNDE HEKİMİN CİNSİYETİNİN ETKİSİ (BREAST HEALTH IN WOMEN AND THE EFFECT OF THE DOCTOR'S GENDER ON THE PATIENT'S CHOICE OF A DOCTOR)
Hatice Kübra ÇAKMAK - Kezban BAYRAMLAR	Hasan Kalyoncu Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü - Hasan Kalyoncu Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	PELVİK ORGAN PROLAPSUSU OLAN KADINLARDA KLİNİK PİLATES EGZERSİZLERİNİN AĞRI, YAŞAM KALİTESİ VE CİNSEL FONKSİYON ÜZERİNE ETKİSİ (THE EFFECT OF CLINICAL PILATES EXERCISES ON PAIN, QUALITY OF LIFE AND SEXUAL FUNCTION ON WOMEN WITH PELVIC ORGAN PROLAPSE)
Waffa Bouafia - Abdelmoudjib Ghecham	University of Batna/ Biotechnology Laboratory of Bioactive Molecules and Cellular Physiopathology , Faculty of natural sciences and life - University of Batna/ Biotechnology Laboratory of Bioactive Molecules and Cellular Physiopathology , Faculty of natural sciences and life	ASSOCIATION OF OBESITY AND ANOVULATORY INFERTILITY IN A POPULATION OF ALGERIAN WOMEN
Abdelmoudjib Ghecham - Waffa Bouafia	University of Batna/ Biotechnology Laboratory of Bioactive Molecules and Cellular Physiopathology Faculty of natural sciences and life - University of Batna/ Biotechnology Laboratory of Bioactive Molecules and Cellular Physiopathology Faculty of natural sciences and life	EPIDEMIOLOGICAL PARAMETERS OF VIRAL HEPATITIS IN MEN AND WOMEN FROM THE GENERAL POPULATION-BASED SAMPLE FROM ALGERIA

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 12.30- 13.00 (Istanbul time)

13.30-14.00 (Baku Time)

11.02.2021
SESSION-2 HALL-1
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Prachi Motiyani	Gujarat University/ University School of Law	GENDER EQUALITY AND HEALTH: THE KEY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
Lubna Shakir - Hina Khalid - Komal Najam - Nasira Saeed	Hajvery University/Faculty of Pharmacy - Hajvery University/ Faculty of Pharmacy - Hajvery University/ Faculty of Pharmacy - Hajvery University/ Faculty of Pharmacy	ANALYSIS OF SKIN LIGHTENING PRACTICE IN PAKISTAN AND THEIR ADVERSARIAL EFFECTS
Asst. Prof. Ekaterina Georgieva - Asst. Prof. Nadia Vlaeva - Prof. Krasimira Benkova	Trakia University/ Medical faculty, Department of General and clinical pathology, forensic medicine, deontology and dermatovenerology - Trakia University/ Medical Faculty, Department of Social activities, Medical Faculty - Trakia University/ Medical Faculty, Department of Social activities, Medical Faculty	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HEROIN USE AND CRIME IN BULGARIAN WOMAN PRISONERS
Sevda UZUN - Nursen KULAKAC - Nilgun ULUTASDEMIR	Gümüşhane University/ Faculty of Health Science - Gümüşhane University/ Faculty of Health Science - Gümüşhane University/ Faculty of Health Science	PSYCHOSOCIAL EFFECT OF CANCER IN WOMEN

Sevda UZUN - Nursen KULAKAC - Nilgun ULUTASDEMIR	Gümüşhane University/ Faculty of Health Science - Gümüşhane University/ Faculty of Health Science - Gümüşhane University/ Faculty of Health Science	WOMEN AND SUBSTANCE ADDICTION AS A SOCIAL PROBLEM; POLICIES AND PRECAUTIONS
Fatimazahrae Moutia	A P.h.D candidate enrolled in Moroccan Cultural Studies centre at Sidi Mohamed Ben Abdellah University	THE IMPACT OF BREAST CANCER ON BODY IMAGE AMONG MOROCCAN WOMEN
Günel Bayramlı - Eldar Əliyev	Azərbaycan Tibb Universiteti/ II Cərrahi xəstəliklər kafedrası - Azərbaycan Tibb Universiteti/ II Cərrahi xəstəliklər kafedrası	LIPOSAKSIYA ƏMƏLIYYATI ZAMANI PASIENT SECIMININ ASPEKTLƏRI (ASPECTS OF PATIENT SELECTION DURING LIPOSUCTION)
Dr. Aishat Oluwatoyin SAKA - Dr. SAKA Mohammed Jimoh - Bumi Mokolu	University of Ilorin/ Paediatric and Child Health Faculty - University of Ilorin/ Epidemiology and Community - Ilorin Teaching Hospital/ Paediatric and Child Health	CAUSES AND EFFECTS OF MALNUTRITION; A CASE STUDY OF WOMEN OF CHILD BEARING AGE IN ILORIN EAST LOCAL GOVERNMENT AREA OF KWARA STATE NIGERIA
Assoc. Prof. Emre Yanikkerem - Res Asst. Nicole Esmeray	Manisa Celal Bayar University/ Faculty of Health Science - Manisa Celal Bayar University/ Faculty of Health Science	İŞİTME ENGELLİ KADINLARA VERİLEN EĞİTİMİN PAP SMEAR TESTİ YAPTIRMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİ (THE EFFECT OF EDUCATION GIVEN TO HEARING IMPAIRED WOMEN ON THE BEHAVIORS OF PAP SMEAR SCREENING)
Assoc. Prof. Emre Yanikkerem - Res Asst. Nicole Esmeray - Res Asst. Aslı Karakuş Selçuk	Manisa Celal Bayar University/ Faculty of Health Science - Manisa Celal Bayar University/ Faculty of Health Science - Manisa Celal Bayar University/ Faculty of Health Science	TÜRK GEBE KADINLARDA DOĞUM KORKUSU VE İLGİLİ FAKTÖRLERLE ÖZ-YETERLİK (FEAR OF CHILDBIRTH AND SELF-EFFICACY WITH RELATED FACTORS IN TURKISH PREGNANT WOMEN)

11.02.2021
SESSION-2 HALL-2
MODERATÖR: Prof. Dr. Asiye Durmaz AKYOL

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
PhD Arzu Güngör TOLASA - Prof. Dr. Asiye Durmaz AKYOL	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi - Ege Üniversitesi/ Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği	SOSYAL BİLİŞSEL ÖĞRENME KURAMI VE ADAPTASYON MODELİNE DAYALI DİYABETİK AYAK EĞİTİMİNİN KADIN DİYABETLİ BİREYLERDE ÖZ ETKİLİLİĞE ETKİSİ (THE EFFECT OF DIABETIC FOOT TRAINING BASED ON SOCIAL COGNITIVE LEARNING THEORY AND ADAPTATION MODEL ON SELF-EFFECTIVENESS IN DIABETIC WOMEN)
Assoc. Prof. Dr. Büşra CESUR - Res. Asst. Merve Ayşe BOZKURT	Cumhuriyet University/ Faculty of Health Sciences - Cumhuriyet University/ Faculty of Health Sciences	THE IMPORTANT POINT IN IMPROVING COMMUNITY HEALTH: WOMEN'S HEALTH LITERACY
Dr. Hina Khalid	Hajvery University/ Lecturer and Program Coordinator	PREGNANT EPILEPTIC WOMEN'S PROBLEMS REGARDING DRUGS AND THEIR MANAGEMENT
PhD, DNSc Jestoni D. Maniago	College of Applied Medical Sciences Majmaah University/ Department of Nursing	NURSES' KANGAROO MOTHER CARE PRACTICE IMPLEMENTATION AND FUTURE CHALLENGES: A SYSTEMATIC REVIEW OF LITERATURE
Res. Asst. Rüveyda Ölmez Yalazı - Prof. Dr. Nurdan Demirci	İstinye Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü - Marmara Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları AD	SEZARYEN SONRASI SAKIZ ÇİĞNEMEK ETKİLİ MİDİR? (IS IT EFFECTIVE TO CHEW GUM AFTER CESAREAN?)
Lecturer Ebru CİRBAN EKREM - Assoc. Prof. Dr. Sezer ER GÜNERİ	Bartın Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği AD - Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD	DİJİTAL DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDET (VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE DIGITAL WORLD)

Gashaw Garedew Woldeamanuel - Teshome Gensa Geta - Tesfaye Petros Mohammed - Mulualem Belachew Shuba - Temesegen Abera Bafa	Wolkite University/ Department of Biomedical Sciences - Wolkite University/ Department of Biomedical Sciences - Wolkite University/ Department of Internal Medicine - Wolkite University/ Department of Biomedical Sciences - Wolkite University/ Department of Medical Laboratory Sciences	EFFECT OF NUTRITIONAL STATUS OF PREGNANT WOMEN ON BIRTH WEIGHT OF NEWBORNS
Res. Asst. Hamide ARSLAN - Assoc. Prof. Dr. Özlem CAN GÜRKAN	Marmara Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD Marmara Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD	COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNE YANSIMALARI (THE REFLECTION OF THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD ON GENDER INEQUALITY)
Elena Arsenyeva - Marina Guseva - Elena Andreeva	Kosygin State University of Russia/ Graduate Student - Kosygin State University of Russia/ Department of Artistic Modeling - Kosygin State University of Russia/ Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products	ORTHOPEDIC BRA AS A FACTOR OF INCREASING THE QUALITY OF LIFE OF WOMEN AFTER MASTECTOMY

11.02.2021
SESSION-2 HALL-3
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Serap ÜNAL

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Anuja Halder	The English and Foreign Languages University	DISCURSIVE PORTRAYAL OF WOMEN'S BODY IN SELECTED ENGLISH SONGS
Olayinka Magbagbeola	University of Ilorin/ Department of the Performing Arts	MALE HEGEMONY, FEMALE "DOLLIFICATION" AND POSTNORMAL TROPES IN OLU'DOLAPO'S WITH OR WITHOUT
Asst. Prof. Nuri Özer ERBAY	İstanbul University/ Museum Management Department	2020 YILI ARKEOLOJİK BULUNTULARDA KADIN (WOMEN IN ARCHEOLOGICAL FINDS 2020)
Prof. Dr. Fethiye ERBAY	İstanbul University/ Museum Management Department	MUSEUM DEDICATE TO WOMEN IN ISTANBUL
Assoc. Prof. Mutlu ERBAY	Boğaziçi University/ Fine Arts Department	RESİM VE HEYKELDE KADIN SAÇ MODELLERİ (FEMALE HAIRSTYLES IN PAINTING AND SCULPTURE)
Dr. Başak Çakmak	Doğuş Üniversitesi	İDEAL OLMAYAN KADIN GÜZELLİĞİNİN TEMSİLİ (REPRESENTATION OF UNIDEAL FEMALE BEAUTY)
Ayse GUNGOR PhD Student	Yıldız Technical University/ Faculty of Art and Design	POSITION OF THE AUDIENCE IN THE ART OF PERFORMANCE: AN EXAMPLE OF MARINA ABROMOVIC

Assoc. Prof. Dr. Serap ÜNAL	Süleyman Demirel Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölüm Başkanı	GÖLLER BÖLGESİ PİŞMİŞ TOPRAK KÜLTÜRÜNDE KADIN (WOMAN IN THE LAKE REGION TERRACOTTA CULTURE)
Lect. Eda NERGİZ - Prof. Sirin AKBULUT DEMİRCİ	Giresun University/ State Conservatory Music Department Bursa Uludag University/ Faculty of Education Music Educaiton Department	TURKISH WOMEN COMPOSERS IN SOLO PIANO LITERATURE
Oludolapo Ojediran	University of Ilorin/ Performing Arts Department	RENEGOTIATING GENDERED SELF AND FEMININE VALUES IN TWO SELECTED NOLLYWOOD FILMS
Y. Mimar Merve SARIÇELİK - Assoc. Prof. Dr. Özlem Arıtan	TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi - Dokuz Eylül Üniversitesi	MİMARLIK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMUNDA KADININ ROLÜ VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİMARLIK – KADIN İLİŞKİSİ (THE ROLE OF WOMEN IN THE FORMATION OF ARCHITECTURAL CULTURE AND THE RELATION OF ARCHITECTURE - WOMEN IN THE EARLY REPUBLIC PERIOD)
Ali kyzy Kurmanzhan - Marina Guseva - Elena Andreeva	Kosygin State University of Russia - Kosygin State University of Russia - Kosygin State University of Russia	ON THE INFLUENCE OF NATIONAL TRADITIONS ON THE DESIGN OF A MODERN WEDDING SUIT OF KYRGYZ WOMEN

11.02.2021
SESSION-2 HALL-4
MODERATÖR: Prof. Dr. Neslihan KIYAR

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Neslihan KIYAR	Kocaeli Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Fakültesi	KADIN PERFORMANS PRATİKLERİ VE BULANIKLAŞAN TOPLUMSAL CİNSİYET TEMSİLİNDE ANLATI (THE NARRATION IN THE REPRESENTATION OF WOMEN PERFORMANCE PRACTICES AND BLURRING OF SOCIAL GENDER)
Prof. Rayihə Əmənzadə - Qafarova Günel	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası/ Azərbaycan Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda şöbə müdiri - Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası/ Memarlıq və İncəsənət İnstitunun Fəlsələ doktoru	AZƏRBAYCANIN QADIN HOKMDARLARININ MƏQBƏRƏLƏRI (TOMBS OF WOMEN RULERS OF AZERBAIJAN)
Anindita Shome PhD Candidate	University of Hyderabad	RE-TELLING OF MYTHS AND EPICS, RECONSTRUCTION OF PATRIARCHAL SPACES: AN EXPLORATION OF CHITRA BANERJEE DIVAKARUNI'S THE FOREST OF ENCHANTMENTS
Stephen Oghenеruro Okpadah	University of Ilorin/ Department of the Performing Arts	RESOUNDING VOICES OF THE AFRICAN WOMAN ON THE GLOBAL SCREEN
Dr. Gülşen Şefika BERBER	Manisa Celal Bayar Üniversitesi/ Salihli MYO, Moda Tasarımı Programı	MİTLERDE TANRIÇALARIN EĞİRME VE DOKUMA EYLEMLERİ (SPINNING AND WEAVING ACTIONS OF THE GODDESSES IN THE MYTHS)
Assoc. Prof. Esra SAĞLIK	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/ Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi	BİLİME VE SANATA YÖN VEREN ÖNCÜ KADINLAR HEYKEL PROJESİ (PIONEER WOMEN WHO SHAPED SCIENCE AND ART SCULPTURE PROJECT)

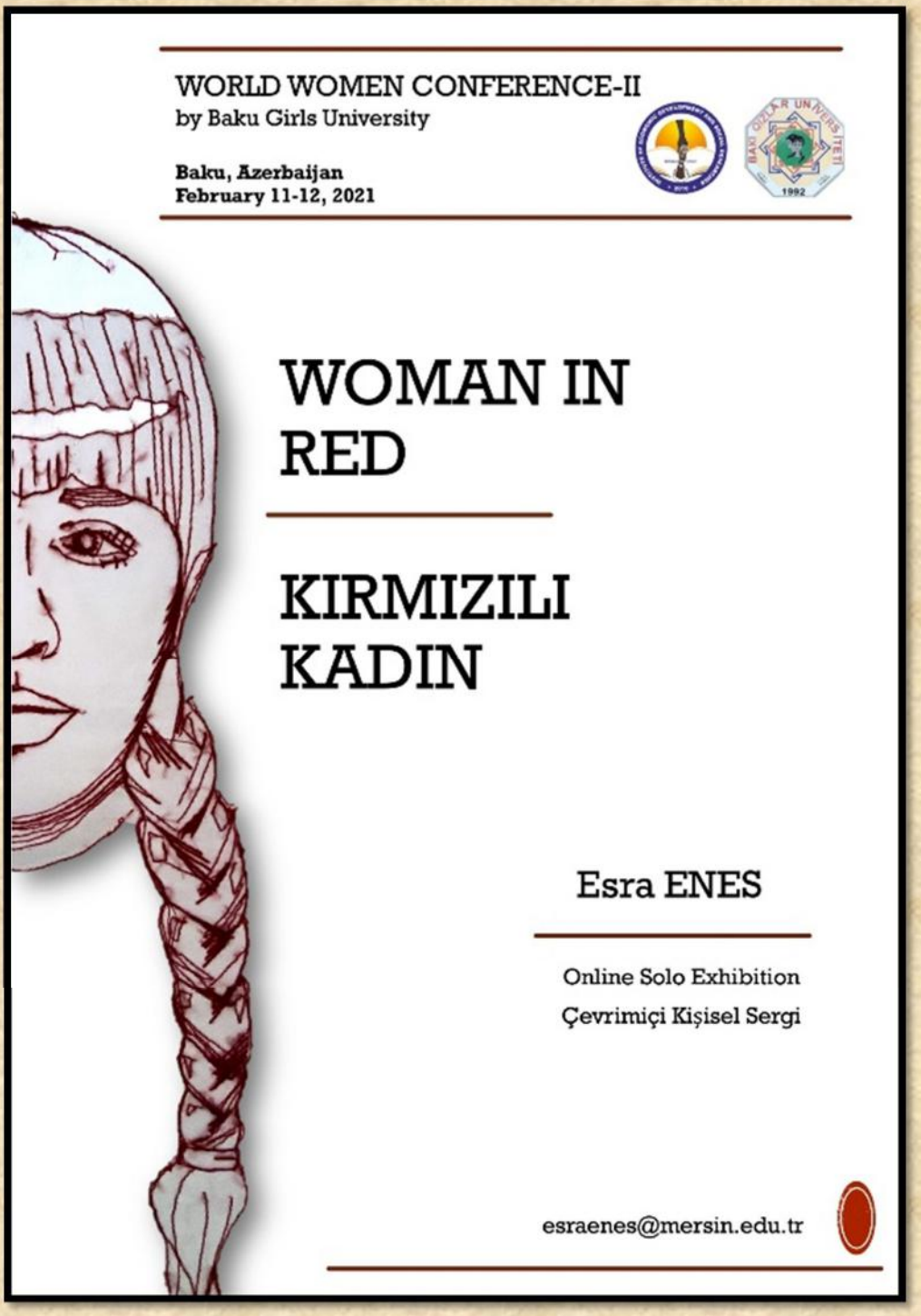
Akpore Nicholas Efe	Osun State University/ Department of Theatre Arts	THE ROLE OF THE COMMUNITY THEATRE IN ARTICULATING HUMAN RIGHTS CONSCIOUSNESS FOR WOMEN IN NIGERIA
Kopylova Maria Dmitrievna - Getmantseva Varvara Vladimirovna - Andreeva Elena Georgievna	FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin - FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin - FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin	PROSPECTS FOR THE PRODUCTION OF WOMEN'S AND CHILDREN'S CLOTHES IN THE FAMILY LOOK STYLE

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 15.30- 16.00 (Istanbul time)

16.30-17.00 (Baku Time)

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

11.02.2021
SESSION-3 HALL-1
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Ali Fuat GÖKÇE

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Res. Asst. Nilüfer AYHAN	Hasan Kalyoncu Üniversitesi/ Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku ABD	KADIN İŞÇİ ÇALIŞTIRMA YASAKLARINA GENEL BİR BAKIŞ (AN OVERVIEW ABOUT PROHIBITION TO WOMEN WORKERS)
Dr. Pyali Chatterjee	MATS University/ MATS Law School	A CRITICAL STUDY OF ABORTION RIGHT OF A SURROGATE MOTHER UNDER THE SURROGACY (REGULATION) BILL, 2019
Assoc. Prof. Dr. Ali Fuat Gökçe	Gaziantep Üniversitesi/ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü	KADIN VE SİYASET: SORUNLAR-ÖNERİLER (WOMEN AND POLITICS: PROBLEMS-SUGGESTIONS)
Researcher Himani Binjola - Diksha Bisht - Researcher Keshav Patel	Graphic Era Hill University/ Researcher - Graphic Era Hill University - MGCGU 157 Corresponding Author, Researcher	REPORTING OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN MAINSTREAM MEDIA AND ITS SUBSEQUENT EFFECT IN FORMULATING PUBLIC OPINION FOR TOUGHER PUNISHMENTS
Adila Majeed	Aligarh Muslim University/ Department of Political Science	OSCILLATING IN THE DARK: INDIAN MUSLIM WOMEN AND THEIR RIGHTS THROUGH PERSONAL AND CONSTITUTIONAL LAWS
Dr. Ayşe GÜNEŞ	Bartın Üniversitesi/ Hukuk Bilimleri ABD, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	KESİŞİMSELLİK YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA CEDAW KOMİTESİ'NİN 35 NOLU TAVSİYE KARARI'NIN ANALİZİ (ANALYSIS OF THE CEDAW COMMITTEE'S GENERAL RECOMMENDATION NO. 35 IN THE CONTEXT OF INTERSECTIONALITY APPROACH)
Dr. Manotar Tampubolon	Christian University of Indonesia/ Lecturer, Faculty of law	VIRGINITY TEST ON POLICE PERSONNEL SELECTION IN INDONESIA: A HUMAN RIGHTS PERSPECTIVE

11.02.2021
SESSION-3 HALL-2
MODERATÖR: Prof. Dr. Okyay UÇAN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Meltem İNCE YENİLMEZ	Yasar University/ Deprt. of Economics	GENDER POLITICS AND EU IN THE TIME OF CRISIS
Asst. Prof. Mrs. Kalpana SINGH	Ranchi University/ University Department of Economics	ADDITIVE ASPECTS OF WOMEN IN PANDEMIC: AN ECOFEMINIST PERSPECTIVE
Prof. Dr. Syed Maqsood Zia Shah - Dr. Faiz Muhmmad Shaikh - Dr. Anwar Ali Shah G.Syed	Shah Abdul Latif University - SZABIST-Larkana - University of Sindh University	IMPACT OF COVID-19 ON WOMEN EMPOWERMENT IN SMES BUSINESS IN SINDH-PAKISTAN
Prof. Dr. Maqsood Zia Shah - Dr. Faiz Muhmmad Shaikh - Dr. Anwar Ali Shah G.Syed	Shah Abdul Latif University/ Abdul Latif University - SZABIST-Dokri - Professor-Emeritus -IBA-University of Sindh Jamshoro	IMPACT OF COVID-19 ON WORKING WOMEN IN SMES: A CASE STUDY OF SINDH
Esin Esra ŞAHİN - Prof. Dr. Okyay UÇAN	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/ İİBF, İktisat Bölümü - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/ İİBF, İktisat Bölümü	KADIN İSTİHDAMININ EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİLERİ: TÜRKİYE ÜZERİNE EKONOMETRİK BİR ANALİZ (THE EFFECTS OF WOMEN'S EMPLOYMENT ON ECONOMIC GROWTH: AN ECONOMETRIC ANALYSIS ON TURKEY)
Prof. Dr. Okyay UÇAN - Esra KOÇAK	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/ İktisat Bölümü - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi/ İktisat Bölümü	TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIĞI ETKİLEYEN SOSYOEKONOMİK FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ANALİZ (THE SOCIOECONOMIC FACTORS AFFECTING AN ANALYSIS ON FERTILITY IN TURKEY)

Aminu Muhammad FAGGE - Gambo Babandi GUMEL - Abdul-Razaq Rilwan ITARI - Abubakar HASSAN	Federal University/ Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences - Federal University/ Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences - Federal University/ Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences - Federal University/ Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences	ROLE OF RURAL SAVINGS SCHEMES (RSS) IN WOMEN ENTREPRENEURSHIP EMPOWERMENT IN JIGAWA, NIGERIA
Dr. Ritu	NDIM/ Marketing	WOMEN ENTREPRENEURS A BUDDING CARRIER IN PANDEMIC 2021
OYEDIRAN Wasiu Oyeleke (Ph.D.)	Federal University of Agriculture/ Department of Agricultural Extension and Rural Development	ASSESSMENT OF MELON PROCESSING TECHNOLOGY AND ECONOMIC RETURNS ON THE WELL-BEING OF RURAL WOMEN IN THE NORTHERN NIGERIA
Fasasi Rafiat Bolanle	Federal University of Agriculture/ Agricultural Extension and Rural Development Department	INSTRUCTIONAL MATERIALS USED BY EXTENSION AGENTS FOR INFORMATION DISSEMINATION TO THE WOMEN FARMERS IN IJEBU-EAST, OGUN STATE, NIGERIA

11.02.2021
SESSION-3 HALL-3
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Nazlı TÖRE

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Sani Inusa MILALA - Ibrahim INUSA	Abubakar Tafawa Balewa University Bauchi/ Graduate from Depart of Estate management and valuation - Student of Marwadi University India/ Department of Information Technology	BOKO HARAM INSURGENT AS STREET WOMEN DRIVER CASE STUDY OF BORNO STATE, NIGERIA
Assoc. Prof. Dr. Nazlı TÖRE	Türk Kadınlar Konseyi	GÖÇMENLERDE KADIN SÜNNETİ (WOMEN'S CIRCUMCISION IN MIGRANTS)
Dr. Zehra SEVİM ADIGÜZEL	Siirt Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü	YOKSULLUĞUN FEMİNİZASYONU: TOPLUMSAL CİNSİYET ÖZELİNDE SOSYOLOJİK BAKIŞ (FEMINIZATION OF POVERTY: A SOCIOLOGICAL OVERVIEW ON GENDER)
G. ABDUKULOVA	L.N. Gumilov adındaki Avrasya miili üniversitesi	KAZAKİSTAN CUMHURİYETİNDE CİNSİYET PROBLEMLERİNİ ÇÖZME YÖNTEMLERİ (PROSPECTS FOR OVERCOMING GENDER PROBLEMS IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN (HISTORICAL ASPECT))
Assoc. Prof. Allahverdiyeva Sahilə Əbiş	Bakı Dövlət Universiteti/ Coğrafiya fakültəsi	İNSAN İNKİŞAFI VƏ GENDER (HUMAN DEVELOPMENT AND GENDER)
Mr. Said Oussou	Moulay Ismail University	CHANGING WINDS AND SHIFTING SANDS: LIFE OF WOMEN IN THE MOUNTAINOUS AREAS

Assoc. Prof. Dr. Murat Koç - Kübra Şahin	Cag University/ Social Sciences Institute - Cag University/ Graduate Student	MIGRATION AND WOMEN BEING A WOMAN IN TEMPORARY PROTECTION
Günay Həsənova Mətləb qızı	AMEA Folklor İnstitutu/ Doktorant	İNTERNET FOLKLORUNDA XALQ DEYİMLƏRİNDƏ GENDER MƏSƏLƏSİNƏ BİR NƏZƏR (THE GENDER ISSUE IN PEOPLES STATEMENTS ON THE INTERNET FOLKLORE)
Dr. Burcu BELLİ	Nişantaşı Üniversitesi/ Tarih Bölümü	19. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE DEĞİŞEN AHLAK, AİLE VE KADIN ALGISI (CHANGING MORAL, FAMILY AND WOMEN'S PERCEPTION IN THE OTTOMAN STATE IN THE 19TH CENTURY)

11.02.2021
SESSION-3 HALL-4
MODERATÖR: Prof. Dr. Ali Murat VURAL

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
SALEHA BIBI - Prof. Dr. Amna Khalid	FATIMA JINNAH WOMEN UNIVERSITY - FATIMA JINNAH WOMEN UNIVERSITY	DISCRIMINATION AGAINST WOMEN AT WORKPLACE: FACTS, CAUSES AND PREVENTIONS
SALEHA BIBI - HAJARA SAHAR CHAUDRY	FATIMA JINNAH WOMEN UNIVERSITY - FATIMA JINNAH WOMEN UNIVERSITY	CHILD MARRIAGE AND DISCRIMINATION AGAINST FEMALE CHILD
SHALINI THAKUR	Delhi University/ Political Science	WOMEN AND VEDIC CULTURE
Prof. Dr. Ali Murat Vural	İstanbul Üniversitesi	MEDYADA KADIN TEMSİLİNE İLİŞKİN TOPLUMSAL ALGI -TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ- (SOCIAL PERCEPTION OF WOMEN'S REPRESENTATION IN THE MEDIA - IN TURKEY SAMPLES-)
Dr. Çilem Tuğba KOÇ	Erciyes Üniversitesi/ İletişim Fakültesi	MISOGYNY IN INTERACTIVE DICTIONARIES
Dr. Akın Deveci - Dr. Alim Alper Cesur	Kocaeli University - Kocaeli University	KADIN CİNAYETLERİNİN MEDYADA TEMSİLİ (THE REPRESENTATION OF WOMAN MURDERS IN MEDIA)

Dr. Alim Alper Cesur - Dr. Akın Deveci	Kocaeli University - Kocaeli University	KADIN BEDENİNİN REKLAMLARDA METALAŞTIRILMASI ÜZERİNE BİR KARŞI DURUŞ: SONER YAMAN VE ÇINAR KUYUMCULUK ÖRNEĞİ (AN OPINION TO THE METALLIZATION OF THE WOMEN'S BODY IN ADVERTISEMENTS: EXAMPLE OF SONER YAMAN AND CINAR JEWELRY)
Dr. Ferrah Nur DÜNDAR	Kırklareli Üniversitesi/ MYO Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü	REKLAMDA TOPLUMSAL CİNSİYET VE DEĞİŞEN KADIN TEMSİLİ (GENDER AND CHANGING WOMEN'S REPRESENTATION IN ADVERTISING)
M.Sc. Aysen Lengerli Topcu - Asst. Prof. Tuğba Görgülü - Prof. Dr. Gulsen Erden	Graduated from Ankara DTCF Forensic Psychology Program - Ankara Science University/ Faculty of Humanities and Social Science, Department of Psychology - Ankara University/ Faculty of Letters, Department of Psychology	THE RISK FACTORS OF SPOUSAL VIOLENCE: AN EXPERIMENT STUDY ON VIOLENCE TO WOMEN

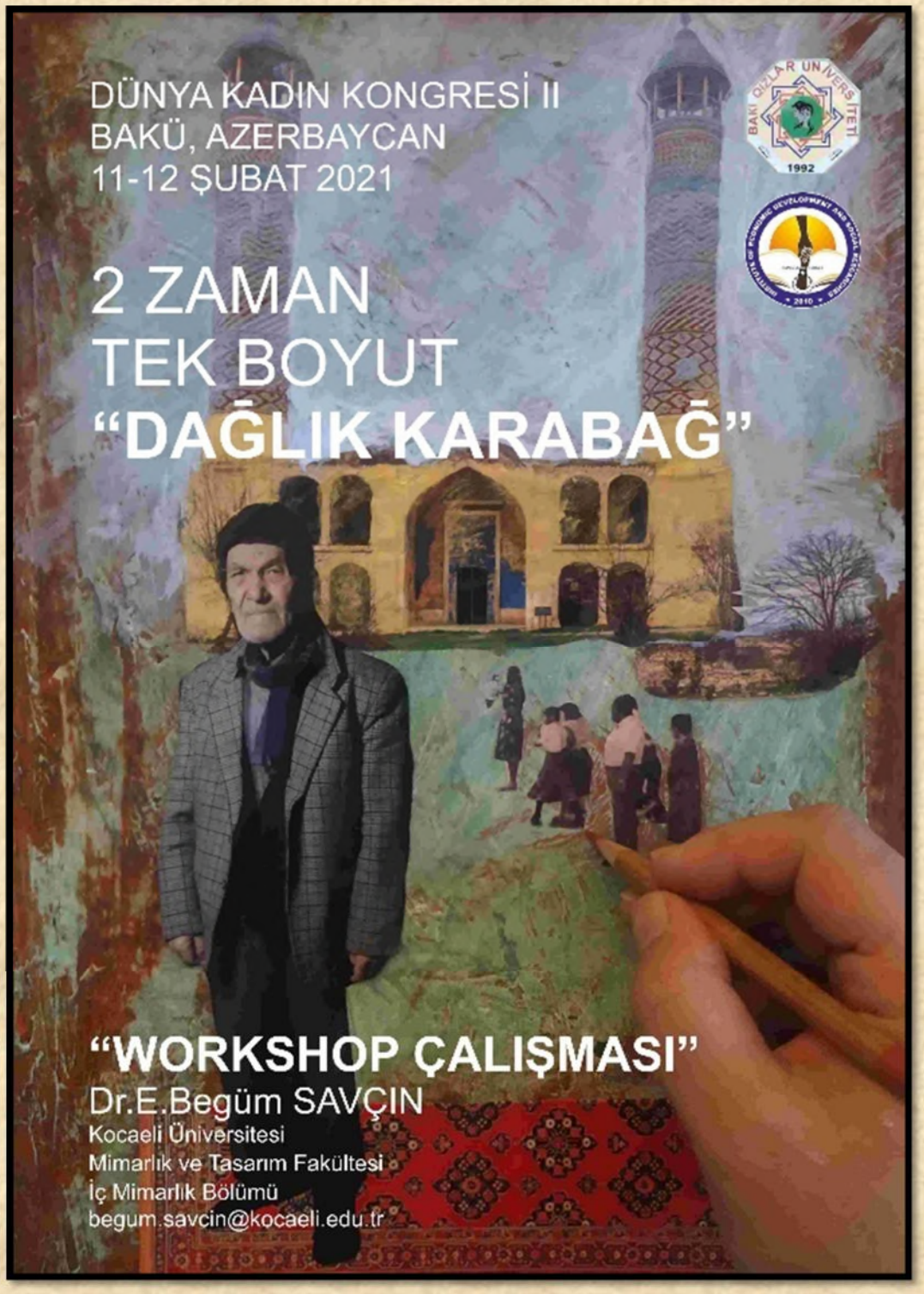
11.02.2021

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 18.30- 19.00 (Istanbul time)

19.30-20.00 (Baku Time)

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

12.02.2021

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 09.00- 09.30 (Istanbul time)

10.00-10.30 (Baku Time)

12.02.2021
SESSION-1 HALL-1
MODERATÖR: Assoc. Prof. Dr. Müge KARADAĞ

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Əliyeva Vüsalə Sərdar qızı	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin/ Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru	QIZLARIN TƏHSİLDƏN KƏNARLAŞDIRILMAMASININ YOLLARI (WAYS FOR GIRLS NOT TO BE DISMISSED FROM EDUCATION)
Hülya BINGOL - Mehmet ILKIM	İnönü University/ Faculty of Sport Sciences - İnönü University/ Faculty of Sport Sciences	EVALUATION OF SCHOOL FEMALE ADMINISTRATORS' ATTITUDES ON INCLUSIVE STUDENTS' PARTICIPATION IN SPORTS
Assoc. Prof. Dr. Müge KARADAĞ	İnönü Üniversitesi/ Fen-Ed. Fak. Matematik Bölümü	MATEMATİK YETENEĞİ CİNSİYETLER AÇISINDAN FARKLILIKLAR GÖSTERİR Mİ? (DOES MATHEMATICS ABILITY DIFFERENT IN TERMS OF GENDER?)
Lala Gasimova (Badalbayli)	Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan/ PhD in International Relations and Foreign Policy	PERSPECTIVES OF GENDER TOLERANCE IN MODERN AZERBAIJAN
Prof (Dr) Aparna Srivastava	Noida International University/ Head, School of Liberal Arts	ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ROLE OF WOMEN IN INDIA
NURİDƏ QULİYEVA	Bakı Dövlət Universitetinin dissetantı	TƏHSİLİN İNKİŞAFINDA AZƏRBAYCAN QADINLARININ ROLU (THE ROLE OF AZERBAIJANI WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATION)

Abdul-Rahman Balogun Muhammed-Shittu	Khazar University/ School of Humanities, Education and Social Sciences (HESS)	GENDER AND SCHOLARSHIP INFLUENCES ON ACADEMIC PROCRASTINATION: A CASE STUDY OF KHAZAR UNIVERSITY FEMALE STUDENTS
PhD Eleanor Alvira Hendricks	University of Fort Hare/ Department of Social Work	USING EDUCATION AS A TOOL TO REDUCE UNPLANNED PREGNANCIES AMONGST ADOLESCENT GIRLS IN SOUTH AFRICA
Dr. Ibrahim ISHAQ	Federal Ministry of Education	THE WOMEN'S PROFILE IN EARLY GRADE READING ASSESSMENT OF PRIMARY SCHOOL YORUBA CURRICULUM IN KWARA STATE, NIGERIA
Şerife BEKTAŞ	Tarih Öğretmeni	PANDEMİ SÜRECİNDE ÜSTÜN ZEKALI VE YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ANNESİ OLMAK (BEING THE MOTHER OF SUPERIOR AND TALENTED STUDENTS IN THE PANDEMIA)

SESSION-1 HALL-2
12.02.2021
MODERATÖR: Prof. Dr. SEVİNC ABBASOVA

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Lecturer Tuğba DAMGACI	Selçuk Üniversitesi	TÜRK CUMHURİYETLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE POLİTİK BAKIŞ, TUTUM, UYGULAMALAR (TÜRKİYE-AZERBAYCAN KARŞILAŞTIRMALI ÖRNEĞİ) (POLITICAL PERSPECTIVE ON GENDER EQUALITY IN THE TURKISH REPUBLIC, ATTIUDE, PRACTICE (TURKEY-AZERBAIJAN COMPARATIVE EXAMPLE))
Ekin Berfin Karakaya - Dr. Senem Üstün Kaya	Başkent University/ Foreign Languages Department - Başkent University/ Head of ELT Department	WOMEN BEHIND THE BATTLEFIELDS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF SHIFTING GENDER ROLES DURING WARS
Prof. Dr. SEVİNC ABBASOVA	Naxçıvan Dövlət Universiteti	GENDER BƏRABƏRLİYİNİN POZULMASINDA QIZ ÖVLADININ SEÇİLMƏSİ ƏSAS SƏBƏB KİMİ (GIRLS AS THE MAIN TARGET OF GENDER INEQUALITY)
Bogdana Todorova	Bulgarian Academy of Sciences/ Institute of Philosophy and Sociology	THE WOMAN IN THE POLITICAL DISCOURSE
Ruziye TALİ	Gazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/Siyaset ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı	YEREL SİYASETİN GİZLİ BAHÇESİ: BELEDİYE BAŞKANLIĞI ADAY ADAYLIĞI (THE SECRET GARDEN OF LOCAL POLITICS: CANDICACY TO BE A CANDICATE FOR BEING A MAYOR)

Dr. Yaşar Pınar Özmen	Yozgat Bozok Üniversitesi/ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü	TOPLUMSAL HAREKETLER TEORİLERİ ÇERÇEVESİNDEN 2019 ŞİLİ KADIN PROTESTOLARI (2019 CHILEAN WOMEN'S PROTESTS IN THE FRAMEWORK OF SOCIAL MOVEMENTS THEORIES)
Nərmin E. Nəzərova	Azərbaycan Universiteti/Tarix fakültəsi	AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ DÖNƏMİ- AZƏRBAYCAN QADINLARI (PERIOD OF AZERBAIJAN DEMOCRATIC REPUBLIC-AZERBAIJANI WOMEN)
Assoc. Prof. Dr. Çiğdem AYDIN KOYUNCU	Bursa Uludağ Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü	FEMİNİST DIŞ POLİTİKA SÖYLEM VE UYGULAMALARININ BU POLİTİKAYI İLAN EDEN DEVLETLER BAĞLAMINDA ANALİZİ (ANALYSIS OF FEMINIST FOREIGN POLICY DISCOURSE AND PRACTICES IN THE CONTEXT OF THE STATES THAT DECLARES THIS POLICY)
Daniel Komakech	Gulu University/ Institute of Research and Graduate Studies	TWO MARRIAGES, TWO SPEEDS: DISRUPTIONS AND CONNECTIONS

SESSION-1 HALL-3
12.02.2021
MODERATÖR: Dr. Preeti Tewary

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Shahzad Chowdhary Research Scholar	Hemvati Nandan Bahuguna Garhwal central University/ Department of Political Science	WOMEN EMPOWERMENT AND GENDER EQUALITY: A STUDY WITH SPECIAL REFERENCE TO HUMAN RIGHTS IN INDIA
Mbu, Dora Nyuykighan	University of Yaounde/ Department of African Literature and Civilisations	IN-MIGRATION AND SURVIVAL STRATEGIES IN URBAN SPACE: THE EXPERIENCE OF SOUTHERN CAMEROONIAN WOMEN
Dr. Preeti Tewary	Shri Guru Ram Rai University/ Department of Political Science, School of Humanities and Social Sciences	WOMEN PARTICIPATION AND REPRESENTATION IN INDIA POLITICS
Smita Lahkar - Bandana Chowdhury - Dr. Jayashree Chowdhury	Gauhati University/ Department of Economics - Gauhati University/ Department of Economics - Handique Girls'College/ Department of Economics	EMPOWERMENT OF WOMEN THROUGH POLITICAL PARTICIPATION: A STUDY OF ASSAM
Assoc. Prof. NIKOLETTA HOSSO	Kodolanyi Janos University	WOMEN IN POWER / POWER IN WOMEN IN THE WORLD OF PROTOCOL AND DIPLOMACY
Ankit Ghildiyal	Hemvati Nandan Bahuguna Garhwal University/ Centre for Journalism and Mass Communication	WOMEN REPRESENTATION IN MEDIA: WITH SPECIAL REFERENCE TO OTT PLATFORMS IN INDIA

Muhammad Farooq - Saud Qaisar - Zia Ur Rehman	Momentous School - Qurtuba University - Virtual University	DIVERSITY IN POLITICAL REPRESENTATION, WOMEN IN POWER, POLITICS AND DECISION MAKING
Dr. Fitnat ŞİMŞEK	Atatürk Üniversitesi	HİTİT DİPLOMASİSİNDE PRENSESLERİN ROLÜ: SİYASİ EVLİLİKLER (THE ROLE OF PRINCESSES IN HITTITE DIPLOMACY: POLITICAL MARRIAGES)

SESSION-1 HALL-4
12.02.2021
MODERATÖR: Dr. Mirna FAWAZ

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Mednatu Baindu Sesay - Alieu Solomon Turay - Aruna Bangura - Edward Jeffrey Boima	Sierra Liver Foundation - Sierra Liver Foundation - Sierra Liver Foundation - Sierra Liver Foundation	GENDER-BASED VIOLENCE
Lecturer Berçem BARUT	Hitit Üniversitesi	KADINA YÖNELİK ŞİDDET, SOSYAL HİZMET VE KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK (VIOLENCE AGAINST WOMEN, SOCIAL WORK AND INTERCULTURAL SENSITIVITY)
Hale GÜLOĞLU - Dr. Süreyya OSKAY - Lect. Kifayet ÖZKUL	RUBAKAD Dernek Başkan - İstanbul Üniversitesi/ Cerrahpaşa - İstanbul Üniversitesi/ Cerrahpaşa	KADININ SEVGİ ELİ ve DOSTLUK (WOMEN'S LOVE HAND AND FRIENDSHIP)
Vanshika Malik	University of Delhi	VIOLENCE AGAINST WOMEN DURING COVID-19: A DUAL PANDEMIC
Ufuoma Loretta Ogidiaka	Bayero University	GENDER BASED VIOLENCE: THE IMPACT ON THE RIGHTS AND WELL-BEING OF WOMEN DURING ARMED CONFLICTS AND CRISIS
Dr. Apeksha - Abhilasha Sisodia	Galgotias University/ Department of English; School of Liberal Education - Galgotias University/ School of Law	A CONSTRUAL ON CALLOUS ACID ATTACK ON WOMEN: VULNERABLE CRIME AGAINST HUMANITY

Dr. Mirna FAWAZ	Beirut Arab University/ Faculty of Health Sciences, Nursing Department	GENDER-BASED VIOLENCE DURING THE COVID-19 PANDEMIC: A QUALITATIVE STUDY
Asst. Prof. Vinod Kumar	SMAS, K. R. Mangalam University	SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN IN INDIA
Nishat Taslin Mohona	University of Chittagong/ Depterment of Banking and Insurance	CURRENT SCENARIO OF WOMEN CUSTOMER PARTICIPATION IN AGENT BANKING IN BANGLADESH
PhD Sultan N. Turhan - PhDc Feyhan F. Canbay	GALATASARAY UNIVERSITY - EU DELEGATION TO TURKEY	CHALLENGES FACED BY WOMEN IN IT SECTOR: A CASE STUDY
Tuğba Yılmaz	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi/ Turizm İşletmeciliği Bölümü	TURİZM STAJI YAPAN KADINLARIN STAJ DÖNEMLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS FOR TOURISM INTERNSHIP WOMEN DURING THE INTERNSHIP)

12.02.2021

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 12.00- 12.30 (Istanbul time)

13.00-13.30 (Baku Time)

12.02.2021
SESSION-2 HALL-1
MODERATÖR: Prof. Dr. Funda Râna ADAÇAY

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Funda Râna ADAÇAY	Anadolu Üniversitesi	KADINLAR İÇİN KÜRESELLEŞME BİR TEHDİT Mİ? (IS GLOBALIZATION A THREAT FOR WOMEN?)
Dr. D. Ali KIZILYALÇIN	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi/ Kuyucak MYO	MUHASEBE VE KADINLAR (ACCOUNTING AND WOMEN)
Lect. Bengü ŞEKEROĞLU	Muş Alparslan Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA KADININ ROLÜ (THE ROLE OF WOMEN IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT)
Assoc. Prof. Dr. Nilgün ONGAN	İstanbul Üniversitesi/ İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü	TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE ÇALIŞMA YAŞAMI (GENDER INEQUALITY AND WORKING LIFE)
Assoc. Prof. Dr. Aslan Tolga ÖCAL	Marmara Üniversitesi/ İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü	TÜRKİYE'DE İŞGÜCÜ PİYASASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ (GENDER INEQUALITY IN THE LABOUR MARKET IN TURKEY)
Assoc. Prof. Dr. Necdet KONAN - Assistant principal Nida AK	Inonu University/ Faculty of Education, Department of Educational Sciences - Institute of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, Graduate Student	PROBLEMS WORKING MOTHERS FACED IN THE CORONAVIRUS (COVID-19) PERIOD AND PROPOSED SOLUTIONS

Assoc. Prof. Dr. Banu Metin	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	EKONOMİK VE TOPLUMSAL YAŞAMDA KADININ GÜÇLENDİRİLMESİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMINI ARTIRMAYA YÖNELİK POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ (EVALUATION OF POLICIES TO INCREASE WOMEN EMPLOYMENT IN TURKEY IN THE CONTEXT OF EMPOWERMENT OF WOMEN IN ECONOMIC AND SOCIAL LIFE)
Dr. Gökhan AYKAÇ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ İktisat Bölümü	KADINLARIN TARIM DIŞI KISMİ SÜRELİ ÇALIŞMASI VE SOSYOEKONOMİK ÖZELLİKLERİNİN İLİŞKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ (THE RELATIONSHIP OF PART-TIME NON-AGRICULTURAL EMPLOYMENT OF WOMEN AND THEIR SOCIO – ECONOMIC CHARACTERISTICS: CASE OF TURKEY)
Dr. Hande Bahar AYKAÇ	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ AHBV Çalışma Ekonomisi ve Endüstri. İlişkileri Bölümü, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı	TÜRK İŞ HUKUKUNDA SÜT İZNİ VE UYGULAMASI (THE BREASTFEEDING LEAVE AND ITS IMPLEMENTATION IN TURKISH LABOUR LAW)
Assistant Professor Bhumika Sharma - Law Officer Virender Thakur - Associate Professor Dr. Rajinder Verma - Principal Dr. Harish Kumar Verma - Deputy Advocate General Divya Sood	Jagran School of Law/ Assistant Professor - Ambuja Cements - Himachal Pradesh University/ Department of Law - Jagran School of Law - Deputy Advocate General	RIGHT OF LABOUR WOMEN VIS-À-VIS CRECHE AT WORKPLACE: WITH REFERENCE TO LEGAL POSITION IN INDIA
Assoc. Prof. Dr. Fatma FİDAN	Sakarya Üniversitesi/Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	KADININ GÜÇLENMESİNDE BİR STRATEJİ OLARAK EVDE ÇALIŞMA EVDE ÇALIŞAN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA (WORKING AT HOME AS A STRATEGY IN WOMEN'S EMPOWERMENT A STUDY ON WOMEN WORKING AT HOME)
Assoc. Prof. Dr. Fatma FİDAN	Sakarya Üniversitesi/ Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRÜ OLARAK DİJİTAL ŞİDDET (DIGITAL VIOLENCE AS A TYPE OF VIOLENCE AGAINST WOMEN)

SESSION-2 HALL-2
12.02.2021
MODERATÖR: Dr. K. R. Padma

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Kamlesh Chandra Joshi	Hemvati Nandan Bahuguna Garhwal University/ Centre for Mountain Tourism and Hospitality Studies	WOMEN PARTICIPATION IN TOURISM INDUSTRY IN INDIA: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES
Amna Zahid - Sundus Rauf	University of Lahore - University of Lahore	DETERIORATION OF MENTAL HEALTH OF WORKING WOMEN DUE TO EXPLOITATION AT WORKPLACE AND ITS IMPACT ON THEIR DOMESTIC LIFE
Sundus Rauf - Amna Zahid	University of Lahore - University of Lahore	THE PRIVILEGE OF MOTHERHOOD: A BARRIER TO THE PROFESSIONAL GROWTH OF WOMEN
Elif SELÇUK	-	YENİ NORMALDE KADININ GÜÇLENMESİ VE İNOVATİF FİKİRLER (NEW WOMEN'S EMPOWERMENT AND INNOVATIVE IDEAS)
Dr. Yonca ALTINDAL - Neslihan SÜNGER	Balıkesir Üniversitesi/ Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Uygulamalı Sosyoloji ABD - Sosyolog	BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN KADINLARA DAİR SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME: BALIKESİR ÖRNEĞİ (A SOCIOLOGICAL EVALUATION ON WOMEN WORKING IN THE BANKING SECTOR: BALIKESIR EXAMPLE)
Dr. Bhakta Bandhu Dash - Madhusmita Sahoo	ASBM University/ Assistant Professor - Utkal University/ Research Scholar	AN EMPIRICAL STUDY ON JOB SATISFACTION OF WOMEN EMPLOYEES IN INDIAN BANKS
Dr. Sanghamitra Adhya	Kalyani Mahavidyalaya/ Associate Professor in Geography	GENDER, WOMEN AND WORK IN DARJILING TEA INDUSTRY, WEST BENGAL

Lawal, W.S - Onazi, B.O - Omotunde,I	Ilorin and Federal college of Education/ Kwara State Polytechnic, - Ilorin and Federal college of Education/ Kwara State Polytechnic, - Ilorin and Federal college of Education/ Kwara State Polytechnic	THE ROLE OF WOMEM IN AGRICULTURAL FOR FOOD SECURITY IN NIGERIA
UMME KULSUM	University of Chittagong/ Banking and Insurance	WOMEN'S EMPLOYMENT DEGREE İN THE SCHEDULED BANKS AND THE FİNANCİAL INSTİTUTİONS OF BANGLADESH
Iuliia Rogozhina - Marina Guseva - Elena Andreeva	Kosygin State University of Russia - Kosygin State University of Russia - Kosygin State University of Russia/ Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products	SPECIFICITY OF WOMEN'S LABOR AT A SEWING OUTSOURCING FACTORY
Dr. Nuran VARIŞLI	Sosyal Güvenlik Kurumu	TÜRKİYE'DE KADIN İŞGÜCÜNÜN KAYIT DIŞI İSTİHDAMDAKİ DURUMU (WOMEN'S LABOR SITUATION IN INFORMAL EMPLOYMENT IN TURKEY)
Odum, Chigozie Jude (PhD)	University of Nigeria/ Department of Archaeology and Tourism	ECOTOURISM PLANNING IN DEVELOPING NATIONS: ISSUES IN WOMEN PARTICIPATION
Dr. Natela Borisovna POPKHADZE	Phassis National Academy/ Head of its Scholarly Information	WOMAN OF PLANETARY IMPORTANCE: ETER P. KEMERTELIDZE AND SCIENCE
K. R. Padma - K.R.Don	SriPadmavatiMahila VisvaVidyalayam (Women's) University/ Department of Biotechnology - Saveetha Dental College, Saveetha Institute of Medical and Technical Sciences, Saveetha University/ Department of Oral Pathology	THE EXPANSION OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP GLOBALLY: A MINI REVIEW

SESSION-2 HALL-3
12.02.2021
MODERATÖR: Prof. Dr. Ayşe CANATAN

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Ceren AVCİL	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	EKOFEMİNİZMİN DÜŞÜNSEL TEMELLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (AN EVALUATION ON THE INTELLECTUAL FOUNDATIONS OF ECOFEMINISM)
Orucəliyeva Bəsti Əli qızı - Orucəliyeva Şəkər Şahlar qızı	Sumqayıt Dövlət Universiteti/ Dosent - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti/ Müəllim	AZƏRBAYCAN QADINI BƏŞƏRİYYƏTİN HUMANIZM SİMVOLUDUR (AZERBAIJANI WOMEN ARE A SYMBOL OF HUMANISM)
Prof. Dr. Ayşe CANATAN	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/ Sosyoloji	COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE YAŞLI KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI SOSYAL SORUNLAR; ANKARA ÖRNEĞİ (SOCIAL PROBLEMS ENCOUNTERED BY OLDER WOMEN DURING THE COVID-19 OUTBREAK PROCESS; ANKARA EXAMPLE)
Dr. Seval BEKİROĞLU	Başkent University	THE INTERPERSONAL AND SOCIAL CONSEQUENCES OF SCHIZOPHRENIA ON WOMEN'S LIVES
Hayat AHAMAD	Hindu University/ Department of Sociology Banaras	APATHY OF MUSLIM WOMEN IN THE LIGHT OF SACHAR REPORT
Dr. Sait YILDIRIM	Iğdır Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü	EVLİLİK KURUMU VE KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA (A STUDY ON THE MARRIAGE ORGANIZATION AND FREEDOM OF WOMEN)

Nikoletta Hosso - Andrea Suranyi	Baku Girls University	NEED TO CHANGE STEREOTYPES IN WOMEN'S APPEARANCE CULTURE SAY IT WITH YOUR ATTIRE
Rauana Amanbaikyzy Torekhanova	Al-Farabi Kazakh National University	FEMINIST LINGUISTICS IN THE CONTEXT OF KAZAKH LANGUAGE
Assoc. Prof. Dr. Sevda KOÇ AKRAN	Siirt Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı	KADIN ÖĞRETMEN VE AKADEMİSYENLERE GÖRE CAM TAVAN ENGELLERİ (GLASS CEILING BARRIERS ACCORDING TO FEMALE TEACHERS AND ACADEMICIANS)
Muniza Javed - Dr. Asma Seemi Malik - Prof. Dr. Talat Sohail	Lahore College for Women University/Lecturer, Sociology - Lahore College for Women University/Assistant Professor, Sociology - Lahore College for Women University/Chairperson, Applied Psychology	THE NEVER-ENDING TREND OF ROMANTICIZING VIOLENCE AGAINST WOMEN IN MEDIA
Tazegül Mirze kızı Gasımova	Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Felsefe ve Sosyoloji Enstitüsü/ Felsefe alanında Felsefe Doktoru	MAHATMA GANDİ DÜŞÜNCESİNDE KADIN (WOMAN IN MAHATMA GANDHI PHILOSOPHY)
Dr. Yar Zar Chit	Sagaing University of Education/ Department of Educational Psychology	HOW TO IMPROVE WOMEN'S REASONING ABILITY: AN EXPERIMENTAL STUDY ON MYANMAR COLLEGE GIRLS

SESSION-2 HALL-4
12.02.2021
MODERATÖR: Assoc. Prof. Ulduz Qəzvini

AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Ulduz Qəzvini	Bakı Qızlar Universiteti/ Tədris şöbəsinin müdiri	AILƏDƏ ZORAKILIQ PROBLEMI VƏ ŞƏXSIYYƏT TİPLƏRİ (THE PROBLEM OF FAMILY VIOLENCE AND PERSONALITY TYPES)
Mollayeva Elza	Bakı Dövlət Universiteti/ Pedaqogika üzrə elmlər doktoru	PEDAQOJİ PROSESDƏ GENDER İDENTİKLİYİNİN NƏZƏRƏ ALINMASINDA MÜƏLLİMİN GENDER BACARIQLARIN YERİ VƏ ROLU (THE PLACE AND ROLE OF TEACHER'S GENDER SKILLS IN TAKING INTO ACCOUNT GENDER IDENTITY IN THE PEDAGOGICAL PROCESS)
Lect. Münire AKGÜL - Dr. Metehan ÇELİK - Prof. Dr. Filiz YURTAL	Çukurova Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi - Çukurova Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi - Çukurova Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi	COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNDE AİLE ZAMANI KULLANIMI; KADIN ANLATILARI ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRME (FAMILY TIME USE BEFORE AND AFTER COVID 19 PANDEMIC; EVALUATION THROUGH WOMEN'S NARRATIVES)
Tanveer Kaur - Dr. Rajashree Roy Som	AUUP/ Amity Institute of Psychology and Allied Sciences - AUUP/ Amity Institute of Psychology and Allied Sciences	EFFECT OF GENDER DISCRIMINATION ON PSYCHOLOGICAL IMMUNITY: A STUDY ON FEMALE INDIAN ADOLESCENTS
Kübra BALKAN - Elif KARAGÜN - Müge SARPER KAHVECİ	Kocaeli Üniversitesi/ Spor Bilimleri Fakültesi - Kocaeli Üniversitesi/ Spor Bilimleri Fakültesi / Rekreasyon Bölümü - Kocaeli Üniversitesi/ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	KADIN FUTBOLCULARIN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (THE INVESTIGATION OF AGGRESSION LEVELS OF FEMALE FOOTBALL PLAYERS)

Aykut AYDIN - Assoc. Prof. Dr. Elif KARAGÜN - Res. Asst. Müge SARPER KAHVECİ	Kocaeli Üniversitesi/ Spor Bilimleri Fakültesi - Kocaeli Üniversitesi/ Spor Bilimleri Fakültesi / Rekreasyon Bölümü - Kocaeli Üniversitesi/ Beden Eğitimi ve Spor Bölümü	BEYKOZ İLÇESİNDEKİ ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA OKUYAN KIZ VOLEYBOL SPORCULARIN BEKLENTİ VE MEMNUNİYET DÜZEYLERİN ARAŞTIRILMASI (THE RESEARCH OF THE EXPECTATION AND SATISFACTION LEVELS OF GIRL VOLLEYBALL PLAYERS WHO ARE STUDYING AT THE HIGH SCHOOLS OF BEYKOZ PROVINCE)
İLHAMƏ CƏLAL QIZI (Qəsəbova)	AMEA Folklor İnstitutu/ Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent	TÜRK QADIN QƏHRƏMANLARININ SAVAŞ PSIKOLOGİYASI (THE FIGHT PSYCHOLOGY OF TURKIC WOMAN HEROES)
Quliyeva Səyalə Qibliyəli qızı	Bakı Qızlar Universiteti	Türk qadını müharibə illərində (TURKISH WOMAN DURING THE WAR)
Absy Sam	University Of Brighton/Community Psychology	UNHAPPILY MARRIED: THE STORY OF EVERY 'IDEAL BRIDE'
Orucova Məlahət Bayraməli	BDU/ Tarix fakültəsi, Arxeologiya və etnoqrafiya kafedrası, doktorant	CƏMİYYƏTDƏ QADININ ROLU: ADƏT-ƏNƏNƏLƏR VƏ MÜASİRLİK (THE ROLE OF WOMEN IN SOCIETY: CUSTOMS, TRADITIONS AND MODERNITY)
Şərafət Aram qızı Baxışova	ADPU/ Məktəbəqədər təhsilin pedaqogikası kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru	AİLƏ MÜASİR SİVİLİZASİYANIN BÜNÖVRƏSİDİR (THE FAMILY IS THE FOUNDATION OF MODERN CIVILIZATION)
Tahmeed Ahmad Badam - Nawaz Ahmad Sheikh	University of Kashmir/ PhD Scholar - University of Kashmir/ PhD Scholar,	EMPOWERING FEMALE FOLK THROUGH THE AEGIS OF TOURISM SECTOR: APPRAISAL OF SOUTH KASHMIR
Ayshan JAFAROVA - Prof. Dr. Ahmet CİHAN	İstanbul Medeniyet Üniversitesi/ Sosyoloji - İstanbul Medeniyet Üniversitesi/ Sosyoloji	YABANCI UYRUKLU KADINLARIN TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK YAKLAŞIM (FOREIGN WOMEN'S SOCIOLOGICAL APPROACH ON UNIVERSITY EDUCATION IN TURKEY)

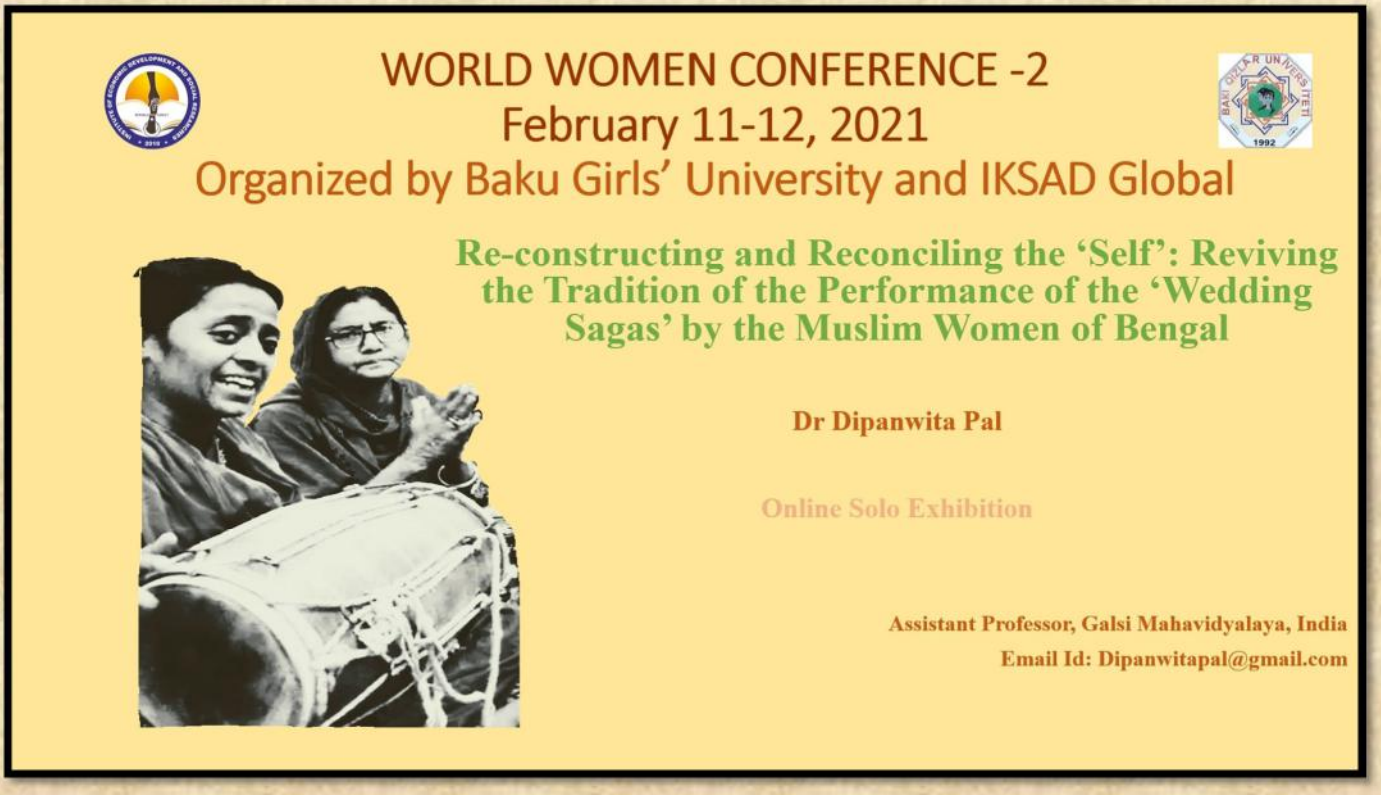
12.02.2021

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 14.30- 15.00 (Istanbul time)

15.30-16.00 (Baku Time)

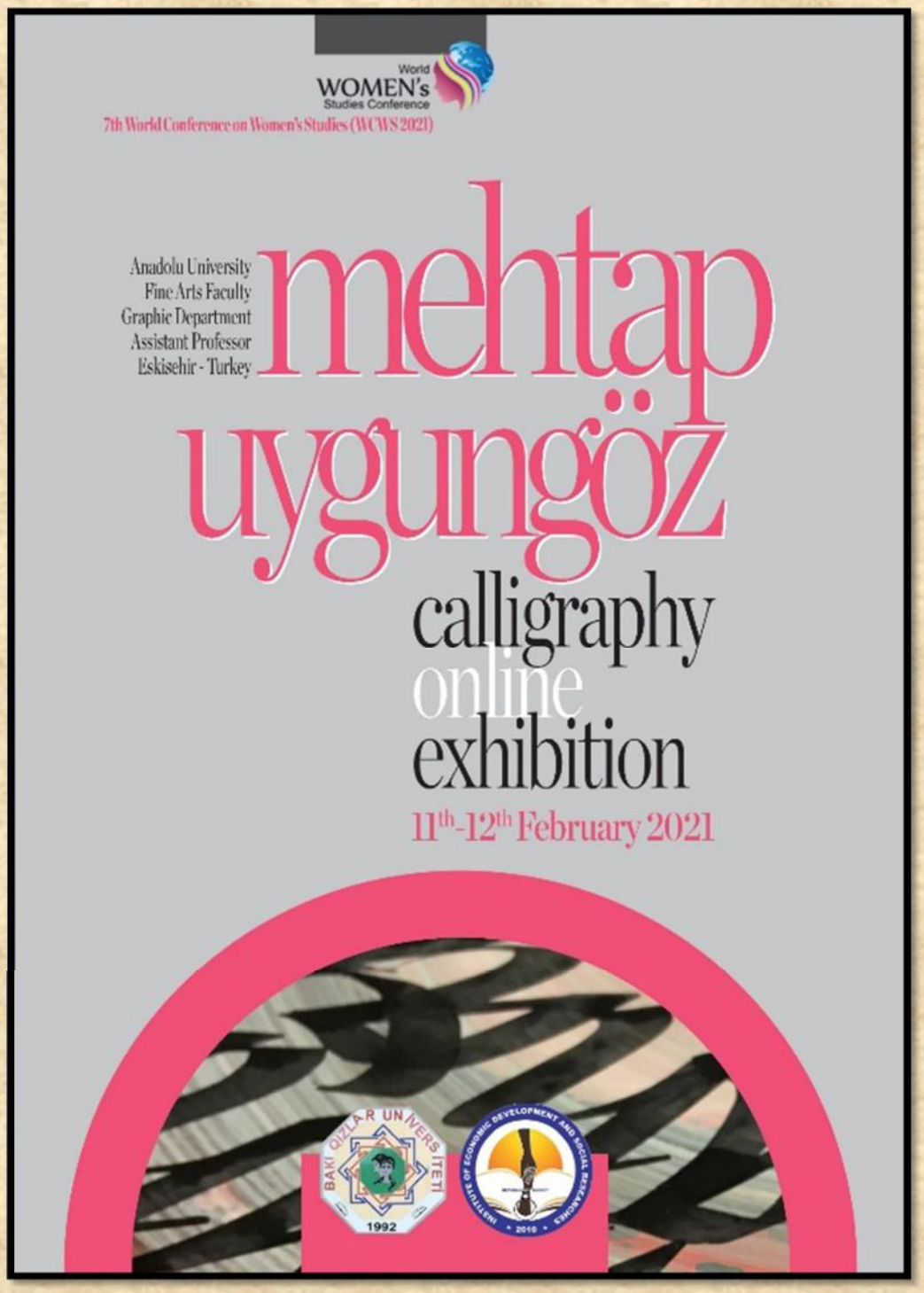
12.02.2021

Main Session

This WORKSHOP is open for all participants of the conference

TIME: 15.00- 15.30 (Istanbul time)

16.00-16.30 (Baku Time)

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

WORKSHOP ÇALIŞMALARI (WORKSHOP STUDIES)
11.02.2021-12.02.2021

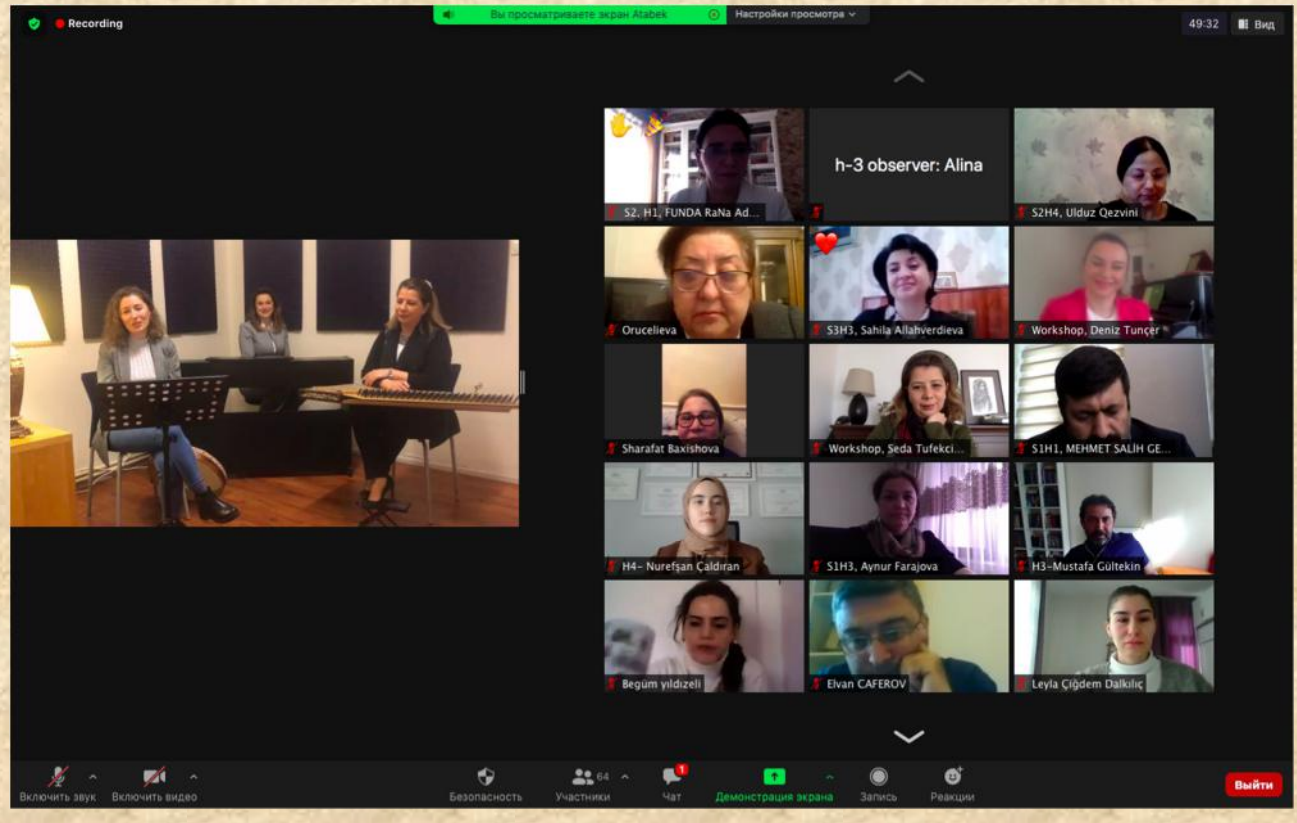
AUTHORS	UNIVERSITY/INSTITUTION	TOPIC TITLE
Dr. Seda TÜFEKÇİOĞLU - Dr. Deniz TUNÇER - Tuğba AYDIN ÖZTÜRK	İstanbul Medeniyet Üniversitesi/ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Türk Musikisi Bölümü - İstanbul Medeniyet Üniversitesi - Üsküdar Üniversitesi	LOTUS ISTANBUL
Assoc. Prof. Dr. Nihan G. IŞIKMAN	Başkent Üniversitesi	KADIN HAKLARI TEMELLİ VİDEO AKTİVİZM (WOMEN'S RIGHTS BASED VIDEO ACTIVISM)
Dr. Esra ENES	Mersin Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarım Bölümü	WOMAN IN RED
Dr. Emine Begüm SAVÇIN	Kocaeli Üniversitesi/ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi/İç Mimarlık	2 ZAMAN TEK BOYUTTA DAĞLIK KARABAĞ (2 TIMES ONE SIZE MOUNTAIN KARABAKH)
Dr. Hepşen OKAN - Dr. Leyla BEKENSİR - Lect. Duygu Deniz DEMİREL - Ertuğrul ÖZÜAYDIN	Ankara Üniversitesi/ Devlet Konservatuvarı - Ankara Üniversitesi/ Devlet Konservatuvarı - Mersin Üniversitesi/ Devlet Konservatuvarı - Çağdaş Türk Dili Dergisi Yayın Yönetmeni	PİYANO- ŞİİR DİNLETİSİ VE SUNUM ETKİNLİĞİ (PIANO-POETRY REST AND PRESENTATION ACTIVITY)
Prof. Dr. Sefa BULUT	Ibn Haldun Üniversitesi/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Başkanı	MOBBİNG NEDİR VE RUH SAĞLIĞIMIZA ETKİSİ (WHAT IS MOBBING AND ITS EFFECT ON OUR MENTAL HEALTH)
Dr. Dipanwita PAL	THE UNIVERSITY OF BURDWAN	RE-CONSTRUCTING AND RECONCILING THE 'SELF': REVIVING THE TRADITION OF THE PERFORMANCE OF THE 'WEDDING SAGAS' BY THE MUSLIM WOMEN OF BENGAL
Mehtap UYGUNGÖZ	Anadolu Üniversitesi/ Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü	--

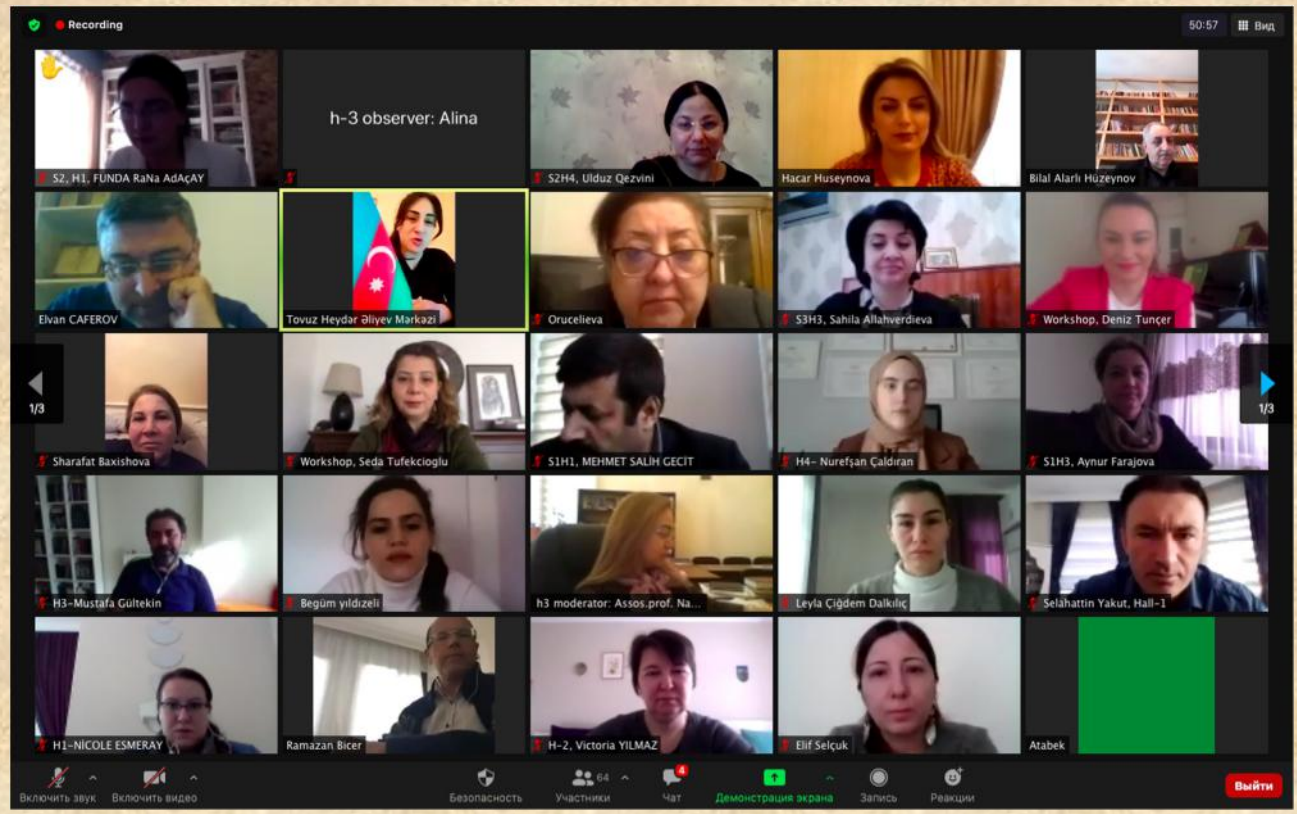
PHOTO GALLERY

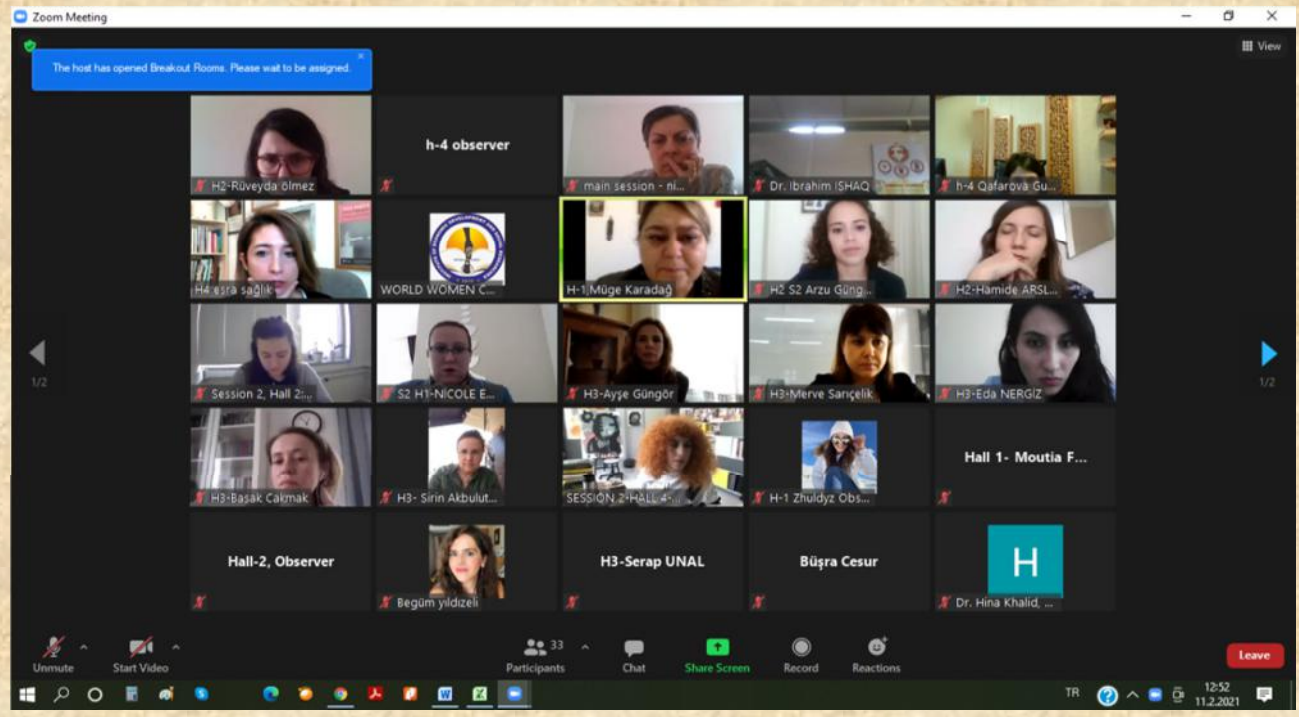

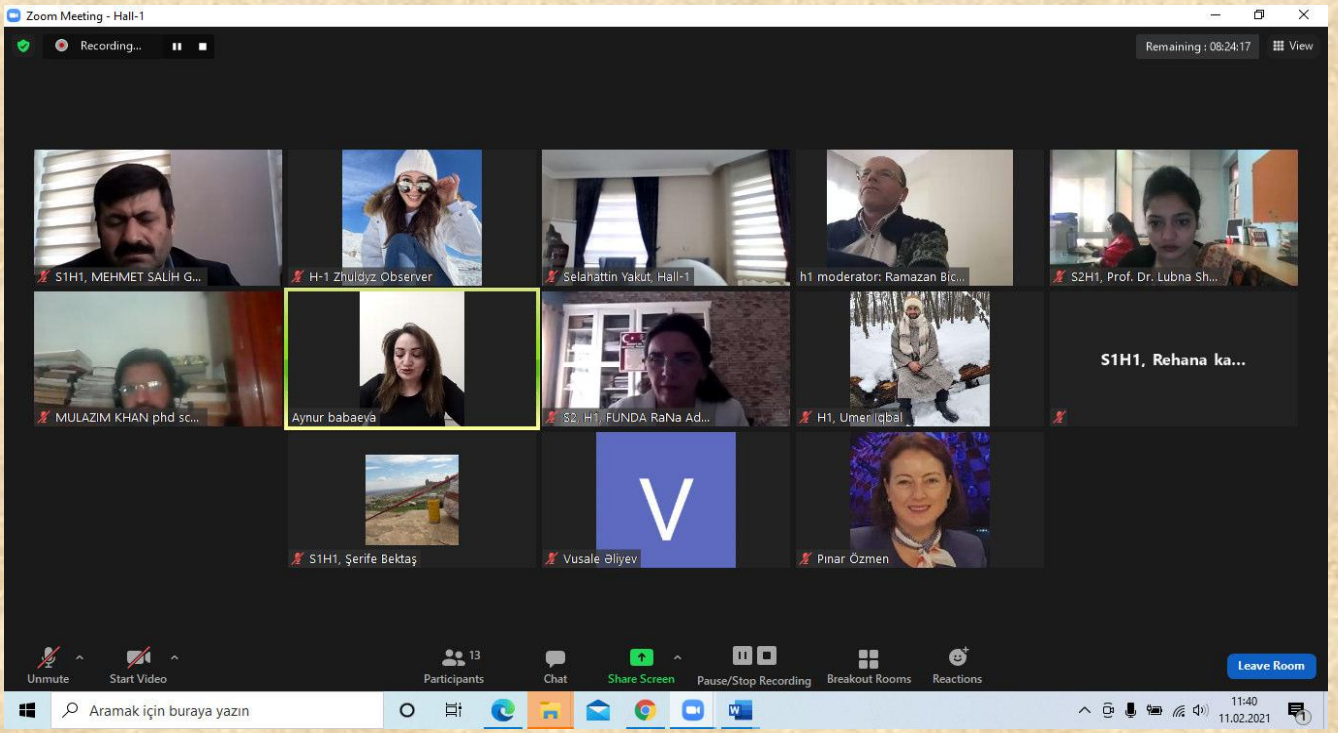

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

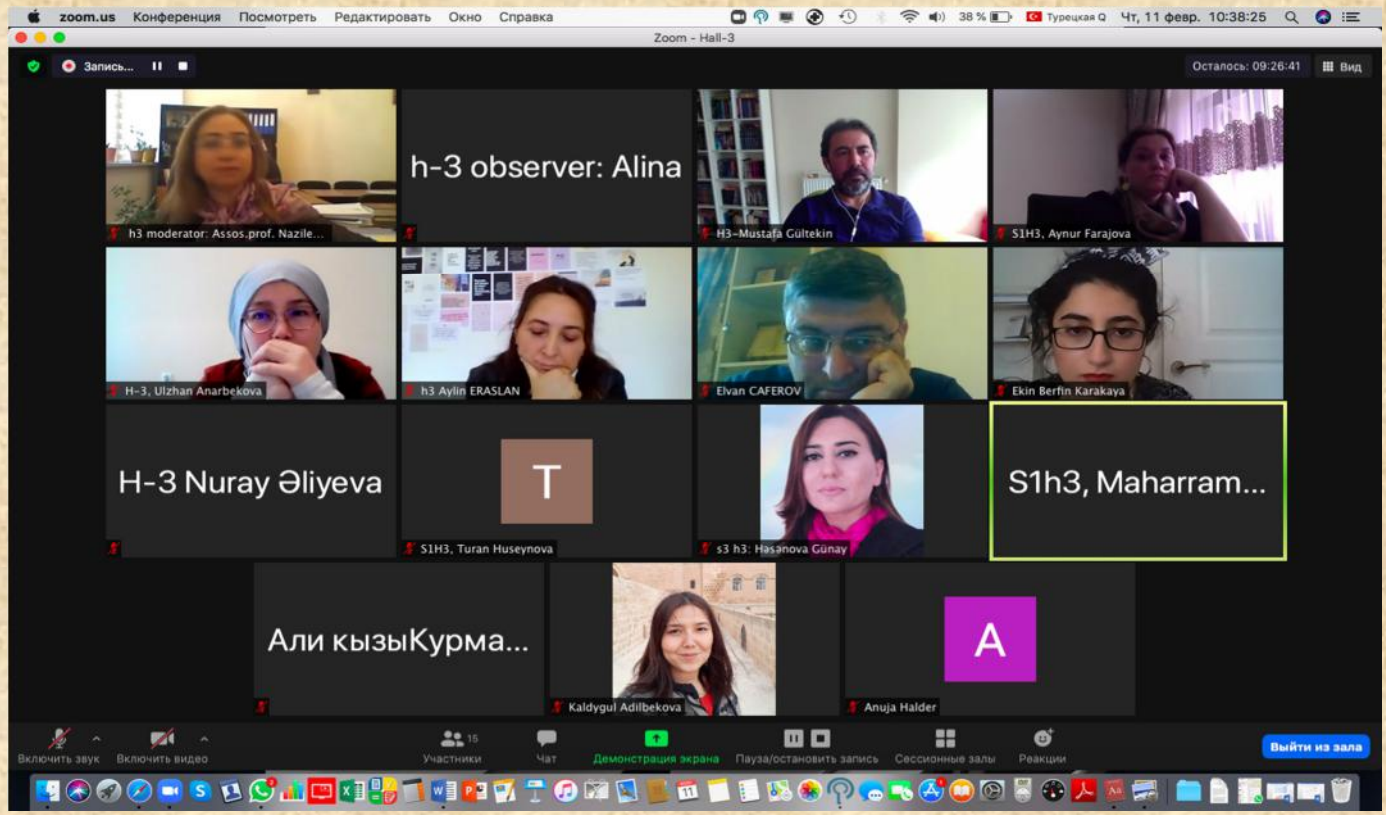

Recording
h-3 observer: Alina
Включить звук
Включить видео
Безопасность
Участники
Чат
Демонстрация экрана
Запись
Реакции
Выйти

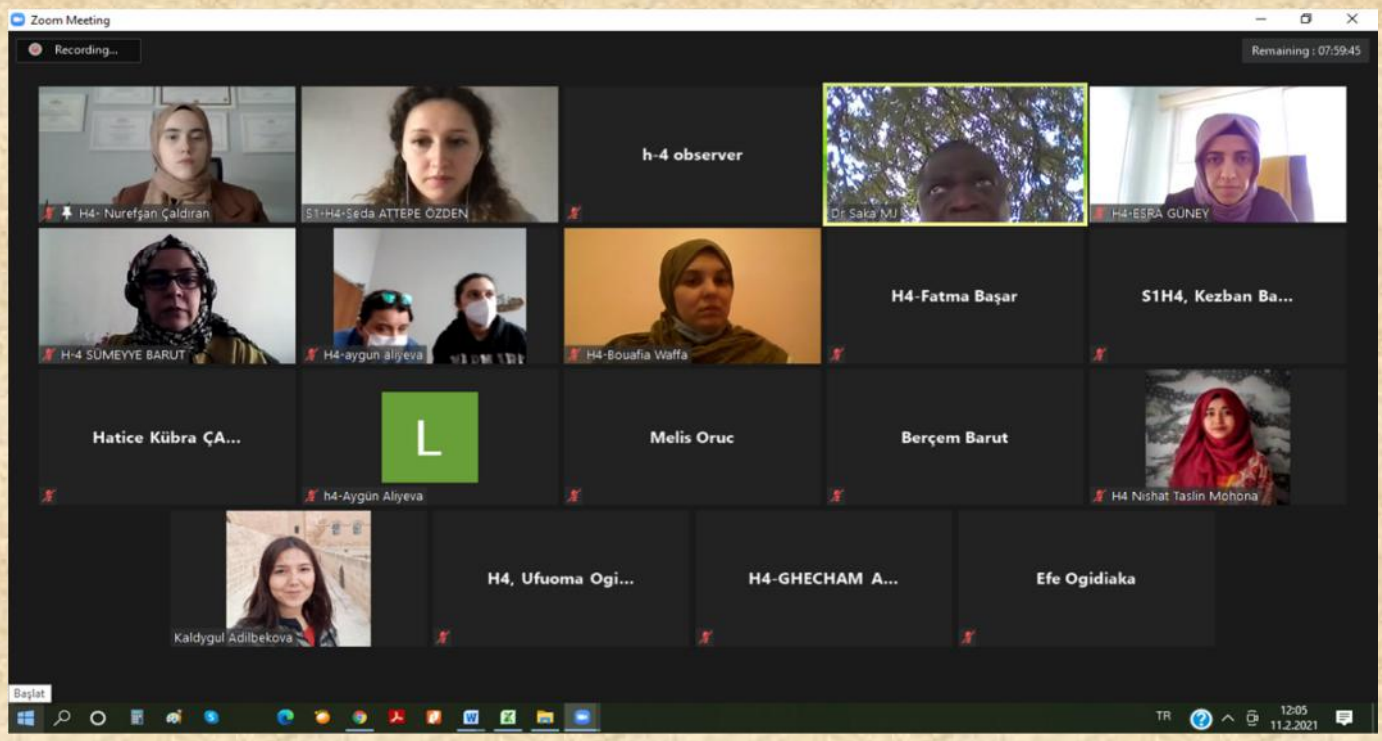

Recording
h-3 observer: Alina
Включить звук
Включить видео
Безопасность
Участники
Чат
Демонстрация экрана
Запись
Реакции
Выйти

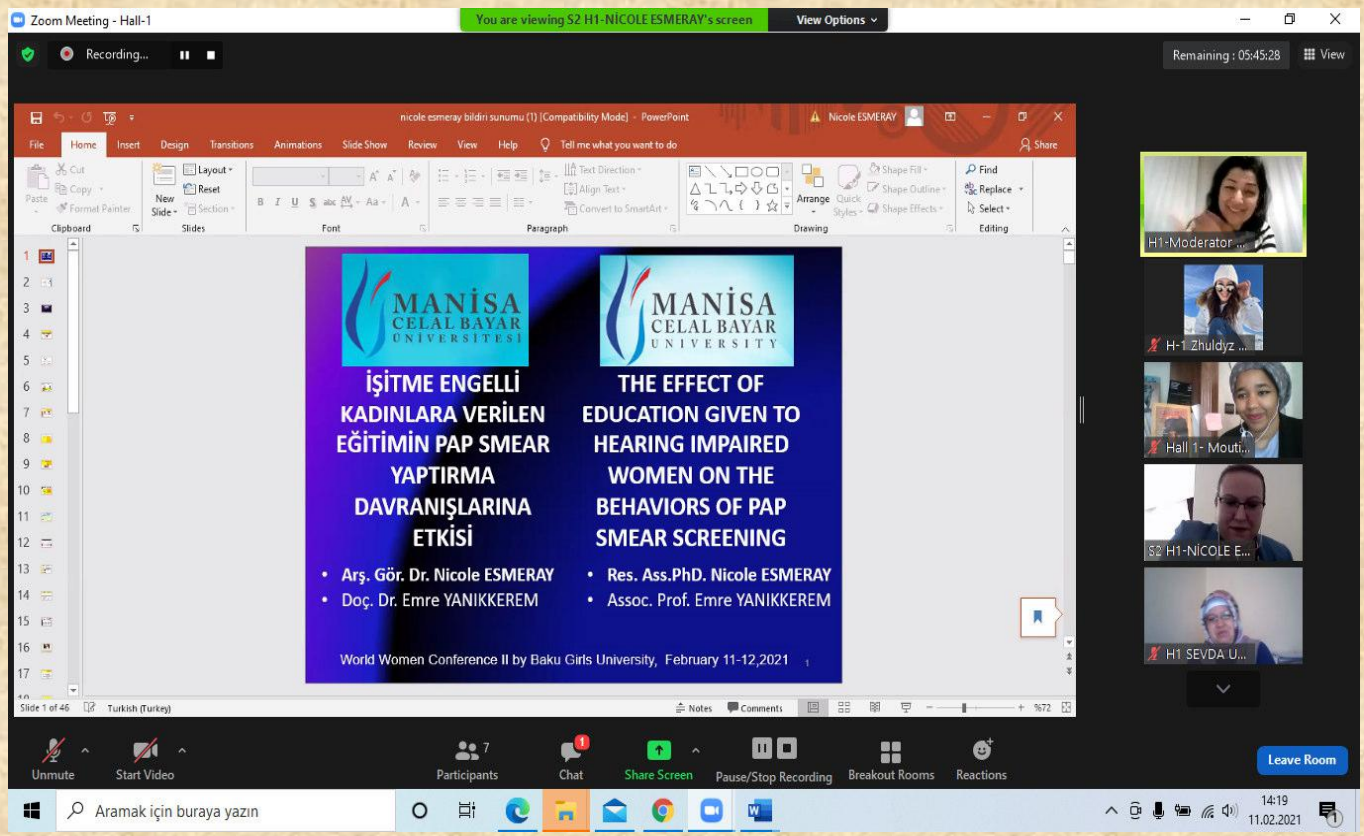

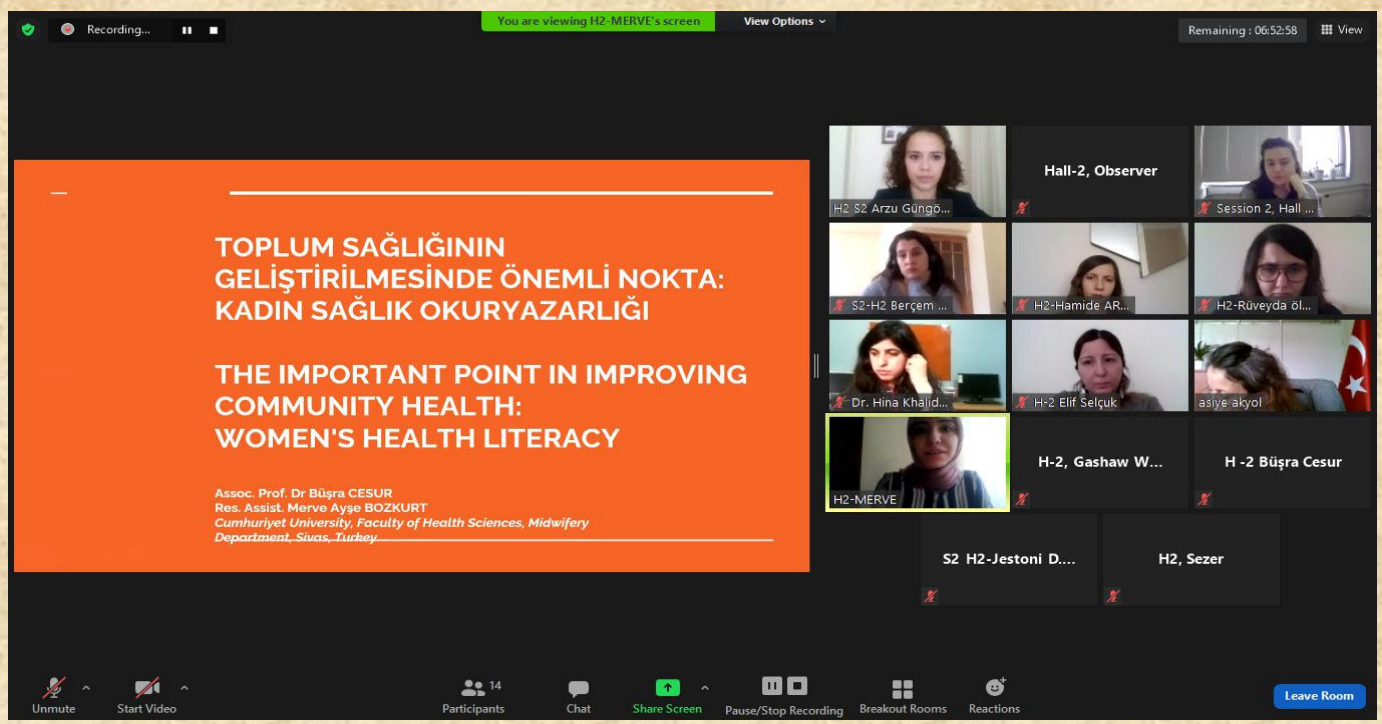
II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

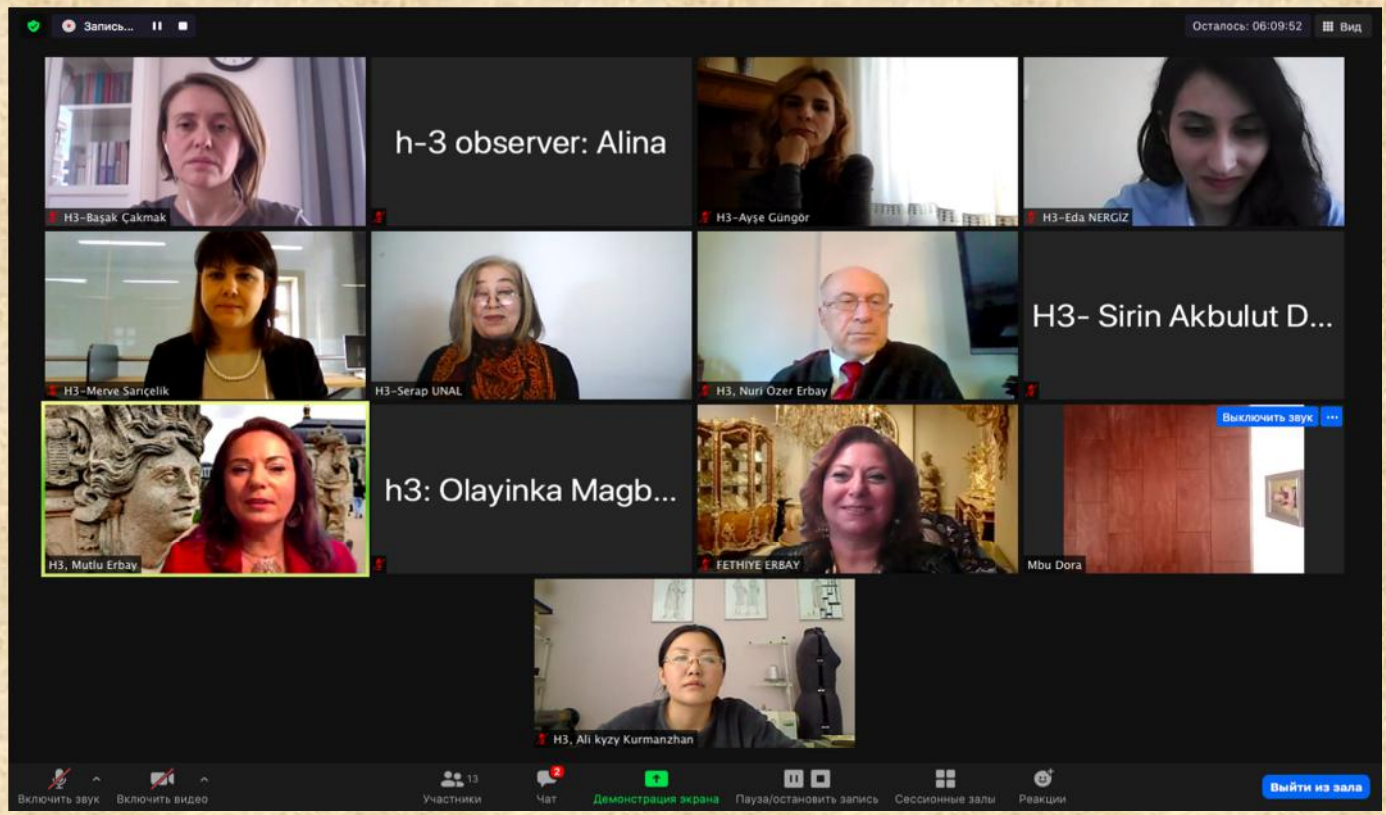

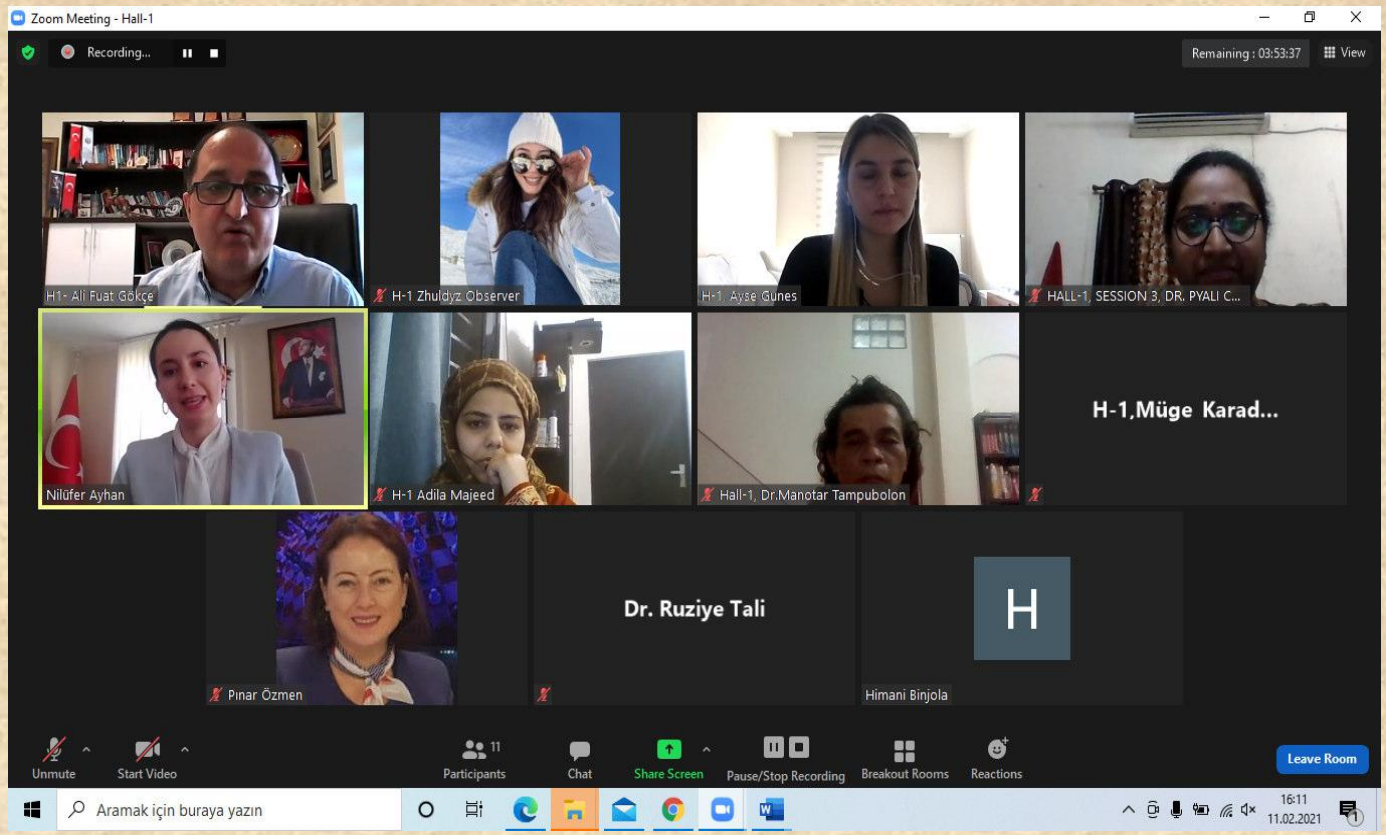
II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

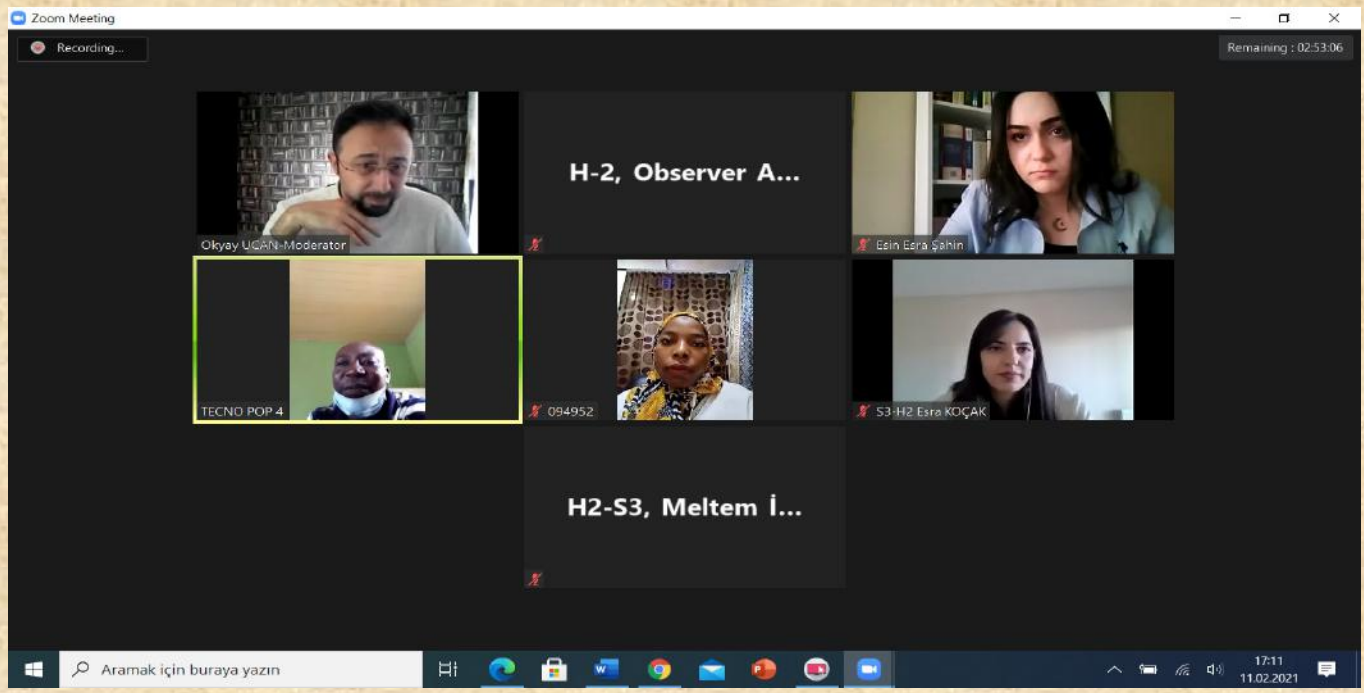

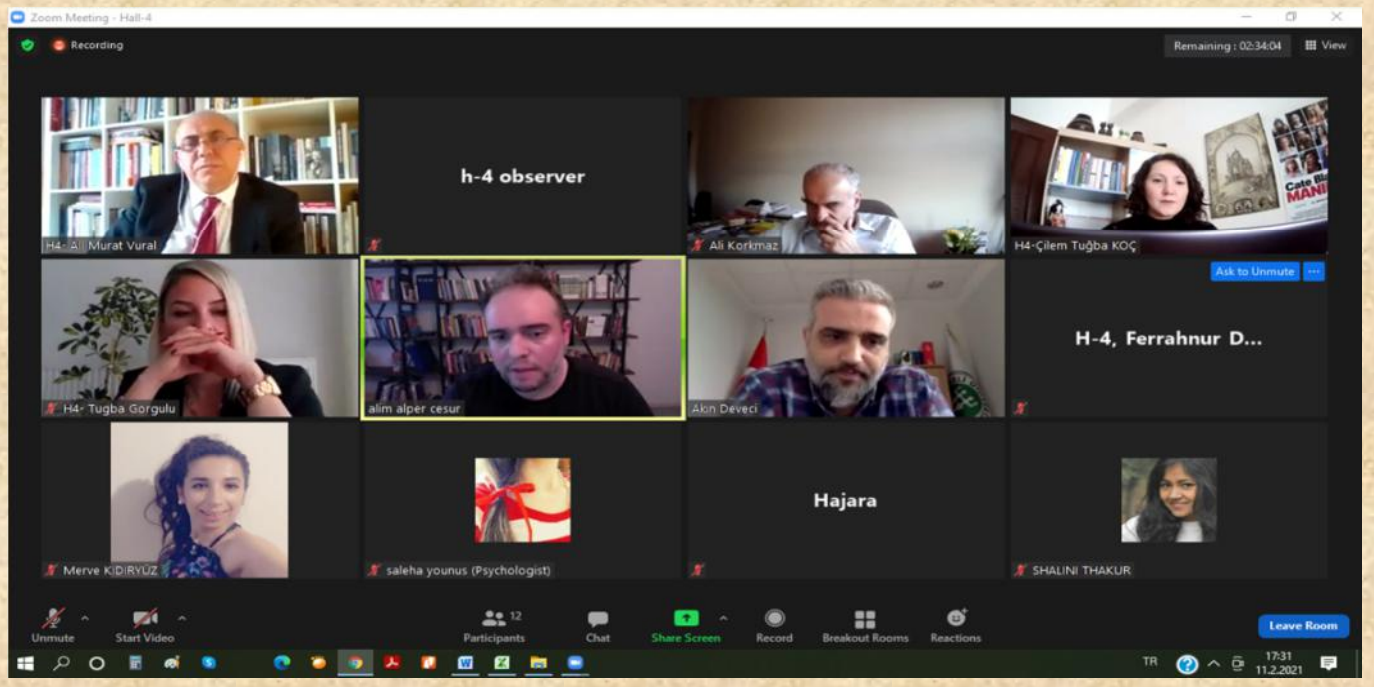
II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

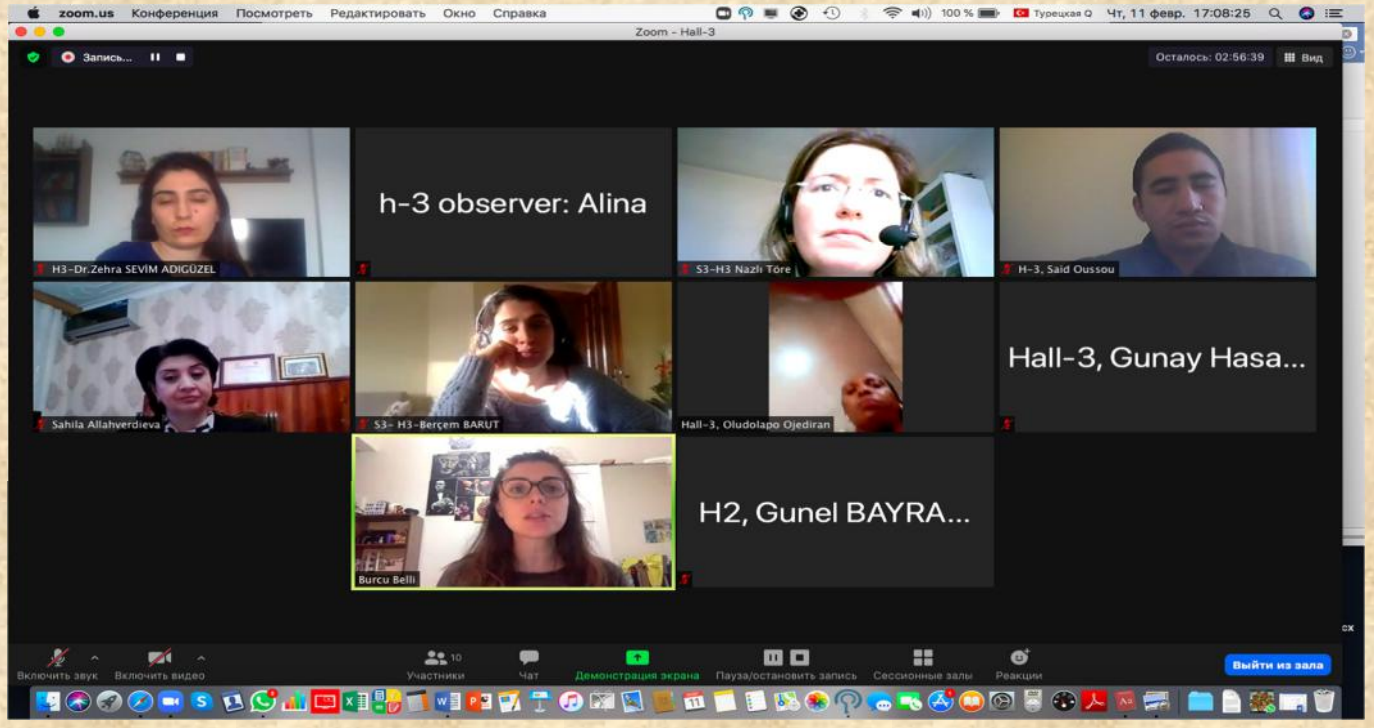

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

Zoom Meeting
Recording...
Remaining : 02:53:06
Okyay UCAN-Moderator
H-2, Observer A...
Esin Esra Şahin
TECNO POP 4
094952
S3-H2 Esra KOÇAK
H2-S3, Meltem İ...
Aramak için buraya yazın
17:11
11.02.2021

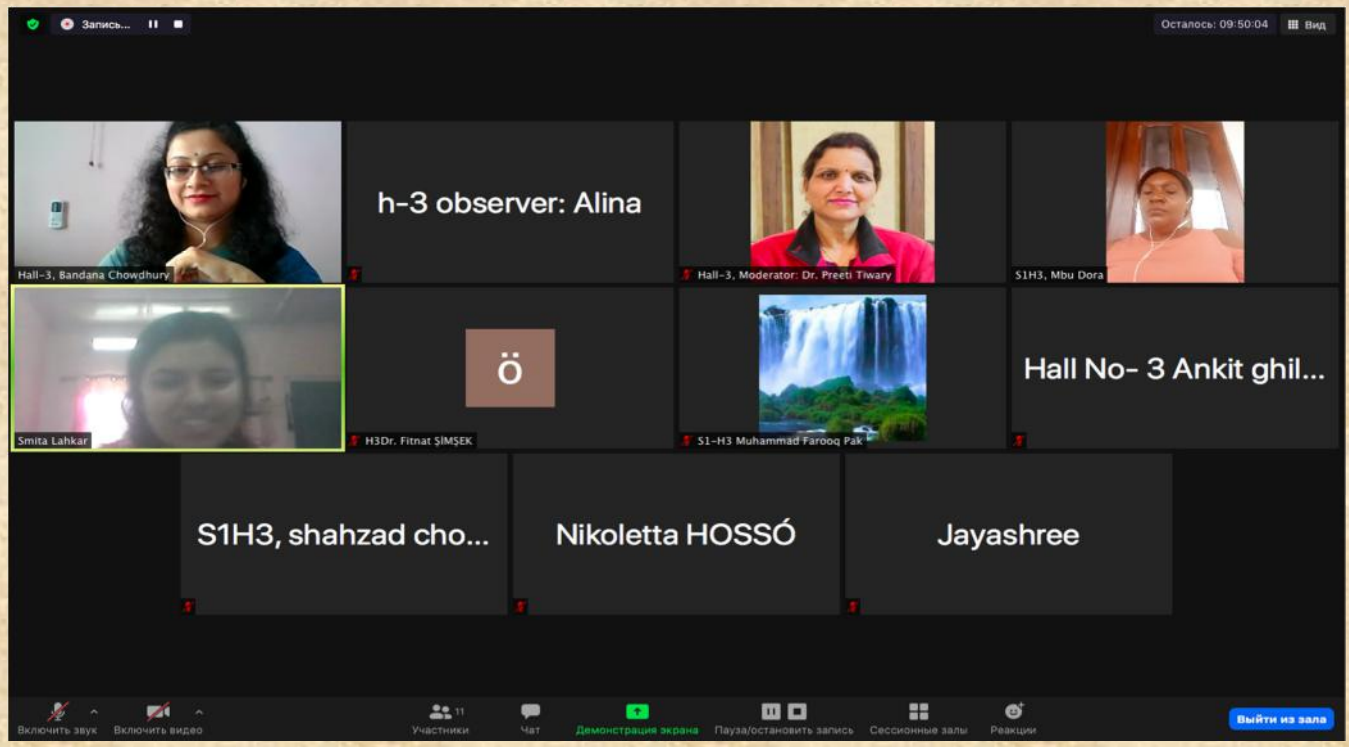

Zoom Meeting - Hall-4
Recording
Remaining : 02:34:04
View
H4- Ali Murat Vural
h-4 observer
Ali Korkmaz
H4-Çilem Tuğba KOÇ
Ask to Unmute
H4- Tugba Gorgulu
alim alper cesur
Akin Deveci
H-4, Ferrahnur D...
Merve KIDIRYUZ
saleha younus (Psychologist)
Hajara
SHALINI THAKUR
Unmute
Start Video
Participants
Chat
Share Screen
Record
Breakout Rooms
Reactions
Leave Room
TR
17:31
11.2.2021

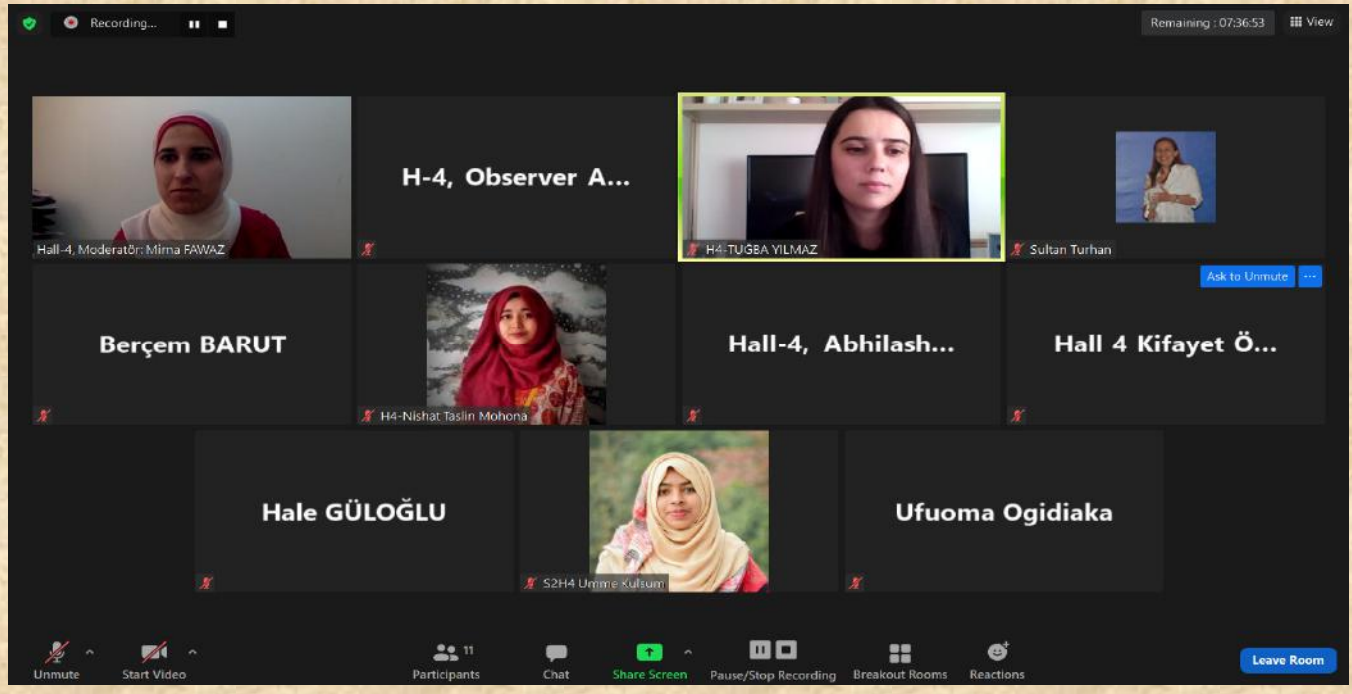

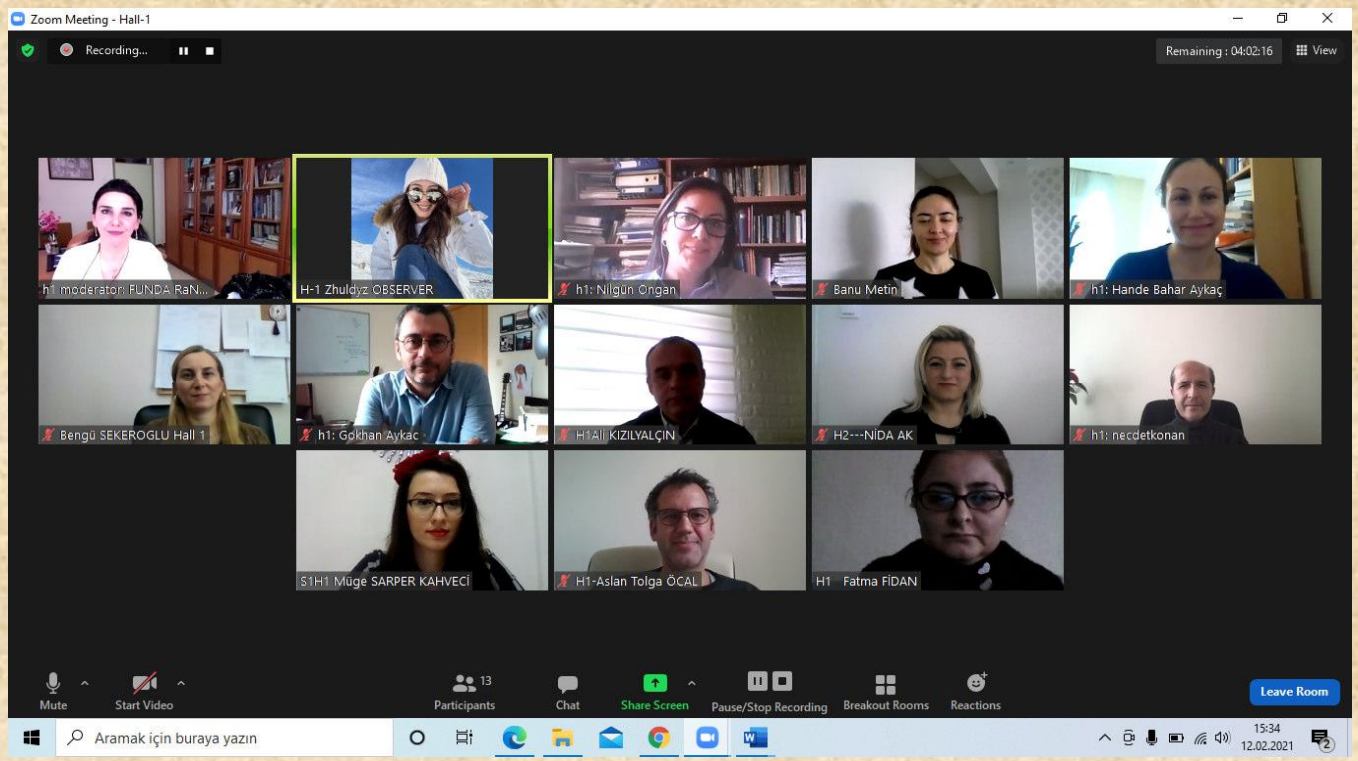
II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

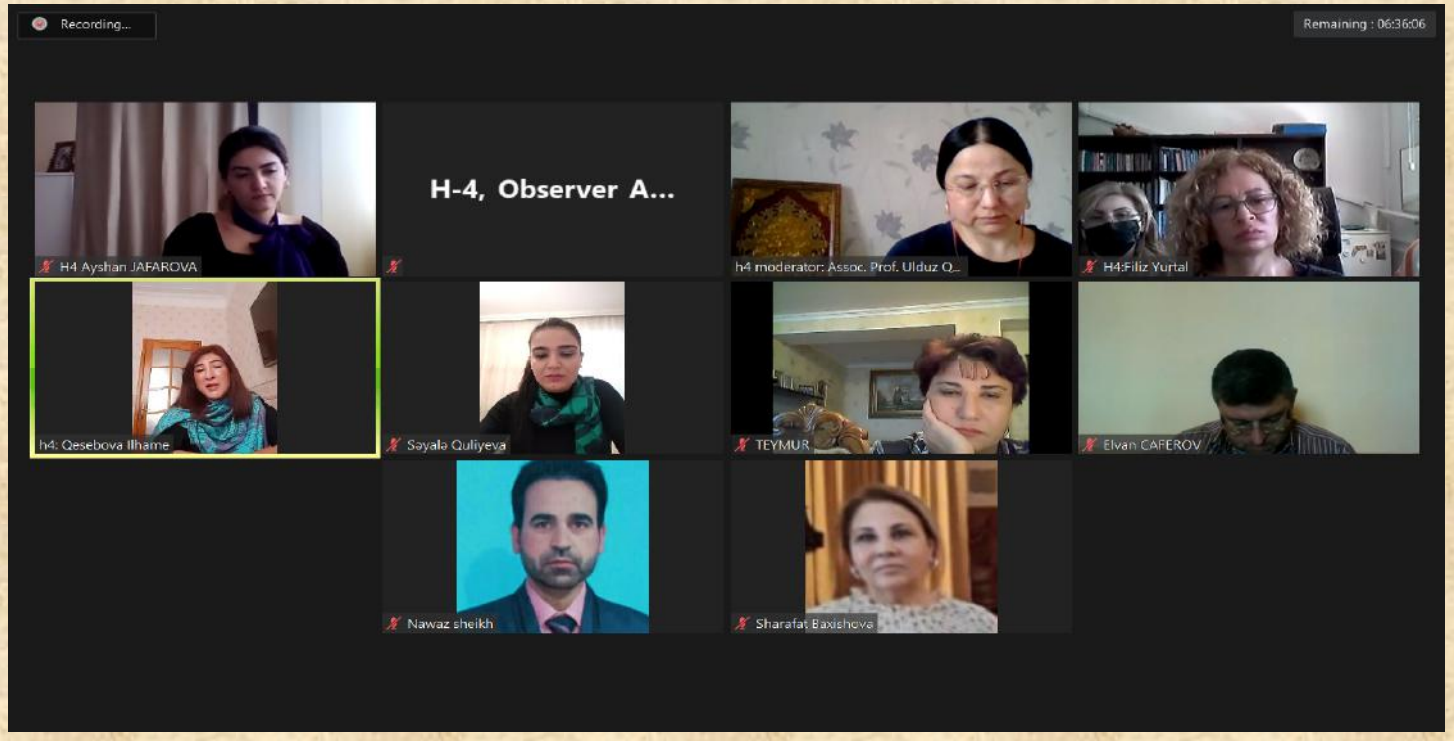

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

Recording...
Remaining : 07:36:53
View
Hall-4, Moderatör: Mirna FAWAZ
H-4, Observer A...
H4-TUĞBA YILMAZ
Sultan Turhan
Ask to Unmute
Berçem BARUT
H4-Nishat Taslin Mohona
Hall-4, Abhilash...
Hall 4 Kifayet Ö...
Hale GÜLOĞLU
S2H4 Umme Kulsum
Ufuoma Ogidiaka
Unmute
Start Video
Participants
Chat
Share Screen
Pause/Stop Recording
Breakout Rooms
Reactions
Leave Room

Zoom Meeting - Hall-1
Recording...
Remaining : 04:02:16
View
h1 moderator: FUNDA RaN...
H-1 Zhuldyz OBSERVER
h1: Nilgün Ongan
Banu Metin
h1: Hande Bahar Aykaç
Bengü SEKEROGLU Hall 1
h1: Gokhan Aykac
H1Ali KIZILYALÇIN
H2---NİDA AK
h1: necdetkonan
S1H1 Müge SARPER KAHVECİ
H1-Aslan Tolga ÖCAL
H1 Fatma FİDAN
Mute
Start Video
Participants
Chat
Share Screen
Pause/Stop Recording
Breakout Rooms
Reactions
Leave Room
Aramak için buraya yazın
15:34
12.02.2021

II. INTERNATIONAL WORLD WOMEN CONFERENCE
February 11-12, 2021 / AZERBAIJAN
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
https://www.worldwomenconference.org/

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Mehmet Salih GECİT	CAHİLİYE DEVRİ ARABİSTAN TOPLUMU İLE ÇAĞIMIZ BATI DÜNYASINDA KADIN MAĞDURİYETİ (WOMEN'S VICTIMS IN THE WESTERN WORLD WITH THE ARABIAN SOCIETY)	1-31 (volume-1)
Ramazan BİÇER	DİNİ ALANDA NEGATİF KADIN ALGISI OLUŞTURMANIN KAYNAĞI NEDİR? (WHAT IS THE MAIN SOURCES OF NEGATIVE WOMEN PERCEPTION IN THE RELIGIOUS AREA)	32-38 (volume-1)
Rehana Kanwal	THE STATUS AND RIGHTS OF WOMEN MENTIONED IN ISLAM	39-48 (volume-1)
Rehana Kanwal	PROTECTION OF WORKING WOMEN'S RIGHTS IN THE LIGHT OF ISLAM	49-58 (volume-1)
MULAZIM KHAN - MANZOOR AHMAD	A COMPARATIVE STUDY OF THE STATUS OF WOMEN IN ISLAM AND DIFFERNENT RELIGIONS	59-66 (volume-1)
Victoria Bilge YILMAZ	STEVIE SMITH'S POETRY: DIFFICULTY OF CATEGORISATION	67-78 (volume-1)
Hajar Huseynova	TARIX YAZAN AZƏRBAYCAN-TÜRK QADINLARI (AZERBAIJANI-TURKISH CHRONICLER WOMEN)	79-82 (volume-1)
Leyla Çiğdem DALKILIÇ	H.Z. UŞAKLIGİL'İN "AŞKI-MEMNU" ADLI ESERİ İLE L.N. TOLSTOY'UN "ANNA KARENINA" ADLI ESERİNDEKİ KADIN BAŞKAHRAMAN İMGESİ (THE IMAGE OF MAIN WOMAN HEROS IN THE NOVEL OF H.Z.USAKLIGIL'S "FORBIDDEN LOVE" AND L.V.TOLSTOY'S ANNA KARENINA)	83-99 (volume-1)
Feryal Cubukcu	OBJECTS OF PITY AS OBJECTS OF DESIRE IN "THE DEAD ALIVE" AND "THE DREAM WOMAN"	100-105 (volume-1)

Türkan Azad qızı Mehdiyeva	MÜASİR ƏRƏB YAZIÇISI LEYLA Əl-BALƏBƏKKİNİN NƏSRİNDƏ QADIN AZADLIĞI (CONTEMPORARY ARABIC WRITER LAYLA BAALBAKKI IN THE PROSE OF WOMEN'S FREEDOM)	106-110 (volume-1)
Bilal Alarli HUSEYNOV	AZƏRBAYCAN FOLKLORUNDA LAYLALARIN VƏ OXŞAMALARIN JANRDAXİLİ DƏYİŞMƏLƏRİ (INTRA-GENRE CHANGES OF LULLABIES (LAYLA) AND PAMPERING SONG (OKHSHAMA) IN AZERBAIJANI FOLKLORE)	111-125 (volume-1)
Özgül ÖZBEK GİRAY	İBRAHİM ALÂETTİN GÖVSA'NIN KALEMİNDEN KADIN ("WOMAN" BY IBRAHIM ALÂETTIN GOVSA'S PEN)	126-136 (volume-1)
Arzu Vaqif qızı Əliyeva	KOLLEKTİV-ŞÜURSUZLUQ NƏZƏRİYYƏSİ: İCTİMAİ CİNSİYYƏT ROLLARINDA QADIN (ATALAR SÖZLƏRİ NÜMUNƏLƏRİ ƏSASINDA) (COLLECTIVE-UNCONSCIOUS THEORY: WOMEN IN SOCIAL GENDER ROLES (BASED ON EXAMPLES FROM PROVERBS))	137-144 (volume-1)
F.Begum Yildizeli	ENGLISH WOMEN PORTRAITS FROM THE OTTOMAN BALKANS: MISS IRBY AND MRS MACKENZIE	145-151 (volume-1)
Əliyeva Pakizə İsrayıl qızı	ARİF ABDULLAZADƏNİN POEZİYASINDA QADIN (A WOMAN IN ARIF ABDULLAZADEH'S POETRY)	152-159 (volume-1)
Mustafa GÜLTEKİN	OTHERIZATION OF WOMEN IN ROBERT MUSIL'S GRIGIA	160-170 (volume-1)
Mustafa GÜLTEKİN	A SEMIOTIC ANALYSIS OF GENDER DIFFERENCES IN ROBERT MUSIL'S TONKA	171-178 (volume-1)
Anarkul Bekmyrzakyzy Salkynbay - Ulzhan Usenkyzy Anarbekova	A FEMALE ACADEMICIAN WHO CONTRIBUTED TO THE KAZAKH ORTHOGRAPHY	179-185 (volume-1)
Irina-Ana Drobot	INDIVIDUALISM AND COLLECTIVISM IN VIRGINIA WOOLF'S WORKS	186-193 (volume-1)

Aynur Aydın qızı Fərəcova	"KİTABİ-DƏDƏ QORQUD" DASTANINDA ANA-OĞUL MÜNASİBƏTLƏRİ (MOTHER-SON RELATIONS IN THE EPOS "KITABI-DADA GORGUD")	194-197 (volume-1)
Turanə Əhmədağa qızı Hüseynova	ŞƏXSIYYƏTIN TEMPERAMENT XASSƏLƏRININ CINS FƏRQLƏRI (GENDER DIFFERENCES IN TEMPERAMENTAL CHARACTERISTICS OF A PERSON)	198-203 (volume-1)
Abdullazadə Nazilə Əbdül qızı	MAHİRƏ NAĞIQIZI POEZİYASINDA ZƏFƏR MÖVZUSU (THEME OF VICTORY IN MAHIRA NAGIGIZI'S POETRY)	204-210 (volume-1)
Nurefşam ÇALDIRAN - Başak ÖNEY	MENSTRUASYON DÖNEMİNDE BESLENME (NUTRITION DURING MENSTRUATION)	211-223 (volume-1)
Doç. Dr. Fatma BAŞAR	KADIN SAĞLIK ÇALIŞANLARI: COVID-19 PANDEMİSİ (WOMEN HEALTHCARE PROFESSIONALS: COVID-19 PANDEMIC)	224-228 (volume-1)
Saka Mohammed Jimoh - Aisha Oluwatoyin - Munirat Ayoola Afolayan	ASSESSMENT OF INNOVATIVE PATHWAYS TO RESHAPE LOCAL ACTION AND INVEST ON WOMEN FRONTLINE HEALTH WORKERS FOR TASK SHIFTING AND TASK SHARING IN NIGERIA	229-241 (volume-1)
Prachi Motiyani	GENDER EQUALITY AND HEALTH: THE KEY FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT	242-245 (volume-1)
Sevda UZUN - Nursen KULAKAC - Nilgun ULUTASDEMIR	PSYCHOSOCIAL EFFECT OF CANCER IN WOMEN	246-252 (volume-1)
Sevda UZUN - Nursen KULAKAC - Nilgun ULUTASDEMIR	WOMEN AND SUBSTANCE ADDICTION AS A SOCIAL PROBLEM; POLICIES AND PRECAUTIONS	253-258 (volume-1)

Emre Yanikkerem - Nicole Esmeray - Aslı Karakuş Selçuk	TÜRK GEBE KADINLARDA DOĞUM KORKUSU VE İLGİLİ FAKTÖRLERLE ÖZ-YETERLİK (FEAR OF CHILDBIRTH AND SELF-EFFICACY WITH RELATED FACTORS IN TURKISH PREGNANT WOMEN)	259-271 (volume-2)
Büşra CESUR - Merve Ayşe BOZKURT	THE IMPORTANT POINT IN IMPROVING COMMUNITY HEALTH: WOMEN'S HEALTH LITERACY	272-278 (volume-2)
Hamide ARSLAN - Özlem CAN GÜRKAN	COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNE YANSIMALARI (THE REFLECTION OF THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD ON GENDER INEQUALITY)	279-286 (volume-2)
Elena Arsenyeva - Marina Guseva - Elena Andreeva	ORTHOPEDIC BRA AS A FACTOR OF INCREASING THE QUALITY OF LIFE OF WOMEN AFTER MASTECTOMY	287-294 (volume-2)
Anuja Halder	DISCURSIVE PORTRAYAL OF WOMEN'S BODY IN SELECTED ENGLISH SONGS	295-311 (volume-2)
Olayinka Magbagbeola	MALE HEGEMONY, FEMALE "DOLLIFICATION" AND POSTNORMAL TROPES IN OLU'DOLAPO'S WITH OR WITHOUT	312-317 (volume-2)
Nuri Özer ERBAY	2020 YILI ARKEOLOJİK BULUNTULARDA KADIN (WOMEN IN ARCHEOLOGICAL FINDS 2020)	318-328 (volume-2)
Fethiye ERBAY	MUSEUM DEDICATE TO WOMEN IN ISTANBUL	329-348 (volume-2)
Mutlu ERBAY	RESİM VE HEYKELDE KADIN SAÇ MODELLERİ (FEMALE HAIRSTYLES IN PAINTING AND SCULPTURE)	349-359 (volume-2)

Başak Çakmak	İDEAL OLMAYAN KADIN GÜZELLİĞİNİN TEMSİLİ (REPRESENTATION OF UNIDEAL FEMALE BEAUTY)	360-372 (volume-2)
Ayse GUNGOR	POSITION OF THE AUDIENCE IN THE ART OF PERFORMANCE: AN EXAMPLE OF MARINA ABROMOVIC	373-380 (volume-2)
Serap ÜNAL	GÖLLER BÖLGESİ PİŞMİŞ TOPRAK KÜLTÜRÜNDE KADIN (WOMAN IN THE LAKE REGION TERRACOTTA CULTURE)	381-395 (volume-2)
Oludolapo Ojediran	RENEGOTIATING GENDERED SELF AND FEMININE VALUES IN TWO SELECTED NOLLYWOOD FILMS	396-400 (volume-2)
Merve SARIÇELİK - Özlem Arıtan	MİMARLIK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMUNDA KADININ ROLÜ VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİMARLIK – KADIN İLİŞKİSİ (THE ROLE OF WOMEN IN THE FORMATION OF ARCHITECTURAL CULTURE AND THE RELATION OF ARCHITECTURE - WOMEN IN THE EARLY REPUBLIC PERIOD)	401-432 (volume-2)
Ali kyzy Kurmanzhan - Marina Guseva - Elena Andreeva	ON THE INFLUENCE OF NATIONAL TRADITIONS ON THE DESIGN OF A MODERN WEDDING SUIT OF KYRGYZ WOMEN	433-437 (volume-2)
Neslihan KIYAR	KADIN PERFORMANS PRATİKLERİ VE BULANIKLAŞAN TOPLUMSAL CİNSİYET TEMSİLİNDE ANLATI (THE NARRATION IN THE REPRESENTATION OF WOMEN PERFORMANCE PRACTICES AND BLURRING OF SOCIAL GENDER)	438-451 (volume-2)
Stephen Ogheneruro Okpadah	RESOUNDING VOICES OF THE AFRICAN WOMAN ON THE GLOBAL SCREEN	452-458 (volume-2)
Gülşen Şefika BERBER	MİTLERDE TANRIÇALARIN EĞİRME VE DOKUMA EYLEMLERİ (SPINNING AND WEAVING ACTIONS OF THE GODDESSES IN THE MYTHS)	459-475 (volume-2)

Kopylova Maria Dmitrievna - Getmantseva Varvara Vladimirovna - Andreeva Elena Georgievna	PROSPECTS FOR THE PRODUCTION OF WOMEN'S AND CHILDREN'S CLOTHES IN THE FAMILY LOOK STYLE	476-483 (volume-2)
Nilüfer AYHAN	KADIN İŞÇİ ÇALIŞTIRMA YASAKLARINA GENEL BİR BAKIŞ (AN OVERVIEW ABOUT PROHIBITION TO WOMEN WORKERS)	484-516 (volume-2)
Ali Fuat Gökçe	KADIN VE SİYASET: SORUNLAR-ÖNERİLER (WOMEN AND POLITICS: PROBLEMS-SUGGESTIONS)	517-526 (volume-2)
Kalpana SINGH	ADDITIVE ASPECTS OF WOMEN IN PANDEMIC: AN ECOFEMINIST PERSPECTIVE	527-528 (volume-2)
Esin Esra ŞAHİN - Okyay UÇAN	KADIN İSTİHDAMININ EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİLERİ: TÜRKİYE ÜZERİNE EKONOMETRİK BİR ANALİZ (THE EFFECTS OF WOMEN'S EMPLOYMENT ON ECONOMIC GROWTH: AN ECONOMETRIC ANALYSIS ON TURKEY)	529-544 (volume-2)
Okyay UÇAN - Esra KOÇAK	TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIĞI ETKİLEYEN SOSYOEKONOMİK FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ANALİZ (THE SOCIOECONOMIC FACTORS AFFECTING AN ANALYSIS ON FERTILITY IN TURKEY)	545-555 (volume-2)
Aminu Muhammad FAGGE - Gambo Babandi GUMEL - Abdul-Razaq Rilwan ITARI - Abubakar HASSAN	ROLE OF RURAL SAVINGS SCHEMES (RSS) IN WOMEN ENTREPRENEURSHIP EMPOWERMENT IN JIGAWA, NIGERIA	556-577 (volume-2)
OYEDIRAN Wasiu Oyeleke	ASSESSMENT OF MELON PROCESSING TECHNOLOGY AND ECONOMIC RETURNS ON THE WELL-BEING OF RURAL WOMEN IN THE NORTHERN NIGERIA	578-589 (volume-2)
Fasasi Rafiat Bolanle	INSTRUCTIONAL MATERIALS USED BY EXTENSION AGENTS FOR INFORMATION DISSEMINATION TO THE WOMEN FARMERS IN IJEBU-EAST, OGUN STATE, NIGERIA	590-602 (volume-2)

Sani Inusa MILALA - Ibrahim INUSA	BOKO HARAM INSURGENT AS STREET WOMEN DRIVER CASE STUDY OF BORNO STATE, NIGERIA	603-608 (volume-2)
Nazlı TÖRE	GÖÇMENLERDE KADIN SÜNNETİ (WOMEN'S CIRCUMCISION IN MIGRANTS)	609-627 (volume-2)
Zehra SEVİM ADIGÜZEL	YOKSULLUĞUN FEMİNİZASYONU: TOPLUMSAL CİNSİYET ÖZELİNDE SOSYOLOJİK BAKIŞ (FEMINIZATION OF POVERTY: A SOCIOLOGICAL OVERVIEW ON GENDER)	628-635 (volume-2)
Allahverdiyeva Sahilə Əbiş	İNSAN İNKİŞAFI VƏ GENDER (HUMAN DEVELOPMENT AND GENDER)	636-641 (volume-2)
Günay Həsənova Mətləb qızı	İNTERNET FOLKLORUNDA XALQ DEYİMLƏRİNDƏ GENDER MƏSƏLƏSİNƏ BİR NƏZƏR (THE GENDER ISSUE IN PEOPLES STATEMENTS ON THE INTERNET FOLKLORE)	642-649 (volume-2)
Burcu BELLİ	19. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE DEĞİŞEN AHLAK, AİLE VE KADIN ALGISI (CHANGING MORAL, FAMILY AND WOMEN'S PERCEPTION IN THE OTTOMAN STATE IN THE 19TH CENTURY)	650-655 (volume-2)
SHALINI THAKUR	WOMEN AND VEDIC CULTURE	656-660 (volume-2)
Ali Murat Vural	MEDYADA KADIN TEMSİLİNE İLİŞKİN TOPLUMSAL ALGI -TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ- (SOCIAL PERCEPTION OF WOMEN'S REPRESENTATION IN THE MEDIA - IN TURKEY SAMPLES-)	661-686 (volume-2)
Ferrah Nur DÜNDAR	REKLAMDA TOPLUMSAL CİNSİYET VE DEĞİŞEN KADIN TEMSİLİ (GENDER AND CHANGING WOMEN'S REPRESENTATION IN ADVERTISING)	687-696 (volume-2)

Müge KARADAĞ	MATEMATİK YETENEĞİ CİNSİYETLER AÇISINDAN FARKLILIKLAR GÖSTERİR Mİ? (DOES MATHEMATICS ABILITY DIFFERENT IN TERMS OF GENDER?)	697-700 (volume-2)
Lala Gasimova (Badalbayli)	PERSPECTIVES OF GENDER TOLERANCE IN MODERN AZERBAIJAN	701-705 (volume-2)
Ibrahim ISHAQ	THE WOMEN'S PROFILE IN EARLY GRADE READING ASSESSMENT OF PRIMARY SCHOOL YORUBA CURRICULUM IN KWARA STATE, NIGERIA	706-717 (volume-2)
Ekin Berfin Karakaya - Senem Üstün Kaya	WOMEN BEHIND THE BATTLEFIELDS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF SHIFTING GENDER ROLES DURING WARS	718-730 (volume-2)
Nərmin E. Nəzərova	AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ DÖNƏMİ-AZƏRBAYCAN QADINLARI (PERIOD OF AZERBAIJAN DEMOCRATIC REPUBLIC-AZERBAIJANI WOMEN)	731-738 (volume-2)
Çiğdem AYDIN KOYUNCU	FEMİNİST DIŞ POLİTİKA SÖYLEM VE UYGULAMALARININ BU POLİTİKAYI İLAN EDEN DEVLETLER BAĞLAMINDA ANALİZİ (ANALYSIS OF FEMINIST FOREIGN POLICY DISCOURSE AND PRACTICES IN THE CONTEXT OF THE STATES THAT DECLARES THIS POLICY)	739-753 (volume-2)
Preeti Tewary	WOMEN PARTICIPATION AND REPRESENTATION IN INDIA POLITICS	754-758 (volume-2)
Fitnat ŞİMŞEK	HİTİT DİPLOMASİSİNDE PRENSESLERİN ROLÜ: SİYASİ EVLİLİKLER (THE ROLE OF PRINCESSES IN HITTITE DIPLOMACY: POLITICAL MARRIAGES)	759-771 (volume-2)
Ufuoma Loretta Ogidiaka	GENDER BASED VIOLENCE: THE IMPACT ON THE RIGHTS AND WELL-BEING OF WOMEN DURING ARMED CONFLICTS AND CRISIS	772-779 (volume-2)

Nishat Taslin Mohona	CURRENT SCENARIO OF WOMEN CUSTOMER PARTICIPATION IN AGENT BANKING IN BANGLADESH	780-791 (volume-2)
Tuğba Yılmaz	TURİZM STAJI YAPAN KADINLARIN STAJ DÖNEMLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ (PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS FOR TOURISM INTERNSHIP WOMEN DURING THE INTERNSHIP)	792-805 (volume-2)
Bengü ŞEKEROĞLU	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA KADININ ROLÜ (THE ROLE OF WOMEN IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT)	806-812 (volume-2)
Aslan Tolga ÖCAL	TÜRKİYE'DE İŞGÜCÜ PİYASASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ (GENDER INEQUALITY IN THE LABOUR MARKET IN TURKEY)	813-825 (volume-2)
Necdet KONAN - Nida AK	PROBLEMS WORKING MOTHERS FACED IN THE CORONAVIRUS (COVID-19) PERIOD AND PROPOSED SOLUTIONS	826-842 (volume-2)
Fatma FİDAN	KADININ GÜÇLENMESİNDE BİR STRATEJİ OLARAK EVDE ÇALIŞMA EVDE ÇALIŞAN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA (WORKING AT HOME AS A STRATEGY IN WOMEN'S EMPOWERMENT A STUDY ON WOMEN WORKING AT HOME)	843-852 (volume-2)
Fatma FİDAN	KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRÜ OLARAK DİJİTAL ŞİDDET (DIGITAL VIOLENCE AS A TYPE OF VIOLENCE AGAINST WOMEN)	853-863 (volume-2)
Elif SELÇUK	YENİ NORMALDE KADININ GÜÇLENMESİ VE İNOVATİF FİKİRLER (NEW WOMEN'S EMPOWERMENT AND INNOVATIVE IDEAS)	864-877 (volume-2)

Yonca ALTINDAL - **Neslihan SÜNGER**	BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN KADINLARA DAİR SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME: BALIKESİR ÖRNEĞİ (A SOCIOLOGICAL EVALUATION ON WOMEN WORKING IN THE BANKING SECTOR: BALIKESIR EXAMPLE)	878-900 (volume-2)
Sanghamitra Adhya	GENDER, WOMEN AND WORK IN DARJILING TEA INDUSTRY, WEST BENGAL	901-904 (volume-2)
Lawal, W.S - **Onazi, B.O** - **Omotunde,I**	THE ROLE OF WOMEM IN AGRICULTURAL FOR FOOD SECURITY IN NIGERIA	905-911 (volume-2)
Umme Kulsum	WOMEN'S EMPLOYMENT DEGREE IN THE SCHEDULED BANKS AND THE FINANCIAL INSTITUTIONS OF BANGLADESH	912-923 (volume-2)
Iuliia Rogozhina - **Marina Guseva** - **Elena Andreeva**	SPECIFICITY OF WOMEN'S LABOR AT A SEWING OUTSOURCING FACTORY	924-928 (volume-2)
K. R. Padma - **K.R.Don**	THE EXPANSION OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP GLOBALLY: A MINI REVIEW	929-936 (volume-2)

Ceren AVCİL	EKOFEMİNİZMİN DÜŞÜNSEL TEMELLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME (AN EVALUATION ON THE INTELLECTUAL FOUNDATIONS OF ECOFEMINISM)	937-947 (volume-2)
Orucəliyeva Bəsti Əli qızı - **Orucəliyeva Şəkər Şahlar qızı**	AZƏRBAYCAN QADINI BƏŞƏRİYYƏTİN HUMANIZM SİMVOLUDUR (AZERBAIJANI WOMEN ARE A SYMBOL OF HUMANISM)	948-951 (volume-2)
Ayşe CANATAN	COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE YAŞLI KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI SOSYAL SORUNLAR; ANKARA ÖRNEĞİ (SOCIAL PROBLEMS ENCOUNTERED BY OLDER WOMEN DURING THE COVID-19 OUTBREAK PROCESS; ANKARA EXAMPLE)	952-957 (volume-2)
Sait YILDIRIM	EVLİLİK KURUMU VE KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA (A STUDY ON THE MARRIAGE ORGANIZATION AND FREEDOM OF WOMEN)	958-964 (volume-2)
Rauana Amanbaikyzy Torekhanova	FEMINIST LINGUISTICS IN THE CONTEXT OF KAZAKH LANGUAGE	965-968 (volume-2)
Sevda KOÇ AKRAN	KADIN ÖĞRETMEN VE AKADEMİSYENLERE GÖRE CAM TAVAN ENGELLERİ (GLASS CEILING BARRIERS ACCORDING TO FEMALE TEACHERS AND ACADEMICIANS)	969-987 (volume-2)
Yar Zar Chit	HOW TO IMPROVE WOMEN'S REASONING ABILITY: AN EXPERIMENTAL STUDY ON MYANMAR COLLEGE GIRLS	988-992 (volume-2)

Ulduz Qəzvini	AILƏDƏ ZORAKILIQ PROBLEMI VƏ ŞƏXSIYYƏT TİPLƏRİ (THE PROBLEM OF FAMILY VIOLENCE AND PERSONALITY TYPES)	993-997 (volume-2)
Mollayeva Elza	PEDAQOJİ PROSESDƏ GENDER İDENTİKLİYİNİN NƏZƏRƏ ALINMASINDA MÜƏLLİMİN GENDER BACARIQLARIN YERİ VƏ ROLU (THE PLACE AND ROLE OF TEACHER'S GENDER SKILLS IN TAKING INTO ACCOUNT GENDER IDENTITY IN THE PEDAGOGICAL PROCESS)	998-1005 (volume-2)
Kübra BALKAN - **Elif KARAGÜN** - **Müge SARPER KAHVECİ**	KADIN FUTBOLCULARIN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (THE INVESTIGATION OF AGGRESSION LEVELS OF FEMALE FOOTBALL PLAYERS)	1006-1013 (volume-2)
Aykut AYDIN - **Elif KARAGÜN** - **Müge SARPER KAHVECİ**	BEYKOZ İLÇESİNDEKİ ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA OKUYAN KIZ VOLEYBOL SPORCULARIN BEKLENTİ VE MEMNUNİYET DÜZEYLERİN ARAŞTIRILMASI (THE RESEARCH OF THE EXPECTATION AND SATISFACTION LEVELS OF GIRL VOLLEYBALL PLAYERS WHO ARE STUDYING AT THE HIGH SCHOOLS OF BEYKOZ PROVINCE)	1014-1021 (volume-2)
Quliyeva Səyalə Qibliyəli qızı	TÜRK QADINI MÜHARİBƏ İLLƏRİNDƏ (TURKISH WOMAN DURING THE WAR)	1022-1025 (volume-2)
Orucova Məlahət Bayraməli	CƏMİYYƏTDƏ QADININ ROLU: ADƏT-ƏNƏNƏLƏR VƏ MÜASİRLİK (THE ROLE OF WOMEN IN SOCIETY: CUSTOMS, TRADITIONS AND MODERNITY)	1026-1033 (volume-2)
Ayshan JAFAROVA - **Ahmet CİHAN**	YABANCI UYRUKLU KADINLARIN TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK YAKLAŞIM (FOREIGN WOMEN'S SOCIOLOGICAL APPROACH ON UNIVERSITY EDUCATION IN TURKEY)	1034-1040 (volume-2)

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

FEAR OF CHILDBIRTH AND SELF-EFFICACY WITH RELATED FACTORS IN TURKISH PREGNANT WOMEN

Emre YANİKKEREM
Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Science, Associate Professor
ORCID: 0000-0001-8909-3597

Nicole ESMERAY
Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Science, Research Assistant, PhD
ORCID: 0000-0001-7355-6278

Aslı KARAKUŞ SELÇUK
Manisa Celal Bayar University, Faculty of Health Science, Research Assistant
ORCID: 0000-0003-1603-4259

ABSTRACT
Introduction: Fear of childbirth lead to adverse implications during childbirth and postnatal period. The aim of this study was to evaluate fear of childbirth and self-efficacy with related factors in Turkish pregnant women.
Methods: The descriptive and cross sectional study was performed in Turkey. The study was conducted at a hospital in Turkey with 507 pregnant women. The Childbirth Attitudes Questionnaire (CAQ) for measuring fear of birth and the Childbirth Self Efficacy Inventory-Brief (CBSEI-C32) version were used to data collection. The statistical analysis of the study was done by using SPSS. The relationship between the total score of both of scales and the descriptive characteristics of women was evaluated by t-test and ANOVA.
Results: The mean of total score of CAQ and CBSEI-C32 were found 39.0±11.5 (16-64) and 211.7±53.4 (62-320), respectively. The mean total score of the CAQ was high and the CBSEI-C32 was low significantly in women and their husbands who were in the 18-24 age groups, women with middle income level, women who married for 1-5 years, women with no children and women who had not any birth experience. There was a negative and significant correlation between total score of the CAQ and the CBSEI-C32 (r=-0.402, p=0.0001).
Conclusions: Identifying pregnant women especially young and with no birth experiences had high fear of childbirth and low self-efficacy are so important for reducing rate of caesarean section and developing positive birth experiences.
Keywords: Self-efficacy, Attitudes of childbirth, Fear of birth

INTRODUCTION
Changes in physiological, psychological and family life during pregnancy and feeling anxieties and fear during labour can sometimes cause stress in the pregnancy period (Ersoy 2011; Carlsson, Ziegert and Nissen 2015; Lazolglu and Apay 2018). Birth is a condition that affects women's health physically, emotionally and socially. Fear of childbirth is an important issue nowadays, women are frightened about labour and what ‘might’ possibly go wrong, such as; getting into a panic during birth, belief in the failure of birth, belief that the baby will be hurt at birth and fear of episiotomy or perineal injury. In addition, women may be afraid of

being shouted and not adequately supported by the health care providers during intrapartum period (Kitapçıoğlu et al. 2008; Gao et al. 2015). Fear of childbirth is, to some extent, a normal phenomenon, because childbirth is indeed a painful and unpredictable experience for some women (Demšar et al. 2018). It is known that fear of childbirth effects delivery outcomes negatively (Serçekuş and Başkale 2016; Sheen and Slade 2018) and increases caesarean births (Demšar et al. 2018; Serçekuş and Başkale 2016; Handelzalts et al. 2015), prolongation of labour toxaemia (Lazolglu and Apay 2018; Qiu et al. 2020), increased blood pressure, toxaemia (Lazolglu and Apay 2018), pre-term or post-term birth and low Apgar score due to increased uterine artery pressure (Lazolglu and Apay 2018). Unfortunately, one of the most important reasons of elective caesarean sections is fear of childbirth (Tanglakmankhong, Perrin and Lowe 2011; Qiu et al. 2020). World Health Organization's recommended rate of caesarean section is between 5–15% (World Health Organisation 2015) and the rate was found 53% in Turkey (Turkish Statistical Institute 2017). It has been reported that the caesarean rate increases in some countries over recent decades because of the fear of episiotomy (Demšar et al. 2018), bleeding (Demšar et al. 2018), pain (Demšar et al. 2018, McAllister et al. 2017) dying at delivery (Demšar et al. 2018) and being in delivery room with an unprofessional or unkind medical staff (Demšar et al. 2018). In the previous studies, it was pointed that low-educated women (Gao et al. 2015; Salomonsson et al. 2013; Soltani et al. 2017; Okumus and Sahin 2017; Fairbrother et al. 2018) women who had low income (Fairbrother et al. 2018), younger women (Gao et al. 2015; Fairbrother et al. 2018), women with low confidence ability to cope with labour and birth (Lowe 2000; Salomonsson et al. 2013; Gao et al. 2015; Gourounti, Kouklaki and Lykeridou 2015; Toohill et al. 2015), women who had anxiety (Gao et al. 2015), women who dissatisfied their partner or husband (Gao et al. 2015; Toohill et al. 2015), women who had negative birth experience or traumatic births (Storksen et al. 2012; Elvander, Cnattingius and Kjerulff 2013; Halperin, Sarid and Cwikel 2014; Leeners et al. 2016; Sheen and Slade 2018) and nulliparious women (Lowe 2000; Toohill et al. 2014; Okumus and Sahin 2017) had high fear of childbirth. Self-efficacy is a concept widely used to predict health behaviour (Tilden et al. 2016) and childbirth self-efficacy as the conceptual framework predicting confidence for coping with labour (Lowe 1993; Tilden et al. 2016). Childbirth self-efficacy is also known as confidence in labour and birth which is an important point of women's coping abilities during labour (Lowe 2000; Schwartz et al. 2015). Health care providers can play an important role during antenatal and intrapartum care for women increasing self-efficacy, reducing fear of childbirth and improving women's positive birth experiences. The earlier studies stated that positive birth experience leads to increased mother-child bonding and high levels of positive psychological function of women. However, negative or unsatisfying childbirth experience has long term implications for a woman's health and wellbeing such as postnatal depression (Yeo and Chun 2013; Smarandache et al. 2016) lower quality of life (Smarandache et al. 2016), lower selfrated health (Schytt and Waldenström 2007; Smarandache et al. 2016), post-traumatic stress disorders (Garthus-Niegel et al. 2014; Smarandache et al. 2016), adverse effect on relationship with their partner (Karlström, Nystedt and Hildingsson 2015) and sexual dysfunction (Halperin, Sarid and Cwikel 2014). Fear of childbirth was measured by different scales in worldwide for example; some studies used the Wijma Delivery Expectancy/Experience Questionnaire (W-DEQ) in Australia (Tilden et al. 2016), in six European countries (Ryding et al. 2015) in Slovakia (Mazúchová et al. 2017), in Slovenia

(Demšar et al. 2018) and others used the Childbirth Attitudes Questionnaire (CAQ) in Turkey (Dönmez et al. 2014), in Greece (Gourounti, Kouklaki and Lykeridou 2015) and in China (Gao et al. 2015). It was determined in the literature the incidence of fear of childbirth with the W-DEQ was between 1.6% (Demšar et al. 2018) and 9.6% (Mazúchová et al. 2017). It was pointed out that the fear of childbirth was found higher in women with lower education (Salomonsson et al. 2013; Gao et al. 2015; Soltani et al. 2017; Okumus and Sahin 2017; Fairbrother et al. 2018) and income (Fairbrother et al. 2018), younger women (Gao et al. 2015; Mazúchová et al. 2017; Fairbrother et al. 2018), women who had low self-efficacy (Lowe 2000; Salomonsson et al. 2013; Gao et al. 2015; Gourounti, Kouklaki and Lykeridou 2015; Toohill et al. 2015) women who had high anxiety (Gao et al. 2015), women who had negative birth experience or traumatic births (Storksen et al. 2012; Elvander, Cnattingius and Kjerulff 2013; Halperin, Sarid and Cwikel 2014; Leeners et al. 2016; Mazúchová et al. 2017; Sheen and Slade 2018) and primiparious women (Lowe 2000; Toohill et al. 2014; Mazúchová et al. 2017). Evaluation of self-efficacy is very important during pregnancy period for reducing fear and anxiety (Storksen et al. 2012; Carlsson, Ziegert and Nissen 2015; Tilden et al. 2016). There were some studies about validation and reliability of Childbirth Self-Efficacy Inventory-Brief version (CBSEI-C32) in China (Gao, Ip and Sun 2011), Turkey (Ersoy 2011), Thai (Tanglakmankhong, Perrin and Lowe 2011) and Iran (Khorsandi et al. 2013). A few studies evaluated self-efficacy with CBSEI-C32 in China (Gao et al. 2015), Turkey (Serçekuş and Başkale 2016), and Taiwan (Pan et al. 2019) and others used Childbirth Self-Efficacy Inventory (62 questions) (Ip, Tang and Goggins 2009; Byrne et al. 2014; Carlsson, Ziegert and Nissen 2014; Schwartz et al. 2015; Abbasi, Mohammad-Alizadeh Charandabi and Mirghafourvand 2018; Sánchez-Cunqueiro, Comeche and Docampo 2018). The studies showed that multiparous women (Schwartz et al. 2015), women who had social support from their husbands (Schwartz et al. 2015), women who had positive perception of the experience of childbirth (Sánchez-Cunqueiro, Comeche and Docampo 2018), women who had low fear of childbirth (Lowe 2000; Tanglakmankhong, Perrin and Lowe 2011; Salomonsson et al. 2013; Schwartz et al. 2015; Carlsson, Ziegert and Nissen 2015; Gourounti, Kouklaki and Lykeridou 2015) women who had more information or education about labour (Susanto, Sawitri and Thaufik 2017; Abbasi, Mohammad-Alizadeh Charandabi and Mirghafourvand 2018) had higher childbirth self-efficacy. It was underlined in some studies that antenatal education is an important key for increasing women's self-efficacy (Serçekuş and Başkale 2016; Abbasi, Mohammad-Alizadeh Charandabi and Mirghafourvand 2018). When literature examined only one study in China evaluated fear of childbirth with the CAQ and childbirth self-efficacy with the CBSEI-C32 together (Gao et al. 2015). The Chinese study was pointed out that young pregnant women, low educated women, women not satisfied with their husbands' support and women who had miscarriage had high level of fear of childbirth. The study also found that pregnant women's childbirth self-efficacy was correlated with fear of childbirth5. In our country there was no published study which used the both of the scales for evaluating fear of childbirth and self-efficacy and little is known about the issue. The main aim of the study was to evaluate fear of childbirth and self-efficacy in pregnant women in Turkey. The detailed aims of the study were: to describe the relationship between women characteristics and the CAQ (2) to identify the relationship between women characteristics and the CBSEI-C32 (3) to examine the correlation between the CAQ and the CBSEI-C32. The findings of the study will help health care providers to awareness of risky group of

women who had fear of childbirth and low self-efficacy and to give information to women about birth process, for encouraging them and providing emotional support for their labour.

MATERIALS AND METHODS

Study Design and Setting

The cross-sectional and descriptive study was conducted to evaluate pregnant women's childbirth attitudes and self-efficacy who applied to the outpatient clinic of obstetric department of Merkez Efendi Hospital, which is located in the west region of Turkey, for antenatal care from 01 January 2016 and 31 December 2016.

Sample of the Study

The universe of the study was 3139 women who applied to birth according to 2014 the hospital records. Minimum sample of the study was calculated as at least 504 with 95% confidence interval, 50% unknown prevalence and 4% deviation, by using the EPI Info 2000 statistical software. The sample of the study included pregnant women who were Turkish speakers, who were at the age of ≥18, who had healthy single pregnancy, who were between 28-40 gestational weeks and who wanted to participiate the study. Women who had any chronic or physological disease and who had risky pregnancy were excluded the study. Between the dates 507 pregnant participiated the study.

Data Collection

The questionnaires were administered with face to face interview in the outpatient clinic and took approximately 20 minutes to complete. Women were informed about the aim of the study and invited to participate.

Questionnaires

The questionnaires consisted of three parts. The first part included 16 questions about women's characteristics such as age, educational status of the women and their husbands, employed status of women, family income level and women's fertility characteristics. The second part was comprised of the Childbirth Attitudes Questionnaire (CAQ), which was developed by Lowe to measure fear of birth with 280 nulliparous women who attended to birth preparation class after the 28th gestational week. The internal consistency reliability of the scale was found as 0.83 (Lowe 2000). Turkish validity and reliability of the CAQ was made by Dönmez et al. with 160 primiparous pregnant women between 28-40 gestational weeks, and the Cronbach's alpha value of the scale was found to be 0.82 (Dönmez et al. 2014). The four Likert type of scale included 16 items and the lowest possible score of the scale is 16, and the highest possible score of the scale is 64. The higher score on the scale indicates that the women had high fear of childbirth. The third part included the Childbirth Self Efficacy Inventory-Brief version (CBSEI-C32) which was developed by Ip et al. (Ip, Chung and Tang 2008) and the scale adapted for Turkish use by Ersoy (Ersoy 2011). The Cronbach's alpha internal consistency coefficient for the scale was found 0.90 in China (Ip, Chung and Tang 2008), 0.89 in Turkey (Ersoy 2011). CBSEI-C32 scale consists of 32 questions with ten point Likert type and two subscales: self-efficacy expectancy (16 items) and outcome expectancy (16 items).

The lowest total score of the scale was 32 and the highest score was 320, having a higher score indicates better self-efficacy (Ip, Chung and Tang 2008; Ersoy 2011).

Ethics of Study

The study was approved by the administrative authorities of Manisa Public Hospitals Administration of Turkey and Manisa Celal Bayar University Faculty of Medicine Ethics Local Ethics Committee (Date: 11/11/2015, Number: 20478486-376). Permission was taken from the authors who adapted Turkish version of the scales. Written informed consent was taken from all of women.

Statistical Analysis

The statistical analysis of the study was done by using SPSS 15.0. The descriptive characteristics of women were analysed by using frequency distributions. After skewness and kurtosis tests made to check the normality condition of data distribution, it was seen that the groups were homogeneous. The relationship between the total score of both of scales and the descriptive characteristics of women was evaluated by t-test and ANOVA. The correlation between the CAQ and CBSEI-C32 was evaluated by Pearson correlation analysis.

RESULT

The Mean and Cronbach's Alpha Values for the Scales

In the study, the mean of score of scales were as follows: 39.0±11.5 (16-64) for the CAQ, 211.7±53.4 (62-320) for the CBSEI-C32 total score, 112.3±34.6 (16-160) for the CBSEI-C32 outcome efficacy expectancy subscale, 99.4±31.9 (16-160) for the CBSEI-C32 self-efficacy expectancy subscale. The Cronbach's Alpha values were found 0.911 for the CAQ, 0.940 for the CBSEI-C32, 0.923 for the self-efficacy expectancy subscale and 0.960 for the outcome efficacy expectancy subscale (Data not shown).

The Relationship between the Characteristics of Women and the Childbirth Self-Efficacy Inventory and the Childbirth Attitudes Questionnaire

The mean age of the women was 27.4±5.4 (18-43), 40.8% of the women were between the ages of 25-31, 27.6% were primary school graduates, 84.4% were unemployed and 69.4% of women had middle income. As can be seen in Table 1, the mean score of the CBSEI-C32 was lower (p=0.004) and the mean score of CAQ was higher (p=0.004) in the 18-24 age groups. Women whose husbands were older than 32 years had higher score of the total CBSEI-C32 (p=0.0001), outcome expectancy subscale (p=0.039), self-efficacy subscale (p=0.0001) and had lower score of the CAQ (p=0.0001). The CBSEI-C32 outcome efficacy expectancy score was higher in women whose husband had university education (p=0.001). The CBSEI-C32 total score (242.4±50.7, p=0.0001), self-efficacy expectancy subscale (115.1±33.1, p=0.0001) and outcome expectancy subscale were (127.3±30.6, p=0.004) higher in women who had high income. The CAQ scores were higher in women who had middle income (39.7±11.3, p=0.021). The mean of the CBSEI-C32 total score was determined higher in women with the extended family type than women with the nucleus family type (p=0.048) [Table 1].

Table 1 The Relationship Between Characteristics of Women and Childbirth Self Efficacy Inventory and Childbirth Attitudes Questionnaire

Characteristics of women	n	%	Childbirth Self Efficacy Inventory Outcome Expectancy subscale		Self Efficacy Expectancy subscale		Total score		Childbirth Attitudes Questionnaire total score	
			Mean±SD	Test	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test
Age of women*										
18-24 age (a)	173	34.1	111.1±31.8	F=2.410	92.3±30.5	F=7.538	203.5±45.9	F=5.607	41.2±11.4	F=5.660
25-31 age (b)	207	40.8	109.8±38.7	p=0.091	101.3±31.8	**p=0.001**	211.0±56.8	**p=0.004**	38.5±11.4	**p= 0.004**
≥32 age (c)	127	25.0	118.0±30.4		106.1±32.5	c>b>a	224.1±55.1	c>b>a	36.9±11.2	a>b>c
Age of husbands*										
18-24 age (a)	36	7.1	103.1±26.2	F=3.256	78.4±25.0	F=13.167	181.5±31.6	F=11.052	44.0±9.8	F=8.533
25-31 age (b)	255	50.3	110.2±35.6	**p=0.039**	97.1±30.5	**p=0.000**	207.3±51.4	**p=0.000**	40.1±11.6	**p=0.000**
≥32 age (c)	216	42.6	116.3±34.1	c>b>a	105.6±32.9	c>b>a	222.0±56.0	c>b>a	36.9±11.2	a>b>c
Education level of women										
Not illiterate+illiterate	44	8.7	108.6±40.0		110.4±33.0		219.1±64.3		38.3±14.1	
Primary school	140	27.6	109.1±32.1		98.3±31.4		207.3±50.4		38.7±11.8	
Secondary school	129	25.4	113.9±36.4	F=0.687	95.0±35.0		208.9±59.2		40.4±11.5	
High school	126	24.9	114.8±31.5	p=0.601	101.4±29.0	F=2.122	216.2±48.7	F=0.767	39.3±10.3	F=1.054
University	68	13.4	113.6±37.7		99.4±30.2	p=0.077	213.0±47.9	p=0.547	37.0±10.7	p= 0.379
Education level of husbands*				F=4.571						
Not illiterate+illiterate (a)	19	3.7	95.8±44.6	**p=0.001**	104.0±39.0		199.8±79.1		39.9±16.0	
Primary school (b)	124	24.5	110.4±35.1	b>a, b>d, c>a,	101.8±32.1		212.2±55.0		37.7±11.7	
Secondary school (c)	133	26.2	116.4±28.7	c>b, c>d, d>a,	96.2±32.9		212.6±50.1		41.1±12.0	F=2.069
High school (d)	147	29.0	106.6±34.0	e>a, e>b,e>c,	95.4±28.1	F=2.377	202.0±49.1	F=2.069	39.2±10.0	p=0.084
University (e)	84	16.6	122.4±37.7	e>d	107.0±33.6	p=0.051	229.3±52.8	p=0.084	37.2±11.3	
Employment status of women				t=0.668		t=0.936		t=1.014		t=-1.654
Employed	79	15.6	114.8±36.7	df=104.543	102.5±33.7	df=505	217.3±59.0	df=505	37.1±11.4	df=108.752
Unemployed	428	84.4	111.8±34.2	p=0.506	98.8±31.6	p=0.350	210.7±52.3	p=0.311	39.4±11.4	p=0.101
Family income level*										
Low income (a)	104	20.5	112.7±33.7	F=5.711	105.3±29.6	F=11.042	218.0±52.9	F=12.096	38.6±12.0	F=3.915
Middle income (b)	352	69.4	110.0±34.9	**p=0.004**	95.4±31.5	**p=0.000**	205.4±52.3	**p=0.000**	39.7±11.3	**p= 0.021**
High income (c)	51	10.1	127.3±30.6	c>a>b	115.1±33.1	c>a>b	242.4±50.7	c>a>b	35.0±10.9	b>a>c
Family type				t=1.512		t=1.721		t=1.978		t=0.677
Extended	82	16.2	117.4±33.1	df=118.293	105.0±34.1	df=505	222.4±54.3	df=505	39.8±13.1	df=505
Nuclear	425	83.8	111.3±34.8	p=0.133	98.3±31.4	p=0.086	209.7±53.0	**p=0.048**	38.9±11.1	p=0.499
Marital years*										
1-5 years (a)	291	57.4	110.8±32.8		93.8±29.6	F=11.434	204.5±49.0	F=7.184	41.0±10.9	F=10.905
6-10 years (b)	131	25.8	111.9±36.2	F=1.530	105.8±33.2	**p=0.000**	217.7±56.8	**p=0.001**	36.1±11.5	**p=0.000**
≥11 years (c)	85	16.8	118.2±37.6	p=0.218	109.0±33.9	c>b>a	227.2±58.3	c>b>a	36.7±11.8	a>c>b
Having support during pregnancy except of husbands				t=1.923		t=1.038		t=1.868		t=-1.009
Yes	370	73.0	114.1±34.2	df=505	100.3±31.5	df=505	214.4±51.1	df=505	38.7±11.4	df=237.874
No	137	27.0	117.5±35.2	p=0.055	99.0±33.1	p=0.300	204.5±58.7	p=0.062	39.9±11.7	p=0.314

F= Oneway ANOVA t=Independent t Test *Bonferroni Tes

The Relationship between the Fertility Characteristics of Women and the Childbirth Self-Efficacy Inventory and the Childbirth Attitudes Questionnaire

The fertility characteristics of women were shown in Table 2. Overall, 39.1% of the women were primigravida, 42.0% of them had no child and 10.3% had history of induced abortion. The majority of women (76.5%) stated that they would prefer a vaginal birth during pregnancy period. The mean of gestational week of women was 35.3±3.3 (28-40). The total score of the CBSEI-C32 (p=0.007) and self-efficacy expectancy subscale (p=0.0001) were found high and the mean of CAQ (p=0.0001) was found low in multigravida. Women who had more than three children had high score for the total CBSEI-C32 (p=0.005) and subscale of self-efficacy expectancy (p=0.0001) and low score from the CAQ (p=0.0001). Women who had vaginal delivery previously had high score from the CBSEI-C32 (p=0.018) and self-efficacy expectancy subscale (p=0.0001). As the gestational week increased, the mean score of the self-efficacy expectancy subscale increased (p=0.027), and the mean score of the CAQ decreased (p=0.022). The CAQ score was determined low in women who had caesarean delivery previously (p=0.0001) and women who had history of induced abortion (p=0.011). The total CBSEI-C32 (p=0.018) and self-efficacy expectancy subscale score (p=0.0001) were found high in women who had vaginal delivery previously [Table 2].

Table 2 The Relationship between Fertility Characteristic of Women and Childbirth Self Efficacy Inventory and Childbirth Attitudes Questionnaire

Fertility characteristic of women	n	%	Childbirth Self Efficacy Inventory						Childbirth Attitudes Questionnaire total score	
			Outcome Expectancy subscale		Self Efficacy Expectancy subscale		Total score			
			Mean±SD	Test	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test	Mean±SD	Test
Number of pregnancy				t=-0.335		t=-4.154		t=-2.727		t=5.486
Primigravida	198	39.1	111.7±32.5	df=449.840	92.3±29.4	df=452.159	204.0±46.9	df=472.760	42.4±11.2	df=416.356
Multigravida	309	60.9	112.7±35.9	p=0.738	104.0±32.7	**p=0.000**	216.7±56.6	**p=0.007**	36.8±11.1	**p=0.000**
Number of child*										
None (a)	213	42.0	112.0±31.9		92.2±28.8		204.2±46.3		42.7±11.1	
1 child (b)	168	33.1	112.5±34.2		103.5±32.3	F=7.240	216.0±54.4	F=4.288	36.9±10.2	F=14.399
2 children (c)	79	15.6	107.0±42.4	F=1.840	103.4±34.8	**p=0.000**	210.4±62.9	**p=0.005**	36.5±10.8	**p=0.000**
≥3 children (d)	47	9.3	121.9±31.7	p=0.139	110.8±32.8	d>b>c>a	232.7±56.7	d>b>c>a	34.0±13.6	a>b>c>d
Stillbirth				t=-0.421		t=0.776		t=0.193		t=-1.446
Yes	21	4.1	109.1±35.7	df=21.646	105.0±33.4	df=21.602	214.0±56.3	df=21.575	35.4±11.6	df=21.719
No	486	95.9	112.4±34.5	p=0.678	99.2±31.9	p=0.446	211.6±53.3	p=0.848	39.2±11.4	p=0.162
Induced abortion				t=-1.596		t=-0.338		t=-1.163		t=-2.617
Yes	52	10.3	104.3±39.5	df=59.912	98.0±30.6	df=505	202.3±62.8	df=59.324	35.2±11.2	df=63.779
No	455	89.7	113.2±33.9	p=0.122	99.6±32.1	p=0.736	212.8±52.2	p=0.250	39.4±11.4	**p=0.011**
Previous type of delivery*										
Vaginal (a)	211	41.6	113.1±37.9		106.0±33.1	F=9.505	219.0±59.2	F=4.078	37.1±11.0	F=20.981
Cesarean (b)	197	38.9	112.3±33.5	F=0.091	101.1±32.4	**p=0.000**	213.3±53.0	**p=0.018**	35.0±11.0	**p=0.000**
No birth (c)	99	19.5	111.6±31.8	p=0.913	92.5±28.6	a>b>c	204.1±46.6	a>b>c	42.7±11.1	c>a>b
Current pregnancy status				t=-0.185		t=-0.849		t=-0.628		t=0.684
Planned	427	84.2	112.2±35.1	df=505	98.9±32.2	df=505	211.1±53.5	df=505	39.2±11.5	df=11.917
Unplanned	80	15.8	113.0±31.4	p=0.853	102.2±30.3	p=0.396	215.2±52.6	p=0.531	38.2±11.3	p=0.495
Preferred type of delivery during pregnancy				t=0.613		t=2.024		t=1.607		t=1.591
Vaginal	388	76.5	112.8±35.6	df=505	101.0±31.8	df=505	213.8±54.1	df=505	39.5±11.5	df=199.187
Cesarean	119	23.5	110.6±30.9	p=0.540	94.3±31.8	**p=0.044**	204.9±50.4	p=0.109	37.6±11.3	p=0.113
Week of pregnancy				t=-0.740		t=-2.222		t=-1.829		t=2.303
≤35 weeks	214	42.2	111.0±36.5	df=505	95.7±33.6	df=430.742	206.7±55.7	df=505	40.4±12.2	df=505
≥36 weeks	293	57.8	113.3±33.1	p=0.460	102.1±30.4	**p=0.027**	215.4±51.3	p=0.068	38.0±10.8	**p=0.022**

F= Oneway ANOVA t=Independent t Test *Bonferroni Test

DISCUSSION

In the study, it was determined the mean of the CAQ was 39.0 was higher than the different countries such as 31.2 (Gao et al. 2015) and 31.3 (Qiu et al. 2020) in China and America (Lowe 2000). In the present study the mean total score of CBSEI-C32 was found 211.7 which is lower than China (219.7) (Gao et al. 2015) and Turkey (219.3) (Serçekuş and Başkale 2016). There is a need for special intervention programmes during antenatal care that will help to cope with the women who had high fear of childbirth, to decrease women's fear of childbirth and to increase the women's self-efficacy. In the current study older women, women who had husband with older age and women who had longer duration of marriage had low score on the CAQ and high score on the CBSEI-C32. Consistent with the study's findings, the fear of childbirth decreased in women who had advanced age (Ryding et al. 2015; Mazúchová et al. 2017). Contrary to our study a study in Taiwan did not found any relationship between self-efficacy and age of women (Pan et al. 2019). It appears from the study that the CAQ scores were low and the CBSEI-C32 scores were high in multiparous women. Similarly a study from America stated that multiparous women had higher self-efficacy scores and lower fear of childbirth than primiparous women (Lowe 1993). It was pointed out that antenatal education programmes can be useful to increase women's confidence for childbirth (Ip, Tang and Goggins 2009; Serçekuş and Başkale 2016). It was also stated that giving antenatal education especially to primiparous and younger women about fear of childbirth with health care providers is very important (Serçekuş and Başkale 2016). In some studies the anxiety and fear of birth decreased with education in antenatal period (Miquelutti, Cecatti and Makuch 2013; Toohill et al. 2014; Byrne et al. 2014; Gönenç and Çalbayram 2017). For this reason health care providers have an important role during antenatal and intrapartum period for decreasing fear of childbirth and increasing self-efficacy of women who were especially younger and had no experience of labour. In the study, the CBSEI-C32 total score was found to be high in women with high family income and women who had extended family. In contrast of our findings previous studies stated that there was no significant difference between self-efficacy and family income level (Ip, Tang and Goggins 2009; Schwartz et al. 2015; Pan et al. 2019). The reason for different findings may be is that social support is higher in extent families in Turkey; it is considered that this situation may increase the social support for women. In addition, higher income levels may make women decide about the facts like choosing the proper doctor or hospital and getting antenatal education much easier and that active role in deciding process can increase self-efficacy of them. In the literature it was stated that positive or negative birth experience can affect the health of women and their family in the future (Aydın and Yıldız 2018) and decision of type of delivery is related with fear of childbirth (Bryanton et al. 2008) and self-efficacy (Ip, Tang and Goggins 2009; Schwartz et al. 2015). In a study with 6422 primiparous women from six different countries found that risk of caesarean section had increased in women who had fear of child birth (Ryding et al. 2015). Consistent with the previous studies findings, in our study women who had vaginal birth previously had high self-efficacy and primiparous women had high fear of childbirth. Similarly to Lowe's study findings (Lowe 2000), in the present study there was a negative significant statistical relationship between the total CBSEI-C32 and CAQ. In the study, we evaluated pregnant women's fear of childbirth and self-efficacy with related factors in Turkey. In the present study there were some limitations. First, the study consisted of pregnant women who applied to the hospital, because of this reason the findings

were not generalizable to all pregnant women in Turkey. Second, fear of childbirth was evaluated by using different scales in the previous published studies (Toohill et al. 2014; Dönmez et al. 2014; Gao et al. 2015; Gourounti K, Kouklaki E, Lykeridou 2015; Ryding et al. 2015; Soltani et al. 2016; Mazúchová et al. 2017; Demšar et al. 2018). There were limited studies which was used CAQ (Dönmez et al. 2014; Gourounti K, Kouklaki E, Lykeridou 2015; Qiu et al. 2020). However, some of earlier studies made validation and reliability of the CBSEI-C32 (Ip, Chung and Tang 2008; Ersoy 2011; Tanglakmankhong, Perrin and Lowe 2011; Gao, Ip and Sun 2011; Khorsandi et al. 2013) and only a few studies evaluated self-efficacy with CBSEI-C32 (Ip, Tang and Goggins 2009; Byrne et al. 2014; Serçekuş and Başkale 2016; Abbasi, Mohammad-Alizadeh Charandabi and Mirghafourvand 2018; Sánchez-Cunqueiro, Comeche and Docampo 2018; Pan et al. 2019). In addition, there was only one published study which used CAQ and CBSEI-C32 together (Gao et al. 2015). Thus, we had some difficulties to compare the present findings with the other studies. Despite of the limitation, the findings of the study are important for women's reproductive health. As can be known, caesarean section rates have increased in last 20 years (World Health Organisation 2015). It is known that one reason of increasing caesarean section rate is fear of childbirth (Gourounti K, Kouklaki E, Lykeridou 2015; Ryding et al. 2015).

CONCLUSION

The study findings were very important for determination of women's fear of childbirth and self-efficacy. Fear of childbirth was high and self-efficacy was low in women and their husbands who were in the 18-24 age groups, women with middle income level, women who married for 1-5 years, women with no child and women who had not any birth experience. Health care providers should be determine the women's attitudes toward childbirth and self-efficacy during antenatal period and be sensitive to the risky groups, who had high fear and low self-efficacy for strengthening the women's skills in coping with fear.

REFERENCES

Abbasi, P., Mohammad-Alizadeh Charandabi, S., & Mirghafourvand, M. (2018). Comparing the effect of e-learning and educational booklet on the childbirth self-efficacy: A randomized controlled clinical trial. The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine, 31(5): 644-650.

Aydın, N., & Yıldız, H. (2018). Effects of traumatic birth experience and transmission intergenerational. Journal of Human Sciences, 15(1): 604-618.

Bryanton, J., Gagnon, A. J., Johnston, C., & Hatem, M. (2008). Predictors of women's perceptions of the childbirth experience. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing, 37(1): 24-34.

Byrne, J., Hauck, Y., Fisher, C., Bayes, S., & Schutze, R. (2014). Effectiveness of a mindfulness- based childbirth education pilot study on maternal self- efficacy and fear of childbirth. Journal of Midwifery & Women's Health, 59(2):192-197.

Carlsson, M., Ziegert, K., & Nissen, E. (2014). Psychometric properties of the Swedish childbirth self-efficacy inventory (Swe-CBSEI). BMC Pregnancy and Childbirth, 14(1): 1-11.

Carlsson, M., Ziegert, K., & Nissen, E. (2015). The relationship between childbirth self-efficacy and aspects of well-being, birth interventions and birth outcomes. Midwifery, 31(10): 1000-1007.

Demšar, K., Svetina, M., Verdenik, I., Tul, N., Blickstein, I., Velikonja, V. G. (2018). Tokophobia (fear of childbirth): prevalence and risk factors. Journal of Perinatal Medicine, 46(2): 151-154.

Dönmez, S., Dağ, H., Çelik, N., Yeniel, Ö. A., & Kavlak, O. (2014). Turkish version of the Childbirth Attitudes Questionnaire. Türkiye Klinikleri Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology, 24(4): 212-218.

Elvander, C., Cnattingius, S., & Kjerulff, K. H. (2013). Birth experience in women with low, intermediate or high levels of fear: findings from the First Baby Study. Birth, 40(4): 289-296.

Ersoy, Y. (2011). The validity and reliability study of the Childbirth Self Efficacy Inventory in birth. Akdeniz University Obstetric and Women Health Department, Master Thesis. Thesis adviser: Assoc. Prof. Kamile Kukulu.

Fairbrother, N., Thordarson, D. S., Challacombe, F. L., & Sakaluk, J. K. (2018). Correlates and predictors of new mothers' responses to postpartum thoughts of accidental and intentional harm and obsessive compulsive symptoms. Behavioural and Cognitive Psychotherapy, 46(4): 437-453.

Gao, L. L., Ip, W. Y., & Sun, K. (2011). Validation of the short form of the Chinese childbirth self-efficacy inventory in Mainland China. Research in Nursing & Health, 34(1): 49-59.

Gao, L., Liu, X. J., Fu, B. L., & Xie, W. (2015). Predictors of childbirth fear among pregnant Chinese women: a cross-sectional questionnaire survey. Midwifery, 31(9): 865-870.

Garthus-Niegel, S., Knoph, C., von Soest, T., Nielsen, C. S., & Eberhard-Gran, M. (2014). The role of labor pain and overall birth experience in the development of posttraumatic stress symptoms: a longitudinal cohort study. Birth, 41(1): 108–115.

Gönenç, İ. M., & Çalbayram, N. Ç. (2017). Contributions of pregnancy school program, opinions of women on the education and their post-education experiences. Journal of Human Sciences, 14(2): 1609-1620.

Gourounti, K., Kouklaki, E., & Lykeridou, K. (2015). Validation of the Childbirth Attitudes Questionnaire in Greek and psychosocial characteristics of pregnant women with fear of childbirth. Women Birth, 28(3): 44-51.

Halperin, O., Sarid, O., & Cwikel, J. (2014). A comparison of Israeli Jewish and Arab women's birth perceptions. Midwifery, 30(7): 853-861.

Handelzalts, J. E., Becker, G., Ahren, M. P., Lurie, S., Raz, N., & Tamir, Z, et al. (2015). Personality, fear of childbirth and birth outcomes in nulliparous women. Archives of Gynecology and Obstetrics, 291(5): 1055-1062.

Ip, W. Y., Chung, T. K., & Tang, C. S. (2008). The Chinese Childbirth Self-Efficacy Inventory: the development of a short form. Journal of Clinical Nursing, 17(3): 333-340.

Ip, W. Y., Tang, C. S., & Goggins, W. B. (2009). An educational intervention to improve women's ability to cope with childbirth. Journal of Clinical Nursing, 18(15): 2125-2135.

Karlström, A., Nystedt, A., & Hildingsson, I. (2015). The meaning of a very positive birth experience: focus groups discussions with women. BMC Pregnancy and Childbirth, 15(1): 251.

Khorsandi, M., Jafarabadi, M. A., Jahani, F., & Rafiei, M. (2013). Cultural adaptation and psychometric testing of the short form of Iranian childbirth self efficacy inventory. Iranian Red Crescent Medical Journal, 15(11): e11741.

Kitapçıoğlu, G., Yanıkkerem, E., Sevil, Ü., & Yüksel, D. (2008). Fear of childbirth and the postpartum period: a scale development and validation study. Journal of Adnan Menderes University Medical Faculty, 9(1): 47-54.

Lazolglu, M., & Apay, S. E. (2018). Does fear of giving birth impact the self-efficacy perceptions of a pregnant woman?. Eastern Journal of Medical Science, 3(4): 70-75.

Leeners, B., Görres, G., Block, E., & Hengartner, M. P. (2016). Birth experiences in adult women with a history of childhood sexual abuse. Journal of Psychosomatic Research, 83: 27-32.

Lowe, N. K. (1993). Maternal confidence for labor: Development of the childbirth self-efficacy inventory. Research in Nursing Health, 16(2): 141-149.

Lowe, N. K. (2000). Self- efficacy for labor and childbirth fears in nulliparous pregnant women. Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 21(4): 219-224.

Mazúchová, L., Škodová, Z., Kelčíková, S., & Rabárová, A. (2017). Factors associated with childbirth–related fear among Slovak women. Central European Journal of Nursing and Midwifery, 8(4): 742-748.

McAllister, S., Coxon, K., Murrells, T., & Sandall, J. (2017). Healthcare professionals' attitudes, knowledge and self-efficacy levels regarding the use of self-hypnosis in childbirth: A prospective questionnaire survey. Midwifery, 47: 8-14.

Miquelutti, M. A., Cecatti, J. G., & Makuch, M. Y. (2013). Antenatal education and the birthing experience of Brazilian women: a qualitative study. BMC Pregnancy and Childbirth, 13(1): 171.

Okumus, F., & Sahin, N. (2017). Fear of childbirth in urban and rural regions of Turkey: Comparison of two resident populations. Northern Clinics of Istanbul, 4(3): 247-256.

Pan, W. L., Gau, M. L., Lee, T. Y., Jou, H. J., Liu, C. Y., & Wen, T. K. (2019). Mindfulness-based programme on the psychological health of pregnant women. Women Birth, 32(1): 102-109.

Qiu, L., Sun, N., Shi, X., Zhao, Y., Feng, L., Gong, Y., & Yin, X. (2020). Fear of childbirth in nulliparous women: A cross-sectional multicentre study in China. Women and Birth, 33(2), e136-e141.

Ryding, E. L., Lukasse, M., Parys, A. S. V., Wangel, A. M., Karro, H., & Kristjansdottir, H., et al. (2015). Fear of childbirth and risk of cesarean delivery: a cohort study in six European countries. Birth, 42(1): 48-55.

Salomonsson, B., Gullberg, M. T., Alehagen, S., & Wijma, K. (2013). Self- efficacy beliefs and fear of childbirth in nulliparous women. Journal of Psychosomatic Obstetrics& Gynecology, 34(3): 116-121.

Sánchez-Cunqueiro, M. J., Comeche, M. I., & Docampo, D. (2018). On the relation of self-efficacy and coping with the experience of childbirth. Journal of Nursing Education Practice, 8(6): 48-55.

Schwartz, L., Toohill, J., Creedy, D. K., Baird, K., Gamble, J., & Fenwick, J. (2015). Factors associated with childbirth self-efficacy in Australian childbearing women. BMC Pregnancy and Childbirth, 15(1): 29.

Schytt, E., & Waldenström, U. (2007). Risk factors for poor self-rated health in women at 2 months and 1 year after childbirth. Journal of Women's Health, 16(3): 390–405.

Serçekuş, P., & Başkale, H. (2016). Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self- efficacy and parental attachment. Midwifery, 34: 166-172.

Sheen, K., & Slade, P. (2018). Examining the content and moderators of women's fears for giving birth: A meta-synthesis. Journal of Clinical Nursing, 27(13-14): 2523-2535.

Smarandache, A., Kim, T. H., Bohr, Y., & Tamim, H. (2016). Predictors of a negative labour and birth experience based on a national survey of Canadian women. BMC Pregnancy and Childbirth, 16(1): 114.

Soltani, F., Eskandari, Z., Khodakarami, B., Parsa, P., & Roshanaei, G. (2017). Factors contributing to fear of childbirth among pregnant women in Hamadan (Iran) in 2016. Electronic Physician, 9(7): 4725-4731.

Storksen, H., Eberhard-Gran, M., Garthus-Niegel, S., & Eskild, A. (2012). Fear of childbirth: the relation to anxiety and depression. Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica, 91(2): 237-242.

Susanto, H., Sawitri, D. R., & Thaufik, S. (2017). The effect of antenatal class plus coping skill training on the level of stress and childbirth self-efficacy. Advanced Science Letters, 23(4): 3329-3333.

Tanglakmankhong, K., Perrin, N. A., & Lowe, N. K. (2011). Childbirth Self-Efficacy Inventory and Childbirth Attitudes Questionnaire: psychometric properties of Thai language versions. Journal of Advanced Nursing, 67(1): 193-203.

Tilden, E. L., Caughey, A. B., Lee, C. S., & Emeis, C. (2016). The effect of childbirth self-efficacy on perinatal outcomes. Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing, 45(4): 465-480.

Toohill, J., Creedy, D. K., Gamble, J., & Fenwick, J. (2015). A cross- sectional study to determine utility of childbirth fear screening in maternity practice—an Australian perspective. Women Birth, 28(4): 310-316.

Toohill, J., Fenwick, J., Gamble, J., & Creedy, D. K. (2014). Prevalence of childbirth fear in an Australian sample of pregnant women. BMC Pregnancy Childbirth, 14:275.

Turkish Statistical Institute. (2017). Statistics and child. [Online]. Available: http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=27596 (Apr 9, 2019).

World Health Organisation (2015). Statement on caesarean section rates. [Online]. Available: http://www.who.int/reproductivehealth/publications/maternal_perinatal_health/cs-statement/en/ (Apr 9, 2019).

Yeo, J. H., & Chun, N. (2013). Influence of childbirth experience and postpartum depression on quality of life in women after birth. Journal of Korean Academy of Nursing, 43(1): 11–9.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE IMPORTANT POINT IN IMPROVING COMMUNITY HEALTH: WOMEN'S HEALTH LITERACY

Büşra CESUR
Assoc. Prof. Dr; Cumhuriyet University, Faculty of Health Sciences, Midwifery Department
ORCID: 0000-0002-2813-7733

Merve Ayşe BOZKURT
Res. Assist.; Cumhuriyet University, Faculty of Health Sciences, Midwifery Department
ORCID: 0000-0002-3797-7929

ABSTRACT
Individuals are expected to have information about health services, to make autonomic decisions about their individual health conditions, and to know their rights and responsibilities within the services provided in the constantly developing and changing health system (Yılmaz and Tiryaki, 2016). The realization of this expectation can only be possible if individuals have a sufficient level of health literacy (Nielsen et al., 2004.). The World Health Organization (WHO) defines health literacy as "the ability of a person to access health-related information, to understand and use this information for health in order to protect, maintain and improve health" (WHO, 2013). In this respect, today, health literacy emerges as a basic determinant for the promotion of public health (Yıldırım and Keser, 2015). Since the health status of the woman and the knowledge she has acquired will directly affect not only her own health level, but also the health of the fetus, newborn, child and family, women are the main focus in increasing the health literacy of the society (Gács et al., 2015). The most common period in which women benefit from health services is pregnancy, birth and postpartum periods. Health literacy directly affects women who make autonomic health decisions for herself and her baby. It is important for maternal and child health to know the health literacy level of women and to increase their health literacy in these periods, which are mostly benefited and open to learning (Avcı, 2013). Woman is the main being that affects society. When the studies are examined, housework and child care jobs are carried out by women in many societies. In the medical literature, it shows that mothers have more responsibilities than fathers in childcare and home affairs (Collins, 2011; Ökten, 2009; Urhan & Etiler, 2011). Therefore, the woman is at the main center of the society and affects her surroundings. Therefore, the development of health literacy in the focus of women will mean healthier individuals, societies and therefore a healthier world. In this context, new policies and strategies should be developed by conducting more comprehensive studies to increase women's health literacy (Avcı, 2013; Cesur et al., 2015).
Keywords: Health Literacy, Woman, Society

INTRODUCTION

From past to present, individuals have made many requests such as obtaining information, self-improvement, and dissemination, and it has been emphasized that the most basic skill for the realization of these requests is literacy. The concept of literacy that emerged as a result of this has been derived from the concept of reading and writing. The concept of literacy, which is difficult to explain in just one sentence, was first restricted to “basic reading and writing skills” in 1950 (Kurudayıoğlu & Tüzel, 2010; Yıldırım & Keser 2015). However, the definition of literacy defined in this way is defined as "Literate is a person who has literacy and calculation skills to a level that can contribute to the development of himself/herself and the society he/she lives in, and who has acquired the necessary knowledge and skills to perform his/her duties effectively in the group and the community." in terms of developing technology level and differentiation of needs and also adapting to the new age (Özbay ve Çelik, 2013; Türkoğlu, 2016).

HEALTH LITERACY

Health literacy as a concept derives its origins from research in literacy, adult education and health promotion (Filiz, 2015; Yumrutaş & Aslantekin, 2014; Nutbeam, 2008). First, the World Health Organization (WHO) defined health literacy as “Cognitive and social skills that enable the acquisition, understanding and use of health-related information in order to support and sustain the health of the individual.” (WHO, 1998). Finally, WHO defines health literacy as "The ability of a person to access health-related information in order to protect, maintain and improve health, to understand and use this information for health." (WHO, 2013). When looking at the focal points of all definitions, it refers to individuals' understanding and application of information about diagnosis, treatment in order to meet their needs in places where health services are provided such as health institutions. And also, it refers to the necessary basic literacy skills of individuals, the ability to access and use smart devices such as the internet and mobile phones, and to have numerical function and comprehension competencies (Martin et al., 2009; Topuz, 2016).

Health literacy includes three components that define these skills (Ishikawa & Yano, 2008):

1. Verbal / Auditory health literacy (listening and speaking); Verbal health literacy, one of the three components of health literacy, is the ability to make sense of and comprehend verbal health information (Baker, 2006).
2. Written health literacy (writing and reading). Written health literacy, an important component of health literacy, is the ability to understand reading and writing (Chin et al., 2011).
3. Digital health literacy (using and understanding numbers). The final component, digital health literacy, is the ability to use quantitative, graphical, statistical and probabilistic health information to make effective and professional health decisions. In summary, it is the ability of individuals to evaluate and interpret numerical data in the context of health services (Schapira et al., 2008).

Health Literacy Status in Turkey and in the World

Regardless of the development levels of the countries, it is seen that the health literacy level is low all over the world. When the international literature is examined, it has been determined that 3260 patients aged 65 and over who spoke English or Spanish, 33.9% of the native speakers of English and 53.9% of the native speakers have insufficient or low literacy levels in a research that Williams et al. (1995) conducted. When the study conducted in eight European countries (Germany, Austria, Bulgaria, Netherlands, Ireland, Spain, Poland and Greece) in 2011 with eight thousand people aged 15 and over was examined, it was reported that the health literacy level of the countries was “insufficient” (HLS-EU Consortium, 2012) . It is stated that data revealing the health literacy level are not yet available in most countries in the Asia and Pacific region (Demirli, 2018). The literature on health literacy, which is a new concept in our country, is very limited. With the increasing interest in recent years, the Ministry of Health, General Directorate of Health Research organized a "Health Literacy Workshop" on December 26, 2012. Studies are carried out to improve health literacy with the participation of the Ministry of Health, the Ministry of Labor and Social Security, the Ministry of Family and Social Policies and the Ministry of National Education (Çopurlar & Kartal, 2016). There are videos on health, health literacy, health workers, healthy living and protection from diseases, "health first", child and adolescent health, healthy child, vaccination, reproductive health and healthy motherhood, pre-pregnancy preparation, first aid and basics of first aid on the site called 'family tube' prepared by the Ministry of Family and Social Policies to increase health literacy (Sönmez, 2015). In a study conducted by Tanrıöver et al. (2014) and the Health and Social Workers Union between 2009 and 2012, in order to determine the prevalence of health literacy of the adult population in Turkey, reaching 4924 people who participated in the study in 12 regions, in 23 different provinces, Health Literacy study was conducted in Turkey. According to the results of the study, Turkey's general health literacy index is determined as an average of 30.4 points out of a scale of 50, and it has been observed that 24.5% of the society has insufficient and 40.1% of them has limited health literacy. When advanced analyzes were examined, it was stated that health literacy was significantly lower in women (Tanrıöver et al., 2014).

Factors Affecting Health Literacy

Health literacy is affected positively or negatively by many variables, as in many health-related issues. When the literature was examined, Sorensen et al. (2012) stated that there are dimensions that affect health literacy such as social and environmental factors such as culture, demographic situation, language, social systems, and political forces. In a study conducted in 8 European countries (Germany, Austria, Bulgaria, Netherlands, Ireland, Spain, Poland and Greece), education and income level, general health level, presence of chronic diseases, minority groups, recently immigrants and elderly affected the level of health literacy being low or high (HLS-EU Consortium, 2012). Using the Adult Health Literacy Scale, Sezer (2012) reported that gender, age, marital status, presence of children and income status were effective on the level of health literacy. In the studies of Okyay and Abacıgil (2016) and Türkoğlu (2016), using the same scale, it was concluded that the age, education level, general health status of the individual were effective on the level of health literacy, while the variables of gender, marital status, number of people living in the household did not affect health

literacy. Demirli (2018) states that the mean scores of the European Health Literacy Scale for Turkish Adaptation Scale differ according to age, educational status, number of children, income status, health education status, living status of home healthcare workers and general health status. When the studies reviewed are summarized, determinants such as gender, marital status, age, socioeconomic status, educational status, language, social environment, use of media, migration, perception of health and illness, general literacy level are considered as primary factors affecting the level of health literacy (Sorenson et al, 2012; Sezer, 2012; Oktay & Abacıgil, 2016; Türkoğlu, 2016; Taş and Flow 2016; Cesur et al., 2015).

The Importance of Health Literacy for Women

Health literacy has increased its importance in general due to the low level of health literacy of individuals who receive health services, the demand for the system that focuses on the sick, and the prominence of protective-oriented health services (Kanj and Mitiz, 2009). As mentioned in the definition of health and illness, an individual's insufficient level of knowledge about health can negatively affect the physical, social and environmental aspects (Nielsen, 2004). Since the health status of the woman and the knowledge she has acquired will directly affect not only her own health level, but also the health of the fetus, newborn, child and family, women are the main focus in increasing the health literacy of the society (Gács et al., 2015). Women's health literacy level is still an important problem in our country. While the effect of education level on health literacy cannot be denied, according to TDHS (Turkey Demographic and Health Survey) 2018 results, only 26% of women have been reported to have high school or higher education. It is observed that high-risk pregnancy, infant and child mortality are also associated with education level (TDHS, 2018). Studies show that housework and childcare work are performed by women in many societies, and mothers undertake more responsibilities than fathers in childcare and home-related work (Collins, 2011; Ökten, 2009; Urhan & Etiler, 2011). Therefore, the woman is at the main center of the society and affects her surroundings. Women often benefit from health services. The most common periods can be listed as pregnancy, birth and postpartum periods, and health literacy may directly affect these periods. When the literature about these periods was examined, it was emphasized that there was a positive relationship between maternal literacy and breastfeeding levels in two studies (Berkman et al., 2004; Gillis, 2009). It has been stated that the ability of the individual to obtain basic health information during pregnancy and to make autonomic health decisions for himself and his baby is affected by the level of health literacy (Renkert & Nutbeam, 2001). It has been found in the literature that pregnant women with a low level of health literacy understand less about screening tests during pregnancy than those with a high level of health literacy (Cho et al., 2007). In a case-control study conducted by Ohnishi et al in 2005, it was found that mothers with a high rate of health literacy had lower neonatal deaths and higher breastfeeding rates (Ohnishi et al, 2005). As the health literacy rate of women increases, the behaviors of preventing diseases and providing early diagnosis of diseases also increase. In the literature, it is emphasized that the health literacy level of women affects cancer prevention behaviors. In a study, it was determined that women with a low level of health literacy had less mammography (Guerra et al., 2005). One of the effective factors in preventing diseases is immunization programs. In a study conducted by Scott et al. (2002), groups with low and high levels of health literacy were compared with similar characteristics in terms of age, gender, race, education and income level.

According to this study, it was reported that the rate of not having influenza and pneumonia vaccine is higher among those who are low-level health literate. Women should follow and adapt to immunization programs both for their own health and for the health of their children. It is also important for the individual to comply with the treatment and follow-up in order to maintain a good health. At this point, it is necessary to learn the purpose, dose and usage method of the treatment for an effective treatment. In the literature, it is stated that people with a low level of health literacy know less about the purpose of drug treatments and adapt less to drug doses and usage patterns (Mosher et al., 2012).

CONCLUSION

In the health system, which is constantly developing and changing, individuals are expected to have information about health services, to be able to make autonomic decisions about their individual health conditions, and to know their rights and responsibilities within the services provided (Yılmaz & Tiraki, 2016). The realization of this expectation will only be possible if people have a sufficient level of health literacy (Nielsen et al., 2004; Yıldırım & Keser, 2015). Society will improve with the development of individuals' health literacy. Women are key individuals in improving public health (Filiz, 2015). It is important to know the health literacy level of women and to increase their health literacy in periods when they frequently benefit from health services and are open to learning (pregnancy, birth, postpartum period, breastfeeding). In this context, new policies and strategies should be developed by carrying out more comprehensive studies to increase women's health literacy.

REFERENCES

Baker, D.W. (2006). The Meaning and the Measure Of Health Literacy. Journal Of General Internal Medicine, 21(8), 878-883.

Berkman, N.D., DeWalt, D. A., Pignone, M., Sheridan, S. L., Lohr, K. N., Lux, L., Arthur, J. (2004). Literacy And Health Outcomes. Evidence Report/Technology Assessment, 87.

Cesur, B.,Özdemir, A., Yurtsal, Z.B. (2015). Health Literacy And Promotion of Health. Turkey at the Beginning of 21st Century: Past And Present (Ed: Efe, R., Ayısıgı, M., Duzbakar, O., Arslan, M.). ST. Klıment Ohrıdskı Unıversıty Press, Sofıa.

Chin, J., Morrow, D.G., Stine-Morrow, E.A., Conner-Garcia, T., Graumlich, J.F., Murray, M.D. (2011). The Process-Knowledge Model of Health Literacy: Evidence From A Componenti Alanalysis of Two Commonly Used Measures. Journal of Health Communication, 16, 222-241.

Cho, R.N., Plunkett, B.A., Wolf, M.S., Simon, C.E., Grobman, W.A. (2007). Health literacy and patient understanding of screening tests for aneuploidy and neural tube defects. Prenatal Diagnosis, 27(5), 463-467.

Collins R.L. (2011). Content Analysis of Gender Roles of Media: Where Are We Now and Where Should We Go? Sex Roles, 64: 290-298.

Çopurlar, C.K., Kartal, M. (2016). Sağlık Okuryazarlığı Nedir? Nasıl Değerlendirilir? Neden Önemli?. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care, 10(1).

Demirli, P. (2018). Bireylerin Sağlık Okuryazarlığı Üzerine Bir Araştırma: Edirne İli Örneği. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Kurumları Yöneticiliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne, s:3-54.

Filiz, E. (2015). Sağlık Okuryazarlığının Gebelik Ve Sağlık Algısı İle İlişkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, s.94.

Gács, Z., Berend, K., Csanádi, G., Csizmady, A. (2015). A New Question Naire Fort He assessment Of Parental Health Literacy. Orvosi Hetilap, 156(42):1715-1718.

Gillis, D.E. (2009). Exploring Dimensions Of Health Literacy: A Case Study Of İnter Vention Stopromote And Support Breastfeeding. Ph. D thesis, University of Nottingham.

Guerra, C.E., Krumholz, M., Shea, J.A. (2005). Literacy and knowledge, attitudes and behavior about mammography in Latinas. Journal Health Care Poor Underserved, 16(1), 152-166.

HLS-EU Consortium. (2012). Comparative Report on Health Literacy Eight UE Member states: The European Health Literacy Survey HLS-EU.

Ishikawa, H.,Yano, E. (2008). Patient Health Literacy And Participation in The Health Care process. Health Expectations, 11(2), 113-122.

Kanj, M., Mitic, W. (2009). Consultants to The Eastern Mediterranean Region, World Health Organization. Health Literacy and Health Promotion Definitions, Concepts and Examples in the Eastern Mediterranean Region Individual Empowerment Conference Working Document,16:1-46.

Kurudayıoğlu, M., Tüzel, S. (2010). 21.Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı Ve Türkçe Eğitimi. TÜBAR-XXVIII, 283-298.

Martin, L.T., Dastidar, B.G. and Fremont, A. (2009) Developing Predictive Models Of Health Literacy. J Gen Intern Med, 24(11),1211–6.

Mosher, H.J., Lund, B.C., Kripalani, S., Kaboli, P.J. (2012). Association of health literacy with medication knowledge, adherence, and adverse drug events among elderly veterans. Journal of Health Communication, 17 (Suppl 3), 241- 251.

Nielsen-Bohlman, L., Kindig, D.A., Panzer, A.M. (Eds.). (2004). Health Literacy: A Prescripti On Toendconfusion. National Academies Press.

Nutbeam, D. (2008). The Evolving Consept Of Health Literacy. Social Science Medicine, 67(12): 2072-2078.

Ohnishi, M., Kakamura, K., Takano, T. (2005). Improvement in Maternal Health Literacy Among Pregnant Women Who Did Not Complete Compulsory Education: Policy İmplications For Community Care Services. Health Policy, 72; 157-64.

Okyay, P., Abacıgil, F. (2016). Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Ölçekleri Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü Sağlığın Teşviki Daire Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı Yayını, 1025, Baskı: 1.

Ökten, Ş. (2009). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(8): 302- 312.

Özbay, M., Çelik, M.E. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(4): 10-21.

Renkert, S., Nutbeam, D. (2001). Opportunities to Improve Maternal Health Literacy Through Antenatal Education: An Exploratory Study. Health Promotion International, 16(4), 381-388.

Schapira, M.M., Fletcher, K.E., Gilligan, M.A., King, T.K., Laud, P.W., Matthews, B.A., Hayes, E. (2008). A Frame Work For Health Numeracy: How Patients Use Quantitative Skills İn Health Care. Journal of Health Communication, 13(5), 501-517.

Scott, T.L., Gazmararian, J.A., Williams, M.V., Baker, D.W. (2002). Health literacy and preventive health care use among Medicare enrollees in a managed care organization. Medical Care, 40(5), 395-404.

Sezer, A. (2012). Sağlık Okuryazarlığının Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile İlişkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.79.

Sorensen, K., Broucke, S.V., Fullam, J., Doyle, G., Pelikan, J., Slonska, Z. (2012). Health Literacy And Public Health: A Systematic Review And İntegration Of Definitions And Models. BMC Public Health, 12(80).

Sönmez, S. (2015). Ortaöğretimde Sağlık Okuryazarlığı. Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, s:197.

Tanrıöver, M.D., Yıldırım, H.H., Ready, N.D., Çakır, B., Akalın, E. (2014). Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Araştırması. Sağlık-Sen Yayınları, Ankara, s.96.

Taş, T.A., Akış, N. (2016). Sağlık Okuryazarlığı. Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Cilt:25, Sayı:3; ss. 119- 124.

Topuz, A. (2016). Sağlık Okur-Yazarlığı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışmasının Yapılması Ve Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığı Düzeylerinin İlaç Uygulama Hatalarına Etkisinin Belirlenmesi. Şifa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, s.5.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. (2018). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara.

Türkoğlu, Ç. (2016). Sağlık Okuryazarlığı ile Öz Bakım Gücü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Isparta İli Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, s:3-23.

Urhan B. & Etiler N. (2011). Sağlık Sektöründe Kadın Emeğinin Toplumsal Cinsiyet Açısından Analizi. Çalışma ve Toplum, 2(29): 191-215.

Williams, M. V., Parker, R.M., Baker, D.W., Parikh, N.S., Pitkin, K., Coates, W.C Nurss, J. R. (1995). Inadequate Functional Health Literacy Among Patients At Two Public Hospitals, JAMA, 274(21): 1677-1682.

World Health Organization. (1998). Health Promotion Glossary. Geneva. WHO/HPR/HEP/98.1.

World Health Organization. (2013) Health literacy. The solid facts. Retrieved August 2014 Media: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0008/190655/ e96854.pdf. (Erişim Tarihi:19.01.2021)

Yıldırım, F., Keser, A. (2015). Sağlık Okuryazarlığı. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Yayını No:3.

Yılmaz M., Tiraki Z. (2016). Sağlık Okuryazarlığı Nedir? Nasıl Ölçülür? Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 9: 142-147.

Yumrutaş, M., Aslantekin, F. (2014). Sağlık Okuryazarlığı ve Ölçümü. TAF Prev Med Bull, 13(4):327-334.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNE YANSIMALARI

Arş. Gör. Hamide ARSLAN
Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD
ORCID: 0000-0001-5857-980X

Doç. Dr. Özlem CAN GÜRKAN
Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD
ORCID: 0000-0002-5608-6208

ÖZET

Tüm dünyayı etkileyen COVID-19 pandemisi, asemptomatik belirtilerle başlayabilmesi, yüksek bulaşıcılık göstermesi, mortalite oranlarını yükseltmesi ve öngörülmez geleceği nedeniyle insanları fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal olarak etkilemektedir. Bu kapsamda birçok ülkede bulaşın ilerleme hızını azaltmak, mortalite oranını düşürmek ve tedavi çalışmalarını hızlandırmak için önlemler alınmıştır. COVİD-19 pandemi süreci ve alınan önlemler evde aile ve çocuklarla geçirilen zamanı artırırken, aynı zamanda mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da derinleşmesine neden olmuştur. Bu süreçte kadınlar sırf biyolojik cinsiyetleri nedeniyle istihdamdan sağlığa, güvenlikten sosyal korunmaya her alanda olumsuz olarak etkilenmiştir. COVİD-19 pandemi sürecinde özellikle kadınların daha fazla istihdam edildiği emek ve hizmet yoğun sektörler diğer sektörlere göre daha olumsuz etkilenmiştir. Bu nedenle kadınlar virüs bulaşma riskine daha fazla maruz kalmıştır. Ayrıca kadınların çoğu pandemi nedeniyle işlerini kaybetmiştir. Bununla birlikte bazı kadınlar, çocuk bakımı yükümlülüklerini yerine getirmek için işinden feragat etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca hijyen önlemlerinin arttırılması, ev içinde hastalanan, bakıma ihtiyacı olan bireylerin bulunma riskinin artması ve ev işleri için dışardan hizmet satın alımının kesintiye uğraması nedeniyle temizlik ve yemek gibi ev işleri, hasta/yaşlı bakımı gibi artan ev işi yükü kadınların omzuna yüklenmiştir. Buna bağlı olarak da kadınların iş yaşamındaki verimi ve üretkenliği olumsuz olarak etkilenmiştir. Bu süreçte okulların kapatılması ile birçok okulda uzaktan eğitim platformu uygulamaya konulmuştur. Ancak okulların çoğu bu uygulamadan yararlanamamaktadır. Bununla birlikte özellikle kız çocuklarının dijital teknolojiye erişiminin erkek çocuklara kıyasla daha az olması, kız çocuklarının uzaktan eğitim hizmetlerine erişim ve katılım düzeylerini daha da azaltabilmektedir. Kız çocuklarının okulu bırakmasına neden olması durumunda ise, gelecek yıl içerisinde adölesan gebeliklerde artış görülmesi beklenmektedir. Sağlık açısından değerlendirildiğinde ise, pandemiye yönelik yapılan acil müdahaleler kapsamında cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri başta olmak üzere kadınlara verilen birçok rutin sağlık hizmeti sekteye uğramıştır. Buna bağlı olarak da anne mortalitesi ve morbiditesi, doğum kontrol yöntem taleplerinin karşılanamaması, adölesan gebelikler, güvenli olmayan kürtajlar ve cinsel yolla bulaşan hastalıklarda artış görülebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca pandemi dönemlerinde kadına yönelik şiddet de artmaktadır. Dolayısıyla bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkileri daha fazla derinleşmeden erken dönemde ulusal ve uluslararası önlemler alarak farkındalık kazandırmak ve mevcut olan eşitsizliği önlemek oldukça önemlidir. Bu derleme ile COVİD-19 pandemi sürecinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine olan etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

THE REFLECTION OF THE COVID-19 PANDEMIC PERIOD ON GENDER INEQUALITY

ABSTRACT

Since it can start with asemptomatic symptoms, show high infectiousness, raise mortality rates and has an unpredictable future, the COVID-19 pandemic affects people physically, mentally, economically and socialy. In this context, in many countries, measures have been taken in order to decrease the rate of infection, lower the mortality rate and expedite treatment works. While the period of COVID-19 pandemic and the measures taken increased the time spent at home with family and children, they have also caused the existing gender inequalities to deepen. Women, within this period, have been affected negatively in every field from employment to health, from security to social protection, due to their biological sex. Particularly labor and service heavy sectors where women are employed more have been affected more negatively than other sectors in COVID-19 period. For this reason, women have been more exposed to the risk of virus infection. Besides, most of the women have lost their jobs due to the pandemic. Having said that, some women had to resign from their jobs in order to fulfill their childcare responsibilities. In addition to that, due to 'hygienic measures getting increased, the increase of the risk of there being people getting ill and requiring care in the house, and service buying for housework being suspended', the burden of the mounting housework like cleaning, cooking, patient/elderly care have been left to women. Therefore, women's efficiency and productivity in professional life have been affected negatively. With schools closing down, distance education platforms have been put into practice in many schools in this period. But most of the schools cannot benefit from this practice. Along with that, the fact that especially girls having worse access to digital technology compared to boys can reduce the access and participation levels of girls to distance education services even more. In case of that causing girls dropping out of school, on the other hand, a raise in adolescent pregnancy is expected to be seen within the next year. When it is considered in terms of health, many of the routine health services given to women, particularly sexual health services, have been suspended within the scope of emergency actions for the pandemic. Correspondingly, a raise in mortality and morbidity of the mother, birth control methods requirements not being met, adolescent pregnancies, unsafe abortions and sexually transmitted diseases is thought to be seen. Besides, violence against women also is increased in pandemic periods. Therefore, before the impacts of this gender inequality are deepened even further, raising awareness by taking national and international measures in early period and preventing the existing inequality is quite important. With this study, it was aimed to identify the effects of COVID-19 pandemic period on gender inequality.

GİRİŞ

Koronavirüs hastalığı (COVİD-19*),* şiddetli akut solunum *yolu* sendromu koronavirüsü *2*'nin (SARS-CoV-2) neden olduğu bulaşıcı bir hastalıktır (1). SARS-CoV-2 hasta bireylerden damlacık yoluyla ya da kontamine yüzeylerden temas yoluyla bulaşabilmektedir (2). Bulaştıktan sonra hastalarda asemptomatik olabileceği gibi mekanik ventilasyon ihtiyacı duyulan solunum yetmezliğine de sebep olabilmektedir. Ayrıca multi organ yetmezliği, sepsis, septik şok gibi ağır tabloların yaşanmasına neden olarak ölümle sonuçlanabilmektedir (3). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bu hastalığın 2020 Mart ayından itibaren bütün dünyaya yayılmaya başladığı, günümüze kadar dünyada 107 milyona yakın insanın hastalandığı bildirilmiştir. Ayrıca dünyada toplamda 2.347.015 insanın ölümüne neden olduğu belirtilmiştir (4). Türkiye'de ise 2020 Mart ayından itibaren iki buçuk milyon kesin tanı ve 27.093 ölüm raporlanmıştır (4). Bu kapsamda COVİD-19 dünyada ve Türkiye'de acil bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Ayrıca birçok insanı fiziksel, ruhsal, ekonomik ve sosyal olarak etkilemektedir (5,6). Tüm bu nedenlerden dolayı COVİD-19 salgınını kontrol altına almak için maske takılması, sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uyulması konusunda halkın bilinçlendirilmesine yönelik ulusal ve uluslararası politikalar yürütülmüştür. Ayrıca sokağa çıkma yasakları, evden çalışma ya da esnek mesai saatlerine geçilmesi, kreşlerin ve okulların kapatılması gibi ciddi önlemler alınmıştır (2,6). Bununla birlikte ev dışında yapılacak birçok etkinlik en aza indirgenmiştir. COVİD-19 pandemi süreci ve alınan önlemler evde aile ve çocuklarla geçirilen zamanı artırırken, aynı zamanda mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin daha da derinleşmesine neden olmuştur (6,7,8). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerini kullanmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen ya da ortadan kaldırılmasına neden olan ya da bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan kısıtlama, mahrumiyet, ayrım anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınlarda eğitimi, istihdamı ekonomik geliri ve sağlığı olumsuz olarak etkilemektedir (9). COVİD-19 pandemi sürecinde de kadınlar sırf biyolojik cinsiyetleri nedeniyle istihdamdan sağlığa, güvenlikten sosyal korumaya her alanda olumsuz olarak etkilenmiştir (10). Dolayısıyla bu toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkilerini daha fazla derinleşmeden belirlemek ve farkındalık kazandırmak oldukça önemlidir. Bu derleme ile COVİD-19 pandemi sürecinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine olan etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etki ettiği alanlar (istihdam, eğitim, sağlık, şiddet) incelenmiştir.

İstihdam

COVİD-19 pandemi sürecinde özellikle kadınların daha fazla istihdam edildiği emek ve hizmet yoğun sektörler (sağlık, gıda, sosyal hizmet gibi) diğer sektörlere göre daha olumsuz etkilenmiştir (11). Bu nedenle kadınlar virüs bulaşma riskine daha fazla maruz kalmaktadır (12). Ayrıca kadınların çoğu salgın nedeniyle işlerini kaybetmektedir. Örneğin Türkiye'de Şubat ve Ağustos ayları arasında kadınlar erkeklere oranla daha fazla iş kaybı yaşamışlardır. Genç yaştaki kadınların %25.5'i, ileri yaştaki kadınların ise %8.9'u koronovirüs krizi sürecinde işlerini kaybetmişlerdir. Ayrıca genç kadınların, genç erkeklere göre işgücü piyasasına geri dönmeme olasılığı daha yüksektir (13). Kanada'da 25-54 yaş arasındaki kadınların %5'i koronavirüs nedeniyle işten çıkarılırken, aynı yaştaki erkeklerin yalnızca %2'si işten çıkarılmıştır (14). Amerika'da yapılan bir çalışmada da COVID-19 pandemi sürecinde kadınların erkeklerden daha fazla işsizlik sorunu yaşadığı, ev dışı çalışma

saatlerinin azaldığı ve annelik rolü nedeniyle işlerinden ayrıldıkları bildirilmiştir (15). Bu kapsamda kadınlar sadece işten çıkarılmakla kalmamış, çocuk bakımı yükümlülüklerini de yerine getirmek için işinden feragat etmek zorunda kalmıştır (14). Bu süreçte büyükanne-büyükbaba, bakıcı ve bakım merkezleri yardımıyla sağlanan çocuk bakımı sekteye uğramış ve çoğunlukla karşılıksız çocuk bakım işi kadınlara yüklenmiştir (10,16). Bu da dolaylı olarak kadın istihdamını etkilemiştir. Küçük çocukları olan ebeveynlerle yapılan bir çalışmada kadınların haftalık çalışma saatlerinin erkeklere oranla 4-5 kat azaldığı bildirilmiştir (17). Dolayısıyla kadınların istihdamı erkeklerin istihdamına göre orantısız bir şekilde azalmıştır. Her iki ebeveynin evden çalışması durumunda bile, kadınlar çocuk bakımına erkeklere kıyasla daha fazla zaman ayırmıştır (17). Ayrıca hijyen önlemlerinin arttırılması, ev içinde hastalanan, bakıma ihtiyacı olan bireylerin bulunma riskinin artması ve ev işleri için dışardan hizmet satın alımının kesintiye uğraması nedeniyle temizlik ve yemek gibi ev işleri, hasta/yaşlı bakımı gibi artan ev işi yükü kadınların omzuna yüklenmiştir (18). Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)'na göre kadınlar, karşılıksız bakım emeğine ve ev işlerine erkeklere oranla üç kat daha fazla zaman ayırmaktadır (10). Kadınların artan ev içi iş yükü ise kadınların iş yaşamındaki verimini ve üretkenliğini etkilemektedir. Viglione tarafından yapılan araştırmaya göre; evde izolasyon ve karantina sürecinde, önceki dönemlere göre kadın akademisyenlerin erkek akademisyenlere göre daha az araştırma projesine katıldıkları ve makale yayınladıkları bildirilmiş ve bu durum ev içi artan iş yükü ile ilişkilendirilmiştir (19).

Eğitim

Birçok ülkede okulların kapatılması, bir buçuk milyarı aşkın çocuğu ve genci etkilemiş durumdadır. Bunların 743 milyonunu da kız çocukları oluşturmaktadır (20). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) tarafından bu durumun, yeni neslin eğitimi ve insan sermayesinin gelişimi açısından kayıplar oluşturabileceği tahmin edilmektedir. Bu kayıpları azaltmak amacıyla, birçok okulda uzaktan eğitim fırsatı sunmaktadır. Ancak herkes bu fırsattan yararlanamamaktadır. Ülkelerin üçte ikisinden fazlasında ulusal uzaktan eğitim platformu uygulaması bulunmasına rağmen düşük gelirli ülkelerin yalnızca %30'unda bu uygulama mevcuttur. Kız çocuklarının dijital teknolojiye erişiminin erkek çocuklara oranla daha az olması, kız çocuklarının uzaktan eğitim hizmetlerine erişimini ve katılımını azaltabilmektedir (21). COVİD-19 pandemisi öncesinde bile, milyonlarca kız çocuğu düşük kaliteli eğitimle yetinmekte ve asgari yeterliliği karşılayacak bir öğrenim görmekteydiler. Geçmişte de yaşanan salgınlarda, özellikle adölesan dönemdeki kızların okulu bırakma ve salgın sona erdiğinde bile okula geri dönmeme riski taşıdıkları gözlenmiştir (10). Bu kapsamda COVİD-19 pandemi sürecinde de okulların kapalı kalması ve bu nedenle kız çocuklarının okulu bırakması durumunda, gelecek yıl içerisinde adölesan gebeliklerde artış görülmesi beklenmektedir (21). Adölesan gebeliklerin prevelansı ve belirleyici faktörlerine dair yapılan bir meta analiz çalışmasında, okula gitmeyen adölesan kız çocuklarının okula devam eden kız çocuklarına göre çocuk sahibi olma olasılığının iki kat fazla olduğu bildirilmiştir (22).

Sağlık

Sağlık açısından değerlendirildiğinde her ne kadar erkeklerde COVİD-19 sebebi ile mortalite oranı daha yüksek görünse de, salgına yönelik yapılan acil müdahaleler kapsamında cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetleri dahil olmak üzere birçok alanda sağlık hizmetlerine ayrılan kaynaklarda kısıtlamaya gidilmesi konusunda benimsenen tutum nedeniyle kadınlara verilen rutin sağlık hizmetleri olumsuz yönde etkilenmiştir (10,23). Buna bağlı olarak da anne ölümleri ve morbiditesi, doğum kontrol yöntem taleplerinin karşılanamaması, adölesan gebelikler, güvenli olmayan kürtajlar ve cinsel yolla bulaşan hastalıklarda artış görülebileceği düşünülmektedir (10,23). Amerika Guttmacher Enstitüsü tarafından temel cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinde kesinti olması durumunda ortaya çıkabilecek sonuçlar Tablo 1'de verilmiştir (24).

Tablo 1. Temel cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinde kesinti olması durumunda ortaya çıkabilecek sonuçlar

Temel cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmetlerinde kesinti olması	Olası sonuçları
Kısa ve uzun etkili geri dönüşümlü kontraseptif kullanımında %10 düşüş olması durumunda	✓ Karşılanmayan modern kontraseptif ihtiyacının 48.558.000 kadında, ✓ istenmeyen gebeliklerin 15.401.000 kadında görüleceğini tahmin etmektedir.
Gebelik ile ilgili temel bakım ve yenidoğan bakımı hizmet kapsamında % 10 düşüş olması durumunda	✓ 1.745.000 kadında, bakım alamamaya bağlı olarak obstetrik komplikasyonlar görülebileceği, ✓ 28.000 anne ölümü meydana geleceği, 2.591.000 yenidoğanda bakım alamamaya bağlı komplikasyonlar görülebileceği, ✓ 68.000 yenidoğan ölümü meydana geleceği tahmin edilmektedir.
Güvenli olmayan kürtajda %10 oranında bir artış olması durumunda	✓ 3.325.000 güvenli olmayan kürtaj ✓ 1000 anne ölümü meydana geleceği düşünülmektedir.

Şiddet

DSÖ, pandemi süreçlerinde kadına yönelik şiddet riskinin arttığını bildirmiştir (25). UNFPA tarafından karantinanın altı ay sürmesi durumunda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı 31 milyon şiddet vakasının daha meydana gelebileceği ve kadınların evde geçirdikleri sürenin artmasıyla beraber cinsiyete dayalı şiddetin de artabileceği tahmin edilmektedir (8). Türkiye'de 28 kentte yaşayan 1873 kadının katılımı ile gerçekleşen çalışmaya göre COVİD-19 pandemi sürecinde kadına şiddette %27,8 oranında bir artış olmuştur. Kadınların %23,7'si psikolojik şiddet, %10,3'ü ekonomik şiddet, %4,8'i dijital şiddet, %1,7'si fiziksel şiddet ve %1,4'ü cinsel şiddete maruz kalmıştır (26). Kadınların şiddete uğrama nedenleri stres, aile ve arkadaşlarla iletişimin azalması, işsizlik, ekonomik sorunlar, yardım hatlarına sınırlı erişim, adli yardım ve koruma hizmetlerine ulaşımın kısıtlanması, evde kalma süresinin uzamasıdır (27). Kadınların şiddete maruz kalması sonucunda ise yaralanmalar ve ciddi fiziksel, zihinsel sorunlar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve istenmeyen gebelikler artabileceği öngörülmektedir (28).

SONUÇ

COVİD-19 gibi pandemi süreçlerinde kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle, eğitim, istihdam, cinsel sağlık ve üreme sağlığı alanlarında erkeklere göre daha olumsuz etkilenmekte ve şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışına dayanan istihdam politikalarının geliştirilmesi, eğitim alan bireylerin yakından takip edilmesi, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda tele-sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, şiddete uğrayan kadınlar için acil yardım hatlarının oluşturulması ve sığınma evlerinin kapasitesinin arttırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

World Health Organization. Director-General's remarks at the media briefing on 2019-nCoV on 11 February 2020. Available from:https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-remarks-at-the-media-briefing-on-2019-ncov-on-11-february-2020 (accessed January 2021).

T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVİD-19 Rehberi. Available from:https://hsgm. saglik.gov.tr/tr/bulasici-hastaliklar/2019-n-cov.html. (accessed February 2021).

Cascella M, Rajnik M, Cuomo A, et al. Features, Evaluation, and Treatment of Coronavirus (COVİD-19). In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2020.

World Health Organization. WHO coronavirus disease (covid-19) dashboard. 2021.Available from:https://COVİD19.who.int/ (accessed February 2021).

Ocalan S, Uzar-Ozcetin YS. COVID-19 Pandemisi sürecinde ruminasyon ve ruh sağlığına etkileri. Journal of Education and Research in Nursing. 2020;17(4):354-359.

Czymara CS, Langenkamp A, Cano T. Cause for concerns: gender inequality in experiencing the COVİD-19 lockdown in Germany. European Societies. 2020;1-14.

Aşkın R, Bozkurt Y, Zeybek Z. COVİD-19 pandemisi: psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2020;19(37):304-318.

United Nations Population fund. gender equality and addressing gender-based violence (gbv) and coronavirus disease (covid-19) prevention, protection and response. 2020. Available from:https://www.unfpa.org/resources/gender-equality-and-addressing-gender-based-violence-gbv-and-coronavirus-disease-COVİD-19 (accessed February 2021).

Bal MD. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi. 2014;1(1):15-28.

United Nations. Policy brief: the impact of Covid 19 on women. 2020. Available from:https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2020/06/report/policy-brief-the-impact-of-COVİD-19-on-women/policy-brief-the-impact-of-COVİD-19-on-women-en-1.pdf (accessed February 2021).

Türk Toraks Derneği. Covid-19 pandemisi ve sağlığın sosyal bileşenleri E-Kitapları Serisi, Haziran 2020;38-41.

Oreffice S, Quintana-Domeque C. Gender inequality in Covid-19 times: evience from UK prolific participants. IZA DP No. 13463, Bonn: IZA-Institute of Labor Economics. 2020.

International Labour Organization. The impact of the pandemic on employment in Turkey: What would have happened without COVID-19? Available from:https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_765261.pdf (accessed February 2021).

Fortier N. Covid-19, gender inequality, and the responsibility of the state. International Journal of Wellbeing. 2020;10(3):77-93.

Landivar LC, Ruppanner L, Scarborough WJ, Collins C. Early signs indicate that COVID-19 is exacerbating gender inequality in the labor force. Socius: Sociological Research for a Dynamic World. 2020:6;1–3.

Alon T, Doepke M, Olmstead-Rumsey J, Tertilt M. The impact of covid-19 on gender equality. National Bureau of Economic Research. 2020: Working Paper 26947.

Collins C, Landivar LC, Ruppanner L, Scarborough WJ. Covid-19 and the gender gap in work hours. Gender, Work & Organization. 2020.

Ünal B, Gülseren L. Covid-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: Aile içi kadına yönelik şiddet. Klinik Psikiyatri Dergisi. 2020;23:89-94.

Viglione G. Are women publishing less during the pandemic? Here's what the data say. Nature. 2020;581(7809):365- 6.

Un women. Children and youth out of school due to COVID-19 closures and Young people classified as NEET.png. 2020. Available from:https://interactive.unwomen.org/multimedia/explainer/covid19/en/index.html (accessed February 2021).

United Nations International Children's Emergency Fund. Policy brief: the impact of covid-19 on children. 2020. Available from:https://www.unicef.org/turkey/media/9886/file/Policy%20Brief%20on%20COVID-19%20Impact%20on%20Children.pdf (accessed February 2021).

Kassa GM, Arowojolu AO, Odukogbe AA, Yalew AW. Prevalence and determinants of adolescent pregnancy in Africa: a systematic review and meta-analysis. Reproductive Health. 2018;15(1):1-17.

Cinsiyet Eşitsizliği İzleme Derneği. Sağlık hizmetlerine erişimde toplumsal cinsiyet eşitliği. 2020. Available from:http://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1080/Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20-%20G%C3%BCncelleme%20Raporu.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accessed January 2021).

Riley T, Sully E, Ahmed Z, Biddlecom A. Estimates of the potential impact of the Covid-19 pandemic on sexual and reproductive health in low-and middle-income countries. Int Perspect Sex Reprod Health, 2020;46:73-76.

World Health Organization. Covid-19 and violence against women: What the health sector/system can do. 2020. Available from: https://www.who.int/reproductivehealth/publications/vaw-covid-19/en/ (accessed January 2021).

Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi. Covid-19 karantinasından kadının etkilenimi ile kadın ve çocuğa yönelik şiddete ilişkin türkiye araştırma raporu. 2020. Available from:http://kasaum.ankara.edu.tr/files/2020/04/KADIN-COVI%CC%87D19-KARANTI%CC%87NA-SU%CC%88RECI%CC%87-RAPORU.pdf (accessed January 2021).

Ergönen AT, Biçen E, Ersoy G. COVİD-19 Salgınında Ev İçi Şiddet. The Bulletin of Legal Medicine. 2020:25(Sp);48-57.

Yağmur Y. (COVID-19'un Kadın Sağlığı Üzerine Etkileri). Yıldırım H. Yeni koronavirüs hastalığının toplum üzerine etkileri ve hemşirelik yaklaşımları. 2020;27-34.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ORTHOPEDIC BRA AS A FACTOR OF INCREASING THE QUALITY OF LIFE OF WOMEN AFTER MASTECTOMY

Elena Arsenyeva
Kosygin State University of Russia, Graduate student

Marina Guseva
Kosygin State University of Russia, Associate Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products

Elena Andreeva
Kosygin State University of Russia, Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products

ABSTRACT
According to the WHO, there is an increase in the incidence of breast cancer among women of working age. The success of treatment and the quality of life of patients is influenced by treatment methods, rehabilitation measures and psychological assistance. Depending on the severity of the disease, the result of an operation to excision of the affected areas of the breast may be partial or complete removal of the woman's breast. Treatment often causes severe psychogenic stress associated with the loss of attractiveness of the female body after radical mastectomy. Therefore, many women refuse breast reconstruction surgery. 3D design of orthopedic women's underwear is considered. The analysis of the products of the range under study showed the need to personalize the design and technological solutions of orthopedic bras intended for women after mastectomy
Keywords: 3D design, virtual fitting, anthropometric characteristics.

The quality of life of a woman in the postoperative period can be improved by wearing orthopedic underwear with built-in breast prostheses [1]. Thus, an imitation of the natural shape of the female body is created. If you correctly select an exoprosthesis of the breast and the design of an orthopedic bra, then a woman will be able to maintain her usual lifestyle, go in for sports, wear fashionable tight-fitting clothes, which will speed up the process of adaptation to new living conditions [2-5].

Picture 1 - Visual correction of breast shape with breast prostheses

In our study, we analyzed konfektsionny-packages of orthopedic bras. It was found that the shapewear should be made of soft material, fit comfortably to the chest, not squeeze blood vessels and not interfere with normal blood flow. A classification of exoprosthesis has been compiled. Exoprosthesis are: textile, plastic with silicone filler [6].

Table 1 - Characteristics of breast exoprostheses (fragment)

№	Breast exoprosthesis name	Visualization [7-9]	Description
1	Postoperative		This is a lightweight prosthesis. Its task is to replenish the lost organ and perform a cosmetic function at the initial stage of rehabilitation after mastectomy. Textile postoperative breast (mammary) prosthesis is durable, does not require special care and storage, it can be washed in a washing machine (it is better to use washing powder for baby clothes). The prosthesis can be used at other, later stages of rehabilitation.[7]
2	Sectoral symmetric Silima® Xtra (Germany)	 	Partially removable breast prosthesis with sticky plates. Partial complementary prostheses are attached directly to the breast or from the side to provide the ideal appearance in the event of a partial mastectomy or difference in volume between the two breasts, it is a functionally symmetrical prosthesis that can be worn with any suitable bra. In combination with a self-adhesive patch nipple, this product will allow you to perfectly restore the natural look, invisibility, and restore self-confidence.

3	Anatomically shaped symmetric Silima® Direct (Germany)		Lightweight,symmetrical anatomically shaped adhesive prosthesis.The adhesive plate of the Silim® prosthesis is securely attached and does not form indentations in the prosthesis. Thus, Silima®Direct attaches to the body without changing its shape and has an absolutely natural appearance. Has a symmetrical anatomical shape for a natural look and natural movement.

At the second stage of our work, we studied the spatial configuration of breast exoprosthesis and the design and technological features of orthopedic bras presented in Russia.

Table 2 - Popular brands of special underwear for women after mastectomy (database fragment)

№	Brand name, website	Product picture [10-14]	Characteristics of manufactured products	Average cost, rubles
1	Valeria (Russia is a manufacturer, Kolomna)		Postoperative underwear with pockets for fixing exoprostheses	1200 – 1300
2	Valea (seller of the world's leading brands)		Special underwear for women who have undergone breast surgery, breast prostheses	2500-6500
3	Camellia (Russia is a manufacturer)		Orthopedic bras and swimwear bandages	1200 – 1500
4	Silima (Germany)		Exoprostheses of the mammary gland, special orthopedic underwear	От 4 500
5	Amoena (Germany)		Orthopedic underwear and swimwear with sewn and molded cups	2900 – 6500

After the operation, the rehabilitation period begins, during which the patient uses a special bra after mastectomy. A woman has the opportunity not only to recover physically, but also to feel beautiful and modern again.

By wearing special underwear:
- the shape of the breast is restored;
- the mammary gland is maintained in a stable position;
- blood flow and outflow of lymphatic fluid is normalized;
- the process of scar healing is accelerated;
- painful sensations weaken;
- the risk of complications, especially tissue edema (lymphostasis), is minimized;
- psychological discomfort disappears;
- provides back support and reduces the likelihood of developing diseases of the musculoskeletal system.

We have developed an extensive database to automate the design process of orthopedic bras, depending on the new body configuration of a woman who underwent a mastectomy operation [15-17]. It is advisable to design bras [18 19] in the environment of three-dimensional graphic systems [20] based on an avatar - a digital twin of a woman's body obtained by 3D scanning [21-22]. This personalized designing [23] of orthopedic bras is aimed at obtaining products with high anthropometric conformity, which will relieve women of internal discomfort and improve the quality of life.

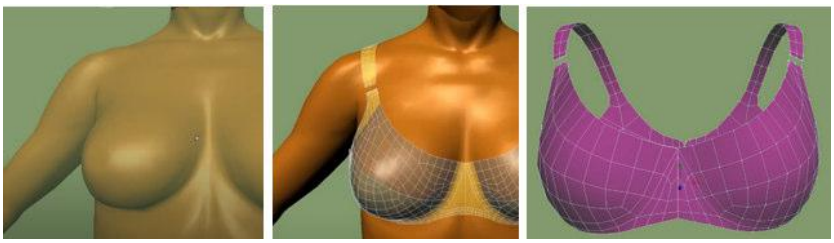

Figure 2 - Stages of designing the external shape of a bra in 3D CAD

The design of the orthopedic bra design was carried out in the CLO3D CAD graphic editor, initially selecting from the database a typical avatar [24-26] with the parameters [27-28] that most closely correspond to the anthropomorphic characteristics of the consumer [29, 30]. To personify a typical avatar, projection characteristics were used, obtained from a photographic image of an individual figure (Fig. 2).

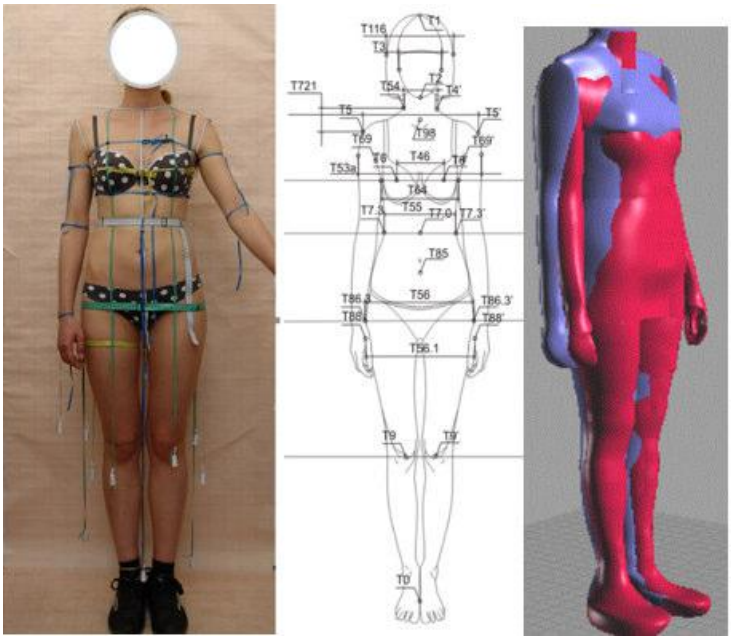

Figure 3 - Personification of a typical virtual dummy

The uniqueness of the physical and mental state of every woman after mastectomy is a determining factor for improving the process of designing special orthopedic underwear, the main purpose of which is to improve self-esteem, emotional and physiological sensations of a person. The introduction of a customized approach to the design and manufacture of orthopedic underwear will allow bringing to the market competitive personalized products that are undoubtedly in demand among the target group of consumers.

REFERENCES

Oncological disease of the breast. https://nmicr.ru/meditsina/onkologicheskie-zabolevaniya-i-programmy-lecheniya-raka/programma-protiv-raka-verkhnikh-dykhatelnykh-putey-i-grudnoy-kletki/rak-molochnoy-zhelezy/

Maksimov D.A., Veselova N.V., Aseev A.V. Psychological status of women after oncoplastic operations for breast cancer // Verkhnevolzhsky medical journal. - 2018, Vol. 17, No. 3. - P. 12-18.

Aseev A.V. Psychological problems associated with breast cancer // Clinical medicine. - 1993, no. 3. - P.30-34.

Korenkova E.V., Borovikov A.M. Practical experience in the rehabilitation of disabled people with postmastectomy syndrome // Annals of Plastic; reconstructive and aesthetic surgery. - 1997, No. 3. - P. 70-80.

Nevozhai V.I., Apanasevich V.I. Surgical treatment of breast cancer: history and current trends // Pacific Medical Journal. - 2016, No. 4. - P.11-13.

Bikbulatova A.A. General approaches to the design of household clothing with the function of therapeutic and prophylactic products // Clothing industry. - 2012, No. 3. - P. 38-39.

https://novea.moscow/prosthesis/breast/

https://silima.co.uk/

https://silima.co.uk/

VALERIA http://www.bravovaleria.ru/

VALEA https://valea.ru/

Camellia https://camelia-orto.ru/about/o-kompanii/

Silima http://www.silima.su/main.php/

Amoena https://amoenarus.ru/

Balandina G.V., Kornilova N.L. Investigation of the effect of corsetry on the torso of a woman's figure // Clothing industry. - 2007, No. 4. - S.52-53.

Shpachkova A.V., Andreeva E.G., Chizhova N.V. The influence of corsetry on the change in the dimensional characteristics of the figures of women // Clothing industry. - 2012, No. 1. - S. 39-40 / 80.

Kornilova N.L., Balandina G.V., Gorelova A.E. Computer-aided design of corsetry products in a three-dimensional environment // Izvestiya vuzov. Light industry technology. - 2008, Vol.1, No.1. - S.40-44.

Shpachkova A.V., Chizhova N.V., Andreeva E.G. Study of the classification of the mammary glands // Clothing industry. - 2013, No. 2. - P. 45-46.

Surikova O.V., Kuzmichev V.E., Surikova G.I. Improvment of clothes fit for different female bodies// Autex Research Journal. - 2017, T.17, №2. - P.111-119.

Razdomakhin N.N., Surzhenko E.Ya. Technological features of anthropometric support in the system of three-dimensional design of clothes // Izvestiya vuzov. Light industry technology. - 2009, Vol.3, No.1. - P.22-26.

Petrosova I.A., Andreeva E.G., Shpachkova A.V. Objective methods for assessing the external shape and quality of the fit of corsetry and underwear using three-dimensional scanning // Sewing Industry. - 2013, No. 6. - P.30-36.

Guseva M.A., Getmantseva V.V., Andreeva E.G., Petrosova I.A. Parametrization of digital anthropometric information for 3D design of garments // Territory of new opportunities. Vestnik VSUES. - 2019, T.11, No. 2-11. - P. 130-138.

Guseva M.A., Andreeva E.G., Petrosova I.A., Belgorodsky V.S. A method of designing clothing designs based on combining virtual images of typical and individual figures / Patent for invention No. 2669688 RU dated 05.04.2017.

Guseva M.A., Rogozhin A.Yu. Virtual mannequins for clothing CAD // Clothing industry. - 2007, No. 5. - P. 54-55.

Guseva M.A. Virtual biomechanics for automated clothing design // Design and technology. - 2010, No. 20 (62). - P. 21-28.

Guseva M.A. Improvement of virtual clothing CAD mannequins // Design and technology. - 2010. No. 15 (57). - P. 57-60.

Getmantseva V.V., Galtsova L.O., Boyarov M.S., Guseva M.A. Technique for designing a virtual dummy // Clothing industry. - 2011, No. 6. - P. 32–34.

Tutova A.A., Petrosova I.A., Guseva M.A., Andreeva E.G. Features of building a three-dimensional model of a mannequin for clothing according to three-dimensional scanning // "Modern problems of science and education", 2015. No. 2, P. 154

Rogozhin A.Yu., Guseva M.A., Andreeva E.G. Modeling the process of shaping the surface of clothing. // Design and technology. 2017. No 60. P. 25-34

Rogozhin A.Yu., Guseva M.A., Andreeva E.G. Simulation model of the process of shaping the surface of clothing // Design and technology. 2017. No. 63. P. 47-57

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

DISCURSIVE PORTRAYAL OF WOMEN'S BODY IN SELECTED ENGLISH SONGS

Anuja Halder
The English and Foreign Languages University

ABSTRACT

The research paper attempts to analyze the construction of the female gender and representation of women's body as an object in multifarious ways. It traverses along the realms of language, audio, visual, semantics and semiotics which is reflective in the popular culture of the West. Popular international artists represent different sections of the world create an orthodox image and cement the process of gendering by means of art, here music which tends to juxtapose with the instillation of vulgar sexual depiction and digressive nature of women being treated as an inferior gender. The selected songs for analysis Bon Appetit song by Katy Perry, Yummy by Justin Beiber, Sugar by Maroon 5 as the titles suggest relates to direct comparison women to food whereas songs like Hotline Bling by Drake, Shape of You by Ed Sheeran, Hey Mama by David Guetta ft. Nicki Minajm Bebe Rexha and Afrojack explicitly talks about domination of men over female's choice and multi-layered meanings. The lyrics of these songs highlight the rudimentary perception of women who satiates her man; it glorifies women's body in a negative light and finally gives the idea of man as the ideal. The chores and generalizations about considering man as the guardian represent that women are subjected and conditioned to behave and accept the protocols of the society. This analysis draws our attention towards the patriarchal and heterogeneous set-up build by the society to play and perform certain roles. The paper broadly dwells towards the feminist approach, thereby employing selected tools for discourse analysis such as speech acts, presupposition, deixis, vocabulary, metaphors, symbols, etc. The paper reveals that these songs highlight women as an edible or consumable item in an explicit manner and comments upon the staunch and mechanical binaries that differentiate genders on the basis of physicality. The paper critic the way such misrepresentation tends to reinforces the idea of subjugation and creates a global manifestation of women which continues to accept the rigid traditional masculine notions and stereotypical mentality irrespective of the advancement of modernity rather than breaking it.

Keywords: Pop-culture, songs, women, discrimination, video, discourse, gender, language, portrayal, sexuality, dominance, patriarchy, construct, misrepresentation, objectification, semiotics, symbol, linguistics

INTRODUCTION

Music and dance are considered to be an integral source of entertainment for mankind. With this technologically driven world of the 21st century, masses are attracted towards narratives which provide more visual pleasures and are less time consuming. Such stories are converted into musical lyrics with videos by the popular singers and song-writers across the globe. These songs serve multifarious functions apart from the temporal ecstasy, it tends to draw our attention towards the constructs of the society, it reinforces the idea of stereotypes prevalent in the contemporary times thereby encouraging the masses to create generalizations accept the traditional and popularize such opinions. The attempt of this paper is to highlight and analyze how in the selected songs tends to show commodification of the female body in a patriarchal society but also building the cultural recognition through the medium of verse to reiterate such staunch ideas of gender both linguistically and metaphorically. With the rise in feminist studies, there have been multiple attempts to create and manifest ideas to equate men with women, but despite being aware of the situation, there is very little change observed in the media about it. Therefore, this paper tries to impact and examine how deliberate efforts in the field of media, here, songs are delivering the social message of not breaking down the oppression of women in the lyrics, the portrayal of the deplorable women who is dependent on his man and the idea of control and power is mandated in a subtle manner. The paper vindicates that these singers have the potential to impart a better understanding of the construction of genders and build a positive outlook and mentality of the masses.

Research Methodology

Discourse is a field primarily concerned with language and traces its origin from the Graeco-Roman period in the history of civilisations. The analysis of language to create meaning through structure to formulate various ideologies, assumptions and thinking has been done in the paper. The rational approach has also been taken into consideration and secondary materials and journals have been used in order to facilitate the idea of the paper. Discourse analysis is relatively a new phenomenon popularized by the Zelling Harris in 1952. Be it social, cultural, political or literary contexts, data has been gathered and through factual information, resources available in the websites, reviews and study evaluation has been done to critically comment over the misrepresentation of women and their body in various ways. The idea of the paper is to analyze and infer a deeper rather layered understanding towards the objectification of women by means of songs in the world through various tools.

Theoretical Framework

The research uses certain tools of discourse and semiotic analysis applicable on the popular songs which have record breaking hits. The semiotic analysis includes the elements of the music video which deals with the lyrics, actors, performance, camera angles, props and background music. The linguistic analysis through discourse deals with the layered meanings and connotation that the song can be associated with. In linguistic studies, the idea of speech act theory developed by John Austin in 1962 in his famous book named How to Do Things with Words vindicates about the functions of language playing a key role in construction of meaning. Not only that, it leads to direct and indirect ways of interpretation as the name suggests through speech multiple things can be enacted such as declaring, expressing, experiencing, realizing, remarking sarcastically, insulting, warning, interrogating and so on.

Presupposition can be understood as the generalized assumptions and set traditional notions that has been accepted all over the world and continue to exist irrespective the change in the society over generations. The utterance can be statement, denial or query. The already known information as the term says is pre-supposed. It can vary from person to person and is subjective in nature. For instance, Mariam used to listen to this song in her childhood. The above example uttered, it is presupposed by the speaker that someone named Mariam exists and she used to listen to a particular song. The more specific inference that can be that she no longer listens to the song she used which she used to listen back in her past or childhood. Deixis refers to the 'pointing' or 'denoting' a particular person spoken about, time or space depending upon the context. The term deixis comes from Greek origin and according to Yule, it means 'pointing via language'. Any linguistic form used to accomplish this pointing is called a deictic expression (Yule 1996). Modality is another important aspect which famous linguist Michael Halliday vindicates that it tends to be the speaker's analysis and judgment of the probabilities or the obligations involved in what he is uttering (Halliday 1994:75). It refers to the modal auxiliaries such as will, would, shall, should, may, might, must and ought which are used to describe the action related to the context of the future possibilities and actions. In terms of linguistics, it refers to the need of such words to assert the opinions in a particular language. For instance, the music creators weave words in a certain way so as to describe the express their ideas. Again it is related to build the perspective and a tendency to conform to a certain pattern in the behaviour or constructing a normative notion between the speaker and the presentation of an opinion. Charles Sanders Peirce, known to be one of the founding fathers of semiotics talks about symbols as the connection between a signifier and signified (which was developed by Ferdinand de Saussure). It basically represents an arbitrary form or concept that is culturally transmitted. Symbols may or may not have any logical connection about what it portrays or means. The representation of a symbol can be multifarious depending upon the context different meanings can be associated. For instance, red colour in some contexts represents love, other places it shows anger and in historic times was associated with strength and sacrifice due to the colour of blood. The meaning is developed over time and associations of symbols can be related with almost anything. Symbols are all formed unknowingly everywhere be it colours, words, people, figures, language, tradition, pictures, and so on. So, with time and traditions, symbols are constantly in a flux. Metaphors just like symbols denote a meaning which is inferential. It is layered and can be understood in multiple ways based on the context.

Analysis

The research paper dwells upon the popular songs of English in the last decade of 2010-20 which were released on global platforms. The analysis has been drawn by dissecting six songs into two categories. Each category has three songs depicting the manifestation of women through different means: first women being treated as edible items of consumption being compared to food and the second category represents women being treated as domesticated and sexual objects which is used by a man. The lyrics throw light about the patriarchal mindset and staunch gender bias in the society wherein women have to perform set roles imposed upon her by the constructs. Language is an important tool which builds perspectives through meaning formation. The first category has the song such as Yummy, Bon Appetit and Sugar while the other category has songs like Shape of You, Hotline Bling and Hey Mama.

Bon Appetit by Katy Perry, Migos, 2017

The song is a hit released on April 28, 2017 sung by Katy Perry along with Migos in the album named Witness. The title 'Bon Appétit' has French origin which means enjoying the meal or food which provides us an insight about what the video comprises. Written by multiple writers Ferras Aquaisi, Johann Karl Schuster, Kathryn Hudson, Kiari Kendrell Cephus, Kirsnick Khari Ball, Max Martin, Oscar Thomas Holter, Quavious Keyate Marshall, this song has been a chartbuster in many countries. Right from the beginning of the video, there is a cherry marked while writing the 'i' in the word 'appétit' which foreshadows about the metaphor of a women's private part. Then the highlight of the song is the disclaimer of NSFW which is generally a warning and acronym for 'Not suitable for work' which again reinforces the idea and notion set that a music video cannot serve the purpose of education and the representation is only for temporal pleasure and entertainment. It also helps us understand the fickle-minded attitude of such artists who believe that the art of music is isolated from academics and cannot be analyzed, compared or studied. The title of the song vindicates about the meal preparation which will be served to the people. Throughout the song there is a connection of food and the female body both in the video as well as in the lyrics. The lead singer Katy Perry right from the beginning to the very end is depicted as an edible item of consumption. Initially, she is sleeping on a white sheet, wrapped in a cling film in a partially clothed just like dough kept for baking breads. This is a metaphor for the innocent body of a women or feminine gender untouched, confined and pure. It can also be related to the fresh young artists who are inexperienced and new in the field of their work. The song begins with,

Cause I'm all that you want, boy
All that you can have, boy
Got me spread like a buffet
Bon app, bon appétit, baby
Appetite for seduction
Fresh out the oven
Melt in your mouth kind of lovin'
Bon app, bon appétit, baby (Katy Perry, 2017)

The lyrics are extensively sexual in nature and has a direct connotation with the term 'boy' which is symbol for the patriarchal gender and traditional notion where a man is given the chance to dissect the female body and whose needs the women has to satiate through her body. The video showcases the background of a kitchen wherein a group of faceless men (or chefs) come with knife to dissect the singer who is a representation of food in the song. These chefs carry her from the bed and throw her in a pool of floor. This can be understood as the first step towards gendering after a women's birth. The metaphor of how anatomical sex of a female is converted into a gendered identity by the societal constructs. Also, it is being presupposed that the 'boy' is the one who will have her. The song portrays how Katy Perry is being converted into multiple dishes by the chefs of the restaurant. Paradoxically, the singer is singing the song and is ready to be served as the meal. The repetition of this stanza reinforces the idea of how women are being treated unjustly in the society not just by men but by women

herself. Over time this acceptance to such wrongful patriarchal practices is what gives this song such fame and profit. The second stage or step towards the discursive representation is when the protagonist is being kneaded by a set of hands which is symbol of how a woman is molded and scarred by the hands of the society and patriarchal setups and cannot freely exercise her freedom of choice. The instances are evident in the facial expression of the singers who leg is being over-stretched, twisted and turned; her body is being used as an inanimate object and ruptured intentionally by the chefs. The lyrics are,

Looks like you've been starving
You got those hungry eyes
You could use some sugar
'Cause your levels ain't right (Katy Perry, 2017)

There is a hint towards the animalistic and wild features of man is being reflected when the singer uses the word of hunger and starving in the eyes. Semantically, the idea of how women is barely a commodity being used and despite the pained by the consistent punches yet is singing mindlessly and comparing herself as a 'five-star Michelin'. She asserts that the man can have all of her body and eat her with the hands as he pleases which showcases the insecurity and sufferance of a female. In the video we see there are vegetables and spices being added and she's kept on tray where she is getting ready. We can infer the deep connotation about how women's body is decorated and embellished in a presentable way with seasonings in order to get served. While she is being carried there is diagram of the body which again hints towards the idea of feasting. Even the singer eats the vegetables on a chopping board and when her hair is being chopped off she is not advocating or protesting her opinion against it. The third stage is when she is being heated in a saucepan just like a soup. Even in boiling temperatures she is silently agreeing, accompanying the chefs by pouring water on herself and vindicating the moment when she will finally get served for consumption under candle light. The lack of awareness of women being accused and wrongfully used is observed here as the lead has been projected in a vulgar way. This can also be compared to the way an animal is being slaughtered for the consumption of the masses without a say of their own. In a similar fashion we see that towards the end of the recipe, her long pigtails are being cut and she has lost the sanity of singing and is now an emotionless object with no identity of hers. Her facial expression seems to be blanked which can also be compared with the idea of how a female suffers in a male-dominated society and has to adhere to the norms of bias. Eventually, it can signify the compromises and changes in roles of women after marriage where she has to play multiple roles and maintain a family. The significant juncture is showcased in the video wherein a pink sauce is being prepared not for feast but to paint the nails which is metaphor for the small illusions or prizes that woman gets when she sacrifices her body. Also, her legs have been oiled and her tongue is being ignited with a torch and it gets caramelized into purple colour as the chef tastes it and shows a gesture of perfection. This burning is the metaphor for silencing women. The braids being cut short, the tongue being burnt in a different is also an attempt made by the females to look like males to affirm their unique identity in a world where females are not given proper respect and dignity. Finally, we see that she is being covered with food, sizzling in hot temperatures and brought in front of a group of people who admire her beauty.

Migos begins to rap about the change in mind of the people who gets the chance to consume her, asking for the price and there is a direct connotation of the sexual enactment being done to the physical body of a female such pointing through the deixis when the singer says- she do right, grab her leg and now divide (Katy Perry, 2017). The deteriorated mindset is thereby being vindicated through the pointing of the lady being served and the rap which provides the idea of control and continuation of dominance not only on a female body but mind and soul. There is a twist in the end of the video where we see that Katy Perry rises above the odds ringing a bell and signaling the man and all the people in the dining table gets tied up. The charge is now given to a female which can also be a marker of the advancing rise of feminism. It may also highlight the idea of how an artist after struggling in an industry rises to fame and money. But the end again leads to the negative cementing idea of how even after gaining power over the controllers; she dances on a pole as the chefs take over and blindfolds the guests and start preparing a new meal by tearing of clothes of a female and dusting flour. This is a poor representation about the continuous exploitation or cycle which goes on in the society. The portrayal also sheds light towards what is considered normative and a form of entertainment is actually a horrific and problematic in nature. The last scene where Katy Perry is seen with a giant bowl of leg pieces and vegetables in front of her is a massive satire of her attempt to consider women as the backbone of such representation. She is herself adhering to the fact that women prefer appearances and external beautification of their body more than the inner soul. The temporal beauty is mandated and there is no sign for permanence as the meal is also made by the innocent beings.

Yummy by Justin Beiber, 2020

The song has been a part of the album named *Changes* on 4 January 2020 and is known for its catchy beats and lyrics penned by Justin Beiber along with Poo Bear, Ashley Boyd, Sasha Sirota, Daniel Hackett. The song has the central notion of portrays Justin Beiber singing the song in a restaurant while trying multiple items of food. The song has been connected with two very contrasting images, one being an ode dedicated to his wife while the other one is related to the 'pizzagate conspiracy' is generally being associated with child-trafficking and pedophiles who used to abduct young children and had an affinity towards abusing them. As the title suggests, the song talks about the taste of a particular item which has multifarious connotations with. Firstly, at the surface level, as the video too depicts it may be associated with the food items that are being kept for the people in a restaurant. The second layer of the reading depicts the idea of sexual love between the couples and the singer being the male is talking about his lover, in other words Justin Beiber describing about his personal life with his wife Hailey Baldwin. The lyrics after every stanza tends to repeat the word "Yummy" and the direct idea of representing woman's body is the the way he has penned down the lyrics as,

Yeah, you got that yummy-yum
That yummy-yum, that yummy-yummy
Yeah, you got that yummy-yum
That yummy-yum, that yummy-yummy (Justin Beiber, 2020)

The analysis that can be drawn is very much visible that his partner has got something that tastes good. The idea of a woman's body being subjected to meal is there in the video which confirms the fact that a woman is being treated as a consumable or edible item by the male counterpart. The third layering can be understood as the young children performing in the restaurant as the victims of sexual abuse as artists in the hands of the elite class who use these children as mere instruments to gain pleasures, thereby scarring their lives. The different meals can also be associated with the different innocent child, one of which was also Justin Beiber himself which is evident towards the end of the video where we see his childhood picture being showcased for a fraction of second to assert the theory of pedophile as truth. Though many people associate the song in different perspectives, yet what remains is the symbol of pink colour in the song. Be it the lead singers' hair or the lobster being pointed at in the video or the poster of the song wherein a pink ice-cream is portrayed, all the signs tend to reflect upon the feminine identity associated. Therefore it asserts the idea that the song is indicated towards the females who tends to satiate men indulging in carnal pleasures in a relationship. In contrast the floor of the restaurant is kept blue in colour which is generally associated with the masculine gender. The arrival of Justin Beiber from a kitchen also tends to hint towards that fact that the meal is being made for the man. The words of affection like 'babe' and the deixis of time like 'any night'; 'any day' reinforces the idea of linguistic interventions that commute multiple meanings. Through the assertion of the word 'Yeah' after almost every stanza, there is a righteous attempt to make the song believable to the audience.

Sugar, Maroon 5, 2015

The song features the lead singer Adam Levine along with Jesse Carmichael, James Valentine, Matt Flynn, PJ Morton, Sam Farrar, Mickey Madden. The primary idea of this song's video is that the famous band of all male squad, Maroon 5 decked up in suits, travelling across the city of Los Angeles on 6 December 2014, to reach in different weddings across cultures on their way to surprise the bride and groom and singing this song. The genre is pop and the album name is La Música De Deportes Cuatro and the writers are Mike Posner, Adam Levine, Dr. Luke, and Jacob Kasher Hindlin. In contrast, the lyrics of the song are directly comparing the sweetness of sugar to a female. The idea behind the song is to infer marriage which changes the entire existence for a couple. Sugar can also be a metaphor for weddings as an institution which is the basis for building a family and thereby a society in general. Though the video has an extremely happy ambience with brides and grooms along with their entire family being immensely excited and happy as one of the biggest bands perform on their special day. But the lyrics of the song talks about the need of sugar in real life, which can be associated with the presence of a woman or the polite behavior which women in general, are subjected to follow. Deborah Tannen's famous work named That's not What I Meant published in 1986 talks about the women's behavior and body language is prescriptive in nature. Even in the song we see that the women is being conditioned to keep her virginity secure for "the man of her life" where the men's behavior tends to be the superior super set in contrast to the women's inferior subset. Patriarchy is very much embedded in the realms of ideas like marriage wherein females particularly have to change their complete identity and formulate a new one with respective to the partners. Be it the change in surname, domicile or way of living, the adjustments to succumb to the familial needs in the society. Therefore, the song is a satire upon such a harsh norm being decided

wherein only the masculine gender is being favored. The irony lies in the fact that what the video showcases is partially relatable to the lyrics of the song. This is a deliberate attempt made by the artist to sound sweet and visually appeal to the masses about the natural reaction of human nature and capturing the lovely moments thereby shielding the very existence of lyrics in the music. The lyrics in the second half compare women not only with sugar cube a boy but also an object he attains after marriage to call as his own; that again bringing in the idea of consumption and sexual gratification being associated with marriage and reproduction. The lyrics are:

I want that red velvet
I want that sugar sweet
Don't let nobody touch it
Unless that somebody's me
I gotta be your man
There ain't no other way
'Cause girl you're hotter than a southern California day

I don't wanna play no games
You don't gotta be afraid
Don't give me all that shy shit
No make-up on
That's my (chorus) Sugar (Maroon 5, 2015)

The explicit attempt to showcase exuberant inclination towards carnal pleasure is indicated by the man in the lyrics above. The idea of exploiting and controlling the women is reflective in the third and fourth lines. Also the words like ‘red velvet’ and ‘sugar sweet’ seems to be the metaphor for the virgin lady or hymen of a woman which is directly related to desserts which women are being called since time immemorial as talked about in Caitlin Hines’ Rebaking the Pie in 1999. The polluted language tends to reflect how a woman has been associated to edible items which can be consumed as per taste and time. The sweetness associated with cakes, cherries and sugar is what showcases the physicality, mannerisms and behaviorism that the feminine gender learns which is essentially ‘sweet’ in nature as reiterated in this song. Also, the comparison to ‘hot’ temperatures of a California day poses women’s body as an object which attracts other due to the sizzling temperatures. Also, the woman here is asked to leave her shyness- shy shit and become animalist debarring all the learned norms of the society to please her owner. The disrespectful slang and direct guidelines hints about the polluted system of language which is sexist in nature. It doesn’t sympathize with women in general but again is favoring the male dominated society. The constant repetition of You’re Sugar and put down on me by the chorus after every stanza till the very end of the song deliberately creates the idea of women’s body and existence being the metaphor of sugar in a casual style and this idea being vindicated in a fun-manner through a song. Little did the women understand the standpoint of being called not only sweet but a mere ingredient which a man ‘needs’. Throughout the song the juxtaposition of the idea of love and lust play a vital role to create a proper picture of the man’s thought process.

The idea of dualism where at the surface level the language remains simple and sweet the meaning is sheer labeling of a woman's body. Also, in a funky manner the song perpetuates the feeling which considers women as an important element rather an item in the recipe of his life not only for the society but especially to a man which enables them to propagate such an ill manifestation of women even in marriage which caters the need of masculine gender.

Shape of You by Ed Sheeran, 2017

This song has been written, sung and performed by famous English artist named Ed Sheeran and broken many records released globally on 6 January 2017. The central theme of the song is based on love that is not emotional but physical in nature. The title of the song suggests about the "shape" which is the metaphor for the physical structure of the female or heroine of the song. Sung by Ed Sheeran, this song has a very abstract imagery which cannot be related with the lyrics on the surface level. But if analyzed in depth, there is a dark and materialistic ideology behind the video. In the beginning of the song, the singer talks about how in order to find a lover (not love), a bar is better than a club. The relation of a bar is here the symbol of a space where people indulge in alcohol consumption and physical intimacy which is temporal. There is an indication about the casual conversations that takes place in such a public space. In contrast with the lyrics, the video depicts the protagonist, Ed Sheeran not in a bar but in a boxing center or gym wherein he encounters the girl who seems to be practicing with other males. It can also be related to the idea of feminism which talks about equality in all spheres. The female in this video is trying to breakdown the patriarchal notions of performance. Judith Butler in her famous book Gender Trouble says that, "There is no gender identity behind the expressions of gender; that identity is performatively constituted by the very expressions that are said to be its results" (Butler, 1990). It means that women have to perform certain roles which are constructed by the society in order to maintain the difference between sexes- males and females. Here, the female is trying to breakdown such traditional notions by practicing boxing which is considered to be primarily a masculine profession. The presupposition is that the girl comes to the protagonist and talks to him specifically as the lyrics suggests, You come over and start up a conversation with just me (Ed Sheeran, 2017) The idea here is that the girl is interested in the singer and has straight-forwardly come to ask the man out whereas the man is just giving a chance to her. Eventually they tend to hold hands, dance and sing. The second stanza talks about the accelerated events that happen within a week of their relationship. They talk about all the good and bad things, about family and then in a taxi indulge in physical pleasures asking the driver to play the radio. Radio here is a metaphor for the music that is being played as well as the armour which hides physical and lustful lyrics of the song with its visual and rhythmic juxtapositions. After every stanza there is a repetition of the same lines which are extremely direct and denotes about the bodily pleasures that the singer indulges in. It also manifests the idea of how the emotional feeling of love is secondary but the physical pleasure or the shape of a women's body is what is primal. His desires are explicitly stated and the process has been dictated in the lyrics to impose the idea of satisfaction and temporary pleasure is of utmost importance as the singer sings,

Girl, you know I want your love
Your love was handmade for somebody like me
Come on now, follow my lead
I may be crazy, don't mind me
Say "Boy, let's not talk too much
Grab on my waist and put that body on me"
Come on now, follow my lead
Come, come on now, follow my lead
(Mm, mm)
I'm in love with the shape of you
We push and pull like a magnet do
Although my heart is falling too
I'm in love with your body
Last night you were in my room
And now my bed sheets smell like you
Every day discovering something brand new
Oh, I'm in love with your body
Oh I, oh I, oh I, oh I
Oh, I'm in love with your body
Oh I, oh I, oh I, oh I
Oh, I'm in love with your body
Oh I, oh I, oh I, oh I
Oh, I'm in love with your body
Every day discovering something brand new
I'm in love with the shape of you
(Ed Sheeran, 2017)

The deixis of person is being used in the ‘girl’ and ‘boy’ hints towards the lead singer Ed Sheeran and his onscreen lover named Jennie Pegouskie. Both the characters are submerged in physicality more than anything else. And the proud boy’s words here showcase the idea of authority, domination and exploitation when he asks the girl to follow his ‘lead’. They simply can be a metaphor for any man and woman who indulge in carnal love. The repetition of falling in love with the body is identifying the female body as a mere commodity and an object which has a desirable shape which the man choses to satiate his thirst. The underlying power play and following of orders gives us the glimpse through the use of conjunction ‘although’ which infers about his heart also falling for her but the body is the only necessity which he can consume or use. The man is even ashamed of calling himself ‘crazy’ which represents the ill character of a man who is lustful and selfish whereas the ‘handmade love’ and her ‘smell’ is meant to be given by the female to the man who choses her and not vice-versa. Deixis of time is described in ‘last night’ when the female visits the hero to fulfill his desires. This highlights the incapacity and insecurity of a female being projected throughout the video where a woman is constantly chased. The idea of a room also denotes power and authority that a woman lacks as she tends to leave the room after quenching the thirst of her man.

The video too showcases the proper practice session and exercises of the female body wearing tight pants and sports bra used to entice the man. There is an open display of affection and the complete process of gradual development and help a woman does sacrificing her own needs and requirements to build the man she loves. The second half of the video showcases that the invested women in the beginning tends to leave the lead singer alone and leaves a message for him so that he can concentrate and focus on his goals. The idea here talks about how in many places women is said to be the cause behind the downfall of a man such as in plays of Shakespeare like Macbeth, Othello, etc. Unlike such cases, here Ed Sheeran is mad in rage and anger after reading the message and we see him getting ready for a fight. Towards the final scene we see the act of fight and violence being used with crowds gathered as Ed Sheeran fights with a Sumo wrestler. Though at the surface level we feel it is used as light comedy to witness the fight of humongous Sumo with a relatively less masculine man. He keeps on running and no amount of practice can make him win. The irony lies in the fact that the background music keeps on repeating the lines, Come on, be my baby, come on (Ed Sheeran, 2017) It can also be understood as an attempt to showcase how a woman is being chased by a man in an auction as an object or prize. The comparison of the female lover is done to a 'baby'- a diminutive element which is smaller in size, a baby which is dependent on others and cannot take care of itself. In the last part, the female lead comes to the play while the hero is defeated yet she comes in the last scene to kick the Sumo. The ending denotes the metaphorical message that a female has to fight to receive an identity and strive constantly to prove herself in the society whereas the boys in the background who are consuming alcohol and cheering seems to be mirroring the society who relish upon the patriarchal practices and enjoy subverting women in general.

Hotline Bling by Drake, 2015

The song is sung by Drake and is officially released on social platforms on 31 July 2015 in his album Views. As the title gives an insight about the song, it only portrays woman's body in the visuals. The crux of the song is an attempt to showcase the life of a woman who constantly tries to connect to her past by calling Drake (her past lover). He, on the other hand is depicted as a character that is stalking the lady and is complaining about her lifestyle. The title itself shows relation to hotness of women and materialistic attitude-bling. Though they are not in relationship with each other yet the lead singer has a problem with her sense of dressing and the people she is meeting, the consumption of alcohol and what not. The idea of being unable to control a woman is what rings in the song over and over again. The visuals are equally displeasing to the eyes since right from the beginning to the end of the song, we see a series of woman dressed in different spaces, firstly in an office environment, and then on a staircase, sitting and standing in a queue respectively in the course of the video. They are not working in the office which seems to be a call center as they have similar dress codes and have ear phones. The metaphor is that the female gender is working in a post that is considered to be mediocre in nature but also it seems to be just pretending to work and showcasing their assets it seems. All the women, as it can be observed in the video have similar body structure, having a pear-shaped body and their muscular flesh is very much visible in the position they are working. In the initial scene itself we see that the girl is filling water from a blue water-purifier. The color blue again is a representation of masculine gender and its dominion.

Also, we see that the cover picture has series of girls and the light is pink but in the video, the girls are showcasing themselves and posing with the blue background in the second half of the video. The girls wearing tight clothes are portrayed as mere objects or artifacts to be gazed at without any purpose or identity of their own. The identity of the women in general is being tampered intentionally as their face is not properly visible but the lead singer constantly reiterates the idea in the lyrics, You used to call me on my cell phone (Drake, 2015) The male ego is hurt by the fact that she no longer is dependent on him and is leading the life on her own choices and decisions. The juxtaposition of the lyrics and the video poses an appropriation of the dominance that the singer wants to create in the lyrics as well. He reminisces about how she used call him earlier but she no longer needs the man as he observes and says,

Cause ever since I left the city, you
Started wearing less and goin' out more
Glasses of champagne out on the dance floor
Hangin' with some girls I've never seen before
You used to call me on my cell phone
Late night when you need my love
Call me on my cell phone
Late night when you need my love
I know when that hotline bling
That can only mean one thing
I know when that hotline bling
That can only mean one thing
(Drake, 2015)

There are multiple ways to interpret these lines one of which is the idea that the man is insecure about his tampered relationship and is now shamelessly thinking and commenting upon the lifestyle. He assumes that she is now interested in females and hints towards lesbianism. He wants to own and control her as it is being vindicated that after he had left the city she is doing the things that she presupposedly didn't do or was not being allowed to do. There is a slight hint towards pro-sex or sex-radical feminism which was popular in the 1980s and the radical feminists were Andrea Dworkin and Catharine MacKinnon who worked extensively on how pornography and prostitution also provide privileges to men and suppresses female urges. The idea here can be compared here with the song lyrics wherein there is a practice of freedom of sexual choice given to the female and removal of staunch censorship about heterogeneous relationships and being open-minded towards same-sex love and relationships. In the lines, we learn that the girl has started meeting- 'Hangin' with some girls' pointing towards the fact of experimenting to regulating sexuality as important and being open towards it. Also, it highlights the central fact that the guy used to confine her prior and there was irregularity in her freedom of choice. He is propagating his belief and we get into his psyche which inculcates the ideas using the female body which is conscious and deliberate and in the video he is in charge of the girls who performed according to his wishes.

The example of wearing less and going out more is the ill-mindset of the singer who believes in the fact that the girl wears and goes out only to seek cheap pleasures and not for her own self.

Hey Mama by David Guetta ft. Bebe Rexha, Nicki Minaj, Afrojack, 2014
The title suggests the name as ‘mama’ which is a name generally called to name a mother by the offspring. The central theme of the song is about the miserable condition of not only a woman but the entire existence inclusive of the body, psychological and social identity and the roles with which a woman identifies herself with. The lack of respect and dignity in the confinement is depicted throughout the video wherein women in torn-clothes are dancing frantically with men unaware of themselves. Set in the backdrop of an Asian dessert, the video begins with David Guetta and a few dancers dressed exotically to showcase how east or Orientalism is being interpreted by Western artists in a hegemonic fashion. From above he sky lands the lead singer named Nicky Minaj who sings the lyrics,

Yes I be your woman
Yes I be your baby
Yes I be whatever that you tell me when you ready
Yes I be your girl, forever your lady
You ain't never gotta worry, I'm down for you baby
Best believe that when you need that
I'll provide that you will always have it
I'll be on deck keep it in check
When you need that I'mma let you have it
You beatin' drum like dum di di dey
I love the dirty rhythm you play
I wanna hear you calling my name
Like hey mama mama hey mama mama (Hey)
Banging the drum like dum di di dey
I know you want it in the worst way
I wanna hear you calling my nam
Like hey mama mama hey mama mama
(David Guetta, 2014)

There are multiple direct pointing through deixis of context towards sexual intercourse and woman’s private parts throughout the song. The pronoun ‘it’ refers to the act of conjugal love. The metaphor of ‘drum’ is associated with the private part of a female along with the verbs like beating, banging which a man does. It has been so carelessly projected so as to believe that the man is in charge of the female body and the latter is only a commodity which is being used whenever required. The idea of woman accepting and asserting her willingness to serve like a slave and her man is not only her owner but boss whose commands blindly rather mindlessly the female has to follow is highlighted in the song. The lyrics is highly sexist in nature,

Yes I do the cooking
Yes I do the cleaning
Yes I keep the nana real sweet for your eating
Yes you be the boss yes I be respecting
Whatever that you tell me 'cause it's game you be spitting
(David Guetta, 2014)

Throughout the song idea of consumption, domination, comparison to food items (sweet), diminutive beings (baby), animals (bitches) have been time and again used to make the song more rough and deplorable. The chores done by a woman is not meant to be done only by the females but is a life skill that should learned by every human irrespective of the gender. She is respecting her man not because of her inner cognition or conscience but because he has authority and power over her being and identity. The feminist ideology developed by Betty Friedan in the year 1963 in the book Feminist Mystique lead to the initiation of the second wave of feminism wherein the female assumptions of playing certain roles were categorized as feminine. It means the term ‘feminist mystique’- caters to the idea that that a female tends to remain content and feel grateful and be fulfilled by doing household chores, being a home-maker and serving roles of motherhood and so on. The same phenomenon can be articulated in the construction of all the females in this video who were extremely satisfied with the treatment offered. They are far from attaining equality with their partners and prevent from expressing their freedom. They are rather happy to remain sexually-passive and submitting to the needs of their man and satiating them as expressed in the lines. But the process of gendering so staunch and rendered implicitly in the society that the woman tends to happily exert and occupy positions in the four-walls of the household restricted not only physically but also psychologically limiting the rights and powers to herself. The misuse of language through the song itself is an appropriate symbol of how wrongfully the woman is projected and has to perform all the duties in a sacrosanct manner without any complaint or problems of her own. The lyrics are extensively patriarchal and sexual without any disguise and even the video portrays woman dancing along with different men and sometimes alone. The vulgar dance cannot be categorized in any dance form rather it is supposedly the attempt to attract and entice men to grab their attention. The superior status of a man is constantly being highlighted in the verse. All she does is for her ‘man’ in order to become an ideal, utopian figure of femininity. Not only is she highlighting the mundane chores which are equated with motherhood such as cooking and cleaning but also establishing the fact that her life revolves around the needs of the people who give her importance of any kind, here, her man. The conscious attempt to showcase a women singer named Nicky Minaj wearing a pink wig which supports the Barbie-doll phenomenon to look like a doll being molded at the hands of the society and wearing revealing clothes showcases the downtrodden condition of women who readily accepts to popularize and sing such miserable lyrics which showcases and poses women in a negative light. Also the use of taboo words and urban language makes the semantic meanings extremely harsh to the listeners and discards the melody of the music causing disrupting pictures in the mind of the listeners. The message delivered in the song with such slangs makes the audience believe in what is considered to be normative is vulgar, crude and horrific.

Just like the background of a dry desert even the lyrics are withered and toxic. The phallic ideologies are explicitly showcased in both the music as well as the video through lighting, beats, costumes and verse. The condition of modern woman has further being distorted and misrepresented by the lead singer Nicky Minaj who plays a vital role in making the song believable as a female artist. Rather than rejecting the mundane chores which a women is confined to the realms of the house and the powerlessness is evident when she has to say that she'd be respecting her man not due to inner Man or masculine gender is considered to be the bread-earner in the traditional society wherein the lady is considered to living not with her own choices and decisions but to adhere what is being prescribed and told to her. The portrayal of a series of woman in the video, dancing in the bathtubs is proofs of such imprisonment. The idea of surveillance is also being depicted when a single woman who showcases in entirety the complete status of feminine gender, he picture of a woman is seen sitting on sand in a dessert, with torn clothes, having an Asian race, wiggling like a snake as if struggling to create her own identity and striving hard to fit in the hard clutches of the societal norms being proposed to her, in shackles of patriarchy which seems to be consciously laden by the society. All the album covers of these six songs have either pink or blue setting which is associated by the symbol of colors which encode the differentiation between the feminine and masculine respectively. The processing of pejorative ideologies through the medium of music heightens the effect impacting masses globally to believe in what is normative and not subjected to change. The very existence of such songs in the contemporary times situates us in a space wherein women are still being suffering and unaware of being wrongly interpreted in a cyclic fashion.

CONCLUSION

The stakeholders of the society who have the creative mindset can help the society to become modern not only externally but internally as well. The change is not only required in the music creation but also in the linguistic justification. Music here is the metaphor which shields such discursive portrayal and horrific underlying meaning that the songs depict semantically, visually as well as lyrically. Art and creativity is an important vehicle of change. Artist and Song writers both can propagate the idea of equality in gender rather than cementing the idea of gender bias. Highlights the need to change the manifestation of a female body and discard the set roles. Attempt to question what is accepted as normal is no longer well even in popular culture and English songs having an global appeal to unite masses together is thereby dissected. They have the capacity to build the ideal mindset of tolerance and acceptance towards the human race irrespective of the anatomical differences of the genders rather than highlighting them. The paper not only analyses these facts or criticizes but it creates an attempt to break down the set notions, reiterates against the practice of oppression which seems to be ubiquitous corrupt thoughts or constructs of the society where seeking permission is the mandate for the females or even other minority genders. As rightly advocated by Simone de Beauvoir in her work, The Second Sex, that, "One is not born, but rather becomes, *a* woman" (Beauvoir 1949). Equal preference and choice to exercise freedom should be given not only in these research papers but in every context be it social, cultural or political participation and interventions. Not only males but even female artists assert themselves which such downtrodden notions of patriarchy in their music videos.

Change must brought by these singers who reach the audience and affect their lives in the most relatable ways, that is through videos and songs that drive and formulate the mindset of the youth. Attempt should be made to redeem and correct the human society through the stories and democratic dialogue has to be created in order to build a society which will be against hegemonies based on patriarchal constructs and oppressive systems in wherein the differences has to be admired in the most unique way.

WORKS CILED

Paltridge, Brian. Discourse Analysis: An Introduction. London: Bloomsbury, 2012. Print.

Geoffrey, Leech. Principles of Pragmatics. London and New York: Longman, 1983. Print.

Grundy, Peter. Doing Pragmatics (2nd edition). London, Arnoldpublishers, 2000.Web.

Bowden, Peta. Understanding Feminism. Routledge, 2014. Print.

"Drake - Hotline Bling Lyrics | AZLyrics.com." Web.

"Ed Sheeran – Shape of You." Genius. 06 Jan. 2017. Web.

Friedan, Betty, Anna Quindlen, and Gail Collins. The Feminine Mystique. New York: W.W. Norton, 2013. Print.

"Hey Mama - David Guetta." SongLyrics.com. Web.

"Justin Bieber – Yummy." Genius. 05 Jan. 2020. Web.

Kapoor, Kajal. "Representation of Female Characters through Item Songs in Selected Hindi Movies." International Journal of Social Sciences and Humanities (IJSSH) (2018). Print.

"Katy Perry - Bon Appetit Lyrics | AZLyrics.com." 2 Jan. 2021. Web.

Kaur, Ravneet. "Framing the Body and the Body of Frame: Item Songs in Popular Hindi Cinema." Acta Orientalia Vilnensia 12.2 (2011): 101-24. Print.

"List of Maroon 5 Band Members." Wikipedia. Wikimedia Foundation, 14 Jan. 2021. Web.

"Sugar (Maroon 5 Song)." Wikipedia. Wikimedia Foundation, 10 Jan. 2021. Web.

"That's Not What I Meant! by Deborah Tannen." Goodreads. Goodreads, 12 Mar. 1987. Web. 18 Feb. 2021.

Bucholtz, Mary, A. C. Liang, and Laurel A. Sutton. Reinventing Identities: The Gendered Self in Discourse. New York, NY: Oxford UP, 1999. Print.

Blommaert, Jan. Discourse: A Critical Introduction. Cambridge: Cambridge University Press 2005. Print.

Yule, George. Pragmatics. New York, Oxford University Press, 1996.Web.

Halliday, M.A.K. (revised by Christian M.I.M. Matthiessen). An Introduction to Functional Grammar (3rd edition). London, Hodder Arnold, 2004.Web.

Brown, Penelope and Stephen C. Levinson. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. Print.

Butler, Judith. Bodies that matter: On the discursive limits of sex. London: Routledge, 2011.Web.

Butler, Judith. Gender trouble: Feminism and the subversion of identity. London: Routledge, 2011. Print.

Frankenfield, Glenn. "Cultural Performances: Proceedings of the Third Berkeley Women and Language Conference Ed. by Mary Bucholtz, A.C. Liang, Laurel A. Sutton, and Caitlin Hines." Language 73.4 (1997): 891-92. Print.

Mackay, Finn. Radical Feminism: Feminist Activism in Movement. Houndmills, Basingstoke Hampshire: Palgrave Macmillan, 2015. Print.

Cox, Jessica, Mark Llewellyn, and Nadine Müller. Women and Belief, 1852-1928: History of Feminism. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2013. Print.

López Rodríguez, Irene. "Of Women, Bitches, Chickens and Vixens: Animal Metaphors for Women in English and Spanish." CORE. Web. 11 Jan. 2021.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

MALE HEGEMONY, FEMALE "DOLLIFICATION" AND POSTNORMAL TROPES IN OLU'DOLAPO'S WITH OR WITHOUT

Olayinka Magbagbeola
Ilorin University, Department of the Performing Arts

ABSTRACT
The fact that the world is in an ominous season in which human rights has become a figment of reality and the "new normal" is being mistaken for what Ziauddin Sardar calls the "Postnormal" cannot be overemphasised. This is within the purview of the fact that, the constantly expanding postcolonial discourse of the often conflicting relationship between the Silenced, Marginalised, Subjugated, Oppressed or Subaltern voices (which, in this case, are represented by women) and the Opulent, Superior, Patriarchal or Imperial Centre (represented by men) has been a dominant site for intellectual reflection across time and space. Indeed, issues such as male hegemony, cultural infringement, female 'dollification', divorce and violence, to mention but a few of such menacing issues that women contend with in their marriages, has made studies on womanhood very essential. One of such creative responses to these critical issues is With or Without, a play-text written by the Nigerian female Playwright, Olu'dolapo. With or Without interrogates issues of womanhood and feminist discourse in present-day Africa. The play dramatises the plights of women through the eponymous characters of Sophia, Mofe, Nkechi and Zara, who symbolise a cultural mix of Nigerian women. Through Ziauddin Sardar's Postnormal Theory (2016) complemented with the textual analysis mode, this paper reveals that, the Playwright firmly conceives of African women as agents of change and simultaneously, but quite paradoxically too, as victims of change. It is also discovered that, poverty and illiteracy are the major reasons why some women continue to "endure" in their waning marriages. The running icon in Olu'dolapo's With or Without is that we are in the postnormal times wherein women should be enlightened and emancipated. The journey to this liberation, quite altruistically, begins from the mind. The study concludes that, With or Without remains a critical commentary on the societal realities that have shaped the lives of most African married women who have been shackled by socio-cultural, socio-religious and socio-political structures nay other hegemonic superstructures created by the society.

INTRODUCTION
The fact that the world is in an ominous season in which human rights has become a figment of reality and the "new normal" is being mistaken for what Ziauddin Sardar calls the "Postnormal" cannot be overemphasised. This is within the purview of the fact that, the constantly expanding postcolonial discourse of the often conflicting relationship between the Silenced, Marginalised, Subjugated, Oppressed or Subaltern voices (which, in this case, is represented by women) and the Opulent, Superior, Patriarchal or Imperial Centre (represented by men) has been a dominant site for intellectual reflection across time and space. Indeed, issues such as male hegemony, cultural infringement, female 'dollification', divorce and violence, to mention but a few of such menacing issues that women contend with in their marriages, has made studies on womanhood very essential.

One of such creative responses to these critical issues is With or Without, a play-text written by the Nigerian female Playwright, Olu'dolapo. With or Without interrogates issues of womanhood and feminist discourse in present-day Africa. The play dramatises the plights of women through the eponymous characters of Sophia, Mofe, Nkechi and Zara, who symbolise a cultural mix of Nigerian women. The study adopts Ziauddin Sardar's Postnormal Theory (2016) complemented with the textual analysis method of research.

Theoretical Construct

This study hinges on Postnormal Theory by Ziauddin Sardar (2016). The main themes and tendencies in Sardar's Postnormal Theory is that the entire world is in postnormal times where nothing appears normal and where the normal is seen as the abnormal. The British-Pakistani Scholar, Sardar, borrows substantially from Sigmund Freud's Psycho-analytical Theory, complemented with his series of experiments on traumatised patients. Sardar 2010) describes the present as "postnormal times", a period which is "in an in-between period where old orthodoxies are dying, new ones have yet to be born, and very few things seem to make sense". He further describes the postnormal times as a time when little out there can be trusted or gives us confidence. The espiritu del tiempo, the spirit of our age, is characterised by uncertainty, rapid change, realignment of power, upheaval and chaotic behaviour. We live in an in-between period where old orthodoxies are dying, new ones have yet to be born, and very few things seem to make sense. Ours is a transitional age, a time without the confidence that we can return to any past we have known and with no confidence in any path to a desirable, attainable or sustainable future. It is a time when all choices seem perilous, likely to lead to ruin, if not entirely over the edge of the abyss. In our time it is possible to dream all dreams of visionary futures but almost impossible to believe we have the capability or commitment to make any of them a reality (Sardar, 2010, pp. 439-440).

In postnormal times, there are two contradictions that need our particular attention. In our present dispensation, typical examples of postnormal tropes include:

1.Children now suing their parents and charging them to court;
2.People now using their spouses, parents, siblings etc for money rituals;
3.Career women who see marriage as a threat to their vision now filing for divorce and taking their children to foster homes;
4.Handshakes now substituted for elbow touches;
5.Women now selling their babies right at birth due to poverty;
6.Parents now using their children for money rituals;
7.Men now opting for sex dolls;
8.Transgender and Cross-dressing;
9.The baby-mama syndrome; and
10.Parents now encouraging their children to practice "Yahooism" and other internet/cyber crimes.

The postnormal examples cited above are indicators that the postnormal times is a period in which many apparent misnomers and maladies are being celebrated at the detriment of our humanity. These lethal dramas question our humanity, quieting in the process, our sanity. It is worthy of note that one can hardly talk about postnormal tropes without alluding to the advents of posthumanism, transhumanism, antihumanism and metahumanism. Assuredly, these key terms and concepts exist under the wide umbrella of postmodernism.

Critical studies from Nwosu (2014), Braidotti (2013), Jerrando (2013) and Mwangi (2019), to mention but a few, have argued that we are essentially in a transitional period in which man is gradually becoming posthuman, and ultimately postnormal. Suffice it to say that, Postnormal Theory is accommodative of all the follies, foibles and inherent dialectics in human cultures, having "such features as the challenging of conventions, the mixing of styles, tolerance of ambiguity, and emphasis on diversity, acceptance of innovation and change and stress on the constructedness of reality" (Beck, 1993, p. 2). Consequently, the three celebrated Cs in Postnormal Theory are: Chaos, Complexity and Contradictions, and these phenomena have been critically appraised by scholars such as Cole (2011), Kapoor (2011) and Gray (2011). These researches have been complemented by Boyle, D. & Simms, A. (2009), Cilliers, P. (2005), Sardar (1999) and Ravetz, J. R., & Funtowizc, S. (1994) to foreground the fact that the postnormal times is not entirely strange to humanity.

On the Concept of Hegemony

In simple terms, hegemony is the exercise of power or authority over another. According to Herrman (2017, p. 1), the term hegemony historically "signifed 'leadership' or 'sovereign ruler'. The term expanded to include the military, economic, and political dominance of one nationstate over another – for example, Ur, Athens, Corinth, Portugal, Britain, and the United States". Schmidt (2018) also reveals that:

According to Oxford Bibliographies, "hegemony comes from the Greek word hēgemonía, which means leadership and rule. In international relations, hegemony refers to the ability of an actor with overwhelming capability to shape the international system through both coercive and non-coercive means" (Norrlof, 2015). The Oxford English Dictionary defines hegemony in the following manner: "leadership, predominance, preponderance; especially the leadership or predominant authority of one state of a confederacy or union over others." Keohane (1984) and Ikenberry (2002) have also researched into the dynamics of hegemony, and they both agree that, hegemony is control or dominating influence by one person or group over another.

Female "Dollification" and its Denominators in Postnormal Times

The concept of female "dollification" in this study refers to the various hegemonic attempts by men to reduce the female gender to mere "dolls" or objects. However, female dollification can be interpreted in the following sub-textual silos:

1.Female dollification for beauty;
2.Female dollification for sex;
3.Female dollification for money production;
4.Female dollification for violence and physical assault;
5.Female dollfication for baby production;
6.Female dollification for stealing and robbery;
7.Female dollification for thuggery and hooliganism;
8.Female dollification for slavery/house maids
9.Female dollification for cultural experiments; and
10.Female dollification for blackmail.

Indeed, the above-listed ten denominators of female dollification in postnormal times are reflective of the manner in which the roles of females in most societies across the world have been stream-lined, jettisoned and abused.

Male Hegemony, Female "Dollification" and Postnormal Tropes in Olu'dolapo's With or Without

With or Without is a 21st century play that interrogates issues of womanhood and feminist discourse in Africa. The play dramatises the plights of women through the eponymous characters of Sophia, Mofe, Nkechi and Zara, who symbolise a cultural mix of Nigerian women. The Playwright firmly conceives of African women as "agents of change" and simultaneously, but quite paradoxically too, as "victims of change". Thus, the 62-page play advocates that, women should not be encumbered by cultural, religious, socio-economic and political factors, attacking in the process, the notion that, women who refuse to be restricted by these factors should be labeled as "rebels" and harbingers of "unAfrican" ideologies. The constantly expanding postcolonial discourse of the often conflicting relationship between the silenced/marginalised/subjugated/oppressed/subaltern voices (which, in this case, are represented by women) and the opulent/superior/patriarchal Imperial Centre (represented by men) is also contextualised in the play. This is done through the "metaphor of situations" housed by the four major characters - Sophia, Mofe, Nkechi and Zara - who are weary of "dying in silence" in their unhappy marriages. Sophia, a married woman with two children, has divorced her husband after she has been maltreated severally by him. She reveals that, "the day I signed my divorce letter was the day I felt happy since the day I got married" (Olu'dolapo, 2019, p. 7). This paradox remains a postnormal tropes because the day a woman signs her divorce letter is normally a day of horror and dread for her. Sophia's view is that peer, family, societal, cultural and economic pressures are responsible for her husband's violent acts on her. Indeed, Sophia represents a typical Western-oriented woman who believes that divorce is the unavoidable result of prolonged endurance in a deteriorating marriage. On her own part, Nkechi, a successful Medical Doctor who represents an Eastern-Nigerian woman has suffered depression and hypertension as a result of a failing marriage. She has sent her two children to a boarding school so that she can face her job squarely, ignoring in the process, any distractions from her husband. Here, the place of bringing up her children in the rightful has been sacrificed in order to massage Nkechi's ego as a successful Medical Doctor. This evidently is a postnormal trope, as Nkechi is indifferent to her husband and lackadaisical to his intrigues. The only responsibility that she performs to her husband is cook for him. Mofe's husband eats out, has mistresses and refuses to perform his duties to the children. Mofe represents a Western-Nigerian woman and clearly states her dilemma that, "my children call me their daddy at times while they call him 'your husband' when they are talking to me" (Olu'dolapo, 2019, p. 13). The fact that children will be so disillusioned that they refer their mother as their father and their father as their mother's husband is evidently a postnormal indicator. Lastly, Zara, who represents a typical Northern-Nigerian woman, has a Masters degree but her rich husband does not want her to do any work. While Sophia, Nkechi and Mofe see Zara as the luckiest of them all, she ironically sees "it more as jealousy rather than being caring. He does not want a woman who will earn than him, or maybe he believes that once I start work, I won't give him the expected respect because I have some money … I am like a decorated Barbie with all my ornaments …

All I get is a cuddle." (Olu'dolapo, 2019, pp. 16-17). Certainly, Zara is an African re-creation of the character of Nora Helmer in Henrick Ibsen's A Doll's House (1879), and this clearly shows the universality of women that have been "dollified" by their husbands. Assuredly, Zara epitomises a substantial ratio of Nigerian and indeed, African women who have decided to remain in their marriages come what may. These set of women often see divorce as a Western ideology, and they largely believe that it is African for a woman never to walk out of her marriage even if she is being maltreated, harassed, defaced and brutalised on daily basis. In With or Without, women are warned against the celebration of the metaphor of "my husband will change someday" which is a popular dirge sung by most African women. This makes the foursome – Sophia, Nkechi, Mofe and Zara – to organise a sensitisation programme for "so many demented women around. I mean young women less than thirty-five years of age running mental, dying of depression and unsaid abuses" (Olu'dolapo, 2019, p. 25). The programme takes place at Nkechi's hospital, where the women in attendance conclude that:

1.Woe unto men who maltreat ladies and disallow them from their achievements;
2.Men who cheat and beat their wives because they refuse to give birth to male children are ignorant; and that
3.Poverty and illiteracy are major factors why some women continue to "endure" in their waning marriages;

Undoubtedly, the running icon in Olu'dolapo's With or Without is that women need to be emancipated, and to achieve this, they need to liberate themselves. The journey to this liberation, quite altruistically, begins from the mind. The Bretchian open-ended style is adopted by the Playwright to conclude the issues raised in the play, where a young girl – Orente - who significantly represents teenagers and young ladies about to make their marital choices, is seen waiting fervently for her lover. She is mocked by a Passerby who advices her that, "You are too beautiful to be pushed around by a common man whose life is filled with lies and deceits. Wake up! Think!! Think!!!" (Olu'dolapo, 2019, p. 55). Curiously, the challenging call for women to think before going into marriage is synonymous to Hubert Ogunde's call for Yorubas to reflect on their identity in his Yoruba Ronu. The play ends with Zara opening a restaurant which has always been a nurtured dream. Her friends celebrate with her, echoing that, "With or without the mistas in our lives, we can achieve anything we put our minds" (Olu'dolapo, 2019, p. 62).

CONCLUSION

The running icon in Olu'dolapo's With or Without is that we are in the postnormal times wherein women should be enlightened and emancipated. With or Without remains a critical commentary on the societal realities that have shaped the lives of most African married women who have been shackled by socio-cultural structures and other hegemonic superstructures created by the society. The study concludes that, male hegemony and the 'dollification' of women have led to women's revolt in our present times. This revolt has culminated in a wide range of activities with attendant postnormal traits.

REFERENCES

Braidotti, R. (2013). The posthuman. Boston: Polity Books.

Beck, C. (1993). Post-modernism; Pedagogy and Philosophy of Education. Accessed at <http./www.googlebooks.ng/edu.> on 5th February, 2021.

Boyle, D. & Simms, A. (2009). The new economics. Earthscan, London, 2009.

Cole, S. (2011). Alliterative logic: A theory of postnormal times. Futures 43: 209-215.

Cilliers, P. (2005). Complexity, deconstruction and relativism. Theory, culture & society, 22 (5): 255–267.

Gary, J. E. (2011). Toward a new macrohistory: An extension to Sardar's 'postnormal times. Futures, 43 (2011) 48-51.

Herrman, A. (2017). Hegemony. The international encyclopedia of organizational communication. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/313646066_Hegemony?enrichId=rgreq-e045656b6ec2544fe60f2e3f2aea1ba5-XXX&enrichSource= Y292ZXJQYWdlOzMxMzY0NjA2NjtBUzo1NTQzNTAyMTM2NDgzOTJAMTUwOTE3ODc5ODczOQ%3D%3D&el=1_x_2&_esc=publicationCoverPdf

Ikenberry, G. J. (2002). Democracy, institutions, and American restraint. In: G. J. Ikenberry (Ed.). America unrivaled: The future of the balance of power. Ithaca: Cornell University Press.

Jerrando, F. (2013). Posthumanism, transhumanism, antihumanism, metahumanism and new materialisms: Differences and Relations. An international journal in philosophy, religion, politics and the arts, 8 (2): 26-32. Retrieved from http://www.existenz.us on 4th February, 2021.

Keohane, R. O. (1984). After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy. Princeton: Princeton University Press.

Mwangi, E. M. (2019). The postcolonial animal: African literature and posthuman ethics. Michigan: The University of Michigan Press.

Nwosu, C. C. (2014). Postmodernism and paradigm shift in theory & practice of theatre. Onitsha, Nigeria: Eagleman Books.

Olu'dolapo (2019). With or without. Lagos. Etchwise Publishers.

Kapoor, R. (2011). Is there a postnormal time? From the illusion of normality to the design for a new normality. Futures, 43 (2011) 216-220.

Ravetz, J. R. & Funtowicz, S. O. (1999). Post-normal, science: an insight now maturing. Futures, 31 (7) (1999) 641–646.

Ravetz, J. R., & Funtowizc, S. (1994). Emergent complex systems. Futures, 26 (6) (1994) 568–582.

Sardar, Z. (2010). Welcome to postnormal times. Futures. 42 (5): 435–444. doi:10.1016/j.futures.2009.11.028.

Sardar, Z. & Sweeney, J. A. (2016). The three tomorrows of postnormal times. Futures, 75 (2016) 1-13.

Sardar, Z. (1999). Introducing chaos. Icon Books: London.

Schmidt, B. (2018). Hegemony: A conceptual and theoretical analysis. Retrieved from https://doc-research.org/2018/08/hegemony-conceptual-theoretical-analysis/ on 9th February, 2021.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

2020 YILI ARKEOLOJİK BULUNTULARDA KADIN

Asst. Prof. Nuri Özer ERBAY
İstanbul University, Museum Management Department
ORCID:0000-0002-3394-7933

ÖZET

Kültürel değerlerle şekillenen geçmişin, gelecek kuşaklara taşınmasında arkeolojik çalışmalar önemli görevler üstlenmektedir. Özellikle arkeolojik kazılarda; tarih öncesi dönemlerde bolluğun, bereketin sembolü ve koruyucusu olduğuna inanılan ana tanrıça "Kybele Heykeli" kadınları sembolize etmesi açısından önemlidir. Türkiye'de yürütülen arkeoloji alanındaki çalışmalarda, kadınlara ait pek çok eser gün yüzüne çıkmaktadır. 1990 sonrası özellikle arkeolojik yerleşimlerde ele geçen insan kalıntılarının incelendiği biyo-arkeoloji alanındaki çalışmalar, kadının sosyal hayatı ile ilgili çok fazla veri elde etmemize yardımcı olmaktadır. Geçmişte yaşamış insanların hayatlarını nasıl geçirdikleri, nasıl beslendikleri, ne iş yaptıkları araştırıldığında; kadın hâkimiyetine dayalı daha fazla veri elde edilmeye başlanmıştır. Kültürel bir kavram olarak kadın toplumsal yaşamdaki etkin gücü elde eden arkeolojik buluntularda öne çıkmaktadır. Türkiye'nin doğusundan batısına pek çok bölgede aynı anda yürütülen arkeolojik kazılarda; kadınları temsil eden sayısız eserler bulunmaktadır. Bu çalışmada özellikle Türkiye'de yürütülen kazılarda 2019 yılı sonrası bulunan heykel, mezar ve mozaiklerde kadınların izleri sürülmektedir. 2020 yılında Patara Antik Kenti'nde 1900 yıllık kadın heykeli bulunmuştur. Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından yürütülen Myra Kazıları yılın keşfi olarak yer almıştır. Antalya'nın Perge Antik Kenti'nde, milattan sonra 3.yüzyıla ait kadın heykeli bulunmuştur. Van'da bulunan kafatası olmayan 2 bin 700 yıllık kadın iskeleti bize kendi hikayesini gün yüzüne çıkarmamızda yardımcı olacaktır. Çanakkale'de 19 asırlık kadın hekim mezarı bulunması da tıp tarihi araştırmalarına yeni kaynak veriler sunacaktır. Halepli Bahçe Amazon Kraliçeleri Mozaiği'nin bulunması da Amazonlu kadınların hikayelerini günümüze taşımaktadır. Özellikle 2020 yılının sonlarına doğru Türkiye'de defineciler tarafından kaçırılarak Amerika'daki müzayede evinde satılmak üzere bulunan Kybele Heykeli Türkiye'ye müzede sergilenmek üzere geri getirilmiştir. 2020 yılı Türkiye'ye ve arkeoloji dünyasına kadın sembollerini içeren zengin buluntular hediye etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Patara antik kenti, Haleplibahçe, Myra Kazıları, kadın heykelleri, Kybele

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN IN ARCHEOLOGICAL FINDS 2020

ABSTRACT
Archaeological studies play a significant role in carrying the past shaped by cultural values to future generations. Especially in archaeological excavations; The Mother Goddess “Cybele Statue”, believed to be the symbol and protector of abundance in prehistoric times, is important in terms of symbolizing women. In the studies conducted in the field of archeology in Turkey, many works of art are surfaced that belong or dedicated to women. Studies in the field of bio-archeology, where human remains uncovered in archaeological settlements after 1990 are examined, help us to obtain a lot of data about women's social life. When it is investigated how people who lived in the past spent their lives, how they fed, what they did; More data are beginning to be obtained based on female domination. As a cultural concept, women come to the forefront in archaeological findings that have gained active power in social life. Turkey's east to the west in archaeological excavations conducted simultaneously in many regions; There are countless works representing women. In this study, particularly after the 2019 statue found in the excavations carried out in Turkey are traced in the graves of women and mosaics. In 2020, a 1900-year-old female statue was found in Patara Ancient City. Myra Excavations, carried out by the Archeology Department of Akdeniz University, took place as the Discovery of the Year. A statue of a woman belonging to the 3rd century BC was found in the Perge Ancient City of Antalya. The 2,700-year-old female skeleton without a skull found in Van will help us unearth her own story. The presence of a 19-century-old female doctor's grave in Çanakkale will also provide new source data for medical history research. The discovery of the Aleppo Garden Amazon Queen Mosaic also carries the stories of Amazonian women to the present day. Especially the Statue of Cybele, which was kidnapped by treasure hunters in Turkey towards the end of 2020, was found to be sold at an auction house in the United States was brought back to be exhibited in museums in Turkey. 2020 female symbols including the rich finds were donated to Turkey and the world of archeology.
Keywords: Patara ancient city, Haleplibahçe, Myra Excavations, female statues, Cybele

INTRODUCTION
In Turkey, just like in histories of many fields, archeology and museology studies shows that, as in the pages of history of the women involved in secret. In fact, women found in archaeological excavations were defined as men for many years because they were buried with weapons. Aysel Aslan; "heavily criticizes the male-oriented perspective in archeology, anthropology and ethnography, and consequently the assumptions and prejudices put forward as truth in archaeological interpretations. (Aslan, 2020). According to the authors, the invisibility of women in archeology is not due to the lack of data, but from a biased approach to evidence." With these explanations, she describes us the invisibility of women in archaeological finds before 2020. Despite this invisibility, today the excavations carried out reveal many female symbols in our country. The skeletons, sculptures, grave finds and mosaics of women, that discovered in the archaeological field in 2019-2020 bring us a lot of data about women and their lives at that time.

Female figures stand out among the symbols representing the arts, culture and beliefs of the period. In this study, the archaeological discoveries of women found in 2000s were researched by browsing various newspapers, archeology news and university websites. Based on the obtained data and news, archaeological findings on women will be examined under the following eight sub-headings.

1- A 1,900-year-old female statue was found in Patara Ancient City (2020)
2- A 2,400-year-old kitchen and women's room were found in Patara Ancient City (2020)
3- Terecotta Woman Sculptures Found in Myra Excavations (2020)
4- 1,700-year-old female statue found in Perge ancient city (2020)
5- 2,700-year-old female skeleton without skull was found in Van (2020)
6- A female skeleton buried with jewelry was found in Çavuştepe Castle (2020)
7- 19-century-old female doctor's grave was found in Çanakkale (2019)
8- 1700-year-old "Statue of Cybele" Returning to Turkey (2020)

The female figures appearing in the headings above convey us important information of the period. "Statue of Cybele" is described as an extraordinary gift not only for Turkey but also fort he World of archeology in 2020. In addition to the 1,700-year-old Cybele Statue, the findings of the woman and her life obtained from the archaeological excavations carry significant traces of human life to this day.

1. 1900-year-old woman statue in Patara Ancient City (23 May 2020)

In the ancient city of Patara in Kaş district of Antalya, the excavations initiated by one of the academicians of Akdeniz University, Prof. Dr. Fahri Işık and his team started excavations in 1988, however, these studies lasted 10 years, and then stopped since 1990. The excavation, which is being carried out under the direction of Prof. Dr. Havva Işık of Akdeniz University, gained momentum after 2020 was declared as the 'Year of Patara'. The 1900-year-old female statue found in the theater stage excavation of Patara Ancient City on 14 May 2020 has created the agenda. During the excavation of the theater stage building of the ancient city, a Roman period woman statue was found. (http://www.gazetevatan.com/patarada-bulunan-1900-yillik-kadin-heykeli-heyecan-yaratti-1319905-gundem) a real woman with a 1.57 meter high female statue head without a head. The statue belongs to a well-known type of sculpture known in archeology as "Little Hercules". The Patara theater was initiated by Quintus Vilius Titianus, one of the leading names of the city at that time. The building was later completed by his daughter, Vilia Prok. Therefore, she noticed that the work continued with the thought that the head of the statue found was the daughter of the emperor's wife or a member of his family. (https://www.karamanca.net/roma-donemi-kadin-heykeli-bulundu/600523) She also mentioned that all the sculptures found in the excavation were made in line with a certain concept and that the figures would be better defined by researching this starting point. (http://www.gazetevatan.com/patarada-bulunan-1900-yillik-kadin-heykeli-heyecan-yaratti-1319905-gundem)

2. A 2,400-year-old kitchen and women's room were found in Patara Ancient City (October 5, 2020)

In the announcement to Anadolu Agency, Deputy Head of Patara Ancient City Excavation Assoc. Dr. Erkan Dündar stated that; Tepecik settlement in Patara was the area where the earliest finds and architectural structures of the ancient city were found. In the excavations carried out in the Tepecik region of the city's settlements, a kitchen and a "women's room"- estimated to be 2,400 years old- were found. The workbench in this room was named as women's room because of the weight of the woman's small items, mirrors, ornaments and fragrance pots. (https://bianet.org/1/20/232120-patara-da-2-bin-400-yillik-mutfak-ve-kadin-odasi-bulundu). Patara Ancient City hides many data of women under the ground mysteriously.

3. Terracotta Woman Sculptures in Myra Excavations (24 September 2020)

Prof. Dr. Small sculptures were found in the archeology excavations of Myra and Port Andriake conducted by Prof. Dr. Nevzat Çevik of Akdeniz University and his team. More than 50 terracotta figurines of 2000-2200 years old have been found. B.C. Sculptures of men and women belonging to the 1st and 2nd centuries, partially preserved in height, were found. (https://www.akdeniz.edu.tr/akdeniz-universitesi-arkeoloji-bolumu-myra-kazilarinda-yilin-kesfi/)

Figure 1 and Figure 2- Terracotta Sculptures in Myra Excavations (https://www.akdeniz.edu.tr/akdeniz-universitesi-arkeoloji-bolumu-myra-kazilarinda-yilin-kesfi)

Prof. Dr. Nevzat Çevik argued that, “Before the Roman Theater, many terracotta (terracotta) statuettes, various ceramics, bronze, lead and silver objects were found. A very rich collection such as men, women, gods, goddesses, rams, horsemen and votive plates has been brought to light. It is also remarkable that the figures obtained in different equations are on their qualities and original paint residues" these explanations reveal the importance of the archeologicgal findings.

The achievements of the excavation team cannot be ignored in the discovery of such a rich collection for the first time, where red, blue and pink colors are used intensely in different shades of the sculptures, which are more than twenty in number. (https://www.akdeniz.edu.tr/akdeniz-universitesi-arkeoloji-bolumu-myra-kazilarinda-yilin-kesfi)

4. A 1,700-year-old Woman Statue Found in Perge Ancient City (27 July 2020)

The excavation and restoration work in Perge was carried out by Professor in Ordinary Arif Müfid Mansel in 1946 on behalf of Istanbul University. Following the death of Mansel, Prof. Dr. Jale Inan undertook and carried out the excavation and restoration work as head. After her, studies was conducted by Prof. Dr. Haluk Abbasoglu. During the excavations that started in 1946; More public buildings of the city were unearthed, such as the Hellenistic Gate with a round tower and a courtyard, a colonnaded street, fountains, macellum / agora, baths and theater. A large number of high quality and well preserved statues were found during these excavations. These sculptures reveal the existence of a sculpture school in Perge. The excavations of Perge Ancient City, which includes the mosaic depicting a dramatic scene of the Trojan War, which Homer narrates in his Iliad, continues today.. (https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/troia-savasi-komutanlarinin-sehrinde-1700-yillik-hayirsever-kadin heykeli/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber) In 2020, in Perge Ancient City, a 1,700-year-old female statue was found during the excavations under the direction of Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe, Head of excavations and member of Istanbul University Faculty of Literature Department of Archeology. It was announced that the head and body parts of the statue were removed in two parts and will be opened to visitors at the Antalya Museum after the restoration works. As the most important part of the artifacts in the Antalya Archeology Museum, which is considered among the richest museums in the world, is the finds in Perge Ancient City, this female statue found in the excavation will also be exhibited among them. **(**https://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu**)**

Figure 5 and Figure 6- Statue of a 1,700-year-old Woman in Perge Ancient City (ttps://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu)

Sedef Çokay stated that the statue of the 3rd century AD found in the excavation works belonged to a philanthropist woman from Perga, who was probably a member of an aristocratic family. She stated that she reflected the characteristics of the Perge Sculpture School with her plain dress, wavy hair split in the middle, the veil on her head, pupils, eyebrows, nose, lips and chin. The statue will be completed by cleaning and assembling the female statue with a broken head and neck. Sedef Çokay mentioned that; "They carried out their work on the possibility that the 1 meter 80 centimeter female statue found in the ancient city of Perge was probably one of the women benefactors of the city like woman named “Plancia Manga" the ruler of the 2nd century AD. (https://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu)

Figure 3 and Figure 4- Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe and 1,700-year-old Woman Statue https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/troia-savasi-komutanlarinin-sehrinde-1700-yillik-hayirsever-kadin-heykeli/?utm_source =daha fazla_haber&utm _medium=free &utm _ campaign = daha fazlahaber

It is noteworthy that the dress of the female sculpture found is thinly draped and in long coat design. She is specially designed to cover her head and to cover her right hand collar. The fact that the sculpture is shaped to leave its left arm out conveys the style of clothing of the period. Sedef Çokay; The fact that the back of the garment is less engraved than the front, suggests the possibility of the statue being placed in a niche. In addition, when it is first placed in its place, there should probably be an honoring letter under it, "the statement also defines the exhibition area of the sculpture. The head of the statue was found in place with its neck broken. It was broken in place. The hair is split in half in waves. The processing of the pupils, eyebrows, nose, lips, and chin is very similar to the characteristics of the Perge Sculpture School." All of these explanations also reveal the construction features of the sculpture. (ttps://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu)

5.A 2,700-year-old female skeleton without a skull found in Van Castle

Assoc. Dr Erkan Konyar, Istanbul University Faculty of Letters Director of Van Region History and Archeology Center, carries out the excavations as head with a team of 50 people consisting of archaeologists and scientists from 10 universities, who focused on scientific research on Urartian history, culture and lifestyle. With the permission of the Ministry of Culture and Tourism, excavations carried out in the area, which is one of the largest settlements of the Urartians, to the north of Van Castle, found a female skeleton that is believed to date back to 2,700 years ago. The skeleton in hoker condition without a skull (legs tilted towards the abdomen, tilted to one side) is being studied by the scientists in the excavation team. Emre Konyar said, "In the excavations, we determined that the Urartians used the mound area mostly as a necropolis (cemetery). He emphasized that the Urartians generally keep necropolises out of the settlement area, so the work carried out in Van is precious".

Findings from the female skeleton have brought to light a rich collection of women. In addition to jewelry collections, trinkets, pins, bead necklaces, aristocrat and women from a wealthy elite were revealed. It is interesting that all the bones of the female skeleton are intact, and the head is not found. Future anthropological research will reveal data about the pattern of death of this woman.(https://www.cnnturk.com/turkiye/vanda-kafatasi-olmayan-2-bin-700-yilik-kadin-iskeleti-bulundu)

6. A female skeleton buried with jewelry was found in Çavuştepe Castle (2020)

Prof. Dr. Rafet Çavuşoğlu, Head of Department of Archeology in Van Yüzüncü Yıl University Faculty of Letters, stated that they found and unearthed 15 skeletons and 37 urn graves in excavations that lasted from 2007 to 2020. He underlined that in the area where skeletons of all age groups were unearthed, there were ornaments on especially female skeletons, which was due to the fact that this area belonged to nobles and rulers. (https://www.evrensel.net/haber/414735/vanda-2-bin-750-yillik-kadin-iskeletlerinin-yaninda-yonetici-muhru-de-bulundu) The grave of a noble Urartian woman buried with her jewelry was found in the necropolis, which was unearthed during the ongoing excavations. Prof. Dr. Rafet Çavuşoğlu stated that "We have come across perhaps the first archaeological findings of the marriage contract" about the ring on the left finger of the skeleton and stated that it may be the first archaeological evidence of the marriage contract. Rafet Çavuşoğlu stated that they started excavations in 2017 and that work was carried out in the necropolis, where the Urartu ruling class was buried. In 2020, a skeleton with jewelry belonging to a woman aged 20-25 was found. It was found with pendulum earrings on both ears, a ring on his left finger, a necklace on his neck, a poppy-headed ornamental pin and dragon-headed bracelets on both arms. This year, the signification of jewelry in the burial customs of the Urartians once again became clear. The ornamentation traditions of Urartian women are also revealed in these excavations. (https://tr.sputniknews.com/yasam/202009081042801825-vanda-taki-setiyle-gomulmus-urartulu-kadin-mezari-bulundu-evlilik-sozlesmesinin-ilk-arkeolojik)

7.A 1,900-year-old female doctor's grave was found in Çanakkale (10 October 2019)

Prof. Dr. Vedat Keleş, Head of Ondokuz Mayıs University Department of Archeology, is conducting the excavations of Parion Ancient City. Under his leadership, the grave excavations of the Tavşan Dede necropolis are underway in the south of Parion. A 1900-year-old female physician's grave was unearthed during the excavations in the 2,700-year-old ancient city of Parion, located near the village of Kemer in the town of Biga in Çanakkale. According to ancient sources, the accounts of the Ophigens in the Roman period in which the Ophigens made medical treatments using snake venom have survived to the present day. The finds revealed symbols showing that this woman was a physician. A marble block with "Hygieia" motif was found. Vedat Keleş said, "In the past years, they found a marble block with the Hygieia motif on the entrance door of the bath. When we combined that finding with this tomb, the health sector in Parion was very developed and that this physician was continuing to work on the fact that this physician could be a female doctor belonging to the Ophigens family. In addition, Keleş pointed out that the tomb belonging to a female physician was dated to the 1st century AD and said, "When you look at it, it is one of the important archaeological evidence that shows that women worked as doctors in Parion 1,900 years

ago.".(https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/canakkalede-19-asirlik-kadin-hekim-mezari-bulundu/1620093)

8.1700-year-old "Statue of Cybele" Returning to Turkey (2020)

Apart from the excavations carried out in 2020, there is also the adventure of retrieving the statue of a woman kidnapped from our country. In Turkey, the Cybele is smuggled to be sold at the auction house in America by treasure statue was raised to be returned to Turkey. Since prehistoric times, Cybele Statue is the symbol and protector of fertility and abundance in the Mediterranean Basin, especially in Anatolia, as the mother goddess. (Bieber; 1968) Lions on both sides of Cybele show the dominance of the mother goddess over nature and animals. The abundance in the prehistoric era, believed to be a symbol of the goddess of fertility and protector of the "Statue of Cybele". (Roller; 1999) In the 1970s, one of Turkey's cultural treasures objects, "Statue of Cybele", has been sold to Israel illegally taken from our country. Important work has been done to bring this important statue back to its country. great labors of the Culture and Tourism Ministry, purchased at an auction house 1,700 annual "Statue of Cybele" Turkish Airlines has been brought to Turkey on December 12 by passing free.

Figure 6- The 1700-year-old "Cybele Statue" (BBC News;2020)

In the recovery works of the statue; A typological similarity to the "Kovalık Works", which was found in a road study conducted in Afyonkarahisar in 1964 and exhibited in the museum of the province, was proposed. It was emphasized by the experts of the Istanbul Archeology Museum Directorate in a scientific report. Statues related to Culture and Tourism Ministry, the Foreign Ministry and Turkey's Consulate General in New York "Cybele" about the allegations against extradition has been moved to the court. The statue was legally taken back with the contributions of the Ministry of Culture and Tourism, the Ministry of Internal Affairs General Directorate of Security and the Anti-Smuggling and Organized Crime Departments of the Gendarmerie General Command. On December 13, 2020, the Cybele Statue was introduced to the press to be exhibited in the Istanbul Archeology Museum. "Cybele", which is a votive statue, will be moved to the new museum to be built in Afyonkarahisar. (BBC News;2020)

RESULT

The rich historical heritage of Anatolia, which has hosted many civilizations throughout history, many female statues and symbols representing women have been unearthed through excavations. The historical riches found in Anatolian lands are presented to researchers in the scientific world through excavations, restorations and surveys carried out by local and foreign scientists. In the excavations carried out in different regions of Turkey, the goods are used by women and female statues are a rich variety of cultural heritage artifacts unearthed. 2100-year-old statue of the mother goddess Cybele in the Army, held in Turkey in 2016 is among the most important archaeological discoveries. The Cybele statue, which was brought from abroad in 2020, will neither be the first nor the last in bringing many archaeological finds to our country. It will take time to analyze the content of the data collected on women found in excavations. Numerous archaeological finds depicting the woman will bring to light every day, leading to new discoveries.

RESOURCES

Arslan, Aysel.: (2020); Arkeoloji Prehistorik Toplumlarda Toplumsal Cinsiyetle İlgili Çıkarımlarını Nasıl Yapar?, Koç Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KOÇ-KAM) https://kockam.ku.edu.tr/arkeoloji-prehistorik-toplumlarda-toplumsal-cinsiyetle-ilgili-cikarimlarini-nasil-yapar-aysel-arslan/ (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2020)

BBC News;2020; 1700 yıllık Kybele heykeli yeniden Türkiye'de, https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-55293536

Bell, Roslynne S.: (1994); “Ceybele Tristis An Analysis of the Statuette of the Magna Mater in the James Logie Memorial Collection” University of Canterbury Master Thesis. (https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/10791/Bell_thesis.pdf;jsessionid=6AA31F9618CF8A3456F4CF4A4404ED8B?sequence=1)

Bieber, Margarete.: (1968); “The Statue of Cybele in the J. Paul Getty Museum” J. Paul Getty Museum Publication.No:3.

http://www.gazetevatan.com/patarada-bulunan-1900-yillik-kadin-heykeli-heyecan-yaratti-1319905-gundem)

https://www.karamanca.net/roma-donemi-kadin-heykeli-bulundu/600523/

http://www.gazetevatan.com/patarada-bulunan-1900-yillik-kadin-heykeli-heyecan-yaratti-1319905-gundem/
https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/troia-savasi-komutanlarinin-sehrinde-1700-yillik-hayirsever-kadin-heykeli/?utm_source=dahafazla_haber&utm _medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber
https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/troia-savasi-komutanlarinin-sehrinde-1700-yillik-hayirsever-kadin-heykeli/?utm_source=dahafazla_haber&utm _medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber
https://www.akdeniz.edu.tr/akdeniz-universitesi-arkeoloji-bolumu-myra-kazilarinda-yilin-kesfi/
https://bianet.org/1/20/232120-patara-da-2-bin-400-yillik-mutfak-ve-kadin-odasi-bulundu
https://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu
https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/troia-savasi-komutanlarinin-sehrinde-1700-yillik-hayirsever-kadin-heykeli/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber
ttps://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu)
ttps://www.haber7.com/antalya/2998872-kazi-calismasinda-1700-yillik-kadin-heykeli-bulundu
https://www.cnnturk.com/turkiye/vanda-kafatasi-olmayan-2-bin-700-yilik-kadin-iskeleti-bulundu
https://www.evrensel.net/haber/414735/vanda-2-bin-750-yillik-kadin-iskeletlerinin-yaninda-yonetici-muhru-de-bulundu
https://tr.sputniknews.com/yasam/202009081042801825-vanda-taki-setiyle-gomulmus-urartulu-kadin-mezari-bulundu-evlilik-sozlesmesinin-ilk-arkeolojik/
https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/canakkalede-19-asirlik-kadin-hekim-mezari-bulundu/1620093
Roller, Lynn E.: (1999): “In Search of God Motter The Cult of Anatolian Cybele” University of California Press.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

MUSEUM DEDICATE TO WOMEN IN ISTANBUL

Prof. Dr. Fethiye ERBAY
İstanbul University, Museum Management Department
ORCID:0000-0002-6988-5367

ABSTRACT
There are museums in Istanbul whose collections are created by our women and established in their name. After 1980, In Turkey, there has begun to open museums dedicated to the their wives by famous businessmen. These museums, which were opened in the name of women, pioneered the establishment of our private museums. In addition to women's museums established under private institutions, there are also museums dedicated to women established by municipalities and military administration. The museums established for our women who have worked in the field of health within museums dedicated to women and affiliated with different administrations are among the museums that add value to the history of medicine. Moreover, while some museums are named after our women, some have collections collected by women. Museums established by women create new competitive environments in private museum studies. In this study; Sadberk Hanım Museum and Rezan Has Museum, which are among the museums by famous businessmen on behalf of their spouses, will be discussed. Sadberk Hanım and Rezan Hanım exhibited their collections at the museums bearing their names. Florance Nightingale Museum and Türkan Saylan Lepra Memorial House are among the museums dedicated to our women who have taken part in the History of Medicine with their work in the field of health. Pera Museum and Istanbul Modern Museum, founded by women, also take part in museology by exhibiting collections that direct contemporary art. The Polish Zofia Rizi Memorial House in Polenezköy and Üsküdar Hanım Sultans Museum are also among the museums with culturally valuable collections. As another woman entrepreneur and collector, Sabiha Tansuğ turned her rich collection of clothes into a museum. Opened in digital media in Istanbul Women's Museum is also one of the first museums opened in the virtual environment in Turkey. While these museums exhibit sections of women's lives, they also carry their success stories to the present.
Keywords: Woman, Women's Museums, Museum

İSTANBUL'DA KADINLARA ADANAN MÜZELER

ÖZET
İstanbul'da koleksiyonları kadınlarımız tarafından oluşturulan ve onların adına kurulmuş müzeler bulunmaktadır. 1980 yılı sonrasında Türkiye'nin ünlü iş adamları tarafından eşlerine adanan müzeler açılmaya başlanmıştır. Kadınlar adına açılan bu müzeler, özel müzelerimizin de kuruluşuna öncü olmuşlardır. Özel kurumlara bağlı olarak kurulmuş kadın müzeleri yanında, belediyeler ve askeri yönetim tarafından da kurulmuş kadınlara adanan müzeler de bulunmaktadır. Farklı yönetimlere bağlı olup kadınlara adanmış müzeler içinde sağlık alanında çalışmış kadınlarımız için kurulmuş müzeler tıp tarihine değer katan müzelerdendir. Ayrıca bazı müzelere kadınlarımızın ismi verilirken, bazılarında da kadınların topladığı koleksiyonlar yer almaktadır.

Kadınlar tarafından kurulan müzeler özel müzecilik çalışmalarında yeni rekabet ortamları yaratmaktadır. Bu çalışmada; ünlü iş adamları tarafından eşleri adına müzelerden olan Sadberk Hanım Müzesi ve Rezan Has Müzesi ele alınacaktır. Sadberk Hanım ve Rezan Hanım adlarını taşıyan müzelerde kendileri için oluşturdukları koleksiyonları sergilemiştir. Sağlık alanında çalışmaları ile Florance Nightingale Müzesi ve Türkan Saylan Lepra Anı Evi ise Tıp Tarihi'nde yer almış kadınlarımıza adanan müzelerdendir. Kadınlar tarafından kurulan Pera Müzesi ve İstanbul Modern Müzesi de çağdaş sanata yön veren koleksiyonları sergileyerek müzecilik çalışmalarında yer almaktadır. Polenezköy'deki Polonyalı Zofia Rizi Anı Evi ve Üsküdar Hanım Sultanlar Müzesi de kültürel açıdan değerli koleksiyonlara sahip müzeler arasındadır. Yine başka bir kadın girişimci ve koleksiyoner olarak Sabiha Tansuğ yıllardır biriktirdiği zengin giysi koleksiyonunu müzeye dönüştürmüştür. Dijital ortamda açılan İstanbul Kadın Müzesi de Türkiye'de sanal ortamda açılan müzeler arasında ilklerdendir. Bu müzeler, kadınların yaşamlarından kesitler sergilerken aynı zamanda onların başarı hikayelerini de günümüze taşımaktadırlar.
Anahtar Kelimeler: Kadın, Kadın Müzeleri, Müze

INTRODUCTION

Istanbul museums have undertaken important roles in carrying the past shaped by cultural values to future generations. Among these duties, during the establishment process of private museums, our women pioneered the establishment of women's museums by creating collections. Anyway, women's dowry chests are unique collections in every period. These women laid the foundations of our collecting, especially by hiding ethnographic materials and living items. In museums established by their families and friends in the name of women, we also see the works produced by women. These women, who added value to museum studies, played an active role in the formation of our museums. The Sadberk Hanım Museum was a pioneer in the opening of our private museums in shaping the future of Istanbul in terms of museum studies. In this study; Women's museums that have broken grounds in the field of museology in Istanbul so far have been researched. The number of museums telling about the experiences established by our women has increased rapidly after 1980 with private museum studies. The first is the Sadberk Hanım Museum, which was opened in 1980 in memory of Vehbi Koç's wife Sadberk Koç. Rezan Has Museum, which is within the body of Kadir Has University, is one of our museums opened by dedication to its female founders. Among the museums dedicated to women who are pioneers in the field of health, 2 museums in Istanbul stand out. One of them is the Florance Nightingale Museum. The other is Türkan Saylan Lepra Memorial House. In the second part, the virtual women's museum is discussed. The Istanbul Women's Museum (IKM), opened in a digital environment, is among the firsts in this field. In the third part, museums established by women in Istanbul are discussed. Among these are Pera Museum and Istanbul Modern Museum. Oya Eczacıbaşı, on the other hand, is our important female museologist who took part in the establishment of the Istanbul Modern Museum. The Polish Zofia Rizi Memorial House in Polenezköy on the Anatolian side of Istanbul and the Lady Sultans Museum in Üsküdar is important in terms of carrying our museum works shaped by cultural values to the next generations. It also offers the unique collection of Jale Kuşhan with the Waxworks Museum Sabahat Tansuğ our museum houses valuable collections of museology in Turkey. The method and analysis of this study were created by compiling various data.

The given content analysis method obtained in this study was used. The Data collection method, which is essentially a qualitative study, was preferred. While researching women's museums in Istanbul, Turkish museums and women collectors were searched. Written data were evaluated and the book of 100 Museologists of Istanbul was used. From 2011 to 2014, data on 300 museums were collected through the official correspondence method, as well as research in the libraries and archives of museums. The collected data are grouped as those living in Istanbul and those living outside of Istanbul. Moreover, male and female museums are grouped.Content analysis techniques had been used to analyze the data collected in the study. The data taken as a basis in this content analysis were associated by transformed into concepts that could be explained. For example, the Istanbul Women's Museum (IKM) is featured on social media. Web pages of museums and press news have been examined. The research on our women, who contributed to the development of Turkish museology, was created by compiling face-to-face interviews and newspaper news from the museums where they work, in the content analysis, and the data summarized and interpreted in the descriptive analysis were subjected to a deeper processThe concepts and themes that were not noticed by the descriptive approach were obtained through mutual interviews with those who previously worked in museums and retired, and those working in museums today. In addition, the analysis results of the data obtained in the mail environment and through official correspondence were also included in the study. As qualitative research, valid and reliable data were tried to be collected.

WOMEN'S MUSEUMS DEDICATED TO WOMEN IN ISTANBUL

Establishment studies of museums dedicated to women in Istanbul started in 1954, and their number increased rapidly after 1980. As a result of my participation in various academic projects in the field of museology since 1984 and working with many women museologists, the data has been created for this research. The interviews were held with living women museums and information about the study was gathered. The study is presented under three headings below.

I- Women's Museums Dedicated to Women

1- Sadberk Hanım Museum (1980)
2- Rezan Has Museum (2007)
3- Florance Nightingale Museum (1954/1989)
4- Türkan Saylan Lepra Memorial House (2019)

II- Museum of Visible Women in Virtual Environment

5- Istanbul Women's Museum (IKM) (2012)

III- Museums Established by Women

6- Pera Museum (2005)
7- Istanbul Modern (2004)
8- Polish Zofia Rizi Memorial House (1992),
9- Museum of Ladies Sultans (2019)
10- Jale Kuşhan's Wax Sculpture Museum
11- Sabahat Tansug Museum House

1. MUSEUMS DEDICATED TO WOMEN

Four different museums will be studied: Sadberk Hanım Museum, Rezan Has Museum, Florance Nightingale Museum and Türkan Saylan Lepra Memorial House

1.Sadberk Hanım Museum, Istanbul (1980)

It was used as a summer residence until 1978. Between 1978-1980, the building was transformed into a museum with the implementation of the restoration project prepared by the historical building architect Sedat Hakkı Eldem. Vehbi Koç Foundation was opened as Sadberk Hanım Museum on October 14, 1980, in memory of Vehbi Koç's wife Sadberk Koç. The collection consisting of traditional clothing, embroidery, silver with a signature, and porcelain in the personal collection of the museum Sadberk Hanım could not fit into this historical building. For this reason, the mansion next to the existing building was purchased and its facade was restored by Architect İbrahim Yalçın. This mansion was opened to visitors on 24 October 1988 as an additional museum building under the name of "Sevgi Gönül Building". While Sadberk Hanım Museum had approximately 3000 works in its establishment, today it contains more than 20 thousand works. Archeological artifacts reflecting the material cultural remains of the civilizations living in Anatolia from the 6th millennium BC until the end of the Byzantine period, Islamic Artifacts, and Ottoman Period textiles, clothing, and embroidery are exhibited. (https://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/tr/muze) In 2000, V.K.V. Sinan Kazancıoğlu Collection and Hüseyin Kocabaş collection, consisting of terracotta and marble artifacts, purchased by the Sadberk Hanım Museum and found in the ancient city of Hydai-Damlıbogaz in the Karia Region, were brought to the museum. (Erbay.F.:2018;,s.198)

Figure 1, Sadberk Hanım Museum (Erbay.F.:2018;,s.200)

Turkey's first private museum. She helped develop our museology with her private museology studies, scientific conferences, domestic and international exhibitions, TV broadcasts, which she started with Sevgi Gönül, one of the daughters of Vehbi Koç and his wife Sadberk Koç couple. Sevgi Gönül played the biggest role in turning the Sadberk Hanım Museum into an internationally renowned cultural institution. The exhibition of the works enriched by him and with a contemporary museology understanding won the Sadberk Hanım Museum the Europa Nostra award in 1988. (Erbay.F.:2018;,s.53)V.K.V. Sadberk Hanım Museum has participated in exhibitions abroad in the USA, France, Japan, and Germany. Among the publications of the museum, Sadberk Hanım Museum Molded Bowls and Embossed Pots (2000) and Sevgi Gönül Garden 20 Years - (2008) were published.

2-Rezan Has Müzesi (2007)

The Kadir Has University building, which was transformed from the old Cibali Tobacco and Cigarette Factory located on the Northside of the Golden Horn in 2002, is the meeting place of culture and arts. http://www.europanostra.org/laureates-2003/).

The Rezan Has Museum within the body of Kadir Has University, on the other hand, is among the museums founded by Kadir Bey's wife Rezan and dedicated to him. It was opened as a private museum in 2007.

Figure 2- Rezan Has Müzesi (Erbay.F.:2018;,s.39)

The lower floor of the museum building is integrated with the Byzantine Cistern and the Ottoman structure. Seferikos Cistern has column heads made in different styles from the Early Byzantine Period to the 11th century. The cistern, which is an underground stone water tank, is the structure that met the water needs of Istanbul in the Byzantine Period. The water cistern consists of 48 arches, 15 feet, and 20 columns. The structure, which has a rectangular plan close to a square, was built directly to collect water. Cistern; After losing its function, it became the tobacco warehouse of Cibali Cigarette Tobacco Factory, then II. It was used as a food warehouse during World War II. In the cistern made of stone, terracotta leaf bricks, and Khorasan mortar with the characteristic of Ottoman structure, re-used materials were used. The remains of the building in the exhibition area are from the 17th century. It is estimated that the building, which consists of two separate blocks, has a function regarding the use of water. (https://www.rhm.org.tr/ about) Office materials from the factory period and 43 ethnographic artifacts from the late Ottoman period found during the archaeological excavation formed the basis of the Rezan Has Museum collection. Archaeologist and museologist Mehmet Ayrancı said, "In 2009, we temporarily brought 2,500 pieces of artifacts belonging to Tekel Museum to our museum for restoration and display. In 2011, we tried to open a door to the history of the Ottoman period fire brigade together with the works from the Tekel collection, along with the artifacts from the IMM Fire Brigade Museum. The restoration and conservation of 1100 works that make up the RHM Urartu Jewelry collection were carried out.""In 2016, a group of Urartian period chariots, pieces of furniture, and vessels were brought to our museum. " (Ayrancı, 2021)

Ayşe Ahu Hasoğlu, who is the Chairman of the Culture and Art Advisory Board of Kadir Has University, undertook the establishment of Rezan Has Museum in 2007. In the same year, she was awarded within the scope of Art Istanbul Art Days, the “Contribution to Art Award” She has chaired more than 60 exhibitions, international symposiums, panels, and preparation of over 17 exhibition catalogs at Rezan Has Museum. She also ensured that Rezan Has Museum was included in the Google Art Project, in which the world's leading museums participated (Erbay.F.:2018;,s.39) In 2016, Rezan Has's collection of nearly 1000 records and various items of daily use, which she accumulated for 50 years, was introduced with the opening of the exhibition "Rezan Has: Witness of the 90 Years". (Fıratlı.,2016)

3. The First Army and the Florence Nightingale Museum (1954/1989)

Florence Nightingale was born in Florence, Italy in 1820. She got her name from this city. As the second daughter of a wealthy English family, she has a good education in Greek, Latin, French, German, Italian, music, history, philosophy, and mathematics. (Aral.O.; 2020). In his youth, she started to deal with social problems. She visited the homes of patients in the villages and examined the attitudes of the nurses. At that time, nursing was not considered appropriate for women with professional education, but it chose to help patients as a profession (Erbay, F .; 2009: 452) In 1853 she was the director of "Noble Women's Organization" in London. She took part in the care of cholera patients at Middlesex Hospital due to the cholera epidemic in London. In 1854, the British Army entered the Crimean War. In this process, Turkey has chaired the group who would send a nurse to the hospital in Üsküdar. During the Crimean War between 1853-1856, the historical Selimiye Barracks located in Üsküdar district in our country was used as a Military Hospital by the British.

During the war, the British nurse Florence Nightingale worked for 2 years in the Selimiye Barracks Building. (https://testsite.ktb.gov.tr/TR-165612/florence-nightingale-muzesi.html) In 1854, Florence Nightingale during the Crimean War Forename "Public hospitals in Turkey British Female Caregivers Director of Authority" has been assigned. In 1854, she came to Selimiye Barracks with 38 people. She arranged the bad living conditions of this Barracks Hospital for two years. Her arrangements with hygiene studies reduced the death rates of wounded soldiers in the Barracks. During the two years she spent in Selimiye Barracks in Üsküdar, Nightingale laid the foundations of modern nursing in this barracks and organized a new type of war hospital. She wrote letters to their families to report the soldiers' situation. She wrote letters of condolences to the families of the dead soldiers and sent money to their widows. She was referred to as "Lady with a Lamp" because she wandered the patients with a lamp in her hand at night. Florence Nightingale took part in Selimiye Barracks with the patients in her lithography work in 1856. Florence's first picture as 'The Woman with a Lamp' was published in 'The Illustrated London News' in 1855 (Aral.; 2020).

Figure 3, Kitchen of Selimiye Kışla Hospital (Aral.; 2020)
Figure 4, A ward in Selimiye Kışla hospital (Aral..; 2020)

She returned to her country in Florence Nightingale with the termination of the function of the Barracks Hospital in 1856. (Erbay, F.; 2008: 314) Florence Nightingale had a Royal Commission set up to investigate the health of Queen Victoria's British army. During the Crimean War, more than £ 44,000 was raised in donations for her services to Florence. This money created the Nightingale fund for the training and protection of nurses and hospital staff. With this fund, St. "Nightingale Nurse Training School" was established in Thomas hospital. The school founded by Nightingale is the first nurse training institution in the world not affiliated with religious orders. (Aral; 2020). She established the Home Care System in 1864. (Erbay, F .; 2009: 458) In 1883, Queen Victoria awarded Florence Nightingale the Red Cross Royal Prize. Queen Victoria was given a brooch pin “as an expression of her admiration”. The brooch pattern was designed by the queen's wife and the words "Blessed are those who show mercy" on the design. She became the first woman to receive the Order of Merit Award in 1907. Sculptures were built in the name of Florence Nightingale. Pictures of Nightingale appeared on postage stamps in 1920, 1954, 1960, and 1970. She was photographed on British counterparts from 1975 to 1994.

She passed away in 1910. (Erbay, F.; 2009: 319) In 1954, the Turkish Nurses Association (THD) laid the foundations of the Museum to evaluate and maintain Florence Nightingale's services during the Crimean War. With Nursing Law No. 6283 enacted in 1954, it became a turning point in the nursing profession and education. The section in the northwest tower of the barracks, which Florence Nightingale used during the war, was opened as a museum in 1954 by the Turkish Nurses Association. (https://testsite.ktb.gov.tr/TR-165612/florence-nightingale-muzesi.html).

Figure 5, The Head of the International Nurses Council, Madeline M. Bihet, Barracks Commander Org. Refik Yılmazer, President of the Turkish Nurses Association Esma Deniz (Aral., 2020)

At the entrance of this tower, the Turkish Nurses Association "This tower was the cradle of the immortal service of Florence Nightiıngale, the founder of modern nursing, in 1854-1856 and ensured that a written marble inscription was hung. The International Nurses Council held a conference in Istanbul on 29 August - 4 September 1955, with the participation of the Executive Board. At this conference, Florence Nightingale's living space was visited. During this visit, the museum was opened to visitors with a ceremony attended by the President of the International Nurses Council, Madeline M. Bihet, and the President of the Turkish Nurses Association, Esma Deniz. (Aral. 2020) The museum, which was established in 1954 with the efforts of Asuman Türer, the Director of the Red Crescent School of Nursing, was reorganized in 1989. Museum today; It is included in the military museums. (Erbay, F.; 2009: 321) In the first section of the museum, which consists of three sections, weapons, maps and flags are exhibited. The museum, which was reopened in the 1st Army Headquarters in 2000, is located at the entrance of the 1st Army Museum. Here, since the establishment of the Selimiye Barracks, in addition to the Crimean War, in which the I. Army participated, I. and II. There are information and animations of the Balkan Wars, The Çanakkale War, and the War of Independence. The pictures on the wall depict the Çanakkale War. To the left of the entrance, there is a mask of Mustafa Kemal Atatürk and the Ottoman coat of arms. (Aral.;2020)

Figure 6, Florence Nightingale Museum (Erbay.F., 2009: 313)
Figure 7, Florence Nightingale Museum (Erbay.F., 2009: 316)

Florence Nightingale Museum is located in the second part of the museum, on the third and fourth floors of the north-west tower of the barracks. The second part of the museum is the Florence Nightingale Museum, located on the third and fourth floors of the Northwest tower the hospital room is animated.In the third part, there is Nightingale's bedroom. In the museum, Nightingale's personal belongings, table, chair, original letters written in that period, and the items she used are exhibited. Among the items exhibited; Nightingale's personal belongings, photographs, certificates, medals, and a lamp, which she never missed, are included as a three-dimensional animation. The bracelet that Sultan Abdülmecid gave to Florence Nightingale is exhibited in the museum. (Erbay, F.; 2009: 323)This room, on the third floor of the northwest tower, is Florence Nightingale's office as well as the treatment room used by her. The statue in the center of the room depicts the treatment of a wounded soldier by Nightingale. First aid kit, chair, carpet, and mirror used in the 19th century are original items used by Nightingale.

Figure 8, Florence Nightingale Museum wall panels (Erbay.F.; 2009: 466)
Figure 9, Florence Nightingale Study Room (Aral.; 2020)

On the fourth floor of the tower; The living room where Florence Nightingale spent her free time and rest was arranged. On the walls, pictures are describing daily life in the hospital, letters written by Florence Nightingale, and some pictures. Selimiye Barracks Building; she has been involved in many historical events and hosted many historical personalities. Üsküdar has also taken its place in Florence Nightingale's nursing profession as semiotics. This museum, which was opened in Selimiye Barracks and is the first in the world, has been a pioneer in the Florence Nightingale Museum opened in London in February 1989. (Erbay.F.; 2009: 464)

4. Türkan Saylan Lepra Memorial House (2019)

Struggling with personal efforts on leprosy disease in human medicine as Turkey Prof. Dr. Türkan Saylan has taken its place in the history of medicine. Türkan Saylan is the recipient of the 1986 Gandhi Award. The efforts to transform the memorial house, which was created in the association building in Bakırköy, where the Association for the Fight Against Corruption has served for many years, into a museum started in 2017. The museum was designed by Association Prof. Dr.Ayşe Yüksel who was the head of the Anti-leprosy and Project advisor, Head of Museum Management Department, Prof. Dr. It was opened in April 2019 with the support of Fethiye Erbay. (Gümüş.G,:Gümüş,F.; 2019,s.24), Prof. Dr. The establishment process of Türkan Saylan Lepra Memorial House, where Türkan Saylan's life is narrated, is explained with exhibitions. In the house of memories; a dynamic and stable exhibition area has been created. Years of lepra treatment history; It has been explained with educational and thematic exhibitions. Works were conveyed to Türkan Saylan thematically in the form of showcases and wall panels. Türkan Saylan's life and memory space which houses the memorial museum project described the study as the first museum opened in his name while working in Turkey. The studies of the Society for the Fight Against Leprosy, including the information of the doctors working in this field from 1976 to 1997, are described on the wall panels.

Figure 10: Türkan Saylan - Lepra Memorial House and Museum (Gümüş.G,:Gümüş,F.; 2019,s.23),

Figure 11: Türkan Saylan Lepra Memorial House (Gümüş.G,:Gümüş,F.; 2019,s.27),

Türkan Saylan created a systematically grouped library of written studies on leprosy disease, documents about studies of leprosy patients (theses, study reports, articles, correspondence about leprosy, etc.). Türkan Saylan's articles, magazine, and newspaper news have been transferred to the digital environment. The belongings of Türkan Saylan and the medical items used in leprosy treatment are in the physical display area. Before 2000, a room was created in various provinces in Eastern Anatolia where her studies of leprosy were exhibited. The village room where she carried out his work was arranged by Gülşah Gümüş, and the works and documents she made during that period are located in the form of a photo album on the walls. (Gümüş.G,:Gümüş,F.; 2019,s.25), Opened in the association building in Bakırköy, Prof. Dr. Thanks to Türkan Saylan Lepra Memorial House; Her works, personal belongings, and notes on leprosy are exhibited in the most protected way https://www.bakirkoy.bel.tr/guncel/haber/516-cuzzamla-savasin-efsane-ismi-turkan-saylan-in-adi-ani-evi-nde-yasayacak.html

Prof. Dr. Türkan Saylan's successful struggle with leprosy in Turkey, the life story told to visitors at this moment aimed at house and museum projects. Prof. Dr. Türkan Saylan's studies for medical education and socio-cultural health awareness were carried out, to transfer them to future generations. It is desired to establish a museum to keep alive the struggles against leprosy disease and research. Türkan Saylan Lepra Memorial House is also important in terms of offering a contemporary field of study to young people who will do undergraduate and graduate studies on leprosy and Türkan Saylan. (Erbay, N.Ö.: 2020)

II WOMEN'S MUSEUM APPEARING IN VIRTUAL ENVIRONMENT

It is Istanbul's first virtual museum for women to open in the digital environment.

5. Istanbul Woman’s Museum / IKM (2012)

Opened in Istanbul on September 25, 2012 in a virtual environment Women's Museum (ICM), the world's third woman is Turkey's first museum. The museum, which is open to access in a virtual environment, brought together women who were pioneers in enriching the cultural and artistic life of Istanbul. Aiming to provide intercultural communication, Istanbul Women's Museum (İKM) was established to reveal the importance of women's history and to make its value visible. Including women in every period and every cultural group; Turkey Women aims to transfer the efforts of women's history.

Figure 12:İstanbul Kadın Müzesi IKM (http://www.istanbulkadinmuzesi.org/)

Istanbul Women's Museum (IKM) exhibits works that combine with cultural events and establish social unity through social responsibility projects with the perspective of women's history of Istanbul. To keep women's history on the agenda and to create a women's memory, an information space has been created in the digital environment. Turkey and visit the museum anywhere in the world 7/24; They can access biographies of women whenever and wherever they want. A visual platform has been created where the works of women artists can be viewed and documentaries or movies can be watched. With access to the museum, press news, scientific articles, and academic research about women biographies can be accessed. Continuous participation in the exhibition is possible with the "Mini Museum Pedagogy" program, which is updated daily on Facebook and Twitter accounts. (http://www.istanbulkadinmuzesi.org/ikm-amac).Istanbul Women's Museum (IKM) continues its works with the temporary exhibitions it organizes to provide social dialogue on every subject that falls within the scope of Istanbul women's memory.

III. MUSEUMS ESTABLISHED BY WOMEN

In this section, the museums of our protecting women who value art and cultural heritage will be discussed: Pera Museum, the Polish Zofia Rizi Memorial House, Hanım Sultans Museum, Istanbul Modern, Jale Kuşhan's Wax Sculpture Museum, and Sabahat Tansug museum house with the awareness of conservation and transfer to future generations examined.

6. Pera Museum, Istanbul (2005)

Suna Koç, the daughter of Vehbi Koç and his wife Sadberk Koç couple, was influenced by her mother Sadberk Koç's interest especially in ethnographic works, starting from her childhood years, and she was interested in the cultural richness and art of Anatolia. (Erbay.F,2019,s.89) Suna-Inan Kirac Turkey's first private museum with Sadberk has provided important contributions to the establishment Hanım Museum. Suna and İnan Kıraç Foundation are also the founders of AKMED-Suna and İnan Kıraç Mediterranean Civilizations Research Institute within the foundation. T.R. She is the recipient of the State Distinguished Service Medal, and the Foundation Friends of Foundations Honor Award. Honorary Doctorate Degree by Boğaziçi University. She founded the Pera Museum in 2005 and the Istanbul Research Institute in 2007. (Erbay: I am a woman museologist).

Figure 13, Pera Museum Building (Erbay.F, 2019,s.89)
Figure 14, Suna Koç Kıraç (Erbay.F,2019, s.89)

Together with Suna Koç and her husband İnan Kıraç, she started to create collections in 1980. Orientalist painting has expanded its collection of Kütahya tiles and ceramics over time. In 2003, the Anatolian weights and measurements collection was donated to the Suna and İnan Kıraç Foundation, thereby increasing the range of collections. In 2004, Osman Hamdi Bey's painting titled 'The Tortoise Trainer' was purchased for 5 trillion Turkish Liras to be exhibited at the Pera Museum Museum. (It is shown among the 200 leading collectors).

7- Istanbul Modern (2004)

In 1987, during the International Istanbul Biennial, Istanbul's need for a modern museum came to the fore. Oya Eczacıbaşı took part in the organization of the Military Museum exhibitions in the 1st International Istanbul Biennial in 1987. Many art lovers, especially the late Nejat F. Eczacıbaşı, the Chairman of İKSV, have expressed this need several times. Established under the leadership of Oya Eczacıbaşı, the foundations of Istanbul Modern were laid in 1992 with the 3rd Istanbul Biennial held in Feshane. T.R. Built as a dry cargo warehouse for Maritime Operations, the 8000 m2 building was converted into a modern museum in December 2004. Istanbul Modern Art Museum, shortly known as Istanbul Modern Museum, was opened in 2004. modern and contemporary art exhibitions in Turkey were the first private museum to organize. Under the leadership of Oya Eczacıbaşı, Istanbul Modern pioneers the promotion of Turkish Modern Art. Oya Eczacıbaşı was awarded the Chevalier dans l'Ordre National de la Legion d'Honneur medal by the Republic of France in 2011. On 10 May 2009, she was awarded the Special Prize for her innovative museum work within the scope of the 32nd European Museum Forum (EMF). Oya Eczacıbaşı, who received the Presidential Culture and Art Grand Prize on 15 December 2010, brought another award to Istanbul Modern. (Erbay.F,2018,s.73-74)

Picture 15, Istanbul Modern Building (Erbay.F, 2018,s73)

Figure 16, Oya Eczacıbaşı, Fethiye Erbay, Turhan Esener, Bülent Eczacıbaşı, Mutlu Erbay, Yahşi Baraz (Erbay.F. 2003)

8. Polısh Zofıa Rızı Memorial House, Polonezkoy (1992)

Zofia Rizi Memorial House was built by her father, Wincenty Rizi, in 1881-1883. The historical house, which exhibits a typical Polish village house architecture in Polonevköy, has reached the present day in its original form. The development of the idea of protecting the house with traditional values in 1940 brought the historical building to the present day. Polish traditions of the period were kept alive, especially in the house of Wincenty Rizi, who returned from Siberian exile. There is also a valuable library of the village's largest Polish books, along with portraits of famous Poles and patriotic paintings at home. Between 1903-1986, the famous Zofia Rizi, known as "Ciocia Zosia (Aunt Zosia)" in Poland, continued to live in this house.

Throughout her life, she contributed to the intercultural history of the village by conveying her native language and Polish history to the youth of the village. Zofia Rizi was awarded the "Silver Order of Merit" by the Polish State Council in 1975 for her cultural activities. In 1981, a special diploma was awarded by the Polish Association, as it strengthened the ties between Poles living abroad and their homeland. After the death of Zofia Rizi in 1986, in accordance with her wishes, her heirs and her nephews Leslaf Rizi and Antoni Doho also continued their desire to protect the house with their works. With the work of the Adampol Cultural Foundation established in Warsaw, the Zofia Rizi Memorial House has been transformed into a place where the history of the village and the memories of its inhabitants are collected and exhibited. The diary, which has been kept in the memory house since 1916, and the albums, notes and historical memories. Zofia Rizi Memorial House was officially opened to visit on July 04, 1992, on the 150th anniversary of the establishment of Polonezköy, after the completion of the works and became a museum. (https://polonezkoy.com/zofia-rizi-ani-evi/)

Figure 17: Zofia Rizi Memorial House and Garden
(https://polonezkoy.com/zofia-rizi-ani-evi/)
Figure 18: Zofia Rizi Memorial House, exhibition holl
(https://polonezkoy.com/zofia-rizi-ani-evi/)

9. Woman Sultans' Museum (2019)

Lady Sultans; It is defined as the saints, wives, or daughters of mighty sultans. These lady sultans combined with the traditional Anatolian technique of making tragacanth and turned into a collection. As a joint work of Üsküdar Municipality and Beylerbeyi Sabancı Maturation Institute, "clerk" and "clerk" dolls were produced. In the continuation of this work, a collection preparation project was developed for Ottoman ladies sultans. This study was conducted by Asst. Assoc. Under the presidency of Selman Can, the clothes used in the Ottoman Harem from the 16th to the 19th century have been determined by academic studies. Authentic fabrics are specially woven. 8 experts have worked in a workshop for accessories; fabric sewing, and jewelry. It has been studied with the tragacanth baby method, which is still used in Anatolia today. (http://www.uskudarhanimsultanlarmuzesi.com/gecmisten-bugune-hsm.php). A collection of women's clothing has emerged, reflecting both the daily life of the Ottomans and the court life.

In this collection, it has been transformed into a museum under the name of lady sultans. Üsküdar Hanım Sultans Museum has opened its doors to visitors of all ages as a museum where history meets art. Besides, the museum visit is animated in a virtual environment with the 3D technique.

Sarayın minyatür
'SULTANLARI'

ÜSKÜDAR Belediyesi ve İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü ortak çalışmayla Osmanlı Saray Sultanları Bebek Koleksiyonu Projesi'ni hayata geçirdi. "Türkiye'de bir ilk olan proje için bir yıl çalışıldı ve saray sultanları minyatür olarak tasvir edildi. Dönem kıyafetlerinin kitre yöntemiyle bire bir yapıldığı minyatür bebekler sultanların o dönemdeki gravürleri göz önüne alınarak sultanlara benzer şekilde yapıldı.

Nagihan ALAN
0212 313 68 32

SERGİ OLACAK

Saray Sultanları; Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı gibi Üsküdar'ın tarihsel dokusunda imzası olan isimlerden oluşuyor. Üsküdar Belediye Başkanı Hilmi Türkmen projenin amacının çocuklara tarih bilincinin aşılanması olduğunu söyleyerek, "Nasıl ki Batı'da barbi bebekler var. Onların kültürlerini yansıtıyor. Biz de aslında bunun temelini attık. Kendi kültürümüze uygun bebekler hayata geçirdik. Şimdilik 5 örneklik bir koleksiyon, zamanla artacak ve bir sergiye dönüştürülecek. Sonrasında Üsküdar markası ile seri çalışmalar sonucunda satışa çıkarılacak. Projedeki tüm sultanlar Üsküdar'da yaşamış ve bu

Figure 19: Woman Sultan's Museum Haberi
(https://my.matterport.com/show/?m=Qc1LdnFUTBY)
Figure 20: Woman Sultan's Museum 3D Gezi Alanı
(https://my.matterport.com/show/?m=Qc1LdnFUTBY)

10. Jale Kuşhan Wax Sculpture Museum

When it comes to wax sculpture, the first thing that comes to mind is Madame Tussauds museum. These museums, where wax sculptures of well-known people of the past and present are exhibited, are located in various cities of the world. Jale Kuşhan made important contributions to the establishment of this type of museum in our country. Jale Kuşhan, a graduate of the Department of Geophysical Engineering of Ankara University, worked in a construction company in Istanbul and did business with Russia and the former Eastern Bloc countries. She studied at the Department of Russian Language at the Polytechnic University of Odessa city. In 1997 she established her own export company. After being influenced by the wax sculpture museum in Russia, she started her museum studies taking loans from three banks of 34 world largest wax statue of renting to showcase our country for three months, it was brought to Turkey, later. They were exhibited in Turkey St.Petersburg Museum, 34 sculptures. Jale Kuşhan, whom I met with her during this period, continued her efforts to include wax sculptures in museum exhibitions. Later, she had the sculptures of Mustafa Kemal Atatürk and Turkish elders built. Until today, it has created a collection of over 60 wax sculptures. To introduce this exhibition technique, she opened 50 exhibitions in 26 cities in 11 years. It has created awareness about the art of wax sculpture.https://www.bilim.org/istanbul-balmumu-heykel-muzesi/

She exhibited his 11-year work with the museum she opened on the ground floor of Sapphire Shopping Center in 4. Levent. In the museum, which is established on an area of 1000 m2, there are wax statues of 60 famous names. Until 2017, the collection was exhibited at Sapphire AVM. In 2019, Şişli Cevahir - FUN LAB Entertainment World meets with its visitors on the ground floor. The Artwork lighting technique was applied in a dark environment within the museum. Jale Kuşhan has also received various training on the maintenance and repair of wax sculptures. She has expressed his aim to establish a Wax Sculpture Museum in Istanbul, which includes 100 famous Turkish and world celebrities. The wax sculpture museum took part in the Anatolian tour, also in the wax sculpture museum activity in different cities http://www.balmumuheykelmuzesi.net/balmumu-heykel-muzesi-anadolu-turnesinde

Figure 21: Jale Kuşhan Wax Sculpture Museum (Büyükyıldırım.Ü: 2012)
Figure 22: Jale Kuşhan Wax Sculpture Museum
(http://www.balmumuheykelmuzesi.net/balmumu-heykel-muzesi-anadolu-turnesinde)

11-Sabiha Tansuğ Müze Evi (2010)

Sabiha Tansuğ migrated from Komotini to the Aegean coasts in 1941, and her childhood passed in Izmir and Manisa. She was educated at Göztepe Girls Institute and combined her tailoring work with traditional Anatolian folk clothes. She started to sew dresses for puppets inspired by the local clothes of Anatolia and made hats and sold them. She took painting lessons from Nuri İyem. She admired Anatolian and folk culture and collected materials by traveling through Anatolian villages. She expressed that she was impressed by the costume museums she saw on his European trip in 1963. In 1964, Pierre Loti took part in the design, arrangement, and opening of the restaurant, which emphasized the ethnographic identity. In 1965, he wrote articles on tourism and Anatolian clothing culture for Meydan Magazine. Between 1965 and 1995, she collected a rich collection of clothes from the 16th century to 1950 during his trips to various parts of Anatolia. In 1968, she exhibited Anatolian clothes and headdresses in Istanbul and Ankara, "40 Anatolian Women's Headdress Exhibition". She took the exhibition first to Japan and then to Paris.She has a reputation as the woman whose picture she had taken with a curved headline on 50 kuruş printed between 1971-1979. (https://www.memurlar.net/haber/815369/paraya-resmi-basilan-ilk-turk-kadini.html)

Figure 23: Sabiha Tansuğ and Fethiye Erbay in Sabiha Tansuğ Museum (Erbay, 2012)
Figure 24: Sabiha Tansuğ Müzesi (Güngör.İ, 2014)

She tried to introduce his rich collection to our world culture. She has received numerous awards, including the Folklore Award. Tansuğ, who was among 74 countries participating in the EXPO fair on behalf of our country in 1970; "The Most Interesting Exhibition" was selected as the content with 22 women titles reflecting the Anatolian bride and different periods. "She was awarded the EXPO honor award. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabiha_Tansu%C4%9F)
She opened exhibitions in many Belgian cities in 1975 and exhibited Anatolian Masks in the Masks Museum opened in Binche. She opened exhibitions in Rotterdam in 1975, Strassburg in 1976, the University of Rome in 1980, and Cologne in 1985. In 1988, some pieces of the collection were also exhibited at the Dresdner Bank in Düsseldorf. She opened an exhibition at Çırağan Palace in 2003 as part of the 19th World Clothing Fair. He has collected more than 2,700 pieces of traditional clothing such as three skirts, dresses, headgear, vests for each region. In 2007, the most valuable 430 pieces of the collection were stolen by thieves. In 2010, the cultural treasure of 60 local clothes and more than 200 titles is exhibited at the Sabiha Tansuğ art culture museum house on Ortaklar Street in Mecidiyeköy. Sabiha Tansuğ, who owned more than 4 thousand 500 objects in 2018, said, "These objects also have photographs, descriptions, and documents. "I carried the past to the future and I want to present it to the society" and stated his wish to open a different institutional museum. His request was fulfilled, and efforts to establish a museum in Urla started in 2020. (Güngör,İ.;2014)

CONCLUSION

By addressing all kinds of issues related to women, women's museums appear as effective institutions among the struggles of women to exist and take their rightful place in society. Women's values and women's production are established to keep women's history on the agenda and to create women's memory. Women's museums reflect the roles and situations of women in the historical process and today in terms of individual, social, cultural, economic and political aspects. It is seen that each woman mentioned in this study guided the history of Turkish museology.

Museums have undertaken important duties in protecting the artifacts entrusted to people by history. Museums opened in the name of women reveal the importance and value of women's history. It is created a place for honor and informing women. Turkey, which directs the foundation and development of museology, and lots of women who to improve museology, I would like to thank on behalf of
museologists.

REFERENCES

Aral. Orhan,(2020) Florence Nightingale'in Yaşam Öyküsü, İstanbul, Paris, Londra ve Torino'da Kırım Savaşının izleri ve hatıraları; florence-nightingale-https://kirimsavasi.com/yazi/florence-nightingalemuzesi#:~:text=Fikir%20askeri%20yetkililer%20taraf%C4%B1ndan%20uygun,1989'da%20kap%C4%B1lar%C4%B1n%C4%B1%20ziyarete%20a%C3%A7t%C4%B1

Ayrancı, Mehmet.,(2021);Rezan Has Museum, Planning Conference in Museum Management, Zoom, 1 February 2021,17.00-17.18.00pm

Bera.Ahmet; (2015); Anadolu Kültürünü Giysilerde Yaşatan Koleksiyoner: Sabiha Tansuğ,İSMEK El Sanatları Dergisi 19 http://ismek.ist/blog/icerik.aspx?p=34

Büyükyıldırım, Ümit. (2012) İstanbul Balmumu Heykel Müzesi, Bilimorg.https://www.bilim.org/istanbul-balmumu-heykel-muzesi/

Erbay.Fethiye.,(2018); İstanbul'un 100 Müzecisi,İstanmbul'un Yüzleri 89,İBB,Kültür Aş yayını, İstanbul,s.198

Erbay, Fethiye, (2009); Müze Yönetimini Kurumlaştırma Çabası (1984-2009), Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul,

Erbay, Nuri Özer (2020) Museums Of Women Who Left Their Mark In The Fıeld Of Medıcal Marie Curie, Florence Nightingale and Türkan Saylan Museums, Issras Congress

Fıratlı, Meltem.,(2016); 50 Yılın Tanığı Plaklar;Sabah Gazetesi Haber; https://www.sabah.com.tr/cumartesi/2016/11/05/50-yilin-tanigi-plaklar

Güngör,İrem (2014) İremin Gözünden Dünya,sabiha Tansuğ Kültür Evi, Butik Müze, http://iremgungor.blogspot.com/2014/05/sabiha-tansug-kultur-evi-butik-muze.html

Gümüş.Gülşah,:Gümüş,Fatih.;(2019), Türkan Saylan Lepra Anı Evi Projesi ;Ed. Fethiye Erbay; UNIMUSEUM International University Museums Association Platform e Journal,Cilt:2, Sayı:1,E-ISSN:2651-3714,pp:21-27

ONLINE RESOURCES

https://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/tr/muze
http://www.europanostra.org/laureates-2003/
https://www.rhm.org.tr/ about
https://testsite.ktb.gov.tr/TR-165612/florence-nightingale-muzesi.html
http://www.istanbulkadinmuzesi.org/ikm-amac
https://polonezkoy.com/zofia-rizi-ani-evi/
http://www.uskudarhanimsultanlarmuzesi.com/gecmisten-bugune-hsm.php
https://my.matterport.com/show/?m=Qc1LdnFUTBY
https://www.bilim.org/istanbul-balmumu-heykel-muzesi/
http://www.balmumuheykelmuzesi.net/balmumu-heykel-muzesi-anadolu-turnesinde (http://www.balmumuheykelmuzesi.net/balmumu-heykel-muzesi-anadolu-turnesinde)

https://www.memurlar.net/haber/815369/paraya-resmi-basilan-ilk-turk-kadini.html
https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabiha_Tansu%C4%9F
https://www.bakirkoy.bel.tr/guncel/haber/516-cuzzamla-savasin-efsane-ismi-turkan-saylan-in-adi-ani-evi-nde-yasayacak.html
http://www.florence.-nighingale.co.uk/index.php
http://www.londonnet.co.uk. http://www.medicalmuseums.org.
https://dergipark.org.tr/tr/pub/unimuseum/issue/46730,
https://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/tr/muze
https://www.rhm.org.tr/tarihce/ , https://www.rhm.org.tr/hakkinda/

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

RESİM VE HEYKELDE KADIN SAÇ MODELLERİ

Assoc. Prof. Mutlu ERBAY
Boğaziçi University, Head of Fine Arts Department, International University Museums Association Platform (UNIMUZED) Co-Chair, International Silk Road Artists Culture and Art Association Platform(ISAC)Head
ORCID: 0000-0003-3307-0200

ABSTRACT
The cultural products produced by human beings from antiquity until today are quite abundant. These cultural artifacts also show what people care about and what they prioritize. The processing forms and models of these cultural, historical and artistic objects reflect us the spirit of the time. This research aims to shed light on these models on ancient artifacts by researching the hair styles on these artifacts belonging to ancient cultures. The main theme of this article is the reason for choosing women's hairstyles as the importance of hair in women's life and the research of hair models through sculptures.
Keywords: Women's hair, painting and sculpture, hairstyles**s**

INTRODUCTION
Hair is one of the most important bodily parts that enable people to perceive the other person as beautiful and is an undeniable element of female beauty. Because hair is not only a part of the body, especially when women are considered, it is also an ornament. Throughout the ages, hairstyles can be followed over head sculptures through drawings, paintings, and reliefs. Various archaeological objects emerging on this theme will be investigated and hair models will be researched and the cultural importance of hair will be revealed. The history of hair is full of different and original hair styles. Hairmodels and hair styles are quite diverse, especially for women. Especially long hair provides the opportunity for women to make very different hair styles. People and especially women have always expressed the culture and traditions of the age and the geography they live in, with their hair styles. Sometimes the unspoken things are described with the hair or the jewelry used in the hair. Women have strived to be beautiful and well-groomed in every culture. Hair styles, which vary according to ethnicity and race, have been an indispensable part of social identity throughout the history of the world. Well-groomed hair is very important for women of all ages. They shaped their hair to be well-groomed or adorned their hair using precious crowns and hairpins. Hair was often being beautified with care. Their colors were tried to be changed. (Koç.D., 2018) While been investigated the beauty of women in a hair-oriented way, while analyzing them from the first age to the present, we come across the richness of the shapes and the beauty of women in Egypt, Mesopotamia and Western Europe.

Hairstyles in History

Hair is always combed, dyed, styled with a curler or curler and allows it to be combed correctly. In some cultures, curls are attached to hair using a suitable technique. Lush and dense hair facilitates styling. Silk soft hair is very difficult to style vertically. Hair is styled in these ways with ingredients like lemon and sugar water. Hair is styled in the direction of growth as much as possible. Its roots are strengthened with various herbs, and hair is brightened with substances such as vinegar, egg, bone broth. The anatomical structure of the head shape was seen in the hair models, which also take into account the feature of the hair while styling the hair. When processing hair such as cut care, the structure of the hair is also taken into account in curly, straight, oily, dull, bushy types and styling. (MEB.2011: 40) Ancient Egyptian costume and hair are rich in history. Women's hairstyles can be richly seen in cultural sarcophagi, tomb paintings, papyrus documents and sculptures. Based on these works, it is seen that women in ancient Egypt wore the same type of clothing. It will be seen that they shape their hair according to these clothes. Hair is combed differently according to the hierarchical class in which the person lives. In ancient Egypt, women would put a mixture of wax and lotus flowers that they had collected from scratch on their wigs in hoodies over their heads and put them on their hair. With the effect of time, climate and heat, the wax would melt and spread on women's hair and flow downward. It caused women to smell good in places they passed. A few photos show a balsam cone on his head and a cap with scented oil dripping onto the hair. Also, Egyptian women knew how to make perfumes. A perfume bottle was found in Queen Tiye's tomb. It is also known that Cleopatra is a perfume shop.

Figure 1 - The Hoods Egyptian Women Wear on Their Hair
https://cairoscene.com/ArtsAndCulture/15-Insane-Facts-About-Ancient-Egyptians-That-You-Didnt-know
https://atlantablackstar.com/2014/10/27/13-english-words-that-were-originally-spoken-by-the-ancient-egyptians

In ancient times, between about 3200 and 2100 BC, women and men often cut their blue-black hair into a toilet-like-head and groomed it with a hair pomade made from hippo oil. Later women and partially men would prefer longer hair. Over time, hair styles have begun to take shape. The prisoners' hair was different from the hair of the elite. The hair of the Pharaoh and his inner circle was always well-groomed. The Pharaoh and his entourage wore wigs in various ways.

Figure 2- Egyptian Wigs Middle Kingdom Period,
https://www.sukelalist.com/eski-misir-uygarliginin-bilimsel-ve-teknolojik-faaliyetleri

While these wigs were given glitter with henna, they were decorated with gold and precious stones. A wide variety of wigs, which are works of art, were indispensable hair ornaments of men as well as women during holidays. These were considered symbols of nobility, beards and wands were used even by queens. Warm earthen bigudis were used to curl hair. Hair toilets or wigs were adorned with colorful forehead bands, ornate metal circle circles, flowers or other fancy hairpins, adding symbolic figures to the hair. Henna was used to dye hair and nails in red tones. A very ornamented, artistically rich headscarf would be covered to protect from the sun. The name of this headscarf is Nemesti. The people also wore a simple cap made of leather or felt over the short cut hair. (MEB, 2011: 4,5) From the parting line of the hair to the forehead of the hairstyles, it was decorated by using the lotus flower for decoration. It was also worn on the hair in headgear called crown and names. Egyptian women wore colored forehead bands or inlaid inlaid metal diadems. Accessory was widely used by women, especially in corn culture. It was featured in various hairpins attached to the hair. In addition, the lion god and bech female gods who helped women in Egypt are famous for their long groomed hair. Many lower-class women were not mummified, but bought hair wigs to be buried together after they died. It is known that they weave the remaining parts of the hair that goes down the shoulders in many small piece hair braids. Hair that spilled in thinly curled hairs on the shoulders was very trendy for 3000 years.

Essence mixtures obtained from wax resins, oils and flowers were applied to the hair for conditioning. Bone horn, ebony, wooden or fancy combs were used to comb the hairstyle. Egyptian people gave great importance to hair and head care. The styles of the hairstyles were made by male captives who were experts in their fields. There was a division of labor, one of the slaves was in charge of uncovering the owner's hair, the other was in charge of heating the curler, and the other was only responsible for straightening the eyebrows. Head care and hair toilet are the work of slaves in Greece, especially in ancient times.

Children's Portrait in Egypt's Fayyum City (2020)

The children's party on the mummy, which is about 22 September 2000 years old in Fayyum, Egypt, was remodeled in 3D in 2020. The portrait is estimated to have died between 50 BC or 100 AD. In mummy research, using computed tomography, three-dimensional remodeling of the skull without removing the mummy from its sarcophagus was achieved using the technical possibilities of the time. The little girl's hairstyles are also demonstrated in this study. Museums provide the task of transferring information from the past to the future with these studies. Knowing this story is to fulfill the true mission of the museum. Museums tell us stories of the past worth keeping alive.

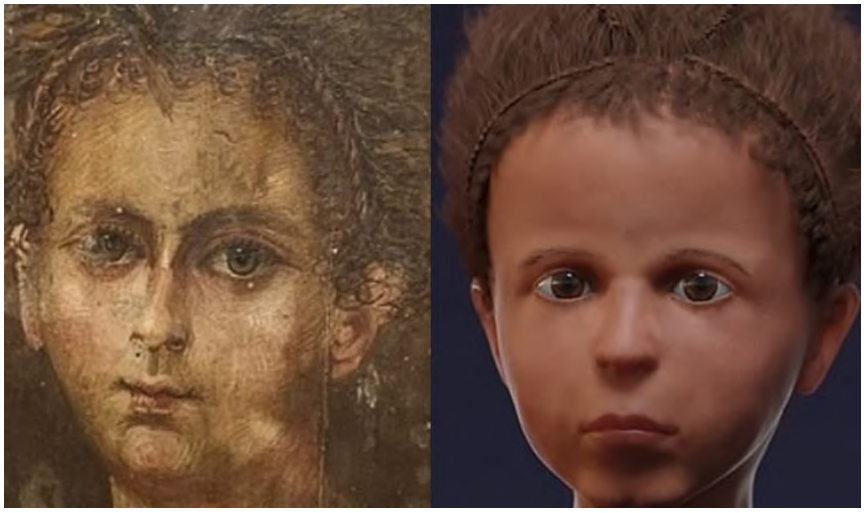

Fig 3- Reconstruction of a Child's Portrait from Fayyum, Egypt (cumhuriyet.com, 2020)

In ancient Egypt, men wore their hair and did not cut their beards. In the following years, with the development of Egyptian civilization, hair and beards started to be shaved. Wealthy Egyptians had their hair shaved so that their scalp glistened. Since long hair, beard and eyebrows were counted as dirt, they were always cleaned with a razor and all body hair was also removed. Not being shaved symbolized a low status. Hair and beard shaving was so important to the Egyptians that barbers used razor blades made of gold and decorated with diamonds. When a Pharaoh died, his barber and his favorite razor were all buried together. In ancient Greece, there was a variety of hairstyles like Egypt. Older pictures show blunt-cut hair toilets that fall down to the shoulder. Later, long hair that falls on the shoulder, in tufts, curls or braids are preferred.

From the epics of Homer, it is learned that both men and women had long hair at that time. This feature continues throughout the Archaic Period. Two basic forms are seen in this time period. Hair is given from the back of the ears to the back of the neck. The hair given to the front behind the ears is dropped to the chest. In both basic forms, the hair was either left as is or split into several braids. Hair has become an element that both protects and complements people against external factors in every age. Since the cave age, the care and length of the hair has not remained the same in any age. (Lean, İ., 2019) In ancient Greece, women decorated their hair with flowers, ribbons and men with metal pieces. (Yalın, İ., 2019) In ancient Greece, it was fashionable to braid hair and fix it to the head with hairpins and bands. Women decorated their hair with flowers, ribbons, men with metal pieces. It is known that women try to dye their hair blonde and red because there are not many blondes in society. The hair of the rich was sprinkled with gold powder, the men's hair was cut short, and the hair was made shiny with olive oil, aromatic scents and spices. (Lean, İ., 2019) Basically, the hair of the women in the stuns called Karyatid in the Temple of Erekheidon in the Acropolis of Athens are structured as shown below. The Carians are an Anatolian people who settled in the region that is Eskişehir today.

Fig 4- Karyatid Hairstyle (Ancient Greek Temple of Erekheidon)
https://sthnpyra.wordpress.com/2013

The hair structure of women used as a column in the temple of Erekheidon from the Acropolis Caryatite Civilization shown above is quite plain. Women's hair was given many shapes with bands, scarves, and bags. Although they were tied with tapes and ribbons before the Persian wars, most of them were leaving their hair free. It is known that the Greeks learned very important features from the cultures they encountered and they used them. Wars and trade have been the most important causes of cultural encounter. As time progressed, the hair was usually gathered with a ribbon, and an ornament, possibly made of gold, which is often known, was attached to the hair, quite high in the front and tapered towards the back. Again, almost all of the Acropolis groves in the Greek Acropolis used these floral decorations for hair ornaments. They collected the hair in a bag to prevent the hair from flying from the wind. Sometimes they wore crowns in their hair. This style of styling is seen in the hair of the statues.

Fig 5- Kora Sculpture Hairstyles Found in the Acropolis
https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/74915/mod_resource/content/1/Ders9Konu5.2a.pdf

They also used hair pins to decorate the hair of Greek women. Gold-plated hair pins made of wood have also been found in various ancient Greek cities. It is thought that golden and bronze spiral wires are used for collecting curly hair and have been known long ago. Gold or silver clips, on the other hand, function with hair pins, that is, hairpins and combs were used when the hair was collected. (Leon, 114) Hair nets, which are the most important hair accessories of women in the Greek and Roman civilizations, have continued to be used especially in European cultures. Especially the Renaissance Period examples are very magnificent, and they take place in the hair of the depictions of women in the paintings of famous painters. Since the hair accessories that have survived to date are used for the function of hair recovery in evening dresses, similar ones are still used. (Berkol, C., 5) Hair styles were diversified in the Hellenistic Period. Old hair styles was seen to disappear completely, and artificial waves and ringlets took its place. Greek hairstyles during the time of Alexander the Great are as diverse as in Europe today. Women also used combs, hair irons, and curling irons to style their hair. It was seen when the hair iron and the curling iron and the spiral shaped small ringlets surrounding the forehead were combined at the beginning and the bow was made. This style was chosen as the hair style of most of the Hellenistic period sculptures. It is thought that the first combs used in the Aegean Region were wooden. These combs have not survived due to climatic conditions.(Erbay M., 2019)

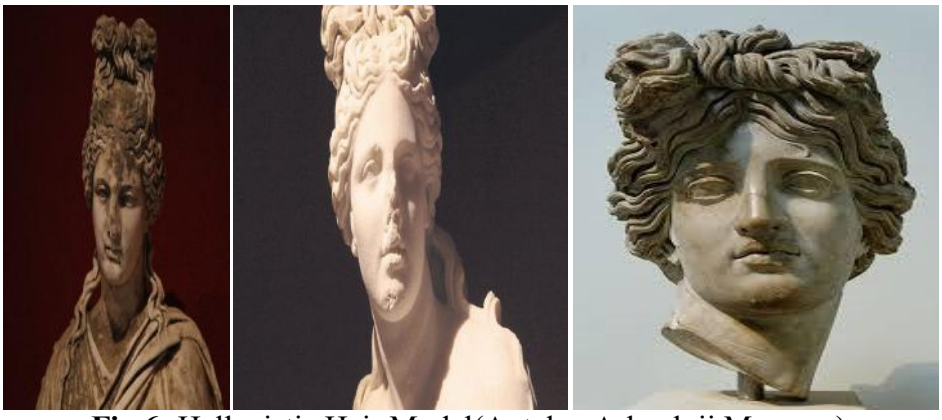

Fig 6- Hellenistic Hair Model(Antalya Arkeoloji Museum)

Early Mycenaean period combs were ivory, wide and quadrangular and trapezoidal. There were also single-sided toothed ones. Combs of wood amber, bronze, silver, and gold were also found. They were found in comb with teeth on one side and two sides and took their places in museums. This type of comb has been used quite a lot in the whole Mediterranean Region. There was a tradition of brides of brides hair, just before the wedding, young girls' hair was too short on the side and dedicated to a god, this god would mostly be a virgin goddess. This donation was expected to protect the bride from evil spirits on the wedding night. However, another important reason was that the sacrifice of hair was thanked to the faithfully preserved virginity. There was also the blessing of the hair of the pregnant women, the only meaning of the woman was to give birth to a child. The woman was becoming an important person for the society only when she gave birth to a boy. Women were considered dirty for forty days after childbirth, and because of this, the child was considered susceptible to negative effects, and at the end of this period, a hair sacrifice would occur. In this dedication, a single pinch of curls meant both a cleanliness and a gift of thanks for the luck overcoming of danger and the longing for the child. Often the hair represented the whole body as a part of the body rather than the space of power and spirit. The tradition of making vows in hair continued from time to time in the Greek and Roman Empire.

Fig 7- Roman Woman Head Hairstyle Flavian Style Hairstyle, Roman Period

During the founding years of the Roman Empire, almost all of the people had the same hairdo; simply combed down hair was trapped around the face with bands, a bun was making at the back near the nape adorns the hair. However, under Emperor Augustus, people tried to care for their hair, making it an expression of their identity. Now hair began to determine people's wealth, status, gender, age, and even marital status. Much more sophisticated hairstyles are starting to appear than today. Women who wanted to make their hair look thicker and longer were adding fake hair pieces, hairpins made of precious stones and sophisticated braids and knots adorning the hair. For men, long hair and beards were replaced by a meticulously short cut style, and clean faces free from beards brought out smiles. In some sources describing the period, it is written that the crown made of laurel branch and leaves, which is the first thing that comes to our mind when we mention Caesar, is not only symbolizing the empire but also that covering a problem in his hair. (Yalın İ, 2019) In a death, this belief will be more understandable if one thinks that the family of the deceased cut and hid hair from the deceased. Mourners also cut tufts of hair and put them in the graves of the dead. (Leon, 116) People used to send their loved ones their hair.

Fig 8- Josephine Chinard Hairstyle

Hair styles in later periods are long and well-groomed hair as French Hair Style. It is possible to see the hairstyle of Josephine, 1805 Joseph Chinard (1756-1825), from the hair of the statue made in his name. In 2021, the Antalya Women's Museum within the Antalya Promotion Foundation (ATAV) is planned to promote Antalya with the 'Ancient Age Women Hairstyles Exhibition' project. ATAV President Yeliz Gül Ege will introduce women hairstyles over the sculptures in Antalya Archeology Museum with the 'Ancient Age Women Hair Models Exhibition' project, which will be implemented for the first time in the world by the Antalya Women's Museum, which is a member of the World Association of Women Museums (IAWM). Within the scope of this project, it is planned to revive "20 female sculpture heads from antiquity with real hair. It is stated that these sculptures will be exhibited in domestic and abroad events. For the project to be implemented for the first time in the world, 20 ancient women sculptures in Antalya Archeology Museum and Side Museum. replicas will be made and exhibited. (Heritage, 2021)

CONCLUSION

In this article, where we investigate women's hair styles through ancient sculptures and portraits, in fact, when many more sculptures are made, the hairstyles of that period are tried to be revealed. Hairstyles used in ancient times are a very important indicator that determines the life styles and status in society. It is understood that a wide variety of tools and hairpins are used while styling hair models. The fashion, which was common among women in some periods, may disappear in another period. For example, while the basket knitted bun is seen to be dominant in the last period of the Roman, it is seen as a fashion to have a bow on the top of the hair in the Hellenistic period. In general, in Rome, curvy hair models decorated with simple crowns and hairpins are also seen. In this way, many different styles and styles appear in every period.

Within the scope of this research, it is aimed to examine the hair models lost in the past by bringing them to the agenda. The limitation of this research is that, in the further stage of the study, it may be necessary to research women's hair models through very different reliefs, mosaics, fresco and oil paintings, and this article should be supported and turned into a book. Even in this limited research article, a large number of hairstyles and styles have been revealed. As a result, hairstyles and hair care can be seen as a sign of status and absolute power in society. It is seen that hair models come up with different functions and styles over time. It is our hope that this study will shed light on experts who want to do research on these issues.

REFERENCES

Altun Özge, (2019), Severan Period Women Portraits, Atatürk University Faculty of Letters Journal, issue 62, June, 19-44.

Baltacıoğlu Yeşim Arsoy, (2017), The History of Peruka and Wigs, Beard, Mustache Making, Stage and Music Education Research e journal 5 issues

Berksoy, Ceyhun., Under the Lght of Sinop balatlar Excavation, Women Hairnett and the OTher Hair Accessorieses Data Diring The Early Byzmantine Aristocracy

Cumhuriyet Haber, (2020), Approximately 2000-year-old mummy portrait in Feyyum, Egypt, remodeled in 3D, republic news, 22 September

Erman Ertuğrul, (2015), 2000-year-old Mummy's Hair Shows What She Has Eaten Most Recently, 1 March 2015.

Erbay, Fethiye, (1998) ”Development of The Display Technigues in Museums as a Service Sector ', IRCICA Newsletter, Research Center Islamic History, Architecture, Arts, 46/21, Istanbul.

Evecen Arzu, F N Ölmez, Cultural Allusions in Clothing and Accessories of Ancient Age, Süleyman Demirel University Faculty of Fine Arts Refereed Journal, ART-E, November December '14 issue 14, ISSN 1308-2698

Beauty and Hair Care Services: Historical Development of Hairdressing, Ministry of National Education, Ankara, 2011.

Karaoğlan, İbrahim, (2019), Portrait of a Young Woman (Plautilla) at the Marmaris Museum: A Late Recognized Princess, Arkhala Anatolika, Journal of Anatolian Archeology Studies, vol 2,

Koç Duygu., (2018), Hair Policies and Hair Beauty Perceptions of Women in England and France (from 19th to 20th century) Journal of Social and Humanities, Sciences Research, vol 5 issue 22,

Yalın İrfan., (2019) T 24 Haircut is the Herald of Civilization

Yıldırım Ülfet., (2009), Women and Decoration in Antiquity, Dokuz Eylül University Institute of Social Sciences Department of Archeology Classical Archeology Program YLT;

ONLINE REFERENCES

https://www.cumhuriyet.com.tr/news/Egypt-feyyum-city-findings-approximately-2000-year-old-mummy -portrait-3D-version-of-model-1768009

https://denirashop.ru/info/articles/2018/pricheski_drevnego_mira_pricheski_drevnego_rima_/

https://sthnpyra.wordpress.com/2013

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/74915/mod_resource/content/1/Ders9Konu5.2a.pdhttps://www.milliyet.com.tr/gundem/karanligin-linc-ettigi-kadin-hypatia-2269090

Stylehttp://elmaaltshift.com/tarihin-ilk-portreleri/

https://tr.wikipedia.org/wiki/VII._Kleopatra

https://www.sukelalist.com/eski-misir-uygarliginin-bilimsel-ve-teknolojik-faaliyetleri

Antik Mısır'ın Özenle Tasarlanmış Saç Modelleri, 7 Mayıs 2015, Arkeofili)

https://arkeofili.com/antik-misirin-ozenle-tasarlanmis-sac-modelleri/

https://atlantablackstar.com/2014/10/27/13-english-words-that-were-originally-spoken-by-the-ancient-egyptians

https://cairoscene.com/ArtsAndCulture/15-Insane-Facts-About-Ancient-Egyptians-That-You-Didnt-know

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

İDEAL OLMAYAN KADIN GÜZELLİĞİNİN TEMSİLİ

Dr. Öğr. Üyesi Başak Çakmak
Doğuş Üniversitesi
ORCID: 0000-0001-7101-1936

ÖZET

İnsan sahip olduğu güzellik anlayışını yaşadığı çağa göre yeniden yorumlamış ve idealize etmiştir. Bu doğrultuda güzelliğin kültüre ve coğrafyaya göre de değişkenlik gösterdiği bilinmektedir. Güzelliğin görsel ifadesinin nesnesi olarak kullanılan kadın bedeni, güzellik standartlarının belirlendiği estetik pazarlama yöntemlerinin de önemli bir parçasıdır. Güncel sanat ise, kadının erkek bakışından bağımsız güzellik anlayışı ve bunun politik olarak muğlak tezahürleriyle doludur. Bu çalışmada, multimedya ve performans sanatçısı Orlan'ın bedeninde yaptığı estetik ameliyatlarla güzellik kavramını yeniden yapılandırması ve günümüzde kadının sahip olmak istediği standart güzellik ideali arasındaki bağlantılar incelenmiştir. Orlan, modern toplumlarda kadına dayatılan erkek egemen güzellik anlayışını eleştirmek ve kadın öznenin algısını değiştirmek için kendi vücudunu yeniden biçimlendirmektedir. Onun üslubunda kadın bedeninin estetik icrası, ataerkin belirlediği güzellik standartlarını yıkma noktasındadır. Bu standart, kusursuzluk üzerine yapılanmıştır ve neyin kusur olduğuna karar veren erkek, onaylayıcısı ise kadındır. Aldığı az miktarda anestezi ile gerçekleştirilen ameliyatlarda Orlan, acı duygusunu deneyimler ve sakinleştiriciler sayesinde acı çekmekten kurtulmaya çalışır. Onun acı çekmemesi ve acıdan kurtulma çabası eril iktidardan azade kadının belirlediği güzellik anlayışını temsil etmektedir. Onun güzellik anlayışı bir anlamda eril dünya düzeninden de özgürleşmektir. Standart güzellik anlayışının aksine sahip olduğu kusurlu görünümü ona göre güzeldir ve modern toplumun güzellik anlayışı kusurlu bir güzellik anlayışına doğru evrildiğinde de benzer bir mükemmelliğe ulaşabilir. Orlan'ın çalışmalarında öne sürdüğü şey; kaderinin kontrolünü doğa, DNA ve Tanrı'ya karşı bir mücadele olarak ortaya koymaktır. Onun mücadelesi kendini tanrı gibi konumlandıran ve güzellik standartlarını belirleyen eril düzene karşıdır. Orlan hem kendi bedeni hem de dijital görüntüler üzerinde çalışmaktadır ve genellikle onun güzel olarak düşünülmeyen bir beden görünümüne sahip olma çabası aslında bir kimlik yaratma arzusudur. Bu araştırmanın temel amacı; kadınların estetik cerrahiyle güzel olma denemelerinin beden imgesini travmatize ettiğini ortaya koyan cinsel (bedensel) sanat eserlerini incelemektir. Bu doğrultuda Orlan'ın kadın imgesini ve öznelliğini yeniden sorguladığı ve eril dünya düzeni tarafından idealize edilen güzellik temalı çalışmaları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsel sanat, güzellik, kadın, Orlan

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

REPRESENTATION OF UNIDEAL FEMALE BEAUTY

ABSTRACT

Human beings have reinterpreted and idealized their understanding of beauty according to the age they lived. In this direction, it is known that beauty varies according to culture and geography. Today, it is seen that the female body is used as a beauty object and aesthetic marketing methods are developed by determining beauty standards. Contemporary art, on the other hand, is full of politically ambiguous manifestations of beauty to save women from the male gaze. In this study, the connections between the reconstruction of the concept of beauty with the aesthetic surgeries that the multimedia and performance artist Orlan performed on her body and the standard beauty ideal that women want to have today, are examined. Orlan reshapes her body in order to criticize the male-dominated beauty understanding imposed on women in modern societies and to change the perception of the female subject. In her style, the aesthetic performance of the female body is at the point of breaking the beauty standards set by patriarchy. This standard is based on perfection, and it is the man who decides what is a flaw and the validator is the woman. In surgeries performed with a small amount of anesthesia, Orlan experiences the sense of pain and tries to get rid of pain thanks to sedatives. Her not suffering and his effort to get rid of pain represents the understanding of beauty determined by a woman free from male power. Her understanding of beauty is, in a sense, liberation from the masculine world order. Contrary to the standard beauty concept, its flawed appearance is beautiful according to her and when the understanding of beauty of modern society evolves towards a flawed understanding of beauty, it can reach a similar perfection. Orlan asserts; taking control of her destiny as a struggle against nature, DNA and God. She struggles, against the masculine order that positions itself as a god and sets standards of beauty. Orlan's work on both her own body and digital images, and her effort to have a body appearance that is generally not considered beautiful is actually a desire to create an identity. The main purpose of this study is to examine the carnal art works of art that reveal that women's attempts to be beautiful with plastic surgery traumatize the body image. In this direction, Orlan's beauty-themed works, which re-question the image of women and their subjectivity and idealized by the masculine world order, were examined.

Keywords: Beauty, carnal art, female, Orlan

GİRİŞ

1.Orlan ve Güzellik Anlayışı

M.Ö. beşinci yüzyılda yaşamış Antik Yunan ressamı Zeuxis; idealleştirilmiş insan figürleri üzerine uzmanlaşmıştı. Eserlerinde güzelliğin özünü yakalama gücüne sahipti ve bir gün yaşlı bir kadının resmini yaparken onun güzelliğini komik yapan bir şeyler olduğunu gördü. Resmi bitirdiğinde, ona bakarak o kadar çok kahkaha attı ki tarihte kahkahadan boğularak ölen birkaç insandan biri oldu. Onun hikayesinin ideal güzellik anlayışına yön veren kısmı Truvalı Helen'in resmini yapma arzusuyla ilgilidir. Truvalı Helen'in güzelliği dillere destandır ve Zeuxis, kadın güzelliğinin ideali olarak bilinen Truvalı Helen'in bir resmini yapmak ister. Fakat Helen gerçek bir kadından da ötedir, onun güzelliğini resmetmek kolay değildir.

Böyle bir güzelliği resmetmek için kendisine bir model gerekir, istediği gibi bir model bulamaz ve bunun üzerine Helen modeli olacak beş tane kadın seçer. Bu kadınların en güzel özelliklerini birleştirerek resmeder ve sonunda güzel olduğuna inandığı ideal bir kadın imajı yaratır (Chaliakopoulos, 2020). O günden sonra bu karma yöntem Yunan ideal güzelliğini temellendiren şey olur. Lacancı temalarla ilgili anekdotlara göre ise Zeuxis, kadınların kötü ve çirkin olduğu uzak bir adaya sürülür, güzel olmayan bu modellerden mükemmel özellikte parçalar seçerek "dünyanın en güzel kadını"nın resmini yapar. Güzelliğin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bu metafor, Zeuxis'in güzellik standartlarının sınırları kadardı. (Kunze, 2012:132). Zeuxis, zihnindeki ideal Helen'i yaratmak için bulduğu modelleri bir çeşit operasyonla parçalara ayırdı, onlardan bir güzellik tanımı ve ideal bir yeniden birleştirme meydana getirdi.

Figür 1. *Zeuxis Helen imajı için modellerini Croton Kızları arasından seçiyor*, François-André Vincent, 1791, Sotheby's

Zeuxis o gün erkek bakış açısıyla kadın ideal güzelliğinin bir fenomenini yaratmıştır. Günümüzde ise Orlan bunu bir kadın bakış açısıyla yorumlamış ve kadının sahip olmak istediği güzellik idealini bir kadın gözünden ortaya koymuştur. Orlan, estetik cerrahiyi sanatsal bir araç olarak kullanan ilk sanatçıdır (Ferrando, 2016:7) ve bedeninde yaptığı estetik ameliyatlarla güzellik kavramını yeniden yapılandırmıştır. Sanatında, ulaşılması imkansız olan güzellik standardının erkek tanımlı idealleriyle uygulandığı estetik cerrahiyi eleştirmektedir (Knafo, 2009:148). Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu'nda batı sanatının popüler eserlerinde yer alan kadınların (Leonardo da Vinci'nin "Mona Lisa"sının alnı, Botticelli'nin "Venüs'ün Doğuşu" eserinden Venüs'ün çenesi, Jean-Léon Gérôme'ın "Psyche" tasvirinden burun, François Boucher'ın "Europa" tasvirinin dudakları ve Roma Tanrıçası "Diana"nın gözleri) fiziksel özelliklerini kullanarak yeniden değiştirilmiş bir beden elde etmiştir. Orlan; "Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu"nu icra etmek için, kadınsı güzelliğin erkek yapımı batı sanatına ait bilinen niteliklerini cerrahi olarak yerleştirerek, yüzünü dokuz kez yeniden yapılandırdı" (O'Bryan, 2005: XI, 14).

Figür 2. Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu

Figür 3. Orlan, *"Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu"*, 1990 - 1993
Operasyonlardan Önce

Orlan'ın performansı, idealize edilmiş kadınsı güzellik imgelerinin erkek yapımı olmasıyla ilgilidir. Esas tepkisi kadın bedeninde iz bırakan erkek egemen toplumsal ve kültürel baskılaradır. Zeuxis'in mükemmel parçaları birleştirerek en güzel kadını yaratma çabası gibi Orlan da kadın yapımı bir güzellik metaforu yaratmak istemiştir. Zeuxis beş canlı bedene bakarak dünyanın en güzel kadınının resmini, Orlan ise beş farklı resme bakarak farklı ve güçlü bir kadın bedeni ve imajı yaratmıştır. Orlan, bir röportajda amacını şu şekilde açıklamaktadır: "Her şey farklı olmakla ve bu nedenle toplumla çatışma yaratmakla ilgili. Ameliyatı kendimi daha iyi hale getirmek ya da daha genç bir versiyon olmak için değil, imaj ve ameliyat kavramları üzerinde çalışmak için kullanmayı denedim" (Jeffries, 2009). Orlan'ın ameliyatlarında bu karakterleri seçmesinin nedenleri vardır: Her karakterin güzelliklerinin dışında başka ideal özelliklerinin olması. Onları şahsiyetleri için seçmişti. Mona Lisa'nın çıkıntılı kaşını taklit ettiği alnı, dişili ve erili temsil eden bir görünüme sahipti. Mona Lisa bu özelliğiyle ressamına yani Leonardo'ya benzetilmekteydi.

Üstelik günümüz güzellik standartlarına göre de güzel değildi. Dolayısıyla Mona Lisa, Orlan'ın eril yanını temsil ediyordu. Orlan'ın çenesini aldığı Tanrıça Venüs; aşk, güzellik ve doğurganlık tanrıçası olarak kusursuz kadın bedenini temsil ediyordu. Orlan, Venüs'ü doğurganlık ve yaratıcılıkla olan bağlantısının yanında cinsel güzelliği somutlaştıran bir ruha sahip olduğu, burnunu aldığı Psyche'i de kendini feda eden ruhunun güzelliği için seçmişti. Gözlerini aldığı Tanrıça Diana, maceracı ruhuyla bağımsızdı ve kadınların koruyucusuydu. Aynı zamanda erkekleri reddetmişti. Dudaklarını aldığı Europa ise deniz aşırı diyarlara gidebilme cesaretine sahipti (O'Bryan, 2005: 14, 18). Orlan, erkek sanatçıların eserlerinde yer alan kadınların özellikleriyle yeniden bedenlenmiştir. İlk ameliyatları kozmetik çekincelere göre gerçekleşmiş ancak ameliyatların sonraki aşamalarında mutant bir görünüm yaratılmıştır (Faber, 2002: 86). Onun ironik güzellik anlayışının cerrahi neticesi pek çok eleştirmene göre rahatsız edicidir. Son cerrahi performansından sonra Orlan'ın alnına yerleştirdiği iki küçük implantlı görünümüne "şeytanın boynuzu" adını verenler olmuştur (Jeffries, 2009).

Figür 4. Orlan, *Ameliyatlardan sonraki portresi*, 1993.

Onun post-insan çalışmaları ve cinsel sanatı estetik cerrahiye karşı değildir. Öte yandan bu cerrahi performanslar anti-estetik dokunuşlar içerse de Orlan'ın grotesk güzellik anlayışını temsil etmektedir.

2.Beden İmajı ve Orlan

Günümüzde, sadece kadınların değil erkeklerin de estetik cerrahiye başvurduğu gerçeğinden yola çıkarak, genellikle görünüşün bıraktığı izlenimin yargılayıcı etkisinden kaçınmak adına tercih edildiği bazı araştırmalara yansımıştır. Bunun yanında kadınların estetik cerrahi deneyimi erkeklere oranla daha fazladır ve bazı yaş gruplarında (18-24 ve 25-34) kozmetik cerrahinin ihtiyaç duyulduğunda yaptırılma olasılığının yüksek olduğu görülmüştür. Kadınların estetik cerrahi tercihinde arkadaş tavsiyesinin öneminden de bahsedilebilir. Ayrıca beden imajı, benlik saygısı ve yaşam doyumu kozmetik cerrahinin tercih edilmesinde etkileyici faktörlerdendir (Okumuş, 2020:470-471). Kadınların kozmetik cerrahi eğiliminde medyanın yönlendirici etkisi de bazı araştırmalara yansımıştır.

Elli yaşın üstündeki kadınların estetik cerrahiye ilgisinin düşük olduğu tespit edilmişse de tüketim çağında büyüyen neslin bu düşünceye daha meyilli olduğu görülmektedir (Molina, 2012:608-610). Bu çağın insanları - özellikle kadınlar - kusursuz beden algısıyla büyümüştür. Bu beden algısının yayılımı ve kozmetik cerrahi hakkında medyada yer alan içerikler - televizyon programları, reklamlar - bu konuya olan ilgi ve bilgi düzeyini artırmıştır (Swami, 2007:212). Burada önemli olan kadınların estetik cerrahi yöntemlerini tercih etmedeki nedenlerin belirleyicisinin ne olduğudur? Kadınlar gerçekte hangi nedenlerle kendi bedenlerinde cerrahi müdahalelere izin veriyorlar? Medyada yer alan; güzellik standardının belirleyicisi olan ünlüler, beden memnuniyetsizliği yaratan, yargılayan bir sosyal çevre ve buna benzer pek çok gerekçe sıralanabilir. Estetik cerrahi tercihinin toplumsal ve bireysel faktörlerden etkilendiği de söylenebilir. Fakat bunların dışında bu arzunun temellendirilebileceği bir şey var ki o da kadının erkeğe güzel görünme ihtiyacı. Kozmetik cerrahi, kadının bedenini değiştirme arzusunu yerine getiren ve onu mutlu eden en iyi seçenek gibi görünmektedir. Kadının nasıl görünmesi, neye benzemesi gerektiğine karar veren ve özgüvenini etkileyen erkek egemen ideoloji, beden imajından memnuniyetsiz bir kadın yaratır (news/magazine-35380469, 2016). Orlan'ın cerrahi ameliyatlarının temelinde ise bu memnuniyetsiz tablonun oluşumuna neden olan güzellik idealinin yıkımı dolayısıyla erkeğin kadın üzerindeki baskısının reddi yatar. "Gerçek beden ve hayali beden, yaşanmış beden ve duygusal beden, mistik beden ve sosyal beden, dağınık beden ve melez beden, hepsi Orlan'ın çalışmalarında durmaksızın referans akışında birleşiyor" (Bukdahl, 2017:6). Orlan, kadın bedeninin nasıl olması gerektiğine karar verenin yine kadının kendisinin olması gerektiğine inanıyor. Bunun standart güzellik anlayışıyla beden imajını travmatize eden bir dönüşümü içermemesi aksine kendinden menkul bir benlik saygısı yaratması gerektiği üzerinde duruyor.

Figür 5. Orlan'ın portresi, fotoğrafçı Fabrice Lévêque tarafından 1997'de çekilmiş.

Orlan ve kozmetik cerrahiyi tercih eden kadınlar arasındaki ortak nokta ise vücutlarını değiştirme arzusu olabilir. Orlan'ın beden değişimi beğeni yaratmaktan ziyade bir yeniden doğuş ve bedenlenme arzusu fakat çoğu kadının değişimi erkeğin beğenisini ve ilgisini çekmek üzerine kurulu. Orlan sanatının, güzellik standartlarına ve genel olarak standardizasyona aykırı olduğunu ifade ediyor. O, performanslarında estetik cerrahinin yaptıklarına karşı bir tavır sergiliyor ve ameliyat olmak isteyen birine öncelikle bir otoportre çekmesini öneriyor. Orlan'a göre otoportre, güzellik için önceden tasarlanmış modellerden uzak durmanın bir yolu. Yani aynı zamanda standart olmayanı uygulamanın bir yolu. Çünkü "güzellik hem coğrafi hem de tarihsel bir egemen ideoloji meselesidir" (orlan-in-the-world, 2017). Kadın, egemen ideolojinin güzellik kanunlarından ilham alarak karar alıyor ve uyguluyor. Vücudunu değiştirme dürtüsüyle erkek egemen güzellik standardını karşılıyor ve benlik saygısını yapılandırmaya çalışıyor ama beden imajını yenilerken, benlik saygısını yitiriyor. Orlan'ın ise güzel olmak ya da kendini birilerine beğendirmek gibi bir amacı yok, bedenlerin statüsünden şüphe duyuyor ve bunu sorguluyor. Sadece bir imaj ya da kimlik yaratmanın ötesinde Orlan hem erkek hem kadın olduğunu öne sürüyor "Ben hem erkek hem de kadınım. Vücudumda kendimi rahat hissediyorum çünkü onu icat ettim, inşa ettim ve sanat eserleri yaratmak için şekillendirdim" (biomedia/orlan, 2019). Onun çalışmaları imajı ve kimliği birleştirir, gerçekte göstermek istediği otantik kimliğini çarpıcı bir biçimde yeniden doğurduğu beden imajıyla ortaya koyar. Bu beden imajı kimlikle aynı anlama gelmektedir. Orlan, bedenini egemen ideolojiden geri almak ve özgürleşmek için kullanmaktadır. "Kendi Kendine Hibridizasyon (Self-Hybridization)" fotoğraf serisinde de Orlan kültürlerin estetik değerlerini melezleştirir (Cala-Lesina, 2011:177). Bu seri, grotesk görüntülerle tam olarak hangi kültüre ait olduğu konusunda muğlaklık yaratan bir güzellik teması içerir. Bu çalışmaları çok kültürlüdür, belirli bir coğrafi kültür, din, ırk ve cinsiyet yoktur. Ortamları ve biçimleri ne olursa olsun bütün parçalar ütopik kolektif kimlikle birlikte bir beden imajı yaratır (Cala-Lesina, 2011:186-187).

Figür 6. Orlan, Kendi Kendine Hibridizasyon (Self-Hybridization), Precolumbian serisi, No 5, 1998. Mürekkep püskürtmeli baskı, 90 x 60 cm.

Orlan'ın kolaj görüntülerle elde ettiği beden imajında Batının güzellik kanunlarının bir eleştirisi yer almaktadır. Çünkü Batı güzelin tanımını yaparken küçük, dişil, çekici ve çiçekle ilişkili olduğu kuralını yerleştirmiştir. Güzelin karşıtı ise yücedir. Yüce; büyük, eril, hareketli ve devasa bir meşe ağacıyla ilişkilendirilir (Herrington, 2016:445). Kadının toplumsal hayatta egemen ideolojinin belirlediği güzellikte olmaktan başka bir seçeneği yok gibidir. Erkek yüce ve estetik güce sahip olandır. Güzellik, yüce olanın karşısında aslında küçümsenen bir şeydir. Daha vahim olanı da kurallarını erkek egemen dünyanın belirlemesine rağmen küçümsenir. Kadının eğitimi, ekonomik gücü ve sosyal statüsü ne olursa olsun erkeğin otoritesine, toplumdaki yerine sahip olması mümkün değildir. İtibarı güzelliğine bağlıdır ve bu sefer de sadece güzel olmakla suçlanır ya da dışlanır. Bu nedenle kadın benlik saygısını kazanmak için kozmetik cerrahinin olanaklarından faydalanır. Fakat yine de egemen ideolojinin kontrolündeki güzellik ideallerinin uygulayıcısı olmaktan öteye geçemez.

Figür 7. Orlan, Yeniden Yapılandırma, Kendi Kendine Hibridizasyon (Self-Hybridization), Precolumbian serisi, no 32, 1998. Mürekkep püskürtmeli baskı, 90 x 60 cm.

Bu kısır döngü kadının vücudunu değiştirme arzusundan faydalanır. Orlan'ın çalışmaları bu döngüyü değiştirmeye ve kendi koyduğu kuralları uygulamaya yöneliktir. Onun güzellik anlayışının sınırları yoktur ve ona göre hareket eder. Onun güzelliği alışılmadık, şok edici ve grotesk beden imajını yansıtır (Leem, 2017:667).

3.İdeal Olmayan Güzellik Arzusu

Sınırların ötesine geçen, radikal ve aşırı olarak görünen şeyler her zaman tepki çeker ama sanatta ve bilimde ilerleme sınırların ötesine geçildiğinde gerçekleşmiştir. Kozmetik cerrahi ideal güzelliği elde etmekten, istenmeyen ırksal özellikleri yok etmeye kadar geniş bir skala vadeder. Bu anlamda tıbbın hedefleri arasında olan iyileştirme ve geliştirme vizyonlarına dayanır. İyileştirme patoloji ve eksiklikler üzerine çalışır, geliştirme ise beden imajını kişinin benlik saygısı yaratımı için sürekli kılar (Leem, 2017:667). Burada üzerinde durulması gereken konu ideal güzeli belirleyen kolektif aklın eril kodlardan oluşmasıdır. Bu kodlar, kozmetik cerrahiyi torna makinesi gibi kullandığının farkında değildir.

Kullandığı güzellik şablonuyla her kadını diğerinin bir benzerine ve replikasına dönüştürmektedir. Kozmetik cerrahi bu standartlarla, Barbie bebek idealine kodlanan kadınların başarısız sayılabilecek görünümlerini de yaratıyor. Geçirdiği estetik ameliyatlarla elde ettiği görünümün diyet, egzersiz ve makyajın sonucu olduğunu iddia eden Ukraynalı model Valeria Lukyanova (Fig. 8), "kadınların büyük çoğunluğunun (% 88,0) estetik cerrahi kullanımları ile ilgili bilgileri arkadaşları veya yakın çevresi ile paylaşmadıkları" (Okumuş, 2017:469) sonucunu doğrulamaktadır. İnsan Barbie olarak da ünlenen Lukyanova'nın görüntüsü "Neredeyse insanlık dışı güzellik" başlığıyla haber yapıldı (Asapphillip, 2020). Medya Lukyanova'yı yaşayan Barbie bebek olarak tanımladı. Bazı küresel haber markalarının yorumları şu şekilde oldu: "Sadece çirkin değil, aynı zamanda gülünç de görünüyor. Bir diğeri şöyle yazdı: Tamamen mükemmel özelliklere sahip bir kadın sıkıcı bir kadındır. Bir başkası sordu: Sağlıksız bir Barbie bebeği gibi görünme saplantısı onun kimliğinin bir parçası mı?" (Sieczkowski, 2012).

Figür 8. Valeria Lukyanova: Ameliyatlardan sonraki görüntüleri.

Bazıları Valeria Lukyanova'yı ideal olmayan bir güzelliğe sahip olduğu konusunda çokça eleştirdi ve sonunda Lukyanova kendini savunmak zorunda kaldı. Hiç kimsenin gerçekte ne yaptığıyla ilgilenmediğini sadece görünüşe takıldıklarını söyledi. Halbuki Lukyanova dış güzelliğin hiçbir anlamı olmadığına inanıyor ve görünüşünü insanların ruhsal gelişimine katkıda bulunmak için kullanıyordu. Kendisini "ışık işçisi" olarak tanımlayan Valeria, iftiraya maruz kaldığından yakınıyordu. Valeria'nın popülaritesi bazı uzmanları harekete geçirdi. Bu tip ameliyatların belli bir yaşta ve ciddiyetle yapılması gerektiğini savunan da kadının toplumdaki metalaşan algısını örnekleyen bir görünümü olduğunu söyleyen de oldu (Sieczkowski, 2012). Barbie, genç kızların bir bebekle oynarken daha yaratıcı bir etkinlik içinde olması için üretilmişti. "Barbie'nin tüm felsefesi, bebek aracılığıyla, küçük bir kızın istediği şey olabileceğiydi. Bu bebek her zaman bir kadının seçimleri olduğu gerçeğini temsil ediyordu" (Patten, 2019). Gerçekten bir kadının etki altında kalmadan yapacağı seçimleri temsil ediyor muydu? Aslında sadece oyuncak bir bebekti ama etkisi bu kadar basit değildi. Bu bebek, küçük bir kız çocuğunun henüz büyümeden nasıl görünmesi gerektiği hakkında onu yönlendiren cinsiyetçi özelliklere sahipti. Doğuştan sahip olunamayan, gerçekçi görünmeyen bir bedeni vardı ve görümünü fazlasıyla abartılı kılan parlak, renkli kıyafetleriyle rahat bir yaşamın içinde modelleniyordu. Valeria Lukyanova belki de küçük bir kızken oynadığı bu bebeğin bilinçaltında yer eden beden imajından etkilenmiş, büyüdüğünde onun gibi olma arzusunu geliştirmişti. Belki de hiç kimse Valeria'ya nasıl görünmesi ve giyinmesi gerektiğini söylemedi ama biri ona oynaması için bir bebek verdi. Bu bebek modeli toplumda kadının nasıl görünmesi gerektiğini simgeliyordu. Her güzel kadın sarışın ve incecik bir bele sahip olmak zorundaydı. Ancak bu özelliklere sahip olan bir kadın rahat bir yaşam sürebilirdi. Toplumun Valeria ve diğer kadınlardan beklediği şey buydu: Barbie gibi görünmesi. Egemen ideoloji önce kadının Barbie gibi görünmesini isteyip sonra da ne kadar çirkin ve gülünç göründüğünü tartışacaktı.

Figür 9. Valeria Lukyanova, *Gerçek hayattan bir Barbie bebek.*

Valeria Lukyanova'yı etki altında bırakan psikolojik ya da sosyolojik pek çok tahminde bulunulabilir. Fakat sağlıklı olan, beden imajını geliştirmek yerine öz değere sahip bir beden bütünlüğünde olmaktır. Valeria vücudunu değiştirme arzusunun birilerinin dikkatini çekmeye yönelik bir girişim olduğunu ifade ediyor. Onlara kendisinde yaratılan güzellik anlayışına göre güzel görünmek istiyor.

Bu anlamda Orlan'ın vücudunu değiştirme arzusuyla bir benzerlik taşıdığı söylenebilir. Orlan'ınki de dikkat çekme üzerine temellenmiş ama bilinen kuralları kökten değiştirme amacını taşıyor.

4.SONUÇ

Orlan'ın ve estetik cerrahiyi kullanan diğer kadınların ortak noktaları vücutlarını değiştirme arzusudur. Orlan'ın performansları tabuları yıkmaya ve onları kökten değiştirmeye yöneliktir (Fig. 2-3). Egemen ideolojinin yarattığı kadın prototiplerini sorgular. Onun güzel tanımı çoğuna göre ideal olmayan bir güzelliktir. Bu noktada standart güzellik anlayışıyla güzel olmak ve onaylanmak - erkek egemen ideoloji tarafından - isteyen kozmetik cerrahiyi kullanan kadınlarla ayrışır. Orlan'ın eserleri transandantaldir; ırk ve cinsiyetin ötesine geçer (Fig. 6-7). "Cinsel sanat olarak tanımladığı sanatı kendi portresidir ancak teknolojinin imkanlarıyla gerçekleştirilir. Biçim değiştirme ve yeniden biçimlendirme arasında gidip gelir. Vücut, artık bir zamanlar temsil ettiği ideal değildir, "değiştirilmiş bir hazır ürün"dür" (O'Bryan, 2005:22). Kadın bedeninin hemen hemen her toplumda tartışılan, üzerinde karar verilen bir meta olması dolayısıyla da Orlan'ın sanatı politiktir. O, kadın bedenini kamusal alandan çıkartır. Kendi bendeni üzerinde karar veren kişi olarak kadını yeniden var eder. Aynı zamanda bedenin erkek baskısıyla değiştirilebilir olmasını rededer. Kadın bedenini eril dünya düzeninden özgürleştirir. Güzel olmadığı için suçlanan, güzel olduğu için de bundan başka bir özelliği olmadığını düşünen eril zorbalığa karşı kadını bağımsızlaştırır. Orlan, kadının estetik ve güzellik kaygısını onay arayıcılık üzerine temellendirmez. Oysaki diğer kadınların kozmetik cerrahiyi kullanma eğilimini onaylanma ihtiyacı belirler. Estetik ameliyatlarla güzel olma ihtiyacını egemen ideoloji yaratır, toplumun kadından beklentisini bu şekilde yönlendirir. Standart güzellik kurallarıyla beden imajını değiştiren kadını benlik saygısını kazanabileceğine inandırır. Valeria Lukyanova, benlik saygısı için insanların ruhsal gelişimine katkı sağlayacak bir beden imajına sahip olmak istemiştir (Fig. 8-9). Bunun için bir dizi estetik operasyon geçirmiş olması onun birilerinin onayını alma ihtiyacını göstermektedir. Fakat onun durumunda, toplumda kabul görmüş güzelliğin temsili olan bir oyuncak bebeğe benzemek, kabul görmeyen bir güzelliğe dönüşmüştür. Lukyanova bu haliyle çirkin, gülünç ve sağlıksız görünmektedir. Bu yorumlar, Orlan'ın performanslarının yarattığı etkiyle benzerdir. Bu iki ismin birbiriyle tamamen alakasız cerrahi girişimlerinin ortak yanları vardır: Vücudunu değiştirme arzusu ve beklentileri sarsmak. Orlan kendi kurallarını, Lukyanova da egemen ideolojinin güzellik kurallarını uygulamış ve ikisinin de güzelliği onaylanmamıştır. İkisi de farklı, tuhaf ve rahatsız edicidir.

KAYNAKLAR

Asapphillip. (2020, Mayıs). g/en/entertainment/. Şubat, 2021 tarihinde erişildi. https://ng.opera.news/: https://ng.opera.news/ng/en/entertainment/9e125481e949f902a884ed0c089ef834

Barone, M., Cogliandro, A., Giuliani, A., Salzillo, R., Moss, T., Tambone, V., & Persichetti, P. (2020). Pilot study about the relationship between body perception and sexuality using the DAS59. European Journal of Plastic Surgery(43), 475–482. biomedia/orlan. (2019, Ocak 22). Ocak, 2021 tarihinde erişildi. www.clotmag.com: https://www.clotmag.com/biomedia/orlan

Bukdahl, E. M. (2017). ORLAN: Hybridity, Creativity, and Emancipatory Critique in the Somaesthetic Art of ORLAN In dialog with Else Marie Bukdahl. The Journal of Somaesthetics, 3(1 ve 2), 6-24.

Cala-Lesina, G. (2011). Orlan's Self Hybridizations: Collective Utopia or Twenty First Century Primitivism? Third Text, 25(2), 177–189.

Chaliakopoulos, A. (2020, Haziran 9). Zeuxis. Ocak, 2021 tarihinde erişildi. The Collector: https://www.thecollector.com/zeuxis/

Faber, A. (2002). Saint Orlan: Ritual As Violent Spectacle and Cultural Criticism. TDR (1988-), 46(1), 85-92.

Ferrando, F. (2016). A feminist genealogy of posthuman aesthetics in the visual arts. Palgrave Communications, 1-12.

Herrington, S. (2016). Beauty: past and future. Landscape Research, 41(4), 441-449. Janatolmakan, M., Andayeshgar, B., Soroush, A., & Khatony, A. (2020). Comparison of the self-esteem between the applicants and non-applicants of cosmetic surgery. European Journal of Plastic Surgery(43), 69-74.

Jeffries, S. (2009, Temmuz 1). artanddesign. Ocak, 2021 tarihinde erişildi. https://www.theguardian.com: https://www.theguardian.com/artanddesign/2009/jul/01/orlan-performance-artist-carnal-art

Kunze, D. (2012). Atlas of the Obverse. Donald Kunze.

orlan-in-the-world. (2017, Ekim 26). Ocak, 2021 tarihinde erişildi. www.slow-words.com: https://www.slow-words.com/orlan-in-the-world/

Leem, S. Y. (2017). Gangnam-Style Plastic Surgery: The Science of Westernized Beauty in South Korea. Medical Anthropology, 36(7), 657-671.

Molina, A., Baker, R., & Nduka, C. (2012). 'What women want' - The UK's largest cosmetic surgery survey. Eur J Plast Surg(35), 607-612. news/magazine-35380469. (2016, Ocak 22). Şubat, 2021 tarihinde erişildi. www.bbc.com: https://www.bbc.com/news/magazine-35380469

O'Bryan, C. J. (2005). C. Jill O'Bryan. Carnal Art: Orlan's Refacing: University of Minnesota Press.

Okumuş, A. (2020). A qualitative assessment of women's perspectives and experience of cosmetic surgery. European Journal of Plastic Surgery(43), 467-474.

Patten, D. V. (2019, Ekim 9). /ikonik-barbie-bebekleri-hakkinda-her-sey/. Şubat, 2021 tarihinde erişildi. https://tr.actince.com/: https://tr.actince.com/ikonik-barbie-bebekleri-hakkinda-her-sey/

Sherry, S. B., Hewitt, P. L., Flett, G., & Lee-Baggley, D. (2007). Perfectionism and undergoing cosmetic surgery. Eur J Plast Surg(29), 349-354.

Sieczkowski, C. (2012, Nisan 26). /living. Şubat, 2021 tarihinde erişildi. www.ibtimes.com: https://www.ibtimes.com/living-barbie-doll-valeria-lukyanova-responds-media-criticism-photos-693301

Swami, V., Arteche, A., Premuzic, T. C., Furnham , A., Stieger, S., Haubner, T., & Voracek, M. (2008). Looking good: factors affecting the likelihood of having cosmetic surgery. (30), 211-218.

FİGÜR LİSTESİ

Figür 1. François-André Vincent (1791), http://www.art3idea.psu.edu/locus/zeuxis.pdf sitesinden 20.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 2. Orlan, Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu (1990) http://oldsite.english.ucsb.edu/faculty/ecook/courses/eng114em/beautyorlan.JPG sitesinden 18.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 3. Orlan, Aziz Orlan'ın Reenkarnasyonu (1990-1993) http://www.medienkunstnetz.de/works/reincarnation/images/3/ sitesinden 18.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 4. Orlan, Ameliyatlardan sonraki portresi (1993) https://evenewsletter.weebly.com/orlan.html# sitesinden 20.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 5. Orlan'ın portresi (1997), https://en.wikipedia.org/wiki/File:Orlan_par_Fabrice_L%C3%A9v%C3%AAque_ 1997-2.jpg sitesinden 03.02.2021 tarihinde alındı.

Figür 6 Orlan, Yeniden Yapılandırma, Kendi Kendine Hibridizasyon (1998), http://www.holmesacourtgallery.com.au/article/orlan sitesinden 12.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 7. Orlan, Yeniden Yapılandırma, Kendi Kendine Hibridizasyon (1998), http://www.holmesacourtgallery.com.au/article/orlan sitesinden 12.01.2021 tarihinde alındı.

Figür 8. Valeria Lukyanova, https://pedia10.com/beauty/top-9-barbie-doll-plastic-surgery-before-and-after-24-pictures/ sitesinden 01.02.2021 tarihinde alındı.

Figür 9. Valeria Lukyanova, http://www.crazecenter.com/2016/12/real-life-barbie-doll.html sitesinden 03.02.2021 tarihinde alındı.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

POSITION OF THE AUDIENCE IN THE ART OF PERFORMANCE: AN EXAMPLE OF MARINA ABROMOVIC

PhD Student Ayse GUNGOR
Yıldız Technical University, Faculty of Art and Design
ORCID: 0000-0003-1736-5076

ABSTRACT
At the present time, art, the locations of the art and the codes about the art change. Instead of typical expectations on the behalf of audience, the works about the art which include the audience grow up. The earlier works about the art were not in touch with the daily lives of the audience. It had turned the audience into passive consumers. Instead of being passive in front of a finished artwork, choosing to involve in the work, or the concepts like experience, interaction, participation, action are being used nowadays. Perceptions of the audience about the art are manipulated and in this way the audience is made to live inside of the work and to be a part of the work. A representative of this kind of art work is Maria Abromovic. The reason of choosing Abromovic in this study is her questioning the artist, her invitation the audience into the world of the artist and her providing a kind of freedom for the audience in order to complete the work. In this study, the relation between the audience and the artist is examined through the performances of 'Ryhthm 0' and 'Imponderrabilia' that belong to Abromovich. to her, the involvement of the audience in the work of art is not enough. Ambromovic ends the privileges of the artist while she starts a dialogue via her artworks. In order to make the work process, the intervention of the audience is necessary. The performance is performed according to the perception of the audience. The artist wants to make people think instead of explaining the idea immediately. He/she does it by setting up a kind of intellectual and sensorial dialogue. In this regard, the perceptions and interpretations of the audience about the work can provide a satisfactory involvement of the audience.
Keywords: Audience, Intervention, Authority, Interaction, Participance, Performance

1.INTRODUCTION
Today, Authority art is percieved through esthetics by the audience. Thefore, a kind of esthetic sense of the existence seems necessary. "An artwork is an original object made by the artist who brings together the very communicational elements for the revival of the work in the minds of the audience (Eco, 2016)." The artwork is re-created with culture, tendencies, individual prejudices of each audience in the understanding process of action-reaction and stimulus patterns. It is seen that the artists of the performance focus on the audience by starting a kind of dialogue via the artwork. The reason of the concentration on the audience can be shown as an increase of the emphasis on the understanding that the audience has an existence by itself. "The art of performance is the hegemon form of the present day, even the core (Kuspit, 2004:134)." For this reason, the artsists want the audience to take place within the art setup and to keep alive the artwork. While the artist produces some kind of fiction via the existence of the audience, he/she can open a way to complete the artwork. In this understanding, the artist "makes an appointment", "has a cooperation", "forms instantaneous crowd" with the audience in order to complete artwork.

The artist sometimes includes the audience into the artwork. "It is observed that in the artwork which is formed with the intervention of the audience, the artists can come across some intervention that he/she doesn't want (Bourrıaud, 2005:35)." It is also seen that in this kind of the artwork some responsibilities are given to the audience. In the art of performance, Marina Abromovic carries out some performances that include a kind of communication with the audience one-to-one. She is an artist who prefers the intervention of the audience in her artwork. She always uses her body in her performances. She forces the limits of the minds. She uses her body as a canvas. By taking some kind of power from the energy of the audience, she completes her work. Ambromovic breaks down the hierarchy between the audience and the artist while she searches the limits of the violence that an artist can experience during the performance. In doing this, she encounters not only her own ego but also the tension of the audience's ego. In this article, the changing position of the audience in present day art and the artist Ambromovic's works that includes the audience in the artwork as an active partner will be focused. "What kind of art is there in preset day?", "what is the position of the audience intervention at the present-day art?", "How is the authority of the artist and the audience in the artwork which is formed by the intervention of the audience?", "what does the intervention of the audience start and when does it end?", "what kind of preperations does an artist have at the encounterances with the audience?" are the research questions that will be searched by focusing the example of Ambromovic.

2. DEFINITION AND PERCEPTION OF THE AUDIENCE

In the artwork of performance the meaning that is produced by the audience is important as well as the intention of the artist. Artistic aura that means the appearence of the artwork is created by the audience. The groups of audience that clusters in front of the image forms a kind of source of the aura. "The aura of the art takes place not in the backworld which the artwork represents or in the form of the work but in the collective form that is produced temporarily (Bourrıaud, 2004:45)." The artwork should be seen as a whole. The aura of the artwork should take the audience inside and the audience should perform the intervention within the effect of this aura. "The meanings reveal themselves physically and at the same time they cause some physical reactions. Consequently, they participate directly in the automatic feedback circle as subjets that are conscious about the object (Fischer-Lichte, 2016)." In this context, Ambromovic leaves the audience some questions and a kind of ambiguity that cannot be answered certainly. Thus, Ambromovic creates a space for an original exchange between the audience and the artist. This original space does not have an interest in true answers or whether the answers of the audience are related with each other. The audience rises to a position that asks questions about the art. The audience leaves to be just "an audience" and becomes an actor who questions and performs the artwork. "The artist has a kind of attitude that makes the participation of the audience compulsory and he/she evaluates this intervention as a fourth dimention of the work (Şahiner, 2013:135)." In this kind of artworks, not only the meaning of the art but also the role and the function of the artist also are reshaped. "The birth of the artist come true at the expense of losing the artist (Harrison and Wood, 2016: 1091)." Ambromovic brings the cultural background, worldview and communicative conditions of the audience into use conciously.

2.1. Artist-Audience and Artwork-Audience Relations

The artist of performance wants to make people think instead of explaining the idea immediately. He/she does it by setting up a kind of intellectual and sensorial dialogue. "According to Duve, each artwork as a whole is a historical and esthetic judge of the artist (Duve, 1987 quoted by Bourrrıaud, 2005:34)." The artist is not a person who is unreachanable, unique or the only owner of the artwork anymore. He/she turns into a person who tries, questions and searches. The privilegeous position of the artist is questioned and the relationship between the audience and the authority is eroded. The audience that looks at the artwork sometimes witness the performance as a passive consumer or sometimes plays a leading role together with the artist. While the audience percieves the artwork, he/she has a close relationship with the creator of the artwork. The audience identifies himself/herself with the artist and the difference between the artist and the audience diappears. The audience participates in the creation of the artwork while he/she identifies himself/herself with the artist. "The artist leaves more space to the audience for the movement, pull him/her to the creation of the artwork and thus the artist provides a kind of pleasure arises from creating an artwork which is an emotion that belongs only to the artist until now (Gombrich, 2015:169)."
As Gombich mentions while the artist makes start a kind of dialogue via his/her artwork, he/she suggests a common space. At this point it is important to remember the idea which tells that each work of art comes into existence with the artist's the relation to the world. The performances of Marina Ambromovic which include the functions of the audience, exchanges with the audience show the creative attitudes of the artist. The meaning of the performance comes from the signs that are put by the artist and the capability of the audience to undersand these signs properly. "The artist can just imagine the end work of the artistic production but the end work is uncertain because the artwork is also formed by the coincidental existence of the audience (Çeber, 2015: 63)." Neither the audience nor the artist can make a final judgement about the performance. Another audience can form a creative transfer by using a critical reaction. The individual understanding of the audience plays a big role in the interpretation of the art. While the audience makes some esthetic judgements like a real artist, he/she puts his/her emotions into a logical image.

3. THE ARTWORKS FORMED WITH THE INTERVENTION OF THE AUDIENCE

The artist of the performance uses the audience in various ways and he/she brings the audience together. According to the changing conditions, the audience makes contributions to form the artwork. "In the strong relationship created between the performer and the audience, what is enacted is a translation–transduction of material and cognitive meanings that results in a redefinition of a subjective and, simultaneously, collective experience of identity. (Demaria, 2004:295)" The artist gives an appointment to the audience in order to perform his/her art, makes cooperation with the audience and thus forms a spontaneous crowd. In her performances, Ambromovic menages her own time, makes appointments in order to prepare the encounters with the audience and by doing this the audience takes participation in the creation of the artwork. Together with the audience that are invited by the artist, the artwork starts and finishes in this event-time correlation.

Picture 1: Gonzales-Tores, “Untitled”, Installation, 1993
https://cubanosporelmundo.com/2017/05/09/nueva-york-obra-felix-gonzalez-torres/

For example, in 1993 at the gallery of Jennifer Flay, Gonzales-Torres had an individual exhibition, named "Untitled". In this exhibition, the artist drew a rectangle using burning light bulb. In addition to that he gave a walkman to each audience in order to give a chance to dance under the lightening cordon in the middle of the gallery. In this way, it is seen that the artist encourages the audience to take a role in the setup, to finish the work and to determine the way. The artist produces a fiction via the audience as a part of the artwork. As an another exaple, Rirkrit Tiravanija can be given. In 1996, Tiravanija prepared an artwork called ‘One Revolution Per Minute’. The work witnessed a tension between the production of the artist and the audience. The audience sits in the centre of a labirent which is circled with banks, catalogues and tapestries. The pictures and the sculptures from 1980s strenght the power of the location. The art arises from the consuming of the food and the maintaining of the daily life of the audience that is provided by the artist. This work brings forward the question of "where does the kitchen end and where does the art start?". This exhibition that is different from the traditional artistic understanding establishes a location that detects daily works in a scenario form. In that way, new connections are established between artistic works and daily human works. For the artist, people turn into some components of the exhibition. The meaning of the exhibition turns into something different from "the crowd" produces like in the case of the cooking. The places where the daily life activities (like eating, resting, reading, speaking) take place turn into locations that the artwork is done. In Tiravanija's exhibition, the audience comes across a process that connects both his/her own life and the art. By working in the kitchen, the artist turns into first active and then passive individual. “For Abramovic, the relationship with the audience was fundamental. The way in which she expressed herself in her works ended up involving the spectators, through empathy, identification, voyeurism or even a certain degree of sadism, when in some works she injured herself or allowed herself to be injured by the public. (Simões &Passos, 2018: 1333)” In 1974, she performance called "Ryhthm 0" Marina Ambromovic had a performance in the gallery of Morra.

The area where the performance was issued and the area where the audience stood were at the same platform. This feature shows that the artist and the audience are at the same level. Near the artist there was a rectangular table with a white tablecloth. There were 72 objects on the table in order to be used by the audience on the body of the artist. While some objects were not harmful (like rose, apple, lipstick, camera, bread, wine etc.), others were harmful (like lancet, metal pipe, chain, gun, sew, knife, whip, axe and so on). The harmful objects could give pain or can cause death. The body of the artist was in the center position of the artwork. The reach to the objects by the audience was not restricted. Instead of restriction, the objects were allowed to be touched and used by the audience over the body of the artist. The artist invited the audience to a specific behavior and then she let them free to make intervention.

Picture 2: M. Abromovic, "Imponderabilia", Performance,1977
(http://www.finkandtheelcontemporary.com/makeartandcry/ **)**

Another work of Ambromovich belongs to the year of 1977. It was in Italy Communale d'Arte Moderna with her partner named Ulay. The name of the perftormance was "Imponderabilia". In this performance, Ulay and Ambromovic stood at the door of the gallery as naked. The door was very narrow and they stood as they were looking at each other. "This standing materialized the question that whether the first meeting of Marina and Ulay was a treshold in each other's lives (Döğer, 2016)." The location represents an emotional symbol in the performance. " 'treshold' was used and reified without losing its allegoric and metaphoric meaning (Aksoy, 2014)." The artists who stood at the entrance door of the gallery made the audience to decide about two things. First one is about the entering into the location. The second decision is about which artist they would prefer to face. The social codes about the nakedness makes such decisions critical. While the audience was coming into the museum, it was seen that they chose to face with Abromovic and they did not make any eye contacts with the artists. It shows that the audience thought that naked Ambromovic was less dangerous than naked Ulay. Only a few of the audience that passed through the artists turned and looked at back. "Concerns about patron reactions likely led to the cautious double entrance – one "adventurous" one "safe." The fact of the choice, which so changes the meaning of the work, says volumes about the contested space performance art occupies in large, traditional institutions in this century. (Stern, 2013:15)" While Ambromovic was giving a role to the audience, she was also providing a chance to complete her artwork. However, the artist sometimes comes across some unwanted interventions of the audience. At this point, there is a role which is played by the audience different from what the artist intended to be played.

3.1. Unwanted Interventions and The Responsibilities of the Audience

When the audience is included into the artwork and freed, the problem of the boundries of audience participation starts. "Today, the priviliged position of the artist is questioned and the audience-authority relation is eroded. (Gen, 2013)." The process that causes any interaction turns into surprises shows the level of the abandonment which is issued by the artist about his/her priviliged position. There can be some interventions of the audience which the artist doesn't want. This kind of intventions may happen during the creation of the artwork, before the exhibition of the work or during the exhibition. Another example of this kind of unwanted audience intervention is Yan Yinhong's performance called "One Person's Battlefield". During the performance, the artist was abused with kisses and touches of a man but the audience were continuing to watch and to take the event into the camera. This work shows that the society is insensitive to abuse and violence against women. The artist shows that the society is accustomed to such abuses and violence in a way that it doesn't even make any interventions. The work of Gonzales-Torres with the bulks of candies is about the death of his boy friend due to the AIDS. "It is an abstract thinking of telling about losing a beloved one. The candies are the things that can never end while they are lessened and distributed constantly (Bourriaud, 2005)." The audience come across some setups that make him/her decide. As in the example of Gonzales-Torres, there is a permission for the audience to take some of the work. However, when each audience benefits from this right, there won't remain any artwork for the exhibition. The artist speaks to the emotion of the responsibility on the behalf of the audience. The artist wants the audience to understand that such kind of behavior causes to destroy the artwork.

Picture 3: M. Abromovich, "Ryhthym 0", Performance, 1974
(http://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/rhythm-0-125
https://minyilee.wordpress.com/2013/02/20/marina-abramovic-rhythm-0-1974/
https://blogs.uoregon.edu/marinaabramovic/2015/02/10/rhythm-series-1973-74-2/)

In the performance of "Rythm 0", Ambromovic leaves the control of the tools that are left on the table to the audience. There is a poster in front of the artist that carries the sentece of "You can do anything you want to the artist". At first, the audience participated in the performance shyly and modestly (like touching, kissing, giving rose etc). Then, the audience started to be violent and made serious injuries to the artist (like tearing the clothes, cutting her neck with a razor, pointing a gun etc.). "The performance awakened attention to human behavior, evidencing the instinctive and violent character of being. Aspects such as tyranny, superiority, and domination appeared to suggest elements of human nature. (Carvalho, Peruzzo&Gottardi, 2018)." With the intervention of an audience, the performance was ended. The artist didn't make any movements and let the audience harm herself. "Ambromovic wanted to show up the "passive anger" in this work (Şahin ve Yağcı, 2011)." Before the performance, the artist placed a note into the gallery which says "I am a subject" and by doing that she questioned the relationship between gender and herself.

At the end of the performance, the injured body of the artist showed the wildness of the audience to the audience. At the same time, the audience faced with the woman who shows the objectivity and puts themselves into a position that watch their own performance.

CONCLUSION

Today, the artists make performances that show up the audience in the context of meaning and expression. Ambromovic ends the privileges of the artist while she starts a dialogue via her artworks. She suggests the audience to involve into the artwork or in her artworld. She forms a movement chain with the function of the audience, the place of the audience, the creative thinking of the audience in this exchange artwork. While she offers a kind of freedom to the audience, she provides a chance to give an answer to the inner motive[1]. The audience starts to imagine not only the problem that the artist puts forward but also the limits of the body. The participation of the audience completes the schema that is given by the artist. It is observed that the participation gives the audience the right to sign the aesthetic contract which the artist always keeps for himself/herself. The authority relationship between the artist and the audience is tried to be eliminated and the function of the artist is reshaped today. The audience not only chooses the meaning among the possible meanings but also he/she intervens the artwork directly as in the case of Ambromovic's "Ryhthm 0" and "Imponderrabilia". Ambromovic criticizes the old system and the turning of the woman into a merchandise good by visualization. In her all performances which are single or together with her partner Ulay, she uses her bodys as an action area. Ambromovic has performances which measures the limits of bodily pain or endurance. Her performances are also depended on the observation of the effects of the pain on the audience. She puts her body in an transcendent area and shares her bodily experiences with the audience. While she is searching the limits of the violence, she abolishes the hierarchy between artist and the audience. She experiences together with the audience both the burden of her personality and the personalities of the audience.

BIBLIOGRAPHY

Aksoy,O.A.,(2014) Performans Sanatında Beden- Mekan İlişkisi, Retrieved: 09.12.2018 http://www.artfulliving.com.tr/detay/performans-sanatinda-beden--mekan-iliskisi

Bourrıaud,N.,(2004) Postprodüksiyon , Nermin Sayırbaşlı (Çev.) Bağlam, İstanbul.

Bourrıaud,N.,(2005) İlişkisel Estetik, Saadet Özen(Çev.) Bağlam, İstanbul.

Carvalho, Carla&Peruzzo, Leomar& Gottardi, Pedro (2018) Poetics of the Body in Artistic Creation in Marina Abramović and Elke Hering, Revista Brasileira de Estudos da Presença, Vol.8, No. 4 Oct./Dec. http://dx.doi.org/10.1590/2237-266076111

Çeber,T.,(2015) Sanatın Deneyimlenme Koşulları: Günümüzde Katılımla Tamamlanan Sanat, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü (Published Proficiency in Art Report)

Demaria, C.,(August 2004) The Performative Body of Marina Abramović: Rerelating (in) Time and Space. European Journal of Women's Studies, Volume: 11 issue: 3, page(s): 295-307 https://doi.org/10.1177/1350506804044464

[1] The thing that determines any motivation or behavoir.

Döğer, D.,(2016) Performansın Sınırlarını Zorlayan Kadın: Marina Abromovic, Retrieved: 09. 12. 2018, https://gaiadergi.com/marina-abramovic/

Eco, U.,(2016) Açık Yapıt, Tolga Esmar (Çev.) Can Yayınları, İstanbul.

Fischer-Lichte, E. (2016) Performatif Estetik, Tufan Acil (Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul

Harrıson, C. ve Wood, P.,(2016) Sanat Ve Kuramları 1900-2000 Değişen Fikirler Antolojisi, Sabri Gürses (çev.), Küre Yayınları, İstanbul.

Gen, E., (2013,02 Eylül) Etkileşim, Taciz, Vandalizm? Çağdaş Sanatta Katılımcılık ve İlişkisellik Üzerine Bazı Sorular, E- Skop Dergisi, Retrieved:18 November 2018, http://www.e-skop.com/skopbulten/etkilesim-taciz-vandalizm-cagdas-sanatta-katilimcilik-ve-iliskisellik-uzerine-bazi-sorular/1469

Gombrich, E.,H.,(2015) Sanat ve Yanılsama, Ahmet Cemal (Çev.), Remzi Kitapevi, İstanbul.

Kuspit,D.,(2004) Sanatın Sonu, Metis, İstanbul.

Simões, Lília ve Passos,Maria Consuêlo(2018) The Performance Art of Marina Abramovic as a Transformational Experience, Sciantific Reserch Publishing, 9, 1329-1339 DOI:10.4236/psych.2018.96081

Stern, C., (2013) The artist is present in the bodies of many: Reperforming Marina Abramović, Agon, 6, 1-22, doi.org/10.4000/agon.2739

Şahiner ,R.,(2013) Sanatta Postmodern Kırılmalar, Ütopya Yayınevi, İstanbul.

Şahin, D. ve Yağcı,M.M.(2011).Beden Sanatında Bir Kadın: Marina Abramoviç**,** Sanat ve Tasarım Dergisi, Özel sayı,23.

Yılmaz, Ö.,(Şubat 2015) Düşünmen Yetmez, Artunlımıted Dergisi, Sayı,30

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GÖLLER BÖLGESİ PİŞMİŞ TOPRAK KÜLTÜRÜNDE KADIN

Doç. Dr. Serap ÜNAL
Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik ve Cam Bölüm Başkanı
ORCID: 0000-0003-2407-1789

ÖZET

İnsanlık, yaşı tam olarak bilinemese bile on binlerce yıl belki de milyonlarca yıl hem düşünsel ve hem de fiziksel evrelerden geçti. Bir yandan yaşama tutunmaya çalışırken bir yandan da yaşamını sorguladı. Kendi türeyişi de dâhil üretimin ve bereketin farkına vardı ve bunları kültsel bir anlayış içerisinde değerlendirdi. Toprağın bereketini yine toprak gibi üreten ve doğuran kadınla özdeşleştirdi. Bunların sonucunda da topraktan yaptığı kadına taptı, onu tanrıçalaştırdı.

İlk devrimsel süreç olarak da kabul edilen Neolitik Dönem, aynı zamanda insanın pişmiş toprakla yakından tanıştığı onu şekillendirerek üretime soktuğu ve birçok gereksinimini karşıladığı bir dönemdir. Bu dönemin diğer önemli bir özelliği de kadının ön plana çıkmasıdır. Kadının doğurganlığının, toprağın bereketi ile özdeşleştirilmesi, bununla birlikte besleme yeteneği, pişmiş toprak kap yapımı vb. özellikleriyle kısaca her konuda üretkenliği onun toplumsal konumunu yükseltti. Özellikle bu dönemde, önceleri avcılık dönemlerinde av silahlarının erkeğin elinde olmasıyla erkeğin önde olduğu yapının, yeni dönemde besin üretiminin ve yapımının kadına geçmesiyle artık hâkim unsur kadındır.

Anadolu'dan Ön Asya'ya kadar uzanan coğrafyanın binlerce yıllık geleneği ve üretimi olan çömlekçilik, Anadolu'da özellikle tarih öncesi yoğun örneklerinde olduğu gibi Göller Bölgesinde de kendine özgü betimler sunmaktadır. Hava, su, toprak ve ateşin insanla bütünleştiği pişmiş toprak üretiminde kadın, kendine özgü gereksinimlerini karşılamak hem üretici hem de saygıyla betimlenen modeldir.

Hacılar, Kuruçay, Bademağacı, Höyücek ve hemen yanı başında Çatalhöyük gibi önemli neolitik yerleşmeleri içinde barındıran Göller Bölgesi, arkeolojik boyutta seramik-kadın ilişkisinin çok güzel örneklerini verdiği gibi etnografik ve geleneksel boyutunda da kesintisiz gelen bu oluşumu cömertçe sergiler.

Kadınla başlayan ve eylemsel biçemi halen günümüze kadar neredeyse hiç değişmeden süregelen çömlekçilik kültürü, devam eden modern süreçte kadını çağdaş seramik sanatında da ön plana çıkarmıştır. Yani günümüzde de kadın, binlerce yıldır kendine yakın bulduğu malzemeyi terk etmediği gibi onu sahiplenmiş, en iyi biçimde yorumlamıştır. Zira geleneksel kapsamda bu gün Anadolu'da hala yaşamakta olan çömlekçilik zanaatında de olduğu gibi günümüz çağdaş seramik sanatçılarının çoğu kadındır.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMAN IN THE LAKE REGION TERRACOTTA CULTURE

ABSTRACT

Humanity has gone through both intellectual and physical phases of tens of thousands of years, perhaps millions of years, even if its age is not known exactly, and questioned its life while trying to hold on to life. It realized production and abundance, including its own formation, and evaluated them in a cult manner. It identified the fertility of the land with the woman who produced and gave birth like soil. As a result, he worshiped the woman he made from the soil and made him a goddess.

The Neolithic Period, which is also considered as the first revolutionary process, is also a period in which people met closely with terracotta, shaped it, put it into production and met its many needs. Another important feature of this period is that women stand out. Identifying the fertility of the woman with the fertility of the soil, along with that, the ability to feed, making a terracotta pot, etc. In short, its productivity in every aspect has raised its social position. Especially in this period, the dominant factor is now women, when the structure where the male is in the lead with the hunting weapons in the hands of the men in the hunting period, and the food production and production in the new period, the woman.

Pottery, which is the tradition and production of thousands of years of geography extending from Anatolia to Asia Minor, offers its own descriptions in the Lakes Region, as in Anatolia, especially in prehistoric examples. In the production of terracotta, where air, water, soil and fire are integrated with man, the woman is both a producer and a model depicted with respect to meet her unique needs.

The Göller Region, which contains important Neolithic settlements such as Hacılar, Kuruçay, Bademağacı, Höyücek and right next to Çatalhöyük, generously exhibits this formation, which is uninterrupted in ethnographic and traditional dimensions, as well as very beautiful examples of ceramic-woman relationship in archaeological scale.

Pottery culture, which started with women and whose operational style continues almost unchanged until today, has brought women to the forefront in contemporary ceramic art in the ongoing modern process. In other words, today, the woman has not abandoned the material that she found close to her for thousands of years, but also embraced it and interpreted it in the best way. Because, in the traditional context, most of today's contemporary ceramic artists are women, as is the pottery craft that still lives in Anatolia today.

GİRİŞ

Kadının ilk ifade edildiği malzemelerden biri seramiktir. Hava, su, toprak ve ateşin insanla bütünleştiği pişmiş toprak üretiminde kadın, kendine özgü gereksinimlerini karşılamak hem üretici hem de saygıyla betimlenen modeldir. Çatalhöyük, Hacılar, Çayönü, Hallançemi gibi dünyanın en eski yerleşmelerine sahip Anadolu coğrafyası, arkeolojik boyutta seramik-kadın ilişkisinin çok güzel örneklerini verdiği gibi etnografik ve geleneksel boyutunda da kesintisiz gelen bu oluşumu cömertçe sergiler. Günümüzde devam eden modern süreçte kadını, çağdaş seramik sanatında yine ön planda görmekteyiz. Yani günümüzde de kadın, binlerce yıldır kendine yakın bulduğu malzemeyi terk etmediği gibi onu sahiplenmiş, en iyi biçimde yorumlamıştır. Zira geleneksel kapsamda bu gün Anadolu'da hala yaşamakta olan çömlekçilik zanaatında de olduğu gibi günümüz çağdaş seramik sanatçılarının çoğu kadındır.

Diğer yandan toplumsal ve kültürel sistemin önemli öğelerinden olan "sanat" içinde kadını yok saymak elbette olası değildir. Zira kadın olmadan sanatı, sanat olmadan kadını düşünmek olanaksızdır. Kadın sanatsal yaratıcılığın gerek nesnel ve gerekse öznel üyesi olarak, yeri gelmiş esin kaynağı olmuş, yeri gelmiş istek ve beğenileri sanatı ve sanatçıyı etkilemiş ya da bizzat kendisi yaratıcı olarak tarih boyunca sanatla mutlaka iç içe olmuştur.
Kadın; olmadığı zaman toplumsal yaşamın da olmayacağı gerçeği doğrultusunda, vazgeçilmeyecek bir biçimde üyesi olduğu kültürel ve toplumsal yaşamda, hemen her dönemde rol etkinlikleri değişse de, çok önemli bir varlık olmuştur. Bu kapsamda kadın, sanat ve kültür alanında öznel ya da nesnel olarak mutlaka ifade edilmiştir.
Paleolitik - Neolitik Çağlardan itibaren günümüze kadar ulaşabilen kadın objeleri bize çok şeyler anlatır. Yaklaşık aynı dönemlerde, Asya ve Anadolu'da (Küçük Asya-Asia Minor) var olan ana tanrıça kültü ve anaerkil (maderşahi) sosyal yapı, kadının modern insanın başlangıç dönemlerindeki yeri açısından oldukça önemlidir.

Tarih Öncesi Kadın Betimlemeleri

Tarihöncesi çağlarda ilkel yaşam şartlarına sahip insan toplulukları birbiriyle yakın ilişkiler içine girdi ve olasılıkla tüm eski dünyada ortak bir din kavramını ilk kez kadının çıplak bedeni üzerinde yaratarak onun, kabartma, oyma ve resim olarak betimlerini yaptı. Kadınlık simgelerinin ilk betimi 30 bin yıl öncesine kadar iniyor. Fransa Dordone'da mağara duvarlarına yapılmış oldukça büyük boyutlu yuvarlak ve üçgenimsi, alt tarafı noktalı bezemeler ilk kez Leroi-Gourhan tarafından kadınlık simgeleri olarak yorumlanmıştı. M.Gimbutas ise aynı bezemeler için "kozmik güçle dolu rahimler" ve "yaşam suyunun kaynağı" yorumlarını getirdi. Kadınlık simgelerinin yanında yine Paleolitik Dönemde üretilmiş az sayıda kadın heykelciği, Avrupa'nın güneyinde özellikle İtalya – Fransa – İspanya arasındaki mağaralarda bulundu. Başlıca örnekleri Willendorf, Lespugues, Brassempouy gibi buluntu yerlerinden tanınan ve "Venüs" sıfatıyla adlandırılan bu kıymetli heykelcikler, "ana tanrıça" inancının üretime dayalı günlerden çok önceleri başladığını göstermekte.[1] Bu "Venüs" ya da "Ana tanrıça" heykelciklerinin doğanın büyük güçleri olan bereketi ve yaşamın doğuşunu simgeledikleri sanılmaktadır.[2]

Figure 1 Willendorf Venüs'ü

Ortalama 30 bin yıl öncesine gidip, Eski Taş Devri kültür ifadelerinin bulunduğu yerlerin haritasını incelediğimizde, işaretlerin Atlantik'ten ve Akdeniz'den tüm Avrupa'yı kat ederek, Sibirya'ya dek uzandığını görürüz. Başlıca eserleriyle Pirene bölgesinde konsantre olmuş mağara ressamlığına karşı, kadın heykelcikleriyle ilgili buluntular, tüm alanlara yayılmıştır. Birbirinden iyice uzak buluntu yerlerindeki parçaların bile stil benzerlikleri – hepsinden önce de "Willendorf Venüs'ü" ve Willendorf'dakinin kız kardeşleri gibi etki bırakan Don kenarındaki Gagarino'da bulunan her iki figür dikkati çekmektedir.

[1] Aydıngün Şengül, Tapınç Heykelcikleri, Arkeoatlas Doğan Burda Rizzoli Dergi ve Yayıncılık, Sayı:3, İstanbul, 2004, s.136.
[2] Braidwood Robert J., Tarih Öncesi İnsan, (Çeviren, Mark Glazer, Duygu Arısan Günay), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1995, s. 106.

Her ne kadar her iki halde de natüralist gibi görünen resim stiliyle karşılaşıyorsak da, bunun tıbbi-antropolojik açıdan iddia edildiği gibi Eski Taş Devri'ndeki birini ya da o devirdeki kadın tipini aksettirmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. İleri gebelik dönemindeki karnı ve diri göğüsleriyle, etine dolgun kadın, devam eden hayatın garantisi olarak şüphesiz ki gebe kalan ve doğuran cinsiyeti vurguluyordu. Gebe kalma, doğum ve yeniden doğma için eski ve saygı duyulan bir semboldü.[3]
Tarıma dayalı toplum yapısına geçilmeden yani Neolitik Dönemin çok öncelerinde, mağara resimlerinde avın, av hayvanlarının ve kadının resmedilmesini ve bu iki ana temanın ön plana çıkarılmasını salt sanatsal anlatıma dayalı bir anlayışla sınırlayamayız. Bu resimler yaşamın sürdürülmesine dair resimlerdi. Zira av ve av hayvanları beslenerek hayatta kalmanın, kadın da doğurmak suretiyle insanoğlunun devamını sağlayan semboller olarak resmedilmişlerdi.
Bu figürlerin salt anlatıma yönelik ya da ilk dini motifler olup olmadığı konusunda çeşitli görüşler ve tartışmalar olmasına karşın, ölümün dünya üzerinde bireysel son bulma olması ancak neslin kadınla devam ettirilmesi, dinsel etkide kadını başköşeye oturtmuştur.

Göller Bölgesi ve Çevresi Erken Seramik Kültüründe Kadın

Yaşadığımız toprakların adından da anlaşılacağı gibi Anadolu ve Anadolu'nun ana tanrıçaları, bulunduğumuz coğrafyanın ne denli anaerkil olduğunu anlatmaya yeter.
Küçükasya dediğimiz bugünkü Türkiye, tarihin ilk çağlarından beri insan kitlelerinin geçiş ülkesi, çeşitli ulusların çatıştığı alan ve giderek için kaynayıp eridiği bir pota olmuştur[4]. Küçükasya, Büyük Asya kıtasının sadece bir uzantısı, bir devamı değil, aynı zamanda bir modelidir. Eskiler, Küçükasya - Asia Minor adını vermekle, burasının büyük Asya'nın biçim ve çizgilerini tekrarlayan bir yer olduğunu belirtmek istemişlerdir.[5] İnsanoğlunun avcılıktan ve toplayıcılıktan yerleşik düzende, hayvancılık ve tarıma geçtiği Neolitik Dönemde gereksinimleri de değişti.
Anadolu Prehistoryasının en yoğun yaşandığı alanlardan olan "Göller Bölgesi" aynı zamanda komşusu Çatalhöyük'le birlikte "Ana tanrıça Kültü "nün en belirgin örneklerini bize sunar. Ürettikleri besinlerin belli aralarla kullanılması için saklanması, pişirilmesi gerekiyordu. Neolitik Çağın en eski ve en belirgin buluntularını veren Anadolu'da en büyük Neolitik yerleşme (Mellart;1988:75) olarak bilinen Çatalhöyük (M.Ö.6500-5650) Seramikli Neolitik Dönemin de anavatanıydı.
Göçebe toplumlarda, bütün bu işler için gerekli araç ve gereçler yoktu; onların yıllık tahılı yanlarında taşımaları da mümkün değildi. Böyle bir göçebelik için henüz ne evcil at vardı ne de tekerlekli araba! Yabanıl buğday ve arpanın bolca yetiştiği yörelerde, beslenme sorununun çözümü, şüphesiz sürekli yerleşmeyi gerektiriyordu Yabanıl ot ve tohumların hasadı, depolanması, öğütme ve pişirilmesi için gerekli araç ve gereçler, bu yerleşmelerde saklanabilir ve zamanı gelince kullanılabilirdi. Çanak ve çömlek yapımı, bu koşullar altında, yine bu yörede başlamıştır.[6]

[3] Uhlig Helmut, Avrupa'nın Anası Anadolu, (Çeviren, Yasemin Bayer), Telos Yayıncılık, İstanbul, 2001, s.26.
[4] Ceram C. W., Tanrıların vatanı Anadolu, (Çeviren, Esat Nermi Erendor), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999, s.9.
[5] Ceram C. W., age, s. 10-11.
[6] Güvenç Bozkurt, İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1979, s. 188.

Tıpkı kumaş üretiminde olduğu gibi, seramiğin bulunuşunun da kadınların çabalarıyla gerçekleşmiş olduğuna dair hiçbir kuşku bulunmamaktadır. Ancak bu gerçeklik, erkeklerin hiçbir şekilde üretime katkıda bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Kaldı ki kadınların figürleri ve hatlarıyla ilgili çizimler, erkekler tarafından üretilmiş olabilir.[7]

Neolitik Çağda Akeramik Dönem, yerini Keramik Döneme bırakarak günümüze kadar yaklaşık 9000 yıllık sanat ve üretim sürecini başlatmıştır. Önceleri salt gereksinimler karşılığı daha sonraları ise birincil gereksinimlerin yanında, duygu, inanç, düşünce ve toplumsal değerlerin anlatımında bir araç olarak üretilmiştir. Anadolu insanının, çamurun plastik özelliğinden yararlanarak kap-kacak dışında seramik üretmesi de çok uzun sürmedi. Konya Çatalhöyük'te çıkartılan dinsel gereksinimlerini betimleyen Ana Tanrıça heykelleri (idoller) bu değişimin ilk örnekleridir.

İnsanoğlunun yaşamında beliren yenilikler çok geçmeden etkisini sanatta da göstermiştir. Avın önemini yitirmeye başlamasıyla artık eskinin büyük av panoları unutulmuş, bunun yerine üretimle ilgili olarak kadının doğurganlığı ön plana geçmişti; onları besleyen Toprak Ana gündeme gelmişti. Bu dönemin gelişkin figürünlerinde ana konu iri badem gözlü, şişman ve ana tanrıça ile çocuğudur. Figürünler genellikle kilden ender olarak da taştandır.[8]

Pişmiş topraktan grup heykellerinin yanı sıra, adağına göre kabaca yapılmış oturan insan ve hayvan heykelcikler de bulunmuştur. Kült heykellerinin tapınakların içinde bulunmasına karşın, ikinciler tapınakların dışında ve ender olarak da duvarlardaki çıkmalara yapışıktı. Heykeller bizim Çatalhöyük'teki Neolitik toplulukça tapınılan tanrıları tanımamıza yardımcı olur. En önemli tanrı, genç bir kadın, doğum yapan bir anne ve yaşlı bir kadın olmak üzere üç ayrı aşamada betimlenen bir tanrıçadır. Tanrıçanın insan biçiminde betimlenmesine karşın, Tanrı yalnızca boğa veya koçbaşı biçiminde görülür. Açıkça anlaşılacağı gibi, tapınaklar bir bereket kültünün sergilenmesine ilişkindir.[9]

Litvanya asıllı Amerikalı kadın tarihçi Marija Gimbutas'da Çatalhöyük'ü bu kapsamda çok önemli bir Ana Tanrıçalar yerleşmesi olarak görür. Marija Gimbutas'ın Ana Tanrıçalar egemenliği tezi için en önemli dayanağını, Çatalhöyük'te ortaya çıkarılmış bir heykelcik oluşturuyor. M.Ö. 7 binli, 6 binli yıllarda bu bölgede, yüksekçe tepelerin üzerinde sunak ya da tapınaklar yapılıyormuş. Bu tapınakların duvarlarında da, av ve cenaze sahneleri resmedilmiş. Resimlerden kafaları olmayan bir grup erkeği dev akbabalar izliyor. Sunak ve tapınaklarda çok sayıda şişman kadın heykelciği de bulunurmuş. Bu tapınaklardan birinde, bir tahıl kutusunun içinde, 12 cm. boyunda bir kadın heykelciği bulunmuş. Bir kadın irisi koltukta oturuyor (Koltuk, bir hükümdar tahtı). Koltuk başlarında iki leopar var. Kadın doğum yaparken tasvir edilmiş ve çocuğun başı görülüyor. Leopar ve akbabaların dışında, Ana Tanrıçaya kimi zaman boğaların da eşlik ettiği görülüyor. Boğaların, sadece başları duvarlara resmedilmiş.

Figure 2 Leoaparlı Kadın, Çatalhöyük

[7] Uhlig Helmut, age, s. 59.
[8] Sevin Veli, Anadolu Arkeolojisi, Der Yayınları, İstanbul, 1990, s. 58.
[9] Mellaart James, Yakındoğu'nun En Eski Uygarlıkları, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1988, s.83.

Bu yönde düşünen tarihçilere göre, o dönemlerde "kadın egemen bir dinsel yaşam biçimi" olduğu kesin. Çatalhöyük'teki doğum yapan kadın ile ölümü simgeleyen akbabalar gibi, bir dinsel düşünüşü, bir miti ya da gerçeğin kendisini anlatıyor gibi.[10]

Figure 3, 4, 5 Çatalhöyük ve Hacılar Figürünleri

Çatalhöyük'le birlikte pişmiş toprak kültürünün en güzel örneklerini veren Hacılar'da da gelişmiş sanatsal seramik kaplarla birlikte ana tanrıça heykelciklerine rastlamaktayız. M.Ö.6000'nin ortalarında, özellikle Çatalhöyük ve Hacılar'da yapılanlar çok başarılı olup insanoğlunun seramik konusunda ortaya koyduğu ilk sanat yaratılarıdır (Akurgal,1997:8). Yerel bir kültün varlığı, her evde bulunan, pişmiş topraktan yapılmış, ayakta duran yassı kadın heykellerinden anlaşılmaktadır. Tanrıça bir veya iki leoparın üzerine oturur veya ayakta dururken bir leopar yavrusunu tutar. Ya tek başına veya bir çocukla birlikte ayakta, otururken, çömelmiş, diz çökmüş veya yatarken betimlenmiştir. Bazen çıplaktır, bazen de beyaza boyanmış bikini mayo benzeri bir giysi veya uzun çizgili bir elbise giymektedir. Genç gösterildiği heykellerde, saçları atkuyruğu yapılmıştır ve az giyimlidir. Daha yaşlı gösterildiklerindeyse çıplaktır ve saçları topuz yapılıp toplanmıştır. Gözler kazımadır. Hiç ağız işlenmemiştir.[11]

Hacılar ve Çatalhöyük'te yapılan kazılarda tanrı ananın yüzlerce heykelciği bulunmuştur. Tanrı ana özellikle doğum yapma sırasında tasvir edilmiştir. Tanrı ananın doğum yapma haliyle çok sık tasvir edilmiş olması, ona, özellikle insanlığın devamlılığını sağlayan, bereket ve çoğaltımın sembolü olarak tapıldığını anlatmaktadır. Çıplak tasvir edilmiş kadın heykelciklerine Yeni Taş Devri'nde, birçok Akdeniz ve Yakın Doğu ülkelerinde rastlanması, ana tanrıçanın yeryüzünün bu bölgelerinde egemen olduğuna işaret etmektedir.

[10] De Saint-Blanquad Henri, Tanrıların Kadın Olduğu Zaman, Sciences&Avenir, Haziran 1990 (Çeviren, Kunter Kunt), Bilim ve Teknik, Aylık Popüler Bilim Dergisi, Kasım -336, Ankara, 1995, s. 22-23.
[11] Mellaart James, age, s. 100.

Doğum yapma durumundaki ana tanrıçanın iki leopar arasında yer alması, sonraları Hitit Devri'nden, Roma Çağı bitimine değin rastlayacağımız Kybele adlı tanrı kadının bu ilk şekli ile M.Ö7. Binde Orta Anadolu'nun güney bölgelerinde ortaya çıktığını anlatmaktadır.[12]
Aslında Çatalhöyük'te hem erkek hem de kadınlardan oluşan heykelciklerin bulunmasına rağmen onlarca yıl neden yalnızca Çatalhöyük'ün ana tanrıçasından söz edilmiş, "Çatalhöyük baba tanrıları" görmezlikten gelinmişti? Üstelik neden yalnızca erkekler mermer ve taştan yapılmışlardı? Pek çok kişiye göre, kilden yani topraktan yapılmış figürinler, "bereket ve toprak arasında bir bağlantı kuruyordu". Ancak, Papathanassopoulos ve P.J.Ucko gibi bazı bilim insanları ise bu görüşe karşılar. Kili beğenmeyip ucuz ve kolay bir malzeme olarak görüyorlar. Bu durumda "tanrı yorumuna ters düştüğünü" belirterek, kil yerine ulaşılması ve işlenmesi zor, sert dayanıklı kalıcı sade ve şeffaf bir malzeme olan mermerin sanki bir başka dünyadanmış gibi sonsuzluk ve ölümsüzlük hissi verebilmesini daha tanrısal olarak yorumluyorlar.[13] Ne var ki Anadolu, adından da anlaşılacağı gibi tanrılarından ziyade tanrıçaları ile anılmaktadır. Diğer taraftan, ölüyle birlikte gömülen hediyeler arasında seramik objeler çok daha yoğundur. Bu da kutsallık kapsamında, doğum ve ölümün önemi göz önünde bulundurulursa, mezar hediyelerinin en değerli malzemelerden olması gerektiğini gösterir. Nitekim öyledir de. Mezar hediyeleri arasında seramik form ve kaplar diğer kıymetli objeler arasında önemli bir yer tutar. Bununla birlikte, çeşitli kült törenlerinde de pişmiş toprak objelerin sık kullanılması bilinen bir olgudur. Tüm bunlar da, eski âlimlerin dört unsur (enasır-ı erbaa – Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz.) diyerek oluşuma ilişkin kutsiyet yükledikleri hava, su, toprak ve ateşin insanla bütünleşmesiyle meydana gelen seramiğin kültsel önemini vurgular. Bu nedenle doğuran kadının kutsallığı ile tanrıça olarak betimlendiği pişmiş toprağın kutsallığı arasında mutlak bir ilişki vardı.
Tümüyle kadın heykelciklerinde olduğu gibi, seramikte de dinsel, kutsal bir başlangıç noktasının varlığını kabul etmek zorundayız.[14]
Seramik ya da diğer bir deyişle pişmiş toprağın kadınla özdeşleştiği ilk sanatsal ve betimsel örnekler olan üç boyutlu tanrıça heykelcikleri, M.Ö. 3.bin yılbaşlarında yine pişmiş topraktan yapılmış, yassı, çoğu kez kemanı andıracak biçimde stilize edilmiş idollere ve figürünlere dönüştürülmüşlerdir. Aynı zamanda bu plastik sanatın, üç boyuttan iki boyuta indirgenmesi, günümüz modern sanatının başlangıcı da sayılarak soyut sanata geçiş bağlamında önemli bir başarı olarak kabul edilir. İdoller, figürünlere göre daha küçük ve sayısal olarak daha fazla üretilmişlerdir. Bu da idollerin aynı zamanda takı olarak taşınabilir özelliklerini de gösterir. Anadolu'nun tarih öncesi kutsal öğeleri olan idol ve figürünler, M.Ö. 2000 başlarından itibaren sahneden çekilirler.

[12] Akurgal Ekrem, Anadolu Kültür Tarihi, Tubitak Popüler Bilim Kitapları 67, Ankara, 1998, s. 5-8.
[13] Aydıngün Şengül, age, s.137.
[14] Uhlig Helmut, age, s. 56.

Figure 6. Göller Bölgesi, Hacılar, Kuruçay ve Çatalhöyük idolleri

Dişi tanrıya tapınma âdeti Anadolu'da daha Yeni Taş Çağı (Neolitik) boyunca egemendi. Hatta o dönemde kadın tanrı baş tanrıydı. Aynı inancı daha sonraki dönemlerde de süregeldiğini görüyoruz. Nitekim Hattilerde "Vuruşemu". Hurrilerde "Hepat", Hititlerde "Arinna'nın Güneş Tanrıçası", Geç Hititlerde "Kubapa", Yunan ve Roma dönemlerinde "Kybele" adları ile anılan tanrı kadınlar, Yeni Tunç Çağı'ndan beri tanıdığımız Anadolulu geleneği sürdürmüşlerdir.[15]

[15] Akurgal Ekrem, age, s. 121.

Anadolu ve Asya Tanrıçalarının Benzerlikleri

Ana tanrıça inanışının, Neolitik Dönemde Akdeniz ve Yakın Doğu kültürlerinde egemen olduğunun söylenmesine karşın, Orta Asya Neolitik kültüründe ve sonrasında varlığı ve de betimlemelerin Anadolu ana tanrıçalarına son derece benzer olması ilginçtir. Bu konunun ayrıntılarını ve hareket ettikleri yönleri arkeologlara, antropologlara bırakarak bazı benzerliklere değinecek olursak; Güney Türkmenistan'da ve civarında yapılan kazı ve araştırmalarda çıkarılan ana tanrıça heykellerindeki betimleme ve kült biçimi benzerlikleri hayret vericidir.

Neolitik Dönemde, sanat ise kayda değer biçimde gelişme göstermiştir. Hassas şekilde zengince bezenmiş batı grubu boyalı kap-kacak buluntularına ek olarak, bulunan sanat eserleri de geniş-vücutlu tanrıçaların doğurganlığını temsil eden terra cotta heykelleridir. Geoksiur vadisindeki figürünler çok çeşitlidir. İri göğüslerin ve basenlerin, kol ve omuzların önüne geçtiği geniş hacimli heykeller, çok değişik sihirli semboller içermektedir. Pars pro toto prensiplerine uygun olarak bu dönemin heykeltıraşları, annelik ve doğurganlık özelliklerini, tarımdaki bereketi de sembolize etmek için özellikle vurgulamışlardır.[16]

Aynı bölgede, Namazgâh Dağ (Namazga Dag) civarında yapılan kazılarda Tunç Çağına ait buluntular Anadolu'da olduğu gibi ana tanrıça kültünün hala devam ettiğini gösterir. Aynı zamanda Bronz Çağ'ında ideolojik alanda da kayda değer değişmeler meydana geldi. Bronz çağının gelişmiş dönemlerinde hala çok yaygın şekilde dişi tanrılara tapınma devam etmekteydi. Terracotta figürler, her evde ve hatta toplu mezarlarda bulunmaktaydı. Heykeller; basenlerine ve omuzlarına kazınan sembolik işaretler gösterirken, idoller; saç şekli, başlık ve süslerin çeşitliliği bakımından birbirinden farklılık gösteriyordu. Bu da çok muhtemel olarak bir zamanlar kadın tanrıların teklik imajlarındaki farklılaşmayı göstermektedir. Cennetlerin özel tanrıları (yıldız işareti) , su tanrısı (zigzag), bitki tanrısı (mısır başağı ve dal işareti) ve diğer örneklerde gördüğümüz, şekilciliğin kadın kamu tanrıcılığının (pantheonizm) bütününü teşkil etmesidir. Düşünsel çerçevedeki değişim; çiftçi topluluklarının kültürlerinde geleneksel bir obje olan kadın terra cotta heykellerinin, yeni bir tarzda üretiminin yaygınlaşmasıyla kendini göstermiştir. Eneolitik dönemin gerçekçi tarzı; tanrısal betimlemeler sisteminin prensiplerine uygun olarak tasvir edildiği, toplumsal kurallara uygunluğa dayanmayan, ilk varlıklı ana kadın prototipine tamamen yakın bir özellik göstermektedir. Bronz Çağı'nın gelişmiş dönemlerinde, soyutluğun gelişimine şahitlik edercesine, toplumsal kurallara uygun yassılaştırılmış bir tarz benimsenmiştir. Heykelin daha sonra temelini teşkil eden yassı kil sanatının, üç boyutlu modelle hiç bir ortak noktası bulunmamaktaydı. Kadınsı figürleri andırma, daha çok alında oluşturulan siluete şekil verme yoluyla gerçekleştirilmekteydi. Uzun boyuna baskın görünen ve girintili çıkıntılı bir başlıkla taçlanan başın çizimine çok özen gösterilirdi. Özellikle dikkate çekici olan; hipnotik bakışlara sahip, yumuşakça rölyeflere uygulanan abartılı büyük gözlerdi ..[17]

[16] Masson V.M., The Bronze Age in Khorasan and Transoxania, History of Civilizations of Central Asia, Volume1, UNESCO Publishing, 1996, p. 228.
[17] Masson V.M., sa, p. 240-241.

Anadolu'da (özellikle Çatalhöyük ve Hacılar) ve Orta Asya'da ana tanrıça kültünün, Neolitik evrede biri birinin çağdaşı olarak aynı inanış biçiminde gelişmesinin yanı sıra, pişmiş topraktan yapılan kült heykellerinin tasarım olarak neredeyse tamamına yakın benzerlikleri ve tapınaklardaki kireçtaşından tanrıyı betimleyen boğa başı kabartmaları ve heykellerinin her iki coğrafyada da aynı inanışı simgeleyerek ve de aynı malzemeden yapılmış halde konuşlanmaları dikkat çekicidir. Diğer taraftan yassı idollerdeki tarihlenme ve form benzerlikleri de oldukça ilginçtir. Zira yassı idollerin ilk örneklerine Anadolu'da M.Ö.3.bin yıldan itibaren (İlk Tunç Çağı) rastlıyoruz. Aynı şekilde Orta Asya'daki idoller de aynı dönemde karşımıza çıkıyor. Yine her iki coğrafyanın idollerinde aynı soyut anlayışı görmekteyiz. İdoller, ortak bir biçimde kilden plaka tekniği ile üç boyutlu anlayış terk edilerek tamamen stilize bir şekilde üretilmiştir. İdollerdeki kemanı andıran soyutlama, çıplaklık, yaşa göre giysilendirme, saç örgü biçimleri, bezekler, ortak oransallık gibi form özellikleri, şaşırtıcı benzerlikler içermektedir.

Geleneksel Anadolu Çömlekçiliğinde Kadın

Seramikli Neolitik Dönemden günümüze kadar yaklaşık 9000 yıllık bir süredir kesintisiz bir şekilde devam eden Anadolu seramik serüveni, yitmeye yüz tutmuş haliyle olsa bile hala varlığını ortaya koymaktadır. Böylesine köklü bir gelenek, üretimsel biçemini çok da bozmadan bu gün Anadolu'nun ayakta kalmış bazı çömlekçilik merkezlerinde direnerek devam etmektedir.

Geleneksel çömlekçiliğin de Anadolu'da esas elemanı kadındır. Anadolu kadını, belki de kendine özgü gereksinimlerini karşılamak için başlamasına neden olduğu bu serüvende hep var olmuştur. Günümüz geleneksel Anadolu çömlekçiliğinde, çamuru tıpkı hamur gibi hazırlarken, çarkta şekillendirirken, kulpunu takarken ya da fırınlarken kadın mutlaka vardır

Anadolu'da yaşamakta olan ilkel çömlekçilik üzerine Güngör Güner'in 1972-1977 yılları arasında 44 il bazında yaptığı araştırmaya göre; çömlekçilik, kadın yoğun bir üretici profili çizmektedir. Özellikle Doğu Anadolu bölgesinde, tam gelişmemiş çömlekçi çarkı türlerinden olan 1. ve 2. tür tezgah ile çalışan çoğu çömlekçilik merkezinde kadın, çömleğin pişirilip tamamlanmasına kadar tüm üretim prosesinde tek başınadır (Güner, 1988:14).

Anılan araştırma kapsamında, Gümüşhane'nin Kale beldesine bağlı Dölek köyünü bir örnek olarak alırsak; Bu köyde formlar oldukça olgunlaşmış, işçilik kalitesi çok yükselmiştir. Tezgâh türünün gerektirdiği gibi burada da bu uğraş, yalnızca kadınlara özgüdür. Öyle ki kullanılan kilin çevredeki tepelerden sırtta taşınarak köye getirilmesinde tutun da yapılan işlerin tandırda pişirilmesine dek tüm işler kadınlarca yürütülmektedir. Dölek'te yüz elli kadar kadın, bu işle uğraşmaktadır.[18]

[18] Güner Güngör, Anadolu'da Yaşamakta Olan İlkel Çömlekçilik, Ak Yayınları Kültür Serisi 16-5, İstanbul, 1988, s. 19.

Figure 7. Dölek Köyü Kadın Çömlekçiler
(https://www.aa.com.tr/tr/yasam/toprak-kaplar-kadinlarin-elinde-sekilleniyor/569708, Erişim: 02.02.2021)

Yine üretim miktarının artırılmasına neden olan diğer gelişmiş tür tezgâhlarda bir çok yerde usta, kadındır. Eşi ve ailenin diğer üyeleri, ona çamurun hazırlanmasında yardımcı konumdadırlar. Erkeğin usta olarak bulunduğu çömlekçilik merkezlerinde de kadın, üretime doğrudan ve işlevsel katkıda bulunacak şekilde atölyenin temel elemanıdır. Yine aynı şekilde, geleneksel Türk seramik sanatında çok önemli bir yeri olan çinicilikte de kadını görmezlikten gelemeyiz.

Geçmiş dönemlerden günümüze kadar geçen zaman içinde, kil ve toprak kaynaklı ürünler arasında yer alan "çini", özellikle Türk-İslam sanatının son derece nitelikli bir elemanı olarak önemini ve değerini hep korumuştur.

Türk sanatında, mimari süslemenin en önemli türlerinden birisi olan çini, Moğolların baskısı sonucu İran'dan göç eden Büyük Selçuklular vasıtasıyla Anadolu'ya girmiştir. İran ve Türkistan'dan gelen ustalarla Anadolu'da yaygınlaşan bu değişik süsleme biçimi, Anadolu'nun kendine özgü biçimiyle kaynaşarak yepyeni ve zengin bir çini sanatının doğmasına yol açmıştır.[19] Beylikler döneminde ve erken Osmanlı mimarisinde bu gelenek devam ettirilmiş, XV. ve XVI. yüzyıllarda Anadolu'nun Kütahya, İznik, Diyarbakır gibi belli bazı merkezlerinde çini üretim merkezleri oluşturulmuştur.[20]

Halen sürdürülmekte olan bu geleneksel üretimde de kadın önemli bir üyedir. İznik ve Kütahya atölyelerinde dekorasyonda hep kadınları görürüz. Çini kapların yüzeyleri, onların elinden tıpkı işledikleri nakış zarafetinde bezenmektedir.

[19] Yetkin Şerare, Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi, Ün Yayınları İstanbul, 1972.

[20] Ünal Serap, "Farklı Bir Çini Merkezi; Diyarbakır", Antik Dekor Antika Dekorasyon ve Sanat Dergisi, s., 104-109, İstanbul, (Ocak)1999.

Figure 8. Aksaray <ilçesi Güzelyurt'ta çini yapan kadın (Hacer Özkaya)

http://www.radikal.com.tr/aksaray-haber/cini-guzelyurtlu-kadinlarin-gelir-kapisi-oldu-1310942/, Erişim: 23.01.2021

Çağdaş Türk Seramiğinde Kadın

Kadının seramiğe yatkınlığındaki antik ve geleneksel boyut, çağdaş seramik sanatında da devam etmiştir. Binlerce yıllık seramik-kadın ilişkisinin, modern sanat içindeki çağdaş seramik yorumlarında olmaması elbette beklenemezdi. Çağdaş seramik sanatı, çağdaş sanat içinde, batıda bile henüz yerini yeni alırken, Atatürk'ün modern Türkiye'sinde çağdaş sanatlar arasına hiç vakit kaybetmeden girmiş ve hızla uluslararası boyutlarda kendini kanıtlayacak seviyelere gelmiştir. Seramik sanatının diğer sanat dalları arasına benzer bir ivmeyle girdiğini kabul ederek, genel olarak Cumhuriyetin hemen sonrasına kısaca bakmakta yarar vardır.

Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetle birlikte sağladığı bu açılım, diğer sanat dallarıyla birlikte çağdaş seramik sanatını da ateşlemiştir. Binlerce yıllık geçmişe dayanan Anadolu çömlekçiliği ve çinicilik gibi çok köklü bir seramik kültürüne sahip bu ülkede, çağdaş sanat bağlamında yorumcularının yani sanatçılarının üstelik batıda bile henüz çok yeniyken ortaya çıkması doğaldır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, diğer sanat dallarında olduğu gibi seramikte de, eğitim görmek için bazı sanatçılar yurt dışına yollanmıştır. Bunlardan İsmail Hakkı Oygar ve Vedat Ar Fransa'da, Hakkı İzzet ise Almanya'da eğitimlerini sürdürmüşler, yurda dönüşlerinde de seramik eğitiminin kurumlaşmasını sağlamışlardır. Sanayi-i Nefise Mektebi olarak bilinen daha sonra Güzel Sanatlar Akademisi adını alan okulun müdürü, ressam Namık İsmail Bey'in girişimleri ile Tezyinat Bölümüne bağlı olarak "Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyesi" ni kurma görevini İsmail Hakkı Oygar'a vermiştir.(1929) İsmail Hakkı Oygar'ın katkısıyla, seramik eğitiminde örgütlenme, endüstri işbirliği, yurt içi ve uluslararası seramik sanatı ilişkilerinin temeli atılmıştır.

Ülkemizde çağdaş seramik sanatının gelişmesi, seramik endüstrisinin kurulması, yaygınlaşması, seramik eğitiminin örgütlenmesi ile paralellik gösterir.[21]
1930-1950 yılları arasında öncülerinin, çağdaş seramik sanatındaki ilk kurguyu yapmalarının hemen arkasından gelen çağdaş seramik sanatçıları Füreya Koral ve Sadi Diren'dir. Füreya Koral, binlerce yıllık kadın yoğun Türk seramik kültürünün modern Türkiye'deki ilk kadın sanatçısıdır. Koral aynı zamanda seramik atölyesi açan ilk sanatçıdır.

Figure 9. Füreya Koral

Füreya Koral, sanatçı teyzeleri Aliye Berger ve Fahrünissa Zeid ile kendini bulduğu sanat ve seramik ortamında, Fransız eleştirmenler Charles Estienne ve Jacques Lassaigne' den aldığı cesaretle ilk seramik sergisini 1951 yılında Paris'te açtı. Bu sergide Anadolu kültürü, yepyeni yorumlarla sunuldu ve sergi fazlasıyla ilgi görerek eleştirmenlerden büyük beğeni aldı.

Jacques Lassaigne, Koral'ın çalışmalarını çok yakından takip ediyordu. Sık sık atölyeye geliyor, akşam saatlerinde Füreya'yı alıp yeni açılan resim ve heykel sergilerine götürüyordu. Ara sıra da seramikçiler ve heykeltıraşlarla işbirliği yapan mimarların binalarını görmek için turluyorlardı Paris'in içinde. Miro'nun seramikçi Artigas'la işbirliği yaptığı o ünlü sergi, seramikle çok şeyin, hatta her şeyin yapılabileceğini sermişti gözler önüne. Avrupa'nın fuarlar yoluyla tanıştığı doğu seramiklerinin sırları sanatçılar tarafından incelenmiş ve meraklıları uygulamalara çoktan geçmişlerdi. Seramik teknolojisi hızla gelişmeye başlamıştı. Seramik üstüne yayınlar da öyle. 1886 yılında Gauguin'in bir çömlekçi atölyesinde kil kullanarak yaptığı heykellerin yadırganmış ve itilmiş olmasının üstünden çok sular akmıştı. Gauguin'in yapıtlarındaki derinliğin değeri zamanın sanatçıları ve sanatseverleri tarafından anlaşılmaktaydı artık. Miro'dan sonra Picasso'nun da Madoura atölyelerinde ürettiği işler, seramik alanında bir devrimdi başlı başına. Avrupa seramiği sevmiş ve onu da bir sanat dalı olarak kabul etmişti. Füreya bir kurt gibi koklaya koklaya iz sürüyor, seramiğin serüvenini yakından takip ediyordu.[22] Seramiği de oluşturan dört temel eleman, Hava, su, toprak ve ateşten ateşi yakıştırdılar ona; Ateşin kızı Füreya.
Füreye Koral, ikinci sergisini aynı yıl İstanbul'da açtı. Türkiye'de çağdaş seramik sanatı artık adımlarını hızlandırmıştı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde, Hakkı İzzet, İstanbul'da, Füreya Koral seramik sanatına gönül verenlere atölyelerinin kapılarını açmıştı. Bu dönemde, yaratılan popülarite birçok sanatçıyı ve sanatseveri seramiğe çekmiş, yeni ve çok değerli kadın ve erkek seramik sanatçıları yetişmiştir. Konu, kadın seramik sanatçılar olduğundan, sadece kadın seramik sanatçıları anılmakla birlikte, o günden günümüze kadar çağdaş seramik sanatçılarının çoğunluğu kadındır.

[21] Anılanmert Beril, Seramik Sanatı Endüstrisi ve Eğitimi, Cumhuriyetin Renkleri Biçimleri, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s.67, 70.
[22] Kulin Ayşe, Füreya, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999, s. 234.

Namazga'dan (Namazgâh tepe), Anau'dan, Hacılar'dan ve Çatalhöyük'ten beri 9000 yıldır çömlek yapan, betimleyen, betimlenen kadın, doğaldır ki yine seramik yapacaktı.
Anılanmert'in dönemsel gruplandırmasına göre; Koral'dan sonra, 60'lı yıllarda, Mediha Akarsu, Seniye Fenmen, Müfide Çalık, Ayfer Karamani, gittikçe olgunlaşan bu sanata imza koyan ilk kadınlardır. Daha sonra 70'li yıllarda ise, Güngör Güner, Jale Yılmabaşar, Beril Anılanmert, Alev Ebuzziya, Hamiye Çolakoğlu, Melike A. Kurtiç, Bingül Başarır, Saime Kurşunoğlu, Tülin Ayta, Candeğer Furtun, Filiz Özgüven Galatalı ve Azade Köker gibi kadın sanatçılar, farklı biçemleriyle oluşturdukları yapıtlarıyla, ulusal ve uluslararası alanlarda kendilerini kanıtlamışlardır. Diğer taraftan 80'lerden günümüze kadar kadın seramik sanatçıları, yukarıda anılan üstatların da yetiştirmesiyle biçemsel zenginlikleriyle daha da çoğalarak gelmişlerdir. Bu dönemin kadın sanatçıları ise, Sevim Çizer, Zehra Çobanlı, Lerzan Özer Yeltan, Şeyma Reisoğlu Nalça, Kadriye Ezel Ağaoğlu, Pemra Plevneli, Ayşegül Türedi Özen, Sıdıka Sevim, Pınar Genç ve Serap Ünal ve adını sayamadığımız birçok kadın sanatçıdır. Füreya Koral'la başlayan çağdaş kadın seramikçiler, bu gün her biri ayrı tat ve biçemlerde gerek ulusal ve gerekse uluslararası alanlarda başarıyla sanat üreten sanatçılar ve akademisyenlerdir.

SONUÇ

Kadının kutsallık kapsamında, Neolitik Dönem gerisinden gelip Neolitik süreçte gelişerek M.Ö. 2 Binli yıllara kadar devam eden ve daha sonraları da gerek teolojik, gerek sanatsal ve gerekse de farklı boyutlardaki öznel ve nesnel seramik serüveni, günümüze kadar etkilerini göndermektedir. Görülmektedir ki seramik ve kadın bin yıllardan beri Anadolu'da hep iç içe olmuştur.
Erkek olsun kadın olsun toplumun tüm üyelerini dünyaya getiren ve eğitilmeye en elverişli oldukları çocukluk çağlarında yetiştiren kadındır. Öyleyse kadınları çağın bilimi, tekniği ve sanatıyla donanmış, kendi insanlık değerinin tam bilincine varmış ve toplum yaşamında görev ve yetki sahibi kılınmış olan uluslar, hiç kuşkusuz dünyanın en ileri, en güçlü, yani en mutlu ulusu olurlar.[23]
Her üretilen, daima bir sonrakinin malzemesi olmuştur. Bütün toplumlar kendi kültürleri dışındakileri ilgiyle izlerler. Çağdaş Türk kadın seramikçilerinin önderi Füreya Koral'ın Paris'te açtığı ilk çağdaş seramik sergisindeki geleneksel öğeler, batılıları hayran bırakmamış mıydı? ["Füreya, seramiğe, Anadolu uygarlıklarının bu eski sanatına, yepyeni bir tazelik getirmiştir. Ortaya koyduğu nesneler, gündelik kullanım alanının çok ötesinde, daha çok bir gereksinimi karşılamayı başarmıştır..."(Jacques Lassaigne)] Atatürk'ün kültür ve sanat devrimi, gelenekselliğin yok edilmesi değildi. Ancak geleneksellikle de sınırlı kalınması değildi.
Atatürk, cumhuriyetin temelini kültür olarak gösterirken, kültürü en geniş boyutları ile ele almış, hem bir ulusun oluşumundaki rolüne, hem de çağdaşlaşmasındaki etkilerine ağırlık vermiştir. Güzel sanatlar eğitiminin temelinin bu dönemde atılmasını ancak böyle bir açıdan değerlendirmek olanaklıdır[24]

[23] Ozankaya Özer, age, s. 451.
[24] Çeçen Anıl, Atatürk ve Cumhuriyet, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 1994, s. 284..

Bu kapsamda; feminen yönelimlere fazla girmeden bir bütün olarak çağdaş toplumun, tüm üyeleriyle birlikte kalkınması gerektiği bir süreçte, sanatta ve özellikle seramik sanatında kadının, günümüze değin süren tarihsel yatkınlığı ve bu yatkınlıktaki rolü incelenerek, Anadolu'da seramik-kadın kültüründe, gerek sanatsal gerek kültürel uzun bir sürece değinmeler yapılmak istenmiştir.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

RENEGOTIATING GENDERED SELF AND FEMININE VALUES IN TWO SELECTED NOLLYWOOD FILMS

Oludolapo Ojediran, Ph.D
Performing Arts Department, University of Ilorin

ABSTRACT
In any patriarchal socio-cultural setting, women are nurtured to be gendered in so many ways. This include but not limited to the way a woman dresses, talks, eats, behaves, thinks amongst many other things. Nevertheless, watching an unlimited number of Nollywood films has revealed that many women in Nigeria crave for freedom, deconstruction of the male power and voice through self. Through content analysis of two selected Nollywood films, Blue Date (2019) and Just One Night (2020), this paper considers relationship imbalance, domestic violence and marital insecurities in the modern day Nigeria. The thrust of this paper is to analyse the 'modern women' in the Nigerian context and their marital values in their portrayal as wives and working class women. While there are so many dramatic works, films and debates that center on negating women liberation and empowerment in Nigeria, the selected films see that women are culturally, physically, socially, sexually and psychologically tailored towards transforming the gendered society whereby women are able to do away with men's acclaimed ego. However, through the female characterisations as seen in the selected films, the paper showcases African women who are resilient, strong, determined, self-willed and audacious in the 21st Century Nigeria. With such films, there is more gender awareness, more zeal for female emancipation and women's development.

INTRODUCTION
Nigerian home video also known as Nollywood has gone beyond the days of the 1990s films which produced Domitilla, Glamour Girls, Violated, You are too Old, go and get marry etc. where the female characters are seen as prostitutes, witches, full house wives, gossips and lazy. The two selected films explore the female aesthetics of assertiveness through their expressions and actions which Alice Walker (1984) sees as audacious, womanish and strong. In Walker's definition of womanism, these three features are germane as they speak to the subconscious of the African woman who is jittery, silent and subdued. It is of note that, womanism as a theory celebrates the cultural aspect of all women lives given by their own language in order to correct the negative images placed on them. Several ideological schools and theories such as feminism, womanism, Africana womanism, STIWANism, etc. have been developed to address the female gender issues on the African continent and beyond, but none has been able to fully fulfill what they set out to do. Also, different definitions have also emerged especially amongst Nigerian to suit the type of women discourse that they want, but nothing seems to work. However, the literary world which includes dramatic pieces, poetries, plays; music and films have set out to address the issue at hand. With the attention of this paper on two selected films from Nollywood, one is tempted to ask if the films would represent the female gender as what they should be and not what the society wants them to be. The answer is yes, the films are representations of women who are beyond their limitations as the society has limited them.

The selected films show that films have outgrown the stages whereby women/girls are subjugated and limited within the same society that makes the male gender to be egoistic and egocentric. However, the story writers and produces make the film to start from the voiceless to the voiced female characters. The female characters in question outgrow their silence, timidity, lack of confidence and docility. Ironically, while helping to build these female characters self-confidence, they are able to limit the male gender's self-importance that the society has given them. This will be analysed in the selected films where the women are able to decide on how and what they want. From postcolonial theorists like Gayatri Chakravorty, Trinh T. Minh-ha and Chandra Talpade Mohanty point of view, there is the growing influence on the developing world women that more needs to be done when it comes to African women issues. These theorists see that women in these developing worlds are less valued, gendered and relegated. While this is not the crux of this study, several works to readdress and recreate women in a positive light have been done and are being done which the selected Nollywood films fall into. Gender to these theorists must always be readdressed as it deals with social and cultural differences rather than biological ones. Gender as it is concerned varies from one society to the other but the common denominator is the way it is structured to always subjugate the females and elevate the males. With the fact that gender roles are rigid in the Nigerian society, the films are selected to negotiate the female gendered self and how the modern women are able to deal with different situations without getting crushed within the society.

Synopses of Selected Films

Blue Date (2020) is a film that discusses the Nigerian women and how they feel about marriage, love and commitment. To a traditional Nigerian woman, marriage is the last goal to be achieved especially when love is involve like the case of Chikaima and Maleek. Chikaima disobeys her parents by marrying Maleek whom they see as no good for her. At the end of the film, Maleek's true nature comes out as a cheat, selfish and self-centred man who does not deserve to be loved. With the help of her family and friends, Chikaima retraces her steps and at the end goes on a blue date with Maleek's friend which leads to a marriage proposal.

Just One Night (2020) explores marital issues that happen in a home where the husband, Kinsgley, often feels he is the head of the family and so, should take up the responsibilities when the need arises. The wife, Olivia, in the film earns more than the husband, decides to pay the bills and helps in so many financial obligations at home. This makes the husband feel insured and worried. However, the Olivia's friend who is jealous of her and the husband comes in to set the wife against the husband. Ironically, this leads to an argument that makes the husband get irritated, he slaps the wife and she seeks divorce. At the end, the divorce could not go through as Kingsley becomes remorseful and repentant, the wife's friend is exposed as she experiences worse situation from her husband and Olivia's mother comes in to settle her daughter's marital issue.

Exploration of Gendered Self and Feminine Values in Selected Nollywood Films

Most women in any patriarchal society wants to get married, have children and secure a home especially in the African society where a woman's prestige is tagged to marriage. The African society, Nigeria inclusive does not spare a lady who is at the marriageable age and has refused to marry due to one reason or the other. Unfortunately, most Nigerian societies are not interested in you not getting married; rather they want to see you move from your father's house to your husband's house. To them, this gives the parents the joy of parenthood and the family at large, the joy of accomplishment. This has made so many women to fall victims of bad marriage, evil spouses, and unpleasant home. The joy and security most women think they will find when they get married is often missing when they enter into a bad marriage. The case of Chikaima in Blue Date is not different from this. A lady who disobeys her parents to marry a man of her choice despite the religious and ethnic difference is faced with an unsecured future due to the husband's (Maleek) insensitivity and ego. The film brings out the fact that a woman who makes a mistake in getting married to the wrong husband can retrace her step, look into the future with other options and pick the pieces of her life wherever it is shattered. Chiakaima negates the view of the Igbo people of Eastern Nigeria when it comes to marriage. Her behaviour is seen as disallowing her parents from performing the function they ought to do when it comes to a daughter's marriage. In a sense, Chikaima throws her dignity and prestige as a girl child into the mud by marrying an unapproved man. What eventually happens to Chikaima has been forseen by her mother who speaks as an elderly woman. In their conversation at the beginning of the film:

Mother: A man who is everything your family stands against?
Chikaima: I love him
Mother: What happens if the person you love becomes a familiar stranger?
Chikaima: I am sorry mummy, he is the reason I feel alive

Despite all these warnings, to Chikaima, marriage is a matter of the heart and how one feels no matter what the person possesses. At the end of the day, Chikaima feels used, useless and swindled. Ironically, Chikaima represents a fraction of the Nigerian women who is blinded by love at the point of marriage that no matter what you say to make them reason, they are bent on what they want to do. In most instances, when they finally get used like Chikaima, they try to rebuild themselves and see marriage as valueless. However, one should not forget the audacious nature of Chikaima who despite all odds from the family, marries the man of her choice, lived the life she wanted until Maleek changed due to joblessness. To a large extent, Chikaima as a cultured woman in a patriarchal society, tries to cover up and make excuses for the husband but this did not last before she realises that things had changed between Maleek and her. The selected films are on woman question in Nigeria. It should be noted that the woman question is a worldwide debate which has called for so many theories and discourses in order to solve the equation of the woman issue. Ironically, none of these theories has answered the question. The films being analysed do not only call the attention of the public to the woman question, rather, it calls for human rights. For example, In Just One Night, the husband is seen playing the role of the 'Nigerian woman'. To some extent, he is unable to take on the patriarchal role the society has put on him.

The play deals with the woman that earns more wage than the husband, the woman that helps pay the bills, the woman who makes decision on her own amongst other things. This invariably leads to marital problems. A situation where the husband feels the wife is taking charge and controlling the home is seen as an avenue of threat to the marriage in a patriarchal society. Rather than stopping her actions, she continues to grow stronger, while the husband becomes angrier. She makes decision on her own rather than discussing with the husband. This couple created conflicting ideas for the child such as change of school, buying of new school bag, lying to the child that everything is well between them amongst other relevant things. The films can be sub-divided into:

i.Nigerian (modern) Women and Marriage
ii.Nigerian (modern) Women and Family Ties
iii.Nigerian (modern) Women and Society
iv.Nigerian (modern)Women and Career/Job
v.Nigerian (modern) Women and Self-Realisation
It is believed that career, job, business create vacuums in modern day homes especially when a woman is fully employed. At some point in the film, Olivia is influenced by her friend's ill-advice to take the bull by the horn and start confronting her husband which leads to rancor and partial separation. At some point, she accuses him of being jealous of her career and financial growth, changes to her attitude to her husband who becomes insecure because of his inability to meet with the excessive demands of his wife. In their conversation that:

Wife: Does it really matter?
Husband: I am the man of the house; it's my responsibility to provide for the house

Viewers see the insecurities of a typical patriarchal man who is feeling unsecured and gendered due to the way the society has nurtured them to always prove themselves as the head of the family. Same feeling is seen in Blue Date where Maleek begs his wife to divorce him because he could not provide for her after the unapproved wedding. This annoys the wife, but becomes more determined to see to the success of the marriage but never came through as Maleek misbehaved by impregnating another woman and decides to bring her home. The issue heightens the tension of the film, Chikaima refuses to allow him bring the new wife home, Maleek packs out of the house and she is unable to pay her bills. However, this becomes the needed freedom for Chikaima who finds her strength in the agonising situation. With the help of her brother and friend, she is able to retrace her steps, leave the gendered position she has limited herself and assert herself as a human being. Chikaima becomes womanish at this point when love seems to be hatred and marriage becomes a den to her. She regains her lost inheritance, becomes the director of the company and sacks Maleek who is ignorant of the set up by Chikaima's brother who planned with the supposed woman (second wife) who claims to be pregnant for him. Also, in Just One Night, Olivia is courageous enough to serve her husband a divorce paper even though she changes her mind when she sees that the friend behind her actions has worse marital experiences than her. Olivia, sees the jealousy and envy of her friend who is interested in seeing the end of her marriage. At that point, she sees her gullibility and retraces her steps. Her husband changes, promises never to raise his hand on her again, return home and peace is restored in their home.

While the films explore the Nigerian Modern women and the several issues they go through in marriage, the produces also exposes the weaknesses of the male gender who does not want to loose his masculine ego and society values. In order to recreate the female gender, the story writers and the producers help the females in the films to be outspoken, strong and confidence at the end of the films.

CONCLUSION

Both women renegotiated themselves by using their feminine values as human beings and not just as a gendered woman whom the society as relegated and subjugated to the background. The issue of women being wives that cannot contribute economically is addressed in the films. The issues of wives who are ignorant and lazy are put to the fore for modern women to learn from as human who can see beyond their gendered positions. However, the films help in creating the awareness for female self-fulfillment, self-assertiveness and self-consciousness in order for them to see beyond their gendered self and celebrate the feminine values without reducing their self-worth.

REFERENCES

Walker, A. (1984). In Search of Our Mothers' Garden. San Diego: Harcourt Brace Publisher.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

MİMARLIK KÜLTÜRÜNÜN OLUŞUMUNDA KADININ ROLÜ VE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE MİMARLIK – KADIN İLİŞKİSİ[1]

Y. Mimar Merve Sarıçelik
TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi
ORCID: 0000-0002-2192-9295

Doç. Dr. Özlem Arıtan
Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü
ORCID: 0000-0002-4168-1717

ÖZET

Yapı, her türlü bileşenin bütüne göre anlam kazandığı bir sistemdir. Bu sistem içinde barındırdığı doğadan, insanlardan ve toplumsal koşullardan ayrı tutulamaz. Kentler, yapılar ve yapısal çevreler bu tür bileşenlerle anlam kazanmaktadır. Bu bileşenlerin önemli öğelerinden biri olan ‘’insan’’ genel olarak ‘’erkeği’’ tariflemektedir. Ancak tarih boyunca kente, yapıya ve yapılı çevreye anlam kazandıran yalnızca erkek olmamış, kadın mekânı etkilemesinin yanında, oluşumunda da aktif rol oynamıştır. Yapılan bilimsel çalışmalar ışığında konuya bakıldığında insanlığın başlangıcından itibaren tarihteki ilk yapı ustalarının ve zanaatkârların kadınlar-olduğu görülür. Kadın ilk çağlarda yaşadığı yeri yuva haline getirmek için mekânsal çözümler üretirken, erkek yiyecek bulmak için dış dünya ile rekabet halinde olmuştur. İlerleyen süreçte kadın her daim mimarlık alanında üretimler gerçekleştirmiştir. Mimar olsun olmasın yaşadığı çevreyi düzenlemek, tasarlamak çoğunlukla kadını ilgilendiren bir eylem alanı olmuştur. Mekân ve obje üretiminde öncü olmasına rağmen tarihte kadın mimar ya da sanatçının varolmadığı, olduysa da önemli bir mimarlık ya da zanaat işinde faaliyet göstermemiş olduğu düşünülmektedir. Zaman içerisinde kadına yüklenen farklı anlamlar, dini etkiler, ekonomi, toplumsal iş bölümü, politika gibi unsurlar ile kadın aktif rol aldığı gerçek yaşamdan uzaklaştırılmıştır. Mekan üretimi bağlamında kadının çalışma alanı daraltılmış, yaptığı çalışmalar göz ardı edilmiş ve kadınların sayıları erkek meslektaşlarından az olmadığı halde isimlerinin anılmadığı bir meslek hayatı ortaya çıkmıştır. Bu durum mimarlık ve sanatta ön yargılı ve eşitlikçi olmayan bir tarih yazınının oluşumunu da beraberinde getirmiştir. Tarihsel sürece bakıldığında sanayileşme, pek çok konuda yaşanan gelişmelerin yanında özellikle mimarlık alanı ve kadın hakları konusunda bir kırılma noktası niteliğindedir. Sanayi Devrimi ve modernleşme süreci, kadının evi dışındaki iş ve sosyal yaşamı açısından önemli değişimlere neden olmuştur. Konut üzerine deneyim ve birikim sahibi kadınların meslekte eğitim hakkı kazanması 1890’larda mümkün olmuştur. Dünyanın ilk kadın mimarı Amerikalı Sophia Hayden Bennet, 1890 yılında Massachusetts Teknoloji Enstitüsünün mimarlık bölümünden mezun olmuştur. Eğitim sonrası Amerika ve Avrupa’da kadınlar mimarlık meslek yaşamına atılmıştır. Bu kapsamda 19. yy.’da Batı Avrupa’da gelişen modernleşme sürecinin ve ardından 20.yy’da dünyanın birçok bölgesinde gözlenen kadın hareketlerinin, mimarlık alanında kadının daha görünür hale gelmesini sağladığı söylenebilir ancak bu yeterli olmamıştır.

[1] Bu çalışma Şubat 2017 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bina Bilgisi Ana Bilim Dalında yapmış olduğum Yüksek Lisans Tezimden yararlanarak hazırlanmıştır.

Sanayileşme Dönemi Sonrası Mimarlık ve kadın tarihi araştırıldığında görülmektedir ki, modernleşme sürecinde yaşanan önemli gelişmelere rağmen, sosyal, ekonomik ve siyasi koşulları, bunun bir yansıması olarak ta mimarlığı şekillendiren öncülerin yine erkekler olduğu vurgusu yapılmaktadır. Oysa Modernleşme süreci ile ciddi kazanımlar elde eden kadınların mimarlık alanına anlamlı katkılar sağlayacağı açıktır. Türkiye'de ise modernleşme hareketinin temel ayağı olan Cumhuriyet'in ilanı kadınlar için önemli bir dönüşümün işaretidir. Cumhuriyet Modernleşmesi kadınlara mimarlık eğitimi alma fırsatını vererek, onların öncesinde ev ile sınırlandırılmış mekansal etkileşimini kamusal alana taşımıştır. Mimarlık eğitimi veren akademiye kadınların kabul edilmesi ile 1934 yılında Cumhuriyet'in ilk kadın Yüksek mimarları Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen mezun olmuştur. Türkiye'de 1934 ve 1950 tarihleri arasında toplam 38 kadın mimar Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinden mezun olmuşlardır. Bu bağlamda 1934 yılından itibaren kadın mimarlar modern Türk Mimarlığının gelişimi, kentin imarı, koruma alanı, mimari edebiyat eserleri, mimarlık eğitimi gibi birçok alanda üretimler gerçekleştirmiştir. Kadın mimarların uygulama alanındaki üretimleri daha çok resmi ve sivil kurum yapıları ve şehircilik projeleri alanlarında yoğunlaşmaktadır. Cumhuriyet'in erken dönem kadın mimarları, özellikle halk evleri, köy enstitüleri, poliklinik binaları, maliye binaları gibi kamusal yapılar tasarlamışlardır. Mualla Eyüboğlu, Selma Emler, Cahide Aksel Tamer gibi bazı kadın mimarlar da restorasyon alanında önemli projeler üretmiş ve saha çalışmalarında yer almışlardır. Mezun oldukları yıllarda mimarlık yarışmalarına olan ilgi nedeniyle birçoğu yarışmalar kanalıyla ürünler ortaya koymuş, hatta bunları uygulama şansını yakalamıştır. Tüm bu açılımlardan hareketle bu çalışmada da Türkiye'de kadınlara mimari üretimlerini gerçekleştirebilmeleri için tanınan fırsatlardan biri olan üniversite eğitimi ile başlayan süreçten 1950'li, 1960'lı yıllara kadar uzanan dönemde, kadın mimar üretimleri, modernleşme süreci ile ilişkileri çerçevesinde irdelenecektir. Böylesi bir irdelemeyle kadın mimarlara, onların üretimlerine yönelik farkındalık yaratmak ve Cumhuriyet Türkiye'sinde kadın mimarların modernleşme sürecine katkılarını analiz etmek hedeflenmektedir. Haklarında yeterli düzeyde araştırmanın yapılmadığı kadın mimarların üretimlerinin Erken Cumhuriyet mimarlığının modernleşme süreci ile ilişkilerini ortaya çıkarmak, bu üretimlerin kendi dönemleri içinde mimarlığa kazandırdığı değerlerin vurgulanmasını sağlayacaktır. Çalışmada 1960'lara kadar uzanan erken Cumhuriyet Dönemi'nde kadın mimarların üretimleri1930-1960 yılları arasında kendini gösteren farklı mimari yaklaşımlar, süreçler, bu kapsamda modernist yaklaşım (1930-1940) , İkinci Ulusal Mimari (1940-1950) ve çoğullaşma dönemi (1950-1960) üzerinden ele alınmıştır. Cumhuriyet'in kadın mimarları tarafından genel olarak dönemin farklı mimari yaklaşımlarını destekleyen kamusal mekan üretimlerinin gerçekleştirildiği, bu nedenle Cumhuriyet Mimarlığı'nın vurgulanan mimari anlayışlarının geliştirilmesinde kadın mimarların son derece önemli katkılar ortaya koyduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla Cumhuriyet Dönemi kadın mimarlarının modernleşen Türkiye için verdikleri çaba büyük önem arz etmektedir. Yapılan bu saptamanın yalnızca Türkiye'de değil tüm coğrafyalarda kadının kamusal hayatta ve mimarlıkta göstermiş olduğu mücadeleyi yansıttığı, bu çalışmada elde edilen veriler aracılığıyla da bütünün önemli bir parçasının ortaya konulacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, kadın mimarlar, mekân, modern mimarlık, Cumhuriyet Mimarlığında kadın

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ARCHITECTURE IN THE ROLE OF WOMEN AND THE EARLY REPUBLIC PERIOD IN ARCHITECTURE CULTURE CONSTRUCTION - WOMEN RELATIONSHIP

ABSTRACT

A structure is a system in which all kinds of components make sense according to the whole. This system cannot be separated from the nature, people and social conditions it contains. Cities, structures and structural circles make sense with such components. 'Man', one of the important elements of these components, describes 'man' in general. But throughout history, it was not only men who gave meaning to the city, structure and built environment, but also women played an active role in its formation, as well as affecting the space. In the light of the scientific studies, it is seen that from the beginning of humanity, the first building Masters and artisans in history were women. The female came up with spatial solutions to nest where she lived in the early ages, while the male was in competition with the outside world to find food. In the following period, the woman has always carried out productions in the field of architecture. Organizing and designing the environment in which she lives, whether she is an architect or not, has been an area of action that mostly concerns women. Although she was a pioneer in the production of spaces and objects, it is believed that there were no female architects or artists in history, and that she did not operate in any important architectural or craft work. Over time, different meanings imposed on women, religious influences, economy, Social Work Department, political elements such as women have been removed from real life in which they take an active role. In the context of space production, women's field of work was narrowed, their work was ignored, and a professional life emerged in which their names were not mentioned, although the number of women was not less than their male counterparts. This has led to the formation of a biased and non-egalitarian historiography in architecture and art. Considering the historical process, industrialization is a breaking point in addition to developments on many issues, especially in the field of architecture and women's rights. The Industrial Revolution and the modernization process have led to significant changes in women's work and social life outside of their home. It was possible in the 1890s for women with experience in housing to gain the right to education in the profession. The world's first female architect, American Sophia Hayden Bennet, graduated from the architecture department of the Massachusetts Institute of Technology in 1890. After education, women in America and Europe were thrown into the professional life of architecture. In this context, it can be said that the modernization process that developed in Western Europe in the 19th century and the women's movements observed in many parts of the world in the 20th century enabled women to become more visible in the field of architecture, but this was not enough. Architecture and women's history after the industrialization period are investigated, it is seen that despite the important developments in the modernization process, it is emphasized that the pioneers who shaped the social, economic and political conditions as a reflection of this are men. However, it is clear that women who have made serious gains through the modernization process will make meaningful contributions to the field of architecture. In Turkey, the declaration of the Republic, which is the main pillar of the modernization movement, is a sign of an important transformation for women.

The modernization of the Republic gave women the opportunity to study architecture, bringing their spatial interaction, which was limited to the home before them, into the public sphere. Leman Cevat Tomsu and Münevver Belen, the first female architects of the Republic, graduated in 1934 with the admission of women to the academy providing architectural education. Between 1934 and 1950 in Turkey, a total of 38 women architects graduated from Mimar Sinan Fine Arts University, Istanbul Technical University and Yildiz Technical University. In this context, since 1934, women architects have carried out productions in many areas such as the development of modern Turkish architecture, the zoning of the city, the conservation area, works of architectural literature, architectural education. The production of women architects in the field of practice is mainly concentrated in the areas of official and civil institution structures and urban planning projects. Early women architects of the Republic designed public buildings, especially public houses, village institutes, polyclinic buildings, and finance buildings. Some women architects such as Mualla Eyüboğlu, Selma Emler, Cahide Aksel Tamer have also produced important projects in the field of restoration and have taken part in field work. Due to the interest in architectural competitions during their graduation years, many of them put forward products through competitions and even got the chance to apply them. Based on all these expansions, in this study, women will be examined within the framework of their relations with the modernization process, from the process that began with university education, which is one of the opportunities recognized for women to realize their architectural production in Turkey, to the 1950s and 1960s. With such an examination, it is aimed to raise awareness of women architects and their production and to analyze the contribution of women architects to the modernization process in Republican Turkey. Revealing the relationship of the production of women architects whose rights have not been adequately researched with the modernization process of early republican architecture will highlight the values that these productions have brought to architecture during their period. In this context, the modernist approach (1930-1940), the Second National Architecture (1940-1950) and the period of pluralization (1950-1960) were discussed through the production of women architects in the early republican period dating back to the 1960s. It is observed that public space productions were carried out by women architects of the Republic in general supporting different architectural approaches of the period, so women architects made an extremely important contribution to the development of architectural understandings emphasized by Republican architecture. Therefore, the efforts of women architects of the Republican period for modernizing Turkey are of great importance. It is believed that this determination reflects the struggle of women in public life and architecture not only in Turkey, but also in all geographies, and that an important part of the whole will be revealed through the data obtained in this study.

Keywords: women, women architects, space, modern architecture, early republic architecture

1. GİRİŞ

İnsanlığın başlangıcından itibaren tarihteki ilk yapı ustaları ve zanaatkârlar kadınlardır. Kadın ilk çağlarda yaşadığı yeri yuva haline getirmek için mekânsal çözümler üretirken, erkek yiyecek bulmak için dış dünya ile rekabet halindedir. İlerleyen süreçte kadın her daim mimarlık alanında üretimler gerçekleştirmiştir. Mimar olsun olmasın yaşadığı çevreyi düzenlemek, tasarlamak çoğunlukla kadını ilgilendiren bir eylem alanı olmuştur. Ancak Dünya ve Türk mimarlık tarihi, güncel mimarlık arşivleri ve gazete haberlerinde kadının üretimlerinin pek azı yer edinmiştir. Buradan hareketle bu çalışmada da öncelikle genel hatlarıyla ilk çağlardan başlayarak Dünya ve Türk mimarlık tarihi içinde kadının izleri aranmış, ardından da daha kapsamlı olarak Türkiye'de Erken Cumhuriyet Mimarisi içinde kadın mimarların üretimlerinin kendi dönemleri içinde mimarlığa, modernleşme sürecine kazandırdığı değerlerin vurgulanması amaçlanmıştır.

2. Tarihsel Süreçte Dünyada Kadın-Mimarlık İlişkisi, Kadın Mimarların Üretimleri ve Modernleşme Süreci Etkileşimi

Kadının mimarlık ile kurduğu ilişkinin en güçlü olduğu zamanlar Paleolitik Çağ ve Neolitik Çağın başlarıdır. Tanrıçaların, toprağın ve mitolojinin egemen olduğu kültürde kadının baskın olan kimliği mekâna da yansımıştır. Mnajdara Tapınağı'nda (Şekil 1.b) olduğu gibi mimaride tanrıçaların formlarından ilham alındığını gösteren örnekler bu durumu kanıtlamaktadır. Neolitik Çağ'da başlayan tarım Kalkolitik Çağda gelişerek kadın ile erkeğin birlikte üretmesini gerektirmiş, yerleşik hayata geçişte toprağı biçimlendiren kadın mekânı da belirlemiş ve tarihte kadın-mekân etkileşimi tam da bu noktada kendini göstermiştir.

(a) (b) (c)

Şekil 1 a) Hagar Qim tanrıçası figürü (Cıbıroğlu, 2004), b) Mnajdara Tapınağı Planı (Dalli, 2015) c) Mnajdara Tapınağı (Mahurin, 2014)

İlk örgütlü uygarlıkların oluşmaya başladığı Antik Çağ'da, Mısır, Mezopotamya, Yunan, Roma Uygarlıkları'nda ataerkilleşmeye başlayan toplumun en yoğun halini görmek mümkün olmuştur. Birçok kültürün ilklerini oluşturan Mezopotamya ve Sümer Uygarlığı, ataerkil toplum yapısına sahip olmasına rağmen kadınlara verilen kısmi özgürlük alanları sayesinde onların çalışma hayatında hatta mekân ve dil konularında etkin oldukları bazı durumları yaşamıştır. Tablet okumaları çalışmaları sonucu çıkan bilgiler bu uygarlıklarda kadınların evleri inşa ettiklerini doğrulamaktadır. Yunan ve Roma İmparatorluk Dönemleri'nde kadın, köle ve hizmetçi kimliğine bürünmüştür. Dolayısıyla mekanlar da cinsiyet ayrımı gözetilerek tasarlanmıştır. Belirtilen durumu destekleyen göstergelerden biri karyatid (köle kadınları simgeleyen heykel-sütun) kullanımlarıdır.

Şekil 2 Karyatidler, Erekhtheion Tapınağı (Karyatidler, b.t.)

Orta Çağ, kadının toplumsal statüsünde önemli bir kırılma noktasıdır. Bu çağ çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dine evirilen ve Havva'nın Âdem'in kaburgasından yaratıldığı inancının benimsendiği bir dönem olmuştur. Mimari olarak manastır mimarisi girişimleri yoğun olarak gözlenmekte, kadınların mimari girişimlerine yalnızca kendi manastırlarını açma şartıyla izin verilmektedir. Rönesans ile birlikte Orta Çağ'ın kadına dar bir çerçeveden bakan görüşünün görece özgürlükler görüşüne dönüştüğü söylenebilir. Yine de Rönesans kadının kimliğinin ona dayatılan işler ile şekilleneceğinin düşünüldüğü, mekânsal olarak erkek ile ayrı tutulduğu bir dönem olmuştur. Dostoğlu'nun da (2005) belirttiği gibi Sanayi öncesi dönemde kral, rahip ve aristokratlardan oluşan işverenlerin istekleri doğrultusunda yapı tasarlayan mimarlar arasında kadınlara rastlanmamıştır. 18.yy da yaşanan sanayileşme süreci, kadın-mekân ilişkisinde büyük dönüşümlerin yaşanmaya başlamasını sağlamıştır. Sanayi Devrimi öncesi dönemde özellikle Orta Çağ'da yaşama hakkı çoğunlukla elinden alınan, bunun yanında hukuk, eğitim, ekonomi alanlarında yer edinemeyen kadınlar modernleşme ile az da olsa tarihin belli noktalarına adlarını yazdırmayı başarmışlardır. 1789 Fransız İhtilali sonrası Feminizm'in doğuşuyla birlikte kadın haklarının savunulması yönünde adımlar atılmış, büyük gelişmeler olmasa da bu süreçte kadınlar belli kamusal mekânları kullanma hakkı kazanmıştır. Bu dönemde kadınlar mimarlık dahil birçok meslek dalının eğitimini almaya ve aktif olarak çalışmaya başlamıştır. Ancak modernleşme sürecinde de ilk kadın mimarlar kendini göstermeye başlamış olmasına ve kadın mimar sayısında artış yaşanmasına rağmen mimari üretimlerin çoğunlukla erkek mimarlar üzerinden aktarıldığı görülmektedir. Görünenin arka yüzüne bakıldığında ise dönemin kadın mimarlarının önemli üretimler geliştirdiği hatta literatürde öne çıkan erkek mimarlarla ortak tasarımlar gerçekleştirdiği ve kimi zaman onlara rakip olduğu saptanmaktadır. 1892 yılında mezun olan ve dünyada diplomalı ilk kadın mimar ünvanını taşıyan Amerikalı mimar Sophia Hayden Bennet'ten itibaren, Amerikalı Julia Morgan(mez. 1894), Eleanor Agnes Raymond; Finlandiyalı Signe Hornborg, Signe Lagerborg, Wivi Lönn; Alman Agnes Mackensen (mez. 1909), Lilly Reich; İngiliz Florance Mary Taylor (mez. 1904), 1898 yılında meslek örgütü Royal Institute of British Architects'e (RIBA) başvuran Ethel Charles; İrlanda asıllı Eileen Gray; Avusturyalı Margarete Grete Schütte-Lihotzsky (mez. 1926) gibi pek çok kadın mimar alanlarında çok önemli başarılara imza atmışlardır. Bu isimlerin haricinde birçok diplomasız kadın da mimarlık alanında faaliyet göstermiştir.

Şekil 3 Sophia Hayden Bennet, 1892, World's Columbian Fuarı için tasarladığı yapı (Pavillion of women, bt.)

(a) (b)

Şekil 4 a) Eileen Gray, b) E-1027 Evi, Fransa 1929 (e.1027, b.t)

Sanayi Devrimi ile Batı toplumlarında hızlanan ve 20.yy'da diğer toplumlara da yansıyan modernleşme süreci, kadınların mevcut durumlarını sorgulamasını sağlamıştır. Dünyada yaşanan kadın hareketleri yansımalarını Türkiye'de de bulmuş, yaşamın pek çok yerinde kadın icra ettiği meslek alanında izini bırakmaya başlamıştır.

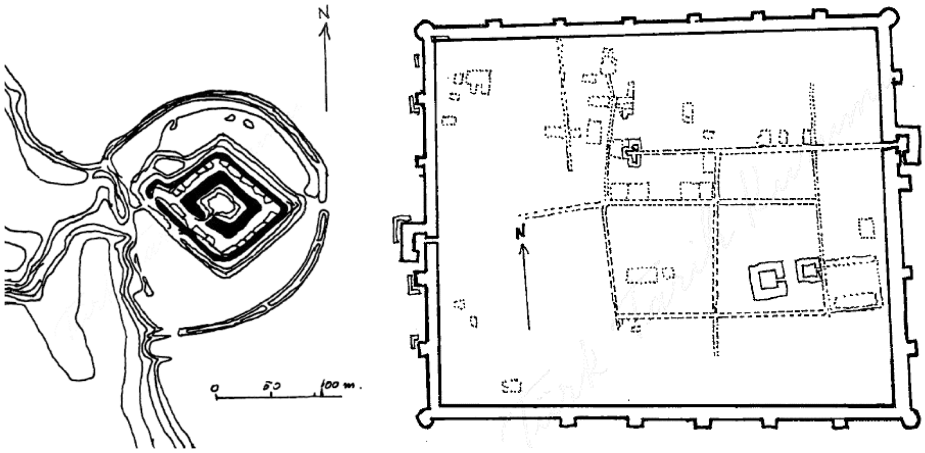
3. Türkiye'de Kadın-Mimarlık İlişkisi, Kadın Mimarların Üretimleri ve Modernleşme Süreci Etkileşimi

Bu bölümde Osmanlı Dönemi öncesi Türk toplumlarında ve Osmanlı Dönemi'nde kadın-mimarlık ilişkilerinin gelişimi irdelenmiştir.

3.1. Osmanlı Dönemi Öncesi Türk Toplumlarında Kadın ve Mimarlık İlişkisi

Osmanlı öncesi Türk toplumlarında İslamiyet kabul edilmeden önce çok tanrılı kültüre sahip Uygurlar, Göktürkler, Hazarlar, Selçuklular gibi topluluklarının göçebe özellik gösterdiği gözlenmiştir. Kadınlar bu topluluklarda ülke yönetiminde Hakan'ın yanında yer almış, aynı zamanda savaşçı olma unvanını da taşımışlardır. Bu türden bir özgürlük alanı kadını mimari faaliyetlerinde de özgür kılmıştır. Kentte çocukları ve eşleri korumak için yapılan eserlerde hatta kent ölçeğinde hatun izlerini görmek mümkün olmuştur. İslamiyet'in kabulünden sonra kadınlar daha pasif hale gelmiş ama konumlarını ve kuvvetlerini göstermenin bir yolunu kamusal alanlarda inşa edilen yapıların baniliği (kurma, inşa ettirme) ile bulmuşlardır. Banilik dışında kadınlar sivil mimaride konut yapımında da aktif rol oynamışlardır.

Birlik'e (2011) göre Orta Asya'da kadın ve erkeğin birlikteliğinde inşa edilen konutlar, serbest plan şemasına ve farklı işlevlere sahip modern konutlara da esin kaynağı olmuştur. Orta Asya konutlarında, mekânlarda cinsiyet ayrımı gözetilerek farklı bir bölüm ayrımı yapılmamıştır.

Şekil 5 Hatun kale ve Hatun şehri- Kara-Hoto (Baykara, b.t)

Şekil 6 Kayseri- Gevher Nesibe Darüşşifası (Kadıoğlu ve Kadıoğlu, 2011)

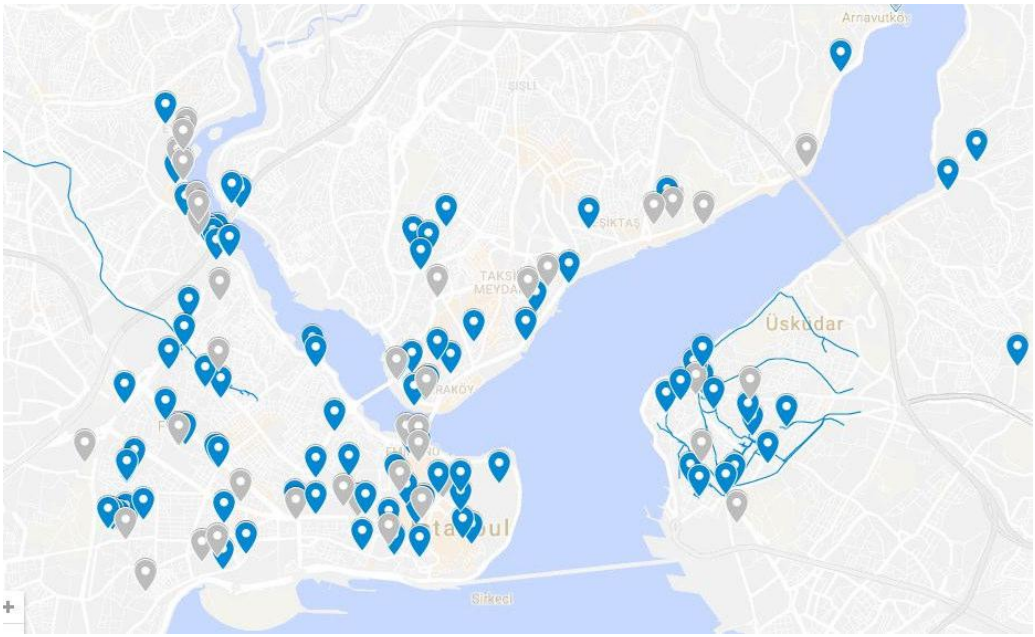
Şekil 7 Afyon Emirdağ'da bir topak evin inşası (Tanyeli, 1999)

3.2. Osmanlı Dönemi'nde Kadın ve Mimarlık İlişkisi

Osmanlı Dönemi'nde ise İstanbul'un Fethi ile büyüyen İmparatorluğun, yerleşik yaşama kültürüne sahip, Avrupa topraklarının da büyük bir bölümünü kapsayan, Batı'ya kapalı bir İslam toplumu niteliğinde olduğu gözlenir. Bilim, matematik ve sanat alanında ileri bir seviyeye sahip Osmanlı'da kadınlar ve kız çocukları eğitimde önemli bir yer edinememişlerdir. Kadınlar, sosyal hayatlarında ulemalar tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde hareket etmek durumunda kalmışlardır. Ancak bu durumun sarayda ve devlet yöneticilerinin eşlerinde bir ölçüde farklı olduğu görülmektedir. Kadınlar şehzadeleri dolayısıyla saltanat yönetimine katılabilmişlerdir. Osmanlı kadınlarının da mekân ile ilişkileri kapsamında "banilik" ve "hamilik" (koruma) kavramları ön plana çıkmaktadır.. Hanedan kadınlarının cami, külliye, han, çarşı gibi birçok kamusal yapıyı genellikle vakıflar yoluyla yaptırdıkları bilinmektedir. Osmanlı'da kalıcı bir gücün temsiliyetinin ancak mimarlık ile verildiği düşüncesini kabul eden hanedan kadınları, kentlerin imarına büyük ölçüde katkı sağlamışlardır. Köprülü Mehmet Paşa'nın eşi Ayşe Hanım, Hürrem Sultan gibi kadın banilerin mimari tasarım ve şehircilik alanında etkilerinin sanıldığından büyük olduğu araştırmalar sonucunda anlaşılmaktadır.

Şekil 8 Hürrem Sultan ve İstanbul Haseki Darüşşifası Medresesi, Mihrimah Sultan Külliyesi ve Saliha Sultan Çeşmesi

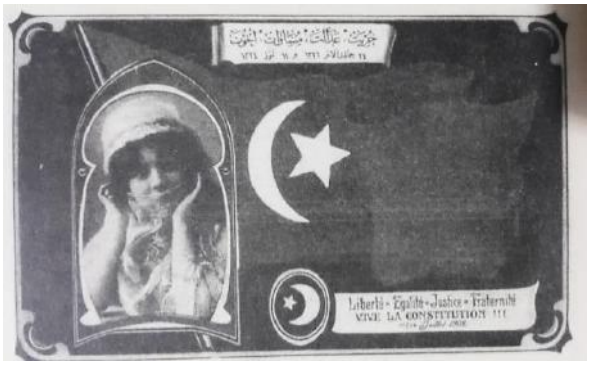
Şekil 9 Osmanlı Devletinde İstanbul'da kadınların inşa ettirdiği binalar (Salt Galata, 2017)

Osmanlı kentlerinde kadının her zaman arka planda durması ve sakınılması zorunluğu konutlara da yansımıştır. Dinin kadın üzerindeki etkileri mimaride Harem-Selamlık kurgusu kendisini göstermiştir. Öte yandan Tanzimat öncesi dönemde toplumda kadınların çalışma hayatında yer almadıkları düşünülse de Osmanlı bir tarım toplumu olduğundan kadınlar tarlada ve kentlerde de bohçacılık, çamaşırcılık, hamamcılık, dokumacılık gibi alanlarda çalışmışlardır. 17. ve 18. yy.'lar dünyada olduğu gibi Osmanlı Mimarlığı'nda da önemli bir zaman dilimidir. Bu dönemde usta çırak ilişkisine dayalı olan mimarlık eğitimi Hassa Mimarları Ocağı ile verilmeye ve ilk eğitimli mimarlar yetiştirilmeye başlanmıştır. Ancak "kadın mimar" kavramından hala bahsedilememektedir. 19. yy.'da ise ekonomik, siyasi ve toplumsal anlamda yaşanan dönüşümler ülkede modernleşmenin gerektirdiği bazı ilkelerin yaşama geçirilmesini zorunlu kılmıştır.

3.3. Osmanlı'da Tanzimat Sonrası Gelişen Modernleşme Çerçevesinde Kadın ve Mimarlık İlişkisi

Osmanlı'da modernleşmenin 19. yy.'da Tanzimat Reformu (1839) ile başladığı kabul edilmektedir (Ortaylı, 2011). Sanayi Devrimi'nin ardından 1838 yılında İngiliz Ticaret Antlaşması sonucu kapitülasyonlar ile Osmanlı, Batılı devletlerin açık pazarı haline gelmiştir. Ülkede yaşanan gelişmeler, modernleşme ve yeni imar sistemleri kurmak adına yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Tanzimat'ın ilanından sonra "1 Ocak 1882 tarihinde Osmanlı Devleti'nin ilk resmi sivil mimarlık okulu olan, resmi adı ile Sanayi-i Nefise Mektebi Âli'si, günümüzdeki adı ile Mimar Sinan Üniversitesi" açılmıştır (Özgüven, 2002, s. 13).

Ülkede özellikle 19. yy.'ın ikinci yarısından itibaren Avrupa'dan etkilenilerek inşa edilen ve Gayrimüslim mimarların egemenliğinin sürdüğü bir mimarlık ortamı oluşmuştur. Ancak 1908 yılında İkinci Meşrutiyet'in ilanı milliyetçiliği tetiklemiş ve bu süreçte mimarlık alanında Batı egemenliğini kırmaya, milli unsurları güçlendirmeye yönelik olarak Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük yaklaşımları gelişmiştir. Milliyetçi mimarlar "ulusal bilinç" yaratmak için mimarlığı Batılı dilden arındırmak ve Osmanlı Mimarlığı'nın klasik değerlerini yaşatmak için harekete geçmişlerdir. Sonuçta milli unsurları modern bir zihniyetle yorumlayan I. Ulusal Mimari yaklaşım geliştirilmiştir. Tanzimat Reformu ile Osmanlı'nın yüzünü Batı'ya çevirmesi kadınlar açısından eşitlik, yaşama ve mülkiyet konularında pek çok gelişmeyi de beraberinde getirmiştir. Bu süreçte edebiyatın önemli temsilcileri, kadını romanlarında sıkça kaleme almışlardır. Osmanlı yazınında kadınlar, sivil yaşama katılma, aile ve toplum hayatındaki eşitsizliklerin kaldırılması ve topluma yararlı bireyler olma taleplerini dile getirmişlerdir. 1857 yılından itibaren kadın hakları bağlamında köleliğin kaldırılması sağlanmış, miras yoluyla toprak sahibi olma ve eğitim hakkı getirilmiştir. Kadınlar için ilk eğitim kurumları ebe ve öğretmen yetiştiren kurumlar olmuştur. 1914 yılında İstanbul'da kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nde modernleşmeyi benimseyen seçkin ailelerin kızları sanat alanında eğitim görmeye başlamış ancak kadınların mimarlık eğitimi almalarının önü henüz açılmamıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de sanayi, ticaret, hizmet kollarında kadınların çalıştığı ve kadınların askeri görevlerde dahi bulundukları görülmektedir. Kurtuluş Savaşı'nın Türkiye'de kadın haklarının iyileşmesinde önemli bir dönüm noktası olduğu söylenebilir. Savaş sırasında örgütlenerek mitingler yapmak, üretim kollarında hizmet etmek, hastabakıcılık yapmak, mühimmat taşımak ve hatta 1857 yılında Erzurum'da doğan Nene Hatun gibi cephede savaşmak kadının gücünü ortaya koyan önemli örnekler olmuştur. Kadınların eğitim ve çalışma alanlarında yaşanan yeni gelişmelere rağmen mimarlık alanında henüz söz sahibi olmadığı saptanmaktadır.

Şekil 10 Meşrutiyet Afişi (Kadıoğlu, 1998)

4. Erken Cumhuriyet Dönemi Modernleşme Sürecinde Kadın ve Mimarlık İlişkisi

Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle, geçmişle olan bağların zayıflatılması gerektiği düşünülmüş, bu amaç doğrultusunda öncelik Ankara'nın başkent yapılması ve yeni başkentin imar çalışmaları olmuştur. Yeni ulusun modernleşme perspektifini yansıtan kamusal mekân modelleri ve yeni yapılacak projeler devlet eliyle üretilmeye başlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında iç mekânda modern kurgunun okunduğu ancak cephede Osmanlı öğelerinin vurgulandığı I. Ulusal Mimarlık yaklaşımı uygulanmaya devam etmiştir. Ancak 1930'larda modern dil ağırlık kazanmaya başlamış ve kentleşme projeleri ile önemli kamu binaları Ernst Egli, Theodor Post, Hermann Jansen, Martin Wagner, Martin EIsaesser, Bruno Taut, Robert Oerley gibi Alman mimarlar tarafından tasarlanmıştır. Bu dönemde Halkevleri, Köy Enstitüleri, sanayi yerleşkeleri, kamusal parklar, köy planlamaları, devlet çiftlikleri gibi pek çok modern kamusal mekân modeli üretilmiştir (Arıtan, 2008). Türk mimarlığı Erken Cumhuriyet Dönemi'nde ulus inşasının bir parçası olarak gündeme gelmiştir. Cumhuriyet ile birlikte ülkede milli kimliğin oluşturulmasının temel taşlarından biri olan kadın kimliğinin inşası da büyük önem taşır hale gelir. Bu süreçte kadınların özgürleştirilmesi, kamusal yaşama girmesi ve kendi gücünün farkında olması sağlanmaya çalışılmıştır. Atatürk inkılapları ile yeni Türk kadını profili de eğitimli iş gücünün bir parçası olarak görülmeye başlamıştır. 1923 yılında Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan önce kadınlar tarafından "Kadınlar Halk Fırkası'' kurulması yönünde başvuruda bulunulsa da bu istek geri çevrilmiş, fırka önerisi Türk Kadın Birliği'ne dönüştürülmüştür. 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı getirilmiş, 1935-1939 yılları arasında 18 kadın milletvekilinin parlamentoya girdiği görülmüştür. Kız ve erkek öğrenciler aynı müfredatlar ile eğitim almaya başlamışlardır.

Şekil 11 Kadınlar Halk Fırkası'nın kurucuları (Toprak, 1988)

Arat'ın (1998) belirttiği gibi kadınlardan beklenen mesleki çalışmanın amacı para kazanmaktan çok, kadınsal var oluş bilincinin geliştirilmesi ve modernleşen yeni Türkiye'ye hizmet edilmesi ile ilişkili olduğundan, Türk kadınlarına verilen mimarlık eğitim hakkı ve mimar ünvanı kazanma yolu kadınlardan bir talep gelmeksizin açılmıştır. Türk kadını Osmanlı tarihi boyunca mimarlığı, bani ya da kullanıcı olarak deneyimlemiş, 1930 yılına kadar tasarımcı kimliği ile öne çıkabilecek eğitim hakkını kazanamamıştır. Bu noktada 1934 yılında ilk kadın mimar mezunların verilmesi modernleşme bağlamında oldukça önemli bir gelişmedir. İlk kadın yüksek mimarlar Leman Cevat Tomsu ve Münevver Belen'i takip eden 38 kadın mimar 1934 ve 1950 yılları arasında mezun olmuş, vakit kaybetmeden Cumhuriyet Mimarlığı içinde çok önemli projeler geliştirmişlerdir.

Cumhuriyet'in ilk kadın mimarları konut mimarlığından çok, dönemin devletçilik politikalarının da etkisiyle kamusal yapılara ilgi duymuşlardır. Konut yapıları ise bu dönemde daha çok erkek mimarlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Kamusal yapılara olan ilgi, dönemin mimari yarışmalarına girmekten çekinmeyen kadınların kazandıkları ödüllerden anlaşılmaktadır. Bu kadın mimarlar özellikle Halkevleri, Köy Enstitüleri, poliklinik binaları, maliye binaları, belediye binaları, adliye sarayları gibi kamusal yapılar hatta kent planları tasarlamışlardır. Mualla Eyüboğlu Anhegger, Cahide Aksel Tamer, Selma Emler gibi ilk dönem kadın mimarları koruma alanında da önemli projeler üreterek saha çalışmalarında yer almışlardır.

Şekil 12 Leman Tomsu - Münevver Belen - Mualla Eyüboğlu - Cahide Aksel Tamer- Harika Alpar Söylemezoğlu - Selma Emler Şemsa Demiren Calsat - Makbule Yalkılday

Şekil 13 Akademi (Mimarlık Müzesi, 2012)

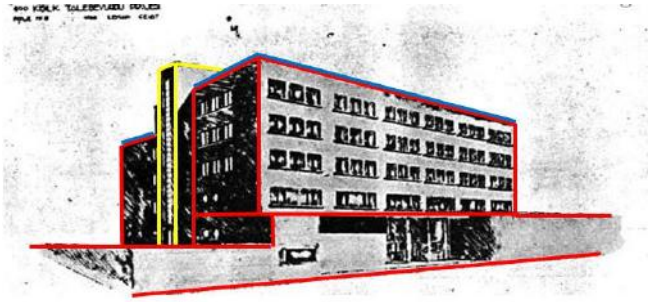
Bu çalışmada Erken Cumhuriyet Dönemi kadın mimarların üretimleri, 1930-1940 yılları modernist, 1940-1950 yılları II. Ulusal Mimari, 1950-1960 yılları arasında modernleşme ve çoğullaşma dönemleri adı altında üç ayrı grupta incelenmiştir. Konu, mimarlık tarihi kitapları, makaleleri ve tezleri üzerinden araştırıldığında, dünyada ve Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde kadın mimarların ve üretimlerinin kaynaklarda yer almadığı, hatta kimi zaman eserlerinin yalnızca erkek mimarlara atfedildiği, kadın mimarlar üzerine yapılan çalışmalarda da eksik kalındığı gözlenmiştir. Kadın mimarların kimilerinin yalnızca isimlerinin bilindiği, kimilerinin de eserlerinin önemsenmediği ve geri plana atıldığı ortaya çıkmıştır. Gerçi son dönemlerde kadın mimarlar üzerine önemli çalışmalar yapılmıştır, ancak tüm dönemleri bütüncül şekilde kadın mimarların üretimleri üzerinden ayrıntılı olarak ele alan ve söz konusu üretimlerin Cumhuriyet Modernleşmesi ile ilişkilerine yoğunlaşan çalışmalarda eksiklikler bulunmaktadır. Burada tüm bu eksiklikleri giderecek biçimde Erken Cumhuriyet Dönemi kadın mimarlarının üretimleri geniş ve çok yönlü bir arşiv çalışmasıyla ortaya çıkarılmış ve yukarıda belirtilen alt dönemler içinde irdelenmiştir. Mimar (1931-1935), Arkitekt (1935-1981) ve Mimarlık (1944-1954) dergilerinin Cumhuriyet Dönemi mimarlarına sahip çıkan yayınlar olması, bazı kadın mimarların üretimlerinin günümüze ulaşmasını sağlaması açısından son derece önemlidir. Bu yayınlar ayrıntılı biçimde taranmıştır. Ancak dergilerde yayınlanan projeler genelde yarışma odaklı üretimler olup, kadınların serbest üretimleri konusunda kesin bilgiler vermemektedir. Bu nedenle dergilerin yanında röportaj, internet kaynakları ve kitapların taranması gerekmiş, böylelikle kadın mimarların tüm üretimlerine ilişkin proje dökümleri elde edilmiş ve bu dökümde yer alan üretimlerin genel özellikleri incelenmiştir.

4.1. 1930 ve 1940 yılları arasında Kadın Mimarların Üretimlerinin İrdelenmesi

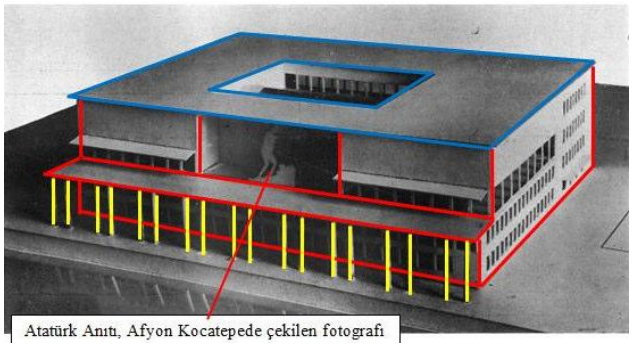
1930'lu yıllar, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1934-1939) kabulü ile ülke ekonomisinde devletçilik ilkesinin benimsendiği, dolayısıyla savaşın zarar verdiği Anadolu'da kent planlamaları yapılarak, kamu binalarının devlet eliyle yeniden inşa edildiği bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Dönemin temel mimari özelliği, Osmanlı son döneminin ardından Cumhuriyet'in ilk yıllarında da etkili olan I. Ulusal Mimari'nin terk edilerek, modern, yalın ve işlevsel mimarinin uygulanması olmuştur (Batur, 2007).

İlk yıllarda Türk mimarları yapılarında Türk mimarisine özgü yeni-Osmanlı üslubunu kullanırken, ülkeye çağrılan yabancı mimarlar modern mimarlığın uluslararası ilkelerini uygulamaya yönelmişlerdir. 1930'larda ise I. Ulusal Yaklaşım yerini bazı klasik unsurlarla harmanlanmış Uluslararası Üsluba bırakmıştır (Aslanoğlu, 2010). Öte yandan 1930'ların sonlarına doğru yeni bir milli mimari yaklaşım olan ve Türk Sivil Mimarisi'nin oranlarını modern yolla yorumlamayı hedefleyen II. Ulusal Mimarlık Üslubu gelişmeye başlar. Mimarlıkta yaşanan gelişmelere paralel olarak kadın haklarında da pek çok yenilik gerçekleşir. Çalışmanın da asıl odağını oluşturan en önemli gelişme 1934 yılında ilk kadın mimarların mezun olmasıdır. 1936 yılında İş Kanunu'na kadınların çalışma hayatına dair yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemeler sonrası kadınların üretimlerinin giderek sayıca arttığı gözlenmektedir. Kadın mimarların verdikleri ilk üretimden itibaren 1940 yılına kadar gerçekleştirdikleri projeler plan, kesit, cepheler ve üçüncü boyut üzerinden incelenerek dönemin mimari eğilimleri açısından irdelenmiştir. Kadın mimar üretimleri tablosuna bakıldığında 14 adet projeden yarısının modernist diğer yarısının yerel değerleri ön plana çıkaran II. Ulusal Üsluba ait olduğu görülmüştür. Hatta aynı mimarın farklı yıllarda farklı üsluplara ait üretimler gerçekleştirmiş olduğu incelenen projelerde göze çarpmaktadır. İlk mezun kadın mimarlardan Leman Cevat Tomsu ilk dönem eserlerinde modernist bir tutum izlerken 1940'lı yıllara yaklaşıldığında II. Ulusal Üslup'ta eseler vermeye başlamıştır. Münevver Belen çizgisini genel olarak korumuş ve modernist yapılar üretmiştir. Avusturyalı Mimar Margarete Schütte Lihotzky ülkemizde pek çok proje üretmiş olup hem modernist hem de II. Ulusal Mimari'ye eğilimli projeler tasarlamıştır. Yine bu dönemde Şekure Niltuna'nın eşi Lütfi Niltuna ile ürettikleri projelerin daha çok II. Ulusal yaklaşıma yöneldiği görülmektedir.

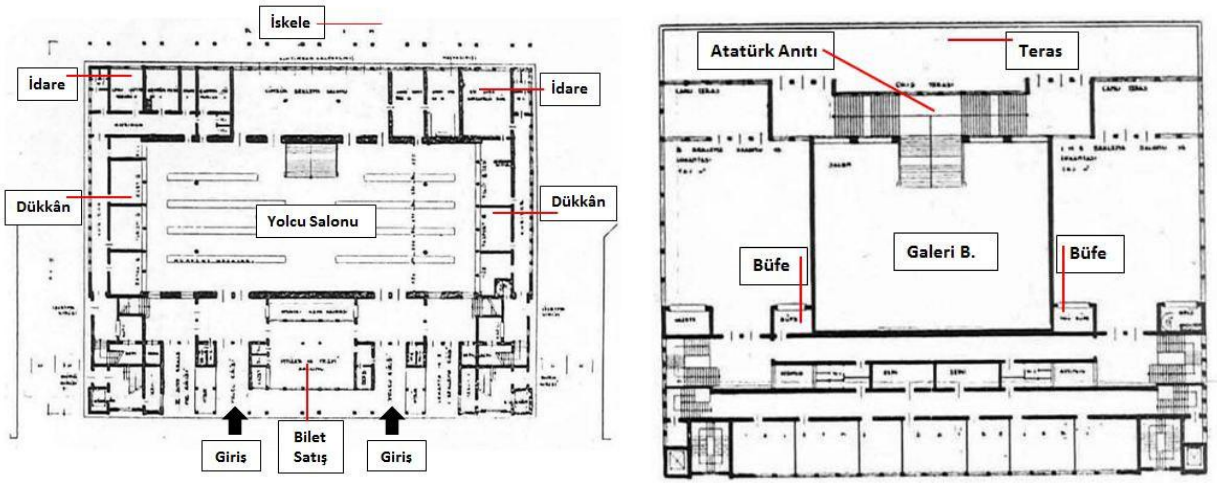
11932 - Leman Cevat (Tomsu) - Öğrenci Yurdu
21935 -Leman Cevat (Tomsu)-Gerede ve Emirdağ Cumhuriyet Halk Partisi
31936 -Leman Cevat (Tomsu) ve Münevver Belen -Gerede Halk Evi
41937 - Şekure Niltuna ve Lütfi Niltuna - Galata Yolcu Salonu Projesi
51937 – Leman (Cevat) Tomsu ve Münevver Belen - Etlik'te Konut Projesi
61937 – Leman (Cevat) Tomsu ve Münevver Belen – Kayseri Halk Evi
71938 – Münevver Belen – Bursa Halk Evi
81938 – Leman (Cevat) Tomsu – Kadıköy Halk Evi
91938 – Leman (Cevat) Tomsu – Şehremini Halk Evi
10 1938 – Margarete Schütte Lihotzky - Ankara Kız Lisesi Geliştirme Projesi
11 1938 – Margarete Schütte Lihotzky - Dr. Kemal Özsan Evi
12 1938-39–Margarete Schütte Lihotzky-Anadolu Köy Okulları Tip Projeleri
13 1939 – Leman (Cevat) Tomsu – Tozkoparan'da Gazino Projesi
14 1939 – Leman (Cevat) Tomsu – Samsun Merkez Bankası

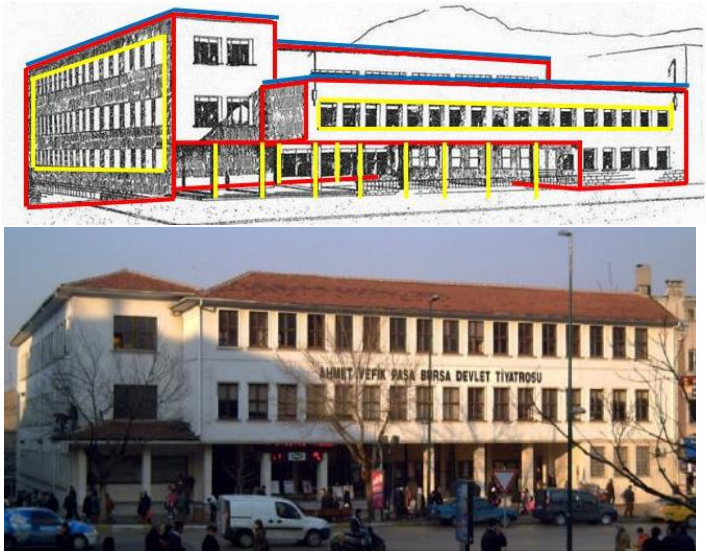
Şekil 14 1932, Leman Cevat (Tomsu), Öğrenci Yurdu

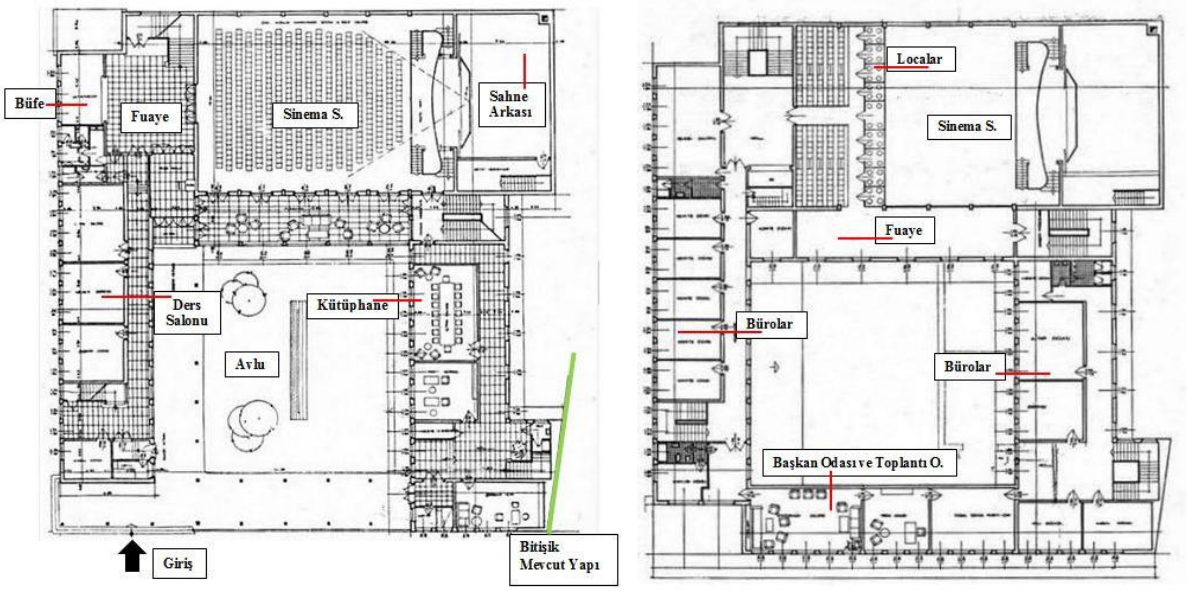
Şekil 15 1937, Şekure Niltuna, Galata Yolcu Salonu

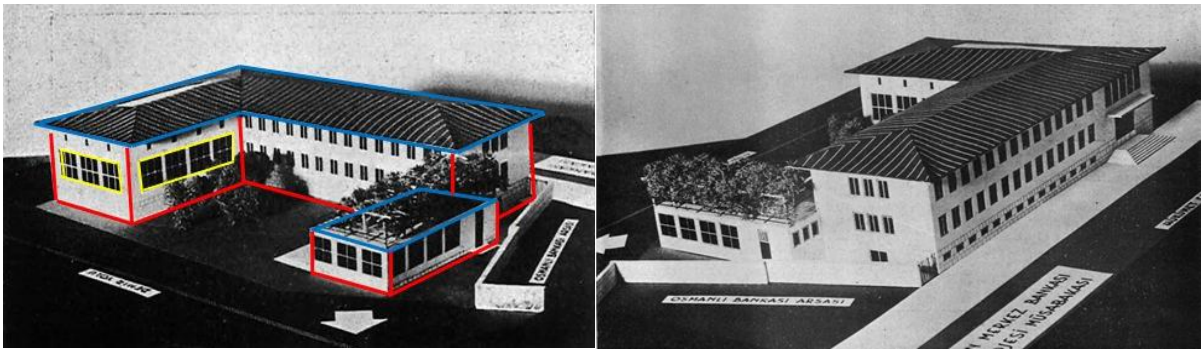
Şekil 16 Zemin kat ve birinci kat planı

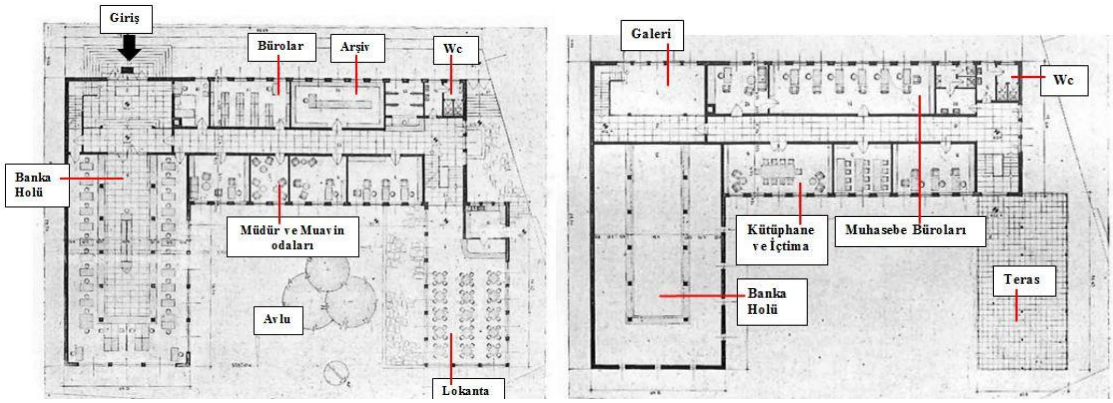
Şekil 17 1938, Münevver Belen, Bursa Halkevi

Şekil 18 Zemin kat planı ve Birinci kat planı

Şekil 19 1939, Leman Tomsu, Samsun Merkez Bankası Projesi

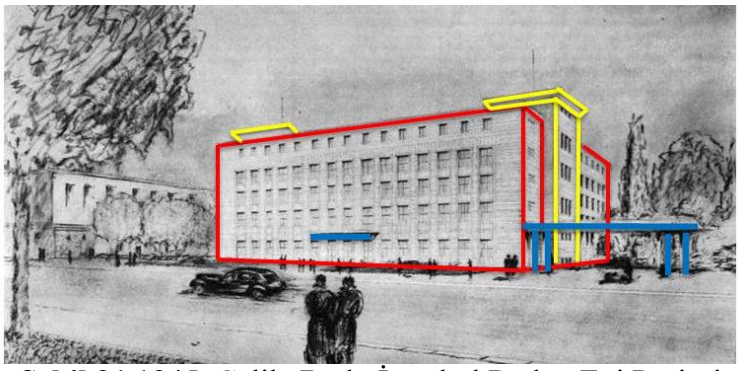
Şekil 20 Zemin kat planı ve birinci kat planı

4.2. 1940 ve 1950 yılları arasında Kadın Mimarların Üretimlerinin İrdelenmesi

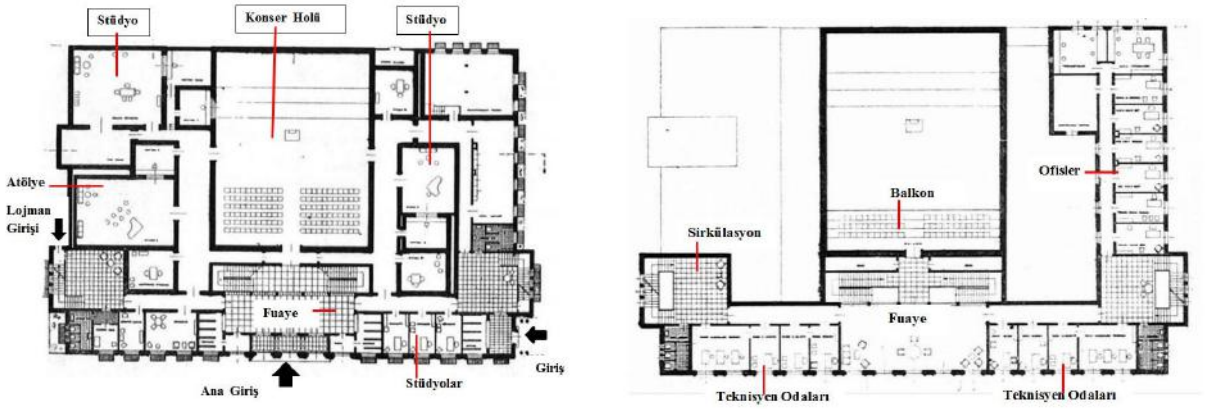
Türkiye için 1940-1950 yıllarının II. Dünya Savaşı'nın ve Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümünün etkisiyle ekonomik, siyasi ve ideolojik boyutların değiştiği bir dönem olduğu bilinmektedir. Batur'a göre (1998) savaşın yaratmış olduğu psikolojik ve ekonomik baskılara karşı bir savunma durumu olarak ulusal dayanışma eğilimleri artmıştır. Ulusalcılık anlayışı '30'ların Uluslararası Akımının yerini alarak, yapılarda II. Ulusal Mimari olarak karşılığını bulmuştur. II. Ulusal Mimari Akımında tarihsel yapı öğelerinin çağdaşlaştırılması, yerel malzeme ve iş gücü kullanılması, sivil mimarinin incelenmesi, yapıların iklim koşullarına uygun olması amaçlanmış, Türk kimliğini yansıtacak, bu coğrafyaya uygun ürünlerin ortaya çıkarılması gerektiği düşünülmüştür (Alsaç 2007). Bu yıllarda ayrıca 1930'lardan gelen görece modernist çizgilerin de bazı üretimlerde sürdüğü ve II. Ulusal Akımı da yalınlaşma anlamında etkilediği söylenebilir. Kadınların iş hayatına teşviki konusunda kadınlara ilk kez doğum yardımı yapılması 1945 yılında çıkarılan yasa ile olmuştur. Zor bir dönem geçiren ulusun kalkınması için kadın erkek herkesin çalışması gerektiği düşüncesi yerleşmiştir. Bu dönem kadın mimarların akademik çalışmalarının da başladığı yıllardır. Dergilerde makaleler yayınlanmış, bilinmeyen ya da eksik görülen konuların aydınlatılması için çalışmalar yapılmıştır. Koruma alanına da yönelimin arttığı, bu dönemde verilen üretimlerden anlaşılmaktadır.

Kayın'a (2008) göre II. Ulusal Mimari, geleneksel eski dokuya olan ilgiyi arttırmış, tarihi kentlerin ve yapıların araştırılması ve belgelenmesine yönelik çalışmaları tetiklemiştir. Cahide Aksel Tamer bu dönemde koruma projelerinde görev alan kadın mimarımızdır. Örneklenen 28 projenin 3 tanesi modernist yaklaşıma eğilimli iken 25 üretim II. Ulusal Üsluba yönelmiştir. Modernist çizgisini koruyan Münevver Belen aynı üslupta proje üretmeye devam etmiştir. Bunun yanında Celile Berk, Şekure Niltuna, Harika Söylemezoğlu gibi mimarlar eşleri ile projeler üretmiştir. Leman Tomsu, Nezahat Sügüder, Şekure Niltuna, Leyla Turgut, Mualla Eyüboğlu, Cahide Aksel, Leyla Baydar, Harika Söylemezoğlu gibi isimler de dönemin eğilimine paralel olarak II. Ulusal Mimari'nin etkilerini tasarımlarına yansıtmışlardır. Ayrıca kentlerin planlanması gereksinimi doğduğundan pek çok imar planında kadın mimarların söz sahibi oldukları da görülmektedir.

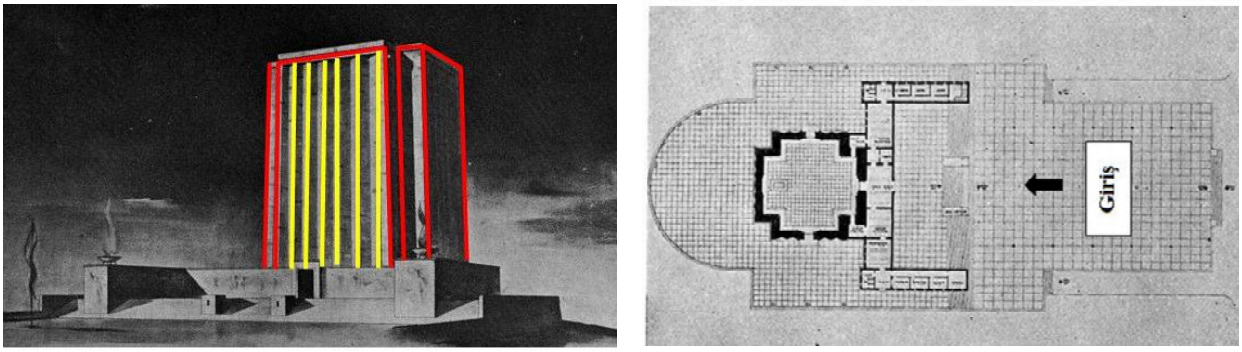
1 1940–Mualla Eyüboğlu -Ahsen Yapaner- Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü
2 1940 – Leman Tomsu ve Emin Onat - Kepirtepe ve Çifteler Köy Enstitüsü
3 1940 – Şekure Niltuna ve Lütfi Niltuna - Polis Koleji Projesi
4 1941 – Leman Tomsu - Cerrahpaşa Poliklinik Binası
5 1941 – Şekure Niltuna- Şair Eşref'in Mezar Projesi
6 1941 – Leman Tomsu - Bursa Evleri Doçentlik Tezi
7 1943 – Nezahat Sügüder - G.S.A. Yüksek Mimarlık Şubesi Diploma Projesi
8 1943 – Cahide Aksel (Tamer) - G.S.A. Y. Mimarlık Şubesi Diploma Projesi
9 1944 – Makbule Yalkılday - Hasanoğlan Köy Enstitüsü
10 1944–Leyla Turgut -Asım Mutlu-Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Anıtı
11 1944 – Nezahat Sügüder - Adana Belediye Sarayı Projesi
12 1946-48–Nezahat Sügüder ve Paul Bonatz - Adana Belediye Sarayı Projesi
13 1945 – Celile Berk, K.Ahmet ve Orhan Sefa - Ödemiş Şehir Planı
14 1945-Leman Tomsu-Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü'nün Erzurum İşletme, Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi Projesi
15 1945- Harika Söylemezoğlu ve Kemali Söylemezoğlu- Devlet Demiryolları Umum Müdürlüğü'nün Erzurum İşletme, Toplantı Binaları ve Memur Evleri Mahallesi Projesi
16 1945- Celile Berk ve Haydar - İstanbul Radyo Evi
17 1945- Harika Söylemezoğlu ve Kemali Söylemezoğlu - İstanbul Radyo Evi
18 1946 - Leman Tomsu ve Emin Onat - Uludağ Kirazlıyayla Sanatoryumu
19 1946 - Leyla Turgut - İstanbul Açık Hava Tiyatrosu Projesi
20 1946 - Münevver Belen - Şişli Maliye Binası
21 1946 – Nezahat Sügüder – Konya Sinema ve Tiyatro Binası
22 1946 – Leyla Turgut – Ankara Sinema-Otel Projesi
23 1947 – Leyla Taylan ve Ferzan Baydar - Eskişehir Garı Projesi
24 1947 – Leman Tomsu - Eskişehir Garı Projesi
25 1947 – Şemsa Demiren – Trabzon Sergi Evi
26 1947 – Nezihe Taner ve Pertev Taner – Rize Şehri Kati İmar Planı
27 1947 – Leman Tomsu ve Enver Tokay – İstanbul Adalet Sarayı Projesi
28 1947– Cahide Tamer - Amcazade Hüseyin Paşa Yalısı divanesinin onarımı
29 1948 – Leyla Baydar ve Ferzan Baydar - Birgiler Apartmanı
30 1948 – Nezihe Taner ve Pertev Taner - Kırıkkale Şehri İmar Planı
31 1948 – Nezihe Taner – '' Çocuk bahçeleri'' İsimli Makalesi
32 1948 – Nezihe Taner ve Pertev Taner - Kızılcahamam ev tipleri projeleri
33 1949 – Şemsa Demiren – Le Corbusier ile Mülakatı
34 1949 – Harika Söylemezoğlu, Kemali Söylemezoğlu ve Mukbil Gökdoğan- İstanbul Adalet Binası Projesi

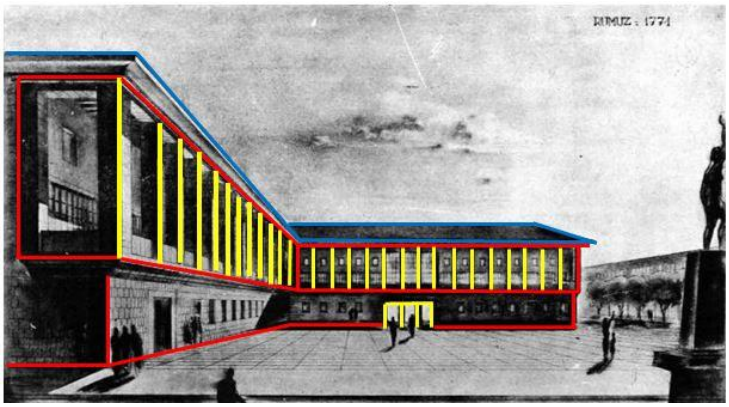
Şekil 21 1945, Celile Berk, İstanbul Radyo Evi Projesi

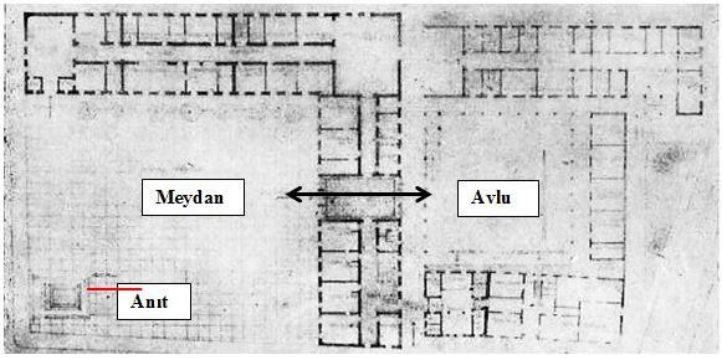
Şekil 22 Zemin kat planı ve birinci kat planı

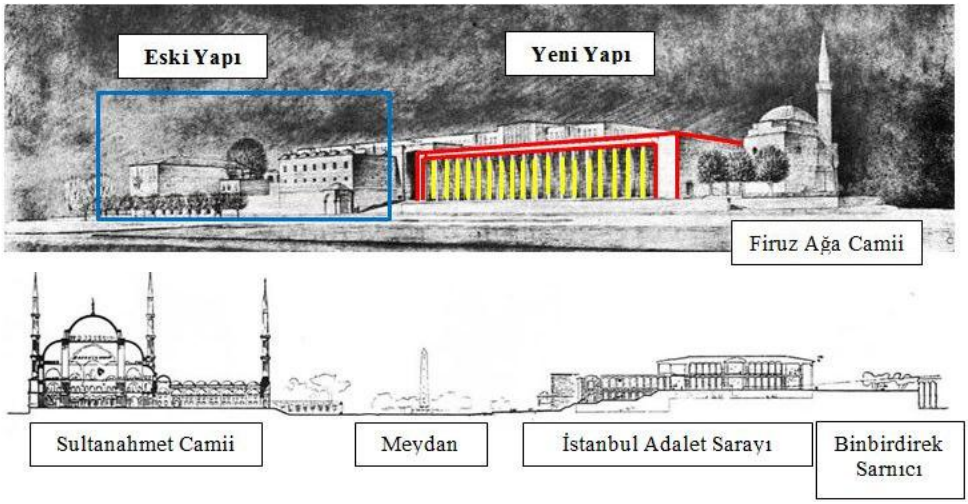
Şekil 23 1944, Leyla Turgut, Çanakkale Zafer ve Meçhul Asker Anıtı

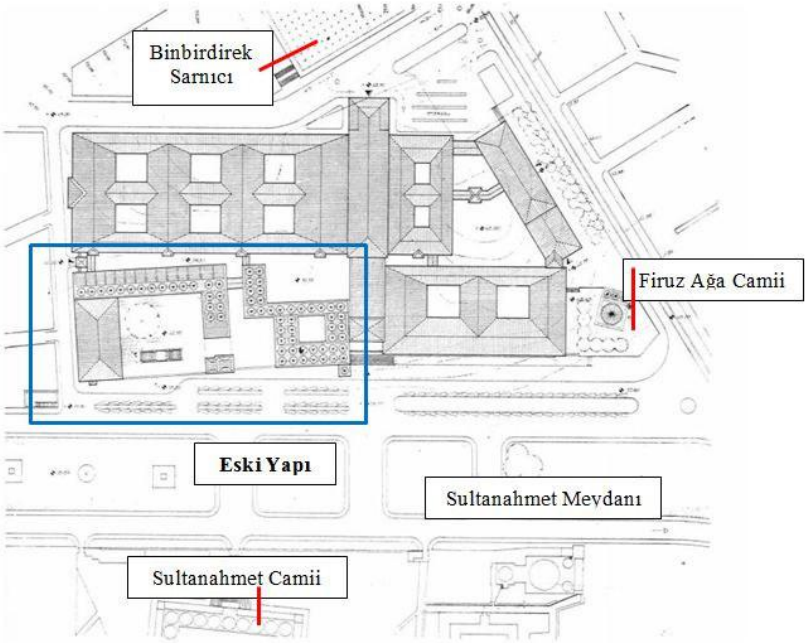
Şekil 24 1944, Nezahat Sügüder, Adana Belediye Sarayı Proje

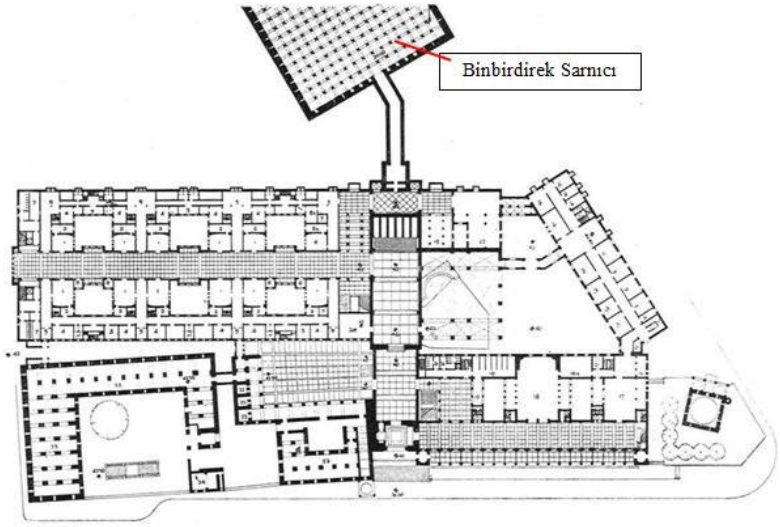
Şekil 25 Zemin kat planı

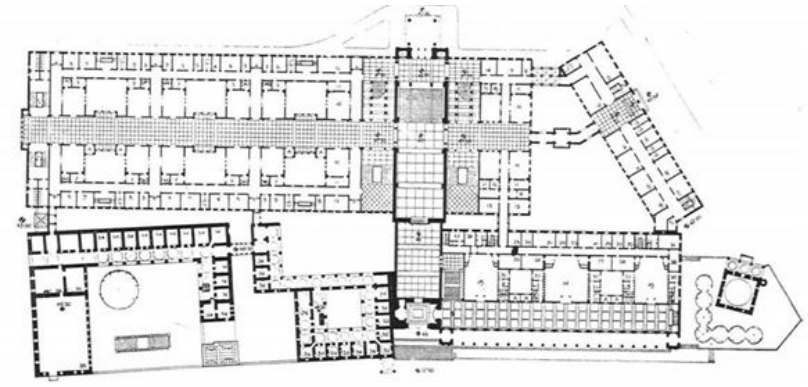
Şekil 26 1949, Harika Söylemezoğlu, İstanbul Adalet Binası Projesi

Şekil 27 1949, Harika Söylemezoğlu, İstanbul Adalet Binası Projesi vaziyet planı

Şekil 28 Zemin kat planı

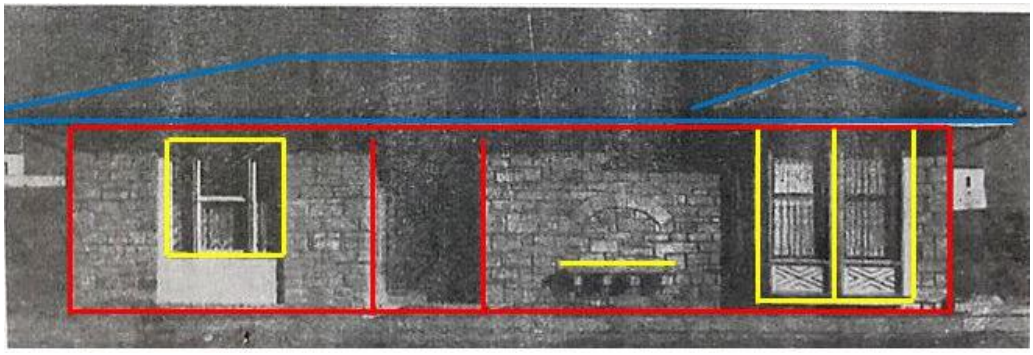

Şekil 29 Birinci kat planı

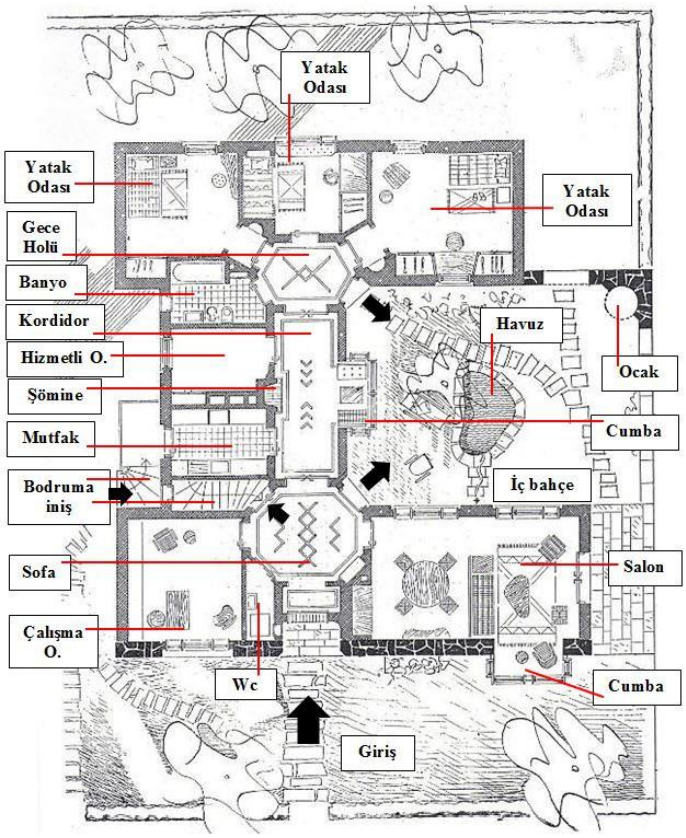
4.3. 1950 ve 1960 yılları arasında Kadın Mimarların Üretimlerinin İrdelenmesi

950-1960 yılları, savaş sonrası süreçte liberal ekonomi ve uluslararası sisteme geçişin Türk Mimarlığı'nı da ulusal etkilerden uzaklaştırdığı bir dönem olmuştur. Bu dönüşümün somut en büyük göstergesi 1948 yılında açılan İstanbul Adalet Sarayı yarışmasıdır. Burada artık anıtsal ve ulusalcı mimari anlayışın terk edilmesi, yerine yeniden işlevsel, rasyonel ve yalın tasarımların uygulanması gerektiği savunulmuştur. Dönemin önemli gelişmelerinden biri olan köylerden kentlere göçler büyük oranda konut ihtiyacı ortaya çıkarmış, ayrıca ekonominin dönüşmesiyle ofis, büro, market gibi yeni yapı tipolojileri gereksinimi doğmuştur (Batur, 1998). Kadınların ise bu dönemde siyasi anlamda etkilerinin artmaya başladığı, yerel yönetimlerde temsil edilir hale geldiği ve 1950'lerde ilk kadın il belediye başkanın seçildiği görülmektedir. 1950-60 yılları arası kadın mimarların üretimleri incelendiğinde büyük oranda koruma alanında hizmet verdikleri görülmektedir. Devlet eliyle yaptırılan koruma projelerinde Cahide Aksel Tamer, Mualla Eyüboğlu ve Selma Emler yoğun bir şekilde faaliyet göstermişlerdir. Ayrıca bu dönemde camilerin koruma projelerinin yanında yeni bir cami projesi çizen Makbule Yalkılday "camilere eli değen ilk kadın'' unvanını almıştır. 1950-60 yılları arasında kadın mimarların yarışmalardaki etkinlikleri de ekonomik koşullar ile orantılı olarak azalmıştır. Kamu yapılarına dair projelerin önceki döneme göre azaldığı, konut projelerinin sayısının ise arttığı gözlenmektedir. Leyla Baydar, Harika Söylemezoğlu, Nezahat Sügüder ve Leman Tomsu gibi isimlerin görece modernist, yer yer ulusal mimarinin izlerini taşıyan ve giderek çeşitlenen bir çerçevede yapılar tasarladıkları görülmektedir.

1 1950– Şemsa Demiren – ‘’Meskensiz Dünyada Şehirciliğin Rolü’’ Makalesi
2 1951– Leyla Baydar ve Ferzan Baydar – T.C. Ziraat Bankası Şube ve Ajans Tip Plânları Projesi
3 1951– Harika Söylemezoğlu ve Kemali Söylemezoğlu - İzmir Şehri İmar Plânı Milletlerarası
4 1952– Leyla Baydar ve Ferzan Baydar - General Ekrem Baydar Evi
5 1953– Harika Söylemezoğlu, Kemali Söylemezoğlu ve Mesadet Adaş - İstanbul Belediye Binası
6 1953 – Leman Tomsu – Kendi Evi
7 1954 – Nezahat Sügüder Arıkoğlu - Özgiray Evi
8 1952-60–Selma Emler, Cahide Tamer ve Mualla Eyüboğlu Anhegger- Topkapı Sarayı Restorasyonu
9 1952 – Makbule Yalkılday - İsmailağa Camii Restorasyon projesi
10 1953-58–Selma Emler, Cahide Tamer ve Mualla Eyüboğlu Anhegger- Rumeli Hisarı Restorasyonu
11 1953-58 –Cahide (Aksel) Tamer – Ayasofya Müzesi Restorasyonu
12 1955–Cahide (Aksel) Tamer – Fenati İsa Cami Restorasyonu
13 1958-70 –Cahide (Aksel) Tamer – Yedikule Surları Restorasyonu
14 1959 – Cahide (Aksel) Tamer – Amcazade Medresesi Restorasyonu

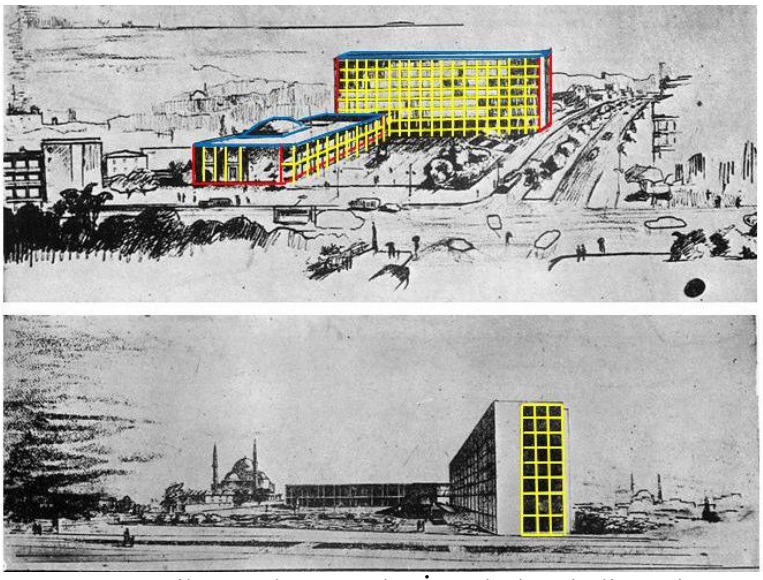
Şekil 30 1952, Leyla Baydar, General Ekrem Baydar Evi

Şekil 31 Zemin kat planı

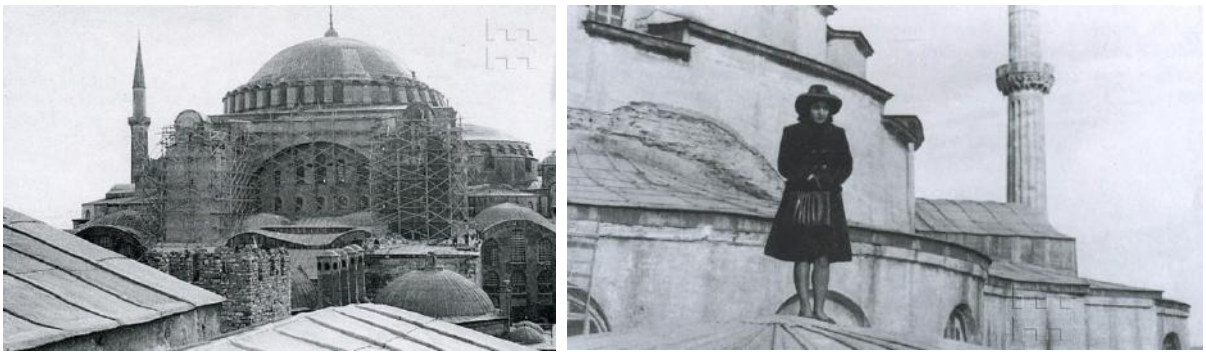
Şekil 32 1952, Makbule Yalkılday, İsmailağa Camii Restorasyon projesi

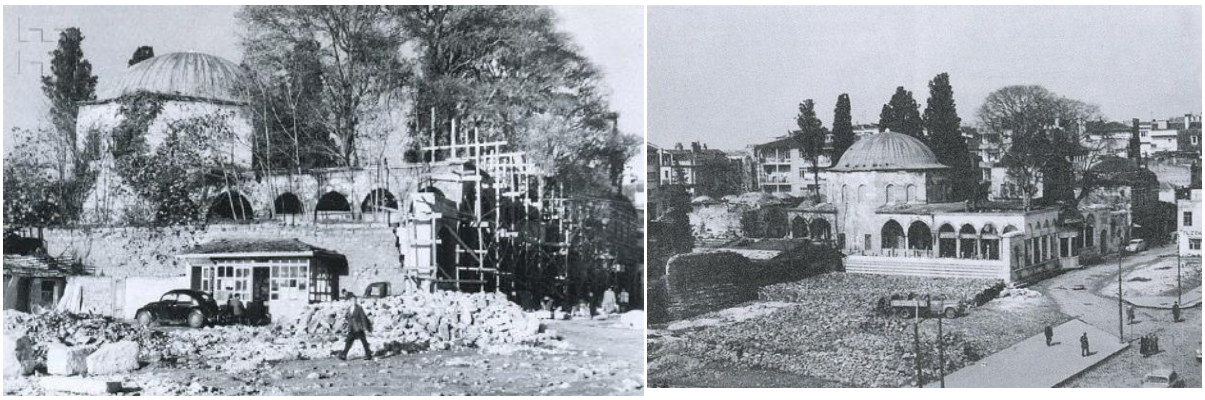
Şekil 33 1953, Harika Söylemezoğlu, İstanbul Belediye Binası Projesi

Şekil 34 1953, Selma Emler, Cahide Tamer ve Mualla Eyüboğlu Anhegger, Rumeli Hisarı Restorasyonu

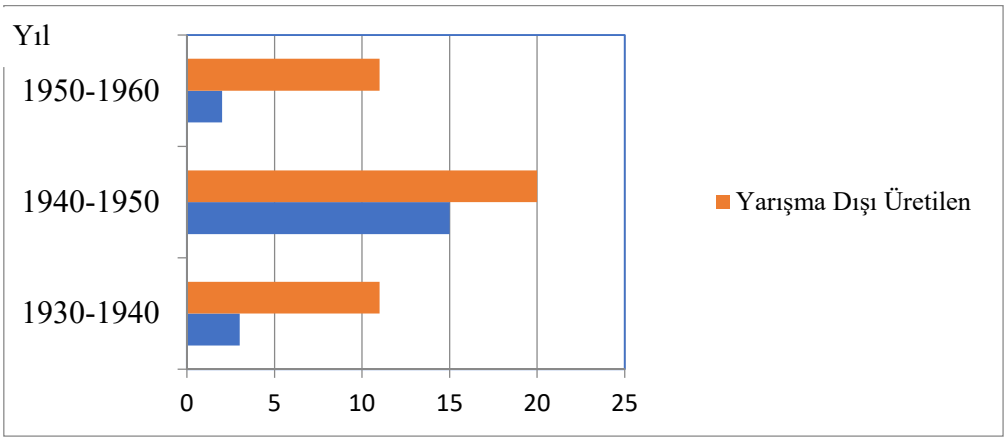
Şekil 35 1955-56 Cahide Aksel (Tamer), Ayasofya Müzesi Restorasyonu

Şekil 36 1959, Cahide Aksel Tamer, Amcazade Medresesi Restorasyonu

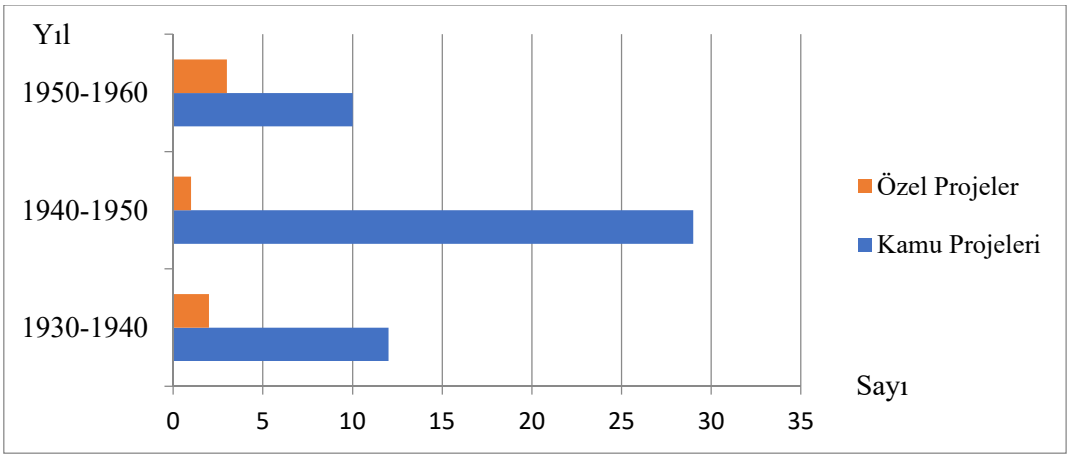
5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Literatürde az işlenen bir konu olması nedeniyle bu çalışma kadın-mimarlık ilişkilerinin araştırılmamış tarihinde bütüncül bir perspektif ortaya koymaktadır. Çalışmada Erken Cumhuriyet Dönemi kadın mimarların üretimlerine yönelik farkındalık yaratılarak yok sayılmamaları gerektiği vurgulanmış, kadın mimarların modernleşme sürecine verdikleri katkılar mimari projeleri üzerinden analiz edilmiştir.

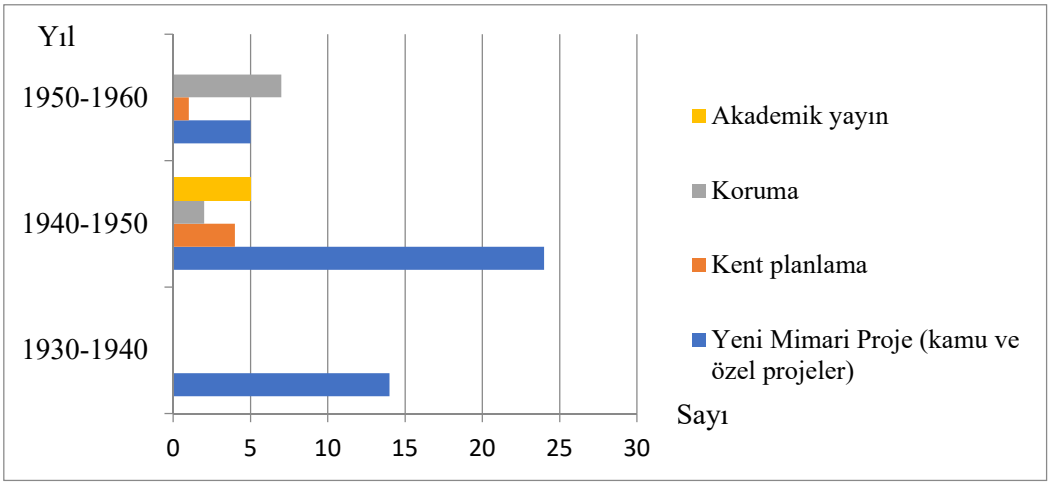
Şekil 37 Kadın mimarların üretim yolları sayı grafiği

Kadın mimarların dönemsel ayırımlar altında incelenen üretimlerinin büyük çoğunluğunun yarışma dışı üretimler olduğu anlaşılmaktadır. 1940-1950 yılları arası dönemde üretimlerin gerçekleşmesinde yarışmalar önemli bir yöntem iken, 1950 sonrası kadın mimarların yarışmalara katılımlarında bir düşüş yaşandığı gözlenmektedir.

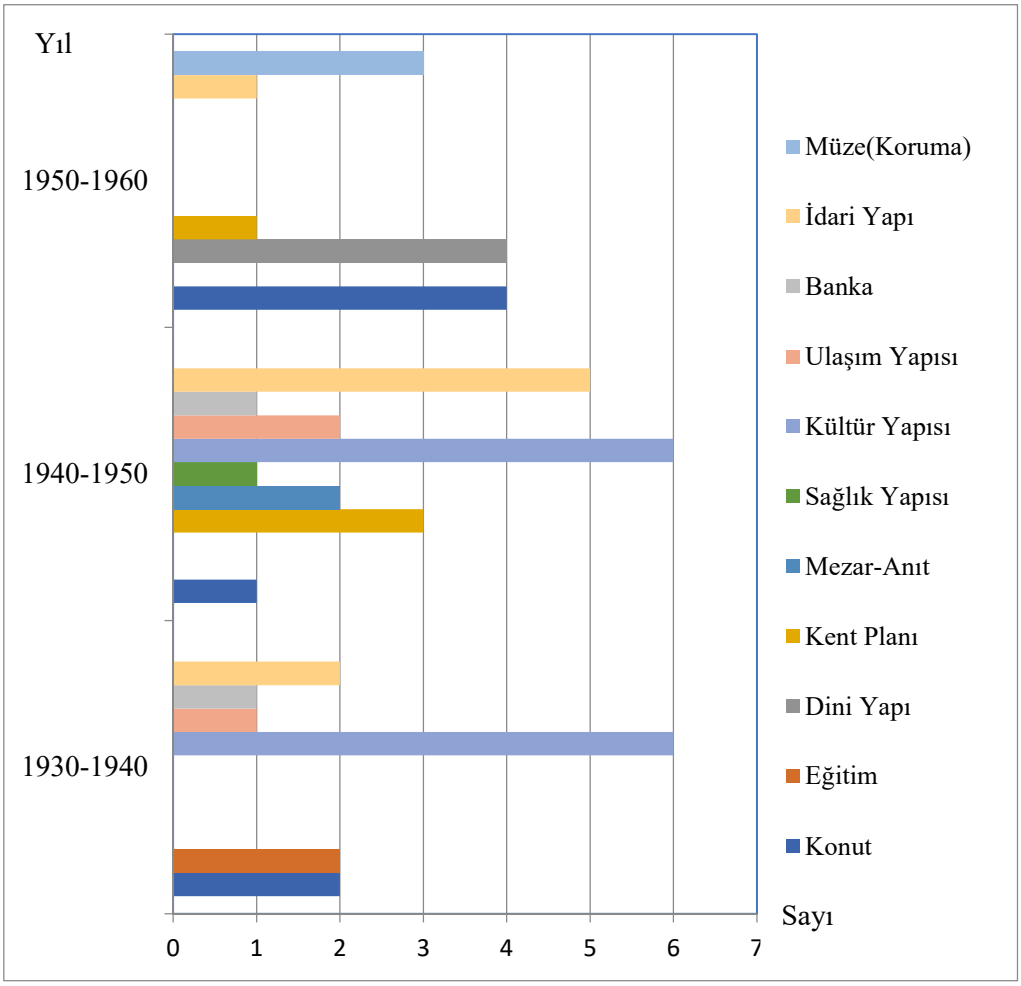
Şekil 38 Kadın mimarların kamu ve özel üretim alanlarındaki niceliksel oranlar grafiği

Kadın mimarların her üç dönemde de gerek devletin doğrudan işi vermesi gerekse yarışma yolu ile kamu yapılarına yoğunlaşarak üretim gerçekleştirdikleri, kişilere özgü, özel konut projelerinde pek sık yer almadıkları, ancak 1950 yılı sonrası bu tür özel projelerde bir artış yaşandığı saptanmaktadır.

Şekil 39 Kadın mimarların üretim alanlarındaki niceliksel oranlar grafiği

Kadın mimarların üretim alanlarına bakıldığında, 1930-1940 yıllarında üretimlerin kamusal ve özel projeler olarak yapı ölçeği ile sınırlıyken, 1940-1950 ve 1950-1960 yılları arasında kent planlama ve restorasyon gibi farklı ölçeklerde ve türde üretimler gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum döneme özgü koruma alanı faaliyetlerinin yoğunlaşması ve devlet politikaları gereği yeni ulaşım arterleri açılması, yeni imar çalışmaları yapılması gibi gelişmeler ile ilişkili görünmektedir. Kadın mimarların akademide çalışmaya başlamaları ile akademik yayınların da oluşmaya başladığı gözlenmektedir.

Şekil 40 Kadın mimarların üretimleri üzerinden yapı tipolojileri grafiği

Dönemlerin yapı tipolojilerine bakıldığında 1930-1940 yılları arasında daha çok Halkevleri, Köy Enstitüleri, radyoevi gibi kültür, eğitim yapısı tipolojileri üzerinden üretim gerçekleştirildiği, 1940-1950 yıllarında kültür, eğitim yapılarının yanında idari yapıların da üretildiği, 1950-1960 yılları arasında ise özellikle koruma alanında yaşanan gelişmelerle restorasyon çalışmalarının arttığı ve dini yapıların onarımı ile özel konut projelerinin gerçekleştirildiği gözlenmektedir. Sonuç olarak tarihsel süreçte kadının konumu ve mimarlık etkileşimi incelendiğinde bulunan parçaların birleştirilmesi ile kadının ilk yapı ustası olduğu ve gölgede bırakılsa da her dönemde eylemleri, gücü ve becerileri ile mekânı etkilediği söylenebilir. Bu saptama hem dünya coğrafyasında hem de Osmanlı Dönemi öncesi ve sonrası süreçte Türkiye'de kadının kamusal hayatta ve mimarlıkta göstermiş olduğu mücadeleyi kapsamaktadır. Bu çalışmada da özellikle Türkiye'de yaşanan gelişmelere ilişkin irdelemeler ve elde edilen veriler aracılığıyla bütünün önemli bir parçasının ortaya konduğu düşünülmektedir. Çalışmanın saptadığı üzere Cumhuriyet'in modernleşme ilkeleri kadının kamusal alandaki görünürlüğünü artırırken, mekân ile olan etkileşimini de doğrudan etkilemiştir.

Kadın mimarların üretimlerinin Erken Cumhuriyet Dönemi'nde kadına tanınan haklar çerçevesinde özellikle kamusal mekân tasarımı alanında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Kadın mimarlar tarafından genel olarak dönemin mimari yaklaşımlarına paralel üretimlerin gerçekleştirildiği, dolayısıyla dönemlerin mimari anlayışlarının geliştirilmesinde kadınların son derece önemli katkılar ortaya koydukları kabul edilmelidir. Cumhuriyet Dönemi kadın mimarların modernleşen Türkiye için verdikleri çaba büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

Alioğlu, E.F., Aydemir, O. ve Sünnetçi, E. (2012). Haseki Hürrem sultan külliyesi 2010-2012 yılları restorasyonu. Vakıf Restorasyon Yıllığı, (4), 17-29.

Ateş, S. (2014). Dönemin algısını yıkan güçlü bir kadın, Artemisia Gentileschi. 22 Haziran 2016,http://sanatkaravani.com/donemin-algisini-yikan-guclu-bir-kadin-artemisia-gentileschi/.

Baykara, T. (b.t.). Türk şehircilik tarihinde: hatun şehirleri.Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Binding, G. ve Nussbaum N. (1978). Der mittelalterliche Baubetrieb nördlich der Alpen in zeit genössischen darstellungen, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt.

Çelik, G. (2014). Halka yol gösteren özgürlük inkılap yolunda. 17 Ağustos 2016. http://sanatkaravani.com/halka-yol-gosteren-ozgurluk-inkilap-yolunda/

Dostoğlu Türkün, N., Eraydın, A., Türkün, A., Kayasü, S., Özgüven, Y., Erkarslan Erdoğdu, Ö. ve diğer. (2005). Cumhuriyet dönemi mimarlığı ve şehirciliği-I: Cumhuriyet döneminde kadın ve mimarlık (1. Baskı).Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.

E. 1027. (b.t.). 07 Haziran 2016, http://www.e1027.org/.

Franck Atalay, O. (2015). Politika ve mimarlık- Ernst Egli ve Türkiye'de modernliğin arayışı. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.

Kadıoğlu, A. (1998). Cinselliğin inkarı: Büyük toplumsal projelerin nesnesi olarak Türk kadınları. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Kadıoğlu, F. G. ve Kadıoğlu, S. (2011), Adı Dârü'ş-şifalara ad olan kadınlar, Lokman Hekim Journal of History of Medicine and Folk Medicine,(1), 1-7.

Karyatidler. (b.t). 04 Haziran 2016,
http://acmphoto.photoshelter.com/image/I0000JaW2JqByx2Y.

Laugier, A. M.(1953). Essai sur l'archiecture. Paris.

Mimarlık Müzesi, (2012). http://www.mimarlikmuzesi.org/Main/.

Mowen, C. J.; Minor, S M. (2003). Consumer Behavior. New York: Prince Hall.

Oral, M. (2010). Rosa Lüksemburg'un devrimci marksizmi, 18 Temmuz 2016, http://arsiv.marksist.org/dosyalar/1794-rosa-luksemburgun-devrimci-marksizmi

Pavillion of women. (b.t.). 10 Ağustos 2016. http://architectuul.com/architecture/view_image/pavilion-of-women/19536.

Tanyeli, U. (1999). Erken Türk döneminde yerleşme düzeni ve barınma pratikleri 12.-13. Yüzyıl. Tarihten günümüze Anadolu'da konut ve yerleşme. (2. Baskı) içinde (110-?) İstanbul:Ege Yayınları.

Toprak, Z. (1988). Halk Fırkası'ndan önce kurulan parti: Kadınlar halk fırkası. Tarih ve Toplum.51, 158-159.

Tuncer, M. (2016). Akdeniz'in heykeller kenti: Perge. 3 Ağustos 2016,http://sanatkaravani.com/akdenizin-heykeller-kenti-perge/.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ON THE INFLUENCE OF NATIONAL TRADITIONS ON THE DESIGN OF A MODERN WEDDING SUIT OF KYRGYZ WOMEN

Ali kyzy Kurmanzhan
Master student of the Kosygin State University of Russia

Marina Guseva
PhD, Associate Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Garments of the Kosygin State University of Russia

Elena Andreeva
PhD, Professor of the Department of Artistic Modeling, Designing and Technology of Garments of the Kosygin State University of Russia

ABSTRACT
Traditionally, the Kyrgyz were especially concerned with raising their daughters. The girls were married early, and according to custom, after marriage, the parents accepted their daughter exclusively as a guest, considering her a member of the husband's family. They prepared for the ceremony of daughters from her early years. A headdress occupies a special place in the wedding dress of a Kyrgyz girl, therefore, the Kyrgyz still retain a special attitude towards national headdresses. Modern Kyrgyz girls wear traditional headdresses on holidays and national celebrations. The traditions of handicrafts serve as a creative source for the process of industrial production of such products.
Keywords: hats, fur trim, creative source

INTRODUCTION
National dress and headdresses of the peoples of the world are diverse and closely related to ethnic history [1]. The harsh way of nomadic life and the climate (temperature changes, cold, wind, snow, storms in mountainous areas) influenced the characteristics of the traditional Kyrgyz dress. The main occupations of the Kyrgyz nomads were cattle breeding and hunting, so the necessary materials for the manufacture of durable, multifunctional, waterproof and comfortable clothing were always at hand - at home, the skins of livestock and wild animals were made, felt of various thicknesses and properties were made of wool. Since the middle of the 19th century, most of the Kyrgyz have switched to a sedentary lifestyle, many use industrial textiles for sewing clothes, and traditional craft remains relevant only for making hats. The oldest and most noticeable headdress was the shokulo; it was worn by a girl only once in her life, on the day of her marriage. Shokulo making is a long and costly process. The wealth of the family was determined by the bride's headdress [1]. The cost of shokulo has always been very high; according to legend, in the old days, a headdress could be paid with a herd of horses. The shokulo headpiece looks like a helmet, conical in shape. Initially, shokulo was made of white felt or white brocade, red or crimson cloth, later from velvet; fluffy wool was used for laying; the top was decorated with precious stones and fur. Structurally, the shokulo consists of four parts: a hood (tobosu), an eyelet, a chin, and a visor.

The height of the top of the shokulo is 20-40 cm, the length of the ear is 18-22 cm, the length of the neck part is 33-45 cm. In the process of making modern shokulo, innovative technologies are used. The main materials of the Shokulo upper is felt. As frame elements, you can find metal parts made by stamping or press casting. Known for fixing with regilin and whalebone [2]. On the front of the headdress, patterned embroidery is performed with gold threads, pearls, ornamental applique with marmot, marten, sable fur [3].

Figure 1 - Kyrgyz girls of different eras in a traditional headdress shokulo

The tebetei headdress, which Kyrgyz men and women wore in cold seasons, is considered to be the second most important and informative. Tebetei were made from dense materials and animal skins. Female tebetei were decorated with feathers on the crown. You were mostly worn by girls. By the type and color of the materials used, the decorative design with feathers and fur of the headdress, it was possible to determine the age of the girl, her social status (the order of birth in the family, is she ready for marriage, etc.). Velvet and cloth of various colors were used to make tebethei, satin and cotton fabrics were used as lining; fluffy wool was inserted inside. Despite the use of new materials, the modern tebetey has changed little compositionally and structurally (Fig. 2). The crown of the headdress consists of four gussets. For decoration they use a fur edge, depending on the social status [1-3] of a girl, they choose a fur semi-finished product of a fox, lynx, marmot, marten, sable, otter, red wolf, lamb, sheepskin. The top is decorated with feathers of birds (eagle owl, parrot, pheasant, etc.).

Figure 2 - Kyrgyz girls in the traditional tebetey headdress [3]

Based on the analysis of style solutions [4-6] of national Kyrgyz headdresses, a collection of modern headdresses decorated with fur has been developed [7]. The cut is preserved in the models, the emphasis is on the appearance and location of the fur trim [8]. The use of natural fur as a decoration for headwear allows you to embody a variety of design ideas [9]. In the process of working on the models of the collection, modern innovations were applied in the design of fur semi-finished products and methods of joining fur parts [10]. Hair coloring in actual colors is carried out in a spreading method [11], which allows you to get exclusive colors. To increase the creativity of the headwear [12], the technology of the Kopenghagen Fur design center - "Weave illusion" - a multidirectional connection of strips of long-haired and short-haired furs in a certain order, allowing to obtain a complex surface texture was applied.

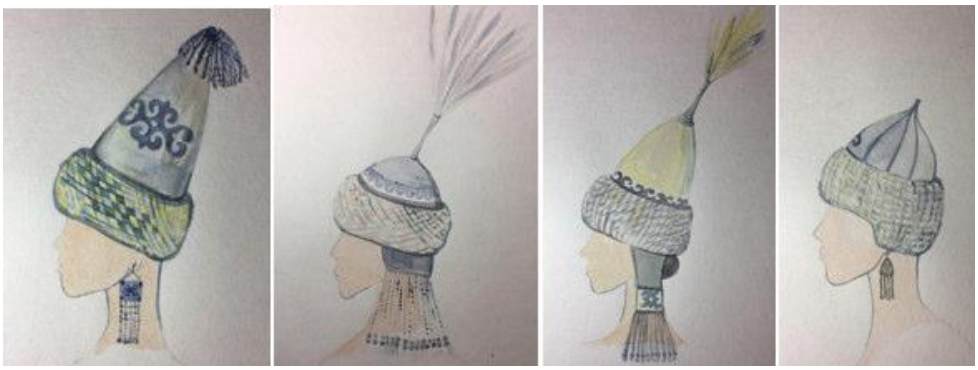

Figure 3 - Fragment of the collection of hats based on the traditional Kyrgyz costume (author Ali k. Kurmanzhan)

Increasing the competitiveness of folk style hats is facilitated by visual identity, the introduction of innovations into the design process and a systematic approach [13, 14] based on digitalization in technology and the manufacture of products with fur [15], taking into account the aesthetic and geometric properties of skins [16]. Modern tebetei and shokulo are not intended for daily use, therefore, depending on the price category of products [17], a fur semi-finished product of varying degrees of wear can be chosen for decorating with fur elements [18]. It is advisable to use budget types of fur with a hairline finish [19] that imitates the properties of expensive types or a fur flap [20-23]. The use of natural fur in the decoration of hats in the style of national Kyrgyz traditions makes it possible to obtain products of information expressiveness, compositionally integral, corresponding to the current fashion trend, and the use of modern innovative technologies allows to improve the presentation of the designed products.

REFERENCES

Adomed Women of Central Asia http://www.tcoletribalrugs.com /CentralAsianwomen /Kirghiz%20woman.html/

FOTO.KG http://www.foto.kg/galereya/

Momunbaeva N.S. Traditional clothes of the southern Kyrgyz. - KMU them. I. Arabaev, 2006 .-- 216p.Xu T., Fang M., Li G.D. Study on the Innovative Design of Fur Clothing// Advanced Materials Research. - 2011, Vol.331, Sept.- P.586-589.

McQuaid P. Fur is everywhere this fall, but will L.A.'s Fashionistas accept it?: Warming Trend// The Los Angeles Times'.- 2004, August 15.

Harpera C. I found myself inside her fur// Textile: The Journal of Cloth and culture.- 2008, Vol.6, Is.3.- P.300-313.

Cai L., Yu X. Fur fashion design.- Shanghai: Donghua University Press, 2009.- 249 p.

Guseva M.A., Koltashova L.Yu., Andreeva E.G., Alibekova M.I. Analysis of modern development of fur fashion // Scientific journal "Kostyumologiya", 2020 №1, ttps: //kostumologiya.ru/PDF/13TLKL120.pdf

Ali K. K., Guseva M.A., Alibekova M.I., Andreeva E.G. Analysis of technologies for the formation of new aesthetics of textured surfaces of fur clothing. Art. XXIII int. conf.

"Fashion and design: historical experience - new technologies" - SPb, SPbGTUPTD, 2020 - p. 12-15.

Butko T.V., Guseva M.A., Andreeva E.G. Study of methods of textured finishing of fur products: Textbook. - M .: FGBOU VO RSU im. A.N. Kosygin, 2018 .-- 119 p.

Guseva M.A., Andreeva E.G. Systematization of requirements for a fur semi-finished product for quality management of the design process of fur clothing // Physics of fibrous materials: structure, properties, science-intensive technologies and materials (SMARTEX). 2017. No. 1 (1). S. 301-307.

Kiryanova E.G., Guseva M.A., Andreeva E.G., Novikov M.V. Investigation of the decorative properties of a fur semi-finished product for innovations in the manufacture of clothing. "Innovative solutions in commodity research of raw materials, products and recycling of secondary resources of the agro-industrial complex." - M .: MGAVMiB, 2017 .-- p. 39-43.

Guseva M.A., Andreeva E.G., Belgorodsky V.S., Novikov M.V., Balakirev N.A. Scales of the social significance of fur on the national and global markets // In collection. scientific. Proceedings of the Intern. scientific and technical symposium "Modern engineering problems in the production of consumer goods". Part 1. - M .: RSU im. A.N. Kosygin, 2019. - pp. 56-62.

Guseva M.A., Andreeva E.G., Belgorodsky V.S., Novikov M.V., Balakirev N.A. Digitalization of end-to-end design of fur products // In collection. Art. Republic of scientific-practical conf. "Actual problems of innovative technologies and their solutions in the context of the integration of science, education, production in the printing industry, cotton ginning, textile and light industries." Part 2. - Tashkent: TITLP, 2019. - P.409-412.

Belgorodsky V.S., Balakirev N.A., Novikov M.V., Guseva M.A., Razumeev K.E., Yuldashbaev Yu.A., Andreeva E.G. Digitization of fur quality indicators in the system of end-to-end design of fur products // Textile and light industry. - 2019, No. 1. - P.18-22.

Guseva M.A., Novikov M.V., Andreeva E.G., Belgorodsky V.S., Petrosova I.A., Balakirev N.A. Basic digital scales of aesthetic and geometric properties of fur // certificate of registration of the database RUS 2019620409 03/01/2019

Guseva M.A., Andreeva E.G., Novikov M.V. The scale for assessing the wear of different types of fur skins // In the Collection "Quality and safety of goods: from production to consumption". Materials of the International Scientific and Practical Conference dedicated to the 60th anniversary of the revival of the Department of Commodity Science and Examination of Goods. M .: RUK. 2019.S. 163-168.

Novikov M.V., Guseva M.A., Andreeva E.G., Petrosova I.A., Kostyleva V.V. Influence of chinchilla skin microstructure on furs properties// Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences. – 2019, T.10, №1. - C.1873-1882.

Novikov M.V., Guseva M.A., Andreeva E.G. Scale for assessing the degree of shine of the hair of different types of fur skins // Design and Technologies. - 2018, No. 67 (109). - S. 35-43.

Rassadina S.P. The surface of fur cloths as an object of design // Izvestiya vuzov. Textile industry technology. - 2016, No. 6 (366). - S. 182-186.

Janigo K.A., Wu J. Collaborative Redesign of Used Clothes as a Sustainable Fashion Solution and Potential Business Opportunity // Fashion Practice: The Journal of Design, Creative Process & the Fashion Industry. - 2015, Vol.7, Is.1. - P.75-97.

Shen B., Zheng J.-H., Chow P.-S., Chow K.Y. Perception of fashion sustainability in online community// The Journal of The Textile Institute. - 2014, Vol.105, Is.9. - P.971-979.

Fletcher K. Slow Fashion: An Invitation for Systems Change// Fashion Practice: The Journal of Design, Creative Process & the Fashion Industry. - 2010, Vol.2, Is.2. - P.259-265.

Austin W.E. Principles and practice of fur dressing and fur dyeing. - North Charleston: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013. - 130 p.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADIN PERFORMANS PRATİKLERİ VE BULANIKLAŞAN TOPLUMSAL CİNSİYET TEMSİLİNDE ANLATI

Prof. Dr. Neslihan KIYAR
Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
ORCID: 0000-0002-0334-2319

ÖZET

Cinsler arası eşitlik/eşitsizlik sorunsalı tartışmasını şüphesiz farklı cinslerin bir arada yaşamaya başladığı dönemlere kadar götürebiliriz. Sosyolojik bir sisteme oturması için ise feminist teorinin şartlarını hazırlayan 18. yüzyılda kadınların toplumsal statü değişimlerini beklememiz gerekecektir. Bugün toplumsal cinsiyet tartışmalarının en bilindik ve sıkça birleştiği nokta kromozom ve hormonlarla başlayan biyolojik farklılık söylemlerinin yanı sıra sosyolojik, kültürel çeşitliliğin yarattığı belirsizlik halidir. Özel olaylardan olgulara ulaşma yoluyla ilerleyen sosyoloji için uzun vadede kutuplaşıp kalıplaşma eğilimi gösteren toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunsalı ırk, etnisite, din, sınıf gibi toplumsal unsurların da varlığıyla evrensel bir genelleme yapmayı zorlaştırmaktadır. Bu durumu aşmak için Feminizm, kadın ve erkek olmanın ötesinde kadınlık ve erkeklik denen varoluş mekanizmasını formüle eden sosyal sistemi alt üst etmeye çalışmaktadır. Bu yanıyla sanatın kuralları yıkmadaki periyodik işleyişine oldukça uyumlu bir fenomendir. Araştırmanın sınırlılığını oluşturan kadın performans sanatçıları üzerinden ele alınacak olan işlerde, baskın anlatının hangi meseleye görünürlük kazandırdığı ana probleminden hareket edilmiştir. Ayrıca eşitsizlik durumundan birincil olarak etkilenen kadının ve dolayısıyla performans sanatçısının, izleyicilerle buluşturmaya çalıştıkları performans pratiklerini eyleme geçirirken, bedensel enstrümanları anlatıya nasıl dahil ettiklerine bakacağız. Bu temelde feminist eleştirinin mücadelesine kaynaklık eden toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin tesis edildiği, evrenselleştiği dönemlerin kültür ve tarih içindeki yerine odaklanmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü sorgulayarak, gözler önüne sermenin ve geleneksel dayatmalara meydan okumanın en dişil hali ve temsilidir. Söz konusu tarih içinde bahsedilmesi gereken başka bir detay da istismar edilen, şiddet gören ve öldürülen kadınların performans ve beden sanatı ile yollarının nerede kesiştiği olacaktır. Sosyolojik, tarihsel ve eleştirel feminist metodolojiler ışığında, görmezden gelinen kadın ve bedenini referans alan, benzer eleştiri pratiği geliştirmiş isimlerin işleri çözümlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Performans Sanatı, Feminist Sanat, Feminist Eleştiri, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE NARRATION IN THE REPRESENTATION OF WOMEN PERFORMANCE PRACTICES AND BLURRING OF SOCIAL GENDER

ABSTRACT

Social gender equality/inequality problem can go back to the periods when the different genders commenced to live together. Yet, the change in social status of women would wait until 18th century which paved way to the stipulations of feminist theory for a sociological standing. Today, the point where the discussions on social gender mostly known and highly intercepted is the ambiguity of the sociological and cultural diversity besides the discourse beginning with the biological differences with chromosomes and the hormones. For the sociology, advancing through reaching facts from the specific cases, it is difficult to make a universal generalisation in social gender inequality, which tends to polarization and stereotyped in the long term, with the presence of social elements such as race, ethnicity, religion and class. Feminism attempts to turn the social system, which tries to formulize the existence mechanism of the gender beyond being woman and man, upside-down to overcome this situation. It is a phenomenon which is suitable with the periodical function of art, namely, deconstructing the obligations, with this feature. In the works, which is handled through the women performance artists composing the limitation of this study, the main focus is which issue the dominant narration makes apparent. In addition, primarily affected ones in the inequality, women and thus, performance artists will be examined in the perspective of how they included corporeal instruments while they are operationalizing their performance practises with the audiences. It is important to focus on the cultural and historical places in the periods when the social gender hierarchy was provided, which acted as a source for the feminist criticism, and universalized. Because interrogation is the most feminine and the representative state of unfolding and challenging the traditional imposition. Another detail in the aforementioned date, it will be mentioned where roads of the abused, violated and murdered women's performance and body art is intersected. In the light of sociological, historical and critical feminist methodologies, the works of people who have developed similar criticism practices and who take the ignored woman and her body as reference will be analysed.

Keywords: Performance Art, Feminist Art, Feminist Criticism, Social Gender Inequality

GİRİŞ

Öncelikle belirtilmesi gereken nokta, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sorunsallaştıran kadın performans sanatçıları bağlamında ele alınan performanslardaki baskın anlatının, kendi bedenlerine uyguladıkları şiddetin, (diğer) kadınların maruz kaldığı toplumsal baskı ve şiddetin görünür hale getirilmesi metaforuna dayanmakta olduğudur. Kadın performans sanatçısı, çoktan doğallaştırılmış toplumsal cinsiyet eşitsizliği meselesini yapı-bozuma uğratmanın, kadınlık-erkeklik olarak kutuplaştırılan varoluş sistemini formüle eden sosyal mekanizmayı alt üst etmenin, kendi bedenine şiddet uygulamak ile mümkün olabileceğine inanmıştır. Bu eleştiri pratiğinin altında yatan erek, acı, nefret, çaresizlik ya da başka hangi duygu ise bedeninde hissettiğini aynı oranda dışarıya aktarmaktır. Böylesi bir yüzleşmeden yana olan kadın performansçının karşı karşıya olduğu başka ve daha ciddi bir problem daha vardır. Kadın bedeninin bizzat temsil sisteminin içinde bir nesne olarak çok derinde kökleşmiş olduğu gerçeği ile yeniden aynı sistem içinde yapılanma ihtimali taşımasıdır.

Jill Dolan'ın da işaret ettiği üzere performans mekânı çoktan toplumsal cinsiyetle yüklenmiş olduğundan bu mekân içinde kadın performansları eril tanımlı standartlara tabi tutulma durumu hep mevcuttur. Derrida'nın uyarısı da aynı oranda önemlidir: "Kurucu kavramlara içkin olan şey tekrar edildiğinde (…) yerleşik yapıya karşı el altındaki alet edevat kullanıldığında yapı söküme uğratıldığı iddia edilen şeyi onaylama güçlendirme riski ortaya çıkar" (Carlson, 2013:252). Ayrıca Feminist Psikanalistçi ve teorisyen Luce Irıgaray durumu biraz karmaşık hale getiren ifadeleriyle, kadınların kimlik söylem ve tartışmalarının paradoks hatta çelişki taşıdığını öne sürmüştür. "Kadınlar 'bir' olmayan 'cinsiyet'tir. Maşistliğin içine işlediği fallogosantrik bir dilde kadınlar temsil edilemez olanı teşkil eder. Bir başka deyişle, kadınlar düşünülemeyen cinsiyeti, dilsel bir olmayışı ve matlığı temsil eder." Derken bizi, tek anlamlı bir imleme dayanan bir dilde dişi cinsiyet kısıtlanamaz olduğu kadar belirlenemez olandır sonucuna yöneltir (Butler, 2016:56). Bu söylemler bir yanda dursun, söz konusu kadın performans sanatçılarının eril geçmişe olan yıkım projeleri kadın hareketinin de yükselişi ile engel tanımamıştır. Görmezden gelinmenin dönüştüğü manifesto düşünüldüğünde, 1960'larda başlayan ve geleneksel dayatmalara karşı girişilen dişil tutum bahsettiğimiz sorunsalı aşma yönünde kurulan ve günümüze kadar yayılan bir çabanın muhalif çatısını oluşturmaktadır.

Kadın Performans Pratikleri: Bulanıklaşan Toplumsal Cinsiyet Temsilinde Anlatı

Eşitsizlik durumundan birincil olarak etkilenen kadın ve dolayısıyla kadın performans sanatçısının, izleyene gösterdikleri performans pratiklerini eyleme geçirirken, bedensel enstrümanlarını anlatıya dahil etmeleri işin en etkileyici yanıdır kuşkusuz. Ele aldığımız kadın performanslarının bazıları büyük kitlesel bir eylem halini almış, bazıları yine kadınların işbirlikçi çabaları ile oluşturulmuş projeler halinde bir dizi performansa dönüşmüş, bazıları da bireysel olarak sadece kendi bedenini ve olanaklarını referans alan işler halinde kurgulanmıştır. "In Mourning and In Rage", bir şiddetin özetini içeren vakaya alternatif feminist bir yorum sunan medya performansı olarak tasarlanmış kolektif bir iştir. 1973 yılıda Los Angeles'da kurulan ve 20. yüzyılın sonlarına kadar pek çok sanatsal işle feminist harekete güç katmış bir inisiyatif, bir feminist okul olma özelliği taşıyan "The Woman's Building (Kadın Evi)" üyeleri büyük oranda katılım sağlamış, destek olmuşlardır. Suzanne Lacy ve Leslie Labowitz'in bu oluşumun içinde bulunmalarının, ortak projeler üretmeleri açısından teşvik edici olduğu kesindir.

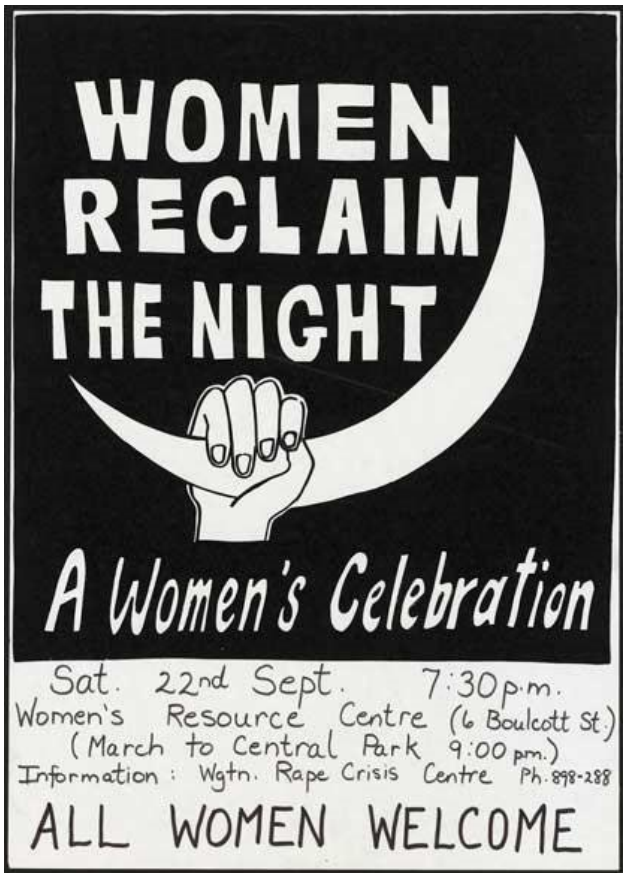
G.1. Suzanne Lacy ve Leslie Labowitz, In Mourning and In Rage, Performans, 1977

1977 yılının Kasım aylarında Los Angeles da birbiri ardına seks cinayeti gerçekleşmiş, çıplak ve boğulmuş halde terkedilmiş toplam on tane kadın cesedi bulunmuştur. Bu tecavüz cinayetleri "In Mourning and In Rage" performans dizisinin temelini oluşturmaktadır. Suzanne Lacy süreci şöyle anlatmıştır: "Aralık ayında bir sabah erken saatlerde, Leslie Labowitz ve ben sabah kafede oturup, gazeteye baktık ve manşetlerde başka bir kadın daha öldürülmüş, ceset bulunmuştu. Acımızı ve güçsüzlük duygularımızı paylaşarak, enerjimizi bir performansa, yönlendirmeye karar verdik". Sonraki süreçte, altmış kadından oluşan bir konvoy ve on metre boyunda bir cenaze arabası belediye binasının çevresini iki kere dolaştıktan sonra önünde durmuştur. Ölen on kadına ithafen, 19. yüzyılda yas tutanlar gibi tepeden tırnağa siyah giyinmiş on pelerinli kadın sıraya girerek belediye binasının basamaklarına yürüyüp sıralanmıştır. Göstericinin her biri konuştuktan sonra, Belediye Binası merdivenlerini çevreleyen konvoydaki diğer kadınlar, "Kız kardeşlerimizin anısına, karşı koyuyoruz!" diye bağırmışlardır. Bu performans sonrasında Suzanne Lacy, basına kısa bir açıklama yapmıştır. Performansın kapsamı ve ağızdan ağıza çevre eyaletlere yayılması önemli ölçüde sanatçı ve feminist aktivistler arasındaki gelecek etkileşimi güçlendirici bir öneme sahiptir (Lacy, 1978: 4).

G.2. Suzanne Lacy ve Leslie Labowitz, In Mourning and In Rage, Performans, 1977

Suzanne Lacy ve Leslie Labowitz Starus arasındaki iş birliği, kadınların ortak hareket ettiği toplu performanlara radikal yeni yaklaşımların üretilmesinde ve sanatçıları desteklemek için alternatif ağların geliştirilmesinde çok önemlidir. 1970'ler boyunca birlikte çalışmış, kadına yönelik şiddetle ilgili performansları sırasında tanışıp aynı amaç doğrultusunda hareket edebilecekleri kişilerden (sanatçı, aktivist, medya muhabiri politikacılar) oluşan bir koalisyon kurmaya karar vermişlerdir. Sonuçta kadına yönelik şiddetle ilgili ortak kamusal sanat kampanyalarının bir şemsiye altında toplandığı bir sosyal sanat ağı olan "Ariadne: A Social Art Network" kurulmuştur. "In Mourning and In Rage" gibi 1970'lerde Lacy ve Labowitz-Starus'un organize ettiği "Three Weeksin May", "Record Companies Drag their Feet" gibi bir dizi performansa Nancy Buchanan, Cheri Gaulke, Jerri Allyn ve Laurel Klick gibi çevrelerindeki diğer kadın sanatçılar da dahil olmuştur. 1970'lerden itibaren gerçekleşen Californiya'da halka açık bütün bu performans sanatının kapsamlı belgeleri Lacy ve Labowitz-Starus tarafından geliştirilen "The Performing Archives" de bulunmaktadır (Sanal 1, 2015).

G.3. Take Back The Night Vakfı Eylem Posteri, 1979

Yine Suzanne Lacy ve Leslie Labowitz-Starus'un eylem planlarını birlikte yaptıkları "Take Back The Night" Vakfı, kadınlara yönelik cinsel şiddet ve şiddetle mücadeleye yönelik dünya çapındaki ilk çaba olarak karşımıza çıkmaktadır. 1970'lerde, bir dizi kadına yönelik şiddet konusu kamuoyunda tartışma konusu olmuştur. 1972'de Güney Florida Üniversitesi'ndeki bir grup kadın, kadınlar için güvenlik talep ederek kampüste yürümüş, sonrasında 1973'te San Francisco vatandaşları şiddet içerikli porno filmlerini protesto etmişlerdir. Ekim 1975'te Philadelphia vatandaşları, iş çıkışı evinin yakınında kaldırımda bıçaklanarak öldürülen mikrobiyolog Susan Alexander Speeth'in öldürülmesinin ardından halk yürüyüşü düzenlemişlerdir. Bütün bu eylemler "Take Back The Night" öncülüğünde gerçekleşmiştir. Günümüzde hala varlığı devam etmekte olan vakıf, son on yılda 300'den fazla etkinliği desteklemiş ve her yıl daha fazla topluluğun katılımını sağlamaktadırlar (Sanal 2).

G.4. Take Back The Night Vakfı Eylem Programı, 1996

"Take Back The Night" projesi, 1970'lerde feminist performans sanatını karakterize eden sanatçıları ve aktivistleri birleştirme niyetinin bir parçasıdır. İlk ulusal "Perspectives in Pornography" konferansı, kadın sanatçıları siyasi örgütlenmeye dahil etmek için önemli bir fırsat olmuştur. Lacy ve Labowitz-Starus önce de bahsedilen "Ariadne" aracılığıyla çok sayıda sanatçıyla bir dizi eylem/performansın küratörlüğünü yapmışlardır. "Motion" tarafından üretilen konferans performansları ve sergileri yanında "San Francisco Performans Collective"in organize ettiği kadın erotizmi ve sanatı paneli ve konferansın açılış kapanış seremonisi yapılmıştır. Ayrıca, şiddet üzerine bir otobüs posteri ve kartpostal serisi tasarlayan Micki McGee ve Mary Lynn Hughes ve "The Feminist Art Workers" Los Angeles'tan seyahat eden kadın sanatçılar için bir tur ve sanat performansı düzenlemişlerdir. Lacy ve Labowitz-Starus, konferanstan çıkan ve San Francisco'nun fuhuş bölgesine doğru yürüyen 3000 kadın yürüyüşçü ile halka açık bir eylem/gösteri yaptılar (Sanal 3). 1970'lerin bu çarpıcı eylem/performans ve girişimleri görüldüğü üzere Amerika ve dünya performans sanatı tarihinde ufuk açıcı etkileri olmuş, dönemin sanatçı ve kamuoyu çevrelerinde sinerji yaratmıştır. Kadın olarak kişisel ve kamusal düzeyde cinsiyet üzerinden yaşadıkları olumsuz deneyimlere eğilen performans işleri için uygun ortamın oluşmasında, Güney California okullarındaki feminist sanat programlarının varlığı etkili olmuştur. 1960'ın sonlarında ortaya çıkan Vatandaşlık Hakları hareketi içinde başlayan, adım adım ilerleyen modern feminizm temel sanat uygulamalarında da varlığını hissettirirken, akademik dünyada derin bir etki bırakmıştır.

Buradaki işlerin çoğu feminist meselelerle ilgili olmasının yanı sıra, California Fresno Devlet Üniversitesi'nde göreve başlayan Judy Chicago 1971'de aralarında Suzanne Lacy'nin de bulunduğu birkaç öğrencisiyle benzer bir program kurmak üzere Cal Arts'a gitmiş, kadın performansı alanında uygulama ve teori bağlamında oldukça katkı sağlayacak işler yapmışlardır: kolektif çalışma; tarih ve kültürde kadının konumunu keşfetme; resim, performans gibi farklı mecralardaki kadın klişelerini yok etme gibi feminist sanatın gelecekteki temel yaklaşımlarının ilk örnekleri olacak gerilimli tartışmalarla kışkırtıcı eylemleri birleştirmişlerdir. Bu sırada radikal aktivist öğretmenler işten çıkarılıyorken, fakülte ve öğrenciler Feminist programların yanı sıra Marksizm, Anarşist teori, Amerikalı siyahlar, Meksikalılar ve Ermenilerle ilgili dersler düzenlemişlerdir (Carlson, 2013:219; Clark, 2011:172-173).

G.5. Ana Mendieta, *Rape Scene*,
Performans, 1973

Ana Mendieta ise 1973'te, belki de sefaletin en aşırı vücut bulmuş halini, aynı zamanda kariyerinin ilk dönemlerinin en tanınmış çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu performans için Mendieta, sanat akademisinden (özellikle beyaz) erkek arkadaşlarını dairesinde yeni bir parçayı görmeye davet etmiştir. Gösteri için gelen fakülte arkadaşları ve öğrenciler, açık bir kapıdan geçip Mendieta'nın bulunduğu odaya gelmişler ve onu dik bir şekilde eğilmiş, bileklerinde bir masaya bağlı halde bulmuşlardır. Mendieta belden aşağısı çıplak, yüzü bir kan havuzunun içinde yatmakta olduğunu görmüşlerdir. Çıplak bacakları ve kalçaları, ayak bileklerine inmiş iç çamaşırı kana bulanmıştır.

Loş bir şekilde aydınlatılmış odada, yere dağılmış kırık tabaklar, kül tablasında sigara izmaritleri ve tuvalette şüpheli fildişi renkli sıvıyla karıştırılmış kan görülmektedir. Mendieta, ceset benzeri bir sessizlikle pozunu birkaç saat sürdürmüştür. Mendieta "Rape Scane" adlı bu performans/enstalasyonu, 1973'te okuduğu üniversitenin kampüsünde 20 yaşındaki bir öğrencinin tecavüze uğrayıp öldürülmesi üzerine tasarlamıştır. Bir dergi yazısında Mendieta "*bir suçu sakince gözlemlemek onu işlemektir*" demiştir. Duruma sessizce tahammül gösterenlere hem bu işi hem de bu sözü ile karşılık verme gereği bir eylem olarak algılayabiliriz bu işi (Alvarado, 2015: 77). Alvarado (2015: 78-79) Mendieta'nın performans/dokümantasyonunun şöyle değerlendirir: "*Bu performansın sonu olmadığını hayal ediyorum. Mendieta'nın acınası sunumu, resmi olarak sınırsız İzleyiciye şiddetin ve performansın sınırsızlığı üzerine düşünme fırsatı sağlar… Aslında izleyiciyi, karşılaştıkları sahneyi yaratan şiddeti hayal etmeye çağırır… Mendieta'nın "Rape Scene" performansı, genel olarak kadınların ve özel olarak da beyaz olmayan kadınların cinsel şiddetine dair bir farkındalık yaratıyor. Ancak empati ve izleyici sorumluluğunun bir yansımasını uyandırmaktan fazlasını yapıyor. "Rape Scene" özel ve kamusal alanları çökertir ve izleyicinin şaşırarak gözünü dikip izlemesi aracılığıyla, ilhamını aldığı kadınlara kötü muamelenin etrafındaki sessizlik kültürüne işaret eder. Canlı performansın izleyicileri (ve dokümantasyondakilere yine) öfkeyle aciz bir şekilde tecavüz gösterisini izler ve izler. Hem oyuncu hem de izleyici, sessizlik içinde karşılaştığı sahnenin şiddetini üzerinde taşır. Mendieta, ilgisiz bir izleyicinin Kantçı beklentisini ve aynı zamanda yargı öznesinin pasif düşüncenin doğasında bulunan şiddet ve kayıtsızlığı görünür kılar.*"

Mendieta, 1985'te ünlü minimalist heykeltıraş Carl Andre ile paylaştığı 34. kattaki dairelerinden, arkadaşlarının tipik olduğunu söylediği gibi tartışma sonucu şüpheli bir şekilde düşüp, ölmüştür. Polis geldiğinde Andre'nin yüzünde çizikler vardır ve 911'i araması, mahkeme salonunda onun lehine olmuş, ürpertici bir şekilde özgür bırakılmıştır. Defalarca Andre, Mendieta'yı öldürmekle suçlanmış, üç yıllık uzun bir duruşma sonrasında, Andre'nin avukatı Mendieta'nın bilinçli intihar ettiğini savunmuş, 1988'de Andre beraat etmiştir. Mendieta'nın annesi mahkeme salonundan ayrılırken, "*Kızımı öldürdüğünü biliyorum*" demiştir. Ölümünün kesin doğası sorgulanmaya devam etse de Mendieta ölümünden sonra daha büyük hale gelmiştir. Sanatsal katkısının yanı sıra, tüm kadınların karşılaştığı şiddet tehdidinin bir sembolü olmuştur (Sanal 4). Mendieta için yaşamının sonu şiddete karşı kurguladığı işlerinin bir özeti gibidir. Bugün, Body Art tarihinde önemli bir figür olan Gina Pane'i ve Fransa'daki 1970-1980'lerin sanat sahnesini hatırlamak, kadın performans sanatının gelişim seyrini ortaya koymak açısından ufuk açıcı olacaktır. Gina Pane, sembolik nitelik taşıyan bir dizi eylem ile 1970'lerin sanat dünyasında derin bir etki yaratmıştır. 1969-1979 yıllarından itibaren endişelerini ifade etmenin bir yolu olarak kendi bedenine dönmeye başlamış, en çok siyaset, cinsiyet, aşk ve sanatın rolü üzerine yorum yapmak için bedenini materyal olarak kullandığı "Sentimental Action (Azione Sentimentale)" ile tanınmıştır. 1973 tarihli ünlü performansında yalnızca kadın dinleyiciye hitap eden Pane'in ön kollarının içine sapladığı gül dikenleri ve bir jilet ile kendi kendine yaptığı stigmata, evrensel birer kadınsal sembol haline gelmiştir. Pane, eşcinsel ve feminist bir sanatçı olarak ataerkil, hetero-normatif bir kültür ve söylemin katı yapısının dışında kalarak başka yollar arama noktasında açık davranabilmiştir (Sanal 5).

G.6. Gina Pane, *Sentimental Action (Azione Sentimentale*).
Performans, 1973

G.7. Gina Pane, *Sentimental Action (Azione Sentimentale*).
Performans, 1973

Bir mektupta, "Benim dilim 1968'den beri vücut dilidir" ifadesi, daha önce uyguladığı sanat disiplinlerden artık sıyrıldığına işaret etmektedir. İşlerinde kanın belirgin bir şekilde yer aldığı performanslarının ve fotoğrafik belgelendirme hazırlıklarında onunla yakından çalışan Anne Marchand ile ilişkileri vardır. Pane, her zaman dikkatli bir şekilde hazırlanarak tasarladığı tarihi performanslarında eve direniş testlerine küçük yaralanmalara maruz kalmıştır. Kırılma, yaralanma, sanatçının "Öteki"ye erişiminin tek yoludur. Böylesi işlerinde yaralanma, bedenin aşırı kırılganlığının bir işareti ve bir acı belirtisi olarak dış saldırganlık durumunu ve şiddeti ortaya çıkaran bir belirtkesidir. Tematik olarak birbiriyle bağlantılı işlerini şöyle değerlendirmiştir: "*Benim problem edindiğim şey, işarete dönüşen bu yara yoluyla bir dil yaratmak. Bir diğer önemli nokta da kaybolan enerjiyi yara ile iletmektir. Ve bu bağlamda, fiziksel ıstırap sadece kişisel bir sorun değil, aynı zamanda bir dil sorunudur*." Pane, toplum tarafından şekillendirilen birey imajına sonuna kadar muhalif olmuştur. Ölümüne kadar ürettiği farklı çalışmaları ile resim, heykel ve fotoğrafın çeşitli olanaklarını birleştiren karma bir medya ortaya çıkmıştır (Sanal 5). Şükran Moral da sanatsal pratiği aracılığıyla toplumsal cinsiyet politikalarına, kimlik belirleyicilerine, şiddetin soyağacına, ötekiliğe, bedenin dillerine, ataerkil uygulamalara, güç ilişkilerine ya da gerçekliğin kurgulanmasına eleştirel bir dille yaklaşmaktadır. Kadın-erkek eşitsizliği üzerine yaptığı işler arasında en önemlilerinden biri 1994 yılında "Üç Kişiyle Evlilik" performansıdır. Bu işinde çok eşlilik, kadının değersizleştirilmesi konularını derin bir ironi ile ele almıştır. 1997'de bir genelevde yaptığı "Bordello" adlı performans da yine kadınların ezildiği, yok sayıldığı bir varoluşun vurgusunu çarpıcı bir biçimde ele almaktadır. Aile içi baskı mekanizmasını ve ataerkil düzenin açmazlarını, aile içinde yaşanan anlaşmazlıkları kendi geçmişi ile yüzleşerek izleyiciye aktarmaktadır. 2018 yılında yapılan bir röportajda, performanslarında sorunsallaştırdığı konuları, geleneksel mekanizmalar karşısındaki eleştirel tavrını nasıl tanımladığını algılayabiliyoruz.

"-1990'lı yıllarda ben kadın erkek eşitsizliği üzerine işler yapıyordum. Özellikle bedenimi kullanarak. Bir sanat eseri, bir fırça, bir tuval gibi kullanarak, performans sanatını kullanarak bunu anlatmaya çalıştım. Mesela 1994 yılında "Üç Kişiyle Evlilik" performansını yapmıştım. Yine o yıl kendimi İsa gibi çarmıha germiştim. Bunların hepsi aslında bir başkaldırma işleri, performansları olarak yaptım. – Kadın erkek eşitsizliğine dair yıllar içinde bir gelişme oldu mu? - Türkiye'de kadın sorunu, kadının ikinci sınıf olmasıyla ilgili, kadının aşağılanması, kadının tecavüze uğraması, kadın erkek eşitsizliği üzerine maalesef olumsuz bir gelişme oldu. Son senelerde özellikle bunun sayısında artma var. O yıllardan daha da giderek 1997'de bile belki hatırlarsın ben geneleve girmiştim. Yüksek Kaldırım denilen yere girmiştim. Yüksek Kaldırım bizim Yeşilçam sinemasında çok kullanılan bir terimdi. Özellikle biz kız çocuklarına eğer rahat durmazsak, anne babamızın dediklerini yapmazsak, mutlaka geneleve düşeriz ile büyüyen bir jenerasyondan geliyorum ben. Etrafımda da bunu gözlemledim. Kadınların ezildiği, kadınların yok sayıldığı her yere girdim. Toplumun riyakâr olduğu, aile denilen, tırnak içinde kutsal, küçük topluluğun arasında ikiyüzlülükten ibaret olduğunu göstermek istedim. Çünkü aile içinde bütün kadın cinayetleri olmakta, aile denilerek kadınlara ve çocuklara tecavüz edilmekte, baskı yapılmakta, her şey aile içinde oluyor" (Sanal 5).

G.8. Şükran Moral, *Married With Three Men*.
Performans, 1994

- Cinsel tacizi ve kadına karşı şiddeti konuşabiliyor muyuz? - Konuşamıyoruz. Giderek hiç konuşamıyoruz. Neden? Korkudan herhalde. Çünkü giderek baskıya alışmaktan. Neden? Aslında bunun nedenleri bariz. Ama kadın hareketleri Türkiye'de aslında çok iyi, çok mücadeleci. Bir kadının yönetim kurulunda bir yere gelmesi, birkaç kadının bakan olması, bunlar gerçek göstergeler değil. Çünkü kadın olması değil, o kadının kadın -erkek eşitsizliği üzerinde gerçek değerinin olması, kadın ama gidip iktidarın diliyle konuşuyorsa ne yapabilirim onun bakan olmasını? Cinsiyet de yeterli değil. Bilinçli olması lazım. Kadın erkek eşitliğini savunan, azınlıkları savunan, transların, gay bireylerin özgürlüklerini savunan birisinin, birilerinin olması gerekiyor. Kadın olması yeterli değil, çünkü birçok kadın erkeklerin ve iktidarın bu düşüncesini, ataerkil düşüncelerini içselleştirmişler. Bunu aklımıza koyalım. O nedenle biz konuşamıyoruz, baskı var ne varsa var ama çok konuşabilecek olan insanlar da konuşmuyor. Buna yazıklar olsun! - Siz hiç cinsel tacize uğradınız mı? Benim başıma şu ana kadar neredeyse sürekli geldi. Bu bir tane iki tane değil ki. Hayatım boyunca hem Türkiye'de hem de yurt dışında. Sırf cinsel avansını (yaklaşımını) kabul etmedim diye uzun senelerce beni sanat çevresinden dışarıya atabildi bu kişi. Sadece o değil ama, hayatımın her alanında karşılaştım. Ya benimle olursun, cinsel yaklaşımından bahsediyorum. Veyahut da sana şunu yapmam, veyahut da sana engel olurum. Bu hem sözlü olarak ima edildi hem de yaptıklarıyla. Bir kadının bir yere gelmesi bunlarla savaşması demektir aynı zamanda. Korkunç bir şey, biz nasıl soluk alıyoruz ben buna şaşırıyorum.

Kadınlar olarak nasıl yaşıyoruz, bırak sen bir işte bir yere gelmeyi artık nasıl yaşıyoruz anlamıyorum, ne kadar zor! Kadınlara söylemek istediğim tek şey lütfen size sunulan güzelmiş gibi gösterilen şeyleri kabul etmeyin, etmeyelim. Çünkü biz, bize o verilenden çok daha iyisine layığız. Kendimizi gerçekleştirelim. Kendini gerçekleştirmek neyse" (Sanal 5).
Şükran Moral sanatsal pratiği aracılığıyla toplumsal cinsiyet politikalarına, kimlik belirleyicilerine, şiddetin soyağacına, ötekiliğe, bedenin dillerine, ataerkil uygulamalara, güç ilişkilerine ya da gerçekliğin kurgulanmasına eleştirel bir şekilde yaklaşmaktadır. Çalışmaları Yoko Ono, Nil Yalter, Carolee Schneemann, Valie Export, Lynn Hershman Leeson, Marina Abramović veya Ana Mendieta gibi sanatçıların çizgisine girmektedir (Martinique, 2018). Önceden belirlenmiş toplumsal, kültürel cinsiyet rollerine karşı çıkmanın tüm etki ve sonuçlarını bir yaşam olarak sunan Şükran Moral, bir performans sanatçısı olarak karşı duruş pratiklerini kendi bedeni üzerinden yürütmeye devam etmektedir.

SONUÇ

Son için söylenebilecek en net değerlendirme; kadın performans sanatçılarının kendi bedenleri üzerinden performans pratikleri üretip savunulacak bir amaç uğruna performans kurgulamaları performans sanatının özüdür. 1960'lı yıllar ve devamının toplumsal hareketliliği içinde yaygınlaşan bir ifade biçimi olarak performans, sanatçıların belli toplumsal meselelere karşı duruş biçimi olmuştur. Kültürel olarak hangi coğrafyada olursa olsun, bunu gerçekleştirirken hem eril tanımlı standartları yıkmaya hem de yapı söküme uğrattığı iddia edilen şeyi onaylama ve güçlendirme riskini aşmaya çalışmışlardır, çalışmaktadırlar. Fluxus'un, happeninglerin, Body Art'ın devamında, bu devinimle baskıcı tüm sistemlere karşı çıkışın metaforik dişil eylemleri ve ikonik karakterlerinin 1960 sonrası performatif etkinliklerle belirmiş olduğu görülmektedir. Kadın performans sanatçıları üzerinden incelediğimiz işlerde, baskın anlatı onların kendi bedenlerine uyguladıkları şiddetin, kadınların maruz kaldığı toplumsal baskı ve şiddetin görünür hale getirilmesi sinerjik bir duyarlılığa dayandırılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği durumundan direkt etkilenen kadın performans sanatçılarının, bedensel enstrümanlarını anlatıya güven içinde dahil etmelerine -dolaylı yoldan-şahit olmuş olsak da her türlü dış müdahaleye açıklıklarına ve savunmasızlıklarına izleyen olarak maalesef kayıtsız kalmış bulunmaktayız. Bundan sonra da olası izleyici tepkisizliği gereğine uyulacağı öngörülmektedir. Ancak yaşarken görmezden gelinmenin yarattığı öfke ve sonraki aşamasında karşı eyleme geçme fikrinin algılanabilmiş olması konunun önemi bakımından olumlu bir dönüt olacaktır.

Yazar Notu

Bu bildiride kullanılan görsellerin ve metin içindeki sanal kaynakların erişildiği kaynaklar 05.02.2021 tarihinde geçerlilik durumları kontrol edilmiş olup, ulaşılabilirlikleri doğrulanmıştır.

KAYNAKÇA

Alvarado, L. (2015). Towards A Personal Will To Continue Being 'Other': Ana Mendieta's Abject Performances. Journal of Latin American Cultural Studies, 24:1, 65-85,

Butler, J. (2016). Cinsiyet Belası/Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi. Metis Yayınları: İstanbul.

Carlson, M. (2013). Performans/Eleştirel Bir Giriş. Dost Yayınevi: Ankara.

Clark, T. (2011). Sanat ve Propaganda/Kitle Kültürü Çağında Politik İmge. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.

ELEKTRONIK KAYNAKÇA

Lasy, S. (1978). "In Mourning and In Rage, with Analysis Aforethought" https://static1.squarespace.com/static/59d735cff9a61e180f59e912/t/5acd86a91ae6cf6889bef25d/1523418793660/ARIADNE_IMAIR-AA.pdf (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

Lempesis, D. "TRACES: Gina Pane" http://www.dreamideamachine.com/en/?p=58475/ (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

Martinique, E. (2018). "Provocation and Criticism by Sukran Moral Debut in Spain" https://www.widewalls.ch/magazine/sukran-moral-art-es-baluard (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

URL 1. "Lacy, Suzanne & Labowitz-Starus, Leslie – In Mourning and In Rage 1977" https://withreferencetodeath.philippocock.net/blog/lacy-suzanne-labowitz-starus-leslie-in-mourning-and-in-rage-1977/ (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

URL 2. https://takebackthenight.org/history/ (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

URL 3. "Take Back the Night (1978) Suzanne Lacy and Leslie Labowitz" https://www.suzannelacy.com/take-back-the-night-1978/ (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

URL 4. "The puzzling death of controversial artist Ana Mendieta has long overshadowed her brilliant work" https://timeline.com/ana-mendieta-artist-death-e7bc8db233ec (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

URL 5. "Çağdaş sanatçı Şükran Moral: Kadın olarak nasıl nefes aldığımıza şaşırıyorum". BBC News Türkçe Röportaj (27 Şubat 2018). https://www.youtube.com/watch?v=0s43OdBUv28 (Erişim Tarihi: 05.02.2021)

Görsel Kaynakça

G.1. https://www.suzannelacy.com/performance-installation#/in-mourning-and-in-rage-1977/

G.2. https://www.suzannelacy.com/performance-installation#/in-mourning-and-in-rage-1977/

G.3. https://takebackthenight.org/history/

G.4. https://takebackthenight.org/history/

G.5.https://jodiephillips.wordpress.com/2017/10/16/ana-mendieta/#jp-carousel-4656

G.6. http://artsplastiqueslcf.blogspot.com/2019/02/loeuvre-de-la-semaine-gina-pane . html

G.7. http://artsplastiqueslcf.blogspot.com/2019/02/loeuvre-de-la-semaine-gina-pane. html

G.8. https://www.widewalls.ch/magazine/sukran-moral-art-es-baluard

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

RESOUNDING VOICES OF THE AFRICAN WOMAN ON THE GLOBAL SCREEN

Stephen Ogheneruro Okpadah
Ilorin University, Department of the Performing Arts

ABSTRACT
The genesis of the global feminist movement(s) and scholarship created a shift from chauvinist centred chronology to a balance in narratology. However, it is pertinent to note that the focus on the woman in scholarship in Africa is not a recent phenomenon. In fact, female voices had always echoed on the continent, precursory to the encroachment of Africa by the colonial masters. Amongst voices that resounded in precolonial Africa were Nandi, the mother of Shaka, the Zulu king, Idia, the queen mother who asserted influence over her son, Oba Esigie of Benin, and queen Amina of Zazzau, among others. In the wake of the postcolonial era, Wangari Maathai, Ngozi Okonjo Iweala and Chimmamanda Adichie's voices have resounded in the Environmental, economic and literary spaces. African feminist scholarship has mostly highlighted the subjugation of women in traditional African societies, without examining the powerful unsung women in indigenous African spaces. Against this backdrop, I engage in a historical discourse of the place of women in indigenous African societies and investigate the resounding voices of the African women on the global screen. The study uses content analysis investigative approach to examine Kunle Afolayan's film, Citation (2020) as a paradigm of a voice for the African woman.
Keywords: Voices, Women, Film, Kunle Afolayan, Citation.

INTRODUCTION
The aim of postcolonial scholarship is to provide a base for voices construction and a resuscitation of suppressed cultural practices. "Postcolonial discourse attempts to redefine reformulate and reconstruct the colonized self" (Sawant, 2011, p. 2) and create a historical balance. Colonized communities were at a crossroad of which path to chart-the culture of the imperialist or her indigenous tradition(s) precursory to the colonial enterprise? Before Edward Said's Orientalism, in which the author examined the concept of the Western dominant space and the Eastern Other, Frantz Fanon had made the clarion call for his comrades-obviously blacks globally "to find something different since the European game has finally ended" (Fanon, 1967, p. 193). Fanon's call for critical consciousness, coupled with Antonio Gramsci's appropriation of the inferior rank-subaltern, influenced Homi Bhabha, Gayatri Spivak and Ramanchandra Guha. Rewriting history from the ambit of the margin was also imperative at the genesis of the postcolonial era. "With the postcolonial turn new modes of writing theatre history from the margin have emerged with an earnest need for inclusion that is often coupled with a desire for subversion" (Khalid, 2018, p. 12). Reconstructing Western-centric historical processes of the colonized-especially Africa coincided with rethinking the male and female binary. The question that comes to the fore in this context, is, how has the African woman spoken in the faces of masculine dominance? This was part of the thrust of Gyatari Spivak's article, titled Can The Subaltern Speak?

Here, Spivak raises the issue of subjugated knowledge espounded by Michel Foucault. To Foucault (1980), this is "a set of knowledges that have been disqualified as inadequate and insufficient-naïve knowledges, located low down on the hierarchy, beneath the required level of cognition or sciencificity" (p. 82). She classifies the marginalized as "the silenced or the silenced centre" (Spivak, 1988, p. 25). In Spivak's contention, It is well known that the notion of the feminine (rather than the subaltern of imperialism) has been used in a similar way within deconstructive criticism and within certain varieties of feminist criticism. A figure of woman is at issue, one whose minimal predication as indeterminate is already available to the phallocentric tradition… The relationship between woman and silence can be plotted by women themselves… The ideological construction of gender keeps the male dominant (Spivak, 1988, p. 28)

Colonialism created the binaries of the dominator and the dominated, "self and Other and forced bipolar opposites such as colonizer/colonized, Western/Oriental, superior/inferior, civilized/primitive, and theatre/pre-theatre" (Khalid, 2018, p. 13). At the end of her treatise, Spivak was able examine the subaltern subject from the perspective of gender. This is a transition from the discourse from the angle of racism, the colonized subject and imperialism, into the ambit of gender discursivity. In the above framework, the male and female is examined in the context of the master-slave binary. Also, if the shackles of oppression must be removed from the wrists of the woman, they she must be the messiah who must execute such liberation. In Africa, the placement of the woman at the margin is multidimensional. At the first level, she is completed removed from the cultural, historical and social space. Also, whenever she manages to come in, she is made to play a supporting role to the man. There is the notion that "Theatre is recognized as a potentially valuable tool for women. It is currently used by a number of community organizations and NGOs to deal both specifically with gender issues and, as well, there are theatre groups who occasionally create and perform plays dealing with women issues. (Women Voices and African Theatre, 2003, p. 7). But how well has theatre and by extension, the screen-television and film been used to advance this cause? It is pertinent to note that Spivak's admonition of the woman's speaking herself to liberation has become a recurrent exercise. African women such as Wangari Maathai, Ngozi Okonjo Iweala and Chimmamanda Adichie's voices have resounded in the African Environmental, economic and literary spaces. African feminist scholarship has mostly highlighted the subjugation of women in traditional African societies, without examining the powerful unsung women in indigenous African spaces. Against this backdrop, I engage in a historical discourse of the place of women in indigenous African societies and investigate the resounding voices of the African women on the global screen. The study uses content analysis investigative approach to examine Kunle Afolayan's film, Citation (2020) as a paradigm of a voice for the African woman.

The Resounding Voices of the African Woman

A major thrust of Gayatri Spivak's article titled Can The Subaltern Speak? is the place of the woman as a subjugated Other. The elegance of her treatise does not stem from her discursive engagement of the colonized subject, but her rounding up the discourse with the position of the woman in the subaltern space. In her words, "the ideological construction of gender keeps the male dominant. If in the context of colonial production, the subaltern has no history and cannot speak, the subaltern as female is even more deeply in shadow" (Spivak, 2003, p. 28). Like the theorist's (Gayatri Spivak) admonition to historians and cultural artists of the colonized to reconstruct misconstructed spaces, Spivak believes that speaking was the only way the woman could pull out of her shadow. Spivak's position is prevalent in the African socio-cultural and political context. According to Women Voices and African Theatre (2003):

In spite of African women's contributions to their societies, they are not given the credit they deserve and they are often victims of oppression in its various manifestations: exploitation, discrimination and general social prejudice. Where women occupy prestigious positions or have gained significant autonomy, they have had to struggle much harder than the men in order to move from inferior positions or gain independence (p. 8).

The women who suffered from domestic oppression in Buchi Emecheta's novels exemplified in Joys of Motherhood, Chinua Achebe's women in Things Fall Apart, and Wole Soyinka's representation of the female gender captured in The Lion and the Jewel, are paradigms of the relegation of women in the African literary and performance spaces. Nnu Ego in Joys of Motherhood and Sidi in The Lion and the Jewel are good examples of women, gagged by the caprices of masculinity in Africa. It is pertinent to note that the oppression and marginalization of women is not restricted to Africa and Asia. During the Graeco-Roman era, women were not apt subjects of heroism like their male counterparts. While King Oedipus, Ajax, Achilles and Agamemnon enjoyed the status of dominant characters placed almost at the same pedestal as the gods, their women counterparts were relegated to mere numeraries. In Sophocles' Antigone, a woman comes close to attaining the feat of heroism. In this play which has Antigone, a woman as a major character, Creon, seems to derobe her of heroism. The English University Wits (John Lyly, Thomas Nashe and Christopher Marlowe) and William Shakespeare, the father of dramaturgy of the Renaissance era continued in this trail of masculine representations. Shakespeare's Macbeths, King Lear, Hamlets and Julius Caesars makes one wonder if women were absent from the historical and social spaces of these eras. In fact, although "the role of women held sway in dramas from the Graeco-Western, Medieval, Renaissance, Romantic, Restoration and early Modern era" (Brockett, 2004, p. 67), it was almost a taboo for women to go on the stage. The famous roles of Lady Macbeth, Juliet, Goneril, Regan and Ophelia were interpreted by male actors. Avant-Garde drama characterized with playwrights such as Alfred Jarry, Samuel Beckett, Jean Genet, Albert Camus, Authur Adamov, Eugene Ionesco and Martin Esslin are well projected in the global academia. But unfortunately, not a single female dramatist emerged in the dramaturgy of this repertoire. One may contend that Hrotsvitha, the German secular canoness was a renowned poet and dramatist, but none of her works are being engaged in critical studies in present day scholarship.

African theatre In Africa, there was Athol Fugard, John Kani and Winston Tshona in South Africa, Hubert Ogunde and Wole Soyinka in Nigeria, Ngugi Wa Thiong'o in Kenya, Leopold Sedar Senghor and Sembene Ousmane both in Senegal, Camara Laye in Guinea among other male artists whose works dwarfed whatever there was from the female gender. It is in the light of the above that Spivak argue that "postcolonial literatures marginalized women. She makes harsh comment on the male dominant society and shows the secondary position, inferior role given to women in patriarchy. According to Spivak, women are doubly exploited and under estimated in post colonial literature" (Sawant, 2011, p. 4).

Perhaps, only in Ghana did the voice of the female dramatist resound early in early postcolonial era. For decades, Efua Sutherland and Ama Ata Aidoo, two Ghanaian female dramatists held the Ghana drama space spell bound with their dramatic performances. Senegal's Mariama Ba and South Africa's Bessie Head are not up to half the number of male artists in their geographical spaces. In fact, it is far more difficult, and rare, for women to assume managerial or directing positions in theatre (Women Voices and African Theatre, 2003, p. 8). In the light of the marginalization of the woman, postmodern and postcolonial African scholarship especially in the Social Sciences, the Arts and the Humanities has begun to project the cause of the woman. Artists and critics such as Julie Okoh, Irene Salami-Agunloye, Oludolapo Ojediran and others have lent their voices to the liberation of the woman from unwholesome cultural practices that relegate her to the margin. In Ekakpamre, in present day Delta state, Nigeria, there is the figure of Iririakpokriamre. In From Festival Theatre to Flekstival Theatre: Emuodje Festival of the Ekakpamre People of Southern Nigeria as Paradigm, I historicized the origin of Emuodje festival, and examined the role of the heroine, Iririakpokrimre, in the liberation of the Ekapkpamre people from the oppression of a warrior from Olomoro, in Isoko land, Nigeria. Iririakpokriamre, an archetype of the Biblical Delilah who was used as a machinery to enable the defeat of Samson, "salvaged Ekakpamre from oppression and through her, a festival came to bear in Ekakpamre" (Okpadah, 2018, p. 48). Other female figures that have been placed in the centre of discourse by African scholars are Queen Amina of Zazzau, Funmilayo Kuti, Moremi of Ife, Idia, the Benin Queen and the famous heroines of the Aba Women Riot. On the African literary and Performance landscape, while Nadine Gordimer and Bessie Head from South Africa, Sutherland and Ata Aidoo from Ghana and Nigeria's Zulu Sofola are well known for their roles in the projection of the woman in their prose works and plays, filmmakers such as Amaka Igwe, Stephanie Okereke, Chineze Anyaene and Genevieve Nnaji have used the medium of film to speak against indigenous African practices that are detrimental to the woman-especially the girl child. They have been able to explore issues such as that of child marriage, female circumcision, education of the girl child, sexual assault and so on. Their voices in the film arena have resounded so loud that film scholars such as Onookome Okome, Barclays Ayakoroma, Femi Shaka and Sue Matheson have engaged in critical studies of the works of the above female filmmakers. Matheson, in her recent study titled A Study of Language and the Dynamics of Merger in Genevieve Nnaji's Lionheart, describes Nnaji as:

An unmarried, attractive 39-year-old African woman who identifies as a feminist," who has used "her platform to speak about issues impacting Nigerian women and African women at large: it is Nnaji's ability to appear to [be] Nigerian trophy wife fantasies while inserting controversial questions about culture, gender and society that makes[s] her the perfect vessel to transform Nigerian cinema (Matheson, 2020, p. 69).

Matheson's submission speaks volume of the contribution of Nnaji in her quest to emancipate the woman from the grip of her male counterpart. Against this backdrop, in the next section of this paper, I use content analysis investigative approach to examine Kunle Afolayan's film, Citation (2020) as a paradigm of a voice for the African woman. My objective is not just to examine the film in the context of the director who is of the male gender. Rather, I aim to articulate the resounding voices of the powerful women in the framework of the women created by Afolayan in the film understudy.

Synopsis of Kunle Afolayan's Citation

Kunle Afolayan's Citation focuses on Moremi, a young Masters student at the Obafemi Awolowo University, Ile-Ife, Nigeria. Moremi encounters love advances from her lecturer and thesis supervisor, Professor Lucien N'Dyare, a globally acclaimed scholar. The case is taken to the school senate panel where the Ajike advocacy centre hires Angela, a lawyer, to give Moremi the best representation at this hearing. Angela convinces Moremi to be calm and erase every iota of fear from her. At the panel, Professor N'Dyare narrates that Moremi made love advances at him, which he refuted. He is so passionate about his statements that those at the panel become sympathetic with him and doubt Moremi's accusation despite her providing her pant which Professor N'ydare ripped off her. Moremi goes to unearth facts about Professor N'Dyare's past live. She realizes that the professor had previously caused the death of his female student where he lectured before coming to Nigeria. He impregnated the student who later commits suicide because Professor N'Dyare rejected responsibility for the pregnancy. Armed with this sensitive discovery, Moremi brings in the father of the late student to testify against Professor N'Dyare. The father sees it as an opportunity to avenge the death of his daughter. Although Professor N'Dyare attempts to kicks against his making his testimony at the panel, the Members of the Panel accepts his testimony. The panel finds the professor guilty of all the charges levelled against him. His appointed as staff of the school is terminated and he is handed over to the security operatives for trial.

The Resounding Voices of the African Woman in Kunle Afolayan's Citation

Citation by Kunle Afolayan is a tale on what female students go through in institutions of higher learning. It reveals how randy lecturers subject female students to psychological and physical abuse. A lecturer, Dr Grillo had been killed by a hit and run car in his attempt to evade a mob. The mob comprised of students of the Obafemi Awolowo University, Nigeria, championed by Rachael, a student who he attempts to assault sexually in return for grades. With her action, she had lent her voice for the subjugated woman in the academic space, however, in a disastrous manner as she was expelled with her cohorts by the institution. After the Dr Grillo case, Moremi Oluwa reports Professor N'Dyare's attempted sexual assault on her to the University Senate. The name, Moremi rings a bell in the Yoruba soc0-cultural space. It symbolizes power. Moremi was the randy lecturer's favourite student. However, Moremi does not realize on time that his interest in her does have sexual attachment. Professor N'Dyare is aware that Moremi is an intelligent and beautiful girl. Hence, his interest in her. His aim is to have sexual relation with her. This has been the Professor's escapade in his previous places of work. At the Cheik Anta Diop University, Senegal, where he previously taught, he impregnated a young student. His rejecting responsibility of the pregnancy leads to the girl's resorting to suicide.

Unlike Professor N'Dyare's previous victim, Moremi is poised to using her case with the Professor to serve as a deterrent to other male lecturers who engage their female students in sex for grades. She is aware that if she does not do this, the Professor would frustrate all her efforts to graduate. Also, he would meet the same treatment on other female students. Apart from Moremi, other female students, perhaps who have experienced sexual assault at one time or the other, but were afraid to speak out, pledge their support for the brave Moremi. However, at some point, she seems to consider backing down on the case as she sees that victory on the case tilts towards the Professor. She has the feeling that she is being denied a fair hearing. Barrister Angela, her legal representative, is another woman, stands for Moremi. She assures her of victory at the panel. Despite the Professor's lies at the panel that Moremi made numerous advances at him, the latter stands her ground. She remains adamant of being liberated. In the words of Julius Nyerere, in his treatise, The Process of Liberation, To liberate means to set free, to set free from something which inhibits action or thought. Liberation is therefore not an absolute, but a relative, condition. It is relative to previous experience, to conditions elsewhere, and also to what could be. A shackled man can liberate his arms from bondage while his legs are still bound, he can achieve physical freedom while still being mentally unfree (Nyerere, 1978, pp. 335-336).

The roles of Moremi Oluwa, the protagonist in the film and Barrister Angela, her legal representative, remain significant. They are the prime movers of the action in the narrative. Moremi's resolve to speak is a major attribute of Spivak's perspective of subaltern postcolonial theory. Here, if the oppressed woman must be liberated from the shackles of the oppressor, then she must speak for herself. Despite strigent censorship rules, the medium of film still remains one of the democratic of all media of communication. While the woman speaks her way to liberation, one must understand that there is bound to abound female elements who may attempt to suppress these female voices. In this film, Gloria, Moremi's friend is a paradigm of such. She is someone who seeks the attention and favour of Professor N'Dyare. To this end, she lies to the panel that Moremi has a crush on the Professor, and aims at going to bed with him. Most times, the reason some members of the oppressed Other pitches tent with the oppressor, stems from some gains they get from the oppressor. Fortunately, victory prevails. Hence, the film comes to an end withgetting sacked and being handed over to the security operatives for further investigation. The female students in the University see Moremi's victory as a victory for all women. Below is a pictorial depiction of Moremi Oluwa, after her victory at the panel, and being interviewed by the press about what she thinks about her victory.

Fig. 1 Moremi Oluwa talking to the press after her victory at the panel

Spivak's subaltern theory is a counter approach to existing practices. Professor N'Dyare's being found guilty by the Senate Panel, his dismissal by the University and handing over to the police for further investigation portrays that there is hope for a reversal in the narrative and culture of the suppression of the womenfolk. This victory can only being attain if the woman resolves to speak.

CONCLUSION

Kunle Afolayan, engages in a discussion that remains prevalent in African institutions of higher learning. While cases of forced sex for grades continue to pervade the African and global educational space, a lot of such issues remain unreported. Although a male filmmaker, Afolayan is able to portray objectively, the challenges female students face in the hands of their male lecturers. With Citation, the filmmaker is able to lend his voice to the global call against the subjugation of the woman, and gender equality.

REFERENCES

Brockett, Oscar. (2004). The Essential Theatre. New York: Wadswworth Publishing.

Fanon, Frantz. (1967). The Wretched of the Earth, (1967). Hammondsworth: Penguin.

Foucault, Michel. (1980). Power/Knowledge: Selected Interviews and other Writings. London: Penguin Random House.

Khalid, Amine. (2018). Decolonizing Theatre History in the Arab World The case of the Maghreb. Horizons/Théâtre Revue d'études théâtrales. (12): 10-25. Retrieved 12th February, 2021 from http://journals.openedition.org/ ht/279 ;DOI : 10.4000/ht.279.

Matheson, Sue. (2020). A Study of Language and the Dynamics of Merger in Genevieve Nnaji's Lionheart. In: Sue Matheson, Stephen Okpadah and Prayer Elmo Raj (eds.). Locating Transnational Spaces: Culture, Theatre and Cinema. (pp. 69-79). Canada: IATC and UCN.

Nyerere, Julius. (1978). The Process of Liberation. In: Onigu, Otite (ed). Themes in African Social and Political Thoughts. (pp. 335-344). Enugu: Fourth Dimension Publishing Co. Ltd.

Spivak, Gayatri. (1988). Can the Subaltern Speak? Retrieved 11th February, 2021 from https://jan.ucc.nau.edu/~sj6/Spivak%20CanTheSubalternSpeak.pdf.

Sawant, Datta. (2011). Perspectives on Postcolonial Theory: Said, Spivak and Bhabha. Retrieved 13th February, 2021 from https://www.researchgate.net/publication/271633479_Perspectives_on_Post-colonial_Theory_Said_Spivak_and_Bhabha?

Women Voices and African Theatre: Case Studies from Kenya, Mali, the Democratic Republic of Congo and Zimbabwe. (2003). South Africa: Swedish International Development Agency.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

MİTLERDE TANRIÇALARIN EĞİRME VE DOKUMA EYLEMLERİ

Öğr. Gör. Dr. Gülşen Şefika BERBER
MCBÜ, Salihli MYO, Moda Tasarımı Programı
ORCID:0000-0002-1428-9138

ÖZET

Dokuma, ilk defa neolitik çağda görülen, en az iki iplik ya da elyafın dik açıyla birbirleriyle kesişmesi sonucu elde edilen yüzeydir. İlk dokuma ürünleri teknik olarak bitkilerin kabaca örülmesiyle başlamıştır. Bu kaba ve basit teknikle yer hasırı, sepet, halat, çatı yapımlarında kullanılmıştır. Dokuma eyleminde elyaf, iplik ve tezgah gelişimi arkaik dönemlerden günümüze kadar çeşitlenerek devam etmektedir. Mitlerde de dokuma eylemi yaratılışın en üstün zanaatı olarak görülmektedir. Mitolojik tasvirlerde bu eylemin, ima ya da metafor yoluyla aktarıldığı izlenmiştir. Konular savaşçıl ya da barışçıl bir yaklaşımla kader ve yaratılışın gerçekliğini yaratması üzerinden tasvir edilmiştir. Emeğin yüceltildiği eğirme ve dokuma eylemleri birçok mitin oluşumunda izlenmekte ve yaşanılan coğrafyalara göre farklılık göstermektedir. Mitolojideki eğirme ve dokuma hikayelerinin ortak noktası, gerçekliği üretme yeteneğidir. Mitlerde geçen eğirme ve dokuma eylemlerinde az da olsa erkeklerin de rol aldığı, özellikle köle erkeklerden dokuma işinde yardım alındığı ancak asıl sorumluluk sahibi kadınlar olduğu için kayıtlarda kadın işi olarak geçtiği anlaşılmaktadır. Bu eylemlerin ister ölümlü kadınlar, ister mitolojik tanrıçalar tarafından icra edilsin dişil bir kimlikle özdeşleştiği ve ev içi bir eylem olduğu açıktır. Eylem, en baştan planlama yapılarak mekanın şartlarına uygun şekilde ve belirli aşamalarda kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmekteydi. Bu aşamalar; iplik eğirme, iplik renklendirme, tezgah kurma, ipliği tezgaha sabitleme, dokuma ve bu dokunan kumaştan giysi dikme şeklindeydi. Ardından bu ürünler, festival, tören ve olimpiyat gibi etkinliklerde kadınlar tarafından satışa çıkarılarak son aşamasını da yine kadın emeği ile tamamlamaktaydı. İster dünyayı yaratan dokuma tanrıçası Mısırlı Neith olsun, ister Yunanlı ölümlü arakne, tanrıça Athena ya da Odysseus'un karısı dokumacı Penelope olsun, ister Roma'lı Minerva olsun dokuma eylemi kadın emeğiyle yaratımın en üstün zanaatı haline gelmekteydi. Bu araştırmada Antik Yunan, Mısır ve Roma medeniyetlerinde yaşayan dünyayı dokumuş tanrıçaların eğirme ve dokuma eylemlerinin sosyal ve felsefi açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırmalar kapsamında betimsel analiz yöntemiyle yapılan bu çalışmanın verileri doküman analizi yöntemiyle elde edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Dokuma, Eğirme, Mitoloji, Antik Yunan, Antik Mısır, Antik Roma

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

SPINNING AND WEAVING ACTIONS OF THE GODDESSES IN THE MYTHS

ABSTRACT

Weaving, first seen in the Neolithic era, is the surface obtained by crossing at least two yarns or fibers at the right angle. The first weaving products technically started with the knitting of the plants. With this rough and simple technique, it has been used in the construction of mats, baskets, ropes and roofs. The development of fiber, yarn and loom in weaving has been continuing from archaic times to the present day. In myths, weaving is considered the supreme craft of creation. It has been observed that this action is conveyed through implication or metaphor in mythological depictions. The subjects are depicted through a warrior or peaceful approach, creating the reality of destiny and creation. The spinning and weaving actions, where labor is glorified, are observed in the formation of many myths and they differ according to the regions in which they live. What spinning and weaving stories in mythology have in common is the ability to produce reality. It is understood that in the spinning and weaving actions in the myths, men also played a small role, especially slave men provided assistance in weaving, but it was mentioned as women's work in the records because women were the main responsibility. Whether performed by mortal women or mythological goddesses, it is clear that these acts identify with a feminine identity and are domestic. The action was carried out in a controlled manner at certain stages and in accordance with the conditions of the place by planning from the very beginning. These stages were yarn spinning, yarn coloring, setting up a loom, fixing the yarn on the loom, weaving and sewing clothes from this woven fabric. Afterwards, the final stage was completed with women's labor by putting up these products for sale at events such as festivals, ceremonies and the Olympics. Whether it was Neith, the Egyptian goddess of weaving who created the world, the Greek mortal Arachne, the goddess Athena, the weaver Penelope, wife of Odysseus, or the Roman Minerva, the act of weaving became the supreme craft of female creation. In this research, it is aimed to analyze the spinning and weaving actions of goddesses in Ancient Greek, Egyptian, and Roman civilizations from a social and philosophical perspective. The data of this study, which was conducted with the descriptive analysis method within the scope of qualitative research, was obtained by document analysis method.

Keywords: Weaving, Spinning, Mythology, Ancient Greece, Ancient Egypt, Ancient Roman

INTRODUCTION

The word myth originates from Greek, muthos or mithos, which means word or speech, and is verbally narrated/told stories. It is considered to belong to the fantasy world, separate from or even opposite to the real world (Batuk,2009:28). Thus, myth is always the story of a creation: it tells how something was created, how it came to be. Myth only speaks of what really happened, what is fully revealed. People in myths are supernatural beings. They are especially ‘‘known for what they did at that unique time in the beginning’’ (Eliade,1993:16). Mythology, a branch of science that studies myths, is derived from the words mythos (tale-story) and logos (word) (Bakırcı, 2014:1). Basically, mythology is the sum of worldviews with social, cosmological and religious functions that reveal the ways societies perceive the world. Therefore, it is possible to regard mythology as one of the most important treasures of societies.

For this reason, it has been seen that mythological elements representing the common dreams, goals and beliefs of societies have contributed to creative aesthetics in many fields such as painting, music, dance, sculpture, literature and handicrafts from primitive societies to the present day (Erkan, 2018: 12). Spinning and weaving actions included in the handicraft category in myths are handled with a metaphorical approach. In the content of the metaphor; the creation of an object seemingly out of nowhere becomes a thing and it is stated that with two simple strands of yarn (warp and weft), magic patterns can be woven forever. In myths, weaving becomes a metaphor of creation: the threads are associated with life. We draw our own path throughout our own lives, we walk with the ropes of others. Words that are woven together become stories and songs with which we can share our experiences of existence. Whether mortal or immortal, spinning and weaving activities were based in archaic times and took their place in today's history as a result of research.

1) History of Spinning and Weaving Actions

It is known that the history of weaving is very old. But yarn is required for weaving, and therefore spinning comes before weaving. Spinning was considered a divine thing in ancient times. For example, the Goddess Phrygga was shown with a spindle in her hand. According to the Christian belief in the Middle Ages, Eve was the first to spin yarn. Spinning has been considered one of the most noble duties of women. The spinning process is simple as well as mysterious. There is an elusive law in which a pinch of wool, flax or hemp fiber can be pinched and twisted into a thin thread. Although its history is very old, the primitive methods in the stone age lasted thousands of years without any significant change (Dölen,1992:201). Since spinning is the oldest textile skill, it is no surprise that yarns, yarn making, and yarn making tools appear in fairy tales and myths. After spinning comes knot tying and netting. Using these techniques, our hunter ancestors created bags to carry food and nets to catch prey, which were vital skills. In the Neolithic Age, when people were settled enough to set up simple looms (made of rods and pegs) after obtaining yarn, woven fabric was created. (URL 1)

The process for the history of spinning predates written history, but was first done by hand and with the help of a spindle. The oldest spindle finds stretch back to the Neolithic Age. At first, a simple spinning rod was probably used. However, spindles have also been known since ancient times. Hand shafts can be seen in Greek vases, Egyptian murals, and clay pots (URL 2) (Figure 1).

Figure 1: Greek Woman Spinning a Thread, examples of drawings Marie- Lan Ngyuyen (drawing) Eve Spinning-c.1170, Hunterian Psalm

One of the earliest finds related to spinning is the bone sculpture of a woman wearing a spring skirt. In Elizabeth Wayland Barber's book 'Women's Work: The first 20,000 years', Barber (1998: 55) points to the graves of bone needles and shell beads during the Upper Paleolithic period between 26,000 and 20,000 years ago. There she mentions a carved bone girl sculpture wearing a rope skirt in 20,000 B.C. (Lespugne 'Venus), a fringe of long cords hanging from the hip belt, and the sculptor carved even the folds in the fibers. She states that there are many Venus sculptures here, most of them are naked, they wear simple bands and sashes, but Gagarino Venus wears a spring skirt and this skirt is made up of small ropes hanging from the front (Figure 2).

Figure 2: Lespugne 'Venus and Gagarino Venus

The spinning and weaving process to obtain a fabric product is made with different shapes of various materials. In spinning, a spindle with spindle whorl is used to twist the yarn with the knitting needles, and various types of looms, loom weights, and impactor plates are used in weaving. Along with these, the vessels clearly seen in the iconography associated with weaving should also be evaluated (Girengir,2020:34). The spinning action, which started manually in yarn production, was continued with tiller and kirman and continued with different additions until the spinning wheel was developed (Dölen,1992:206). In Europe, the spinning wheel originated in Speyer around 1280. Subsequently, the first mechanization in yarn production was carried out by the carpenter and weaver James Hargreaves in 1764 with the spinning machine called spinning jenny (URL 3). The system is increasingly mechanized and diversified like spinning reel, German spinning wheel and so on. Thus, from the archaic times until that time, the home industry system differed from the mode of production made by women and the division of labor was shared. Weaving is one of the most common fabric production techniques. Weaving is the most universal method of construction and probably developed before 6000 BC, some time before early neolithic peoples began to settle in permanent dwellings and breed and domestrate animals (Harris, 1993:16). Weaving is defined by Nuray Yılmaz and Elvan Anmaç (2000: 8) as "the textile surfaces that are formed by making a right angle to one of the two yarn systems: weft,which is located in the width of the fabric, and the yarns called warp." There are three basic operations in weaving: opening the mouthpiece, throwing the weft and battering. When weaving finds were scanned, it came to be known that ancient Egyptian priests had linen clothes and the Chinese wore silk long before the birth of Christ. In Egypt, a 2mx7m linen fabric was found in the tomb of Tutankhamun, dated as 1346 BC, and a 1.5mx8.5m wool fabric in the tomb of Ramesess III two centuries later. Weavings belonging to the Ancient Greek Period have not survived.
Although the excavations show that weaving most likely emerged in Anatolia, pieces of woven fabric dating back to 6000 BC were found in excavations in 1962. It is stated that no finds dating back to 3000 BC were found in Asia, Mesopotamia and Egypt. When the development of weaving looms is examined, it is seen that initially they were created with the weaving type that took its place in the literature as a wicker/basket weave, with the people obtaining yarns from the natural fibers around them. Sources of these plants were obtained from materials such as climbing stems, inner bark of some trees, and dried herbs (Dölen,1992:279). This primitive weaving technique developed and transformed into a loom form around 4000 BC. After a while, the weaving plane was developed into a horizontal form. Horizontal looms have been used for 5000 years. Weaving looms, the first examples of which we see in myths, were created with weft and warp systems. Equipped with the innovations brought by today's industrialization, weaving looms are still based on these systems. With the invention of the steam engine in 1698 and then the beginning of the industrial revolution, the spinning and weaving activities, which were women-dominated in the past, continued without gender discrimination.

2) Spinning and Weaving Actions of the Goddesses in Myths

In the ancient world, spinning and weaving were social activities for women. In a world where the vast majority of women were excluded from public life, weaving was a creative activity that allowed women to gather and socialize. It is attention-grabbing that textile production is an activity only for women and an important activity. Good weaving skills were an asset to both lower and upper class women. As for slave women, they were expected to spin and weave. In most cases, male slaves also participated in this task. We see in the sources that there is male hegemony in many areas in myths. However, spinning and weaving have taken their place in myths as women's feminine work. All stages of this act, which was a women's monopoly, such as spinning, setting up a loom, dyeing the thread, placing threads on the loom, arranging spindle whorls, weaving, then transforming it into clothing, marketing and sales were carried out by women. In researches, there is no name of a god related to spinning and weaving. In ancient Greece, weaving was a women's work and a mysterious activity. We often see them in forms such as pottery and vases. Spinning and weaving in Rome took place with women's work and different beliefs. Although the men in Ancient Egypt helped a lot in these works, they preferred to be remembered with the goddess Neith. We can see them in wall paintings a lot. Regardless of the culture, all civilizations have performed the same actions with an innovative approach from time to time by being influenced by each other. “On the one hand, the interaction of Egyptian / Greek / Roman / Copt / Christian cultures helped to continue themselves without changing their characteristics and corrupting; on the other hand, it has led to the assimilation of each culture by intertwining and reaching a new unification”, says Özay (1996:131). Ancient Greek, Egyptian and Roman civilizations are a rich heritage for many studies with their historical, artistic, visual and intellectual richness in myths. With this research, the spinning and weaving cultures in these civilizations will be mentioned with examples in terms of goddess and mortal women in the context of women's work.

2.1 Spinning and Weaving in Ancient Greece

Wool and linen yarn were used in the first textile productions in Ancient Greece, according to Durusoy (2015: 26-27). We learn from the inscriptions of philosophers and writers that silk thread was used in the following years. The discovery and processing of cotton coincides with the late period of the Ancient Greek civilization. Weaving was one of the most important jobs of women and was done at home. The operations performed in the weaving workmanship are also indicated in the pictures made on the pottery. The lamb's wool would be washed, combed, and then spun with a spindle. Some pictures show women working at the loom (Figure 3).

Figure 3: Lekythos, attributed to Amasis Painter, depicting women making woolen fabric on a terracotta vase. 550--530 BC, Met. Museum

The mystical interest of the gods and goddesses in Greek to the single and even three figures made it possible to include a large number of trilogies in Greek mythology. For a group of these trilogies, ‘‘Three Fates", (Figure 4)Durusoy says "The Greeks believed that the yarns used in weaving carried a religious power. The beliefs of three goddesess of destiny prevailed in their lives: Clotho held the knuckle, one end of which was a fork wand, to which things like wool and linen were attached, and while spinning the thread of life of every human being, she kept the life of the human being tied to a thread. Lachesis would decide whether the threads on which person’s life depends on are short or long. When an individual reached the end of his life, Atropos cut the thread of life and decided the person to die. As these threads were twisted, white wool was spun for good good times, black wool for bad days. White and black wool were twisted simultaneously and together.’’

Figure 4: Three Fates

The discussion of weaving ability between the goddess Athena (the goddess of weaving, intelligence, art, strategy, inspiration and peace) and the mortal Arachne has been told for centuries. In his article titled "The First Spider in Greek Mythology, Arachne", written on March 12, 2020, Mehmet Toprak discussed that ‘‘Arachne had the innate ability to transform threads into the finest fabric and create gorgeous tapestries. As their hands waved on the loom, as if threads were spilling from the tips of their fingers, people would float on them to watch their hands. As the praise grew, so did her arrogance. In Greek mythology, it is often pride and arrogance that plagues characters. Arachne often boasted about his abilities and suggested that her abilities, mortal or divine, were superior to anyone's talent. She refused to see weaving as a gift from the gods. Rather, she preferred to portray it as her personal genius. Unfortunately, Athena, the goddess of wisdom and craftsmanship, heard Arachne's claims. Planning to teach this ungrateful girl a lesson, Athena disguised as an old woman and mingled with mortals. She publicly scolded Arachne. How could this weaver consider herself superior to the gods? But Arachne just laughed. Enraged, she took off her old lady's cape and returned to her true form. If Arachne continued to slander the gods, Athena would directly challenge her with a competition. Masking her shock at the sight of the gray-eyed goddess, Arachne nevertheless accepted the challenge. A large crowd gathered to watch them, Athena created her own glamorous stall. The weavers got to work, eyes fixed and shuttles were blurry. Athena was pulling tufts of clouds from above, and in a show of strength, she was pulling threads of grass from below. She weaved immense scenes showing the power of the gods: Poseidon on the waves, Zeus firing lightning bolts, and Apollo speeding through the sky. On Athena's extraordinary carpet, she overwhelmed mortals with the glory of the gods. But Arachne was not interested in glorifying divine egos; her rug showed that the gods were abusing their powers. She portrayed their quarreling among themselves, their drinking and boasting, and their interference in the lives of mortals. She passed on Zeus as a shapeshifting womanizer to lure women: a swan for Leda, a bull for Europa, a rain of gold for Danae. Arachne then passed on to the misdeeds of other gods. She reflected many things, from Pluto's abduction of Persephone to Bacchus' brutal chase of Erigone. Even though she portrayed the gods in their worst form, Arachne's work shone with her fascinating talent. The tapestry was almost lively, full of movement and bright colors that winked triumphantly. When Athena saw that Arachne's work was undeniably better, she was enraged and attacked the mortal weaver. Arachne's joy began to fade as her body shrank and twisted. Her fingers waved wildly as her shoulders squeezed, and her black hair sprouted all over her body. The goddess left Arachne with a spool of thread in her belly, a reminder of her human skill. (URL 4)Thus, Arachne was turned into a spider that would take its place in myths." (Figure 5)

Figure 5: Arachne transformed into a spider, Marten van Cleve I, 1574, British Museum.

The result of this fight is interpreted in two different ways in the stories. Some say that Arachne won and that Athena got angry and turned Arachne into a spider. In the second interpretation, some argue that Athena won and that Arachne fell into depression and did not weave again, and then Athena got upset about this situation and turned her into a spider to continue weaving. To challenge the assumption that the gods are untouchable, Athena transformed her enemy into the first spider. Arachne and her children have been serving their punishment in the shadows of the giants to this day - or is this a brave resistance? (URL 4)
Another woman in ancient Greece deserves to be mentioned is the talented Penelope. Using Margaret Atwood's novel ''Penelope'', author E. Nida Dinçtürk wrote, in the book supplement of Milliyet in February 2017, that she is a mortal and the wife of Odysseus. Not long after she took her son Telemachus into her arms, she learned that she had to bid farewell to Odysseus for the Trojan war. Penelope then begins to fight the suitors who flock to the palace hoping to take over the rich kingdom. The queen, who started weaving a cloth, tells her suitors that she will choose a mate after finishing the cloth. She removes the cloth she has woven every night with the help of her 12 loyal servants and weaves it again the next day. This weaving thing continues over the years. Pretenders learn Penelope's secret one day, but Penelope, who is as smart and cunning as her husband Odysseus, manages to distract her suitors with a competition this time. This competition brings the end of the Odyssey epic.
Atwood, telling a subtle female story through the loyalty of Queen Penelope, takes this mythological story to a completely different dimension with an allegorical fiction. She sets up a 21st century court, questions the end of the "Odyssey" and raises the text through theatrical dialogues. Atwood, taking the beautiful 'faithful' Penelope behind her back, mirrors all the emotions of being a woman and whispers that femininity is actually a painful situation, regardless of godhood, queenhood, geography or time. (URL 5)

Figure 6: John William Waterhouse (1912), "Penelope and the Suitors"

‘‘God put a cloth in my mind first,
Once I set up a bench in my room,
I was weaving cubits of cloth,
I was sometimes talking to the suitors;
‘Gentlemen, since the godly Odysseus is dead,
I will be one of yours, helplessly,
But wait, please, a bit more
Let this weaving end,
Let not waste so many threads,
I am weaving a shroud for valiant Laertes,
If the day comes and death knocks him down,

What will Akha women tell me then?’
I said, they listened.
Whereas, at night, I would take off the big cloth
I woven in front of a bowl.
Like this, I deceived them for three years,
But when the fourth year starts and the first summer comes,
Announces to them a servant, a disrespectful dog.
They came, they caught, they shouted.’’ ((Suad, 2014:38)

Penelope tells the reproach above to a beggar. However, the person who disguised as a beggar is Odysseus. Penelope informs the beggar that he will marry one of his suitors who is capable of shooting arrows like Odysseus in the contest, and Odysseus wins the contest and Penelope reunites with her husband and continues their love. Loyal, altruistic, talented weaver takes its place in myths as Penelope. In the article titled "Weaving, Spinning - How fiber is rooted in the myths around the globe?", written by Sunday White on July 7, 2017, another Greek legend mentions Lina, the goddess of linen weaving, saying that it is difficult to find anything about her other than the statement that she is the goddess of weaving. (URL 6)

2.2 Spinning and Weaving in Ancient Egypt

When looking at the meanings of the concepts of weaving and being in his book Gods of the Egyptians, EA Wallis Budge states that their roots are the same. (URL 7)Hence, considering this claim, we can interpret that the emergence of them are also in the same time period. Yağan (1978: 18) emphasizes that weaving has a very important place in Egyptian civilization and is one of the determining steps of civilization. He stated that loom samples dating back to 2400 B.C., which were unearthed from the Tomb of Beni Hasan, are evidence that weaving in Egypt dates back to very old times. While spinning and weaving actions are generally seen as women's work in the myths, it is mentioned in the sources that everyone performed spinning and weaving activities without discrimination in Ancient Egypt (Figure 7). In ancient Egypt, these actions were believed to have been led by Neith, who was described as Egypt's creator and the goddess of weaving. Associated with fiber and weaving arts, Neith has been one of the most powerful goddesses in the Pantheon.

Figure 7: Male spinner coupling two threads and two Egyptian women weaving in an ancient Egyptian mural

The goddess Neith is known as the goddess of crafts, spinning, hunting, war, and wisdom. Some consider Neith to be the first creator of ancient Egypt. She is also called "Nit" or "Neit". The subject of many stories, Nit can be distinguished among others by her symbols: In these symbols, Neith often carries the loom's shuttle, with two recognizable hooks at each end, on a mattress with cross springs and/or on her head. The weaving references in Neith's drawings and images also show that she carried a bow and arrow connecting her to war and hunting. In addition, she sometimes appears as a hermaphrodite in drawings where gender is not specified. According to Dr. Wim Van Binsbergen, "Neith has never had sexual intercourse, she has remained a virgin forever. It reflects the archetype of the Virgin Mary as the first being in the Sacred Parthenos and its productivity in its original, unadulterated form.'' (URL 8)

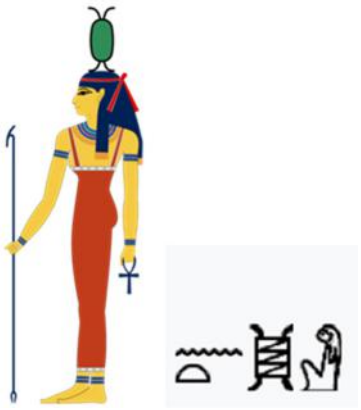

Figure 8: The symbol of the goddess Neith and her hieroglyph name

Goddess Neith is generally conveyed in symbols with bow, shield, crossed arrows, ankh, loom, mummy cloth. The goddess is also depicted as a female lion-headed woman, a snake, cow, or a woman nursing a baby crocodile. Since her name also means water, she is considered a mother goddess and creator of the world. Neith appears to depict a loom in part of her hieroglyph (Figure 8). She was considered the goddess of weaving at a later period in Egyptian history. Thus, her role as a water creator goddess turned into a goddess who created the whole world and existence every day on the loom. Indeed, she is sometimes depicted with a loom shuttle on his head. It is even said that she produced woven bandages to mummify the dead. Another goddess mentioned in the mummification work, Tayet, became the goddess of spinning and weaving and the protector of weavers engaged in mummification. It is thought that the name of the goddess Tayet is derived from the word shroud. The oldest plant commonly used in ancient Egyptian fabrics is flaxseed (Özay,1992:12). Very thin, light, white fabric pieces from the time of Thutmose IV (1420-1412 BC) and striped, simple plaid fabrics woven in the period of the Pharaohs were found. In addition to white linen, wool was often used for religious purposes. The assumption that silk was brought from China during the Kopt period still continues. Also, plants such as gosspion fiber (a dwarf tree), coconut fiber, grass, cane, hemp were used in weaving by spinning.

2.3 Spinning and Weaving in Ancient Rome

It is known that spinning and weaving in Ancient Rome was a socialization area specific to women just like in Ancient Greece. In Rome, goddesses and mortal women were expected to be a skilled weaver, a chaste, a good wife, and a devoted mother. The ancient Romans had a number of superstitions against spinning and weaving: the Roman Empire prohibited women from doing spinning and weaving in public, and made laws against it because they believed if anyone looked at a woman doing these things, it could mean extraordinary bad luck, perhaps even the failure of the harvest at that year (URL 9). Grimm (1835: 135) explains this superstition as if a man sees a woman spinning a rope while riding a horse, it is interpreted badly, and he must immediately get away from there and continue on another path. Evidence of Roman women in textile production can be obtained from iconographic sources, especially Pompeii. (Figure 9)

Figure 9: Pompeian mural depicting women working in textiles

Antonis Chaliakopoulos's article titled "Who was Arachnethe Mythical Weaver", (URL 10) written on December 19, 2020, states that Arachne, one of the most influential stories in Roman mythology, was first mentioned by Ovid. In the story, instead of Arachne and Athena, Minerva competes her weaving skills, and Arachne is again punished with turning into a spider. According to Chaliakopoulos, the first literary mention of the Arachne myth is found in the epic metamorphosis of the Roman poet Ovid. He states that the myth was written between the 1st century BC and the 1st century AD. It is unclear whether the story is a fictional story constructed by Ovid or a popular myth written by a Roman author. According to Ovid, Arachne was originally a girl from Hypea of the ancient Lydian Kingdom. He stated that Arachne was not a noble person but introduced himself to the whole kingdom with his talent. Chaliakopoulos said that it is possible to interpret the Arachne myth as a story of censorship, and in this case, Ovid said it parallels the art censorship during the period of Roman Emperor Augustus. In fact, Ovid states that he associates this censorship with him, that Ovid, who was exiled from Rome in 8 CE, was very talented like Arachne and that this ability was tried to be suppressed by the gods. Roman poet Ovid wrote the following for the metamorphosis she experienced in his work on Arachne's transformations:

One at the loom so excellently skill'd,
That to the Goddess she refus'd to yield.
(Ovid, Metamorphoses VI) (URL 11)

Based on these ideas, it is said that spinning and weaving was a common metaphor for poetry in Ancient Rome. The weaving goddess of ancient Rome was "Minerva", who was similar to Athena in many ways and sometimes replaced her. (Figure 10) Mark Cartwright, author of the encyclopedia of Ancient History, wrote for Minerva on January 7, 2014 (URL 12) that she was the Roman goddess of justice, wisdom, medicine, trade, weaving and handicrafts, poetry, music, wisdom, arts in general, and then war. Minerva had very important temples in Rome and was the guardian of the Quirinus holiday. Cartwright added that Minerva is the main character in one of the most famous stories presented in Ovid's Metamorphoses.

Figure 10: A 2nd century CE marble statue of Minerva, the Roman goddess of the arts and warfare. (Capitoline Museums, Rome)

Minerva was not the boss of violence like Mars, but only the leader of the defensive war. From the 2nd century BC, the Romans paired her with the Greek goddess Athena. Minerva has been one of the three Roman goddesses of the world. Besides being a virgin, she had relationships with the Capitoline Triad, Jupiter and Juno. She is often depicted with her sacred creature "the owl of Minerva" as symbolizing her relationship to wisdom and knowledge, less often with the snake and the olive tree. Minerva is often depicted as tall, with an athletic and muscular build, as well as carrying armor and spears. As the most important Roman goddess, she is highly revered, honored and respected. Marcus Terentius Varro saw her as a personalized universe plan for ideas and in many ways. (URL 13) Harlow (2012: 40) stated that in the Roman Empire, clothes were generally made of linen or woolen threads, but were also produced from silk, goat hair and cotton. Harlow (2012: 43) also discussed that the clothes of the slaves should have been resistant to weather conditions and that hard leather was generally preferred and the yarns were obtained by hand spinning. During the Roman Empire, rich/upper class women stopped making their own clothes; clothes were made by slaves or could be bought at a market, except for a few women who continued to make clothes for the tradition. The spindle was shown in the graves of Roman women as a sign of femininity, and a spindle was definitely placed in the grave of the person. Romans preferred to produce by simple methods in weaving processes.

CONCLUSION

The weaving theme in mythology is very ancient and weaving begins with spinning, both seen as a way to create reality. These actions can be expressed in their creative processes as a magical experience rather than a daily routine. For example, in order for the fiber to turn into yarn, it first takes the form of a thin cord and wraps the spun yarn that hangs down with a manual twist. Surely, this process can only be explained by magic. Going even further, a pile of fibers turning into yarn, fabric, and clothing meets the need for a true magic experience. In myths, these magical acts are unique to the woman, and what their stories have in common is the ability to produce reality in the upper stage. Weaving has become the supreme craft of creation in the hands of women, whether it be Neith who created the world, the Norns weaving the fabric of fate, or the Lady of the Shalott who recreated the world.

In many myths, spinning and weaving were featured as a highly skilled endeavor both in terms of art and craft, and has always been associated with women. In myths, the presence of women is often confronted with the reproduction that often evokes productivity. These connotations appear through many symbols and semiotics. For example, women are always symbolized by fruitfullness, a reference to their fertility. In addition, the fact that women who are seen as the basis of fertility are called menstruation because it coincides with the lunar changes identifies women with the moon. For example, according to the beliefs of the Egyptians, their creator and goddess of the moon is Neit, and today the "moon" is still described as the weaver in European folklore. In many primitive traditions, the moon seems to be associated with grinding wheat, making pottery, or cooking, and for these reasons the woman was glorified. It is observed that in many ancient culture the place of women was very different from today. It is seen that many women, whether mortal or goddess, which have been the subject of myths in ancient life, would spin and weave, which was a domestic act. In addition, although there are records that slaves and normal men also do them, there is no evidence or responsibility of any god doing these works. The goddesses of spinning and weaving, which usually exist in antiquity, are equipped, warlike, fair and peaceful. While these goddesses had many responsibilities like mortal women, it is seen that they also made spinning and weaving. During spinning and weaving, they were overwhelmed by their ambitions and fought, like the goddess Athena and the mortal Arachne fight; they kept their honor with ability to weave, albeit mortally, and waited for husband in the war, like Oddsye's Penelope; they were responsible for the mummies, the fibers, the spindles and the weaving loom. They brought together the world and weaving in a metaphorical context, like Neith… In addition to the spinning and weaving skills of these goddesses, it is understood that their common characteristics include being a virgin, transmitting talent to other women, being their protector, supporting them in marriage and childbearing. The goddesses mentioned above are essentially identified with Athena in many ways. We often see this in the writings of philosophers and historians such as Plato and Herodotus. To compare the goddesses, while many mortal women and goddesses who weave are always obedient, Arachne, who broke this chain, represents the talented woman who has the power and will to judge and overcome tradition. On the other hand, Athena represents the patriarchal tradition while suppressing the feminine aspects, drawing the image of the masculine (warrior virgin), the ideal virtuous woman (guardian of weaving) and the woman who embodies the triumph of social morality over nature (worshiped to remain a permanent virgin). Perhaps Athena represents a genderless woman who idolizes the established hierarchy as she presents in her tapestry. It is stated in the sources that the spinning and weaving activities, which are dated to the existence of humanity, were carried out by women from antiquity to the industrial revolution and continued with the division of labor with men after the revolution. While the woman acquires her feminine identity with the abstract threads she spins, she is a unique fabric from the land of weavers, braided with the patience of a spider. Women continue and will continue to weave the world...

RESOURCES

Barber, Wayland Elizabeth (1998). "Women's Work, The First 20,000 Years: Women, Cloth and Society in Early Times, W.W.Norton& Company: New York.

Batuk, Cengiz. Mit, Tarih ve Gerçeklik Sorunu Üzerine Notlar, Milel ve Nihal, 6 (2009):27-53.

Dölen, E. (1992). Tekstil tarihi: Dünya'da ve Türkiye'de Tekstil Teknolojisinin ve Sanayisinin Tarihsel Gelişimi. Marmara Ün. Teknik Eğitim Fakültesi Yay.:İstanbul.

Durusoy, Güney (2015)Tarihsel Süreç İçinde Eski Yunan Uygarlığı Giyim Kültürünün Karşılaştırmalı Olarak Günümüz Giysi Tasarımına Yansımaları Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Eliade, Mircea. (1993)Çev. Sema Rifat, Mitlerin Özellikleri, Simavi Yayınları:İstanbul Erkan, A. (2018)"Resim Sanatında Judith ve Holofernes", Karınca Ajans:Ankara.

Girengir, F. "Nif Dağı Ballıcaoluk Yerleşiminde Bulunan Dokuma Tezgâhı Ağırlıkları", Masrop E-Dergi 14.1-2, 2020, 33-46.

Grimm, J. (1835). Deutsche Mythologie, Erscheinungsort: Paderborn, Deutschland.

Harlow, M.E. "Dressing to please themselves: clothing choices for Roman Women", in Harlow, M.E. (ed) Dress and Identity (University of Birmingham IAA Interdisciplinary Series: Studies in Archaeology, History, Literature and Art 2) Archaeopress, pp:37-46

Harris, Jennifer, ed. 5000 years of textiles. London: The British Museum Press, 1993.

Nedim Bakırcı, Eflâtun Cem Güney'in "Masallar" Adlı Kitabında Yer Alan Metinlerde Mitolojik Unsurlar, Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi (2014) Yıl:2, S.4.

Suad, A. (2014). Mitolojik Aşk Hikayeleri, Ares yayıncılık:İstanbul

Özay, S. (1996). Eski Mısır Tekstil ve Giysi Tarihine Giriş, DEÜ yayınları, izmir.

Yağan, Ş. Y. (1978). Türk El Dokumacılığı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Yılmaz N. Ve Anmaç E., (2000) Basit yapılı Dokuma Örgüler, DEÜ yaynları, İzmir.

URL RESOURCES:

URL 1:folklorethursday.com/folklife/spinning-a-tale (24.01.2021)

URL 2: https://en.wikipedia.org/wiki/Hand_spinning(01.02.2021)

URL 3 :ahmetsaltik.net/2012/11/04/sanayi-devrimi-nasil-basladi/(02.02.2021)

URL4: https://wikikultur.com/2020/03/12/yunan-mitolojisinde-ilk-orumcek-arakne/ (13.02.2021)

URL 5: http://milliyetsanat.com/kitap/kitap-tanitimlari/penelope/782) (11.02.2021)

URL6:(https://medium.com/@sundaywhite/weaving-spinning-how-fiber-is-rooted-in-the-myths-around-the-globe-ba08dc728bae) (09.02.2021)

URL 7: https://tr.qaz.wiki/wiki/Textiles_in_folklore (21.01.2021)

URL 8: (https://www.crystalinks.com/neith.html) (25.01.2021)

URL 9: (https://enacademic.com/dic.nsf/enwiki/10720367). (23.01.2020)

URL 10: thecollector.com/arachne-minerva-myth-weaving/ (21.02.2021)

URL11:https://www.greelane.com/tr/be%C5%9Feri-bilimler/tarih-ve k%C3%BClt%C3%BCr/weaving-contest-between-athena-and-arachne-117186/ (14.02.2021)

URL 12: ancient.eu/search/?q=minerva (11.02.2021)

URL 13: (https://en.wikipedia.org/wiki/Marcus_Terentius_Varro) (23.01.2021)

FIGURE RESOURCES:

Figure 1: https://www.worlds-finest-wool.com/history-of-the-spinning-wheel/(25.01.2021)

Figure 2:Barber, Wayland Elizabeth (1998). "Women's Work, The First 20,000 Years: Women, Cloth and Society in Early Times, W.W.Norton& Company: New York.

Figure 3: thecollector.com/arachne-minerva-myth-weaving/(11.02.2021)

Figure 4: https://i.pinimg.com/originals/e5/e8/87/e5e887113c2acb6aa576668fac312574.jpg

Figure 5: http://mitolojiksayfalar.blogspot.com/2017/08/athena-efsaneleri-arachne.html

Figure 6:cannotbecontained.com/tag/penelope/

Figure 7:Dölen, E. (1992). Tekstil tarihi: Dünya'da ve Türkiye'de Tekstil Teknolojisinin ve Sanayisinin Tarihsel Gelişimi. Marmara Ün. Teknik Eğitim Fakültesi Yay.:İstanbul.

Figure 8:mythcrafts.com/2018/05/31/the-goddesses-who-wove-the-world/ (23.01.2021)

Figure 9:https://womeninantiquity.wordpress.com/2018/11/27/roman-women-in-textile-production-and-commerce (23.01.2021)

Figure 10: https://www.ancient.eu/image/2205/minerva/21.01.2021)

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

PROSPECTS FOR THE PRODUCTION OF WOMEN'S AND CHILDREN'S CLOTHES IN THE FAMILY LOOK STYLE

Kopylova Maria Dmitrievna
FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin"
ORCID: 0000-0003-0394-2119

Getmantseva Varvara Vladimirovna
FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin"
ORCID: 0000-0003-0441-3198

Andreeva Elena Georgievna
FSBEI "Russian State University named after A. N. Kosygin"
ORCID: 0000-0002-1464-0450

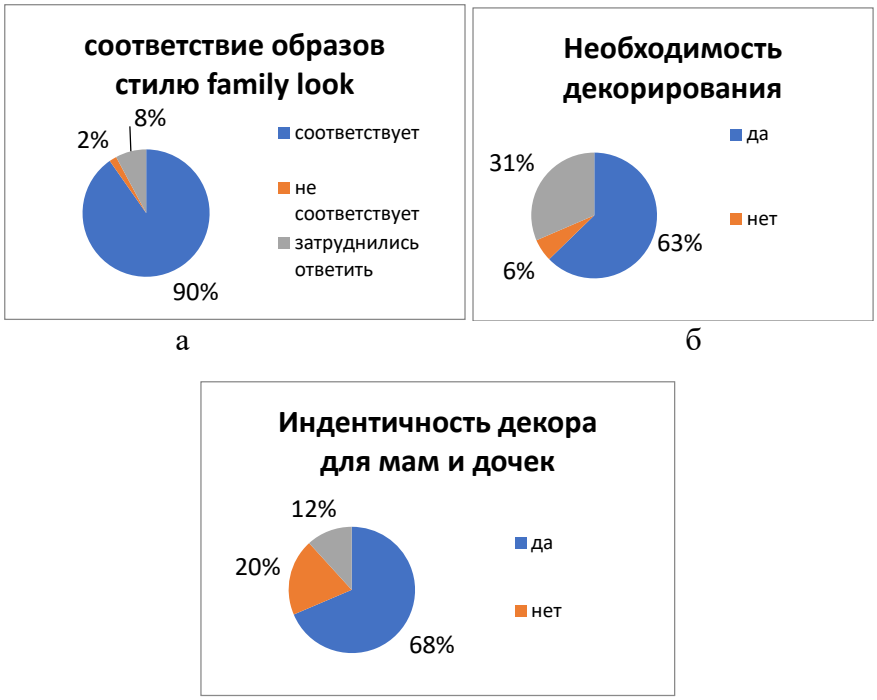
РЕЗЮМЕ
Для проведения исследования был проведен опрос с целью выявления потребительского спроса на изделия в стиле family look. На основе проанализированных данных разработан эскизный ряд коллекции одежды в стиле family look. Разработаны конструкции женского демисезонного полупальто и детского демисезонного полупальто с учетом эргономических свойств, и с учетом свойств материалов.

АННОТАЦИЯ
В настоящее время направление family look приобретает все большую популярность и становится востребованным широким кругом потребителей. Такая популярность объясняется высоким уровнем рождаемости, пропагандой семейных ценностей, ростом культурного уровня населения. Формирование модного ансамбля мамы и ребенка на сегодняшний день популярная концепция для производителей одежды разных рыночных сегментов. Однако в основном изделия в стиле family look выпускаются маленькими сериями или единичными экземплярами, что связано со спецификой проектирования промышленных коллекций в данном стиле. Развитие данного направления предполагает расширение ассортимента, разработку и обоснования размеро-ростовочных (для женщин) и возрастных (для детей) шкал, разработку стилевой и конструктивной концепции коллекций изделий, включающих изделия для взрослых и изделия для детей. Данные вопросы могут быть решены в процессе комплексного исследования коллекции family look как предмета проектирования и разработки актуальной для промышленного производства капсульной коллекции.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА
Детская одежда, женская одежда, family look

ВВЕДЕНИЕ
Коллекции в стиле family look являются нынешним течением моды, и разрабатываются в основном известными модными дизайнерами, например такими как Дольче Габанна, и стоимость коллекции превышает 1000 долларов. В России производителей данного направления существенно мало, и как правило, они не имеют собственных брендов. Разработка коллекции по творческому источнику позволит создать капсульную коллекцию, как на праздничные мероприятия, так и на каждый день в едином стиле. Цель данного исследования существенно снизить стоимость коллекции и создать носибельную, актуальную, творческую коллекцию в стиле family look.

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
Для изучения обратного отклика был проведен опрос, который включал следующие виды вопросов: пол, возраст, доход, наличие детей, соответствие образов стилю family look, необходимость декорирования образов, идентичность декора, вид декора, единость по стилистике, соответствие по возрасту, разнообразие изделий по назначению, включение синтетических тканей, спрос в массовом производстве, носибельность образов.
В анкетировании приняло участие 51 человек: 47 женщин и 4 мужчин. Возраст опрашиваемых от 30 лет. По уровню дохода опрашиваемые разделились на низкий (4%), средний (84%) и высокий (12%). У 41% опрошенных мальчики, у 33% девочки, 18% опрошенных имеют и девочку и мальчика, и у 8% детей нет. По мнению 90% опрошенных, представляемые образы соответствуют стилю family look, 2 % посчитали, что образы не соответствуют стилю, а 2% затруднились ответить (рис. 1а). 63% опрошенных считают, что изделия в коллекциях family look необходимо декорировать, 6% посчитали, что декор не нужен, а 31% затруднился ответить (рис. 1б) [1]. Интересным оказался ответ на вопрос «идентичность декора». По мнению 69% опрошенных декор для мам и дочек в изделиях коллекции family look должен быть одинаковым, 19% предпочли различный декор, а 12% затруднились ответить (рис. 1в) [1].

а б в

Рисунок 1 – Диаграммы результатов анкетирования: а - соответствия образов стилю family look, б - необходимость декорирования, в - индентичность декора для мам и дочек

Результаты опроса по позиции «необходимость декорирования» явились отправной точкой при выборе методов получения декоративных элементов. 51% опрошенных предпочли декорирование с использованием дополнительных технологий – вышивку, валяние; 24% предпочли в качестве декора изделий элементы, выполненные из тканей – воланы, оборки и карманы; 25% предпочли другие виды декора (рис. 2) [2].

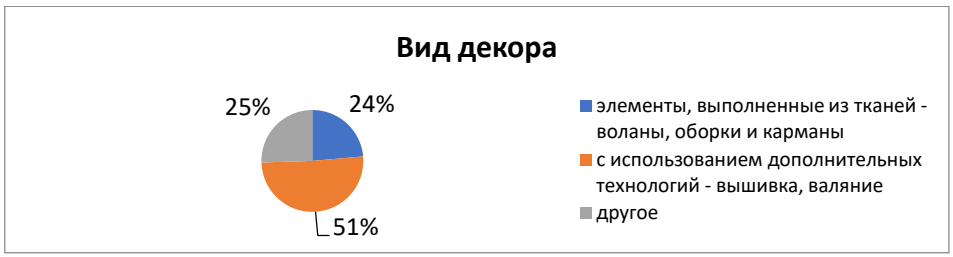
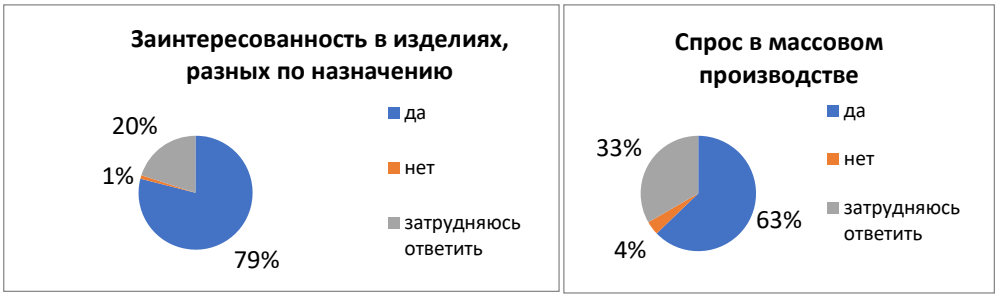

Рисунок 2 –Результаты опроса по виду применяемого декора

86% опрошенных посчитали, что образы едины по стилистике, 10% затруднились ответить, а 4% посчитали, что образы не едины по стилистике. Интересным оказался ответ на вопрос «соответствие по возрасту как для мамы таки для ребенка». 84% опрошенных посчитали, что образы соответствуют по возрасту как для мамы так и для ребенка, 10% затруднились ответить, а 4% посчитали, что не соответствует по возрасту.79% опрошенных заинтересованы в изделиях одной коллекции разных по назначению, 20% затруднились ответить, а 1% не заинтересован в изделиях одной коллекции, разных по назначению (рис. 3а) [6].Результаты опроса по позиции «использование синтетических тканей» явились отправной точкой при конфекционировании. 63% опрошенных не рассматривает варианты включение синтетических тканей в коллекцию, 37% не против использования данного сырья в изделиях.По мнению 63% опрошенных, коллекция будет иметь спрос в массовом производстве, 33% затруднились ответить, а 4% посчитали, что коллекция не будет иметь спрос (рис. 3б).78% опрошенных одели бы хоть один образ, 18% затруднились ответить, а 4% данный стиль оказался не по вкусу.

а б

Рисунок 3 – Диаграммы результатов анкетирования: а - заинтересованность в изделиях, разных по назначению, б - спрос в массовом производстве

В результате анализа анкетирования выяснилось, что большая часть опрашиваемой аудитории считает, что образы соответствуют стилю family look, декорирование в данном стиле необходимо, при этом декор должен быть одинаковым.

Наиболее предпочтительным видом декора оказались вышивка и валяние, также большинство посчитало, что образы едины по стилистике, соответствует по возрасту как маме так и ребенку, изделия одной коллекции разные по назначению пользуются популярностью. Наибольшая часть опрашиваемой аудитории негативно отнеслась к использованию в изделиях синтетических тканей, и многие бы одели хоть один образ из представленной коллекции.

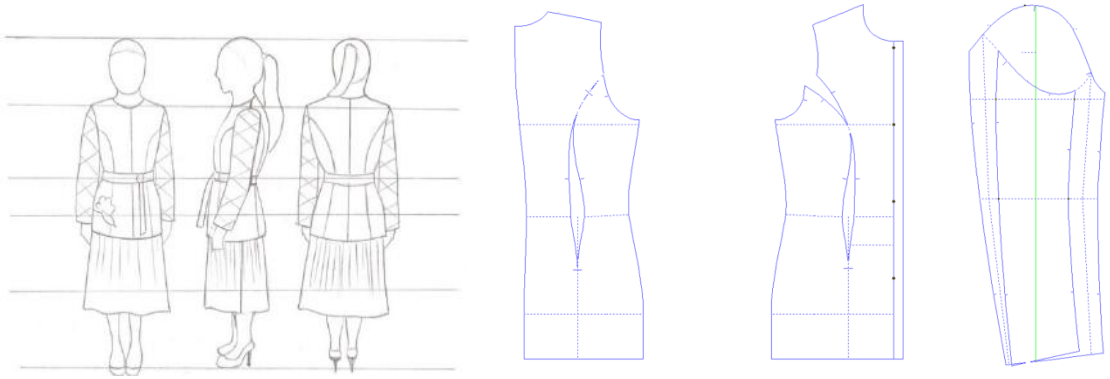
По выбранному источнику вдохновения была создана коллекция одежды, разработанная в стиле Family Look. Эскизы выполнены в ручном режиме в технике гуашь. Эскизы подверглись обработке, с последующим вводом в компьютер (рис. 4 а-д).

а б в г д

Рисунок 4 - Эскизы коллекции, выполненные в ручном режиме: а - модель №1; б - модель №2; в - модель №3; г - модель №4;д - модель №5

Технический эскиз женского демисезонного полупальто представлен на рисунке 5а. МК женского демисезонного полупальто представлена на рисунке 5б.

а б

Рисунок 5 - а – технический эскиз женского демисезонного полупальто; б – МК женского демисезонного полупальто

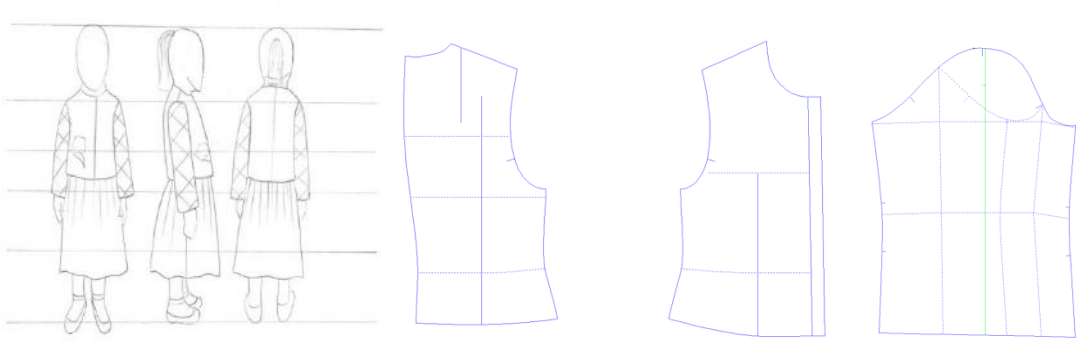
Фотоизображение макета женского демисезонного полупальто представлено на рисунке 6а. Фотоизображение готового изделия женского демисезонного полупальто представлено на рисунке 6б [3].

а б

Рисунок 6 - Женское демисезонного полупальто: а - макет; б – готовое изделие

Технический эскиз детского демисезонного полупальто представлен на рисунке 7а. МК детского демисезонного полупальто представлена на рисунке 7б [4].

а б

Рисунок 7 - а – технический эскиз детского демисезонного полупальто; б – МК детского демисезонного полупальто

Фотоизображение макета детского демисезонного полупальто представлено на рисунке 8а. Фотоизображение готового изделия детского демисезонного полупальто представлено на рисунке 8б.

а б

Рисунок 8 - Детское демисезонное полупальто: а - макет; б – готовое изделие

Готовые изделия представлены на рисунке 9 а-г.

а б в г

Рисунок 9 - Фотоизображения коллекции одежды в стиле family look

ВЫВОД

В результате анализа способов изготовления декоративных изделий были выявлены наиболее актуальные – валяние шерстяных волокон различными способами и вышивка. На основе анализа потребительских предпочтений был выбран способ изготовления декоративных изделий при помощи валяния шерстяных волокон. Проведено исследование потребительского спроса на изделия, выполненные в стиле family look. На основе проанализированных данных разработан эскизный ряд коллекции одежды в стиле family look по выбранному источнику вдохновению. Разработаны конструкции женского демисезонного полупальто и детского демисезонного полупальто с учетом эргономических свойств, и с учетом свойств материалов. Исследования проведены в рамках выполнения магистерской диссертации на тему: «Разработка коллекции одежды в стиле Family look».

СПИСОК ИСПОЛЬЗУЕМОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Гетманцева В. В., Копылова М. Д. Анализ потребительского спроса на изделия коллекции в стиле FAMILYLOOK // III Международный научно-образовательный форум "Хэйлунцзян-Приамурье". Сборник материалов Международной научной конференции. -2019. -С. 685-690.

Гетманцева В.В., Пахомова Т.А., Андреева Е.Г. Предпочтения детей в одежде/Швейная промышленность. -2010, № 2. -С. 34-36.

ГОСТ 17916-86 Фигуры девочек типовые. Размерные признаки для проектирования одежды (с Изменениями N 1, 2)

Мартынова А.И., Андреева Е.Г. Конструктивное моделирование одежды / Учеб. пособие для вузов – М.: МГУДТ, 2006. – 216 с.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADIN İŞÇİ ÇALIŞTIRMA YASAKLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Nilüfer AYHAN
Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku ABD.
ORCID: 0000-0002-6101-1999

ÖZET
Başta Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sözleşmeleri ve Avrupa Birliği Direktifleri olmak üzere uluslararası düzenlemelerde sıklıkla yerini bulan ve bunun yansımasının iç hukuklarda da görüldüğü evrensel İş Hukuku ilkelerinden olan işçiyi koruma ilkesi, iş sözleşmesindeki tarafların arasında her zaman bulunmayan eşitliğin tesis edilmesini amaçlar ve sözleşmenin zayıf tarafı olarak addedilen işçinin sömürülmesini, insan onuruna yaraşır olmayan şartlarda çalıştırılmasını engeller. Özellikle kadınların biyolojik yapılarının farklılık arz etmesi nedeni ve bazı durumlarda daha fazla korunması gerektiği düşüncesiyle kanun yapıcılar tarafından yalnızca kadınlar için hükümler getirilebilmektedir. Bu düzenlemelerin bir kısmı pozitif, yani kadına birtakım özel haklar verilmesi şeklinde ortaya çıkarken, bir kısmı ise negatif olup, kadının korunması amacıyla getirilen yasak ve sınırlamalar biçiminde kendini göstermektedir. Çalışmamızda, kadın işçilere tanınan negatif haklar, bir diğer ifadeyle kadın işçileri çalıştırma yasakları incelenmiş ve bunların ortaya çıkardığı durumlar çeşitli yönleriyle ele alınmıştır.
Anahtar kelimeler: Kadın işçilerin korunması, kadın işçi çalıştırma yasakları, gece çalışma yasağı ve sınırlamalar, yasak süreler, sözleşme özgürlüğünün sınırlandırılması.

AN OVERVIEW ABOUT PROHIBITION TO WOMEN WORKERS

ABSTRACT
The principle of protecting the workers, which is one of the universal Labour Law principles, in frequently found at international regulations, especially in the International Labour Organization (ILO) conventions and the European Union Directives and its reflection is also seen in domestic laws, aims to establish equality between the parties in the labor contract and the weakness of the contract. It prevents the exploitation of the worker, who is deemed to be a worker, from being employed in conditions not suitable for human dignity. Especially because of the difference in biological structures of women and in some cases, with the thought that more protection is required, provisions can only be made for women by legislatives. Some of these regulations are positive, that is giving women some special rights, while others are negative and manifest themselves in the form of prohibitions and restrictions imposed for the protection of women. In our study, the negative rights granted to women workers, in other words, the bans on employment of women workers were examined and the situations that they brought about were discussed in various aspects.
Keywords: Protection of female workers, prohibition of employing female workers in some fields, prohibitions and restrictions of night work, prohibited periods, restrictions on freedom of contract.

I. GENEL OLARAK

Çalıştırılma yasakları, iş sözleşmesinin zayıf tarafı olarak addedilen bazı kimselerin yasal veya daha farklı sebeplerle bazı işlerde çalıştırılmalarının engellenmesi veya çalıştıkları sürelerinin ya da zaman diliminin sınırlanması için getirilen kurallardır. İş mevzuatımızda "çalıştırma yasakları" başlığı altında toplayabileceğimiz ve küçükler bakımından ehliyete ve kadın işçiler bakımından iş düzenine ilişkin kurallar olarak ele aldığımız düzenlemeler, işverenler bakımından iş sözleşmesi yapma yasaklarını oluşturmaktadırlar.[1] Çalıştırma yasaklarının temeli ve tarihi, işverenin işçiyi koruma ve gözetme borcu ile ilgilidir. İşçilerin işyerinde yaptıkları iş nedeniyle karşılaşabilecekleri risklere karşı korunmaları için gerekli tedbirlerin alınması manasına gelen iş sağlığı ve güvenliği kavramının doğuşu ve gelişimi, çalıştırma yasaklarının ortaya çıkışında büyük bir rol oynamıştır. Bu bağlamda çalıştırma yasakları, her şeyden önce geçmişten günümüze iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunma işlevine sahiptir. Kadınların korunması için getirilen negatif kurallar, "işin niteliği" sebebiyle bazı işlerden yasaklanması şeklinde olabileceği gibi, "gece çalışmalarına" ve "fazla çalışmalara" getirilen yasak ve sınırlamalar şeklinde de tezahür eder. İşin niteliği sebebiyle öngörülen yasaklar, kadın işçilerin bazı işlerde istihdam edilmemesi biçiminde cereyan etmektedir. Ülkemizde, işin niteliği sebebiyle öngörülen kadın işçi çalıştırma yasakları, 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 50. maddesine dayanmakta olup, temelinde kadınların fiziksel olarak erkeklere göre nispeten daha güçsüz olduğu düşüncesiyle toplum tarafından kadınlara dayatılan sosyal görevler yatmaktadır. Bu nedenle ortaya kadın işleri ve erkek işleri olarak ikili bir ayrım çıkmıştır. Yasakların ortaya çıkışının bir nedeni de budur. Zamansal olarak sınırlamalar ise gece çalışmalarında ortaya çıkmaktadır. Gece çalışmalarının gündüz çalışmalarına nazaran çok daha yıpratıcı olması nedeniyle gece süresi ve gece çalışmalarının nasıl yapılacağı özel olarak kanunlar ve yönetmeliklerle düzenlenmiş ve özellikle kadınlarla genç işçilerin gece yaptıkları çalışmalara ilişkin birtakım yasaklar veya sınırlamalar getirilmiştir. Çünkü gece çalışması konusundaki bu nev'i düzenlemelerin tümü, işçinin yaş ve cinsiyet bakımından çalışma yaşamında korunmasını amaç edinmektedir.

II. KADIN İŞÇİNİN KORUNMASI DÜŞÜNCESİNİN TEMELİNDE YATAN SEBEPLER

Ülkelerin kendi iç hukuk mevzuatlarıyla kadınların iş hayatına katılımlarının sağlanması ve kendilerine koruma sağlanması önem arz etmektedir. Ancak yalnızca hukuk kuralları konularak aynı anda hem kadın işçilerin korunması hem de istihdamlarının artırılması mümkün olmamaktadır. Halen bazı ülkelerin toplumlarında veya bunların çeşitli kesimlerinde kadınların asıl işinin aile içinde hizmet etmek olduğu, çocuklara bakma ve evin bakımını üstlenme vb. gibi işlerle uğraşması gerektiği inancı[2] ve bunun sonucu olarak eğitim konusunda da erkekler bakımından ayrımcılık yapılması, hayatta kadınların erkeklere nazaran

[1] MOLLAMAHMUTOĞLU, Hamdi / ASTARLI, Muhittin / BAYSAL, Ulaş: "İş Hukuku Ders Kitabı", Lykeion Yayınları, ikinci bası, birinci cilt, 2018, Ankara, s. 100.

[2] "Kadınların anne ve eş olarak kabulü üzerine kurulu refah devleti yapısı son yıllarda uygulamaya konan cinsiyet eşitliği politikalarından çok fazla etkilenmemiştir. Ve var olan refah devletinin temel taşıyıcısı olan aile kurumunun devamlılığı kadınların omuzlarına yüklenmiş durumdadır. İşte bu yükten dolayıdır ki, Türkiye'de kadınlar işgücü piyasasında bir varlık gösteremedikleri gibi var olan bu yapı onları çalışan olarak teşvik etmekten çok uzaktır." (DEDEOĞLU, Saniye: "Eşitlik mi Ayrımcılık mı? Türkiye'de Sosyal Devlet ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2009/2, s. 53).

geride kalmalarına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle yasal düzenlemelerin yanında devletin konulan hukuk kurallarının uygulanıp uygulanmadığını denetlemesi son derece önem arz etmektedir. Doktrinde, getirilen tüm koruyucu hükümlere rağmen uygulamadaki eşitsizliğin sürdüğü vurgulanmaktadır. Bu ise kural koymanın tek başına yeterli olmadığına işaret etmektedir. Bu doğrultuda mevzuat önemli olduğu kadar, hükümetler ve sivil toplum kuruluşları tarafından kadına bakış açısını değiştirecek projeler yürütülmesi, ülke genelinde eğitim seviyesinin yükseltilmesi, kadın istihdamının artırılması gibi uygulamalarla toplumda adalete ve kadına verilen değer ve bakış açısının istenilen seviyeye gelmesinde hayati önemi haizdir.[3]

A. TÜRLERİ

Birtakım işlerin, mevzuat hükümleriyle bazı kişiler veya süreler açısından kesin olarak yasaklandığı "mutlak çalıştırma yasakları", çalışma için herhangi bir ön şart aranmadan, sadece sahip olunan özelliklerden hareketle bir işçinin belli bir işyerinde istihdam edilmesini yasaklayan normlar olarak karşımıza çıkmakta, cinsiyet bakımından mutlak yasaklar kavramı, tabiatıyla işçinin kadın olup olmaması ile alakalıdır.[4] Bu minvalde mutlak yasakların işçilerin cinsiyet veya yaş durumu veya çalışma süresi ile ilgili olduğu ve yasakların işçinin ya da işverenin özelliklerine bağlanarak, iş sözleşmesinin askıda kalmasına/sona erdirilmesine yol açan durumlar olduğunu ifade edebiliriz.[5] Şarta bağlı çalıştırma yasakları, mutlak anlamdaki çalıştırma yasaklarından farklı olarak, hükümleri itibariyle belli koşulların yerine getirilmesiyle işçinin o işyerinde çalışabilmesine olanak tanıyan düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır (Örn. sağlık raporu alma veya işçinin mesleki durumu gibi).[6] Belirtelim ki, üzerinde durduğumuz konu itibarıyla ifade etmek istediğimiz çalışma yasakları, mutlak çalıştırma yasaklarıdır.

B. ÖZELLİKLERİ

Çalıştırma yasakları zorlayıcıdır ve işçinin sadece onayı ile bertaraf edilemez.[7] Öyle ki, korumaya ilişkin hükümler işverenlere -işçi rıza göstermiş olsa dahi- onu kanuna aykırı çalıştırmama sorumluluğunu yüklemektedir.[8]

---

[3] PARLAK BÖRÜ, Şafak: "Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu", TBB Dergisi, Özel Sayı, 2017, s. 60-62 ; BOLCAN, Aybike Elif: "Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Türk Çalışma Mevzuatında Kadın", Çalışma ve Toplum Dergisi, S. 24, 2010/1, "http://calismatoplum.org/sayi24/bolcan.pdf", e.t.: 15.04.2019, s. 273 ; ARSLAN ERTÜRK, Arzu: "Kadın İşçilerin Çalışma Şartlarına İlişkin Türk İş Mevzuatının Öngördüğü Düzenlemelere Genel Bir Bakış", MÜHF Dergisi, C.23, S.1, 2017, erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/331996, erişim tarihi: 03.04.2019, s. 367.

[4] EVREN, Öcal Kemal: "Çalıştırma ve Başka İş Gördürme Yasakları", Çalışma ve Toplum Dergisi, C.4, S.15, 2007, erişim adresi: http://www.calismatoplum.org/sayi15/Evren.pdf, e.t. : 05.04.2019, s. 126.

[5] EVREN, s. 126.

[6] "İşverenlerin işyeri hekimi ve işyeri hemşiresi veya sağlık memuru ve iş güvenliği uzmanı istihdamına gittiklerinde, ancak belli meslek mensuplarını yine sertifika sahibi olmaları halinde çalıştırabilecekleri ve kişilerin de ancak bu şartlarla bu işleri yapabilecekleri ve bu sıfatlarla çalışabilecekleri işyeri sayısını sınırlı olduğu görülmektedir. Bu hususun, Yönetmeliklerde açıkça ifade edilmese de, esasen şarta bağlanmış bir çalıştırma yasağına işaret ettiği kabul edilmelidir" (EVREN, Çalıştırma Yasakları, s. 136).

[7](BAG 24.6.1960 NJW 1960, 2163; zu vor Beginn der Schwangerschaft getroffenen Absprachen BAG 8.8.1990 NZA 1990, 974).

[8] EVREN, s. 125.

Esasen kişinin rızası, Türk Ceza Hukuku'nda ve sair hukuklarda dahi bir hukuka uygunluk nedenidir. Rıza gösterme beyanı, fiilin hukuka aykırılığını bertaraf ederek sorumluluğun en başından doğmasına engel olmaktadır.[9] Ancak Ceza Hukuku'nda bile bazı fiilleri hukuka uygun sayan rıza kavramı, İş Hukuku'nda yasaklar bakımından hiçbir surette dikkate alınmamaktadır.

C. ÇALIŞTIRMA YASAKLARININ MEVZUATIMIZDA YER ALMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

1. Toplumsal Bakış Açısı

İş Hukuku, ortaya çıkışından itibaren iş sözleşmesinde esas figürün tam zamanlı çalışan vasıflı bir erkek sanayi işçisi olduğu varsayılarak gelişmiş olup, bu hukuk dalı bütün Avrupa'da erkek işçi modeli etrafında şekillenmiştir.[10] Günümüzde, eskiye nazaran daha büyük bir eşitlik akımının mevcudiyetine rağmen bazı ülkeler, kadınları belli başlı işlerden yasaklamaktadırlar. Bu durum, özellikle imalat, tarım, nakliye, madencilik, inşaat, enerji ve su işlerinde yani endüstriyel işlerde yaygındır.[11] Kadınlara küçük yaşlardan itibaren öğretilip benimsenen (ve benimsetilen) toplumsal cinsiyet, düşünce ve davranış kalıplarına göre edindiği beceri ve sürdürdüğü eğitim biçimi, istihdam alanında seçtiği meslek ve çalışma yaşamında da kendini gösterir ve böylece çalışma yaşamındaki bütün işler, erkeğe özgü ve kadına özgü olarak bölüşülür, dolayısıyla cinsiyetçi iş paylaşımları açığa çıkar.[12] Kadınların çalışma yaşamında tali işgücü olarak görülmesi[13], erkeklere göre birtakım farklı yapısal özellikler taşımaları onların korunması ihtiyacını da ortaya çıkarmış, böylece daha çok hizmet sektöründe, sağlık, eğitim, tekstil, gıda gibi "kadın işi" olarak addedilen alanlarda kadınların düşük ücretle, gece dönemlerinde, sanayiye ait ağır işlerde, yer altı işlerinde, doğum sırasında ve sonrasında çalıştırılmaları sınırlandırılmış ya da tamamen yasaklanmıştır.[14] Küreselleşme ve son derece gelişen teknolojiler ışığında kadınların ağır iş koşullarına karşı korunması düşüncesinin yeni gereksinim ve teknolojiler sonucunda somut olaya göre tartışılabilir olduğu; -itfaiye, polis, ordu teşkilatları gibi belli yerlere girişte aranan boy ve ağırlık kurallarının bu işin erkekler tarafından yapılacağı düşünülerek başta erkekler için tasarlanmış

[9] BAŞALP, Nilgün: "Sorumsuzluk Anlaşmaları", İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009, İstanbul.
[10] ERDOĞAN, Çağla: İş Hukuku ve Toplumsal Cinsiyet", Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Seçkin Yayınevi, güncellenmiş ikinci bası, 2019, Ankara, s. 433.
[11] WOOD, Johnny: "104 Countries Have Laws That Prevent Women From Working in Some Jobs", World Ekonomik Forum (erişim adresi:https://www.weforum.org/agenda/2018/08/104-countries-have-laws-that-prevent-women-from-working-in-some-jobs/, e.t.:27.11.2019, s.1 vd.
[12] ONARAN YÜKSEL, Melek: "Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk İş Hukukunda Kadın-Erkek Eşitliği", Beta Yayınevi, birinci bası, 2000, İstanbul, s. 13.
[13] KURT, Resul: "Türk İş Hukukunda Kadın Çalışanların Hakları", Mali Çözüm Dergisi, S. 146, 2018, erişim adresi: http://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/MALI_COZUM/MALICOZUM146.pdf#page=60, erişim tarihi: 06.04.2019, s. 61.
[14]TAŞKENT, Savaş / KURT, Dilek: "Uluslararası düzenlemeler çerçevesinde Türk iş mevzuatında kadın işçinin korunması", Çalışma ve Toplum Dergisi, C.0, S. 40, 2014, erişim adresi: https://trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRZME9UQTJOZz09, erişim tarihi: 05.04.2019, s. 30 ; İSPİR, Zeynep: "Bir İnsan Hakları Sorunu Olarak Cinsiyete Dayalı Ekonomik Ayrımcılık", Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 2016, erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398545, erişim tarihi: 15.04.2019, s. 185 ; DEDEOĞLU, "Eşitlik mi Ayrımcılık mı?, s. 45 ; TUNCAY, Aziz Can: "İş Hukuku'nda Eşit Davranma İlkesi", Fakülteler Matbaası,1982, İstanbul, s. 179 ; ONARAN YÜKSEL, s. 13-14.

olduğundan hareketle dönüştürülmeleri gerektiği önerileri düşünüldüğünde- bu alan sabit değil, dinamik olup, durmadan yeni çözümlerin bulunması için tartışılması gerekir.[15] Ancak halen bazı algı ve kabullerin etkisiyle halen belirli meslekler kadınlar için uygun bulunmakta olup, kadınların belirli meslekleri yapamayacakları ön yargısı mevcuttur. Kadın işçilerin biyolojik farklılıkları göz önünde bulundurularak daha fazla tehlikelere maruz kalacağı düşünüldüğünden, bazı işler için kendilerine özgü kurallara tabi tutulmuşlardır. Kadın işçilere ilişkin genel nitelikteki koruyucu önlemler, cinsiyetleri bakımından sadece kadın oldukları için öngörülen yasal düzenlemelerdir.[16] Zira fizyolojik ve anatomik özellikleri nedeniyle birtakım farklılıklar arz etmeleri, ayrıca erkek çalışanlardan "daha zayıf" olarak nitelendirilmeleri[17] ve bu nedenle de tehlikelere maruz kalma açısından daha büyük risk taşıdıkları saikiyle düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin Türk hukuku'nda kadın işçiler, 18 yaşlarına kadar olan dönemde çocuk işçilere ilişkin hükümlerden ve bunun yanında biyolojik olarak özel durumlarının da dikkate alınması sebebiyle her yaşta (Türk İş Kanunu m. 72) ayrıca korunmaktadırlar.[18]

2. İş Sağlığı ve Güvenliği Bakımından Gereklilik

Çalıştırma yasakları temelini, şüphesiz ki doğrudan işverenin işçiyi koruma borcundan almaktadır.[19] Yani çalışanların işten, iş ortamından ve çalışma dolayısıyla karşı karşıya kaldıkları risklere karşı korunması anlamına gelen iş sağlığı ve güvenliği kavramının, çalıştırma yasaklarının ortaya çıkışında önemli ölçüde etkisi vardır.[20] Çalıştırma yasakları, iş sağlığı ve güvenliği kavramının ayrılmaz bir parçasıdır. Bunun önemli bir yansıması, bu yasaklara uyulmaması halinde ortaya çıkan risklerin ve bu risklerin gerçekleşmesi halinde katlanılmak zorunda kalınacak maliyetlerin tespiti sorunu ortaya çıkacak ve ayrıca çalıştırılma yasaklarına uymama iş kazası ve meslek hastalıklarının ortaya çıkmasına neden olabilecektir.[21] Çalıştırma yasağı kapsamındaki işler ile fazla çalışma sürelerine ilişkin sınırlandırmalar, "kamusal iş hukuku" düzenlemelerindendir.

---

[15] İSPİR, s. 184-185; ONARAN YÜKSEL, s. 10-11.

[16] GÜVEN / AYDIN, s. 372.

[17] BACAK, Bünyamin / YİĞİT, Yusuf : "Türk İş Hukukunda Kadın İşçilerin Çalışma Koşullarına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, C. 9, S.2, 2007, erişim adresi: http://www.kamu-is.org.tr, e.t.:02.11.2019, s. 1; YUVALI, Ertuğrul: "4857 sayılı İş Kanunu'nun ve İlgili Mevzuatın Kadın İşçiler İle İlgili Hükümlerine Genel Bir Bakış", TBB Dergisi, C.106, S.1270, 2013, erişim tarihi: 01.04.2019, erişim adresi: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-106-1270, s. 106; KARAAHMETOĞLU, Atanur: "İş Hukuku Açısından Kadınların Gece Postalarında (Vardiyasında) Çalışması", Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), C. 7, S. 6, 2020, s. 382; EVREN, s. 119; BAYTEKİN, İnci: "İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku'nda Kadın İşçilerin Hakları", Bahçeşehir Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, 2018, İstanbul.

[18] GÜVEN / AYDIN, s. 372-373.

[19] İşverenin koruma borcu, işçinin sadakat borcuna karşılık gelmektedir (ÇELİK, Nuri / CANİKLİOĞLU, Nurşen / CANBOLAT, Talat: "İş Hukuku Dersleri", Beta Yayıncılık, otuzikinci bası, 2019, İstanbul, s. 351).

[20] EVREN, s. 121.

[21] EVREN, s. 123. Çalışma hayatında yer alan çocuklar, gençler ve kadınların korunmalarına ilişkin tedbirlerin anayasal dayanağa sahip oldukları önemle vurgulanmalıdır, Anayasal dayanağa sahip tedbirlerin alınma düşüncesi işin düzenlenmesiyle alakalı olduğu kadar işçinin de sağlığının gözetilmesi maksadına dayanmaktadır. Kısacası amaç, genellikle bünyesel olarak belli dönemlerde özel olarak korunması gerekli olan cinsi korumaktır (NAZLI, Seçkin: "Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemelerinin İş Hukukuna Etkileri", Seçkin Yayınevi, birinci bası, 2015, s. 178; https://www.economist.com/finance-and-economics/2018/05/26/labour-laws-in-104-countries-reserve-some-jobs-for-men-only, e.t.:01.11.2019).

Çünkü bunun gibi düzenlemeler esas olarak işçi ve işveren arasındaki ilişkilerinden değil, ilkin devletin çalışma hayatıyla alakalı kamu hukuku nitelikli düzenlemelerinden oluşur.[22] Ayrıca çalıştırma yasakları, iş ve işçiyi hedef almakla birlikte, işvereni de önemli ölçüde ilgilendirir, çünkü her ne kadar hayatın olağan akışında bir kişinin kendi sağlığını en önemli kıymeti olarak addedeceği, buna göre hareket edeceği akla gelmekte ise de mevcut iş piyasası koşulları veya geçim sıkıntısı yahut uzun süre işsizlik gibi ekonomik ve sosyal şartların belirleyiciliğinde işçinin buna pek dikkat edemeyeceği ve kapasitesi ile uyumsuz bir işi kabul edeceği ve yahut bozulan sağlığına rağmen bu işi sürdürmeye razı olacağı sık görülebilen bir gerçekliktir.[23]

III. İŞİN NİTELİĞİ BAKIMINDAN KADIN İŞÇİ ÇALIŞTIRILMA YASAKLARI

A.GENEL OLARAK

Çalıştırma yasakları, belli işlerin belli kişiler tarafından yerine getirilmesini yasaklamaktadır.[24] Çalıştırma yasağı kavramının genel olarak işçiyi veya kadın, çocuk ve genç işçiler gibi belli bir çalışma grubunu korumak amacıyla işverenlerin belli işler için belli özellikte işçileri istihdam etmesi ya da yine belli özelliklere veya niteliklere sahip işçileri çalıştırabilmesi anlamında iş sözleşmesi kurma serbestisini sınırlayan emredici hukuk kuralları aracılığıyla yapılacak iş ile işçinin fiziki yeterliliği veya mesleği arasında bir uyumun aranması veya oluşturulmasını ifade eder.[25] 04.06.1935 tarihinde kabul edilen "45 sayılı Her Nevi Maden Ocaklarında Yer Altı İşlerinde Kadınların Çalıştırılmaması Hakkında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi[26]" ile kadınların yer altında, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaklanmıştır[27].

---

[22] DOĞAN YENİSEY, Kübra: "İş Hukukunun Emredici Yapısı", Beta Yayınevi, 2014, İstanbul, s. 96-97.

[23] EVREN, s. 120.

[24] SENYEN KAPLAN, Emine: "Türk İş Hukuku ile Uluslararası Sözleşmeler ve Mukayeseli İş Hukuku Açısından Kadın İşçinin İş İlişkisinden Doğan Hakları ve Korunması", Yayınlanmış Profesörlük Takdim Eseri, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, 1999, s. 160.

[25] EVREN, s. 120. Avrupa Birliği'nde kadın egemen işlerde çalışmak isteyen kadınların açtığı davalar AAD'ndan destek görürken, ABD'nde erkeklerin egemen olduğu işlerde çalışmak isteyen kadınlar mahkemelerden daha fazla destek görmektedirler; örneğin, ABD Mahkemeleri hapishanelerin kadın gardiyanların çalışabilecekleri biçimde organize edilmesi gerektiğine karar verirken, AAD hapishanelerin gardiyanlık işlerinden hatta hapishanede yatanlarla hiçbir iletişim gerektirmeyen idari görevlerden bile kadınların kategorik olarak dışlanmasına izin vermektedir. AAD, cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili istisnaları geniş yorumlarken, ABD Mahkemeleri son derece dar biçimde yorumlamaktadır. Örneğin AAD, Johnston v. Royal Ulster Constabulary davasında Kuzey İrlanda'da tehlikeli durumlarda faaliyet gösteren polis gücündeki kadınlara ateşli silah kullanma eğitimi verilmemesi ve bunun sonucunda iş sözleşmelerinin uzatılmaması yönündeki kararda ileri sürülen geniş haklı neden savunmasını kabul etmiş ve kararı hukuka uygun bulmuştur (BAKIRCI, Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı, s. 54-55). AB mevzuatı ve ABAD kararları incelendiğinde (Case C-222/849; Case C-285/9810), AB'ndeki genel eğilimin, iş sağlığı ve güvenliği açısından korumanın yalnızca kadınların biyolojik koşullarıyla (gebe, yeni doğum yapmış ve emziren kadınlarla) sınırlı olarak kabul edildiği görülmektedir. Çünkü, yalnızca bu durumdaki kadınlar için sağlık ve güvenlik riski erkeklerle aynı değildir. Kadınların sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekçeler, gebelik ve annelik dışındaki tüm durumlarda reddedilmektedir. ABAD, kadınların sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekçelerin, kadınlarla erkekleri aynı biçimde etkileyen risklerin var olduğu durumlarda, kadınların belli işlerden dışlanması için kullanılmasına izin vermemektedir (naklen: BAKIRCI, Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı İlkesinin İstisnaları, s. 54-55). Ayrıca bkz. BAKIRCI, Kadriye: "Çalışma Hakkı Açısından Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?", Toprak İşveren Dergisi, S. 101, 2014, s. 4.

[26] https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377248/lang--tr/index.htm

[27]Madde 2: "Kadın cinsinden hiçbir şahıs yaşı ne olursa olsun maden ocaklarında yeraltı işlerinde çalıştırılamaz".

Sözü geçen sözleşme, Türkiye tarafından 3229 sayılı Kanun[28] (09.06.1937 tarihli kanun[29]) ile kabul edilmiştir. 45 sayılı Sözleşme ile yaşı dikkate alınmaksızın kadınların, maden ocaklarında çalıştırılması yasaklanmış bulunmaktadır.[30] 4857 sayılı Türk İş Kanunu m. 72'nin uluslararası dayanağı olan 45 sayılı Sözleşme[31] ve bu hükümle öngörülen devletin "korumacı ve paternalist" yaklaşımı, günümüzde geçerliliğini yitirmiştir.[32] Ayrıca ILO'nun da bu hususta bakış açısı değişmiştir.[33] ILO Uzmanlar Komitesi, 2004 ve 2009 yıllarındaki denetimlerinde bulundukları doğrudan taleplerde, kadınların yer altı ve maden işlerinde çalışmasını yasaklayan 45 sayılı ILO Sözleşmesi'nden çekilmesini ve bunun yerine 176 sayılı "Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi"ne taraf olmaları konusunda öneride bulunmuşlardır.[34] Bu Sözleşme, maden işçilerini kadın-erkek biçiminde ayırmak yerine, tüm maden işçilerine yönelik olarak genel bir iş sağlığı ve güvenliği tesis edecek şekilde düzenlemeler getirmiş, amacını kadınların korunmasından çok, iş sağlığı ve güvenliğine yöneltmiştir. Daha sonra Türkiye, 176 sayılı "Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Sözleşmesi"ne 2015 yılında taraf olmakla birlikte, neden halen iç hukukumuzdaki yer altı ve su altındaki çalışmalara ilişkin yasağın yürürlükte kaldığı bilinmemektedir. Bu konuda iç hukuk ve uluslararası hukuk normları arasında bir çelişkinin mevcut olduğu açıktır. Zira bahsedilen iç hukuk hükmünün yürürlükte kaldığı her an, T.C. Anayasası'nın 90. maddesine, yani uluslararası hukukun üstünlüğü ilkesine aykırılığın da devam ettiği kanaatindeyiz. Doktrinde BAKIRCI'nın görüşüne göre; Türkiye, ayrıca cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm işçilerin sağlıklı ve güvenli çalışma ortamını sağlamak amacı güden 1981 tarihli ve 155 sayılı "İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında ILO Sözleşmesi"ni ve "İş Sağlığı Hizmetleri Hakkında 161 sayılı ILO Sözleşmesi"ni onaylamış olmakla birlikte, bu Sözleşmelerin, güncelliğini yitirmiş olan ve ayrımcı olan 45 sayılı ILO Sözleşmesi'nin yerine uygulanması gerekir.[35]

---

[28]"Maden ocaklarında yeraltı işlerinde kadınların çalıştırılmaması hakkındaki milletlerarası mukaveleye iltihaka dair *Kanun",* RG. Tarih: 23.06.1937, Sayı: 3229.

[29] RG. Tarih: 23.06.1937, Sayı: 3638 (Yürürlük Tarihi: 30.05.1937'dir).

[30] SOYSAL, Tamer: "Uluslararası Sözleşmeler Işığında 4857 Sayılı İş Kanunu'nda Kadın İşçiyi Koruyan Hükümler", Kamu-İş, C. 8, S. 4, 2006, Ankara, s. 15. İstisnaen, kadınlar maden ocaklarında bedenen çalışmayıp, idari görevler üstlenebileceğini, sıhhi çalışma ve sosyal hizmetlerde çalışabileceklerdi. Mesleki bilgilerini tamamlamak amacıyla bir maden ocağında yer altı işlerinde staj yapmalarına izin verilebilecek gerekli eğitimi almış kadınlar, bedenen çalışma mahiyetinde olmayıp bir sanatın icrası için bir maden ocağının yer altı kısımlarına inmesi gerekli görülenler, bu yasaktan istisna tutulmaktadır (SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 141).

[31] Oldukça eski olan ve günümüzde ayrımcı bulunan 45 Sayılı Sözleşme yerine ILO, 1995 tarihinde "Madenlerde Sağlık ve Güvenlik Koşulları Hakkında 176 sayılı Sözleşme"yi (Sözleşme metni için bkz. https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_450478/lang--tr/index.htm, e.t. 15.12.2019), ve "181 sayılı Tavsiye Kararı'nı" kabul etmiştir.

[32] ERDOĞAN, s. 479.

[33] ILO'nun kadın işçileri korumaya matuf olarak getirdiği düzenlemelerinden çıkarılan yaklaşımına göre, başlangıçta kadınların işyerinde çalışma koşulları bakımından maruz kaldığı bazı risklere karşı özel olarak korunmasıyla sınırlıyken, daha sonra yerini giderek kadınlar ve erkekler arasında hak ve fırsat eşitliğinin sağlanmasına bırakılmış olup, uluslararası alanda kadınların istihdamı hususundaki gelişmelerde öncelikle kadın işçilerin ağır çalışma koşullarına karşı korunması hedeflenmiş, ardından bu düzenlemeler kadın-erkek eşitliği hareketlerinin etkisinde kalarak kısmen değişmiş ve düzeltilmiştir (KÖKKILINÇ, Ayşe Gül: "İş Hukukunun Uluslararası Kaynakları Işığında Kadın İşçilerin Korunması", Legal Yayıncılık, birinci bası, 2013, s. 36).

[34] ERDOĞAN, s. 479

[35] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?, s. 3.

Zira "1969 tarihli Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi" 59/1/b maddesi uyarınca, "aynı konudaki hem eski hem yeni sözleşmeye taraf olan devletler açısından, daha sonraki sözleşme hükümleri önceki sözleşmeyle çatışıyorsa, yeni sözleşme eski sözleşmenin yerini alacaktır".[36] Bir uluslararası sözleşmeyi onaylayan ülke, iç hukuk mevzuatında buna yönelik gerekli değişiklikleri yapma yükümlülüğünü de kabul etmektedir.[37] Gelişen teknolojiler, emek piyasasında ve bunun doğal bir sonucu olarak ülkelerin İş Hukuku yasalarında değişikliğe gitmelerini zaruri kılmaktadır[38].

B. TÜRK HUKUKU

Yukarıda da sözünü ettiğimiz, Başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 50. maddesi, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 72 ve devamı maddeleri, 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu"[39], m. 155 ve 177. maddeleri ve bu kanunlara dayanılarak çıkartılan birçok yönetmelik çerçevesinde işverenlerin kadınlarla iş sözleşmesi yapmaları yasaklanmıştır. Bu durumlarda mevzuatın amacının kadınları çalışma hayatından uzaklaştırmak değil, korunması amaçlanan süje olmasından kaynaklanan bir yasaklama olduğu belirtilmektedir.[40] Bu noktada düzenlemelerin getirildiği ve bu süreçte değiştiği yıllardan beri doktrin ikiye bölünmüş durumdadır. Bir kısım yazarlar bu düzenlemelerin ülkemizin sosyo-ekonomik durumu baz alınarak, salt kadın işçileri koruyucu bir önlem mahiyetinde olduğunu ve bunların gerekli düzenlemeler olduğunu, bunda herhangi bir sakınca bulunmadığını savunurken ve bu düzenlemeleri ne eşitlik ilkesine ne de irade serbestisine aykırı görmezken; bir kısım yazarlar ise her bireyin kendisine münhasır özellikler ihtiva ettiğini, tüm kadınların genellenerek güçsüz ve biyolojik olarak yetersiz olarak görülmesinin doğru olmadığını, ayrıca gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alındığı müddetçe kadınların da bu işlerde çalışabileceğini savunarak, bu muhtevada çıkartılan ulusal ve uluslararası düzenlemeleri eleştirmekte ve bunların eşitliğe aykırı olduğunu savunmaktadırlar.

1. Cinsiyete Uymayan İşlerde Çalıştırılma Yasağı

İşçiyi koruma amacına yönelik bir hukuk dalı olan İş Hukuku, kadını çalışma hayatında tehlikelerden korumayı amaçlayan normları da kapsamaktadır. 1982 tarihli Anayasa'mızın 50. maddesi itibariyle, "kimse yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılamayacağı gibi, küçükler ve kadınlar gibi bedeni veya ruhi yetersizliği olanların özel olarak korunacakları" öngörülmüştür.

---

[36] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?, s. 3.
[37] SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "Bireysel İş Hukuku", Gazi Kitabevi, yenilenmiş onuncu bası, 2019, Ankara, s. 21.
[38] Bazı endüstrilerdeki değişimin katalizörü teknolojidir, çünkü ilerlemeler bazı işleri daha güvenli ve kas gücüne daha az bağımlı hale getirir (WOOD, s. 1 vd). 2018 tarihi itibariyle 104 ülkenin hukuk sisteminde, bazı işlerde kadın işçilerin çalışmasının yasak olduğu işlere ilişkin düzenlemeler bulunmakta olduğu ifade edilmiştir. ("https://www.economist.com/finance-and-economics/2018/05/26/labour-laws-in-104-countries-reserve-some-jobs-for-men-only?fsrc=scn/tw/te/bl/ed/labourlawsin104countriesreservesomejobsformenonlyneverdone", e.t.:01.10.2019). Dünya Bankası, kadınların üstlendikleri bazı işlerin yasaklandığı İş Hukuku mevzuatlarına sahip 104 ekonominin bulunduğunu ve hangi zamanlarda, nerelerde kadınların bu işleri yapmalarına izin verildiğini açıkladı. Bu sınırlamaların istihdam konusunda tahmini 2.7 milyar kadının seçimini etkileyeceği tahmin ediliyor (WOOD, World Ekonomik Forum, s.1 vd.)
[39] R. G. Tarih: 06. 05. 1930, Sayı: 1489.
[40] BACAK / YİĞİT, s. 8.

Bazı yazarlara göre, kadınların çalışma özgürlüğünü kısıtlayan birtakım yasaklar, Anayasa'da belirtildiği üzere kadın işçileri koruma amacıyla geliştirilmiş ve bu husus, devletin sosyal ve ekonomik hakların gerçekleşmesi ve çalışanların korunması için alması gereken önlemlerin bir sonucu olarak açıklanmıştır.[41] Akit yapma yasaklarının maksadı, işçiyi söz konusu tehlikelerden korumak olup, bu yasakların hukuki gerekçesini ise işçiyi koruma hukuku ilkeleriyle mevzuatı oluşturmaktadır.[42] Doktrinde BAKIRCI, kadınların bedeni veya ruhi açıdan yetersiz olan kişilerle bir tutulmasını doğru bulmamıştır. Anayasa'nın 10/2. maddesinin 1. cümlesi *"Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir"*; 48/1. maddesinin 1. cümlesinin *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir"*; 70/1. maddesi *"Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir"* ; *"Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez"* ifadesine rağmen, Anayasa'nın bizzat kendisi 50. maddesiyle kadınları eşit vatandaşlar olarak kabul etmemektedir. Anayasa m. 50/2 ile kadınlar, fiil ehliyeti olmayan küçükler ve ruhî yetersizliği olanlarla aynı düzenlemeye tabi kılınarak, eşit bireyler olarak değil; kısıtlı, çaresiz, zayıf ve korunmaya muhtaç varlıklar konumuna sokulmuş olmakla birlikte korumanın kapsamına da bir sınırlama getirilmemiş ve bu konu kanun koyucunun keyfiyetine bırakılmıştır.[43] Bu nedenle BAKIRCI, 2. fıkranın Anayasa'mızdan çıkarılması gerektiğini, bu maddeye eklenecek ayrı bir fıkrayla çalışma yaşamında cinsiyete dayalı ayrımın yasaklanması gerektiğini ve yalnızca işin niteliğine ilişkin sebeplerin zorunlu kıldığı hallerde ayrım yapılabileceğinin düzenlenmesi gerektiğini savunmaktadır.[44] Aksi görüştekiler ise her ne kadar madde metni ile kadınların çalışma özgürlüğü sınırlandırılmış gibi görünüyorsa da bu sınırlamaların kadınların yararına ve çıkarına olduğunu, hatta bir yerde kadınları kendilerine karşı dahi koruma amacı taşımakta olduğu savunmuşlar, bu itibarla onlara göre kadın işçilerin fiziksel ve biyolojik nitelikleri[45] dolayısıyla birtakım işlerde çalışmalarının yasaklanması veya sınırlandırılması eşitlik ilkesini zedelemez.[46] Buna dayanak olarak ise İş Kanunu'muzun "işverenin eşit davranma borcu" başlıklı cinsiyet ayrımcılığını düzenleyen 5. maddesini göstererek, aslında yasa koyucunun amacının, özel hükümler vasıtasıyla kadın işçilerin üstün tutulması yerine, onların erkek işçiler veya erkek işverenler karşısında mağdur olmalarını önlemek olduğu fikrini ileri sürmektedirler.[47]

---

[41] SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 159.
[42] SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 159.
[43] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?, s. 1-2.
[44] GÖKÇEOĞLU BALCI, Şebnem: "Koruma mı Dışlama mı?: Çalışma Mevzuatımızda Kadını Koruyucu Kimi Düzenlemelerin Kadın İstihdamı ve AB Normları Açısından Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum Dergisi, S.54, C. 3, 2017, erişim adresi: http://www.calismatoplum.org/sayi54/balci.pdf, erişim tarihi: 04.04.2019, s. 1270; BAKIRCI, Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı, s.61.
[45] Kadınların biyolojik farklılıklarının sonucunda tıbbi açıdan hangi nedenlerle olumsuz koşullardan daha fazla etkilendiği hakkında detaylı açıklama için bkz. CİVAN, Orhan Ersun: "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Özel Politika Gerektiren Gruplar", Ankara Barosu Dergisi, 2017/4, s. 224-225.
[46] NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 182-183. Benzer görüş için bkz. EKİN, s. 204, YUVALI, makale, s. 103; ALTAN, Ömer Zühtü: "Kadın İşçiler ve Türkiye'de Kadın İşçilerin 1475 Sayılı İş Kanunu ile Korunması", Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1980, Eskişehir, s. 145; YUVALI, Eşit Davranma Borcu, s. 120-121; TUNÇOMAĞ/CENTEL, s. 187; TUNCAY, s. 125; OĞUZ, Özgür: "Türk İş Hukuku'nda Kadın Çalışanları Koruyucu Düzenlemeler", TBB Dergisi, C. 134, S. 1748, 2018, erişim adresi: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-134-1748, erişim tarihi: 02.04.2019, s. 575.
[47] TUNÇOMAĞ, Kenan / CENTEL, Tankut: "İş Hukukunun Esasları", Beta Yayınları, dokuzuncu bası, 2018, İstanbul, s. 188.

Bazı yazarlara göre, kadın işçilerin bu nev'i işlerde çalıştırılmasının idare tarafından engellenmesinde herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamakta ve işverenin hizmet akdinden doğan işçiyi koruma borcu kapsamında değerlendirilmelidir.[48] Kadınlara ve çocuklara yönelik olarak düzenlenen kanun hükümleri, hak veya fiil ehliyetine getirilen bir sınırlama olarak görünse de buradaki gerçek amaç ehliyetin sınırlanması değil zayıf durumda olan çalışanların kamu düzeninin korunması amacıyla sözleşme hürriyetlerinin kısıtlanmasıdır.[49] İş Kanunu'nun kadın işçileri koruyucu hükümlerine ilişkin olarak bilhassa çalıştırma yasakları hususunda kadın-erkek ayrımının önemli ölçüde kaldırıldığı görülmektedir.[50] 6331 sayılı Kanun'da da ağır ve tehlikeli işlere ilişkin yasaklar yumuşatılarak, daha çok iş sağlığı ve güvenliği yönüne ağırlık verilmiştir. Önceleri, kadınlara ağır ve tehlikeli işlerin yasaklanması söz konusuyken, daha sonradan yapılan düzenleme olan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlikeli Sınıfları Tebliği[51] Eki İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi çerçevesinde işyerleri; ağır ve tehlikeli ayrımı yerine az tehlikeli, tehlikeli, çok tehlikeli şeklinde sınıflandırılmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde yer alan işyeri tehlike sınıfları listesi, İş Sağlığı ve Güvenliği'ne İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ[52] ile değiştirilmiştir. Ardından bu listenin nihai şekli, 26.12.2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmeliğin ekinde yer alan Tehlike Sınıflarına İlişkin Tebliğ[53] ile verilmiştir.[54] Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği'nin yerine yürürlüğe konulan Tehlike Sınıfları Tebliği'nde de kadın işçilere yasaklanan işlere ilişkin herhangi bir ayrıma gidilmediği gibi, çağın bilim ve teknolojisinin gerisinde kalan çalıştırma yasakları getirmek yerine, isabetli olarak kadın çalışanları dikkate alan "Risk Değerlendirmesi Yapma Yükümlülüğü" ile sağlık raporu alınması zorunluluğu öngörülmüştür.[55] Tehlike Sınıfları Tebliği'nde yer alan tehlikeli işlerde "6331 Sayılı Kanun"[56] ve ilgili mevzuatlarda düzenlenen iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulduğu takdirde ve buradaki koşullar oluşmuşsa, ağır ve tehlikeli işlerde ve çok tehlikeli işler sınıfında yer alan işlerde çalışabileceklerine ilişkin sağlık raporunun alınması şartıyla sadece kadın işçilerin değil, bütün işçilerin çalışması mümkündür ki bu düzenlemenin eşitlik ilkesiyle ve Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 11/b maddesiyle bağdaştığını da ifade etmeliyiz.[57]

---

[48]AYDINLI, İbrahim: "İş Hukukunda Butlan (Geçersizlik)'ın Uygulanmasına İlişkin Yargıtay Kararı İncelemesi", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 1998, s. 5.
[49] AYDINLI, s. 5-6.
[50] SÜMER, s. 389.
[51] RG. Tarih: 26.12.2012, Sayı: 28509.
[52] R.G.T. 29.03.2013 ve 28602 Sayılı.
[53] RG. 27.02.2017 yürürlük tarihli 29992 (Mükerrer)
[54] "https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170227M1.pdf".
[55] ERDOĞAN, s. 476.
[56] "6331 sayılı İSG Kanun'un" 15/2. hükmü "Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde çalışacaklar, yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu olmadan işe başlatılamaz" ve 17/3'teki "Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılamaz" hükmü dahilinde bu maddenin şartlarını taşımayanlar, bahsi geçen işlerde çalıştırılamaz.
[57] SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "Kadın İşçilerin Çalışması Yasak İşler ile Çalışma Süresine İlişkin Yasak ve Sınırlamalar", II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu, TBB Yayınları, C. 2, 2019, Ankara, s. 1145.

Sınırlama koyan düzenlemeler dahilinde, her ne kadar kadın işçilerin daha hafif işlerde çalıştırıldığı düşünülse de, hafif işler olarak nitelendirilen işler sürekli tekrarlanan hareketler, devamlı sürdürülen duruş bozuklukları gibi yoğun fiziksel aktiviteleri içerebilmektedir. Hemşirelerin hastaları taşıma, temizlikçiler ile tarım işçilerinin uzun süre rahatsız edici vücut pozisyonlarında çalışmaları, seri üretim hattında çalışan işçilerin tekrar eden kol ve el hareketlerini gerçekleştirmeleri, satış temsilcilerinin uzun süre yürüme ve ayakta durma gibi zorluklarla mücadele ettiği göz ardı edilmemelidir.[58] Kadın işçilerin en çok istihdam edildiği sektörlerde gösterdikleri fiziksel efor, kas ve iskelet sistemi hastalıkları gibi sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.[59] Elbette ki bu problemler herhangi bir erkek işçide de pekala görülebilecektir. Bu düzenlemelerin kadının kendisini geliştirme olanağını sağlayıcı, kadının erkekle eşit olduğunu bir kez daha vurgulayıcı yönü olduğunu savunan görüşler bulunduğu gibi, onlar bu maddenin varlığını kadının sosyal açıdan da güç kazanmasının sağlanmasına[60] veya kadınların biyolojik olarak erkeklere göre daha güçsüz[61] olmalarına bağlamaktadırlar. Ancak kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira her şeyden önce "kadının cinsiyetine uymama" kavramı belirsiz ve suistimale açıktır. Kaldı ki, maddenin getirildiği dönemin koşullarında bu yasakların gerekli olduğu ve belli ölçüde kadın işçilerin korunmasına hizmet ettiği mevcut bir gerçeklik olsa da, üzerinden bu kadar zaman geçtikten sonra henüz güncellenmemiş olan bir maddenin halen aynı faydayı aynı ölçüde sağlaması beklenemez. Her ne kadar devletin, sınırları içerisindeki vatandaşlarını koruma yükümlülüğü bulunsa da, bu korumaya ilişkin önlemleri teknolojik gelişmelere paralel olarak günümüze uyarlamalı, ölçülülük ilkesini ihlal etmemelidir. Özetle, cinsiyetine bakılmaksızın, reşit ve mümeyyiz olan herhangi bir kişinin kendisi için uygun olan işi seçme serbestisi yalnızca kendisine ait olduğu gibi, hangi işin kendisi için uygun olduğuna da kendisi karar verir. Ancak gebelik veya analık hali gibi kadınların hassas bulunduğu dönemlerde elbette neslin geleceği ve kadın işçinin sağlığı devlet tarafından koruyucu ve yasaklayıcı hükümlerle desteklenmelidir. Fakat bunun dışında kadın işçinin cinsiyetine uygun işlerden hangisinin uygun, hangisinin ise uygun olmadığı yönündeki kararı, ölçülü olmadığı takdirde kadın işçinin yerine devlet dahil herhangi bir kişinin veya müessesenin vermesinin ise çağdaş hukuk anlayışıyla bağdaşmadığı kanaatindeyiz. Belirtelim ki Anayasa'mızın 50. maddesi gibi mühim bir maddenin tamamen kaldırılması da birtakım sakıncalara yol açabilecektir. Bu durumda özel kanunlar devreye girecek, ancak kadınların korunması için bulunması gereken Anayasal zemin ortadan kalkacaktır. Bu durum da istenilen bir sonuç olmayacağı için Anayasa'mızın 50. maddesinin kaleme alınış biçimi değiştirilmeli ve kadınlar, küçükler ve kısıtlılarla aynı düzenlemeye tabi tutulmamalıdır.

[58] CİVAN, s. 212-213.
[59] CİVAN, s. 213.
[60] YEMİŞKEN, Elçin: "Türk İş Hukukunda Kadın İşçilerin Korunması", Bahçeşehir Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, 2018, İstanbul, s. 87.
[61] OĞUZ, Özgür, s. 567; FETTAH, Melek: "İş Ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Kadın İşçilerin Korunması", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2006, İstanbul, s. 59; MÜLAYİM, Baki Oğuz: "İş Hukukunda Kadın İşçilerin Gece Çalışması", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2017, s. 118.

2. Kadın İşçilerin Yer ve Su Altı İşlerinde Çalıştırılması Yasağı

4857 sayılı İş Kanunu'muzun "Yer ve su altında çalıştırma yasağı" başlıklı 72. maddesi, *"Maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altında veya su altında çalışılacak işlerde onsekiz yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılması yasaktır"* hükmüyle kadınlara yer altı çalışmasını tamamen yasaklamıştır. İş Kanunu'muzun 72. maddesi, temel olarak, Türkiye tarafından 9.6.1937 gün 3229 sayılı Kanun'la onaylanan "1935 tarihli Kadınların Her Türlü Maden Ocaklarının Yer altı İşlerinde Çalışması Hakkında 45 Sayılı ILO Sözleşmesi"ne dayanmaktadır ve bu nedenle onunla uyumludur.[62] Yer altı işleri ile ilgili düzenleme yukarıda bahsi geçen sözleşmede kadınlar hiçbir zaman yer altı işlerinde çalıştırılamaz olarak düzenlense de aynı kanunun 3.maddesinde bazı istisnalar bulunmaktadır. Fakat aynı istisnalardan İş Kanunu'nda bahsetmek mümkün değildir. Bunlara ek olarak kadın işçilerin 45 No'lu Sözleşme'de sadece maden ocaklarının yer altı işlerinde çalıştırılması yasak iken, İş Kanunu'ndaki 72. maddeye göre kadınların tünel inşaatı, su altı, kablo ve kanalizasyon döşemesinde çalıştırılması yasaklanmaktadır.[63]72. madde hükmünden hareketle "kadın işçilerin sadece yer ve su altındaki maden ocaklarında çalışmalarının yasak olduğu", söz konusu işyerlerinin yer üstünde yapılan yardımcı işlerinde kadın işçilerin çalışmalarının yasak olmadığı sonucu kolaylıkla anlaşılmaktadır.[64] Ayrıca yer altında çalışan tüm işçilerin maden işçisi olduğu düşünülmemelidir. Zira uygulamada yer altında denetim ve idareye ilişkin görevler üstlenen veya gerekli oldukça yer altında mesleğini icra ederek tekrar yer üstüne çıkan işçiler de mevcuttur.[65] "Yer altı ve Yer üstü Maden İşletmelerinde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği"nde[66] de "kadın ve erkek soyunma odaları ile duş ve lavabolarının farklı olmasından ve gebe ve emzikli kadınların uzanarak dinlenebilecekleri uygun koşullar oluşturulmasından" bahsedilmiş ise de çelişkili bu hükmü, kadınların yaş sınırlaması olmaksızın yer altında çalışmaları İş Kanunu'nun 72. maddesi ile yasaklandığından sadece yer üstü maden işletmeleri için kabul etmek gerekir.[67] Kadınlar için yer ve su altında çalışma yasağının temelinde de üreme sağlığının korunması düşüncesi yatmaktadır.[68]

---

[62] SENYEN KAPLAN, Kadın İşçinin Çalışmasının Yasak Olduğu İşler, s. 9; NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 182-183; SOYSAL, s. 29; SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 141.

[63] ÇAMCI, Seda: Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kapsamında Gebe ve Yeni Doğum Yapmış Kadın İşçilerin Korunması", Maltepe Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, İstanbul, s. 41.

[64] EVREN, s. 127; BAYCIK, Gaye: "İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Açısından Maden İşçileri", Yetkin Yayınları, birinci bası, 2006, Ankara, s. 30.

[65] BAYCIK, s. 33.

[66] Resmi Gazete 21.02.2004, 25380.

[67] SOYSAL, s. 29-30.

[68] "Yer ve su altında çalışma yasağıyla alakalı incelenmesi gereken bir diğer husus, gazetecilerin durumudur. Basın-İş Kanunu'nda da yine sözleşme serbestisi geçerli olmakla beraber gazeteciyi korumak için birtakım sınırlandırılmalara gidilmiş, ancak İş Kanunu'ndan farklı olarak Basın-İş Kanunu'ndaki iş sözleşmesi serbestisi, daha çok sözleşmenin şekli ve içeriği itibarıyla sınırlandırılmıştır." (GÖKÇEK KARACA, Nuray: "Gazetecinin Basın İş Kanunu'ndan Doğan Hakları ve Sorumlulukları", Legal Yayınevi, 2010, İstanbul, s. 108-109). Her ne kadar gazetecilerin görevlerini yer ve su altında icra etmeleri durumuna ilişkin bir çalışmaya rastlanmamakta ise de, halkın doğru ve tarafsız haber alabilmesi için üstlendikleri görevi her türlü olumsuz şartlar altında yerine getiren gazeteci kadınların yer ve su altında çalışmak durumunda kalabilecekleri gibi, böyle bir durumun ortaya çıkması halinde "bu görevlerin süreklilik arz etmemesi" nedeniyle Kanun'daki yasaklara aykırılık teşkil etmeyeceği hususunda görüşler mevcuttur (KOLOĞLU, Hikmet: "İş Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Medya Sektöründe Çalışan Kadının Durumu", "Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkı", Türk Hukuku'nda Kadın-Temel Kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler ve Uygulama, Edt: ÖZTÜRK, Necla / YARAR, Güven / ARSLAN,

Kadınların yer ve su altında çalıştırılmasını yasaklayan bu hükmün yerinde olduğunu savunan görüşler mevcuttur.[69] Ancak yer altı veya su altında çalışmanın hamilelik durumu hariç olmak üzere genel olarak kadınlar için yasaklanmasının eşitlik ilkesine aykırılık yarattığını, anılan işlerin hem erkek hem de kadın cinsi için eşit oranda risk yarattığı düşüncesinde de yadsınamayacak bir gerçeklik payı bulunmaktadır.[70] Bazı yazarlara göre kadın çalışanların korunmasına matuf olarak getirilen bu yasak ve sınırlamaların var olmaması durumunda işverene yüklenen iş güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünün gereğinin yerine getirilmesi büyük ölçüde zorlaşacaktır.[71] Bu düzenleme, yer altı ve su altı işlerinin hem kadın hem de erkek işçiler bakımından aynı riski taşıdığı gerekçesiyle, kadın-erkek eşitliğine aykırıymış gibi gözükse de kadın işçinin, erkek işçiye kıyasla fiziki olarak daha zayıf olması gerekçesiyle yerinde olduğu savunulmakta, nitekim kadının fiziki yapısına uygun olmayan bu tür işlerde çalıştırılamayacağı, genel bir ilke olarak da kabul görmekte[72] ve ülkelerin düzenlemelerinde yer almaktadır. Kadınların bedensel yapısı, kadın ve ana olarak işlevsel sorumlulukları gereği bazı ağır ve tehlikeli işlerde veya gece çalıştırma yasaklarına ilişkin koruyucu hükümler, kadınların bazı işlerde çalışmalarını yasakladığından, bir anlamda çalışma özgürlüğünü sınırladıkları kabul edilmiştir.[73] Ancak kadınların bazı işlerde, iş güvenliklerinin sağlanamayacağı, kadınların bazı tehlikelere maruz kalacağı, ağır işlerin sorumlulukları nedeniyle aile yükümlülüklerini aksatacağı ileri sürülerek veya bu tür sebeplere dayanılarak kadın veya erkek işçi çalıştırmamanın objektif haklı temellere dayandığı ileri sürülemez.[74] Kadın işçinin fizyolojik, psikolojik ve biyolojik yapı farklılığı düşünülerek getirilmiş, tıbbi açıdan zorunluluğu kanıtlanmış, kadınların ve neslin sağlığını koruyan ve iş güvenliğini sağlayan yasal düzenlemeler, kadınların çalışma yaşamında fırsat eşitliğini engelleyen ve onları mağdur eden[75] düzenlemeler olarak görülemez ve bu nedenle iş mevzuatında getirilen çalıştırma yasaklarının kaldırılması, yerinde bir uygulama olmaz.[76] Kadının biyolojik ve fizyolojik yapı farklılığına dayandığı takdirde bu konuda getirilen çalışma yasaklarının haklı gerekçelere dayandığının kabulü gerekmekte, ancak getirilen yasaklamaların teknolojinin gelişmesi ve tıp biliminin ilerlemesi ile kadının fiziksel gücüne takviyede bulunacak yardımcı teknik araçların geliştirilmesi veya bazı zararlı maddelerin kullanımının bilim ve tekniğin yardımı ile yan etkilerinin ortadan kaldırılması gibi gelişmelerin gerçekleşmesi halinde çalıştırılma yasakları kapsamında işlerin sürekli gözden geçirilmesi, gerektiğinde değişiklikler

---

Şule, Adalet Yayınevi, birinci bası, 2017, Ankara, s. 100-101). Ancak bir işin süreklilik arz etmemesi, Kanun'da bulunan yasakların meşrulaştırılması için bir gerekçe olmamalıdır. İşin mahiyetinin her türlü şart altında görülmesini gerektirdiği açık olan basın işçileri için konuyla alakalı özel bir düzenleme getirilmelidir.

[69] FETTAH, s. 62.

[70] YILDIZ, Gaye Burcu: "İşverenin Eşit İşlem Yapma Borcu", Yetkin Yayınları, birinci bası, 2008, Ankara, s. 288-289.

[71] NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 183; EVREN, s. 124.

[72] OĞUZ, Özgür, s. 576.

[73] ONARAN YÜKSEL, s. 15.

[74] ONARAN YÜKSEL, s. 294.

[75] "Yazara göre, kadınların bazı işlerde çalışmalarını engelleyen çalıştırma yasaklarının kaldırılması durumunda kadının yeni iş imkanları elde edeceğinin ve gerçek anlamda fırsat eşitliğinin sağlanacağının savunulması; kadın işçilerin sağlığını bozacak, gün geçtikçe kamu sağlığını tehlikeye düşürecek bir uygulama olacağı için uygun görülmez. Bu nedenle kadın işçileri koruyucu hükümlerin çoğunun önce kadın işçinin sağlığını ve kamu sağlığını ve kamu düzenini koruyucu hükümler olarak değerlendirmek gerekir" (ONARAN YÜKSEL, s. 174).

[76] ONARAN YÜKSEL, s. 174.

yapılması son derece isabetli olacaktır.[77] Gözden geçirme ve güncellemeler yapılması yasakların sürekli olmasını engelleyerek, kadının çalışma özgürlüğünü sınırlayan ve eşit haklara sahip olmasını engelleyen durumların ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır.[78] Günümüzde, yardımcı teknik araçlarla bazı ağır işlerin yürütülmesi için gerekli gücün desteklendiği, bazı zararlı maddelerin kullanımını gerektiren işler sırasında en gelişmiş güvenlik önlemlerinin alınarak, bu maddelerin olumsuz etkilerinin en aza indirgenmesi mümkün olduğundan çalıştırılma yasağının yerindeliğinin tartışmaya açık hale getirdiğini, zira teknolojik gelişmelerin hızlı seyri, bugün için belirli bir cinsin sağlığını ve güvenliğini tehdit eden işlerin ve bu konuda getirilen çalıştırılma yasakları ile sınırlamaları şeklindeki koruyucu düzenlemelerin de yerindeliğinin ve haklılığının çürütülebileceği belirtilmektedir.[79] 19. yüzyılda teknolojik devrimin yarattığı güncel şartlarda kadının istihdamdaki payı, hizmet sektöründe veya bilgisayar teknolojisinin kullanıldığı ortamlarda kadının fiziken daha güçsüz olmasının bir önemi kalmamakta, sanayideki daha tehlikeli olan veya fiziksel kuvvet gerektiren işlerde dahi yeni teknolojilerin kullanımı, birçok işi kadınlar tarafından da yapılabilir hale getirmektedir.[80] Gerçekten de, sanayinin modernleştiği, teknolojinin ve tıbbın bu denli ilerlediği ve ilerleyeceği göz önünde bulundurulduğunda kadının fiziksel gücüne takviyede bulunacak yardımcı teknik araçların bulunduğu veya bazı zararlı maddelerin bilim ve tekniğin yardımıyla güvenli bir biçimde kullanılmasının sağlanabileceği düşünüldüğünde çalıştırma yasakları kapsamındaki işler sürekli olarak gözden geçirilmeli; gerektiğinde değişiklikler yapılmalı ve bu alanda kadınların çalışmasının yasak olmasının kadının çalışma imkanını sınırladığı ve değişimlerin kadınlara yeni istihdam olanaklarını sağlayacağı kadar eşit haklara sahip olma ilkesini gerçekleştiren bir görünüm taşıyacağı dikkate alındığında bu tür kodifikasyon değişikliklerinin gerekliliği de açıktır.[81]

BAKIRCI'nın isabetli ifadesiyle, *"AB üyesi devletlerin büyük çoğunluğu, ABAD'nın yeni kararlarından sonra, ILO'nun 45 sayılı Sözleşmesi'nden çekilmiş ve dolayısıyla ona göre ILO'nun yeni tarihli Sözleşmelerine, Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'na, AB düzenlemelerine ve Adalet Divanı içtihatlarına aykırı olan, işverene çalıştırma yasağı getirerek, kadınlara ehliyetsiz muamelesi yapan, dolayısıyla ayrımcı olan İş Kanunu m.72 yürürlükten kaldırılmalıdır". "Ayrıca Türkiye, 45 sayılı ILO Sözleşmesi'nden çekilmelidir.*[82] *Birleşmiş Milletler (BM), ILO Sözleşmeleri ve AB Hukuku uyarınca, istisnaların kapsamı veya kendisi, bilim ve teknolojideki gelişmelere, toplumsal gelişmelere veya koşullardaki değişikliklere göre zamanla değişebildiğinden, periyodik olarak gözden geçirilmeleri ve güncelleştirilmeleri gerekmektedir". "Türkiye, zamanı geçmiş düzenlemeleri yenilemeyerek söz konusu yükümlülüğünü de ihlal etmektedir".*[83] *"Söz konusu düzenlemeler, AY ile güvence altına alınmış olan eşit muamele görme hakkını (m.10), çalışma hak ve özgürlüğünü (m.48, 49), kişilerin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını (m.17) ve AY'nın 13. maddesinde yer alan hakkın özüne dokunma yasağı, demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük*

[77] ONARAN YÜKSEL, s. 174.
[78] NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 184.
[79] ONARAN YÜKSEL, s. 174-175.
[80] GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1271.
[81] ONARAN YÜKSEL, s. 175.
[82] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır, s. 5.
[83] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır, s. 5.

ilkelerini ihlal etmektedir".[84] Ancak elbette ki yapılacak işin içerdiği tehlike, somut tıbbi verilerle sadece kadınları tehdit ediyorsa bu durumda insan yaşamının kutsallığı ve yaşam hakkı çerçevesinde yasaklama ya da sınırlama yapılması mümkün ve hatta gereklidir.[85] Doktrinde BAKIRCI, Anayasa'nın 50. maddesinin kadınlara kendi seçimlerini yapamayacak kadar ehliyetsiz oldukları biçimindeki yaklaşımın, iş mevzuatında da tam yansımasını bulmuş olduğunu savunmaktadır.[86] Kadınların yer altı ve su altında çalıştırılmamalarına ilişkin sınırlamalar, özellikle doğurganlık niteliğinin korunması ile ilgilidir. Hukuki açıdan hangi işlerde kadınların kesin olarak çalışamayacağı hamile, yeni doğum yapmış ve emziren kadınların bazı işlerde belli sürelerle çalışmalarının yasaklanması, öncelikle tıbbi açıdan o işin özel olarak kadınları etkilediğinin ortaya konulmasını gerektirmekte olup, somut tıbbi ve bilimsel bir veriye dayalı olmaksızın kadınlara genel bir çalışma yasağı getirilmesi, cinsiyetler arası fırsat eşitliğini zedeleyen bir durum olarak kabul edilmelidir.[87] Doğurganlık niteliğinin korunması, sadece kadının kendisine bırakılması gereken bir durumdur. Her kadının mutlaka anne olacağı ya da olması gerektiği gibi bir düşünce, kadın cinsine ait olarak yerleşmiş basmakalıp düşüncedir. Doğurganlık niteliğinin "kadının kendi iradesine rağmen korunması", mümkün olmamalıdır ve kaldı ki söz konusu işlerin neden sadece kadınların üreme sağlığını etkilediği de ortaya konmuş değildir, zira yer altında çalışan bir işçi, cinsiyeti önem taşımaksızın aynı riskler altındadır.[88] "26.5.1987 tarihli Avrupa Topluluğu üyesi devletlerde kadınlar için koruyucu mevzuat Konsey Sonuç Bildirisi, koruyucu mevzuatın kadınlar için fırsat eşitliğinin geliştirilmesine zarar verdiği hallerde mutlaka düzeltilmesini öngörmektedir. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletlerin Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi de kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemlerin alınmasını öngörmektedir (m. 2f). Bu nedenle, ülkemizde kadınlara yasak olan işlerin devrevi olarak değerlendirilerek yasakların kaldırılıp kaldırılmamasının ele alınması gerekmektedir".[89] Bu noktada erkek ve kadınların eşit haklara sahip olması ilkesi ile herkesin kişiliğine bağlı temel haklarının korunması konusundaki anayasal haklar çatışmaktadır. Çatışan bu anayasal hükümler arasında denge kurmak gerekir. Ancak bu noktada toplumsal ahlaki ve etik değer yargılarının da zaman akışı içerisinde değişeceği de göz ardı edilmemelidir. Bugün birçok kadın, eskiden sadece erkek işi olarak görülen birçok işe yönelmektedir. Toplumun değer yargıları da buna müsaade edebilmektedir.[90] Hukukumuzda kadının çalıştırılması yasak işler ve sürelere ilişkin düzenlemeler -İsviçre Federal İş Kanunu ile uyumlu olmakla beraber- yeterli bulunmamakta, çalışma yaşamındaki değişiklikler doğrultusunda alınması gerekli yeni düzenlemeler getirilmelidir, ayrıca kadının korunmasına ilişkin düzenlemelerin kadının istihdamını engelleyecek nitelikte olmamasına dikkat edilmesi

[84] BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır, s. 5.
[85] YILDIZ, s. 290.
[86] BAKIRCI, Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı, s.62.
[87] YILDIZ, s. 290.
[88] YILDIZ, s. 290.
[89] SÜRAL, Nurhan: "Türkiye'de Kadın İstihdamı: Fırsatlar, Engeller ve Hukuki Çerçeve", DEÜHFD Prof. Dr. M. Polat SOYER'e Armağan I, C. 15, Özel Sayı, 2014, İzmir, erişim adresi:http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/2128/11-nurhansural.pdf?sequence=1, erişim adresi: 05.04.2019, s. 287.
[90] ONARAN YÜKSEL, s. 292.

gerekir.[91] Kadınlara yönelik ayrımcılığın bütün toplumlarda var olduğu gerçeğinden hareket eden KKHAÖS, bu tür uygulamaların bütünüyle ortadan kaldırılması gereğinin koşulsuz olarak kabul edilmesini öngörür".[92] "Sözleşmeye taraf olan devletler, kadınların insan haklarının var olmasını, yaşama geçirilmesini geciktiren ya da engelleyen toplumsal, ekonomik, politik veya kültürel her türlü olumsuz koşul veya etkinin yok edilmesi gerektiğini kabul etmekte ve bu çerçevede, farklı kültürel anlayış ve uygulamaların kadınların evrensel insan haklarının gerçekleştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına engel oluşturur şekilde bahane edilmesi kabul edilemez". "Zira kadınların insan haklarının ihlali niteliği taşıyan hiçbir inanç, düzenleme ya da uygulama kültürel görecelilik adı altında savunulamaz".[93] Dayandığı fikir itibariyle anneliği korumayı hedefleyen düzenlemelerin, bir yönüyle kadınlara karşı ayrımcılık teşkil edebilecek olup; bunlar kadınların iş seçme özgürlüğünü engelleyerek, onları geleneksel olarak kadın işleri addedilen daha düşük ücretli işleri seçmeye mecbur bırakabilir.[94] Sanayileşmiş ülkelerde kadınlar yüksek rekabetçi sanayilerde istihdam edilmezken, bulunmaları gerekli addedilen birçok işlerde sağlıkları bakımından zarar görme riski altında bulunmaya devam ettikleri ya da buna aldırılmadığı ve kadının doğurganlığını esas alan bu türden koruma anlayışının son tahlilde kadına yönelik cinsiyetçi klişelerin tezahürü olduğu belirtilmektedir.[95]ABAD, bu gerekçelerle aldığı bir kararında kadınların silah kullanmayı içeren askeri görevlere alınmayacağı, silahlı kuvvetlerin sadece sağlık ve müzik hizmetlerine katılabileceğine ilişkin düzenlemeyi kadının dışlandığı mesleklerin kapsamlı olması sebebiyle cinsiyet ayrımcılığına aykırı bulmuştur.[96] Avrupa Adalet Divanı da kadınlara çalışma yasağının bazı istisnai durumlarda kabul edilebileceğini ancak bu istisnaların ölçülülük ilkesi çerçevesinde dar yorumlanması gerektiği görüşündedir.[97]

---

[91] SENYEN KAPLAN, Tebliğ, s. 1166.
[92] PARLAK BÖRÜ, s. 50.
[93] PARLAK BÖRÜ, s. 50.
[94]GEMALMAZ, Mehmet Semih: *"Kadınlara Karşı Her Biçimiyle Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi: Çekinceler Sorunu Işığında Haklar Analizi"*, İÜHFM, C. LXIX, S.l-2, 2011, s. 221.
[95] GEMALMAZ, s. 221.
[96] "ABAD Tanja Kreil v. Bundesrepublik Deutschland kararı, C-285/98 (naklen: ÜNAL, s. 286, dn.94).
[97] AAD'nin önüne bu konuda gelen bir dava önemlidir. Alfred Stoeckel isimli bir adam, 1988 senesinde yabancı şirketlerle rekabete dayanamayarak ekonomik darboğaza düşen ve yeniden organize olması gereken bir Fransız şirketinin yöneticisi konumundaydı. Şirketin yeniden yapılanma planı, gece çalışmasını da içeren bir postalar sistemi öngörmüştür. Doğal olarak bu durum, kadınların da gece döneminde çalışmasını gerektiriyordu. İşyerinde yapılan oylama sonucunda gece çalışmasını içeren yeni çalışma sistemi, işçiler tarafından kabul edilmiştir. Ancak 89 Sayılı ILO Sözleşmesi, Fransa tarafından onaylandığı için sanayi işlerinde kadın işçilerin gece istihdamı yasaktı ve bu yasak, o dönemde dahi belli bir kesim tarafından eleştiriliyordu. Alfred Stoeckel, Fransa İş Kanunu olan Code du Travail Article L 213 maddesinin uygulanması yoluyla 76/207/EEC sayılı Yönerge'ye aykırı davranıldığını, Fransa İş Kanunu'ndaki düzenlemenin buna aykırı olduğunu iddia etmiştir. AAD ise 1991 senesinde Fransa'nın Yönerge uyarınca ayrımcılık karşıtı tedbirleri almadığına ve yükümlülüklerini ihlal ettiğine karar vermiştir. Fransa hükümeti, karşı savunmasında Fransa İş Kanunu'nun yürürlükte bulunma gerekçesini kadınların gece oluşacak olan kazalara karşı korunma amacının bulunduğunu, kadının aile içindeki yükümlülüklerinin bu düzenleme açısından haklı bir gerekçe teşkil ettiğini ifade etmiştir. Ancak AAD kararında erkeklerin de aynı tehlikelere maruz kaldıklarını, bu tehlikelerin uygun önlemlerle önüne geçilebileceğini, kadının işyeri dışında ailevi yükümlülüklerinin düzenleme konusu olamayacağını belirtmiştir (Karar, naklen alınmıştır: MÜLAYİM, Kadın İşçilerin Gece Çalışması, s. 114-115). ABAD, "Commission v. Republic of Austria (Case C-203/03)" davasında, "yüksek basınçlı atmosferde, su altı ve maden ocaklarının yer altı işlerinde kadınların çalıştırılmasını yasaklayan Avusturya mevzuatını, ölçülülük ilkesine ve 76/207 sayılı Eşit

Divan, kadınların maden ocaklarında çalıştırılması yasağı konusunda AB'nin 76/207 sayılı Direktifi döneminde verdiği bir kararında[98], "maden ocaklarında maruz kalınan sağlık risklerinin kadın ve erkekler açısından bir farklılık göstermediğini, kadın ve erkeğin aynı oranda etki altında kaldığı risklere karşı kadınların erkeklerden daha fazla korunması gerektiği gibi bir gerekçeyle, kadınların bu alanlarda istihdam dışında tutulamayacağını" ifade etmiştir. Kadın-erkek arasındaki güç ve büyüklük gibi fiziksel farklılıklara da değinilen kararda, "ortalama fiziksel standartları karşılayamayan erkek çalışanların belirli istihdam alanlarında işe alınmasına karşın, kadınların erkeklere nazaran ortalamadan daha küçük veya güçsüz olmasından dolayı işe alınmamasının Direktif'e aykırılık oluşturduğu" belirtilmiştir.[99] Ülkelerin toplumsal bakış açısında küreselleşen dünyaya paralel şekilde bir değişim gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmakta ve bunun yasalara yansıması gerçekleşmediği takdirde, kadını "korumak adına dışlamak"[100] kaçınılmaz olacaktır.[101] "Kadınların fiziksel zayıflığı" ifadesinin de ortadan kalkması lazımdır. Fiziksel zayıflık, tamamen kişiden kişiye göre değişen bir durumdur. Kadınların gebelik ve analık hali gibi durumları haricinde korunmaya muhtaç, bedenen ve ruhen yetersiz bireyler olarak tasvir edilmesi doğru değildir. Dolayısıyla, öncelikle bu olumsuz algı ortadan kalkarsa, hiç şüphesiz çalışma hayatında kadın işçiye olan bakış açısının da değişeceği kanaatindeyiz.

Muamele Yönergesi'ne aykırı bulmuştur". (Naklen: BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır, s. 4). "Biyoloji, arkeoloji, turizm ve polislik mesleğiyle ilgili faaliyetler gibi geniş bir alanı kapsayan su altı işleri için Avusturya Hükümeti, kadınların ortalamada erkeklerden daha düşük akciğer kapasitesine ve daha az kan hücrelerine sahip olması nedeniyle bu işler için uygun olmadığı gerekçesine dayanan Mahkeme, bu tür iddiaların çok genelleştirilmiş olduğu ve klişe varsayımlara dayandığı kanaatine varmış ve buna karşılık, kadınların ortalamada erkeklerden daha düşük akciğer kapasitesine ve daha az kan hücrelerine sahip olsa bile işverenin istatistiksel bir ortalamayı değil, bir kişiyi istihdam edeceği unutulmaması gerektiği" doktrinde ifade edilmiştir (BAKIRCI, Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır, s. 4). 76/207 sayılı Direktif'in 5. maddesi uyarınca, çalışma koşullarına ilişkin eşit muamele ilkesinin uygulanması, kadın ve erkeklere cinsiyet temelinde ayrımcılık yapılmaksızın aynı şartların teklif edilmesi gerektiği anlamına gelir. Bu amaçla üye devletler, eşit muamele ilkesine aykırı hükümlerin kaldırılması (2 (a) fıkrası) ve bu ilkeye aykırı hükümlerin, ilk başta onları esinlendiren koruma kaygısı artık iyi kurulmamıştır (paragraf 2 (c)). Ancak 76/207 Direktif, özellikle hamilelik ve doğumla ilgili olarak kadınların korunmasına ilişkin hükümlere halel getirmeyecek, yani gebelik ve doğum hallerinde öngörülen korumalar, eşitlik ilkesine aykırı sayılmamaya devam edecektir (Case C-345/89).

[98]"Case C-203/03, Judgment of the Court of 1 February 2005", (Comission v. Austria), "http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-203/03".

[99] GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1277.

[100] "Şu hususun gözden kaçırılmaması gerekir ki, genelde kadın işçilerin, özelde ise gebe ve anne işçilerin korunmasında sınırın doğru tespit edilmesi gerekir. Aksi halde koruma amacıyla getirilen düzenlemeler, genelde kadın, özelde anne işçilerin çalışma yaşamına girmesi veya devamında en önemli engeller haline gelebilir." (KÖSEOĞLU, Ali Cengiz: *"Türk İş Hukuku'nda Analık"*, İş ve Hayat Dergisi, C. 2, S. 4, 2016, s. 121).

[101]GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1292 ; ÖZTÜRK, Necla: "Türk Hukuku'nda Kadına İlişkin Başlıca Düzenlemeler: Geçmişten Günümüze Genel Bakış", Türk Hukuku'nda Kadın-Temel Kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler ve Uygulama, Edt: ÖZTÜRK, Necla / YARAR, Güven / ARSLAN, Şule, Adalet Yayınevi, birinci bası, 2017, Ankara, s. 22.

IV. ÇALIŞMA SÜRELERİ BAKIMINDAN GETİRİLEN SINIRLAMALAR

A.GENEL OLARAK

Mevzuatta, genel anlamda işçiyi koruyucu hükümlerin getirildiğini görmekteysek de, kadın işçinin çalışmalarına getirilen yasak ve sınırlamaların bilhassa daha özel biçimde düzenlendiğini görmekteyiz. Kadınların korunmasına matuf olarak çalışma süreleri bakımından getirilen yasak ve sınırlamalar, "gece çalışmalarına" ve "fazla çalışmalara" getirilen yasak ve sınırlamalar şeklinde tezahür etmektedir. Yalnızca ülkemizde değil, dünyanın farklı yerlerinde de toplumun genel kabul gördüğü düşünülen bazı güvenlik kaygıları, kadınların çalışmasına ne zaman izin verileceği konusunda bazı sınırlamalar getirmektedir.[102] ILO tarafından yapılan araştırmalar, dünya genelindeki genel eğilimin[103], ülkelerdeki kadın işçilerin fırsat ve muamele eşitliğini temin edecek şekilde gece çalışmalarında korunmalarını sağlamak olduğunu göstermektedir.[104] Günümüzde fiziksel olarak güçsüz olmalarının iddia edilmesi sebebiyle kadınlara özel koruma uygulamaları gereksiz görülmektedir. Pek çok ülkede bu tarz koruma önlemleri kaldırılmıştır. Ancak kadınların analık halinde korunmasına ilişkin koruyucu yasa düzenlemeleri ise hemen herkes tarafından kabul görmektedir.[105] Ülkemizde anayasal kökene sahip olan bu maddenin getirilmesindeki birincil amaç kadınların korunmasıdır ve bu koruma kamu düzeninden kaynaklanır. [106] Bilhassa ILO düzenlemelerinin gelişimi mühimdir; örneğin gece çalışmalarını kadınlara yasaklayan sözleşmeler kadın ve erkekleri eşit olarak koruyan gece çalışma düzenlemelerine, analık izinleri ise ebeveyn izinlerine dönüştürülmüştür.[107]

---

[102] Kadınların gece çalıştırılmasına ilişkin uluslararası düzenlemelere tarihsel olarak baktığımızda, kadın-erkek eşitliği alanında "kadın işçilerin korunması" amacı ile "eşit davranma" ilkesi arasında hangisine öncelik verileceği büyük bir önemi haiz olup (KÖKKILINÇ, s. 37) doktrindeki tartışmaların odak noktasını bu husus oluşturmaktadır. Gece çalışmalarına getirilen uluslararası sözleşmeleri 4 no'lu, 41 no'lu, 89 no'lu ve 1990 no'lu Protokol ile Genel Ankete konu olan 89 sayılı Sözleşme ile 171 Sayılı Sözleşme olarak sınıflandırmak mümkündür (ILO FINAL REPORTS, s. 137).

[103] Kadın işçileri koruma amaçları söz konusu olduğunda, yalnızca yukarıda belirtilen ilkeleri göz önünde bulundurarak, kadınlar ve erkekler arasında olduğu gibi bir tedavi farklılığına gerekçeli bir ihtiyacın olması durumunda geçerlidir. Bununla birlikte, gece çalışmasının dezavantajları ne olursa olsun, hamilelik veya doğum durumu dışında, kadınların gece çalışırken maruz kaldıkları risklerin, genel olarak erkeklerin maruz kaldıklarından farklı olmadığı görülmektedir (Case C-345/89, 15. gerekçe); Bu nedenle, kadınlar tarafından yapılan genel çalışma yasağının esasen ilham aldığı koruma sağlama kaygısı, artık kadınlara özgü olmayan risklere ya da 76/207 sayılı Direktif'in amacıyla bağlantısı olmayan endişelere dönüşmesi nedeniyle artık bu yasağın sürdürülmediği görülmektedir (Case C-345/89, 18. gerekçe).

[104] ILO FINAL REPORTS, "Report of the Committee of Experts, Report III (1B)-2001-Final remarks-En.doc", "The prohibition of women's night work in industry: Current thinking and practice" , erişim adresi: "https://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc89/pdf/rep-iii-1b-fr.pdf", e.t.: 02.11.2019, s. 137.

[105] ARSLAN ERTÜRK, s. 345.

[106] CENGİZ, İştar: "Kadın İşçilerin Hamilelik ve Analık Durumlarının İş Sözleşmesine Etkisi", Kamu-İş Dergisi, C. 10, S. 4, 2009, s. 31.

[107] ARSLAN ERTÜRK, s. 348. Alman Hukuku'nda analığı korumanın temelini Analığı Koruma Kanunu'nun (MuSchG) hükümleri oluşturmaktadır. SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 120; GRAUE, Bettina, Arbeitsrecht, Hrsg.: Peter Wedde, Bund Verlag, 3. Auflage, 2013, Rn. 1. Alman Hukuku'nda işveren hamile ya da emziren kadınları 20.00 ile 06.00 arasında çalıştıramaz. Kanun'un 28. Bölümdeki şartların tamamlanması halinde 22.00'a kadar çalıştırabilir.§ 5 Verbot der Nachtarbeit. Birinci bölüm özellikle gece çalışmasında ağır ve sıkıntılı çalışmalar için genel çalışma yasağını düzenlemiştir Beschäftigungsverbot (Abs. 1). (çalışma yasağı) Yasakların sadece emredici niteliği düşünülmemelidir. Ayrıca bahsedilen zaman dilimlerinde çalışma güvencesidir ki bu zaman dilimleri, işçinin iş görme borcunun yerine getirilmesini yasaklayan durumlardır.

B. TÜRK HUKUKU'NDA

1. Gece Çalışmaları

Gece çalışmalarının gündüz yapılan çalışmalara göre oldukça yorucu olması nedeniyle gece süresi ve gece çalışmalarının nasıl yapılacağı Kanun ile düzenlenmiş ve özellikle kadınlar ile çocukların gece çalışmalarına ilişkin birtakım sınırlamalar[108] getirilmiştir.[109] Gece çalışma süreleri, daha kısa kararlaştırılabilmeleri mümkün olduğundan nispi emredici mahiyettedir.[110] ILO, gece çalışmalarına ilişkin yayınladığı bir raporunda cinsiyetin gece çalışmasına karşı toleransı etkileyen bir faktör olduğuna inanılmadığını kabul etmiştir. Buna gerekçe olarak ise kadın ve erkeklerin günlük ritimlerinin, iş saatlerinin sürekli değişiyor olmasına yani vardiya

---

BAG., 24.6.1960 NJW 1960, 2163. Hamile ve emziren kadınlar için uygun görülen çalışma süreleri düzenlemeleri aşırı fiziksel taleplere; yorgunluk belirtilerine ve fiziksel zorluklara karşı koruma sağlamaktadır.BeckOK ArbR/Dahm, 53. Ed. 1.9.2019, MuSchG § 5 Rn. 1. Ayrıca hüküm, sadece kadınları değil burada çocukları da koruma altına almıştır DAHM, Rn. 1; bir hamile veya emziren insan saat 20-06 arasında ilk olarak çalıştırılamaz; örneğin vardiya çalışması neden sonra sonlandırılamaz; hastanede de bakımda da aynı şekilde 8 den sonra çalıştırılamaz. Burada geceleri gerçekleştirilecek faaliyet anne ve çocuğun somut sağlık durumu dikkate alınmaz. (DAHM., Rn. 2). Zaman zaman yasakların askıya alındığı görülse de, yaklaşık bir asır yürürlükte kalan yasa 1992 senesinde Federal Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'nın eşit haklar hükmü ve Avrupa Adalet Divanı'nın kararlarına atıf yapılarak ve ayrımcılık yapıldığı kanaatine varılarak kaldırıldı. Ayrıca gece çalışmasının cinsiyet ayrımı yapılmaksızın bütün insanlar için zararlı sonuçları olduğuna değinilerek devletin gece çalışmasına ilişkin geniş kapsamlı düzenlemeler yapması tavsiye edildi.https://www.dw.com/tr/kad%C4%B1n-i%C5%9F%C3%A7ilere-gece-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma-yasa%C4%9F%C4%B1-25-y%C4%B1l-%C3%B6nce-kald%C4%B1r%C4%B1ld%C4%B1/a-37299894, (e.t.: 24.11.2019). Alman Hukuku'nda bulunan denetleme makamı, istisnai durumlarda bir işin çalıştırılması yasaklanan işler kapsamına girip girmediği hakkında karar vermekle görevliydi."Örneğin, hamile kadınların benzin istasyonlarında, benzinin havaya karışması belirli değerlerin üstündeyse çalıştırılması yasaklanabilir; benzer şekilde AIDS ya da hepatit B gibi bulaşıcı hastalık tehlikesi olan yerlerde çalışma yasağı konabilir" (SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 121). Anne koruma hukuku anlamında gece çalışması 20.00 ile 06.00 arasındaki her çalışma olarak adlandırılır ve bu çalışma esnasında hamile/emziren kadınlara ilke olarak çalışmasına izin verilemez; ayrıca kısmi çalışmada ya da çok vardiyalı işletmelerde de izin yoktur. (Alman Çalışma Süreleri kanununda gece çalışması 23:00-05:00 arasındaki süreyi ifade etmektedir). Gece süresi çalışma süreleri kanunu uyarınca ilke olarak 23.00-06.00 arasında iken Analık Koruma Kanunu gece çalışma süresini 20.00-06.00 arasında belirleyerek çalışma süreleri kanununda yer alan korumayı genişlettiği de belirtilmelidir (Ayrıca gece çalışması çalışma süreleri kanununda yasaklanmış değildir; aksine 2 saatten fazlasını kapsayan bir gece çalışmasında özel koşullar geçerlidir (DAHM, Rn. 3). Hamile/emziren kadın eğer § 5'teki yasak nedeniyle önceki işyerinde ya da kararlaştırılan zaman veya sürede çalıştırılmasına izin olmadığında; bu kapsamda ortalama kazancını aşmamak üzere § 18'e göre analık yardımı hakkına sahiptir (SCHLACHTER, Monika: "Erfurter Kommentar zum Arbeitsrecht", Edt.: Rudi MÜLLER –GLÖGE/Ulrich PREIS/Ingrid SCHMIDT, 19. Aufl., 2019, MuSchG § 2, Rn. 2.)

[108] "Diğer eski İş Kanunu'muzun 50/1. fıkrasında yer verilen her yaştan kız ve kadın işçilerin sanayiye ait işlerde gece çalıştırılmaları yasaklanmıştır. Ancak ülkemizde bunun gibi cezri tedbirlerin birdenbire tatbik edilmesinden doğabilecek birçok iktisadi ve içtimai mahzurları göz önünde bulunduran kanun vaz eden, bu tedbirin yürürlüğe girmesinden itibaren 4 sene geri bırakılması salahiyetini de zamanın yetkili merciine (İktisat Vekaleti) bırakmıştır" (TOLGA, s. 202).

[109] SENYEN KAPLAN, İş Hukuku, s. 373; SARACEL, Nüket: "Gece Çalışması ve Türk İş Hukukunda Gece Çalışmasının Düzenlenme Esasları" Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1987, Eskişehir, s. 3.

[110] MÜLAYİM, Baki Oğuz: "Avrupa Birliği'nin 2003/88/EC. Sayılı Yönergesi Kapsamında Turizm, Özel Güvenlik ve Sağlık Hizmeti Yürütülen İşlerde Gece Çalışma Süresine Dair Düzenlemenin Değerlendirilmesi", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2017, s. 135.

istemine ve gece çalışmasıyla bağlantılı olarak uyku düzenlerinin sürekli değişmesine aynı şekilde tepki gösteriyor gibi gözüktüğünü ifade etmiştir.[111] Gece çalışmalarına ilişkin olarak, 1475 sayılı İş Kanunu'nun sanayiye ait işlerde her yaştaki kadınların gece çalıştırılmasını yasaklayan hükmün yeni mevzuatımızda kadın-erkek eşitliği ve günümüzdeki gelişmeler dikkate alınmak suretiyle kaldırılmış olup, bu yasağın kaldırılması, Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları ve ILO sözleşmeleriyle uyumludur.[112] Onsekiz yaşını dolduran her kadın işçinin gece postalarında çalıştırılma usul ve esasları, "Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik'e[113] tabidir. Yürürlükte bulunan mevzuat açısından kadın işçilerin gece postalarında çalışmalarının yasaklandığı dönemler hamilelik veya emzirme dönemleridir. Sınırlandığı süreler ise 5. maddede ifade edilmiştir ve bu hüküm uyarınca kadın işçiler, her ne şekilde olursa olsun geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırılamazlar[114]. Çalışmamızın kapsamı açısından gece çalışmaları hususundaki hükümlerin maksadı, işçinin cinsiyet yönünden iş hayatında korunmasıdır.[115] İş Hukuku'nda kadınların gece çalışmalarına yönelik olarak yapılan ayrıntılı düzenlemelerin yapılma gerekçesinin Anayasa'nın 50. maddesi ve gece işlerinin gündüze oranla daha yorucu ve dikkati dağıtıcı bir etkiye sahip olması olduğunu söyleyebiliriz.[116] Gece çalışması yasağı, özellikle hamile/emziren kadınların sağlıklarının korunmasına hizmet etmektedir.[117] Sadece kadınları gece çalışmasından muaf tutmasına rağmen bu nedenle izin verilmektedir.[118] Konuyla alakalı bir diğer düzenleme olan "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik", uyarınca "yeni doğum yapmış çalışanın doğumu izleyen bir yıl boyunca gece çalıştırılması yasaktır. Bu sürenin sonunda sağlık ve güvenlik açısından sakıncalı olduğunun sağlık raporu ile belirlendiği dönem boyunca gece çalıştırılmaz."[119]

[111] ILO FINAL REPORTS, s. 139. Ancak bunlar dışında aile sorumluluklarının kadınların üzerine ek olarak yüklenebileceğini ve kadın vardiya çalışması üzerinde özel bir etkiye sahip olabileceğini, bahsedilen nedenin de bu noktada dikkate alınması gerekebileceğini de eklemiştir (ILO FINAL REPORTS, s. 139). Hiç şüphesiz, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün burada ifade etmek istediği husus ev içi sorumlulukların çalışsın veya çalışmasın kadınlara ait olduğu değil, somut olayda aile sorumluluğunun kadına ait olması durumunun gece çalışmasında dikkate alınmasının gerektiğidir.

[112] KÖSEOĞLU, s. 101, dn. 10; SENYEN KAPLAN, Kadın İşçinin Çalışmasının Yasak Olduğu İşler, s. 19;MÜLAYİM, Kadın İşçilerin Gece Çalışması, s. 104.

[113] RG. Tarih: 24.07.2013, Sayı: 28717.

[114] Bahsi geçen hükmün devamına "Ancak turizm, özel güvenlik ve sağlık hizmeti yürütülen işlerde ve bu işlerin yürütüldüğü işyerlerinde faaliyet gösteren alt işveren tarafından yürütülen işlerde kadın çalışanın yazılı onayının alınması şartıyla yedi buçuk saatin üzerinde gece çalışması yaptırılabilir" şeklinde ekleme yapılarak ilgili yasak gevşetilmiştir.

[115] SOYSAL, s. 30.

[116] EKİN, s. 204; OĞUZ, Özgür, s. 577.

[117] EuGH 25.7.1991 BeckRS 2004, 76599; 5.5.1994 NZA 1994, 609.

[118] EuGH 25.7.1991 BeckRS 2004, 76599; 5.5.1994 NZA 1994, 609.

[119]https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.18728&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Gebe%20veya%20Emziren%20Kad%C4%B1nlar%C4%B1n

"Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair" Yön. m. 9/2 uyarınca "yeni doğum yapmış işçinin doğumu izleyen 8 haftalık süre sonunda, emziren işçinin ise, 6 aylık süreden sonra gece çalışması yapmasının güvenlik ve sağlık açısından sakıncalı olduğunun hekim raporu ile belirlendiği[120] dönem boyunca gece çalıştırılması yasaktır". "Kadın işçiler, gebe olduklarının hekim raporuyla tespitinden itibaren doğuma kadar geçen sürede gece çalışmaya zorlanamazlar" (GEKÇŞ. Yön. m. 9/3). Her iki yönetmelikte de yapılan düzenlemeler birbirini tamamlar nitelikte olduklarından, bu düzenlemeler birbiriyle uyumludur. Gece çalışmalarında 69. madde, kadınlar için 7.5 saatten fazla gece çalışmaları yapılamayacağı hükmünü amir bulunduğundan, buna rağmen 7.5 saati aşan çalışmalar, fazla mesai hükümlerine tabi olacak ve hesaplama da fazla mesai ücreti üzerinden yapılacaktır.[121]

Bu düzenlemeler, genel itibarıyla 92/85 sayılı Avrupa Birliği Direktifi'ne uyum sağlamaktadır.[122] 92/85 sayılı Direktif'in 7. hükmü, gece çalıştırılmasına ilişkindir. Buna göre "üye devletler, direktif kapsamındaki işçilerin hamilelikleri boyunca ve emzikli ve lohusa kadının belirli bir süre için gece çalışmaya zorlanamayacakları" yükümlülüğü hükme bağlanmıştır.[123] Mutlak bir gece çalıştırma yasağı, AB müktesebatıyla bağdaşmamaktadır. AB Komisyonu, hamile, loğusa veya emzikli çalışanlar için peşinen mutlak bir gece çalışması yasağının getirilmesine karşıdır, önemli olan bu durumdaki bir çalışanın gece çalışması yapmaya zorlanamamasıdır.[124] Sonradan Çatı Direktif kapsamına alınarak yürürlükten kaldırılan, doğrudan ve dolaylı ayrımcılığı yasaklayan "23 Eylül 2002 tarih ve 2002/73/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi ile değişik İşe Başvuruda, Mesleki Eğitim ve İşte Yükselmede ve Çalışma Koşullarında Kadın ve Erkek İçin Eşit Muamele İlkesinin Yürürlüğe Konulmasına Dair Direktif (76/207/EEC)" çerçevesinde verilmiş olan Adalet Divanı kararları uyarınca, gece çalışmasının kadınlara yasaklanması dolaylı ayrımcılığı oluşturur.[125]

---

[120] "Türk toplumunun sağlığı ve iş güvenliği için gebe ve emziren kadınların çalıştırılması yasak olan işlerin spesifik olarak gruplandırılması ve bunların hangileri olabileceğine ilişkin haklı ve isabetli görüş için" bkz. SENYEN KAPLAN, Kadın İşçinin Çalışmasının Yasak Olduğu İşler, s. 23.

[121] DURSUN, Şentürk: "İş Hukuku Davalarına İlişkin Bilirkişi Raporları-Örnek Dilekçeler ve Mevzuat Ekiyle", Seçkin Yayınevi, ikinci bası, 2019, Ankara, s. 424. Yargıtay'ın bir kararında, acil serviste hemşire olarak 08.00-20.00 ila 20.00-08.00 saatleri arasında iki vardiya şeklinde dönüşümlü olarak çalışan kadın işçi yasak olmasına rağmen gece çalıştırılmıştır. Yargıtay, işçi bu çalışma şeklini bilerek işe girmiş olsa dahi yasa ve yönetmeliğin çalışma koşullarını belirleyen ilgili hükümleri uyarınca iş sözleşmesiyle işyeri uygulamalarının bağlayıcılığından söz edilemeyeceği kararına varmıştır. Bkz. Y9HD., 27.06.2006, E. 2006/11382, K. 2006/18958 (ÖZYURT, Vuslat: "Gece Çalışması ve Postalar Halinde Çalışma", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, C. 5, S. 19, 2008, s. 932).

[122] YILDIZ, s. 287.

[123] SOYSAL, s. 21.

[124] SÜRAL, *Kadın İstihdamı,* s. 289; SÜRAL, Nurhan: *"Torba Kanunun Çalışan Kadınlara Dair Hükümleri"*, Sicil İş Hukuku Dergisi, S. 21, 2011, s. 9-10.

[125] SÜRAL, Torba Kanun, s. 9.

2. Kadın İşçilerin Hamilelik ve Analık Durumlarında Çalıştırılmasına Getirilen Yasaklar

a. Hamilelik Durumunda

Eşitlik ilkesi, yalnızca cinsiyet nedeniyle yapılan bariz ayrımları değil, aynı zamanda cinsel kökenli yapılan ayrımlar için de geçerli olup, bunun istisnası kadının gebelik ve analık halidir.[126] Gerek uluslararası düzenlemelerde, gerekse ülkelerin İş Hukuku mevzuatlarında[127] genel olarak kadın işçilerin özel olarak gebelik ve analık durumlarında hem kendisinin hem de doğacak neslinin hayat ve sağlığını tehdit edecek ve tehlikeye sokacak ağır ve tehlikeli işlerde çalışmasının yasaklandığı kuralı getirilmiş, hatta bu işler sayılmış, daha sonra bu kuralın istisnalarını oluşturarak işlerin, hangi şartlar altında hangi işler olduğu hususları düzenlenmiştir.[128] Çalışma hayatında kadın işçilerin hamilelik ve analık döneminde içinde bulundukları şartlar dikkate alındığında, diğer kadın işçilere nazaran daha zor ve özel olarak korunmayı gerektiren bir durumda oldukları görülecektir. Kadın işçiler, hamilelik ve analık durumunda iş görme edimini kusurları olmadan yerine getiremezler ve böylece iş sözleşmeleri askıda kalır.[129] Kadın işçinin hamilelik ve analık sebebiyle korunmasına ilişkin hükümlerin iki temel amacı vardır. Öncelikle hamile kalan veya doğum yapan kadın işçi, fiziksel veya biyolojik bakımdan bazı değişimlere maruz kalır ve bu değişimler, onun sağlığını etkiler, verimli bir şekilde eski performansında çalışmasını engeller, bu dönemde çalışan kadın ister istemez zorlanacağı gibi, hamileliğin son dönemlerinde çalışılması bebek için de sakıncalar doğurabilir.[130] İş Kanunu'muzun 74. maddesinde kadın işçilerin doğumdan önce sekiz (çoğul gebelik halinde on hafta) ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı haftalık süre için çalıştırılmamalarının esas olduğu hüküm altına alınmıştır. OĞUZMAN, gebe ve lohusa bir kadının bu süreler zarfında çalıştırılmasının yasak olmasını "sadece kadın işçinin sağlığının korunması kadar, aynı zamanda çocuğun sıhhatini korumayı yani neslin sağlığını muhafaza etmekte" olduğunu ifade etmektedir.[131] İşverenin koruma ve gözetme borcuna tamamen veya kısmen aykırılığı halinde işçisi, işverenden uğradığı zararının boyutuna göre maddi veya manevi tazminat taleplerinde bulunabilecektir.[132] Ayrıca bu borcun yerine getirilmemesi, işverenin kendisine düşen ifa hazırlıklarını yapmamış olması sebebiyle onun alacaklının temerrüde düşmesine yol açabilir ve bu da işçiye çalışmayı reddetme hakkı verir; misal, işveren bir kadın işçiye kendi gücüne uygun iş vermemişse onun işi reddetme imkânı mevcuttur.[133]

---

[126] ALTAN, s. 143.
[127] Ülkemizde 24.04.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu, ülkemizde çalışma hayatında kadınları koruyucu nitelikte hükümler getiren ilk kanun olması bakımından önemlidir (SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 35).
[128] SENYEN KAPLAN, Kadın İşçinin Çalışmasının Yasak Olduğu İşler, s. 11.
[129] UŞAN, *Working Conditions of Women Workers,* s. 31 ;KÖSEOĞLU, s. 103 vd. ; SENYEN KAPLAN, Ücret ve İzin Hakkı, s. 709.
[130] ONARAN YÜKSEL, s. 299.
[131] OĞUZMAN, M. Kemal: "Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına Göre Hizmet 'İş' Akdinin Feshi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora Tezi, İsmail Akgün Matbaası, 1955, İstanbul, s. 95.
[132] SENYEN KAPLAN, İşverenin Hukuki Sorumluluğu, s. 37 vd.
[133] SENYEN KAPLAN, İşverenin Hukuki Sorumluluğu, s. 38.

"Doğum öncesi ve sonrası çalışma yasakları ve doğum izinleri, kadın istihdamını arttırma hedeflerine uyumlu olacak şekilde yeniden gözden geçirilmeli ve çalıştırma yasakları ile doğum izninin iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin gerekli kıldığı asgari bir süre için zorunlu tutulması, geri kalan sürede ise çalışıp çalışmama hususunun kadınların tercihine bırakılmasını sağlayacak yasal değişiklikler tartışılabileceği gibi, kadınların çalışmamayı talep etmesi halinde ise, işverenin bu talebi kabul etmesi zorunlu olmalı, ayrıca bu durumun geçerli bir fesih nedeni olamayacağı İş Kanunu madde 18 kapsamında belirtilmelidir".[134] Burada önemli olan husus, çalışmak istemeyen kadın işçinin çalışmaya zorlanmaması, buna karşılık çalışmak isteyen ve sağlık sorunu olmayan kadın işçinin de çalışma özgürlüğünün yasaklarla elinden alınmamasıdır.[135] Kadın işçi, yasak olan işlerde veya sürelerde zorla çalıştırılıyorsa iş akdini haklı nedenle feshedebilir.[136] Doğumdan önce ve sonra çalıştırılma yasakları, yargı kararlarında işçinin haklı nedenle feshinin "haklılığının" değerlendirilmesi bakımından da göz önüne alınmaktadır.[137] Gerek 4857 sayılı İş Kanunu'muz, gerekse bu kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler, eski düzenlemelere oranla daha açık ve kadın işçilere hamilelik ve analık durumlarında daha koruyucu bir niteliği aizdirler.[138] Belirtmeliyiz ki, İş Kanunu'muzun 74. maddesi, 92/85/EEC sayılı Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.[139]

b. Analık Durumunda

"Hamilelik Durumlarında Çalıştırılma" kısmı altında ele aldığımız üzere "Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik"in 9. maddesine baktığımızda "gebe veya emziren çalışan, günde 7.5 saatten fazla çalıştırılamaz". Bu süreye, İş Kanunu m. 66 uyarınca öngörülen 1.5 saatlik "süt izni" süreleri de dahildir. Yani buradan çıkan sonuç, aslında emziren kadınların günde 6 saatten fazla çalıştırılamayacağıdır.[140] Çünkü kadın işçiye verilecek olan günlük 1.5 saatlik süt izni de çalıştırma yasağının bir parçasıdır.[141] Analık durumunda geceleri çalıştırma yasağının amacı, kadın işçilerin doğumdan itibaren belli süreyle geceleri çocuğunun yanında kalmasını ve böylece bakımlı ve sağlıklı bir kuşağın yetişmesini sağlamaktır.[142]

---

[134] GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1291.
[135] GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1291.
[136] AYDINLI, s. 5.
[137] Bkz. Y22HD., 10.11.2014, E. 2014/28783, K. 2014/30841; Y22HD., 04.12.2014, E. 2013/24097, K. 2014/34555; Y9HD., 13.07.2009, E. 2008/36349, K. 2009/20734; Y9HD., 17.09.2007, E. 2007/29103, K. 2007/26743 (www.kazanci.com, e.t.:21.11.2019). "Doğumdan önceki ve sonraki sürelerde gebe veya doğum yapmış kadınları çalıştıran veya ücretsiz izin vermeyen işveren veya vekiline para cezası verileceği hükmü de mevcuttur. Bütün bu açıklamalar karşısında davacının iş sözleşmesini 74. madde hükümlerini işverenin uygulamaması üzerine haklı nedenlerle feshettiği anlaşılmakta olup kıdem tazminatı isteğinin kabulü gerekir" şeklinde hüküm tesis etmiş, yasaklara aykırı çalıştırılan veya ücretsiz izin talebini reddeden işverenin işçisinin istifasını haklı nedene dayandırmıştır. Y9HD., 26.09.2008, E. 27521, K. 25157 sayılı kararı; (www.kazanci.com, e.t.:21.11.2019).
[138] YILDIZ, s. 272.
[139] MÜLAYİM, Kadın İşçilerin Gece Çalışması, s. 120.
[140] NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 181-182.
[141] SARAÇ, Coşkun: "Analık Halinde Çalıştırma Yasağı", Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, Beta Basım, İstanbul 2011, s. 1890.
[142] SARACEL, s. 101.

Düzenlemede her ne kadar "analık izni" olarak kaleme alınmışsa da işverenin, kadın işçiyi analık süresinde çalıştırıp çalıştırmama yönünde herhangi bir takdir yetkisi yoktur.[143] Kanun'da doğumdan sonraki çalıştırma yasağı dönemi bakımından işçiye istisnaen dahi olsa belli bir süre çalışmayı devam ettirme imkanı tanınmadığı gibi, kadın işçinin de bu dönemde çalışmayı istemesinin yanı sıra tıbben hiçbir engel bulunmasa dahi doğumdan sonra yasak sürelerde çalışma yapılamaz.[144] 92/85 sayılı Yönerge hamile, yeni doğum yapmış ve emzikli kadınların birçok açıdan risk teşkil ettiklerinden hareketle bu grubun maruz kaldığı risklerin azaltılmasını hedeflemekle birlikte bu doğrultuda, bahsedilen gruba giren kadınların bazı ağır ve tehlikeli işlerde çalışmalarının yasaklanması, yeterli bir süre analık izni verilmesi ve hamilelik ve analık durumlarında işten çıkarılmaya karşı korunması konuları bu Yönerge tarafından düzenlenmiştir.[145], [146] Burada vurgulamak istediğimiz, çalışma yaşamında kadının salt kadın olması nedeniyle korunma gereksinimi olmadığı, ancak hamilelik, doğum ve lohusalık döneminde, biyolojik nedenlerle, hem anne hem bebeğin sağlığı için birtakım özel koruyucu önlemlerin alınmasının gerekli olabileceğidir. Bu önlemler aynı zamanda, iş sağlığı ve güvenliğinin de bir parçasıdır. Bu nedenle hamile ve kadın işçileri koruyucu düzenlemelerin yerindeliği ve zorunluluğu tartışmasızdır.[147] Sonuç olarak, çalışma hayatında kadınların korunması gereken tek durum hamilelik ve doğum dönemleridir. Sadece bu durumlara dayalı olarak kadınların bazı işlerde çalışamayacakları ya da eskisi kadar uzun saatlerle çalışamayacakları düşünülmelidir.[148] Bu düzenlemeler, biyolojik farklılığı nedeniyle kadının iş ilişkisi içinde mağdur edilmesini önler. Bu bağlamda eşit haklara sahip olma ilkesinin amacı çalışma yaşamında kadınların erkeklerle eşit imkana ve konuma sahip olmalarını sağlamak olduğuna göre, yalnız kadın cinsine özgü biyolojik ve genetik nitelikler sebebiyle kadının mağdur duruma düşmesi, kendisinin ve bebeğinin sağlığını tehlikeye attığı gibi, gelecek neslin sağlığını da tehlikeye atacağından[149], işçinin hamilelik ile bağdaşmaz işlerde çalışması kabul edilemez. İşte bu noktada kadın cinsiyetine özgü biyolojik farklılık, hukuki korumayı haklı kılar.[150] Hamile kadınlarla ilgili olarak hem annenin hem de ceninin korunması amacıyla risk yaratan işlerde yasaklama ya da sınırlama yapılması, eşitlik ilkesine aykırılık olarak değerlendirilmemelidir. Aynı şekilde, yeni doğum yapmış ve emziren kadınlar için de öngörülen koruyucu hükümler, eşitlik ilkesine aykırı sayılmamalıdırlar.[151]

[143] SARAÇ, s. 1888.
[144] SARAÇ, s. 1888.
[145] ARISOY, Alper / DEMİR, Nesrin: "Avrupa Birliği Sosyal Hukuku'nda Ayrımcılıkla Mücadele Kapsamında Kadın Erkek Eşitliği", Ege Akademik Bakış Dergisi, C. 7, S. 2, 2007/7, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/557119, s. 720.
[146] AB Hukuku'ndaki 2003/88 sayılı Çalışma Süreleri Yönergesi, günlük çalışmaların azami sınırlarını doğrudan belirlememiş olmakla birlikte Yönerge, günlük asgari dinlenme süresini 24 saatlik bir dönemde asgari 11 saat olarak belirlemiştir ki bu hükmün dolaylı anlatımından da Yönerge'ye uygun günlük çalışma süresinin azami miktarının 24-11=13 saat olarak tespit edilmesi söz konusudur (ASTARLI, Muhittin: "İş Hukukunda Çalışma Süreleri", Turhan Kitabevi, 2008, Ankara, s. 129).
[147] GÖKÇEOĞLU BALCI, s. 1279; ONARAN YÜKSEL, s. 299.
[148] YILDIZ, s. 273.
[149] SARAÇ, s. 1885.
[150] ONARAN YÜKSEL, s. 299; YILDIZ, s. 269.
[151] YILDIZ, s. 290.

Ancak bunların ötesinde, bilimsel veriye dayanmayan genel düşüncelerle kadınların gelecekteki muhtemel analık durumları nedeniyle bazı mesleklerden ve çalışma alanlarından uzak tutulması, fırsat eşitliğine aykırı sayılmalıdır.[152]

c. Fazla Çalıştırma Yasağı

"Fazla Çalışma Süreleri, Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği"nin[153] 8/I-c maddesi uyarınca ve İş Kanunu'nun 88. maddesinde öngörülen Yönetmelik'te belirtilen gebe, yeni doğum yapmış ve çocuk emziren işçilere fazla çalışma yaptırılamayacaktır. Benzer bir biçimde kural olarak gebe veya emziren kadın işçilerin günde 7.5 saatten fazla çalıştırılmaları KÇGPÇKH Yönetmelik'in 9. maddesi uyarınca yasaklanmışken, fazla sürelerle çalışmayla alakalı herhangi bir düzenleme yapılmadığı için fazla sürelerle çalışma yapabilecekleri ifade edilmektedir.[154]

V. KADIN İŞÇİ ÇALIŞTIRMA YASAKLARINA UYMAMANIN YAPTIRIMI

Çalıştırma yasaklarına rağmen kadın işçi çalıştırılması halinde bu aykırılığın yaptırımı olarak iş sözleşmesinin geçersizliğine ilişkin hüküm ve sonuçlarının etkisinin ancak geleceğe yönelik olarak ortaya çıkacağı kabul edilmektedir.[155] Kanun'da cevaz verilemeyecek biçimde kadın işçi çalıştırılması durumunda bu yasağa rağmen kadının yine de işçi sıfatını haiz olacağı konusu şüphe götürmemektedir.[156] Ayrıca kadın işçi, adeta işverenle aralarında geçerli bir iş sözleşmesi varmış gibi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre değil de sözleşme esasına dayanarak bundan doğan haklarını tazminat davası kanalıyla talep edebileceği gibi, yasak işi görürken uğrayacağı zararların tazminini de işverenden talep edebilir.[157] İş sözleşmesinin hukuka aykırılığı, öncelikle "çalışma yasaklarına aykırılık", sonra da "buyurucu yani emredici iş mevzuatı hükümlerine aykırılık" şeklinde görülmektedir.[158]

---

[152] YILDIZ, s. 290. Amerika'da Mahkemeleri'nin önüne gelen birtakım davalarda[152] hamileliğin ilk 5 ayında olan uçuş görevlilerinin uçmalarının bu süre boyunca yasaklanmaları haklı bir davranış olarak nitelendirilmiştir. Bu nedenle çalışma yasaklarının meşrulaştırılmasına ilişkin Amerika içtihat yasalarının, "güvenlik istisnasının", cinsiyet veya hamileliğin aslında çalışanın işi gerçekleştirme yeteneğine müdahale ettiği durumlar ile sınırlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (ESTREICHER, Samuel / HARPER, Michael C.: "Cases And Materials On Employment Discrimination And Employmet Law", West Group Co., 2000, St. Paul/USA, s. 347).

[153] R.G. Tarihi: 06.04.2004, Sayı: 25425.

[154] MÜLAYİM, Baki Oğuz: "İş Hukukunda Gece Döneminde Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2017, s. 107.

[155] SÜZEK, Sarper: "İş Hukuku", Beta Yayınları, yenilenmiş onaltıncı bası, 2018, İstanbul, s. 129; SENYEN KAPLAN, Tebliğ, s. 1163; SENYEN KAPLAN, İş Hukuku, s. 154. Ayrıca bkz. aynı yazar, Kadın İşçinin Hakları, s. 160-161; URHANOĞLU CENGİZ, İştar: "4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Çocuk ve Gençlerin İş Sözleşmesi Ehliyetlerinin Sınırlandırılmasına Yönelik Düzenlemeler", TBB Dergisi, S. 98, 2012, s. 220-221; DOĞAN YENİSEY, "İş Hukukunun Emredici Yapısı", s. 301; NAZLI, Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri, s. 186; EKONOMİ, Münir: "Ferdi İş Hukuku", Cilt 1, Teknik Üniversite Matbaası, 1976, İstanbul, s. 80; GÖKÇEK KARACA, s. 115-116; SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 161; DEMİRCİOĞLU, A. Murat / CENTEL,Tankut / KAPLAN, Hasan Ali: "İş Hukuku", Beta Yayınları, gözden geçirilmiş ve yenilenmiş yirminci bası, 2019, s. 93; ALTAN, s. 145; GÜVEN /AYDIN, s. 122-123; KOLOĞLU, s. 100; ÇELİK/CANİKLİOĞLU/CANBOLAT, s. 283.

[156] TUNÇOMAĞ/CENTEL, s. 190; ALTAN, s. 146; SARACEL, s. 116; ÇAMCI, s. 42.

[157] SARACEL, s. 116; SÜZEK, İş Hukuku, s. 331; SENYEN KAPLAN, Kadın Hakları, s. 165 ; SENYEN KAPLAN, Tebliğ, s. 1161.

[158] DEMİRCİOĞLU / CENTEL / KAPLAN, s. 88.

Doktrindeki bazı görüşler çalıştırma yasaklarına aykırılık durumunda sözleşmenin hükümsüzlüğünü kısmen ve tamamen şeklinde ikiye ayırdığı gibi[159], iş sözleşmesinin butlanını incelerken sözleşmenin ifa edilip edilmemesine göre bir ayrıma giden yazarlar da mevcut bulunmaktadır. Kadın işçi çalıştırma yasaklarına aykırılıkta, sosyal bir kamu düzeni olan işçi lehine yorum ilkesi uyarınca Türk Borçlar Kanunu m. 27 anlamındaki hükümsüzlük kavramını tam anlamıyla uygulayamıyor olmamızın bir sonucu olarak, geçerli bir iş ilişkisi varmış gibi davranma gereği ortaya çıkmıştır. Yani esasen geçerli bir sözleşmenin hükümlerini geçersiz bir sözleşmenin hüküm ve sonuçlarına bağlamaktayız. Ancak bunun yerine Alman Hukuku'ndaki fiili sözleşme teorisi iç hukuk mevzuatımıza yansıtılabilirdi. Fiili sözleşme teorisinde, ehliyet eksikliği veya kanuna aykırılık vb. gibi hükümsüzlük sebeplerinin mevcudiyeti halinde edim yerine getirildiği takdirde bir fiili sözleşme ilişkisinin ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Bu görüşe göre örneğin, şekil eksikliği nedeniyle geçersiz hale gelen sözleşmelerde kişinin işverenin çalışma alanına sosyal olarak temas etmesi sonucunda fiili sözleşme ilişkisinin ortaya çıktığını kabul eder.[160] Sosyal temas kavramı, Alman Hukuku'nda arada sözleşme ilişkisi bulunmadığı hallerde ortaya çıkan ifa yükümlülüğünü açıklamakta kullanılmaktadır.[161] Sosyal temastan kaynaklanan fiili sözleşme ilişkileri görüşü, somut olayın özelliği gereğince ifa görevinin herhangi bir sözleşmenin kurulamamasına ve bu nedenle ilgili kişilerin zarara sebebiyet veren davranışlarının mevcut olmayan sözleşmenin geriye etkili olmaması nedeniyle klasik sözleşmeden doğan sorumluluk kapsamına sokulamaması durumlarında ortaya çıkar.[162] Dikkat edilmesi gereken nokta, irade beyanı olmaksızın meydana gelebileceği gibi[163], irade beyanı mevcut olup da sözleşme ilişkisinin kurulması açısından ve sözleşme içeriği açısından belirleyici bir anlam ifade etmediği hallerde de meydana gelebilmesidir.[164] Haupt'a göre bunun gibi durumlarda yapılması gereken, bu olayların kendilerine has yapıları kabul edilerek sözleşme hukukuna göre bir yargıya varmak, herhangi bir sözleşme ilişkisi kurulmadan sözleşme ilişkisinin varlığını kabul etmektir.[165] Tipik bir şekilde ilgili kişiler arasında meydana gelen özel sosyal ilişki, yani "sosyal temas", bu kişileri birbirleri için sadece "üçüncü kişi" olma niteliğinden sıyırarak bunlar arasında bir bağlantı kurmakta ve sosyal temas durumundaki bu kişiler arasında meydana gelen zararın tazmini konusunda haksız fiil sorumluluğuna kıyasla, sözleşmeden doğan sorumluluk kurallarının uygulanması daha adil, daha uygun olarak ortaya çıkmaktadır.[166] İşçiyi koruyucu bir hukuk dalı olması nedeniyle İş Hukuku, mutlak butlan gibi ağır bir yaptırımın işçi aleyhine sonuçlar doğurması tehlikesi karşısında bu ilkeden ayrılarak, butlana kadar geçen kısım için iş sözleşmesini geçerli saymak en doğru yol olacaktır.[167]

[159] SARACEL, s. 114.
[160] EREN, s. 310.
[161] ERBAŞ, C. Gökhan: "Alman Hukukunda Sosyal Temas Kavramı", ERÜHFD, C. 7. S. 3-4, 2012, s. 123.
[162] ERBAŞ, s. 124.
[163] AYRANCI, Hasan: *"Sözleşme Kurma Zorunluluğu",* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. *52*, S.3, 2003, s. 232.
[164] ERBAŞ, s. 124.
[165] ERBAŞ, s. 125.
[166] ERBAŞ, s. 125.
[167] GÜVEN /AYDIN, s. 122-123.

İşte tam olarak bu kapsamda, işçinin gerek yaşı ve gerekse cinsiyeti nedeniyle yani kadın olmasının bir sonucu olarak herhangi bir işte öngörülen yasağa rağmen çalışan kişi, yasağa rağmen çalıştırıldığında yine de o işyerinin işçisi sayılarak tüm işçilik haklarından yararlanır.[168] Batıl iş ilişkisiyle işçinin durumu, geçerli bir iş sözleşmesi durumundaki işçiyle aynı olup[169], hem kazandığı ücreti isteyebilecek hem de işverenin koruma ve gözetme yükümlülüğünden kaynaklanan bir iş kazasına uğradıysa haksız fiil yoluna değil[170], sözleşmeye aykırılık nedeniyle talepte bulunacaktır.[171] Ayrıca İş Kanunu m. 104 uyarınca bu yasaklara uymayan işveren vekili ya da işverene idari para cezası verilmektedir.

SONUÇ

Doktrinde ileri sürülen ve bizim de katıldığımız bazı görüşlere göre çalışma hayatında kadınların korunması gereken en önemli durum gebelik ve doğum dönemleridir. Yalnızca bu durumlara dayalı olarak kadınların bazı işlerde çalışamayacakları ya da eskisi kadar uzun saatlerle çalışamayacakları düşünülmelidir. Bu düzenlemeler, biyolojik farklılıkları nedeniyle kadının ve ailesinin çalışma hayatında mağdur edilmesini önler. Bu bağlamda eşit haklara sahip olma ilkesinin amacı çalışma yaşamında kadınların erkeklerle eşit imkana ve konuma sahip olmalarını sağlamak olduğuna göre, yalnızca kadın cinsine özgü biyolojik nitelikler sebebiyle kadının mağdur duruma düşmesi, kendisinin ve bebeğinin sağlığını tehlikeye attığı gibi gelecek neslin sağlığını da tehlikeye atacağından, işçinin hamilelik ile bağdaşmaz işlerde çalışması kabul edilemez. İşte bu noktada kadın cinsiyetine özgü biyolojik farklılık, hukuki korumayı haklı kılacaktır. Ancak bunlar haricinde, tıbbi olarak gerekliliği kanıtlanmayan basmakalıp düşüncelerle kadınların belli başlı işlerden yasaklanması kabul edilmemelidir. Hamilelik ve doğum durumlarına dayalı olarak koruma sağlanırken, bu korumanın kadınların istihdamını olumsuz yönde etkileyecek, kadınların anılan nedenlere dayalı olarak çalışma hayatından çekilmesini kolaylaştıracak bir dereceye de gelinmemelidir. Sonuç olarak, hamilelik ya da doğum durumunda sağlanan koruma da, tıbbi gereklere dayalı ve sadece anılan dönemlerdeki sağlık durumunun gerektirdiği kadar olmalı, bunun ötesine geçmemelidir. Hukukumuzda, kadınların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılamayacağına ilişkin "Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği", isabetli olarak ilga edilmiştir. Bunun yerine nispeten dar kapsamlı olan Ağır ve Tehlikeli İşler Tebliği getirilmiştir. Günümüzde gece çalışmalarına ilişkin yasaklar, isabetli bir biçimde artık tüm kadınlara değil, spesifik olarak hamile ve emziren kadınların sağlıklarının korunmasına yönelmiştir.

---

[168] DEMİRCİOĞLU/CENTEL/KAPLAN, s. 93.

[169] Nitekim, TBK m. 394'e göre de: "Geçersizliği sonradan anlaşılan hizmet sözleşmesi, hizmet ilişkisi ortadan kaldırılıncaya kadar, geçerli bir hizmet sözleşmesinin bütün hüküm ve sonuçlarını doğurur". Ayrıca Yargıtay'ın 1958 yılında konuyla ilgili verdiği içtihadı birleştirme kararı, oldukça yol gösterici olmuştur. Yargıtay, kararında herhangi bir işte çalışması yasak olan kişinin yasağa rağmen çalıştırılması halinde butlan sebebini taraflardan birisi ileri sürünceye kadar işçi sayılacağını ve sosyal sigorta yasalarının tanıdığı haklardan yararlanacağını belirterek, bu kural bağlayıcı hale gelmiştir (YİBK., 18.6.1958 E. 1957/20, K. 1958/9).

[170] Yine çalıştırma yasaklarının işçiyi koruma borcunun bir parçası olmasından hareketle türlerinin kaynağını bu borcun yerine getirilmemesinden alacağı açıktır ve böylelikle bir çalıştırma yasağına aykırı bir şekilde kişiyi istihdam eden yahut izin verilmediği halde işçinin işini değiştiren işveren ortaya çıkabilecek iş kazası veya meslek hastalığı sonucunu istememekle birlikte bu sonucun ortaya çıkmasını engelleyecek şartları sağlamadığı için ihmal ve tedbirsizlik derecesinde kusurlu olacaktır (ÇELİK/CANİKLİOĞLU/CANBOLAT, s. 395; EVREN, s. 146).

[171] TUNÇOMAĞ/CENTEL, s. 93.

Ancak genel anlamda tüm kadın işçileri muhteviyatına alan sınırlamalar da bulunmaktadır. Hukukumuzda çalıştırma yasakları, esas olarak işverene yönelik olarak kaleme alınmıştır. Buradan yapılacak çıkarım, işçiyi koruma amacıyla getirilen bu düzenlemelerin işçinin aleyhine sonuçlar doğurmaması gerektiğidir. Aksi takdirde amaca aykırı düşecektir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve AB ülkelerinin güncel yaklaşımı, bu yasakların kaldırılması yönündedir. Kaldı ki, birçok ILO Sözleşmesi bu nedenle lağvedilmiş, birçok ülke de zamanında onayladığı sözleşmelerden çekilmiştir. Bunun sebebi, teknolojik gelişmelerin günden güne aynı kalmaması sonucunda çalışma hayatının da buna paralel biçimde değişerek gelişmesi, temel hak ve özgürlüklerin genişleyerek sınırlamaların azalması, eski düzenlemelerin güncel ihtiyaçlara daha fazla cevap verememesidir. Önemle altını çizmek gerekir ki, gebe kadın işçilerle alakalı olarak hem annenin hem bebeğin korunması hem de kamu sağlığının muhafaza edilmesi amacıyla risk teşkil eden işlerde yasaklama veya sınırlama yapılması, eşitlik ilkesine aykırılık olarak değerlendirilmemelidir. Biz de, daha elverişli iş sağlığı ve güvenliği önlemleri getirildiği takdirde çalıştırma yasaklarının büyük bir çoğunluğunun kaldırılabileceği, tüm kadınlar için genelleme yapılarak sözleşme serbestisinin aşırı derecede sınırlandırılmasının doğru olmadığı ancak gebelik ve analık halinde kadınların korunması gerekliliğinin tartışmasız olduğu, bu yasakların teknolojik gelişmeler dikkate alınarak ihtiyaçlara göre güncellenmesi gerektiği sonucuna varmış bulunmaktayız.

KAYNAKLAR

ALTAN, Ömer Zühtü: "Kadın İşçiler ve Türkiye'de Kadın İşçilerin 1475 Sayılı İş Kanunu ile Korunması", Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1980, Eskişehir.

ARISOY, Alper / DEMİR, Nesrin: "Avrupa Birliği Sosyal Hukuku'nda Ayrımcılıkla Mücadele Kapsamında Kadın Erkek Eşitliği", Ege Akademik Bakış Dergisi, C. 7, S. 2, 2007/7, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/557119, s. 707-725.

ARSLAN ERTÜRK, Arzu: "Kadın İşçilerin Çalışma Şartlarına İlişkin Türk İş Mevzuatının Öngördüğü Düzenlemelere Genel Bir Bakış", MÜHF Dergisi, C.23, S.1, 2017, erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/331996, erişim tarihi: 03.04.2019, s. 345-369.

ASTARLI, Muhittin: "İş Hukukunda Çalışma Süreleri", Turhan Kitabevi, 2008, Ankara.

AYRANCI, Hasan: "Sözleşme Kurma Zorunluluğu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S.3, 2003, s. 229-252.

BACAK, Bünyamin / YİĞİT, Yusuf : "Türk İş Hukukunda Kadın İşçilerin Çalışma Koşullarına İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi, C. 9, S.2, 2007, erişim adresi: http://www.kamu-is.org.tr, e.t.:02.11.2019, s. 1-31.

BAKIRCI, Kadriye: "Çalışma Hakkı Açısından Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?", Toprak İşveren Dergisi, S. 101, 2014, s. 1-5. (Kadınlar Eşit Vatandaşlar Mıdır?)

BAKIRCI, Kadriye: "Uluslararası Hukuk, AB ve ABD Hukuku İle Karşılaştırmalı İş Hukukunda Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı İlkesinin İstisnaları ve Objektif Haklı Nedenler", Seçkin Yayınları, 2012, Ankara. (Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı)

BAŞALP, Nilgün: "Sorumsuzluk Anlaşmaları", İstanbul Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2009, İstanbul.

BAYCIK, Gaye: "İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Açısından Maden İşçileri", Yetkin Yayınları, birinci bası, 2006, Ankara.

BAYTEKİN, İnci: "İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku'nda Kadın İşçilerin Hakları", Bahçeşehir Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, 2018, İstanbul, erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/, erişim tarihi, 02.04.2019.

BOLCAN, Aybike Elif: "Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Türk Çalışma Mevzuatında Kadın", Çalışma ve Toplum Dergisi, S. 24, 2010/1, erişim adresi: http://calismatoplum.org/sayi24/bolcan.pdf, erişim tarihi: 15.04.2019, s. 253-276.

CENGİZ, İştar: "Kadın İşçilerin Hamilelik ve Analık Durumlarının İş Sözleşmesine Etkisi", Kamu-İş Dergisi, C. 10, S. 4, 2009, s. 21-53. (Hamilelik ve Analık)

CİVAN, Orhan Ersun: "İş Sağlığı ve Güvenliğinde Özel Politika Gerektiren Gruplar", Ankara Barosu Dergisi, 2017/4, s. 205-290.

ÇAMCI, Seda: Türk İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Kapsamında Gebe ve Yeni Doğum Yapmış Kadın İşçilerin Korunması", Maltepe Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019, İstanbul.

ÇELİK, Nuri / CANİKLİOĞLU, Nurşen / CANBOLAT, Talat: "İş Hukuku Dersleri", Beta Yayıncılık, yenilenmiş otuzikinci bası, 2019, İstanbul.

DEDEOĞLU, Saniye: "Eşitlik mi Ayrımcılık mı? Türkiye'de Sosyal Devlet ve Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2009/2, s. 41-54.

DEMİRCİOĞLU, A. Murat / CENTEL,Tankut / KAPLAN, Hasan Ali: "İş Hukuku", Beta Yayınları, gözden geçirilmiş ve yenilenmiş yirminci bası, 2019, İstanbul.

DOĞAN YENİSEY, Kübra: "İş Hukukunun Emredici Yapısı", Beta Yayınevi, 2014, İstanbul.

EKONOMİ, Münir: Ferdi İş Hukuku, C. 1, Teknik Üniversite Matbaası, 1976, İstanbul. (İş Hukuku)

ERBAŞ, C. Gökhan: "Alman Hukukunda Sosyal Temas Kavramı", ERÜHFD, C. 7. S. 3-4, 2012, s. 121-133.

ERDOĞAN, Çağla: "İş Hukuku ve Toplumsal Cinsiyet", Hukuk ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları, Seçkin Yayınevi, güncellenmiş ikinci bası, 2019, Ankara, s. 433-506.

ESTREICHER, Samuel / HARPER, Michael C.: "Cases And Materials On Employment Discrimination And Employmet Law", West Group Co., 2000, St. Paul/USA.

EVREN, Öcal Kemal: "Çalıştırma ve Başka İş Gördürme Yasakları", Çalışma ve Toplum Dergisi, C.4, S.15, 2007, erişim adresi: http://www.calismatoplum.org/sayi15/Evren.pdf, e.t. : 05.04.2019, s. 117-150.

FETTAH, Melek: "İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Kadın İşçilerin Korunması", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2006, İstanbul.

GEMALMAZ, Mehmet Semih: "Kadınlara Karşı Her Biçimiyle Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi: Çekinceler Sorunu Işığında Haklar Analizi", İÜHFM, C. LXIX, S. l-2, 2011, s. 141-240.

GÖKÇEK KARACA, Nuray: "Gazetecinin Basın İş Kanunu'ndan Doğan Hakları ve Sorumlulukları", Legal Yayınevi, 2010, İstanbul.

GÖKÇEOĞLU BALCI, Şebnem: "Koruma mı Dışlama mı?: Çalışma Mevzuatımızda Kadını Koruyucu Kimi Düzenlemelerin Kadın İstihdamı ve AB Normları Açısından Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum Dergisi, S.54, C. 3, 2017, erişim adresi: http://www.calismatoplum.org/sayi54/balci.pdf, erişim tarihi: 04.04.2019, s. 1263-1298.

GRAUE, Bettina: Arbeitsrecht, Hrsg.: Peter Wedde, Bund Verlag, 3. Auflage, 2013.

ILO FINAL REPORTS, Report of the Committee of Experts, Report III (1B)-2001-Final remarks-En.doc, "The prohibition of women's night work in industry: Current thinking and practice" Erişim adresi: https://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc89/pdf/rep-iii-1b-fr.pdf, e.t.: 02.11.2019.

İSPİR, Zeynep: "Bir İnsan Hakları Sorunu Olarak Cinsiyete Dayalı Ekonomik Ayrımcılık", Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 2016, erişim adresi: http://dergipark.gov.tr/download/article-file/398545, erişim tarihi: 15.04.2019, s. 165-197.

KARAAHMETOĞLU, Atanur: "İş Hukuku Açısından Kadınların Gece Postalarında (Vardiyasında) Çalışması", Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), C. 7, S. 6, 2020, s. 381-399.

KOLOĞLU, Hikmet: İş Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Medya Sektöründe Çalışan Kadının Durumu", "Türk Kadınının Seçme ve Seçilme Hakkı", Türk Hukuku'nda Kadın-Temel Kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler ve Uygulama, Edt: ÖZTÜRK, Necla / YARAR, Güven / ARSLAN, Şule, Adalet Yayınevi, birinci bası, 2017, Ankara, s. 89-104.

KÖKKILINÇ, Ayşe Gül: "İş Hukukunun Uluslararası Kaynakları Işığında Kadın İşçilerin Korunması", Legal Yayıncılık, birinci bası, 2013, İstanbul.

KÖSEOĞLU, Ali Cengiz: "Türk İş Hukuku'nda Analık", İş ve Hayat Dergisi, C. 2, S. 4, 2016, s. 97-124.

KURT, Resul: "Türk İş Hukukunda Kadın Çalışanların Hakları", Mali Çözüm Dergisi, S. 146, 2018, erişim adresi: http://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/MALI_COZUM/MALICOZUM146.pdf#page=60, erişim tarihi: 06.04.2019, s. 60 vd.

MOLLAMAHMUTOĞLU, Hamdi / ASTARLI, Muhittin / BAYSAL, Ulaş: "İş Hukuku Ders Kitabı", Lykeion Yayınları, güncellenmiş üçüncü bası, birinci cilt, 2019, Ankara.

MÜLAYİM, Baki Oğuz: "Avrupa Birliği'nin 2003/88/EC Sayılı Yönergesi Kapsamında Turizm, Özel Güvenlik ve Sağlık Hizmeti Yürütülen İşlerde Gece Çalışma Süresine Dair Düzenlemenin Değerlendirilmesi", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2017, 133-150. (2003/88/EC. Sayılı Yönerge)

MÜLAYİM, Baki Oğuz: "İş Hukukunda Gece Döneminde Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2017, s. 97-112. (Gece Döneminde Fazla Çalışma)

MÜLAYİM, Baki Oğuz: "İş Hukukunda Kadın İşçilerin Gece Çalışması", KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 1, 2017, s. 103-132. (Kadın İşçilerin Gece Çalışması)

NAZLI, Seçkin: "Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemelerinin İş Hukukuna Etkileri", Seçkin Yayınevi, birinci bası, 2015, Ankara. (Anayasanın Çalışma Hak ve Özgürlüğüne İlişkin Düzenlemeleri)

OĞUZ, Özgür: "Türk İş Hukuku'nda Kadın Çalışanları Koruyucu Düzenlemeler", TBB Dergisi, C. 134, S. 1748, 2018, erişim adresi: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-134-1748, erişim tarihi: 02.04.2019, s. 567-586.

OĞUZMAN, M. Kemal: "Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatına Göre Hizmet 'İş' Akdinin Feshi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Doktora Tezi, İsmail Akgün Matbaası, 1955, İstanbul. (Fesih)

ONARAN YÜKSEL, Melek: "Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk İş Hukukunda Kadın-Erkek Eşitliği", Beta Yayınevi, birinci bası, 2000, İstanbul.

ÖZTÜRK, Necla: "Türk Hukuku'nda Kadına İlişkin Başlıca Düzenlemeler: Geçmişten Günümüze Genel Bakış", Türk Hukuku'nda Kadın-Temel Kanunlar, Uluslararası Sözleşmeler ve Uygulama, Edt: ÖZTÜRK, Necla / YARAR, Güven / ARSLAN, Şule, Adalet Yayınevi, birinci bası, 2017, Ankara, s. 1-40.

ÖZYURT, Vuslat: "Gece Çalışması ve Postalar Halinde Çalışma", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, C. 5, S. 19, 2008, s. 919-955.

PARLAK BÖRÜ, Şafak: "Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu", TBB Dergisi, Özel Sayı, 2017, s. 43-64.

SARACEL, Nüket: "Gece Çalışması ve Türk İş Hukukunda Gece Çalışmasının Düzenlenme Esasları" Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1987, Eskişehir.

SARAÇ, Coşkun: "Analık Halinde Çalıştırma Yasağı", Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, Beta Basım, İstanbul 2011, s. 1881-1894.

SCHLACHTER, Monika: "Erfurter Kommentar zum Arbeitsrecht", Edt.: Rudi MÜLLER –GLÖGE/Ulrich PREIS/Ingrid SCHMIDT, 19. Aufl., 2019, MuSchG § 2.

SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "Bireysel İş Hukuku", Gazi Kitabevi, yenilenmiş onuncu bası, 2019, Ankara. (İş Hukuku)

SENYEN KAPLAN, Emine: "İsviçre ve Türk İş Hukukunda Kadın İşçinin Hamilelik ve Analık Durumundaki Ücret ve İzin Hakkı" Prof. Dr. Seyfullah EDİS'e Armağan, 2000, İzmir. (Ücret ve İzin Hakkı).

SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "İşverenin Hukuki Sorumluluğu (Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından)", Kadıoğlu Matbaası, 1992, Ankara. (İşverenin Hukuki Sorumluluğu)

SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "Kadın İşçilerin Çalışması Yasak İşler ile Çalışma Süresine İlişkin Yasak ve Sınırlamalar", II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu, TBB Yayınları, C. 2, 2019, Ankara. (Tebliğ)

SENYEN KAPLAN, Emine: "Türk İş Hukuku ile Uluslararası Sözleşmeler ve Mukayeseli İş Hukuku Açısından Kadın İşçinin İş İlişkisinden Doğan Hakları ve Korunması", Yayınlanmış Profesörlük Takdim Eseri, Sözkesen Matbaacılık, Ankara, 1999. (Kadın Hakları)

SENYEN KAPLAN, Emine Tuncay: "Türk İş Hukukunda Kadın İşçinin İş İlişkisinde Çalışmasının Yasak Olduğu İşler, İş Süreleri ve İş Şartları", Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar", Ankara 2003. (Kadın İşçinin Çalışmasının Yasak Olduğu İşler)

SOYSAL, Tamer: "Uluslararası Sözleşmeler Işığında 4857 Sayılı İş Kanunu'nda Kadın İşçiyi Koruyan Hükümler", Kamu-İş, C. 8, S. 4, 2006, Ankara, s. 1-48.

SÜRAL, Nurhan: "Torba Kanunun Çalışan Kadınlara Dair Hükümleri", Sicil İş Hukuku Dergisi, S. 21, 2011, s. 5-14.

SÜRAL, Nurhan: "Türkiye'de Kadın İstihdamı: Fırsatlar, Engeller ve Hukuki Çerçeve", DEÜHFD Prof. Dr. M. Polat SOYER'e Armağan I, C. 15, Özel Sayı, 2014, İzmir, erişim adresi: http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream /handle /20.500.12397/ 2128/ 11-nurhansural.pdf?sequence=1, erişim adresi: 05.04.2019, s. 279-309.

SÜZEK, Sarper: "İş Hukuku", Beta Yayınları, yenilenmiş onaltıncı bası, 2018, İstanbul. (İş Hukuku)

TAŞKENT, Savaş / KURT, Dilek: "Uluslararası düzenlemeler çerçevesinde Türk iş mevzuatında kadın işçinin korunması", Çalışma ve Toplum Dergisi, C.0, S. 40, 2014, erişim adresi: https://trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRZME9UQTJOZz09, erişim tarihi: 05.04.2019, s. 29-50.

TUNCAY, Aziz Can: "İş Hukuku'nda Eşit Davranma İlkesi", Fakülteler Matbaası,1982, İstanbul.

TUNÇOMAĞ, Kenan / CENTEL, Tankut: "İş Hukukunun Esasları", Beta Yayınları, dokuzuncu bası, 2018, İstanbul.

URHANOĞLU CENGİZ, İştar: "Protection Of Women Workers In Pregnancy And Maternity Status In The Context Of Council Directive 92/85/EEC Of 19 October 1992", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 15, S. 2, 2011, s. 59-80. (Pregnancy And Maternity)

UŞAN, Fatih: "Working Conditions of Women Workers in The Turkish Labour Law", A Comparative Study Of Women Issues, 2018, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=X797DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA25&dq=fatih+u%C5%9Fan&ots=dipDfYa0hi&sig=M8WPmDuS26Bbn-iXQURSONoc8A0&redir_esc=y#v=onepage&q=fatih%20u%C5%9Fan&f=false, s. 25-37.

YEMİŞKEN, Elçin: "Türk İş Hukukunda Kadın İşçilerin Korunması", Bahçeşehir Üniversitesi SBE Özel Hukuk Yüksek Lisans Tezi, 2018, İstanbul.

YILDIZ, Gaye Burcu: "İşverenin Eşit İşlem Yapma Borcu", Yetkin Yayınları, birinci bası, 2008, Ankara.

YUVALI, Ertuğrul: "İşçinin Kişisel Özellikleri Bakımından İşverenin Eşit Davranma Borcu", Turhan Kitabevi, birinci bası, 2012, Ankara. (Eşit Davranma Borcu)

YUVALI, Ertuğrul: "4857 sayılı İş Kanunu'nun ve İlgili Mevzuatın Kadın İşçiler İle İlgili Hükümlerine Genel Bir Bakış", TBB Dergisi, C.106, S.1270, 2013, erişim tarihi: 01.04.2019, erişim adresi: http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-106-1270, s. 93-114. (makale)

WOOD, Johnny: "104 Countries Have Laws That Prevent Women From Working in Some Jobs", World Ekonomik Forum (erişim adresi:https://www.weforum.org/agenda/2018/08/104-countries-have-laws-that-prevent-women-from-working-in-some-jobs/, e.t.:27.11.2019)

Yararlanılan İnternet Siteleri

www.deltur.cec.eu.int/_webpub/documents/FactSheets/ABVEKadin.pdf.
www.europa.eu/employment_social/gender_equality/framework/strategy_en.html.
www.ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/key_documents/turkey_en.pdf.
www.echr.coe.int/Eng/Press/2002/june/Willisjudepress.htm.
www.dw.com/tr/kad%C4%B1n-i%C5%9F%C3%A7ilere-gece-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fma-yasa%C4%9F%C4%B1-25-y%C4%B1l-%C3%B6nce-kald%C4%B1r%C4%B1ld%C4%B1/a-37299894.
www.ilo.org.
www.jurix.com.
www.kazanci.com.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN AND POLITICS: PROBLEMS-SUGGESTIONS

Doç. Dr. Ali Fuat Gökçe
Gaziantep Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-6484-8305

ABSTRACT

Individuals must participate in politics in order to express themselves in politics. Although there are differences among individuals in their request to participate in politics, in general, there are material and moral interests. The political participation appears in the narrow sense of voting in elections. However, it is not just the exercise of the right to vote. Rather, it is defined as operating in all legal organizations that are political in pre-election periods. In this context, there are non-governmental organizations, political parties. Although non-governmental organizations are considered as a political participation mechanism, political parties are the best possible way in political participation to be effective and continuous. Political parties are considered as one of the indispensable facts of democracy in many countries today. According to Maurice Duverger, structure and types of political parties are called as “elite-based parties” and “mass-based parties”. Besides this classical definition, Neuman is called the political parties as “a party of individual repsresentation and party of social representation”. Nowadays, Heywood is called the political parties as “constituonal and revolutionary party” and “left and right party”. Most of these distinctions are based on party ideologies, member and supporter forms. Also, nowadays, according to Otto Kircheimer, there are a request to get everyone together at the party which is called “catch all party”

Regardless of the type of political party, the party needs supporters, members and voters. The main problem of political participation is the determining who will be the individuals who will participate in politics and which age group and how and in what way. In general, adult males dominate political parties. The other groups are women and youth. Today, especially in Turkey, there are active missions of "Women’s Branches" and "Youth Branches " in the form of intra-party subsidiaries. Additionally, women and youth can find a limited number of places in the parliamentary election lists of the parties and methods called quota application are used with the decisions of adult men. However, these organizations and active participation and limited participation in elections are not enough for women and youth. Because, these organizations do not have the right to vote in the decision-making mechanisms of all organizations of political parties from the bottom to up. In this study, it is aimed to determine, explain and propose a suggestions to the problems in women's political participation. The hypothesis of the study is that subsidiaries such as women's branches are not sufficient for women to be effective in politics. Another hypothesis is that the quota for women is not a democratic practice. This work will be carried out on two hypotheses. And, The situation of women in political parties in Turkey will be discussed by comparing quota practices in democratic and non-democratic countries, Documentary analysis will be done by applying historical and descriptive research methods.

Keywords: Woman, Politics, Political Participation

INTRODUCTION

Politics, together with all its features and functions, is an indispensable phenomenon of every moment of daily life. It is possible to see all members of society in their daily lives in the political area. People exist in the political sphere in different ways. It is possible to see the problems of the city and country that is discussed in the visual and print media or social media environment, as well as the conversations in which the problems of the city or country and the solution seeking is discussed in a circle of friends. However, politics is power struggle through public and private realm and non-governmental organizations. The individual is the subject of politics in the public and private realm or for power struggle. Individuals' requests for political participation occur in different ways. The majority of individuals participating in politics are adult males. The political participation of women and young men depends on the declaration of intension of adult men. Women and young men participate in politics into Women and Youth Branches of a subsidiary of the political parties in Turkey. Women's branches and youth branches do not have any authority and influence on the decision-making bodies of political parties. They are the organizations of political party organizations used for propaganda purposes in the area. Although women and youth are in decision-making bodies, they are not at a sufficient level. Political parties take measures to increase the participation of women and youth in political party organizations. Some countries or parties apply 'Quotas'. In some countries, they provide political participation depending on the declaration of intension of the party officials without making any legal regulation. These two approaches contain contradictions within themselves. In line with these contradictions, the aim of the study is to identify and explain the problems that arise in women's political participation and to present solution suggestions. The hypothesis of the study is that women's branches are not sufficient for women to be active in politics. Another hypothesis is that the quota for women is not a democratic practice. In the study, to be carried out on these two hypotheses, firstly, political participation and political parties will be briefly explained as theoretically. Then, by determining the problems in women's political participation, quota practices in democratic and non-democratic countries will be compared. And, the situation of women in political party organizations in Turkey will be discussed. Documentary analysis will be done by applying historical and descriptive research methods.

1. POLITICAL PARTICIPATION

Political participation is an issue related to the political culture of societies. Political culture is the reactions, attitudes and behaviors to political events of individuals who form a society.[1] Every society has its own political culture. Even, It is possible to come across different political cultures in different regions of the countries. The dynamic structure of societies, education, health, technological developments provide the change of political culture. In Almond and Verba's work entitled Civic Culture (1963), political culture is defined as "participant political culture ", "subject political culture " and "parochial political culture".[2] Political participation is very high in participant political culture and individuals are actively involved in decision-making mechanisms. Individuals are passive in subject political culture.

[1] Gökçe, Ali Fuat, Siyaset Bilimi Kavram ve Tanımlar, (Nobel Yayınevi, Ankara, 2021), s. 72
[2] Heywood, Andrew, Siyaset, (BB101 Yayınları, İstanbul, 2018), s. 266

Individuals follow political events but believe that politics is the work of "elders" and "educated children".[3] In the parochial political culture, the sense of citizenship is quite weak and individuals are not willing and capable of political participation. They are not aware of the political structures. Even, political structures and developments do not concern him much, he is indifferent to political events.[4] It is possible to state that there are differences when evaluating from macro level to micro level within this distinction. At the macro level, such as in Turkey, there are different political culture of the towns and villages depending on geographical features. However, when individuals are considered at the micro level, it is seen that there is a differentiation depending on gender and age. While there are gender differences in the political participation of women and men, there are also differences in age between young men and adult men. It is possible to examine these two issues under the private factors of political participation. Apart from personal factors, it is also possible to examine under social factors including the type of society, family, group membership, profession and status. [5] Within the scope of the main subject of the study, political participation should be considered in line with private factors among these factors. Before explaining the gender factor, it would be appropriate to define political participation. There are differences in content regarding the definition of political participation.[6] Among the reasons for this, it is possible to state that political participation behaviour emerges in different ways in both developing and developed societies. Another reason is the evaluation of political participation among the authors in terms of purpose and practice.[7] Despite these differences, it is possible to define political participation as the attitudes and behaviours of individuals against all kinds of political, economic and social decisions that concern themselves, the country, the state and society. The political participation appears in the narrow sense of voting in elections. However, individuals' attitudes and behaviours, reactions, opinions and even actions against all kinds of political events and political decisions are also evaluated within the scope of political participation.[8] Within the scope of the gender factor, it is seen that the distinction between men and women are quite effective in political participation. It is observed that women participate in politics less than men. Depending on the political culture, it can be stated that women have less political participation in subject political culture and parochial political culture. This issue, which can be explained as rural and urban or traditional and modern societies, shows the level of political participation of women. Women's marital status, employment status, education level and age are very important factors in political participation. It is seen that women with a high level of education, who have a profession and work, participate in politics at all levels without being affected by their husbands.[9]

[3] Oktay, Cemil, Siyaset Bilimi İncelemeleri, (Alfa Yayınları, İstanbul, 2014), s. 226
[4] Gökçe, Ali Fuat, Siyaset Bilimi Kavram ve Tanımlar, s. 74
[5] Baykal, Deniz, Siyasal Katılma, (AÜSBF Yayınları, 1970), s. 33
[6] Gökçe, A. F., Özdemirci, İ., Ceylan, İ. H., Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2017/2, Sayı:27, s.289-319
[7] Lamprianou, I. Contemporary Political Participation Research: A Critical Assessment. K. N. Demetriou içinde, Democracy in Transition, Political Participation in the European Union (s. 21-42). (Verlag Berlin Heidelberg: Sipringer. Berlin, 2013). S.22
[8] Kapani, Münci, Politika Bilimine Giriş, (BB Yayınları, İstanbul, 2017), s. 144
[9] Tekeli, Şirin, Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, (Birikim Yayınları, İstanbul, 1981), s. 128

Issues such as family, home, kinship, child-rearing, which are defined specific to women and not related to the outside world, and qualifications that do not predict a professional success affect women's political participation.[10] The prejudice that women have a lower social and economic status compared to men, and that women are less active in organizational behaviour due to reasons such as less use of mass media than men, less interest in political events, less care, and less information. reduces effectiveness in participating. In addition, the family and home roles attributed to women prevent them from assuming an active external role such as political participation.[11] Despite these negativities, it is observed that women's participation in the political area has increased. In the period from the acquisition of the right to vote in elections, women have made great progress in the political field. Since Mary Wollstonecraft, it has been observed that women have achieved what they want to achieve in the liberal approach, the priority among liberal and radical forms of feminist ideology. However, apart from voting in elections, considering political participation as a man's job in many societies restrain women for entering the decision-making mechanism. It is possible to say that there is an opinion that allows women to work but does not accept it in the decision-making mechanism. In many societies, it is seen that women are less included in the decision-making bodies of political parties. The presence of women's branches that are subsidiaries of political parties does not indicate that women are active in political participation.[12]

2. POLITICAL PARTIES

Political parties are groups of people established with the aim of seizing power or being a partner in power. If he cannot seize power, as opposition parties, they aim to control and influence power.[13] Political parties need to be organized at the country level and need members and voters to achieve their goals. Therefore, the human is the most important factor for political parties.[14] Political parties carry out activities and statements in various ways in order to attract the human factor to their side. Maurice Duverger had made the distinction and theoretical explanation about the human factor in the organizational structure of political parties. Duverger had separated and explained groups of people in political parties as members, militants, voters and supporters.[15] Voters do not announce the party that they vote and do not express political opinions, but supporters do both. In order to become a supporter, it is necessary to attend the party's meetings, read its newspapers and magazines, meet and exchange ideas with other supporters. The main element that separates the supporters from the members is the registration and dues to the party. Militants, on the other hand, are active members, participate in the party's propaganda activities, work on behalf of the party in campaigns, attend meetings and pay their dues regularly. Although the dues payment is valid for the members, there is a regular payment for the militants. In the party, they do daily chores such as assistant.[16]

[10] Gökçe, Ali Fuat, Siyaset Bilimi Kavram ve Tanımlar, s. 74
[11] A.g.e, 83
[12] Gökçe, A. F, Dölek, E., Siyasi Partilerin Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Gençler: Gaziantep İli Örneği, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), C. 5 S. 7 (2018), s. 132
[13] Öztekin, Ali, Siyaset Bilimine Giriş, (Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013), s. 95
[14] Payaslıoğlu, Arif, Siyasal Partiler, (AÜSBF Yayınları, Ankara, 1952), s. 10
[15] Duverger, Maurice, Siyasal Partiler, (Çev: Ergun Özbudun), (Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1986), s. 38
[16] Gökçe, Ali Fuat, Siyaset Bilimi Kavram ve Tanımlar, s. 101

In this distinction, the qualifications of those in the party are explained. Apart from this, the organizational structure of the party is also important. Parties are organized in a certain hierarchy from the bottom up. It is not possible to say this hierarchical organization for Duverger's elite-based parties. It is possible to talk about this form of organization in other party types other than elite-based parties. In Turkey, political parties are composed of province and county organizations and central organization. In addition, there is neighbourhood organization on the basis of district organizations. Each party determines the form of organization in its party constitution. In addition to these organizations, political parties form subsidiary organizations called Women's Branches and Youth Branches. Women and youth usually work in these subsidiaries of the party. It is also possible to see women and youth in the main organizations of the party. However, the dominant ones in these basic organizations are usually adult males. The decision-making bodies of political parties are the basic organizations. Women's branches and youth branches do not have a decision-making role.[17] Members of women's branches and youth branches are often used to make propaganda on the ground before and during the election period. This status and role that given to women and youth is effective and important in terms of political participation. Through this mechanism, they seek to realize themselves in the political area. These mechanisms provide the answer to the question about why individuals participate in political participation. However, these roles are not effective as they are not in the decision-making bodies of political parties. While women's policies manifest as "Quota" in some countries and parties, in some countries they have been allow nature to take its course of political life without any regulation.

3. POLITICAL PARTICIPATION OF WOMEN, GENDER QUOTA, CASES

Theoretical explanations and problems regarding women's political participation have been explained above. These problems are tried to be solved in various ways. One of them is the gender quota application. The quota practice is to allocate a certain amount of space for women, youth or other disadvantaged groups by adding certain provisions to the election methods applied in determining the people and candidates to be elected to political decision-making bodies. The purpose of the gender quota is to increase the representation of women in the political arena and to ensure their greater participation in management and decision-making mechanisms.[18] In this way, it is tried to eliminate the inequality of opportunity and representation that arise for various reasons.[19] Quota practice is divided into three categories as "Voluntary party quotas", "Legislated candidate quotas" and "Legislated reserved seats ".[20]

[17] Gökçe, A. F, Dölek, E., Siyasi Partilerin Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Gençler: Gaziantep İli Örneği, s. 130

[18] Sallan Gül, S., Altındal, Y., "Türkiye Siyasetinin Eril Anatomisi: 2015 Seçimlerini Kota Uygulamaları Üzerinden Yeniden Düşünmek", Toplum ve Demokrasi, 9 (19-20), (Ocak-Aralık, 2015), s. 51-71.

[19] Gökçe, A.F., Dölek, E., 1991 Sonrası Türk Siyasetinde Kadın: TBMM Örneği, (12. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, 2018 Kırıkkale). s. 607

[20] Quotas, (2018), What Are Quotas? (Erişim Tarihi: 08.02.2021), https://www.idea.int/datatools/data/gender-quotas/quotas#different

Voluntary party quotas take place in the form of nominating a certain number and proportion of candidates in line with the announcement of the party leader and management or the decision taken by the party senior management during the election periods of political parties without being bound by any legal regulations at the country level. This number and rate may change every election period. There is no sanction for violation of this situation. This practice is generally seen in societies where a democratic culture is established and where gender equality is mostly practiced.[21] There is a constitutional or legal regulation in legislated candidate quotas. These issues can be specified in election laws or political parties' laws. Parties must obey this number or ratio. However, there are situations where women are not nominated from the eligible place despite the necessity. Although this is legally determined, it does not guaranteed election to women.[22] In the legislated reserved seats, a certain number of seats are reserved for women in the parliaments of the countries. In this way, women are represented in a certain number of parliaments. These seats reserved for women in the parliament are distributed to the parties and the parties nominate as many women as the number of seats allocated to them. There may be women who cannot be elected and enter the parliament despite being nominated in this method.[23] Voluntary party quota increases women's political participation at the end of a long process, depending on the society's approach to gender equality and the development of democratic political culture. Voluntary party quota first started in 1975 in Norway. After Norway, voluntary quotas were applied in Denmark in 1985, Brazil in 1986, Austria in 1987, the Netherlands in 1987, Chile in 1988, Argentina in 1991 and Venezuela in 1998.[24] According to 2013 data of the Enstitute for Democracy and Electoral Assistance, voluntary quotas are applied in 37 countries. Those countries include Canada, Austria, Netherlands, Czech Republic, Luxembourg, South Africa, Switzerland, Hungary, Australia, Norway, Sweden, England, Mozambique, Germany, Malawi and Turkey.[25] These countries are democratic countries according to Freedoom House and The Economist data.[26],[27] Voluntary party quota is ideologically more common in left, centre-left parties such as the green, socialist and social democratic parties. In the 1970s and 1980s in Sweden, many political parties introduced a rule of not nominating women less than 40% and reached 39% of women in the 1988 elections.[28] Legislated reserved seats applied in 34 countries.

[21] Usal, O. Z., Bir İnsan Hakkı Olarak Kadının Siyasal Hayata Katılımı: Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durum ve Türkiye, (Basılmamış Doktora Tezi) (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, İstanbul, 2010). s. 121
[22] Gökçe, A.F., Dölek, E., 1991 Sonrası Türk Siyasetinde Kadın: TBMM Örneği, s. 608
[23] Usal, O. Z., Bir İnsan Hakkı Olarak Kadının Siyasal Hayata Katılımı: Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durum ve Türkiye, s. 122
[24] Kang, Alice, "Studying Oil, Islam, and Women as if Political Institutions Mattered" Faculty Publications: Political Science. 42. (2009). S. 562, (Erişim Tarihi: 02.02.2021), http://digitalcommons.unl.edu/poliscifacpub/42
[25] Dahlerup, D., Hilal, Z., Kalandadze, N., Nhundu, R. K. (2013), Atlas of Electoral Gender Quotas, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Stocholm, s. 27, (Erişim Tarihi: 02.02.2021), https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/atlas
[26] Freedomhouse. (2018). Methodology. New York: Fredom House, https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology.
[27] Economist, T. (2018). Democracy Index 2018: Mee Too? London: The Economist Intelligence Unit.
[28] Gökçe, A.F., Dölek, E., 1991 Sonrası Türk Siyasetinde Kadın: TBMM Örneği, s. 608

These countries include countries such as Niger, Bangladesh, China, India, Rwanda, Saudi Arabia, Kenya, Libya, Tanzania, Afghanistan, Somalia, Taiwan, Kosovo, Haiti, Albania, Iraq, Jordan, and Sudan. These countries are in the status of non-democratic countries according to Freedom House and The Economist data. This method involves the allocation of a certain number of seats to women, as in Saudi Arabia (20%) and China (22%), or a certain number of seats for women, as in Bangladesh.[29] Legislated candidate quota applies in 59 countries. These countries are Albania, Argentina, Bosnia and Herzegovina, Brazil, France, Spain, Italy, Ireland, North Macedonia, Colombia, Peru, Uruguay, Kyrgyzstan, Congo Republic, Senegal, Angola, Poland, Serbia, Panama, Paraguay, Mexico and Greece. According to Freedom House and The Economist data, these countries include democratic countries such as France, Italy, Spain and Ireland, while there are also hybrid regimes such as Colombia, Peru and Mexico. In addition, non-democratic countries, especially between African and Asian countries, are included in this group. While Albania, Brazil 30%, Greece 33%, Bosnia and Herzegovina 40%, Ecuador 50% apply quotas, Italy applies different quotas in each region. In Brazil, while there are legal regulations for the Lower House and State Legislature, there is no legal arrangement for the Senate. There are constitutional and legal regulations in Ecuador and Greece. Constitutional regulation generally emphasizes gender equality in political parties and movements, decision-making mechanisms, elected offices and
public appointments. There is no number for quota application in the constitutions. In line with the regulation in the Constitution, quotas are determined in election laws.[30] Gender quota is generally applied in terms of representation in parliament. 220 of the 709 deputies in the parliament in Germany because of the 2017 elections are women. In Britain, 209 of 650 deputies in parliament are women. 228 of the 577 deputies in France are women. Among the 14th Term 300 deputies in Greece, 56 are women. 70 of 169 deputies in Norway are women. 158 of the 349 deputies in Sweden are women. In Turkey in 2007, 50 women deputies, in 2011, 79 women deputies, 98 women deputies in the general elections on June 7, 2015, 81 women deputies in the general elections on November 1, 2015, took place in Parliament. In the general elections held in 2018, 101 of the 600 deputies are women. In the distribution of female MPs of the 27th Term (last term) of the TBMM according to parties.

54 of the 289 deputies in the Justice and Development Party are women,
17 of the 135 deputies in the Republican People's Party are women,
23 of the 56 deputies in the Peoples' Democracy Party are women,
4 of the 48 deputies in the Nationalist Movement Party are women,
2 of the 37 deputies in IYI Party are women,
There is only 1 female deputies in the Party of Democratic Regions.

[29] Dahlerup, D., Hilal, Z., Kalandadze, N., Nhundu, R. K., Atlas of Electoral Gender Quotas, s. 27
[30] Gökçe, A.F., Dölek, E., 1991 Sonrası Türk Siyasetinde Kadın: TBMM Örneği, s. 608

Political participation of women should not be seen only as a deputy. Apart from the deputies and women's branches, it is also important that women take part in the decision-making bodies of the provincial and district organizations of the parties. According to the data of 2015, only 3 of the 30 members in the Provincial Board of Directors of the Justice and Development Party in Kilis province are women. Only 2 of the 21 members in the Provincial Board of Directors of the Nationalist Movement Party are women. There are no women among the 20 members of the Provincial Board of the Republican People's Party. There is only 1 woman in the 9-person Provincial Board of the Peoples' Democratic Party.[31] Examining the provincial administrations of political parties with groups in the Turkish Grand National Assembly in Gaziantep province, 12 of 50 members of the Justice and Development Party are women, 8 of 25 members of the Republican People's Party are women, 7 of 33 members of the Nationalist Movement Party are women, 6 of the 20 members in the Democracy Party are women.[32]

4. CONCLUSION

The political participation of women takes place in a limited situation in line with the reasons stated in the study. Women's political participation is realized with an emphasis on organizations such as women's branches in Turkey. However, this is not enough. Because women's branches are not among the decision-making bodies of party organizations. If it is accepted that approximately half of the population of the country is women, the political participation of women should also be close to this rate. There are two methods of achieving this. The first is that women fight according to the free competition method under the same conditions as men, and the second is that women are given positive discrimination and gender quota is applied to them. The recognition that women are at a disadvantage compared to men in various ways prevents women from competing according to the free competition method. Therefore, a gender quota is introduced by applying positive discrimination. The gender quota is applied to the parliaments of the countries with the three methods mentioned above. The hypothesis of the study that "the practice of women's quota is not a democratic practice" is confirmed when compared with the data of organizations measuring democracy in countries that apply these three methods. As can be seen from these data, it is seen that Voluntary party quota is more common in democratic countries. Although there are democratic countries such as Poland, Portugal, Spain, Argentina, Italy and Greece among 59 countries that apply constitutional and legal gender quotas, the majority of them are partially democratic or non-democratic. There are 34 countries in legislated reserved seats. Among them, there is no country with the status of a democratic country. Countries with the status of partially democratic or non-democratic countries. The hypothesis of the study that “subsidiary organizations such as women's branches are not sufficient for women to be active in politics” is confirmed due to the small number of women's party organizations in decision-making bodies and the duties and status of women's branches. In the provinces, the situation of women in party administration was explained through two provinces.

[31]Gökçe, A.F., Tunç, A., Erayman, H., Yaş ve Cinsiyetin Siyasi Parti Yönetimlerine Yansıması: Kilis Kent Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (Kayfor 13 Bildiri Kitabı), Konya, s. 708-711
[32] Gökçe, A. F, Dölek, E., Siyasi Partilerin Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Gençler: Gaziantep İli Örneği, s. 131

81 provinces are not included in order not to increase the volume of the study. However, there is a similar situation in other provinces. As a result, to ensure more political participation of women, democratic political culture should be developed, women should have more places in the decision-making bodies of political parties and be in appropriate places in the parliamentary lists. Legislated candidate quotas should continue until the democratic political culture is settled in the societies, and the voluntary quota should be applied after the democratic political culture is embedded in the society.

REFERENCES

Baykal, Deniz, (1970). Siyasal Katılma, (AÜSBF Yayınları, 1970).

Dahlerup, D., Hilal, Z., Kalandadze, N., Nhundu, R. K. (2013), Atlas of Electoral Gender Quotas, International Institute for Democracy and Electoral Assistance, Stocholm. (Erişim Tarihi: 02.02.2021).

Duverger, Maurice, (1986). Siyasal Partiler, (Çev: Ergun Özbudun), Bilgi Yayınevi, İstanbul,

Economist, T. (2018). Democracy Index 2018: Mee Too? London: The Economist Intelligence Unit.

Freedomhouse, (2018). Methodology. New York: Fredom House, https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/methodology.

Gökçe, A.F., Tunç, A., Erayman, H., (2015). Yaş ve Cinsiyetin Siyasi Parti Yönetimlerine Yansıması: Kilis Kent Örneği, Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri. Kayfor 13 Bildiri Kitabı, Konya.

Gökçe, A. F., Özdemirci, İ., Ceylan, İ. H., (2017). Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:27.

Gökçe, A. F, Dölek, E., (2018) Siyasi Partilerin Karar Alma Süreçlerinde Kadınlar ve Gençler: Gaziantep İli Örneği, Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), C. 5 S.7.

Gökçe, A.F., Dölek, E., (2018). 1991 Sonrası Türk Siyasetinde Kadın: TBMM Örneği, (12. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kırıkkale.

Gökçe, Ali Fuat, (2021). Siyaset Bilimi Kavram ve Tanımlar, Nobel Yayınevi, Ankara.

Heywood, Andrew, (2018). Siyaset, BB101 Yayınları, İstanbul.

Kang, Alice, (2009). "Studying Oil, Islam, and Women as if Political Institutions Mattered" Faculty Publications: Political Science. 42. (2009). S. 562, (Erişim Tarihi: 02.02.2021), http://digitalcommons.unl.edu/poliscifacpub/42

Kapani, Münci,(2017). Politika Bilimine Giriş, BB Yayınları, İstanbul.

Lamprianou, I. (2013). Contemporary Political Participation Research: A Critical Assessment. K. N. Demetriou içinde, Democracy in Transition, Political Participation in the European Union Verlag Berlin Heidelberg: Sipringer. Berlin.

Oktay, Cemil, (2014). Siyaset Bilimi İncelemeleri, Alfa Yayınları, İstanbul.

Öztekin, Ali, (2013). Siyaset Bilimine Giriş, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Payaslıoğlu, Arif, (1952). Siyasal Partiler, AÜSBF Yayınları, Ankara.

Quotas, (2018), What Are Quotas? (Erişim Tarihi: 08.02.2021), https://www.idea.int/datatools/data/gender-quotas/quotas#different

Sallan Gül, S., (2015). Altındal, Y., "Türkiye Siyasetinin Eril Anatomisi: 2015 Seçimlerini Kota Uygulamaları Üzerinden Yeniden Düşünmek", Toplum ve Demokrasi, 9 (19-20).

Tekeli, Şirin, (1981). Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, (Birikim Yayınları, İstanbul.

Usal, O. Z., (2010). Bir İnsan Hakkı Olarak Kadının Siyasal Hayata Katılımı: Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durum ve Türkiye, (Basılmamış Doktora Tezi) (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı, İstanbul.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ADDITIVE ASPECTS OF WOMEN IN PANDEMIC: AN ECOFEMINIST PERSPECTIVE

Asst. Prof. Mrs. Kalpana SINGH
Ranchi University, University Department of Economics

Background

Numerous women gendered consequences have been on the rise over the past few months as a result of the corona Virus pandemic As a result, ecofeminist perspectives have been on the rise as most scholars and researchers from different fields dig deep to investigate the phenomena while women's right activist seeks to fulfil their feminist visions. Apart from articles, more institutional statements have been propelled by different organizations to shed light on the effects of the pandemic on women and the extent they are made to go in society. Without downplaying the existence of most data pointing on how men are most likely to be affected by the COVID-19 pandemic, deep investigations show how females are affected in diverse ways to males beyond the outbreak itself (WHO, 2020). These differences result from relationships which predispose the female genders on a disadvantaged position across the global communities as well as unequalled gender roles and norms. This paper seeks to identify the ecofeminist role played by women during the COVID-19 pandemic. The corona Virus Pandemic has advanced the risk of social injustices particularly those linked to gender inequalities. The consequences of the pandemic not only rests on the gender-based paid labor but also exploits cheap labour which is provided by women and girls across the globe. Recently, the medical journal entitled the "The Lancet" which was published to shed light on the gendered impact of the coronavirus pandemic brought to the understanding of everyone that women and girls are not only bearing the greater percentage of the impacts of the global crisis today but are also most likely to do so in the days to come. Among these outcomes are humanitarian emergencies as well as sexualized and domestic violence linked to compulsory lockdowns which confine women and girls indoors thus leaving them vulnerable to their abusers. The impacts of the crisis are even worse for the females living in less affluent counties, those living in displaced regions and those facing other crisis. For instance, closure of schools in societies where girl's education is not valued is likely to increase the level school dropouts among girls which in turn will put them at a greater risk of child marriage, early pregnancies and sexual violence.

Ecofeminism

Females and nature are linked in a variety of ways including their reproductive roles, discrimination and biological status (Gaard, 2017)**.** Among the approaches used to assess the link between nature and gender through an examination of gender differences in attitudes and believes, religion, culture, iconography in the environment is known as ecofeminism. Broadly defined, ecofeminism is both a movement, a philosophy and a theory combining feminist concerns with ecological concerns and considers both as outcomes of male gender domination. The representatives of the school of thought assert that the feminist perspective of ecology addresses the parallels between genders, thus leaving no dominant groups within the society.

Therefore, ecological feminism (ecofeminism) stresses on how women and nature are treated by the male-centred community. Sollund (2013) asserts that by assessing the impact of gender categories, ecofeminism seeks to shed light on the way by which women and nature face injustice resulting from social norms or practice. Moreover, the theory also contends that these social norms results to an incomplete view of the globe thus the need for upholding alternative views of the world which would recognize the link between humanity and the natural world emphasize on the sacred nature of the earth and value all the life on the earth surface. To these notions, ecological feminism not only emphasizes the dependency existing between women and nature but also adds to the environmental commitment. Gaard (2017) reports that when compared to nature, women are found to occupy the same position since most cultures look at them as passive entities, thus they are predisposed to several social inequalities and subjects of violence. This is also in agreement with the World Health Organization (2020) report which poised that the COVD-19 could lead to sexualized violence and attacks for women and girls irrespective of their geographical locations, especially for racialized and migrant women who are already living with some form of discrimination. This comes as a result of the xenophobic convictions on the risk of the spread of the virus to other communities through movement from one place to another or certain groups of people being more likely to import the virus. Since they lack any other alternative, most domestic workers have no other choice but to continue working. Notably, most of these domestic workers who are often let at the mercies of their employers and that put them at the risk of contracting the virus as they live day by day are migrant women and youthful girls.

Definition of terms

Ecofeminism- Also referred to as ecological feminism, ecofeminism is a subset of feminism that seeks to assess the relationship between women and nature and regards feminist and ecological concerns as consequences of male dominance within the community. COVID-19) - This is a newly discovered infectious disease caused by the novel coronavirus. The pandemic poses a threat across global countries (Sollund, 2013).

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADIN İSTİHDAMININ EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNE ETKİLERİ: TÜRKİYE ÜZERİNE EKONOMETRİK BİR ANALİZ

Esin Esra ŞAHİN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, SBE, İktisat, YL
ORCID: 0000-0001-8452-5004

Prof. Dr. Okyay UÇAN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0001-5221-4682

ÖZET
Günümüzde istihdam artışını sağlayabilmek ülke ekonomilerinin başlıca amaçlarını oluşturmaktadır. İstihdam artışının gerçekleştirilmesinde ise özellikle kadınların işgücüne katılmaları önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların işgücüne katılma oranları hem toplumsal hem de iktisadi etkenlerden dolayı literatürde tartışılan önemli konular arasında yer almaktadır. Kadınların işgücüne katılmaları ve sosyal hayata dâhil olmaları sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınma için oldukça önem arz etmektedir. Ancak, Türkiye'de kadınların işgücüne katılımları erkeklere oranla epeyce düşük seviyelerde kalmaktadır. Kadınların işgücü piyasasına katılımlarını etkileyen faktörler ise temel olarak; eğitim düzeyi, medeni durum, boşanma oranı, yaş, doğurganlık oranı gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranının ekonomik büyümeye etkisi incelenmektedir. Bu amaçla Türkiye'ye ait 1990- 2019 dönemine ait veriler kullanılmaktadır. Çalışmada kullanılan veriler Dünya Bankası veri dağıtım sisteminden (WDI) elde edilmiştir. Türkiye'de kadın istihdam oranının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini tahmin etmek amacıyla zaman serisi yöntemi uygulanmıştır. Eş bütünleşme analizi ve VAR analizi yöntemi ile araştırılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre, kadınların işgücüne katılma oranından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişki saptanmıştır. Etki tepki analizi, varyans ayrıştırması analizleri ise çalışmayı desteklemektedir. Kadınların işgücüne katılımındaki artış ekonomik büyüme üzerinde de bir artışa yol açmaktadır.
Anahtar Kelimeler: Kadınların işgücüne katılım oranı; Ekonomik büyüme; Türkiye ekonomisi.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE EFFECTS OF WOMEN'S EMPLOYMENT ON ECONOMIC GROWTH: AN ECONOMETRIC ANALYSIS ON TURKEY

ABSTRACT

Currently, providing employment growth is the main goal of the country's economies. In the realization of employment growth, especially women's participation in the labor force is an important element. Women's labor force participation rates are among the important issues discussed in the literature due to both social and economic factors. Women's participation in the labor force and participation in social life is very important for sustainable economic growth and development. However, women's labor force participation in Turkey remains at quite low levels compared to men. Factors affecting women's participation in the labor market are mainly due to factors such as education level, marital status, divorce rate, age, fertility rate. In this study, the effect of women's labor force participation rate on economic growth in Turkey is examined. For this purpose, data belonging to Turkey for the period 1990 - 2019 is used. The data used in the study was obtained from the World Bank data distribution system (WDI). In order to estimate the impact of the female employment rate on economic growth in Turkey, the time series method has been applied. According to the results obtained in the study, which was investigated by the method of co-integration analysis and VAR analysis, a one-way causal relationship between women's labor force participation rate and economic growth was determined. Effect response analysis and variance analysis support the study. The increase in women's labor force participation has also led to an increase in economic growth.
Keywords: Female labor force participation; Economic growth; Turkey economy.

1.GİRİŞ

Günümüzde istihdam artışını sağlayabilmek ülke ekonomilerinin başlıca amaçlarını oluşturmaktadır. İstihdam artışının gerçekleştirilmesinde ise özellikle kadınların işgücüne katılmaları önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların işgücüne katılma oranları hem toplumsal hem de iktisadi etkenlerden dolayı literatürde tartışılan önemli konular arasında yer almaktadır. Kadınların iş hayatına girmeleri sosyal ve kültürel yaşamla daha çok iç içe olmasını sağlayacak ve kadın istihdamında meydana gelen artışlar ise ekonomik büyümeye olumlu yönde etki etmesi açısından oldukça önem arz edeceği düşünülmektedir. Türkiye'de ise kadınların iş gücüne katılım oranı erkeklere göre daha az olduğu göze çarpmaktadır. Bunun nedeni kadınların işgücü piyasasına katılımını etkileyen faktörlerdir. Kadının eğitim durumu, medeni durumu, yaşı, doğurganlık oranı işgücünde aktif olarak yer almasını engelleyen durumlardandır. Kadın istihdamını etkileyen en temel faktörlerden biri eğitim durumudur. Üniversite mezunu olan kadınların işgücüne katılma oranları, ilkokul mezunu olan kadınlara göre daha yüksektir. Nitelikli eğitim, kadının iş gücü piyasasına girişini sağlayan gerekli faktörlerden birisidir. Bir diğer faktör ise medeni durumdur. Bekâr kadınların evli kadınlara göre işgücüne katılım oranları daha yüksektir. Ayrıca kadınların yaş ve doğurganlık oranları da işgücüne katılmasını engelleyen diğer faktörlerdendir. Türkiye'deki toplumsal algı evi erkeğin geçindirdiği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Kadına biçilen rol ise ev işi, çocuk bakımı gibi işleri üstlenmektir. Oysa kadının beceri ve yetenekleri ne kadar gelişir ve üretkenliğini ne kadar çok kullanma imkânı artarsa bir ülke o kadar gelişmektedir.

Kadınların işgücüne katılmaları istihdamın artmasına, yoksulluğun azaltılmasına, hayat standartlarını iyileştirmeye ve kadının ekonomik özgürlüğüne kavuşmasına imkân tanıyacaktır. Türkiye'de kadın istihdamında artışların yaşanması, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçekleşmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Türkiye nüfusunun yarısını kadın nüfusu oluşturmaktadır, bu yönden düşünüldüğünde kadın istihdamının artırılması ülke ekonomisini ve birçok makroekonomik değişkeni pozitif yönde etkileyeceği beklenmektedir. Çalışmanın amacı, Türkiye'de ekonomik büyüme ile kadın istihdamı değişkenleri arasındaki ilişkinin yönünü tespit etmektir. Çalışmanın birinci bölümü olan giriş kısmında kadın istihdamı ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Türkiye'de kadınların işgücüne katılımlarında etkili olan unsurlar ile ilgili kavramsal çerçeve üzerinde durulmuş, üçüncü bölümde konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, dördüncü bölümde değişkenlere ait ekonometrik analiz yapılarak ilişkilerin yönü ve etkileri incelenmiş olup, son olarak beşinci bölümde sonuç ve önerilere değinilerek çalışma tamamlanmıştır.

2.Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımlarında Etkili Olan Unsurlar İle İlgili Kavramsal Çerçeve

Kadınların işgücüne katılmalarında birçok etken önemli olmaktadır. Yapılan literatür çalışmaları ışığında bu etkenlerin neler olduğuna teorik çerçevede değinilecektir. Kadınların işgücüne katılım oranlarını eğitim düzeyi, medeni durum, boşanma oranı, doğurganlık oranı, ücretsiz aile işçiliği vs. etkileyen faktörler olduğu gibi kadınların iş gücüne katılımları ekonomik büyüme üzerinde de etkili olmaktadır. Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları erkeklere oranla daha azdır. Bir diğer ifadeyle, kadınının annelik özelliği ile düşünülmesi, ataerkil bir dayatma neticesinde kadınların işgücünde aktif olarak rol almalarının önüne geçmekte ve de olumsuz bir etki yaratmaktadır (Kasa ve Alptekin, 2015:10). Eğitim düzeyinin kadın istihdamı üzerinde anlamlı bir etkisi olması beklenilen bir durumdur. İşgücünün vasıflı düzeye gelmesinde etkili olan eğitim düzeyi, beşeri sermaye denildiğinde eğitim üzerine yoğunlaşmaktadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılma oranı artmaktadır, bundan dolayı eğitim durumu ile istihdam doğru orantılıdır (Serel ve Özdemir, 2017:136). Kırsal alanlarda yaşayan kadınların eğitim seviyesi kentsel alanlarda yaşayan kadınların eğitim seviyesinden çok daha düşüktür. Bunun nedeni kentsel alanlarda yaşayan kadınların gerek teknolojiye ulaşabilmeleri gerek sosyal-kültürel anlamda kendilerini geliştirebilmeleri gerekse de eğitim imkânlarından yararlanabilme olanakları daha gelişmiştir. Bu yüzden kentlerde yaşayan kadınların kırsal kesimlerde yaşayan kadınlara göre işgücüne katılma oranları daha yüksektir. Avrupa'daki ülkelere oranla Türkiye'de evlilik daha olağan bir durumdur. Kadınların medeni durumu işgücüne katılmalarında önemli bir faktördür. Kırsal bölgelerde yaşayan bekâr kadınların sayısı nispeten kentsel bölgelerde yaşayan bekâr kadınların sayısına göre daha azdır (Kasa, Alptekin, 2015:9). Yapılan çalışmalarda daha çok kadınların işgücüne katılımlarının boşanmaya neden olduğu düşünülür ancak daha çok boşanma olasılığı arttıkça kadınların işgücüne katılma oranlarında artış görülmektedir. Kadınların işgücüne katılmalarını etkileyen bir diğer unsur ise doğurganlık oranıdır. Doğum oranı artışı kadınların çocuklarını büyütmek için ihtiyacı olan süreyi artırmakta ve bu da işgücüne katılımlarına olumsuz yönde etki etmektedir. Doğum oranı ile kadın istihdamı arasındaki ilişkinin negatif olduğu varsayılmaktadır. Çocuksuz kadınlar çocuğu olan annelere kıyasla işlerinde daha fazla çalışmaktadırlar. Türkiye'de kadınların çoğunluğu ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Özellikle kırsal alanlarda yaşayan kadınlar kentsel alanlarda yaşayan kadınlara göre daha çok ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Bunun yanı sıra temizlik ve mutfak işleri, çocuk bakımı gibi günlük ev işleri ev hanımları tarafından ücret karşılığı olmadan üstlenildiği için ekonomik büyüme içinde bulunmamaktadır (Serel ve Özdemir, 2017:135).

3.Literatür Taraması

Berber ve Eser (2008) çalışmalarında, Türkiye için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yararlanarak, kadın istihdamını bölge ve sektörlere göre analiz etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, 2002 yılına kadar çalışan kadın sayısı yükselirken bu yıldan itibaren azalma eğilime girmiştir. En yoğun tarım sektöründe artış yaşanırken söz konusu artış sanayi ve hizmetler sektöründe de yoğunlaşmıştır. Ayrıca, ücretli ve yevmiyeli çalışan kadın sayısı ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadın sayısını geçmiş ve doğu bölgesine göre batı bölgelerinde çalışan kadın sayısının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kızılgöl (2012) çalışmasında, Türkiye için TÜİK'in hane halkı bütçe anketinden elde edilen verilerle 2002-2008 dönemi için kadınların işgücüne katılım oranlarında hangi etmenlerin etkili olabileceğini araştırmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre, eğitim düzeyi ve bağımlılık oranı arttıkça kadınların işgücüne katılma oranının artacağı sonucuna ulaşmıştır. Kızılgöl ayrıca, evli kadınların yaşı ilerledikçe işgücüne katılma oranlarının azalacağını tam tersine, bekâr kadınların işgücüne katılma oranlarının artacağını gözlemlemiştir. Bunun yanı sıra, oturduğu hanenin mülkiyetine sahip olan bekâr kadınların işgücüne katılımı daha az iken, evli kadınlar için bu durum beklenilen neticeyi vermemiştir. Üçler ve Kızılkaya (2014) çalışmalarında, Türkiye'de Düzey 1 kapsamında 12 bölgeye ait, kadın istihdamının boşanma ve doğurganlık üzerindeki ilişkisini tespit etmişlerdir. 2004-2013 dönemi yıllık verileri ışığında eş bütünleşme testlerinin yanı sıra Panel DOLS ve Panel FMOLS testleri kullanılarak yapmış oldukları çalışmanın sonucuna göre, Türkiye'de kadın istihdamındaki artış, boşanma oranı üzerinde olumlu etki bırakırken, doğurganlığa olumsuz yönde etki bırakmaktadır. Kılıç ve Öztürk (2014) inceledikleri çalışmalarında, Türkiye için hane halkı bütçe anketlerinden faydalanılarak, 2002-2008 dönemi verileri ışığında yapmış oldukları çalışmalarının analiz sonucuna göre, eğitim düzeyi ile kadınların istihdam oranı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuş olup, eğitim seviyesinin kadınların istihdam oranları üzerinde önemli bir etkisi olduğu yönündedir. Bunun yanı sıra, medeni durum, cinsiyet ayrımcılığı, iktisadi kaynaklar ve yerleşim alanları (kırsal-kentsel) söz konusu enstrümanı (kadınların işgücüne katılma oranı) etkileyen en önemli etmenlerden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kasa ve Alptekin (2015) çalışmalarında, kadınların eğitim seviyeleri ile işgücüne katılım oranlarının iktisadi büyüme üzerindeki ilişkisini doğrulamak için VAR analizi yapmışlardır. Türkiye için 2000-2013 dönemi yıllarına ait verileri kullandıkları çalışmanın ampirik sonuçları, Türkiye'de eğitim seviyelerine göre kadınların işgücüne katılmaları ile iktisadi büyüme arasında anlamlı ve pozitif bir etki olduğu yönündedir. Akgeyik (2017) çalışmasında, Türkiye için, 2007-2016 dönemi verileri ile yaptığı çalışmanın analiz sonucunda, eğitim seviyesi ile kadınların işgücüne katılım oranı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Doğurganlık oranı azaldıkça kadınların işgücüne katılma oranlarında bir artış yaşanırken, boşanma sayısı arttıkça işgücüne katılma oranının artış gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, evlilik yaşının ilerlemesi ise kadınların işgücü edinmesini etkileyen başa bir etmen olduğunu savunmuştur. Dücan ve Polat (2017) inceledikleri çalışmalarında, OECD ülkeleri için 2007-2014 dönemini analize dâhil etmişlerdir.

Kadınların işgücüne katılım oranları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi doğrulamak için panel veri test tekniğini yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre, kadın-erkek işgücüne katılım oranındaki artış eğilimlerinin ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etki ettiği yönünde ve bu etki G7 ülkeleri için OECD ülkelerine oranla daha fazladır. Serel ve Özdemir (2017) çalışmalarında, kadınların işgücüne katılım oranı ile kadın işsizlik oranının ekonomik büyüme üzerindeki etkisini tespit etmeye çalışmışlardır. Türkiye için 2000:1-2013:4 dönemlerini ADF ve PP birim kök analizi yardımıyla incelemişlerdir. Çalışmalarının sonucuna göre, kadın istihdamı ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı söz konusu iken, kadın işsizlik oranını ile ekonomik büyüme arasında negatif yönlü bir ilişki gözlemlemişlerdir. Bir diğer ifadeyle, kadın işsizlik oranındaki artış ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Zeren ve Savrul (2017) çalışmalarında, 1991-2014 dönemi verileri kullanılarak Türkiye için, kadın istihdamı ve ekonomik büyüme, işsizlik, kentleşme oranı arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çalışmalarında elde edilen sonuçlara göre, söz konusu değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişki çıktığı yönündedir. Ayrıca, ekonomik büyüme, işsizlik oranı ve kentleşme oranının, kadın istihdamını etkilen en önemli faktörler olduğunu savunmuşlardır. Pata (2018) çalışmasında, kadın istihdamı ve ekonomik büyüme ilişkisini araştırmıştır. 1988-2015 dönemi yıllık verileri kullanılarak Türkiye için analiz edilen çalışmadan elde edilen bulgulara göre, kadın istihdamından toplam ve hizmetler yaratılan GSYH'ye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Pata'ya göre, kadın istihdamının sanayi ve tarım sektörü ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Koç ve Şahpaz (2020) çalışmalarında, kadınların işgücüne katılma oranlarını tayin eden etkileri araştırmışlardır. Türkiye için 2004-2017 dönemi yıllık verileri kullanılmış olup, İBBS Düzey 2'de 26 bölge için dinamik panel veri analizine dayalı olan çalışmalarının deneysel bulgularına göre, GSYH, eğitim seviyesi ve boşanma oranının, kadınların işgücüne katılma oranı üzerinde anlamlı ve pozitif etkiler yarattığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, erkek işsizlik oranındaki artışlar, kadınların işgücüne katılma oranını azalmaktadır. Yani, söz konusu iki değişken arasında negatif bir ilişki vardır. Tütüncü ve Zengin (2020) çalışmalarında, E7 ülkeleri için 1991-2016 dönemi yıllık verilerini kullanarak kadın istihdamı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi tespit etmişlerdir. Yapmış oldukları çalışmanın ampirik bulgularına göre, analize dahil edilen ülkelerdeki değişkenler arasında pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bunun yanı sıra, Rusya, Çin ve Hindistan'da değişkenler arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisi bulunurken, Endonezya ve Türkiye'de kadın istihdamından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi ve Brezilya'da ekonomik büyümeden kadın istihdamına doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi bulmuşlardır. Meksika'da değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi anlamlı çıkmadığı yönündedir. Çalışma kapsamında yapılan literatür araştırmasında kadınların işgücüne katılımlarını etkileyen faktörler (medeni durum, yaş, doğurganlık, eğitim vb.) üzerine yoğunlaşan birçok çalışma bulunmaktadır. Kadın istihdamı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki son dönemlerde birçok araştırmacı tarafından incelenmektedir. Bu nedenle Türkiye için 1990-2019 dönemine ait yıllık veriler yardımıyla ve ekonometrik yöntemler kullanılarak söz konusu değişkenlerin incelenerek literatüre katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

4.Metodoloji, Veri ve Ekonometrik Uygulama

Bu çalışmada, Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranlarının ekonomik büyümeye etkisi incelenmektedir. Bu amaçla Türkiye için 1990- 2019 dönemine ait veriler kullanılmaktadır. Çalışmada kullanılan veriler Dünya Bankası veri dağıtım sisteminden (WDI) elde edilmiştir. Çalışmada tahmin edilen model:

$$lnGDP_t = \beta_0 + \beta_1 K\dot{I}O_t + \varepsilon_t$$

Tablo 1: Değişkenler ve Tanımlamaları

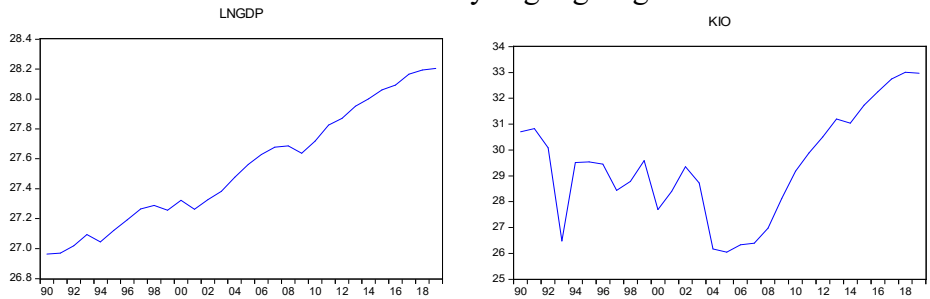
Değişkenler	Tanımlamaları
KİO	Kadınların İşgücüne Katılma Oranı
GDP	Ekonomik Büyüme

Çalışmada bağımlı değişken olarak ekonomik büyüme, bağımsız değişken olarak kadınların işgücüne katılma oranı analize dâhil edilmiştir. Çalışmada yıllık veriler kullanılmış olup, değişkenleri incelemek için zaman serisi analizi kullanılmıştır. Öncelikle serilerin seviyede durağan olup olmadıkları Augmented Dickey-Fuller (ADF) birim kök testi ile belirlenmiştir. Durağanlık testi sonucunda değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişkiyi belirleyebilmek için Johansen eş bütünleşme analizi yapılmıştır.

4.1.Birim Kök Testi

Çalışmada birim kök testini yapmak için değişkenlerin grafikleri incelenecek sonrasında Augmented Dickey Fuller (ADF) testi, ekonomik büyüme ve kadınların işgücüne katılım oranı değişkenlerine uygulanacaktır.

Tablo 2: Düzey değer grafiği

Çalışmada ekonomik büyüme bağımlı değişken, kadınların işgücüne katılımı ise bağımsız değişken olarak belirlenmiş olup birim kök içerip-içermedikleri test edilmiştir.

Tablo 3: ADF (Augmented Dickey Fuller) Birim Kök Testi

	DÜZEY			**BİRİNCİ FARKLAR**		
Değişkenler	**Adf Test İstatistiği**	**Olasılık Değeri**	**5 %**	**Adf Test İstatistiği**	**Olasılık Değeri**	**5 %**
GDP	-2,490029	0,3302	-3,574244	-3,108887	0,0031	-1,953381
KİO	-1,862641	0,6477	-4,309824	-5,878869	0,0000	-1,953381

Tablo 2'deki düzey değer grafiği incelendiğinde ekonomik büyümenin belli bir başlangıç noktasından başlayarak salınımlar içerdiği görülmektedir. Yani bağımlı değişken olan ekonomik büyüme trend ve intercept içermektedir. Tablo 3'te ise seviyede bakılan birim kök testi sonucunda büyümenin olasılık testi 0,3302 olarak tespit edilmiş ancak bu değer ise 0,05 değerinden daha büyük bir sayı olduğundan dolayı ho hipotezi reddedilemez ve seviyede birim kök içermekte olduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, ekonomik büyümenin ADF test istatistik değeri (-2,4900) %5 tablo değerinden (-3,5742) daha küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda büyüme değişkenine birinci farkında bakılmıştır. Olasılık değeri 0.003 ile 0,05 değerinden küçük, test istatistik değeri ise -3,1088 ile %5 tablo değerinden büyük çıkmış ve birim kök içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Kadınların işgücüne katılma oranının Tablo 2'deki grafiği incelendiğinde trend ve intercept içerdiği, belli bir başlangıç noktasından başlayarak dalgalanmalar yarattığı görülmektedir. Kadınların işgücüne katılma oranının seviyede birim kök içerip içermediği testi Tablo 3'te görülmektedir. ADF test istatistik değerinin %5 tablo değerinden küçük ve olasılık değeri (0,6477) 0,05 değerinden büyüktür. Bu durumda ho hipotezi reddedilemez, birim köke sahiptir ve seviyede durağan olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu değişkenin birinci farkına bakıldığında ise olasılık değeri 0,000 ile 0,05'ten küçük, ADF test istatistik değeri ise %5 tablo değerinden büyük olduğu sonucuna ulaşılarak, birim köke sahip olmadığı tespit edilmiştir. Birim kök test sonucuna göre ekonomik büyüme I(I) ve kadınların işgücüne katılım oranı I(1) olarak belirlenmiştir.

4.2.Eş bütünleşme Testi

Yapılan birim kök test sonucuna bakıldığında modele dâhil edilen değişkenlerin aynı derecede entegre olduklarını yani hem ekonomik büyümenin hem de kadın işgücü oranının birinci dereceden entegre olduklarını bu durumda ise eş bütünleşme analizinin yapılmasının uygun olacağı görülmektedir. Eş-bütünleşme analizinden önce gecikme uzunluğu kriterinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu ölçüm Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Gecikme uzunluğu kriteri

Gecikme Sayısı	**1**	**2**
Bilgi Kriterleri		
LR	136,9286*	4,410785
FPE	0,002518*	0,002782
AIC	-0,310356*	-0,216415
SC	-0,024883*	0,259373
HQ	-0,223084*	-0,070962

Gecikme uzunluğu kriterinde yaygın olarak Akaike (AIC) ve Schwarz (SC) bilgi kriteri istatistikleri dikkate alınmıştır. Tablo 4'te en uygun gecikme uzunluğu 1 olarak tespit edilmiştir. Eş bütünleşme testinin uygulanabilmesi için değişkenlerin seviyede durağan olmamaları aynı gecikmede ya da aynı seviyede entegre olmaları gerekmektedir.

Tablo 5: Johansen Eş bütünleşme testi

Sınırsız Eşbütünleşme Rank Testi (İz)

Eşbütünleşik ilişki sayısı	Özdeğer	İz istatistiği	Kritik değer (%5)	Olasılık değeri
Hiç	0,265787	8,685408	15,49471	0,3953
En fazla 1	0.001237	0,034654	3,841466	0,8523

İz testi, %5 seviyesinde eş bütünleşme olmadığını göstermektedir.

Sınırsız Eşbütünleşme Rank Testi (Maksimum Özdeğer)

Eşbütünleşik ilişki sayısı	Öz değer	Max - Özdeğer istatistiği	Kritik değer (%5)	Olasılık değeri
Hiç	0,265787	8,650754	14,26460	0,3164
En fazla 1	0,001237	0,034654	3,841466	0,8523

Maksimum özdeğer testi, %5 seviyesinde eş bütünleşme olmadığını göstermektedir.

Ho: Eş bütünleşme yoktur.
H1: Eş bütünleşme vardır.

Tablo 5'te yapılan Johansen eş-bütünleşme analizi sonucuna göre, iz testi sonucu için % 5 seviyesinde değişkenler arasında eş bütünleşme ilişkisinin olmadığı ve yine yapılan Maksimum öz değer testi sonucunda ise % 5 seviyesinde eş bütünleşme olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Değişkenler uzun dönemde birlikte hareket etmemektedirler. Bu durumda, söz konusu değişkenlerin farkları alınarak durağan hale getirilip VAR analizi yapılmıştır.

4.3.VAR Analizi

Kadınların işgücüne katılım oranı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki VAR analizinde kullanılan Granger nedensellik testi, Varyans ayrıştırması, Etki-tepki analizi ve Yapısal kırılma testleri ile belirlenecektir. Daha sonrasında herhangi bir problem olup olmadığını tespit edebilmek için otokorelasyon analizi, değişen varyans analizi ve normallik analizleri modele uygulanacaktır.

4.4.Granger Nedensellik Testi

Tablo 6'da kadın işgücüne katılma oranı ve ekonomik büyüme değişkenleri arasındaki nedensellik ilişkisini belirlemek için Granger nedensellik analizi yapılmıştır.

Tablo 6: Granger nedensellik analizi

H0	F İstatistiği	Olasılık	Sonuç
DKIO, DLNGDP'nin Granger Nedeni Değildir	4,72487	0,0394	RET
DLNGDP, DKIO'nun Granger Nedeni Değildir	0,06793	0,7965	REDDEDİLEMEZ

Tablo 6'da %5 anlamlılık düzeyine göre yapılan nedensellik analizine göre, (0,0394) olasılık değeri 0,05'ten küçük olduğu için kadınların işgücüne katılma oranı, ekonomik büyümenin granger nedeni değildir olan H0 hipotezi reddedilir ve kadınların işgücüne katılma oranı ekonomik büyümenin granger nedenidir sonucuna ulaşılır. Bir diğer ifadeyle kadınların işgücüne katılma oranından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.

4.5. Varyans Ayrıştırması Analizi

Varyans ayrıştırması ile değişkenlerin sapmalarındaki nedenler incelenmektedir. Değişkenlerin belli bir dönemdeki sapmalarında meydana gelen değişimin yüzde kaçının kendisinden ve diğer değişkenlerden kaynaklandığını gösterir.

Tablo 7: VAR Modelindeki Değişkenlerin Varyans Ayrıştırmaları

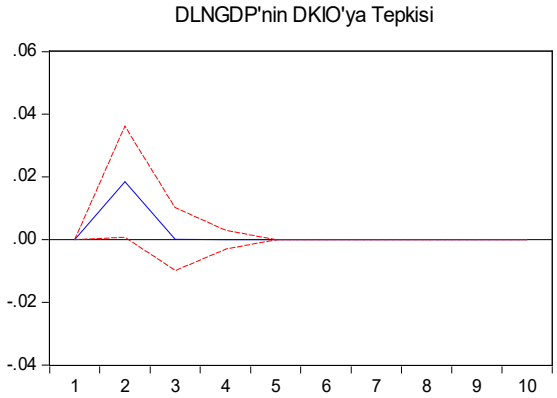
	DLNGDP'nin Varyans Ayrıştırması		**DKIO'nun Varyans Ayrıştırması**	
Dönem	**DLNGDP**	**DKIO**	**DLNGDP**	**DKIO**
1	100,0000	0,000000	22,12866	77,87134
2	84,16786	15,83214	21,74406	78,25594
3	84,16682	15,83318	21,74399	78,25601
4	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
5	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
6	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
7	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
8	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
9	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601
10	84,16680	15,83320	21,74399	78,25601

Tablo 7'deki 10 periyot dönemde incelenen varyans ayrıştırması sonucuna göre ekonomik büyümedeki değişimlerin büyük ölçüde kendisindeki değişimlerden etkilendiği görülmektedir. 10. dönem sonunda ekonomik büyüme %84,16 oranında en çok kendisinden etkilenmekle birlikte ikinci olarak en çok kadınların işgücüne katılma oranından etkilenmektedir. Kadınların işgücüne katılma oranı ise 10. dönem sonunda %78,25 oranında en çok kendisinden etkilenirken daha sonra 21,74 oranında ekonomik büyümeden etkilenmiştir.

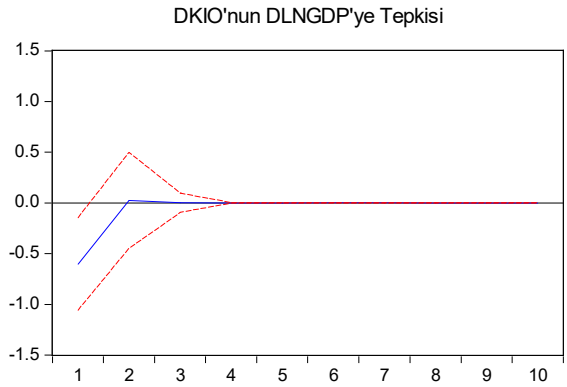
4.6.Etki Tepki Analizi

Modelde ele alınan değişkenlere 1 standart hatalık şok verildiğinde, verilen şok karşısında değişkenlerin verdiği tepkiler Etki- tepki analiziyle belirlenecektir.

Tablo 8: Etki – Tepki Analizi Sonuçları

Şekil: 1

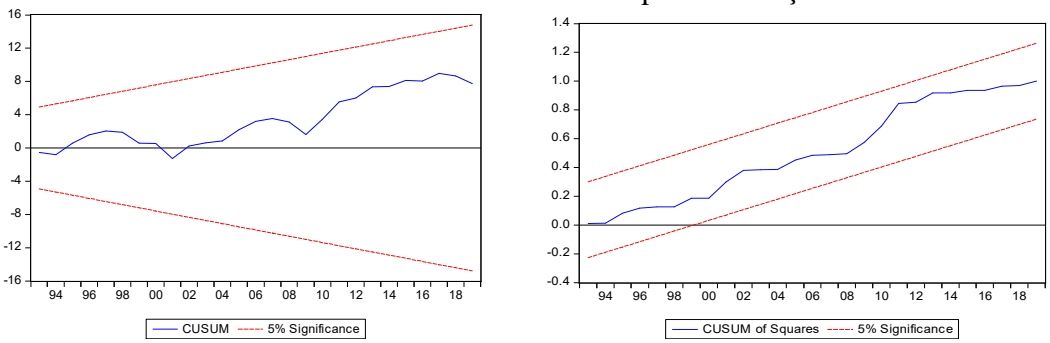
Şekil: 2

Tablo 9'da gösterilen şekil 1'de kadın işgücü oranının ekonomik büyümeye tepkisi gösterilmektedir. Kadın işgücü oranına bir standart hatalık şok uygulandığında ekonomik büyüme ikinci dönemin başına kadar artarak bir tepki vermiş, üçüncü dönem sonuna kadar ise bir azalma eğimi göstermiştir. Daha sonra dördüncü dönemden itibaren ortalamaya yakınsamaya başlamıştır. Şekil 2'deki ekonomik büyümeye bir standart hatalık şok verildiğinde ise kadın işgücüne katılma oranı negatif bir seyir izleyerek artış göstermiştir. Üçüncü dönemin ortalarında çok küçük bir miktar artış göstermiş ve daha sonra ortalamaya yakınsamaya başlamıştır.

4.7. Yapısal Kırılma Testi

Cusum ve cusum sq testi modelde %5 anlamlılık düzeyinde sınır çizgilerini göstermektedir.

Tablo 9: Cusum ve Cusum Sq Test Sonuçları

Tablo 9'daki cusum ve cusum sq test sonucuna göre, model bandı, sınır çizgilerinin arasında kaldığından dolayı yapısal kırılma mevcut değildir.

4.8. Otokorelasyon Testi

Birbirlerini izleyen hata terimlerinin arasında ilişki olması sonucu otokorelasyon problemini ortaya çıkarmaktadır. Hata terimlerinin rassal olduğu bilindiğinde otokorelasyon, bir problem olarak ortaya çıkmadır. Otokorelasyon probleminin olup olmadığını saptayabilmek için yapılan test Durbin Watson testidir.

Tablo 7: Otokorelasyon Sonuçları

Değişkenler	**Katsayı**	**Standart Hata**	**T- istatistik**	**Olasılık**
DKIO	-0,017378	0,006155	-2,823414	0,0088
C	0,044112	0,007402	5,959375	0,0000
R-Kare	0,227946			
Düzeltilmiş R-Kare	0,199352	**Ortalama bağımlı değişken**		0,042749
S. E. regresyon	0,039777	**SD. bağımlı değişken**		0,044454
Toplam Kare resid	0,042719	**Akaike bilgi kriteri**		-3,544600
Günlük olasılık	53,39670	**Schwarz kriteri**		-3,450304
F - istastistik	7,971669	**Hannan-Quinn kriteri.**		-3,515068
Prob (F-istatistik)	0,008817	**Durbin-Watson stat**		1,677524

Tablo 8: Durbin – Watson Test Sonucu

1,352	1,489	2	2,5	2,65
Pozitif korelasyon bölgesi	Kararsızlık	Otokorelasyon yok **d=1,68**	Kararsızlık	Negatif korelasyon bölgesi
0	dL	du	4-du	4-dL 4

Çalışmada elde edilen bulgulara göre, %5 anlamlılık seviyesinde dL=1,352 ve du=1,489 çıkmaktadır. Durbin Watson test istatistiği 1,68 çıkmıştır. Model otokorelasyona sahip değildir.

4.9. Değişen Varyans Testi

Hata terimi varyansının (sapmalarının) değişmesi durumu değişen varyansı ifade etmektedir. Modelde değişen varyans sorunu olup olmadığını tespit edebilmek için Breusch-Pagan testi uygulanmıştır.

Tablo 10: Değişen Varyans Sonuçları

Breusch-Pagan Testi	
R-kare	0,122839
F istatistiği	3,781107
Prob (F istatistiği)	0.062320

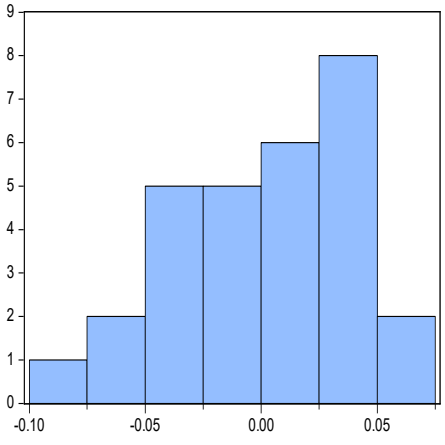
H0: Değişen varyans yoktur.
H1: Değişen varyans vardır.

Tablo 10'daki sonuçlara göre modelde olasılık değerinin 0.05'ten büyük olduğu ve H0 hipotezinin reddedilemez olduğu görülmektedir. Bu durumda modelde değişen varyans sorununa rastlanılmamıştır.

4.10. Normallik Testi

Modelde verilerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri normallik testi ile kontrol edilmektedir. Bu da Jarque-Bera ile test edilmektedir. Hata terimi kendi sıfır ortalaması etrafında simetrik dağılım göstermelidir.

Tablo 11: Hata Terimlerinin Dağılım Sonuçları

H0: Normal dağılmaktadır.
H1: Normal dağılmamaktadır.

Ortalama	-7,66e-18
Medyan	0,001105
Maksimum	0,074345
Minimum	-0,091210
Standart Sapma	0,039060
Eğiklik	-0,404668
Basıklık	2,793860
Jarque-Bera	0,842836
Olasılık	0,656116

Tablo 11'de hata teriminin olasılık değeri 0,6561, 0,05'ten büyük bir değerdir. Jarque-Bera değerinin 0,842 çıkmasıyla %5 değerinden büyüktür. H0 hipotezi reddedilemez ve elde edilen sonuçlara göre istatistiksel verilerin normal dağıldığı gözükmektedir.

5.SONUÇ

Son dönemlerde istihdam artışının gerçekleştirilmesi ülke ekonomileri için önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları incelendiğinde erkeklere kıyasla çok daha düşük seviyelerde kalmaktadır. Kadın istihdamındaki artışın düşük olması kuşkusuz ki kadınların işgücüne katılımını etkileyen faktörlerdir. Kadınların işgücüne katılımlarındaki artış sürdürülebilir ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkileyen unsurlardan biridir. Bu çalışmada kadınların işgücüne katılma oranı ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı 1990-2019 dönemi yıllık verileri kullanılarak Türkiye'de kadın istihdamı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin yönünü zaman serisi analizi yardımıyla araştırmaktır. Öncelikle değişkenlerin birim kökleri incelenmiştir. Değişkenlerin aynı derecede entegre oldukları saptanmış ve Johansen eş bütünleşme testi yapılmıştır. Ancak eş bütünleşme testi sonucu %5 anlamlılık seviyesinde eş bütünleşme ilişkisinin çıkmadığı yönündedir. Değişkenler uzun dönemde birlikte hareket etmediklerinden dolayı kadınların işgücüne katılma oranı ve ekonomik büyüme değişkeninin farkları alınarak Var analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, kadın işgücüne katılma oranının ekonomik büyüme üzerinde oldukça önemli bir görev üstlendiği görülmektedir. Bunun yanı sıra kadınların işgücüne katılma oranından ekonomik büyümeye doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisi olduğu yönündedir. Etki tepki analizi, varyans ayrıştırması analizleri ise çalışmayı desteklemektedir. Kadınların işgücüne katılımındaki artış ekonomik büyümeyi üzerinde de bir artışa yol açmaktadır. Kadınların işgücüne katılımlarının arttırılmasını sağlayabilmek amacıyla; kaynakların verimli ve etkin kullanılması, iş alanlarında kadınları desteklemek ve bu anlamda da cinsiyet ayrımcılığının azaltılması, eğitim seviyesinin iyileştirilmesine yönelik politikaların oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akgeyik, T. (2016), "Türkiye'de Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Faktörler: TÜİK Verileri Üzerine Bir Analiz", Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı:70, 31-53.

Berber, M. ve Eser, B. (2008), "Türkiye'de Kadın İstihdamı: Ülke ve Bölge Düzeyinde Sektörel Analiz", İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 10(2), 1-16.

Dücan, E. ve Polat, M. (2017), "Kadın İstihdamının Ekonomik Büyümeye Etkisi: OECD Ülkeleri İçin Panel Veri Analizi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 26(1), 155-170.

Kasa, H. ve Alptekin, V. (2015), "Türkiye'de Kadın İşgücünün Büyümeye Etkisi", Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 18(1), 1-24.

Kılıç, D. ve Öztürk, S. (2014), "Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama", Amme İdaresi Dergisi, 47(1), 107-130.

Kızılgöl, Ö. (2012), "Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz", Doğuş Üniversitesi Dergisi, 13(1), 88-101.

Koç, P. ve Şahpaz, K. (2020), "Kadınların İşgücüne Katılım Oranlarını Belirleyen Faktörlerin Tespitine Yönelik Bölgesel Bir Araştırma", Akademik İncelemeler Dergisi, 15(2), 503-524.

Pata, U. (2018), "Türkiye'de Kadın İstihdamı ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Simetrik ve Asimetrik Nedensellik Testleri ile Sektörel Bir Analiz", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Sayı:21, 135-150.

Serel, H. ve Özdemir, B.S. (2017), "Türkiye'de Kadın İstihdamı ve Ekonomik Büyüme İlişkisi", Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 15(3), 132-148.

Tütüncü, A. ve Zengin, H. (2020), "E7 Ülkelerinde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki", Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 16(1), 1-16.

Üçler, G. ve Kızılkaya, O. (2014), "Kadın İstihdamının Boşanma ve Doğurganlık Üzerine Etkileri: Türkiye Üzerine Bölgesel Panel Veri Analizi", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(2), 28-43.

Zeren, F. ve Savrul, B. (2017), "Kadınların İşgücüne Katılım Oranı, Ekonomik Büyüme, İşsizlik Oranı ve Kentleşme Oranı Arasındaki Saklı Koentegrasyon İlişkisinin Araştırılması", Yönetim Bilimleri Dergisi, 15(30), 87-103.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

TÜRKİYE'DE DOĞURGANLIĞI ETKİLEYEN SOSYOEKONOMİK FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ANALİZ

Prof. Dr. Okyay UÇAN
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0001-5221-4682

Doktora Öğrencisi Esra KOÇAK
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0002-3362-4149

ÖZET
Ülkelerin büyüme ve kalkınmaları açısından önemli bir kavram olan nüfusun artması ve azalması birçok farklı faktöre bağlıdır. Nüfus ile doğurganlık arasında doğrudan bir ilişki söz konudur. Türkiye için, doğurganlık oranını etkileyen sosyoekonomik faktörleri analiz etmek amacıyla yapılan bu ampirik çalışmada yıllık veriler kullanılmıştır. Bu çerçevede kadın başına düşen çocuk doğurma oranı, kadınların işgücüne katılım oranı, kişi başına düşen gelir, kadınların okullaşma oranı, kadınların doğumda yaşam beklentisi ve kentleşme oranı gibi değişkenler kullanılmıştır. Çalışmada 1990-2018 tarihleri arasında yıllık veriler kullanılmıştır ve değişkenlerin doğurganlık oranını hangi yönde etkileyeceği zaman serisi analiziyle incelenmiştir. Uygulanan ekonometrik testler sonucunda, kullanılan tüm değişkenlerin doğurganlığı etkilediği gözlemlenmiştir.
Anahtar Kelimeler: Doğurganlık oranı, Kadınların İş Gücüne Katılım Oranı, Kentleşme, Nüfus Artışı

THE SOCIOECONOMIC FACTORS AFFECTING AN ANALYSIS ON FERTILITY IN TURKEY

ABSRACT
The growth and development of countries is not important but the increase and decrease of the population, which is a concept, depends on different factors. There is a direct relationship between population and fertility. For Turkey, the purpose of analyzing the socio-economic factors affecting the fertility rate in these empirical studies are used annual data. In this context, variables such as childbearing rate per woman, female labor force participation rate, per capita income, female schooling rate, women's life expectancy at birth and urbanization rate were used. In the study, annual data were used between 1990 and 2018, and the way in which the variables affect fertility rate was examined by time series analysis. It has been observed that all the variables used in econometric tests have affected fertility.
Keywords: Fertility Rate, Female Labor Force Participation Rate, Urbanization, Population Increase

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin ölçülmesinde kullanılan en önemli makroekonomik göstergelerden biri nüfustur. Nüfus, üretimin devamlılığı adına vazgeçilmez bir unsurdur ve bu açıdan da devletin gücünün göstergesi olabilmektedir. Nüfusun artması aynı zamanda piyasaların genişlemesine yol açar, bu da ülkelerin büyüme ve kalkınmaları açısından önemli bir adımdır. Dolayısıyla ülkelerin sürdürülebilir kalkınmaları ve gelişmişlik düzeyleri ile nüfus oranları arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Bilindiği üzere doğum oranlarındaki artış veya azalış nüfus sayısını doğrudan etkilemektedir. Doğurganlık oranını ülkelerin kültürel yapıları, dini inanışları, sosyoekonomik düzeyleri, göç oranları, kadınların eğitim düzeyleri, evlilik yaşları ve yine kadınların yaşadıkları bölgenin sosyal güvenlik durumları gibi birçok ekonomik ve sosyal faktörlerin etkilediği gözlemlenmektedir. Eğitim, diğer bütün değişkenleri etkisi altına alabildiği için doğurganlık oranı üzerinde en etkili faktör olarak görülmektedir. Doğurganlığın artmasına veya azalmasına sebep olan sosyal, ekonomik ve hatta biyolojik faktörler ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Aynı zamanda bu oranın ülkelerin bölgeleri arasında da değişiklik gösterdiği görülmektedir. Örneğin gelişmekte olan ülkelerde eğitim düzeyi arttıkça doğurganlık oranının azaldığı gözlemlenmektedir. Son dönemlerde Türkiye'de de eğitim seviyesindeki artış, insanların yaşam sürelerinin uzaması ve hayat kalitelerinin yükselmesi doğum oranlarının hızla azalmasına sebep olmuştur. Bunlarla birlikte, refah düzeylerini artırmak istemeleri, ekonomik özgürlüklerini kazanma ihtiyaçları kadınların çocuk doğurma istekleri üzerinde olumsuz etki yapmıştır. Çalışmanın amacı, ülkelerin ekonomileri için oldukça önemli bir yere sahip olan nüfusu doğrudan etkileyen doğurganlık oranının belirleyicilerini incelemektir. Çalışmanın ilk bölümünde, iktisat literatüründe sık sık bahsedilen doğurganlığı etkileyen faktörler ele alınmış, ikinci bölümde literatüre yer verilmiştir. Çalışmanın devamında, uygulanan testler hakkında detaylı bilgi verilmiş ve analiz sonuçları yorumlanmıştır.

1.DOĞURGANLIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Nüfus, ülkelerin oluşması, gelişmesi ve sürekli bir şekilde kalkınması adına oldukça önemli bir faktördür. Birçok ekonomik faaliyetin, özellikle üretimin devamlılığının sağlanabilmesi için gerekli bir kavram olan nüfus, doğum oranındaki değişikliklerden doğrudan etkilenmektedir. Nüfus üzerinde en büyük etkiye sahip olan doğum oranlarını da etkileyen birçok sosyoekonomik faktör bulunmaktadır. Bu faktörler ülkelere, bölgelere hatta illere göre farklılık gösterebilmektedir. Doğurganlık davranışı bütün ülkelerde insanların hayatlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Dünyanın genelinde önemli seviyelerde sosyal ve ekonomik değişmeler gözlemlenmektedir. İnsanların yaşam sürelerinin artması ve bunun yanında doğurganlık oranın hızlı bir biçimde azalması bu değişikliklerden sayılabilmektedir. (Selim, Üçdoğruk, 2005: 49). Ülkelerdeki doğum oranlarının farklılık göstermesinin altında yatan ana sebepler beslenme, kürtaj, hastalıklar, evlilik gibi durumların ülkeden ülkeye değişmesinden kaynaklanmaktadır (Dyson ve Murhpy, 1985: 399). İnsanların çocuk sahibi olmak istememelerinin sahip olunan çocukların yaşam kalitelerinin arasında değişimin olmasıdır. Gelişen ekonomilerle birlikte, sahip olunan çocukların yaşam kalitelerini artırmak, sağlıkları için gerekli olan masrafları karşılamak, onlara iyi bir gelecek sağlamak için harcanan maliyet yüksek olabilmektedir. İşte artan bu maliyet çocuk sahibi olma isteğini olumsuz etkilemektedir. Buna ek olarak artan eğitim masrafları da doğum oranını düşürebilmektedir.

Çocuk sahibi olmanın maliyetli olmasının yanında kadınların iş hayatına katılmak istemeleri doğum yaşını yükseltmekte ve çocuk sayısını düşürmektedir. Kırsal bölgelerde mesai kavramının olmamasından kaynaklı doğurganlık yüksektir fakat günümüzde kentleşmenin hızla artması yine doğum oranının azalmasına sebep olmaktadır(Akın, Aytun ve Aktakas, 2014: 111; Becker, 1960: 217; Rosenzweig ve Wolpin, 1980: 227) Ülkeler için doğum oranını etkileyen sosyoekonomik, dinsel, etnik ve kültürel birçok faktörden bahsedilebilir. Ancak Türkiye için en genel çerçevede bu faktörler kişi başı gelir, kadınların iş gücüne katılımı, eğitim durumları, doğumda yaşam beklentisi ve kentleşme şeklinde sıralanabilir. Yüksek doğurganlık ve yüksek ölüm oranlarının yerini, doğumların bilinçli şekilde yapıldığı bununla birlikte ölüm oranlarının da en aza indirildiği sürece "Demografik Geçiş Süreci" denilmektedir. Avrupa ülkelerinin birçoğunda bir yüzyıla yayılmış olan bu süreç Türkiye için 40-50 yıla sığdırılmıştır. Bu süreçle birlikte de Türkiye'de doğurganlık oranın her geçen gün azaldığı gözlemlenmektedir. Yakın zamanda nüfusun ancak ve ancak kendini yenileyebileceği bir orana ineceği hatta 2050 yılından sonra nüfusun azalma eğilimine gireceği beklenmektedir. Bu demek oluyor ki Türkiye uzun vadede genç nüfuslu bir ülke olmaktan çıkacaktır. Bu durumun en önemli sebebi yaşanan olumsuz ekonomik ve sosyal koşulların kadınları daha az çocuk istemeye itmesidir(TÜSİAD, 1999:21-22). Doğum oranlarının hanehalkının tüketim ve tasarruflarını etkilediği gibi toplumu da ilgilendirmektedir. Çocuk sayısının fazla olması hanehalkının tüketimlerinin artmasına, tasarruflarının azalmasına, çocuk bakımına ayrılan zamanın kısıtlanmasına sebep olmaktadır. Toplumsal olarak da doğum oranının yükselmesi eğitim ve sağlık sektöründe kamu harcamalarının artmasına, konut yetersizliğine sebep olabilmekte ve doğal kaynakların tükenmesine neden olabilmektedir. Türkiye'de çocuğun bakımının büyük bir kısmı anneye yüklendiği için kadınların iş gücüne katılımı da olumsuz etkilenmektedir. Fakat tüm bunların yanında doğurganlık iş gücü piyasasını canlandırmaktadır dolayısıyla ülke için nüfus artışı ekonomik büyüme anlamına gelmektedir(Gemicioğlu ve Şahin, 2019: 26). Demografik gelişmelerle birlikte daha önce de bahsedildiği gibi Türkiye'de doğum oranları düşmeye başlamıştır. Doğurganlığın azalmasının en büyük getirisi kişi başı gelirin artmasıdır. Ancak fırsat olarak görünen bu durumun bazı problemleri yanında getirdiği söylenebilir. En önemlisi Türkiye'nin nüfusunun yaşlanacak olmasıdır. Yaşlı nüfus ile genç nüfusun ihtiyaçları birbirinden çok farklıdır ve durum yeni politikaların gerekliliğini beraberinde getirecektir(TÜSİAD, 1999:22).

2.LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan araştırılmalar sonucunda literatürde doğurganlığın belirleyicileri arasında gelir düzeyi, kadınların iş gücüne katılımı, eğitimleri, sosyal güvenlik ve kentleşme gibi değişkenlerin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmalarda ilişkinin yönü farklılık gösterebilmektedir. Wang ve Famoye, 1997 yılındaki çalışmalarında 18-40 yaşları arasındaki hane reisi olmayan ve toplam hane halkı geliri pozitif olan kadınların doğurganlığını etkileyen faktörler incelenmiştir. Uygulanan analiz sonucunda iş gücüne katılan kadınların doğurganlığının düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Hane halkının toplam geliri ve eğitim seviyesindeki artış çocuk sahibi olma olasılığını azaltmıştır. Yaş arttıkça ile doğurganlık oranının arttığı saptanmıştır. Mammen ve Paxon, 2000'de doğurganlığı belirleyen faktörler üzerine yaptıkları çalışmada, kişi başına gelir ve doğurganlık arasında negatif bir ilişkiye rastlanılmıştır. Gelirin düşük olduğu ekonomilerde doğurganlığın yüksek, gelirin yüksek olduğu ekonomilerde ise doğurganlığın düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Eryurt 2005'deki çalışmasında 1998-2003 yılları arasında Türkiye'deki doğurganlık hızındaki düşüşü ve nedenlerini araştırılmıştır. Bu değişimin daha net anlaşılabilmesi için doğurganlık değişkenleri ayrıştırılarak incelenmiştir. Eryurt çalışmasında Bongaars ara değişkenler modelini kullanmıştır. Çalışmada 1998 ve 2003 yılları arasında ara değişkenlerin doğurganlık düşüşüne yaptıkları yüzdelik paylara bakılmış ve Türkiye genelinde gebeliği önleyici yöntem kullanımının payının değişmediği, istemli düşük ve geçici kısırlık endekslerinin paylarının azaldığı, evlenme endeksinin etkisinin arttığı sonucuna varılmıştır. Şengül ve Kıral, 2006 yılında yaptıkları çalışmalarında Türkiye için doğurganlık kararları ile işgücü piyasasına katılım arasındaki ilişkiyi 2003 yılı HİA verileri kullanılarak incelenmiştir. Çalışmaya evli kadınlar da dahil edilmiş, toplam çocuk sayısı ve yedi yaşından küçük çocuk sayıları bağımlı değişken olarak modele alınmıştır. İki farklı model tahmin edilen çalışmada Poisson Regresyon modeli sonuçlarına göre her iki modelde de doğurganlığın yaşla birlikte arttığı ancak bu artışın azalan oranda seyrettiği saptanmıştır. Aynı şekilde doğurganlıkla kadınların eğitim düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur ancak eşin eğitim düzeyiyle doğurganlık oranı arasında pozitif yönlü bir ilişkiye ulaşılmıştır. Deliktaş, Usta, Bozkurt ve Helvacı, 2008 yılında Türkiye'deki doğum hızı, 2001 yılının verileri kullanılarak path yaklaşımına göre incelenmiştir. Yapılan analiz sonuçlarında kentleşme oranının, kişi başına gelir düzeyinin ve sanayileşmenin illerin doğurganlık oranları üstünde anlamlı etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Akça ve Ela'nın 2012 yılında makroekonomik göstergeler kullanılarak yaptıkları çalışmada, Türkiye'de eğitim düzeyinin doğurganlığı ve nüfusu artışını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, eğitim düzeyinin ve kentleşmede yaşanan artış kadınların işgücüne katılımını artırmış ve bununla birlikte doğurganlığın dolayısıyla da nüfus artış hızının azaldığı gözlemlenmiştir. Chani, Shahid ve Hassan, 2012'de Pakistan için yaptıkları çalışmada kadın eğitiminin, kadınların işgücüne katılımının ve kentleşmenin rolünün doğurganlık oranları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Uygulanan ampirik analiz sonucunda da kentleşme faktörünün doğurganlık üzerinde önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Hem eğitimin hem de iş gücüne katılımın doğurganlığı azalttığı saptanmıştır. Çalışmaya göre kadınların geliri düşük olunca ekonomide doğurganlık oranı artar. Fakat çalışmada dikkat edilmesi gereken bir husus bulunmaktadır ki, düşük gelire sahip olan ülkeler tarım ülkeleridir. Tarımda üretimin emek yoğun olması iş gücü ihtiyacının çok olmasına o da doğurganlığın artmasına sebep olmaktadır. Kentleşmeyle birlikte işgücü talebi azalır ve doğum oranları azalma gösterir. Akın, Aytun ve Aktakas, 2014 yılında 37 adet Sahra Altı Afrika ülkeleri için 1991-2011 yıllarını kapsayan ampirik bir çalışma yapılmıştır. Doğurganlığın sosyo-ekonomik belirleyicilerini analiz etmek için yapılan çalışmada doğurganlığı etkilediği düşünülen gelir düzeyi, kadınların işgücüne katılımı, kentleşme, ilkokullaşma oranı ve kadınların doğuşta yaşam beklentisinin etkileri panel veri analizi ile araştırılmıştır. Sonuçlara göre bu 37 ülkede gelir düzeyi, kadınların işgücüne katılımı ve kentleşme ile doğurganlık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuş ve doğuşta yaşam beklentisi, kadınların ilkokullaşma oranı ve doğurganlık arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Jalil, Zakar, Usman ve Amjad, 2016'da Pakistan Nüfus ve Sağlık Araştırmalarından 2006-2007 ile 2012-2013 tarihleri arasında sosyoekonomik faktörlerin doğurganlık üzerinde etkileri incelenmek istenmiştir. Üç farklı model uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda 2007 yılı için genç ve kırsal kesimde yaşayan kadınların daha çok çocuk sahibi olmak istedikleri sonucuna ulaşılırken, 2013 için tam tersi genç ve kırsal kesimde yaşayan kadınların daha az çocuk sahibi olmak istedikleri saptanmıştır.

Uygulanan bu üç farklı modelin sonucunda da eğitim seviyesiyle doğurganlık arasında negatif bir ilişki, doğurganlıkla refah arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Başkaya ve Özkılıç, 2017 yılında Türkiye için makroekonomik göstergeler kullanarak yaptıkları çalışmada doğurganlık oranını etkileyen sosyal, kültürel ve ekonomik faktörlerin bölgelere ve illere göre farklılık gösterdiği sonucuna varmışlardır. Türkiye'de doğurganlık oranı bölgesel değişkenlik göstermekle birlikte her geçen gün düşüş göstermektedir. Bu oranın batı da doğuya göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Wei, Xue ve Wang 2018 yılında Çin'de, 2516 kadın ile yapılan anket ile çocuk sayısını etkileyen sosyoekonomik faktörleri Genelleştirilmiş Poisson Regresyon modeli yoluyla analiz edilmiştir. Kadınların çocuk sahibi olmaya yönelik kültürel bakış açıları ile çocuk sayısı arasında pozitif ilişki görülmüştür. Çocuk sahibi olmanın maliyeti, kadınların ilk evlendikleri yaş, emeklilikte elde edilecek sosyal güvenlik yardımları ve çocuk sahibi olmak için vazgeçilen gelir doğurganlık oranını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Muhoza 2019'da Kenya ve Ruanda için yapılan çalışmada doğurganlığı etkileyen sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler Çok Terimli Lojistik Model ile araştırılmıştır. Ruanda için çıkan sonuçlarda, düşük eğitim seviyesi, din ve yüksek orandaki çocuk ölümlerinin doğurganlık oranıyla pozitif yönlü ilişki, ekonomik değişkenlerin ise doğurganlığı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Kenya için, sosyoekonomik ve kültürel değişkenlerin doğurganlık üzerine önemli rolü olduğu saptanmıştır. Çocuk ölümlerinin fazla olması, geniş ailede yetişmiş olmak, düşük eğitim seviyesi, ekonomik durumun kötü olması doğurganlığı olumlu yönde etkilemektedir.

3. METODOLOJİ

Çalışma 1990-2018 yılları arasında yıllık veriler kullanılarak yapılmıştır. Uygulama kısmında Akın ve diğerlerinin 2014 yılında yapmış oldukları çalışmanın modelinden faydalanılmıştır ve farklı bir analiz Türkiye için uygulanmak istenmiştir. Elde edilen veriler dünya bankası veri tabanından alınmıştır.

Çalışmada kullanılan değişkenler Doğum Oranı (Fert), Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GDP), Doğumda Yaşam Beklentisi (Exp), Eğitim Oranı(Literacy), Kentleşme(Urban), Kadınların İş Gücüne Katılım Oranı (Labor) ile ifade edilmektedir.

Model aşağıdaki gibidir:

$$Fert_{i,t} = \alpha i + \beta 1\ GDPG_{i,t} + \beta 2\ Exp_{i,t} + \beta 3\ Literacy_{i,t} + \beta 4\ Urban_{i,t} + \beta 5\ Labor_{i,t} + ui,t$$

3.1. TEST BULGULARI

3.1.1. ADF Birim Kök Testi

Değişkenler arasında sahte regresyondan kaçınmak ve anlamlı bir ilişki bulmak için ilk yapılması gereken test birim kök testidir. Değişkenlerde birim kök varsa durağan olmamakta ve durağan olmayan değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilememektedir. Bu sebeple serilerin durağanlaştırılması gerekmektedir(Uçan ve Koçak, 2014: 56).

Tablo 1. ADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzey		Birinci Fark	
	ADF Değeri	Olasılık Değerleri	ADF Değeri	Olasılık Değerleri
Fert	-6.0017	0,0000	_	_
GDP	-5.7348	0.0004	_	_
Exp	-3.6319	0.0123	_	_
Literacy	-2.1734	0.2197	-4.3007	0.0027
Urban	-2.5154	0.3187	-4.6934	0.0045
Labour	-1.0956	0.9119	-6.6027	0.0000

İlk olarak Tablo 1'de birim kök test sonuçlarına yer verilmiştir. Olasılık değerlerine bakılarak değişkenlerin durağan olup olmadıkları sonucuna ulaşılabilir. Tablo 1'deki değişkenlerden Fert, GDP, Exp seviyede 0,05 değerinden küçük olasılık değerlerine sahip olduğundan, %5 anlamlılık seviyesinde durağan olduğu görülmüştür. Fakat Literacy, Urban ve Labor değişkenlerinin %5 anlamlılık seviyesinde durağan olmadığı tespit edilmiştir. Değişkenlerin durağan hale getirilmesi için birinci farkları alınmıştır. Modelde bağımlı değişken olan doğum oranı (Fert) seviyede durağan olduğu için ARDL analizi yapılamamıştır. Bu yüzden değişkenlerin farkı alınıp Var analizi uygulanmıştır.

3.1.2. Gecikme Uzunlukları

VAR analizinin daha sağlıklı sonuçlar verebilmesi için öncelikle optimal gecikme uzunluğunun belirlenmesi gerekmektedir.

Tablo 2. Gecikme Uzunluğu Sonuçları

Gecikmeler	0	1	2
Bilgi Kriterleri			
LR	NA	333.10	132.54*
FPE	0.0032	1,36e-09	134e-12*
AIC	11.2895	-3.4729	-10.8991*
SC	11.5798	-1.4406	-7.1248*
HQ	11.3731	-2.8876	-9.8122*

* Kriterin hangi gecikme uzunluğunu kabul ettiğini gösterir. (Her test %5 anlamlılık seviyesinde değerlendirilmiştir). Bu çerçevede Tablo 2'de VAR analizi için uygun gecikme uzunluğunun bütün kriterler için 2 olduğu görülmektedir.

3.1.3. Varyans Ayrıştırması

Değişkenlerin belli bir dönemdeki sapmalarının sebeplerini gösteren varyans ayrıştırması testi, incelenen dönemde meydana gelen sapmaların oranlarının ne kadarının kendisinden ve ne kadarının diğer değişkenlerden kaynaklandığını tespit edilmesine olanak sağlamaktadır.

Tablo 3. Varyans Ayrıştırması Sonuçları

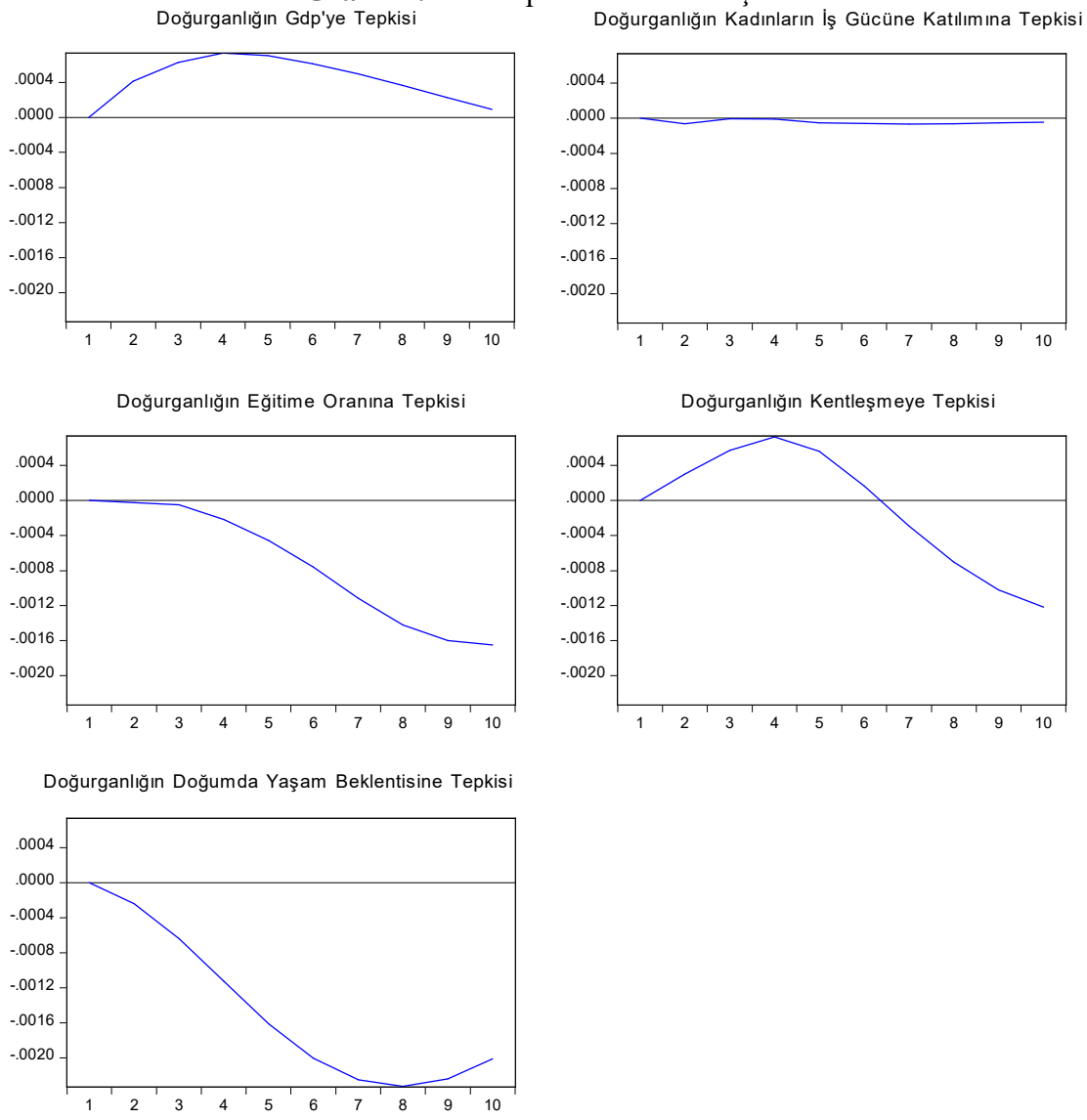
	S.E	FERTILITY	DLABOUR	DLITERATY	DURBAN	EXPECTANCY	GDP
1	0.00116	100.000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000	0.00000
2	0.00277	95.7902	1.13751	0.00124	1.18488	0.32145	1.56466
3	0.00463	93.2150	1.06736	0.00373	1.94340	1.23473	2.53572
4	0.00652	90.9908	0.99846	0.08812	2.20897	2.70270	3.01088
5	0.00823	88.9995	0.93880	0.32749	1.85238	4.66729	3.21447
6	0.00966	86.6580	0.86286	0.81946	1.37260	6.92390	3.36313
7	0.01079	83.6128	0.79535	1.68773	1.17238	9.23926	3.49241
8	0.01165	79.9983	0.73556	2.90380	1.37247	11.4028	3.58703
9	0.01227	76.2159	0.68373	4.29775	1.92877	13.2391	3.63463
10	0.01270	72.6934	0.64279	5.68469	2.71960	14.6289	3.63046

Elde edilen sonuçlara göre doğurganlığın değişimlerin büyük bir kısmının kendinden kaynaklandığı görülmektedir. 10. dönem sonunda doğurganlık %72.69 oranında en çok kendinden, %14.62 oranında doğumda yaşam beklentisinden, daha sonra %5.68 oranında eğitimden, %3.63 düzeyinde gelirden ve sırasıyla %2.71 kentleşmeden %0.64 kadınların iş gücüne katılımından etkilenmektedir.

3.1.4. Etki Tepki Analizi

VAR analizindeki bulgularının rassal hata terimlerinden birindeki bir standart sapmalık şokun, modeldeki değişkenlerin şimdi ve tabi gelecekte alacakları değerleri ne oranda etkilediği Etki-Tepki (Impulse-Response) analiziyle tespit edilmektedir.

Grafik 1. Etki Tepki Analizi Sonuçları

Grafik 1'e göre, GDP'ye bir şok uygulandığında doğurganlık oranı dördüncü döneme kadar bir artış göstermekte ve sonra azalmaya başlamakta, onuncu döneme yakın ise ortalamayı yakınsamaktadır. Kadınların iş gücü oranına verilen bir şok sonucunda doğurganlık oranının tepkisi on dönem boyunca ortalamaya yakın devam etmektedir. Eğitim değişkenine bir şok uygulandığında doğurganlık her dönem azalmaktadır.

Kentleşmeye uygulanan bir şok sonucunda doğurganlık önce artmakta dördüncü dönemden sonra düzenli bir şekilde azalmaktadır. Son olarak doğumda yaşam beklentisine bir şok uygulandığında doğurganlık oranı azalmakta sekizinci dönemden sonra yavaşça artış göstermektedir.

3.1.5. Nedensellik Analizi

Granger nedensellik analizi, testlerde kullanılan değişkenler arasında ilişki olup olmadığını bulmak için kullanılan bir analizdir. Bu analizle, bulunan ilişkinin yönünü tespit etmek de mümkündür. Olasılık değerlerinin %5'den küçük olması H0 hipotezinin reddi anlamına gelmektedir. Yani bu 0durumda değişkenler birbirinin granger nedenidir yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 4. Nedensellik Analizi Sonuçları

H0	F İstatistiği	Olasılık Değeri	Sonuç
Fertılıty, Dlabour'un Granger Nedeni Değildir	10.2527	0.0008	Red
Durban, Fertılıty'in Granger Nedeni Değildir	12.6082	0.0003	Red
Fertılıty, Durban'in Granger Nedeni Değildir	9.10661	0.0014	Red
Expectancy, Fertılıty'in Granger Nedeni Değildir	67.2273	4.00E-10	Red
Fertılıty, Expectancy'in Granger Nedeni Değildir	77.883	1.00E-10	Red
Durban, Dlabour'in Granger Nedeni Değildir	5.72931	0.0103	Red
Expectancy, Dlabour'un Granger Nedeni Değildir	6.08398	0.0082	Red

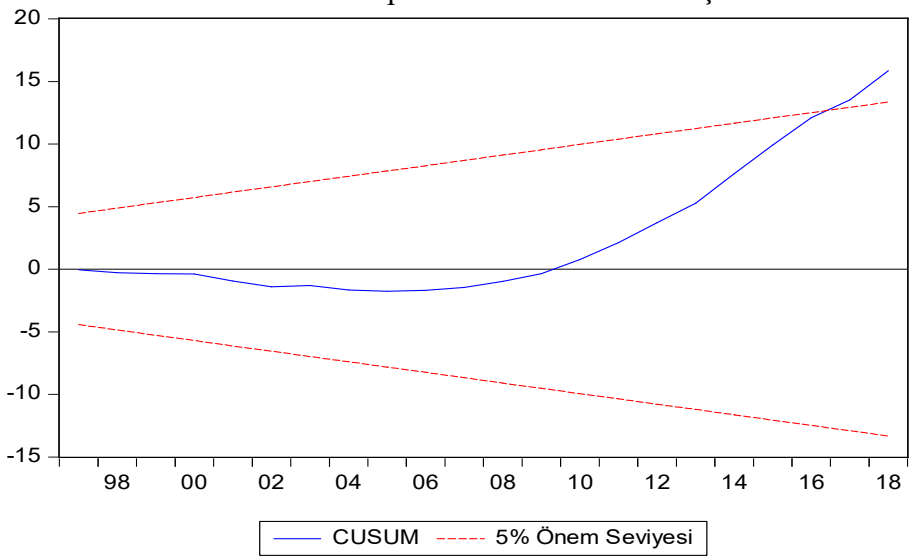
*Tabloda hipotezde Reddedilemez olan sonuçlara yer verilmemiştir.

Yapılan test sonuçlarına göre, doğurganlık oranı ile kadınların iş gücüne katılımını arasında tek yönlü bir ilişki vardır. Kentleşme doğurganlık oranını, doğurganlık oranı ise kentleşmeyi etkilemektedir. Aynı şekilde doğumda yaşam beklentisiyle doğurganlık oranı arasında çift yönlü bir ilişkiden söz edilmektedir. Kentleşmenin kadınların iş gücüne katılım oranını ve doğumda yaşam beklentisinin kadınların iş gücüne katılımını etkilediği sonucuna varılmıştır.

3.1.6. Yapısal Kırılma Testi

Modelde %5 anlamlılık seviyesinde sınır çizgilerini gösteren testte, eğer model grafiği, sınır çizgileri arasında kalıyorsa mevcut dönemler arasında herhangi bir kırılma yoktur şeklinde yorumlanmaktadır. Fakat model grafiği sınır çizgileri dışına çıkıyorsa bir yapısal kırılmanın olduğu söylenir.

Grafik 2. Yapısal Kırılma Testi Sonuçları

Uygulanan test sonucunda 2017 yılında bir yapısal kırılmanın mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Corona virüs nedeniyle tüm dünyada yaşanan olumsuzluklar neticesinde bu durumun tespit edilmesi gayet doğaldır.

SONUÇ

Ekonomik ilerlemeler üzerinde etkili olan nüfus ile doğurganlık oranı arasında doğrudan ilişki söz konusudur. Doğurganlığı da etkileyen birçok farklı sosyoekonomik faktör bulunmaktadır. Bu sosyoekonomik faktörlerden kişi başı gelir, kentleşme, kadınların iş gücüne katılım oranı, doğumda yaşam beklentisi ve eğitim düzeyinin doğurganlığı nasıl etkilediği analiz edilmek istenmiştir. Doğum oranlarının her geçen gün azalmasının altında yatan sebepleri incelemek amacıyla değişkenler modele dahil edilmiş ve tüm değişkenlerin doğurganlığı belli oranlarda etkilediği tespit edilmiştir. Türkiye'de yaşanan demografik süreç nüfusun azalmasına ve dolayısıyla da kişi başına düşen milli gelirin artmasına sebep olmaktadır. Aslında bu durum avantaj olarak görünse de Türkiye için bazı problemleri yanında getirmektedir. Bunlardan biri yaşlı nüfusun artıp genç nüfusun hızla azalmasıdır. Bu durumda nüfusun yaşam şeklinin değişmesi anlamına gelmektedir. Bu sürecin önceden öngörülmesi ve bu yeni yaşam tarzına yeni politikaların hazırlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akça, H., & Ela, M. (2012). Türkiye'de Eğitim, Doğurganlık ve İşsizlik İlişkisinin Analizi. Maliye Dergisi, 163, 223-242.

Akın, C.S., Aytun, C. ve Aktakas, B.G. (2014), "Doğurganlığın SosyoEkonomik Belirleyicileri: Sahra Altı Afrika Ülkeleri İçin Bir Uygulama", The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science, 27, 109-122

Başkaya, Z., & Özkılıç, F. (2017). Türkiye'de Doğurganlıkta Meydana Gelen Değişimler (1980-2013). Journal of International Social Research, 10(54).

Becker, G.S. (1960). "An Economic Analysis of Fertility," in Demographic and Economic Change in Developed Countries", Princeton, NJ, Princeton University Press.

Chani M, I., Shahid, M. ve Hassan, M., U. (2012). "Some socio economic determinants of fertility in Pakistan: an empirical analysis", MPRA Paper No. 38742.

Deliktaş, E., Sibel, Usta., Bozkurt, S., & Helvaci, B. (2008). Türkiye'de Kentlerde Doğurganlık Hızını Etkileyen Faktörler: Path Analizi Yaklaşımı. Ege Akademik Bakış Dergisi, 8(2), 877-895.

Dyson, T. Ve Murphy M. (1985). "The onset of fertility transition". Population and Development Review 11(3): 399-440.

Eryurt, M. A. (2005). Türkiye'de Doğurganlığı Belirleyen Ara Değişkenler: Yakın Döneme Bakarken. Nüfusbilim, 27(1), 6784.

Gemicioğlu S, Şahin H, Emrah ER. (2019). Türkiye'de Doğurganlık Analizi: Gelecekteki Doğurganlık Tercihlerinin Önemi. Sosyoekonomi. 27: 223- 34.

Jalil, A. & R. Zakar & A. Usman & A. Amjad (2016), "Determinants of Fertility and Fertility Preferences in Pakistan: Comparative Secondary Analysis of PDHS 2007-2013", Pakistan Journal of Gender Studies, 12, 19-38.

Kabacalı, E., (2019). "Ekonomik Belirsizlik Ve Doğum Hızı Oranı Arasındaki İlişki" I. Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi,

Mammen, K. ve Paxon, C. (2000). "Women's Work and Economic Development". The Journal of Economic Perspectives, 14(4), 141-164.

Muhoza, D.N. (2019), "The heterogeneous efects of socioeconomic and cultural factors on fertility preferences: evidence from Rwanda and Kenya", Journal of Population Research, 1-17.

Rosenzweıg, M.,R. ve Wolpın, K.,I. (1980), "Testing the Quantity-Quality Fertility Model, The Use of Twins as a Natural Experiment" ,Econometrica , 48:227-240.

Selim, S., & Üçdoğruk, Ş. (2005). Türkiye'de Doğurganlık: Kalite-Miktar Yaklaşımı. Nüfusbilim, 27(1), 49-66

Şengül, S. & G. Kiral (2006), "Türkiye'de Kadının İşgücü Pazarına Katılım ve Doğurganlık Kararları", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 20(1), 1-17

TÜSİAD (1999), Türkiye'nin Fırsat Penceresi, Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri, TÜSİAD Yayını, İstanbul.

Uçan, O. ve Koçak, E. (2014), "Türkiye'de Dış Ticaret ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki", Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(2): 51-60

Wang, W. & F. Famoye (1997), "Modeling Household Fertility Decisions with Generalized Poisson Regression", Journal of Population Economics, 10(3), 273-83.

Wei, J. & J. Xue & D. Wang (2018), "Socioeconomic Determinants of Rural Women's Desired Fertility: A Survey in Rural Shaanxi, China", PloS one, 13(9), e0202968.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ROLE OF RURAL SAVINGS SCHEMES (RSS) IN WOMEN ENTREPRENEURSHIP EMPOWERMENT IN JIGAWA, NIGERIA

Aminu Muhammad FAGGE
Federal University, Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences

Gambo Babandi GUMEL
Federal University, Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences

Abdul-Razaq Rilwan ITARI
Federal University, Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences

Abubakar HASSAN
Federal University, Department of Economics and Development Studies, Faculty of Arts and Social Sciences

ABSTRACT
This article explores the role that rural savings scheme played in empowering women entrepreneurs in Jigawa state of Nigeria. Using questionnaire on 300 randomly selected rural women in the state, descriptive analyses and multiple regression techniques were employed. Majority of the rural women (52.7%) are not member of any cooperative and thrift society. The regression result reveal that education, number of dependents and membership of cooperative or thrift society are the major determinants of rural women savings, although the model have a good fit given the value of R^2(0.29), and is highly statistically significant according to the F-test (14.4) which is rejected at 1% significance level. The model is suitable as it passed two out of the three the econometric tests conducted. The paper, recommend that rural women lacks the knowledge of cooperative and thrift society importance, hence government and donor agencies should educate them, so as to generate fund for business empowerment to be self-reliant.
Keywords: Rural Savings Scheme, Women, Entrepreneur, Empowerment, Jigawa State, Nigeria

JEL Classification: J16, L26, R51, M54

Originality Statement:

This piece of manuscript is an original work carried out by us and has not been submitted for consideration to any journal. All the data used here were originally sourced and the related literatures were properly acknowledged.

Rural Savings Scheme (RSS) functions as a means in favor of small income earners to have doorway to low-priced financial services which can give them a hand score out of vicious cycle of poverty and have rational living standards. Savings and thrift society serves as a self-help-group that plays an important role in uplifting the socio-economic situation of its members as well as the rural communities at large. The RSS (i.e. credit cooperative/rotatory savings) by and large in developing countries, present itself as a very important element that can include to the glory of the Millennium Development Goals (Acharya, 2009). Women empowerment can be defined as the establishment of an enabling environment for women to be self-sufficient and self-reliant, economically and financially. In a much broader way, women empowerment can be seen as increasing and improving the social, economic, political and legal strong point of the women, to guarantee equal-opportunity, and to make women sure enough to maintain their rights in the society. The route of growing the ability of women to decide their alternatives and convert such alternatives into preferred ending is termed as women empowerment by The World Bank (2007). Furthering more, women empowerment is one of the largest part considered to be an important components of the global development agenda (Pietila, 2002). In this light, economic empowerment enhances the self-sufficiency of women to gain control over economic resource at the household, community and national levels. It enables women to move out of poverty and act as a vital function towards attainment of a life of decorum and success to the entire humanity (Armendariz de Aghion and Morduch, 2005; United Nations, 2000). Rural Savings Schemes globally, today, are increasingly becoming central in satisfying the breach on behalf of financial services formed by the high charge of services provided by conventional financial institutions. RSS provides flexible financial services, tailored towards the wants of little income group, especially women in rural surroundings. Rural Saving Scheme plays a very important role in the economic empowerment of women by encouraging right circumstances from marginalization within households, to one of better responsibilities in judgment making at the rural area, regional, national and global echelons (Oxoal & Baden, 1997). Thrift and credit groups' otherwise rural saving scheme is typically an informal cluster whose associates collects money and re-lend within the cluster on rotational foundation or requests on the basis of agreement between the members. These clusters have a familiar insight of want and urge towards joint achievements. Several of these clusters got created more or less precise production activity, encouraged investments amongst associates and utilize the collective funds to convene developing desires of associates, together with spending wishes, and other social or urgent needs such as health, wedding and so many other human needs.

Women rotatory saving group, formed mostly on behalf of pastoral women, being a valuable medium for society's participation in developmental actions, can be a dominant instrument for lessening rural poverty in the course of the empowerment of women, by releasing themselves from the controls of usurious moneylenders. However, as it is in most part of the developing countries, the economic impact of RSS is yet to be manifested in empowering women by creating entrepreneurs, including Nigeria where Jigawa State is situated. Also, the universal believe that rural savings scheme decreases poverty and gives power to women have been a debatable topic within the academia as well as other public and development spheres. Although, there are many empirical studies on the roles of rural savings scheme in empowering women, there is no consensus among most of the studies. For example, some studies found that rural savings scheme plays a vital role in uplifting the economic status of women (Heshemi, Schuler & Riley, 1996; Hunt & Kasynathan, 2002; Holvoet, 2005; Montgomery & Weiss, 2005; Taha, 2010). While some studies revealed that rural saving scheme have little or no impact in empowering women (Vengroff & Creevet, 1994; Goetz & Sen, 1996; Rahman, 1999; Mayoux, 1999). The paper is classified into five sections. Section 1 covers the introductory part which focused on the impact of rural saving scheme on women empowerment, especially in Jigawa State of Nigeria due to its rare nature. It is specifically against this backdrop that the main thrust of this present paper was set to investigate the role played by Rural Savings Scheme towards empowering women both economically and financially in Jigawa State of Nigeria. The review of literature is section 2 which focused on the empirical studies conducted on rural saving scheme (RSS) and women empowerment. The data description and estimation framework is presented in section 3. This section describes the data used in the study and presents the empirical equation. In section 4, the empirical results on women empowerment in Jigawa State of Nigeria were presented and discussed. Section 5 of the study concludes the paper and proffer policy recommendations.

2.0 Empirical Literature Review

Access to affordable financial services is a vital role for the economic empowerment of low income-earners, especially women. In most countries, financial services are provided by commercial banks and microfinance institutions (MFIs). Scholars such as Chandrasekhar (2004), Armendáriz de Aghion and Morduch (2005), Kibaara (2006) recognize that commercial banks and MFIs are a prospective source of financial services for rural communities, especially in developing economies. However, recent reformation processes in response to liberalization of the financial sector in most developing countries have seen financial institutions tighten their financing regulations; thus, locking out low income earners (Chandrasekhar, 2004). In view of this, commercial banks and MFIs in developing economies have not been supportive to low-income earners, particularly due to the high cost of their services. Low income-earners are barely able to meet minimum banking standards set by formal financial institutions, particularly of least amount of balances, charges of the bank as well as their rate of interests. Additionally, little money earners do not have the ability to gain from credits existing in commercial banks because they lack assets, which could serve as collateral for loans (World Bank, 2007). A comprehensive study conducted by the World Bank found that by the end of 2006, about 133 million populaces were involved in rural saving behavior and had benefitted from petite loans from such schemes.

The study confirmed that about 60% of rural saving beneficiaries were women earning less than $1 per calendar day (World Bank, 2007). A study conducted by Robinson (2004) noted that women form approximately 83% of the reported clients of rural saving projects. The study observed that the strength of rural saving schemes was founded on women's proper utilization of funds, financial discipline and timely repayment of loans. Consequently, investing in women had proven to be the mainly efficient means to enhance household spending on wellbeing, nutrition, food security, education and protection against emergencies. The work by Sathiyabama (2010) revealed that women empowerment has come into sight as one important concern in modern epoch by expressing that the profitable women empowerment was regarded in the past as a sine-gun-none of development for a nation: thus, the question of profitable women empowerment is of top significance to political scholars, social scientists and changers. The Self-Help Groups (SHGs) has created the path in favor of economic liberty of women living in rural settings. The study added that associates of SHGs are drawn in micro entrepreneurships through which the women starts becoming economically free and providing employment prospects to others. To Kirankere and Subrahmanya (2013) Self Help Groups (SHGs) are victorious within the empowerment ties of women as a result of entrepreneurial funding to women entrepreneurs in rural communities. According to the study, SHGs have key force on social and economic life of women in rural communities. However, Nachimuthu and Gunatharan (2012) accomplished a research conducted on 350 women entrepreneurs in Tamilnadu to evaluate the power of SHGs and further type of ventures in women empowerment. Their outcomes pointed out those entrepreneurs (i.e. women) in SHGs are greatly empowered than those not on SHGs. In emergent nations, women take part in crucial role as risk managers and drivers of development, particularly in rural communities (Morduch, 1998). Rural saving schemes enable thousands of women to access and utilize little amount of money in resourceful and successful path to increase living, look up to family wellbeing and gather savings. In this regard, the work found that women involved in rural saving activities were significantly different from those not involved in such activities in terms of average income, food security, education, healthcare and ownership of production factors. Nevertheless, notwithstanding the benefits, rural saving resources were too limited to effectively consent to women, craft growing mobility as well as to contribute to the continuing economic growth (Morduch, 1998). This suggests the need for financial strengthening of rural saving schemes to enable beneficiaries go beyond subsistence level. In another study, Khandker (2005) found that among the earliest rural saving beneficiaries, poverty rates decreased by more than 20 percent, over half of which was attributed to rural saving loans. Women involved in rural saving schemes were three times more likely to purchase land on their own than those not involved in such schemes. Due to the spread out consequence of this shock on those not partaking in rural saving schemes, the study concluded that rural saving directly accounted for 40% in the reduction of poverty in rural Bangladesh. While reviewing the study in 2005, the writer established that the sizeable shock of rural saving on poverty was completely an outcome of women who borrows money, because borrowing by men yielded much lower returns (Khandker, 2005). Furthermore, Holvoet (2005) found that women's membership to rural saving groups was significantly associated with the amount of capital invested in business, ownership of capital equipment, net returns on capital, food security in the house and consistency in the schooling of children.

In this regard, children whose mothers had accessed rural saving loan facilities were about twice more likely to stay in school without interruption than children whose mothers had not acquired such loans. Similarly, Todd (2001) noted a positive correlation between access to rural saving funds by women and teenager nutrition, motherly and adolescent health, children's school enrolment and participation of women's in management. In Nigeria, women are the poorest and the most marginalized most especially in rural and sub-urban communities (Alarape, 1992; Udoh, 1995). This is due to the low status of women in Nigerian societies, not having recognized education and admittance to socioeconomic possessions such as space for farming and funds for income generating activities. Rural women suffer socio-economic marginalization and abject poverty.

3.0 Methodology

3.1 Population and Sampling Procedure

This research was based on women dwelling in rural and semi urban areas of Jigawa State, Nigeria that constitutes the population of the study. This study made use of survey design and as such gathers data mainly from the primary sources. Basically, three (3) methods of data collection were employed. These include: documentary review, structured questionnaires and interview, and observation. The structured questionnaire was the major method of data collection. The study adopted simple random sampling technique by way of administrating a total of three hundred (300) structured questionnaires were to the three (3) sampled LGAs in Jigawa State. The LGAs surveyed are Jahun, Guri and Gagarawa, against the twenty-seven (27) LGAs of the State. Hence, we have selected one (1) LGA from each Senatorial District. The rationale for selecting these LGAs was that, there were concentrations of rural women engaging in numerous traditional and petty business activities.

3.2 Techniques of Data Analysis

This paper employed the use of two methods of data analysis including descriptive and inferential statistics. The first method is basically descriptive statistics using frequency, tables and charts; while the second method is the multiple regression analysis. Before embarking on the analysis, the primary data obtained from the three (300) hundred questionnaires administered were first cleaned, coded and then recorded into Microsoft Excel spreadsheet application package. Thereafter, the empirical analysis was carried out using the Statistical Package for Social Science (SPSS 20.0) and Eviews 9.0 econometric software application packages.

3.3 Rural Women Savings Model Specification

Rural women savings analysis was conducted in order to determine the factors influencing the entrepreneurship development of rural women in the selected area of the study. The model was based on the rural women savings (SAV) as the dependent variable, while educational level (EDU), type of family (TOF), number of dependents (NDT), profit (PFT_C) and membership of cooperative/thrift society (MEM_{DM}) stands as the explanatory variables. Following Kirankere and Subrahmanya (2013), the study specifies the below econometric model:

$$SAV = \lambda_0 + \lambda_1 EDU + \lambda_2 TOF + \lambda_3 NDT + \lambda_4 PFT_C + \lambda_5 MEM_{DM} + \mu \quad \ldots (1)$$

The above model, equation is the econometric form for the rural women savings with μ as the random term which is included in the model to take into account the influence of other omitted variables as well as any error of measurements. The μ is understood to be normally and likely distributed around zero mean and constant variance (μ~NIDD {0, 1}). The a priori expectation of the model is that: λ_1, $\lambda_4$and $\lambda_5 > 0$ while λ_2,and $\lambda_3 < 0$. Note, the subscript $_C$ and $_{DM}$ in the model stands for continuous, and dummy data, respectively.

4.0 Results and Discussion

This section focuses on the various formats used in presenting the data collected. It however presents data by the use of tables and bar charts with its associated analysis. The study investigates the rural savings scheme which leads to women entrepreneur empowerment in Jigawa State of Nigeria.

4.1 Descriptive Analysis: Socioeconomic Profile of the Rural Women Entrepreneurs

4.1.1 Marital Status of the Rural Women

Frequencies and percentages of rural women status in terms of their marital affairs is depicted in Table 4.1 below. From the study, most of the women respondents were married 180 (60%), followed by single with 78 (26%), divorced and widow has 17 (5.7%) and 25 (8.3%) respectively. This shows that the majority of the women are with household responsibilities which could hinder their economic activities.

Table 4.1: Marital Status

Age		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	Single	78	26.0	26.0	26.0
	Married	180	60.0	60.0	86.0
	Divorced	17	5.7	5.7	91.7
	Widow	25	8.3	8.3	100.0
	Total	300	100.0	100.0	

Source: Field Survey, 2017.

4.1.2 Type of their Family

In this study, we factor out the type of family in which these women entrepreneurs found themselves. Figure 4.1 below shows that most of the women entrepreneurs are living in a polygamous family compound 162 (representing 54%) while the remaining 138 (representing 46%) respondent's lives in a monogamous family. Although it is believed that the type of family the women found themselves in influences their savings for empowerment purposes.

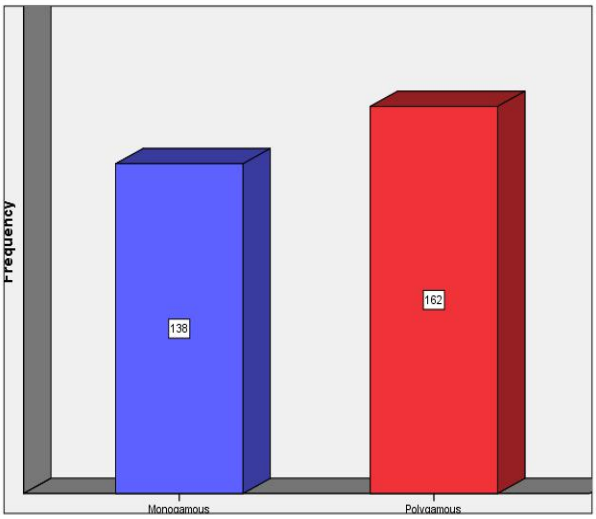

Figure 4.1: Type of Family
Source: Field Survey, 2017.

4.1.3 Age of the Respondents

The age distribution of the respondents is revealed in Table 4.2 below. Out of the 300 women under this study, 59 (19.7%) were aged below 20 years, 60 (20%) falls within the age group of 21 – 25 years old, 50 (16.7%) are between the age bracket of 26 – 30 years while 32 (10.6%) are of the age 31 – 35 years old, and those above 35 years old constitute the largest number of 99 (33%). This implies that majority of the respondents fall within the aged working group, which means they are knowledgeable enough to undertake and participate efficiently in entrepreneurial operations.

Table 4.2: Age

Age		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	20 years and Below	59	19.7	19.7	19.7
	21-25 years	60	20.0	20.0	39.7
	26-30 years	50	16.7	16.7	56.3
	31-35 years	32	10.7	10.7	67.0
	35 years and Above	99	33.0	33.0	100.0
	Total	300	100.0	100.0	

Source: Field Survey, 2017.

4.1.4 Number of Dependents

In terms of the number of dependents on the women as at the time of this study, Table 4.3 revealed that 78 (26%) had none dependents, 58 (19.3%) had 1 – 2 dependents, 62 (20.7%) had 3 – 4 dependents whereas 56 (18.7%) had 5 – 6 dependents and 46 (15.3%) of the respondents falls under those having more than 6 dependents. On the basis of this analysis we tried to find out how many members of a family each respondent had to cater for, because a large family size usually attracts higher expenditures and that may signify poverty if the average income earned is not commensurate with the level of average expenditure of the rural women entrepreneurs and her family.

Table 4.3: Number of Dependents

Number of Dependents	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
None	78	26.0	26.0	26.0
1 to 2 dependents	58	19.3	19.3	45.3
3 to 4 dependents	62	20.7	20.7	66.0
5 to 6 dependents	56	18.7	18.7	84.7
More than 6 dependents	46	15.3	15.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

Source: Field Survey, 2017.

4.1.5 Educational Level

The educational level of the respondents as seen in the Table 4.4 below shows that majority of the women 166 (53.3%) attends only Arabic education, 55 (18.3%) attend primary school, while 63 (21%) attended secondary education and tertiary and vocational education had 15 (5%) and 1 (0.3%) respectively. This result indicates that women in the State are disadvantaged in terms of formal education which could affect their access to credit schemes as well as business activities and this could have a negative effect to the state's economic growth and sustainability of their businesses.

Table 4.4: Education

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Primary	55	18.3	18.3	18.3
Secondary	63	21.0	21.0	39.3
Tertiary	15	5.0	5.0	44.3
Vocational	1	.3	.3	44.7
Arabic	166	55.3	55.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

Source: Field Survey, 2017.

4.1.6 Daily Savings

Only 57.3% of the responding women do save while 42.7% do not save. This means that despite their low involvement in the rural savings scheme, yet majority of them were making savings through the traditional method of the *Asusu* as envisaged in their responses with many of them making the savings on daily basis. Out of those that save on daily basis, Figure 4.2 revealed that 37.1% of the rural women entrepreneurs who agreed to make savings out of their profits saved less than ₦200 per day, 24% of them saved between ₦201 to ₦300 per day, while 2.9% saved between ₦301 to ₦400 per day and another 14.9% of those respondents saved between ₦401 to ₦500, and finally 21.1% do save more than ₦500 daily. This means that most of the women are making savings, saved reasonable in relations to their business earnings which can be used to expand the scope of their business or venture into other promising enterprise.

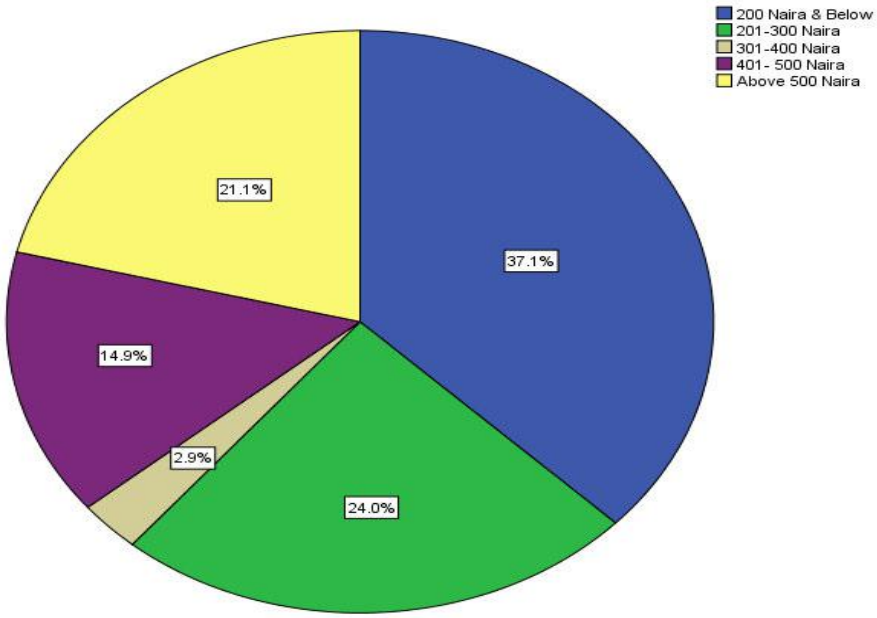

Figure 4.2: Average Savings per day
Source: Field Survey, 2017.

4.1.7 Membership of Cooperative/Saving and Thrift Society

On membership status of the respondents as seen in the Figure 4.3 below, majority of the rural women 158 (52.7%) are not members of any cooperative or thrift society, while 142 (47.3%) are members of a cooperative or thrift society.

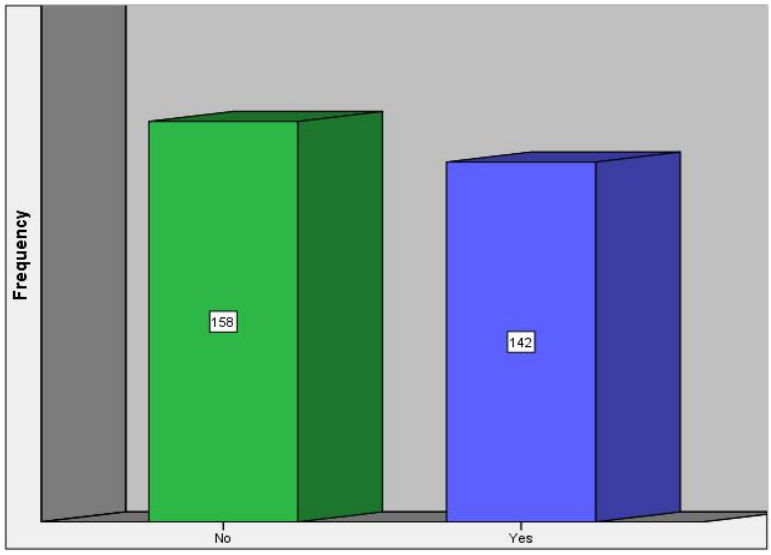

Figure 4.3: Membership of Cooperative/Saving and Thrift Society
Source: Field Survey, 2017.

4.2 Multiple Regressions on Rural Savings

Table 4.5 shows the estimated results of the rural savings model. From the Table 4.5, it can be observed that, daily savings of the respondents (SAV_D) has positive relationships with Type of Family (TOF), number of dependents of the respondent (NDT), average profit daily of the respondent (PFT_C), and membership of cooperative/saving & thrift society of the respondent (MEM_{DM}), while only education (EDU) has a negative relationship with SAV_D. This means that the model is theoretically meaningful, because all the parameters are based on the theoretical expectation with the exception of TOF and NDT which are expected to have a negative relationship with SAV_D. Because, when type of family increases say from a monogamous to a polygamous family, the women entrepreneurs' savings should decreases, which implies that type of family has negative correlation with savings. Similarly, the higher the number of dependents on the rural women entrepreneur would lead them to save less and that will keep declining until she will be dis-saving. However, the coefficient of PFT_C is highly statistically significant at 1% level. And also NDT MEM_{DM} and constant parameter are found to be statistically significant at 5% level. This model is fully supported by empirical findings of other similar studies conducted including Kirankere and Subrahmanya (2013) who concluded that the more rural entrepreneur's get into schooling, their savings capacity decreases.

Table 4.5: Regression Results of **Rural Savings**

Dependent Variable: Savings

Variables	Coefficients	Std. Error	t	Sig.
(Constant)	1.285	.384	3.343	.001**
EDU	-.025	.066	-.382	.703
TOF	.230	.224	1.024	.307
NDT	.295	.085	3.449	.001**
PFTC	.001	.000	4.826	.000*
MEMDM	.745	.228	3.272	.001**
Statistical Tests				
R^2	0.294			
Adj R^2	0.273			
F-statistic	14.075			
Diagnostic Tests				
Autocorrelation Test (DW stat)	1.628			
Hetroskedasticity Test (BPG)	2.114			
Normality Test (JB-Stat)	125587.3			

Source: Authors Computation, 2017. Significant level at 1% (*); 5% (**); 10% (***).

Conversely, the model does not have a good fit given the very low value of R^2 (0.29) which means only 29% of total variation in SAV_D is accounted by the explanatory variables. But, overall, the model is highly statistically significant according to the F-test which is rejected at 1% level of significant. We therefore conclude that, rural women savings do have the capability to influence the empowerment of women entrepreneur in Jigawa State, Nigeria. Econometrically speaking, the model is very satisfactory as it passed two out of the three econometric tests conducted. Specifically, the model is free from autocorrelation and hetroskedasticity problems, according to Durbin Watson statistics and Breusch- Pegan Godfrey test, respectively. The only important econometric test that the model failed to pass is that of the normality test where the null hypothesis was rejected based on the Jacque Bera statistics at 1% significant level and so, we can conclude that the model is a good one.

5.0 Conclusion and Recommendations

Considering the research findings and the main thrust of the study, the following conclusions were drawn from the research that: majority (60%) of rural women entrepreneurs' in Jigawa State are married; more than half of the rural women (i.e. 162) in the survey are from polygamous family, and as such affects their savings culture, because they use part of their profits for feedings and other necessities of their children; about 53% of the rural women do not have formal education, this is seen as a factor which hinders their possibility of becoming members of cooperative or thrift society; more than 58% of the responding rural women partake in rural savings but in lesser amounts which is insignificant. The major determinants of rural savings of women entrepreneurs in Jigawa State are education, number of dependents and membership of cooperative or thrift society which had key force on their social and economic life. Rural savings give power to rural women and make them to take energetic component in the socioeconomic advancement of Jigawa State. Also it makes them self-made and self-disciplined. By and large, partaking in rural savings schemes activities assists in the overall empowerment of rural women to become entrepreneurs From this study, rural women lacks the knowledge of cooperative and thrift society and its importance, hence the study recommends that the rural women needs policy makers and/or donor agencies to educate them on the importance of being a member of a cooperative society in generating fund for business empowerment to be self-reliant.

Acknowledgements

This manuscript is an effort to make public some part of our sponsored field research by TETFund Nigeria, under grant reference number: Ref: FUD/URCP/ECO/FASS/TETFund 2017/July. The authors also acknowledged and put into words their gratefulness to the field assistants who helped in getting the data for this research and the rural women that participated.

REFERENCES

Acharya, U. (2009), Problem and Prospect of Financial Co-operative in Lalitpur District, Central Department of Economics, Tribhuvan University, Kirtipur Nepal.

Alarape, N. (1992), The Nigerian Woman. Dawn of a New Era: The Better Life Program of Maryam Babangida.

Armendáriz de Aghion, B. and Morduch, J. (2005), The Economics of Microfinance, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts.

Chandrasekhar, C. P. (2004), Financial Liberalization and the Macroeconomics of Poverty Reduction. Thematic Summary on Financial Liberalization for the Asia-pacific Programme on the Macroeconomics of Poverty Reduction, United Nation Development Programme, New York.

Claessens, S. and Kranz, N. (2001), Finance Matters for Poverty Reduction and Attaining MDGs-Recent Empirical Evidence, World Bank, New York.

Goetz, A.M. and Sen, G. R. (1996), "Who Takes the Credit? Gender, Power and Control Over Loan use in Rural Credit Programs in Bangladesh," World Development 24(1), 45 – 63.

Hashemi, S.M., Schuler, S.R. and Riley, A.P. (1996), "Rural Credit Programs and Women's Empowerment in Bangladesh," World Development 24 (4), 635–653.

Holvoet, N. (2005), "The Impact of Microfinance on Decision-Making Agency: Evidence from South India," Development and Change, 36 (1), 34 – 48.

Hunt, J. and Kasynathan, N. (2002), "Reflections on Microfinance and Women's Empowerment," Development Bulletin, 57, 71–75.

Khandker, S.R. (2005), "Microfinance and Poverty: Evidence Using Panel Data from Bangladesh," The World Bank Economic Review, 19(2), 263–286.

Kibaara, B.W. (2006), "Rural Financial Services in Kenya: What is Working and Why?," Tegemeo Working paper 25/2006. Njoro: Tegemeo Institute of Agricultural Policy and Development

Kirankere, P. and Subrahmanya, K.C. (2013), "Women Empowerment in Karnataka Through Entrepreneurial Finance by SHGs," *GRA* - Global Research Analysis, 2(12), 150-151.

Mayoux, L. (1999), "Questioning Virtuous Spirals: Micro-Finance and Women's Empowerment in Africa," Journal of International Development, 11, 957 – 984.

Montgomery, H. and Weiss, J. (2005), "Great Expectations: Microfinance and Poverty Reduction in Asia and Latin America," ADB Institute Research Paper Series No. 63. Manila.

Morduch, J. (1998), Does Microfinance Really Help the Poor? New Evidence from Flagship Programs in Bangladesh, New York University, New York.

Nachimuthu, G.S. and Gunatharan, B. (2012), "Empowering Women Through Entrepreneurship: A Study in Tamil Nadu, India," International Journal of Trade, Economics and Finance, 3(2), 143 – 147.

Oxaal, Z. and Baden, S. (1997), "Gender and Empowerment: Definitions, Approaches and Implications for Policy" A Briefing Prepared for the Swedish International Development Cooperation Agency, SIDA Repot No. 40.

Pietilä, H. (2002), Engendering the Global Agenda: The Story of Women and the United Nations, Geneva, NGLS

Rahman, A. (1999), "Micro-Credit Initiatives for Equitable and Sustainable Development: Who Pays?," World Development, 27(1), 67 – 82.

Robinson, M. (2004), The Microfinance Revolution: Sustainable Finance for the Poor, The World Bank, Washington, DC.

Sathiyabama, K. (2010), "Rural Women Empowerment and Entrepreneurship Development," Department of Political Science, Gandhi Gram Rural Institute. April 2010, Dindigul District. Tamil Nadu.

Taha, S. A. (2010), "The Effectiveness of Microcredit Programmes on Alleviating Poverty and Empowering Women in Cairo, Egypt," 20 – 21.

Todd, H. (2001), Paths out of Poverty: The Impact of SHARE Microfin Limited in Andhra Pradesh, India. Unpublished Imp-Act Report.

Udoh, V. J. (1995), Women and Sustainable Development in Afiica.

United Nations (2000), The Millennium Development Goals, United Nations, New York.

Vengroff, R. and Creevet, L. (1994), "Evaluation of Project Impact: A CEP Component of the Community Enterprise Development Project," Report of the USAID/Dakar University of Connecticut, Storm.

World Bank (2007), World Development Report, World Bank, New York.

Wright, G. (2000), Microfinance Systems, Dhaka University Press, Dhaka.

APPENDICES

Appendix I: Rural Savings Model Results

Variables Entered/Removed[a]

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Are you a member of any Cooperative/Saving & Thrift Society? Dummy, Type of Family, What is your average profit daily? Continuous, Education , Number of Dependents[b]	.	Enter

a. Dependent Variable: On average how much do you save per day? Discrete
b. All requested variables entered.

Model Summary[b]

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.542[a]	.294	.273	1.397	1.628

a. Predictors: (Constant), Are you a member of any Cooperative/Saving & Thrift Society? Dummy, Type of Family, What is your average profit daily? Continuous, Education , Number of Dependents
b. Dependent Variable: On average how much do you save per day? Discrete

ANOVA[a]

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	137.256	5	27.451	14.075	.000[b]
	Residual	329.601	169	1.950		
	Total	466.857	174			

a. Dependent Variable: On average how much do you save per day? Discrete
b. Predictors: (Constant), Are you a member of any Cooperative/Saving & Thrift Society? Dummy, Type of Family, What is your average profit daily? Continuous, Education , Number of Dependents

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.285	.384		3.343	.001
	Education	-.025	.066	-.027	-.382	.703
	Type of Family	.230	.224	.070	1.024	.307
	Number of Dependents	.295	.085	.248	3.449	.001
	What is your average profit daily? Continuous	.001	.000	.318	4.826	.000
	Are you a member of any Cooperative/Saving & Thrift Society? Dummy	.745	.228	.227	3.272	.001

a. Dependent Variable: On average how much do you save per day? Discrete

Residuals Statistics[a]

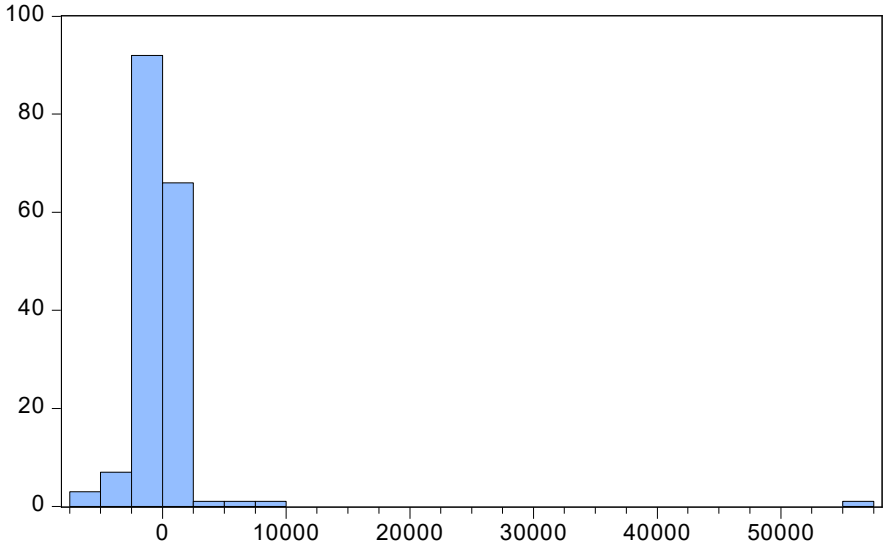
	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	1.79	6.64	3.23	.888	175
Residual	-3.830	2.747	.000	1.376	175
Std. Predicted Value	-1.622	3.838	.000	1.000	175
Std. Residual	-2.742	1.967	.000	.986	175

a. Dependent Variable: On average how much do you save per day? Discrete

Appendix II : Heteroskedasticity Test: Breusch-Pagan-Godfrey

F-statistic	2.114375	Prob. F(5,166)	0.0661
Obs*R-squared	10.29814	Prob. Chi-Square(5)	0.0672
Scaled explained SS	635.8841	Prob. Chi-Square(5)	0.0000

Appendix III: Normality Test

Series: Residuals	
Sample 1 298	
Observations 172	
Mean	-1.97e-13
Median	-215.0108
Maximum	55211.02
Minimum	-5904.743
Std. Dev.	4499.011
Skewness	10.85985
Kurtosis	133.5836
Jarque-Bera	125587.3
Probability	0.000000

Appendix IV: Questionnaire

FEDERAL UNIVERSITY DUTSE, JIGAWA STATE
FACULTY OF ARTS & SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ECONOMICS & DEVELOPMENT STUDIES

QUESTIONNAIRE

***Instruction**: Please select the best option that corresponds to you by ticking (√).*

Questionnaire Identification:
Local Government Area:_____
Business Location/Address:_____
Business Type:
_____
Questionnaire Number :_____
Result of the Interview:
1. Completed ☐
2. Not Completed ☐

Section A: Socio-Economic Characteristics of Respondent

S/N	Question	Filters	Skip to
1	Marital Status	1. Single ☐ 2. Married ☐ 3. Divorced ☐ 4. Widow ☐	
2	Type of Family	Monogamous ( ) Polygamous ( )	
3	Age	……	
4	Number of Dependents	1. None ☐ 2. 1-2 dependents ☐ 3. 3-4 dependents ☐ 4. 5-6 dependents ☐ 5. More than 6 dependents ☐	
5	Education	1. Primary ☐ 2. Secondary ☐ 3. Tertiary ☐ 4. Vocational ☐ 5. Arabic ☐	
6	Religion	1. Islam ☐ 2. Christianity ☐ 3. Pegan ☐	

Section B: Business and Savings Information

S/N	Question	Filters	Skip to
7	Do you engage in any form of business activity?	Yes ☐ No ☐	If no skip to 10
8	If yes, what kind of business are you engaged in?	Check Code on Page 6: ……	
9	Based on question 7 above, what attracted you to venture into this line of business?	1. Profitability ☐ 2. Family/inherited business ☐ 3. Friends/associates ☐ 4. Special skills ☐ 5. Means of livelihood ☐ 6. Others (Specify) ☐	
10	Have you ever enjoyed any form of support in your business?	Yes ☐ No ☐	
11	Do you save money?	Yes ☐ No ☐	*If no, skip to 16*

12	If yes how often do you save money?	1. Daily ☐ 2. Weekly ☐ 3. Every two weeks ☐ 4. Monthly ☐ 5. Randomly	
13	On average how much do you save per day?	₦ …….	
14	Where do you keep your savings?	1. In Commercial Banks ☐ 2. In Microfinance Banks ☐ 3. In Cooperative Association ☐ 4. In Saving & Thrift Societies ☐ 5. In my house/with a family &friends	
15	Why do you save?	1. For raining days ☐ 2. To expand my business ☐ 3. To engage in other businesses ☐ 4. To enable me secure micro-finance credit ☐ 5. Others (Specify)	

Section C: Capital, Income and Expenditure Information

S/N	Question	Filters	Skip to
16	What was your start-up capital?	₦ …….	
17	What was the source of your start-up capital?	• Personal savings/Inheritance ☐ • Family & Friends ☐ • Bank loans ☐ • Cooperative/Saving & Thrift Society ☐ • Government/ NGO Intervention Programs ☐ • Others (specify)…… ☐	
18	What is the amount of your present capital?	₦ …….	
19	What is the main source of your present capital (income)?	1. From the proceeds of my business ☐ 2. From Family and Friends ☐ 3. From Non-Governmental Organization ☐ 4. From Government ☐ 5. Others (Specify) ☐	
20	What is your average income per day?	₦ …….	
21	What is your average profit daily?	₦ …….	
22	What is your average expense daily?	₦ …….	

Section D: Credit/Cooperative Information

S/N	Question	Filters	Skip to
23	Are you a member of any Cooperative/Saving & Thrift Society?	1. Yes ☐ 2. No ☐	
24	Have you ever received any credit/loan facility?	1. Yes ☐ 2. No ☐	*If no, skip to 29*
25	If Yes, from where?	1. Family and friends ☐ 2. Savings and thrift society ☐ 3. Micro finance banks ☐ 4. Commercial banks ☐ 5. Other specify ……. ☐	
26	If yes, how much did you receive as loan/credit?	₦ …….	
27	And at what rate of interest if any?	₦ …….	
28	To what extend has your business improved after taking the loan (credit)?	1. No improvement ☐ 2. Very little improvement ☐ 3. Marginal improvement ☐ 4. Very much improvement ☐ 5. High improvement	
29	If No, what are the constraints?	1. Insufficient collateral ☐ 2. Insufficient awareness ☐ 3. Absence of banking/lending services ☐ 4. High interest rate ☐ 5. Others (specify _____)	
30	Do you think the provision of credit has high precedence on men than women?	1. Yes ☐ 2. No ☐	

Section E: Women Empowerment Information

S/N	Question	Filters	Skip to
31	To what extend do you think cooperative/saving & thrift society has elevated your business status as a woman in the society?	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low ☐	
32	Please rate your personal empowerment attributes since joining cooperative / saving & thrift society based on: 1. Confidence 2. Independence 3. Self-respect	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low ☐	
33	How would you rate your present social attributes after joining cooperative/saving & thrift society based on the following: 1. Organizational skill 2. Group cohesiveness 3. Interactive skills 4. Participation in social programmes	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low	
34	Please rate these economic empowerment attributes you possess ever since joining cooperative/saving & thrift society based on the following: 1. Employment opportunity 2. Technical skill 3. Entrepreneur skills 4. Social security	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low	
35	To what extend has cooperative/ savings & thrift society improved your financial status based on these financial empowerment attributes. 1. Income 2. Savings 3. Expenditure 4. Financial Security	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low	

Section F: Problems and Challenges

S/N	Question	Filters	Skip to
36	Please rank on the scale of 1 to 5 the problems facing your business entity in terms of 1. Funding 2. Receiving Loans 3. Acquiring Land/Building for business 4. Others ……	1. Very High ☐ 2. High ☐ 3. Medium ☐ 4. Low ☐ 5. Very low ☐	
37	Is there any restriction or law that is constraining the smooth operation your business as a result of the credit collected?	1. Excessive Government tax/levies ☐ 2. Excessive payment of union fees/du ☐ 3. Strict competition ☐ 4. Others (specify)…… ☐	

Note: Gender has not been taking into consideration since we are dealing with female respondents

**** Thank you for answering all the questions been asked. ****

FOR OFFICIAL USE ONLY

Administered by _____
Field Assistant's (Name, Signature & Date)

Checked by _____
Supervisor's (Name, Signature & Date)
Coded and Cleaned by_____
Coder's (Name, Signature & Date)

CODE TO TYPES OF BUSINESS

S/N	Types of Business	Code
1.	Tailoring	01
2.	Local Hair Making/Henna/Perfumes	02
3.	Saloon Hair Making	03
4.	Poultry and Eggs	04
5.	Livestock	05
6.	Fishery	06
7.	Fruits	07
8.	Vegetables	08
9.	Fresh Pepper and Tomatoes	09
10.	Dried Pepper and Tomatoes	10
11.	Sweat Pepper	11
12.	Provision Store	12
13.	Cool Drinks (Pure Water, Roselle, Soya Drink, Ginger Drinks, Traditional Herbs, etc)	13
14.	Foods and Local Snacks	14
15.	Groundnut Cake and Oil	15
16.	Grains	16
17.	Recharge Cards	17
18.	Water Vendors Business	18
19.	Tri-cycle/Motorcycle	19
20.	Clothing Materials/Children Wears	20
21.	Cosmetic	21
22.	Sales of Used Clothes	22
23.	*Fura da Nono*	23
24.	Kerosene	24
25.	Sales of Firewood	25
26.	Sales of Charcoal	26
27.	Others (Specify…….)	27

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ASSESSMENT OF MELON PROCESSING TECHNOLOGY AND ECONOMIC RETURNS ON THE WELL-BEING OF RURAL WOMEN IN THE NORTHERN NIGERIA

OYEDIRAN Wasiu Oyeleke (Ph. D.)
Federal University of Agriculture, Department of Agricultural Extension and Rural Development

ABSTRACT
This paper provides insight to the roles of rural women in transforming agriculture in Northern Nigeria through indigenous techniques. Technology transfer has become a very important component of agriculture through which improved and recommended agricultural practices are conveyed to the rural women by the change agents with aim of improving women's productivity, processing techniques and marketing of the processed goods. But evidence shows that the technology has been highly inaccessible to rural women due to cultural compatibility, affordability, and improper channel, thus rendering the rural women helpless and less productive. This resulted in low economic returns among rural peasant women, despite their enormous degree of involvement in agricultural activities, which in the long run produces a decline in their contribution to household needs and overall well-being. Referring to the previous studies on rural women well-being conducted in northern Nigeria by Sodiya *et al*. (2019), Oyediran *et al*. (2019), and Oyediran (2020), it was found that 79.6% were economically active (below 50 years of age); 75.9% had low literacy and 66.4% processed melon into food condiments. Also, 67.5 percent of the adopters of improved technology have good well-being ($\bar{x} \geq 51$) while 81.3% percent of non-adopters have poor well-being ($\bar{x} < 50$) on a Personal Well-being Index-Adult (PWI-A), 0 – 100 scale. This paper concludes that rural women achieved the well-being of their households through earnings from agriculture though they encountered challenges in accessing land, loan, education, and technology. It is therefore suggested that the economic activities of the rural women should be enhanced through better access to resources, agro-inputs, and education.
Keywords: Africa, agriculture, economic, food, poverty, roles, rural women

1.0 Background
Perception about the roles of women has started receiving gradual attention within the development forum from victims and passive objects to independent actors. Globally, women play a vital role in providing livelihoods for their families (International Food Policy and Research Institute (IFPRI), 2012). Efforts of the women in economic transformation and development in the terms of food produced, processed, and distributed to end-users cannot be over-emphasized (Fapohunda, 2012). Processing agricultural produce is a major traditional responsibility of women and they are regarded as architects of food processing technology. International Fund for Agricultural Development IFAD (2012) described women as the principal if not sole economic support themselves and for their children. This implies that they are responsible for the food security and the nutritional well-being of their families (Omonona and Agoi, 2007; World Bank, 2008).

Women economic roles have been undervalued, underestimated, and seldom acknowledged for proper articulation in development plans and policy information. FAO (2011a) pointed out that women are less likely to adopt new technologies, access credit, and other financial services, particularly formal services, or access education and extension services due to socio-cultural factors. Rural women are crucial in translating agricultural production into food and nutrition security for, and the well-being of, their families, their communities, and their nations. Women spend their incomes on food and children's needs. Moreover, women are the ones responsible for selecting and preparing food (nutrition) for their families as well as for the care and feeding of their children (World Bank, FAO, and IFAD, 2009). Processing of foods and herbs has been practiced by rural women to cater to the well-being of their family members.

Plate 1: Rural women in melon processing at Maijahidu village, Niger State

Plate 2: Rural women in melon processing at Maiyaki village, Niger State

Plate 3: A melon processor at Fuyaka village, Niger State

2.0 The Concept of Rural Women

It is important, to begin with, an exploration of the concept 'rural'. The problem associated with the definition of this term is not limited to the Nigerian context. On the one hand, the distinction of rurality has come to be significantly vested in its oppositional positioning to the urban (Cloke, 2006). In essence, rural area is one known to lack the comfort enjoyed in the urban centres such as electricity, good roads, convenient transport system, telephony facilities, standard schools, and so on. This definition is grossly inadequate as not all urban centres in Nigeria have these facilities in proper order. For instance, it is widely accepted that the standard of education is dwindling, except with the intervention of private schools, this decline is not limited to the rural areas alone. Besides, this definition erroneously considers urban slums to be rural areas, accompanied by the fact that intra-rural differences also exist (Hoggart, 1990 cited in Ozoya, 2008). Literature has shown that attempts at devising a generally acceptable definition have been unsuccessful due to regional differences in terms of population, topography, space, and place or location. These have come to form the basis upon which rural societies are anchored by anthropologists, geographers, economists, sociologists, and social planners (Panelli, 2006). In Nigeria, the definition of a rural area has undergone a transition from one population census to the other. The 1952 census used anywhere with a population below 5,000, irrespective of the size of the town. However, there was a change in the 1963 population census, which used a population below 20,000 (Idode, 1983 cited in Ozoya, 2008). As such a rural area today in Nigeria is anywhere with a population below 20,000. Rural women are simply adult females who reside in rural areas. The locality in which they have found themselves as highly demanding the use of land for survival, they are predominantly into agriculture. Accordingly, the desire for sustainable development in agriculture cannot be achieved without recognition of their contributions hence their indispensable role must be enhanced through female-friendly technology, adult education, and training programs. Examples of supportive programs for poverty alleviation and improved well-being of Nigerian rural women are Better Life Program (BLP), Family Economic Advancement Program (FEAP), Micro-credit for Women by the Country Women Association of Nigeria (COWAN). Rural infrastructural facilities like good road, public water, primary schools and health centres are necessary amenities that can boost agricultural productivity in Nigeria (Umeghalu *et al*., 2012). Unfortunately in Nigeria, rural dwellers suffer the most due to lack of social amenities, which are important for women's participation in the modern technological innovations. International donors have supported Nigerian government with funds, but the funds could not get to rural dwellers who are directly involved in agricultural activities (Humphrey and Navas-Alemán, 2010).

3.0 Findings

3.1 Melon Processing Assets available to the Respondents and its Cost

Physical assets include hard infrastructure (e.g. shelter, energy, communications, and water), as well as production equipment and buildings that are more likely to be individually owned which enable people to pursue their production activities while financial assets consist of stocks of money or other savings in liquid form (Barrett *et al*., 2001). Human capital represents the skills, knowledge, ability to labour and good health available to individuals that enable them to jointly pursue and achieve production objectives. The result in Table 1 shows that majority (71.7%) of the respondents were adopters of improved melon sheller while 28.3% were non-adopters. The reason for high proportion of rural women acquiring improved melon sheller is because it is their pressing need. All the respondents (100%) however indicates that the space they are using for melon processing activities were neither purchased nor lease but it was allocated to them by the head of the family free of charge and mostly within the premises of their houses. Fifty-seven percent of the respondents used family labour while 41.1 percent of the respondents combined both family and hired labour to process melon. This is possible because the household size of the respondents is relatively large. Only very few (1.5%) of the respondents solely relied on hired labour. Furthermore, personal savings (97.7%) constituted the major source of financial assets, friends and family (8.7%) while about 38.5 percent had their financing sources from thrift and cooperative societies. The implication of this finding is that by belonging to a cooperative society, melon processors have opened up avenue for effective mobilization of financial and human resources needed for effective melon processing and marketing activities. International Cooperative Alliance (ICA) (2010) affirmed that cooperatives offer social and cultural platforms through which members assume mutual ownership of risks arising from business and daily living. In this regard, members of thrift and savings provide themselves social and business insurance services that come handy in times of need. The availability of credit facilities for the use of the melon processors could also increase the likelihood of their adopting the use of modern technology as against the use of traditional methods in processing melon. The credit facilities provided by the cooperatives will enable the melon processors to acquire the improved melon shellers, that are capable of producing high quantity of melon and thus increase economic returns of the rural women. However, melon processors did not have access to credits from commercial banks (0.0%). This situation has in one way or the other hampered effective operation and expansion of small-scale melon processing to a large scale enterprise. Similar findings of Anyanwu (2010) and Oladeebo (2012) showed that less than twenty percent of the rural women own their own farmlands and less than 5 percent have access to agricultural credits to enhance productivity and income. Meeting the most basic needs by poor households is a tedious daily struggle, and they lack productive resources like land or other income earning assets.

Table 1: Distribution of Respondents based on available Processing Assets

Melon processing assets	Frequency	Percentage
Physical assets		
Ownership of improved melon sheller		
Yes	190	71.7
No	75	28.3
Stall/space:		
Free allocation	265	100
Human assets		
Supporting labour:		
Family	151	57.0
Hired	04	1.5
Family and Hired	109	41.1
Financial assets		
Personal savings	259	97.7
Friends & family	23	8.7
Thrift & Cooperative societies	102	38.5

Source: Field Survey, 2018. *Multiple responses recorded

3.2 Usefulness/Benefits of Improved Melon Shelling Technology

In Table 2, all the respondents (100.0%) indicates that the technology led to increased turnout of melon kernel about 50 – 130kg/day as against 2.52 – 3.78kg/day while 62.60% of the respondents reported that proportion of wastages has reduced from 8.82:75.60kg to 1.26:75.60kg. In contrast, majority (71.7%) of the respondents complained that the melon output obtained from improved melon technology is not clean and that the technology did not reduce drudgery since traditional methods are used for cleaning of the melon after shelling. The implication is that traditional method reduces effective utilization of sheller technology and affects production output of the women as they move from one operation to the other. Meanwhile, seventy percent of the respondents reported that the technology saves time of shelling, that is, it had time efficiency of approximately 22.7kg/hr (18 *mudus* per hour). Even with this rate of production the improved melon sheller has not been fully utilized to its recommended capacity of 113.4kg/hr (90 *mudus* per hour). Field and John (2007) opined that simple agricultural technology is an innovative and impactful area of modern technology, motivated by the fundamental need for higher food production to cater for population explosion especially in sub-Saharan Africa.

Table 2: Distribution based on Usefulness/Benefits of Improved Technology (n = 190)

Usefulness/Efficiency of the improved technology	Yes	No	Quantity (kg)	Ratio (kg)
Increased turnout of melon kernel	100.0	0.00	50 – 130	
Reduced wastages of melon kernel	62.60	37.40		1.26:75.60
Clean output/quality output is obtained	28.30	71.70		
Saved time of processing melon	70.90	29.10		113.4kg/hr.
Reduced drudgery in melon processing	28.30	71.70		

Source: Field Survey, 2018

3.3 Prevailing Melon Processing Practices among the Rural Women

The result in Table 3 reveals that modern methods were predominantly used (71.7%) in shelling melon. However, drying, winnowing, and cleaning were carried out by all the respondents (100%) using traditional methods. Manual/traditional methods of melon processing do not require sophisticated equipment. Most of the steps were carried out with local and inexpensive items that are available to melon processors in the study area. Manual processing is labour intensive, susceptible to wastages and productivity is usually very low. For instance, traditional methods of drying melon on bare concrete floor are inefficient and labour intensive, and introduce impurities into the processed melon. The method contaminates melon with sand and stones because these go straight into bags with melon. In Nigeria, melon processors clean the melon straight after manual shelling, first, they use hand-raking and sifting to remove chaff and other large and dense materials, then winnowing. Manual winnowing involve putting melon in the local sieve trays and throwing melon in the air to blow away the lighter chaff thereby collecting the kernels in the trays. The effectiveness of the method depends on the wind speed and is often slow. The amount of impurities that could be found in the melon reflects to some extent the handling applied during shelling, winnowing, washing and drying. The absence of effective cleaning devices often resulted in poor quality of shelled melon in terms of contaminants. Stones and other hard objects and mixtures in the shelled melon also reduce the market price and economic returns from melon. There is need to adopt automated modern methods and use of appropriate equipment (Fellows, 2009). But, most (87.20%) of the respondents did grinding of melon for cooking using both traditional and modern methods. Extraction of oil was usually done for home consumption using traditional methods (31.30%). Processing reduces food losses and stabilizes seasonal fluctuations in the supply of the crop (Ofoh, 2009 cited in Omoare *et al*., 2015). Melon processing according to Sobowale *et al*. 2015 involves five (5) main operations which are; fermentation, shelling, cleaning, winnowing and drying. But in its simplest term, melon processing refers to all processes from harvesting melon to consumption and/or marketing. The processes consist of two inter-related phases: primary processing and secondary processing (Oyediran, 2016). The main processes in the primary processing are harvesting, fermentation, coring, drying and packing of melon into the jute bags (Oyediran, 2016). The secondary processing includes shelling, cleaning, winnowing, washing and drying of the melon kernels. It also extends to oil-extracting and snacks making.

This study focused on the secondary stage. The prevailing melon processing practices among the women in the study area are traditional methods.

Table 3: Classification of Prevailing Melon Processing Practices

Melon Processing Practices	Traditional	Modern	Mixed
Shelling of the melon	75 (28.3)	190 (71.7)	0 (0.0)
Drying	265 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
Winnowing	265 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
Cleaning	265 (100.0)	0 (0.0)	0 (0.0)
Grinding	10 (3.8)	24 (9.0)	231 (87.2)
Oil extraction	83 (31.3)	0 (0.0)	0 (0.0)

Source: Field Survey, 2018

3.4 Marketing Strategies Adopted for Processed Melon and its Measurement

Table 4 shows that cluster marketing strategy (98.1%) was carried out by the respondents while individual selling (90.2%) and displaying of melon in an open spot in the markets and garages (25.7%) were occasionally used as marketing strategy by the respondents. This development could be attributed to working together of the melon processors in group at the village level which has assisted them to do cluster marketing and maintaining their trade unity in terms of uniform market price for processed melon. The respondents however did not adopt hawking (0.0%) in their marketing strategies. *Mudus* (100%) was the most widely acceptable means of measuring melon in the market and it is approved by the Niger State Government. Meanwhile, none of the respondents used weighing scale as a means of measurement. This result is in consonance with the findings of Nasiru (2014) that rural women in Jigawa State prefer *mudu* because it is straight forward and faster, but weighing scale wastes time in reading, and trying to adjust the measurement by adding or subtracting the quantity to get accurate measure can create confusion. Asogwa and Okwoche (2012) posited that marketing is a process of satisfying human needs by bringing products to people in the proper form and at a proper time and place. It has economic value because it gives form, time, place, utility to products and services. Onyeabor (2009) added that agricultural produce marketing depicts a process of demands and motivation of sellers to distribute food items unto ultimate consumers at a profit.

Table 4: Distribution According to Marketing Strategies Adopted for Processed Melon /Measurement

Marketing strategies	Always	Occasionally	Not at all
Cluster	260 (98.10)	05 (1.90)	0 (0.00)
Individual	13 (4.90)	239 (90.20)	13 (4.90)
Hawking	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
Displaying in a spot in the markets and garages	0 (0.00)	68 (25.70)	197 (74.30)
Measurement used			
Mudu (Approved by Niger State Government)	265 (100.0)	0 (0.00)	0 (0.00)
Weighing scale	0 (0.00)	0 (0.00)	265 (100.0)

Source: Field Survey, 2018. Values in parenthesis are percentages

Conclusion and Recommendations

Rural women are the pillar of agricultural transformation in Sub-Saharan African as over ninety percent engaged in agricultural related activities – production, post-production, value addition, marketing and distribution. Yet, there is discrimination against rural women in relation to their access to education, capital, machinery, and land thereby limiting their productivity and potentials; rural women are in abject poverty. It is therefore recommended that education, funds, equipment and infrastructure should be given priority to improve and sustain economic roles of rural women in the Nigeria agricultural sector.

REFERENCES

Adejare, T. G. 2001. Health Problems of Women Cassava Processors in Oluyole Local Government area. M.sc Thesis, Department of Agricultural Extension and Rural Department. University of Ibadan. Ibadan.

Anandajayasekeram, P., Puskur, R., Workneh, S. and Hoekstra D. 2008. Concepts and practices in agricultural extension in developing countries: A source book. IFPRI, Washington, D.C., USA, and ILRI, Nairobi, Kenya.

Anonymous, 2006. Translated Version. National Food Policy-2006. Ministry of Food and Disaster Management. 14 August, 2006, Dhaka.

Birner, R., and Anderson, J. R. 2007. How to make agricultural extension demand-driven? The case of India's agricultural extension policy. IFPRI Discussion Paper 00729, Development Strategy and Governance Division, IFPRI.

Breneman-Pennas, T. and M. Rueda Catry (2008). Women's participation in social dialogue institutions at the national level. International Labor Organization, Social Dialogue, Labor Law and Labor Administration Branch, Paper No. 16, Geneva.

Carr, M. and Hartl, M. 2010. Lightening the Load: Labor Saving Technologies and Practices for Rural Women. Bourton Dunsmore: IFAD/Practical Action Publishing Ltd.

Cloke, P. 2006. Conceptualizing rurality. In: Cloke, P., Marsden, T., and Mooney, P. (eds.). Handbook of rural studies, London. Sage. 511pp.

Daley, E. 2011. Strategies to get gender onto the agenda of the "land grab" debate. International Land Coalition Policy Brief, March 2011.

FAO, 2004. The State of Food Insecurity in the World: Monitoring progress toward the world food summit and Millenium Development Goals. Rome.

FAO, 2006. Gender and Development plan action 2002 – 2006. Fact Sheet, Rome.

FAO, 2009. TECA - technologies and practices for small agricultural producers. Available at http://teca.fao.org/about. Accessed on Thursday, 16th July, 2015.

FAO, 2011a. Global Food Losses and Food Waste: Extent, Causes and Prevention. Rome.

FAO, 2011b. Food loss reduction strategy. Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome, Italy.

Fapohunda, T. M. 2012. Gender and Development. Challenges to Women Involvement in Nigeria's Development. International Journal of Academic Research in Business and Social Science 2:6-11.

IFAD (International Fund for Agricultural Development), 2012. Rural Poverty in Nigeria. Retrieved June 26, 2014 (http://www.ruralpovertyportal.org/country/home/tag).

IFPRI (International Food Policy Research Institute), 2012. Global Conference on Women in Agriculture. Retrieved June 26, 2014 (http://www.ifpri.org/blog/global-confernce-women).

ILO (International Labour Organization), 2009a. Gender Equality at the Heart of Decent Work, Report VI, International Labour Conference, 98th Session.

ILO, 2009b. Gender Equality and Decent Work. Selected ILO Conventions and Recommendations Promoting Gender Equality.

Mpule, K. K. (2013). Investing in Women: Investing in our future, challenges, opportunities and benefits. January 10, 2013. https://www.slideshare.net/Mpule/program-handbook-15938677

Nwanesi, P. R. 2006. Development, Micro-credit and Women's Empowerment: A Case Study of Market and Rural Women in Southern Nigeria. Unpublished PhD Thesis, Department of Agriculture Sociology, University of Canterbury, UK. 326pp.

Odebode, S. O. 2012. Gender Issues in Agricultural Extension and Rural Development in Nigeria, Rural Development - Contemporary Issues and Practices, Dr. Rashid Solagberu Adisa (Ed.), ISBN: 978-953-51-0461-2, InTech, Available from: http://www.intechopen.com/books/rural-development-contemporary-issuesand-practices/gender-issues-in-agricultural-extension-and-rural-development-in-nigeria.

Odigbo, E. I. 2008. Global Food Crisis Intensified Agricultural Mechanization for Nigeria, Invited Keynotes Address Presented at the First Annual NIAE South East Regional Conference Oraganized by Agricultural and Bio-resources Engineering Department, Nnamdi Azikiwe University, Awka, Nigeria.

Odurukwe, S. N., Matthews-Njoku, E. C. and Ejioku-Okereke, N. 2006. Impacts of the women-in-agriculture (WIA) extension programme on women's lives: Implications for subsistence agricultural production of women in Imo State, Nigeria. Livestock Research for Social Development 18(2): 21 - 33.

Ogunlela, Y. I. and Mukhtar, A. A. 2009. Gender issues in agriculture and rural development in Nigeria: The role of women. Humanity and Social Sciences Journal, 4 (1): 19-30.

Olawoye, J. E., Odebode, S. O., Akinbile, L. A., Oladeji, J. O., Oyesola, O. B. and Olujide, M. G. 2002. Gender and Rural Transport Initiative Analytical Study of Gender Specific Problems Affecting Nigerian Women on Rural Travel and Transportation and the Identification of Pragmatic solutions to the problems. Final Report Submitted to Department of Rural Development. Federal Ministry of Agriculture and Rural Development, Abuja, Nigeria. pp. 15-32.

Omar, M. 2001. Gender Mobility: the long and winding road to women's transportation solutions in The Economist.

Omonona, B. T. and Agoi, G. A. 2007. Analysis of Food Security Situation among Nigerian Urban Households. Case Study of Lagos State, Nigeria. Journal of European Agriculture 8(3): 397–406.

Oyediran, W. O., Ayinde, I. A. Fakoya, E. O. Sodiya, C. I., and Omoare, A. M. (2019). Measuring Effect of Improved Melon Shelling Technology Adoption on Well-Being of Rural Women in Niger State, Nigeria Using Propensity Score Matching (PSM) Approach. International Journal of Agricultural Economics and Rural Development (IJAERD), 10(1),44 – 50.

Oyediran, W. O. (2020). Productivity of Melon Shelling Technology and preference by Rural Women in Nigeria. Journal of Agriculture and Crops, 6(8), 119 – 125.

Ozoya, M. I. 2008. Rural women and household food security in Esan West Local Government Area of Edo State, Nigeria. Unpublished MSc Thesis, Department of Sociology, Covenant University, Ota, Ogun State Nigeria. 124pp.

Panelli, R. 2006. Rural societies: Conceptualizing rurality. In: Cloke, P. Marsden, T. and Mooney, P. (eds.). Rural Studies (3-17). London, Sage.

Rahman, S. A. 2008. Women's involvement in agriculture in northern and southern Kaduna State. Journal of Gender Studies, 17: 17-26.

Sabo, E. 2007. Performance of the Women-In-Agriculture projects in Borno State during and after the World Bank Support. Journal of Applied Sciences, 7(8): 1206-1211.

Sa'idu, B. M. and Itari, A. R. (2018). An Empirical Assessment of Profitability of Women Entrepreneurs' Economic Activities in Rural North-Western Nigeria. International Journal of Economics and Development Policy (IJEDP), 1 (2), 1 – 20.

Sodiya, C. I., Oyediran, W. O., Ayinde, I. A. and Fakoya, E. O. (2019). Comparative assessment of economic returns on the well-being of adopters and non-adopters of improved melon processing technology in Niger State, Nigeria. International Journal of Agricultural Economics and Rural Development (IJAERD), 10 (1), 7 – 15.

Sunday, S. 2010. Revitalizing Research Institutes. Sunday Sun Newspapers Comment. May 23, 2010. p. 6.

Supekar, S. 2002. Country Papers: India. In Role of Rural Women in Food Security in Asia and the Pacific. Asian Productivity Organization. Tokyo.

Umeghalu, I. C. E., Okonkwo, J. C. and Nwuba, E. I. U. 2012. Modern technologies and Nigerian's small-scale farmers: constraints and prospects of its adoption. Scientific Journal of Agricultural, 1(4) 68-73. www.Sjournals.com.

United Nations, 2009. 2009 world survey on the role of women in development: Women's control over economic resources and access to financial resources, including microfinance. New York, United Nations. Department of Economic and Social Affairs, Division for Advancement of Women. ST/ESA/326.

World Bank, 2007. World Development Report 2007: Agriculture for Development. Washington, D.C. The World Bank.

World Bank, FAO, and IFAD, 2009. Gender in Agriculture Sourcebook: Agriculture and Rural Development Series. Washington, D.C. The World Bank.

World Bank. 2008. Agriculture for Development. The Gender Dimensions. World Development Report. Washington, D. C. World Bank.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

INSTRUCTIONAL MATERIALS USED BY EXTENSION AGENTS FOR INFORMATION DISSEMINATION TO THE WOMEN FARMERS IN IJEBU-EAST, OGUN STATE, NIGERIA

Fasasi Rafiat Bolanle
Federal University of Agriculture, Agricultural Extension and Rural Development Department

ABSTRACT
In Sub-Saharan African, most of women farmers could not comprehend information from the extension service providers. Hence, this study assessed instructional materials used by extension agents for information dissemination to the women farmers in Ijebu-East, Ogun State, Nigeria. The study identified specific instructional materials used by extension agents for instructing women farmers and effect of instructional materials on agricultural knowledge. A snowball sampling technique was used to select 107 respondents in the study area. A structured questionnaire was used to collect data from the respondents. Chi-square and t-test were used to analyze the hypotheses. The results showed that 39.3% of the women farmers were above 51 years of age, 64.5% were married, and 43.0% attended primary school. The results further showed that meetings (86.9%), demonstrations (83.2%), mobile phone (77.6%), and pamphlet (63.6%) were frequently used by the extension agents to disseminate information to the women farmers. Information on crop and livestock production (85%), weed control (79.4%), and agricultural loans (74.8%) were the most specific agricultural information that the women farmers obtained. The effect of instructional materials on women farmers' production reveals that 76.6% realized high germination and increased yield and 72.9% kept adequate record keeping. The chi-square result showed that significant association existed between socio-economic characteristics of women farmers and usage of instructional materials at $p < 0.05$. But, t-test result revealed a significant difference in the usage of instructional materia among the extension agents and women farmers at $p < 0.05$. The study concluded that information from the extension agents led to increased farm output and higher income for the women farmers. The study therefore recommends that extension agents should continuously use appropriate instructional materials to disseminate information to the women farmers.
Keywords: dissemination, women, farmers, instructional materials, knowledge, extension agent

INTRODUCTION
Dissemination of the latest agricultural extension information among farmers is the most central factor in the current process of agricultural development to promote farming enterprises. Agricultural extension agencies have put an excessive emphasis on dissemination agricultural extension education to improve farmers' skills. Which include print and electronic media such as pamphlets, posters, booklets, magazines, journals, radio and TV. In addition, there are other methods of informing farmers about agricultural extension information such as fellow farmers, agricultural extension field staff, websites designed for agricultural extension information promotion, agri-helplines (Leena, 2015).

Instructional technology is a process of utilizing educational media as well as methods for organizing and effectively utilizing these media in the extension teaching situation, i.e. without manipulating the media effectively you may not achieve your goal (Sodiya, 2017). Instructional materials are categorized into three, Audio,Visual and Audio-Visual materials. Audio communication method appeals to the sense of hearing. Audio refers to sound waves that can be heard by the human ear (Agbamu, 2006). Examples of this method are telephone, radio, farm and home visits, meetings, discussion groups, office calls, recorded audio messages and agricultural clinics. Visual communication is the communication between people through expression and action without using words (Adeokun et al., 2006). According to Agbamu (2006) the visual forms of communication appeal to the eyes, to the sense of sight of a given audience or target person. Visual relates to seeing. Some examples of visual methods of communication include posters, slides, chart, flannel-graphs and flash cards. It also involves result demonstration conducted by a participating farmer, under extension workers guidance to prove by evidence that the demonstrated practice, particularly on a farmers farm is superior to an existing practice and appeals to our sense of sight (Agbamu, 2006). Visual communication is reinforced in written or oral communication. Audio-visual form of communication appeals to the senses of sight and hearing. Agbamu (2006) opined that Audio-visuals are devices that transmit ideas and experiences through eyes and ears; they lay emphasis on the use of non-verbal experience in a learning process. The term audio-visual aids mean materials used by a communicator in order to facilitate the understanding of learners by involving more of their senses, especially those that relate to hearing and seeing (Agbamu, 2006). They are used in the teaching-learning process to enhance the understanding of subject matters. Effective communication occurred when the farmers understand the message pass across to them, it makes the extension agent aim achieved. Instructional materials motivate, develop and change the attitude of the farmers. It stimulates the interest of the farmers to participate in the extension program. Sodiya, (2017).

The Research Problem

Women all over the world today play a significant role in agricultural production. They work either as an individual food grower or an agricultural worker. Although there was a decrease in the overall proportion of economically active populations engaged in the agricultural sector during the 1990s, women's participation worldwide remained considerable, almost 50% through year 2000. The trend of women's employment in the agricultural sector is higher still in developing and least-developed countries, where their input in the agriculture sector is recorded at 61% and 79%, respectively (Food and Agriculture Organization, 2006). By the conclusion of 2013, the agricultural sectors in Sub-Saharan Africa and South Asia were still employing a larger chunk of the population than the industrial and service sector.

Likewise, the women in Ijebu-East are highly involved in several crop production activities such as seed cleaning and preparation, applying fertilizer, weeding, threshing, harvesting, drying and binding crops, grain storage and food preservation. Despite the remarkable number of women participating in agriculture all over Ogun state in general, and in Ijebu-East Local Government Area in particular, they lack access to modern agricultural information which necessitate the conduct of this study.

Objectives of the Study

The general objective of the study is to assess the Instructional materials used by extension agents for information dissemination to women farmers in Ijebu-East Local Government Area of Ogun state.

The specific objectives are to:

(i) identify socio-economic characteristics of women farmers in Ijebu-East Local Government Area.

(ii) identify the specific instructional materials used by extension agents for instructing women farmers in the study area.

(iii) ascertain the specific agricultural information disseminated with the use of instructional materials.

Hypotheses of the Study

Ho 1: There is no significant relationship between
selected socio economic characteristics of women farmers and instructional materials used by extension agents in the study area.

Ho 2: There is no significant relationship between type of instructional materials use for women farmers and instructional materials used by the extension agents.

Ho 3: There is no significant difference between the usage of instructional materials by the extension agents and women farmers.

Scope and Delimitation of the Study

The study is limited to women farmers in Ijebu-East Local Government Ogun State.The study also includes Instructional materials use in disseminating agricultural production services. This study is specifically concerned with identifying and evaluating the effect of instructional materials in agricultural production services in Ijebu-East Local Government Area of Ogun State, Nigeria.

Significance of the Study

The result of the study will provide appropriate Agricultural Information for the Rural Women using standard instructional materials. The project will also reveal the extent to which instructional materials would be able to inculcate the required information, knowledge, skills and attitude of the farmers.

METHODOLOGY

The study was conducted in Ijebu-East Ogun state, Nigeria. Ijebu-East is a town in Ogun State, South-West Nigeria, close to the A121 highway. The city is located 110km by road north-east of Lagos; it is within 100km of the Atlantic Ocean in the eastern part of Ogun state and possesses a warm tropical climate. The Local Government has an area of 192km2 and a population of 154,032 at census (NPC, 2006).

Study Population
The population of this study comprises all Women Farmers and Extension Agents in Ijebu-East Ogun State, Nigeria.

Sampling frame and sampling size
A total number of 16 extension agents were at Ijebu Ode agricultural zone (OGADEP) and all the 16 were selected for this study.

Sampling Procedure
A Snow ball sampling techniques was used to select 107 women farmers from the four (4) villages in Ijebu-East Local Government Area. The villages are: Owu, Imegun, Oguru and Ipebi. .

Reliability and Validity
The reliability test for the research instrument was determined using split half method. The instrument for data collection was subjected to face validity by my supervisor.

Method of data collection
A structured interview guide and questionnaire were used for the collection of primary data. Interview guide was used for farmers while questionnaire was administered to the extension agent primary data.

Measurement of Variable
The dependent variable of this study is the instructional materials used by extension agent for information dissemination to the women farmers in Ijebu-East while the independent variable are the respondents socio- economic characteristic such as age, marital status, educational level, household size and occupation., type of instructional materials used, regularity of usage, specific agricultural information, contribution to farmers knowledge and effect of the instruction materials on farmers productivity.

✓Type of instructional materials, specific agricultural information, contribution to farmer knowledge and effect of the instruction materials was measured by asking the respondent to tick Yes or No.

✓Regularity of usage was measured using the 3-point rating scale of frequently, seldomly and not use.

Method of Data Analysis
Data collection for this study was analyzed using descriptive statistics such as : frequency count, percentage and mean while Chi-square and T-test was used for hypothesis testing.

RESULTS AND DISCUSSSION

Socio-economic Characteristics of Respondents

The results in Table 1 showed that the mean age of the women farmers was 47.8 years, Only very few (3.7 %) were less than 30 years of age, 29.9% were between the ages of 31-40 years, 27.1% were between the ages of 41-50 years and 39.3% were 50 years and above. This implies that large proportion (60%) of the respondents was below 50 years of age and people in this age category have been reported to be energetic and economically productive. Also, the result for the Extension Agent showed that the mean age was 51 years. Half (50.0%) of the respondents were between the ages of 41 – 50 while remaining fifty percent were above 50 years of age. This implies that the extension agents were relatively old. Findings of the study revealed that 64.5% of the women farmers were married, 7.5% were single, 22.4% were widowed, and 5.6% were divorced. This implies that majority of the respondents were married. Similarly, results showed that (100%) of the Extension Agents were married. This means that there is neither single, widowed nor divorcee among the Extension Agent. It was indicated that 43.0% of the women farmers attended primary school, 35.5% attended secondary school and 21.5% attended tertiary institution. This means that the Extension Agent have adequate level of literacy. The result also reveals that 18.8% were HND holder and 81.3% attended tertiary institution. This implies that more than 80% of the extension agent attained University degree. The results further showed that 19.6% of the women farmers had household size between 2 – 5 members, 25.3% had 10 members and above while more than fifty percent (55.1%) had 6-9 people. The mean household size was 8 people. These indicate that the household was relatively large. The result in Table 1 also showed that 62.5% of the Extension Agents had household size between 2 – 5 members, 25.0% had between 6 9 members and 12.5% had more than 10 members above. This means that the household size extension agent was relatively low compare to the women farmers. Also, the results revealed that 72.0% of the women farmers were crop production farmers, 10.3%, of poultry farmers, 9.3% Bee-keeping, 5.6% Fishery, and 2.8% agro-processing. This means that crop production farmers is the core livelihood activities of most of the women farmers in the study area. It was also found that 87.9% of the women farmers had been visited by Extension Agents in the past one year while 12.1% have not been visited by the extension agents. On the part of the Extension Agents the results showed that all 100% had visited the farmers. According to the Extension Agents, this implies that every farmer had been visited by extension agents.

Table 1. Socio-economic characteristics of respondents

	Women farmers (n = 107)		**Extension agents (n = 16)**	
Variables	Frequency	Percentage	Frequency	Percentage
Age (years)				
Less than 30	4.0	3.7	0.0	00.0
31-40	32	29.9	0.0	00.0
41-50	29	27.1	8	50.0
51 and above	42	39.3	8	50.0
Mean	47.8		51	
Marital Status				
Married	69	64.5	16	100.0
Single	8	7.5	0.0	00.0
Widowed	24	22.4	0.0	00.0
Divorced	6	5.6	0.0	00.0
Education Status				
Primary	46	43.0	0.0	00.0
Secondary/OND/HND	38	35.5	3.0	18.8
Tertiary	23	21.5	13	81.3
Household Size (people)				
2 – 5	21	19.6	10	62.5
6 – 9	59	55.1	4.0	25.0
10 and above	27	25.3	2.0	12.5
Mean	8.5		5.4	
Major Occupation				
Poultry	11	10.3	0.0	00.0
Crop production	77	72.0	0.0	00.0
Bee keeping	10	9.3	0.0	00.0
Fishery	6	5.6	0.0	00.0
Agro processing	3	2.8	0.0	00.0
Extension/farmers visit				
No	13	12.1	0.0	00.0
Yes	94	87.9	16	100.0

Source: Field Survey, 2017

Types of Instructional materials used by Extension Agent for disseminating information to the farmers

The results in Table 2 showed the type of Instructional Materials used by Extension Agents. The Women Farmers indicated that meetings is the most used instructional materials used by the extension agents (86.9%), followed by the use of vocal group having (85.0%), demonstrations (83.2%), mobile phone(77.6%) and field days and pamphlet (63.6%). While those with low level of utilization were radio (7.5%), internet (5.6%), television (2.8%), bulletin (2.8%) and billboard (0.9%). This implies that there is low level of utilization of instructional materials by the extension agents. This may lead to low adoption of innovation by the women farmers. The result in Table 2 further showed that the instructional materials used for the farmers by extension agent indicated that mobile phone (100%), field days (100%), demonstrations (100%), meetings (100%), vocal group (100%) and pamphlet (93.8%) this is similar to the results of Women Farmers. The instructional materials that have not been used at all were radio (100%), billboard (100%), television (100%), newspaper (100%), internet (100%) and bulletin (93.8%). These results point out that programme concerning agricultural information has not been effectively disseminated through radio and television in the study area. Both radio and television were known to be the largest means of communication to reach a large number of people at the same time but its advantages have not been taken by the Extension Agents.

Table 2. Distribution based on the types of Instructional Materials Regularly Used

Instructional Materials	**Women farmer (n=107)**		**Extension agent (n=16)**	
	Yes	**No**	**Yes**	**No**
Radio	08 (7.5)	99 (92.5)	0(0.0)	16 (100.0)
Billboard	01 (0.9)	106 (99.1)	0(0.0)	16 (100.0)
Television	03 (2.8)	104 (97.2)	0(0.0)	16 (100.0)
Mobile phone	83 (77.6)	24 (22.4)	16 (100.0)	00.0
Banners	28 (26.2)	79 (73.8)	1 (6.3)	15 (93.8)
Posters	40(37.4)	67 (62.6)	13 (81.3)	3 (18.8)
Newspaper	1 (0.9)	106 (99.1)	0(0.0)	16 (100.0)
Bulletin	3 (2.8)	104 (97.2)	1 (6.3)	15 (93.8)
Internet	6 (5.6)	101 (94.4)	0	16 (100.0)
Field days	83 (77.6)	24 (22.4)	16 (100.0)	00.0
Pamphlet	68 (63.6)	39 (36.4)	15 (93.8)	1 (6.3)
Demonstrations	89 (83.2)	18 (16.8)	16 (100.0)	00.0
Meetings	93 (86.9)	14 (13.1)	16 (100.0)	00.0
Vocal group	91 (85.0)	16 (15.0)	16 (100.0)	00.0

Source: Field Survey, 2017
Values in parenthesis are percentages

Regularity of Usage of the Instructional Materials

The results in Table 3 indicated that 57.0% frequently used vocal group, 37.4% frequently used demonstrations, and 44.9% pamphlet and 42.1% banners are used to diffuse information to the Women farmers. While mobile phone (92.5%), field days (90.7%) ,meetings (66.4%) and posters (24.3%) were the seldom used of the instructional materials. Conversely radio (84.1%), billboard (91.6%), bulletin (96.3%) and television (96.3%) were not used. Therefore, it can be deduced that the extension agents seldom used most of the instructional materials. The results of the Extension Agents showed that field days (100%), meetings (100%), vocal group (100%) were frequently used for the farmers, mobile phone (50%), posters (25.0%) and pamphlet (43.7%) were seldom used while radio 100%, billboard (100%), television (100%) and newspaper (100%) were not used. Since the findings from Women Farmers and Extension Agents are similar, it implies that majority of the instructional material have not been used by the extension agent.

Table 3. Regularity of Usage of the Instructional Materials

Instructional Materials	**Women farmers (n=107)**			**Extension agents (n=16)**		
	Frequently used	**Seldom used**	**Not Used**	**Frequently used**	**Seldom used**	**Not Used**
Radio	0(0.0)	17 (15.9)	90 (84.1)	0(0.0)	0(0.0)	16(100.0)
Billboard	3 (2.8)	6 (5.6)	98 (91.6)	0(0.0)	0(0.0)	16(100.0)
Television	0(0.0)	4 (3.7)	103 (96.3)	0(0.0)	0(0.0)	16(100.0)
Mobile phone	2 (1.9)	99 (92.5)	6 (5.6)	8(50)	8(50)	0(0.0)
Banners	45 (42.1)	37 (34.6)	25 (23.4)	(0.0)	1(6.3)	15(93.8)
Posters	7 (6.5)	26 (24.3)	74 (69.2)	1(6.3)	12(25.0)	3(18.8)
Newspaper	10 (9.3)	35 (32.7)	62 (57.9)	(0.0)	0(0.0)	16(100.0)
Bulletin	0(0.0)	4 (3.7)	103 (96.3)	1(6.3)	0(0.0)	15(93.8)
Internet	1 (0.9)	6 (5.6)	99 (92.5)	0(0.0)	0(0.0)	16(100.0)
Field days	5 (4.7)	97 (90.7)	5 (4.7)	16 (100.0)	(0.0)	0(0.0)
Pamphlet	48 (44.9)	37 (34.6)	22 (20.6)	8(50.0)	7 (43.7)	1(6.3)
Demonstrations	40 (37.4)	30 (28.0)	37 (34.6)	12(7.5)	4(25)	0(0.0)
Meetings	18 (16.8)	71 (66.4)	18 (16.8)	16(100.0)	(0.0)	0(0.0)
Vocal group	61 (57.0)	31 (29.0)	15 (14.0)	16(100.0)	(0.0)	(00.0)

Source: Field Survey, 2017

Specific Agricultural Information giving by Extension Agent

The results in the Table 4 enumerate the various specific Agricultural Information accessed by the women farmers in the study area. Most (85.0%) of the respondents received information on crop and livestock production; 79.4% received information on weed control through the use of appropriate herbicides; 74.8% got information on good record keeping and improved farm management practices has the same percentage; 34.6% received information on integrated pest and disease control; 28.8% received information on product marketing; 29.9% accessed information on seed selection and 25.2% received information on agricultural loan. This means that adequate agricultural information has been given to the farmers through the use of the instructional materials.

Table 4: Distribution based on the Specific Agricultural Information

	Women farmers (n=107)		**Extension agents (n=16)**	
Instructional Materials	**Yes**	**No**	**Yes**	**No**
Information on crop and livestock production	91 (85.0)	16 (15.0)	16(100)	(00.0)
Information on seed selection	75 (70.1)	32 (29.9)	16(100)	(00.0)
Integrated Pest and Diseases control	69 (64.5)	37 (34.6)	16(100)	(00.0)
Information on products marketing	77 (72.0)	30 (28.8)	16(100)	(00.0)
Information on good record keeping	80 (74.8)	27 (25.2)	16(100)	(00.0)
Information on agricultural loans	82 (76.6)	24 (22.4)	16(100)	(00.0)
Information on improved farm management practices	80 (74.8)	27 (25.2)	16(100)	(00.0)
Information on weed control through the use of appropriate herbicides	85 (79.4)	22 (20.6)	16(100)	(00.0)
Information on the selection of appropriate fertilizer and its application	79 (73.8)	28 (26.2)	16(100)	(00.0)

Source: Field Survey, 2017
Values in parenthesis are percentages

SUMMARY, CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Summary

This study was conducted to assess the use of instructional materials used by extension agents for agricultural information dissemination to women farmers in Ijebu-East Local Government Area, Ogun State, Nigeria. The population comprised of Women farmers and Extension agents in the study area. Four (4) villages namely; Owu, Imegun, Oguru and Ipebi were selected. A total number of One Hundred and Seven respondents were sample for the study. Interview schedule was used to elicit information from the farmers. The Extension Agents were reached during the course of the study. A total number of sixteen extension agents were sampled using structured questionnaire to get information.

Data obtained were analyzed using descriptive (frequency, percentage and mean) , Chi-square and t-test analysis. The results of the women farmers indicated that most (39.3%) were old farmers, 64.5% were married, 43.0% attended primary school, 55.1% have the highest household member, while 72.0% were mostly crop farmers and 87.9% had been visited by extension agent. The mean age of the extension agent was 51years, all (100%) were married, 81.3% attained tertiary education, 62.5% household size and 100% had visited the farmers. The results also showed that meetings (86.9%), vocal group (85.0%), demonstrations (83.2%), mobile phone (77.6%), field days (63.6%) and pamphlet (63.6%) are the most used instructional materials by the extension agent to the farmer. Vocal group (57.0%), field days (90.7%) and demonstrations (44.9%) are the frequently used instructional materials used by extension agent to the farmers. Information on crop and livestock production, information on weed control and information on agricultural loans are the most specific agricultural information that the farmers obtained. It was also indicated that there was no significant relationship between types of instructional materials and usage by extension is rejected and the extension agent result showed that instructional materials has greatly contributed to farmers knowledge and also positive effect on their farm produce.

Conclusion

Sequel to the outcome of the analyzed and interpreted study data, the following conclusion are made;

Majority of the women farmers are old, many were married and attained primary school education.

The extension agents are older than the women farmers.

Meetings, vocal group, demonstrations, mobile phone, field days and pamphlet are the most used instructional materials by the extension agent.

Radio, Television and Internet were not use at all by the extension agent.

Instructional materials have contributed to farmer's knowledge to increase their farm produce.

Vocal group, field days and demonstrations are the frequently used instructional materials.

Specific agricultural information done on instructional materials is Information on crop and livestock production, information on weed control and information on agricultural loan.

Inadequate information is not disseminated to the women farmers.

Recommendations

In line to the findings of this study, discussion and the conclusions drawn, the following recommendations were made;

Government should encourage the media to extend their coverage to the rural areas.

Agricultural program should be incorporated to radio and television.

The women farmers should form themselves into group to access relevant information in order to boost their productivity and other input such as agricultural loan.

Extension agents should always update themselves so that they can extensively use diverse instructional materials.

Extension agents need to undergo training so that they can carry out their work effectively.

The extension agent should study the farmers in order to discover and use the best acceptable method to disseminate information to the farmers.

REFERENCES

Aboyade B. O. 1990. Access to Information in Rural Nigeria. Int. Libr. Rev., 20: 165-171.

Aina, A. 1995 Community Libraries : an alternatives to public libraries in Africa. Library Review, Vol . 44(7): 40-44. DOI: http: // dx.doi.org/ 10.1108/00242530310493798.

Aina, O. 2006. Information Provision to farmers in Africa: The Library-Extension Science Linkage. World Library and Information Congress: 72nd /FLA General Conference and Council 20-24 August, Seoul.

Anzaku Francis 2011. Library Expert Speaks on Audio Material. A paper presented at the United Nations Education, Scientific and Cultured Organization (UNESCO) World Day for Audio-Visual Heritage Lafia.

Atala, T.K. 2008. The Role of Local Government in extension Delivery System in Nigeria. A paper delivered at the North-West Zonal Research-Extension-farmer Input Linkage System (REFILS) held at the institute for Agricultural research (IAR), AB. Zaria 28th Feb,2008. Pp. 8-12.

Bala, B. & S. D. Sharma 2008. Information technology in agriculture. Available at: http://www.techno preneur. net/ informationdesk/ sciencetech-magazine/2008/feb08/Information.pdf

Barkman, J. 1991. Higher Impact Instructional Video. Jounal of Extension, 21 (1), Article a4.

Retrieved November 10, 2017 from http://www.joe.org/joe/1991spring/a4.htmi.S.

Battacharjee, S. 2005. Meddia and Mass Communication an Introduction. Kanishka Publish. New Delhi, India.

Canagarajah, S. & Nielsen, H.S. 2001. ‘’ Children Labour in Africa: Comparative Study’’.

The annals of the American Academy, May: Pp 71-91. DOI: http://.dx.doi.org/10.1177/0002716201575001005.

Demiryurek, K.H., Erdem, V. Ceyhan, S. Atasever & O.U. Mayis 2008. Agric information system and communication network: The case of diary farmers in the Samsun province of Turkey. Info.Res. (online), 13(2). Availableat:http://dic.dlib.indiana.edu/dic/bitstream/handle/10535/5731/aagricultural% 20 information%20 systems…pdf sequence=1

Dike, V.W. 1999. Library Resources in Edu, Enugu. ABIC publisher.

Farooq, S.S., Muhammad, K.M. Chaudhary & Ashraf, I. 2007. Role of Print Media in the dissemination of agricultural information among farmers. Pakistan J. Agri. Sci. 44(2): 378-380. DOI: http://dx.doi.org/10.17957/jglass/3.1.521.

Food and Agricultural Organization 1998. Training for Agricultural and Rural Development Economic and Social Development Series No: 55. Rome. FAO in: Extension.

Gellen, K. 1994. “ Unleaching the Power of Women Farmers”, African Farmer. No. 11, Pp.2-6. DOI: http://.doi.org/10.1080/03768359408439773.

Gopa, V. P. 2010. Importance of Audio-Visual in teaching methodology. Mahourastra, India.

Hiel, E.R. and Herrington, D. 1997. Plausible used and limitations of video conferencing as a tool for achieving technology transfer. Journal of extension, 35(4). Retrieved November4,2017 from http://www.joe.org/joe/1997 August/rbi.

Ikoja, V. 2003. Socio-economic Factor Affecting the Performance of Women in Food Security. In Chikun Local Government Area Kaduna State. An unpublished project proposal, The Departmnt of agricultuiral Economics and rural Sociology. Ahamadu Bello University, Zaria, Nigeria. Pp. 86. DOI: http:// dx. doi.org/10.9790/1959-03622633.

Katherine, M. 2009. Audio-Visual materials: Collection Development Policy, Road Library University of Northern lowa.

Kelsey, T. W. M. J. Dougherty & M. Hattery 2002. Information Technologies used by Local Government in northeast assessment and needs. J. Ext. 40 (5).

Khan, G.A. 2010. Present and Prospectives Role of Electronic Media in the Dissemination of Agricultural Technologies among farmers of the Punjab, Pakistan. phD. Dessert.Dept of Agri. Ext, Univ. of Agric., Faisalabad, Pakistan.

Kenny, C. 2002. Information and Communication Technologies for direct poverty alleviation: costs and benefits. Dev. Policy Rev 20 (2): 141-157.

Loagun, E.U. 1998. ‘’Rural Women Training Needs: preferences for methods, place, duration and time.’’ Pp. 86.DOI: http//dx.doi.org/10.5172/rsj.10.1.79.

Munyua, H. 2000. Application of Information Communication Technology in the Agricultural Sector in Africa: a gender perspective. In: Rathgeber, E. and Adera, E.O. (Eds) Gender and Information Revolution in Africa, DRC/ECA.Pp.85-123. DOI: http://dx.doi.org/10.4314/Sigada.v/1/.42700.

Muhammad, S.2000. Agricultural Extension: Strategies and Skills. Unitech Communications. Faisalabad–Pakistan.

Natoli, K. 2011. The importance of audio-visual materials in teaching and learning. www.helium.com/channels/224-earlychildhood.

Nazari, M. R. & M.S.B.H. Hassan 2011. The role of television in the enhancement of farmers agricultural knowledge. Afri.J. Agric. Rev. 6 (4): 931-936.

Ndahi, P.A. 2004. “ A survey of Visual Aid design production, Usage and Evaluation in

Enhancing Training and capacity Building: A case study of IAR/NARELS Agricultural Extension Services M.A. Thesis, ABU, Zaria Pp 38-40.

Nwabueze, C. 2006. Making Communication Principles and Practice. Enugu: Daisy Press Limited.

Ofuoko, A.U, Each, G.N. & Itedjere, B.E. 2008. Information Utilization Among Rural Fish Farmers in Central Agricultural Zone Delta State, Nigeria World Journals of Agricultural Science, 4, 5, 558-564.

Ochogwu, G.M. 1988. Redefine Information Structure and Services for the Rural Majority In Issues in the Information Profession: Nigeria Perspective, NALISE and National Library of Nig. P. 117.

Olaleye, S.O 1998. ‘’Women in Rural Development. ‘’Nigeria Agriculture Magazine:October/NovemberPp.32-33.DOI:http://dx.doi.org/10.2307/1971556.

Okunade, E.O. 2007. Effectiveness of extension teaching methods in acquiring knowledge, skill and attitude by women farmers in Osun State. J. Appl.Sci.Res.3 (4): 282-286.

Okwu, O. J. and S. Daudu 2011. Extension Communication Channels usage and preference by farmers in Benue State, Nig. J. Agric. Ext. and Rural Dev. 3(5): 88-94

Olayide, S.O. 1990. Nigeria small-scale farmers: problem and prospects for integrated rural development Ibadan: Centre for External Studies, University of Ibadan, Pp.62-68.

Parthaap, D.P. & K.A. Ponnusamy 2006. Effectiveness of four mass media channel on the knowledge gain of rural women J. int. Agri. Ext. Edu.13(1): 73-81 DOI: http://.dx.doi.org/10.5191/jiaee.2006.13107.

Quisumbing, A. & Pandofelli,, L. 2008. Promising Approaches to Address the Needs of Poor Female Farmers International food Policy Research Institute Sustainable solution for ending hunger and poverty IFPRI Note 13. DOI. http://dx.doi.org/10.1016/j.world development.2009.10.006

Ramchadani, S. 2004. Modern Methods and Techniques of teaching. Dominant Public and Distribution, New Delhi, India

Ray, G. L. 2003. Extension Communication and Management. (5th ed.Rev) Kalyani Publisher, New Delhi, India.

Tawari, D. 2006. Methods of Teaching Communication. Crescent Published. Corp, New Delhi, India.

Uguru, F. N. 2001. Information Technology : Access, Capabilities and Use among Administrators of Agro-technology Transfer Programmes in South-Eastern Nigeria .Ph.D Thesis Department of Agricultural Extension, University of Nigeria Nsukka

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

BOKO HARAM INSURGENT AS STREET WOMEN DRIVER CASE STUDY OF BORNO STATE, NIGERIA

SANI INUSA MILALA
Abubakar Tafawa Balewa University Bauchi, Graduate from Depart of Estate management and valuation
ORCID: 0000-0001-7332459

IBRAHIM INUSA
Student of Marwadi University India, Department of Information Technology

ABSTRACT
The number of women in streets of borno state that are not in duty or business has increase over the decade t he factor behind that have reveal itself to be boko haram insurgent. the aim of this study end at exploring the factors facilitating and driving out women on the street, In Borno State of Nigeria, with view to explore the factors that aid in contributing to the increasing of the women in the street, suggest measures and to also call the attention of international, national and local responsible authorities, organization and other concern bodies to take appropriate action for the wellbeing of women in the state and also to enable the state and region at large mounted to the conveyance vehicle of world's women development. Descriptive and Exploratory strategy through intensive review of literature was carried, the study collected highly classified and intensive data form related studies literature The study found out that boko haram insurgent as the factor behind the influentiality of women being in the various street in Borno state of Nigeria, among the factors that lead to women being on street, it was also found that poverty, hunger, economic difficulty and lack of financial buoyancy, lack of education, creativity, business etc.. they also help in the increasing the women on street, all the mentioned factor are also cause by boko haram insurgent, from the study it was also found that there is substantially strong size effect of book haram insurgent on women on street,
Key words: Women, Street, and Insurgent

1.0 INTRODUCTION
Many women have suffer from the impact of the insurgent especially those in the borno state, many women are home, displace and even harassed sexually, the boko haram insurgent have been seen as the street women driver in the state because, they are homeless and have lost their small demotic business that they use as means of life sustenance, boko haram insurgent have claim many family head and their properties where the women in the house fine nowhere to live rather than living in the street. The borno state a part of North East of Nigeria is still in the quagmire of Boko Haram insurgency and it impact on women. Where it has pervasive effect on the women as recognized in the state the Nigerian military was able to rescue or regain the seventeen (17) local governments that were hitherto under the insurgents. Thus, there are still outbreaks of attacks by Boko Haram on some communities and Internally Displaced Persons (IDPs), more especially women in the state are still living with the effect of this insurgency.

Many women are bearing the brunt of the insurgency such as social displacement, psychosocial problems, gender based violence, hunger and deplorable health conditions. Some of them become members of Boko Haram terrorist. Another group of women and girls step up effort and fought against it. A lot join Boko Haram terrorist group either by coercion or persuasion. Some women even engaged in influencing other women and girls to join the sect. These girls and women were brain washed by the sect to carry out suicide bombing attacks with the purported teaching that they are fighting for God and paradise would be their reward. With increase in the numbers of women in the street of borno state there is need for research to assess the Boko haram insurgent as street women driver case study of borno state, Nigeria. Of which this paper aimed at.

2.0 Literature review VOILENCE

Violence is seen from different aspect across disciplines, every looking on a dedicated system or portion of analysis: individual, group, institution/organization, nation states and politico-economic structures, and the international system (Joxe, 2006). Considering what violence is divided into numerous varieties. However, as stated by Newman (1979) that, violence may be the outcome of extreme or severe emotional states such as anger, rage, or hate that may be or will be directed towards people, animal and object. Agagu and World Health Organisation (WHO), has put forward their definitions that the subject violence is a situation where physical force was used against community, groups or one another, that will like result to both emotional and physical injuries or claim of life (Agagu, 2003 & World Health Organization, 2008). With the above statement, above have clarify the subject violence, but this research purposely and is interested in the force of boko haram violence that driven women out of their homes as result of the insurgency in region of North Eastern Nigeria. As such the research dwell at the effect of violence against women specifically perpetrated by the terrorism of Boko Haram so as to enable the reader to understand that it is the driver of women to street. Some definitions are extracted from the study entitled “Declaration on the Elimination of Violence against Women” by The United Nations where they provide the definitions:

The subject violence on women meaning any act of gender difference violence that comes in, or it may result in, emotional, physical, sexual, psychological effect, or women suffering, which may result effects such as acts, arbitrary or coercion deprivation of liberty, whether happing in private or public life. Violence may be psychological or physical, Physical violence may encompasses, shoves, , pushes, punches being thrown from stairs or across the room, , twisting of arms, , hits choking, kicking and stabbed slaps or being burnt. Psychological and emotional abuse may encompasses controlling behaviors such as isolation from family and friends, control of finances, continual humiliation threats against young once or being lead to condition of having injury or death, (UN, 2011). Non limited but violence, the subject violence experienced by the gender- base during the insurgent of Boko Haram have resulted in all the areas of both emotional (psychological) and physical, but physical effected as ladies are used for suicide bombing and are abused as well sexually. Some violence effect such as or sexual attack and Sexual assault can include, sexual assault with implements, rape being forced to engage in pornography activities, forced in to prostitution activities, etc.(WHO, 2017).

Study have illustrated that the subject violence on the gender women it involves a continuum of the subject violence from , psychological, economic and emotional abuse through to physical and sexual violence. Bloom, (2007) postulated in his study that ladies are raped and abuse by insurgent directly or indirectly as a recruitment in to the sec tactics as this help in making the women prone to the to joining and easier among those to be exploit. Most women testify that the when through sexual violence, threat of being to raped or killed and later on serve as agent of suicide bombers in the operation of Boko Haram insurgents' custody (Bloom,2007)., the subject Violent terrorist are seen as being most likely gender to victimize ladies because of their often conservative or reactionary gender agendas. Personal trauma, most notably as a result of rape is one of the fundamental outcomes of violence against women by the extremist group.

Insurgency

Many have put the definition of the subject insurgency: it is define as systematic use of power, control to collect by force and nullify and give subject matter of region territory, in order to gain control over the area and their resources

The Boko Haram Insurgent and Women

As strengthen in the study of Umar, Isa. And Mu'azu, (2019) with title "Boko Haram Insurgency And Violence Against Women In North Eastern Nigeria" that Women should not be exceptional among those who have suffered various types of attacks ranging from mass killings, suicide bombing, kidnapping rape, by the Boko Haram terrorist in the insurgents (Muinat, 2015:3). Boko Haram movement have many years in harassing and abusing Christian and Muslim women in the area. In year 2013 demonstrate an important change in the terrorism (Boko Haram) strategies and tactics, where the sec involved in a series of kidnapping of both women and men where women are mostly used in the activities. In year 2013 month of May the terrorist Boko Haram sec abducted Children's and twelve Women at period of attack in Bama local government area (Zenn & Pearson, 2014). Similarly, Boko Haram terrorist attacked the Air force Base and other places in Maiduguri, where the attack was prevailed to started from period of 3:00am to 8:00am; many people were killed regardless of gender going with the fact that they are many in number who set explosives in their targeted areas in the metropolitan area (Ndahi, 2013). From the report by newspaper, vanguard on April 14th 2014, of about 260 girls from boarding school were abducted by the boko haram terrorist during the insurgents' period in Chibok Local Government of Borno State. This large number of the abduction has become the alarm calling the calling the attention of international campaign and call on the Nigerian Government to rescue the school girls abducted. Also, international Newspaper, have also reported that it large number of women of about or exactly 91 in number was abducted by the terrorist of Boko Haram members in north east borno specifically Borno State (June 4th 2014 New York Times). Moreover, it was reported by Sahara Reporters that over 58 women was carried away by terrorist of Boko Haram insurgents in, North eastern Nigeria Adamawa State specifically. Another report, stipulate that one hundred and seventy four to one hundred eighty five women from villages was carried a ways by terrorist of Boko Haram insurgents (18th of December 2014, Reuters report).

In a related development, a women gender suicide bomber which is believe to 10-11 years contributed in carrying a suicide bombing which claim he life of 19 people. She was brain washed and leads her to carry out the bombing which is against her will showing the effect of violence on women this even took place at a public place in Borno state. Furthermore, in the year (2014) Reuters, shows that on the December 18th 2014, Boko Haram terrorist carried over (kidnapped) about 182 women in the state of the North East. Human Rights Watch, (2014) in their statement calculated that Boko Haram Sect has have carried away (abducted) more than 500 women gender and young girls from year 2009 to year 2014 from villages in the North Eastern Nigeria states. CNN, reported in 24th October .2014, Boko Haram terrorist wipe out the town of Mafa in Borno State and and carried away thirty (30) boys and girls (Aminu, 2014). In year 2018 the second mass even of school girl's abduction occurred at Dapchi in Yobe state one hundred and five (105) girls in school were carried away by terrorist Boko Haram from Government Girls Science and Technical Collage Dapchi yobe state (24th Feb, 2018 & Premium Times Feb 23, 2018 Saharan Reporters). The use of violence on women by the terrorist may not even spare young girls of age there was a report of two female suicide bombers around the ages of 13 killed themselves and others three in public gathering place in Yobe State (Geidam, 2017). Since then Boko Haram many furthered attacks in urban areas by the use of female as element of suicide bombers (Faruok, 2015). In Gombe state on January 8th 2014, a lady appears in the military barrack on motorcycle and contributed in exploring bomb where it kill her and a police man (Farouk, 2014). Boko Haram have been using the abduction of women in so many times for negotiation with government either for money or for the release of their people who are arrested members or families recently The effect subject violence on women from old age to the young age of girls by the insurgent of Boko Haram in Nigeria, has today made women to be more vulnerable to sex abuses in the society, many life have been claim through suicide bombings which cover some years in the Nigeria especially North Eastern states particularly in Borno state which is having 27 local government where the insurgent started before Sambisa today become the base. Among the violence on women gender the (ICRC) International Committee for the Red Cross has recored the even where worker are killed, 24 years of age by Boko Haram terrorists called Hauwa Liman .she who was said to have been taken away on 1st of March 2018 by the terrorist in an attack in the town of Rann North-Eastern, alongside there is case of Alice Loksha and Saifura Hussaini Ahmed Khorsa. saifura the terrorist kill her on September 16, 2018. Going with this report and sadden evens it has increased the toll numbers of workers of (ICRC) killed by the boko haram insurgents to double (Othman A. & Abdulateef, S. 2018).

Homeless women in IDP.

Situation of how mothers (Women) and children are dwelling in the camp Nigeria.

3.0 Conclusion

From the literature reviewed it may be concluded that boko haram insurgent have been the factor behind women been rampered on the street of borno and also the study have showed that women are not only physically affected but also emotionally because it was explored that many women are sexually harassed.

REFERENCE

Adesoji, A. (2010). The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria/Die Boko- Haram- Unruhen und die Wiederbelebung des Islam in Nigeria. Africa Spectrum, Vol. 45(2), pp. 95-108.

Agagu, O. (2003). Welcome address. In Bash A. Olasupola (Ed.), Electoral violence In Nigeria: Issues & Perspectives (pp. 1–3). Lagos: Friedrich Ebert Stiftung.

Aminu, A (2014): Boko Haram kidnaps 30 in northeast Nigeria. www.cnn.com 2014/10/27/world/africa/boko-haram abduction retrieved on 26th Feb 2015.

Awojobi, O. N. (2014). The socio-economic Implications of Boko Haram Insurgency in the North-East of Nigeria International Journal of Innovation and Scientific Research, vol. 11(1), pp. 144-150.

Bloom, M. (2007). Female suicide bombers: a global trend. Daedalus, vol. 136(1), pp. 94-102

Carter, B. (2013). Women and violent extremism GSDRC Helpdesk Research Report

Chi, P. C., Bulage, P., Urdal, H., & Sundby, J. (2015). Perceptions of the effects of armed conflict on maternal and reproductive health services and outcomes in Burundi and Northern Uganda: a qualitative study. BMC international health and human rights, vol. 15(1), pp. 1

Chothia, F. (2012). Who are Nigeria's Boko Haram Islamists? BBC News of, 11

Da'wah Coordination Council of Nigeria (DCCN), (2009). The "Boko Haram" Tragedy: Frequent asked Questions. Ilmi Avenue Minn, Nigeria.

Farouk, C (2014): Boko Haram crises: Nigeria's female bombers strike. www.bbc.com/news/world-africa-28657085

Farouk, C (2015): Who is Nigeria's Boko Haram Islamist? www.bbc.com/news/world-africa-13809501

Geidam, Aisa Isa, (2017). The experience of women on Boko Haram insurgency: a case study of Bama Local Government displacement camp of Borno State, Nigeria. MSc Thesis submitted to department sociology, University Malaysia Sarawak.

Human Right Watch (2014): Those terrible weeks in cam

Umar, M.B, Isa A,G. And Mu'azu, I (2019) Boko Haram Insurgency And Violence Against Women In North Eastern Nigeria, International Journal Of Trend In Modern Social Science

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GÖÇMENLERDE KADIN SÜNNETİ

Doç. Dr. Nazlı TÖRE
Türk Kadınlar Konseyi
ORCID: 0000 0002 6609 7808

ÖZET

Dünyada her yıl yaklaşık 4 milyon kız çocuğu ve kadın sünnet edilmektedir. Kız/Kadın Sünneti, uygulandığı kişilerde tarifi imkânsız acılar yaratan ve çoğu vakada yüksek hayati risk teşkil eden son derece tehlikeli bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır[1]. Bu uygulama, bir yandan kız/kadınların temel insan haklarına aykırılık teşkil edip, onların fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini bozucu bir özellik arz ederken; diğer yandan kız/kadınların her türlü işkence ve ayrımcılıktan muaf tutulma özgürlüklerini ve hatta yaşama haklarını ellerinden almaktadır. Kız/Kadın Sünneti' nin bugün dünyada tartışılan, güncel bir konu haline gelmesinin sebebi ise, bu uygulamanın Afrika ve Orta Doğu'dan çıkıp, küresel göç hareketleriyle birlikte tüm dünyaya yayılmış olmasıdır. İstatistiklere bakıldığında, kız/kadın sünnetinin sanılanın aksine farklı coğrafyalarda her geçen yıl artarak devam ettiği endişeyle görülmektedir. Bugün için, modern dünyada kız/kadın sünneti uygulaması sessiz sedasız, ısrarla ve yaygın bir şekilde yürütülen bir insan hakları ihlali halini almıştır. Buna karşılık, kız/kadın sünneti kabul gördüğü toplumlarda kadınların kültürel cinsel kimliklerinin oluşumunda en önemli hadise olarak nitelendirilmektedir. Gerçekten, kız/kadın sünneti hem uygulandığı kişi hem ailesi için bir gurur vesilesi olurken; aynı zamanda bu kişinin belli bir yaşa geldiğini göstermekte ve belli bir topluma mensubiyetinin kanıtı olmaktadır. Kız/kadın sünnetinin reddi ise sünnet olmayan kız/kadının ve ailesinin toplumdan dışlanmasıyla sonuçlanmakta ve o toplumdaki mevcut statülerini kaybetmeleri anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, köklü bir toplumsal anlaşmaya dönüşmüş olduğu anlaşılan sünnet uygulaması, içinde bulundukları toplumun da baskısıyla kız anne-babaları için arzu edilen bir durumdur. Her ne kadar, kız/kadın sünnetine karşı muhalif sesler giderek yükselse de, toplumsal beklentiler bu uygulamanın sonlandırılması önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kız/kadın sünneti, insan hakkı ihlali, Fiziksel ve ruhsal bütünlük hakkı, her türlü işkence kötü muamele ve ayrımcılıktan muaf tutulma hakkı, yaşama hakkı.

[1] Bu konuda bkz. Kasinga, 21 I. & N. Dec 357, 361 (BIA 1996); Abay v. Ashcroft, 368 F.3d 634, 638 (6th Cir.2004); Abankwah v. INS, 185 F.3d 18,23 (2d Cir. 1999)

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN'S CIRCUMCISION IN MIGRANTS

ABSTRACT

Each year, approximately four million girls and women are subjected to genital mutilation/cutting in the world, a dangerous and potentially life-threatening procedure in most cases that causes unspeakable pain and suffering[2]. This practice violates girls' and women's basic human rights, denying them of their physical and mental integrity, their right to freedom from violence, ill-treatment (abuse) and discrimination, and eventually in the most extreme cases, of their life. Female genital mutiliation/cutting (FGM/C) is now global concern. Not only is it practiced among communities in Africa and the Middle East, but also in immigrant communities throughout the world. While looking at recent data we witness with concern that it occurs on a much larger scale than previously thought. It continues unfortunately to be one of the most persistent, pervasive and silently endured human rights violations in modern world we are all living for the time being. On the other hand, female genital mutilation/cutting is considered the most important incident in the formation of social, cultural and sexual identity of women in some communities that have already accepted the so called practice. Indeed, female genital mutilation has become a matter of pride for both girl/woman helself and her family and her close relatifs; at the same time it proves the age of consent (maturity) and belonging to a special community. Consequently, if the girl/women or another family member recets the practice, then the whole family including close relatifs will be excluded from the community and also lose their current social status. In this way increasingly transforming as a rooted social agreement, female genital mutilation/cutting continues to be a desirable practice for both girls/women and their family given all this social pressure and orientation. Eventhough some dissident voices are now being raised against female genital mutilation strongly, social expectation grows very serious obstacle in front of this practice.

Keywords: female genital mutilation/cutting, human rights violation, right to physical and mental integrity, right to freedom from violence ill-treatment (abuse) and discrimination, right to life.

GİRİŞ

I. Konunun Takdimi

Başlarken, kız/kadın sünneti uygulamasına yönelik ilginin çoğunlukla sünnetin uygulandığı kişide bıraktığı fiziksel zararlar ve psikolojik etkiler üzerinde yoğunlaştığını belirtmek gerekir. Hâlbuki bu uygulamanın bizzat kendisi buna maruz kalan kız ve kadınların fiziksel bütünlüklerine açık bir ihlal niteliği taşımaktadır. Burada yapılan uygulamanın tipi ve derecesi ile bunun sonucunda ortaya çıkan komplikasyonların hafif oluşu aslında bu gerçeği değiştirmemektedir. Üstelik sünnet uygulaması çoğunlukla buna "hayır" diyecek iradesi bulunmayan küçükler üzerinde gerçekleştirilmektedir. Ebeveynler de kız çocuklarını sünnet ettirirken, pek tabii onlara zarar vermek niyetinde değildir.

[2] Look at Kasinga, 21 I. & N. Dec 357, 361 (BIA 1996); Abay v. Ashcroft, 368 F.3d 634, 638 (6th Cir.2004); Abankwah v. INS, 185 F.3d 18,23 (2d Cir. 1999)

Buna rağmen, sünnet uygulaması özellikle Birleşmiş Milletler'in 1990 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde[3] güvence altına alınan hakların da aralarında bulunduğu bir dizi insan hakkını ihlal etmektedir. Bu yönüyle, kız/kadın sünneti giderek artan bir biçimde salt bir sağlık meselesi olmasının ötesinde, kız çocuklarının ve kadınların haklarının bir ihlali olarak hukuki bir konu olarak ele alınmaktadır[4]. Dünya Sağlık Örgütü' nün verilerine göre sadece Afrika kıtasında 23 ülkede 90 milyondan fazla kız çocuğu ve kadın üzerinde farklı şekillerde sünnet uygulaması icra edilmiştir. UNICEF' in verilerine göre Sudan, Somali, Cibuti, Etiyopya, Eritre, Sierra Leone gibi ülkelerde sünnet edilmiş kız/kadın oranı % 75 ila %98 arasında değişmektedir. Burkina Faso, Çad, Fildişi Sahilleri, Mısır, Gambiya, Gine, Gine Bissau, Kenya, Liberya, Mali, Nijerya ve Togo gibi ülkelerde ise bu oran %30 ila %50'lere düşmektedir. Orta Doğu'da kız/kadın sünnetine Umman, Güney Yemen, Filistin, Lübnan, Cezayir ve Irak gibi ülkelerde rastlanılmaktadır. Bu uygulama Yemen'de ve Irak'ın Kürtlerin egemen olduğu bölümlerinde yaygın bir biçimde % 80'lere varan bir oranda görülmektedir. Yine Bahreyn ve İran gibi ülkelerde de kız çocukları ve kadınlar sünnet edilmektedir. Asya'da Endonezya, Malezya, Pakistan ve Hindistan gibi ülkelerde daha düşük oranlarda görülse bile kız/kadın sünneti bulunmaktadır. Bazı raporlarda kız/kadın sünnetinin Brezilya, Arjantin ve Şili gibi Latin Amerika ülkelerinde bulunan kimi etnik gruplarda da uygulandığı bilgisi yer almaktadır. Kız/kadın sünneti her ne kadar ülkemizde ve gelişmiş Batı toplumlarında çokça bilinmese de, bu türden uygulamalara ABD, Fransa, Avustralya, Avusturya, Norveç, İsveç gibi ülkelerde ikamet eden göçmen topluluklar arasında şaşırtıcı derecede yaygın bir biçimde rastlanılmaktadır[5].

II. Kız/Kadın Sünnetinin Tanımı ve Tipleri

1. Kız/Kadın Sünnetinin Tanımı

Kız/Kadın sünneti, esas itibariyle, tıbbi olmayan sebeplerle bir kız/kadının cinsel organının dış kısmının tamamının veya bir kısmının alınması ya da değiştirilmesine yönelik bir dizi müdahaleyi ihtiva eden geleneksel uygulamalara[6] verilen ortak addır. Bu uygulamalar, daha ziyade 4 ila 20 yaş aralığındaki kızların kadınlığa geçiş ritüeli (bir anlamda kutlaması) olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bunların bazı kültürlerde doğumdan hemen sonraki günlerde (3 aylık bebekler üzerinde) ya da ilk doğumunu yapan kadınlarda doğum sonrasında da ifa edildiğine rastlanılmaktadır. Kız/kadınlar tek başına veya grup halinde sünnet edilebilmektedir. Sünnet uygulaması genellikle bu konuda ailesinden el almış, yaşlı bir kadın olan geleneksel uygulayıcı tarafından hiç de steril olmayan yerlerde ve son derece eğreti ve ilkel araçlarla yapılmaktadır[7]. Bununla birlikte, sünnetin günümüzde bazı ülkelerde eğitimli sağlık personeli tarafından gerçekleştirildiği de görülmektedir.

---

[3] Bu Sözleşme bugün için Amerika Birleşik Devletleri ve Somali haricinde kalan bütün ülkeler tarafından onaylanmıştır.

[4] Anika Rahman&Nahid Toubia (eds.), Female Genital Mutilation, A Guide to Laws and Policies Worldwide (London/New York, Zed Books 2000), 3.

[5] Bu veriler için bkz. Mary Nyangweso, Female Genital Cutting in Industrialized Countries, Mutilation or Cultural Tradition? (Praeger 2014), 14-15.

[6] N.O. Nnaemezie, E.J. Ibeagha and N.G. Njoku, 'Female Genital Mutilation: A Challenge to Health Education' (2018) 8(1) Orient Journal of Education, 73, 73.

[7] Innocenti Digest, Changing A Harmful Social Convention: Female Genital Mutilation/Cutting (UNICEF Innocenti Research Centre, Italy 2005), 1.

Kız/Kadın sünneti, yerli halk dillerinde çok değişik söyleyiş biçimleriyle ifade edilmektedir. Bunlar, çoğunlukla "arınma" veya "temizlenme" gibi anlamlara gelmektedir. Mesela Mısır'da kız/kadın sünnetine "tahara" denilirken; Sudan'da kız/kadın sünnetini ifade etmek üzere "tabur", Mali'de "bolokoli" kelimeleri kullanılmaktadır. Yine yerel dillerde sünnetin farklı tipleri için kullanılan kelimeler de birbirlerinden hayli farklıdır. Özellikle Afrika'da Fransızca konuşulan ülkelerde bu tür uygulamalar için kesim anlamına gelen "excision" sözcüğü tercih edilirken; İngilizce konuşulan ülkelerde sünnet anlamına gelen "circumcision" sözcüğü tercih edilmektedir. Uluslararası camiada bu uygulama uzun yıllardır "female genital mutilation" olarak adlandırılmaktadır. Aslında bu uygulamayı anlatmak üzere çok farklı kavramlar bulunsa da, bunların kullanımı özellikle kadın hakları savunucuları tarafından son derece rencide edici bulunduğu için pek tercih edilmemektedir. Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization-WTO) de daha ziyade "female genital mutilation" tabirini kullanmayı tercih etmektedir. Bu yönde, Kadın ve Çocuk Sağlığını Etkileyen Geleneksel Uygulamalar üzerinde çalışmalarını yürüten Afrikalı Ülkeler Arasında Komite de 1990 yılında Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa' da gerçekleştirilen toplantısından itibaren bu tabiri kullanmaktadır[8]. Yine Birleşmiş Milletler çatısı altında gerçekleştirilen pek çok Konferansta da bu tabir kullanılmıştır. Bu Konferanslar arasında öne çıkanlar: 1994 tarihinde Kahire'de düzenlenen Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı; 1995 tarihinde Kopenhag'da düzenlenen Dünya Sosyal Kalkınma Zirvesi ile 1995 tarihinde Beijing' de düzenlenen 4. Dünya Kadın Konferansı'dır. Yine de belirtmek gerekir ki; her ne kadar kız/kadın sünneti tabirinin kullanılması çok etkili bir politika ve hukuk aracı olsa da, tabirin yerli topluluklarla bu uygulama üzerinde çalışan örgütler tarafından bu uygulamanın önceden sünnet anlamına geldiğini hiç düşünmemiş kadınlar üzerinde şoke edici bir etkisinin bulunduğu teslim edilmektedir. Bu bakımdan söz konusu örgütler nezaketen bu uygulamayı adlandırırken yerel tabirleri kullanmaya çalışmaktadır.

2. Kız/Kadın Sünnetinin Tipleri

Kız/Kadın sünneti denildiğinde akla ilk olarak erkek sünneti gelmektedir. Aslında her iki uygulama, bunların ikisinin birden bir insan hakkı ihlali olduğunu savunanların varlığına rağmen, doğaları gereği ve taşıdıkları sosyal anlam bakımından birbirinden oldukça farklıdır. Gerçekten, erkek sünnetinde cinsel organın sadece üzerinde bulunan derisi, organa zarar vermeksizin alınırken; kız/kadın sünnetinde kesimin derecesi anatomik yönden hayli fazla olmaktadır. Kız/kadın sünnetinin belli başlı 4 tipi[9] bulunmaktadır:

1. Tip Kız/Kadın Sünnetinde, cinsel organın sadece derisi alınmaktadır. Erkek sünnetine eşdeğerdir.
2. Tip Kız/Kadın Sünnetinde, cinsel organın kısmen veya tamamen alınması söz konusudur.
3. Tip Kız/Kadın Sünnetinde, cinsel organın tamamen alınması ve kesilen yerin yeniden dikilmesi söz konusudur.
4. Tip Kız/Kadın Sünnetinde, bütünüyle tıbbi olmayan sebeplerle cinsel organın dış kısmı alınmaktadır. Daha ziyade estetik kaygılarla yapılan bir müdahaledir.

[8] Regional Conference on Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children in Africa organised by the Inter-African Committee (IAC) on Traditional Practices Affecting the Health of Women and Children, 19-24 November 1990, Addis Ababa Ethiophia.
[9] World Health Organization, Female Genital Mutilation, Fact Sheet, Updated February 2016.

III. Kız/Kadın Sünnetinin Sebepleri

Bugün içinde bulunduğumuz yüzyılda kız/kadın sünneti uygulamasının farklı coğrafyalarda ve farklı sosyal kesimlerde bu kadar geniş kabul görmesinin hiç şüphesiz pek çok sebebi bulunmaktadır. Bu sebepler, esas itibariyle, birbiriyle ilişkilidir ve temelde sünnetin uygulandığı toplumun inanç ve değerlerine bağlı olarak şekillenmektedir. Bu itibarla, sünnet uygulamasının halen sürdürülüyor olmasının tek bir açıklaması yoktur. Sünnet tek bir inanç veya değerle gerekçelendirilemez. Kız/Kadın sünneti açıklanırken, bunun gerisinde tek bir etken olduğu düşünülmemelidir; tersine bu uygulamanın bütün bir inanç ve değerler sistemi tarafından desteklendiği unutulmamalıdır. Aşağıda sünnet uygulamasının gerisinde yer alan sebepler ayrı ayrı açıklanacaktır.

1. Gelenek ve Görenekler

Birçok toplulukta sünnet, kızları ileride üstlenecekleri toplumsal role (kadınlığa) hazırlayıcı bir uygulama gibi addedilmektedir. Bu sebeple sünnet ergenliğe girişte veya evlilik öncesinde bir tür geleneksel tören olarak yapılmaktadır. Afrika'daki bir inanışa göre "insan kadın veya erkek olarak doğmaz; ama kadın veya erkek yapılır". Bu dönemde, kızlar evlilik yürütme ve eş ile çocuklarına karşı yükümlülüklerini yerine getirme yeteneklerini geliştirirler. Kadın olma süreci, kızları belirli bir yaşam tarzına ve toplumda diğer kadınların oynadıkları role hazırlayıcı gelenek ve göreneklerin yaşatılmasına bu anlamda katkı sunmaktadır. Sünnet, sosyal değerler bakımından bir sosyalleşme eylemi olarak kızların aileleri, diğer toplum üyeleri ve en önemlisi önceki nesillerle kaynaşmalarını temin etmektedir. Kızların bu toplumsal kazanımlarının yanında, sünnet kızlara hayatlarında karşılaşabilecekleri zorluklarla mücadele etme gücü de vermektedir. Sünnet uygulaması sırasında bir nevi kızların dayanıklılık gücü de test edilmektedir. Testi geçen kızların ileride iyi birer anne olacakları varsayılmaktadır. Sünnet uygulamasının sürdürüldüğü topluluklarda, bununla geçmişteki inançlardan kopulmadığı ve toplumun gelenek ve göreneklerinin devam ettirildiği ve bu şekilde aslında kültürel kimliğin korunduğu savunulmaktadır.

2. Mutlu Evlilik Hayatı

Kız/Kadın sünneti uygulamasını kabul eden topluluklarda evlilik kutsal bir müessese olarak nitelendirilmektedir. Bu bakımdan evlilik müessesi tek eşlilik beklentilerini de beraberinde getirir. Bir kadının tek eşli bir hayatı yürütebileceğinin en önemli göstergesi ise bekâret olmaktadır. Kız/kadın sünneti burada uygulandığı kişinin bekâretinin ispatı olarak da önem arz etmektedir[10]. Bu durum özellikle Mısır, Sudan ve Somali gibi ülkelerde geçerli olmaktadır. Öte yandan, kız/kadın sünneti uygulandığı kişinin cinsel isteklerini azalttığından kadının evlilikte kocasına olan sadakati bu şekilde sağlanmış olmaktadır. Gerçekten, Kenya ve Uganda gibi bekâretin fazla önemsenmediği ülkelerde sünnet daha ziyade kadınların kocalarına sadakatini sağlayıcı bir uygulama olmaktadır. Hatta çoğu zaman sünnet edilen kadının kocasına yönelik cinsel istekleri azaldığından, bu durum erkeklerin birden fazla kadınla evlenebilmelerini de kolaylaştırmaktadır.

[10] Karisa Cloward, When Norms Collide, Local Responses to Activism against Female Genital Mutilation and Early Marriage (1st edn. Oxford University Press), 30.

Bazı topluluklarda sünnet edilen kızlar daha fazla başlık parası almakta ve erkekler de sünnet edilmiş kızlarla evlenmeye teşvik edilmektedir[11].

3. Din

Kız/Kadın sünnetini farklı dini inanışlarla gerekçelendirmeye çalışanlar da bulunmaktadır. Ne var ki, kutsal kitaplarda kız/kadın sünnetiyle ilgili herhangi bir açıklamaya rastlanılmamıştır[12]. Zaten kız/kadın sünneti dini olmaktan çok kültürel bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira Afrika'da sünnet uygulamasına Hıristiyanlığın veya Müslümanlığın kıtaya gelmesinden çok öncesinde rastlanılmaktadır. Öte yandan, kız/kadın sünneti başka herhangi bir dinin talep ettiği bir ritüel de sayılmaz. Bununla birlikte, kız/kadın sünneti Afrika'da Hıristiyan, Müslüman, Yahudi ve öteki yerli kabilelerin hemen hepsinde uygulanmaktadır. Yine her ne kadar kız/kadın sünneti ülkemizin de aralarında bulunduğu birçok Müslüman ülkede hiç bilinmese de, Afrika uluslarında bu uygulama yaygın olarak Müslümanlıkla ilişkilendirilmektedir. Buna karşılık, ne Kuran'da ne hadislerde kadın sünnetinden doğrudan bahsedilmiştir. Nitekim yakın geçmişte Mısır'da Al Azhar Üniversitesi'nde Geleneksel İslam Bilim Merkezi'nde gerçekleştirilen Nüfus ve Kadın Sağlığı başlıklı Uluslararası Konferansta kadın sünnetinin de aralarında bulunduğu bazı tehlikeli uygulamaların dini hükümlerin yanlış yorumlanmasından kaynaklandığı da kabul edilmiştir[13].

4. Sosyal Baskı

Kız/Kadın sünneti uygulamasının bir sebebi de sosyal baskıdır. Çoğu kadının sünnet edildiği bir toplulukta aile, arkadaşlar, komşular -bilerek veya bilmeyerek- elbirliğiyle bu uygulamanın topluma uyumun bir şartı olarak benimsenmesine ortam yaratmaktadır. Bu şekilde sünnet edilme hissi bir ihtiyaç olmanın ötesine geçerek, aslında kabulü zorunlu, ısrarcı bir uygulamaya dönüşmektedir. Bu bağlamda, sünnet edilmemek bir seçenek değildir. Toplum içinde yargılanma korkusu, sözgelimi erkeklerin sünnet edilmemiş kadınlarla evlenmeyi reddetmeleri, bu baskıya katkıda bulunmaktadır. Bu şekilde süreç sünnetin homojen bir toplumun oluşumunda gerekli olduğu algısıyla kısır bir döngü halini almakta ve bu da uygulamanın önemini arttırmaktadır.

5. Diğer Sebepler

Dünya Sağlık Örgütü, bu sebeplere 2 yeni ekleme daha yaptı. Bunlardan ilkine göre; kız/kadın sünneti uygulamasına hijyenik sebepler ve estetik kaygılarla da müracaat edilebilmektedir. İkincisine göre ise, kız/kadın sünnetiyle doğurganlık oranının arttığı ve bebeklerin hayatta kalmalarının sağlandığına yönelik kimi inanışlar sünnet uygulamasının sürdürülmesine sebep olmaktadır[14].

---

[11] African Women Organization 'Myths and Justifications for the Perpetuation of FGM' <wwww.african-women.org/FGM/myths.php> Erişim Tarihi 26 April 2020.

[12] Dan mon O'Dey, Vulvar Reconstruction Following Female Genital Mutilation/Cutting (FGM/C) and Other Acquired Deformities (Springer 2019), 6.

[13] Bunun için bkz. Final Report on the International Conference on Population and Reproductive Health in the Muslim World, Cairo, Egypt, February 21-24, 1998, 11.

[14] Anne Firth Murray, From Outrage To Courage, The Unjust and Unhealthy Situation of Women in Poorer Countries (2nd. edn. Menlo Park, CA 2013), 55.

IV. Kız/Kadın Sünnetinin Sonuçları

Kız/kadın sünnetinin tıbbi yönden çok önemli sonuçları bulunmaktadır. Nitekim sünnet uygulamasının tipi ve kesimin derecesine, sünnet sırasında kullanılan araç/gereçlerin temizliğine ve sünnet edilen kişinin genel sağlık durumuna göre sünnet uygulamasından sonra bazı tıbbi komplikasyonlar yaşanabilmektedir. Birçok ülkede kız/kadın sünneti hiç de hijyenik olmayan ortamlarda, tıp eğitimi almamış kişilerce makas, tıraş bıçağı, bıçak, keskin uçlu taş, cam parçası gibi nesnelerle icra edilmektedir. Bu da doğal olarak sünnet sonrası komplikasyon riskini arttırmaktadır. Zaten çoğu durumda kız/kadın sünneti topluca yapıldığından, sterilize edilmemiş araç/gereçlerin birden fazla kişi üzerinde kullanılmasıyla birlikte enfeksiyon riski de artmaktadır. Bütün bu açıklanan sebeplerle, gelişmiş ülkelerde sünnet uygulamasının hastanelerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte birçok ülkede sünnet, çocukları meydana gelebilecek olası tıbbi komplikasyonlardan korumak maksadıyla yasaklanmış bulunulmaktadır. Bunun dışında konuyla ilgili olarak yapılan az sayıdaki çalışmada sünnetin uygulandığı kişiler üzerinde derin psikolojik etkiler bıraktığı yönünde bulgulara rastlanılmaktadır. Buna göre, özellikle kız çocuklarının sünnet olduktan sonra yeme-içme ve uyku düzenleri bozulmakta, ruh halleri değişmekte ve idrak yetilerinde bozukluk görülmektedir. Sünnette pek çok kız çocuğu ve kadın büyük bir baskı altında kalmakta, sonunda itaat etmek zorunda olmakta ve bütün bunları yaşarken aslında büyük bir korku duymaktadır. Buna bir de öfke, şiddet ve ihanet gibi bastırılmış duygular eşlik etmektedir. Somali ve Sudan'daki çalışmalar sünnetin kişinin öz saygısı ve öz kimliği üzerinde olumsuz etkilerinin bulunduğunu kanıtlamaktadır[15].

V. Kız/Kadın Sünnetinin Hukuki Boyutu

1. Tarihi Süreç

Kız/Kadın sünnetinin, esas itibariyle, bir insan hakkı ihlali olduğu gerçeğini teslim etmek sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Kız/Kadın sünneti uygulamasına dikkat çekmek için yapılan ilk kayıtlı eylemin gerçekleşmesi için 20. yy' ın gelmesini beklemek gerekmiştir. Bunun en önemli sebebi kız/kadın sünnetinin uzunca bir süre devlet müdahalesinden muaf tutulan "özel alan" içerisinde değerlendirilmiş olmasıdır[16]. Yine de belirtmek gerekir ki; yerli halklar tarafından kadın sünnetinin sonlandırılması için yapılan ve fakat kayıt altına alınmamış çabalar/girişimler bundan çok daha öncesine dayanmaktadır. 1900'lerin başında Burkina Faso, Kenya ve Sudan gibi ülkelerde sömürge yönetimleri ve misyonerler sünnet uygulamasının ortadan kaldırılması için bunu yasaklayıcı kanunlar çıkarttılar, kilise kuralları getirdiler. Ancak bu girişimler sadece yabancı müdahaleye karşı duyulan öfkeyi körüklemeye yaradı. 1940 ve 50'lerde Sudan ve Mısır hükümetlerinin kadın sünnetini yasaklayıcı kanunlar çıkartma denemeleri de başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun da sebebi, kanun çıkartmadan önce konuyla ilgili bir ön farkındalık yaratılmamış olmasıdır. 1960 ve 1970'lerde sünnet uygulamasına karşı yerli halkların aktivizmi daha da gelişti. Pek çok ülkede, kadın grupları uygulamanın zararlı etkileri konusunda halkı bilinçlendirmek üzere aralıklı kampanyalar düzenlediler. Buna ek olarak, Sudan, Somali ve Nijerya'daki doktorlar hastalarının sünnet sebebiyle yaşadıkları tıbbi komplikasyonları raporlayıp, bunları tıp dergilerinde yayımladıkları makaleleri aracılığıyla aktarmaya başladılar.

[15] Rahman and Toubia (n.3), 9.
[16] Andrew Clapham, Human Rights, A Very Short Introduction (1st edn. Oxford University Press 2007), 112.

1979 yılında Sudan'da Dünya Sağlık Örgütü'nün sponsorluğunda Kadın ve Çocuk Sağlığını Etkileyen Geleneksel Uygulamaların Zararı konulu ilk Seminer düzenlendi. Bu Seminere birçok Afrika ülkesinden çok sayıda kadın katıldı. Bu kadınlar sünnet uygulamasının daha hijyenik ortamlarda ve eğitimli sağlık çalışanları tarafından gerçekleştirilerek sürdürülmesi fikrine şiddetle karşı çıkarak; söz konusu uygulamanın tümden kaldırılıp, yasaklanması yönünde görüşlerini ilettiler. Bu Seminerde yapılan tavsiyeler arasında kız/kadın sünnetine karşı eylemlerin koordinasyonu için ulusal komisyonların kurulması da bulunmaktaydı. Kadınların bu şekilde sünnetin tüm tipleriyle birlikte ortadan kaldırılması için gösterdikleri tarihi dayanışma örneğine rağmen, tüm bu çabalar Afrika'da ve Batı'da sünnet uygulamasını tıbbileştirerek devam ettirmek isteyen sağlıkçıların girişimleriyle berhava oldu. 1980'lerde Afrikalı kadınlar sünnet uygulamasını dünyaya anlatabilmek için yeniden organize oldular. 1980 yılında 4 kadın aktivist, Birleşmiş Milletlerin Kopenhag'da düzenlenen Kadın Konferansı ve STK Forumuna katılarak kadın sünneti konusundaki panel tartışmasında hazır bulundular. Bu Konferansta yerli kadınların sünnet uygulamasının tamamen ortadan kaldırılmasına ilişkin görüşleri ile diğerlerinin görüşleri arasındaki fark açıkça belli olmaktaydı. Sünnet uygulamasına karşı söz alan az sayıdaki Batılı kadın Afrikalı hemcinslerince fazla küçümseyici ve agresif bulundular. Ne yazık ki bu küçük olay bile Batılı feministler ile Afrikalı kültür muhafazakârları arasındaki tarihten gelen ve her an bir kültür tartışmasının fitilini ateşleyebilecek derin fikir ayrılığını gün yüzüne çıkarmaya yetti. Bu Konferansın sonucunda sünnet uygulamasıyla ilgilenmek üzere gayri resmi bir Afrika networkü oluşturuldu. 1984'te Afrikalı bir kadın grubu, Senegal' in başkenti Dakar'da Afrika kökenli STK'lar için bir toplantı organize etti. Bu toplantıda Kadın ve Çocuk Sağlığını Etkileyen Geleneksel Uygulamalar Hakkında Afrikalı Ülkeler Arasında bir Komitenin ilk tohumları atıldı. Dakar toplantısını izleyen 15 yılda anılan Komite 26 Afrika ülkesinde yan kuruluşlarını kurarak, örgütlenmesine devam etti. Bugün için, bu Komite hala tek tek ulusal hükümetleri olduğu kadar, genel olarak Afrika toplumlarını kız/kadın sünnetinin zararlı etkileri konusunda bilgilendirmeye çalışıyor[17]. 1980'lerde meydana gelen bir gelişme de kız/kadın sünnetinin sonraki yıllarda bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmesine yönelik çabalar için son derece kritik olmuştur. Zira bu süreç, akademik anlamda feminist düşüncenin gelişmesini sağlamıştır. Kadınlar giderek artan biçimde hukuk ve insan hakları alanlarında kadın bakış açısının yokluğunu sorgular hale gelmiştir. Bu şekilde, aslında çoğu geleneksel hukukun ve insan hakları analizinin "kamusal alana" yani dünya politikaları, hükümet ve devlete odaklandığını fark etmişlerdir. Bunun yanında, toplumda özel alanda kalan aile kurumu çok az dikkat çekmektedir. Bu sebeple, aile içinde en çok mağduriyete uğrayan kadınların hakları yine teslim edilmemiştir. Kamusal alan ile özel alan arasında yaratılan bu yapay ayrımın sonucu olarak kadınlar yine aile içi şiddet, namus cinayeti ve kız/kadın sünneti adı altında çeşitli saldırılara uğramışlar ve bu saldırılar birer insan hakkı ihlali sayılmadıklarından hükümetlerin dikkatini çekmemiştir. 1981'de yürürlüğe giren Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile hem ulusal olarak hükümetler hem küresel olarak özel kişiler nezdinde kadın hakları ihlallerine karşı çıkma yükümlülüğü açıkça kabul edilmiş bulunulmaktadır[18]. 1990'lı yıllarda özellikle Afrika halklarının kız/kadın sünneti karşısında güçlü duruşları konuyla ilgili uluslararası farkındalığı arttırdı.

[17] ibid 10.
[18] Bu konuda bkz. Susan Zwingel, Translating International Women's Rights, The CEDAW Convention in Context (Palgrave Macmillan 2016), 1-2.

Bunun sonucunda kız/kadın sünneti temel bir insan hakkı ihlali olarak kabul edildi. 1990'da Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi devletlerin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine uyup uymadıklarını denetlemek suretiyle özel olarak kız/kadın sünnetiyle ilgili genel bir tavsiye metni hazırladı. Buna ek olarak, 1993 tarihli Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Bildirgesinde kız/kadın sünneti açıkça kadına karşı şiddet olarak tescillendi. Bu kabul pek çok Uluslararası Konferansta tekrar edildi. Bunlar arasında: Viyana'da 1993 tarihinde düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansı, 1994 tarihinde Kahire'de düzenlenen Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı ve 1995 tarihinde Beijing'de düzenlenen 4. Dünya Kadınlar Konferansı sayılabilir. Bunlardan özellikle Viyana ve Kahire Konferansları küresel düzlemde kadın haklarının ön plana çıkarılmasının sağlanması yönünde çaba sarf eden çok güçlü kadın lobilerinin katılımlarıyla gerçekleştirilmesi bakımından önemlidir. Bu sebeple gerek bu iki Konferansta gerek bunları takip eden Beijing' deki Kadınlar Konferansı'nda kız/kadın sünnetinin yasaklanması konusuna özel ilgi gösterilmesi ve bu yönde hükümetlerce nihai metinlerde onaylanacak uygun politika ve stratejilerin geliştirilmesi hiç de şaşırtıcı olmasa gerektir. Bugün için kadın sünnetini durdurmak üzere çalışmalar yürüten Afrika örgütleri arasında yoğun bir network kurulmuş durumdadır. Bu örgütler esas itibariyle STK' lar ile sağlık, insan hakları ve hukuk örgütleri şeklinde faaliyet göstermektedir. Bunlar kısmen ulusal ve uluslararası bağışçılar ve kısmen teknik ajanslarca desteklenmektedir. Bir örnek vermek gerekirse; Birleşmiş Milletler çatısı altında yer alan birçok kuruluş dünya çapında kız/kadın sünnetinin engellenmesi için aktif olarak çalışmaktadır. Bu esnada Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF ve BM Nüfus Fonu gibi diğer bazı kuruluşlar da bunlara teknik, idari ve finansal yönden destek sağlamaktadır. Bu kuruluşların hepsi neticede resmi politika ve programlar izleyerek çalışmalarını yürütmektedir. Son yıllarda Afrika'dan dünyanın diğer kesimlerine yönelen göçler arttıkça, yurtdışında bulunan kendi toplulukları arasında sünnet uygulaması üzerine çalışan göçmen ve mülteci hizmet örgütlerinin sayısı da bir o kadar artmaktadır. Göçmen ve mülteciler için yurdunu terk etmek ve yeni bir çevreye alışmaktan doğan ek sorunlar kız/kadın sünneti konusunda geniş ölçekli yeni stratejik yaklaşımların benimsenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Son 20 yılda kız/kadın sünneti konusunda yapılan tartışmaların ciddi dönüşüm içerisinde olması sonucunda müdahale programları da yeniden düzenlenmiştir. Buna göre başlangıç olarak Bilgi, Eğitim ve İletişim Stratejileri odak noktası olarak belirlenmiştir. Bu Strateji daha ziyade insanları sünnet uygulamasının zararlı etkileri konusunda bilgilendirmek üzerine kurulmuştur. Bilgi verme belli ölçüde yararlı olsa da, bu tek başına insanların mevcut bir uygulama konusundaki fikirlerini değiştirmekte etkili olmamaktadır. Gerçekten son zamanlarda gelişen teknolojinin de etkisiyle insanlara erişmek üzere daha yenilikçi yöntemlerden faydalanılmaktadır. Bunun yanı sıra müzik, tiyatro, film gibi daha yaratıcı vasıtalar da kullanılmaktadır. Yine yerel kamplarda uygulamanın sürdürüldüğü yerlerdeki kanaat önderlerini, dini liderleri, toplulukların ileri gelenlerini iknaya yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bütün bunlara ek olarak, kız/kadın sünneti konusunda daha karma faaliyetler de ortaya çıkmıştır. Bu karma faaliyetler sağlık ve eğitim sektörlerinde ve öncelikli olarak da okullardaki genç toplulukların bilgilendirilmesini ve buna ilişkin program materyallerini içermektedir. Bu gelişmelerle birlikte, kadın haklarının ihlaline yol açan (geleneksel) uygulamalar üzerine ilgi artmıştır. Hukuk ve insan hakları örgütleri de başta avukat ve hâkimler olmak üzere, sonrasında bütün bir toplumun kız/kadın sünneti konusunda bilgilendirilmesi için eğitici programlar hazırlamışlardır.

Bunun dışında birçok ülkede sünnet uygulamasını cezalandırıcı kanunlar hazırlanıp, yürürlüğe sokulmuştur. Kız/kadın sünnetiyle ilgili özel olarak kanun yapma çabaları diğer ülkelerde son sürat devam etmektedir. Ancak, belirtmek gerekir ki; kanuni tedbirler kullanılırken yine de çok dikkatli ve özenli davranılması gerekir. En önemlisi, söz konusu tedbirler diğer eğitici stratejilere uygun olarak ve bir değişim aracı gibi kullanılmalıdır. Bu şekilde STK'lara ve özel kişilere süregiden uygulamanın terkedilmesi konusunda toplulukları ikna etmek üzere daha fazla imkân sağlanmalıdır. Görüldüğü gibi, gitgide daha fazla aktör sünnet uygulamasının kaldırılmasına yönelik mücadeleye dâhil olmakta; söz konusu uygulama yaygın bir biçimde bir insan hakkı ihlali gibi kabul görmekte ve hükümetler bu uygulamaya bir son vermek üzere daha bağlayıcı taahhütler altına girmektedir. Bu şekilde belirli bir geleneksel uygulamayı küresel merkeze almak, bu uygulamanın kadınlara karşı yapılan ayrımcılığın evrensel gerçekliğinin ortaya konulmasında son derece önemli olmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili uluslararası çerçevenin kullanılması da değişim yönünde uluslararası baskının yaratılması ve sürdürülmesinde büyük bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar, uluslararası düzlemde etkili kampanyaların tertiplenmesi hayli zor görünse de; bugün için kız/kadın sünnetinin durdurulması yönünde uluslararası camianın oynadığı rolün büyüklüğü noktasında çok az şüphe duyulmaktadır[19].

2. Bir İnsan Hakkı İhlali Olarak Kız/kadın Sünneti

Kız/Kadın sünneti, özel bir tercih olmasının çok ötesinde dini ve kültürel kabullere dayalı, gelenekselleşmiş bir uygulamadır. Bu bakımdan toplumsal kimliğin oluşumunda önemli bir kıstas olarak sayılan sünnetin, bir insan hakları ihlali gibi değerlendirilmesi de hayli zor olmuştur. Buna karşılık, sünnetin hukuka uygun olup olmadığının tartışılmaya başlanılması aslında sünnet sonrası ortaya çıkan tıbbi komplikasyonların gözden kaçırılamaz bir hale gelmesiyle mümkün olabilmiştir. Sünnet uygulamasının hukuka aykırılığı ortaya konurken, insan haklarından yola çıkılmıştır. Kız/Kadın sünneti uygulaması, bu anlamda iki çok önemli ve hukuken bağlayıcı insan hakları metninde kayıt altına alınmıştır. Bunlar: 1981 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile 1990 tarihli Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Bunlardan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, kız/kadın sünnetini doğrudan ve tek başına düzenlememiş olsa da; 5. maddesinde farklı cinsler arasında eşit olmayan ilişkiler bağlamında bütün kültürel uygulamalara değinmiş bulunmaktadır. "Önyargıların ve Geleneklerin Tasfiye Edilmesi" başlığını taşıyan bahsi geçen maddede: taraf devletlerin her 2 cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu ya da erkekler ile kadınların basmakalıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve geleneklerle her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkekler ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek üzere gerekli tedbirleri alacakları açıkça düzenlenmiştir. Öte yandan, günümüzde küresel ölçekte geniş kabul gören Çocuk Hakları Sözleşmesi "ulaşılabilir en yüksek sağlık standardı" bağlamında tehlikeli geleneksel uygulamalara atıf yapmıştır. Bu uygulamalar arasında kız çocuklarının sünnet edilmesinin yanı sıra erken evlilik ve erkek çocuklarının ayrıcalıklı bakımı da yer almaktadır.

[19] ibid 11-13.

Sözleşme, ayrıca 19. maddesinde taraf devletlerin, çocuğun ana babasının veya onlardan yalnızca birinin, yasal vasi ya da vasilerinin yahut bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet ya da suistimale, ihmal yahut ihmalkâr muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel bütün önlemleri alacağını düzenlemektedir. Uluslararası insan hakları metinlerinde bireylerin kültürel yaşama katılma hakları desteklenmekle birlikte, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini rencide edici geleneksel uygulamalara geçit verilmemektedir. Pek tabii, herkesin insan olmaktan kaynaklanan, doğuştan gelen, vazgeçilemez ve devredilemez temel hakları bulunmaktadır. Bu temel haklar insanlık onurunu muhafaza etmektedir. Bu itibarla yerküre üzerinde bulunan herkes istisnasız, eşit bir biçimde bu haklardan istifade eder. Bütün toplumlar, topluluklar temel insan haklarına saygı göstermek, riayet etmek zorundadır. Burada temel insan hakları, kişilerin tek tek kendi kişisel gelişimlerini tamamlamalarını temin edici şartları yaratan iyi birer hayat sürmelerinin garantörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, sosyal ve kültürel haklara saygı gösterilmesi adı altında sünnet uygulamasının sürdürülmesi yönündeki talepler temel insan hak ve özgürlükleriyle bağdaşmadığından kabul görmez. Sünnet uygulamasını terk eden bir topluluk da kendi kültürel değerlerine arkasını dönmüş değildir; aslında sadece toplumda cinsler arasındaki eşitsizliği körükleyen ve esas olarak kız çocukları ile kadınlara zarar veren bir uygulamayı reddediyordur[20].

3. Çocuk Hakları Bakımından Kız/Kadın Sünneti

Sünnet uygulamasının kız çocukları ve kadınlar üzerindeki etkileri çok çeşitlidir. Bu uygulama aslında aralarında yaşam(a), kişi dokunulmazlığı, ulaşılabilir en yüksek sağlık standardı ile fiziksel veya zihinsel şiddet, fenalık ve her tür kötü muameleden muaf olmanın yer aldığı birçok hak ve özgürlükten istifadeyi kısıtlamaktadır. Bu uygulama, aynı zamanda, çocukların gelişim, korunma ve katılım haklarının da açık bir ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesinde "çocuğun yüksek menfaati" temel ilke olarak benimsenmiştir. Gerçekten Sözleşmenin 3. maddesinde "…çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun menfaati temel düşüncedir." ifadelerine yer verilmiştir. Sözleşmenin 18. maddesinde, "çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana babaya veya durum gerektiriyorsa yasal vasilere düşer" denildikten sonra, bu kişilerin her şeyden önce çocuğun yüksek menfaatini gözeterek hareket edecekleri düzenleme altına alınmıştır. Bugün hala kız çocuklarını onların yüksek menfaatini gözettikleri için sünnet ettirmek isteyen ana babalar bulunmaktadır. Gerçekten sünnet uygulaması kimi sosyal ve kültürel beklentilerin karşılanmasına hizmet etmektedir. Sünnet yoluyla, aileler aslında kızlarının toplum içinde kabul edilmelerini sağlamakta ve statülerini kuvvetlendirmektedir. Her ne kadar, aileler- özellikle anneler ve yakın kadın akrabalar- sünnetin zararlı fiziksel ve psikolojik etkilerini yakından da bilseler, bunun sonucunda elde edilecek kazanımlar daha ağır basmaktadır. Pek tabii bu durum, kız çocuklarının ve kadınların haklarının ihlal edilmesine bir gerekçe olamaz[21]. Aslında bu gerilimi gidermenin en önemli yolu ebeveynlerle, ailelerle ve bütün bir toplumla insan haklarına saygılı bir yaklaşım benimseyerek sünnet uygulamasının tamamen terk etmeleri konusunda etkili bir diyalog kurmaktan geçiyor.

[20] Innocenti Digest (n.6), 15.
[21] Bu konuda bkz. Patricia Wheeler, 'Eliminating FGM: The Role of the Law' (2003) 11(3) The International Journal of Children's Rights, 257, 257.

Sünnet uygulamasıyla ilgili birçok başka durumda çocuğun bakış açısının hesaba katılması ayrı bir önem kazanmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi' nin 12. maddesinde de belirtildiği üzere, "taraf devletler görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını, bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar." Hâlbuki pek çok durumda, sünnet kız çocuğunun karşı iradesine rağmen gerçekleştirilmektedir. Çocuğun açık rızasının bulunduğu durumlarda dahi bu rızanın tam bir bilgilendirmeden sonra alınıp alınmadığı ya da anlamlı olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Aslında bugün hala daha sünnet uygulamasının sürdürülmesi daha ziyade gelenek ve kültürün, toplumun beklentilerinin ve mahalle baskısının toplam bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sünnet olmamış genç kızlarla alay eden maniler dilden dile dolaşmaktadır. Genç kızlar da sünnet olarak bir anlamda topluma aidiyetlerini tescillemek istemektedir. Bütün bu sebepler birlikte genç kızların sünnete rıza göstermesinde etkili olmaktadır[22].

4. Göçmenlerde Kız/Kadın Sünneti

Bugün için, Batılı ülkeleri ve özellikle de Avrupa'yı endişeye sevk eden bir konu bu ülkelere ve Avrupa'ya kız/kadın sünnetinin halen yaygın bir şekilde uygulandığı ülkelerden yönelen göçmen sayısındaki dramatik artış olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü' nin tahminine göre Kuzey Afrika'dan Batılı ülkelere göç eden kız çocukları ve kadınların %5' i sünnetlidir[23]. Buna ek olarak, hâlihazırda bu ülkelerde veya Avrupa'da yaşayıp da sünnet uygulamasına maruz kalmamış kızlar geldikleri (orijin) ülkelerdeki aile bireyleri tarafından tatillerde ülkelerine götürülüp sünnet ettirilmektedir. Hatta bazen bunun tam tersi bir süreç işlemekte ve sünneti ifa edecek uygulayıcılar, bunun için ülkelerinden bu ülkelere veya Avrupa'ya getirilmektedir. Sünnetin olası olumsuz etkilerine karşı bütün kız çocuklarını ve kadınları korumak kolay olmadığı gibi, mevcut durumda olanaklı da görülmemektedir[24]. Aslında göçmenlerde sünnet uygulaması Avrupa için yeni bir hadise sayılmaz. Zira Avrupa kıtası kız/kadın sünnetiyle ilk olarak 1970'li yıllarda kendisine yönelen göç dalgasıyla tanışmış bulunmaktaydı. Gerçi, bu süreçte bütün Avrupa ülkeleri göçmenlerdeki sünnet uygulamasından aynı ölçüde etkilenmemiş olsalar da, Avrupa Parlamentosu daha 2000'lere gelmeden bu konuyu ele almak ihtiyacını hissetmişti ve bu şekilde kız/kadın sünnetini ilk kınayan Karar[25] 2001 yılında çıkartılmıştı. Bunu izleyen 2009 yılındaki ikinci Karardan sonra, Avrupa Birliği Kararı[26] gelmişti. Bugün Avrupa'da kız/kadın sünneti uygulamasının yaygınlık derecesi gayet iyi bilinmektedir.

---

[22] ibid 16.

[23] Ngianga-Bakwin Kandala and Paul Nzinga Komba, Female Genital Mutilation around the World: Analysis of Medical Aspects, Law and Practice (1st edn. Springer 2018), 135.

[24] O'Dey (n.10), 10.

[25] Bunun İngilizcede karşılığı Resolution'dur. Resolution Avrupa Birliği (AB) kurumları olan Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından Birlik içinde ve dışında entegrasyon sürecini yürütmek ve bununla ilgili özel görevlerin ifasını kolaylaştırmak üzere görüş ve niyet açıklamalarında kullanılan ve bağlayıcılığı bulunmayan hukuki bir enstrümandır.

[26] Bunun İngilizcede karşılığı Decision'dur. Decision daha ziyade AB kurumlarının talebiyle ve belirli bir konuda Birlik içinde uygulamada yeknesaklığı sağlamak üzere kendisine başvurulan hukuki bir enstrümandır. Decision' ın Resolution 'dan farkı doğrudan uygulanabilir olması ve bağlayıcılığıdır.

Avrupa Parlamentosu'nun yukarıda sözü edilen 24 Mart 2009 tarihli Kararı'nda yer verilen ama kaynağı belirtilmeyen verilere göre Avrupa'da yaklaşık 500.000 sünnetli kadın bulunmaktadır ve her yıl 180.000 kadın sünnet edilme riskiyle karşılaşmaktadır. Yine de birçok Avrupa ülkesinde bu konuda tıbbi destek sağlayan Sınır Tanımayan Doktorlar örgütünün yardımına müracaat edilerek ayrı incelemeler başlatılmıştır. Avrupa ülkelerinin tek tek hukuklarına bakıldığında kız/kadın sünneti konusunda ilk düzenleme İsveç'te yapılmıştır. Buna göre, 27 Mayıs 1982 tarihli ve 316 sayılı Kanunla İsveç'te kız/kadın sünneti uygulaması yasaklanmıştır. Hatta anılan Kanun üzerinde 1999 yılında yapılan değişiklikten sonra, sünnet uygulaması İsveç dışında ve uygulamanın suç sayılmadığı başka bir ülkede gerçekleşse bile İsveç makamlarına bu konuda adli takibat yapma yetkisi verilmiş bulunulmaktadır[27]. Belçika hukukuna göre sünnet bir çocuk istismarıdır. Bu anlamda, sünnetin dayaktan veya tecavüzden hiçbir farkı yoktur. Sünnet de aynı şekilde fiziksel veya zihinsel şiddet içermektedir. Bu itibarla, sünnetin Ceza Kanunu hükümlerine göre cezalandırılması uygun olacaktır. Belçika Ceza Kanunu'nda 27 Mart 2001 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle kız/kadın sünneti uygulaması özel bir suç olarak kabul edilmiştir. Buna göre anılan Kanunun 409. maddesinde ifade edildiği üzere -kişinin rızası olsun olmasın- sünnete katılan, yapılmasına yardımcı olan veya bunu destekleyen yahut buna teşebbüs edenler hakkında 3 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası verilir[28]. Fransız hukukunda kız/kadın sünnetini suç olarak nitelendiren herhangi özel bir hüküm bulunmamaktadır. Esas itibariyle, kanun koyucu böyle bir düzenleme yapmayı ne arzu etmiş ne de bunu gerekli görmüştür. Bunun da sebebi sünnet uygulamasının özünde bir insanın vücut dokunulmazlığını ihlal eden, inkârı güç bir saldırıdan başka bir şey olmamasıdır. Şayet bu kabul geçerliyse, zaten bu saldırıya karşı Fransız Ceza Kanunu'nun 222 ila 229. madde hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Fransız Ceza Hukuku'nda bunun karşılığı 10 yıl hapis cezası ile birlikte 150.000 € para cezasıdır. Bu suçun 15 yaşından küçüklere karşı işlenmesi durumunda saldırgan 15 yıl hapis cezasına çarptırılır. Eğer saldırgan mağdurun bir yakınıysa veya çocuk üzerinde velayet hakkını kullanan bir kişiyse, bu durumda saldırgan 20 yıl hapis cezasına çarptırılır[29]. İspanyol Ceza Kanunu'nun 149. maddesine göre, her kim sünnetin herhangi bir şekliyle bir başkasına zarar verirse, 6 yıldan 12 yıla kadar mahkûm olur. Kurbanın küçük veya sınırlı ehliyetli bir kişi ya da velayet yahut vesayet altında olması durumunda saldırgan 4 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Üstelik bu cezaların verilmesinin burada sünnet edilenin rızasının bulunup bulunmamasıyla da bir ilgisi yoktur. Rızanın varlığı sadece mahkemelerin takdir ettiği cezaların miktarının azaltılmasında etkili olabilir. Ayrıca bu Kanunun ülke-dışı erişim özelliği bulunmaktadır; yani sünnet uygulaması İspanya dışında gerçekleştirilmiş olsa bile uygulayıcıların veya katılımcıların İspanya'da bulunması halinde, bu kişilerin İspanya'da yargılanması mümkün olacaktır[30]. İsviçre hukuku için söylenebilecek ilk şey, ülkenin tıpkı Fransa'da olduğu gibi, kız/kadın sünnetiyle ilgili özel bir düzenlemeden yoksun bulunmasıdır. Bu bakımdan bu tür bir uygulama İsviçre'de genel ceza hükümlerine tabi olacaktır. Sünnet, bir kişinin bilerek ve isteyerek fiziksel zarar vermesi suçunu teşkil etmektedir. İsviçre hukuku basit fiziki zarar ile ağır fiziki zarar arasında bir ayrım yapmaktadır. İsviçre Ceza Kanunu'nun 123. maddesine göre sünnet uygulamasında bulunan kişi fiziki bir zarar vermektedir.

[27] Kandala and Komba (n.21), 142.
[28] Kandala and Komba (n.21), 136.
[29] Kandala and Komba (n.21), 138.
[30] Kandala and Komba (n.21), 141.

Ancak bunun takip edilebilmesi için, sünnet edilenin şikâyette bulunması gerekir. Bunun anlamı şudur ki; adli makamlar böyle bir suçun varlığından haberdar olsalar bile; mağdurun bu yönde bir bildirimi bulunmaksızın söz konusu eylemle ilgili olarak bir cezai kovuşturma başlatamazlar. Şayet mağdur 18 yaşından küçükse, şikâyetin mağdurun yasal temsilcileri vasıtasıyla yapılması gerekir. Bununla birlikte sünnette daha ziyade bu suçun bizzat mağdurun kendisine karşı bakım yükümü bulunan ailesi tarafından işlendiği görülmektedir. Bu durumda, takibat suçun işlendiği yönünde somut delillerin varlığı halinde şikâyete gerek kalmaksızın re'sen başlatılır. 2005 yılında Roth-Bernasconi Parlamenter Girişimiyle İsviçre Ceza Kanunu'nun 124. maddesine kız/kadın sünnetiyle ilgili özel bir suç kategorisi ilave edilmiş bulunmaktadır. Buna göre, sünnet ilgili kız çocukları ve kadınların onuruna bir saldırı teşkil ettiği gibi, vücut dokunulmazlıklarına açık bir ihlaldir. Bu yönüyle sünnet takibi gerekli ağır bir cürüm olarak kabul edilmektedir. Yıllar geçtikçe sünnet üzerine çalışan insan hakları dernekleri ülkede bu tür uygulamaların tamamen yasaklanmasını talep etmektedir[31]. Birleşik Krallık' ta kız/kadın sünneti bakım yükümü, göç ve sünnet uygulayıcılarının cezai, sorumluluğu başlıkları altında tartışılmaktadır. Bütün ülkede kız/kadın sünneti ilk olarak 1985 yılında Kadın Sünnetinin Yasaklanması Kanunu ile özel bir suç kategorisi şeklinde düzenlenmiştir. Bu Kanunun yerini 2003 yılında İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda bakımından Kadın Sünneti Kanunu, 2005 yılında İskoçya bakımından Kadın Sünnetinin Yasaklanması Kanunu almıştır. Her iki Kanun da ülke-dışılık özelliğine sahip bulunmaktadır. Dolayısıyla, yurtdışında gerçekleştirilse bile Birleşik Krallık vatandaşlarının sünnet ettirilmesi suçtur. 2005 tarihli Kanun, ayrıca 5 ila 14 yıllık hapis cezasına mahkûmiyet kararının olabilecek en ağır cezayla verilmesini temin etmektedir. İskoçya'da aynı adlı Kanunla oluşturulan Çocuk Takip Sistemi, 16 yaşından küçük ihtiyaç sahibi çocukların bakım ve gözetim ihtiyaçlarının karşılanmasından sorumlu tutulmuştur. Buna ek olarak 1995 tarihli Çocuk Kanunu ile yerel makamlara ihtiyaç sahibi çocukların refahını sağlamak ve korumak ödevi yüklenmiştir[32].

5. Bir Zulüm Şekli Olarak Kız/Kadın Sünneti

1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinin A bendinde "mülteci" tanımına yer verilmiş bulunulmaktadır. Buna göre; mülteci …ırkı, dini, tabiiyeti (milliyeti), belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi görüşleri sebebiyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunup da oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen bir kişidir[33]. Bu tanımdan yola çıkıldığında şu iki husus dikkati çekmektedir: Bunlardan birincisi, mültecinin Cenevre Sözleşmesi'nde 5 kategoride kayıt altına alınan (yukarıda sayılan) özelliklere sahip olması gerekmektedir. İkincisi de mültecinin sahip olduğu bu özellikler sebebiyle zulme uğramaktan korkması ve bu korkusunda da haklı olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle burada mültecinin taşıdığı özelliklerle zulme uğrama korkusu arasında anlamlı bir bağın mevcudiyeti aranmaktadır[34].

[31] Kandala and Komba (n.21), 142.
[32] Kandala and Komba (n.21), 144.
[33] B.S. Chimni (ed.), International Refugee Law, A Reader (Sage Publications 2005), 13-27.
[34] James C. Hathaway, The Rights of Refugees under International Law (Cambridge University Press 2005), 1.

Feministler, Cenevre Sözleşmesi'nde yer verilen mülteci tanımında "cinsiyetin" mülteci olmayı belirleyen özellikler arasında sayılmamış olmasını şiddetle eleştirmektedir. Buna göre, evrensel olduğu iddia edilen böyle bir metinde kadın mültecilerin "kadın olmaları" sebebiyle uğradıkları zulümlerin dikkate alınmaması kabul edilemez[35]. Bu sebeple, kadın mülteciler cinsiyet temelli taleplerini iletmek üzere "belli bir sosyal gruba mensubiyet" özelliklerinden istifade etmektedir. Bu da aslında erkek mültecilere kıyasla kadın mültecilerin talep yönünden elini zayıflatmaktadır[36]. Öte yandan, mültecilik şartı olarak düzenlenmekle birlikte, bugün için dünyada üzerinde uzlaşılmış bir zulüm tanımı bulunmamaktadır. Esasen böyle bir tanımı yapmak üzere girişilen bütün teşebbüsler de boşa çıkmıştır. 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi' nin 33. maddesinde bir kişinin ırk, din, milliyet, siyasi görüş veya sosyal bir gruba mensubiyet yüzünden hayatının ya da özgürlüğünün tehlikeye düşmesi zulmün varlığına kanıt olarak gösterilmiştir. Pek tabii, diğer ağır insan hakkı ihlalleri de bu şekilde birer zulüm teşkil etmektedir. Burada asıl sorulması gereken soru acaba kız/kadın sünneti uygulaması iltica başvurularında aranan zulüm şartını karşılamakta yeterli olacak mıdır? Bu sorunun cevabı pek tabii ülkeden ülkeye değişebilir. Bununla birlikte, ülkelerin iltica verme kararı başka bir ülkenin içişlerine bir müdahale olarak algılanmamalıdır. İltica verme kararı asla düşmanca bir tavır olarak görülemez. Bu anlamda, kız/kadın sünnetinin bir zulüm olarak kabul edilerek, kız/kadın sünneti mağdurlarına iltica hakkı verilmesi hadisesi asla başka bir ülkenin kültürüne saygısızlık teşkil edemez. Zira burada iltica yoluyla kadınlara fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden zarar veren bir uygulamanın müstakbel sonuçları engellenmeye ve mevcut sonuçları giderilmeye çalışılmaktadır. Bugün için, kız/kadın sünneti uygulamasını doğrudan yasaklayan, evrensel geçerliliği olan bir metin bulunmasa da; kız/kadın sünneti uygulamasından kaynaklanan iltica taleplerinin konjonktürel gelişmelere bağlı olarak giderek daha fazla kabul edildiği gözlenmektedir. Bu durum, sünnet gibi tehlikeli geleneksel uygulamaları sonlandırmak yönündeki çabaları desteklemektedir. Her ne kadar Birleşmiş Milletler kız/kadın sünnetini bir insan hakkı ihlali olarak değerlendirse de, bir çok ülke bu uygulamayı yasaklayan kanunlar çıkartsa da ve hem Amerika Birleşik Devletleri hem Kanada hem birçok başka ülke sünnet uygulamasından mustarip olan kadınlara iltica hakkı tanıyıp; onları bu tür bir uygulamaya maruz kalacakları ülkelere geri göndermese de; Fransa gibi kimi ülkelerin kız/kadın sünneti mağdurlarına bu sebeple iltica hakkı vermeyi reddettiği izlenmektedir[37]. Sonuç olarak, denilebilir ki; devletlerin tek tek uygulamaları henüz uluslararası bir normun tesis edilebilmesi için tutarlı ve geniş kapsamlı değildir.

---

[35] Jacqueline Greatbatch, 'The Gender Difference: Feminist Critiques of Refugee Discourse' (1989) 1(4) International Journal of Refugee Law, 518, 518.

[36] Karen Musalo, Jennifer Moore and Richard A. Boswell (eds.), Refugee Law and Policy, A Comparative and International Approach (3rd. edn. Carolina Academic Press 2007), 723.

[37] Bu konuda verilebilecek en ilginç örnek Aminata Diop vakasında yaşandı. Aminata Diop, 1968 doğumlu Malili bir genç kadındı. 1989 yılında sünnet uygulamasından kaçmak için ülkesini terk edip Fransa'ya gitti. Bir sonraki yıl Fransa'ya iltica başvurusunda bulundu. Fransa 1991 yılında hem ilk başvuruyu hem sonrasında yapılan itirazı teknik yönden reddetti. Buna gerekçe olarak da, Diop' un iltica başvurusunda bulunmadan önce kendi ülkesindeki hükümet yetkililerinden bu konuda yardım istememiş olmasını gösterdi. Buna rağmen, red kararının akabinde Diop' a Fransa'da oturma izni verildi. Bu konuda bkz. Hope Lewis, 'Between Irua and Female Genital Mutilation: Feminist Human Rights Discourse and the Cultural Divide' (1995) 8 (1), Harvard Human Rights Journal, 1, 53.

Zaman içinde devletlerin sünnet mağdurlarına kesinkes iltica hakkı tanımakta uzlaşmaları durumunda; belki ancak o zaman kız/kadın sünnetini yasaklayıcı yeknesak bir düzenlemenin yapılmasına sıra gelir. Yine de belirtmekte fayda var ki; uluslararası bağlayıcı bir normun tesisi için uluslararası kamuoyunun kız/kadın sünnetinin kültürel bir uygulamadan çok bir insan hakkı ihlali olduğu gerçeğini hep birlikte ve istisnasız teslim etmesi gerekecektir.

6. Non-Refoulement İlkesi (Geri Gönderme Yasağı) Kapsamında Kız/Kadın Sünneti

İnsan hakları hukukunda devletlerin kendi yetki alanları içerisinde bulunan herkesin temel insan hak ve özgürlüklerini tanımak, temin ve muhafaza etmek yükümlülüğü bulunduğuna ilişkin bir kural bulunmaktadır[38]. Non-Refoulement ilkesi, esas itibariyle, devletleri bireyleri zulme uğrayacakları veya temel insan haklarının ihlal edileceği bir yere göndermekten alıkoymaktadır. Non-Refoulement ilkesinin kökeni uluslararası mülteci hukuku ile sınırdışı etme konusunda yapılan uluslararası düzenlemelere dayanmaktadır. Kişinin insan hakkı ihlaliyle karşılaşacağı bir yere gönderilmesi mutlak bir hak ihlalidir. Zira burada kişinin yaşam(a) hakkı, her türlü işkence, insanlık dışı ve kötü muamele veya cezadan yahut kölelikten muaf olma özgürlüğü risk altına girmektedir. Bu sebeple, non-refoulement ilkesinin gerek mevzuatta gerek uygulamada hiçbir istisnası yoktur. Konumuz açısından geri gönderme, bir kadını sünnet uygulamasına maruz tutulacağı menşe (kaynak) ülkeye gönderme şeklinde doğrudan yapılabileceği gibi; sonradan sünnet uygulamasına maruz tutulacağı ülkeye gönderilmesini temin eden üçüncü bir ülkeye gönderme şeklinde dolaylı olarak da yapılabilir. Güvenli olduğu için gönderildiği bir yerde de kadının kalacak bir yeri olmayabilir, kadın burada sefalet çekebilir, yerleştirildiği kabul merkezlerinde veya kamplarda başka türlü saldırılara da maruz kalabilir. Hızlandırılmış ve askıya alınmamış usullerde bu şekilde bir geri gönderme herkes için kuvvetle muhtemel olmaktadır. Bir devletin başvuru sahibini güvenli üçüncü bir ülkeye gönderme yükümlülüğü, başvuru sahibinin gönderileceği ülkede iltica sürecinde karşılaşabileceği riskleri önceden değerlendirme lüzumunu da kapsamına almaktadır[39]. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve İstanbul Sözleşmesi, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nden farklı olarak, non-refoulement ilkesini milli güvenlik ve diğer kamu düzeni mülahazalarından bağımsız şekilde ve sadece mültecilerin sınır dışı edilmelerinde değil ve fakat bütün sınır dışı edilme hadiselerinde uygulamaktadır[40].

Bir kadın için geri gönderilme riski aşağıdaki durumlarda oluşabilir:

- Kadının zulüm korkusu, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nde kayıt altına alınan sebeplerden birine dayanmayabilir.

-Kadın mültecilik şartlarını taşımakla birlikte, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nin 1. maddesinin F bendinde sayılan kişilerden olabilir.

[38] James C. Hathaway, 'Reconceiving Refugee Law as Human Rights Protection' (1991) 4(2) Journal of Refugee Studies, 113, 113.

[39] Bunun için bkz. Ilias and Ahmed v. Hungary, ECtHR, (App. no. 47287/15), Judgement (14 March 2017)

[40] Bunun için bkz. Chahal v. United Kingdom, ECtHR (GC), (App. no.22414/93), Judgement (15 November 1996)

-Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ne göre kadına belirli bir ülkede mültecilik statüsü tanınmakla birlikte, kadının milli güvenlik ve kamu düzeni gerekçesiyle o ülkeden sınır dışı edilmesi ihtimali bulunabilir.
-Kadın mülteci statüsünü hukuken elde etmiş olsa da, Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'nin 33. maddesi uyarınca geri gönderilme yasağı kapsamında olmayabilir.
-Kadının mültecilik başvurusu önemli usuli eksiklikleri bulunduğu için değerlendirme sürecine alınmadan reddedilebilir.
-Sıklıkla kitlesel akın durumunda[41].
Kadınların geri gönderilme riskine ilişkin olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin N. k. İsveç davasında vermiş olduğu karar doğrudan sünnet uygulamasıyla ilgili olmasa bile son derece değerlidir. Zira Mahkeme, anılan kararında Afgan kadının ülkesine geri gönderilmesini non-refoulement ilkesine ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesine aykırılık olarak değerlendirmiştir[42]. Buna gerekçe olarak da, Afganistan'da kadınların kadın olmaları sebebiyle toplumun, geleneklerin ve hatta hukuk sisteminin onlara biçtiği role uygun davranmamaları halinde kötü muameleyle karşılaşma risklerinin büyük olmasını göstermiştir[43]. Bu yönde, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi de kültürel açıdan daha liberal bir hayat tarzı sürdürdüğü için İran'a veya Avrupa'ya sürgün edilen Afgan kadınların, ülkelerine döndüklerinde aynı yerleşik sosyal ve dini kurallarla muhatap olduklarını ve bunun sonucunda da aile içinde maruz kaldıkları şiddet yetmiyormuş gibi, toplumda sosyal izolasyondan, lekelenmeye ve hatta ailelerine, mensubu bulundukları topluluk veya kabilelerine utanç kaynağı olan onur (namus) cezalarına varan çok çeşitli muamelelerle karşılaştıklarını raporlamıştır. Bu anlamda kadınların yalnızca aile içindeki ve mensubu bulunduğu topluluktaki davranışları değil ama aynı zamanda cinsel yönelimleri, meslek seçimleri ve sünnetin de aralarında bulunduğu bazı tehlikeli geleneksel uygulamalara karşı çıkışları da kendi ülkelerinde beş duyuyla algılanabilen (yerleşik) sosyal davranış koduna bir ihlal olarak görülmekte ve misliyle karşılığını almaktadır. Öte yandan bir devlet kadın sığınmacıyı güvenli bir üçüncü ülkeye gönderecekse; bu durumda, iltica başvurusunu değerlendirme işini bu ülkeye bırakabilir. Sığınmacıyı hem gönderen hem kabul eden (güvenli üçüncü ülke) ülkeler AB üyesi ise burada Dublin Tüzüğü[44] uygulama alanı bulacaktır. Buna göre kabul eden ülke ya iltica başvurusundan bizzat sorumlu olur; ya da hiyerarşi kriteri kapsamında bu sorumluluğu üzerine alır.

[41] Bununla ilgili olarak: 20 Temmuz 2001 tarih ve 2001/55/EC sayılı AB Konseyi Direktifi' nde Birlik içinde, kitlesel akın halinde gelen (yerinden edilmiş) kişilerin geçici korumadan yararlandırılması ile üye devletler arasında bu yönde gösterilecek bütün çabaların dengelenmesi için alınan tedbirlerin belirlenmesi ve bunun sonuçlarına üye devletlerin eşit olarak hep birlikte katlanmalarının temininde asgari standartlar belirlenmiş bulunmaktadır.
[42] N. v. Sweeden,ECtHR, (App. no. 23505/09), Judgement (20 July 2010)
[43] Mahkeme, "…başvuranın 6 yıl boyunca İsveç'te yaşamış olduğunu ve yakın bir geçmişte kocasına karşı boşanma davası açmış bulunduğunu dikkate alarak; ülkesine dönüşünde kocası, kocasının ailesi, kendi ailesi ve bütün bir Afgan toplumunca dışlanma ihtimalinin büyük olduğuna" kanaat getirmiştir. Bu sebeple mahkeme burada İsveç'in geri gönderme kararını non-refoulement ilkesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi' nin 3. maddesine bir aykırılık olarak değerlendirmiştir.
[44] Regulation (EU) No. 604/2013 of the European Parliament and the Council of 26 June 2013.

Her iki ihtimalde de yüksek insani mülahazalar göz önünde bulundurulur ve öncelikli olarak aile hayatına saygı gösterilir, mümkün olursa aile birleşimine imkân sağlanır. Eğer gönderen veya kabul ülkelerden birisi ya da ikisi birden AB üyesi değilse; bu durumda kabul eden ülkenin gerçekten güvenli bir ülke olması durumunda düzenlemeler yapılabilir. Her durumda, bir devletin kadın sığınmacıyı üçüncü bir ülkeye gönderirken bunun İstanbul Sözleşmesi'nin 61. maddesi kapsamında non-refoulement ilkesinin doğrudan veya dolaylı bir ihlali olup olmadığını hesaba katması gerekir. Ancak bazı durumlar, daha büyük hassasiyetle ele alınmalıdır. Mesela;
- kadın kendisine şiddet uygulayan kocası, partneri veya başka herhangi bir aile bireyinin bulunduğu veya döneceği ülkeden kaçıyorsa;
- kadın aile içi şiddete maruz kalan diğer aile üyelerini kabul eden ülkeye gidiyorsa;
- kadının gönderileceği ülkede şiddet mağdurları bulunmaktaysa;
-kadının iltica başvurusunda teknik yönden eksiklikler bulunmasına rağmen, reddedilmesi halinde zarara uğrama riski varsa;
işte o zaman iltica talebinin reddi non-refoulement ilkesine aykırılık teşkil edebilir.
Bunun dışında, AB sınırları içerisinde bulunan ülkeler, kendilerinin kadın sığınmacılar konusunda zaten almış oldukları yasaklama emri veya acil koruma emri gibi tedbirleri etkinleştirmelerini sağlayan Koruma Direktifi[45] ile Mağdur Hakları Direktifini[46] de uygulamaktadır.

SONUÇ

Kız/ kadın sünneti ülkemizde pek bilinmese de, böyle bir uygulamanın günümüzde hala ısrarla ve yaygın bir biçimde sürdürülüyor oluşu son derece üzücü ve nahoş bir durumdur. Üstelik bu uygulamaya maruz kalan kız çocukları ve kadınların çektikleri acılar uygulama anıyla sınırlı kalmamakta, hayat boyu devam etmektedir. Sünnet uygulamasının kendisi hayati risk oluşturmakta ve çoğu durumda telafisi mümkün olmayan fiziksel ve zihinsel zararlara sebep olmaktadır. Bugün için, kız/kadın sünneti uluslararası camiada bir insan hakkı ihlali olarak kabul edilmektedir. Uygulama aslında bir yandan kadın ile erkek arasında kökleşmiş bir eşitsizliği ortaya koyarken; diğer yandan kadına karşı ileri bir ayrımcılık örneği teşkil etmektedir. Bu uygulamanın çocuklar üzerinde icra edilmesi durumunda bu tabloya bir de çocuk hakları ihlali eklenmektedir. Kız/kadın sünneti genel olarak yaşam(a) hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, her türlü işkence, insanlık dışı ve kötü muameleden muaf olma özgürlüğü gibi en temel insan hak ve özgürlüklerini rencide etmektedir. Göçmenler açısından değerlendirildiğinde, kız/kadın sünnetinin bir zulüm oluşturduğuna dair akılda en ufak bir soru işareti kalmamaktadır. Zira sünnet üzerinde uygulandığı kişinin hayatını tehlikeye atmakta ve bu sebeple aralarında yaşam(a) hakkının da bulunduğu temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmektedir. Bu bakımdan hiç kimse zorla sünnet uygulamasına maruz bırakılacağı bir yere-bu kendi ülkesi bile olsa- geri gönderilemez. Aksi hade, bu durum non-refoulement ilkesine açık bir aykırılık oluşturur ve uluslararası hukuk anlamında gönderen ülke bundan sorumlu tutulur.

[45] Directive 2011/99/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011.
[46] Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Chimni BS, International Refugee Law-A Reader (New Delhi/Thousand Oaks/London 2005)

Clapham, Andrew, Human Rights, A Very Short Introduction (1st edn. Oxford University Press 2007)

Cloward K, When Norms Collide, Local Responses to Activism against Female Genital Mutilation and Early Marriage (1st edn. Oxford University Press 2016)

Hathaway JC, The Rights of Refugees Under International Law (Cambridge University Press 2005)

Innocenti Digest, Changing A Harmful Social Convention: Female Genital Mutilation/Cutting (UNICEF Innocenti Research Centre, Italy 2005)

Kandala N-B and Komba PN, Female Genital Mutilation around the World: Analysis of Medical Aspects, Law and Practice (Springer 2019)

Murray, Anne Firth, From Outrage To Courage, The Unjust and Unhealthy Situation of Women in Poorer Countries (2nd. edn. Menlo Park, CA 2013)

Musalo K, Moore J and Boswell RA, Refugee Law and Policy, A Comparative and International Approach (3rd edn. North Carolina 2007)

Nyangweso M, Female Genital Cutting in Industrialized Countries, Mutilation or Cultural Tradition? (Praeger 2014)

O'Dey Dm, Vulvar Reconstruction Following Female Genital Mutilation/Cutting (FGM/C) and Other Acquired Deformities (Springer 2019)

Rahman; Anika&Toubia, Nahid (eds.), Female Genital Mutilation, A Guide to Laws and Policies Worldwide (London/New York, Zed Books 2000)

Zwingel, Susan, Translating International Women's Rights, The CEDAW Convention in Context (Palgrave Macmillan 2016)

MAKALELER

Greatbatch, Jacqueline, 'The Gender Difference: Feminist Critiques of Refugee Discourse' (1989) 1(4) International Journal of Refugee Law.

Hathaway, James C., 'Reconceiving Refugee Law as Human Rights Protection' (1991) 4(2) Journal of Refugee Studies.

Lewis, Hope, 'Between Irua and Female Genital Mutilation: Feminist Human Rights Discourse and the Cultural Divide' (1995) 8 (1), Harvard Human Rights Journal.

Nnaemezie, N.O., E.J. Ibeagha,E.J. and Njoku, N.G. 'Female Genital Mutilation: A Challenge to Health Education' (2018) 8(1) Orient Journal of Education.

Wheeler, Patricia, 'Eliminating FGM: The Role of the Law' (2003) 11(3) The International Journal of Children's Rights.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

YOKSULLUĞUN FEMİNİZASYONU: TOPLUMSAL CİNSİYET ÖZELİNDE SOSYOLOJİK BAKIŞ

Dr. Öğr. Üyesi Zehra SEVİM ADIGÜZEL
Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
ORCID: 0000-0003-0645-7047

ÖZET

Yoksulluk; insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte, özellikle 21. yüzyıl toplum yapılarında gündemden düşmeyen sosyolojik bir gerçeklik ve evrensel bir sorun olarak görülmektedir. Yoksulluk kavramı, işte tam da bu sebeple sosyal bilimlerciler tarafından çeşitli yönleriyle incelenen çok boyutlu bir kavramdır. Her toplumsal sorunun bir cinsiyeti olduğu muhakkaktır. Bu bağlamda yapılan birçok araştırma kadınların yeterli ölçüde eğitim ve iş imkânına sahip olamadığından, sahip olanların ise dezavantajlı konumda olduğundan bahsetmektedir. Bu sebeple yoksul kadın sayısının giderek arttığı belirtilmekte, yoksulluğun adeta bir kadın sorunu haline geldiği görülmektedir. Bu çalışmada ise esas amaç; toplumsal açıdan dezavantajlı konumda olan kadının, yoksulluğu deneyimleme biçimlerine odaklanmaktır. Deyim yerindeyse yoksulluğun feminizasyonu/kadınlaşması araştırmanın makro çerçevesini oluşturacaktır. Mikro perspektifte ifade etmek gerekirse araştırmada öncellikle yoksulluk ve kadın yoksulluğu kavramları çeşitli yönleriyle açıklanacak, kadın yoksulluğunun altında yatan temel sebeplere değinilecektir. Araştırmanın ilerleyen bölümlerinde ise; yoksulluğun feminizasyonu üzerinde durularak, toplumsal cinsiyet rollerinin yoksullukla ilişkisi değerlendirilecektir. Günümüzde toplumsal cinsiyet kavramı adeta cinsiyetin kimliği olarak kullanılmakta, kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl konuşacağı, hangi mesleği seçeceği vb. birçok toplumsal pratiği ne şekilde yerine getireceğini gösteren kültürel bir klavuz olarak görülmektedir. Bireyin mi toplumu etkilediği yoksa toplumun mu bireyi etkilediği sorunsalı bu noktada dile getirilebilir. Çünkü doğuştan gelen özellikler bağlamında değerlendirilen kadın ya da erkek olmak, bireysel ve biyolojik bir süreçten bağımsız olarak artık toplumsal perspektifte de karşılık bulmaktadır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet kavramı daha çok kadına ait pratikler ve erkeğe ait pratikler olarak ikili kutupsal bir ayrımla ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet ifadesiyle kavramsallaştırılan bu olgu, aslında cinsiyete yönelik anlamlandırmaları, değerleri, rolleri, sorumlulukları ve beklentileri şekillendiren sosyal bir kategoridir. Bu bağlamda tüm toplumsal kurumların, algıların ve yaşam biçimlerinin toplumsal cinsiyet kavramının etkisi altında olduğu ifade edilmelidir. Bu araştırma sonucuna göre, kadınların erkeklere oranla yoksulluktan daha fazla etkilendiği, bu etkilerin giderilmesi amacıyla farklı uzmanlık alanlarında çalışmaların arttırılması gerekliliği vurgulanarak, kadın yoksulluğuna ilişkin tespitler ve çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluğun Feminizasyonu/Kadınlaşması, Kadın Yoksulluğu, Toplumsal Cinsiyet

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

FEMINIZATION OF POVERTY: A SOCIOLOGICAL OVERVIEW ON GENDER

ABSTRACT

Poverty; Although it is as old as human history, it is seen as a sociological reality and a universal problem that does not fall off the agenda, especially in 21st century social structures. For this very reason, the concept of poverty is a multidimensional concept studied by social scientists in various aspects. It is certain that every social problem has a gender. In this context, many studies mention that women do not have sufficient education and job opportunities, and those who do are in a disadvantaged position. For this reason, it is stated that the number of poor women is increasing gradually and it is seen that poverty has become a women's problem. The main purpose in this study is; It focuses on the ways women, who are socially disadvantaged, experience poverty. So to speak, the feminization of poverty will form the macro framework of the research. To be expressed in a micro perspective, first of all, the concepts of poverty and women's poverty will be explained in various aspects, and the underlying causes of women's poverty will be addressed. In the following parts of the research; With an emphasis on the feminization of poverty, the relationship between gender roles and poverty will be evaluated. Today, the concept of gender is used as the identity of gender, how men and women will behave, how to speak, which profession to choose, etc. It is seen as a cultural guide showing how to fulfill many social practices. The question of whether the individual affects the society or whether the society affects the individual can be expressed at this point. Because being a woman or a man, which is considered in the context of innate characteristics, now finds a response in the social perspective, independent of an individual and biological process. In this context, the concept of gender is expressed with a dual polar distinction as practices belonging to women and practices belonging to men. This phenomenon, conceptualized with the expression of gender, is actually a social category that shapes the meanings, values, roles, responsibilities and expectations towards gender. In this context, it should be stated that all social institutions, perceptions and lifestyles are under the influence of the concept of gender. According to the results of this research, it will be emphasized that women are affected by poverty more than men, and the need to increase studies in different areas of expertise in order to eliminate these effects, determinations and solutions will be made regarding women's poverty.

Keywords: Feminization of Poverty, Female Poverty, Gender

GİRİŞ

Günümüzde kümülatif olarak ilerleyen ve gündemden düşmeyen bir toplumsal gerçeklik olan yoksulluk önemli bir toplumsal sorundur. Yoksulluk en genel haliyle yaşamak için yeterli kaynaklara sahip olamama ve erişememe meselesidir. Bu bağlamda ifade edilecek olursa yaşamsal ihtiyaçların ilki beslenme, barınma ve güvenlik sağlamadır. İnsanoğlu yaşam süresi boyunca bir düzen arayışı içindedir. Bu düzeni sağlamak için esas gerekli olan ise yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilecek kaynaklara erişme fırsatıdır. Nitekim insan, kaynak ve fırsatlara ulaştığı ölçüde refah sağlayabilmektedir. Ulusal ve küresel ölçekte bir değerlendirme yapıldığında varılan sonuç, toplumsal perspektifte erkeğe oranla kadının daha dezavantajlı bir görünümde olduğudur.

Bu durum toplumsal, kültürel, idari, iktisadi vb. tüm alanlarda maalesef görünür şekilde ön plandadır. Kadının kaynaklara ulaşmada zorluk yaşaması ya da sınırlı kalmasındaki esas meselelerden biri sosyolojik perspektifte toplumsal cinsiyet kodları olarak görülmektedir. Toplumsal cinsiyet kadınlar için sınırlandırılmış faaliyetler, öngörülen beklentiler, kodlanmış roller olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle toplumsal cinsiyet kadın yoksulluğunun temel dinamiklerinden biri olarak görülmektedir. Değişen toplumsal yapıyla birlikte, her toplumsal gerçekliğin ve toplumsal sorunun da değiştiği/biçim değiştirdiği bilinmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki kadının yoksulluğu deneyimleme biçimleri günümüz toplum yapısında yani 21. yüzyılda bile değişmeyen bir kader niteliğindedir. Bu bağlamda ifade etmek gerekirse kadınlar, küresel yoksulluğun birincil mağdurlarıdır. Diğer bir ifadeyle kadın, yoksulluk hikayesinin ana karakterleridir de denilebilir.

Yoksulluk ve Kadın Yoksulluğu

Bir çok sosyal bilim alanına giren yoksulluk olgusu, en genel anlamda temel ihtiyaçların temin edilememesi ve asgari hayat standardına sahip olamama durumunu ifade etmektedir (Şenkal, 2005:392). Asgari hayat standardı ise yaşamını sürdürebilmesi için beslenme, barınma, eğitim gibi maddi kaynakların yanında sosyo-kültürel ihtiyaçların temin edilme düzeyi olarak belirtilmektedir (Şenses, 2014:62). Yani sosyo-ekonomik ihtiyaçlarını karşılayamayan birey, aile ya da halk yoksul olarak ifade edilmektedir. Belirtmek gerekirse dünya üzerinde yoksulluk hızla artmakta, varsıl-yoksul kutupsallığı daha görünür şekilde ön plana çıkmaktadır. Bu kutuplaşmanın temel dinamiği ise mal ve hizmet dağılımındaki eşitsizlik olarak belirtilebilir. Yoksulluğun çok boyutlu olarak değerlendirildiğini belirtmek gerekmektedir. Yoksulluk sadece birincil ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin altında olmak değildir (mutlak yoksulluk). Birey asgari geçim standardının üzerinde ancak toplumun ortalama hayat standardının altında kalıyorsa o da bir yönüyle yoksul sayılmaktadır (Göreli yoksulluk). Mutlak ya da göreli yoksulluğun altında kalmak objektif yoksulluk olarak belirtilirken, subjektif yoksulluk bireyin yoksul olduğunu düşünmesidir. İnsanların yaşamlarını sürdürmek için mal, hizmet ve alt yapıya sahip olmaması yoksulluğun insani boyutu olarak açıklanmakta, yemek bulma, içme suyu temin etme, hijyen koşullarını sağlama vb. durumlardan mahrum kalma insani yoksulluk olarak açıklanmaktadır. İnsanların yaşamını sürdürmesi için yeterli miktarda gelire sahip olamaması gelir yoksulluğu olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin gelir düzeylerindeki dönemsel dalgalanmalar geçici yoksulluk şeklinde ifade edilirken, yoksulluğun uzun süre yaşanması kronik yoksulluk olarak görülmektedir.Yoksulluğun çok sayıda türü olduğu gibi çok sayıda nedeni de mevcuttur. Bu bağlamda yoksulluk nedenleri bireysel ve toplumsal şekilde sınıflandırılmaktadır. Birey kaynaklı yoksulluk kişisel niteliklerle bağlantılıyken, toplum kaynaklı yoksulluk ekonomik, coğrafik, siyasal vb. koşullarla bağlantılı olabilmektedir. Daha açık şekilde belirtmek gerekirse sakatlıklar, hastalıklar, yaşlılık, beceri yoksunluğu bireysel nedenler olarak ifade edilirken; düşük ücretler, ekonomik krizler, işsizlik, adaletsiz gelir dağılımı, savaş, iklim koşulları, yolsuzluklar, göçler, boşanmalar, ölümler, eğitim, hanehalkı özellikleri vb. durumlar yoksulluğa zemin hazırlayan toplumsal nedenler olarak sıralanmaktadır (Kızılkaya ve diğ, 2010:14). Genel olarak yoksulluk hangi sıfatla anılırsa ya da hangi nedene bağlı olarak görülürse görülsün cinsiyet temelli değerlendirildiğinde kadınların erkeklere oranlara bu durumu daha fazla yaşadığı ifade edilmektedir.

Denilebilir ki yoksulluk tüm insanlığı ilgilendiren toplumsal bir sorun olmasının yanı sıra daha yoğun olarak kadınlar tarafından deneyimlenen evrensel bir olgudur. Kadın yoksulluğu açıklanırken iki noktaya dikkat çekilmektedir. İlki kadınların iş gücü piyasasındaki konumu, ikicisi ise eğitim imkanlarından faydalanabilme durumudur (Buvunic, 1997). Kadınların iş gücü piyasasına katılımının düşük olması, istihdam yetersizliği, düşük ücretle istihdam edilmesi, kayıt dışı çalıştırılması, fason çalışma, ücretsiz aile işçisi olma, elde edilen gelir üzerinde söz hakkı olmama, gelir yoksunluğu kadının yoksulluğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Ayrıca toplum yapısındaki sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal ilişkilerin de bu meseleyi bir kez daha baskıladığı belirtilmelidir. Kadınlar sosyalleşme süreci içerisinde istihdam, sağlık, eğitim olanaklarından yeterince yararlanamadıkları gibi karar mekanizmasında da yeterince söz sahibi olamamaktadır. Bu nedenle kadınların sosyal, kültürel ve kurumsal süreçlerden yoksun kaldığı ve durumun nesilden nesile aktarıldığı ifade edilmektedir (Çakır, 2008:26). Kadınların gebelik, doğum, çocuk bakımı vb. nedenlerden dolayı işten ayrılma durumuyla karşı karşıya kaldığı da belirtilmektedir. Bu nedenle işveren tarafından üretim ve verimliliğin aksaması açısından riskli görülen bir grup olarak değerlendirilmekte, kadınlar döndüklerinde tekrar aynı işe sahip olamamaktadır. Bu durum kadınları hizmet sektörüne ve kayıt dışı sektöre yöneltebilmektedir. Düşük ücretler ve güvencesiz işler ise kadın ve yoksulluk olgusunun derinleşmesine sebebiyet vermektedir.

Yoksulluğun Feminizasyonu/Kadınlaşması

Toplumsal değişme süreci toplumsal sorunları değiştirirken, toplumsal kavramlara ilişkin bir takım değişiklikleri de beraberinde getirmetdir. Örneğin değişen toplum yapısıyla birlikte yoksulluğun daha çok kadınları etkilemesi gerçeği yoksulluğun kadınlaşması kavramının türemesine neden olmuştur. Bu bağlamda kavram ilk kez 1978 yılında Diane Pearce tarafından dile getirilmiştir. 70' li yılların sonlarına doğru ABD' de yoksulların üçte ikisinin kadınlardan oluşması ve zamanla kadınların iş gücüne katılım oranının artışına rağmen ekonomik durumlarının iyimser bir grafik göstermemesi üzerine kavramın kullanımı yaygınlaşmıştır (Pearce, 1978:28). Özellikle 1980'ler sonrasında kadın, yoksulluğu deneyimleyen ana aktör olarak görülmeye başlanmıştır. Kavramın literatürdeki kullanımı 1995 sonrası 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planıyla birlikte yaygınlaşmıştır. Yoksulluğun kadınlaşması kavramıyla açıklanmak istenen; kadınların yoksulluk oranının erkeklerden daha yüksek olduğu, yoksulluğun şiddetinin kadınlarda erkeklere göre daha fazla yaşandığı ve zamanla kadınların yoksulluk oranının erkeklere kıyasla daha fazla arttığı yönündedir (Bridge, 2001). Ayrıca yoksulluğun feminizasyonu kavramıyla ifade edilmek istenen genel olarak yoksulların içinde kadınların çoğunluk kesimi oluşturmalarıdır. Rahnema (2009) bu olguyu modernize yoksulluğun ikincil görüngüsü olarak belirtmektedir. Ayrıca kadınların günümüzde hukuki, iktisadi ve toplumsal açıdan yararlandığı hakların maksimum seviyede olmasının yanısıra kadın yoksulluğunun yaygınlaşmasını ayrı bir paradoks olarak değerlendirmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, her toplumsal sorunun belli nedenleri vardır. Bu bağlamda yoksulluk gibi evrensel bir sorunun da altına yatan temel gerçekliklere odaklanılması önem arz etmektedir. Toplumsal literatür kadını dezavantajlı grubunda ifade etmektedir. Bu dezavantajlılık durumu kadının sosyo-kültürel, eğitim, iktisadi, sağlık, yönetim vb. alanlarda kısıtlı kaynaklara erişebilmesi dolayısıyla ilişkilendirilmektedir. İnsanın yaşamı için gerekli olan ihtiyaçlara erişim yoksunluğu, yoksulluğu beraberinde getirmektedir.

Bu maksatla kadının toplumsal yapı persperktifinde ikincil konumda olduğu ifade edilmektedir. Kadının toplumsal yapıdaki dezavantajlı konumuna ilişkin yoksulluk araştırmaları Amartya Sen' in ileri sürdüğü yapabilirlik (kapasite) yaklaşımıyla temellendirilmektedir. Sen (2004) yoksulluğu, gelir azlığından farklı olarak temel kapasiteden yoksun olma şeklinde ifade etmektedir. Yani bireyin gelir azlığı/düşüklüğü belli kapasitelere sahip olamadığından kaynaklanmaktadır. Bireysel farklılıklar ve yapabilirlik engelleri, bireylerin farklı fiziksel özellikte olması (engellilik, hastalık vb.), doğa ve iklim koşulları, toplumsal koşullar ve bireysel yapabilirlik gibi faktörler bireyin yoksulluğu deneyimlemesine sebebiyet veren faktörler olarak ifade edilmektedir. Örneğin bireyin yaşı, toplumsal rolü, oturduğu yerleşim yeri gibi nitelikleri yoksulluk yaşamasına zemin hazırlayabilmektedir (Sen, 2004). Bu nedenle yoksulluk için tek belirleyici ölçüt gelir düzeyi olarak değerlendirilmemeli, bireyin yapabilirlik ölçütleri de dikkate alınmalıdır. Çünkü yoksulluk bireyin ne kadar kazandığı ya da ne kadar tükettiğinden ziyade neyi yapabildikleriyle ilişkilidir. Yapabilirlik ise insanın yaşam biçimlerini seçme özgürlüğüne sahip olmaktır. Diğer bir deyişle eğitim görme olanağına sahip olmak, bir iş sahibi olma olanağına sahip olmak bireyin yapabilirliğiyle/kapasitesiyle yakından ilişkilidir. Yapabilirlik yaklaşımı, çok boyutlu bir yaklaşım olarak görülmektedir. Çünkü bireyin iyi olup olmama hallerini maddi olanaklar dışındaki faktörleri de ele alarak açıklamaktadır. Örneğin kadınların yoksulluğu gelir azlığından ziyade toplumsal rollerin yüküyle açıklanmaktadır. Kadınların toplumsal roller gereği aile içinde ve dışında kaynak ve fırsatlarda eşitsizlik yaşaması yoksulluk görünümlerinin artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda yapabilirlik çerçevesi, kadın yoksulluğunun en temel göstergesi olarak belirtilmektedir.

Kadın Yoksulluğunun Toplumsal Cinsiyet Rolleriyle İlişkisi

İnsanın doğumuyla birlikte doğuştan getirdiği biyolojik cinsiyetinin yanı sıra, sosyalleşme süreciyle edindiği bir takım roller vardır. Özellikle toplum tarafından cinsiyete yüklenen roller toplumsal cinsiyet olarak ifade edilmektedir. Dilimizde "cinsiyet" ve "toplumsal cinsiyet" şeklinde yapılan bu ayrım, batılı modellerde "sex" ve "gender" ifadelerine karşılık gelmektedir. Bu bağlamda biyolojik, genetik ve fizyolojik süreci işaret eden sex kavramına karşılık, gender erkeklik ve kadınlık rollerini ayırmak için kültürel ve toplumsal bir kavram olarak kullanılmaktadır (Newman, 2002:353). Belirtmek gerekirse her toplumsal yapının kadınlığı ve erkekliği tanımlama şekilleri farklı olabilmektedir. Bir açıdan toplumsal kültür, cinsiyet kültürünü oluşturmaktadır. Genel olarak kollektif şekilde oluşturulan ve paylaşılan kültürün cinsiyetlere uygun gördüğü davranış biçimleri, meslekler, roller, tutumlar ve değerler olmaktadır. Bir anlamda toplumsal cinsiyet, kadına ve erkeğe yönelik tanımlamaları, kimlikleri, ilişki biçimlerini, geleneklerini-göreneklerini içine alan çok geniş bir yelpazededir (Türköne, 1995:14). Toplumsal yapının dinamik olması gerçeği toplumsal cinsiyete yüklenen anlamların duruma ve zamana göre değişebildiğini göstermektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin kadın ve erkek açısından farklılaştığı ve durumun daha çok erkek lehine olduğu sıklıkla ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyete ilişkin kadından beklenen roller daha çok ev içi işlerle ilgili olarak çocuk bakımı, ev temizliği, yemek yapımı, yaşlı-engelli bakımı gibi ev içi işlerdir. Erkekten beklenti ise gelir getirici bi işte çalışma bağlamında ev dışı işler olarak görülmektedir. Diğer bir ifadeyle toplumsal cinsiyet bakış açısına göre kadın özel alanın, erkek ise kamusal alanın hakimidir. Bu ikili ayrım kadını maddi ögelerden uzaklaştırdığı gibi, erkeği de manevi ögelerden uzaklaştırmaktadır.

Kadınların sorumluluk alanı ücretsiz emek alanı olarak görüldüğünden kadının başta eğitim hakkı olmak üzere, ücretli bir işte çalışma, vasıflı bir meslek edinme, kararlara katılım gibi konularda hep ikincil planda olduğu belirtilmektedir. Çünkü bu alanlarda öncelik evin geçimini sağlayan erkeğin olmalıdır. Bu bakış açısına istinaden kadınlar yoksulluğu eğitim, sağlık, meslek edinme, otorite olma konusunda daha fazla yaşamaktadır. Bu yönüyle kadın için yoksulluk kaçınılmaz bir durum olarak ön plana çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadın olmanın gereği öncelikle iyi bir eş, sonrasında iyi bir anne olmaktır. Bir yönüyle kadın, bakım emeği ve ev işlerinden sorumlu birey olarak görülmektedir. Bu nedenle kadının yoksulluğu deneyimlemesindeki en büyük engel toplum tarafından biçilen kadınlık rolleridir. Öyle ki TUİK tarafından yapılan Toplumsal Cinsiyet İstatiklerine (2019) göre kadınların iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında % 55.6 ile "ev işleriyle meşgul olma" gelmektedir. Bu neden erkekler tarafından hiç dile getirilmemiştir. Erkeklerin iş gücüne dahil olmama nedenleri arasında ilk sırada "emekli olma" durumunun belirtildiği görülmektedir (% 43.6). Emekli olma ifadesi ise kadınlar tarafından yalnızca % 6 oranında dile getirilen bir neden olarak belirtilmektedir. TÜİK' in yaptığı farklı bir araştırmada ise yine benzer nedenlerle karşılaşılmaktadır. TÜİK Aile Yapısı Araştırmasında (2006), kadınların çalışmaması gerektiği yönündeki fikirlerinin gerekçesini "bakım sorumluluğuyla" ilişkilendirdiği görülmüştür (Kadınlar % 64.7-Erkekler % 60.7). Diğer nedenler ise gelenek ve göreneklerimize aykırı (Kadın % 14.1- Erkek % 12), çalışma ortamı kadın için güvenli değil (Kadınlar % 9.5- Erkekler 16.5), çalışan kadının çocukları mağdur olur (Kadınlar % 7.8- Erkekler % 7), ücretli bir işte çalışmak kadını yıpratır (Kadınlar % 2.5- Erkekler % 2), diğer (Kadınlar % 1.4- Erkekler % 1.8) şeklindedir. Araştırma sonuçlarından da anlaşıldığı üzere kadının iş gücü piyasasına katılmasında en büyük engel cinsiyetçi iş bölümüdür. Bu yönüyle kadınların kendilerine biçilen roller bağlamında yoksullaştırıldığı görülmektedir. Temelde kadına biçilen roller öncelikle eğitim alanında kendiini göstermekte sonrasında iş yaşamı ve idari/siyasi yaşamda devam etmektedir. Çünkü işin ve idarenin/siyasetin temelinde de eğitim olanaklarına sahip olmak yatmaktadır. Dolayısıyla denilebilir ki kadın toplumsal cinsiyet algısıyla sosyal, politik ve ekonomik alanda yoksullaşmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve yoksulluk ilişkisi, aile içinde kaynakları ve iş bölümünü belirleyen güç ilişkileri çerçevesinde açıklanmaktadır. Bu yönüyle aile içinde kadının konumu ele alınmaktadır. Daha geniş boyutta değerlendirmek gerekirse hane dışındaki kadının kaynak ve fırsatlara erişiminin toplumsal normlarla belirlendiği gerçeğidir. Öte yandan toplumsal normların belirlendiği sosyal, siyasi ve ekonomik yapı oldukça önemlidir (Çağatay, 1998). Toplumsal normlar kapsamında kadının dezavantajlı konumu aile içinde başlamakta ve aile dışında devam etmektedir. Bu yönüyle kadınlar öncelikle kız çocuğu olarak yeteri kadar eğitim imkanlarından faydalanamamakta ya da erkeğe nazaran ikincil planda kalmaktadır. Bu yönüyle gelir sağlayıcı bir vasıflı iş kapsamında kadınlar daha az nitelikli olmaktadır. Ayrıca kız çocukları anneye yardım etme, ev işlerini yapma sorumlulukları verilirken, eğitim hayatı erkek çocuklarına oranla daha fazla kısıtlanmaktadır. Bu eşitsizlik durumu çocukluk sürecinden başlayarak kadınlar tarafından içselleştirilmektedir. Kadınların toplumsal cinsiyet temelli yaşadığı eşitsizlikler onları yoksullıkla baş başa bırakmaktadır.

Bunlar hak temelli eşitsizlikler (aile reisliği, mülk/toprak sahipliği, mülkleri yönetme, iş kurma ve yürütme), kaynaklarda eşitsizlikler (eğitim, iş, toprak, sermaye sahipliği), ekonomik faaliyet alanında eşitsizlikler (düşük ücret, kötü koşul, kayıt dışı sektör, işe alınma ve yükseltilmede ayrımcılık, aile işçiliği), sağlık hizmetlerine erişmede eşitsizlikler (kötü beslenme, sağlık ve gebelik kontrolü yetersizliği, üremeye yönelik karar almada etkisiz konum), kamusal yaşam ve siyasal alanda eşitsizlikler, şiddet, taciz, istismar olarak sıralanmaktadır (Ecevit, 2003:83-84). Özetle eşitsizlik temelinde oluşan toplumsal cinsiyet kalıpları, fırsat ve kaynaklara ulaşmada, temel hizmetlerden faydalanmada, çalışma yaşamı ve politik arenada cinsiyetler arası güç dengesizlikleriyle ön plana çıkmaktadır. Kadın toplumun yarısını oluşturan ve ister ücretli ister ücretsiz emek açısından değerlendirilsin ekonomik perspektifte aktif konumda olan bir emektir. Toplumsal cinsiyet temelinde bakıldığında aile-iş dengesi planlanması önemli görülmektedir. Bu sebeple özel alan ve kamusal alanın keskin şekilde ayrılmadığı toplumlarda kadının yoksulluğu deneyimleme biçimlerinin azaldığı ifade edilebilir.

SONUÇ

Bir dünya sorunu olarak görülen yoksulluk günümüz şartları etkisiyle toplumsal refahı olumsuz şekilde etkileyen bir olgu olarak ön plana çıkmaktadır. Toplumun her kesimininin deneyimleyebileceği bir olgu olarak yoksulluk, sosyolojik perspektifte en derinden kadınları etkilemektedir. Bunun en temel nedeni ise kadın-erkek arasındaki yapısal eşitsizlikler olarak belirtilmektedir. Eğitim seviyelerinin yeterli düzeyde olmaması, istihdam olanağı bulamama, düşük ücretle ve sosyal güvencesiz çalışma, ayrımcılığa maruz kalma, sosyal dışlanma vb. nedenler yoksulluğun kadınlaşmasının temel dinamikleri olarak ifade edilmektedir. Tüm bu nedenlerin temelini ise toplumsal cinsiyet oluşturmaktadır. Erkeğin gelir yetersizliği yaşadığı ya da aile reisinin kadın olduğu durumlarda bu durumun etkileri yine toplumsal cinsiyete bağlı olarak kadınlar tarafından daha şiddetli şekilde hissedilmektedir. Günümüzde toplumsal koşullarında ekonomik kalkınmanın bir yönü de kadın yoksulluğunu ortadan kaldırmaktan geçmektedir. Bu yönüyle kadının yoksullaşmasına zemin hazırlayan faktörlerin elimine edilmesi hem bireysel hem de toplumsal açıdan yarar sağlayacaktır. Kadınların yoksulluk deneyimlerini azaltmak ya da yoksulluğun kadınlaşmasının önüne geçebilmek için öncelikle rehabilite edilmesi gereken, kadına yönelik bakış açısını değiştirmektir. Bu ise toplumsal cinsiyet algısıyla şekillenebilir bir durumdur. Bu yönüyle toplumun cinsiyet rollerine ilişkin yaklaşımları önem arz etmektedir. Öncelikle kadının yapabilirlik kapasiteleri artırılmalıdır. Kadının kapasitelerini kısıtlayan durumların ortadan kaldırılması işlevselliklerini artırarak, kadınların toplumsal, ekonomik, psikolojik, idari vb. alanlarda güçlenmesini sağlayacaktır. Toplumsal cinsiyet ve yoksulluk ilişkisini gözden kaçırmamak gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği genel yoksulluk düzeyiyle doğrudan bağlantılıdır. Yoksullukla mücadele edilecekse toplumsal cinsiyet temelli analizlere ayrı bir yer ayrılmalıdır. Bu bağlamda oluşturulan çözümler kısa vadeli olmamalı, haklar temelinde güçlendirici bir politik zemin oluşturulmalıdır. Toplumsal cinsiyete bağlı yaklaşım ortadan kalkmadıkça kadın yoksulluğunun giderilemeyeği aşikardır. Kadınların yalnızca özel alandan sorumlu tutulması ve ona uygun işlerde nitelik kazandırılması onun statülü işlerde/mesleklerde/yönetimde olması açısından önemli bir engeldir. Bu yönüyle bu sürecin çocukluktan başlayan bir süreç olduğu değerlendirildiğinde kız ve erkek çocuklarını yetiştirme biçimlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Çocukların cinsiyetçi ayrımdan uzak, eşit bireyler olarak yetiştirilmesi kadın yoksulluğunu giderme konusunda en temel faktör olarak görülmelidir. Sonrasında bakım emeğinin eşitlikçi görünümde paylaşılması kadın yoksulluğunu gidermenin ikincil adımı olarak değerlendirilebilir. Bu perspektifte kadının toplumsal zeminde güçlendirilmesinin önü açılacaktır. Unutulmamalıdır ki yoksulluğun feminizasyonu toplumsal, siyasi, kültürel, ekonomik, psikolojik süreçleri içinde barındıran sosyolojik bir meseledir. Bu sebeple ilgili alanda çalışan uzmanların kadın yoksulluğunu giderme konusundaki bütüncül çabalarının önemi yadsınmamalıdır.

KAYNAKÇA

Buvinic, M. (1997). Women in Poverty: A New Global Underclass, Foreign Policy, 108, pp:38-53.

Çakır, Ö. (2008). "Türkiye'de Kadının Çalışma Yaşamaından Dışlanması." Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 31, ss:5-47.

Ecevit, Y. (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir?, C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi, 25(4), ss:83-88.

Kızılkaya, A., Osmanoğlu, E., Çetin, S., Kurt, T. ve Erdem, T. (2010). Türkiye'de Yoksulluk

Algısı, Ankara: Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği.

Newman, L. K. (2002), "Sex, Gender and Culture: Issues in the Definition, Assesment and Treatment of Gender Identity Disorder", Clinical Child Psychology and Psychiatry, V.7, pp:358-367

Pearce, D. (1978). "The Feminization of Poverty: Women, Work and Welfare", The Urban & Social Change – Review Special Issue on Women and Work, 11(1/2), pp:28-36.

Rahnema, M. (2009). "Sefaletin Yoksulluğu Kovduğu Bir Dünya", Çev. Ş. Ünsaldı, Özgür Üniversite, Ankara: Maki Basın Yayın.

Sen, A.(2004). Özgürlükle Kalkınma, Çev. Y. Alogan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Şenkal, A. (2005). Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, İstanbul: Alfa Yayınları.

Şenses, F. (2014). Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk. İstanbul: İletişim Yayınları.

Türköne, M. (1995), Eski Türk Toplumunda Cinsiyet Kültürü, Ankara: Ark Yayınevi.

İNTERNET KAYNAKLARI

Bridge. (2001). Briefing Paper On The Feminization Of Poverty, Erişim Tarihi: 01.04.2020

http://www.bridge.ids.ac.uk//bridge/reports/femofpov.pdf.

Çağatay, N. (1998). Gender and Poverty. UNDP Social Development and Poverty Elimination Division, Erişim Tarihi: 02.05.2020,

http://www.iknowpolitics.org/files/Gender%20and%20Poverty.pdf

TÜİK Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri (2019), Erişim Tarihi: 25.05.2020 http://www.tuik.gov.tr/Start.do TÜİK Aile Yapısı Araştırması (2006), Erişim Tarihi: 25.05.2020, http://www.tuik.gov.tr/Start.do

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

İNSAN İNKİŞAFI VƏ GENDER

Dos.Allahverdiyeva Sahilə Əbiş
Bakı Dövlət Universiteti, Coğrafiya fakültəsi

XÜLASƏ
İnsan inkişafı insan potensialının reallaşması, insanların nə edə və kim ola bilməsi, öz həyatlarında real seçimlərdən istifadə etməkdə azad olması haqqında ideyaları ön plana çəkən prosesdir. Lakin bu proses insan inkişafı öhdəliklərinin qəbul edilməsi, strateji və qısamüddətli məqsədlərin və fəaliyyətin müəyyənləşdirilməsi və tədbirlərin icrası və koordinasiyası ilə bitmir. Müasir dövrdə qadınlara qarşı tətbiq olunan gender əsaslı ayrı-seçkilik, qadağalar və stereotiplər həm elmi sahədə, həm də ictimai müzakirələrdə və media səhifələrində geniş işıqlandırılır. Kişilərin rastlaşdığı gender əsaslı məhdudiyyətlər isə yalnız arabir müzakirə predmetinə çevrilir. Lakin bu demək deyil ki, müxtəlif cəmiyyətlərdə kişilər bu kimi problemlərlə üz-üzə gəlmir. Qeyri-bərabər gender münasibətləri çərçivəsində bir kateqoriya əlverişsiz, asılı, hakimiyyətsiz, o birisi isə əlverişli, hakimiyyətə sahib, idarəedici mövqelərdə yerləşir. Nəticədə insanın gender mənsubiyyəti onun inkişaf imkanlarına bilavasitə təsir edir. Hal-hazırda qlobal miqyasda və eləcə də dünyanın ayrı-ayrı bölgələrində gender bərabərsizliyinin nəticəsində milyonlarla insanın inkişafı məhdudlaşdırılır. Gender probleminə əhəmiyyət verilməzsə, insanlığın yaxın və uzaq gələcəyini qabaqcadan bildirmək mümkün deyil.

HUMAN DEVELOPMENT AND GENDER

ABSTRACT
Human development is a process that brings up the ideas about how human potential evolves, what and whom humans can become, humans being free on following real choices in their life. However, this process does not end with accepting responsibilities of human development, defining strategical and short-term goals, defining actions, and realizing and coordinating events. Today, gender bias, restrictions and stereotypes against women are put forward by both public discussions and media. On the other hand, the issues on gender bias against men do rarely find its place in general discussions. However, it does not mean that men do not face such problems in different societies. In the presence of gender bias, one side becomes unfavorable, dependent, powerless while the other gains a favorable, power possessing, managerial spot. As a result, the gender has a direct effect on the available development options of a human being. Currently, at a global level and in different parts of the world, as a result of gender bias human development for millions is restricted. Without enough attention on gender problem, it is not possible to predict near and far future of mankind.

GİRİŞ

İnsan inkişafı insan potensialının reallaşması, insanların nə edə və kim ola bilməsi, öz həyatlarında real seçimlərdən istifadə etməkdə azad olması haqqında ideyaları ön plana çəkən prosesdir. Lakin bu proses insan inkişafı öhdəliklərinin qəbul edilməsi, strateji və qısamüddətli məqsədlərin və fəaliyyətin müəyyənləşdirilməsi və tədbirlərin icrası və koordinasiyası ilə bitmir. Müasir dövrdə qadınlara qarşı tətbiq olunan gender əsaslı ayrı-seçkilik, qadağalar və stereotiplər həm elmi sahədə, həm də ictimai müzakirələrdə və media səhifələrində geniş işıqlandırılır. Kişilərin rastlaşdığı gender əsaslı məhdudiyyətlər isə yalnız arabir müzakirə predmetinə çevrilir. Lakin bu demək deyil ki, müxtəlif cəmiyyətlərdə kişilər bu kimi problemlərlə üz-üzə gəlmir. Qeyri-bərabər gender münasibətləri çərçivəsində bir kateqoriya əlverişsiz, asılı, hakimiyyətsiz, o birisi isə əlverişli, hakimiyyətə sahib, idarəedici mövqelərdə yerləşir. Nəticədə insanın gender mənsubiyyəti onun inkişaf imkanlarına bilavasitə təsir edir. Hal-hazırda qlobal miqyasda və eləcə də dünyanın ayrı-ayrı bölgələrində gender bərabərsizliyinin nəticəsində milyonlarla insanın inkişafı məhdudlaşdırılır. Belə ki, aparılan tədqiqat nəticəsində aşağıdakılar müəyyən olunmuşdur:

1. Dünyada 1.3 milyard yoxsul əhalinin 70%-ni qadınlar təşkil edir.
2. BMT-nin hesablamalarına görə, dünyada qidanın 50%-ni qadınlar istehsal edir, lakin onlar ümumi gəlirin yalnız 10%-ni alır və cəmi 1% torpaqların yiyəsidir.
3. Dünya parlamentlərində qadın millət vəkilləri yalnız 19.1% təşkil edir.
4. Dünyada həddi-büluğa çatmış gənclərin 774 milyonu savadsızdır. Onların 2/3-ni qadınlar təşkil edir (bu rəqəm son 20 il ərzində dəyişməz qalır).
5. Hər il dünyada 18 yaşına çatmamış 60 milyon qız erkən nikaha məcbur edilir.
6. 15-44 yaşlı qadınlar arasında zorakılıq nəticəsində ölən və zərərçəkənlərin sayı xərçəng xəstəliyi, malyariya, avtomobil qəzaları və müharibə qurbanlarının sayından artıqdır.

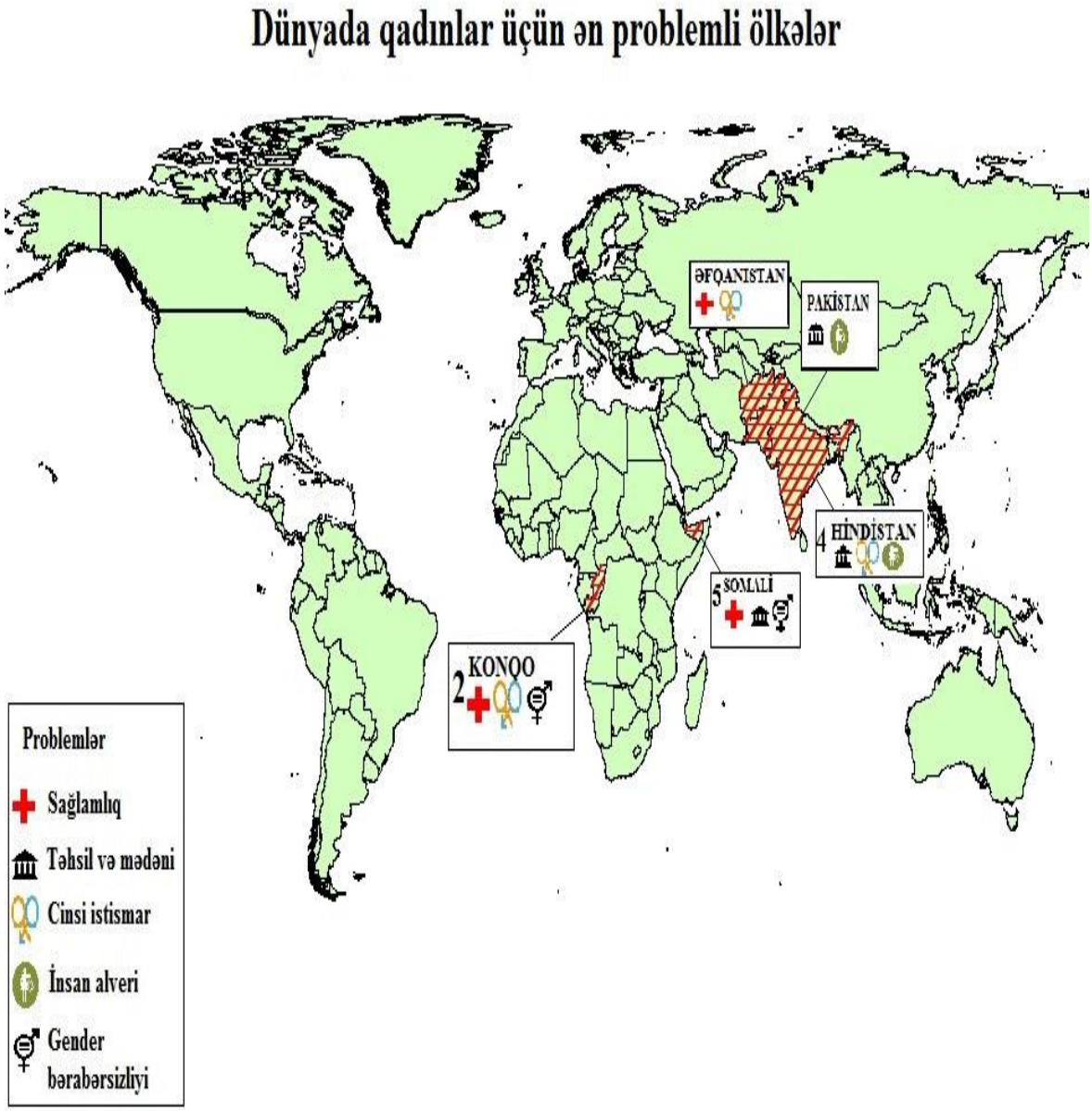
Müasir cəmiyyətimizdə kişi-qadın arasında bəzi cinsi ayrılıqlar meydana gəlir ki, bu proses bütün dövrlərdə Patriarxal və Matriarxal cəmiyyətlər arasında mövcud olmuşdur.

2017-cü ilin hesablamalarına görə, 27 ölkənin üzvü olduğu Avropa Birliyində özəl sektordan əldə olunan gəlirin yalnız 16.6%-i qadınlar tərəfindən qazanılıb. Afrika qitəsində bu göstərici Misirdə ən az 10%, Bostvanada ən yüksək 30% təşkil edir. Yaponiyada dövlət idarəçiliyində çalışan hər 100 insandan 93-ü kişidir. Bu göstərici ABŞ-da 100 nəfərdən 80-nə bərabərdir. ABŞ-da 500 böyük korporasiyadan yalnız 23-ü qadınlar tərəfindən idarə olunur. Norveç və İsveç kimi yüksək inkişaf etmiş ölkələrdə belə idarəetmədə qadınların sayı çox azdır. Yalnız Çində yüksək vəzifəli qadınların sayı kişilərdən çoxdur. Yer kürəsində 150 ölkə başçısından yalnız 7-si, 192 hökumət başçısından isə yalnız 11-i qadındır.

Qadınlar bir neçə aspektdən problemlərlə üzləşirlər ki, bu problemləri aşağıdakı kimi təsnif etmək mümkündür.

1. Sağlamlıq problemləri
2. Təhsil və mədəni problemlər
3. Cinsi istismar
4. İnsan alveri
5. Gender bərabərsizliyi və s.

Müasir dünyanın müxtəlif bölgələrində qadınların vəziyyətini dəyərləndirək.

Şəkil1.Dünyada qadınlar üçün əsas problemli ölkələrin problemlərə görə təsnifatı

The International Women's Humanity Center tərəfindən dünyada qadınların yaşaması üçün təhlükəli ölkələrin siyahısı və bu ölkələrdə qadınların üzləşdikləri problemlərin siyahısı hazırlanmışdır. Bu siyahıda 5 ölkə xüsusi yer tutur: [Ölkələrin statistik məlumatları-https://genderstats.un.org saytının məlumatları əsasında toplanmışdır] Birinci sırada Əfqanıstan durur, burada son dövrlərdə dini və siyasi zəmində baş verən proseslər yerli əhalinin vəziyyətini xeyli acınacaqlı vəziyyətə salmışdır. Hökm sürən aclıq və səfalət, həmçinin, müharibə şəraiti həm qadın, həm də kişilər üçün daimi ağır həyat şəraitini meydana gətirmişdir. Ancaq bu proseslərdən qadınlar daha çox əzab çəkir. Beləki, iqtisadi vəziyyətin aşağı olması ailənin yaşayış səviyyəsinə təsir etdiyindən, ailədə qız uşaqlarının erkən nikaha cəlb olunması hallarına rast gəlinir. Həmçinin ölkədə qadınların 93%-i təhsil hüququndan məhrum edilmişdir. Qız uşaqlarının isə 70-80 %-i icbari şəkildə erkən nikaha cəlb olunur və təhsildən yayınır. Statistik məlumatlara görə isə bioloji faktorların da təsiri ilə hər 11 qadından biri doğum zamanı ölür. Əfqanıstanın ardından ikinci yerdə onu Konqo Demokratik Respublikası izləyir. Hər gün ölkədə 1200 qadın cinsi istismara məruz qalır və ya hər il 400-450 min qadın cinsi istismardan əziyyət çəkir. Bəli rəqəmlər dəhşətlidir ancaq əfsuslar olsun ki, gerçəkdir! Ağır həyat şəraiti ilə bağlı hamilə qadınların 57%-i anemiya xəstəliyindən əziyyət çəkir. Tibbin inkişaf etməməsi və lazımı müdaxilələrin olmaması vəziyyəti daha da acınacaqlı hala salır. Pakistanda isə hər il təxminən 1000 qadın və ya qız "din" və ya "namus" məsələsi adı altında öldürülür. Həmçinin din pərdəsi altında qadınların erkən yaşlarda təhsilinin qarşısının alınması irəliləyən illərdə savadsızlıq probleminin və əmək ehtiyyatlarında kişi-qadın balansının pozulmasına səbəb olur. Belə ki, ölkədə qadınlar 82 % daha az məvacib alır. Siyahıda dördüncü yeri Hindistan tutur. Erkən nikahlar, qadın ticarəti və məişət zorakılığı bu ölkədə geniş vüsət almışdır. Qızların 45%-i 18 yaşına çatmamış evləndirilir. Ölkə əhalisinin savadsızlıq dərəcəsinin 52% təşkil etdiyini nəzərə alsaq burada hər il 50 mln. qız uşağı doğulmadan öldürülür və ya abortlara məruz qalır. Hökm sürən acınacaqlı vəziyyət nəticəsində hər il 100 mln.nəfər insan ticarətinin qurbanına çevrilir. Eynilə Konqo Demokratik Respublikası kimi və Afrikanın digər bütün ölkələrində olduğu kimi siyahının beşinci pilləsində olan Somalidə də vəziyyət heç də fərqlənmir. Somalidə yalnız 9% qadın körpə dünyaya gətirməyə müvəffəq olur. Siyasi arenada isə yalnız qadınların 9 %-i iştirak edir. Qadınlar arasında savadsızlıq 94% təşkil edir. Bundan başqa Tropik Afrikada yerləşən Burkino-Faso, Seneqal, Mavritaniya, Çad, Zambiya, Niger kimi ölkələrdə savadsızlar ümumi əhalinin payı 70-90%-i təşkil edir. Savadsızlıqda liderlik isə Butana aiddir. Ölkədə qadınların 98%-i savadsızdır. Adını çəkdiyimiz ölkələrdən başqa Haiti, Boliviya və Paraqvay, Cənubi və Cənub-Şərqi Asiyada İndoneziya, Laos, Kamboca, Nepal, Banqladeş, Böyük Səhradan cənubda Uqandada, Qabonda, Ərəb ölkələrindən Yəməndə, Cənub-Qərbi Asiyada İraqda, İordaniyada və s. ölkələrdə də vəziyyət heç də ürək açan deyil. Bütün bu adını çəkdiyimiz ölkələrə diqqətlə nəzər saldıqda aşağıdakı nəticələrə gəlmək mümkündür:

1. Əsas problemin müşahidə olunduğu ölkələr savadsızlığın üstün olduğu, geridə qalmış və ya Üçüncü Dünya ölkələridir.
2. Əsas problemin müşahidə olunduğu ölkələr siyasi, dini, irqi və etnik münaqişə zonalarıdır və bütün bu problemlərə əlavə olaraq bir də gender ayrı-seçkiliyi əlavə olunur.

Bu problemlərin həllinin bir çox yolları mövcuddur. Belə ki, problemin əsas qaynağı olan savadsızlıqla mübarizə aparılmalıdır. Qadınlar məktəbdə həm elmə, həm də qadın hüquqlarına yiyələnməli, öz hüquqlarını bilməli və lazım gəldikdə müdafiə etməyi bacarmalıdırlar.

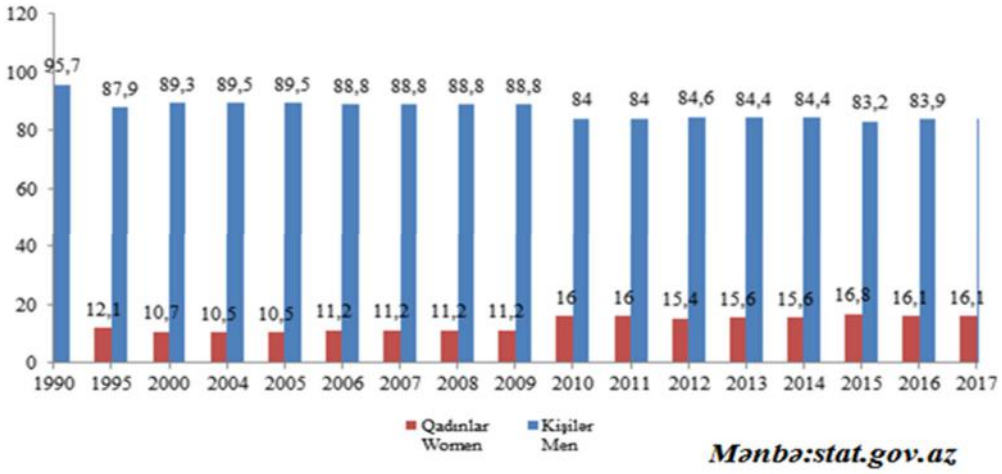
Azərbaycanda gender və onun inkişafı

Uzun illər ərzində keçmiş SSRİ-də qadın hüquqlarına dair hər hansı elmi görüşlərin meydana çıxmasına, məsələyə aid tədbirlərin keçirilməsinə imkan verilmirdi. Qərb isə belə hesab edirdi ki, bu mövzu ilə bağlı keçmiş SSRİ məkanında heç bir ciddi tədqiqat işi aparılmadığından və bu işə istiqamət verə biləcək xüsusiləşdirilmiş tədqiqat mərkəzləri də olmamışdır. XX əsrin 80-ci illərində "qadın məsələ"si artıq ideologiyasızlaşdırıldı, Qadın şuraları yeni qadın qeyri-hökumət təşkilatları - QHT-lərlə əvəzləndi. Məlum Sovet Hökuməti 1981-ci ildə "Qadınlara münasibətdə ayrı-seçkiliyin ləğv olunması haqda Konvensiyaya" imza atmışdır. Sovet məkanında ilk dəfə isə 1991-ci ildə Moskva şəhərində "Gender tədqiqatları: vəziyyəti və perspektivləri" problemlərinə dair dünyanın qabaqcıl alimlərinin iştirakı ilə Beynəlxalq görüş keçirilmişdir.

- Şərqdə və hətta deyə bilərik ki, Avropada ilk dəfə olaraq qadına səsvermə haqqını 1918-ci ildə AXC vermişdir. Cənubi Azərbaycanda isə ilk dəfə 1945-ci Pişəvəri dövləti tərəfindən qadınlara səs vermə haqqı tanınır. Rəsmi olaraq qadınlar kişilərlə bərabər təhsil hüququna sahib olurlar.
- Cəlil Məmmədquluzadə ilk qadın jurnalı olan “İşıq”ın yaradılmasında əlindən gələni əsirgəməyib. Cəfər Cabarlı demək olar ki, bütün əsərlərində qadınların mariflənməsi və azadlığını əsas meyar qəbul etmişdir. Azərbaycanın ilk qadın jurnalı “İşıq”ın dərc edilməsi çox önəmli hadisə idi. Bu jurnalın bütün rəsmlərini kişi rəssam çəkirdi.

Qədim zamanlardan Azərbaycanda qadınların cəmiyyət həyatında iştirakı dəstəklənmiş, onların sosial və iqtisadi sferada iştirakı mühüm hesab edilmişdir. Ancaq ölkəmizin müxtəlif dövrlərdə istilalara məruz qalması və ayrı-ayrı dövlətlərin tərkibində olması bu prosesə də öz təsirini göstərmişdir. XIX əsrin sonlarında Hacı Zeynalabdin Tağıyevin təşəbbüsü ilə ölkəmizdə Qız məktəbinin açılmasına nail olunmuş və qadınların təhsil hüququnun qismən bərpasına nail olunmuşdur. Daha sonrakı illərdə müstəqil Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması zamanında bu proses davam etsə də, İkinci Dünya Müharibəsi illərində ağır şərait bu prosesə maneə olmuşdur. Müsir Azərbaycan Respublikasında artıq qadın hüquqları dövlət tərəfindən diqqət mərkəzində saxlanılır, qadınlarla kişilər ölkədə eyni hüquqa malikdirlər. Hansı ki, artıq azərbaycan qadını bütün sahələrdə olduğu kimi olkə parlamentində də təmsil olunur. Bunu aşağıdakı dioqramdanda görmək olar.

Parlamentdə qadın millət vəkillərinin sayının illər üzrə dəyişməsi (1990-2017)

Cəmiyyətin feminizm tərəfindən tənqidindən və onun əsas dəyərlərindən tamamilə aydın olur ki, gender problemlərinin hesabı bizim dünyagörüşümüzün əsaslarını dəyişir və insan sivilizasiyasının tarixinin yenidən dərk edilməsi məsələsini irəli çəkir. Belə ki, Gender probleminə əhəmiyyət verilməzsə, insanlığın yaxın və uzaq gələcəyini qabaqcadan bildirmək mümkün deyil.

Açar Sözlər: İnsan inkişafı, gender, cəmiyyət; qadın; kişi

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Azərbaycan Milli Ensiklopediyası. – Bakı, 2007. – 881 s.

İngilis dilində

McDowell, Linda; and Sharp, Joanne P. (eds). (1999). A Feminist Glossary of Human Geography. London: Arnold.

İNTERNET RESURSLARI

[http://www.unwomen.org]
[https://stat.gov.az]
[genderstats.un.org]

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

İNTERNET FOLKLORUNDA XALQ DEYİMLƏRİNDƏ GENDER MƏSƏLƏSİNƏ BİR NƏZƏR

Günay Həsənova Mətləb qızı
AMEA Folklor İnstitutu, doktorant
ORCID: 0000-0002-3517-5754

XÜLASƏ

Qadın və kişi münasibətləri, onların bir-birindən fərqləndirilməsi, birinin daha güclü digərinin daha zərif məxluq olması, dolayı yolla kişinin qadından üstün olması haqqında istər folklorda, istərsə də məişətdə daima müxtəlif fikirlər mövcud olmuşdur. Klassik ədəbiyyatda olduğu kimi müasir ədəbiyyatda da, ənənəvi folklordan transmisiya olunaraq internet mühitində yaranan yeni janrlarda, nümunələrdə də qadın və kişilərə aid kifayət sayda folklor motivli mətnlər, folklor mahiyyətli detallara rast gəlinməkdədir. Baxış tərzinin dəyişməsi, zamanın rast gəlinən nümunələrdə hansı dəyişikliklə mövcudluğu ilə bağlı fikirlər təhlil obyektinə çevrilmişdir. Məqalədə məqsəd isə qadın və kişiyə ana, ata, bacı, qardaş mövqeyindən baxılması deyil, onların bir fərd, bir şəxsiyyət olaraq cins nöqteyi nəzərdən analiz edilməsidir. Tədqiqatın obyekti internet folklorunda mövcud olan xalq deyimlərində qadın və kişilərin mövqeyi ilə bağlı münasibətlər üzərində qurulmuşdur. Təhlil və analizlərdə əsas məqsəd kişi və qadın münasibətlərinə baxışın bərabərlik prinsipi üzərində qurulmasıdır. Məqalədə internet folklorundakı xalq deyimləri əsasında gender bərabərliyi mövzusu ilə bağlı yeni səpkilər müəyyənləşdirilmiş, hər biri ilə bağlı nümunələr əsasında müqayisəli metod əsas götürülərək ənənəvi folklorda mövcud olan qəlib üzərindən təhlil edilmişdir.

Açar Sözlər: gender bərabərliyi, qadın, internet folkloru, xalq deyimləri, qadın və kişi ilə bağlı deyimlər, atalar sözləri.

ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ ГЕНДЕРА В ЗАЯВЛЕНИЯХ НАРОДОВ В ИНТЕРНЕТ-ФОЛЬКЛОРЕ

И в фольклоре, и в повседневной жизни всегда были разные мнения об отношениях между мужчинами и женщинами, их различиях, что одно сильнее, а другое более деликатно, и что мужчина косвенно превосходит женщину. Как и в классической литературе, в современной литературе, а также в новых жанрах и образцах, созданных путем передачи традиционного фольклора в Интернете, существует большое количество мотивированных фольклорами текстов и деталей фольклора о мужчинах и женщинах. Мнения об изменении взгляда, изменении паттернов, встречающихся с течением времени, стали предметом анализа. Цель статьи - не взглянуть на женщин и мужчин с точки зрения матери, отца, сестры, брата, а проанализировать их с точки зрения пола как личности. Объект исследования основан на соотношении положения женщин и мужчин в народных высказываниях, существующих в фольклоре Интернета. Основная цель анализа - построить взгляд на отношения между мужчинами и женщинами по принципу равенства.

В статье выявляются новые тенденции по теме гендерного равенства на основе народных высказываний в интернет-фольклоре, анализируются существующие закономерности в традиционном фольклоре на основе сравнительного метода на примерах, относящихся к каждому.
Ключевые слова: гендерное равенство, женщины, интернет-фольклор, народные поговорки, поговорки о женщинах и мужчинах, пословицы.

A VIEW ON THE ISSUE OF GENDER IN PEOPLE'S STATEMENTS ON THE INTERNET FOLKLORE

ABSTRACT
There have always been different opinions, both in folklore and in everyday life, about the relationship between men and women, how to distinguish them from one another, how one is stronger and the other more delicate, and how the man is indirectly superior to the woman. As in classical literature, in modern literature, as well as in new genres and examples created through the transmission of traditional folklore on the Internet, there are a large number of folklore-motivated texts and details of folklore about men and women. Opinions about the change in the way of looking, the change in the patterns encountered over time have become the object of analysis. The purpose of the article is not to look at women and men from the point of view of mother, father, sister and brother, but to analyze them from the point of view of gender as an individual. The object of the research is based on the relationship between the position of women and men in the folklore of the Internet. The main purpose of the analysis is to build a view of the relationship between men and women on the principle of equality. The article identifies new trends on the topic of gender equality on the basis of folk sayings in Internet folklore, analyzes the existing pattern in traditional folklore based on a comparative method based on examples related to each.
Keywords: gender equality, women, internet folklore, folk sayings, sayings about women and men, proverbs.

GİRİŞ

Gender bərabərliyi prinsipi bəhani dininin bir təlimidir ki, burada qadın və kişi bərabərdir. Bu bərabərlik isə məhz ruhani və mənəvi bir meyara bağlıdır. Hətta bu prinsipin başlıca məqamında qeyd edilir ki, qadın və kişinin eyni hüquqa malik olmağı təsdiqlənmədikcə insanlığın irəliyə getməsi və tərəqqi etməsi mövzusu gündəmə gələ bilməz. Gender sözü ilk dəfə Ann Oukli tərəfindən qadın və kişilərin bioloji və sosial xarakterlərini təsvir etmək üçün istifadə edilmişdir. Genderin ən sadə təsnifatı Ann Oukli tərəfindən belə verilmişdir: İnsanlar dişi və erkək doğulurlar, qız və oğlan kimi böyüməyi öyrənirlər, qadın və kişi kimi yetişirlər (Ann Oakley, 1972) Gender bərabərliyi və gender münasibətləri qlobal xarakterli bir mövzudur. Gender münasibətlərini tənzimləyən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı ildə qəbul etdiyi qanun da artıq təsdiq edir ki, bu gün ölkəmizdə bu prinsiplərə əməl edilir və münasibətlərə qanun çərçivəsində baxılması və həlli qanunun aliliyinə dəlalət edir. Təsadüfi deyildir ki, Azərbaycan Şərqdə qadınlara ilk seçki hüquqi verən ölkə olmuşdur. Azərbaycan qadını ilə bağlı fikirlər zaman-zaman çox böyük dəyişikliklərə uğramışdır. Belə ki, sözün əsl mənasında bu gün qadın və kişi hüquqları bərabər tanına bilir.

Lakin qeyd edilməlidir ki, bir xalqın keçmişi, onda var olan bir məsələ onun folkloruna da təsir edir. Gender münasibətlərinə baxış folklorda tamamilə fərqli mövqedə dayanır. Qadınlara olan münasibət, ümumən qadının rolu haqqında hikmət xəzinəmizin bütün janrlarında bir iz vardır, dilimizin, ədəbiyyatımızın, mədəniyyətimizin tarixini öyrənməkdə misilsiz rola malik "Kitabi-Dədə-Qorqud" dastanında da buna müəyyən işarələr vardır. Heç bir müdaxilə və maneə tanımadan "ana haqqı, tanrı haqqı", "cənnət anaların ayaqları altındadır" deyilməklə analar müqəddəsləşdirilmişdir. Qadına ana olaraq baxılması, ona daima əvəzsiz bir varlıq kimi baxılması, hətta atalara bir kişi cinsi olaraq güc mənbəyi, evin dayağı kimi dəyər verilməsi heç bir şübhə doğurmur. Mehmet Kaplan "Dede Korkut Kitabında Kadın" adlı məqaləsində də qeyd edir ki, türk mədəniyyətində qadınlarla bağlı dövrlərə görə fərqli baxışlar mövcud olmuşdur. Belə ki, müəllif islamdan əvvəlki dövrdə qadınlar kişilər kimi at sürmək, ox atmaq, qılınc oynadaraq lazım olduqda müharibəyə qatılması, islam mədəniyyəti ilə əlaqədar qadın sevgi mövzusu daxilində, qərblə tanış olduqdan sonra kişilərlə bərabər xatırlanmasına diqqət çəkmişdir (9, 51). Qadın və kişi arasında fərqlərin mövcudluğuna olan münasibət, istər-istəməz əməyin cinsi əlamətlərinə görə bölünməsinə səbəb olur. Elə bunun nəticəsidir ki, ev-ailə təsərrüfatının, mülkiyyətin qadın və kişi arasında bölgüsündə cinsi əlamətlərin əsas şərtlərdən biri kimi götürülməsi az qala ənənəvi hal almışdır (3, 21).

Türk araşdırmacısı Şahin Haticenin "Türk Atasözlerinde Kadın" adlı məqaləsində qadın və kişi münasibətləri ilə bağlı fikirləri toplanmışdır. Müəllif bu məqaləsində cəmiyyətin sağlamlığı, nizamlı və davamlı olması üçün vacib bir funksiyanın, ailə institunun təməlində qadın və kişinin dayandığı qənaətinə gəlinmişdir. Övladı dünyaya gətirən, böyüdən və ən əsası tərbiyəsində böyük rol oynayan qadınların üzərinə düşən vəzifələrin daha çox olduğu qeyd edilmiş və türk folklorunda ana və evli qadınlarla bağlı daha çox atalar sözlərinin olduğu vurğulanmışdır (11, 94). Bu fikirlərə əsasən Azərbaycan folklorunda da bu yönümlü atalar sözü və deyimlərə rast gəlinir ki, internet folklorunda da belə tipli nümunələr vardır. İnternet folklorunda qadın, qız övladı haqqında deyim, atalar sözləri ilə əlaqədar aşağıdakı nümunələrə ənənəvi folklorda mövcud ekvivalenti ilə birlikdə diqqət edək:

1. "Qız ağacı-palma ağacı hər gələn bir daş atar. Qızın başı-gözü partlayar" – "Qoz ağacı, qız ağacı, sındırarsan, yox əlacı" (4, 300)
2. "Aslanın erkəyi dişisi olmaz. Aslanlar mavidirlər" - "Aslanın erkəyi-dişisi olmaz";
3. "Qadın yıxan evi heç bələdiyyə də yıxmaz" – "Arvad var ev yığar, arvad var ev yıxar", "Arvad tikən evi fələk də yıxa bilməz" (4, 46)
4. "Qızı mindirərsən maşına o da çıxar başına";
5. "Arvadın sözünə qulaq as. Qulağında "nauşnik"lə" - "*Arvadın sözünə qulaq* as, amma əməl etmə"
6. "Gəlin evin süpürgəsidir. Hara qoysam oranı süpürüb talan edəcək" – "Gəlin evin yaraşığıdı, cəlalıdı, bəzəyidi" (4, 188)
7. "Qızı özbaşına buraxsan ya sekuritiye gedər, ya da sintizator çalana" – "Qızı özbaşına qoysan, ya hoqqabaza gedər, ya da aşığa" (4, 288)
8. "Qızı özbaşına buraxsan ya ərə gedər, ya da bara" - "Qızı özbaşına qoysan, ya hoqqabaza gedər, ya da aşığa" (4, 288)
9. "Qızım, sənə deyirəm, sakit, gəlnimiz eşitməsin" – "Qızım sənə deyirəm, gəlinim sən eşit" (4,289)

10. “Qız evi restoran danışır, oğlan evinin xəbəri yox” – “Qız evində toydu, oğlan evinin xəbəri yox” (4, 286)
11. “Qızını döyməyən bar müdüründən inciməsin” – “Qızını döyməyən dizini döyər” (4,289);
12. “Qonşu yaxşı olsa keçəl qız evdə qarıyar” – “Qonşu qonşu olsa, keçini camış qiymətinə satarsan” (4, 296)
13. “Qız bağda gəzir yox xəbəri oğlanların” – “Qız qızıla dönüb yox xəbəri oğlanların”;
14. “Anası gəzən ağacı balası Mersedesdə gəzər” “Anası çıxan ağacı, qızı budaq-budaq gəzər” (4, 40);
15. “İşləməyən qızda ağzını açar” – “İşləyən dişlər, işləməyən kişnər” (4, 239)
16. “Kişidən soruşurlar, evdə kişi kimdir. Kişi: ayda 15 gün mən, 15 gün arvad. Niyə? Çünki arvadla maaşımız eynidir”
(https://big.az/index.php?name=Mesajlar&op=Cat&catid=5&type=1&pagenum=5)
“Arvad evin dirəyidi. Küncdə” - “Arvad evin dirəyidi”. (4,46)
(https://big.az/index.php?name=Mesajlar&op=Cat&catid=5&type=1&pagenum=5)
17. “Anasına bax qızını al, atasına bax maşınını” – “Anasın gör, qızın al, qıyısın gör, bezin al” (4, 41)
18. “Ən yaxşı idman növü - arvadın sözü ilə "oturub-durmaq"dır”

Yuxarıda göstərilən bu deyimlərin müəyyən dəyişikliklə ekvivalentini ənənəvi folklorda tapmaq mümkündür. Doğurdan da ekvivalentlər üzərində düşünərkən belə analiz etmək mümkündür ki, genderə baxış tərzi heç də ürəkaçan olmamışdır. Müsbət qarşılanmalı məqam odur ki, internet mühitində yer alan bu nümunələrin əksəriyyətində kinayəli baxış, yumor hissi güclüdür. Bu nümunələrin analizi qadına birmənalı münasibətin olmadığı faktını təsdiq edir.Qadının bir varlıq olaraq dəyərsizləşdirilməsi, onun ancaq məişət üçün yararlı olmasını təsdiqləyən nümunələrə əsasən müasir folklorun internetdə yayılan bu nümunələrini bir neçə başlıq altında qruplaşdırmaq mümkündür:

1. Qadına obyektiv yanaşma
2. Qadının dəyərsizləşdirilməsi
3. Qadının ailə qurmaq rolu
4. Qadın ailənin bir komponenti kimi (ana, ərin arvadı, evdar qadın, gəlin və uşaqların anası)

Yılmaz Ayfer “Türk kültüründe qadın” adlı əsərində qeyd edir ki, türk kültüründə qadınların tarix boyu həmişə kişilərlə yan-yana olduğunu, qadın həyat yoldaşı, ana və ya oğul kimi hörmət edilərək cəmiyyətdəki yerini qorumuşdur (12, 111). Qadına obyektiv yanaşılma ilə bağlı ənənəvi folklorda kifayət qədər atalar sözləri, deyimlər mövcuddur ki, onların hər birində qadına, kişiyə olan yanaşma ədalətli, bərabər hüquqlu prinsiplər üzərində qurulmuş, həm qadın, həm də kişi uca varlıq kimi təqdim edilmişdir. İnternet folklorunda klassik folklorda olan nümunələrin bu və ya digər formada məzmun, forma dəyişikliyinə uğramasının şahidi olmadıq. Qadınların və kişilərin kateqoriyalara təyin olunması, onların davranışlarının cinsiyyətinə əsasən müəyyən olunması mövzuları nəinki folklorda, hətta yazılı ədəbiyyatın bütün janr və növlərində geniş yer alır. Sadəcə Azərbaycanda deyil, bütün dillərdə bu cür folklor nümunələri mövcuddur. Hal-hazırda qabaqcıl dünya ictimaiyyətində aparılan vacib mübarizələrdən biri də insanlara cinsiyyətinə görə qoyulan fərqin aradan qaldırılmasıdır. Qadın və kişi münasibətləri təzahüründə hər ikisinə fərd olaraq bioloji və sosioloji aspektdən yanaşılması ilə folklorda, xüsusilə tədqiqat obyektinə çevrilən internet folklorundakı xalq deyimləri, atalar sözlərində gender bərabərliyinin necə gözlənilməsi aşkar ediləcəkdir.

Nümunələrin təhlili göstərir ki, məhz hüquqları çox zaman pozulan qadınların sosial tərəfi demək olar ki heç gözlənilmədən onlara bioloji varlıq kimi baxılmışdır. Bir varlıq olaraq qadına əşya kimi baxılması, hələ ailə qurmaq kimi önəmli məsələdə alınıb satılması kimi situasiyalar və internet folklorunda mövcud nümunələrin araşdırılması və analizi təsdiq edir ki doğurdan da qadının dəyərsizləşdirilməsi faktları mövcud olmuşdur. Belə ki, "Arvadın sözünə qulaq as. Qulağında "nauşnik"lə" və ya "Arvad evin dirəyidi. Küncdə" kimi müasir dövrdə yaranan internet nümunələrinin ənənəvi folklordakı ekvivalentinin müqayisəsi də göstərir ki, qadına olan dəyərsiz yanaşma yeni deyildir. "Qadın yıxan evi heç bələdiyyə də yıxmaz" kimi internet folklorunda yer alan bu nümunənin qəlibi isə ənənəvi folklorda "Arvad var ev yığar, arvad var ev yıxar", "Arvad tikən evi fələk də yıxa bilməz" kimidir. Bu nümunələrdə isə qadın nəinki dəyərsizləşdirilmiş, hətta o qorxulu varlıq olaraq təsvir edilmişdir. Qadının sözünə qulaq asmaq, onunla məsləhətləşməklə bağlı milli mentalitetlə əlaqəli xoş təəssürat yaratmayan müəyyən məqamlar vardır ki, buna işarə kimi internet mühitində istehza dolu "Ən yaxşı idman növü - arvadın sözü ilə "oturub-durmaq"dır" kimi yayılan bu nümunəni göstərmək mümkündür. Bir çox ölkənin atalar sözlərində qadınlar ümumiyyətlə kişilərlə müqayisədə arxa planda qaldılar və mənfi cəhətləri ilə verilməyə çalışdılar (7, 93). Zekerya Baturun fikrincə, bəzi atalar sözlərində və deyimlərdə qadınlar şərin mənbəyi və qaçınılması lazım olan bir varlıq kimi göstərilmişdir. Qadının hiyləgər olduğu və kişiləri bu hiylə ilə döydüyü bildirilir (13, 579). Qadın folklorumuzda həm də ailənin qurucusu, ailənin qorunub saxlanılmasında əsas rol oynayan, övlad tərbiyəsində məsul bir varlıq olaraq da təsvir edilmişdir. Qadının ailə qurması ilə bağlı istər ənənəvi, istərsə də internet folklorunda mövcud nümunələr ailə qurmaq ilə bağlı milli mental dəyərlərimizin istəklərimizdən daha öndə dayanmasını göstərir. Buna misal olaraq nümunələrə diqqət etmək olar: "Qızı özbaşına buraxsan ya sekuritiyə gedər, ya da sintizator çalana", "Qızı özbaşına buraxsan ya ərə gedər, ya da bara" (**"**Qızı özbaşına qoysan, ya hoqqabaza gedər, ya da aşığa" (4, 288)), "Qız evi restoran danışır, oğlan evinin xəbəri yox" ("Qız evində toydu, oğlan evinin xəbəri yox" (4, 286)), "Qonşu yaxşı olsa keçəl qız evdə qarıyar" ("Qonşu qonşu olsa, keçini camış qiymətinə satarsan" (4, 296)), "Qız bağda gəzir yox xəbəri oğlanların" ("Qız qızıla dönüb yox xəbəri oğlanların"). Təsadüfi deyildir ki, "qız almaq" və "qız vermək" kimi ifadələr elçilik mərasimi ilə bağlı ən çox istifadə edilən deyimlər sırasındadır. Bu deyimlər də hələ əsrlər öncə edilən bəzi "adət"lər əsnasında başlıq parası (süd pulu) alınmaqla, bir kəllə qəndlə qızın elçilik mərasimində əşya kimi alınması və digər tərəfin bunların müqabilində qızı satmasına işarə edən faktlar öz təsdiqi tapır. Zihniye Okray Lefke "Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadın İmgesi" adlı məqaləsində türk folklorunda qadınla bağlı atalar sözləri və deyimləri təsnifat üzrə qruplaşdırmış, hətta daha çox istifadə edilənləri faiz nisbəti ilə göstərmişdir. Belə ki təsnifata görə namus-bəkarət, qadının həyat yoldaşı ilə əlaqədar müsbət və mənfi tərəfləri, evlilik, ər-arvad, gəlin-qaynana münasibətləri, analıq, ana-qız, ögey ana münasibətləri, qadınların qərarsız olmaları ilə bağlı deyim və atalar sözləri təhlil edilmişdir (14,97). Müəllif eyniadlı məqaləsində türk atalar sözləri və deyimləri məzmununa görə təsnif edərkən, qadınların qərarvermədə yetərsiz olması ilə bağlı başlıq əsasında qadınların kişilərdən daha az zəka və qərar qəbul etmə bacarıqlarına sahib olması ilə bağlı müvafiq atalar sözlərinin diqqəti cəlb etməsini, bundan əlavə, qadınlara qarşı fiziki zorakılığın mövcudluğunu və gündəlik həyatda kişilərin qorunması olmadan özbaşına qərar vermək gücünə malik olmadığını vurğulamışdır (14,98).

Füzuli Bayat "Müasir folklorun bəzi məsələləri" adlı məqaləsində postfolklor çağında folklor elminin anlam və istiqamətindən bəzi fikirlər bildirərək qeyd edir ki, "folklor keçmiş adətlər, ənənələr yığını da deyil, hər gün yaranan, yenilənən mədəniyyət hadisəsidir. Folklor kənd folkloru olmaqdan çıxdı, şəhər folkloru, şəhərdə yetişən məslək folkloru, ayrı-ayrı dini, siyasi, cinsi, etnik qrupların folkloru və s. kimi sahələrə də yönəldi" (5, 48). Professor F.Bayat cins folkloru adı altında ailə folkloru, qadın folklorunun mövcudluğunu, araşdırılması və toplanması istiqamətində müvafiq işlərin aparılmasını zəruri hesab edir. Hətta müəllif düşünür ki, ailə və qadın folklorunun araşdırılması bir çox məsələlərin aydınlaşmasına səbəb olacaqdır. Lakin qeyd edilməlidir ki, folklorun bu hissəsi hələ araşdırılmadan kənardadır. Ənənəvi folklorun başlıca xüsusiyyəti onun ənənəviliyi ilə bağlıdır, ənənəvilik folklorun başlıca təyinedici funksiyasıdır. Bu gün internet folkloru da ənənəviliyə sadiqdir. Müəyyən forma və məzmun dəyişikliyinə uğrasa da məhz ənənəvi qəlib üzərində formalaşır. Gender münasibətlərinə baxış zamanı da bu və ya digər formada ənənəvilik hökm sürməkdədir. Təbii ki, yeni mühit, yeni yaşayış tərzi, müasir üslubda tədris edilən təhsil, etik və estetik baxış, həmçinin informasiya kommunikasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı da istənilən mövzunun aspektinə təsir etməmiş olmur. Müasir elmdə və gündəlik məişətdə kişi beyni, qadın beyni, arvad ağılı, arvad şüuru, kişi təfəkkürü kimi ifadələrə tez-tez təsadüf edilir. Bəzən kinayəli səslənsə də əslində bu ifadələrdə kişi ilə qadını fərqləndirməyin müəyyən görüntüləri duyulur (2, 10). Gender araşdırmalarının predmeti mövcud cəmiyyətdə, kişi və qadın keyfiyyətləri haqqında təsəvvürlər və onları fərqləndirən xüsusiyyətlərdir. Maskulinlik və femininlik terminləri ilə bağlı bütün məqamları tam özündə birləşdirir (2, 32). Gender bərabərliyi həm qadın, həm də kişilərin cəmiyyətdə bərabər sosial vəziyyəti kimi anlaşılır. İnternet folkloru göstərir ki, belə bir sosial vəziyyət natamamdır. Folklor mahiyyətli nümunələrin kollektivçilik prinsipi üzərində yarandığını təsdiq etsək, onda doğurdan da cəmiyyətdə hələ də qadın və kişilərin tam bərabarhüquqlu olması müzakirə obyektinə çevrilə bilməz. Gender bərabərliyi olan cəmiyyət o cəmiyyətdir ki, sözün əsl mənasında orada qadın və kişilərin bərabər hüquqlu olması təkcə sənəd üzərində deyil, həm də real həyatda da elədir. Sosiallıq baxımından hazırda qadınların idarəetmə sahəsindəki yetərliliyi kifayət deyil, hətta araşdırmalar sayəsində məlum olur ki, hələ də ailə prizmasında, onun üzvləri tərəfindən qadının işləməsinə, sosial varlıq kimi görülməsinə maneələr yaradılır. Cəmiyyətdə baş verən bərabərsizlikdən qaçmağın yollarını tapmaq üçün feminist alimlər də daxil olmaqla, bir çox tədqiqatçılar səy göstərdilər, lakin buna sona qədər nail ola bilmədilər (əlbəttə azsaylı xalqları çıxmaq şərtilə). Bu gün də gender bərabərliyi istiqamətində verilən hüquqların çoxu kağız üzərində qalan yazılı qanunlardır, cəmiyyətin qadınlara qarşı münasibəti feodal dövrü ilə müqayisədə çox az fərqlənir. Əsrlər əvvəl olduğu kimi bu gün də qadınların taleyi qanunlardan daha çox adət ənənələrdən asılı halda qalmaqdadır (2, 85). Azərbaycan mentalitetində kök salan bəzi adət və ənənələr, xüsusilə nikah məsələsi ilə bağlı bəzi məqamlar bu gün də təəssüf ki problem olaraq qalmaqdadır. Buna folklor nümunələrində də müəyyən işarələr vardır. İnternet mühitində rast gəlinən folklor nümunələrini məzmun baxımından analiz edərkən nikahla bağlı nümunələri ayrı qrupda sadalamışdıq. Ailə quranda valideynlərin, qohumların fikri hələ də bəzi cütlüklər üçün xüsusilə önəmlidir. Bu isə statistikaya əsasən bəllidir ki problemlərin kökündə müəyyən mənada məhz bu amil dayanır. Bəzən isə ailə qurarkən tərəflərin maddi və sosial rifah amillərini nəzərə alması onların uğursuzluqlarına gətirib çıxara bilir.

“Anasına bax qızını al, atasına bax maşınını” (ənənəvi folklorda - “Anasın gör, qızın al, qıyısın gör, bezin al”) kimi müasir folklorda yer alan bu nümunə də müəyyən mənada sadaladıqlarımıza işarə edilir. Bəzi atalar sözlərində, bir ana kimi qadının ailənin və ya bir işin ən vacib təməl daşı olduğu, qarşılıqsız sevginin simvolu olduğu və uşağın şəxsiyyətinin formalaşmasında, xüsusən də uşaq təhsilində son dərəcə aktiv bir rol oynadığı vurğulanır. Bu çərçivədə analıq cəmiyyətdə hörmətli bir status olaraq qəbul edilir (Adler 2000, 12; Gençtan 2004, 30; Demirtaş 2001, 18). İnternet folklorunda qadına olan münasibətlə bağlı atalar sözləri və deyimlərin analizi aparılaraq bir neçə qrup üzrə təsnifatlaşdırılmışdır ki, onlardan biri də qadına ailənin bir komponenti kimi yanaşılmış, yəni qadında ana funksiyası önə çəkilmişdir. Analar dilindən təqdim edilən deyimlərin mövzu baxımından analizi göstərir ki, onların hamısı övlada xitab edildiyindən, mövzu cəhətdən də onların sağlamlığı, tərbiyəsi, gündəlik həyat tərzi, gələcəyi, qidalanması, qız övladlarının milli-mentalitet yönümlü böyüdülməsi, mental dəyərlərin, mənəvi-əxlaqi, müsbət keyfiyyətlərin aşılanması, və bu fonda birbaşa onlara aid olan məsələlərdir. “Hər işləyən kişi olmaz, hər doğan ana olmaz” atalar sözü ilə əmin oluruq ki, ana kimi müqəddəs varlığın təkcə övlad dünyaya gətirməklə deyil, bu möhtəşəm hisslər yalnız övladla münasibətdə bəlli olur. Qadının ana olaraq funksiyaları, övladı qarşısında öhdəlikləri, övladlarına qarşı hiss və duyğuları ilə bağlı internet folklorunda mövcud olan kifayət sayda atalar sözləri və deyimlərlə bağlı araşdırma aparılmışdır və fikirlər “İnternet folklorunda ana deyimləri” başlığı altında məqalədə yerləşdirilmişdir. İstər ənənəvi folklorda, istərsə də internet folklorunda qadın bir gəlin kimi ailənin komponenti rolunda da çıxış etmişdir. “Gəlin evin süpürgəsidir. Hara qoysam oranı süpürüb talan edəcək” (“Gəlin evin yaraşığıdı, cəlalıdı, bəzəyidi”), “Qızım, sənə deyirəm, sakit, gəlnimiz eşitməsin” (“Qızım sənə deyirəm, gəlinim sən eşit”) kimi nümunələr illər boyu gəlin-qaynana problemlərinin mövcudluğunu və əsrlər keçsə də həll edilməzliyini bir daha təsdiq edir.

NƏTİCƏ

Şifahi xalq ədəbiyyatımızın nümunələri, eləcə də xalq deyimləri, atalar sözləri və məsəllərdə gender bərabərliyi mövzusu dərindən təhlil edilməmiş, gender bərabərliyi uğrunda mübarizə tədbirləri görülməmişdir. Lakin folklor motivləri üzərində təhlil və ya tədqiqat işi aparmaqla gender perspektivləri istiqamətində müəyyən nailiyyətlərə imza atmaq olar. Təbii ki bu araşdırma gender diskriminasiyasının aradan qaldırılması yolunda bir vasitə də olacaqdır. Ümumiyyətlə bu istiqamətdə aparılan işlər universal xarakterli olmalıdır. İnformasiya Kommunikasiya Texnologiyalarının inkişafı da, ümumdaxili mübarizə də bu istiqamətdə töhfə verməklə hər kəsdə həmrəylik nümayişi olmalı, müasir folklorda gender bərabərliyi təbliğ edilməlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

ADLER Alfred, Sorunlu Okul Çocuğu, Çev. K.Şipal, Cem Yayınları, İstanbul, 2000.

Ağayeva K.C. Azərbaycanda gender məsələləri, AR Qərb Universiteti, Bakı 2014, 211 səh.

Ağayeva K.C, Etika və gender, Sosial əxlaqi davranışın təhlili, AMEA Fəlsəfə Və Siyasi-Hüququ Tədqiqatlar İnstitutu, Bakı – 2007, 196 səh

Atalar sözləri, 2013, AMEA Folklor İnstitutu, 476 səh

Bayat Füzuli, Müasir folklorun bəzi məsələləri, Dədə Qorqud. 2017/I, 196 (46-53)

Demirtaş Kamuran, Annelerin Değerlendirmesine Göre Çocukların Özbakım Becerileri ile Anne Tutumları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ġstanbul, 2001

Forti Tova, "The Isha Zara in Proverbs 1-9: Allegory and Allegorization", Hebrew Studies, 48, 2007, 89-100.

GENÇTAN Engin, İnsan Olmak, Metis Yayınları, İstanbul 2004.

Kaplan, Mehmed (1995), Dede Korkut Kitabında Kadın, Türk Edebiyatı ÜzerineAraştırmalar 1, Dergah Yayınları, 51-55.

Mirzəyev R. Azərbaycan Rspublikasında qadınların vəziyyəti üzrə qanun və sərəncamlar, Azərbaycanda gender tədqiqatları, Bakı Adiloğlu, 178-179.

Şahin, Hatice (2006), "Türk Atasözlerinde Kadın", Akademik Araştırmalar Dergisi, 29: 155-166.

Yılmaz, Ayfer (2004), "Türk Kültüründe Kadın", Milli Folklor, 61: 111-123.

Zekerya Batur, Atasözü ve deyimlerde kadin ve kadinin sosyo-psikolojik özellikleri, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 577-584 TURKEY

Zihniye Okray Lefke, Türk Atasözleri ve Deyimlerinde Kadın İmgesi, EUL Journal of Social Sciences (VI-I) LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi June 2015 Haziran, 93-102 səh.

http://komikmasal.blogspot.com/p/atalar-sozlri.html

https://big.az/index.php?name=Mesajlar&op=Cat&catid=5&type=1&pagenum=5

19. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ'NDE DEĞİŞEN AHLAK, AİLE VE KADIN ALGISI

Dr. Öğretim Üyesi Burcu Belli
Nişantaşı Üniversitesi, Tarih Bölümü
ORCID: 0000-0001-7139-1406

ÖZET
On dokuzuncu yüzyıl hem Batı Avrupa için hem de Batı Avrupa ile bir şekilde temas halinde bulunan ülkeler ve toplumlar için değişim yüzyılıydı. Osmanlı Devleti, coğrafi konumunun sağladığı ayrıcalık sayesinde Avrupa ile her zaman yakın olmuş, hatta uzun bir süre Doğu Avrupa topraklarına sahip olmuştur. On dokuzuncu yüzyıl Batı Avrupa tarihinde birçok kavramın yeniden yorumlandığı bir yüzyıldı. Bunun temel nedeni, kapitalist üretimin yepyeni kavramlara ihtiyacının olmasıydı. Dolayısıyla, Batı Avrupa Devletleri ile teması olan devletler de bu değişimden nasibini aldı. Bunların başında da Batı Avrupa ile sahip olduğu hem ticari hem de kültürel yakınlıktan dolayı Osmanlı Devleti geliyordu. Avrupa, kadın ve aile kavramını on dokuzuncu yüzyılın başında yeniden değerlendirdi, ahlak kadınlar için kullanılan anahtar ifadelerden birisiydi. Şuan çok uzak gelse bile, kapitalizm erken zamanlarında oldukça muhafazakârdı, kontrol edilebilir, sağlıklı nüfuslara ihtiyaç duyardı. Buna sahip olmanın en kolay yolu, kadın ve aile kavramını yeniden, zamanın ihtiyaçlarına göre değerlendirmektir. Kadınlar konumlarına göre ahlaklı ve ahlaksız olarak gruplandırılmışlar ve ahlaksız olan kadınlar aile kavramının tam karşısına konumlandırılmışlardı. Aynı yüzyılın son çeyreğinde, benzer değişimler Osmanlı Devleti'nde de gözlemlendi. Bunun başında salgın hastalıklarla birlikte görünür olmaya başlayan fahişelere bakış geliyordu. Devlet 1884 yılı itibari ile bu kadınların varlığını meşru görmüş ve fuhuş konusuna müdahale ederek onun yönetimini devralmıştı. Bunun yanı sıra, yoksul kadın orta ve üst sınıf Osmanlı'nın temel sorunlarından birisi haline gelmişti. Bu çalışmanın ana amacı, on dokuzuncu yüzyılın son çeyreğinde değişen kadın, aile ve ahlak algısını Avrupa'daki emsallerine bakarak değerlendirmektir. Böylece son dönem Osmanlı'da kadınların nasıl tanımlandığı ve konumlandırıldığı biraz da olsa belirginlik kazanacaktır.
Anahtar Kelimeler: Modernleşme, kadın, Osmanlı, ahlak

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

CHANGING MORAL, FAMILY AND WOMEN'S PERCEPTION IN THE OTTOMAN STATE IN THE 19TH CENTURY

ABSTRACT
The nineteenth century was an era of change both Western Europe and many counties and societies where came into contact with Western States. Ottoman Empire had a close relationship thanks to its geographic position, and it hold the Eastern Europe lands for a long time. Furthermore, the nineteenth century was the time almost every daily concepts were re-evaluated and recoded. The main reason of this alternation was the new needs of capitalism in west. This change reflected to the states and societies that had relationship with the capitalist states. Ottoman Empire is one of these states. Europe re thought about the women and family in the beginning of the nineteenth century based on the capitalist needs. The morality became one of the key words for women and family. The capitalist states needed to health bodies and the best way to have them was to control the women and family issues. Immoral women were opposite of the family, it was a discrimination. In the last quarter of the nineteenth century, the same developments were organized in the Ottoman Empire. One of the new concepts about women as prostitutes who were visible because of venereal diseases. The state began to intervene in the issue of prostitution in 1884, so it took control of the issue of prostitution as the actor. As a result, poor women and girls in the Ottoman Empire became a new concern for middle and upper-class people. This study aims to evaluate the Ottoman women and morality concepts based on its contemporaries. Therefore, it will be more crystallized the role of women in the late Ottoman Empire.
Keywords: Modernization, women, Ottoman, morality

INRTODUCTION
The nineteenth century was the century when almost every concept, term, and meaning were rethought and re-evaluated. Since twentieth century, the capitalism that had been growing up began to satisfy western European states in this century. Everything was re-coded in order to feed this new economy oriented system. Ones who did not feed the system or did not contribute to it were accepted as dangerous ones. Capitalism uses human labor including children's labor; thus, this system supported the states' healthy populations. People both women and men, should have been healthy enough to work for the system. Societies were also re-organized based on the system's needs; in other words, the relationship between women and men was re-evaluated; thus the heterosexual relations were promoted. As a result of this trend, the states thought that the existence of the population could be protected; moreover, the system focused on protecting these people's health. In this new order, the women and men's role was also re- defined from the beginning, and women became responsible for all domestic issues, including healing in the house. The meaning of the family was also re-organized. Women should have had a family, and the family should have had lots of children. These were the certain mottoes of the nineteenth century. There was a drastic classification for women; women were grouped based on their marital status, if they were married and had a family, they were called moral women; on the contrary, if they were single or did not have a family order, they used to be called as immoral women. The moral women were locked in the family; thus, they had to stay silent. Other women was exposed to surveillance, monitoring, and severe torture.

These women were called prostitute in even though they were not. Prostitute women were accepted as the main reason for different issues like diseases or natural disasters, especially when the relationship between venereal diseases and sexual intercourse was discovered their conditions got worse than before. In the nineteenth century, the western European states had to accept the legitimization of female prostitution, and then after a short time, the Ottomans had to accept the same regulations. Thus, the women were classified certainly. It should be important that, the differences or developments in the nineteenth century should be read with these issue, in other words, prostitution regulations were very significant in the issue of women in the nineteenth century.

The western European states began to announce female prostitution regulations from the beginning of the nineteenth century, and the Ottomans published regulations in 1879 and 1884. As a result, female prostitution began a legitimated reality in the Ottoman Empire as well. In this way, the Ottoman authorities accepted the existence of prostitutes; thus, women entered the state's agenda. These changes were based on European states' plans. In other words, the position and meaning of women and family in the Ottoman Empire were re-organized based on the European states. Thus, the European experiences are very critical in order to understand the Ottoman Empire's steps. The ancient Greece philosophers could not create great ideas about equality between women in the Greece world; women were not accepted as human beings; this inequal situation continued until Christianity's acceptance in Rome. In the third century, women could have more rights than before thanks to the new religion; they could choose between getting married or staying in a monastery. However, this optimistic mood began to alter when the Church became an institutionalized power; the misogynist attitude came back. Women lost their rights even over their bodies; this reflected Mary's position in mind. In the first centuries, Mary was accepted as an ordinary woman; when the Church got stronger, she was turned into a marble body; she was a womb only. Priests like Heinrich Kramer and Jacob Stranger used to write handbooks to discover the witches in Europe. This process turned to a hunt, and priests or other people traveled from a village to another to hunt a witch. Their motivations were faith to religion, and money per witches. Even in the far away in Europe, women especially could not be monitored by the Church, and these priests hunted wealthy ones in return for heaven. As a result, women stayed in darkness during the Middle Age, after this process, the renaissance could not enlighten the woman either. The male-oriented attitude of the renaissance did not plan to change the position of women. It can be argued that humanism did not involve women. The sexist perspective of Ancient philosophers' theories was accepted directly by renaissance names. As a result, when the world was accepted as round, women's souls' existence was questioning. Shortly, women were deprived of the light of the enlightenment in Europe. Misogynism kept continuing in different versions in Europe, even in the nineteenth century. In the nineteenth century, the determining point was capitalism. Based on capitalism's necessities, people were classified, women were grouped according to their family position. If they had a regular family, they were accepted as moral women; on the other hand, if they did not have a regular lifestyle, they were acted as if they were prostitutes. In addition to this classification, their borders were not clear; according to the context, women's position could be altered easily. The decisive point in these processes was not women; society's attitude could be changed; thus, women's position also changed. Intellectuals created these changes. The leading role belonged to the writers in the nineteenth century.

For example, in the Victorian era, Emily Bronte and George Eliot created a new woman image. These writers and some others classified women as moral and immoral ones. Furthermore, they used to group these women based on their social and economic state; in other words, the poor women used to be immoral in their novels; these poor women had extra erotic expectations and dreams. They used to work as servants in the houses; however, they used to take the male of the house in time. They were cold-hearted and femme female. In addition to this literature world, Harbert Spencer argued that educated women could not give birth, Charles Darvin claimed that women had smaller head than men, so they were less smart than male. Moreover, women had menstruation, and it was another negative point of women. According to Emmanuel Kant, a German Romantic, women symbolized beauty and weakness; they must have served to men only. According to the nineteenth-century women's image, moral women were the opposite of the immoral ones; in other words, the family was the opposite of prostitution. Prostitute women were addicted to sex; thus, family women should have kept distance between themselves and sex. Family women used to be accepted as adult children, Arthur Schopenhauer agreed with this idea. According to these "brilliant" names, women used to be accepted as objects rather than subjects even in the second half of the nineteenth century in Western Europe. Like previous, Friedrich Nietzsche mentioned women almost in his all studies and books, and he claimed that women were crueler than men. Science did not make peace with women even at the beginning of the twentieth century. The leader name of psychiatry, Sigmund Freud, argued that women suffered from the poverty of penis, so they got attacks; moreover, the sexist psychiatrists created a disease called hysteria, which comes from hystera means uterus. According to their attitude, women suffered from sex; thus, they became sick. Men created all these labeling, accusations, and groupings without any real references. When it comes to the Ottoman Empire, even though the developments were different from each other, the women's issues proceed in the same way. Before starting, it should be pointed out that the Ottomans survived almost six hundred years on huge borders. Thus, the time and geographic differences should be kept in mind; what happened in one place does not mean that it occurred everywhere and simultaneously. For example, even though Ottoman Empire used to legitimate itself as a protector of Islam on this planet, Sharia's effects were not strong than Örfî law. Furthermore, while the codes and rules were strict in the Eastern lands, women had more freedom in the European lands like Thessalonica. However, even this was not standard. Thus, it should be remembered that the points mentioned here are the general review of the Empire. In the Ottoman Empire, Muslim women could not spend time in a public place by themselves. On the other hand, it was not accepted that a woman and man who were not relative spent time alone. There were specific rules, the society accepted and protected. Until the end of the nineteenth century, many of these rules were not change; however, when it came to this process, the state focused on family and women. This topic became a trend in Europe as mentioned above; then it spread over the Ottoman Empire; in addition to these international effects, the domestic necessities also forced the state to re-evaluate the women issue in the Empire. In classical Ottoman society, women should have stayed in their houses; their reputation was related to males in their family like Europe. The existence of women depended on their family; in other words, women existed only in their houses and families. Like European states, women were determined based on their family.

When the state and the intellectuals focused on the women's issue in the Empire and determined the role of man and woman in the society, women's position in the houses was highlighted. Moral women used to be responsible for everything related to a house, including their health. Family women were even held responsible for men spending too much time outside from the house. In these cases, men were seldom blamed; wives were accused of not keeping their husbands in the houses, while the prostitutes were blamed for calling these men outside. Like European states, there were some trend words in the Ottoman society, like sterile and hygiene. In Ottoman society, women were responsible for the sterilization of the society, starting from their bodies. Furthermore, hygiene was also given to the women; they must keep their house clean and all society. Female was the second agency who was kept responsible for the health, at least in their family. In other words, women must know the first aids, and they were organic healers of their families. For instance, if a child of a woman became sick, her/ his mother used to be blamed for not being a good mother and woman. There are many articles and news about first aids and diseases. At the end of the nineteenth century, another topic was discussed: the public and women's relationships. Spending time on the outside was not accepted as standard by the classical Ottoman society, but it began to change at the end of the nineteenth century. Upper-class women could spend time in special places like cafes or theaters; it was accepted as an ordinary event. However, it used to be a crime or abnormal event when a poor woman preferred to spend time in these places. Poor women spending time in such places were accepted prostitutes who were researching customers. The image of lower-class women in Europe and the Ottoman Empire at the end of the nineteenth century was similar. According to Islam, the slavery system was standard; according to Islam, it was normal. The slave markets survived until the end of the nineteenth century. When it was closed down, this was discussed and organized by the British bureaucrats, not the Ottomans. Even though the slave market was shut down, the issue of slavery did not come to an end; women and young girls were still selling only their names were changed; they were called wet-nurse, day nurse, or adopted girls. These women and girls used to work for the domestic service; their labor was abused; moreover, it can be said that these women were also abused sexually and physically. In Europe, a new image was created for these women; they were nympho, and they enjoyed destroying the family order in Europe. In the Ottoman Empire, a similar image was born, But the important thing here is that this image was not taken directly from Europe. It was taken, but at the same time, it grew up naturally in the Ottoman society. Hüseyin Rahmi, who is one of the essential writers of the Ottomans, wrote a novel about the domestic servants in the Ottomans in 1899, it is called Mürebbiye, and Ahmet Rıfkı published his novel Hizmetçi Belası in 1911. These novels show how women working in domestic service were perceived by the upper and middle classes, especially women of these classes. These poor and lonely women were accepted only and a primary reason for the family order's disposal like Western Europe. They used to be accepted as the main reason for the disorder of society. In conclusion, the Ottoman Empire experienced same developments in the nineteenth century with western Europeans states. Women, family, man and woman relationship, marriage were re- evaluated in both sides in this century. Women’s role was highlighted by western Europeans and Ottoman intellectuals and states. The main point in these process was the capitalism, states organized their politics based on the benefit from the capitalism.

The position of the Ottomans were different, their first motivation was not capitalism directly, it was the result of the upper and middle class' westernization attempts, moreover there were poor men anxiety in the Ottoman society as well. The main reason of this concern was the chaotic atmosphere after the *Celali Revolts* in Anatolia, the poor people phobia can be evaluated the rest of this process. No matter the beginning and main result, like western European states, in the Ottoman society the meaning of the women was recreated based on the developments.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN AND VEDIC CULTURE

SHALINI THAKUR
Delhi University, Political Science, Research Analyst

ABSTRACT
The Global attention of the 21st century is in the Gender Balanced Leadership program and its expected effective results. Obviously because, contemporary times have progressed from old times when men used to say, "You're just a woman with a small brain. With a brain a third the size of us. It's science". Radiologist Ragini Verma with her crew in the University of Pennsylvania has proved through her research that - the female brain appears to have increased connection between neurons in the right and left hemispheres of the brain. So, if there was a task that involved logical and intuitive thinking, the study says that women are predisposed, or have stronger connectivity as a population, so they should be better at it, quotes Verma. This led to chauvinists being unable to tag women as victims of emotional fluxes. It is found that this concept is a reiteration of the ancient culture and wisdom of India. ancient Indian wisdom. Indian culture has always portrayed the feminine phenomenon as a powerful divine mother who is all potent to render values and virtues to the whole society. But today, women though wearing a 21st century façade, unfortunately have become more vulnerable and susceptible to atrocities, abuse and subordination even after being educated and economically independent. Against this backdrop of lost knowledge of the past that places women prior to men in every field. The need is to reinstate the 'status of women' as in the Vedic times. By invoking the inherent energy of the soul in women, the focus is to carve out New Age Vedic Women today. A woman whose pulse is not driven by loaded pockets or seven star living or rubies and emeralds. She is an independent thinker. She is not just extrovertly empowered but internally motivated too. She is the one who possesses a dignified character and propagates values and virtues to the generations. She is not a commodity. She is a mother!

INTRODUCTION
A society of the 21st century, where focus shifted to equality, we generally discussed the upliftment of the downtrodden strata to the mainstream society. And to maintain the balance in the society, all genders need to be treated as equal. And when we see the situation of women in contemporary times, we notice their unfortunate deteriorated situation. When we look back in history for solutions to different issues, both in rural and urban regions we come across various events where we can see an opportunity to resolve current scenarios. Talking chronologically the period of modern history tried to resolve issues of Child Marriage, Widow Remarriage, Sati Pratha etc. The period of medieval history, which is believed to begin from the Muslim Invasion, we noticed the degraded condition of women in Muslim Culture. Whether it is in the Dynasty of Lodhi, Tughlaqs, Khilzis and Mughals. They tend to suppress women. Due to the reason of polygamy, Harram and Burqa system. According to M.N. Srinivas, by Sanskritisation many Hindus also tried to copy that by introducing the Purdah system.

This can be depicted From the Indian movie Razia Sultan (1983), we see many instances where women are treated as objects, one ruler gives a woman to another ruler as a gift, if a ruler wins a battle and the woman then belongs to him just like a property, forcefully changing the religion of women after marriage. There are very few instances where we observe powerful ladies as rulers even if they have all the required qualities of a ruler. The period of Ancient history or Indian ancient history, the Vedic period has that wisdom. There is certain uncertainty regarding the onset of its culture. Many argue about the portrayal of women in Manusmriti but they don't know that the prevalent script of Manusmriti is a distorted form. Many times our texts had been manipulated. Indian Vedic culture is so brilliant that they show women phenomenon as mothers. We can see many examples from the legend of Gargi and Maitryi. They were powerful women who can lead the society towards wisdom, values and full of virtues. The women in Vedic culture were independent, self-reliant, attain inner peace and not attracted by the materialistic world. The need of the hour is to generate these qualities and only then society will be blessed with Vedic women.

1.BACKGROUND OF THE ISSUE

All genders are integral elements of human society. We all are linked and subordinated on each other for symmetry among all components. For human development and the existence of humanity, we require both men and women. Therefore, we can agree upon the fact that both of them are equal, while completely demolishing the idea that one (male) better than the other(female). However, our society has witnessed many of the immoral practices against women and that continues till date. We see cases of rape and molestation, dowry, coercion cases, and many similar cases; the position of women in India based on considerably varied parameters like education rights, economic conditions, and most importantly societal wrongs done to them. Women have been withheld from having equality in opportunities, pay scale, status, and position in almost all sectors of our society. The purpose of writing this paper is to procure some pertinent solutions from the ancient Indian cultural wisdom that is from Vedas. The ancient culture of India begins with the Vedas. It is approximately started from 2500 B.C. to 1000 B.C. It is the same time that the four Vedas – The Rig Veda, The Sam Veda, The Yajur Veda, and The Atharva Veda were compiled. In all four Vedas, women are respected and have the choice to live in honor for their significance in society with respect and protection, and allowed to reach their real potential in life. Vedas contemplates womanhood to such level that many women became Vedic Seers or Rishikas in the Vedic period. There are many hymns and choruses in Vedas that were written by many women scholars like Lopamudra, Ghosa, Vishwara, etc. Vedic tradition characterized the specific status of women in family and society.

2.STATUS OF WOMEN IN Vedic Period

Manu in Manusmriti quoted “Yatra Nari Astu Pujyante, Ramante Tatra Devataa” means, The Gods lives in places where women are respected and worshipped. People celebrated the birth of a girl child and there are examples where there were rituals and rites conducted especially for the birth of a girl child. In the Vedic era, there was no gender bigotry in India. Women were respected and held in awe by the male members of the family, they were revered as goddesses. Women also participate in numerous professions. They were also permitted to marry as per their choice. This was known as SWAYAMVAR.

Women used to participate in religious activities and sacrifices. They were also initiated with UPANAYAN SANSKAR. There were no laws for reservations to women or to protect women from dowry or laws that ban female foeticide. All these laws did not exist in historic times because they were never needed. Women were given affection appreciation and respect. They were cherished as a mother, she was considered an epitome of reverence. They received highest respect in India than in any other ancient country. Women enjoyed liberty and higher status in the Vedic period.

2.1 EDUCATION OF WOMEN IN VEDIC PERIOD

The Vedic period has given us many women scholars, well-educated in sacred texts and Vedas. Several female saints of the Vedic era like Apala, Maitreyi, Ghosa, Gargi, and Vak, were highly talented and trained as they create intricate Vedic stanzas for hymns. The educators of the Vedic period had halved women into two factions namely-Brahmavadinis and Sadyodvadinis. Brahmavadinis were life-long students of philosophy and theology. Sadyodvadinis used to prosecute their studies until they got married. There are verses in the Vedas that prove that women had the right to education. They were sent to Gurukulas to learn and master various subjects such as theology, philosophy, medicine, etc.

2.2 WOMEN IN MILITARY

Women emerged even in sports competitions like horse and chariot races. There are certain citations in the Rig Veda, which are enough to prove that women also received military training. It was a requirement for a society to train their women in self-defense. Women of the military profession **like Mudgalini, Vispala, and Shashiyasi** have active role in battles and amazed their enemies with their courage and bravery. These references to women warriors in the Rig Veda are sufficient to give a conclusion that women received some military training.

2.3 WOMEN IN DECISION MAKING POWER

Daughters even had shares in their father's property. In the Atharva-Veda, there are episodes where women used to contribute in the decision-making bodies of the society. In a verse of Rig Veda, both men and women presented their progressive policies and decisions. Thus we see that women enjoyed a comparably better status in the Vedic period. They were accorded equal status as per all other male members of the family enjoyed. They also have important role in the assemblies of representative bodies. Moreover, they were given full independence in topics of education and marriage. It is very important to note down that society at that time did not impose any restrictions on widows on their remarriage. We have witness any example of child marriage in that period. This negates the profound belief of historiographers that Indian women have always been regarded as unequal or acquiescent to males.

3.UNNOTICED REASONS OF DETERIORATING CONDITION OF WOMEN

In contemporary days, there has been an emergence in Feminist thoughts that have led to a lot of instability in the condition of women in our society. Definitions of BEAUTY have been changed from inner beauty to external physical beauty. Apala from Vedic period is an epitome of true beauty. Value of wealth has become more than value of virtues. Maitreyi asked for knowledge rather than wealth. Definition of "modern" gets limited to appearance and behaviour.

Values like rational mindset, intellect, analytical ability, discretion power and ideological reasoning are being not considered in it. Women who watches and take interest in pornography and enjoy antisocial immoral activities like wife swapping etc. has become a distasteful accepted reality. And some modern and so called empowered women who are ready to take one night stand for promotions and job security. The declination of womanhood is blamed therefore not just to the society but the women itself. The basic reason of all evil deed is the corrupt mind behind it and so the root cause of Gender Inequality lies in distorted human mindsets**.** It is so by redirecting our thoughts towards the Divine that we can be completely awakened with the knowledge of right and wrong and the good and the bad.

4.SOLUTIONS FROM THE VEDAS

The 21st century woman who are busy in discovering her identity, needs to search back in ancient vedic times for the role models of empowerment. Where empowerment not only mean taking up male roles, but to find the human inside. She is the woman of substance. We can analyse the status that was attributed to women by getting the idea and picture of the status of women in terms of education, society, rights, etc. in Vedic era. Divya Jyoti Jagrati Sansthan under the guidance of Shri Ashutosh Maharaj Ji has been escalating women from this vicious cycle of subordination through Ideological Capacity Building in its Gender Equality Program – SANTULAN. The aim is to reinstate the status of women and establish the glory of Vedas which are always in support of women's dignity and equality. Women are the teachers for their children. They inculcate values in them. This function of women is undivided for generations to learn which was the culture they are part of. So women are respectably called as transporters of civilizations. Santulan uses its iconic approach of 'Grooming' to ensure mental and social elevation in Gender Opinion at the grass root level Because we noticed that It is not the rules or the law and order that brings a change but the change has to be initiated in personally in individual mindsets. The changed thought process and way of living, parenting and grooming can ensure to bring a change in the overall societal alertness in gender opinions. To make gender just society, we should work on Minds because Mind is the scriptwriter of our life. Our mental thoughts and expressions are the translators of our actions. So to empower women ideologically, they should be commenced into Brahmgyan – the eternal science of self (soul) realization. Then we can together create a real 'Humane' World. The Shakti, Bhakti, Laxmi element is the absolute way of supreme cosmic consciousness. It possesses a nature of sensitivity – love, compassion and fraternity.

5.CONCLUSION

Today, women in India are approximately half of the population but the male beliefs have been a dynamic cause for their sorrow and suffering. Women have been the building bricks of all culture and tradition in the society. They contribute the most important part in a person's life, that is, of a Mother. A mother, who nourishes her child by feeding and also by making them righteous and virtuous. She is powerful in making noble human beings, the one who will eventually make a golden future. Revival of such bright culture of respect for women is possible even today. The only condition needed today is that woman explores her unexplored latitudes that is her third (divine) eye, which is the seat of self (soul or pure consciousness) situated at the forehead, to live her full potential. The method of self-realization enriches one spiritually as the true Self is the perennial source of divine energy.

The definition of holistic empowerment of women with a set of educational, social, economic and political empowerments is not finished until it is complemented by spiritual empowerment. Revered Spiritual Guru or Master, Shri Ashutosh Maharaj Ji, the head and founder of Divya Jyoti Jagrati Sansthan says, "To alleviate women from repeated cycles of subjugation, we must work at two levels – one is that the society should be made aware of the status of women as in the vedic times and secondly, women themselves should realize their real self worth. And to make both a living reality, 'Self-Awakening' is the only solution." Women with completely mind evoking and discretion for righteous living and sustainable development bring herself the revolution for a better world. The world will soon see a remarkable phase-shift, where women will rewrite their own future and become scriptwriters of new age.

REFERENCE / BIBLIOGRAPHY

1. www.djjs.org/blog
2. www.ijcms2015.com
3. http://nationalresearchjournal.in/
4. www.thelawbrigade.com

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

SOCIAL PERCEPTION OF WOMEN'S REPRESENTATION IN THE MEDIA - IN TURKEY SAMPLES-

Prof. Dr. Ali Murat VURAL
İstanbul Üniversitesi
ORCID: 0000-0001-9330-2929

ABSTRACT

The presentation of the gender phenomenon and the representation of women in the media, which social elements it feeds on, which attitudes, behaviors and actions it guides individuals to constitute one of the most important fields of study today. It is possible to say that the representation of women in the media strengthens stereotypes about women. As emphasized in the literature, the primary duty of women in the field of social representation is determined as mothers and their presentation is made in this way. However, in these representations, it is possible to say that positioning the entire function of women as if they are only motherhood prevents women from assuming other roles in society. Even if the woman is working, her main field of existence is always private. Starting from this basic view, how women are represented in the media in Turkey and in what manner; in order to examine the basic elements and resources that make up these representations in terms of gender, a comprehensive research on "Representation of Women in Media" has been conducted in the name of the Ministry of Family, Labor and Social Services. The Social Perception of the Representation of Women in the Media research, which is the subject of this study, has also constituted one of the data collection areas of the mentioned comprehensive research and provided very important data. Overall Perception Survey conducted by the name of research on the Society's Media Representation of Women is a quantitative research and Turkey, according to NUTS Level -2 selected 26 provinces in the 95% confidence interval over a sample of 3,000 people was carried out with the 2.5% margin of error. The questionnaire focused on demographic information, media perception, women perception, women and media. According to the data obtained; in the TV series and movie content of the roles of women encountered in the media, the mother stands out as the woman working in the commercials, and the mother and the victim of violence in the daytime programs. The least common female profile in all three types of publication is the strong role model woman. In addition, it is believed that the news on violence against women is considered to be much higher than the publications, this problem should be more common in the media, and women's issues are not covered sufficiently in the discussion programs. The data reveal that while women are shown in publications as either hurt, altruistic and submissive or loving their children, honest and understanding, they are also not shown as brave, self-defending, acting unfairly, being generous and leader. It seems that the media products' broadcasts that reinforce gender discrimination, placing women in the passive and secondary position in the construction of women's representation will continue to strengthen sexist discourses and approaches in society.

Keywords: Media, Woman, Representation, Perception

INTRODUCTION

The most well-known functions of the media are to inform, comment and criticize, entertain and enlighten the masses. At the same time the media has many sub-functions and missions including reshaping the culture with modern values and norms, development of the society, increasing the knowledge level of the society and individuals, and introducing the individuals to developing international values, policies, opinions, and behaviours. These functions, missions, and duties mean that the most influential role is taken by media in all of the social organizations. The reason for the daily increment of these functions and duties, and them becoming more influential is that the media can reach to all parts of the society easily, cheaply and quickly. Media, while its benefits on the individual and social level as long as serving the right purpose and its fast and efficient way of presenting any information are unquestionable, also controls the masses and individual life. In this content, the role of media in forming new identities and reforming the existing identities is the focus of many studies in the social sciences. The phenomenon of gender and presentation of woman representation in media, and of which social elements it feeds on, which attitude, behaviour and actions it leads the individuals with is also another important study field. This is why the main problem of this study is formed by investigating how and in which forms the women are represented in media in Turkey; the main elements and sources that shape these representations, with the inclusion of gender.

Purpose and Importance

The investigations in the media studies on gender and woman's position are aimed at how the femininity is recreated in the stereotypical templates and emphasise the ideal of improving the public sight of women and criticise the traditional clichés (Steeves, 1999:140). In many of the studies in the field's literature, it is shown that women in the television dramas are represented as resigning themselves to men, and as individuals in the secondary positions (DeFleur 1964; Henderson, Greenberg & Atkin 1980; Signorelli&Bacue 1999). It can also be said that representations of women in media also strengthen the stereotyped templates of femininity. Chodorow, with the position of being an important reference source with the studies done in this field and who is considered as authority in the field of women studies, states that in the social representation field women's primary mission is defined as being mothers, while motherhood is considered women's foremost mission and duty, that the features of this duty can change (Chodorow 1978:31). On the one hand the representation in the media serves as a mirror to the society, reflects back to the society what is already there; strengthens the existing perception and opinions while proliferating them; on the other hand it goes beyond the function of a mirror and acts as a social building phenomenon. It chooses among the values and norms fitting its ideology and rebuilds the social one with them. Representation in media affects the change of these norms, values, stereotypes, roles in the society. Accordingly, media can not be considered the only and direct decisive tool to rebuild the women identities. It would be a better approach the evaluate to media texts as structures carrying the trace of expressions and rebuilding the women identities. Because the media texts are not just the products revealing and carrying distinctive features of their creators' intentions but also a part of a bigger cultural structure, pure phenomenons of language, desire and ideologies.

This is why the purpose of this study is to reveal how the media rebuilds the perception of women in media with representations based on gender roles and stereotypes. Along with this, this study is important in the sense of revealing the existing situation of media in Turkey while including the perspective of a wide scientific study formed of gender and representation of women in media and in perception of society.

Method

Society's Perception of Representation of Women in Media Study is a quantitative research. The study is done by face to face and computer supported (CAPI: Computer Aided Personal Interviews) study method. To encapsulate Turkey and to reach the most reliable results, the study is done by creating a sampling of 3000 people in 26 cities according to NUTS and was conducted with 95% confidence interval and 2.5% margin of error over a two week period. Survey questionnaire is focused on demographical information, understanding of media, understanding of woman, woman and media topics. The geographical distribution, demographic profile, age, gender, educational status, marital status and similar information of the individuals participating in the study are shown in the appendix section at the end of this article.

Media's Function in the Formation of Gender

According to Soydan and Alpaslan (2014: 57) the effect of media on the personal and social life has reached to critical magnitude today and media exist as a informing and guiding force in every aspect of life now. Especially with the technological advances' use in this area, media provides communication in any place and any time, even in the worst and aggravated conditions. Media's main functions of informing, cultural continuity, socializing and forming public opinion makes people more dependent on the media. Media is one of the devices in a decisive position to create and strengthen the gender inequality. Because of the dynamic nature of gender concept, the structures affecting it also change and nowadays it is most affected by the media (Sevim, 2013: 40-41). With this aspect, media plays a role in transferring the sexist roles to the future generations. According to "National Action Plan on Gender Equality","Woman and Media Policy Document" implemented between 2008-2013 by General Directorate on the Status of Women (GDSW) women either doesn't have a place in the media and are being ignored or represented in patriarchal roles. Media, recreates the social prejudice with news and comments, strengthens the traditional woman image. Media mainly degrades women to "body" and exploits them. Different femininity status and life isn't represented in the media, women are mostly represented in patriarchal roles, usually shown linked to house work, women's identity is formed with their husband and children (GDSW, 2008b). It is seen that in the media-woman relationship there is a sex based discrimination and it is important to face this problem to ensure gender equality. It is seen that in the representation of woman in media, women are mostly in the secondary positions and are in stereotypical roles (Erdoğan, 2011: 5). Media plays a critical role in the continuity of male dominant social structure in the daily life. The term of gender which explains to be women and men in the socializing procession and social culture, includes the jobs and roles assumed by women and men in a society (Çakır, 2008: 415). This situation is an indication of the differing roles of femininity and masculinity in the social structure.

The division of labour in the society is defined by this. In the patriarchal society women are usually become integrated with sensual features such as obedience, kindness, weakness; while men are more prominent with the features such as becoming more dominant, powerful and logical than the women (Kuruoğlu and Akçora, 2017: 176). Patriarchy means the rule of father or the male leader of the family and is an expression of male dominant family type (Kaya quote Bhasin, 2013: 86). Patriarchy is also defined as the dominance of men on the women (Aydın and Aydın Aslaner quote Sancer, 2015: 56). "Patriarchy is kept alive by the power relations that make the woman secondary and the thinking of the gender roles that are given to women are based on biology. In other words, acceptance of the gender as a natural thing is the expression of patriarchy" (Kaya, 2013: 86). The concept of patriarchy is the interlocking of the culture of dominance and violence with the other government methods and becoming a socio- political, ideational-cultural hegemony system. This hegemony system continuously recreates the gender roles and expressions (Aydın and Aydın Aslaner qutoe Selek, 2015: 56). In short, in the patriarchal ideologies which form the gender hierarchy where the features given to men are superior to those given to women (Aydın and Aydın Aslaner, 2015:56) gender roles are tried to be accepted to the individuals with the use of art or media which are the effective methods to transmit the expressions to the masses in accordance with the ideological interests (Kuruğlu and Akçora, 2017:176). The media with the patriarchal expressions which tells women and men which roles they will assume, how they will be dressed, how they will consume and even how they will behave (Aydın and Aydın Aslaner, 2015:58) works as a ideological device with its aspects of guiding the thoughts of masses and defining the agenda in the representation of identities. Media has great responsibilities for the gender roles and representation of women. Media needs to use its representing power of gender formation to ensure equality between women and men.

Representation of Women in Media as a Gender Object

How femininity is rebuilt as a gender object in the media, in which categories the woman is expressed in the stereotyping process of this representation mechanism needs to be discussed. One of the stereotyping methods in the media is iconography. Specific visual and auditory symbols forms this iconography. Iconography is a type of "short cut." It places a character quickly and economically. Stereotypes can also be formed by the function of a character in the media narrative. They can be constant like the media narrative's corporeal or ideological aspects or mobile like the "intrigues performed" in the narrative. For example, modern lead actresses have personal clothings and therefore these are tailored masterfully, everything is more eye-catching, their hair is well groomed, they have high quality accessories and carry the contemporary fashion. In the many very important and eye-opening studies conducted in different countries (India, Malaysia, France, Nigeria) it is shown that women are usually stereotyped in three categories. These are public / private space, national / non-national and, traditional / modern categories.

Perception of Woman Image in Media

Audience is at the centre of perception studies. The term of spectatorship is used by theoreticians, media professionals and viewers simply for the term "receptivity" but there are still different perspectives to this process defined in the theoretical discussions (McQuail, 2010: 398).

Perspective analysis is one of the preferred methods as a audience focused approach for the media contents. There are also studies which especially studies the effects of psycho-social characteristics such as social class, age, gender on the audience's different readings of the characters or main topics in a media texts. Some of these studies examine the audience's perspective forming process with both face to face interviews and surveys. Instead of the question how the women is perceived in the media in the prominent studies on perception of women, they centre around how the presentation of violence against women in media or the presentation of women as a sexual object in media is perceived. At this point, while the perspective studies are centred on the audience, as stated in the previous chapter, since the representations are based on specific stereotypes, their forming of perspective processes are also confined in the specific topics. For example, while it is possible to express dominant, discursive and contradicting readings for the violence against women news or it is possible to not comment on it but since the success stories of women do not find place in these news, it is impossible to even think about this topic. Therefore, the audience can only think about the specific representations of women given in specific media texts.

The General Perception of Society on the Representation of Women in the Media / Findings

Society's Perception of Representation of Women in Media Study is important for the expectations of the community from the media and relating their thoughts on the presented product. The sampling group of the both the following habits of the community for the media products and their satisfaction levels of the products by considering their sexes, level of education, ages, income, marital status. This part of the study is based on three pillars. These pillars include the media consumption behaviour of the participants, perspective of the women's general situation in the society, and perspective of women in media. Almost 50% of the participants are between the ages 25-44, married (50%), mostly elementary school (33.1%) and high school (30.4%) graduates. This finding that shows the young and adult group is heavily represented and is important to reflect the difference between the generations including media consumption behaviours, and general perspective of women in media and society. When considering the groups that participate in the study, significant difference in their media consumption behaviour is clearly seen. Amongst the primary findings, it is seen that 53.3% do not read newspapers, and this behaviour is more prominent in the groups with lower education and income levels, and in women; 92.3% do have the habit of watching television. It is significant that television watching time is mostly between the hours 20.00-22.00 and mostly tv series (79.2%) is preferred. News and movies follow behind the series. There is a significant difference for the show preference between the genders and women mostly watch series, contests, day-time shows, music and tabloid shows while men mostly prefer sports shows, discussions and documentaries. The difference in this preference is important for the continuity of the gender roles. Television is also prominent as the source of watching news (87.9%), series and movies (82.7%). This situation shows that television is the first choice as to follow broadcasts. While participants see the newspaper as a news source, they see television as both a device to pass the time and a news source. Dual function of the television is preserved. But it is important to emphasise that social media is mostly (44.7%) seen as a tool to pass the spare time and this situation can be explained by the access to the social media in any place and the change of habits regarding the spare time.

While the traditional media consumption habits continue, it can be seen that social media effects the media consumption behaviours with time. The second pillar of the Society's Perception of Representation of Women in Media Study, Perspective of Women's General Situation in the Society also reveals important findings. In accordance with the problems women living in Turkey face, one of two people think that violence against women in Turkey has a high ratio. The number of participants "agreeing" with the statement of "Violence ratio against women in Turkey is high" with 67.4% ratio shows how important this problem is and how much of the society accepts this as a fact. Most of the participants agree with the statements of women not given value and not equal to the men. At the same time most of the participants disagree with the statements that women, have high education levels, have the same opportunities in professional life, have economical freedom, and can marry with their choice of spouse in the age they want. On the other hand, women finding opportunities to improve themselves, their share on the decisions effecting their family and their rights being protected by laws have two different opinions amongst the participants with the same. Especially the groups with higher education and culture level present more negative replies to these statements. It is seen that more men agree with the statement "decisions effecting the family are taken together by woman and man." The high number of women disagreeing with the statement "women's rights are protected by laws" show that women don't feel themselves safe in the eyes of the law. Women mostly disagree with the statements like that women, have high education levels, have the same opportunities in professional life, have economic freedom, and can marry with their choice of spouse in the age they want. Especially for the choice of spouses it is seen that singles and ages between 15-17 answer more negatively than other groups. Still, it is seen that women show less participation in statements like economic independence and freedom in professional life. When regarded in a general way, these expressions show that efforts should be made in order to change the perspective of women in Turkey in a positive way efforts need to be made.

Findings in the most important pillar of the General Perspective Study, Perspective of Women in Media reveals how women are represented in the media products and how the society perceives this representation. The most seen news in the media about women are the news on violence against women and murder news (83.9%). This finding reinforces the idea that the most important problem about the condition of women is "violence against women." Another important problem after this is early marriages (43.4%). It is important to point out that both of these problems are not just women's problems but society's as well. Also the most remembered events of the daily agenda are the news about violence against women. Violence against women (66.5%), murder news, harassment, rape and early marriages are the five most remembered topics. It is of no doubt that the frequency of these events are also seen in the news and followed by the audience. That's why it is not a surprise that these are the most remembered topics. Once again the fact that campaign "no violence against women" is the most remembered one reinforces the other findings. Another point that reinforces these findings is that the participants don't accept the statement "violence against women is not as high as it seems in the media" by the ratio of 71.9%. In other words, participants think that the news about violence against women show the reality, the rate of violence is high and even "media does not show enough amounts of news on violence against women." These two findings show that the participants think that the violence against women is really high, it is shown on the media but not nearly enough and media needs to focus more on these news.

This is because the participants think that the media has an informing and teaching purpose on this topic. About the general perspective and effects of media two most accepted statements are “media has impact on young people to find role models” and “media has impact on children to find role models.” The answers show that media has an important function in guiding the people’s perspective and spreading the information. Amongst the lowest participated statements are “media focuses enough on girls’ education, women’s participation in the professional life, women’s participation in decision making mechanism, prevention of the early and forced marriages” and “day time shows have an educating and improving effect on women.” The idea that for media to use its dominant role on the society more actively, it needs to focus more on educational and improving campaigns directed at women, prime time news bulletins needs to focus more on women problems and needs to show more sensitivity is also dominant. The participants who think that the media has an active role on everyone, thinks that when women are the topic, media doesn’t focus enough on the important problems of the country, education of girls, and participation of women in the professional life. While the ratio of not having an idea about women in society is not too low, participant who have no idea on how women are represented in the media is a lot higher. Amongst the things considered as violence in the broadcasts are murder/injury for the day time shows and rape/harassment in movies and series. Different broadcast types having the same order show that participants usually see the violence same in different mediums.When the broadcast types are investigated, it is seen the most encountered woman roles in the series and movies are mothers, in advertisements woman professionals, in day time shows mothers and victims of violence. For all three of these types the least encountered woman profile is strong, role model women. This situation coincide with the accepted roles of femininity in the society. When analysed in terms of the gender identities, women having additional responsibilities apart from being an individual as being a mother, spouse of housewife, causes them to be handled from this perspective in all series, movies, day time shows, and advertisements. Since men are mostly considered for jobs that require physical power and analytical thinking structure by the society, women are rarely seen in these professional roles. While women are allowed to have different roles than their gender identities in series and movies, in the broadcast types based on the real world like day time shows, women profiles with low education/income levels are mostly seen. In all series, news bulletins, and day time shows women are seen as individuals with identity features such as selflessness, devoted, submissive, trying to fix their broken feelings. These properties are accepted by the society as necessary values for women. For the use of sexuality in media the main perspective is that this is mostly done to get more rating. Apart from this, trying to create a feeling of wonder by using sexuality and trying to make sexuality more normal are also accepted amongst the main reasons for its use. When these answers are analysed, it can be seen that participants mostly think that the sexuality they see on the media is used to attract the attention of the audience and get more views. Most of the participants think that shows directed at women needs to focus more on education and health. Other than this, media focusing on ensuring women’s participation in the professional life is especially stated as important by the high education/income and the low education/income groups of the participants. When the day time show viewers are asked about the content of the shows, 6 out of 10 people answer as “degrading for women’s privacy,” “have a negative impact on family structure,” and “broadcasts that show women as weak or victims.” These opinions show the importance of the critical standpoint for these shows.

Most of the participants of the study state that they are disturbed particularly by the fighting/beating news and also by the contents with arguments and foul language. Three out of four participants state that when they find a broadcast disturbing, they find the solution in not watching the show. A small group that can be defined as women and the group with the highest education/income level state that they will file complaints to the relative authorities. Most of the participants think that the measure taken to supervise the contents on media are not enough.

Conclusion and Recommendations

Participants of society's perspective of women's representation in media study are mostly between the ages 25-44. Shows between the hours 20.00-24.00 are the most watched ones and it is seen the series/movies in these hours are preferred to news bulletins. In all series, news bulletins, and day time shows women are seen as those with features such as selflessness, sacrificing, submissive, trying to fix their broken feelings. These attributes are accepted by the society as the necessary values for women and coincide with the findings of woman representations in media products included in the study. This study also shows that the reflection of violence against women in media is a problem when regarding the representation of woman in media. Violence against women is one of the most important problems today and it is an obstruction to women's use of human rights and gender equality. At this point media's role in the recreation of the gender equality is also worth discussing. Violence against women in media products is needed to be evaluated from two sides. First of these is the news on violence against women in the media and the other is broadcasts that include violent elements in their products and society's perspective of these. According to society's perspective of women topics like "violence against women, women not being valued and not being equal with man" are topics in which most people agree. At the same time, most of the public disagrees with the statements of "women have high education levels; equal opportunities in the professional life and have economic independence; and, can marry the spouse they want at the age they want."
Most of the participants in the society's perspective research are disturbed by the contents of fights/beating, violent arguments and foul language. It is mostly thought no measure is taken about these, but a small number of people say that they will send complaints to the concerning authorities, and mostthink the supervision of the content in media is not enough.
On the other hand, it is thought the influence of media is too wide, for example for kids and young people to find role models, it is thought more broadcasts should be made for the women's education, it plays an active role in pleading the women problems and these put significant responsibilities on media. Media has an important place to direct people's perception and spreading the information. In these days when violence against women and murders increase, media's main function is not to ensure the continuity of the sexist roles and expressions that are formed with the male dominant expressions and patriarchal patterns, but to change and transform it. This transformation is not easy but it is also not impossible. Realistic, concrete policies are needed. It is necessary to take decisive steps to ensure gender mainstreaming in all institutions policies, and action plans. While taking these steps to ensure the transformation, arrangements to ensure gender equality needs to be prominent not just on the legal side but also in practice. Media sector needs to be one of the first establishments the transformation should occur. To ensure this transformation, general policy aim needs to be the "media which is sensitive to gender" approach.

The general policy approach for this aim should be based on action plans that include reachable, applicable, sustainable and concrete targets. Gender-sensitive media approach is one of the most important steps to ensure gender equality in the society. Every media establishment should have a policy document which encapsulates the corporate culture about the gender equality. This policy document should state the targets, vision and mission of the corporate to ensure the gender equality. The targets need to be reachable, applicable, and sustainable. Schooling for everyone working in the media sector should be provided to create awareness and sensitiveness about gender equality. Departments of Women Studies, Research and Implementation Centres for Women's Studies can be called for help in this regard. It is important which position the women working in media sector are situated in their work / profession processes. Especially, having more women on the decisive mechanisms should have an increasing effect on the sensitivity for women problems. It should be worked in the media that the violence problem is not just women's problem but at the same time a public problem and that it reflects the violence culture of the society. Media's role on making the violence against women visible is important but the content published without calculating, with or without noticing can cause violence to re-emerge. Sensitivity about this should be ensured in the publications. Supportive broadcasts about policies to increase working women work force should be created. In the television series, news bulletins, newspapers, and internet broadcasts should include more working women image. Public service broadcasts about this topic must be presented. It is necessary to create a system to measure how the audience/readers perceive the representation of women in media and to make them aware of that it is also important how the women are represented. These briefings about this topic can especially be made in the live broadcasts. Women focused journalism approach should be taken to save the society from the sexist gender roles. Women shouldn't just be positioned in the families. Women should not be objectified sexually in the advertisements, and the advertised products should be prominent. The differences between woman-man in the advertisements should be removed. While the women are shown as mother and wife, beautiful, well cared for in the families, men are represented as strong, rich, and successful. Content and messages in the advertisements should be formed upon an equality focused gender understanding. To change the perception that women needs to have a beautiful body first, both in the written and visual press, and especially in advertisements, broadcasts where women's successful, strong sides are shown should be made. The news about women in the newspaper and television should not just focus on the victims but also on the successful subjects. News where women are successful should also be published along with the ones in which they are the victims. In all media products, mother character is presented as "selfless" and "angelic," and women's in house responsibilities and emotional labour is emphasised. The strong sides of the mother character should be more prominent. To transform traditional gender roles, kitchen should not be presented as just the women's space, men should also be shown while cooking. To transform the perception of women's place is home, women working in the public spaces should be more prominent in the television series and advertisements.

Bibliography

Aydın, G. ve Aydın Aslaner, D. (2015). "Stereotip Kadın Rollerinin Televizyon Reklamlarında Sunumu", Global Media JournalTR Edition, 6(11), Fall 2015, 54-74

Çakır, S. (2008). "Feminizm: Ataerkil İktidarın Eleştirisi". Ed. Birsen Örs. 19. Yüzyıldan 20.Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler. 2. baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 410-475.

Chodorow, N.(1978). The Reproduction of Mothering: Psychoanalysis and Sociology of Gender. Berkeley: University of California Press.

DeFleur, M. (1964). "Occupational Roles As Portrayed On Television". Public Opinion Quarterly. 28. 57-74.

Erdoğan, M. (2011). Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları. Ankara: Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi.

Kaya, T. (2013). "Televizyonda Yayınlanan İzdivaç Programlarında Toplumsal Cinsiyetin Temsili", Kadın Araştırmaları Dergisi, Sayı 13, 2013/2, 81-110. Kaypakoğlu, S. (2004). Toplumsal Cinsiyet ve Medya: Medyada Cinsiyet Stereotipleri, İstanbul, Naos Yayınları.

KSGM (2008b). Politika Dokümanı Kadın ve Medya. Ankara: RoT Prime Ministry General Directorate on the Status of Women.

Kuruoğlu, H. ve Akçora, E. (2017). "Türkiye'de Televizyon Ana Haber Bültenlerinde Haber Öznesi Olarak Kadın Kimliklerinin Kıyaslamalı İncelenmesi 2001 - 2006", Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 2(4), 1-26.

McQuail, D. (2010). Mcquail's Mass Communication Theory. London; Thousand Oaks, California: Sage.

Sevim, F. (2013). Medya Okuryazarlığı, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Medyada Temsili. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). "Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi". Istanbul Journal of Social Sciences, (2014) Summer:7, 53-64.

Steeves, L. H. (1999). "Feminist Teoriler ve Medya Çalışmaları". Medya, İktidar, İdeoloji. Ed. ve Çev: Mehmet Küçük. Ankara: Ark.

APPENDIX TABLES

Table 1: Distrubition of the Participants According to Cities

Cities	Number	Percentage
İstanbul	772	25,8%
Ankara	273	9,1%
İzmir	213	7,1%
Bursa	181	6,0%
Adana	169	5,6%
Kocaeli	142	4,7%
Antalya	100	3,3%
Gaziantep	96	3,2%
Diyarbakır	94	3,1%
Samsun	92	3,1%
Afyonkarahisar	92	3,1%
Konya	86	2,9%
Hatay	86	2,9%
Kayseri	85	2,8%
Muğla	79	2,6%
Tekirdağ	57	1,9%
Mardin	56	1,9%
Trabzon	55	1,8%
Malatya	51	1,7%
Balıkesir	49	1,6%
Kırıkkale	42	1,4%
Van	39	1,3%
Erzurum	28	0,9%
Zonguldak	27	0,9%
Ağrı	21	0,7%
Kastamonu	15	0,5%

Table 2: SES (Socio-Economic Status) Distribution

SES Distribution	Number	Percentage
A SES	97	3.2
B SES	281	9.4
C1 SES	719	24.0
C2 SES	1,006	33.5
D SES	781	26.0
E SES	116	3.9
Total	3,000	100.0

Table 3: Distribution of Age

Distribution of Age	Number	Percentage
15-17	191	6.4
18-24	473	15.8
25-34	725	24.2
35-44	607	20.2
45-54	465	15.5
55-64	299	10.0
65+	241	8.0
Total	3,000	100.0

Table 4: Gender Distribution

Gender Distribution	Number	Percentage
Woman	1,511	50.3
Man	1,490	49.7
Total	3,000	100.0

Table 5: Marital Status

Marital Status	Number	Percentage
Married	1,500	50.0
Single	1,311	43.7
Divorced	109	3.6
Spouse have died	80	2.7
Total	3,000	100.0

Table 6: Education Status

Education Status	Number	Percentage
Illiterate	177	5.9
Elementary School	992	33.1
Middle School	422	14.1
High School	910	30.4
Associate Degree	76	2.5
Undergraduate	382	12.8
Graduate	41	1.4
Total	3,000	100.0

Table 7: TV Watching Hours

TV Watching Hours	Percentile Magnitute
06:00-08:00	0,1%
08:00-10:00	1,1%
10:00-12:00	2,4%
12:00-14:00	2,6%

Preferred Broadcast Types	Percentage ratio
Talk Show /shows about life	23,6%

14:00-16:00	5,0%
16:00-18:00	5,1%
18:00-20:00	13,7%
20:00-22:00	54,3%
22:00-00:00	14,6%
00:00-02:00	0,9%
02:00-04:00	0,3%

Base:2772 People

Table 8: Watched Show Contents on Television

Show Contents	Percentage ratio
Series	79,2%
News	66,7%
Movies	62,1%
Discussion Show	29,5%
Documentary	27,7%
Sports	26,9%
Contests	26,5%
Daytime Shows	21,7%
Music	21,3%
Tabloid	20,3%
Other	0,5%

Base:2722 People

Table 9: Viewing Source of the Broadcast

	Television	Internet	Do not Watch
News	87,9%	7,7%	4,4%
Daytime Shows	41,6%	2,4%	56,0%
Movies/Series	82,7%	9,9%	7,5%

Table 10: Preferred Type of Daytime Shows

Preferred Broadcast Types	Percentage ratio
Talk Show /shows about life	23,6%
Marriage Shows	22,3%
Health Shows	21,4%
Cooking Shows	16,8%
Tabloid Shows	7,5%
Other	8,4%

Table 11: Preferred Type of Series and Movies

Preferred Broadcast Types	Percentage ratio
Romantic Comedy	68,2%
Action	56,8%
Drama	49,5%
Thriller	43,3%
Sci-Fi	23,7%
Biography	17,6%
Other	1,7%

Device to spend idle time with	Social Media	Newspaper	Television
	44,7%	13,2%	35,1%
Entertainment Device	23,9%	5,3%	27,3%
Source of News	16,9%	65,9%	26,4%
Source of Cultural Knowledge	14,6%	15,6%	11,2%

Table 12: Benefiting from Social Media, Newspaper and Television in Daily Life

Table 13: Remembered event/news about women on the agenda

Violence against	66,5%	Women's status in	5,1%
Murder News	49,2%	Ozgecan case	4,1%
Harassment	35,8%	Family Pressure	3,1%
Rape	31,0%	Kidnapping news	3,0%
Early Narriage	19,4%	Cosmetics	3,0%
Women-Men	12,4%	Economy	2,9%
Lack of education	12,3%	Customs	2,8%
Unemployment	8,8%	Code of mufti	2,6%
Health	7,9%	Cooking Shows	2,6%

Table 14: Campaigns towards woman voiced by those who remember

Expression	Percentage
No violence against women	15,7%
Purple Roof	1,9%
No to murders	1,5%
Breast cancer campaign	1,2%
No to law for mufti's ability on marriage	1,2%
Education campaigns	1,0%
Haydi kızlar okula! Girls' education campaign	1,0%

Base:1044 People

Table 15: Behaviours Perceived as Violence in the Monitored Shows

	Behaviours regarded violence news	Behaviours asregarded inviolence daytime shows	Behaviours asregarded as inviolence in series
Murder/ Injury	84,2%	73,0%	-*
Rape / Harassment	79,4%	72,6%	81,1%
Beating / Physical brawl	74,7%	70,9%	-*
Verbal abuse against individuals	53,6%	55,0%	68,9%
Action scenes (scenes with fights and injuries)	-*	-*	65,7%
Attitude pressure the economical freedom of women	28,8%	29,5%	36,3%
Other	0,3%	2,9%	0,5%
Reason for the use of «-» is that variants show difference according to*			

Table 16: Expectations from broadcasts aimed at women

Contents aimed at women	Percentage ratio
Education	69,2%
Health	60,8%
Women participating in professional life	55,0%
Motherhood/child care	47,7%
Contemporary topics	35,3%
Science	34,6%
Religion	27,0%
Politics	25,8%
Food / cleaning / house economy	22,9%
Tabloid	20,1%
Sports	15,0%

Table 17: Disturbing content in the watched broadcasts (series, news, daytime)

Disturbing content	Percentage ratio
Physical Violence (fight/beating)	83,0%
Violent arguments (foul language)	74,7%
Swearing - street language	72,1%
Sexuality	55,1%
Other	0,2%

Table 18: Behaviours when disturbed by the watched content (news- series- daytime)

Behaviours when disturbed	Percentage ratio
Don't watch the show	76,7%
Advice the social circle against the show	43,0%
Do nothing	17,0%
Complain to the authorities	14,0%

Table 19: Sufficiency of Supervision of broadcasts in media

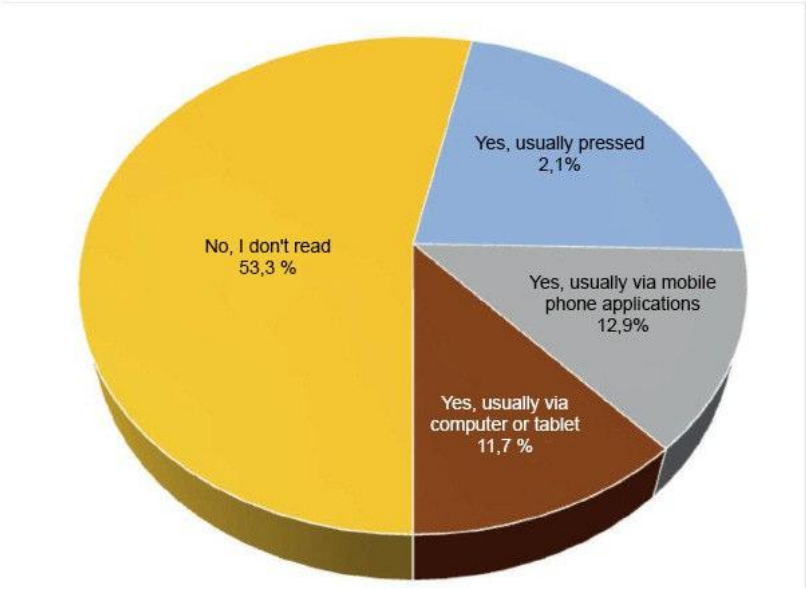
Sufficiency of Supervision of broad- casts in media	Percentage ratio
Yes	20,3%
No	79,7%

Table 20: Defining regulatory rules towards Media

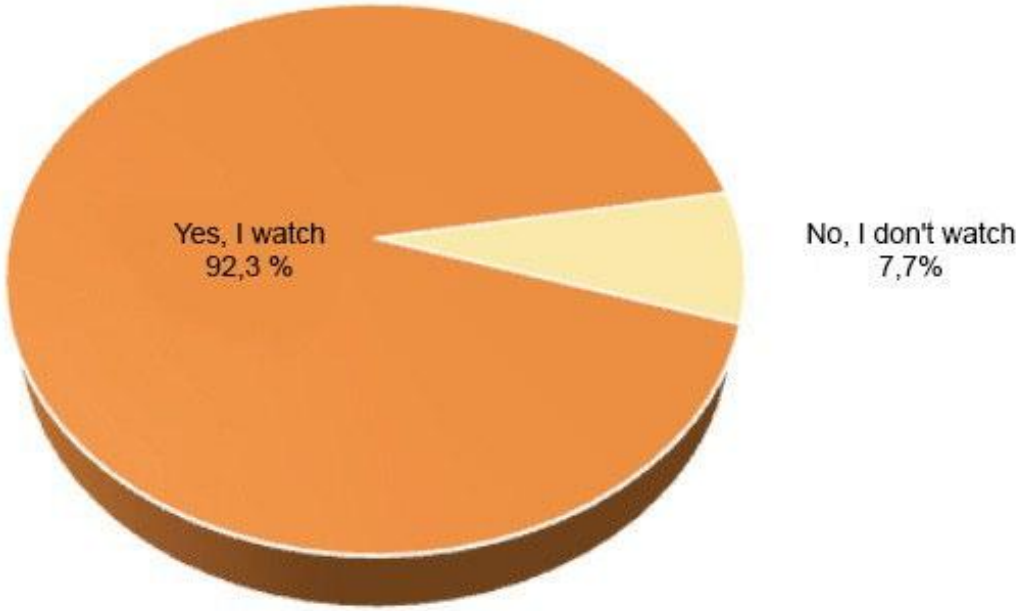
Regulative Activities Towards Media	Percentage
Government should take measures	40,7 %
Media should define its regulatory principles	26,7 %
Should be supervised by the viewers	12,4 %
Should be free	10,8 %
Should be supervised by non-governmental organizations	6,2 %
Should be supervised by someone from within the profession	3,3 %

GRAPHS

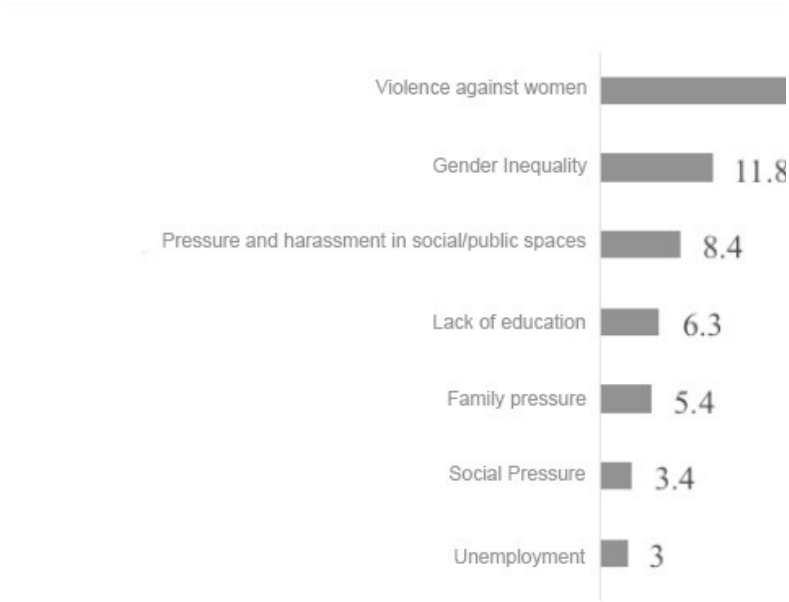
Graph 1: Newspaper Reading Habits

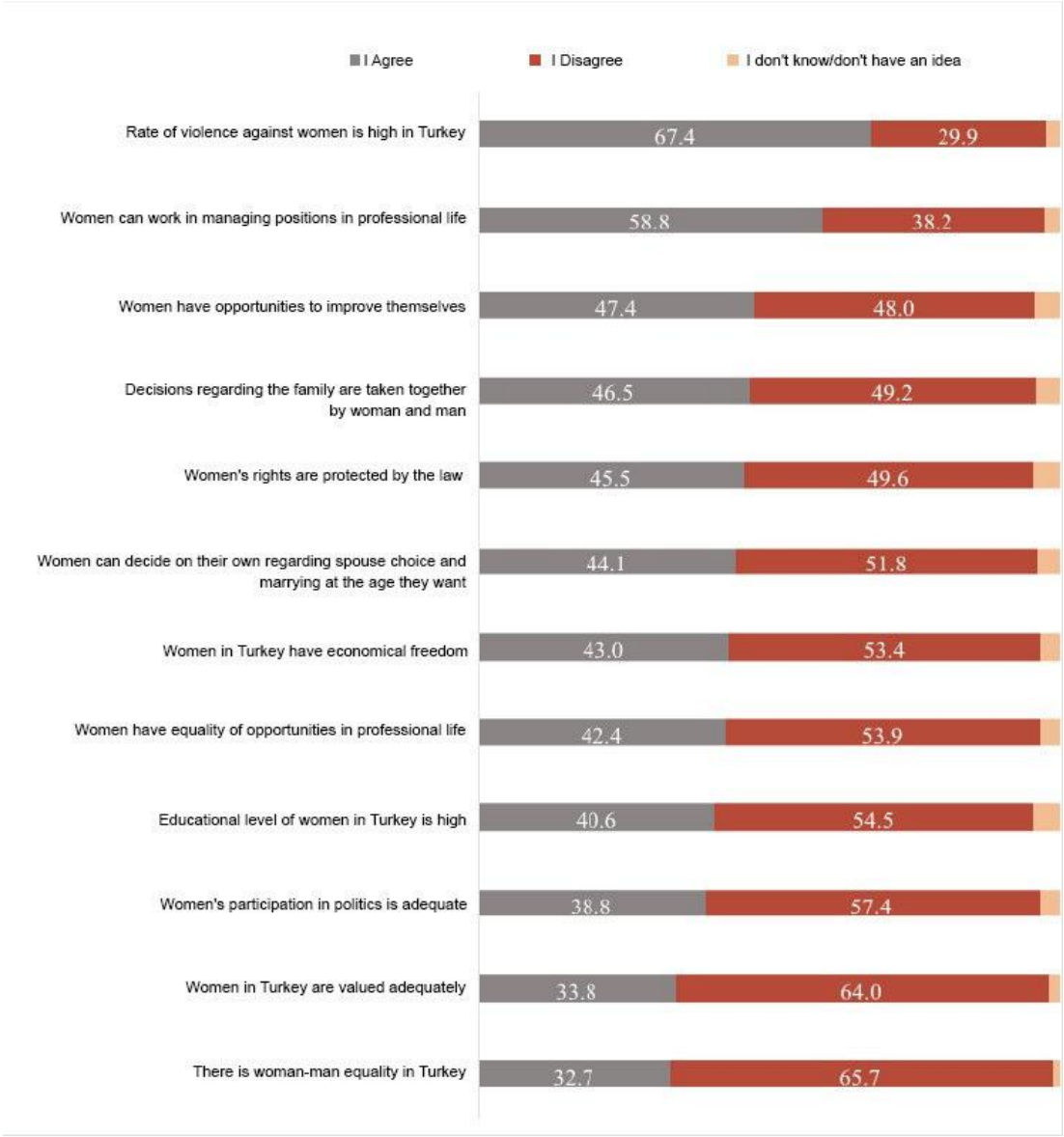
Graph 2: Television Watching Habits

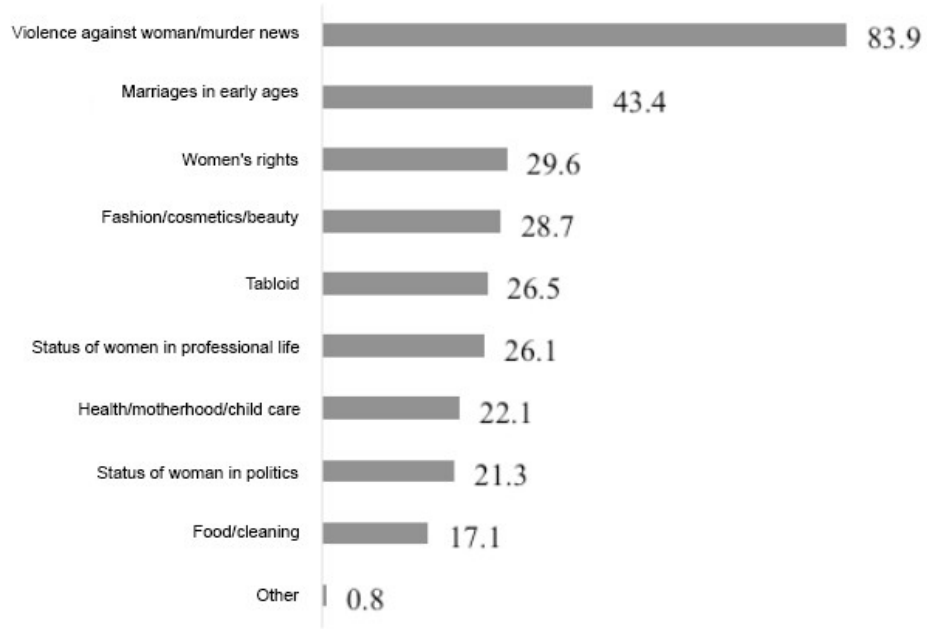
Graph 3: Opinions About Women Problems in Turkey

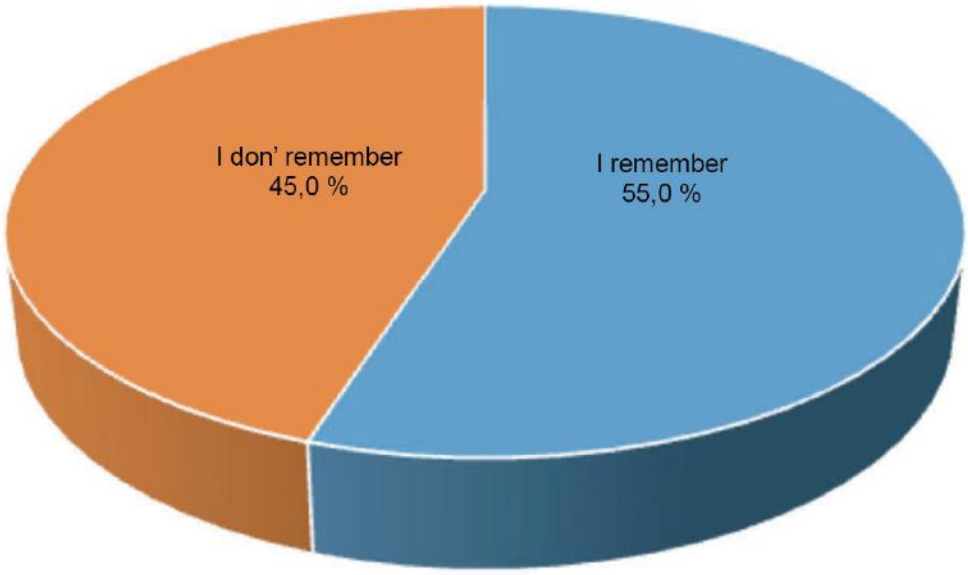
Graph 4: Society's General Perspective on Women's Status in Turkey

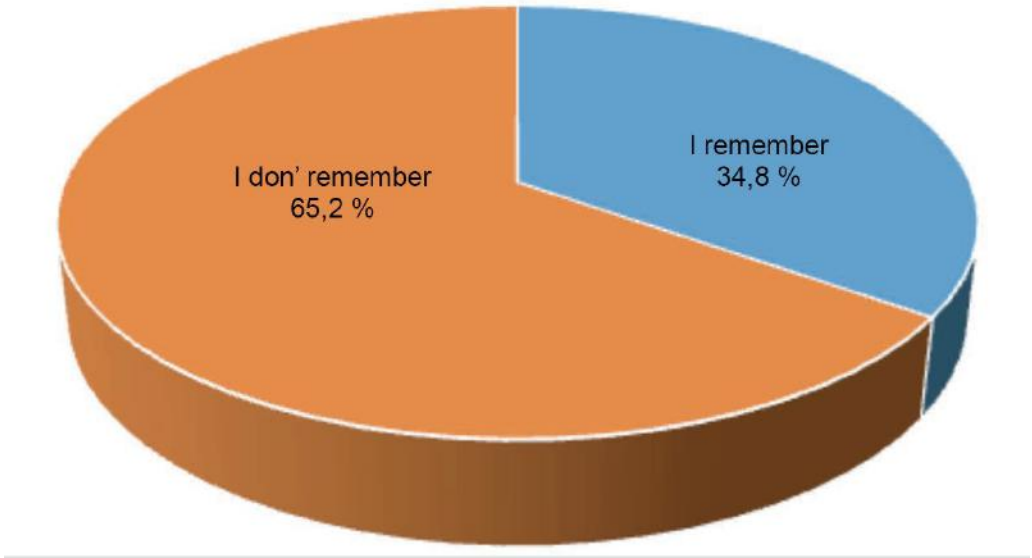
Graph 5: Perception of Woman in Media

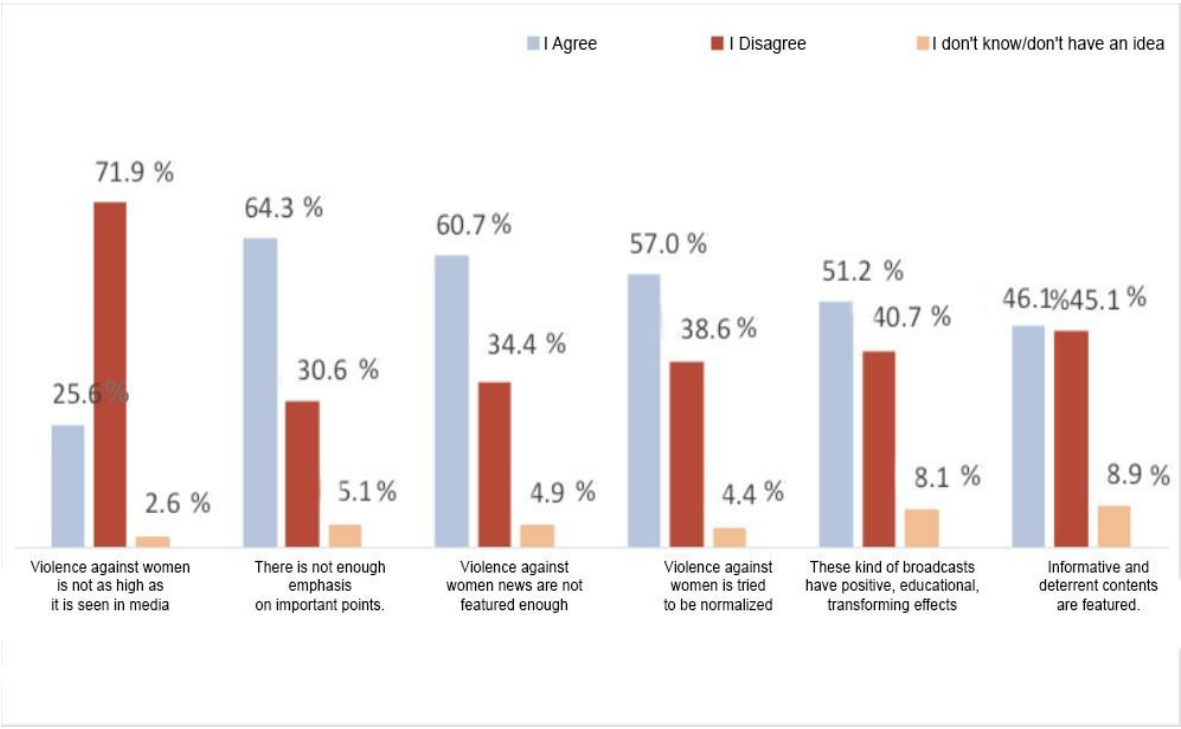
Graph 6: Remembrance of the recent events about women on the agenda

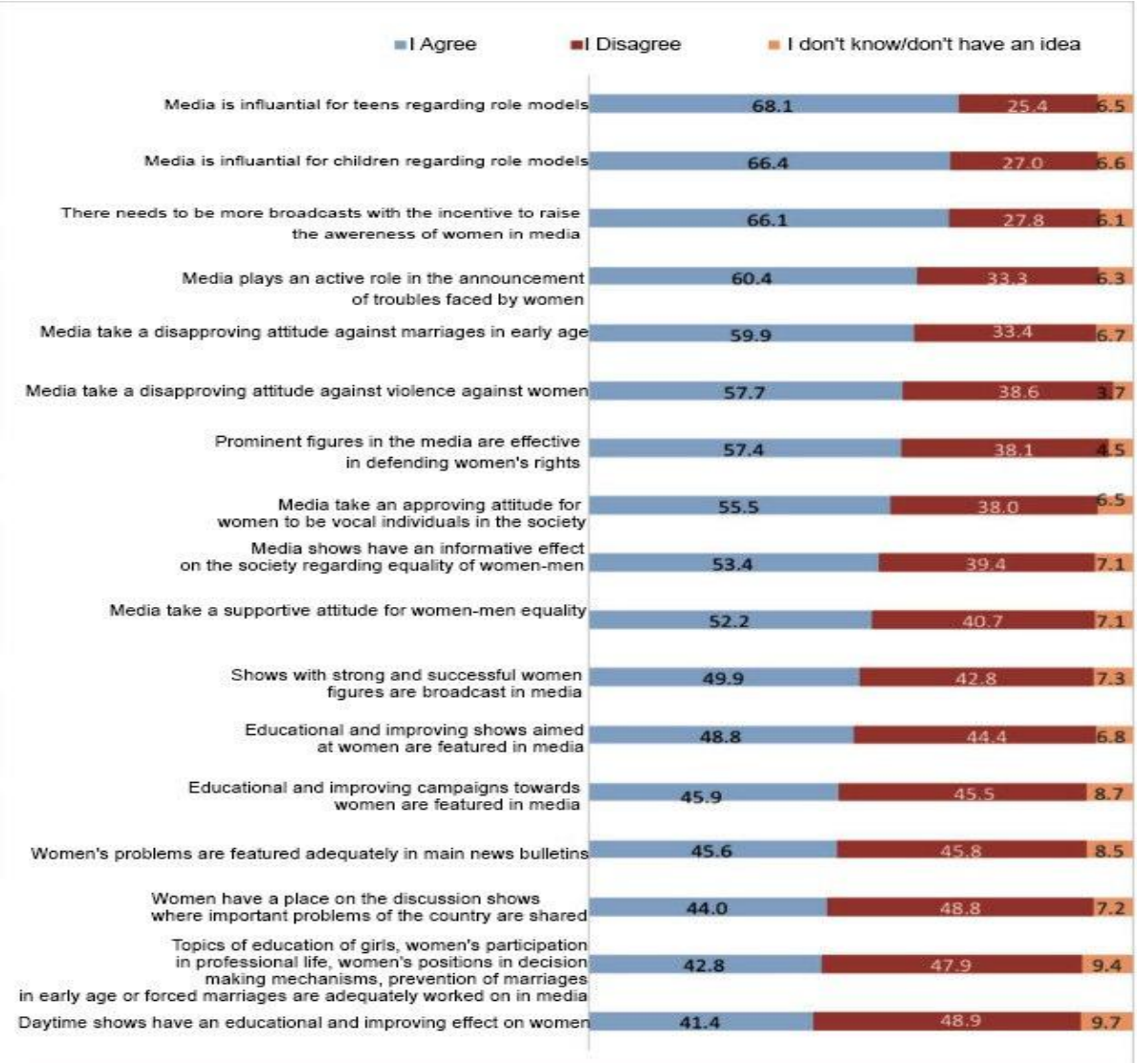
Graph 7: Remembered Campaigns about Women in Media

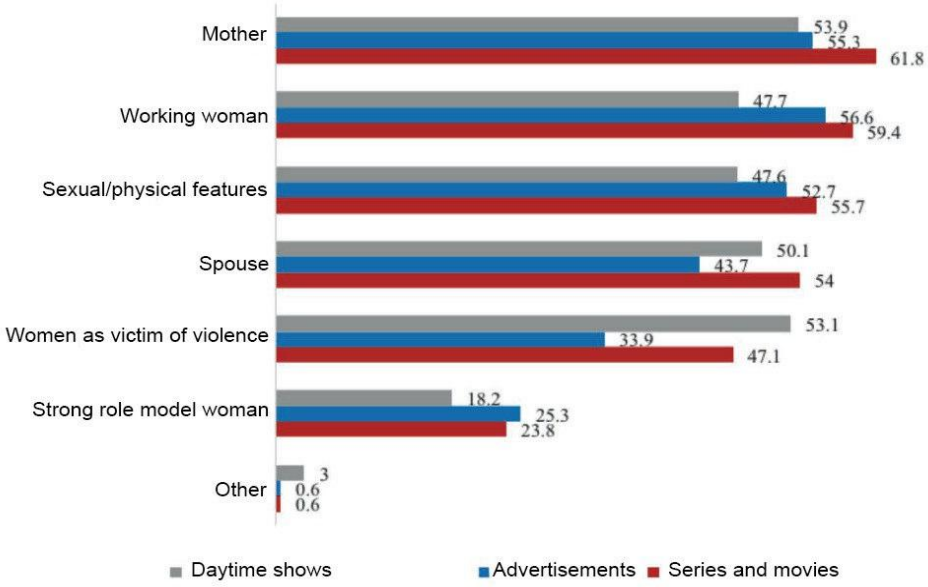
Graph 8: Evaluating of News on Violence against Women in Media

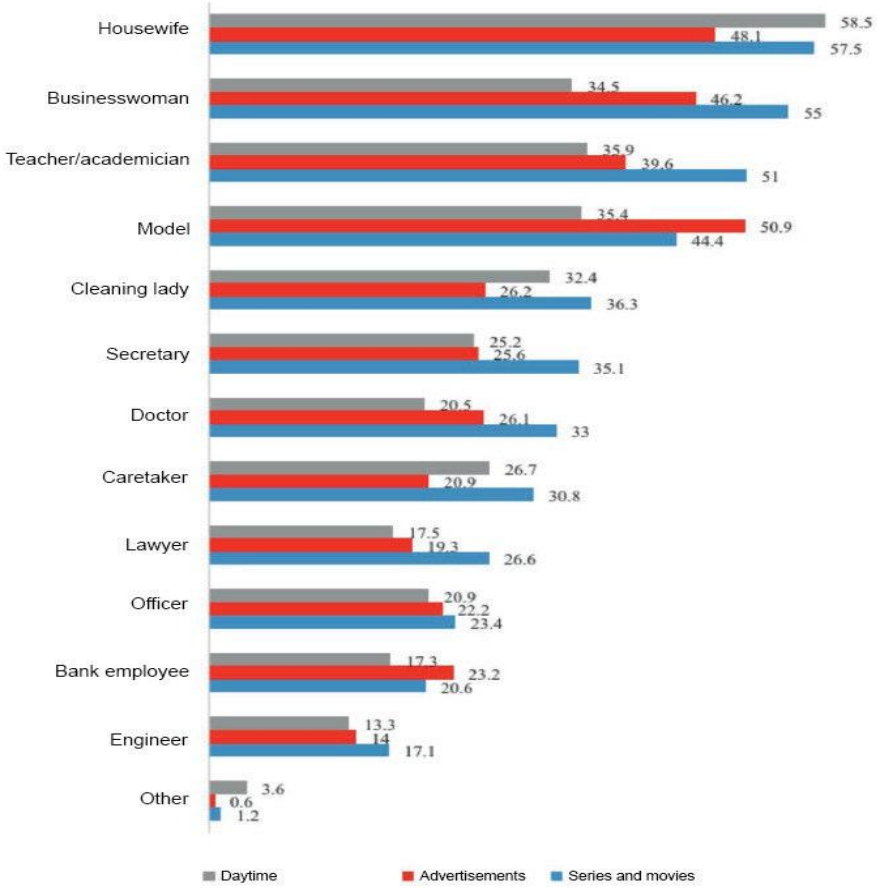
Graph 9: Media and Perspective of Woman in Media

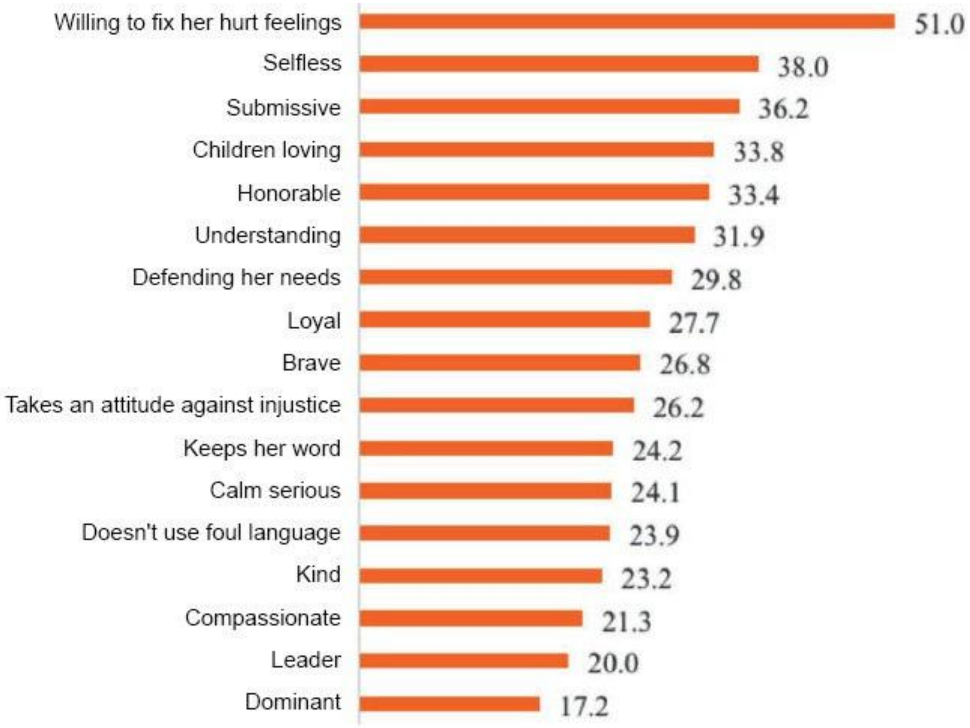
Graph 10: Women roles in media

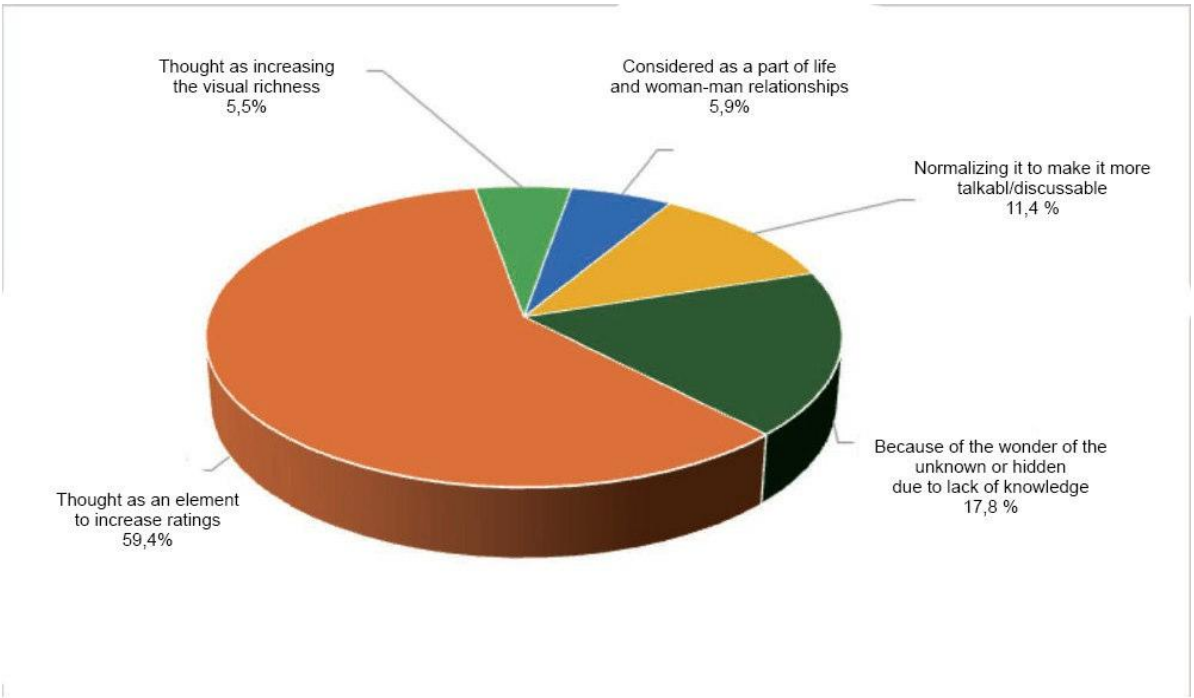
Graph 11: Women professions seen in media

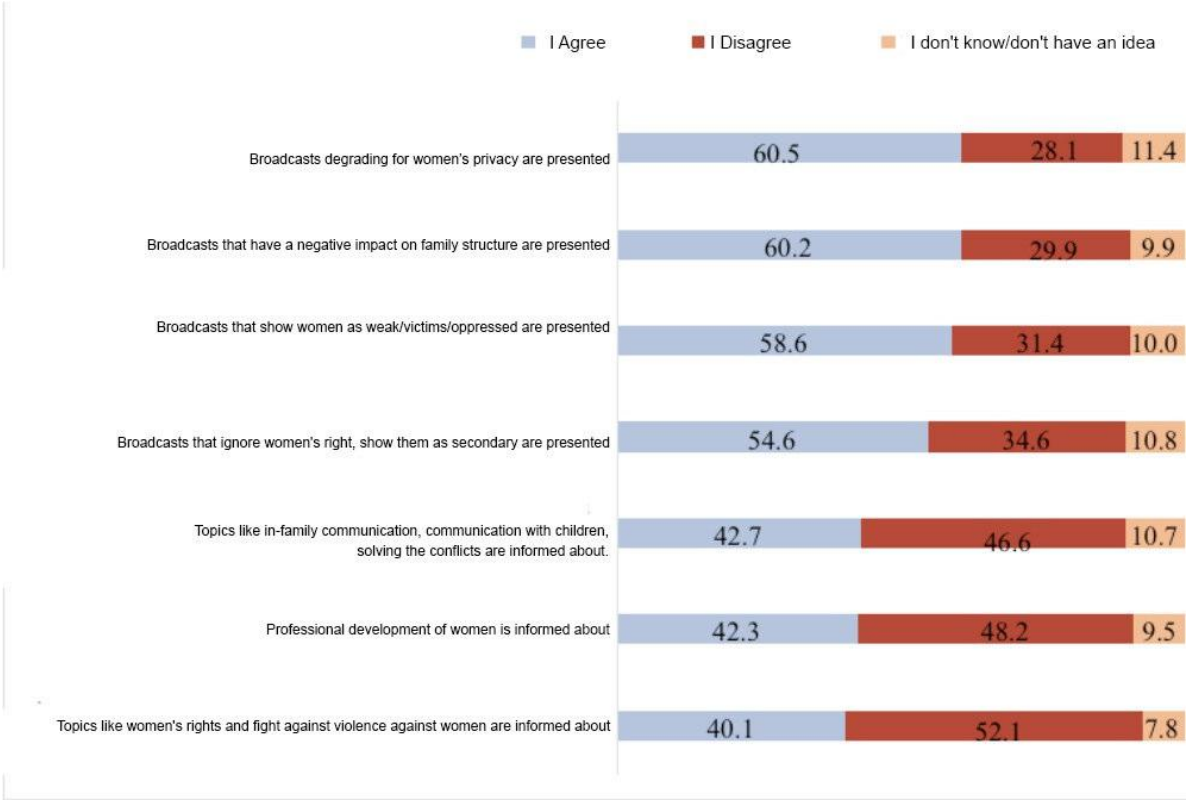
Graph 12: Characteristics of Women in News-Series-Daytime Shows

Graph 13: Reasons for use of sexuality in the watched publishings

Graph 14: Perception of women in media - Those who watch daytime

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

REKLAMDA TOPLUMSAL CİNSİYET VE DEĞİŞEN KADIN TEMSİLİ

Dr. Ferrah Nur DÜNDAR
Kırklareli Üniversitesi MYO, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü
ORCID: 0000-0003-0670-3586

ÖZET

Toplumsal cinsiyet kavramı sosyo kültürel olarak belirlenen cinsiyet rolleridir. Bu roller davranış kalıplarını, sorumluluklarını, paylaşım olanaklarını belirler. Var olan kalıplarda kadın ve erkek bireylerin davranış kalıpları, toplum tarafından belirlenir. Cinsiyetçi bakış açısı ev, beden, iş yaşamı, siyaset, sosyal politika, medya, sanat, iktisat günlük hayatın her aşamasında etkili olmaktadır. Özetle cinsiyetçi bakış açısı bireylerin özel ve kamusal alanın her düzeyinde belirleyici olmakta ve etkilemektedir. Reklamda kadın imgesi görsel-yazılı basın ve televizyonda, medyada çok kullanılmıştır. Küresel popüler kültürün birbirine benzer içerikleri sunan medya ve reklamın biçimi, teknolojisi değişse de toplumsal eşitsizliğe dayalı söylemleri ve mitleri tekrarlamıştır. Reklamlarda kullanılan cinsel söylemlerle, simgesel olarak üretilmiş bir sosyal beden anlayışı olarak temsil edilegelmiştir. Ayrıca, kadın bedeni seyirlik obje olarak sunulmuş, kitle iletişim araçlarının özellikle kadına ilişkin kamu politikalarının oluşturulmasında önemli etken olarak görülmüştür. Kadın imgesini ve reklamda temsilini çok yönlü tanımlamak gerekmektedir. Kadınların üretim güçlerinin, doğurganlıklarının, cinselliklerinin, hareket özgürlüklerinin ve mülkiyet haklarının erkek egemen sistem yapısı tarafından denetim altına alındığı sorgulanmalıdır. Toplumsal cinsiyetin medyada ve reklamda temsilinde cinsiyet eşitsizliğinin sürmesine rağmen bireyler üzerinde etkisi bir gerçektir. Dolayısıyla, kadınlık ve erkekliğe ait anlatıları çeşitlendirdiği de bir gerçektir. Yeni medya anlayışı ve reklamlar, kadınlara atfedilen rollerin dışında onlara seslerini duyurma fırsatı da vermektedir. Medyada genel olarak toplum kaynaklı toplumsal cinsiyet kalıplarının yol açtığı olası zararlar uzun zamandır bilinmektedir. Toplumsal cinsiyete dair kimliklerin değişmesiyle birlikte medya ve reklam, değişen bu yapıya uygun hareket etmeye başlamışlardır. Bu yüzden birçok marka iletişimleriyle, kız çocukların ve kadınların olumlu bir benlik imgesi geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Çalışmada reklamda alışılagelmiş ataerkil bu bakış açısı ve buna karşı geliştirilen kalıp yargıları reddeden bakış açıları örneklerle ele alınmıştır. Markalar kalıp ve yargılardan arınan ve cinsiyet dengesi gözeten bir bakış açısı ile tüketiciyle buluşmayı hedeflemektedir. Reklamda bu yeni yaklaşımlar, toplumsal cinsiyete yönelik kalıp ve yargılara meydan okumakla birlikte ilerici ve cinsiyet ayrımı yapmayan olumlu mesajlarla da cinsiyet eşitsizliğini görünür kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, reklam, medya, kadın imgesi, cinsiyet eşitsizliği

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GENDER AND CHANGING WOMEN'S REPRESENTATION IN ADVERTISING

ABSTRACT
The concept of gender is socio-culturally determined gender roles. These roles determine behavior patterns, responsibilities and opportunities for sharing. In existing patterns, behavior patterns of male and female individuals are determined by society. The sexist perspective is effective at every stage of daily life, such as home, body, business life, politics, social policy, media, art, and economics. In summary, the sexist perspective determines and affects individuals at every level of the private and public sphere. The image of woman in the advertisement has been widely used in the visual-print media and television, in the media. The media and advertising, which offer similar contents of global popular culture, have repeated the discourses and myths based on social inequality, although their technology has changed. It has been represented as a symbolically produced social body understanding with the sexual discourses used in advertisements. In addition, the female body was presented as an object of spectacle, and the mass media was seen as an important factor in the formation of public policies, especially regarding women. It is necessary to define the image of woman and its representation in advertising from multiple perspectives. It should be questioned that women's productive power, fertility, sexuality, freedom of movement and property rights are controlled by the male-dominated system structure. Despite the persistence of gender inequality in the representation of gender in the media and advertising, its effect on individuals is a fact. Therefore, it is a fact that it diversifies the narratives of femininity and masculinity. Apart from the roles attributed to women, thanks to the new media understanding and advertisements, it also gives them the opportunity to make their voices heard. The possible harm caused by society-based gender stereotypes in the media has long been recognized. With the change of gender identities, media and advertising have begun to act in accordance with this changing structure. That's why many brands encourage girls and women to develop a positive self image through their communications. In the study, this conventional patriarchal viewpoint in advertising and perspectives that reject the stereotypes developed against it are discussed with examples. Brands aim to meet the consumers with a perspective that is purified from stereotypes and judgments and observes gender balance. While these new approaches in advertising challenge gender stereotypes and judgments, they also make gender inequality visible with positive messages that are progressive and do not discriminate.
Keywords: Gender, advertising, media, image of women, gender inequality

GİRİŞ
Toplumsal Cinsiyet
Heteronormatif düzende cinsiyet, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönü olarak tanımlanmaktadır. Oysa bu olgu kadın ve erkek olmanın biyolojik farklılıktan çok sosyo-kültürel bir olgudur. Toplumsal cinsiyet kavramı kültürel olarak kadını ve erkeği, toplumsal kadın ve erkeğe dönüştüren bir sistemdir (Saygılıgil, 2016:9). Toplumsal cinsiyet 1970'lerden itibaren yapılan çalışmalarda üç kademede incelenmiştir. Birinci kademedeki çalışmalar, cinsiyet farklılıklarına vurgu yapılmıştır. Çalışmaları gerçekleştirenler cinsiyet farklılıklarını bireylerin biyolojik özelliklerinden kaynaklandığını düşünmektedirler. İkinci kademedeki çalışmalarda toplumsallaşmaya vurgu yapılmıştır.

Toplumsal cinsiyet, kadını bireye indirgemeyen, toplumsal düzenlemelerin bir ürünü olarak ele alınmıştır. Üçüncü kademedeki çalışmalarda, toplumsal cinsiyet sosyal sistemlerde ataerkil yapının merkezi rolü ele alınmıştır. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, ücretli çalışma, aile, politika, gündelik yaşam, ekonomik kalkınma, hukuk, eğitim gibi konular incelenmiştir.

Beden ve Toplumsal Cinsiyet İlişkisi

Yüzyıllardır kadın ve erkeğe atfedilen özelliklerin biyolojik olarak belirlenmiş, doğal ve değişmez olduğu kabul edilmiştir. Buss, erkeklerin ve kadınların doğuştan gelen özellikleriyle farklı zorluklarla karşılaştıklarını ve bu nedenle sosyal rollerinin birbirinden farklı şekillendiğini belirtmektedir (Buss, 1995: 164). Bu yaklaşıma göre, kadınların toplumdaki statülerinin erkeklere göre ikincil olmasının sorumlusu tamamen bedenleridir (Saygılıgil, 2016:12).

Feminizm Bakış Açısı ile Toplumsal Cinsiyet

1791 yılında Mary Wollstronecraft tarafından oluşan oy hakkı mücadelesi için yazılan "Kadın Haklarının Gerçekleştirilmesi" kitabı ilk feminist metin olmuştur. Bu yayın feminist hareketin birinci dalgasını başlatmıştır. Kadınların siyasal haklar mücadelesi, eğitim, evlilik, çalışma hayatı alanlarında kadın erkek eşitliğini savunmuştur. Bu nedenle birinci dalga hareketine "eşit haklar feminizi" denilmiştir (Adak, 2016:21). Beauvoir'in 1949'da yayımladığı "İkinci cinsiyet" kitabı da Feminist hareketin ikinci dalgasının oluşasına ilham olmuştur. Bu kitapta kadınların ezilme nedenlerini sorgulanmış, kadını öteki gibi gören erkek zihniyetini eleştirilmiş, "dişilik" kavramı reddedilmiş ve kadın olmanın toplumsal öğretilerle belirlendiği savunulmuştur. O'na göre kadın doğulmaz olunur. (Saygılıgil, 2016:13-14). 1970'lerde feminizm hareketi "biyoloji kaderdir" anlayışına meydan okur. Firestone'nun yazdığı "Cinselliğin diyalektiği" ile kadının doğurganlığının onun ezilmesine neden olduğu görüşündedir (Firestone, 19993:84). 1980'lerde feminizm hareketinde Hartmann'ın "Marksizmin ve Feminizmin mutsuz evliliği" kitabında, kadının ikincil olma nedenlerinin açıklamasında Marksist analizin yeterli olmadığı görüşündedir. 1990'larda Catherine Mackinnon cinsiyetler arasındaki ilişkilerin eşitsizliğini, cinsellikle bağlantılandırır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet analizine ilişkin farklı yıllar için farklı yaklaşımlar söz konusu olmuştur (Saygılıgil, 2016:15).

Medya, Reklam ve Toplumsal Cinsiyet

Medya bireyin toplumsallaşmasında önemli bir role sahiptir. Toplumdaki bireyler yaşadığı çevreyi ve dünyayı medyanın ona sunduğu gibi algılarlar. Toplumsal cinsiyet sosyo-kültürel bir süreci kapsar ve kişi hayatına geçirmesi rolün öğrenilmesi, toplumsallaşma ve içselleşme gibi süreçleri kapsar (Connel, 1998:79, akt. Kırcelli 2015:325). Toplumsal cinsiyet rolleri medyadan topluma, toplumdan medyaya yansır. Bu aktarım kitle iletişim araçlarıyla aktarılır. Bireylerin kişilik oluşumunda kitle iletişim araçları etkilidir ve bireylerin toplumsal rolleri hakkında da bilgi verir. Medya ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliği üreten bir araçtır. Reklamlarda yer alan metinler genellikle ataerkil yapıyı yeniden üretir ve topluma yansıtır (Şener, Çavuşoğlu, Irklı: 2016:166). Reklamlarda idealleştirilmiş kadın ve erkek bedenleri ürünün yanında pazarlanmaktadır. Kadın genelde, bakımlı, güzel, fedakar, çilekeş erkek ise sert, yiğit, cesur, maço bir şekilde verilir. Haberlerde de kadına şiddet pornografik resmedilir. Prenses mitleri kız çocuklarının, süper kahraman mitleri erkek çocuklarının hayali olur.

Medya ve reklam hedef kitlesinin statüsünü, yaşını, cinsiyetini, beğenilerini ilgi alanlarını medya ürünlerinin metinlerinin üretilmesinde kullanır. Bu üretim medyanın içindeki gerçeklik içinde olur. Kitle iletişim araçları ideolojik olarak tüketimin ihtiyaçlarına göre düzenlenir. Medya ve reklamlar, oluşturulan gerçeklikte erillik ve dişillik kavramlarını da oluşturur. Son yıllarda yeni medyanın etkisi ile kadınlık ve erkeklik temsilinde çeşitlilik söz konusudur. Fakat popüler küresel kültürle birlikte medyanın biçimi toplumsal eşitsizliğe dayalı anlatıları ve mitleri tekrarlamakta ve yeni mitler üretmektedir.

Medya ve Reklam Araştırmaları ve Örnek Reklam İletileri

Kitle iletişim araçları genelinde 1950, 1960 1970'li yıllarda kadının temsili sınırlı biçimdeydi. Medya ve reklamcılıkta toplumsal cinsiyet sunumlarında ataerkil temsil stratejiler mevcuttu. Dolayısıyla kadının reklamlarda, haberlerde; nesne, edilgen ve erkeğe muhtaç temsili söz konusuydu. Kadın ya geleneksel bir rolde ya da cinsel obje olarak sunulmaktaydı. Böylece medya ve reklamcılıktaki bu sistem kadını metalaştırmış, kimliksizleştirmiş ve toplumda ikinci plana itilmesine sebep olmuştur. Reklamlardaki cinsel söylemler cinselliğin yarattığı merakın gücü ile reklamı izlenir kılmak amacıyla kullanılmaktadır. Reklamlarda cinsel söylem kullanılarak sunulan marka imgeleri, aslında kendi içinde olmayan özelliklerle reklamı yapılan ürünü fetişleştiriyor; bu aynı zamanda bedenin bir arzu nesnesi olarak algılanmasını sağlayan ideolojiyi de güçlendirmektedir (Taşkaya, 2009:122).

Butler ve Paisley kadınların temsili konusunda cinsiyetçilik örneği geliştirmiştir. Bu ölçeğe göre:

-Kadın; aptal, suskun ya da kurban konumunda nesne-kadın,
-Kadın; evi ve yuvası merkezli yaşayan anne, eş, sekreter, hemşire vb. geleneksel kadın,
-Kadın; geleneksel anne rolü ile mesleğini birlikte yürüten kadın,
-Erkekle eşit haklardaki kadın,
-Alışılmışın dışında belirli kalıplara sokulmamış kadın, şeklinde temsil edilmiştir (akt. Uğur Tanrıöver, 2012:157).

Medya araştırmaları kapsamındaki analizlere göre kadınların hala arka planda olduğu ortaya konmaktadır. Örneğin, mizah söz konusu olduğunda, erkek komik karakterler kadınlardan neredeyse iki kat daha fazladır. Reklamlardaki her on kadından biri dekolte giysilerle gösterilmektedir ve bu oran erkeklerin altı katıdır. İş ve zekanın ön planda tutulduğu reklamlarda erkeklerin %62 oranında kadınlardan daha fazla zeki olarak temsil edildiği gözlemlenmektedir. Bu durum yaş, mekan ve meslek gibi diğer değişkenlerde de benzer örüntüler taşımaktadır. Unilever tarafından 2015 yılında reklam sektörüne yönelik yaptığı yıllık inceleme sonucunda, kadınların %40'ının reklamlarda gördükleri kadınlarla hiçbir bağ kuramadığını belirtmektedir" (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi/ Unilever CMI Research). Eurobarometer tarafından 2017 yılında yapılan bir araştırma, kadınların medyada ve reklamlarda temsil edilmesinin sorunlu olduğunu ortaya koyuyor. (%59'a %48) ve bu sorunun ele alınması gerektiğini (%45'e %33) düşünen kadın oranının erkeklere nazaran daha yüksek olduğunu göstermektedir. Her on erkeğin dördünden fazlası herhangi bir problem olmadığını düşünürken bu oran kadınlarda 3'te 1'dir (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi Special Eurobarometer 465 Report: Gender Equality). 2017 yılında Science Magazine, kızların entelektüel kapasitelerinin erkeklerden daha zayıf olduğunu düşünmeye başladıkları yaşı inceleyen bir çalışma yayınladı.

Farklı sosyal çevrelerden 400'den fazla çocuğu inceleyen araştırmacılar, bu algının 6 yaşında meydana geldiği sonucuna varmışlardır. ABD'de yapılan bu çalışmada 5-7 yaş arasındaki çocuklara iki ayrı hikaye anlatılmıştır. Çocuklara hikayelerden birinin "çok zeki" ve diğerinin "çok iyi" olduğu söylendi. Daha sonra çocuklara hikayelerden hangisinin kız, hangisinin erkek olduğu soruldu. Beş yaşındaki erkekler "çok akıllı" karakterin erkek olduğundan emin olurken, kızlar karakterin kesinlikle kız olduğunu düşünüyordu. Ancak altı yaşına geldiklerinde kızların düşünceleri değişmişti. Zamanla hikayedeki zeki kişinin kadın olabileceğini söyleyenlerin oranı % 20 azaldı. Kadınlar tarafından da kabul edilen kalıp yargıların olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat bu kalıp yargıları ve toplumsal eşitsizliği reddeden birçok marka, iletişimleriyle kız çocuklarını ve kadınları kendileriyle gurur duymaları ve sosyal baskının kişisel ilerlemelerinin önünde durmasına izin vermemeleri noktasında cesaretlendirmektedir (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi). Toplumsal eşitsizliği reddeden kalıp ve yargıların dışındaki reklamlar: (Molped / Kız Sözü), Dove (Real Beauty / Gerçek Güzellik), Under Armour (I Will What I Want / İstediğimi Yaparım), Sport England (This Girl Can / Bu Kız Yapabilir), Verizon (Inspire Her Mind / Düşüncesine İlham Ver) örnek sayılabilir.

Resim 1: Molped / Kadın Bağı Reklamı
Kaynak: https://pazarlamasyon.com/molpedin-marka-yuzu-elcin-sangu-reklam-filminde-kiz-sozu-veriyor/

Kendini genç kızların en iyi arkadaşı olarak konumlandıran Molped'in sloganı “Kız Sözü” olup, her yaştan kadını başarıya inanmaya, kendini keşfetmeye ve içindeki gücü fark etmeye davet ediyor. Kariyer hayatında, sosyal hayatta daha özgüvenli olmayı paylaşan, kalıplara takılma mesajının verildiği filmde, sokakta basketbol oynayan, motorsiklet kullanan kadınlar dikkat çeçekmektedir. Marka kampanyasında “Kadınlar sadece verdikleri sözü düşünsün gerisini düşünmesinler.” demektedir. Ayrıca erkek sözü deyimine de gönderme yapılmaktadır (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi).

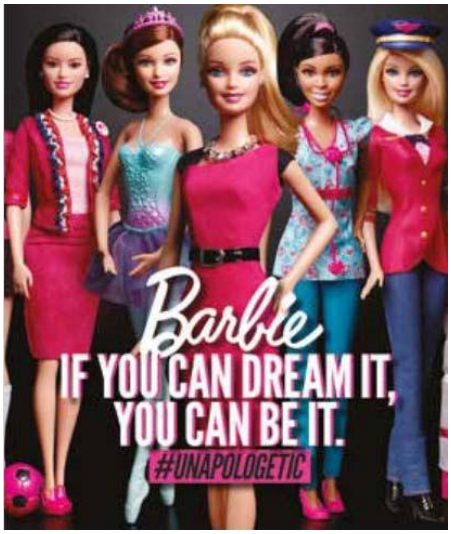
Resim 2: Kenzo / Parfüm Reklamı
Kaynak: https://wfanet.org/page/1210/2018/05/14/Kenzo-My-Mutant-Brain

Moda şirketi Kenzo, yeni kokusu Kenzo World'ü tanıtmak için "Benim Mutant Beynim" isimli reklam filminde sıkıcı bir resmi daveti terk ederek mekânda çılgınca dans etmeye başlayan Kenzo kızını kullanır. Genellikle parfüm reklamları kendini kanıtlamış ancak kullanılmaktan gücünü yitirmiş bir anlatıyı işler: Bir kadının ya da erkeğin son derece büyüleyici bir ortamda parfümü kullanmasıdır. Reklamda klasik müzikle desteklenen lüks yaşam tarzı, ürünün adının yavaşça fısıldanmasıyla sona erer. Kenzo'nun ilk parfüm reklamı bahsedilen klişeleşmiş kalıplara karşı hazırlanmıştır. Kadınları korkusuz, eğlenceli ve cesur olarak temsil ederek hedef kitlesi üzerinde bir etki yaratmıştır. Reklamda kalıpları reddeden kadın tiplemesi yer almıştır (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi).

Resim 3: SK-I / Kozmetik Reklamı
Kaynak: https://wfanet.org/page/1210/2018/05/14/SK-II-Marriage-market-takeover

Çin'de birçok kadın genç yaşta evlenmek konusunda bir baskıyla karşı karşıyadır. 27 yaşına kadar evlenmedikleri takdirde, "evde kalmış kadın" olarak adlandırılırlar. Cilt bakımı markası olan SK-II, "Marriage Market Takeover" (Evlilik pazarını ele geçirme) adını verdiği kampanyasıyla "evde kalmış" kadınları savunmaya karar verdi. Kampanya kapsamında hazırlanan çevrimiçi filmde Toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini görünür kılmak istedi. Contagious vaka çalışmaları Contagious I/O işbirliğiyle bekar kadınların ailelerinden gördükleri baskıya yer verildi. Bu mesajın ebeveynlere ulaşabilmesi için marka, Şangay Halk Parkı'ndaki meşhur evlilik pazarına yönelik bir ele geçirme aktivitesi düzenledi. Müstakbel taliplere yönelik ilanlar yerine, bekar kadınların fotoğraflarını "Yalnız olsam bile mutlu, özgüvenli olacağım ve iyi bir hayatım olacak" ve "Doğru kişiyi bulmak için beklemek istiyorum" gibi mesajlarla birlikte sergiledi. Filmin kahramanları Çinli olsa da dünyanın dört bir yanındaki kadınların kendilerini özdeşleştirebileceği baskılarla mücadele ediyor. İşte bu nedenle oluşturulan kampanyayla dünyadadaki kadınların karşılaştıkları bu tür baskılara karşı etkili bir iletişim gerçekleştirildi (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi).

Resim 4: Mattel / Oyuncak Reklamı
Kaynak: http://www.rvd.org.tr/uploads/2019/01/wfa-gender-guide-tr.pdf

Mattel, Barbie'nin yeni nesil ebeveynler arasındaki çekiciliğini kaybettiğine karar verdi, bu yüzden 29 santimetre boyundaki bebeklerin yıllardır yaşadığı lüks ama ruhsuz yaşam tarzını geride bırakmanın zamanı gelmişti. Bunun üzerine Mattel, 2015 ve 2016'da Barbie Fashionistas serisini genişletme kararı alarak kız çocuklarının tıpkı kendilerine benzeyen bebekler bulmalarını sağlayacak bir fikir geliştirdi. Ayrıca, Barbie "kıvrımlı", "uzun", "minyon" ve "kendine has" vücut tiplerinde de üretilmekteydi. Marka, Barbie oyuncaklarını daha kapsayıcı şekillerde üretmekle birlikte kadınların güzellik kavramındaki kalıpları da bir ölçüde esnetmeye çalışmıştır (WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi).

SONUÇ

Tüketicilerin düşüncelerini sosyal medya üzerinden her saniye dile getirdiği bir dünyada yaşanmaktadır. Reklamlarda kadın temsilindeki kalıp yargılardan arındırılmış reklam uygulamaları ile markalar satışlarında sürdürebilirlik sağlamıştır. Reklamlarda var olan alışılagelmiş kadın rolleri ya pasif ve yetersiz olarak gösterilmekte ya da cinsel bir obje olarak gösterilmekteydi. Sadece ev işleriyle ve çocukların ilgilenen kadın portresi toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin artmasına ve tekrar edilip bu sorunun devam etmesine sebep olmaktaydı. Kadın bedeninin sürekli büyüleyici ve kusursuz görsellerini kullanan reklamlar ile birlikte, kadını sadece toplumda bedeniyle var olan ve tüketilmek üzere erkeğin bakışıyla bakılan bir obje gibi görselleştiriliyordu. Hatta kadınlar, reklamlarda sunulan bedene benzemeyi hayal etmekte, "güzellik" kavramını o bedene sahip olmak olarak tanımlıyorlardı. Günümüzde bu cinsiyetçi bakış açısı ağırlıkta olmasına rağmen modern kadınların ekonomik özgürlükleri ve politik güçleri önceki zamanlara göre daha fazla olduğundan reklam iletişimleri de bir ölçüde değişime uğramıştır. Bu toplumsal değişime karşılık gelen Reklamcılıkta da "femvertising" kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu akım, kadının reklamdaki cinsiyet eşitsizliğine karşı bir duruş sergilemektedir. Akımın amacı ise kadın bedeninin nesneleştirilmesine engel olmaktır. Özellikle reklamlarda gösterilen ve bedeniyle var olan kadınlar değil, aklı, doğal hali, insani eksiklikleriyle yaşam içerisinde var olan, ötekileştirilmeyen, erkeklerle eşit yaşamsal haklara sahip olan kadınların reklamlarda gösterilmesi amaçlanmaktadır (Değirmenci 2019:32). Bu yaklaşım ile beraber reklam kampanyalarında ise kadının temsil biçimleri şöyle sıralanabilinir:

1. Kadınların farklı hünerlerini kullanmak

Genel olarak kadınlar çevre, eğitim, küresel ısınma ve açlık gibi sosyal konulara erkeklerden daha fazla hassasiyet göstermektedirler. Bu sebeple markaların bu yöndeki ilerleyişi kadınların bunu savunmasına ve desteklemesine yol açmaktadır (Jalakas, 2016). Örnek olarak Kenzo'nun parfüm reklamı bahsedilen klişeleşmiş kalıplara karşı hazırlanmıştır. Kadınları korkusuz, eğlenceli ve cesur olarak temsil etmenin markanın hedef kitlesini etkilediğini göstermektedir. Reklamda kalıpları reddeden kadın tiplemesi yer almıştır.

2. Doğasında cinsiyet eşitliğini savunan mesajlar

Kadınların ekonomi ve iş dünyasında yer almaları ile birlikte medyada ve reklamda tıpkı erkekler gibi doğal-eşit varlık olarak algılandığı ve görüşlerini belirttiği kadın temsili de söz konusudur. Eş ve anne temsili olan kadın temsilini reddeden cilt bakımı markası SK-II, reklam kampanyasında "Marriage Market Takeover" (Evlilik pazarını ele geçirme) adını verdiği kampanyasıyla "evde kalmış" kadınları savunmaya karar verdi. 27 yaşına kadar evlenmeyen kadınlar "evde kalmış kadın" (Sheng Nu) olarak adlandırılıyor. Çocuklarının bir eş bulmasını isteyen birçok aile, açık hava evlilik pazarlarında bekar kızları ve oğulları için ilanlar yayınlar. Bekar kadınların fotoğraflarını, "Yalnız olsam bile mutlu olurum, kendime güvenirim ve iyi bir hayatım olur", "Doğru insanı bulmak için beklemek istiyorum" gibi mesajlarla sergiledi.

3. Cinsiyet normlarına ve stereotip algısına meydan okumak için kadınların yapması gerekenler

Kalıp ve yargılara meydan okuyan reklama örnek olarak Molped'in "Kız Sözü'' kampanyasında: "Kadınlar sadece verdikleri sözü düşünsün gerisini düşünmesinler." diyor. Ayrıca "erkek sözü*''* deyimine de gönderme yapılıyor.

4. Cinselliği önemsizleştirmek

Kadınların cinsel nesne/magazin nesnesi olarak temsili sözkonusudur. Reklamlardaki cinsel vurgulama yalnızca kadın bedeni üzerinden yapılmamaktadır. Ancak kadınların estetik açıdan daha ön planda yer almaları, çekiciliklerinin yüksek oluşu ve merakın daha çok kadın cinsi üzerine olması, kadın bedeninin kullanımındaki yoğun talebin başlıca sebeplerindendir. Bu yüzden cinselliği ile yer almak yerine doğal haliyle yer alan kadın temsillerine örnek olarakbirçok marka kadınlar üzerinde gerçekleşen cinsiyet eşitsizliği eleştirileri içeriğine sahip, yaşam içerisinde güçlü, cesur, özgür bireyler olduğu vurgusu taşıyan reklamlar yapmaya başlamıştır. Dove markasının reklam kampanyasında (2004 yılında) "Gerçek güzellik" başlığıyla her yaştan ve her renkten, farklı fiziksel özelliklere sahip kadınlar bir araya getirilerek doğal hallerinin aslında ne kadar güzel olduğu vurgusu yapılmıştır (Ulaştıran, 2017).

5. Kadını özgün tavırlarla resmetmek

Kenzo'nun parfüm reklamında kadın temsili klişeleşmiş kalıplara karşı hazırlanmıştır. Kadınları korkusuz, eğlenceli ve cesur olarak temsil etmenin markanın hedef kitlesi üzerinde bir etki yaratmaktadır. Reklamda kalıpları reddeden kadın tiplemesi yer almıştır. Bireylerin geleneksel olarak sahip oldukları rol kalıpları, konuşma, düşünme ve davranış şekilleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Var olan ataerkil sistemde erkek egemen bir anlayış vardır ve kadın üzerinden üretilen geleneksel roller daha baskındır. Cinsiyet eşitsizliğinin yok olması için; kadının, ücretli çalışma, aile, politika, gündelik yaşam, ekonomik kalkınma, hukuk, eğitim gibi konuları da sorgulanmalıdır. Toplumsal cinsiyet temsillerinin düzenlenmesi, kalıp yargıların tanımlanması öznel ve uzun zaman alan bir süreç içermektedir. Bu sebeple ayrıntılı yasal kuralların geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Cinsiyet eşitliği konusunda duyarlı ve eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan reklamlar, toplumun farklı kesimlerinde kadın temsilinde farkındalık yaratılmasını ve kalıp yargıların dönüşmesini sağlayabilir. Böylece toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini görünür kılma açısından reklamın dönüştürücü gücü dikkate alınmalı ve farklı içeriklerle bu güç geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Adak, Sevgi, (2016). Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları, Dipnot Yayınları, Ankara

Buss, D.M. (1995). Psychological Sex Differences. Origins Through Sexual Selection. American Psychologist, 50(30), 164-171.

Değirmenci, Beyza, (2019). Kadın Merkezli Reklamlar/Femvertising, 05.02.2021 tarihinde, https://www.academia.edu/38157897/FEMVERTISING_Kad%C4%B1n_MerkezliReklamlar, adresinden alındı

Firestone, S., 1972. The Dialectic o f Sex. New York: Basic Books.

Jalakas, L. D., (2016). The Ambivalence of Femvertising. Lund: Lund University

Kırcelli, S (2015). "Facebookda Kadın Konuşmaları", Şahinde Yavuz (Der.) Toplumsal Cinsiyet ve Medya, Heyomola Yayınları, İstanbul

Resim 1: Molped / Kadın Bağı Reklamı, 10.12.2020 tarihinde, https://pazarlamasyon.com/molpedin-marka-yuzu-elcin-sangu-reklam-filminde-kiz-sozu-veriyor/ adresinden alındı

Resim 2: Kenzo / Parfüm Reklamı, 02.02.2021 tarihinde, https://wfanet.org/page/1210/2018/05/14/Kenzo-My-Mutant-Brain, adresinden alındı

Resim 3: SK-I / Kozmetik Reklamı 04.02.2021 tarihinde, https://wfanet.org/page/1210/2018/05/14/SK-II-Marriage-market-takeover, adresinden alındı

Resim 4: Mattel / Oyuncak Reklamı, 03.02.2021 tarihinde, http://www.rvd.org.tr/uploads/2019/01/wfa-gender-guide-tr.pdf, adresinden alındı

Taşkaya, Merih, (2009). Kitle İletişim Araçlarında Kadın Bedeninin Nesneleştirilmesi: Ürün ve Marka Fetişizminde Cinsellik Kullanımı, Toplumbilim Dergisi, İstanbul

Saygılıgil, Feryal, (2016). Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları, Dipnot Yayınları, Ankara

Şener, Çavuşoğlu, Irklı, (2016). Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları, Dipnot Yayınları, Ankara

Taşkaya, Merih, (2009). Kitle İletişim Araçlarında Kadın Bedeninin Nesneleştirilmesi: Ürün ve Marka Fetişizminde Cinsellik Kullanımı, Toplumbilim Dergisi, İstanbul

Ulaştıran, T. (2017). Femvertising:Reklamcılığın Geleceği,10.01.2021 tarihinde, Pazarlamasyon: http://www.pazarlamasyon.com adresinden alındı

WFA, Reklamda İlerici Toplumsal Cinsiyet Temsilleri Rehberi. 10.01. 2021 tarihinde, http://www.rvd.org.tr/uploads/2019/01/wfa-gender-guide-tr.pdf , adresinden alındı

Williamson, Judith (2001). Reklamların Dili, Ütopya Yayınevi, Ankara

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

MATEMATİK YETENEĞİ CİNSİYETLER AÇISINDAN FARKLILIKLAR GÖSTERİR Mİ?

Doç. Dr. Müge Karadağ
İnönü Üniv. Fen-Ed. Fak. Matematik Bölümü
0000-0002-5722-5441

ÖZET
Toplumun genel yargısına bakıldığında pek çok insan matematik dalında kızların erkekler kadar iyi olmadığı düşüncesindedir. Bu çalışmanın amacı kız ve erkeklerin cinsiyet gözetmeksizin matematik dalında verimli olabilecek öğrenme ve öğretmelere sahip olabileceklerini kıyaslamalı olarak değerlendirmektir.
Anahtar Kelimeler: matematik, cinsiyet, kadın

DOES MATHEMATICS ABILITY DIFFERENT IN TERMS OF GENDER?

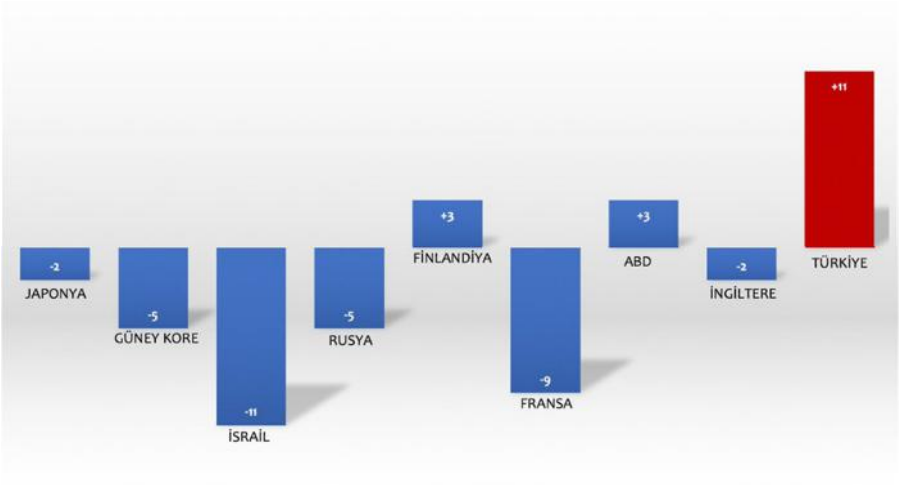
ABSTRACT
Looking at the general judgment of the society, many people think that girls are not as good as boys in mathematics. The aim of this study is to evaluate comparatively how girls and boys can have productive learning and teaching in mathematics regardless of gender.
Keywords: mathematics, gender, woman

GİRİŞ
Çoğu insan için matematik, yaşamı çekilmez kılan dersler, kalbi yerinden çıkaran zorlu sınavlar ve okul sonrası bitecek bir kabustan ibaret gibi görünse de aslında matematik yaşamı bir anlama, keşfetme ve dahi sürdürme biçimidir. Hayattan matematiği atarsanız geriye ne kalır ki? Günlük alışveriş, hesap-kitap işlerinden tutun da hangi yemeğe hangi ölçüde ne malzeme katılacağı, işinize yolunuza saat kaçta hangi durumlarla nasıl varılacağından yerkabuğunun hareketi olan deprem ölçümlerine, hastaya ne oranda narkoz verileceğinden binaların inşası için hangi oranda çimento, kum vs. karışımını yaptıran difüzyon hesaplarına, herhangi bir üretim için kullanılan optimizasyon problemlerine kadar pek çok yerde gizli saklı yer yer açık formlarla matematiğe ihtiyaç duyulur.Sözgelimi bir arsayı ölçüp biçmeden nasıl alıp satabilirsiniz? Yani sözün özü bu derece elzem olan bir bilimi toplumun yarısı olan kadınları işin dışında bırakarak nasıl ilerletebilirsiniz? Matematik yeteneği konusunda toplumun genel yargısı kızların matematik dalında erkekler kadar iyi olmadığı görüşü üzerinedir. Erkeğin kadından her yönden güçlü kabul edildiği çoğu toplumun ilk eğitim planında, öncelikle erkek bireyler hedeflenmiş hatta kız çocukların matematik dersi alması dahi planlanmamıştır [1]. 1870'lerde toplumun genel yargısı değerlendirilecek olursa ; Harvard Üniversite'sinde fizyolog olarak çalışan Dr. Edward Clarke, kızların bazı konuları öğrenebileceklerini iddia etmiş ve yine de bununla uğraşmamaları gerektiği savını ortaya koymuştur. Hatta kız çocukların Harward'da kabul edilmesi fikrine karşı çıkmıştır. Clarke'ın iddiasına göre ''Genç bir kadın cebir öğrenebilir ancak sınırlı enerji bitkin beyne aktarıldığında bu durumun yumurtalıkların doğal gelişimine zarar verir'' [2] tezini savunmuştur.

Bu kanı bazı ebeveynlerin matematikte iyi olurlarsa evlenemeyecekleri kaygısıyla kız çocuklarını matematik eğitiminin dışında tutmalarına yol açmıştır. Birçok erkek de matematikle uğraşan kızlarla evlenmek istememiştir [2]. Her ne kadar bu konuşulanlar komik gelse de hâlâ toplumun bazı kesimleri kızların matematik konusunda erkekler kadar iyi olamayacakları görüşünde devam etmektedirler. Bu düşünceler zaman içinde biraz gevşese de kız çocukları üzerlerinde bu düşüncelerin yarattığı baskılar doğmuştur. Kız öğrencilere çeşitli ön yargılarla matematik eğitimi verilmesinin gereksiz olduğu görüşü zaman içerisinde daha esnek bir hal alsa da bu görüşlerin kız çocukları üzerinde yarattığı psikolojik baskı devam etmektedir. Bu yüzden kızlar orta okul ve lise eğitiminde kendilerini geride ve başarısız hissetmek istememişlerdir. Kendilerini pek çok konuda olduğu gibi matematikte de daha başarılı gösterme eğilimindedirler. Tabi ki matematikle çok uğraşmak onları sosyal hayatın dışında tutmuştur. Burada ebeveynlerin kız çocuklarına özgüven konusunda destek çıkması gereken durumlar oluşmaktadır [4]. Acaba kızlar ve erkekler arasında matematik alanındaki seviye aynı mıdır? Bu saha ile ilgili araştırmalara bakıldığında erkeklerin matematik yetisinin az bir farkla da olsa kızlardan daha çok gelişmiş olduğunu göstermektedir [2]. Aslında tüm bireyler doğru öğrenme-öğretme yöntemleri kullanıldığında matematik kabiliyeti konusunda geniş bir alana sahiptirler. Deneysel çalışmalar gösterir ki; kız ve erkek bireyler arasında matematik performansı açısından istatistiksel farklılıklar göze çarpmaktadır [3]. 1992 de Simon and Schuster Macmillan tarafından D.A.Grauws'un düzenlemesi ile sunulan G.Leder'ın çalışması [2] bu istatistikleri kapsamaktadır. İstatistiksel veriler aslında bu sonuçların büyük farklar doğurmadığının da kanıtıdır. Bu veriler, kızlar ile erkeklerin matematik performansları arasında bir fark olduğunu ancak bu farkın çok küçük olduğunu bize söyler. Matematik kabiliyeti ölçümü üzerine yapılan çalışmalarda rastgele seçilmiş iki erkek arasındaki matematik kabiliyeti farkı ölçüldüğünde, bu farkın aslında bir kız ile bir erkek öğrenci arasındaki farktan daha büyük olduğu gözlemlenmiştir [3]. G.Leder'in ''Mathematics an Gender; Changing Perspective'' isimli çalışmasında bu olay ''Cinsiyet farkındaki tutarın grup içinde oluşan fark tarafından büyümesine engel olunmuştur'' şeklinde ifade edilmektedir. Bu durumun çok açık bir örneklemesi şöyle verilebilir: Bir erkek ve bir kız çocuğu ebeveyni iseniz; erkek çocuğunuzun kız çocuğunuzdan daha iyi olma olasılığı, erkek çocuğunuzun diğer erkek kardeşinden daha iyi olma olasılığından fazla değildir. Cinsiyetler arasındaki farklılık gruplardan değil de grup içindeki farklılıklardan kaynaklanır. Yine araştırmalar göstermektedir [1] ki cinsiyetler arasındaki matematik kabiliyeti yönünden farklılıkların sebebi biyolojik değil, sosyolojiktir, yani dişi olmaktan değil de sosyolojik nedenlerden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Aslında toplum matematik performansı konusunda erkeklerden daha üstün başarı beklemekte ve bu hâliyle okullardaki eğitmenler de erkek bireylere daha farklı davranmaktadır. Sosyal açıdan da bir erkek öğrencinin bir kız öğrenciden matematik sahasında daha iyi olması umulur. Bu koşullar altında aslında hem kız hem erkek bireylerin matematikte kötü olmaları ikisinin de matematikte iyi olmalarından daha az şaşırtıcı bir durumdur. Oysa küçük erkek çocuklar için yapılan oyuncakların bile, kızlar için yapılan oyuncaklarla kıyaslandığında matematik konusunda daha geliştirici olduğu görülmektedir. Bu tür davranışlar aslında ebeveynleri de cinsiyetler arasında farklı davranmak konusunda suçlamaktadır. Toplumun genel yargıları bu alanlarda aslında çok değişmiş olmasına karşın eskiden çıkarılan matematik yayınlarında genellikle örneklemeler erkekler ve onları ilgilendiren konular üzerinden yapılmaktadır. Yayınlarda sunulan örneklerde kızlarsa ya «yemek yapıyor» ya da «dikiş dikiyor» ibareleri kullanılmaktadır [1].

Matematik öğretimiyle ilgili konularda dahi kız çocukları üzerinde toplumsal baskı devam etmektedir. Matematik eğitiminde kız çocuklar üzerinde erkek çocukların üzerinde durulduğu kadar uğraşılmadığı gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra kızlara kendine güven ile ilgili eğitim de verilmemektedir ki bu matematik eğitimi için de çok kıymetlidir. Bu tutum kızlar için matematik eğitimi sürecinin ilk başlarında dahi karşılaşılan bir başarısızlık halinde onların matematiğe karşı olumsuz bir tavır geliştirmesine sebebiyet vermektedir. Birçok nedenle eğitim sisteminde cinsiyetler arasındaki farklı tutumların sonlandırılması gerekmektedir. Kız bireylerin iletişim becerisi erkeklerden genellikle daha iyi olduğu için eğitim müfredatında birçok şekilde kız bireylere öğrenme fırsatı sunarak aradaki farkın kısa sürede çözümlenebileceğini savunulur [1]. Böylece erkeklerin lehine olarak «erkeklerin kızlardan daha iyi olması gerektiği» ön yargısının yıkılmasıyla birlikte erkekler üzerindeki «başarılı olma» «kendini kanıtlama» baskısı ortadan kalkacaktır. Eğiticilerin önyargıları sonlandığında kız bireyler yeni müfredata eskisine kıyasla, doğası ve yeni olması bakımından, daha hazır bulunuşla ve daha ilgili katılım sağlayacaklardır. Burada ebeveynlerin de doğru tutum geliştirmeleri bakımından toplumun bu görüşlerinden haberdar olmaları önemlidir. Zekayı belirleyen beyin kıvrımlarının erkek bireylerde kadın bireylere göre daha yoğun olduğu yapılan araştırmalarla görülmüştür. Bununla beraber yine yapılan araştırmalar göstermiştir ki her insan matematik öğrenebilecek yetilere sahiptir. [4]. Tabi ki bu eğitim ve öğretim sürecine etki eden pek çok faktör bulunmaktadır. Yanlış bir üslupla veya yetersiz bilgi ve beceriyle donanmış bir öğretmen ile baskıcı bir tutum, ayrımcı bir yaklaşım, uygun olmayan bir sosyal ortam (ışık, ısı yetersizliği bulunan mekânın eğitim açısından yetersiz oluşu, vs.) her birey gibi kızların da olumsuz tutum ve davranış sergilemelerine sebebiyet verir. Bir kız çocuğu hem matematikte hem resimde, hem matematikte hem müzikte, hem matematikte hem sanatta en az erkek bireyler kadar başarılı ve verimli olabilir. Yeter ki fırsat verilsin. Bir konuda iyi olabilmek için öncelikle onu iyi anlamamız gerekir. Kişi ancak anlayabildiği konuda başarılı ve istekli olabilir [5]. Matematik kişinin kendi kendine belli bir eğitim ile kazandıracakları ile elde edilen bir yaşama sevincidir [4]. Sözün özünde performans konusunda erkekler ile kızlar arasında farklılıklar olduğu doğrudur. Oysaki grup içinde olan bu farklılıklar cinsiyetler arasında olan farklılıklardan çok daha fazladır. Aslında çözülmesi gereken temel problem toplum açısından bireyleri birbirleriyle kıyaslamak yerine farklılıklarıyla kabul edip eşdeğer bir tutum geliştirmektir. Zira matematik; kadın, erkek veya çocuk ayrımı yapmaksızın(cinsiyetsiz), bireylere doğru düşünme yeteneği, muhakeme yapma becerisi ve sosyal yaşamı devam ettirecek temel bilgi ve aritmetik becerisi sunarak insanın yaşamını kolaylaştıran , insanı geliştiren ve diğer tüm bilim dallarıyla etkileşim içinde olan bir bilim dalıdır.

Şu örnekle sözlerime son vermek istiyorum:

Şekil 1. Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS), 2019
8. Sınıftaki Kız Öğrencilerin Matematik Puan Farkları

Şekil 1. bize, dünya genelinde kız öğrenciler matematik başarısında genellikle erkek öğrencilerin gerisinde olmasına karşın Türkiye'de durum tam tersine dünya ortalamalarını alt üst ettiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Theoni Pappas, Yaşayan Matematik, Çeviren ;Yıldız Silier, Doruk yayınları,2014

D.Tyack and E.Hasnot,''Histerical Puzzles About Gender and Education,1988

Simon and Schuster Macmillan, D.A.Grows, G.Leder''Mathematics an Gender; Changing Perspective''

Carmen M.Latterel, Matematik Savaşları,Çeviren ;Aren Kolancı,Doruk yayınları 2013

Sinan Sertöz, Matematiğin Aydınlık Dünyası, Tübitak Popüler Bilim Kitapları,2008

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

PERSPECTIVES OF GENDER TOLERANCE IN MODERN AZERBAIJAN

Lala Gasimova (Badalbayli)
Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan PhD in International Relations and Foreign Policy

ABSTRACT
Tolerance is one of the guarantors of social stability in a modern multicultural society. There are several areas of tolerance, including gender tolerance. Due to the existing national and cultural diversity in Azerbaijan, the atmosphere of tolerance is always present here at the highest level. Our country is famous as a multinational and multi-confessional country. The article is devoted to the problem of establishment gender tolerance in modern Azerbaijan. The concept of gender tolerance and results of its realization are described. The basic features of gender order, the main tendencies in politic, social, professional, private spheres are analyzed. Transformation of modern Azerbaijan culture shows difficulties to establish gender tolerance in the nearest perspective. Thus, our country joined the Convention on the Political Rights of Women in 1992, and the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women in 1995. Ensuring equal rights and opportunities for men and women in the Constitution of the Republic of Azerbaijan adopted in 1995 is one of the biggest steps taken in this direction. The Law on Guarantees of Gender Equality, which provides equal opportunities for men and women in political, economic, social, cultural and other spheres of life, and reflects the importance of eliminating gender-based discrimination, was adopted on 10 October 2006 and signed by the President of Azerbaijan. The program for «Combating Daily Violence in Azerbaijan Democratic Society» adopted by the Cabinet of Ministers on January 25, 2007. This program is one of the key documents in the fight against gender-based violence in the country. In 2010, the Cabinet of Ministers adopted the «Law on Prevention of Domestic Violence». These documents play a very important role as an indicator of the political will of the state. Despite of this all, in Azerbaijani regions women still do not have the same opportunities as men due to social problems, such as violence, political and economic discrimination, discrimination in employment, and difficulties in reconciling professional and private life. At the same time, there is a need of education. Women in the regions are still not very aware of gender equality. Generally, in Azerbaijani society, women have not yet reached the position of men. As a result of this approach, men now outnumber women in all areas of Azerbaijan, including management, decision-making, business, and the family. So, just having a legal framework is not enough. Gender equality will be achieved when men and women have equal rights in decision-making, not only in words but also in deeds.
Keywords: Azerbaijan, tolerance, gender tolerance

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ПЕРСПЕКТИВЫ ГЕНДЕРНОЙ ТОЛЕРАНТНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ АЗЕРБАЙДЖАНЕ

В мировой истории конец XX – начало XXI века ознакоменовались глобальными изменениями. В настоящее время любое общество сталкивается с проблемами, возникающими в контексте совместного проживания различных субкультур, присущих различным этносам, проживающим на общей территории. Дискриминация по признаку пола («сексизм») остается так же одним из самых распространенных источников социальной несправедливости. В результате этого особую актуальность обретают исследования, посвященные вопросам взаимоотношения между различными этносами, проблемам взаимного уважения, права человека, толерантности и мультикультурализма.

Необходимо отметить, что развитие каждого общества проходит при взаимовлиянии и взаимообогащении различных культур, каждой из которых присущи свои особенности, и при этом ценности одной культуры не соответствуют или даже кардинально отличаются от особенностей другой. В результате недопонимания, нежелания относиться к особенностям других людей и культур с уважением и принятием возникают дискриминация и нетерпимость, а порой даже столкновения, перерастающие в серьезные вооруженные конфликты.

Толерантность – одна из наиболее существенных социально-психологических явлений и поведенческих характеристик индивидов и социальных групп[1]. Следует учитывать тот факт, что число причин для проявления толерантности, а еще более – деструктивной толерантности в современной социокультурной и экономико-политической ситуации неуклонно возрастает и поэтому требует комплексного исследования и объяснения этих феноменов. Формирование установок толерантного сознания, толерантного стиля поведения, а также превенция и профилактика различных форм деструктивной толерантности (экстремизм, фанатизм, фундаментализм, конфликты, агрессия, терроризм и т.п.) осознается учеными и практиками как глобальная проблема современности. Именно сегодня такое осознание происходит. При этом признается исторический характер самой толерантности и деструктивной толерантности, и поэтому воспитание подрастающих поколений в духе толерантности, естественно, – одна из наиболее актуальных общественных задач.

Сексизм, как ветвь деструктивной толерантности, может быть присущ любому аспекту жизни общества. Он отражается в отношениях людей, многие из которых даже не понимают этого, что еще больше усиливает такой вид дискриминации. Отказывать одному полу в возможности пользоваться в полном объеме правами человека — это все равно, что считать, будто этот пол является не совсем человеческим.

Все более осознается, что толерантность является важнейшим условием нахождения компромиссов, преодоления конфликтов в обществе. Толерантность во все времена считалась человеческой добродетелью. Она подразумевала терпимость к различиям среди людей, умение жить, не мешая другим, способность иметь права и свободы, не нарушая прав и свобод других. Традиционно толерантность означала терпимость к

[1] Ю.А. КЛЕЙБЕРГ, «Толерантность и деструктивная толерантность: понятие, подходы, типология, характеристика»; Москва, 2012

чужому, готовность сосуществовать с ним. И это, прежде всего, относилось к различиям религиозным, к различиям в обычаях, образах жизни, привычках, культурных, эстетических ориентациях.

Благодаря существующему в Азербайджане национально-культурному многообразию, атмосфера толерантности здесь всегда присутствует на самом высоком уровне. Наша Родина славится как многонациональная и многоконфессиональная страна. Сегодня успешно осуществляемая государственная политика Азербайджанской Республики направленна на сохранение этого культурного, лингвистического и этнического разнообразия. За счет такой политики наблюдается новая положительная тенденция: существующая в Азербайджане толерантная реальность представляется миру не только самими азербайджанцами, но и зарубежными учеными, видными деятелями науки, представителями политики, а также молодежью. Мы вправе гордиться тем, что, с точки зрения духовных ценностей, наша страна занимает лидирующее положение в этой сфере и воспринимается народами мира в качестве незаменимого примера.

Для современного Азербайджана актуален вопрос освоения толерантных отношений во всех сферах: политической, социальной, экономической, профессиональной, религиозной, а также межэтнической, межпоколенной, межполовой. Вопрос о гендерной толерантности, относящийся к сфере межполовых отношений, является для нашей страны не только совсем новым, но и особенно актуальным и сложным, так как касается этого рода отношений не только в семье, но и в профессиональной, социальной, политической, интимной сферах. И все эти сферы культуры находятся в фазе трансформации, переопределения. Трансформация современной азербайджанской культуры показывает трудности в установлении гендерной толерантности в ближайшей перспективе.

Равные права и возможности женщин и мужчин в Азербайджане закреплены в Конституции страны. Наша страна присоединилась к Конвенции о политических правах женщин в 1992 году и к Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин в 1995 году[2]. Обеспечение равных прав и возможностей мужчин и женщин в принятой Конституции Азербайджанской Республики в 1995 году - один из крупнейших шагов, предпринятых в этом направлении.

В период становления независимости, представители Азербайджана приняли активное участие в работе Пекинской конференции. Комитетом была проведена большая подготовительная работа (конференции, семинары, выставки, дискуссии). «Платформа действий» IV Всемирной Конференции по положению женщин «Национальные статистические структуры проводят сбор, разработку, анализ, публикацию и распространение статистических данных, отражающих половозрастное разделение по проблемам и задачам, связанных с положением в обществе мужчин и женщин» («Платформа действий», статья 206a, Пекин, 1995)[3]. Создан Государственный комитет по делам женщин и издан Указ Президента Азербайджанской Республики «О мерах по усилению роли женщин в Азербайджане» (1998 г)[4].

[2] http://scfwca.gov.az/ru/page/konvensiyalar-ve-hesabatlar
[3] https://www.un.org/womenwatch/daw/Review/responses/AZERBAIJAN-Russian.pdf
[4] https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20R.pdf

Создание гендерной статистики в странах Закавказья стало важным шагом в 1998 г. рабочей группы в рамках совместного проекта «Совершенствование гендерной статистики в Азербайджане, Армении и Грузии в 1998-2000 годах», явившегося результатом международного сотрудничества между статистическими службами Южно-Кавказских стран и Центральным Статистическим Бюро (ЦСБ) Швеции. Закон о гарантиях гендерного равенства, который обеспечивает равные возможности для мужчин и женщин в политической, экономической, социальной, культурной и других сферах жизни и отражает важность ликвидации дискриминации по признаку пола, был принят 10 октября 2006 года и подписан Президент Азербайджана. Программа «Борьба с повседневным насилием в демократическом обществе Азербайджана» принята Кабинетом министров 25 января 2007 года. Эта программа является одним из ключевых документов в борьбе с гендерным насилием в стране. В 2010 году Кабинет Министров принял «Закон о предупреждении домашнего насилия»[5].

Все эти документы играют очень важную роль как индикатор политической воли государства.

Сегодня, Государственный Комитет по Проблемам Семьи, Женщин и Детей является национальным механизмом обеспечения равенства между полами. Данная организация проводит организованную политику по женщинам в республике. Её основной задачей является проследить и обеспечить применение закона, принципа равенства между женщинами и мужчинами. На основании данных, отраженных в публикации «Женщины и мужчины в Азербайджане» Комитетом по Проблемам Семьи, Женщин и Детей готовится отчет по оценке прогресса в обеспечении гендерного равенства и расширению возможностей женщин[6].

«Государство осуществляет мероприятия по устранению всех форм дискриминации по половой принадлежности, созданию женщинам равных с мужчинами возможностей, недопущению превосходства представительства какого-либо пола в управлении государством и принятии решений»[7].

Несмотря на то, что законодательство нашей страны делает все для обеспечения равенства путем устранения всех форм дискриминации по половой принадлежности, создавая мужчинам и женщинам равные права и возможности во всех сферах, в регионах Азербайджана женщины по-прежнему не имеют тех же возможностей, что и мужчины. Социальные проблемы, такие как насилие, политическая и экономическая дискриминация, дискриминация в сфере труда, трудности в совмещении профессиональной и личной жизни все еще имеют место быть. Основные проблемы – необразованность и ранние браки. Женщины в регионах до сих пор не очень осведомлены о гендерном равенстве.

Сегодня в нашей стране, где сто лет назад было достигнуто равноправие между мужчинами и женщинами, приоритетной задачей является обеспечение активного участия женщин во всех сферах общественной жизни. Однако, некоторые вопросы остаются открытыми. Основные задачи:

[5] https://cabmin.gov.az/media/files/6a865620ce3ffbfd7bf2c230f8a3614c.pdf
[6] https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.30/2014/mtg_1/Azerbaijan-Gender_20141.pdf
[7]https://www.legislationline.org/download/id/6891/file/Azerbaijan_Law_on_Gender_Equality_2006_ru.pdf

1. Создание условий для реализации и развития идей гендерного равенства в обществе
2. Создание условий для равного участия женщин и мужчин в системе образования в регионах
3.Искоренение насилия в отношении женщин
4. Гендерное равенство в сфере труда
5. Принять меры по изменению социальных стереотипов и мнения о женщинах
6. Понятие важности разделения обязанностей между мужчинами и женщинами
7. Защита беженцев и вынужденных переселенцев из Карабаха, одиноких матерей, семей, возглавляемых женщинами, и помощь в решении их проблем

Стоит отметить, что все еще не восстановлены нарушенные самым грубым образом в результате армяно-азербайджанского, нагорно-карабахского конфликта основные права наших женщин, которые составляют большинство среди более одного миллиона беженцев и вынужденных переселенцев.

В целом в азербайджанском обществе женщины еще не достигли положения мужчин. В результате такого подхода мужчин сейчас больше, чем женщин во всех сферах Азербайджана, включая управление, принятие решений, бизнес и семью. Таким образом, иметь правовую базу просто недостаточно. Гендерное равенство будет достигнуто, когда мужчины и женщины будут иметь равные права в принятии решений не только на словах, но и на деле. Фактическое достижение гендерного равенства, несомненно, требует усиления долгосрочной совместной деятельности многих структур и институтов на международном и национальном уровнях.

Список литературы

Ю.А. КЛЕЙБЕРГ, «Толерантность и деструктивная толерантность: понятие, подходы, типология, характеристика»; Москва, 2012

http://scfwca.gov.az/ru/page/konvensiyalar-ve-hesabatlar

https://www.un.org/womenwatch/daw/Review/responses/AZERBAIJAN-Russian.pdf

https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/Beijing%20full%20report%20R.pdf

https://cabmin.gov.az/media/files/6a865620ce3ffbfd7bf2c230f8a3614c.pdf

https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.30/2014/mtg_1/Azerbaijan-Gender_20141.pdf

https://www.legislationline.org/download/id/6891/file/Azerbaijan_Law_on_Gender_Equality_2006_ru.pdf

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE WOMEN'S PROFILE IN EARLY GRADE READING ASSESSMENT OF PRIMARY SCHOOL YORUBA CURRICULUM IN KWARA STATE, NIGERIA

Dr. Ibrahim ISHAQ
Federal Ministry of Education

ABSTRACT

This paper generally aims at appraising the government's commitment to women empowerment in teaching profession by identifying the women's profile in terms of their population, qualifications, specializations and adequacy for implementation of Yoruba Language Curriculum as observed during an Early Grade Reading Assessment (EGRA) in selected Primary Schools in Kwara State, Nigeria. Four (4) Questions were answered in respect of the study objectives. Nine (9) schools within the predominant Yoruba communities were selected across the three (3) senatorial districts of the State using stratified-purposive sampling techniques. Nine administrator and 18 class teachers participated in the study. Data were collected using questionnaire eliciting such information as demographic data of the school administrators and teachers of Primary School Classes 2 and 3 with respect to their qualifications and specialization. The study was conducted in a week moving from one school to another occurring from 30th of November to 4th of December, 2020. Frequency counts and percentage was used to analyze the data. A maximum of two schools was ensured daily to provide adequate results which shows that:

(i)Population of Women in the selected primary schools are (7)77.78% administrators and (16)88.89% teachers;

(ii)An aggregate of 9(100%) administrator (Head-Teachers) and 18(100%) teachers have such teaching qualifications as B. A. (Ed); B. Sc. (Ed); and NCE (Nigeria Certificate in Education) in various Specializations;

(iii)Class teacher system is adopted instead of subject teacher practice;

(iv)Only (1)5.56% teacher specialized in Yoruba; and

(v)Women teachers are adequately employed by the government to implement the Primary School Curriculum.

It was concluded that the women are greatly recognized by Kwara State Government in the teaching Profession. It is hereby recommended that the Government, while keeping up its commitment to empowering women in teaching profession, should encourage subject-teacher practice, especially in the area of local Languages to improve on pupils' ability in Early Grade Reading Assessment in Yoruba Language.

Keywords: Women; Kwara; Profile; Curriculum; Yoruba

INTRODUCTION

Women are indispensable partnering agent of progressive development in every human endeavour. Every aspects of development (human and non-human), women are not exempted because of their natural endowment in term of nurturing the children through various commendable teachings of moral education and value to become useful in life. The position of women in the achievement of individuals' aspirations cannot be over-explained, especially in the educational sector. Every aspect of human development is determined by the social, economic and political status of the nation which comprises both men and women. Women's participation in all work of life is very crucial and inevitable for some factors which are not limited to the followings:

(a)Social justice and orderliness
(b)Accomplishable goal-based aspirations
(c)Eradication of poverty among women
(d)Local and international economic advancement
(e)Commensurable education for all

Statement of the Problem

This paper is prompted by item 13 under annex 1 of the Beijing Declaration and Platform for Action (BD&PFA) of 1995 at the fourth world conference on women in collaboration with implementation of the Nairobi Forward-looking Strategies for the Advancement of Women as stated in item 11 of same. The convincement of the United Nations in item 13 states that "Women's empowerment and their full participation on the basis of equality in all spheres of society, including participation in the decision-making process and access to power, are fundamental for the achievement of equality, development and peace" (BD&PFA, 1995 p.3). In light of the above, it is deemed worthy appraising the governments' impetus to the implementation of such aspect as the empowerment of women in every sector of human activities, an example of which was found among the Primary Schools' Personnel (Administrators and Teachers) in Kwara State of Nigeria. The problems of this study was to:

(a)recognize the Government's compliance to the UN and the Nairobi Forward-looking Strategies as regards the empowerment of women; and
(a)identify the population, qualifications, and specializations of the women in teaching profession at the selected Lower Basic Schools (Primaries 1 – 3) in Kwara State, Nigeria.

Kwara State is one among the 36 States and Federal Capital Territory (FCT), Abuja. The State has been in existence since 27th May, 1967 as a part of Northern region, which is now included among the States in the North Central geo-political zone. The geographical location of the state is of varied assertion which ranges from latitudes 8.3^{o}N to 8.5^{o}N and longitudes 4.55^{o}E to 5.0^{o}E. According to a publication on Satellite Map of Kwara State (2021), it is located on latitudes 8.5^{o}N of the equator and longitude 5.0^{o}E east of the Greenwich meridian with a population of 2,591,555. Based on the 2006 population census, Adekunle (2020) captures the population of Kwara State as 2.3 million. A map is presented as an appendix to this paper showing Kwara State and other States of the Federal Republic of Nigeria. Kwara State has Ilorin as its capital city with sixteen (16) Local Government Areas (LGAs) presently. Ilorin has become the seat of the State Government since the creation of the State in May 1967 with Late Brigadier-General David Lasisi Bamigboye as its first military Governor.

The State then comprises eleven divisions of Native Authority (NA) namely, Ankpa, Borgu, Idah/Dekina, Igbomina-Ekiti, Ilorin, Oyun, Okene, Oyi, Kogi, Lafiagi/Pategi (Abdullahi, 2017 & Wikipedia, 2021). The Divisional NA later turned to LGA in 1976 as a result of creation of more States, which carved out Ankpa and Idah/Dekina to the then Benue/Plateau State. In addition to those three LGAs, Kogi, Okene, Okehi, Oyi and Yagba have become parts of the new Kogi State with Lokoja as its headquarters following a further creation of States and LGAs in 1991. Consequently, the present number of LGAs in Kwara State are sixteen. The current Local Government Areas (LGAs) of the present Kwara State include:

1. Asa
2. Baruten
3. Edu
4. Ekiti
5. Ifelodun
6. Ilorin East
7. Ilorin West
8. Ilorin South
9. Irepodun
10. Isin
11. Kaiam
12. Moro
13. Offa
14. Oke-Ero
15. Oyun
16. Pategi

Distribution of these LGAs and their headquarters by Senatorial Districts is summarized in Table 1.

Table 1: Distribution of LGAs in Kwara State by Senatorial Districts

S/N	LGA	HEADQUARTERS	SENATORIAL DISTRICT
1.	Baruten	Kosubosu	KWARA NORTH
2.	Edu	Lafiagi	
3.	Kaiama	Kaiama	
4.	Moro	Bode-Saadu	
5.	Pategi	Pategi	
6.	Asa	Afon	KWARA CENTRAL
7.	Ilorin East	Oke-Oyi	
8.	Ilorin West	Wara	
9.	Ilorin South	Fufu	
10.	Ekiti	Araromi-Opin	KWARA SOUTH
11.	Ifelodun	Share	
12.	Irepodun	Omu-Aran	
13.	Isin	Owu-Isin	
14.	Offa	Offa	
15.	Oke-Ero	Ilofa	
16.	Oyun	Ilemana	

Table 1 shows that there are five (5) LGAs in Kwara North, four (4) in Kwara Central and seven (7) in Kwara South totaling sixteen (16) Local Government Areas across the three Senatorial Districts of the State. Each of the above LGAs has various Basic and Secondary Schools owned by the government and individual proprietors.

These schools are operated by both male and female as administrators and teachers using English as official language of instruction, although the extant National Policy on Education (NPE) of the Federal Republic of Nigeria (FGN) has it that the child's major language spoken in his immediate environment should be used as a medium of instruction at Lower Basic Education level, that is, from Kindergarten to Primary Three (FGN, 2013). The first five of the LGAs from Kwara North in Table 1 are predominantly inhabited by different ethnic groups of such languages as Nupe, Fulani, Hausa, Bariba with Yoruba as minority in some communities therein save Moro LGA, which is predominantly inhabited by indigenous Yoruba people. The remaining eleven LGAs comprise majorly the indigenous Yoruba speaking inhabitants. Yoruba Language is one among the three orthographic languages considered as Nigerian Languages (Hausa, Igbo and Yoruba). Each of the three languages has a separate school curriculum from Basic (Primary and Junior Secondary) to Post-Basic (Senior Secondary) Levels of Nigeria education system. Nigeria is a nation with multi-ethnicity getting to about 530 languages. English is the official language of communication and instruction delivery in the school levels above the Lower Basic (Primary 1 - 3) according to NPE (FGN, 2013). Major objectives of the extant Yoruba Language Curriculum are enumerated below:

Globally, it has been realized that the use of mother tongue to deliver instruction will aid understanding of concepts and phenomena among the learners. Ability to read and understand in one's mother tongue will without any doubt increase performance of learners in any field of study and thereby lead to a high productivity achievement for national development. Nyika (2014) attributed the poor performance of indigenous university students in developing countries to the use of Second Language (SL) like French or English as an instructional medium instead of their mother tongue. Mother Tongue (MT) is the first language acquired by the child at birth/infancy in his/her immediate environment. This is among other aims of Early Grade Reading Assessment (EGRA) which is an International Project to improve teaching and learning results among the pupils of Primary Schools worldwide. In Nigeria, the EGRA was conducted among the indigenous speakers of Hausa, Igbo and Yoruba across the Primary Schools in the six geo-political zones. The instruments were used to assess the pupils comprised five (5) Tasks. According to Ishaq, Abdulraheem and Ayinla (2020) the tasks assessed the following areas:

(i) Letter Sound Identification (LSI) 100 marks
(ii)Non Word Decoding (NWD) 50marks
(iii)Oral Reading Fluency (ORF) 40 marks
(iv)Reading Comprehension (RC) 5 marks
(v)Listening Comprehension (LC) 5 marks

Outcomes of the study prompted the researcher to revealing his observation as regards the gender population, qualification and specialization of the administrators and teachers. The concern of this paper is the review of that of Kwara State in which the female participants among administrators and teachers out-numbered their male counterparts. This is observed as an indication of compliance of Kwara State Government with the UN's conviction and commitment to empowerment of women in every sphere of human endeavours. In the same vein, it is a demonstration of conformity with the UN's strategies towards equity and equality in girl-child education ever before this time. Had these women being deprived from appropriate educational foundations, they would not have been adequately empowered for the teaching profession through which they have become self-reliant. Yoruba Language is spoken in eight (8) States (approximately one-quarter 1/4) of the country across South-West and part of North-Central namely, Ekiti, Kogi, Kwara, Lagos, Ogun, Ondo, Osun and Oyo. The Nigeria EGRA (Yoruba) was conducted in each of these States by the trained experts. The writer and presenter of this paper was among the trainees for the assessment, which took place in Kwara State from 30th of November to 4th of December, 2020. The objectives of the exercise as a maiden programme in the area of the three (3) Nigerian languages are three as stated in Ishaq, Abdulraheem and Ayinla (2020) and they are re-presented below:

(i)ensure that the tool accurately measure what children know in the specific context and languages of Assessment;
(ii)examine learners' abilities to perform fundermental pre-reading and reading skills; and
(iii)gather data for Primaries two and three to determine if children reading abilities had improved.

However, this paper digresses from the above objectives since it concentrates on the Profile of the Women, in terms of their population, educational qualifications and specializations, based on the findings recorded during the EGRA Yoruba Language in Kwara State. Essentially, the following four research questions were answered:

(a)What is the population of women among the administrators/teachers of classes two and three?
(b)What are the educational qualifications of the administrators/teachers?
(c)What are the educational specializations of the administrators/teachers?
(d)How many teacher specializes in Yoruba Language?

Methodology

As a descriptive survey design, the original study of this paper used a direct physical interaction and observation methods guided by such instruments as document review, questionnaire and interview about the availability and adequacy of human and non-human resources for implementation of Early Grade Reading Assessment of Yoruba Language Curriculum in Kwara State, Nigeria. The population for this study were the nine (9) school administrators and 18 teachers of Classes two and three in the nine (9) selected primary schools across the three senatorial districts of Kwara State, Nigeria. Frequency counts and percentage statistics were used to analyzed the data collected.

Result

The result of the study is hereunder presented in Tables and graphs.

Table 2: Distribution of Administrators by School, Location, LGA, Qualification and Gender

S/N	NAME OF SCHOOL	LOCATION	LGA	QUALIFICATION	GENDER
1.	LGEA Primary School	Shao	Moro	B. Ed. Social Studies	Female
2.	LGEA Primary School	Akerebiata	Ilorin East	B. Ed. Social Studies	Female
3.	Shamsudeen LGEA School	Akalanbi	Ilorin East	B. Ed. Guidance and Counselling	Female
4.	Okelele LGEA School	Okelele	Ilorin East	B. Ed. Social Studies	Male
5.	Al-Adabiyyatul-Kamaliyyah LGEA School	Abayawo	Ilorin West	B. Ed. Guidance and Counselling	Female
6.	Anifowoshe LGEA School	Anifowoshe	Ilorin West	B.Ed. Arabic and Islamic Studies	Male
7.	Oke Pakata LGEA School	Pakata	Ilorin West	B. Ed. Social Studies	Female
8.	Community LGEA Primary School	Ganmo	Ifelodun	M.Ed. Health Education	Female
9.	St. John LGEA Primary School	Idofian	Ifelodun	M.Ed. Social Studies	Female

Source: Kwara EGRA (Yoruba) 2020 Demographic Data Collected

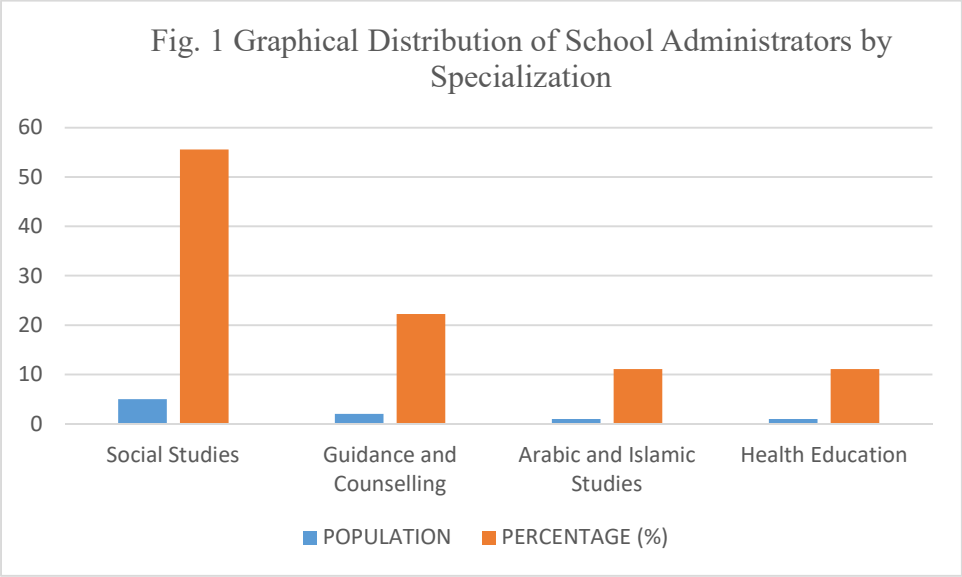
With reference to Table 2, 7(77.78%) women were among the school administrators, while the male administrators were 2(22.22%) in the nine primary schools selected for the Nigeria Yoruba EGRA exercise conducted in Kwara State. All of them are well qualified as professional school administrators with Bachelor's/master's degrees of Education (B. Ed./M. Ed.) in different areas of specialization. Five 5(55.56%) among them specialized in Social Studies, 2(22.22%) have Guidance and Counselling (G&C) as their specialization area, 1(11.11%) specialized in Arabic and Islamic Studies and 1(11.11%) has Health education as her field of specialization. This can be summarized in Table 3.

Table 3: Distribution of Administrators by Specialization, Population and Percentage

S/N	SPECIALIZATION	POPULATION	PERCENTAGE (%)
1.	Social Studies	5	55.56
2.	Guidance and Counselling	2	22.22
3.	Arabic and Islamic Studies	1	11.11
4.	Health Education	1	11.11
TOTAL		**9**	**100**

Source: Generated from Table 2

The information in Table 3 can further be represented by a clustered column chart distribution.

Source: generated by the researcher from Table 3

It can be observed from fig. 1 that majority of the school administrators who are women specialize in Social Studies, followed by Guidance and Counselling, Arabic and Islamic Studies is at par with Health Education.

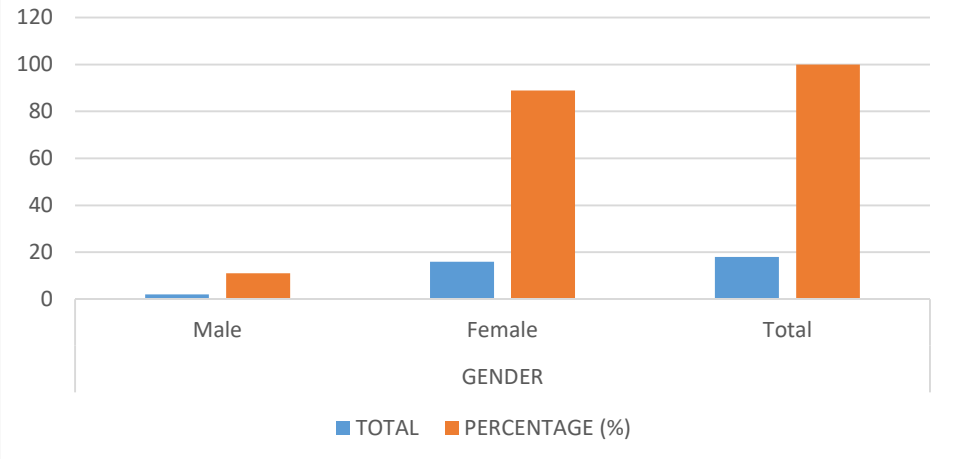
Table 4: Distribution of Teachers by School Location and Gender

S/N	NAME OF SCHOOL	LOCATION	GENDER		
			Male	Female	Total
1.	LGEA Primary School	Shao	0	2	2
2.	LGEA Primary School	Akerebiata	0	2	2
3.	Shamsudeen LGEA School	Akalanbi	0	2	2
4.	Okelele LGEA School	Okelele	1	1	2
5.	Al-Adabiyyatul-Kamaliyyah LGEA School	Abayawo/Babalaje	0	2	2
6.	Anifowoshe LGEA School	Anifowoshe	0	2	2
7.	Oke Pakata LGEA School	Oke-Ebo	1	1	2
8.	Community LGEA Primary School	Ganmo	0	2	2
9.	St. John LGEA Primary School	Idofian	0	2	2
TOTAL			**2**	**16**	**18**
PERCENTAGE (%)			**11.11**	**88.89**	**100**

Source: Kwara EGRA (Yoruba) 2020 Demographic Data Collected

Table 4 depicts an adequate availability of women teachers for classes two and three at the selected Primary Schools in Kwara State with 16(88.89%) as against that of men, which was 2(11.11%). This is further explicated by fig. 2 with a clustered column chart representation.

Fig. 2: Gender Distribution of Primary Two and Three Class Teachers

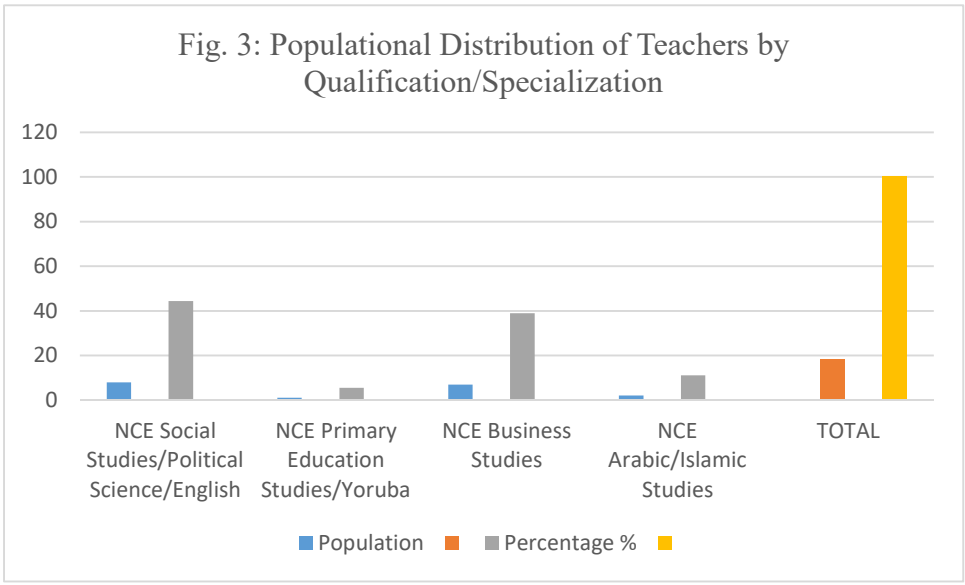
Source: Generated from Table 4

Fig. 2 shows that majority of the empowered teaching personnel in classes two and three are women who highly outnumbered the men.

Table 5: Distribution of Teachers' Qualification/Specialization by Population

S/N	Qualification/Specialization	Population	Percentage %
1.	NCE Social Studies/Political Science/English	8	44.44
2.	NCE Primary Education Studies/Yoruba	1	05.56
3.	NCE Business Studies	7	38.89
4	NCE Arabic/Islamic Studies	2	11.11
TOTAL		**18**	**100**

Table 5 presents the number of teachers with their qualifications and specialization. It can be found that all of them possessed the minimum teaching qualification in various specialty. Eight 8(44.44%) had Nigeria Certificate in Education (NCE) in Social Studies with combinations of either Political Science or English. Only one 1(5.56%) had NCE Primary Education Studies (PES) with Yoruba Language combination. Seven 7(38.89%) possessed NCE in Business Studies, while two 2(11.11%) had NCE in Arabic/Islamic Studies. This can also have a chart representation for further understanding as shown in fig. 3.

Source: Generated from Table 5

The least by frequency counts/percentage in fig. 3 is Yoruba specialist, which is one teacher while the teachers with highest frequency/percentage are specialty other than Yoruba Language, although of them taught the pupils Yoruba as Class teachers.

DISCUSSIONS

With particular reference to the results of this study, women are adequately considered for reasonable empowerment that can eradicate their poverty challenges and improve their living conditions. It is also discovered that a full compliance with the UN's commitment to empowerment of women is well fulfilled in the Early Grade level of the Universal Basic Education (UBE) in Kwara State, Nigeria. The qualifications of the School Administrators are substantially standard to accomplish the tasks involved in the school curricula implementation. However, Yoruba Language curriculum is highly suffering from inadequacy of the specialist in the specialty, especially in the case of Yoruba EGRA project, which is aimed at imparting knowledge and skills to the pupils in the language of their immediate environment for easy understanding and recognition of words through Letter Sound Identification (LSI).

RECOMMENDATIONS

It is recommended that:

(a)adequate empowerment of women in education be sustained by the Government.

(b)Other sectors of the human endeavours should be adequately filled with appropriate empowerment of women.

(c)Scholarship opportunities be provided justly for male and female (young and adult) to embark on specialties in the three Nigerian Languages (Hausa, Igbo and Yoruba) for accomplishable implementation of Nigeria Early Grade Reading Assessment in our Schools.

(d)Women are the closest to the children in term of parental care, it is therefore required that they use the mother tongue often with children to familiarize them with the language spoken in their immediate environment.

CONCLUSION

This paper has reviewed and reported the findings gathered from a Nigeria EGRA exercise that has revealed the ample availability of women in the teaching profession in selected schools among the Yoruba speaking communities in Kwara State. The School Administrators possess the qualifications required to operate effectively in their profession. The teachers also have the minimum qualification required for teaching, although only one among them specializes in Yoruba, which was the focus of the EGRA exercise.Kwara State Government is commendable for its compliance with the United Nations' commitment to empowering women. It is also a remarkable contribution to the achievement of the goals of "the Nairobi Forward-looking Strategies for the Advancement of Women" by the end of twentieth century

REFERENCES

Abdullahi, M. Y. (2017). Crisis of Supremacy Among Indigenous Nigerian Communities: Ankpa And Idah Since The Pre-Colonial Period. Historical Research Letter, www.iiste.org ISSN 2224-3178 (Paper) ISSN 2225-0964 (Online) Vol.39, 72 – 78, Department of History and International Studies, Federal University, Lokoja.

Adekunle, A. (2020). Kwara State – Local Government facts and history. https://www.propertypro.ng/blog/kwara-state-facts-history/ 31st May, 2020

BD&PFA (1995) Beijing Declaration and Platform for Action. The Fourth World Conference on Women

FGN (2013). National Policy on Education

Ishaq, I., Abdulraheem, B., and Ayinla, M. S. (2020). Report on Early Grade Reading Assessment (EGRA Yoruba) in selected Primary Schools in Kwara State, Nigeria. Monitoring and Learning Assessment, Department of Educational Planning and Development (EPR&D), Federal Ministry of Education, Abuja

Nyika, A. (2014). Mother tongue as the medium of instruction at developing country universities in a global context

Satellite Map of Kwara State (2021). Latitude and longitude of administrative region of Kwara State Nigeria, retrieved from https://latitude.to/map/ng/nigeria/regions/kwara-state on 01/15/2021.

Map of Kwara State Nigeria

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN BEHIND THE BATTLEFIELDS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF SHIFTING GENDER ROLES DURING WARS

Ekin Berfin Karakaya
ELT student at Başkent University, Foreign Languages Department
ORCID: 0000-0002-6590-2609

Dr. Senem Üstün Kaya
Başkent University, Head of ELT Department
ORCID: 0000-0001-6537-9769

ABSTRACT
Since literature is influenced by history, many authors reflect the social, historical and political issues of their time in literary works both to underscore the changes in societies and to awaken the public about the notable events in history. War, as a universal theme, is one of those most outstanding events influencing nations profoundly. Although accepted as a 'manly' topic, it is known that women and children suffer from wars as deeply as men because wars have always been the reason of poverty, depression, death, hunger, economic crisis and loss of the beloved ones. In history, during wars, many societies have become distorted, norms have blurred, gender roles have shifted and nations have become deserted places full of survivors after or during wars since ancient times. Although there have been many studies based on the impacts of war, this study focused on the impacts of war in terms of gender polarizations and the changing state of women in different cultures within a comparatively stylistic analysis. Within this scope, certain literary works from western and Turkish literatures were chosen and the core of this study constituted a lexical analysis to present the common destruction of war on women behind the battlefields.
Keywords: war, gender polarizations, comparatively stylistic analysis, lexical analysis

INTRODUCTION
"History repeats itself" although technology, traditions, population, living conditions, and view of education have changed because the world is a huge planet where similar situations occur in different cultures with various forms since the beginning of life. Among these repetitive situations, there is a phenomenon that occurs with similar causes and consequences: 'wars'. In general, war is defined as "…a conflict carried on by force of arms, as between nations or states, or between parties within a state …as in a series of battles or campaigns" (Butler, 2014). War has a destructive nature: it can create irreparable marks on the psychology of the people who witness it; it can reshape a society and change its traditions and causes losses of beloved ones. Moreover, although there are usually men who are fighting, it should be proper to realize that they leave women and children behind them, and these people suffer more than their husbands, fathers, and brothers who are armed and fighting. While it may be one of the most immutable historical aspects of history, the war also causes the gender polarizations despite all the factors such as moral norms developed by religions, and perceptions that are the causes of biological differences between female and male bodies.

Although men have been accepted as more intelligent, stronger, and more aggressive than women, they need women behind the battlefields as supporters, food providers and caretakers. There have been many studies based on the impacts of war, this study focused on the impacts of war in terms of gender polarizations and the changing state of women in different cultures within a comparatively stylistic analysis. The second aim of this study is to demonstrate to what extent the authors underscored how their characters resist, deny or accept the fact that women are needed during wartimes. Within this scope, certain literary works from western and Turkish literatures were chosen and the core of this study constituted a lexical analysis to compare and demonstrate the common destruction of war on women behind the battlefields.

Considering the place of women in war narratives in history, the impact of Amazons and Greek mythology on literature cannot be denied. Amazon women were the historical warrior women in Greek mythology and they are the perfect examples of women at war. In classical Greek language, the word "mazos" (which is the root of the word Amazon) refers to being 'udderless'. According to legends, they cut off one of their breasts to use the weapons as bows and arrows efficiently. Other female warriors were the Maenads (the female army of Dionysos) and Thracian Amazons share similar qualities and physical features with each other. Also, there are many strong female figures in Greek mythology. Gaia (mother earth), Athena, Aphrodite, and Hera were some of the other Greek goddesses. Athena, the ancient Greek goddess, is associated with wisdom, handicraft, and warfare. Regarded as the protectors of various cities across Greece, she possessed both wisdom and warfare in her nature. Similarly, in the Roman culture, Minerva is the goddess of wisdom and strategic warfare and is equated with the Greek goddess Athena (Deacy & Villing, 2001). Wars have always been accepted as men's ritual in history (Onur & Koyuncu, 2004, p. 40) because they are concerned with military and diplomatic aspects; however, undoubtedly women have experienced similar sufferings and losses during wartimes. 20th century was the period when women began to appear in public spheres due to the wars that symbolized manhood (Yamaner, 2016, p. 11). In order to contribute to the economy and support their nations, during the First World War, women replaced men in factories, mines, banks and institutions (O'Brien & Parsons, 1995, p. 4); supported the army forces as nurses and took care of their families. In other words, they gained the roles attributed to both males and females. Moreover, they were activist (Richardson & Willis, 2001, p. 12) and combats that revolted against the traditional roles imposed on them by patriarchy. Wars have always caused severe problems for women in history: loneliness, poverty, overwork and burdens of responsibility while causing opportunities in public spheres. In a sense, women preserved the old domestic ideal with certain social changes in their lives. However, as the wars ended, women were sent back to their domestic spheres (Tylee, 1990, p. 11) to take care of daily activities and became unemployed (Çetin, 2011, p. 3-8). The First World War (1914-1918) was the cornerstone for the social change of women and gender polarizations in patriarchal societies. Based on their new roles in public, women's awareness increased: "Many [women] understood that they stood at a historical crossroads, when women were entering into occupations from which they had previously been barred. This war differed from previous wars in the roles that were publicly accepted for women" (Higonnet, 1999, p. 150). During the First World War, many governments mobilized all their economic and humanitarian forces, including women force.

Women worked in factories, farms, legal offices, schools and hospitals as farmers, nurses, mechanics, truck drivers, radio operators, and clerical workers. In some countries (Bulgaria, Russia, Serbia, and Romania) women also served as combat troops. Another global war, the Second World War (1939-1945) is known as the bloodiest war in history because it caused mass deaths due to the use of nuclear weapons. Again, women had to fight front and behind the battlefields to protect their nations and liberty. Women substituted men in offices, factories as labor force; took care of their families and became members of the army.

Lexical Analysis

In 411 BC Aristophanes' Lysistrata, Greek women, guided by Lysistrata, revolt against men to stop the Peloponnesian War and bring peace to the country. In the play, women begin their resistance to their husbands by separating their beds with them to revolt war. Another task of the women, leaded by Lysistrata, is to seize the spare state money stored in the Parthenon. Thus, the war economy in Athens will collapse and the war will cease. In short, this feminist play presented the message that while men fight, women learn to fight. The play underscored the trials of women dealing with a manly topic: 'war' while they are satirized for their capacities and flaws. In the play, Lysistrata tries to persuade other women to withhold sex until men agree to end the war, the author depicted women in ridiculous domestic worries such as their wool, flax and housework left behind: "I want to go home; I have some Miletus wool in the house, which is getting all eaten up by the worms" (Aristophanes, 1994, p. 32) because as Calonice explains: "'tis not easy for women to leave the house" (Aristophanes, 1994, p. 1). Although many powerful female figures appear in their legends, in Ancient Greek society the woman did not have sufficient rights. They were associated with domestic housework, taking care of children and being in charge of cooking and cleaning. Women of Ancient Greek society were also responsible for their house economies. In the light of information like this, it is revealed how difficult war is for women as is seen Lysistrata. Men were not depicted as brave, valiant, and legendary warriors by Aristophanes. More attention was given to the dialogues, individual personalities and physical appearance of female characters. Although there is a message that, "war is not a thing for women", female characters have names, husbands don't have names, except one: Cinesias, Myrrhine's husband. In the deeper structure, in the story, it is accepted that men form the army as a mass rather than individuals, and military rather than self-actualization is in their nature. The lexical analysis of Lysistrata proved that certain words were frequently used by the author to convey his messages. The word "work", for instance, is one of the most used words in the play. Women see the "fight to end the war" situation as a work, or as a collaboration rather that a conflict. Therefore, women differ from the men and they take up their shields and arm their swords just like their men. Although they assume a more masculine mission when fighting, "sword" is repeated less than "shield", which indicates that protection, which is a more feminine impulse for society, is used more than attacking for women. Another reason is based on the dominance of men in familial ties; however, although women miss their husbands, it is seen that they are subjected to violence and abuse to indicate how married women in Ancient Greek society are under the complete control of their husbands and how they are defined inferior to serve and obey:

CALONICE: …. But if our husbands drag us by main force into the bedchamber?
LYSISTRATA: Hold on to the doorposts.
CALONICE: But if they beat us?
LYSISTRATA: Then yield to their wishes, but with a bad grace; there is no pleasure for them, when they do it by force. Besides, there are a thousand ways of tormenting them. Never fear, they will soon tire of the game; there is no satisfaction for a man, unless the woman shares it.
CALONICE: Very well, if you will have it so, we agree (Aristophanes, 1994, p. 9)

The second repeated word "citadel" is used for and by men while trying to save it. As women rebel against men force, the Chorus of Old Men suggested to burn all women who are called with the nickname (Lycaon's wife): "Come, Philurgus man, let's hurry thither; let's lay our faggots all about the citadel, and on the blazing pile burn with our hands these vile conspiratresses, one and all – and Lycon's wife, Lysistrata, first and foremost! (Aristophanes, 1994, p. 14). The women in the play manage to enter the castle and set up a barricade to steal the money Athens has reserved for the war. They win the war when their spouses offer them to go home together. Here the castle represents the house, that is, the woman is slowly returning to where she should be in society. The words "house", "household" and "home" are repeated frequently in the play to underscore how women are associated with domestic roles. Throughout the end, women desire to return their homes to private spheres because their husbands remind them their duties as mothers and wives: "There, listen! Don't you pity the poor child? It's six days now you've never washed and never fed the child" (Aristophanes, 1994, p. 38). The social dimension of male dominance in Lysistrata presents women as subordinate, inferior and emotionally weak emotional creatures. However, in order to gain dominance and equality, female characters in the play create a sense of 'womanhood' against men. Aristophanes tended to present how men perceived the status of women during wartime through the speech of Lysistrata:
Willingly. All the long time the War has lasted, we have endured in modest silence all you men did; we never allowed ourselves to open our lips. We were far from satisfied, for we knew how things were going; often in our homes we would hear you discussing, upside down and inside out, some important turn of affairs. Then with sad hearts, but smiling lips, we would ask you: Well, in to-day's Assembly did they vote Peace? – But, "Mind your own business!" the husband would growl, "Hold your tongue, do!" (Aristophanes, 1994, p. 24).
Another repeated lexis is "war" in the play. The impacts of war, particularly for women, are foregrounded and repeated many times as stated by Lysistrata: "Don't you feel sad and sorry because the fathers of your children are far away from you with the army?" or by Lampito as "for mine, if he never does return from service, he's no sooner back than he takes down his shield again and flies back to the wars" (Aristophanes, 1994, 6-7). Although men degrade women as the inferior when war is considered, Magistrate states that "It is not a sin and a shame to see them carding and winding the State, these women who have neither art nor part in the burdens of the War?" (Aristophanes, 1994, p. 27).

Although Lysistrata criticizes the belief of "War is men's business!" (Aristophanes, 1994, p. 24), it is also emphasized that women have certain values as "virtue, grace, boldness, cleverness, and whose wisely directed energy is going to save the State" (Aristophanes, 1994, p. 25) and potential to save a nation as Chorus sings: "What matters that I was born a woman, if I can cure my misfortunes" (Aristophanes, 1994, p. 29). After centuries from Aristophanes, the British author D. H. Lawrence presented the women power and dominance in his short story, "Tickets, Please!'', which tended to show the changing status of women in a male dominated society after war. It would not be wrong to state that Lawrence had the fear of women, gender polarizations, the changing status of women in society and modernization during and after wars. In other words, he had a "post-war paranoia […] shared with many men of his generation" (Simpson, 1982, p. 15). After women fulfilled the places of men during war, there were great changes in gender roles in the western countries and these changes "gave [women] new social freedoms and a staggering financial independence" (Simpson, 1982, p. 63). The social context of the story refers to "the number of women employed in industry in Britain increased by more than a million, with about seven hundred thousand directly replacing men and the mass conscription of its active men had no choice but to look for an alternative labour force" (Simpson, 1982, p. 63-4). The female characters in the story adopt masculine attitudes as they are working in "the most dangerous tram-service in England" (Lawrence, 1982, p. 289) and their appearances and uniforms signify the shifting gender roles after war: "Women in trousers, women lobbying for the vote, women conducting trams and running farms – all were, to him [Lawrence], signs of decay" (Ruderman, 1984, p. 17). The involvement of women in men's jobs was accepted as a threat for the author because for him "[a]s the men went off to war, leaving the women at home to take on traditionally male occupations and responsibilities, profound changes occurred in the male-female relationship. These changes were deeply threatening to Lawrence" (Ruderman, 1984, p. 17). In the story, the protagonist Annie is depicted as a fearless and strong conductor working in the tramline service with many other girls. As the story opens, the reader realizes the repetition of the word "fear(less)", which indicates that women during the war involved in the public spheres and became the dominant and strong beings that were fearless. While depicting the tramline girls of the story, the writer prefers strong words as: "fearless young hussies who in their ugly blue uniforms, skirts up to their knees, shapeless old peaked caps on their heads, they have all the *sang-froid* of an old-commissioned officer" (Lawrence, 1982, p. 290); they "fear nobody – and everybody fears them" (Lawrence, 1982, p. 290). Although Annie is physically and emotionally masculine, as she falls in love with John Thomas Reynor, she takes off her ugly uniform and dresses like a girl to attract a man. The strong Annie of the story becomes a woman who is "very glad to have a boy" (Lawrence, 1982, p. 292) and she plans an eternal possession with John. However, John refuses an intimacy with Annie and keeps flirting with the other women. With intrigues, Annie plots for revenge and invites Joseph to the waiting room of the tram where women turned out to be "strange, wild creatures" that assaulted the womanizer John:

His tunic was simply torn off his back, his shirt sleeves were torn away, his arms were naked. The girls rushed at him, clenched their hands on him and pulled at him. […] The sight of his white, bare arm maddened the girls. He lay in a kind of trance of fear and antagonism. They felt themselves filled with supernatural strength (Lawrence, 1982, p. 297-98).

The repeated word "wild" reflects the changing nature of women due to war and "the real measure of the women's lived oppression" (Kiernan 1992, p. 216). For Lawrence (1921), the danger of gender shifts occurs as "Man has assumed the gentle, all-sympathetic role, and woman has become the energetic party, with the authority in her hands. […] Which is a reversal of the old flow. The woman is now the initiator, man the responder" (p. 49). The new privileges acquired by women threaten the patriarchy and this feeling that "women's gains during the war had been achieved at the expenses of men, or even men's lives" (Schulze, 2002, p. 37) constitute the whole message in the story. Although the story begins with the modern depiction of women in the workforce, it turns into the presentation of women as weak capricious domestic individuals who wait for John to "choose" one of them as a wife. Therefore, Lawrence underscores that women fail to gain and preserve dominance in patriarchal societies. Similarly, in Lawrence's another novella, The Fox, the women's changing status is given during the First World War England. In Berkshire, Banford and March run a farm and lead a harmonious life until the arrival of a soldier, Henry who claims that the property belongs to him because his grandfather had owned the farm before death. Henry plots against the women to get the farm back and kills Banford to marry March. D. H. Lawrence drew the readers' attention towards their symbolic meanings in the deeper structure with the repetition of words (Xuan, 2014, p. 60). The opening line of the text indicates the strength and power of women at the beginning: "The two girls were usually known by their surnames, Banford and March" (Lawrence, 2002), which would traditionally be how one refers to a man. However, Lawrence indicates that women have power and freedom until a man appears: "Yes, but there won't be any demand for women land-workers now the war was really over" (Lawrence, 2002). Banford, represents Victorian women at home, cooking, doing the domestic housework, dressing more delicate and feminine compared with her friend March who is the 'man' of the house. The word "fire" is often used both as a harbinger of danger and to combine and describe the passion between men and women with the magical, mysterious appearance of the fox. For, apart from the feelings of Banford and March that seem quite foreign to them, it cannot be denied that Henry poses a danger to both women: "She [March] put her gun to her shoulder, but even then pursed her mouth, knowing it was nonsense to pretend to fire. So she began to walk slowly after him in the direction he had gone, slowly, pertinaciously..." (Lawrence, 2002). "War", for instance is apparently observed in the background of the story and it is repeated many times, signifying the pathetic conditions, lack of food, insecurity, misery, poverty, gender shifts and fear among people: "Rapidly and carelessly she prepared the meal, cutting large chunks of bread and margarine — for there was no butter"; "Food was scarce and bad…There's nothing but bread and jam…", "Banford flew into the village on her bicycle to try and buy food…But alas, in the year 1918 there was not much food to buy…" (Lawrence, 2002). In the novella, associated with manly roles, March is "the man about the place" who deals with carpentry and joinery in her "workman's tunic". March has a dual nature: dresses like men; do the masculine work of the farm as "carpentry and joinery" (Lawrence, 2002) and carries a weapon on her shoulder (Lawrence, 2002). In the beginning "man(ly)" is repeated frequently to describe March while "woman(ly)" is emphasized after the arrival of a man. Lawrence likes to mock with women. While looking at their surnames, it is obvious that these surnames are deliberately and willingly chosen for these characters, and surnames have word plays. From the beginning of the story we often see him with a gun in his hand.

She does what society describes as more masculine. So, it is a reminder that March looks like a soldier, being free, and having the power to protect herself, although she failed to shoot the fox she saw passing by. With Henry, March realizes that they need a 'man' who would kill the fox, help them to manage the farm, protect them from the harms and fulfil their feminine desires. Therefore, March's female side is exposed by Lawrence as explained by Rosalind (1987): [Lawrence] was the finest novelist to achieve a specifically and exclusively sexual focus in his presentation of female character; he began the intense interest in women's sexual emotions and needs what has burgeoned in our times into a little sub-species of the novel of its own" (p. 79). Another repeated word"spellbound" signifies the spiritual state of March who is fascinated first by the literal fox and then the symbolic fox, Henry. March is totally desperate and hypnotized by the authority: "The young man--or youth, for he would not be more than twenty--now advanced and stood in the inner doorway. March, already under the influence of his strange, soft, modulated voice, stared at him spellbound" (Lawrence, 2002).By reminding March her true nature as a woman, Henry achieves to gain power over both women. Henry echoes Lawrence's misogynist desire for women: "He wouldn't let her exert her love towards him. No, she had to be passive, to acquiesce, and to be submerged under the surface of love. She had to be like the seaweeds she saw as she peered down from the boat, swaying forever delicately under water" (Lawrence, 2002); "He wanted to take away her consciousness, and make her just his woman. Just his woman" (Lawrence, 2002). In the end, the strong masculine March obeys a man with an unconditional acceptance, which reveals women's domestic and sensible nature. Not only emotionally, but also physically March undergoes a change after Henry. Lawrence describes the changes of March who "is womanized in the process" (Williams, 1997, p. 70) to criticize gender polarizations:

She [March] was something quite different. Seeing her always in the hard-cloth breeches, wide on the hips, buttoned on the knee, strong as armour, and in the brown puttees and thick boots, it had never occurred to him that she had a woman's legs and feet. Now it came upon him. She had a woman's soft, skirted legs, and she was accessible (Lawrence, 2002).

Also while serving Henry during teatime, Lawrence depicts March in her new appearance as:

Through the crape her [March's] woman's form seemed soft and womanly. And when she stood up and walked he saw her legs move soft within her modernly short skirt. She had on black silk stockings, and small patent shoes with little gold buckles. No, she was another being. She was something quite different. Seeing her always in the hard-cloth breeches, wide on the hips, buttoned on the knee, strong as armour, and in the brown puttees and thick boots, it had never occurred to him that she had a woman's legs and feet. Now it came upon him. She had a woman's soft, skirted legs, and she was accessible …. (Lawrence, 2002).

As Henry succeeds in his plan of getting the farm back, he manipulates March against Banford and breaks the unity between two women. March becomes a real woman and a traditional obedient wife of Henry at the end of the novella. Therefore, similar to the women, who returned to their domestic roles after men return from wars, March leaves all her 'manly' duties to Henry and accepts the roles imposed on her. At the end, Henry demands obedience and femininity from her, by getting rid of her masculine side as a wife:

He had won her, he had her with him, and she was his wife. And she--she belonged to him, she knew it. But she was not glad. And he was still foiled.

He realized that though he was married to her and possessed her in every possible way, apparently, and though she *wanted* him to possess her, she wanted it, she wanted nothing else, now, still he did not quite succeed (Lawrence, 2002).

By ending his story with the unhappy marriage of March and Henry, Lawrence criticized the changing status of women after wars in the society because like the rest of the society, he believed that "the new woman and the dandy were perceived as threats to classic Victorian definitions of gender" (Schulze, 2002, p. 28). Henry's aim, reflecting the author's desire, is the essentiality of a pure distinction of the sexes and a re-establishment of the natural patriarchal mastery (Williams, 1997, p. 79). Similar to the western cultures, during wars, women in Turkish culture substituted men in public spheres, worked for the nation's economy and took care of their families (Toprak, 1995, p. 132). During the 20th century, in Turkish literature, authors tended to create brave heroines fighting for the nation's prosperity and freedom to exhibit the changing state of women in society. Halide Edip Adıvar, for instance, underscored the gender polarization during the Independence War in Ateşten Gömlek (1922) through her protagonist Ayşe. Having lost her husband and son during the war, Ayşe, in the novel, bravely fights for his nation in the battlefield with men. Not only Ayşe but all the Turkish women participated in the activist movements with the meeting in Sultanahmet, which was accepted as a national awakening of Turkish nation during the Independence War.

By depicting Ayşe as one of the members of the Turkish army, Adıvar tried to state that with carrying bullets, fighting behind the battlefields and struggling against the enemy, Turkish women involved in the war with men. Ayşe is portrayed with a dual nature: riding horse, living with the other soldiers in the battlefield, using guns and dressing like man. That is why, she reacts to Peyami who wants to protect her: "Look at me, Peyami, I hate those who try to protect me and avoid me like a creature that should be kept in a shelf…" (Adıvar, 2005, p. 86). Adıvar uses lexis related to both feminine and masculine nature while describing Ayşe "with a strong manly glance among her black eyelashes" (Adıvar, 2005, p. 65), there is "always lacework or sewing in her [Ayşe's] hands'' (Adıvar, 2005, p. 45). However, at the end of the novel, Ayşe chooses her feminine roles and prefers to be a nurse rather than a soldier as she explains to Haşmet Bey: "immediately take me with you, I said, I cannot be a person who fights in a battle. However, I can heal the wounds of those for İzmir and die with them if God allows" (Adıvar, 2005, p. 145). Although Adıvar preferred certain lexis related to "bravery" or "manly" for Ayşe at the beginning of the novel, she describes Ayşe as an "obedient" and "sacrificing" nurse at the end to convey her message: women's roles are always defined by men and male dominated societies are not ready to accept the strong, independent, determined and self-sufficient women (Argunşah, 2015, p. 50). Even though the grandeur of Turkish women is glorified, they are still depicted as weak creatures that should be protected against the enemy as is seen in the following paragraph:

People from Britain fought back with [an] Indian for insulting a British woman. They made him walked on all fours like an animal. Will our army not want to punish those who cannot take the grandeur of Turkish women and who continue to crawl them on the ground with the same passion? Don't they think of insulting his woman as an insult to his flag? (Adıvar, 2005, p. 51)

Similar to Ayşe, encouraging Turkish women in the meeting, three sisters in Hıfzı Topuz's novel, Three Roses of Çamlıca in National Defence (Milli Mücadelede Çamlıca'nın Üç Gülü) organized meetings to encourage women to participate in the struggle during the Independence War. Turkish women, imprisoned at home within domestic spheres, began to appear in public places to create a national awakening through the speeches in meetings, which were organized for the society. In the novel, Sabahat gives a speech in Üsküdar: "Today, in our desperate nation, we; women, mothers and sisters, gave martyr to save our nation. So what happened? …. They took our İzmir and may take Konya, Bursa and İstanbul. Are we going to keep quiet? No, we women will be in the front of the army…" (Topuz, 2002, p. 59). With this speech, she stated that women were as important as men during wartime. Neriman also encouraged women to bravely involve in the struggle: "You will see, all the men will watch us. We will not be slave…" (Topuz, 2002, p. 60). While the Victorian Era in Britain removed women from all spheres of society, the innovativeness of the Ottoman Tanzimat period of the Turkish society is quite astonishing. Although war and women are distinct concepts in patriarchal cultures, the new version of Jeanne d'Arc (Joan of Arc) is observed in 20th century literature in many cultures. Like Joan of Arc, who defended her country against the English troops in male clothes, Zekiye, in Namık Kemal's Vatan yahut Silistre (Motherland or Silistria), disguise as man to protect her nation during the Crimean war. Although at the beginning, Zekiye disguises in man's clothes to follow her lover, İslam Bey, to the battlefield, she becomes a patriot at the end. Zekiye is well-educated and modern woman who is deeply in love with İslam Bey who has devoted his life to his country. When he decides to leave for battlefield during the war, Zekiye is devastated. Zekiye disguises as a man, changes her name to "Adem" and joins the Turkish army for her love. During the play, she sacrifices herself both for her nation and for İslam Bey with courage and bravery and gains the respect of all the army force. When İslam accepts the mission of going through Silistre, Zekiye unhesitatingly follows him and fights bravely during the journey to victory and is called as "brave young boy" (Kemal, 1969, p. 70). The repetition of words related to gender as "man", "manly" or "woman", "womanly" indicates the perception of women in male-dominated societies where wars were accepted as men's affairs. When Zekiye wants to go with İslam Bey, he declares that: "I am soldier in the heart and you are a mother in nature" (Kemal, 1969, p. 11). Considering İslam as her nation, Zekiye decides to follow him to the battlefield with a "manly attitude" (Kemal, 1969, p. 22). By changing the physical appearance of a female character and presenting her as a man, Namık Kemal underscored the fact that only by becoming a man, a woman could have a place in society (Pekman, 2005, p. 20). The battlefield is an environment related to men and Zekiye cannot enter this sphere as a woman. Disguised as a man, Zekiye becomes a member of the army force as a "manly" woman who became a patriot and her limits were extended (Altuğ, 2008-2009). The ideal woman of the period was supposed to have certain duties: encouraging men to save the nation, taking care of the family when men are in the battlefield, being firm and courageous in wartime and raising children for a prosperous nation. In other words, the ideal woman in Turkish culture during the Tanzimat Period was the woman who struggles behind the battlefield. Zekiye experiences the physical change to be accepted in the society and this change glorified her status as a woman. However, Namık Kemal ends his play with the marriage news of Zekiye and İslam to underscore the fact that although women have the courage and potential to involve in war, their place is indoors with domestic duties.

Therefore, The brave young soldier Zekiye surrenders to her husband and becomes an obedient wife: “I am yours … again yours! Order what you want! …” (Kemal, 1969, p. 80). While the balances in the world was shaken by the losses of the First World War, Charlotte Perkins Gilman published Herland in 1915. It is essential that three young men, who have successfully completed their journey after the wars, find lands where only women are located: Herland has reached the level of highly developed, contemporary civilizations, and on top of that, it is a peaceful place that, contrary to the rest of the nations at that time, did not cope with war and its effects, did not fight anyway. Sources from the nature are adequate for eternal life and nature has been protected in the best possible way. Their ability to protect nature well while living in peace with each other, though written quite early to talk about this, evokes an activist and academic movement, that is, ecofeminism. The main character Vandyck (or Van) is a sociologist that sees the land that only female were living as a good place to live, but without romanticized it, unlike his friends. The purpose of the character's plotting is to build a bridge between Terry, who has a very macho and misogynistic mindset, and Jeff, who, on the contrary, is too romantic and optimistic. Jeff and Terry are men who are part of the patriarchal order. Jeff gives the impression of a gentleman with his nature that is afraid of offending women, being too protective and polite towards them, while Terry is the man who wants obedience with his rude demeanor and a deep hatred. Female characters have a strong attitude and they do not need the presence of males to finish a job, protect or even reproduce. They are at peace with
nature and have highly knowledgeable and curious characters. They trust older women among them like a guide. With these features, they resemble Amazons. The word “place” is used for two purposes: to mark it physically and sociologically. Jeff, Van and Terry tries to observe the land that they did not know, also it is a very new thing to understand and explain. In addition, they do not feel belonging to the community in such a place: “Had no one else gone? Yes—a good many—but they never came back. It was no place for me—of that they seemed sure” (Gilman, 1992, p. 5). The repeated lexis “dangerous” is usually used to describe the prejudices of the country and the women of the country'. On their way to Herland, the characters have no information about the people on the land. They were confused by the population and considered the possibility of men being imprisoned somewhere:

They were not young. They were not old. They were not, in the girl sense, beautiful. They were not in the least ferocious... I had the funniest feeling... of being hopelessly in the wrong that I had so often felt in early youth when my short legs’ utmost effort failed to overcome the fact that I was late to school (Gilman, 1992, p. 21).

The part written through Vandyck’s point of view shows clearly his prejudice. Women are neither barbaric nor too naïve. This obscurity and anxiety caused them to define many things with the word “peculiar”. While the rest of the world is in a male-dominated order, the ability of women to pull and turn such a state alone, initially scared all of them, including Jeff. Undoubtedly, those who fear the most, is Terry. In the third chapter in the book is called, “A Peculiar Imprisonment”, they suddenly wake up in a room with robes on them. Also in the wardrobes on the room, there are clothes, which are not the clothes they bring with them. In time, they have learn about both citizens and country. For example, even women that are not younger interested with gym and they look strong. Also, women give the information about the geographic features to them. But, Terry wants to go, they run away from here with a rope ladder from the window.

The resistance of Terry from the idea of women being strong is intense in the story. Although the word 'harem' does not seem to be mentioned very often, it helps us to have a view of exactly where Terry sees women in society:

They may be scarce, and they may be hidden away somewhere—some kind of a matriarchate, as Jeff tells us; for that matter, they may live up in the mountains yonder and keep the women in this part of the country—sort of a national harem! But there are men somewhere—didn't you see the babies? (Gilman, 1992, p. 15)

In the following chapters, after their prison breakout adventure in the third episode, they meet a few women wandering in the woods: Celis, Ellador and Alima. Although they know that men have escaped from prison, the women do not turn these three young men back to the prison staff. In this part, men learn that the Herlandian women reproduce with parthenogenesis: an ovule develops a baby without a need of sperm. As their friendship begins to grow further, Terry marries Alima, Jeff Celis, and Vandyck marries Ellador. In fact, Jeff and Celis have a child, who is the only child to have a father, born in Herland for the last 2000 years. The story revolves around how strong and independent female figures turn out to be dependent women on men as expected from the society.

CONCLUSION

In conclusion, although wars have always been accepted as "men's affairs", women have experienced sufferings in wartimes. Due to war conditions, women have contributed to the economy, supported their families, replaced men in workforce and took part in wars as nurses or activists. Having left their domestic spheres, therefore, women have changed the societies and the patriarchal codes. In literature, many authors tended to reflect the gender polarizations and its impacts on societies during wars by preferring certain lexical items. This study aimed at comparing the lexis of literary texts from Turkish and western cultures. The analysis proved that words as "house", "household" or "home" are repeated frequently to indicate the expectations of male dominated societies from women in the analysed texts. Also, due to wars, since the social status and appearance of women changed, the adjectives "fearless", "wild", "brave" and manly" are used while depicting the new women. Although the authors, chosen for this analysis, presented their female characters as strong, brave, dominant, fearless and manly at the beginning of their texts, they depicted their returns to domestic spheres with womanly appearance at the end to convey their messages to the readers: although women gain independence after wars, patriarchal societies still consider them as passive and inferior to men. Therefore, many female characters in war narratives are portrayed as figures returning to their feminine roles imposed by the patriarchal societies to remind that although women have the bravery, strength and potential to involve in war actively, their place is indoors with domestic duties.

REFERENCES

Adıvar, H. E. (2005). Ateşten Gömlek. İstanbul: Özgür Yayınları.

Altuğ, F. (2008-2009). Eksik olma Kemal: Namık Kemal temsillerinde örtük iktidar. Kritik Edebiyat Eleştirisi, 4.

Argunşah, H. (2015). Halide Edip'te değişen kadının romandaki izdüşümleri: Seviye Talip'ten Ateşten Gömlek'e. Türklük Bilimi Araştırmaları, 37, 27-52.

Aristophanes. (1994). Lysistrata. N.Y.: Dover Publications.

Butler, S. (2014). War. In Macquaire Complete Dictionary. Sydney, AUS: Macquaire Dictionary Publishers.

Çetin, A. (2011). Kadın yöneticilerin cam tavan algısının cam tavanı aşma stratejilerine etkisi. (MA Thesis). Dumlupınar Üniversitesi.

Deacy, S. &Villing, A. (2001). Athena in the classical world. The Netherlands: Koninklijke Brill NV.

Gilman, C. (1992). Herland. In H. Solomon (Ed.) Herland and selected stories by Charlotte Perkins Gilman. USA: Penguin Books.

Higonnet, M. R. (1999). Lines of fire: women war writers of World War I. New York: Plume.

Kemal, N. (1969). Vatan yahut Silistre. (Prep. Kenan Akyüz). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kiernan, R. (1992). The revenge of the women: Lawrence's ''Tickets, Please!''. In D. Ellis & O. D. Zordo (Eds.), D. H. Lawrence critical assessments (Vol. 3, pp. 201-18). East Sussex: Helm Information.

Lawrence, D. H. R. (1921). Fantasia of the Unconscious. Leipzig: Amazon Distribution GmbH. (1982). ''Tickets, Please!''. In B. Finney (Ed.), Selected Short Stories. England: Penguin Books.

(2002). The Fox. A Project Gutenberg of Australia eBook. http://gutenberg.net.au/ebooks02/0200801h.html

O'Brien, K. P. & Parsons, L. H. (1995). The home-front war: World War II and American society. London: Greenwood Press.

Onur, H. & Koyuncu, B. (2004). Hegemonik erkekliğin görünmeyen yüzü: sosyalizasyon sürecinde erkeklik oluşumları ve krizleri üzerine düşünceler. Toplum ve Bilim, 101, 31- 49.

Pekman, Y. (2005). Tanzimat dönemi oyun yazarlığında batılılaşma olgusu. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 14, 1-36.

Richardson, A. & Willis, C. (2001). The new woman in fiction and in fact: Fin-de-siecle feminisms. London: Palgrave Macmillan.

Rosalind, M. (1987). The female form: women writers and the conquest of the novel. London: Routledge.

Ruderman, J. (1984) D. H. Lawrence and the devouring mother – the search for a patriarchal ideal of leadership. Durham: Duke University Press.

Schulze, C. (2002) The battle of the sexes in D.H. Lawrence's prose, poetry and paintings. Heidelberg: Universitätsverlag C. Winter.

Simpson, H. (1982). D. H. Lawrence and feminism. London: Croom Helm Ltd.

Toprak, Z. (1995). İttihat-Terakki ve Devletçilik, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Topuz, H. (2002). Milli Mücadelede Çamlıca'nın Üç Gülü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tylee, C. M. (1990). The Great War and women's consciousness: images of militarism and womanhood in women's writings, 1914–64. London: Macmillan.

Xuan, L. (2014). Metaphor and metonymy of colours in Lawrence's fictional works. Canadian Social Science, 10(3), 58-63.

Williams, L.R. (1997) D.H. Lawrence. New Delhi: Atlantic Publishers & Distributers PvT Ltd.

Yamaner, O. (Ed.) (2016). 20. yüzyılda savaş ve kadın. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

AZƏRBAYCAN XALQ CÜMHURİYYƏTİ DÖNƏMİ- AZƏRBAYCAN QADINLARI

Nərmin E. Nəzərova
Azərbaycan Universiteti, Tarix fakültəsi, Azərbaycanın yeni və ən yeni tarixi ixtisası

ÖZƏT

1918-ci ilin 28 mayında Müsəlman Şərqinin ilk parlamentli respublikası- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin müstəqilliyi elan edildi. Cümhuriyyətin Milli İstiqlaliyyət Bəyannaməsində vətəndaşları ilə bağlı qəbul etdiyi əsas müddəalarda din, millət, sinif və cins fərqi olmadan Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün vətəndaşlarına bərabər hüquqlar şamil edirdi. Eyni zamanda Cümhuriyyət öz vətəndaşlarına XX əsrdə heç bir Şərq dövlətinin vətəndaşlarını təmin etmədiyi hüquq və azadlıqlarla təmin etmişdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin daxili siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də qadın siyasəti ilə bağlı olmuş, məhz bu dövrdən etibarən cəmiyyətimizdə qadınların ictimai həyatda rolu və fəaliyyəti nəzərə çarpacaq dərəcədə yüksəlmişdi. Yarandığı gündən etibarən qadınların sosial, iqtisadi və siyasi hüquqlarını qorumaq üçün bir sıra qanunlar qəbul etmiş, onların sosial müdafiəsi və rifahı hüquqlarını daim göz önündə saxlamışdır. Eyni zamanda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bir çox qərb ölkələrindən əvvəl, müsəlman dünyasında ilk olaraq qadınlara seçmək və seçilmək hüququ verən birinci belə dövlət idi. Parlamentin 1919-cu il 21 iyul tarixli qərarı ilə Azərbaycan qadını da seçkilərdə iştirak edə, eyni zamanda parlamentdə təmsil oluna bilərdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qadınların təhsili məsələsini də nəzərdən qaçırmamış, qız məktəbləri üçün yeni məktəb nizamnamələri qəbul edilir, dərnəklər, qadın kursları təşkil edilirdi. Həmçinin, Azərbaycanın ilk universiteti olan Bakı Dövlət Universiteti də kişilərlə yanaşı qadınlarında bərabər hüquqlarla təhsil ocağına qəbulunu həyata keçirirdi. Azərbaycan xanımlarının elmə yiyələnməsinə verdiyi diqqət və nəzarət dövlətimizin qadın siyasətinə göstərdiyi qayğının bariz nümunəsidir. Beləliklə, Azərbaycan qadınına daha yaxşı təhsil almaq, fabriklərdə çalışmaq haqları təmin olunmaqla, dövlətimiz ərazisində qadınlarımız və qızlarımızın savadlanması, dövlət və ictimai işlərdə təmsil olunmasına gətirib çıxarmışdı ki, Cümhuriyyət dönəmi qadınlarımızın siyasət sahəsindəki uğurları da danılmaz olmuşdur. Səhiyyə sahəsində də qadınların sağlamlığının qorunmasına diqqət və qayğı göstərilmiş, səhhət və vücudlarına zərərli olan işlərdə çalışdırmamaq, hamilə qadınlara güzəştlərin edilməsinə dair məsələlər parlamentin qəbul etdiyi işçi məsələsində əks edilmişdi. Məqalədə cümhuriyyət dönəmi qadınlarının ictimai həyatdakı rolu, elmə cəlb olunmaları və dövlətin qadın siyasəti təhlil edilmiş, dönəmin gender bərabərliyi məsələsi araşdırılmışdır. Araşdırmalardan məlum olur ki, qadın siyasətinin dövlət səviyəsində həyata keçirilməsi və demokratik qadın hüquqlarının təməli məhz AXC dövründə qoyulmuşdu.

Açar Sözlər: AXC, qadın, mətbuat, təhsil, gender bərabərliyi

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

PERIOD OF AZERBAIJAN DEMOCRATIC REPUBLIC-AZERBAIJANI WOMEN

ABSTRACT
On may 28, 1918 the indepence of The Azerbaijan Democratic Republic the first Parliamenty Republic of the muslim east was declared. The main provisions of the declaration of National Independence of the Republic on its citizens applied to all citizens of Azerbaijan, regardless of religion, nationality, class or gender, with equal rights. At the same time, the Republic was provided to its citizens with rights and freedoms that no other Eastern state had in the twentieth century. One of the main drections of the domestic policy of the Azerbaijan Demotratic Republic was related to women' s policy and since that. The role and activity of women in public life in our society has significantly increased. Since its inception it has adopted a number of laws to protect the social- economic and political rights of women and their social protection has always taken into account their welfare rights. The Azerbaijan Democratic Republic was the first state in the muslim world to give women right to vote and stand for election ahead of many western countries. By the decision of the parliament dated July 21, 1919 an Azerbaijani woman could also participate in the elections and be represented in the parliament at the same time. Azerbaijan Demotratic Republic didn' t neglect the issue of women' s education, new school charters were adopted for girls schools, clubs and women' s courses were organized. Baku State University, the first university in Azerbaijan, also admitted men with equal rights to woman. The attention and control of Azerbaijani women to the acquisition of science is a clear example of the state' s care for women' s policy. The success of our women in politics has been undeniable. In the field of healthcare, attention was paid to the protection of women ' s health the issues of not working in jobs that are harmful to health and the body, the provision of benefits to pregnant women were reflected in the issue of workers adopted by parliament. The article analyses the role of women in public life of the Republican period their involvement in science and women' s policy of the state and examines the issue of gender equality of the period. Research shows that the implementation of women' s policy into state policy and the foundation of democratic women' s rights were laid during the Azerbaijan Democratic Republic.
Keywords: ADR, woman, press, education, gender equality

1.GİRİŞ

1.1. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dönəmi- Azərbaycan qadınları

Qadın gülərsə bu issız mühitimiz güləcək,
Sürüklənən bəşəriyyət qadınla yüksələcək
H. Cavid

1918-ci il mayın 28-də Şərqin ilk demokratik dövləti- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yarandı. Beləliklə, dövrün ən qabaqcıl ölkələrinin yüksək səviyyəli dövlət quruculuğundakı təcrübələrinə istinad etməklə, demokratik idarəçiliyin möhkəm bazasını yaratmaq yolu tutuldu. Bu yolda müstəqil dövlət qurucuları, milli burjuaziya və demokratik ziyaylılar ölkənin həm siyasi, həm də sosial- iqtisadi inkişaf strategiyasını hazırlamaq üçün ardıcıl tədbirlər planı həyata keçirməyə başladılar.

Məhz bütün bu tədbirlərin bəhrəsi özünü mədəniyyət, səhiyyə elm və təhsildə, sənayedə, ordu quruculuğunda bu və ya digər sahələrdə uğurla göstərirdi. Təhsildəki ən böyük nailiyyətlərdən biri isə Bakı Dövlət Universitetinin təsis edilməsi olmuşdu. Eyni zamanda ölkədə kadr çatışmazlığı da milli kadrların yetişdirilməsini zəruri edirdi. Beləliklə, dövrün əsas mütərəqqi hadisələrindən olan 100 nəfər gənc tələbəmizin xarici ölkələrin inkişaf etmiş universitetlərində təhsil almaları üçün müzakirələr aparılmış, bütün işlər yekunlandıqdan sonra tələbələr uğurla 1919- cu ilin dekabrnda təhsil alacaqları ayrı- ayrı dövlətlərə yola düşmüşlər. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması ilə onun daxili siyasətində həlli önəmli olan və həlli işlərinə daim diqqət və nəzarət edilən problemlərdən biri də " qadın məsələsi" olmuşdur.

2. QADIN SİYASƏTİNİN İLK ADDIMLARI

Cümhuriyyətimizin elan edilməsi ilə Azərbaycan qadınları cəmiyyətdə özünə məxsus yer tutmağa başlamış, təhsil almaq, fabriklərdə işləmək kimi onlara haqq tanınmışdır. Lakin bu o demek deyildi ki, bu zamana qədərki dövrlərdə Azərbaycan xanımları heç də sayılıb-seçilməmiş, cəmiyyətdə layiqli yer tutmamışdır. Əsrlər boyu Azərbaycanlı qadınların cəmiyyətin sosial inkişafında, eyni zamanda siyasi məsələlərdə, təhsil və elm kimi qərarların verilməsində, cəmiyyətin maariflənməsində böyük xidmətləri olmuşdur. Onların mərd, iradəli və sədaqətli olmaları milli-mənəvi dəyərlərimizin sistemləşdirilməsində və qorunub saxlanmasında müstəsna rol oynamışdır. XX əsrin əvvəllərindən etibarən Azərbaycan qadınının cəmiyyətdə fəallığının və yaradıcılıq uğurlarının daha da artdığını müşahidə edirik. Bəhs etdiyimiz dövrdə, həm maarifçilik sahəsində, həm də ictimai-siyasi fəaliyyətdə qadınlarımızın xidmətlərindən qürurla danışmaq olar. Belə ki, 1906-cı il avqust ayının 22-də təsdiq olunmuş Nizamnamə əsasında fəaliyyətə başlayan "Nicat" cəmiyyətinin sıralarında P. Qasımova, X.Əlibəyova, Ə.Əfəndiyeva, S.Axundova, H.Axundova, S.Vəzirova, Ə.Terekulova, X.Əmircanova, P.Hacıbababəyova, Qərib-Sultan Xanlarova və başqaları var idi[5]. Həmçinin, 1907-ci ilin aprelində " Bakı Şəhəri və Xalq Məktəblərinin Şagirdlərinə Yardım Cəmiyyəti" qeyri-hökümət xeyriyyə təşkilatı yaradılan zaman onun idarə heyətinin həqiqi üzvlərinin içərisində 3 nəfər azərbaycanlı qadının - M.Hacıbababəyova, R.Hacıbababəyova və M.Hacıbəyovanın adları çəkilir[1]. Eyni zamanda 1911-1912- ci illərdə Azərbaycanda nəşr olunmuş ilk qadın "İşıq" jurnalının redaktoru da Azərbaycanlı xanım Xədicə Əlibəyova olmuşdur. Belə bir jurnalın nəşr etilməsində Xədicə xanımın əsas məqsədlərindən biri qadınları maarifləndirmək idi. Qeyd etmək lazımdır ki, ilk qadın jurnalı olan "İşığın" nömrələri hazırda Azərbaycan Milli tarix muzeyinin fondunda mühafizə edilir. Xədicə Əlibəyova həmçinin qadın xeyriyyə cəmiyyətlərinin işində yaxından iştirak etmiş, "Bakı Müsəlman Qadın Xeyriyyə Cəmiyyətinin" fəal üzvlərindən olmuşdur [1]. XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində qadın məsələləri və problemlərinin işıqlandırılmasında dövrü mətbuatın xidmətləri əvəzsiz olmuşdur. Böyük maarifçi demokrat Həsən bəy Zərdabi, əsasını 1875-ci ildə qoyduğu "Əkinçi" qəzetində mütəmadi olaraq qadınlarımızın problemlərindən də bəhs edirdi. Bünövrəsi "Əkinçi" dən qoyulan qadın problemlərinin mətbuat vasitəsilə islahına çalışılması XX əsrin əvvəllərində yenidən və qətiyyətlə gündəmə gəldi. Qadın problemlərinin dövrü mətbuatda işıqlandırılması ənənəsini Əkinçidən sonra "Şərqi-Rus" (1904) qəzeti, "Həyat" (1905) qəzeti öz səhifələrində işıqlandırmışdı. "Həyat" qəzeti bu sahədə öz siyasətini: "qadın övladının tərbiyəçisidir, ona görə özü təhsil almalıdır ki, uşağına da təlim-tərbiyə verə bilsin" - fikri üzərində qurmuşdu[7].

Qadın azadlığı və təhsilləri kimi mövzulu yazılara və məqalələrə "Tərəqqi" və " Tərcüman" qəzetlərinin, "Molla Nəsrəddin" və "Füyuzat" jurnallarının səhifələrində də geniş yer verilmişdir. Belə ki, Cümhuriyyətin qurulması ilə Azərbaycan xanımlarının yüz illər boyu yaşadığı mühafizəkar həyatında da vacib dəyişikliklər baş verdi. Bütünlüklə dövlət siyasətində qadın siyasəti məxsusi yer tutdu və qadınların hakimiyyətlə qarşılıqlı əlaqəsi prosesində meydana çıxan və inkişaf edən intellektual, psixoloji xüsusiyyətlər keçid dövrü üçün nəzərə alınırdı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti parlamentində qısa bir müddət siyasi reallıqlara müvafiq olaraq qadın siyasətinin hüquqi bazası yaradıldı. Azərbaycan tarixində və müsəlman Şərqində ilk dəfə olaraq Milli hökümət Müstəqillik Aktında cinsi mənsubiyyətindən aslı olmayaraq bütün vətəndaşlara mülki və siyasi hüquqlar verdi. [6] 1918-ci ilin dekabrın 7-də Azərbaycan tarixinin mütərrəqqi hadisələrindən biri olan, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Parlamenti (Məclisi Məbusan) təsis edildi. O parlament ki, Azərbaycan xalqının yarısını təşkil edən qadınların cəmiyyətin tam hüquqlu üzvü olmalarını, müsəlman ölkəsi olaraq ilk dəfə təknikahlılığın təmin edilməsi fikrini irəli sürmüş və dəstəkləmişdir. Parlamentin 2-ci iclasında (10 dekabr 1918) "işçi məsələsi" proqramında da qadın işçilər nəzərdən qaçmamış, onlar üçün də proqramda müddəalar qəbul edilmişdi. Belə ki, qadınları səhhət və vücudlarına zərərli olan işlərdə çalışdırmamaq, hamilə qadınlara güzəştlərin edilməsi, qadın əmələ və fəhləsi olan hər bir fabrikdə, zavod və sair karxanalar yanında südəmər uşaqlara məxsus tərbiyəxanaların tikilməsi kimi göstərişlər verilmişdi. Qadınların çalışdığı yerdə qadın müfəttişi olmalıdır. Lakin göstərilən bu müddəaların hər biri AXC- nin mövcud olduğu qısa zaman kəsiyində həyata keçirilə bilmədi. Azərbaycan Milli Şurasında (29 noyabr 1918) və hökumət kabinəsində "Müsavat", "Hümmət", və "Sosialistlər ittifaqı" fraksiyalarının parlamentdəki bəyannamələrində qadın problemi ilə bağlı bəzi boşluqlar olmasına baxmayaraq bir sıra məsələlər ciddi işıqlandırılmışdı. "İttihad", "Əhrar", "Bitərəflər" fraksiyalarının bəyannamələrində isə qadın məsələsi ilə bağlı heç bir müddəa irəli sürülmürdü[6]. Parlamentdə çıxış edən Hümmət fraksiyasının üzvü Ə.Şeyxülislamov öz nitqində qadınlar haqqında "Bu gün qadınlarımız gələcək övladlarımıza tərbiyə verməkdədirlər. Əgər onlar azadə olmasalar dövlət və vətənimizi müdafiə edən azad fikirli övlad dəxi yetirə bilməyib, özləri qul və əsir insan yaradarlar" deyə bildirmişdi. Sonda isə Şeyxülislamov " qadınlar məsələsində bir şeyi unutduğunu, hər kişinin bir nəfərdən artıq xanımla evlənməyə ixtiyarı olmasın deyə bu barədə yeni bir qanunun qəbul edilməsini" qeyd edir[2]. (Onun bu ifadəsi iclas salonunda gülüş və alqışlarla qarşılanır) Belə ki, qadınların sosial təminat hüququna ciddi şəkildə önəm verilir, sosial vəziyyətlərinin yaxşılaşdırılması üçün parlamentin qərarı ilə onlara təqaüd təyin olunurdu. Hansı ki, onlar evləndikdən sonra da, bu təqaüdlər qadınlara ödənilirdi. Əhməd Cövdət iclasda çıxışı zamanı xüsusilə qeyd etmişdi ki, "müdafiə edəcəyimiz məsələlərdən biri də qadınlarımızın haqq və səlahiyyəti kişilər ilə bərabər olmaqdır. Bizim qənaətimiz budur ki, iştə bu əsasların qəbul və tətbiqi cumhuriyyətimizi ağır günlərdə aydınlığa çıxarar". [2] 1919-cu il iyulun 21- də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin parlamenti üçüncü oxunuşda "Müəssislər Məclisinə seçkilər haqqında" Əsasnaməni təsdiq etdi. Parlamentə cinsindən asılı olmayaraq 20 yaşına çatmış bütün Cümhuriyyət vətəndaşları bərabər, birbaşa və gizli səsvermə yolu ilə seçilə bilərdi[3]. Bu o demək idi ki, ilk dəfə qadınların da seçkilərdə iştirakı qanunla təsbit edilir, onlara da seçki hüququ verilirdi. Və qanunun siyasi yekunu olaraq, Azərbaycan şərq regionunda, müsəlman dünyasında qadınlara seçmək və seçilmək hüququ verən ilk dövlət oldu.

Lakin, azərbaycanlı qadınlar bu qanunun ilk dövrlərində parlamentdə vəzifə tutmaqdan çəkinmiş, bir müddət namizədliklərini irəli sürməmişlər. Nəzərə alsaq ki, bu proses- qadınlara seçki hüququnun verilməsi bir sıra Avropa ölkələrində misal üçün Fransada daha gec- 1944-cü ildə baş vermişdir. 1919-cu il 11 avqustda parlamentin qəbul etdiyi "Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında" qanun layihəsi parlament üzvləri arasında diskusiyaya səbəb olmuşdu. Müzakirənin əsas səbəbi kişi və qadınlara ictimai həyatın bütün sahəsində bərabər hüquqların verilməsi və cinsi mənsubiyyətə görə ayrı- seçkiliyin olmaması idi. Qanun layihəsinin 10-cu maddəsinə görə, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən əcnəbinin arvadı da Azərbaycan vətəndaşı hesab olunurdu.[3] Bu maddədə əsas müzakirə obyekti o idi ki, qanunun bu hissəsi qadın hüquqlarını pozur və onun şəxsi seçimi qadının öz qərarına buraxılmırdı (ola bilsinki kişi təbəəliyi qəbul etdiyi halda qadın Azərbaycan vətəndaşlığına keçmək istəməyə bilərdi). Haqlı bir müzakirə mövzusu olsada, qanun layihəsi səs çoxluğu ilə qəbul edilmişdi. Göründüyü kimi, XX əsrin əvvəllərindən başlamış, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və Parlamentimizin yarandığı ilk gündən Cümhuriyyət qurucularımız və öndə gələn ziyalılarımız qadın və ailə məsələlərini daim göz önündə saxlamış, həlli vacib olan aktual məsələlər kontekstindən dəyərləndirmişlər.

3. ELM VƏ TƏHSİLDƏ QADINLARIN ROLU

Yeni yaranan dövlətin qarşısındakı prioritet məsələlərdən biri də qadınların təhsili və maarif məsələsi, eyni zamanda savadlı kadırların yetişdirilməsi idi. Nəzərə alsaq ki, bu dövrün vacib nüanslarından biri də təhsilli qadın- təhsilli millət məsələsi olmuşdur. Buna görə, xüsusi ilə də qadınların təhsilə cəlb edilməsi əsas məsələyə çevrildi. Belə ki, qadınlarımız xeyriyyəçilik tədbirləri keçirir, ilk qadın məktəblərinin və qadın toplantılarının yaradılmasında böyük ictimai fəallıq nümayiş etdirirdilər. Zaman ötdükcə onlar savadsızlığın ləğv edilməsi üçün hətta teatr dərnəkləri yaradır və xüsusi kurslar da təşkil edirdilər. Bütün bunlar göstərir ki, qadınların təhsil almaları üçün onlara hər hansı bir məhdudiyyət tətbiq edilməmişdir. İctimai həyatda fəal olmalarına həm də həyat yoldaşları yardım edir, onlarla birgə fəaliyyət göstərirdi. Məhz cümhuriyyət dönəmi xanımlarının təhsilə göstərdiyi qayğının nəticəsi idi ki, türk maarifçiliyi ilk dəfə bu dövrdə dövlət səviyyəsinə yüksəlmişdi. Belə ki, həm qadın pedoqoji kurslarında, həm də qadın gimnaziyalarında qızların təlim və təhsili üçün hər cür şərait yaradılmışdı. Xalq Maarif Nazirliyi yeni qız məktəbləri və seminariyalarının açılması üçün Azərbaycan Parlamentinə qanun layihəsi təqdim etmiş, bunun əsasında 1919- cu ildə 4 kişi kursu ilə yanaşı, 3 qadın kursunun da açılması barədə qərar qəbul edilmişdir. Beləliklə, mart ayının 24-də Azərbaycan milli gimnaziyasında qadınlar üçün olan kursların təntənəli açılışı baş tutdu. Bu kurslara G.Usubova rəhbərlik edirdi. Açılış mərasimində Sara xanım Xuramoviç, Şəfiqə xanım Qaspıralı, Hənifə xanım Məlikova öz çıxışlarında təhsilə xeyir dualarını vermişlər. Mərasimdə ümumilikdə 120 azərbaycanlı qadın iştirak etmişdir. 1920- ci ilin yanvar ayı üçün artıq 200 azərbaycanlı qadın bu kurslarda savad alırdı. Verilən qərarlar, açılan kurslar, qadınların cəmiyyətdə bərabər hüquqla təmsil edilməsi və təhsilə cəlb edilmələri məhz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qadınlara yönəlik bu siyasətinin heç də formal və ya sadəcə sənəd üzərində olmadığının sübutu idi. AXC- i dönəmi qadınlarının yaratdığı xeyriyyə cəmiyyətləri qızların təhsilinə qayğı ilə yanaşırdı.

Bu cür cəmiyyətlərin nəzdində fəaliyyətə başlayan qız peşə məktəbləri, onların savadlanmasına yardımçı olmaqla yanaşı həm də, dünya görüşlərinin formalaşmasında müstəsna rol oynayırdı. N. Yusifbəyli bu məqamla bağlı qeyd edirdi ki, "Hazırki keçid dövründə həmin peşə məktəblərinin təcrübəsindən istifadə etmək qadınların mədəni, ziyalı və yüksək ixtisas sahibi kimi yetişməsinə kömək edir. Ziyalı müsəlman qadınları başa düşürdülər ki, savadsız, peşəsiz müsəlman qadını cəmiyyətdə nəinki fəaliyyətsizdir, həm də onun inkişafı qarşısında maneədir" [6]. Qadın orta məktəblərində sinif müəllimi müavini vəzifəsinin də təsis olunması haqqında əlavə qanun layihəsi tərtib olunmuşdu. Birinci şəhər məktəbində savad öyrənmə və əl işləri üzrə qadın kursları fəaliyyət göstərmiş, burada müəllimlər yalnız müsəlman qadınlardan ibarət idi. Gigiyena dərsini tanınmış həkim Əminə xanım Batirşina tədris edirdi. Əminə xanım özünün əmək fəaliyyətinə 1905- ci ildə başlamış, Rusiya müsəlman qadınları arasında ilk diplomlu həkim statusunu qazanmışdır. Bəzən məktəblərdə və ya digər müəssisələrdə qadın kadır və mütəxəssislərinin çatışmaması halları da baş verirdi. Bu zaman qadın gimnaziyalarına rəhbərlik və direktorluq kimi işlər kişilərə tapşırılırdı. Problemlə əlaqədar olaraq S. Qənizadənin gender bərabərliyinin qorunması baxımından qadın məktəblərinə kişi müdirlərin təyin edilməsinə etirazına baxmayaraq, parlament bununla bağlı qərarı 1919- cu ilin iyulun 5- də qəbul etdi. Belə bir qərarın qəbul edilməsinə baxmayaraq, rəhbər vəzifələrdə duran Azərbaycanlı qadınlarda az deyildi. Həmçinin, 1919-cu ilin 7 noyabrında təşkil edilən Xalq Maarif Nazirliyi yanında islahat komissiyasında azərbaycanlı qadınların fəalliyət göstərmələri arxiv sənədlərindən bizə məlumdur. Bunlar Sara xanım Yaqubova və Xədicə xanım Ağayeva olmuşdur. Həmçinin dövlət işlərində çalışan qadınlarımızdan biri də Şəfiqə Əfəndizadə idi. O, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti parlamentində dəftərxana rəisinin köməkçisi vəzifəsini tutmuş, Mustafazadə Fatma, Şirinzadə Ceyran, Zeynalzadə Zəhra dəftərxana işçiləri olmuşlar [6]. Azərbaycan Parlamentinin 17 iyul 1919- cu il tarixli qərarına görə Bakı və Gəncədə kişilərdən əlavə qadınlar üçün də iki aylıq pedaqoji kurslar təsis edilmişdi. Belə kurslarnın hər birində 50 nəfərə qədər müəllim hazırlanması nəzərdə tutulurdu. Pedaqoji kurslardan əlavə 1919- cu ilin ortalarında Gəncə, Nuxa və Bakıda qadınlar üçün iki illik pedaqoji məktəblərin açılması nəzərdə tutulur, Maarif Nazirliyinin 11 avqustdakı qərarına əsasən də bu şəhərlərdəki Müqəddəs Nina qız tədris müəssisələrinin adı dəyişdirilirdi [9]. Onlar, müvafiq olaraq birinci Azərbaycan milli qadın gimnaziyaları adlanmağa başladı. Eyni zamanda Keşlədə yerləşən müsəlman qadınlar cəmiyyətinin xahişi ilə burada hökümət 1919-cu ilin oktyabrında qızlar üçün ibtidai məktəb təsis etmişdi. Bu zaman Keşlə qadın cəmiyyətinin müvəkkili olan İzzət xanım Rəsizadənin şəxsi fəaliyyəti nəticəsində məktəb kəndlilərin güvən və hörmətini qazanmış, bunun sayəsində də artıq noyabr ayı üçün məktəbdə 100 nəfər qız təhsil alırdı. İbtidai ali məktəblərlə yanaşı, Şuşa və Zaqatalada Mariya qız məktəbləri mövcud idi [4]. Parlamentin 1 mart 1919- cu il tarixli qərarı ilə Bakıda Azərbaycan Birinci milli qadın gimnaziyası nəzdində 1 sentyabr 1919- cu ildən uşaq bağçası təsis olunmuşdu[9]. Belə ki, Frebel sistemi əsasında yaradılan eyni zamanda dövlət himayəsində olan ilk belə milli bağça idi ki, burada təlim- tərbiyə alan uşaqlar gələcəkdə milli qadın gimnaziyasının hazırlıq və əlifba siniflərində təhsillərini davam etdirmək hüququna malik idilər. Görkəmli Azərbaycan pedaqoqu və mətbuat tarixçisi olan Fərhad Ağazadə " İlk korperativ uşaq bağçası" adlı məqaləsində yazırdı ki, uşaq bağçaları üçün müəllim və tərbiyəçilər xüsusi kurslarda hazırlanmalıdırlar.

Göründüyü kimi cümhuriyyət dövrümüzdə Xalq maarifi sahəsində cinsindən asılı olmayaraq bütün vətəndaşlara bərabər hüquqlar, ümumi, pulsuz və icbari təhsil şamil edilmiş, kişi məktəb və gimnaziyalarından savayı, Dörd illik qadın progimnaziyaları, Yeddi illik milli xanım gimnaziyaları, Ticarət –hərbi qadın təsərrüfat məktəbləri və s. fəaliyyət göstərmişdir.

4. QADIN SAHİBKARLIĞININ İNKİŞAFI

Cümhuriyyət illərində qadınlarımızın ictimai həyata qoşulması dövrün dövlət -qadın siyasətinin əsasını təşkil etmişdir. Bu illərdə qadın sahibkarlığı da yetəri qədər inkişaf etmişdir. Belə ki, qadın sahibkarlığının inkişaf etdirilməsi həm də, cəmiyyətdəki mövcud gender bərabərsizliyinin müəyyən qədər azalmasında rol oynamışdır. Cümhuriyyət dövrü sahibkar qadınlarımızdan Həmidə Məmmədquluzadənin həm sosial həyatda həmdə siyasi məsələlərdə böyük xidmətləri olmuşdur. O, Kəhrizlidəki kənd təsərrüfatını və emalatxanasını təkmilləşdirmiş eyni zamanda genişləndirərək burada qadınları işlə təmin etmişdir. Ölkədə baş verən siyasi və iqtisadi məsələlərə yardımçı olmağa çalışmışdır. Qısa müddət ərzində dövlət tərəfindən dəstəklənən qadın sahibkarlığının inkişafı iqtisadiyyata öz töhfəsini verməklə yanaşı, gender bərabərliyi məsələsində də uğurlu addım hesab edilir. XX əsrin əvvəllərində Şimali Azərbaycanda ilk dəfə qadınlar Şəkidə yerləşən bir ipək fabrikində çalışmağa başlamışlar.Həmçinin bu illərdə Qarabağ və Şuşada ipək fabriklərində işləyənlərin böyük əksəriyyəti də qadınlar idi [10]. Burdan görünür ki, bu dövrdə də toxuculuq sahəsində qadın əməyi üstünlük təşkil etmişdir. Toxuculuq və ipəkçiliyin, eyni zamanda qadınların bu sahədəki fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi üçün Azərbaycan parlamentinin 1919- cu il 13 noyabr tarixli iclasında "Azərbaycanın bəzi nöqtələrində şal, xalı və başqa əşyaları toxumaqdan ötəri iş evlərinin açılışı üçün 3694000 rubl buraxılması haqqında" barədə layihə müzakirə edilmiş və qəbul olunmuşdur [6]. Dövlətin qadın sahibkarlığının inkişafına göstərdiyi diqqət və onların yüngül sənayelərdə işlə təmin edilməsi hesabına 1918- 1920- ci illər ərzində çalışan qadınların sayı artmış, 1920- ci ilin ortalarında isə işləyən qadınların sayı kişilər ilə demək olar ki bərabərləşmişdi. Bütün bəhs edilənlər göstərirki cümhuriyyət dövrü qadınları bu dövr üçün ciddi bir ictimai qüvvəyə çevrilmə yolunda qətiyyətlə addımlamış, milli dövlət quruculuğunda onlarında payı olmuşdur. Azərbaycan qadınının mətbuatda, təhsildə, sosial xidmətlərdə fəal şəkildə iştirakının əsası demək olarkı Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə qoyulmuşdur. Cümhuriyyət dövrü qadınının hüquqları, onların cəmiyyətdəki yeri barədə Ceyhun Hacıbəylinin, Əhməd bəy Ağaoğlunun, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin əsərlərində geniş şəkildə məlumat verilmişdir. M. Ə. Rəsulzadə " Əsrimizin Siyavuşu" əsərində qadın və kişinin bərabər olduğunu, təhsil, mətbuat və səhiyyədə qadınların da kişilərlə bərabər işləməsində heç bir problemin olmadığını, əksinə bunun qadınlarında haqqı olduğunu yazırdı[11]. O həmçinin bildirirdi ki, dünya üzərində olan bütün xalqların qadınları kişilərlə bərabər ictimai- siyasi hərəkatda iştirak etdiyi və bununla öz millətinə kömək edib, uğurlarına şərik olduğu bir zamanda müsəlman qadınlarımız dustaqlıqda qala bilməz və qalmamalıdır. Mirzəbala Məmmədzadə "Təhlükə və qadınlarımız" adlı məqaləsində azərbaycanlı qadınlarının da artıq oyandıqlarından, vətən təhlükədə olduğu üçün onu müdafiədə iştirak etməli olduqlarından bəhs edir, "Kimin əmri ilə nə üçün?" məqaləsində isə müsəlman qadınlarının Azərbaycan polisi tərəfindən təqib edilməsinə, bulvara, küçəyə, teatra getməyə qoyulmuş qadağalara qarşı çıxır və bu işlərin təsadüfü deyil, düşünülmüş şəkildə edildiyini göstərirdi [6].

Əhməd bəy Ağaoğlu da əsərlərində qadın hüquqlarının müdafiəçisi kimi çıxış edərək, öz hüquqları uğrunda mübarizə aparan qadınları cəmiyyətin eyiblərini aradan qaldıra biləcək qüvvə kimi qiymətləndirmişdir . O, qətiyyətlə bildirirdi ki, " sərbəst insanlar ölkəsində bircə nəfərində olsun o birilərdən hüquqca aşağı olması azadlıq üçün ləkədir. Bu eyib və ləkəni qadın silib təmizləyəcəkdir" [8]. Beləliklə, XX əsrin əvvəllərindən etibarən, xüsusi ilə də cümhuriyyət dönəmində Azərbaycan qadınları yaşadığı həyat tərzini dəyişməyə başlamış, həm də cəmiyyətə daha faydalı işlərdə daha ön sıralarda olmuşlar. Qadınların bu naliyyətlərində hökümətlə bərabər, Azərbayan ziyalılarının eyni zamanda milli mətbuatımızın da xidmətləri əvəzsiz olmuşdur.

5. NƏTİCƏ

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan qadını özünü daha da inkişaf etdirərək cəmiyyətin hər sahəsində görünməyə başladı. Yüz illər boyu yaşadığı həyat tərzini dəyişərək həm özünə, həm də gələcək nəsillərinə yararlı olmağa çalışırdı. Bu yolda isə ona heç şübhəsiz ki, Azərbayan Xalq Cümhuriyyəti yardımçı oldu. Çünki Cümhuriyyətimiz, o dövrün şərtlərini də nəzərə alsaq Azərbaycan qadınına çox böyük imkanlar bəxş etmiş, hüquqlar tanımışdır. Bunun nəticəsi idi ki, Cümhuriyyət dönəmində qadınlarımız seçmək və seçilmək hüququna sahib oldular. Həmçinin təhsil almaq kişilərlə bərabər qadınlarında hüququna çevrildi. Azərbaycanın müxtəlif regionlarında kişilərlə yanası qadın seminariyaları da təsis edildi. Qadın azadlığı ideyaları daha mütəşəkkil şəkildə yayılmağa başlandı ki, bu da azadlıq mücadələsinin əsas faktorlarından idi. Cümhuriyyət dönəmi qadınlarının siyasət sahəsindəki uğurları da danılmaz olmuşdur. Beləliklə, XX əsrin əvvəllərindən başlayaraq, əsasən də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə Azərbaycan qadını həm sosial, həm siyasi həm də iqtisadi sahədə, bütövlükdə cəmiyyət həyatının hər sahəsində özünə layiqli yer tutmuş, Cümhuriyyətimiz, qadınlarımızın demokratik hüquqa söykənən bütün haqq və hüquqlarını tanımışdır.

ƏDƏBİYYAT:

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ensiklopediyası I cild. Bakı, Lider, 2004

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti(1918-1920)Parlament (Stenoqrafik hesabatlar) Icild.Bakı 1998

Azərbaycan Respublikası Parlamenti- Bakı, Çaşıoğlu, 1992

Əliyeva Gülarə-Azərbaycanda Xalq Cümhuriyyəti dövründə rus dilli təhsil.Gəncə, 2010

Əmrahov Mais- XX əsrdə Azərbaycanda Milli Azadlıq Hərəkatı. Bakı, 2009

İbrahimova Gülzar- Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə qadın məsələsi.Bakı,2018

Qasımova Amalya- Əkinçidə qadın problemləri. Bakı, 2020

Məmmədov Aydın- Ə.Ağaoğlunun əsərlərində qadın və ailə problemlərinə dair tarixi demoqrafiya məsələləri. Bakı, 2018

Mərdanov Misir- Quliyev Əsgər- Azərbaycan təhsili xalq cümhuriyyəti illərində (1918-1920) Bakı, Çaşıoğlu, 2003

Kongre bildiri kitabı, 100- cü yılında Azerbaycan Cumhuriyyeti- Eskişehir, 2018

Rəsulzadə M.Ə. - Əsrimizin Siyavuşu. Bakı, 2013

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

FEMİNİST DIŞ POLİTİKA SÖYLEM VE UYGULAMALARININ BU POLİTİKAYI İLAN EDEN DEVLETLER BAĞLAMINDA ANALİZİ

Doç. Dr. Çiğdem AYDIN KOYUNCU
Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
ORCID: 0000-0002-3651-3815

ÖZET
2014 yılında İsveç Dışişleri Bakanı Margot Wallström tüm dünyaya, İsveç'in, bu tarihten itibaren kadın haklarını, temsilini ve kaynaklarını güçlendirmeyi hedefleyen bir feminist dış politika izleyeceğini ilan etmiştir. Feminist dış politika, dış politikada başta kadınlar olmak üzere yeterince temsil edilemeyen tüm grupların ihtiyaçlarına ve bakış açılarına odaklanarak insani güvenliği geliştirmeyi amaçlayan bir politik duruştur. Bu politika çerçevesinde insan hakları ve özellikle kadın haklarının güçlendirilmesi, kadınlara yönelik fiziksel (başta cinsel şiddet), psikolojik ve yapısal şiddetin önlenmesi, dış politika karar verme mekanizmalarında kadın temsilinin arttırılması, küresel gelir kaynaklarının dağılımında cinsiyet eşitliğinin dikkate alınması, kuvvet kullanımı yerine diplomasinin ön plana çıkartılması, çatışmaların önlenmesi ve çatışma sonrası barışın tesisinde kadın katılımının sağlanması, silahlı çatışma ortamındaki kadınlara yönelik faaliyet gösteren uluslararası sivil toplum kuruluşlarına destek sağlanması, kadınların ekonomik haklarının güçlendirilmesi, dış ticaret alanında kadın girişimlerinin teşviki vd. ilkelerin ön plana çıkartıldığı saptanmaktadır. İsveç'ten sonra 2017 yılında Kanada ve 2019 yılında ise Fransa feminist uluslararası kalkınma politikası izleyeceklerini açıklamışlardır. Son olarak da 2020 Ocak ayında Meksika, dış politikasının feminist ilkelerle şekilleneceğini duyurmuştur. Bu gelişmeler bağlamında feminist dış politikanın temel ilkelerinin neler olduğu kadar, bu politikayı izleyeceğini ilan eden devletlerin tutum ve davranışlarının feminist dış politika ile ne kadar uyumlu olduğunun analizi de ön plana çıkmaktadır. Özellikle son dönemlerde Fransa'nın Afrika merkezinde feminist dış politika temelli kalkınma politikalarına önem vereceğine dair söylemleri feminist dış politikanın yeni bir postkolonyal söylemin aracına mı dönüşüyor sorusunu da akıllara getirmektedir. Bu çalışma kapsamında feminist dış politikanın temel ilkeleri ve bu politikaya dayalı eleştiriler ilgili devletlerin resmi açıklamaları ve politik uygulamaları bağlamındaki verilerle analiz edilecektir.
Anahtar Kelimeler: Feminizm, Dış Politika, Toplumsal Cinsiyet

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ANALYSIS OF FEMINIST FOREIGN POLICY DISCOURSE AND PRACTICES IN THE CONTEXT OF THE STATES THAT DECLARES THIS POLICY

ABSTRACT

In 2014, Swedish Minister for Foreign Affairs, Margot Wallström, announced to the whole world that Sweden would follow a feminist foreign policy aiming to strengthen women's rights, representation and resources from this date on. Feminist foreign policy is a political stance that aims to improve human security by focusing on the needs and perspectives of all groups, particularly women, that are underrepresented in foreign policy. In this policy, it is observed that principles such as strengthening human rights, women's rights in particular, preventing physical (primarily sexual violence), psychological and structural violence against women, increasing women's representation in foreign policy decision-making mechanisms, considering gender equality in the distribution of global income resources, promoting diplomacy instead of using force, preventing conflicts and ensuring women's participation in post-conflict peace building process, providing support to international non-governmental organizations working for women in armed conflict, enhancing women's economic rights, promoting women's initiatives in the field of foreign trade are specifically significant. Following Sweden's announcement, Canada in 2017 and France in 2019 declared that they would pursue a feminist international development policy. Finally, Mexico also declared in January 2020 that it would conduct its foreign policy in accordance with feminist principles. In this context, what are the basics of a feminist foreign policy as well as how compatible of these states' attitudes and behaviors are with feminist foreign policy should be considered. The fact that France has recently embraced a discourse that it shall give a priority to development policies on the basis of a feminist foreign policy in Africa, in particular, has raised the question whether feminist foreign policy is instrumentalized for a new postcolonial discourse. This study handles the basics of feminist foreign policy and criticisms against it in consideration the official statements and political practices of these states.

Keywords: Feminism, Foreign Policy, Gender

GİRİŞ

Dış politika, uluslararası politik sorunlara bir devletin amaçları, hedefleri ve davranışları açısından bakan ve bir devletin uluslararası sisteme veya diğer devletlere karşı tutumunu inceleyen alandır (Arı 2013, 57). Cohen ve Harris (1975, 381-437) dış politikayı, 'resmi veya yetkili konumlardaki kişiler tarafından formüle edilmiş, hedefi politika yapıcılar tarafından istenilen şekilde etkilemek için, egemen ulus devletin ötesindeki bazı aktörler veya koşullara yönelik bir dizi hedef, direktif veya niyet kümesi' şeklinde tanımlamaktadır. Başka bir dar tanımda ise dış politika, 'devletin resmi organları tarafından yürütülen ve bir devletin diğer devletlere veya devletler grubuna ya da bir bölgeye yönelik izlediği siyasal tutumun adı" şeklinde tanımlanır. Hermanna'a (1990, 3-21) göre ise dış politika, politika yapıcıların siyasi yetki alanı dışındaki kuruluşlara yönelik yetkili politika yapıcılar (veya temsilcileri) tarafından geliştirilmiş, sorunlu veya sorun odaklı bir program şeklinde açıklanmaktadır. Dış politika bir başka tanımda "diğer egemen devletlerle etkileşiminde egemen bir devletin politikasıdır" şeklinde açıklanmaktadır (Merriam Webster's Dictionary, 2018). Bu tanımın merkezinde egemenlik kavramı yer alır ve bu kavram aynı zamanda evrensel insan hakları söylemine karşı da bir meydan okuma içermektedir.

Örneğin Amerika Birleşik Devletleri (ABD), egemenlik endişelerine atıfta bulunarak, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'yi (CEDAW) onaylamayı sürekli olarak reddetmiştir. Feminizm ise yukarıda özetlenen dış politika tanımlarından yola çıkarak, bu tanımların arkasında yatan maskülen (eril) doğaya itiraz etmekte ve kendi feminist dış politika tanımını geliştirmeye odaklanmaktadır. Feminist uluslararası ilişkiler alanındaki önemli isimlerden J. Ann Tickner ve Laura Sjoberg'e göre (2007, 185- 202), devletlerin dış politikaları çoğu zaman hegemonik erkeksi özellikleri (hegemonic masculanity) bakımından meşrulaştırılmaktadır; yani «arzulanan bir dış politika genellikle iktidar, güç ve özerklik için çabalayan ve vatandaşlarını dış tehlikelerden koruyan bir politika» şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifadenin temelinde uluslararası ilişkilerin geleneksel kuramlarının (özellikle realizmin) devlet güvenliği, uluslararası sistemin anarşikliği, askeri güç ve savaşların kaçınılmazlığı gibi anlatıları yer almaktadır. Feminist dış politikanın ise öncelikle belirtmek gerekirse, herkes tarafından üzerinde anlaşılan tek bir tanımı yoktur. Tanımdaki çeşitlilikler elbette kısmen "feminizm"in evrensel bir tanımının olmamasından diğer yandan da feministlerin kendi içerisindeki çeşitlilikten ve feminist dış politika söyleminin de daha çok yeni olmasından kaynaklanmaktadır. Feminist dış politika, Lyric Thompson ve Rachel Clement'in "Defining Feminist Foreign Policy" (2019) adlı çalışmalarında "diğer devletler veya yapılarla etkileşimlerini toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik verecek ve insan haklarını koruyacak şekilde tanımlayan bir devletin politikası" şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca aynı çalışmada bu politika kapsamında kadınların ve diğer geleneksel marjinal grupların, bu vizyona ulaşmaları için önemli kaynaklar tahsis edileceği ve bu vizyonun uygulanması yoluyla ataerkil ve erkek egemen güç yapılarının, feminist aktivistlerin, grupların ve hareketlerin sesleriyle, tüm alanlarda (dış yardım, ticaret, savunma ve diplomasi) değiştirilebileceği de ifade edilmektedir. Dolayısıyla feminist dış politika, dış politikada yeterince temsil edilemeyen grupların özellikle kadınların ihtiyaçlarına ve bakış açılarına odaklanan, güvenliğin ana referans kaynağı olarak devletten ziyade bireyi alan ve insani güvenliği geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Kısacası feminist dış politika, bütün siyasi alanlarda ve çalışmalarda cinsiyet eşitliğine duyarlı bakış açılarının geliştirilmesi taahhüdünde bulunmaktadır. İlk olarak İsveç (2014), sonrasında ise Fransa (2019), Kanada (2017) ve Meksika'nın (2020) feminist dış ve kalkınma politikası söylem ve uygulamalarından yola çıkılacak olursa, bu politikanın farklı devletler için çok farklı şeyler ifade ettiği açıktır (Achilleos-Sarl, 2018; Aggestam ve Bergman Rosamond, 2016; Robinson, 2019). İsveç için feminist dış politika, ülkenin uluslararası liberal düzeni oluşturan yasalara ve kurumlara olan bağlılığını bildirmek adına bir araç görevi görürken, Kanada'da ise bu politika, özel çıkarların ülkenin kalkınma politikasına dâhil edilebileceği bir araç olarak görülmektedir. İsveç'in feminist dış politika ilanının üzerinden yaklaşık yedi yıl geçmesine rağmen bu politikanın içeriği herkes için net ve somut bir biçimde oluşturulmuş değildir. Ancak ilgili devletlerin söylem ve uygulamalarından yola çıkılarak feminist dış politikanın temel ilkelerinin neler olduğuna dair bir alt yapı oluşturulabilir.

İsveç'in Feminist Dış Politikası: İlkeleri ve Uygulamaları

İsveç feminist dış politikasını 2014 yılında ilan etmiş olmasına rağmen elbette ki bu politikanın temelleri daha eski tarihlere dayanmaktadır. Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD) kararları ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (UNSC) 1325 sayılı kararı (2000) ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW-1979) çerçevesinde kadının statüsünün yükseltilmesi ve kadın katılımını yaygınlaştırmaya dair kararlar feminist dış politika ilanına giden sürecin yapı taşlarıdır. Birleşmiş Milletler'in 1325 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı, silahlı çatışmaların kadınlar ve kız çocukları üzerindeki etkilerine, kadınların barışın sağlanmasındaki rolüne, barış ve çatışma çözme süreçlerinin toplumsal cinsiyet boyutlarına dikkat çekerek, kadınların çatışmaların önlenmesi, yönetilmesi ve çözülmesiyle ilgili ulusal, bölgesel ve uluslararası kurum ve mekanizmalarda, tüm karar alma düzeylerinde daha fazla temsil edilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin oybirliğiyle kabul edilen bu kararı şu temel hükümlerden oluşmaktadır:

-Tüm karar alma düzeylerinde kadınların katılımının ve temsilinin arttırılması
-Çatışma alanındaki kadın ve kız çocuklarının özel koruma ihtiyaçlarına dikkat çekilmesi
-Çatışma sonrası süreçlerde cinsiyet perspektifine dikkat edilmesi
-BM programlarında ve raporlarında cinsiyet perspektifine önem verilmesi
-BM barış operasyonlarında cinsiyet perspektifine dikkat edilmesi ve bu çerçevede eğitim verilmesi 2014 yılında yaşanan iktidar değişimiyle birlikte İsveç'te dünyanın ilk feminist hükümeti kurulmuştur.

Başbakan Stefan Löfven, hükümetinin feminist görüşe sahip olduğunun üzerinde durarak kabinesinde kadın-erkek eşitliğini sağlamayı hedeflemiştir. Bunun üzerine yüksek politika alanı olarak kabul edilen alanlara kadın bakanlar atanmıştır. Bunların biri de dışişleri bakanlığına getirilen Margot Wallström'dür. İsveç Dışişleri Bakanı Margot Wallström, 2014 yılında "feminist bir dış politika dünyanın geniş bir analizidir. Dış politikada biraz daha cesur olma zamanı geldi. Bence feminizm iyi bir terim. Çünkü bu terim, kadınların sistematik ve küresel itaatine karşı durmakla ilgilidir» sözleriyle İsveç'in bu tarihten itibaren feminist dış politika izlemeyi hedeflediğini ilan etmiştir. Wallström Dışişleri Bakanlığı'nı 2019 yılında bırakmış yerine gelen Ann Linde'de "kadınların ve kız çocuklarının haklarına, temsil ve kaynaklarına karşı artan bir direnç gösteren dünyada, feminist bir dış politikaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyuluyor. İsveç bu politikayı tüm dünyada tam güçle sürdürmeye devam edecektir" sözleriyle bu politikanın devam edeceğini açıklamıştır (Sweden Government, 2020). Wallström, feminist yaklaşımlar paralelinde, güvenlik, savaş ve barış gibi konularda karar alanların, kadınlar olmamasına rağmen; bunlardan en fazla etkilenenlerin kadınlar olduğunu ve kadınların güvenliğinin doğrudan ulusal ve uluslararası güvenlikle bağlantısı olduğunu belirten söylemlerde bulunmuştur. İsveç'in dış politikasındaki ana odağın yapılan insani yardımlar ve insan haklarının önlenmesi olduğu söylenebilir. Nitekim Wallström yaptığı bir konuşmada cinsiyet eşitliği için gösterilen çabaların İsveç'in daha kapsamlı dış politika ve güvenlik politikası hedefleri için bir ön koşul olduğunu belirtmiştir (United States Institute of Peace, 2015).

İsveç dış politikasındaki bu yeni normatif yön, BM Çatışmalarda Cinsel Şiddet Özel Temsilcisi olarak da görev yapan Dışişleri Bakanı Margot Wallström ile yakından ilişkilendirilmektedir. Wallström, feminist dış politikanın tanımını, içerisinde üç tane "R"[1] bulunan feminist bir araç kutusuna benzetmiştir (Sweden Government, 2014). Bunlar: temsil (representation), haklar (rights) ve yeniden tahsis etme (reallocation) şeklinde sıralanmaktadır. Aslında bunlara eylemin gerçekliğe dayanması gerektiğini belirten gerçeklik (reality) ve rapor ve ampirik araştırmalara da yer verilmesini içeren araştırma (research) araçları da eklenmektedir. Haklar başlığı çerçevesinde tüm kadınların ve kız çocuklarının insan haklarından tam olarak yararlanmasını teşvik etmek, kadınların hareket özgürlüklerini kısıtlayan her türlü şiddet ve ayrımcılıkla mücadele etmek, silahların kontrolsüz yayılması ile kadına yönelik şiddet arasındaki bağlantı konusunda farkındalık yaratmak, savunmasız kadınlara başta yasal olmak üzere her türlü destek biçimlerini veren sivil toplum kuruluşlarını desteklemek gibi ilkeler ön plana çıkmaktadır. Temsil başlığında, kadınların her düzeyde ve her alanda karar alma süreçlerine katılımını ve etkisini teşvik etmek, sivil toplum da dahil olmak üzere her düzeyde kadın temsilcilerle diyalog kurmak, bu amaçlarla kadınlara siyasi, teknik ve mali destek sağlamak, kadınların, barış ve güvenlik alanına katılımını arttırmak için hazırlanacak ulusal ve uluslararası eylem planlarına yardımcı olmak gibi ilkeler sıralanmaktadır. Son olarak da yeniden tahsis etmek başlığında ise, kadınların insan haklarından yararlanması için toplumsal cinsiyet eşitliğini ve fırsat eşitliğini geliştirmek adına kaynakların tahsis edilmesini sağlamak, ister yerel toplum, parlamento ister özel şirket yönetim kurulunda olsun, kadınların karar alma süreçlerine daha eşit katılımını sağlayacak daha adil bir fon dağılımına katkıda bulunmak ve dış yardım veya kalkınma programlarında kadınların kaynaklardan daha adil bir biçimde yararlanmasını sağlayacak şekilde hareket etmek gibi şartlar belirtilmektedir (Sweden Government, 2014).

İsveç Feminist Dış Politikası El Kitabı'na göre, 2019-2022 yılları arasında uygulanmak üzere altı uzun vadeli dış hedef ile yıllık olarak güncellenen bir eylem planı hazırlamıştır. Bu hedefler aslında bir önceki 2015-2018 dönemiyle aynı başlıklara sahip olmakla birlikte o dönemde tamamlanamayan veya geliştirilmesi gereken noktalara odaklanmaktadır. Bu hedefler şu şekilde sıralanmaktadır (Handbook Sweden's feminist foreign policy, 2018):

1. Kadınların insan haklarından tam olarak yararlanmaları ve bu çerçevede hukuk kurallarının geliştirilmesi
2. Fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetten korunma
3. Çatışmaların önlenmesi ve çözülmesi ile çatışma sonrası barış inşasına kadınların katılımı
4. Siyasi katılım ve kadınların siyasetteki etkilerinin arttırılması
5. Ekonomik haklar ve bu hakların güçlendirilmesi
6. Cinsel sağlık, üreme sağlığı ve hakları

[1] İngilizce kelimelerin ilk harfinin "R" olmasından kaynaklı olarak "üç R" denilmektedir.

İsveç 2014 yılında bu politikayı takip etmeye başladığından günümüze bu konuda elde ettiği başarıları veya attığı adımları da dünya kamuoyu ile paylaşmaktadır. Açıkçası cinsiyet eşitliği, ekonomik kalkınma programlarında adalet gibi noktaların bu politikayı ilan etmeden önce de İsveç için önemli olduğunu ve İsveç'in bu konudaki karnesinin iyi olduğunu söylemek gerekir. Ancak bu politikanın ilanıyla birlikte bu alanlarda daha da derinleşmeye ve dış politikasını da büyük oranda bu çerçevede oluşturmaya odaklandığı söylenebilir. Feminist dış politika kapsamında temel noktalardan biri dış politikada diplomasinin öncelikli olması ise, bu konuda İsveç üye olduğu veya işbirliğine gittiği uluslararası örgütler bağlamında iyi bir sicile sahiptir. İsveç, BM, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Kuzey Milletler Konseyi, Baltık Denizi Devletleri Konseyi ve Dünya Ticaret Örgütü gibi birçok örgütün üyesi olup, Schengen Antlaşması ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin de katılımcısı konumundadır (Biter, 2017, 502). Ayrıca İsveç'in dış politikasında, geleneksel tarafsızlık (neutralite), üçüncü dünya ülkeleri ile dayanışma (solidarite) ve barış (peace) ilkelerini ön planda tutması da feminist dış politikasında ona destek sağlayan noktalar olmuştur. Feminist dış politika bağlamında İsveç, diplomasinin yanı sıra uyuşmazlıkların barışçıl çözümü çerçevesinde arabuluculuk gibi alanları da ön plana çıkartmaktadır. Bu çerçevede örneğin 2016 yılında Kolombiya hükümetiyle FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçler) arasındaki barış anlaşmasına kadın ve erkeğin eşit olduğu ifadesinin alınmasında İsveç önemli rol oynamıştır. Kolombiyalı taraflar görüşmeleri İsveç'te yürütmüş ve kadın-erkek eşitliği temelinde barışa katkı sağlanmıştır (Ruiz-Navarro, 2019). İsveç cinsiyet eşitliği konusunda da köklü bir geçmişe sahiptir. Bu konudaki adımların başlangıcı 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusu İsveç'te insan hakları, demokrasi ve adalet konusu kapsamında değerlendirilmektedir. İsveç hükümeti bu politikasını şekillendirirken kadın ve erkeklerin karar verme mekanizmalarında yer almada eşit fırsata sahip olmaları, kadın ve erkek arasındaki ekonomik eşitliğin sağlanması, kadına yönelik şiddetin durdurulması gibi amaçlara odaklanmaktadır. Kadınlar seçme-seçilme hakkını 1919 yılında kazanmıştır. Kadınlar ve erkeklerin ekonomik bağımsızlık için aynı imkanlara ve fırsatlara sahip olmalarının sağlanması için 1970'lerde iş piyasası ve sosyal politika alanlarında birçok reform yapılmıştır. İsveç toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması adına kadınlara yönelik şiddetin durdurulmasına için de birçok adım atmıştır. Örneğin ilk kez 1988 yılında kadına karşı şiddeti önlemeye dair düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. İsveç Tablo 1'de de görüleceği üzere, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) 2020 Cinsiyet Eşitliği Raporu'nda İsveç, İzlanda, Norveç ve Finlandiya'dan sonra 4. sırada yer almaktadır. Tüm bu olumlu adımlara rağmen İsveç'te kadına yönelik şiddet ciddi bir sorun oluşturmaya devam etmektedir.

Tablo-1: Dünya Ekonomik Forumu Cinsiyet Eşitliği-2020 Tablosu (WEF 2020)

İsveç'te son 50 yılda kadınların siyasi alandaki toplam payında da önemli değişiklikler gözlenmiştir. 1973'te İsveç Dışişleri Bakanlığı'nda temsil edilen kadın hiç yok iken 2020'de temsilcilerin neredeyse yüzde ellisi kadın olmuştur. Tüm büyükelçi pozisyonlarının yüzde kırkı kadınlar tarafından yürütülmektedir. Bununla birlikte İsveç, Ocak 2020 itibariyle, hâlâ kadın başbakanı bulunmayan tek İskandinav ülkesidir (Towns and Niklasson, 2017, 521). Feminist dış politikanın üçüncü boyutu olan kaynakların yeniden tahsisi bağlamında ise, İsveç'in dış yardımları özellikle kadın temalı fonlamaları önemli birer örnek olarak belirtilebilir. İsveç 2018 yılında 54.92 milyon $ ile BM Kadın Birimine (UN Women) en çok katkıda bulunan devletlerden biri olmuştur. Ayrıca BM Kadın Birimi ile İsveç arasında 2018 yılında imzalanan anlaşma çerçevesinde İsveç, 2018-2021 yılları arasında 536 milyon SEK yardımda bulunma taahhüdünde bulunmuştur (Sweden Government, 2018). Geleneksel dış politikanın aksine feminist dış politika, sınırların ötesinde şiddete, baskıya, çatışmaya maruz kalan gruplarla toplumsal cinsiyete duyarlı diyaloğu teşvik etmektedir. Bu çerçevede örneğin mülteciler konusu feminist dış politikanın özellikle odaklandığı alanlardan biridir. İsveç'te feminist dış politikayla uyumlu bir biçimde Suriyeli mültecileri en fazla kabul eden ülke olmuştur. Ancak İsveç ilk dönemden sonra bir sonraki aşamada aile birleştirmelerine gelindiğinde sorunlu ve katı bir politika takip etmiştir. 2016 yılında kabul edilen geçici bir yasayla kalıcı oturma izni alma ve aile birleşimleri hakkı elde etmek zorlaştırılmıştır (Euractiv, 2020).İsveç'te 2005 yılında kurulan Feminist İnisiyatif (Feminist Initiative) ismindeki feminist parti de kadın temsilinin arttırılması adına önemli bir yapı olmuştur. Bu parti, toplumsal cinsiyetlendirilmiş güç yapılarını zayıflatmayı ve ayrımcılıktan arındırılmış bir dünya için feminist politikalar üretmeyi hedeflemektedir. Parti, 2010 seçimlerinde elde ettiği %0.4'lük oy oranını 2014 seçimlerinde %3.1'e yükselterek önemli bir başarı elde etmiştir.

Parti her ne kadar ülke barajının altında kalsa da, oy oranının bu denli artış göstermesi ve Avrupa Parlamentosu'nda bir koltuk sahibi olması dünyadaki kadın hareketleri bakımından önemli bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır (Lundin, 2014). İsveç'in iç politika alanında takip ettiği bu gibi feminist uygulamaların yanı sıra asıl dış politika alanında attığı bazı adımlar feminist dış politikanın yansımaları olarak ses getirmiştir. Filistin'in İsveç tarafından tanınması (2014), İsveç açısından bir takım eleştirilere rağmen feminist dış politika bağlamında olumlu bir gelişme olarak kaydedilmiştir. Bu tanıma kararının üzerine İsrail, İsveç elçisini geri çağırmış ve Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, "Ortadoğu'nun IKEA'dan alınan bir mobilya parçasından daha karmaşık yapıda olduğunu" söyleyerek kararı eleştirmiştir. Bunun üzerine Wallström, Lieberman'a "demonte IKEA parçaları göndermekten mutlu olacağını zira parçaları birleştirmek için iyi bir partner, iyi bir kılavuz ve işbirliği gerektiğini" söylemiştir (Taylor, 2015). Filistin'in tanınması, İsveç'in 'insani güç' kimliğiyle paralel olarak uluslararası politikadaki kritik meselelerde lider rolüne talip olmasına neden olmuştur (Brown, 2016). Fakat bu tanıma, AB içerisinde memnuniyetle karşılanmamıştır. Zira AB üyesi olarak İsveç, AB üyesi olmayan devletlere yönelik dış politika tutumunda işbirliği içinde hareket etmek zorundadır. Bu şekilde İsveç Filistin'i tanıyarak AB'nin ortak dış politika vizyonundan ayrı bir tutum sergilemiştir. Filistin'in tanınmasının feminist dış politika söylemiyle tutarlı olup olmadığı konusunda Aggestam (2019), hem olumlu hem de olumsuz analizler yapmaktadır. Bu tanımayı feminist dış politika ile uyumlu değerlendirmesinin altında İsveç hükümetinin asimetrik gücü dengelemeyi hedeflemesi gösterilmektedir. İsveç, Filistin – İsrail çatışmasında barışçıl diyalogları desteklemektedir. Bu tanımanın feminist dış politika ile uyumlu bulunmaması ise, İsrail Hükümetinin, İsveç'in girişimini tamamıyla reddetmesi bağlamında değerlendirilmiştir. Çünkü bu şekilde barış, dialog ve diplomasi süreci zarar görmüştür. Ayrıca tanımanın İsrail ve İsveç arasındaki diplomatik ilişkileri ve güveni zayıflattığı da belirtilmiş ve İsveç'in İsrail'in güvenlik endişelerine dair empati eksikliği eleştirilmiştir. Aralarındaki sorun ilerleyen yıllarda da devam etmiştir. 2016'da Filistinlilere yönelik İsrail'in uyguladığı şiddet üzerinde İsveç, İsrail'e "hukuk dışı cinayetlerin durdurulması" çağırısında bulunmuştur. Bunun üzerine İsrail'de İsveç'i "teröre destek olmakla" suçlamıştır (Brown, 2016). İsveç'in feminist dış politikasına dair eleştiriler de getirilmektedir. Bunlardan ilki, feminist dış politika, feminist teorinin gelişim süreci göz önünde bulundurulduğunda olumlu bir gelişme olarak kabul edilse de her politik uygulama alanında olduğu gibi kendi içinde bir takım tutarsızlıkları içermektedir. İsveç örneği ele alındığında bu tutarsızlıklar net bir biçimde gözlenmektedir. Feminist dış politika başlatılırken İsveç'in politik alanındaki her kesimde genel bir şüphecilik oluşmuştur, çünkü hükümetin politikayı tam olarak formüle etmeden ilan etmesi ve hükümetin feminist dış politikanın nasıl olacağını ayrıntılı olarak belirtmesinin zaman alması bu tutarsızlıklar doğurmuştur. Özellikle feminist dış politikanın realpolitik ile çatışacağına inananlardan yoğun eleştiriler yönlendirilmiştir. İlk bu politika ilan edildiğinde, öncelikle İsveç'teki feminist gruplar, İsveç'in silah ihracatı ve göç politikasındaki katılığına dikkat çekerek söylemin ve uygulamanın farklılığını eleştirmişlerdir. Bir yandan çatışmaları önlemeye çalışan, buna dair uluslararası eylemleri destekleyen ve önleyici diplomasinin taraftarı olan İsveç, diğer yandan da dünyanın lider silah ihracatçısı olarak bilinmektedir. Özellikle kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin büyük olduğu demokratik olmayan devletlerle İsveç arasında silah ticaretinin yapılmasının feminist dış politika ile uyumsuzluğu büyük eleştiri konusu olmuştur.

Örneğin 2018'de İsveç'in askeri ihracatı yüzde iki artmıştır ve bu ihracatın çoğu, kapsamlı insan hakları ihlallerinden suçlanan demokratik olmayan devletlere yöneliktir (Nordström, 2018). Bu ülkeler arasında Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Ürdün, Kuveyt, Bahreyn, Katar ve Yemen gibi ülkeler yer almaktadır. Örneğin, Ağustos 2019'da İsveç haber ajansı Tv4 Nyheterna, Yemen çatışmasında kullanılan radar, füze, tanksavar, savaş gemileri ve tank motorları gibi bir dizi farklı silahın İsveç yapımı olduğunu açıklamıştır. Bu çifte standart, İsveç'in feminist dış politikasındaki en büyük kusuru olarak tartışılmaktadır (Irsten, 2019).Bu anlamda Suudi Arabistan ile İsveç arasında yaşanan sorunların analizi de önemlidir. Wallström, 11 Şubat 2015'te yaptığı bir konuşmada Suudi Arabistan'daki insan hakları ihlallerinden ve kadın haklarına yönelik engellemelerden bahsetmiş, ülkeyi mutlak güce sahip diktatörlük olarak tanımlamıştır. Ayrıca İslamiyet'i aşağıladığı gerekçesiyle 10 yıl hapis ve 1000 kırbaç cezasına çarptırılan blog yazarı Raif Badawi hakkında kendi Twitter hesabından yaptığı yorumda bu durumun Ortaçağ'a özgü olduğunu belirterek eleştirmiştir. Filistin'in tanınmasından sonra Kahire'deki Arap Ligi Zirvesi'ne davet edilen Wallström'ün Filistin'in haklarına, dinsel aşırılığa, ilerlemeye ve demokrasiye dikkat çekeceği konuşma, insan hakları eleştirileri sebebiyle Suudi Arabistan tarafından engellenmiştir. Bunun üzerine 9 Mart'ta Suudi Arabistan İsveç elçisini geri çekmiştir. Körfez İşbirliği Konseyi, İslam İşbirliği Örgütü ve Arap Ligi Wallström'ü kınamış; şeriatı ve İslam'ı eleştirmekle ciddi şekilde itham etmiştir. Buna karşılık İsveç'in Suudi Arabistan'la yapacağı 37 milyon avroluk silah anlaşmasını iptal etmesiyle tansiyon iyice yükselmiştir (Carlson-Rainer, 2017, 82). Suudi Arabistan İsveç ile vize işlemlerini durdurmuştur. Bu durum İsveç'teki ekonomi dünyasında tepkilere neden olmuştur. Öte yandan Barış ve Özgürlük İçin Kadınlar Uluslararası Ligi bu kararı, kadın hakları için bir zafer olarak nitelendirmiştir (Vucetic, 2018; Biter, 2017, 514-515). Suudi Arabistan, ihracata dayalı İsveç ekonomisinin ABD ve AB'nden sonraki en önemli üçüncü ihracat pazarı olmasıyla dikkat çekmektedir. İsveç Kralı ve Başbakanı, Mart 2015'te Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz'e gönderdikleri mektuplarla iki ülke ilişkilerinde yaşanan krizden dolayı özür dilemişlerdir. Wallström'in niyetinin İslam'ı eleştirmek olmadığını ve herhangi bir yanlış anlaşılma için resmi olarak pişmanlıklarını iletmiştir. Bunun üzerine Suudi Arabistan İsveç elçisini yeniden göreve getirmiştir. Ancak Wallstörm geri adım atmamış ve bu durumun sadece yanlış anlaşılma olduğunu, özür dilemenin mevzu bahis olmayacağını dile getirmiştir. İsveç'in geri adım atması, ekonomik çıkarların "insan hakları kadın haklarıdır" vurgusunun önüne geçtiği şeklinde eleştirilere neden olmuştur. BM Kadın Statüsü Komisyonu'na 2018-2022 dönemi için Suudi Arabistan'ın üyeliğinin kabul edilmesi Liberal Parti tarafından feminist dış politikanın çöküşü olarak değerlendirilmiştir. Şeriat rejimi altında kadın haklarının asgari seviyede tutulduğu bir ülkenin BM Kadın Statüsü Komisyonu'na üyeliğine dair verdiği oy konusunda sessiz kalan İsveç, feminist dış politikanın "haklar" ilkesi ile çelişkili bir durum yarattığı noktasında eleştirilmiştir (Erickson, 2017; Biter, 2017, 515-516). Eleştirilere son bir örnek de İsveç'in 2018 yılında tekrar kabul ettiği zorunlu askerlik uygulaması verilebilir. İsveç 2010 yılında kaldırdığı kadın ve erkekler için zorunlu askerliği 2018 yılında tekrar getirmiştir. İsveç, gönüllü asker sayısındaki azalma nedeniyle zorunlu askeri hizmet uygulamasına geri dönmüştür. İsveç'in Savunma Bakanı Peter Hultqvist, "*Rusya, Kırım'ı ilhâk etti, Ukrayna'da saldırılar yaşanıyor. Komşularımızda çok fazla hareketlilik olan bir dönemde ulusal güvenliğimizi artırma kararı aldık*" demiştir. 2013'te Rusya'ya ait savaş uçaklarının İsveç hava sahasına girmeleri ve İsveç askerlerinin tamamen hazırlıksız yakalanması endişe yaratmıştı.

O dönem gerçekleşen bir soruşturmada cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda orduya odaklanılması bu kararın alınmasında etkili olmuştur. Ancak özellikle Hükümet bu politikası ile cinsiyet eşitliği konusunda "kadınları ekle ve karıştır" yönünde bir tutum izlediği gerekçesiyle iç politikada eleştirilere tabi tutulmuştur (Irsten, 2019).

Meksika, Kanada ve Fransa Örnekleri Bağlamında Feminist Dış Politika Uygulamaları

Ocak 2020'de Meksika Dışişleri Bakanı Marcelo Luis Ebrard Casaubón, "Meksika hükümeti artık feminist dış politika izleyecektir" açıklamasında bulunmuştur. Böylelikle Meksika, feminist dış politika benimseyen ilk Latin Amerika ülkesi olmuştur. Ayrıca Meksika, kazandığı deneyimlerini diğer Latin Amerika ülkeleri ile paylaşmaya istekli olduğunu da belirtmiştir. Meksika hükümeti dünyadaki cinsiyet eşitliğinin en yüksek oranda sağlandığı ülkelerden biri haline gelmiştir. 2018 itibariyle, Meksika'da kongre koltuklarının % 48'inde kadınlar yer almaktaydı. Meksika hükümeti, feminist dış politika taslağı hazırlama sürecinde bu oranı daha da arttırmayı taahhüt etmiştir. Kadınlar için mikro finansman ve küçük krediler gibi ekonomik girişimler başlatmak, kadınları zora sokan ekonomik ölçekte, eski ticaret yasalarının ve gümrük vergilerinin kaldırılması gibi politikaların devreye sokulması da feminist dış politikanın güçlendirilmesi adına önemli hedefler olarak ortaya konulmuştur (Delgado, 2020). Feminist dış politika ilan eden diğer üç ülkenin ortalama yoksulluk oranı % 9,7 ve kişi başına ortalama GSYİH 49,907 dolar iken, Meksika'nın yoksulluk oranı yaklaşık % 17 ve kişi başına düşen GSYİH'sı 10.065 dolardır. Dolayısıyla Meksika feminist dış politika ilan eden diğer devletlere göre daha az ulusal servete sahip olsa bile bu özünde kadın hakları olan politika hedeflerini benimsemesini ve sürdürmesini engellememiştir. Kanada'nın feminist uluslararası kalkınma politikasının temel ilkeleri ise tüm alanlara entegre edilecek cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi; insani yardım temelinde sağlık, beslenme ve eğitimi kapsayan insan onurunun dikkate alınması; sürdürülebilir tarım, yeşil teknolojiler ve yenilenebilir enerji gibi alanları hedefleyen herkes için işe yarayan büyüme; su yönetimine odaklanan çevre ve iklim eylemi; demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü dahil kapsayıcı ve iyi bir yönetişim; barış ve güvenlik, kapsayıcı barış süreçlerini teşvik ve cinsiyete dayalı şiddet ile mücadele şeklinde ilan edilmiştir (Government of Canada, 2020). Kanada'nın feminist uluslararası kalkınma politikasının alanı çok geniştir. Yoksulluğu ortadan kaldırmaktan daha barışçıl, kapsayıcı ve müreffeh bir dünya inşa etmeye kadar çok genel hedefler içermektedir. Bu söylemlerle yola çıkan Kanada, cinsiyet eşitliğini teşvik etmenin, kadın ve kız çocuklarını güçlendirmenin bu hedefe ulaşmak için en etkili yaklaşım olduğunu doğrudan Kanada Başbakanı Justin Trudeau'nun ağzından ifade etmiştir (Global Affairs Canada, 2017). Kanada aynı zamanda "kadınların ve kız çocuklarının güçlü değişim aktörleri olabileceğini ve kendi hayatlarını ve ailelerinin, topluluklarının ve ülkelerinin hayatlarını iyileştirebileceklerini" ve "… kadınlara ve kız çocuklarına başarılı olmak için eşit fırsatlar verildiğinde, yerel ekonomilerden başlayarak tüm toplulukları ve ülkeleri dönüştürebilecekleri" de aynı söylemlerde vurgulanmıştır. Feminist politika, her şeyden önce ekonomik kalkınmayı teşvik etmek ve sürdürmek için bir araç olarak görülmektedir. Ayrıca, Kanada'nın politikasının temel yeniliği, özel sektörü de sürecin içine dahil etmesidir (Global Affairs Canada, 2017). Bununla birlikte, özel sektör için biçilen rolün cinsiyet eşitliği etrafındaki hedeflere ulaşmaya nasıl yardımcı olacağına dair de net bir açıklama yoktur. Bununla birlikte Kanada'nın bazı uygulamalarının ilan ettiği feminist dış politika ile çeliştiği de aşikardır.

Örneğin Suudi Arabistan'a hafif silahlı zırhlı araç satmak, iklim değişikliği ile ilgili kendi çıkarlarını ön planda tutan politikalar gözetmek bu çelişkilerden bazılardır (Smith and Ajadi, 2020). Fransa ise feminist dış politika takip etme niyetinde kadına yönelik şiddetle mücadeleyi ön plana çıkartmaktadır. Ayrıca dünya çapında ve özellikle Afrika'da kadınların ekonomik olarak güçlenmesini teşvik edecek bir dış politika da hedeflenmektedir. Bu çerçevede 2019'dan itibaren Fransız Kalkınma Ajansı (AFD) tarafından, 20 milyon avroluk bir bütçe, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kız çocuklarının eşitliği, hakları ve onuru için mücadele etmek üzere feminist hareketleri ve STK'ları destekleme temel hedefine yöneltilmiştir. "Feminist diplomasi" fikrine gelince, Fransız feminist dış politikası, Fransız önceliklerini üç ilkeye göre tanımlayan bir yaklaşım ortaya koymuştur: 1) kapsamlı, 2) hak temelli ve 3) cinsiyet temelli. Bu çerçevede Fransa'nın yaklaşımı kapsamlıdır, kalkınmadan daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. İkinci ilke olan hak temelli yaklaşım çerçevesinde, insan hakları ilke, norm ve kurallarının kadına yönelik şiddetle birlikte tüm insani, kalkınma politika ve süreçlerine entegre edilmesi hedeflenmiştir. Üçüncü ilke olan cinsiyet temelli yaklaşım ise, politika oluşturmaya dahil olan aktörler tarafından her düzeyde ve her aşamada tüm politikalara cinsiyet eşitliği perspektifinin dahil edilmesini sağlamaya odaklanmıştır. (France Foreign Ministry, 2018).

Feminist Dış Politikanın Temel İlkeleri ve Bu Politikaya Yönelik Eleştiriler

Feminist uluslararası ilişkiler yaklaşımları feminist dış politika çalışmalarının temel anahtarıdır. Çünkü bu teori toplumsal cinsiyet ve kadınların bu alandaki görünmezliğinin ortaya konulması anlamında önemli katkılar sağlamaktadır (Aggestam vd., 2019, 29). Feminist dış politika görüşü iktidarın kim tarafından kullanıldığı gibi konuları sorgulamaktadır. Kimlerin karar alıcı konumda olduğu, kimlerin ihtiyaçlarının ve deneyimlerinin öncelik teşkil ettiği ele alınmaktadır. Feminist dış politikaya sahip olan bir devlet, dış ilişkilerindeki öncelik sıralamasında radikal bir değişime gitmek durumundadır. Özellikle güvenlik hususuna bakılacak olursa; feminist dış politika yaklaşımı daha fazla silahın daha yüksek güvenliğe eşit olduğu yaklaşımını reddetmektedir. Dolayısıyla feminist dış politika izleyen bir ülke militarizasyonu öncelikleri arasından çıkarmak durumundadır (Lunz ve Bernarding, 2019).Feminist dış politika, devletlerin ve sivil toplumun kadınlar, barış ve güvenlik (Aggestam ve Bergman Rosamond, 2016) etrafında on yıllardır süren çalışmalarla açıkça bağlantılıdır ve aslında, uzun süredir bu konulara bağlılığı göz önüne alındığında bu politikanın İsveç'te ortaya çıkması şaşırtıcı değildir. Ancak kadın, barış ve güvenlik gündeminin aksine (ki bu gündem BM çerçevesinde oluşturulmuş ve güçlendirilmiştir), feminist dış politika konusunda dayanak oluşturacak belirli bir metin, karar veya anlaşma yoktur. Bunun yerine, feminizmin dış politikayı tanımlamak için benimsenmesi, bu devletlerin feminizmi nasıl anladıklarına çerçevesinde dış politikalarına da büyük bir esneklik sağlamaktadır. Yukarıda ki İsveç, Fransa, Kanada ve Meksika örneklerinden yola çıkarak feminist dış politikanın temel çerçevesi şu şekilde özetlenebilir:

-İnsan hakları ve özellikle kadın haklarını tanımak ve güçlendirmek
-Kadınlara yönelik fiziksel (başta cinsel şiddet), psikolojik ve yapısal şiddetin önlenmesi
-Karar verme mekanizmalarında (dış-uluslararası politika) kadın temsilinin arttırılması
-Kaynak dağılımında kadın-erkek eşitliği ve adilliğinin sağlanması
-Toplumsal cinsiyetçi söylem, kavram ve politikalarda değişim
-Silahlanma karşıtlığı (bireysel-toplumsal, devlet-bölgesel)
-Kuvvet kullanımı yerine diplomasiyi ön plana çıkartma
-Dış politikada barış, istikrar ve sürdürülebilir kalkınmayı ön planda tutma
-Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Sözleşmesi'ne taraf olma
-Kadınlarla ilgili ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarına destek
-Silahlı çatışma ortamındaki kadınlara yönelik faaliyet gösteren NGO'lara destek
-Çatışmaların önlenmesi ve çatışma sonrası barışın tesisinde kadın katılımının sağlanması
-Kadınların ekonomik haklarının güçlendirilmesi ve teşvikler
-Cinsel sağlık, üreme sağlığı ve haklarının güvence altına alınması
-Uluslararası yardım (kadın-toplumsal cinsiyet bağlamındaki şartlara bağlantılandırma)
-Dış ticaret alanında kadınların teşviki, önceliği
-Empati, güven, şeffaflık, saygı, küresel adalet, sınırların ötesinde paylaşıma dayalı devletlerarası sorumluluk
-Tüm bu politikaların işlemesi için nitelikli birimlerin kurulması

Feminizmin özellikle uluslararası ilişkiler alanında genel ölçekte tam olarak görünürlüğünün sağlanamadığı bir dünyada feminist dış politika söylemi de henüz çok yeni bir süreçtir. Disiplin bu politikanın alt yapısını yeni yeni oluşturup analiz etmektedir. Dolayısıyla zamana ihtiyacı vardır. Bu politikayı ilan eden devletlerin uygulamalarının söylem ile tezatlık oluşturması da bir diğer çelişkidir. Diğer bir eleştiri ise, niyetin iyi olduğu ama nihayetinde karşı taraftakilerin yeterince bilgilendirilmemiş olmasından kaynaklı sorunlar bulunduğu üzerinedir (Rothschild 2014). Bazıları feminist dış politikanın kuzey ülkelerinin postkolonyal bir söylemi olduğunu iddia etmektedir. Özellikle Fransa (Afrika ve Akdeniz ölçeğindeki kolonyal faaliyetleri dikkate alındığında) ve İsveç'in uygulamaları bu eleştirileri destekleyici örnekler olarak değerlendirilmektedir. Her ikisi de sömürgeci güçler olan İsveç ve Fransa'nın askeri müdahale ve sömürgecilik geçmişinin yanı sıra Kanada'nın da yerli halklara yönelik şiddet ve ayrımcı uygulamaları dikkate alındığında bu ülkelerin feminist dış politika söylemleri bazı çevrelerce inandırıcı bulunmamaktadır (Zalcman, 2015; Rosamond, 2013). Çoğunlukla, ilerici insan hakları tartışmalarında bile, tüm kadınlar ve özellikle çok-marjinal kimliğe sahip kadınların, onlar hakkında politikalar geliştiren ve şekillendiren söylemlere dahil edilmemiş olduklarının da altı çizilmektedir. Her ne kadar iyi niyetli olsa da bu tür yaklaşımların kadınlara dair eşitsizlikleri ve baskı sistemlerini parçalamaktan ziyade devam ettirebildiği vurgulanmaktadır. Ayrıca son dönemde feminist dış politika ilan eden devletlerde bir geri adım atış da gözlenmektedir. Kanadalı yetkililer, karşılaştıkları tepkiler üzerine bu yıl yapılacak seçimler öncesinde "feminist" kelimesinin kullanımını ılımlı hale getireceklerini ifade etmektedirler (Thompson ve Asquith, 2018). Benzer şekilde, İsveç'in politikasının uzun süre güçlü bir biçimde ayakta kalıp kalmayacağı da belli değildir.

SONUÇ

Feminist dış politika öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını taahhüt eden, kadınların yüksek politika alanında temsilinin arttırılmasını hedefleyen, kadın haklarının korunması, kadınların barış süreçlerine etkin katılımını amaçlayan önceliklere sahiptir. Bu politikayı ilan eden devletler her ne kadar bu politikayı güçlü bir biçimde ortaya koymaya çalışan uygulamalara imza atsalar da bu politikayla çelişen çok sayıda gerçeklikleri de bulunmaktadır. Ancak tüm bu gerçekliklere ve eleştiri noktalarına rağmen feminist dış politika, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha somut adımlar atılmasını sağlamış ve kadınların dış politika alanında görünürlüğünü daha da güçlendirmiştir.

KAYNAKÇA

Achilleos-Sarl, Columba (2018). "Reconceptualising Foreign Policy as Gendered, Sexualised and Racialised: Towards a Postcolonial Feminist Foreign Policy (Analysis)", Journal of International Women's Studies, 19 (1): 34-49.

Aggestam, Karin ve Bergman-Rosamond, Annika (2016). "Swedish Feminist Foreign Policy in the Making: Ethics, Politics, and Gender", Ethics & International Affairs, 30 (3): 323–334.

Aggestam, Karin, vd. (2019). "Theorising Feminist Foreign Policy", International Relations, 33(1): 23– 39.

Arı, Tayyar. (2013). Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Bursa: MKM Yayıncılık.

Biter, İlkim Tuğçe. (2017). "Uluslararası İlişkilerde Feminist Dış Politika Söylemi ve İsveç Örneği", Alternatif Politika, 9 (3): 495-524.

Brown, Adam (2016), "EIA Interview with Karin Aggestam on Sweden's Feminist Foreign Policy", https://ethicsandinternationalaffairs.org/2016/eiainterview-karin-aggestam-swedens-feminist-foreign-policy/ , (E.T. 11.11.2020).

Carlson-Rainer, Elise (2017). "Sweden Is A World Leader In Peace, Securıty, And Human Rights", World Affairs, Winter: 79-85.

Cohen, B. and S. Harris (1975). 'Foreign Policy', içinde F. Greenstein and N. Polsby (eds), Handbook of Political Science, VI: 381–437, Mass.: Addison-Wesley.

Delgado, Martha, (2020). "Mexico's Feminist Foreign Policy", Turkish Policy, 19 (1), http://turkishpolicy.com/files/articlepdf/mexicos-feminist-foreign-policy_en_1496.pdf (Erişim Tarihi 11.01.2020).

Erickson, Amanda (2017), "Believe It Or Not, Saudi Arabia Was Elected To The U.N. Women's Rights Commission", https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/05/03/saudiarabia-where-omen-arent-allowed-to-drive-was-just-elected-to-the-u-n-womensrights-commission/?arc404=true (Erişim Tarihi 11.12.2020).

Euractiv, (2020). https://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/syrians-still-finding-their-way-in-sweden-five-years-on/ (Erişim Tarihi 21.12.2020).

France Foreign Ministry (2018) https://www.diplomatie.gouv.fr/en/ (Erişim Tarihi 28.01.2021)

Global Affairs Canada (2017). https://www.international.gc.ca/global-affairs-affaires-mondiales/home-accueil.aspx?lang=eng (Erişim Tarihi 12.02.2021).

Government of Canada (2020), https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/priorities-priorites/policy-politique.aspx?lang=eng (Erişim Tarihi 21.11.2020).

Handbook Sweden's feminist foreign policy, (2018). https://www.government.se/4ae557/contentassets/fc115607a4ad4bca913cd8d11c2339dc/handbook---swedens-feminist-foreign-policy.pdf (Erişim Tarihi 21.01.2021).

Hermann, Charles F. (1990). Changing Course: When Government Choose to Redirect Foreign Policy. International Studies Quarterly, 34 (2): 3-21.

Irsten, Gabriella (2019). "How feminist is the Swedish feminist foreign policy?", https://www.boell.de/en/2019/08/28/how-feminist-swedish-feminist-foreign-policy (Erişim Tarihi 01.02.2021)

Lundin, Emma (2014). Feminist Initiative's Strong Showing In The Swedish Elections Puts Pressure On Mainstream Parties, https://www.theguardian.com/lifeandstyle/womens-blog/2014/sep/15/feminist-initiative-swedish-elections-gender-equality (Erişim Tarihi 12.01.2021).

Lunz, Kristina ve Bernarding, Nina (2019). Feminist dış politika: Daha güvenli ve adil bir dünyanın şartı, https://tr.boell.org/tr/2019/02/13/feminist-dis-politika-daha-guvenli-ve-adil-bir-dunyanin-sarti, (Erişim Tarihi 01.05.2019).

Merriam Webster's Dictionary. (2018, October 3). Foreign Policy. Retrieved from Merriam Webster's Dictionary, https://www.merriam-webster.com/dictionary/foreign%20policy (E.T. 01.02.2021)

Nordström, L. (2018). The Local Sweden. https://www.thelocal.se/20180226/swedish-arms-exportstopped-11-billion-kronor-last-year (Erişim Tarihi 24.01.2021)

Robinson, Fiona. (2019). "Feminist Foreign Policy as Ethical Foreign Policy? A Care Ethics Perspective." Journal of International Political Theory. https://journals-sagepub-com.ezproxy1.bath.ac.uk/doi/full/10.1177/1755088219828768. (E.T. 12.01.2021).

Rosamond, A. B. (2013). "Protection beyond Borders: Gender Cosmopolitanism and Co-constitutive Obligation", Global Society, 319-336.

Rothschild, N. (2014). Swedish Women vs. Vladimir Putin. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2014/12/05/can-vladimir-putin-be-intimidated-by-feminism-sweden/ (Erişim Tarihi 12.12.2020)

Ruiz-Navarro, Catalina (2019). "A feminist peace in Colombia?", https://www.boell.de/en/2019/02/14/feminist-peace (Erişim Tarihi 14.02.2021).

Smith and Ajadi (2020). "Canada's feminist foreign policy and human security compared", International Journal, Vol. 75(3) 367–382.

Sweden Government, 2014. https://www.government.se/4ae557/contentassets/fc115607a4ad4bca913cd8d11c2339dc/handbook---swedens-feminist-foreign-policy.pdf (Erişim Tarihi 23.01.2021).

Sweden Government, 2018. https://www.government.se/4a601e/contentassets/2068783db9904d108c66b6966d5aa0f9/strategy-for-swedens-cooperation-with-un-women-20182022.pdf (Erişim Tarihi 23.01.2021).

Sweden Government, 2020. https://www.government.se/government-policy/a-feminist-government/ (Erişim Tarihi 23.01.2021).

Taylor, Adam (2015), "Sweden's Subtly Radical 'Feminist' Foreign Policy Is Causing A Stir", https://washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/10/07/swedenssubtly-radical-feminist-foreign-policy-is-causing-a-stir (Erişim Tarihi 11.01.2019).

Thompson L. and Christina Asquith. (2018). "One Small Step for Feminist Foreign Policy". Foreign Policy, https://foreignpolicy.com/2018/09/20/one-small-step-for-feminist-foreign-policy-women-canada/ (Erişim Tarihi 23.01.2021)

Thompson, L., and Clement, R. (2019). Defining Feminist Foreign Policy. Washington, DC: International Center for Research on Women.

Tickner J. Ann ve Sjoberg Laura (2007). "Feminism", International Relations Theories- Discipline and Diversity, der. Tim Dunne, Oxford University Press, Oxford, 185-202.

Towns, Ann and Birgitta Niklasson (2017). "Gender, International Status, and Ambassador Appointments", Foreign Policy Analysis, 13: 521–540.

UN Security Council, Resolution 1325. 2000. http://www.refworld.org/docid/3b00f4672e.html (Erişim Tarihi 12.11.2020).

Unites States Institute of Peace, (2015). https://www.usip.org/publications/2015/02/swedens-foreign-minister-explains-feminist-foreign-policy (Erişim Tarihi 12.02.2021)

Vucetic, S. (2018). The uneasy co-existence of arms exports and feminist foreign policy. https://theconversation.com/the-uneasy-co-existence-of-arms-exports-and-feminist-foreign-policy-93930 (Erişim Tarihi 2.01.2021)

Zalcman, D. (2015). The Bitter Legacy of Canada's Forced-Assimilation Boarding Schools. The New Yorker.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN PARTICIPATION AND REPRESENTATION IN INDIA POLITICS

Dr. Preeti Tewary
Shri Guru Ram Rai University, Department of Political Science, School of Humanities and Social Sciences

ABSTRACT
In modern era women empowerment is very essential concept for the social justice as well as the national development. We never imagine development of society as well as our nation without it. Hence it is not a new concept, but it is need of contemporary time. In my opinion political participation and representation of women is one of the important way of women empowerment because politics gives opportunities to women to take part in decision making. This is the main dimension of women empowerment. Women throughout the world are struggling to break the chains of the society that bind them, challenging the unequal distribution of power. Empowerment of women in political sphere is very important for their advancement and gender equality of society. Although India is a patriarchal society, this mentally has changed gradually. Women have played vital role in every sphere of life. In India various constitutional and legal step have been taken to welfare of women. The development of women has been the main focus in development-planning since independence. Empowered in 90's, the emphasis is on the inclusion of women in decision-making and their participation at the policy formulation. 73rd and 74th constitutional amendment have created new dimension to the process of women participation in politics in India. The 73rd and 74th amendment act has changed the situation of rural and urban women and their adequate representation at different level of local self government.
Keywords: decision making, constitutional, education, patriarchal, politics

INTRODUCTION:
Empowerment is the process by which the disempowered or powerless people can change their conditions and begin to have control over their lives. Women empowerment through political participation is very important for their advancement and foundation of gender equality in society. It is based on principles of the equality between women and men, Women's right to the full development of their potential, and Women's right of self-representation. In empowerment, power is the main element; it is the power to access control and make 'informed choices'. To use an Indian expression, it is Shakti, which is manifested through the use of mix of power, effectiveness, capability, force and influence, to challenge and transform the structure and institution of patriarchal ideology. The world over women are struggling to break that bind them and challenging the unequal distribution of power in society. Some decades ago, women are limited to the kitchen. Today Indian women made their presence in every field. Women empowerment is act the ability of women to exercise full control over one's action. The government of India has declared the year 2001, as the year for empowerment of women. Though India is patriarchal society but gradually this mentally has changed. Women have played vital role in every sphere of life. In India various constitutional and legal step have been taken to welfare of women. The development of women has been the main focus in development planning since independence.

In ninety's women development define in term of empowerment and now it considerate women inclusion in decision making and policy formation. 73rd and 74th constitutional amendment have created new dimension to the process of women participation in politics in India. The 73rd and 74th amendment act has changed the situation of rural and urban women and their adequate representation at different level of local self government. Women, who were confined to their homes, have now become political leaders. Irrespective of the fact that women's political empowerment is the core for all other advancements in any society, it experiences many obstacles, notably in developing nations, including India. While in developed countries, females have more possibilities and liberty to engage actively in political lives, however, in the developing world, due to integrated cultural, religious and social beliefs about the position of females in a society, it generates many constraints for females to be a component of decision-making. Therefore, women's participation in the power structure and their political empowerment is still not adequate enough to analyze women's position in a political system. In order to improve their involvement at the political stage, it is essential to empower females through multiple programs and through the action scheme at the local, national, and societal levels. It can be said that there has been a significant change in the position for the empowerment of women in India. But, we see discrimination and inequality in the life of women despite development planning and the special status accorded to women in the Indian constitution. Still there is need to the progressive strengthening of the legal, social, economic and political dimension of the role of women. Education is very important means to create awareness among women about their rights and women empowerment is essential for the development of the nation.

OBJECTIVE

The main objective of my paper to explain women empowerment through "Women's participation and representation in Indian Politics'' because political participation gives boost and encourage the women to take part in decision making. Some decades ago women are limited to the kitchen. Today Indian women make their presence felt virtually in every field. Women empowerment is act the ability of women to exercise full control over one's action. Smt. Pratibha Devi Singh Patil is the first women president of India and she was actively working for the upliftment of Indian women. India's first women prime minister Smt. Indra Gandhi known as an Iron lady. Smt. Sarojini Naidu was the first Governor of United Provinces in India. Other prominent political leaders like Jai Lalita, Mayawati. Mamta Banerjee managed to break the gingle of communist party in West Bangal. At present our finance minister is Nirmala Sithraman. Not only in India but also at international level, Indian women have played important role in politics. For example, Kamala Harris is the Vice President of United States. In these days the women at local level of political activities has risen from 25 % to 40%. Women have actively participated in all the movement CAA, Kisaan Movement, Student movement for their justice. They also raised their voice against exploitation. Thus we can say that women are no less than outstanding in politics.

METHODOLOGY

I have chosen a secondary method to collect my data from Books, Magazines, news paper, Wikipedia, etc. Participation and representation are both word that are the basis of modern democratic politics. In these days all the political system wanted to promote political participation and presentation. The concept of representation of people introduced in 17th century. That time women were deprived from proper representation. Just common-wealth commanded obedience of all individuals who consented to its sovereign power; women would consent to the power of their husbands within family. The Greeks were the earliest people who introduce idea about democracy, but there was also limited representation. During nineteenth century women in Europe started organizing themselves and fighting for an extension of democratic rights. But gradually by ignoring gender conventional structures and practices of democracy have reinforced the predominance of the historically dominant group men in society. Democratic system of government working on the principal of universal adult franchise. Women are socialized into considering politics as an activity that is alien to them. Then of course, women tied down by the responsibilities of home management and care for the children. This makes it difficult for them to be committed to a fulltime career in politics. But gradually this mentality has changed. The battle for gender justice has been a long drawn struggle in India. The sustained efforts of social reformers, from social orthodoxy have given impetus to the cause of gender justice. The provisions of the constitution, various laws and judgments of courts have their own contribution to the cause of gender justice. Indian women played important role in the history of politics on India since independence. Politics include all social relation based on power and power is used to control and regulate people behavior beliefs and attitudes and of course to control and regulate resources. Collective action by the powerless, challenging those in power is the stuff of politics. Women have always participated in such action. By the late 19th century, social reform movements were beginning to show effect and the presence of women in the public sphere was increasing. Women began to get involved in the nationalist campaign, although they met with stiff resistance from men. Women spoke first time 1889 session of the congress party but that time they only presented the vote of thanks. But it was an important beginning. There were two views regarding the issue of women and their participation in politics in decay of 1920. The traditional role of women mostly confined to the kitchen rather than the nation building, and hence, their rights must be recognized to strengthen their position in society. Other view supported the gender equality and no discrimination for women because they thought women had capacities, needs and desires that must be fulfilled. All India women's conference in 1926 remains most significant. Women enthusiastically participated civil disobedient movement which started by Gandhi ji. Women in pre-independent India participated in both national and women movement. They fought for equality and equal opportunity for them. The Indian women participated in nation movement and challenged their traditional role. During post independence their expectation had not been fulfilled. They remain absence in the field of decision making in formal politics. The Indian state and the development strategy are committed to demand for women reservation. After independence constitution ensures gender equality. In the light of the constitutional provisions, major judgment of courts, legislative, reformative, educational, health and employment strategies have given Indian women a significant boast in their struggle for equal rights in the society.

The political role compelled the women to step out of the limited sphere of the house and thereby made them over burdened with workload. The elected women managed their home and political career very efficiently. Around 35% women joined politics because they wanted a career in politics and a large number of women joined politics due to the force imposed by family. Women in general were found to be enjoying their role despite having a lot of conflicts. The number of female voter has increased from 715/1000 in the 1960 to 883/1000 in the 2000. The percentage of women participation about 67% compared to men about 65.5% in India's 2014 Lok Sabha election. In 16 out of 28 states of India, more women voted than men. The voting percentage of women is gradually increasing day by day. Women are playing a vital role in political sphere and their number of participation gradually increased and it also boost their confidence. In 17th election of Lok Sabha elections, the number of elected women was 58. In 18th Lok Sabha no are 62 and In 19th Lok Sabha no is 78. It seems that percentage of elected women representatives in Lok Sabha has increased from 4.4 % in 1952 to about 15 % in 2019**.** In State level women participation has also increased. In many Village Panchayats, women played vital role in the development of village like that in Rajsthan, Bihar, Uttarkhand, etc. India has a multi-party system. The three largest parties in India are the Indian National Congress (INC), the Bharatiya Janta Party (BJP), and the Communist Party of India (CPI). As we know that political parties are the back bone of democracy and in political parties the number of women leader have increase. Most of the political parties has created a women's wings to promote their participation. The introduction and implementation of the Panchayati Raj institutions act did not bring significant improvement and political participation at the national level. This is mainly due to the patriarchal mindset and the hindrance towards women in the northern part of India, which leads to the overall percentage not appropriate of women in Parliament, which is the main reason for not showing a significant statistical difference in the pre and post-implementation of the Panchayati Raj institutions. Women's freedoms and gender equality began to be discussed in the Indian political arena. Political participation involves the right to vote, the right to compete, the right to stand for candidacy, and their position as campaigners and the members of the legislature. Faced by elected women representatives, cultural barriers and patriarchy still stagnate women's participation in the political spectrum and democratic governance. The higher level of responsibility in household activities impedes more women to seek a career in politics for longer terms. Women leaders wanted to maintain influence in political sphere for their betterment their living standard. Patriarchy and gender segregation for higher political powers, even after working for party activities for many years, is an essential catalyst for hindering women from Public Policy Through the 73rd and 74th constitutional amendment in 1994 provide 33% of seats in Urban and local self government to encourage the participation of women in politics because local self government is extension of democracy at grass root level. The Women's Reservation Bill (108th amendment) has been introduced in the national parliament to reserve 33% of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats for women. Maintaining their compliance in politics, various developmental projects require expert opinion and self-reliant practices; hence women need to be competent in managing governance with ease. Various forms of gender-based violence against women in politics in the form of verbal harassment, challenges in personal dignity, and sexism restrain women from progressing in political participation.

Finally, since the co-operation of male colleagues is an integral part of successful governance, women representatives tend to adopt various mechanisms for increasing mutual trust. The experiences from the women politicians reveal that in order to increase more women's participation into politics and to maintain their participation in governance, it is essential to formulate feasible policy measures at the state and national levels. Education is very important tools for active participation and representation of women in politics. It plays vital role to create awareness among women. Education has positive impact on women political participation at every level of the government. An economic independence of women is essential condition for active participation because poverty leads so many problems for women like mall nutrition, health problem, and domestic violence. Due to these problems they are aloof from political participation. Basically India is male dominated society where women do not raise their voice for their rights and they accept the dominance of men. So there is need to change the mentality of Indian society. There is equal opportunities for all without any discrimination.

CONCLUSION

So we can say women's political participation and representation has been considered a measure of women empowerment. Within political power that are mainly women in parliament, judiciary and local bodies. It can be said that there has been a significant change in the position for the empowerment of women in Indian politics. But, we see discrimination and inequality in the life of women despite development planning and the special status accorded to women in the Indian constitution. Still there is need to the progressive strengthening of the legal, social, economic and political dimension of the role of women. Education is very important means to create awareness among women about their rights and women empowerment is essential for the total development of the nation. More women in grass root organization, better law and it will ensure better engagement of women in decision making. Entry in public space, utilization of authority in practice, training by government and non- governmental agencies are all part of process of gradual growth of knowledge, self esteem and empowerment which gives women the agency to function effectively in the political process which also affect our national development. Thus we can say that women are no less than outstanding in politics. Women have to realize their potential as an individual and people at all levels have to not only accept it but make effort to accept that space. All women should aware their rights and try to remove term impossible from their dictionary.

REFERENCES

Aggarwal R.C., "Political Theory" New Delhi, S. Chand & Company Pvt. Ltd. 2016

Fadia, B.L., "Indian Government and Politics", New Delhi, Shahitya Bhawan Publication, 2016

Priyam Manisha, Monon Krishna, Banerjee Madhulika. "Human Rights, Gender and the Environment." Noida, U.P., Pearson. 2019

https://en.wikipedia.org/wiki/Women%27s_political_participation_in_India

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE ROLE OF PRINCESSES IN HITTITE DIPLOMACY: POLITICAL MARRIAGES

Dr. Fitnat ŞİMŞEK
Atatürk Üniversitesi
ORCID: 0000-0003-1044-2630

ABSTRACT
Hittites, BC. II. it is one of the oldest States of Anatolia, settled in a thousand Central Anatolia. Hittites, chronologically old Hittite State, Middle Hittite State and Imperial State periods are divided into three are examined. During the period of the old Hittite State, The function of the Hittite woman in state administration and interstate relations cannot be fully determined, but in the middle and Imperial periods, it is understood that women held an important position in government. Especially during the Imperial period, both the desire of the Hittite Kings to expand their borders and the new understanding of governance enabled the Hittite princesses to take a very active role in foreign policy and they were married to the Kings of foreign countries within the framework of the agreements. These marriages were not marriages that princesses made of their will and included feelings, but were mostly performed for practical reasons, but they were still important in that they showed that women also took on certain tasks in order to ensure the interests of the state. At the highest level, the King's daughters, for political reasons, would regularly go to vassal state rulers or foreign country Kings, as brides to their sons. The purpose of these marriages for the benefit of the state was to serve peaceful policies such as having influence over that state through Hittite princesses, and building friendship with countries. This policy summed up the mission undertaken by the princesses in the Hittite dynasty. From another point of view, these princesses, a royal member, were no better off than a slave under his father's Authority, a movable asset that he could dispose of whenever and in whatever way he saw fit. In fact, in many states dominated by the monarchy over the ages, the fate of princesses was the same. Moreover, given that many of these societies were polygamy, the fate that awaited the princesses in their new home was extremely frightening. Princesses who went to a country other than the Hittite Palace were not granted a special status, princesses could not go beyond being upper-class worthless.
Keywords: Hittite State, Diplomacy, Politics, Agreement, Women.

INTRODUCTION
During the Paleolithic period, women were considered valuable because of their fertile identity, which added new members to the community. The female, who mediated the arrival of the individual who made up the society, was perceived with this identity, that is, with the identity that “ensures the continuation of life”, and this identity gave her great value. During the Paleolithic period, Obsidian, bone and female sculptures called Venus made of ivory were found in almost all Paleolithic settlements. These statues would show that the woman was considered the only certain and certain relative of the child in the reproductive activity, that is, her mother and the ancestor of the community. In the Paleolithic period, another function other than being a woman, mother and ancestor was installed as a symbol of productivity; Goddess (Erbil, 2012;32).

Engels attributes the state of freedom, dignity and having a say to the role he takes on in the economy. Therefore, she says that in prehistoric times, when women contributed more to the economy than men, women could be considered goddesses (Engels, 2013; 85). In the Mesolithic and early Neolithic periods, women; it continued to be the focus of the economy, social life and belief system. However, BC. After 3000, that is, with the transition to the late Neolithic Period, man's Labor came to the fore, and with it, man emerged as the dominant and authoritarian power. During the late Neolithic period, plows, wheels, sails and Metallurgy were found, and men who were producers of them worked extensively in the use of these materials, participating in the production process. All these developments have shaken the matriarchal structure, which is the way of life of the Paleolithic and Early Neolithic period, and society has begun to return from the matriarchal structure to the patriarchal structure (Erbil, 2012;72). Men went to legal arrangements to establish their sovereignty, restricting the rights of women by the laws he enacted, while subjecting them to him. Women have been humiliated through their bodies, that is, their sexual functions (Erbil, 2012;73, 83-90). In the periods before the Hittites, marriages were performed between royal families in order to ensure diplomacy between the states. In these marriages, kinship relations between Kings were strengthened, strong allies were obtained, and in political marriages, emotions were usually not questioned, the mutual interests of the kingdoms were taken into account (Darga, 2013: 180, vdd). MO. In 1750, we witness that the name of a woman began to pass in the Hittites, especially in state life, who established a state in the capital Hattuša (Boğazköy) in Central Anatolia. The discovery of Bogazköy archive documents in the illumination of Hittite history has made a great profit. Thanks to this archive, we have the opportunity to learn about the administrative structure of the Hittite state, its policy in domestic and foreign politics, and the role that women take on within this policy (Kılıç ve Duymuş, 2007; 86). The Hittite woman played an important role in ensuring Interstate political interests, and it is possible to see this clearly in the cuneiform texts. Hittite Imperial period called I. It is accepted that the Hittite State entered a new phase in the period beginning with šuppiluliuma's accession to the throne. Although the state had previously fought only to preserve the existence of" Hittite", the reformed state from this date fought for invasion and futuhat (sword, 2007;94). I. During the period of Šuppiluliuma power (BC.1380-1345) the city states in Anatolia, which had previously been separated from the Hittite State, were again connected to Hattuša, and this was interpreted by Hittitologists as "ensuring political unity in Anatolia"[1] (Cakmak, 2011;175).

[1] I. Šuppiluliuma organized expeditions to both Anatolia and Northern Syria. He fought against the Kaška people who lived on the Black Sea coasts in the north of Anatolia and walked on the Arzawa Kingdom, which is located around the Gediz River valley in the west of Anatolia. He ensured that the Kingdom of Kizzuwatna and the Kingdom of Azzi-Hayaša (which was settled in the Karasu Valley in North Eastern Anatolia and is located in Erzincan and its surroundings today) to the Hittite Kingdom and made political marriages in order to develop these relations. Establishing good relations with his enemy, Mittanni State, he turned the Kingdom of Išuwa into a vassal state. It did not destroy the Mitanni State and ensured that it remained a buffer state between the Assyrian State and the Hittite State (Çakmak, 2011; 176-177).

In this context beginning with , I. šuppiluliuma and adopted by later Hittite rulers, the Hittite princesses (DUMU.MUNUSGAL, Grand Princess, grand daughter, Crown Princess) the political field also began the tradition of marrying kings of vassal[2] states or kings of allied states (Bryce, 2003;140). This is a condition of being a princess in the Hittite State. The condition of the princess, daughter or sister of the Great King and Great Queen of the Hittites, should have been the same in her new country, where the bride went, and this the situation was specifically guaranteed in the articles of agreement (Reyhan, 2017: 100, et al.). The first example agreement we can give about political marriages is I.It is the agreement that šuppiluliuma made with hukkana, King of Azzi-Hayaša[3]. I.Before the Syrian expedition, Šuppiluliuma made a deal with Hukkana, King of the country of Azzi-Hayaša, in order to ensure political unity in Anatolia, and married his sister to the King. The agreement addressed both the cultural and social differences between the two countries and sought to guarantee the status of the girl in her new country (Laroche, 1971: 42). This correspondence is;

"..... look, I glorified Hukkana. And I've been good to you. And I chose you from among the Hayashans in the Land of Hattuša and gave you my sister as a wife.. My sister, who I gave you as a wife, has many sisters and related daughters. You earned them as sisters. A ceremony in Hatti country is very important, since they take their sister as a wife. A brother cannot have (sexual) intercourse with his sister or cousin. This is not true. Whoever does such a thing, he cannot live in Hattuša, he dies (sentenced to death). Because your country is ignorant, there..... he has sexual relations with his brother, sister or cousin. There is no such thing allowed in hattuša. If your wife's sister, your sister's relative, and her cousin come to you, give her food and drink. Eat, drink, and have fun. She wants to keep her to pick up. This is not allowed. For this reason, the death penalty is imposed in Hattuša. Don't do it of your own free will, if someone else tries to lead you astray for something like this, don't listen to it, don't do it. Let him be sworn in for this. "(Alp, 2001: 99: Karauguz, 2002a: 151-210).

From these paragraphs I.Šuppiluliuma warned the Azzi-Hayaşa King Hukkana, who gave his sister, about incestuous[4] relations that were strictly forbidden in Hittite laws and were not welcome in his society, and made serious warnings not to apply this tradition to his brothers. I.Šuppiluliuma allowed the King of Azzi-Hayasa to protect his ex-wife as a second partner, that is, NAPTARTU[5], but he also did not allow another woman to be brought over his sister as second wife, as well as women taken from the Land of Azzi-Hayaša to be kept in the palace as legitimate wives[6] .

[2] If the vassal state, victorious as a result of a war, accepts the defeated king to remain on his throne in return for paying tribute to him every year, the defeated king will continue to dominate depending on the other and become a vassal state (Can, 2011; 588).

[3] Azzi-Hayaša Country is a kingdom settled in the Karasu Valley in Northeast Anatolia. It is located around Erzincan (Çakmak, 2012; 176, dn.319).

[4] In Hittite Laws and in Hittite society, sexual intercourse (incest) in the family is a crime punished with death, and it is an act to be damned and reviled. Imparati defines the word hurkel as “sinning with people of the same blood as a person, namely mother, daughter or boy (Imparati, 1992; 273-278). Article 189 of the Hittite law gives us information on this subject and writes that those who have an incest relationship will definitely be punished with death (Imparati, 1992; 175). Considering that children are mostly abused with incest, this item should have a deterrent feature (Reyhan, Cengiz, 2016; 9).

[5] The children of the Hittite kings, one of the lower-status concubines called MUNUS.NAPTARTU or MUNUS SUHUR.LAL ("assistant woman"), do not have the right to inherit the throne (Bryce, 2003; 43, vdd).

[6] Hitit dönemine ait kurban listeleri ve mühür baskılarında yer alan isimlerden Büyük Kral Šuppiluliuma’nın Daduhepa, Hinti ve Tawananna adını taşıyan üç eşinin olduğu bilinmektedir. Saray da ve toplumda bir erkeğin

With this agreement, I.Šuppiluliuma aims to ensure the education of Hittite legitimate heirs in the country of Azzi-Hayaşa and the formation of a state dependent on itself (Suel, 1990: 243). I.Šuppiluliuma gave another daughter to Mattivaza (Šattiaza / Kurtizawa), son of King Tušratta, whom he defeated in battle (Darga, 2013;182), and asked Mitanni[7] to welcome his daughter, who will become Queen, and that no woman should be equal to her daughter or considered superior to her daughter. It is also mentioned that children born to her daughter in the country of Mitanni will be the heir to the throne of Mittani;

"King of the land of Hatti, I am The Great King, I gave life to the Land of Mitanni for my daughter. I held mattiwaza, the son of tuzratta, in my hand and gave my daughter to him. May Prince Mattiwaza be king in the Land of Mitanni. And the daughter of the King Of The Land of Hatti, May she be queen in the Land of Mitanni. Sands, welcome to Mattiwaza. But no woman is bigger than my daughter. Don't let any woman be equal to him. And let no one stand by him equally. Don't put my daughter down to second grade. In the land of Mitanni, let her Be Queen. Let the Sons of mattiwaza and the Sons of my daughter, their sons and grandchildren, be equal in the Land of Mitanni in the future. In the future, the Mitannis do not plan to revolt against Prince Mattiwaza, against his daughter, against the Queen, against his sons, or against his grandchildren. In the future, Prince Mattiwaza will be equal and brother to my sons. And let the Sons of Prince Mattiwaza, his children and grandchildren be equal and brothers with my grandchildren..." (Karauguz, 2002a: 210, Celebi, 2015: 59).

"Mattiwaza, the son of Tuzratta, I held him with my hands and gave him my daughter for marriage. And Mattiwaza's son Mitanni is the true king in his hometown, and Hatti will truly be the Queen above his hometown. O! You, Mattiwaza, will leave illegitimate women, and no other woman will be above my daughter. You're not going to sit my daughter next to a second-row courtier. She will serve as "Queen" in Mitanni's hometown. Mattiwaza and my daughter's sons and sons and grandchildren will be the primary generation in Mitanni's hometown in the years to come!"(Darga, 2013: 181; Karauguz, 2002a: 210; Çelebi, 2015: 59). I.In his agreement with the king of Šuppiluliuma Mitanni, he allows him to take women belonging to the ESERTU[8] class as wives, as well as the Hittite princess, whom he took as his main wife.

çok eşli olması olağan bir durumdu. Hitit kralları kendileri ikinci bir kadın alabildikleri gibi kızlarını yada kız kardeşlerini de evli erkeklere ikinci eş statüsünde eş olarak göndermekte bir sakınca görmüyorlardı (Çelebi, 2015; 58-59). Ancak bu anlaşmada, kral kızkardeşini ilk eş statüsünde sarayda tutulmasını ister çünkü genellikle ilk eşin çocukları tahta adaydır ve ülkenin gelecekteki kralıdır. Hitit kralları da siyasi evliliklerle genellikle kendilerine bağlı bir yapı kurmayı amaçlarlar.

[7] I. Šuppiluliuma first attacked the Kingdom of Išuwa, which developed good relations with the Mitanni state (today it is located around the district of Çemişgezek in Tunceli), and made this kingdom a vassal state affiliated to the Hittite State. He fought with the Kingdom of Mitanni and occupied Aleppo, conquered the entire territory of present-day Syria and Lebanon, but did not end the Kingdom of Mitanni. It left the Mitanni Kingdom as a buffer state between the Assyrian Kingdom, which was getting stronger in the region, and the Empire border (Çakmak, 2012; 177).

[8] Except for the legitimate spouse of the Hittite kings in the Hittite palace, MUNUS. Women of various classes, titled ESERTU, MUNUS.NAPTARTU and MUNUS.SUHUR.LAL, also have the right to become concubines (Yakar, 2007; 45). Boys born to the king's first wives or primary wives are the main heirs to the throne. If the primary spouse could not give birth to a son, then the boys born from MUNUS-ESERTU would be inheritors of the throne (Bryce, 2003; 43).

The name of the Hittite princess is not mentioned here, but this document guarantees the legitimate queen of her daughter and aims to establish a structure consisting of Hittite rulers in the future. I.Šuppiluliuma married another daughter named Muwatti to Mašhuiluvaš, a nobleman of his hometown of Arzava, which is today located in Izmir and the south of the Aegean Sea (Goetze, 1933: 143). Muwatta, who was sent to mašhuiluvaš as a wife, had no children, and therefore the King, II.He asked muršili to give his brother's son Kupanta-Kurunta to him for adoption (Reyhan, 2017: 116, vdd).
The relevant lines of the document are;
"In the past, when I appointed Mašhuiluwa as a gentleman, Mašhuiluwa said to me: there are no children (who will inherit me). People will grunt against us (?) Will tomorrow be like this or like this? Since I have no children, my brother's child, Kupanta-Kurunta, my Lord, give me for adoption. And let him be my son. And let him come, let him [be] that bey to the country in the future" (Reyhan, 2017: 116, vdd).
Having children in political marriages was extremely important. Thanks to the crown prince, who would be the heir to the kingdom, the alliance between the two kingdoms would be strengthened and their relations guaranteed (Darga, 2013;183).Another Hittite King III Hattuşili is., who made marriage part of politics and we have a fairly extensive source of information about it. III. Hattušili married Puduhepa, a nun of Hurrian descent, to gain the support of the Hurrians before the war with Egypt[9]. III. During the hattušili period, he organized expeditions to southwestern Anatolia; in the face of the growing danger of Assyria, he made a deal with Egypt. Because the Assyrian Kingdom destroyed the Mitanni State and proceeded to Syria. This progress disturbed both the Hittite State and the Egyptian state, and these two states went on the path of forming an alliance and signed the Kadeš agreement[10]. After the Treaty of Kadeš signed with Egypt, political relations with Egypt improved, and between the two kingdoms, the Daughters of the Hittite King and Queen II. Correspondence has begun about her marriage to Ramses. These diplomatic correspondence yielded results, III. Hattušili, II. He gave Ramses his daughter Šauškanu as his wife and strengthened their political ties with Egypt (Karauguz, 2002: 193).

---

[9] The confrontation between Egypt and the Hittite states is due to the desire to dominate Syria in both states. For this reason, even II. Muwattali and the Egyptian king II. During the Ramses period. It was made in Kadesh in 1296. Information about the war that took place on the banks of the Orontes River (Orontes River) comes from Egyptian sources. Documents showing who won after 22 years of war do not provide clear information. It is stated that the Hittite soldiers started to collect spoils before the war was over, and the Egyptian army, which turned this into an opportunity, defeated the Hittites. However, the continuation of the Hittite domination in Syria at the end of the war is important in terms of showing that the war ended in favor of the Hittites, although it is not a winner of the war. The peace treaty, only 22 years after the war III. It was signed during the Hattušili period (Çakmak, 2013; 185-186).

[10] The Kadeš Agreement, which was signed by adhering to the principle of equality of the parties, BC. It was signed in 1274. With this agreement, both empires would send aid to each other whenever they were attacked from within or outside. Asylum-seekers who had fled from both empires would be returned, and these refugees would not be punished severely. It is necessary to evaluate the Kadeš Agreement within the framework of the efforts of the parties to the agreement to contain the Assyrian danger. Also III. Hattušili's daughter Šaušganu ıt is possible to evaluate the fact that he gave II. Ramses as a wife with the intention of strengthening the cooperation attempt against the Assyrian danger with a special bond (Çakmak, 2011; 188-189).

About marriage II. Ramses ' letter to Puduhepa is as follows:;
"Amon's lover, son of The Sun, King of Egypt, King Ramses the great says: Tell The Great Queen Puduhepa, Queen of the Land of Hatti: here I am your brother. My houses, my sons, my armies, my horses, my cars are good. In my country, there is a great deal of good.
You'll be fine with my sister. Let your houses, armies, horses, cars be good. May your nobles be all right. Let there be a great deal of good in your country. Say to my sister: These are my messengers who have come to me with my sister's messengers. They informed me of the favor of my sister, The King of the Hatti Country, The Great King. They informed me of the good of my sister, the good of my sister's sons, the good of their country. I was so glad to hear about my brother and sister's kindness, and I said, “Thank God they're fine.” I saw the letter my sister sent me, and the Great Queen of the Land of Hatti, I heard what my sister wrote beautifully. Tell my sister: my brother is the King Of The Land of Hatti, the Great King wrote to me: “send those who will pour good-smelling oil on my daughter's head!” Let them take him to the House of the King of Egypt, The Great King! That's what my brother wrote to me. This decision, which my brother informed me, is very and very good. The gods of Egypt and the gods of Hatti have led us to this decision to unite the two great countries as one country forever” (Karauguz, 2002: 193, vdd).
Correspondence for King marriages shows Puduhepa's duties in the foreign policy field of the country and his effectiveness in the peace policy provided by King marriages. This marriage was the second of its kind. 34 of Ramses. it took place in the year of his reign. Puduhepa's attempt to delay the marriage as much as possible shows that the girls who will be brides are quite young (Unal, 2005: 135-136). This diplomatic marriage between Egypt and the Hittite was considered a success in Egyptian history, and a relief captured in Abu Simbel depicted this marriage scene III. Hattušili II. He is shown delivering it to Ramses. Other archaeological data documenting this marriage are in inscriptions in Karnak, Egypt. However, III. Hattušili and II. From the correspondence that took place between Ramses, it is clear that the two kings were not side by side at the marriage ceremony. In correspondence, II. Ramses III. He proposed to hattušili to meet at the southern border of Syria, III. Hattušili, on the other hand, suspected this situation and asked the real reason why he wanted to meet. II. Ramses said, " The Sun God and the Sky God will show the two brothers to each other. I hope my brother accepts this beautiful offer and comes to see me. We look at each other's faces, ” he said, noting that it would only consist of an acquaintance. However, III. These words will not sound very realistic to hattušili that he did not go to meet him, saying, “Especially I, let the burning of His Majesty's feet pass, " as an excuse for gout in his feet. (Unal, 2005: 135-136; Akurgal, 2015: 58-59). The Hittite princess Šauškanu crossed the Asi River through Damascus and arrived in Egypt during the winter months. The princess was accompanied by a guard of UPE and Kanaan prefectures and soldiers. He also brought captives from his hometown of Kaška, a large number of horses, sheep and cattle as dowries alongside the Hittite princess. As regards marriage in Egypt, it is mentioned about the happiness of the city achieving peace, the arrival of the bride in Egypt and the beauty of the girl, especially that she is blonde. Also, the Hittite princess Šauškanu was given the name Maatnefrure (seeing Horus, the invisible glory of RA) in the Egyptian palace (Darga, 2013: 184; Akurgal, 2015: 58). According to another inscription on the stele of II. Ramses, II. Ramses married another Hittite princess (Helck, 1971: 222). In Egyptian inscriptions, the rich dowry brought by the Hittite bride is mentioned as much as possible.

This is the Hittite princess III. She is the second daughter of hattušili (Darga, 2013: 184). III. The reason why two Hittite princesses were sent as wives to Ramses the elder during the Hattušili period is attributed to the Famine experienced in the Hittites during this period. As a matter of fact, the girls were sent to Egypt in exchange for a large amount of grain. This indicates that the Hittites experienced difficult times (Unal, 2005: 136).
Egyptian sources, for this reason, they write that III. Hattušili said:;
"Look at this! Our country is devastated. Our Lord Seth (Tešup) is angry with us. The sky does not shed a drop of rain. Every foreign country (to us) is at war with us" (Unal, 2005;11).
In addition to the Hittite princesses, there were brides and concubines from the Babylonian, Zulabi and Assyrian palaces in the Egyptian palace. But Puduhepa did not allow his daughters, whom he sent as brides, to be second wives. He expressed it in the relevant lines of his letter to Ramses;
"Who shall I compare to the daughter of heaven and earth, whom I want to give to my brother? Should I compare him to the Babylonian girl, the daughter of Zulabi [his country], or the daughter of Assyria? (No) I cannot compare them, because he is far superior to them" (Unal, 2014: 501).
Because naptera was the main queen of Egypt at that time, these girls have no chance of becoming queen. Although the Hittite princesses, II. Although agreements were made to be the principal wife of Ramesses II. Ramses has a very large harem of women of different nationalities (Çelebi, 2015;59-60). After the Treaty of III. Hattušili Kadesh, he gave another daughter Gaššuliiawia as a wife to King Bentešina of Amurru. He also took the daughter of Bentešina in his son Nerikkaili. The section of the agreement on the subject is as follows;
"When the Great King Muwattali II became God (when he died), I, Hattušili, sat on my father's throne. I appointed Bentešina for the second time [to the country of Amurru]. I gave him the throne of the Kingdom and his father's House. We [established] friendly relations between us. When I give Princess Gaššulaviya to the amurru country, the palace, the pleasure for Bentešina, let my son Nerikkaili take the daughter of Bentešina, King of the amurru country, to the pleasure. In the future, let my daughter's son and grandson [take] the kingdom in the land of Amurru" (Reyhan, 2017: 121).
The agreement also states that Gashshuliawia, the daughter of the Hittite King, will become queen, the children born of this girl will receive the kingdom of the country of Amurru, and the rulers who will lead the country will definitely be III in the event of war and peace. There are clauses regarding their presence alongside Hattušili and Queen Puduhepa.

RESULT

The ancient pre-Asian world has been the scene of political marriages put forward as part of Interstate politics since the first date when civilizations began to form. Although it has lost its influence today, political marriages have been one of the biggest factors determining the domestic and foreign policy, interstate law and diplomacy of the period (hear, 2007;83). The Hittites, who managed to establish a central state here by removing Assyrian merchants from Anatolia, took the policy of establishing political marriages to the climax by participating in pre-Asian politics. The Hittites pursued a policy that took care of their own interests in pre-Asian politics by establishing kinship ties with the powerful states of this period, Assyria, Babylon and Egypt.

By ensuring political unity in Anatolia, Including Neighboring Countries in the vassalate system and strengthening its internal position, the Hittites managed to enter into the superpowers of the era by making political marriages with other major states in front Asia. The contribution of Hittite princesses to Hittite foreign policy by making political marriages was especially evident during the Imperial period (Reyhan, 2017: 122). In the political marriages that the Hittite Kings made to strengthen the state or made to their daughters, the woman is no different from any portable property. Although the situation of the girls in their new homes was tried to be guaranteed by the terms of the agreement, the girls could not go beyond being in the sand. If an agreement was made with Hittite vassals, then it was extremely important for a woman to have a boy, because with this child, loyalty to the Hittite state would be made permanent. Sometimes, II. Ramses and III. In exchange for small benefits, such as some grain, as was the case among the Hattušili, the girls were sent to another country as brides.

REFERENCES

Alp, S. (2001). Hititlerin Mektuplaşmaları. İstanbul.

Alp, S. (2011a). Hitit Çağında Anadolu Çiviyazılı ve Hiyeroglif Yazılı Kaynaklar. Ankara.

Alp. S. (2011b). Hitit Çağında Anadolu. Tübitak Popüler Bilim Kitapları. Ankara.

Akurgal, E. (2015). Hatti ve Hitit Uygarlıkları, Phoenix Yayınları, Ankara.

Bryce, T. (2003). Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum, Dost Kitabevi, Ankara.

Can, A. (2011). Eskiçağ Rehberi, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Çakmak, D. (2011). Hitit İmparatorluğu'nun Toplumsal ve İktisadi Yapısı, Libra Kitapcılık ve Yayıncılık, İstanbul.

Çelebi, B. (2007). Anadolu'da Hitit Sosyal Yaşamında Kadının Yeri ve Önemi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Darga, M. (2013). Anadolu'da Kadın On Bin Yıldır Eş, Anne, Tüccar, Kraliçe. YKY, İstanbul.

Engels, F. (2013). Ailenin Özel Mülkiyeti ve Devletin Kökeni, Bil Ofset Matbaacılık, Ankara.

Erbil, P. (2012). Kibele'den Pandora'ya Kadının Tarihsel Yenilgisi, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Duymuş, H. H. (2006). Eski Ön Asya'da Siyasi Evlilikler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Denizli.

Goetze, A. (1933). Die Annalendes Mursilis, Mitteilungenvor der Asiatischh Egyptischen Gesellschaft 38, Leipzig.

Helck, W. (1971). Die Beziehungen Aegyptens zu Vorderasien im 3. und 2. Jahrtausend v. Chr., Wiesbaden.

Imparati, F. (1992). Hitit Yasaları, İtalyan Kültür Heyeti, Ankara.

Karauğuz, G. (2002). Boğazköy ve Ugarit Çivi Yazılı Belgelerine Göre Hitit Devletinin Siyasi Antlaşma Metinleri. Konya.

Kılıç, Y., Duymuş, H.H. (2007). Hititlerde Kadın ve Siyaset, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 42, Ankara, ss.85-99.

Laroche, E. (1971). Catalogue Des Textes Hıttıtes. Parıs: Editions Klincksieck.

Reyhan, E. (2017). Hitit Devlet'nde Siyaset ve Yönetim, Direktif, Yemin ve Sadakat, Bilgin, Kültür, Sanat Yayınları, Ankara.

Reyhan, E., Cengiz, T. (2016). "Hitit Toplumunda Aile ve Çocuk", Trakya Üniversitesi Motif Vakfı Halk Kültüründe Aile Uluslararası Sempozyumu, 25-27 Mart, ss.1, vd.

Süel, A. (1990). "Hitit Kadınının Hukuki Durumu". Uluslararası 1. Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum, 239 – 253.

Uzunoğlu, E., Baykal-Seeher, A., Kızıltan, Z., Tulunay, F., Tuzcular, A., Yıldız, F., Donbaz, V., (1993). "Tarih Öncesi-Hitit-Demir Çağı, Katalog", Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın, Anadolu Kadınının 9000 Yılı, İstanbul, 36-115.

Ünal, A. (2005). "Eski Anadolu'da Feminizmin Öncülerinden Bir Kraliçe Portresi: Kizzuwatnalı Puduhepa ", İdol Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği Dergisi, Yıl, 7, S. 24, 5-15.

Ünal, A. (2014). Eskiçağ Anadolu Toplumlarında Kadın Anayanlı Bir Hitit Kraliçesi Puduhepa ve Zamanı, Çorum.

Van den Hout, T.J.P. (2013). "Hitit Krallığı ve İmparatorluğu'nun Kısa Tarihi". Hititler Bir Anadolu İmparatorluğu, ed. M. Doğan Alpaslan, M. Alpaslan, Ofset Yayınevi, İstanbul.

Yakar, J. (2007). Anadolu'nun Etnoarkeolojisi Tunç ve Demir Çağlarında Kırsal Kesimin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Çev. S.H. Riegel, Homer Kitabevi, İstanbul.

Yiğit, T. (1997). Hitit Kral Ailesi Üyelerinin Siyasal Etkinliği Üzerine, Tarih Araştırmaları Dergisi, s.29, ss.233-245.

Political Marriages Of Hittite Princesses	
I. Šuppiluliuma'nın Kız Kardeşi	Hayaša Ülkesi Kralı Hukkana
I. Šuppiluliuma'nın Kızı	Mitanni Ülkesi Kralı Mattiwaza/ Šattiwaza
I. Šuppiluliuma'nın Kızı (Muwatti)	Mira-Kuvaliya Ülkesi Kralı Mašhuiluwa
II. Muršili'nin Kızı (DINGIR ^{MES} – IR)	Šeha Nehri Ülkesi Kralı Manapa-Tarhunda
II. Muršili'nin Kızı	Šeha Nehri Ülkesi Kralı Mašturi (DINGIR ^{MES} –IR) = Matannazi
III. Hattušili'nin Kızı (Kilušhepa)	Išuwa Ülkesi Kralı Ari-Šarruma
III. Hattušili'nin Kızı (M_3-at-nfrw-Re)	Mısır Ülkesi Firavunu II Ramses
III. Hattušili'nin Kızı	Mısır Ülkesi Firavunu II Ramses
III. Hattušili'nin Kızı (Gaššulawiya)	Amurru Kralı Bentešina
IV. Tuthalya'nın Kız Kardeşi	Amurru Ülkesi Kralı Šaušgamuwa
II. Šuppiluliuma'nın Kızı (Ehli Nikkalu)	Ugarit Kralı Ammurapi

Table I. Political Marriages Of Hittite Princesses (Reyhan, 2017; 122).

Sho w. I. MO. 8. the Hittite State and its neighbors in the century (Van den Hout, 2013: 45).

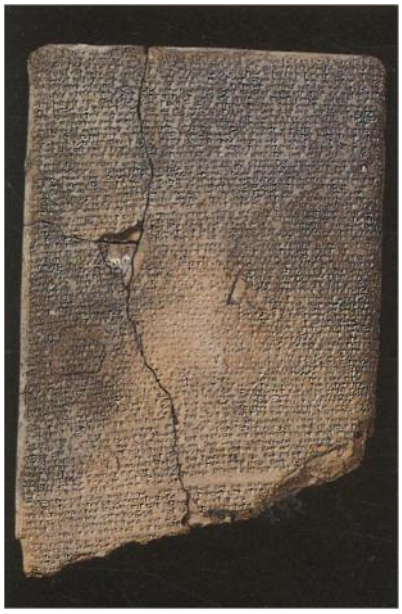

Image I. Imperial Period, text of the agreement between the Hittite King Šuppiluliuma and the Mitanni Prince Mattivaza, Uzunoglu, et al., 1993: 104, a.133.

Image II. Boğazköy, Imperial Period, King of Egypt II. Letter from Ramses to the Hittite Queen Puduhepa, Uzunoglu, et al., 1993, 107, a.139.

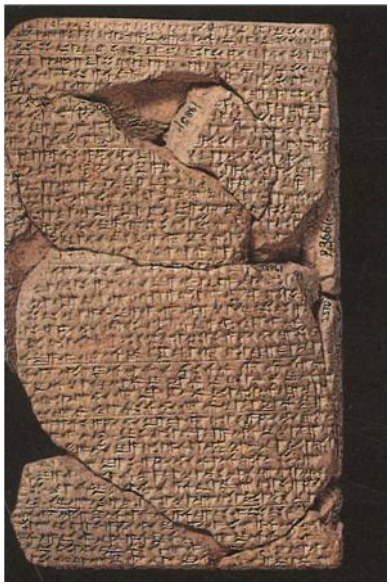

Image III. Boğazköy, Imperial Period, King of Egypt II. Letter from Ramses to the Hittite Queen Puduhepa, Uzunoglu, et al., 1993: 108, a.140.

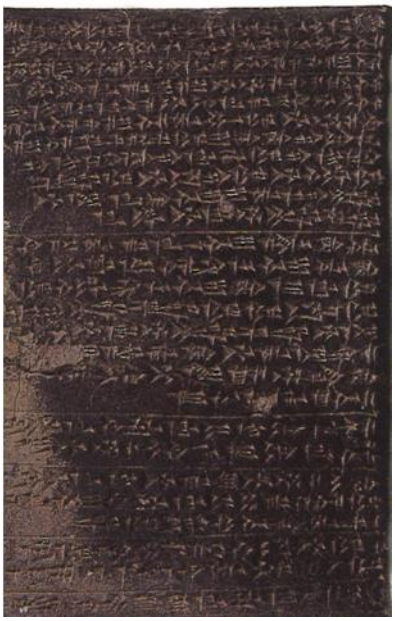

Image IV. Boğazköy, Imperial Period, King of Egypt II. Letter from Ramses to the Hittite Queen Puduhepa, Uzunoglu, et al., 1993: 108, a.140.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GENDER BASED VIOLENCE: THE IMPACT ON THE RIGHTS AND WELL-BEING OF WOMEN DURING ARMED CONFLICTS AND CRISIS

PhD Student Ufuoma Loretta Ogidiaka
Bayero University Kano

ABSTRACT
Women are victims of some of the worst forms of human rights infringement, during armed conflicts, this is because women are vulnerable and are easy target. One of such human rights violations against women is gender based violence. Gender based violence simply means violence aimed at individuals on the basis of their gender, it has its unique form during armed conflicts and it includes; physical assault, sexual violence (gang rape, martial sexual enslavement, involuntary prostitution, shotgun marriages and enforced pregnancies) amongst others, This paper examined the effects gender based violence has on women in armed conflicts situations. Analytical form of research was used to analyse the impact of gender based abuse on women during armed conflicts/crisis, and they are, mental/ psychological health conditions, serious physical health conditions, stigmatization or even death and this experience affects their lives negatively. Women who have suffered gender based abuse, most especially during armed conflicts should be provided with the needed help to heal, through therapy, rehabilitation, empowerment, shelter and adequate protection and mechanism for the enforcement of legislations that seeks to protect women's rights and well-being during armed conflicts and crisis.
Keywords: Gender Based Violence, Armed Conflicts, International Humanitarian Law, International Human Rights Law, Human Rights, Women.

INTRODUCTION
During armed conflicts and crisis, there is a disruption of law and order, chaos and banditry, total or near total collapse of institutions of the state leading to gross fundamental human rights violations, women and children suffer most, as they are easy targets and also vulnerable in nature. Gender based violation is one of the human rights abuse women go through, during armed conflicts, its impacts are negative and it affects the rights and wellbeing of women who are victims. This paper would discuss and critically examine the nature and forms of armed conflicts and crisis, the nature and role of international humanitarian law in time of armed conflicts and crisis, what gender based violence is about, the nature of gender based abuse or violence during armed conflicts and the impact gender based violence has on women's rights and their wellbeing during armed crisis. This examination would employ the use of analytical research method to critically examine the impacts of gender based abuse on victims who are women during armed conflicts.

2.Armed Conflicts and Crisis

Armed conflicts and crisis is a conflict situation, involving the use of armed force by parties to a conflicts, in which one of the parties to the conflicts is a State government and the conflicts situation leads to at least 25 conflicts related deaths. A major armed conflict means conflicts between States and an ongoing conflict situation within a State, between State forces and their opponents leading to at least 1,000 deaths during the period of the conflict (Wallensteen& Margareta, 1998, pp.621-634). There are three forms of armed conflicts recognised under international humanitarian law and they include international, internationalized, and non-international armed conflicts. An international armed conflict situation refers to a conflict involving the lawful armed forces of two independent States (Geneva Conventions, 1949, common article 2). While, a conflict situations involving two different parties within a State, with the backing of two different States is referred to as internationalized armed conflict (Stewart, 2003, pp.315). Non-international armed conflicts situation, refers to armed conflict that are non-international in nature. It occurs within a State, involving the government and non-governmental group or groups fighting to take over government, or for secession agitation (Geneva Conventions, 1949, common article 3). This does not include other types of violence for instance, protest, remote and occasional forms of violence. Most times it is difficult to differentiate between armed conflicts and a mere disturbance, States are left with the powers to categorise a situation as armed conflict and crisis. A conflict situation is categorised as a non-international armed conflict, when two variables are achieved: firstly, the animosities should get to a defined minimal level of intensity, forming a common character; and secondly, the existence of a certain level of organization of the parties involved (Vite, 2009, pp. 3&75).

3.International Humanitarian Laws

Once a conflict or crisis situation is categorised as armed conflict, the international humanitarian law immediately go into effect. International humanitarian law, means laws that governs armed conflicts, it serve as a legal framework, which regulates the conduct and behaviour of parties involved in a conflict situation, the aim is to protect civilians and non-combatants, protect the environment, differentiate between civilian territories and military targets, as well as limiting the use of some weapons for instance biological weapons (Yoram, 2004). It also seeks to protect other categories of persons for example; sick combatants, those who are shipwrecked, wounded and also prisoners of war (ICRC, 2004). The four Geneva Conventions of 1949 are the major sources of international humanitarian laws. The Conventions were expanded and two further agreements were added to it, they include, the Additional Protocols of 1977 which is for the protection of armed conflicts victims. The other agreements banned the use of some weapons and military tactics with the aim of protecting certain class of people and goods. These agreements are: The 1954 Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and its two protocols; The 1972 Biological Weapons Convention; the 1980 Conventional Weapons Convention and its five protocols; The 1993 Chemical Weapons Convention; the 1997 Ottawa Convention on anti-personnel mines. Most of the provisions of the international humanitarian law are now part of customary law, what it means is that it now forms a body of rules that states are bound by (Charlottesville, 2016).

Similarly, it is important to state that the Security Council has a role to play, when there is a breach of the provisions of the international human rights laws, it includes advancing and promoting international security and peace (United Nations, 1974). It is important to note that various laws and rules apply differently to the various forms of armed conflicts and crisis, for example, a wide body of rules and the four Geneva Conventions and it's Additional Protocol II governs international armed conflicts and crisis, while only a limited body of rules are applicable Non-international armed conflicts and crisis (ICRC, 2004). This division is widely criticized by scholars (Stewart, 2003, pp. 313-350). Also another issue is the dispute amongst international law scholars as to the difference between international human rights law and international humanitarian law (Koskenniemi, 2002, pp. 553-579). The argument of pluralist scholars is that international humanitarian law is different from international human rights law, while the constitutionalist approach regards international humanitarian law as a part of international human rights law (Yun, 2014, pp. 213-257). However, looking at the issues from an extrinsic point of view, the rights placed under international humanitarian law is a function of international human rights law; which consists of a general norms applicable to all at all time and a specialized norms applicable to some situations such as martial occupation and armed conflict and crisis (that is International Humanitarian Law). Painfully, there is still gross violation of human rights, despite the existence of international humanitarian law, women have continue to suffer from severe types of gender based violence or abuse during armed conflicts and crisis. Gender based violence or abuse would be discussed below.

4.Gender Based Violence

Gender based violence is a serious menace, that can affect anyone irrespective of their sex, age, nationality, class, religion, status amongst others. Children and women are mostly affected, but it is worthy of note that boys and men can also be victims of this insidious crime. The UN General Assembly, defined gender based violence which can also be referred to as violence against women, as:

"Any act of gender-based violence [perpetrated by the family, community, or State] that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life (United Nations [UN], 1993, p. 1)."

Gender based violence comes in various forms, they include; domestic violence, harmful traditional practices, rape, incest, work place or school harassment, women and girl trafficking (UNPF, 1998). Available statistics which are staggering shows that, globally, as much as 35 percent of women have experienced partner or non-partner sexual violence or abuse in their lifetime, 7 percent of women were sexually assaulted by a person other than their partner, 38 per cent of women were murdered of women by an intimate partner and with close to 200 million women and girls experiencing female genital mutilation/cutting (World Bank, 2019). Under international law, gender based violence, is a violation of human rights. It was acknowledged and classified as a form of human rights violation and discrimination in 1993, when the United Nations General Assembly adopted the Declaration on the Elimination of Violence against Women.

Before 1993, international human rights laws did not see gender based violence or abuse as a human rights violation even though it consists of acts of physical abuse, sexual abuse, physiological/ verbal abuse, discriminations, harmful traditional practices and in many cases have resulted to the death of people, International human rights laws was still unwilling to address the issue, this was because gender based violence was considered a private issue perpetrated by individuals in their private lives, the perpetrators are not agents nor do they act on behalf of the state. Over the years, gender based violence became a serious problem at not just the national level but also at the international level, which led to series of advocacy and sensitization by women organization, and was also an issue of discussion by feminist. As a result of these various advocacies and discussions, government started gave a listening ear to the issue, various international human rights instrument were drafted to address this growing menace. These international instrument are for the protection of women against gender based violence, some of which are; international instruments include; the Universal Declaration of Human Rights (UDHR, 1948), the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR, 1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR, 1966), Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW,1979), together with its Optional Protocol (optional protocol, CEDAW, 1999), the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman, or Degrading Treatment or Punishment (CAT, 1984), the African Charter on Human and Peoples' Rights (African Charter. 1981). They are embedded with various provisions that seeks to protect the fundamental human rights, which are also rights for victims of gender based violence. Some of these basic rights includes but not limited to the right to life, liberty and personal safety, the right not be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; of the right to equality before the law and to equal protection under the law.

4.1 Gender Based Violence in Armed Conflicts and Crisis

In different parts of the world, when there is a situation of armed conflicts and crisis, women are usually at the receiving end as they face various forms of gender based violence. Gender based violence in armed conflict and crisis, has its distinct form, they are usually physical and sexual in nature. Physical violence refers the use of force on a person that can lead or result to severe physical injury (such as broken bones, torn tissues or death). Sexual violence or abuse on the other hand involves any sexual act against a person's sexuality involving the use of force irrespective of the relationship the person has with the victim and irrespective of the situation at hand. It includes acts like gang rape, martial slavery, enforced pregnancies/miscarriages, trafficking/kidnapping, enforced nudity, and transmission of various diseases, with sexual abuse and rape topping the list (Rehn & Johnson-Sirleaf, 2002, pp. 12-14). Gang rape in armed conflict situation is brutal and violent in nature (The Advocates for Human Rights, 2009). These sexual abuse such as enforced impregnation and enforced miscarriages and other acts of sexual violence are deliberate strategy of war and conflicts that is used to undermine the civilian population and abuse the honour and dignity of rival force (Prosecutor v. Sesay, Kallon & Gbao, 2009). Martial slavery and abduction are common forms of gender based violence in conflict situations, women are kidnapped and abducted by military personnel or other forces to provide sexual and domestic services (Rehn & Johnson-Sirleaf, 2002).

Sometimes these actions are camouflaged as marriage, notwithstanding international definitions that regards such marriages as crimes of enslavement (Rome Statute of the International Criminal Court, 1998). Available statistics shows that, 35% or one in five displaced or refugee women living in humanitarian crisis and armed conflicts have experienced sexual violence (UN, 2018). The impact of experiencing gender based violence in armed conflict are severe and negative. The human right of these women are grossly violated and the perpetrators are not brought to book, and these women start seeing themselves as less human. There are three primary ways gender based violence violates the human rights of women during armed conflicts and crisis and they include: violation to the right to life and human dignity, as a violation of the rights of non-discrimination, and as a violation of the prohibition against cruel and inhuman torture. These rights are protected under various international human rights instruments (UDHR, 1948), (ICCPR, 1966), (ICESCR, 1966), (CEDAW,1979), (optional protocol, CEDAW, 1999) Sadly, these rights are constantly abused against women during armed conflicts and crisis are seen as normal part of conflicts, and also the issues of enforceability and applicability of international human rights instruments as a State Party who has signed and as well as ratified these international instruments, do so with reservations to certain provisions. The impact of gender based violence has on the well-being of women are mental health/ psychological effects (Gupta et al., 2014, pp. 1), physical health effects (Campbell, 2002, pp. 1331–1336), and as well as social effects. The experience of gender based violence during armed conflicts leads to post-traumatic stress (Gupta et al., 2014, pp.1),reoccurring flash back and nightmares, lack of concentration, easily irritated and anger issues (Liebling et al, 2002, pp. 553-560),they become humiliated and suicidal as well, they suffer physical pain and experience the feeling of helplessness (Emusu et al., 2009, pp. 1363–1370). They also experience serious health issues, such as AIDS/HIV and other sexually transmitted diseases, bleeding, seizures, pelvic pain, backaches, convulsions and gastrointestinal health issues are also some of the impacts of gender based violence against women during armed conflicts (Campbell, 2002, pp. 1331-1336; World Health Organization, 2013). There is also the issue of social problems, such as stigmatization, for instance, in the Democratic Republic of Congo, 29% of raped women's families are viewed as contaminated and rejected (Kelly et al., 2011, pp. 25). It is important to state that gender based violence against women during armed conflicts or any situation has a direct impact on children, as a mother's mental health status can affect that of her children (Robertson et al., 2006, pp. 577–587).

5.Recommendation

Various measures need to be put in place including legal and non-legal measures, which will ensure the maximum protection of women during armed conflicts and they are: effective programmes and proper funding to address the needs of women during conflict and post-conflict situations, including therapy, empowerment, medical health treatment, mental health facilities, and educating these women about their legal rights. Also, the issue of stigmatization that women who are mostly rape victims face, has caused these women to remain silent as a result of shame or fear of been stigmatised, shamed and rejected can be handled through proper sensitization. Strengthening national and international legal framework, training and retraining of judicial and law enforcement agents on effective ways to handle issues of gender based violence and as well as bringing the culprits to book.

These measures will ensure effective implementation of laws, for the protection of the rights and well-being of women during armed conflicts and crisis.

6.Conclusion

The impact of gender based violence on women cannot be over emphasized, they affect women who are victims negatively and the effects includes; mental health/psychological issues, serious physical health issues, stigmatization or even death. Women who are have suffered from gender based violence or abuse, during armed conflicts should be provided with all the help they can get, this can be through therapy, rehabilitation, economic empowerment, shelter and adequate protection and mechanism for the enforcement of laws for the protection of the rights and well-being of women during armed conflicts and crisis.

REFERENCES

African Charter on Human and Peoples' Rights (June 27, 1981). 21 I.L.M. 58, [hereinafter African Charter], available at http://www.hrcr.org/docs/Banjul/afrhr.html

Benagiano, G., Carrara, S., & Filippi, V. (2010). Social and ethical determinants of human sexuality: Gender-based violence. European Journal of Contraception and Reproductive Health Care, 15, 220–231. https://doi:10.3109/13625187.2010.490888

Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence, Lancet, 359, 1331–1336. https://doi:10.1016/S0140- 6736(02)08336-8

Charlottesville V.A. (2016). Law of Armed Conflict Desk book, The United States Army Judge Advocate General's Legal Centre and School. (https://www.jagcnet.army.mil/Sites%5C%5Ci.nsf/0/EEF9422EB2C293B68525805A0063ABED/%24File/LOAC%20Deskbook%20final%20with%202016%20index%20(20%20Sep).pdf) (PDF).

Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman, or Degrading Treatment or Punishment, (Dec.10, 1984). 1465 U.N.T.S. 85 [hereinafter CAT].

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women, (Dec. 18, 1979). 1249 U.N.T.S. 13 [hereinafter CEDAW].Optional Protocol to the Convention on the Elimination of Discrimination Against Women, Oct. 6, 1999, 2131 U.N.T.S. 83 [hereinafter CEDAW Optional Protocol].

Emusu, D., Ivankova, N., Jolly, P., Kirby, R., Foushee, H., WabwireMangen, F.,Ehiri, J. (2009). Experience of sexual violence among women in HIV discordant unions after voluntary HIV counseling and testing: A qualitative critical incident study in Uganda. AIDS Care, 21, 1363–1370. https://doi:10.1080/09540120902883077

Gender and Development Network (GADN). (2013). Written evidence submitted by the Gender and Development Network (GADN) to the International Development Committee enquiry on Violence Against Women and Girls. GADN. http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201314/cmselect/cmintdev/107/107vw10.htm

Gender based violence (violence against women and girls, World Bank 2019) https://www.world Bank.org/en/topic/socialsustainability/brief/violence-against-women-and-girls

Geneva Conventions for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field (August 12, 1949).

Geneva Conventions for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Ship wrecked Members of Armed Forces at Sea (August 12, 1949).

Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in War (August 12, 1949).

Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoner of War (August 12, 1949).

Gupta, J., Falb, K. L., Carliner, H., Hossain, M., Kpebo, D., & Annan, J. (2014). Associations between exposure to intimate partner violence, armed conflict, and probable PTSD among women in rural Cote d'Ivoire, PLoS One, 9, e96300. https:// doi:10. 1371/journal.pone.0096300

Herbert, S. (2014). Links between gender-based violence and outbreaks of violent conflict. GSDRC Helpdesk report 1169. Birmingham, UK: GSDRC, University of Birmingham. http://www.gsdrc.org/go/display&type=Helpdesk&id=1169

ICRC What is international humanitarian law?(http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/humanitarian-law-factsheet) Archived(https://web.archive.org/web/20070320035319/http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/html/humanitarian-law-factsheet) 2007-03-20 at the Wayback Machine

International Covenant on Civil and Political Rights (Dec. 16, 1966). 999 U.N.T.S. 171 (hereinafter ICCPR).

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, (Dec. 16, 1966). 993 U.N.T.S. 3 (hereinafter ICESCR).

Kelly, J. T., Betancourt, T. S., Mukwege, D., Lipton, R., & Vanrooyen, M. J. (2011). Experiences of female survivors of sexual violence in eastern Democratic Republic of the Congo: A mixed methods study. Conflict and Health, 5, 25. https://doi:10.1186/1752- 1505-5-25

Koskenniemi M. (2002). "Fragmentation of International Law? Postmodern Anxieties". Leiden Journal of International Law, 15(3): 553–579.https://doi:10.1017/S0922156502000262 (https://doi.org/10.1017%2FS0922156502000262).

Liebling, H., & Kiziri-Mayengo, R. (2002). The psychological effects of gender-based violence following armed conflict in Luwero District. Uganda, Feminism & Psychology, 12, 553–560. https://doi:10.1177/0959353502012004015

Prosecutor v. Sesay, Kallon & Gbao, Case No. SCSL-04-15-T, Judgment ¶ 1348-1350 (Special Court for Sierra Leone, Trial Chamber I, Mar. 2, 2009), available at http://www.sc-sl.org/LinkClick.aspx?fileticket=D5HojR8FZS4%3d&tabid=215

Rehn E. & Johnson-Sirleaf E., (2002).Women, War, Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role In Peace-Building.

Robertson, C. L., Halcon, L., Savik, K., Johnson, D., Spring, M., Butcher, J., Jaranson, J. (2006). Somali and Oromo refugee women: Trauma and associated factors. Journal of Advanced Nursing, 56, 577–587. https://doi:10.1111/j.1365-2648.2006.04057.

Rome Statute of the International Criminal Court (July 17, 1998). art. 7(2)(c), , 2178 U.N.T.S. 90 [hereinafter Rome Statute].

Stewart, G.S. (2003), Towards a single definition of armed conflict in international humanitarian law: A critique of internationalized armed conflict, 85(850)pg. 315.

Stewart J. (2003). Towards a Single Definition of Armed Conflict in International Humanitarian Law". International Review of the Red Cross. 850: 313–350. https://doi:10.1017/S1560775500115196 (https://doi.org/10.1017%2FS1560775500115196). SSRN 1946414 (https://ssrn.com/abstract=1946414).

The Advocates for Human Rights, A House with Two Rooms: Final Report of the Truth and Reconciliation Commission of Liberia Diaspora Project. (2009)St. Paul, MN: DRI Press.

Universal Declaration of Human Rights (1949). G.A. Res. 217A (III), U.N. GAOR, 3rd Sess., at 71, U.N. Doc. A/810 (1948) (hereinafter UDHR)

United Nations Population Fund, Ending Widespread Violence Against Women (1998). http://www.unfpa.org/gender/violence.htm

Vite, S. (2009). Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations, International Review of the Red Cross, 91(873): pg 3, 75.

Wallensteen P. & Sollenberg M.(1998). Armed Conflict and Regional Conflict Complexes, 1989-97. Journal of Peace Research, 35(5), .621-634; The Conflict Data Project, Department of Peace and Conflict Research, Uppsala University; http://www.pcr.uu.se/data.htm; and preliminary data for 1999 provided by the Conflict Data Project, Uppsala University.

Ward, J. and Marsh, M. (2006). Sexual Violence Against Women and Girls in War and its Aftermath: Realities, Responses and Required Resources, Briefing Paper, United Nations Population Fund http://www.gsdrc.org/go/display&type=Document&id=3583

Yoram D. (2004). The Conduct of Hostilities under the law of international Armed Conflict, Cambridge, Cambridge University Press.

Yun S. (2014). Breaking Imaginary Barriers: Obligations of Armed Non-State Actors Under General Human Rights Law – The Case of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child. Journal of International Humanitarian Legal Studies. *5* (1–2): 213–257. https://doi:10.1163/18781527-00501008 (https://doi.org/10.1163%2F18781527-00501008). SSRN 2556825 (https://ssrn.com/abstract=2556825

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

CURRENT SCENARIO OF WOMEN CUSTOMER PARTICIPATION IN AGENT BANKING IN BANGLADESH

Nishat Taslin Mohona
Chittagong University, Depterment of Banking and Insurance

ABSTRACT
Women's participation in financial sectors is paramount for advancing equity and national economic growth. In Bangladesh, 49.61% of the total populations are women. Generally, women face a raft of legal, social, and educational challenges that hinder their access to banking services in Bangladesh. Agent banking, a limited scale banking, has proven to be a useful model to provide services to the underserved and unprivileged populations, particularly in geographically dispersed locations. The present study explores the existing scenario regarding women customer's participation in agent banking and how it has been qualified to shift the attention of women's increased participation in Bangladesh. The current study has employed mixed analysis as the research method. Findings demonstrate that agent banking has played a significant role in increasing women's participation in getting access to banking services in Bangladesh.
Keywords : Women, Agent Banking, Current scenario

Introduction
Fundamental financial service plays a vital role by enabling people to save money and invest in the future. The banking sector is undoubtedly the most prominent factor which impacts one country's development (Klapper et al., 2017). The banking system has become the most necessary platform for providing banking services like saving money, getting a loan, long-term investment, payment, remittance, and other financial services (Hasan, 2019). Although half of the people in Bangladesh are women, access to formal banking, particularly in the formal banking services participation is noticeably low (Klapper et al., 2017). By definition, unbanked refers to those who do not have any bank account (checking or savings accounts) and do not participate in banking activity (Legters, 2020). However, most of the population is still unbanked. The unbanked people are mostly rural and illiterate face. Being illiterate, they cannot fill bank forms, not have a bank account, not have a mobile phone, less knowledge of the banking system makes them deprived of formal banking facility (Aziz, 2020; Klapper et al., 2017). For the development of the country's banking sector, women play a vital role (OECD, 2017). If women make their own choice regarding credit and saving, they can optimize their development to extend their welfare. Financial independence and participation are necessary for women to reduce dependency (Kumar, 2020). Most women in developing countries use informal ways to meet their financial needs as well as savings activity (Jütting&Morrisson, 2005). The world scenario of women's participation in baking services is comparatively less and over-represented among the world's unbanked population. Nearly 980 million women do not have an account. A large portion of women has been represented unbanked in most economies (FINDEX, 2017). Regionally 4 million unbanked women receive government wages, social benefits, and pension payments in cash without having an account. Only 3 million women have their accounts (Klapper et al., 2019).

In Bangladesh, 65% of unbanked are women. 20% of them are the poorest of households (FINDEX, 2017). US-based financial services company Fidelity conducted their study in 2017 and found that women have a greater propensity to save money than men. Women can save a more generous amount if provided with the opportunity (eCompareMo, 2018). According to the World Bank, women are more likely to save, allocate, and invest in undertaking unexpected incidents. Once women get access to financial services, their natural savings attitude will lead to a productive financial discipline that will help them with interest and financial security (Kunt, 2008). Worldwide, participation is comparatively low as there are many barriers for women, particularly in developing countries, to take part in formal banking services face some legal barriers, social-economic barriers, knowledge barriers, technological barriers, and cultural barriers (Reitzug, 2017). Women in Bangladesh living in rural areas have less access to banking services due to distance. Moreover, less availability of branches of a bank in a convenient banking location is also playing a significant role behind the unbanked women (Aziz, 2020; Klapper et al., 2017). Agent banking has been invented to overcome those obstacles. This branchless banking model able overcomes both of the problems by helping the people with basic banking activities, and also the convenient location helps local people to get in touch whenever they have to do any primary banking activity (Banerjee et al., 2017). By observing the situation, Bangladesh bank, the central bank of Bangladesh, has introduced agent banking. It has decided to promote this alternative channel to reach its customer with a small and basic range of banking services, especially to geographically dispersed locations where a particular bank's branch is not available. It arranges small and medium licensed businesses to conduct banking services on behalf of the specific bank in their territory or locality (BB, 2017). Branchless banking provides a smaller range of customer services while reducing the cost and time of visiting distance bank branch for conducting day to day banking activity, and the customers can easily have access to banking service in their convenient location where the agent and the outlet exist (Dermish et al., 2011). In Bangladesh, the bank is the primary controller of the whole alternative banking model. The bank has a branch in different places. Under the nearest branch of a bank agent bank and agent banking outlets works, here should be the agent who will perform the basic activities. If an agent feels appropriate, he can appoint a teller or cashier to carry out banking activities. However, the final approval of any account creation or banking transaction is done by the specific bank's head office or nearest branch. The figure shows the agent banking model (Banerjee et al., 2017).

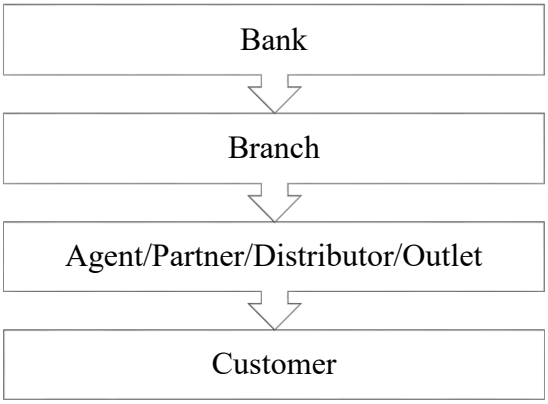

Figure 1: Agent banking model (Banerjee et al., 2017)

This banking system works locally through an agent of a specific bank. Agent banking provides limited scale banking on behalf of the respective bank where local agents provide services to local populations (Mahmood, &Sarker, 2015; Mosoti&Mwaura, 2014). Different countries adopt this alternative banking system. They modified agent banking services according to their need. In Brazil, agent banking provides many services such as cash in-cash out, leasing, and selling contracts (Kumar & Seltzer, 2014). In Bangladesh, agent banks provide only basic services.

Types of Services
Cash deposit and cash withdrawal
Inward foreign remittance disbursement
Disbursement and repayment of loans
Collections of bills/utility bills
Collection of insurance premium
Payment of retirement and social benefits
Payment of salaries, Transfer of funds
Balance enquiry
Generation and issuance of mini bank statements
Collection of documents in relation to accounts
Collect account opening, loan, credit and debit card applications
Monitoring and recovery of loans and advances sanctioned by the bank
Other activity as Bangladesh Bank may prescribe

Figure 2: Types of Services (BB, 2017)

In Bangladesh, agent banking has started its journey in 2013. In 2020, 24 banks ran agent banking activities in Bangladesh, where the total registered bank for agent banking is 29. They are giving services to almost every corner of Bangladesh. In September 2020, the total number of agents and outlets reached 10,163 and 14,016, respectively (BB, 2020). The scenario of women's participation in agent banking in Bangladesh is rising. Through agent banking, Bangladesh bank data shows that women's account was increased by 18% in September 2020 compared to men. In 2019 the number of accounts was 22, 97,775.00 became 37, 49,087.00 in 2020 (BB, 2020; BB, 2019).

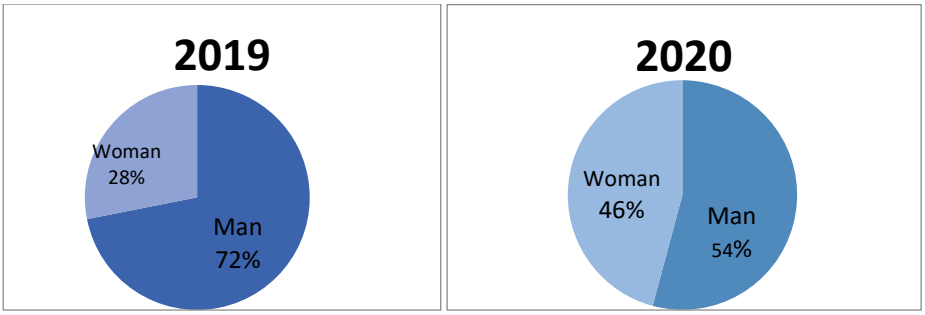

Figure 3: Composition of agent banking customers accounts by gender

By witnessing the considerable potentiality of the agent banking system to bring women into banking in Bangladesh, this study aims to explore the potentiality of this banking service ensuring women's participation in banking and also to measure which area the participation is extreme. There is much research on how agent banking bringing rural unbanked people under banking facilities and providing basic banking services. But there is almost no research focusing on women's participation in banking services through agent banking. This paper intends to show the current situation of women's participation in agent banking.

Objectives of the Study

The following objectives guided the study for financial inclusion:

a.To explore current women's participation in agent banking Bangladesh in terms of the number of women account.

b.To explore the deposit amount of women customers in various banks through agent banking in Bangladesh.

c.To explore women's participation in major banks through agent banking in Bangladesh.

Research Method

The study used a mixed-method design to analyze published quantitative data and exploring results qualitatively. It comprises secondary data collected from Bangladesh Bank's annual report on agent banking from 2017 to 2020 (September) and various sources on the internet, books, articles, and websites. A qualitative study is used to interpret the current scenario of women's participation as a customer in agent banking. The study aimed to check the effect of the newly introduced banking system on women in Bangladesh. The quantitative findings help to interpret the data qualitatively, which gave the study a richer context.

Findings and Analysis

1.Number of women account through agent banking in Bangladesh

Figure 4 represents the total number of accounts opened by women customers from 2017-2020(September). A gradual improvement in account opening is noticeable. Now, the total women's deposit account in 2020 is 37, 49,087.00 5% of total accounts opened in 2017, then 12% in 2018, 32 % in 2019, and 51% of total accounts opened in 2020 (September).

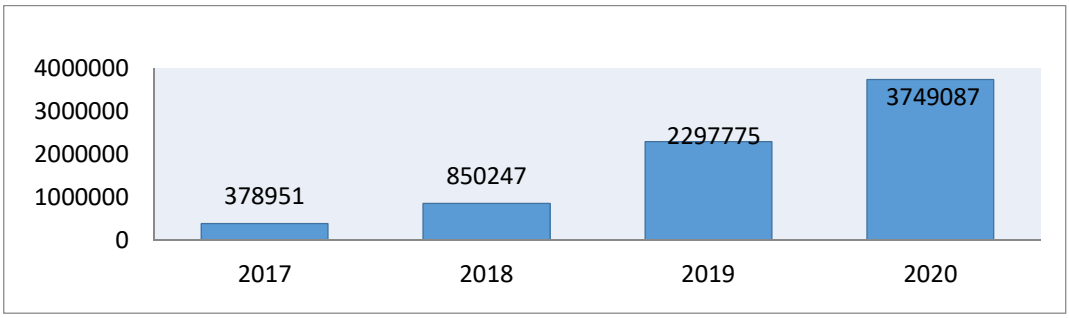

Figure 4: Number of accounts opened by the women customer through agent banking
Source: (BB, 2017; BB, 2018; BB, 2019; BB, 2020)

Percentage of women account in major banks through agent banking in Bangladesh

The author collected data from a total of 25 banks in Bangladesh. Depending on the total number of accounts, the percentage of bank-holding women accounts are presented. Here Bank Asia is holding the highest percentage, which is 52 % among all the banks. Then Dutch Bangla Bank is holding 23%, and Islami Bank Bangladesh Limited is holding 9% of the total account. These are the highest women's account holding bank through agent banking in 2020 (September).

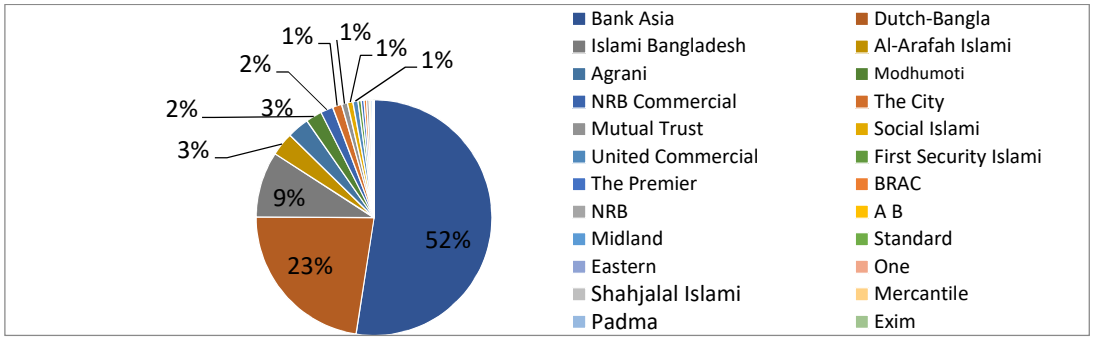

Figure 5: Percentage of women‘s deposited amount in major banks in Bangladesh (BB, 2020)

2.The amount deposited in women account through agent bank in Bangladesh

Opening an account is not significant if the account holder is not doing any banking activity. Figure 6 represents the total amount of deposit by women customers from 2017-2020(September). A gradual improvement of amount deposit is highly noticeable. The total amount deposited in 2020 is 4,27,20,571 lacs.6% of the total deposit amount opened in 2017, then 11% in 2018, 32 % in 2019, and 51% of the total account have deposited in 2020 (September).

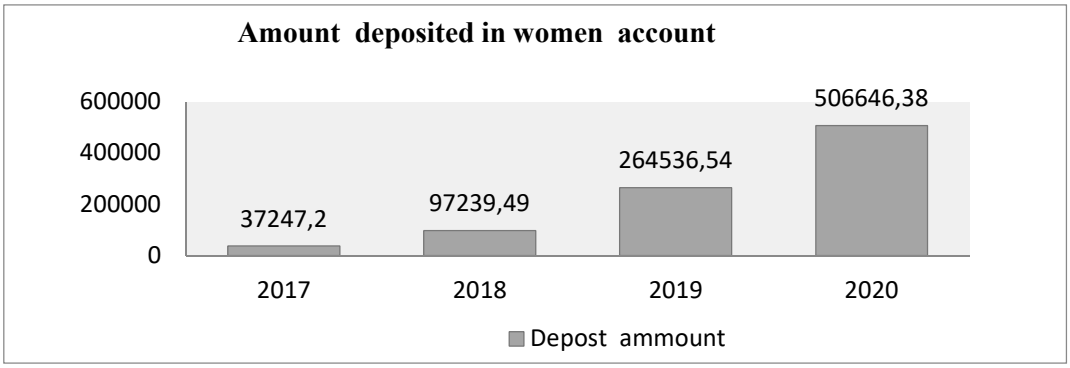

Figure 6: Amount deposited by the women customer (BB, 2017; BB, 2018; BB, 2019; BB, 2020).

Percentage of women deposited amount in different banks in Bangladesh through banking services

Figure 7 shows the number of women customers deposited amount increase from 2017 to 2020 (September). The author collected data from 25 banks of Bangladesh. Depending on the total number of deposited amounts, the percentages of bank holding women deposited amounts are presented. Here Islami Bank is holding the highest percentage, which is 31%. Bank Asia and Agrani Bank holding 19 % and Dutch Bangla Bank is holding 13% and Al Arafah Bank is holding 8% of the total deposited amount.

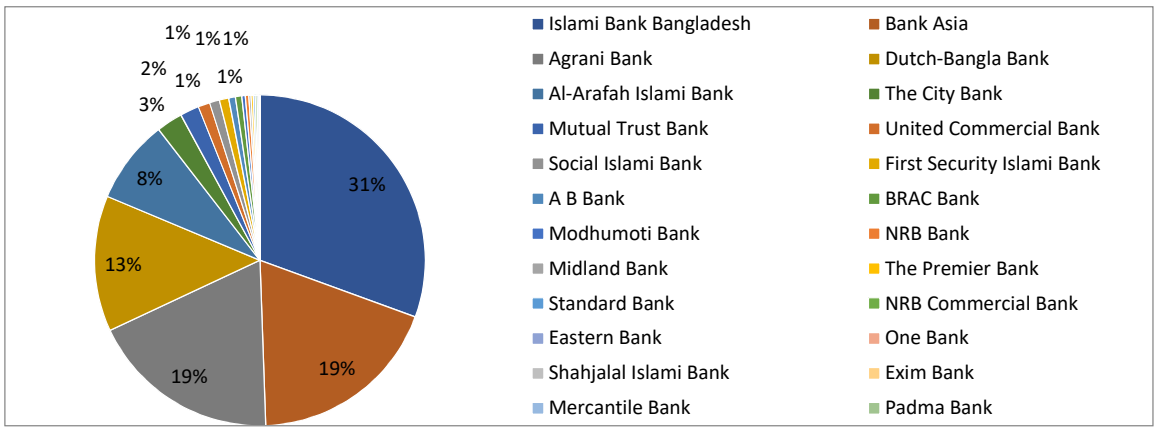
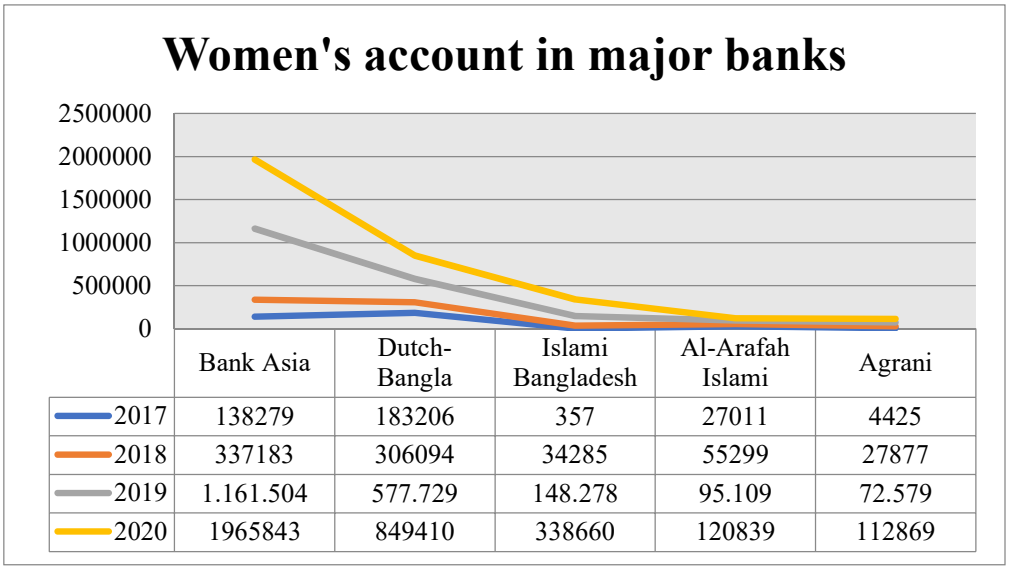

Figure 7: Amount of deposit opened by a women customer (BB, 2020).

3.Number of women accounts opened through agent banking service of major banks

The bar chart illustrates the number of women accounts created through agent banking between 2017 and 2020 (September). The figure shows the number of women customer account increase from 2017 to 2020 (September). Here the author collected data on five major bank women's accounts through agent banking services for measuring women's customer participation. It can be seen that the number of women accounts has been increasing with time. Bank Asia has secured the highest number of women accounts while Dutch Bangla Bank secures the second position. According to the number of women's accounts through their agent banking activity, Islami Bank, Al-Arafah Bank, and Agrani Bank are respectfully securing the third, fourth, and fifth place.

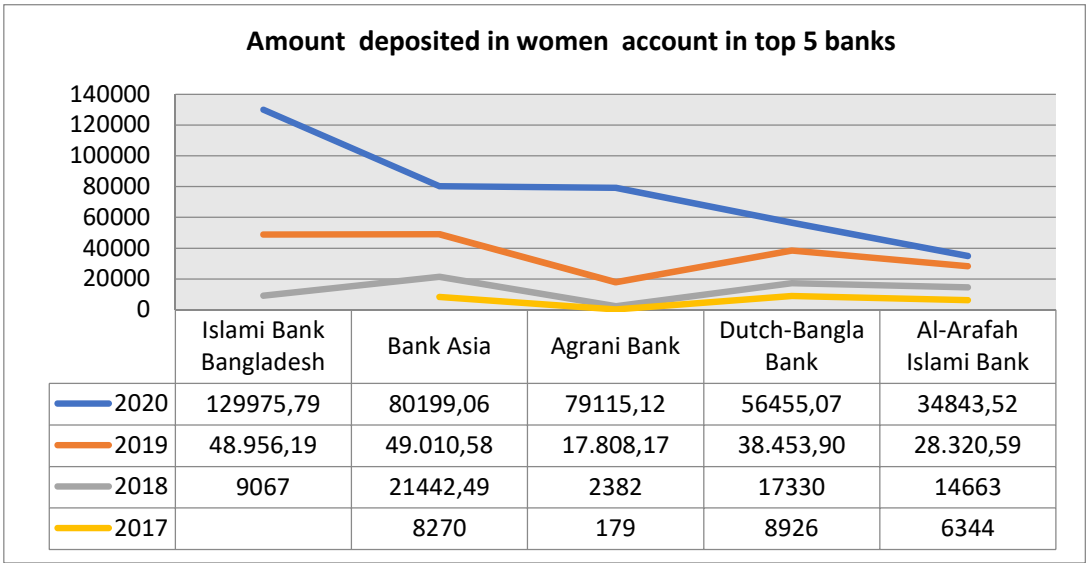

	Bank Asia	Dutch-Bangla	Islami Bangladesh	Al-Arafah Islami	Agrani
2017	138279	183206	357	27011	4425
2018	337183	306094	34285	55299	27877
2019	1.161.504	577.729	148.278	95.109	72.579
2020	1965843	849410	338660	120839	112869

Figure 8: Number of accounts opened by the women customer in major banks
Source: (BB, 2017; BB, 2018; BB, 2019; BB, 2020).

The deposited_amount in women customers account through agent banking service of major banks in Bangladesh

Figure 9 shows the number of women customers deposited amount increase from 2017 to 2020 (September). Here the author collected data of five major bank's deposited amounts of women customers of Bangladesh. It can be seen that the amount deposited in women's accounts has been increasing with time. Islami Bank is securing the highest amount of deposit while Bank Asia has secured the second-highest number of women account. The chart shows that the number is increasing at the first speed. Agrani Bank, Dutch Bangla Bank, and Al-Arafah Bank are respectfully securing the third, fourth, and fifth place according to the amount deposited in women's accounts through their agent banking activity.

	Islami Bank Bangladesh	Bank Asia	Agrani Bank	Dutch-Bangla Bank	Al-Arafah Islami Bank
2020	129975,79	80199,06	79115,12	56455,07	34843,52
2019	48.956,19	49.010,58	17.808,17	38.453,90	28.320,59
2018	9067	21442,49	2382	17330	14663
2017		8270	179	8926	6344

Figure 9: Amount deposited by women customers in major banks through agent banking
Source: (BB, 2017; BB, 2018; BB, 2019; BB, 2020).

DISCUSSIONS

Women's participation plays a significant role in the economic growth of a country. Greater women's participation can magnify the development (IMF, 2018). The analysis of the research demonstrates that women's participation in agent banking in Bangladesh is increasing. From 2017 to 2020 a gradual improvement in women's accounts has been noticed. This sharp increasing number indicates the effectiveness of this alternative banking system. As agent banking providing service locally, women in that residence can easily go to the outlet and open an account. Here agent does all the required steps of opening an account after taking essential data from the customer. As the agent is the most known person of that locality, opening an account by providing personal data like NID number and phone number became more manageable for women customers. Different banks have a different participation rate of women customer participation in agent banking. The evidence indicates that women's participation has been increased over time. This growth of women's participation gives the hope that it will be increasing in the coming days. So, the bank authority should take proper engagement techniques to bring more women customers into this alternative banking system.

The noticeable growth of the deposited amount of women accounts is increasing through this alternative banking system. This sharp increase demonstrates the reliability of the alternative banking system. Agent banking helps rural women to access formal banking services. As bank branches are usually situated in a city or town, it takes enormous time to travel physical branch to make day-to-day banking activity (Klapper, 2019). Here this obstacle has been removed through this system. Now women customer can easily take banking activity whenever they need in a short period. In contrast, agent banking has an easy accessibility feature that ensures a basic banking facility without the presence of a physical branch through a local agent (Veniard& Bill & Melinda Gates Foundation. 2010).

As local agents mostly the familiar person of that locality, residents easily believe the person, which eventually leads to a greater amount deposited through the banking system. The different bank has a different amount of deposit collection from women customer through agent bank. Major banks of Bangladesh are participating well in agent banking. In terms of the number of accounts, Bank Asia is doing well in securing the highest number of women account. Bank Asia has the second-highest number of agent and agent outlets throughout Bangladesh (BB, 2020). The evidence shows that the Islami Bank can gather the most considerable portion of the women customer's deposit amount. This alternative system accomplished the trust of its women customer from rural areas. The deposit amount has a great possibility to increase more in the recent future as it became easier to make the transaction, deposit, and payment. Agent banking is becoming one of the fastest-growing banking businesses in Bangladesh. In Bangladesh, women entrepreneurs are increasing. According to the global entrepreneur index, 4.5% of total business is owned by women. This agent banking system can help them grow more, providing easy accessibility to formal banking services. Women entrepreneurs can make quick banking activity easily through the local agent. Moreover, sending money, collecting remittances, and making payments are also getting easily accessible in the local area with the agent's help. This feature makes agent banking more elegant to serve people far away from the branch of the bank. Beyond increasing account ownership, easy and convenient accessibility can facilitate account owners to use the account more often (Klapper et al., 2019). Inclusive banking services can help women to gain autonomy, which also can ensure social and economic progress. According to the World Bank, women's participation in the labor force is 58% of total labor, especially in the garments sector. If working women receive their salary through a bank and can collect the salary from a local agent outlet, it may change women's participation rate in the alternative banking system. Authority can make effective measures to bring more women into the banking system.

Limitations

This research is not without limitations. First, this study involved a subjective interpretation of the agent bank's women participation current scenario only based on secondary data. Secondly, women customer participation in agent banking in terms of account and deposited amount only collected to explore the current scenario.

Recommendations

Future research would benefit women's participation in loans and other financial services. Women customer participation in major banks through agent banking should be involved in further introspection and expanded research. Though this study was purely exploratory and based on secondary research investigation, primary data can be added to explore women's actual feedback regarding agent banking services. The impact of agent bank services on women customers can be subjected to further research. Primary data from women customers about their experience can make a more improve research.

Conclusions

Women's participation is significant to boost any economy of the world. In Banking the women's participation plays a crucial role. Many women in today's world are financially empowered and becoming an asset to society and the nation. Agent banking plays a critical role in providing basic banking services to rural people who live far away from the main branch of a bank. It's created an excellent opportunity to bring up the rural section of women into banking service by providing the opportunity of creating an account, deposit, payments, money withdrawal, and other basic banking facilities. This alternative banking has proved its efficiency to bring women into formal banking service. The bank authority should take a more user-friendly initiative to ensure more women's engagement in the alternative banking system. Thus this alternative banking system will contribute largely to bring women empowerment in every corner of Bangladesh.

REFERENCES

Aziz, T. (2020). Bringing unbanked women under financial services. Retrieved January 21, 2021, from NewAge website: https://www.newagebd.net/article/120722/bringing-unbanked-women-under-financial-services

Banerjee, Prashanta&Alam, Md&Mehdee, Tanweer& Hossain, MdZakir& Khan, Md. (2017).AgentBanking: Effectiveness in financial inclusion.10.13140/RG.2.2.32790.16963.

Bank, B. (2017). Prudential Guidelines for Agent Banking Operations in Bangladesh. Retrieved January 29, 2021, from https://www.bb.org.bd/aboutus/regulationguideline/brpd/sep182017agentbank.pdf

Financial Inclusion Department, Bangladesh Bank. (2018). Agent banking activities in Bangladesh. Retrieved January 21,2021 , from,website: https://www.bb.org.bd/pub/quaterly/agent_banking/oct_dec2018.pdf

Financial Inclusion Department, Bangladesh Bank. (2019). Agent banking activities in Bangladesh. Retrieved January 21, 2021, from the website: https://www.bb.org.bd/pub/quaterly/agent_banking/oct_dec2019.pdf

Financial Inclusion Department, Bangladesh Bank. (2020). Agent banking activities in Bangladesh. Retrieved January 21, 2021, from the website: https://www.bb.org.bd/pub/quaterly/agent_banking/jul-sep2020.pdf

Dermish, A., Kneiding, C., Leishman, P., & Mas, I. (2011). "Branchless and mobile banking solutions for the poor: a survey of the literature." Innovations: Technology, Governance, Globalization, 6(4), 81–98. https://doi.org/10.1162/inov_a_00103

eCompareMo. (2018). Why Women Are Better At Saving Money Than Men. Retrieved February 11, 2021, from eCompareMo website: https://www.ecomparemo.com/info/why-women-are-better-at-saving-money-than-men

Hasan, M. (2019, November 18). Agent banking getting popular. Dhaka Tribune. Retrieved from https://www.dhakatribune.com/business/banks/2019/11/18/agent-banking-getting-popular

IMFBlog. (2018, September 19). Women in Finance: An Economic Case for Gender Equality. Retrieved February 7, 2021, from IMF Blog website: https://blogs.imf.org/2018/09/19/women-in-finance-an-economic-case-for-gender-equality/#:~:text=Growing%20evidence%20suggests%20that%20increasing%20women%E2%80%99s%20access%20to

Klapper, L. (2019, March 18). Want to Fix the Financial Inclusion Gender Gap? Retrieved January 23, 2021, from Center for financial inclusion website: https://www.centerforfinancialinclusion.org/want-to-fix-the-financial-inclusion-gender-gap-ask-better-questions

Klapper, L., Singer, D., Ansar, S., & Hess, J. (2017). The Global Findex database. Retrieved January 25,2021 ,from website: https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/29510/211259ov.pdf#:~:text=The%202017%20Global%20Findex%20database%20was%20prepared%20by

Kumar, Dr. A. (2020). Financial and social inclusion in Indian context with special reference to women entrepreneurship. UGC Care Group I Listed Journal, 10(7), 84–97. https://doi.org/ISSN: 2278-4632.

Kunt, D. (2008). Policies and pitfalls in expanding access. Retrieved January 25, 2021, from The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank website: http://www.tara.tcd.ie/bitstream/handle/2262/15299/FFA_book.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Legters, B. (2020). What Banking For The Unbanked Means For You. Retrieved February 13,2021,fromForbeswebsite:https://www.forbes.com/sites/boblegters/2020/07/10/what-banking-for-the-unbanked-means-for-you/?sh=4d77a3b7325e

Mahmood, R., &Sarker, S. (2015). Inclusive growth through branchless banking: a review of agent banking and its impact. Journal of Economics and Sustainable Development, 6(23), 86–93. https://doi.org/ISSN 2222-2855

Mastercard Index of Women Entrepreneurs. (2020). In Mastercard.

Retrieved January 27, 2021, from https://www.mastercard.com/news/research-reports/2020/mastercard-index-of-women-entrepreneurs/

Mosoti, Z., &Mwaura, R. (2014). An Investigation on Slow Adoption of Agent Banking Services in Kenya as Strategic Response by Commercial Banks: A Case Study of Roysambu Constituency. Journal of Research in Business and Management, 2(3), 2347–3002. Retrieved January 26, 2021, from http://erepo.usiu.ac.ke/bitstream/handle/11732/710/An%20Investigation%20on%20Slow%20Adoption%20of%20Agent%20Banking%20Services%20in%20Kenya%20as%20Strategic%20Response%20by%20Commercial%20Banks%20A%20Case%20Study%20of%20Roysambu%20Constituency.pdf?sequence=4

OCED. (2017). The pursuit of gender equality. In OECD Publishing. Retrieved January 21, 2021, from https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/the-pursuit-of-gender-equality_9789264281318-en#page300

Reitzug, F. (2017). Gender-diverse agent networks foster channel activity and financial inclusion for women insights from gender-lensed data analytics in the democratic republic of Congo(pp.1–15). Retrieved January 29, 2021, from Devon Maylie website: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/bb7b3577-0ec8-410f-8548-de28a49373f1/Field+Note_14_Gender-diverse+agent+networks+foster+channel+activity+and+financial+inclusion+for+women.pdf?MOD=AJPERES&CVID=n9QZEgV

The World Bank. (2018). Retrieved January 29, 2021, from the website: https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS

Veniard, C., & Bill & Melinda Gates Foundation. (2010). How Agent Banking Changes the Economics of Small Accounts. Retrieved January 28, 2021, from https://docs.gatesfoundation.org/Documents/agent-banking.pdf

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

TURİZM STAJI YAPAN KADINLARIN STAJ DÖNEMLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tuğba Yılmaz
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü
ORCID: 0000-0006-6276-2738

ÖZET

Turizm endüstrisi dünyada çok sayıda kişiye iş istihdamı sağlayan dev bir hizmet endüstridir. Bu nedenle turizm endüstrisi altında çalışan kişiler farklı eğitim düzeylerine sahip kişilerden oluşmaktadır. Turizm endüstrisinde çalışan kişilerin tamamı turizm eğitimine sahip olmasa da turizm eğitimi alan kişilerin eğitimi sırasına belirli bir zaman boyunca turizm işletmelerinde staj yapmış kişilerden oluşmaktadır. Turizm eğitimi örgün eğitimde lise ve üniversite düzeyinde eğitim sunan kurumlar tarafından verilmektedir. Bu nedenle turizm stajları lise eğitiminde yapıldığı gibi üniversite eğitiminde de öğrencilerin mesleki deneyim kazanması için yapılan bir uygulamadır. Turizm eğitimi verilen kurumlarda, turizm işletmelerinde yapılan stajlar eğitim ve öğretimin zorunlu bir parçasını oluşturmakta, öğrenciye mesleki açıdan tecrübe kazandırdığı gibi kişisel gelişim ve kendine güven noktasında da katkı sağlamaktadır. Ancak öğrencilerin çoğunun ilk iş deneyimi olması ve farklı nedenlerden dolayı staj eğitimlerinde farklı sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Turizm sektöründe çalışan kadınların karşılaştıkları çeşitli sorunlara ilişkin literatürde ki çalışmalar incelendiğinde kadınların en çok taciz, cinsiyet eşitsizliği, cam tavan sorunu ve fazla mesai gibi çeşitli sorunlarla karşılaştığı görülmektedir. Bu çalışmada da turizm stajı yapmış olan kadınların karşılaştıkları sorunlar ele alınarak turizm stajı sırasında kadınların karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların ortadan kaldırılması için çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır. Çalışmanın çıkış noktasını kadınların turizm stajında yaşadığı sorunlar ve bu sorunların giderilmesinde ne gibi adımlar atılabileceği oluşturmaktadır. Bu bağlamda lise ve üniversite dönemlerinde konaklama işletmesi, seyahat işletmesi, yiyecek içecek işletmesi ve rekreasyon işletmesi gibi turizm işletmelerinde turizm stajı yapan 25 kadın ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşme sağlanmış ve katılımcılardan turizm stajları sırasında karşılaştıkları sorunlar ve nedenleri hakkında bilgi toplanmıştır. Son olarak ise katılımcılardan karşılaştıkları bu sorunların kaldırılması için ne gibi çözüm önerileri geliştirilebileceği hakkında bilgi alınmış ve bu doğrultuda çözüm önerileri geliştirilmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda araştırmaya katılan kadınların turizm stajları sırasında genel staj sorunları dışında "cinsiyet eşitsizliği, bahşiş dağılımında ki eşitsizlikler, mobbing ve taciz" gibi çeşitli sorunlarla karşılaştıkları da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Stajı, Turizm Eğitimi, Kadın

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS FOR TOURISM INTERNSHIP WOMEN DURING THE INTERNSHIP

ABSTRACT

The tourism industry is a huge service industry that employs large numbers of people around the world. For this reason, people working in the tourism industry consist of people with different educational levels. . Although all of the people working in the tourism industry do not have tourism education, they consist of people who have had an internship in tourism enterprises for a certain period of time during their education. Tourism education is provided by institutions providing education at high school and university level. For this reason, tourism internships are a practice for students to gain professional experience in university education as well as in high school education. Internships in tourism enterprises in tourism education institutions constitute a compulsory part of education and training, providing students with professional experience and also contributing to personal development and self-confidence. However, it is observed that most of the students face different problems during their internship training due to their first job experience and for different reasons. When the studies in the literature on the various problems faced by women working in the tourism sector are examined, it is seen that women mostly face various problems such as harassment, gender inequality, glass ceiling problem and overtime. In this study, it is aimed to address the problems faced by women who have done tourism internship, to determine the problems faced by women during the tourism internship and to offer solutions to eliminate these problems. The starting point of the study is the problems faced by women in tourism internship and what steps can be taken to overcome these problems. In this context, interviews were made with 25 women who were doing tourism internships in tourism enterprises such as accommodation management, travel business, food and beverage business and recreation business during high school and university periods, and information was collected from the participants about the problems they encountered during their tourism internships and their reasons. Finally, information was received from the participants about what kind of solution suggestions could be developed to eliminate these problems they encountered, and solutions were developed accordingly. As a result of the interviews, it was determined that the women participating in the research faced various problems such as "gender inequality, inequality in the tip distribution, mobbing and harassment" during their tourism internships.

Keywords: Tourism, Tourism İnternship, tourism education, woman

GİRİŞ

Günümüzde geçmiş yıllara göre kadın ve erkek istihdamı arasında ki fark azalmış olsa da özellikle hizmet sektörü gibi sektörlerde erkek istihdamı hala sayıca kadın istihdamına göre baskın olmaya devam etmektedir. Bunun temel sebebi ise toplumsal cinsiyetçiliğin dayattığı rollerdir. Toplumsal cinsiyetçiliğin kadınlara biçtiği roller daha çok anne, ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımı vb. roller iken erkeklere biçtiği roller daha çok aile geçindirmek, para kazanmak gibi rollerdir. Toplumsal cinsiyetçiliğin biçmiş olduğu bu roller erkekleri kadınlardan daha yüksek toplumsal bir konuma yerleştirmektedir. Hizmet sektörü içerisinde yer alan turizm sektörü de hem dünya da hem de ülkemizde çok sayıda kişiye istihdam olanağı sunan dev bir sektördür ve turizm sektörü içerisinde çok sayıda kadına istihdam olanağı sağlanmaktadır.

Ancak kadınlara sunulan istihdam olanakları ve erkeklere sunulan istihdam olanakları çoğu işletmede farklılık gösterdiği ve turizm alanında çalışan kadınların erkek çalışanlara kıyasla daha fazla sorunla karşılaştığı gözlemlenmektedir. Aynı şekilde turizm eğitimi sırasında turizm stajı yapmış olan kadınlarında stajları boyunca çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın ana amacını turizm stajı yapmış olan kadınların stajları boyunca karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda İlk bölümde turizm-kadın ve turizm stajları ilişkisini ele alan çalışmalar incelenirken, diğer bölümde araştırma metodolojisine ve son bölümde ise bulgulara yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise katılımcıların turizm stajları sırasında karşılaştıkları sorunlar değerlendirilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

1.LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Turizm sektörü rekabetin ön planda olduğu bir sektördür ve bu sektördeki rekabetin anahtarı, kalite ve hizmettir (Sem ve Clements, 1996: 94). Bu nedenle her hizmet endüstrisinde olduğu gibi turizmde de nitelikli iş gücü rekabetin ana koşulu olarak görülmektedir. Turizm sektörü insanın insana hizmet sunduğu emek yoğun bir sektördür ve turizmde temel öğenin insan olması, hem hizmeti alan hem de veren insan arasında düzgün bir iletişim ve etkileşimin olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle turizm eğitimi veren kurumların da temel hedefi turizm hizmeti sunan tesislere gelen misafirlere üst düzey faydayı sağlayacak, hizmet sunabilecek nitelik ve donanıma sahip kişilerin yetiştirilmesidir (Gürdal, 2002: 391). Türkiye'de turizm eğitimi yaygın ve örgün olmak üzere iki şekilde verilmektedir. Örgün eğitim, belli yaş grubunda ki kişilere, hedefine uygun bir şekilde okul ortamında verilen eğitimdir. Diğer bir ifade ile örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı düzeyde ki kişilere, hedefe yönelik hazırlanmış programlarla, okul içerisinde belli bir düzende verilen eğitimdir. Yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir basamağında yer alan veya bu basamaktan ayrılmış ya da sona erdirmiş bireylerden oluşur (Civelek, 2014, 21). Yaygın turizm eğitimi üniversitelerin ve çeşitli kurumların açtığı kurslar, örgün eğitim ise orta eğitim düzeyinde eğitim ve yükseköğrenim düzeyinde eğitim şeklinde sınıflandırılmaktadır (Avcıkurt, 2003). Turizm eğitiminin mesleğe yönelik bir eğitim olduğundan dolayı her düzeyde turizm eğitimi alan ama özellikle de meslek yüksekokulu düzeyinde eğitim alan öğrencilerin operasyonel seviyede uygulamaları şart koşması turizm eğitiminde stajları gerekli yapmaktadır (Emir, Pelit ve Arslan, 2010). Stajın kelime anlamı incelendiğinde staj "herhangi bir meslek edinecek olan kimsenin geçirdiği uygulamalı öğrenme dönemi" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun tanımlar başlıklı üçüncü maddesine göre ise, "İşletmelerde Mesleki Eğitim; mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarını" ifade etmektedir (3308, m. 3/h) (Özdamar ve Çakar, 2013: 20). Stajyer ise "iş deneyimi kazanmak veya bir mesleğin yeterliliklerini sağlamak üzere kimi zaman ödeme almadan çalışan öğrenci veya eğitilen kimse" olarak ifade edilmektedir (Business Dictionary, 2021). Turizm stajı ise öğrencilerin eğitim aldıkları okulda kazandıkları teorik bilgileri uygulama imkânı buldukları ve turizm sektörünü ilk kez tanıdıkları, mezun olduklarında sektörde kalıp kalmama konusunda kararlarını vermelerinde etkili olan bir süreçtir.

Bir diğer tanımla staj, kuramsal meslek bilgisine sahip kişilerin, eğitim sırasında aldıkları akademik bilgileri iş yaşamında kullanma ve deneme, başka bir deyişle, elde ettiği bilgileri, uygulayarak davranışa dönüştürme deneyimidir (Çetin, 2005). Stajın özellikle mesleki alanda eğitim alan öğrencilere sağladığı çok sayıda faydadan söz etmek mümkündür. Öğrencilerin eğitim süresince işletmelerde gerçekleştirmiş oldukları staj faaliyetleri, mesleki eğitimin önemli sorunlarından biri olan eski bilgileri güncellemeye yardımcı olarak, işletmelerdeki gerçek uygulamaların öğrenciler tarafından gözlemlenmesine imkan sunmaktadır (TOBB, 2007: 5).
Turizm eğitiminde staj uygulamalarının pek çok yararı vardır. Bu yararları şu şekilde özetleyebiliriz (Anonim, 1995: 27-30):

1. Çalışanların işi tanımaları ve iş deneyimi kazanmasını sağlar,
2. Çalışanın işe karşı isteğini artırır,
3. Çalışanların işletmenin misyon ve vizyonunu öğrenmesini sağlar,
4. Çalışanlar arasında güven duygusu oluşturur,
5. İş hayatında başarı sağlaya özelliklerin öğrenilmesine katkı sağlar,
6. Çalışan ve işletme arasında pozitif bir bağ kurulması sağlanır,
7. Çalışanın sorun çözme ve karar verme özelliklerini geliştirir,
8. Kişiye mesleki geleceğiyle ilgili karar verme fırsatı tanır,
9. Kişinin hedeflerini belirlemesine önemli bir katkı sağlar,
10. Öğrenme ve gelişme için iş yeri şartlarının iyileştirilmesini sağlar.

Turizm stajının yararları incelendiğinde turizm stajının stajyerlere hem turizm eğitimi konusunda hem de kendini gerçekleştirme ve kendine güven noktasında önemli katkılarının olduğu görülmektedir (Türkseven, 2012). Fakat staj eğitiminin stajyerlere sağladığı çok sayıda yarar olmasına rağmen stajyerlerin stajları esnasında karşılaştığı bazı sorunlarında olduğu görülmektedir. Özellikle ülkemizde turizm sektörünün erkek istihdam ağırlıklı olmasından kaynaklı kadın stajyerlerin stajları esnasında karşılaştıkları bazı sorunlar bulunmaktadır. Turizm stajında yaşanan bu sorunların kadın çalışan sayısına da etki ettiği görülmektedir. Bu nedenle stajda sorun yaşayan öğrencilerin turizmde daha az çalıştığı görülmektedir (Busby, 2003).
Ülkemizde turizm sektöründe istihdam eden kişilerin cinsiyet dağılımı tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Turizm sektöründe istihdamın cinsiyete göre dağılımı (TR)

Yıl	**Toplam(bin)**	**Erkek(bin)**	**%**	**Kadın(bin)**	**%**
2015	25885	18049	69,7	7836	30,3
2016	26472	18354	69,3	8118	30,7
2017	27393	18870	68,9	8523	31,1
2018	27882	19091	68,5	8791	31,5
2019	27230	18536	68,1	8694	31,9

Kaynak: (European Commission, 2020)

Tablo 1 incelendiğinde 2019 yılına kadar olan son 5 yıl içerisinde turizm sektöründe çalışan kadın istihdamında yukarıya doğru bir ivme görülmektedir. Fakat turizm sektöründe çalışan erkek istihdam oranı kadın istihdamına kıyasla çok daha fazla olduğu görülmektedir. Turizm stajı ile ilgili literatür incelendiğinde turizm stajının ilerde turizm sektöründe çalışmaya etki ettiği sonucuna ulaşan pek çok çalışma sonucu olduğu görülmektedir (Ruhanen, Robinson ve Breakey, 2013; Kozak, 1999; lee ve Chao, 2013; Türkseven, 2012; Akay, Uslu ve Sancar, 2018). Pek çok turizm mezununun iş deneyimi durumlarında gelişen olumsuz algılar nedeniyle sektöre girmeyi reddettiği bulgusuna rağmen, turizm stajlarını inceleyen bazı araştırmalar, bu özel iş deneyimi türünün öğrencilere birçok olumlu sonuç sağladığını göstermiştir. Daha da önemlisi, stajlar, işgücünün beklentilerini daha iyi yönetmeye yardımcı olarak öğrencilerin gelecekteki istihdam beklentilerini geliştirmede rol oynadığını ortaya koymuştur (Busby, 2003 ; Ko, 2008; Lee & Chao, 2013). Bu nedenle turizm stajı esnasında daha az sorun yaşayan stajyerlerin çalışma hayatında turizm sektörünü tercih etmesi daha fazla sorun yaşayanlara kıyasla daha yüksek görülmektedir.

2.METODOLOJİ

Yapılan literatür taraması sonucu turizm sektöründe kadınların yaşadığı sorunlara ilişkin çalışmalara rastlanmış fakat turizm stajı sırasında kadınların yaşadığı sorunlara ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı; turizm eğitimi sırasında turizm stajı yapmış kadınların stajları sırasında karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmaktır. Araştırma evrenini turizm alanında staj yapmış olan kişilerden, araştırma örneklemini ise turizm eğitimi sırasında turizm stajı yapmış olan kadınlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda turizm stajı yapmış olan 25 kadın ile yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşme gerçekleştirilmiş ve turizm stajları sırasında karşılaştıkları sorunlar hakkında bilgi toplanmıştır. Her bir katılımcı yüksek düzeyde öneme sahip olduğu için olabildiğince rafine bir grupla çalışmak adına amaçlı (yargısal) örneklem yoluyla katılımcılar belirlenmiştir. Öte yandan ana sınırların açık olduğu, ancak anlık sorularla veriler derinlik kazandığı yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile görüşmeler sağlanmıştır (Çoşkun, Altunışık, & Yıldırım, 2017, s. 101). Görüşmeler 30 ile 1 saat arasında sürmüş ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

3.BULGULAR

Bölüm I

Bu bölümde katılımcılara mülakat sırasında yöneltilen soruların frekans ve yüzde dağılımları verilmiş ve ardından yapılan içerik analizi sonucu kadınların turizm stajı esnasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri özetlenmiştir.

Tablo 2. Turizm Stajı Yapan Kadınların Eğitim Durumu

Eğitim Durumunuz?	**f**	**%**
Lise	5	5
Lisans	20	80
Toplam	25	100

Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde 5 katılımcının lise 25 katılımcının ise lisans eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Turizm Stajı Yapılan İşletme Türü

İşletme Türü	**f**	**%**
Konaklama İşletmesi	16	64
Seyahat Acentesi	4	16
Yiyecek-İçecek İşletmesi	3	12
Rekreasyon İşletmesi	2	8
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm stajı yaptıkları işletme türleri incelendiğinde 16 katılımcının konaklama işletmesinde, 4 katılımcının seyahat acentesinde, 3 katılımcının yiyecek-içecek işletmesinde ve 2 kişinin ise rekreasyon işletmesinde turizm stajı yaptığı görülmektedir.

Tablo 4. Turizm Staj Süresi

Turizm Staj Süresi	**f**	**%**
3 ay	5	20
6 ay	6	24
8 ay	8	32
9 ay	1	4
12 ay	2	8
14 ay	3	12
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm staj süreleri incelendiğinde ise 3 katılımcının 5 ay, 6 katılımcının 6 ay, 8 katılımcının 8 ay, 1 katılımcının 9 ay, 2 katılımcının 12 ay ve 3 katılımcının ise toplam 14 ay staj yaptığı görülmektedir.

Tablo 5. Turizm Stajının Yapıldığı Eğitim Dönemi

Stajın Yapıldığı Eğitim Dönemi	**f**	**%**
Lise	8	32
Lisans	6	24
Lise-Lisans	11	44
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm stajlarını hangi eğitim dönemlerinde yaptığı incelendiğinde 8 katılımcının lise eğitimi sırasında,6 katılımcının lisans döneminde ve 11 katılımcının ise hem lise hem de lisans döneminde turizm stajı yaptıkları görülmektedir.

Tablo 6. Turizm Stajında Çalışılan Departmanlar

Çalışılan Departmanlar	**f**	**%**
Resepsiyon	10	22,2
Rezervazyon-Santral	2	4,4
Misafir İlişkileri	5	11,1
Muhasebe- Satın Alma	2	4,4
Kat Hizmetleri	13	28,8
Mutfak	5	11,1
Servis	6	13,3
Animasyon	2	4,4
Toplam	45	100

Katılımcıların turizm stajları sırasında hangi departmanlarda çalıştığı incelendiğinde 10 katılımcılının resepsiyonda, 2 katılımcının rezervasyon-santralde, 5 katılımcının misafir ilişkilerinde, 2 katılımcının muhasebe ve satın alma departmanında, 13 kişi kat hizmetlerinde, 5 katılımcı mutfak departmanında, 6 katılımcı servis departmanında ve 2 kişi ise animasyon departmanında çalışmıştır.

Tablo 7. Mezun Olunan Lise Türü

Mezun Olunan Lise Türü	**f**	**%**
Turizm Meslek Lisesi	14	56
Meslek Lisesi	6	24
Anadolu Lisesi	5	20
Toplam	25	100

Katılımcıların mezun olduğu lise türü incelendiğinde 14 katılımcının turizm meslek lisesi, 6 katılımcının meslek lisesi, 5 katılımcının ise Anadolu lisesi mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Mezun Olunan Lisans Bölümü

Mezun Olunan Lisans Bölümü	**f**	**%**
Konaklama İşletmeciliği	6	30
Turizm İşletmeciliği	4	20
Turizm ve Otel İşletmeciliği	3	15
Turizm Rehberliği	3	15
Gastronomi ve Mutfak Sanatları	2	10
Turizm Dışı Bölümler	2	10
Toplam	20	100

Katılımcıların mezun olduğu lisans bölümü incelendiğinde lisans mezunu olan 20 katılımcıdan 6 katılımcının konaklama işletmeciliği, 4 katılımcının turizm işletmeciliği, 3 katılımcının turizm ve otel işletmeciliği, 3 katılımcının turizm rehberliği, 2 katılımcının gastronomi ve mutfak sanatları ve 2 katılımcının ise turizm dışı bölümlerden mezun olduğu görülmektedir**.**

Tablo 9. Stajınızı İkametgâhınız Dışında mı Yaptınız?

Stajınızı İkametiniz Dışında mı Yaptınız?	**f**	**%**
Evet	17	68
Hayır	8	32
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm stajlarını ikamet ettikleri yerde yapıp yapmadıkları incelendiğinde ise 17 katılımcının ikamet ettikleri yer dışında ve 8 katılımcının ise ikamet ettikleri yerde stajlarının yaptıkları görülmektedir.

Tablo 10. Turizm Stajı Turizmde Çalışıp Çalışmamanızı Etkiledi mi?

Staj Turizmde Çalışmanızı Etkiledi mi?	**f**	**%**
Evet	21	84
Hayır	4	16
Toplam	25	100

Turizm stajının katılımcıların turizmde çalışıp çalışmamasını etkileyip ekilemediği incelendiğinde ise 21 katılımcının turizmde çalışmasını etkilediği 4 kişinin ise turizmde çalışmasını etkilememiştir.

Tablo 11. Turizm Sektöründe mi Çalışıyorsunuz?

Turizm sektöründe mi çalışıyorsunuz?	**f**	**%**
Evet	13	52
Hayır	12	48
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm sektöründe çalışıp çalışmadığı incelendiğinde 13 katılımcının turizm sektöründe çalışıldığı 12 katılımcının ise turizm dışı bir sektörde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 12. Turizm Stajında Bir Sorunla Karşılaştınız mı?

Turizm Stajında Bir Sorunla Karşılaştınız mı?	**f**	**%**
Evet	21	84
Hayır	4	16
Toplam	25	100

Katılımcıların turizm stajları sırasında bir sorunla karşılaşıp karşılaşmadığı incelendiğinde 21 katılımcının turizm stajları sırasında bir sorunla karşılaştığı, 4 katılımcının ise herhangi bir sorunla karşılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 13. Kadınların Turizm Stajında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Turizm Stajında Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar
Cinsiyet Eşitsizliği
Çalışanlar ve stajyerler arasında ki eşitsizlik
Taciz
Bahşiş dağılımında ki eşitsizlikler
Fazla mesai
Mobbing
Düşük Ücret
Lojman ve Ek İmkânlarda ki Sorunlar
Fazla İş Yükü
Adaptasyon Sürecinde ki Sorunlar

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde kadınların turizm stajında yaşadığı 10 temel sorun belirlenmiştir. Bu sorunlar her katılımcı için geçerli olmamakla birlikte her staj işletmesi için de geçerli değildir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucu bazı katılımcıların staj sırasında herhangi bir sorun yaşamadığını belirlenmiştir. Fakat katılımcıların %84'ü turizm stajı sırasında bu sorunlardan en az birini yaşadığını belirtmiştir.

Bölüm II

Bu bölümde tablo 13'de yer alan mülakat yapılan kadınların staj sırasında karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin betimsel analizi yapılmaktadır.

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan cinsiyet eşitsizliği sorunu yaşayan kadınlardan K2, K7 ve K12'nin konuya ilişkin verdiği yanıt şu şekildedir:

"…Lise stajyeri olarak housekeeping departmanında çalıştım. Öncelikle kadın stajyerlere daha çok housekeeping departmanında çalışma imkanı sunuldu. Resepsiyonist, santral, rezervasyon gibi departmanlar da erkek stajyerlere öncelik verildi."(K2)

"…Kadin stajyerlere daha çok kötü işler erkeklere daha iyi işler veriliyor ve seçme hakkı tanınmıyor."(K7)

"…Staj departmanı seçiminde kadın ve erkek stajyerlere eşit seçme hakkı tanınmadı ve kadın satjyerler kat hizmetleri ve servis bölümüne, erkek stajyerler ise daha çok bar ve mutfak alanlarında istihdam edilmiştir."(K12)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan cinsiyet eşitsizliği sorununun çözümüne yönelik K2, K7 ve K12'nin konuya ilişkin verdiği yanıt şu şekildedir:

"…Kadınlarında erkekler kadar eşit olduğunu dünyaca milletçe kabul etmeliyiz. İşverenlerin kendi istekleri doğrultusunda stajyerlerin hangi departmanda çalışacağına karar vermemesi gerek. Gelen stajyer hangi departman veya departmanlar da deneyim kazanmak istiyorsa orada çalışmalı. Kısa süreli tüm departmanları da gezebilir. Otellerin stajyer koordinatörü olmalı."(K2)

"…Kesinlikle okullar öğrencileri staj yaptıkları yerde mutlu mu diye kontrol etmeli veya öğrenci hangi departmanda kendini geliştirmek istiyorsa öncelik tanınmalı."(K7)

"…Kız ve erkek stajyerlere eşit davranılmalıdır."(K12)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan çalışanlar ve stajyerler arasında ki eşitsizlik sorunu yaşayan kadınlardan K1'in konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…İlk lise stajımın ilk ayı ilk maaşımızı oda arkadaşlarımla odamızda ki dolaplara bırakıp işe gittik ve paramız çalındı diye otelin personel müdürü bizi suçladı ve 15 yaşında çoçuklar olduğumuz düşünüldüğünde hiç bir şekilde maddi bir yardım yapılmaması ve suçlu araştırılmaması üzücü olmuştu. Bu gibi sorunlarda okul ve işletme arasında aracılık sağlayan ve öğrenci haklarını koruyan yetkili birinin olması gerekiyor."(K1)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan taciz sorunu yaşayan kadınlardan K19'un konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Kat hizmetlerinde tek başıma temizlenmesi gereken odalar veriyorlardı yabancı bir turist tarafından tacize uğramak üzeriydim başka bir stajyer arkadaşım geldi ve güvenlik müdürüne haber vermiştik. Özellikle lise stajında öğrenciler kesinlikle müşterilerle yalnız kalacakları şekilde olan işlere verilmemeli eğer bu bölümlerde çalışmak isteniyorsa da öğrencilrin yanında kesinlikle tecrübeli çalışanlar bulunmalıdır." (K19)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan bahşiş dağılımında ki eşitsizlik sorunu yaşayan kadınlardan K16'nın konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Resepsiyon departmanında stajımı yapmıştım ve toplanan bahşişler tip kutusunda ortak bir şekilde toplanıyor ay sonunda ise dağıtılıyordu. Ön büro müdürü erkek çalışanların valiz taşıma, gece çalışma saatlerinde daha çok çalışması vs. gibi nedenlerden dolayı erkek çalışanlara daha fazla bahşiş veriliyordu. Kadın stajyerlerin çalışma hevesini kırmamak için kesinlikle böyle ayrımcılıkların yapılmaması gerektiğini düşünüyorum."(K16)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan fazla mesai sorunu yaşayan kadınlardan K6'nın konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Staj esnasında stajyerler zaten fazla mesai yapmaya zorunlu tutuluyor Fakat kat hizmetlerinde çalışan kadın stajyerlerin daha çok fazla mesaiye bırakıldığını gördüm. Bu sorunun okullar tarafından bir çözüme kavuşturulması gerekiyor." (K6)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan mobbing sorunu yaşayan kadınlardan K3'ün konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Stajım süresince zaman zaman sözel hakaretlere maruz kaldım. Ayrıca yöneticilerim tarafından yapılacak işi erkek stajyerlere daha ayrıntılı anlatıp onların öğrenmesine öncelik vererek de psikolojik şiddete maruz kaldım. İşletme yöneticileri daha eğitimli kişilerden seçilebilir. Bunun için turizm meslek yasası kesinlikle gereklidir."(K3)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan düşük ücret sorunu yaşayan kadınlardan K7'nin konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Mesai saatlerinin diğer personellerden daha uzun olması veya diğer personel ile aynı işi yapmaları nedeniyle kesinlikle stajyerlere eşit ücret verilmelidir. Eğer düşük ücret verilecekse stajyerler daha makul çalışma saatlerinde çalıştırılmalıdır."(K7)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan lojman sorunu yaşayan kadınlardan K4'ün konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…stajyerler için ayrılan personel lojmanında ki odalar çok kötüydü ayrıca yemekler de kötüydü. Okullar tarafından staj işletmesi seçilirken daha özenli davranılmalıdır."(K4)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan fazla İş yükü sorunu yaşayan kadınlardan K10'nun konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"… Stajımı yaptığım işletmede kat hizmetlerinde çalışan kadın stajyerler personel tarafından yarım kalan işleri tamamlamak için daha uzun mesai saatlerinde çalışıyordu. Çalışma saatlerinin düzenlenmesi gerekir."(K10)

Turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları sorunlardan adaptasyon sürecinde yaşayan sorunlara K10'nun konuya ilişkin verdiği yanıt ve çözüm önerisi şu şekildedir:

"…Stajda yapılacak işlerle ilgili okulda teorik eğitim alsak da uygulamalı eğitimin en temelden verilmesi gerekli bu yapılmadığı için kendimi yetersiz hissettim ve işle ilgili bir ön yargım oluştu."(K9)

4. TARTIŞMA

Yapılan araştırma sonucu turizm stajı sırasında öğrencilerin yaşadıkları sorunların temelinde turizm eğitimde ki sorunlar olduğu görülmektedir. Bu nedenle öncelikle mesleki eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan önce turizm eğitimi ile ilgili genel sorunlar belirlenmiştir ve bu sorunlar aşağıda sıralanmıştır (Türkseven, 2012: 97):

- Turizm eğitim politikası ve planlaması ile ilgili eksiklikler vardır,
- Turizm endüstrisi ile turizm eğitim kurumları arasında işbirliği zayıftır,
- Turizm eğitiminde entegrasyon ve koordinasyon zayıftır,
- Turizm eğitimli personelin yasal himaye altına alınmaması gibi bir takım sorunlar mevcuttur.

Turizm eğitiminde yaşanan bu sorunlar temelinde turizm stajında yaşanan sorunları da ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular ve daha önce konuya ilişkin yapılan çalışmalardan elde edilen bulgularda bunu desteklemektedir. Bu bağlamda turizm stajyerlerinin yaşadıkları sorunlar ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde stajyerlerin yaşadıkları temel sorunlar "ücret ve ek imkânların kısıtlılığı, ucuz iş gücü olarak görülme, rotasyon ve adaptasyon ile ilgili sorunlar, alanlarının dışında çalıştırılma, her şey dâhil sistemin getirdiği sorunlar, sosyal haklar ile ilgili sorunlar, personel alanlarının yetersizliği ve beslenme ile ilgili sorunlar, otelcilik ve turizm meslek liseleri öğrencilerinin yeniden staj uygulamasına tabi tutulmaları" gibi sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir (Çankırı ve Batman, 2010; Kozak,2005; Kozak, 1999).

Daha önce turizm stajyerlerinin yaşadıkları sorunlara ilişkin yapılan bu çalışmaların bulgularından farklı olarak kadınların yaşadığı 4 temel sorun tespit edilmiştir. Bu sorunlar "cinsiyet eşitsizliği, bahşiş dağılımında ki eşitsizlikler, taciz ve mobbing" gibi sorunlar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların verdikleri cevaplar neticesinde bu sorunlardan cinsiyet eşitsizliği sorununun genellikle staj yapılacak departmanın seçiminde yapıldığı ve iş dağılımında erkeklere daha iyi işlerin verilmesi şeklinde tespit edilmiştir. Bahşiş dağılımında ki eşitsizliğinde yine temelinde cinsiyet eşitsizliğinin olduğu belirlenmiş ve bazı işletmelerin erkek stajyerlere yaptıkları işin niteliğinin daha yüksek olduğu gerekçesiyle bahşiş dağılımında cinsiyete göre dağılım yapıldığı belirlenmiştir. Kadınların yaşadıkları taciz sorunun ise genellikle müşteriler tarafından edilen arkadaşlık teklileri ve sözlü hakaretler gibi sorunlar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca katılımcılardan kat hizmetlerinde staj yapan bazı kadınların tek başına çalışmasından dolayı müşterilerin özel alanlarında müşteriler ile yalnız kalmalarından kaynaklı yaşadıkları bazı sözlü ve fiziksel tacize uğradığı tespit edilmiştir. Kadın stajyerlerin yaşadıkları bir diğer sorun olan mobbing sorunu ise genellikle erkek çalışanların kadın stajyerlere iş konusunda yetersizlik nedeniyle yaptığı psikolojik baskı olarak görülmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucu turizm stajı yapmış olan 25 kadından 21'nin staj esnasında en az bir sorun ile karşılaştığı,4 katılımcının ise stajları esnasında herhangi bir sorunla karşılaşmadığı görülmüş ve elde edilen bulgular neticesinde turizm stajı yapan kadınların yaşadıkları 10 temel sorun belirlenmiştir. Ancak diğer benzer çalışmaların bulguları ile bu çalışmada elde edilen bulgular karşılaştırıldığında kadın stajyerlerin genel staj sorunlarından farklı olarak "cinsiyet eşitsizliği, bahşiş dağılımında ki eşitsizlikler, taciz ve mobbing" gibi sorunlarla da karşılaştığı görülmüştür.

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde belirlenen bu staj sorunlarının en önemli nedenin turizm eğitiminden kaynaklanan sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara göre bu sorunların ortadan kaldırılması için öncelikle turizm eğitimi veren eğitim kurumları ve staj işletmeleri arasında güçlü bir koordinasyon ilişkisi olması gerektiği ve staj işletmelerinin seçiminde işletme çalışanlarının belirli bir sayıda turizm eğitimi almış kişilerden oluşan işletmelerden seçilmesi gerektiği görüşündedir.
Turizm stajı yapan kadın stajyerlerin yaşadıkları sorunlardan yola çıkarak şu öneriler geliştirilebilir:

- Sezonluk stajlardan sonra öğrencilerden mutlaka geri bildirim alınmalıdır. Eğer öğrencilerin turizm işletmelerinde yaşadığı sorunlar varsa stajların verimliliğinin artırılması için sorunların çözümüne yönelik önlemler alınmalıdır.
- Turizm stajlarında bir standart oluşturulmalıdır
- Özellikle kadın stajyerlerin yaşadığı cinsiyet eşitsizliği ve mobbing gibi sorunların daha az yaşanması için belirli bir çalışan yüzdesini turizm eğitimi almış kişilerin çalıştığı turizm işletmeleri staj yeri olarak belirlenebilir.
- Kadın stajyerlere fikirleri sorulmadan belirli bir departmanda çalıştırılmasına okullar tarafından izin verilmemeli her stajyerin staj yerine gitmeden önce hangi departmanda çalışacağı belli olmalıdır.
- Lojman ve ek imkânlar konusunda kadın çalışanlara yönelik imkânlar genişletilmelidir. Staj yerleri rastgele değil oluşturulacak bir kurum altında belirlenmelidir.
- Bu kurum hem YÖK, MEB ve özel sektör arasında ki koordinasyonu sağlamalıdır.
- Stajyerlerin haklarını korumaya yönelik yasal düzenlemeler getirilmelidir.
- Stajyerler için ayrı bir staj koordinatörü olmalıdır.
- Öğrencilere verilen brüt asgari ücretin %30 u olan rakam en az %50 olmalıdır.
- Özellikle çalışma saatini dolduran çalışanların tamamlayamadığı işlerin stajyer tarafından tamamlanmasına izin verilmemelidir.
- Stajda yapılacak işle ilgili önceden bir eğitimin verilmemesi nedeniyle yaşanacak psikolojik baskının önüne geçilmelidir. Çünkü staj sırasında kadınların çoğu işle ilgili bir eğitim görmediklerinden dolayı iş işleyişi ile ilgili mobbing yaşamaktadır.

KAYNAKÇA

Akay, B., Uslu, A. ve Sancar, M. F. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: Lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği. OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(Gençlik Araştırmaları Özel Sayısı), 212-236.

Akoğlan Kozak, M . (1999). Eskişehir Meşlek Yüksekokulu Öğrenci Stajlan Üzerine Bir Araştırma : Turizm - Otelcilik ile Diğer Programların Karşılaştırılması. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 10 (2), 37-44.

Anonim (1995). Turizm Eğitiminde Uygulama Sorunları Seminer ve Atölye Çalışması. İstanbul: Tugev Yayınları.

Avcıkurt, C. (2003). Turizmin Güncel Sorunları, Ders Notu, Balıkesir.

Busby, G. D. (2003). Tourism degree ternships: A longitudinal study. Journal of Vocational Education and Training, 55(3), 319–334. doi: 10.1080/13636820300200232.

Business Dictionary (2021). https://www.dictionary.com/browse/interned. (Erişim Tarihi: 10.02.2021).

Civelek, H. (2014). Ortaöğretim düzeyindeki turizm öğrencilerinin turizm sektörüne ilişkin görüşleri (Trabzon İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, İstanbul.

Çankırı, P. ve O. Batman (2010). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Kalma Eğilimleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. 9. Geleneksel Turizm Paneli, Sakarya, 37-48.

Çetin, Ş. (2005). Öğrenci Stajlarında Yararlanılan Dersler Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Mersin Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 16(2), 154-169.

Çoşkun, R., Altunışık, R., & Yıldırım, E. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları. içinde Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Emir, O., E. Pelit ve S. Arslan (2010). Turizm Alanında Önlisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Öncesi Ve Sonrası Görüşlerinin Karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği). Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(33), 141- 165.

European Commission. (2020). EUROSTAT database, [tourism statistics]. 01 10, 2021 tarihinde https://ec.europa.eu/eurostat/data/database adresinden alındı

Gürdal, Mehmet (2002). Türkiye'de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma, Eğitimin Kalitesi, Staj, İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop, 11-13 Aralık 2002, Ankara, ss. 391-400.

Ko, W. H. (2008). Training, satisfaction with internship programs, and confidence about future careers among hospitality students: A case study of universities in Taiwan. Journal of Teaching in Travel & Tourism, 7(4), 1–15. doi: 10.1080/15313220802033245.

Kozak, Nazmi. (2005), Staj Dosyası (I): Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar; Staj Dosyası (II): Sektörün Ve Turizm Programlarının Görüşleri; Staj Dosyası (III): Turizm Sektöründe Staj Üzerine Bazı Görüşler: http://www.turizmgazetesi.com/ articles/article.aspx?id=25083 (Erişim. 20.12.2005).

Lee, CS ve Chao, CW (2013). Intention to 'leave' or 'stay' – the role of internship organization in the improvement of hospitality students' industry employment intentions. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 18(7), 749–765. doi: 10.1080/10941665.2012.695290.

Özdamar, M. ve Çakar, E. (2013), "Staj Yapan Öğrencilere Ödenen Ücretlerden Vergi ve Sigorta Primi Kesintileri Nasıl Yapılacak?", Mali Çözüm Dergisi ISMMMO, ss. 201-208.

Ruhanen, L., Robinson, R. N. S., & Breakey, N. (2013). A tourism immersion internship: Student expectations, experiences and satisfaction. Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 13(1), 60–69.

Sem, J. and Clements, C. (1996). "Tourism and Recreation Management: Strategies for Public Lands", Parks and Recreation, 31(9): 92-105.

TOBB (2007). Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim Konusundaki Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: TOBB Mesleki Eğitim Komisyonu.

Türkiye Dil Kurumu (2019). https://sozluk.gov.tr/. (Erişim Tarihi: 06.02.2021).

Türkseven, E. (2012), "Turizm Eğitiminde Yaşanan Staj Sorunları: Lisans Öğrencilerinin Görüşlerine Yönelik Bir Araştırma" (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA KADININ ROLÜ

Öğr. Gör. Bengü ŞEKEROĞLU
Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
ORCID: 0000-0002-5675-603X

ÖZET

Kalkınma bireylerin, toplumların ve devletlerin gerçek potansiyellerini ortaya çıkarabilmeleri için bir toplumda ekonomik, toplumsal ve siyasal alanda arzu edilen her türlü değişme ve gelişmedir. Kalkınma çok boyutlu bir kavram olup, niteliklerle ve sosyal değişim sürecini etkilemek için yapılan olumlu müdahalelerle çok yakından ilişkilidir. Dinamik bir kavram olan kalkınma, bulunulan durumdan ya da bir önceki konumdan hareketle değişime girmeyi öneren bir olgudur. Sürdürülebilir kalkınma ise, gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modelidir. Sürdürülebilir kalkınma anlayışı, ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişme hedeflerinde ortak paydayı "sürdürülebilirlik" olarak belirlemektedir. Geleceği de sahiplenen bu ortak hedef, herkesin temel ihtiyaçları ile daha iyi bir hayata ilişkin beklentilerinin karşılanmasına imkân vermeye yöneliktir. Sürdürülebilir kalkınma tüm ülkelerin temel amaçları arasındadır. Ekonomik ve sosyal yapı ile çevre etkileşimini bütüncül bir şekilde değerlendirerek bugünkü ve gelecekteki nesillerin kalkınmanın getirdiği fırsatlardan adaletli bir şekilde yararlanmasını sağlamak, sürdürülebilir kalkınmanın temel felsefesi olarak görülür. Toplumun tüm kesimlerinin üretim süreçlerine katılması ve ortaya çıkan refah artışından yararlanması, yoksulluğun ve eşitsizliğin azaltılması sürdürülebilir kalkınma için elzemdir. Kalkınmanın sürdürülebilir olması için insan kaynakları vazgeçilmez bir unsurdur. Dolayısıyla kadın olmadan kalkınmayı sağlamak mümkün değildir. Kalkınma ve kadın arasındaki bağlantı karşılıklı etkileşim içerisindedir. Kadınların ekonomik, sosyal ve toplumsal alanlarda daha güçlü olmaları ekonomik kalkınmanın artmasına neden olacaktır. Ekonomik kalkınmanın artmasıyla birlikte kadının statüsü güçlenecektir. Dünya genelinde kadınların istihdamı ve ekonomik güçlenmesinin teşvik edilmesi, kaliteli ve uygun eğitime erişim, çalışma koşulları, sağlık hizmetlerine erişim gibi konularda düzenlemeler ve iyileşmeler görülmesine rağmen cinsiyet eşitliği üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında da toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların ekonomik güçlenmesini teşvik etmek ve kadınların ekonomik haklarını hayata geçirmek için harcanan tüm çabaları desteklemektedir. Kadınların güçlenmesinin kalkınmaya önemli boyutlarda katkı sağlamasıyla birlikte gelecek nesiller üzerinde de olumlu etkiler yaratacağı dikkate alınarak, kadının işgücüne katılımının toplum tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada; sürdürülebilir kalkınma kavramı, kalkınma yaklaşımları içinde kadının durumu, kadının ekonomik yaşamdaki yeri, kadın ve kalkınma ilişkisi incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, kadın, kadın istihdamı

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE ROLE OF WOMEN IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ABSTRACT

Development is any desired change and development in the economic, social and political sphere in a society so that individuals, societies and states can reveal their true potential. Development is a multidimensional concept and is closely related to qualities and positive interventions to influence the social change process. Development, which is a dynamic concept, is a phenomenon that proposes to undergo change based on the current situation or the previous position. Sustainable development, on the other hand, is a development model that can meet the needs of today's generations without compromising the ability to meet the needs of future generations. The sustainable development approach determines the common denominator in the economic and social development goals of the countries as "sustainability". This common goal, which also embraces the future, aims to enable everyone to meet their basic needs and expectations for a better life. Sustainable development is among the main goals of all countries. It is seen as the basic philosophy of sustainable development to ensure that present and future generations benefit equally from the opportunities brought by development by evaluating the interaction between economic and social structure and environment in a holistic manner. It is essential for all segments of the society to participate in production processes and benefit from the resulting increase in welfare, and reduce poverty and inequality for sustainable development. Human resources are indispensable for development to be sustainable. Therefore, it is not possible to achieve development without women. The link between development and women is mutually interactive. The link between development and women is mutually interactive. Women's stronger in economic, social and social areas will lead to an increase in economic development. With the increase in economic development, the status of women will strengthen. Although regulations and improvements have been observed in issues such as promoting women's employment and economic empowerment, access to quality and appropriate education, working conditions and access to health services worldwide, gender equality is an issue that needs to be emphasized. Within the scope of the Sustainable Development Goals, it supports all efforts made to achieve gender equality, encourage women's economic empowerment and realize women's economic rights. Considering that the empowerment of women contributes significantly to development and will have positive effects on future generations, the participation of women in the labor force should be supported by the society. In this context; the concept of sustainable development, the status of women in development approaches, the place of women in economic life, the relationship between women and development will be examined.

Keywords: Sustainable Development, women, women's employments

GİRİŞ

Kalkınma, toplumun gelişimine uygun bir şekilde paralellik göstererek değişik içeriklerde karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte aynı dönemlerde de farklı şekillerde kullanıldığına da rastlanmaktadır. Kimi zaman büyüme, nitelikli değişim,ilerleme ve modernleşme ile iç içe geçerek anlam değişikliğine de uğramıştır. Günümüzde kalkınmanın içeriğinin tam olarak net olmadığı görülmektedir. Hem teorik çerçeve de hem de günlük kullanımda kalkınma kavramında karmaşıklık yaşanmaktadır (Yavilioğlu, 2002).

Kalkınma, kişi başına milli gelir ve üretimin artırılmasıyla birlikte, ülkenin yapısal niteliklerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısının da olumlu yönde değişimidir (Geray, 1991; Savaş, 1979). Kalkınma, sosyal yapının değişim sürecinde yapılan her türlü olumlu müdahalelerle yakın ilişki içindedir. Kalkınma ile içinde bulunulan mevcut durumdan hareketle, değişime ve daha ileriye gitmek mümkündür. Bu da kalkınmanın dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Oakley ve Garforth, 1985). Kalkınma, birey ve toplumların ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi yönden gelişmesi ile birlikte ahlaki boyutta, fiziksel koşullarda de gelişimini (Waterson, 1965). 1990'lı yıllardan itibaren, kalkınmanın sadece büyüme ile ilişkilendirilmesi neticesinde, zenginliğin görece daha adil dağıtıldığı ve büyümenin nimetlerinden daha geniş kesimlerin yararlandığı bir sonuç üretilemediği anlaşılmıştır. Bu durum kalkınma anlayışında da bir değişim yaratmış ve özellikle 1990'ların sonundan bu yana kalkınma kavramı sadece ekonomik büyümeyle değil sosyal ve bireysel refah ile de ilişkilendirilmeye başlanmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018). Kalkınma, sadece ekonomik gelişme ya da aktivitelerle ilgili değildir. Toplumsal yaşamda kaydedilen tüm yapısal değişikliklerin de yaşanmasını ifade etmektedir. Değişim sürecinde ülke kaynaklarının dağılımı, üretim teknik ve şekilleri, örgütsel yapı, toplumdaki değerler, bireylerin tutum ve davranışları, algıları da değişim göstermektedir ve tüm bunlar statik olmadığı için sürekli değişik formlarla şekilenirler. Dolayısıyla kalkınma değişim sürecinde yapılan her türlü adımla ilişki içindedir. değişim sürecini etkilemek için yapılan olumlu müdahalelerle çok yakından ilişkilidir.

Sürdürülebilir Kalkınma ve Kadın

"Sürdürülebilir kalkınma; gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modelidir". Sürdürülebilir kalkınma kavramı 20. yy. sonlarında dünya çapında gündeme alınmış ve küresel çapta bir plan durumuna gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınma anlayışında, ekonomik ve sosyal gelişme alanlarında ülkelerin hedefleri kapsamında ortak payda olarak "sürdürülebilirlik" belirlenmiştir. Geleceği sahiplenme görüşünde olan ortak hedef, tüm bireylerin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşama dair beklentilerine ulaşmalarına olanak vermeye yöneliktir (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, t.y.). Dünya çapında kalkınmanın daha da sürdürülebilir bir rotaya yönelmesini öngören 2030 Gündeminde "17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA)" belirlenmiştir. SKA'ların temel amacı; 2015-2030 dönemnde, "kimseyi geride bırakmama" sloganıyla hiçbir ülke ve hiçbir bireyin kalkınma süreci boyunda geride bırakılmaması amacıyla çalışılmasıdır. Toplam 169 hedeften oluşan ve sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel yönlerini kapsayan SKA'lar, Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH)'ne göre daha kapsamlıdır. Aynı zamanda kalkınmaya ilişkin evrensel ihtiyaçlara da değinip, BKH'lerin ilerisindedir. Eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, ekonomik olarak büyümenin sağlanması, istihdamın kuvvetlendirilmesi, kentsel alanlarının daha yaşanabilir duruma gelmesi, sanayileşmenin ilerlemesi, doğanın korunması, enerjinin sürdürülebilir şekilde üretilip tüketilmesi, iklim değişikliğiyle ilgili her türlü mücadelenin yapılması ve insan haklarının güçlendirilmesi hedeflerini benimsemiş olan SKA'lar, BKH'leri temel (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019).

“Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri;
Yoksulluğa Son
Açlığa Son
Sağlıklı ve Kaliteli Yaşam
Nitelikli Eğitim
Cinsiyet Eşitliği
Sağlıklı Su ve Sanitasyon
Erişilebilir ve Temiz Enerji
İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

Sanayi, Yenilik ve Altyapı
Eşitsizliklerin Azaltılması
Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bilinçli Üretim ve Tüketim
İklim Eylemi
Sudaki Yaşam
Karadaki Yaşam
Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
Amaçlar için Ortaklıklar”(United Nations, t.y.)
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2016 yılı Ocak ayında yürürlüğe girerek sonraki 15 yıl boyunca Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) politikasına ve finansman ile ilgili durumlarına öncülük edecektir. Birleşmiş Milletler’in öncü kalkınma ajansı olarak UNDP, 170’ten fazla ülke ve bölgede çalışmaları vasıtasıyla amaçların uygulamaya konulması için eşsiz konumdadır (UNDP Türkiye, t.y.). Küresel boyuttaki kalkınmanın 15 yıllık sürecini belirleyen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin temel çerçevesi aşağıda belirtilen beş maddeden oluşturmaktadır:

•“İnsanlık için açlık ve yoksullukla mücadele;
• Güçlü bir gezegen için doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi;
• İnsan haklarından ve sosyal adaletten temellerini alan bir refah anlayış;
• Küresel barış için korku ve şiddetten bağımsız bir yaşam;
• Tüm bunları gerçekleştirebilmek için küresel bir kararlılık ve çok paydaşlı bir işbirliği”

Hedeflerin en belirgin özelliği ise “kimseyi geride bırakma” prensibidir. Bu prensip küresel hedeflerin evrensel oluşu ve entegre yapısına dikkat çekmektedir. Buna istinaden göre küresel hedefler toplumdaki herkes içindir (Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, 2018). Kadınların kalkınmadaki yeri ve rolü uzun yıllar dikkate alınmamıştır. İlk olarak1970 tarihinde Ester Boserup tarafından kadının kalkınmadaki önemi ve konumu gündeme getirilmiştir (Palaz, 2005). Literatürü incelediğimizde Klasik Yaklaşımda kadın ve kadınla ilgili durumlar göz ardı edilmiştir. Ekonomide kadının rolünün sınırlı olduğu belirtilmiştir. Kadın geleceği ve eğitimi ile ilgili konularda karar yetkisine sahip değildir görüşü de klasik yaklaşımda mevcuttur (Bodkin, 1999). Smith (1776) ‘e göre kadınlar sadece ev hanımlığı, öğretmenlik, hemşirelik, yardımcılık ve hizmet sektöründe rol üstlenebilirlerdi. 18. Yüzyılda Britanya’da entelektüel sorunları öğrenme imkanından yoksun bırakılmaktadır.

Ayrıca kadınların karar alma kapasitelerinin yetersiz olduğu da belirtmektedir (Akt: İşler ve Şentürk, 2017). Neo-Klasik bakış açısında ise kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizliğin kaldırılması ve kadının ekonomiye tam olarak katılımının sağlanması, kalkınma ve endüstrileşme yoluyla olacağını ifade edilmektedir (Palaz, 2005). Tarihsel süreç içinde kadınlar şartlara göre farklı konumlar da ekonomiye katkıda bulunmuştur. Kadınların çalışma hayatına ücretli katılmalarında sanayi devriminin etkisi büyüktür. Kadın istihdamındaki artışta sektörlerin büyümesi ve gelişmesi de etkilidir. Bu gelişme ve değişimler 19. yüzyılda batı ülkelerinde dokuma sektörüyle başlamış ve sektörün önemli bir kısmında kadınlar istihdam edilmiştir. 19. yüzyılın sonlarına gelinirken kimya ve otomotiv sanayilerinin gelişmesiyle birlikte de kadınların istihdam oranı azaltmıştır. 20. yüzyılın ortalarında erkek ve kadın işgücünde orantısız bir şekilde büyüme oluşmuştur. Daha sonraki süreçlerde kadınlar erkeklere göre hizmet sektöründe ve daha düşük ücretlerle istihdam edilmiştir. II. Dünya savaşından sonraki yıllarda kamu ve hizmet sektöründeki gelişmeleri takiben kadınlar işgücüne daha çok katılmıştır. Teknolojik gelişme ile birlikte de yeni ve farklı alanların, örgütsel yapıların, üretim süreçlerinin ve yeni yöntemlerin ortaya çıkmasıyla birlikte yeni iş imkanları da gündeme gelmiştir. (Tokol, 2000). Kadınların kalkınma süreçlerinde bulunması uzun yıllar boyunca ihmal edilmiş ve kalkınmaya katkıları yok sayılmıştır. Tarihsel süreç içinde baktığımızda da dünya genelinde nüfusun yaklaşık olarak yarısını kadınların oluşturduğu dikkate alındığında, kadının ekonomik ve sosyal anlamda katkılarının önemli olacağı göz ardı edilmemelidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sürdürülebilir kalkınmanın ve demokrasinin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle de gerek toplumsal refaha için gerekse kalkınma plan ve programlarında kadının rolü üzerinde durulması gerekmektedir (İşler ve Şentürk, 2017). Kadın ve erkek arasındaki fırsat eşitliği ekonomik rekabetin artması, ekonomik performans düzeyinin yükselmesine önemli katkı vermektedir. Eşitlik bilincinin oluşması toplumsal yaşamda olumlu değişikliklere neden olarak kalıplaşmış şekillerin ve davranışların değişmesine, yaşam kalitesinin artmasına da yardımcı olacaktır. İş yaşamındaki kadınların büyük bir kısmı istihdamda gayri resmi çalışma şekilleri kapsam, statü ve mesleklerde çalışmaktadır. Bu durumda da kadın ve erkek meslekleri arasında kadının aleyhine bir şekilde nitelik açığının olduğu görülmektedir (Murat, 2017). Son yıllarda, küresel ölçekte, kadınların istihdama erişimi, sağlık, eğitim, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması, erken yaşta-zorla evlilikler konularında belirgin iyileşmeler sağlanmış olmasına rağmen cinsiyet eşitliği halen pek çok ülke için önemli bir müdahale alanı olmaya devam etmektedir. Kadınların işgücüne katılma oranında meydana gelecek artış, genel olarak çalışma koşullarındaki iyileşme ve her alanda kalkınmanın aktif birer unsuru haline gelmeleri bu hedefin gerçekleştirilmesinde büyük rol oynayacaktır. Dolayısıyla, politika yapıcıların ve kadınlara yönelik alanlarda çalışma yapan kurumların kapsayıcı bir kalkınma sürecini harekete geçirecek politika alanlarını belirlemesi ve önceliklendirmesi önem arz etmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018).

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin 2019'da yayınladığı istatistiklere göre;
"Dünya çapında yapay zekâ ve veri analizi profesyonellerinin sadece yüzde 26'sı kadın.
Dünyanın 39 ülkesinde kız ve erkek çocukları mirastan eşit pay almıyor.
Dünya kadınlarının yüzde 30'u partnerleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddet gördüklerini ifade ediyor.
Toplumsal eşitliğin en yüksek düzeyde olduğu ilk 5 ülke; İzlanda, Norveç, Finlandiya, İsviçre ve Nikaragua.
Toplumsal eşitliğin en düşük düzeyde olduğu ilk 5 ülke; Yemen, Pakistan, Irak, Suriye ve Çad.
Dünya çapında bugünkü koşulların sürdüğünü varsayarsak, toplumsal eşitliğe 99.5 yıl sonra ulaşabileceğiz.
Küresel iş gücüne katılım oranı kadınlar için yüzde 63, erkekler için yüzde 94.
Fortune 500 şirketlerinin yüzde 6.6'sında kadın CEO görev yapıyor.
Dünya çapında yüzde 41 oranında kadın, doğum yardımı alıyor.
Kadınların ev işlerine (ücretsiz) olarak katılımı erkeklerin 3 katı daha fazla.
Dünyada kadın parlamenter oranı 2020 yılında 24.9 oranında gerçekleşti" (Sdk Türkiye, 2020).
Birçok farklı ülkede kadınlarla ilgili yapılan araştırma ve inceleme çalışmalarının sonuçlarına baktığımızda kadınların genellikle iş yaşamında geleneksel meslek kollarında istihdam edildikleri görülmektedir. Ayrıca kadınların daha çok hizmet sektörüne çalıştıkları ve ucuz işgücü olarak görüldükleri ifade edilmektedir (Akoğlan, 1997).

SONUÇ

Kadınların işgücü piyasasında ekonomik kalkınma ve büyümeye katkısı kabul edilmekte ve bu anlamda konum olarak yükseltilmesi yönündeki her türlü desteğin sağlanması zorunluluktur. Kadının ekonomik olarak güçlenmesi ve kalkınmaya katkıda bulunabilmeleri için de cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir (Şimşek, 2008). Kadın ve sürdürülebilir kalkınma sorunu kadınların her türlü hak ile statüleri ile ilgili olmasıyla birlikte dünya ekonomisi ile de yakından ilişkilidir. Kadınların ekonomik sisteme katkıları arttıkça, ekonomik olarak güçleneceklerdir. Böylece toplumsal boyutta itibar ve statüleri de artacaktır. Dolayısıyla kadının güçlenmesi birey, aile ve toplum açısından da olumlu sonuçlar getirecektir. Sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluk düzeyinin azaltılması, kadının aktif bir şekilde üretime katılması ile sağlanacaktır (Şahin, 2009). Günümüzde erkekler ve kadınlar arasında sektörel ve mesleki ayrımcılığın devam etmesi sürdürülebilir kalkınma bağlamında sadece kadınları değil insanlığı etkileyen bir durumdur. Kadınların sürdürülebilir kalkınmadaki rolü toplumsal ilerleme ve gelişme için elzem bir durumdur.

KAYNAKLAR

Akoğlan, M. (1997). Konaklama Endüstrisinde Kadın Yöneticiler. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Bodkın, R., G. (1999). Women's Agency İn Classical Economic Thought: Adam Smith, (Ed.) H. T Mill Ve J. S. Mill, Feminist Economics, 5(1), 45-60.

Geray, U., 1991. Ekonomi, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No: 3633, Or. Fak. Yayın No:408, İstanbul, Türkiye.

İşler, R. ve Şentürk, C. (2017). Tarihsel Açıdan Uluslararası Kurum/Kuruluşlarda "Ekonomik Kalkınma" ve "Kadın" İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(22), 375-388.

Murat, G. (2017). Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi Bağlamında Çalışma Hayatında Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 13,7-36.

Oakley, P. ve Garforth, C., 1985. Guide to extension training, FAO Training Series, No: 11, FAO, Rome, Italy.

Palaz, S. (2005). Toplumsal Cinsiyet Ve Kalkınma: Kalkınmada Kadının Yeri, (Ed.) M. Kar Ve S. Taban, İktisadi Kalkınmada Sosyal, Kültürel Ve Siyasal Faktörlerin Rolü. Ekin Kitabevi, Bursa.

Savaş, F.V., 1979. Kalkınma Ekonomisi (İkinci Baskı), İ. İ. T. İ. A. Nihad Sayar Yardım Vakfı Yayınları, No:315/547, İstanbul, Türkiye.

Sdk Türkiye, (2020). Dünya Çapında Kadın istatistikleri. Erişim adresi: http://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/dunya-capinda-kadin-istatistikleri

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Toplam Faktör Verimliliği, (2018). Erişim adresi: www.tr.undp.org.

Şahin, F. (2009). Erişim adresi: http://www.fatmasahin.net/basinaciklamalari/cinkadin.doc.

Şimşek, M. (2008). Küreselleşen Dünyada Kadının Ekonomik Konumu, Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018). On Birinci Kalkınma Planı Kadının Kalkınmadaki Rolü Özel İhtisas Komisyon Raporu. Erişim adresi:https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/KadininKalkinmadakiRoluOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2019). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu. Erişim adresi: https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/03/Surdurulebilir-Kalkinma-Amaclari-Degerlendirme-Raporu_13_12_2019-WEB.pdf.

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (t.y.). Sürdürülebilir Kalkınma Hakkında Temel Bilgiler. Erişim adresi: http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/

Tokol, A. (2000). Hukukta Kadın Sempozyumu, BKSGM [Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü] yayınları, Ankara.

UNDP Türkiye, (t.y.). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları. Erişim adresi: https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html

United Nations, (t.y.). Department of Economic and Social AffairsSustainable Development. Erişim adresi: https://sdgs.un.org/goals

Waterson, A. (1965). Development Planning: Lessons Of Experience, The John Hopkins University Press.

Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi Ve Kavramsal Kökenleri. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,1(3), 59-77.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

TÜRKİYE'DE İŞGÜCÜ PİYASASINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ

Doç. Dr. Aslan Tolga ÖCAL
Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
ORCID: 0000-0003-1293-6845

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, güncel veriler ışığında Türkiye'de işgücü piyasasında kadınların durumunu toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelemektir. İşgücüne katılım, istihdam, ücret ve ev işleri ile çocuk bakımı olmak üzere çalışma dört ana eksene ayrıştırılarak, günümüzde işgücü piyasasındaki eşitsizlikler analiz edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur. Yöntem olarak betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Türkiye'de kadınların, erkeklere kıyasla işgücüne katılımı oldukça düşüktür. Benzer şekilde, Türkiye'de kadın işgücüne katılım oranının, AB ülkelerindeki kadın işgücüne katılımına kıyasla düşük kaldığı görülmektedir. Kadınların işgücüne katılmasının önündeki en önemli engel ev içi üretimde aktif rol oynamalarıdır. İstihdam konusunda kadınların yoğunlaştığı iktisadi faaliyet kolları tarım/ormancılık/balıkçılık, imalat, toptan ve perakende ticaret, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile eğitimdir. Bu durum, sosyal ve kültürel yapı tarafından kadınların el becerisi gerektiren ve/veya duygusal emekle ilintili işlere daha uygun bulunmasıyla ilişkilendirilebilir. İşteki duruma göre dağılım incelendiğinde, kadınlar savunmasız istihdam olarak adlandırılan ücretsiz aile işçiliği ve kendi hesabına çalışma gibi güvencesiz işlere maruz kalmaktadır. Ücret konusunda, istatistiki analizler, kadın ve erkek ücretlerinde çok büyük farklılıklar göstermese de eğitim seviyesi ve cinsiyet açısından yapılan alt ayrıştırmalarda kadınların aleyhine ücret farklarının büyüklüğü net olarak görülmektedir. Toplumsal ve kültürel inşanın sonucu olarak ev içi üretimin, daha açık bir ifadeyle ev işleri ve çocuk bakımı sorumluluğunun kadının asli görevlerinden kabul edilmesi; işgücüne katılımı azaltmakta, istihdam oranlarını düşürmekte, kayıt dışılığı ve düşük ücreti teşvik etmekte ve kadınların iş-yaşam dengesini kurmakta zorlanarak iş-aile çatışması yaşamasına yol açmaktadır. Sonuç olarak işgücü piyasasında, kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kaldığı görülmektedir. Ataerkiye dayalı bakış açısının değişmesi için toplumdaki tüm erkek ve kadınların formel eğitimin yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerine dayalı ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik eğitimlerine de ağırlık verilmesi gerekmektedir. Zira literatürdeki eğitim düzeyi artışının, bireylerin çalışma hayatında kadına bakış açısını olumlu yönde etkilemesinden hareketle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesinde bütünsel bir eğitim programı önemli bir politika aracı olarak önerilmektedir. Bununla birlikte çocuk bakımında kurumsal hizmetlerdeki iyileştirmelerin kadının çalışma hayatındaki konumuna önemli ölçüde katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu durum ayrıca cinsiyet eşitsizliğinin ötesinde anne ve anne olmayan kadınların ücret farklılıklarının giderilmesi açısından da önemlidir. Son olarak, devlet tarafından kadın istihdamının teşvikinde etkin ve süreklilik arz edecek politikaların artırılması önerilmektedir. Çalışmanın, akademik literatürün güncelliğine ve devamlılığına katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kadın işgücüne katılım oranı, işgücü piyasası, toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyete dayalı ücret farkı, çocuk bakımı.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GENDER INEQUALITY IN THE LABOUR MARKET IN TURKEY

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the status of women in the labour market in Turkey in terms of gender equality in the light of actual data. The study is divided into four main axes as labour force participation, employment, wages and housework and childcare and inequalities in the labour market in today were analyzed and recommendations were given. Descriptive analysis was used as a method. The female labour force participation in Turkey is quite low compared to men in Turkey. Similarly, it is observed that the female labour force participation rate in Turkey is low compared to the female labour force participation rate in EU countries. The most important obstacle for female to participate in the labour force is that they play an active role in domestic production. The economic activity branches, in which female are concentrated in employment, are agriculture/forestry/fishing, manufacturing, wholesale and retail trade, human health and social service activities and education. This situation may be associated to the fact that women are found more suitable for jobs, that require manual skills and/or related to emotional labour by the social and cultural structure. When the distribution according to the employment status is examined, women are exposed to precarious jobs such as unpaid family worker and self-employment called vulnerable employment. As for wages, although statistical analysis does not show great differences in wages for women and men, the size of the wage differentials against women is clearly seen in subdivisions made in terms of education level and gender. The fact that as a result of social and cultural construction, domestic production, more clearly housework and childcare, is considered as the primary duty of women, decreases labour force participation, reduces the employment rates, promotes informality and low wages and causes women to experience work-family conflict by having difficulty in establishing work-life balance. As a result, it is seen that women are exposed to gender inequality in the labour market. In order to change perspective based on patriarchy, it is necessary to focus on the training aimed at eliminating discrimination based on gender roles for all men and women in the society in addition to formal education. Likewise, based on the fact that the increase in education level in the literature has a positive effect on individuals' perspective on women in working life, a holistic training program is recommended as an important policy tool in preventing gender inequality. However, it is predicted that improvements in institutional services in childcare will significantly contribute to the position of women in working life. This situation is also important in terms of eliminating the wage differences between women who is mother and non-mother, beyond gender inequality. Finally, it is recommended that the state should increase the effective and sustainable policies in promoting women's employment. It is hoped that the study will contribute to the up-to-dateness and continuity of the academic literature.

Keywords: female labour force participation rate, labour market, gender equality, gender wage gap, child care.

GİRİŞ

Neo-liberal politikaların işgücü piyasalarına etkisiyle, istihdam ve işsizlik sorunları hararetli bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Bu sorunlar içerisinde, literatürde geniş bir yer tutan kadınların işgücü ve istihdamdaki durumları önemli bir konu başlığıdır. Bu bağlamdaki sorunların dile getirilmesi ve çözüm önerileri geliştirilebilmesi için güncel çalışmaların devamlılığına ihtiyaç duyulmaktadır. Kadınların ve erkeklerin işgücü piyasasında yer almaları; ailenin refahının, ekonomik gücünün ve sosyal güvenlikten yararlanmasının sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Tüm bunların yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilmenin de vazgeçilmez bir unsurudur (Steiber ve Haas, 2012:343). 1980 sonrası hizmet sektörünün gelişimiyle birlikte kadınların işgücüne katılımı, istihdamı ve toplumsal cinsiyetçi rolleri; pek çok çalışmanın ana teması haline gelmiştir (Jayachandran 2019; Verick 2014; Rubery, Smith ve Fagan 1999; Fine, 1992). Kadınların işgücü ve istihdama katılımı ülkelere göre oldukça farklılıklar gösterebilmektedir. Bununla birlikte genel olarak kadınların işgücü piyasasında erkeklere oranla daha dezavantajlı oldukları bilinen bir gerçektir. Kadınların işgücü ve istihdama katılımı konusunda birçok engelle karşılaştıkları görülmektedir. Kousar vd. (2020)'nin Pakistan özelinde yaptıkları çalışmada, kadınların işgücüne katılımlarının önündeki engeller üçlü bir sınıflamaya tabi tutulmuştur. Buna göre işgücüne katılımın önündeki engeller; kültürel (erkek egemenliği, akraba müdahaleleri, cinsiyetçi yargı kalıpları vb.), sosyal (cinsiyet ayrımcılığı, çocuk ve yaşlı bakımı vb.) ve kurumsal (görev ve terfilerin dağıtımında ayrımcılık, ücret ayrımcılığı vb.) olarak sıralanabilir. Sorunun kültürel, sosyal ve kurumsal boyutları Pakistan için geçerli olduğu kadar değişen oranda örneğin İngiltere gibi gelişmiş bir ülke için de geçerlidir. Green vd. (2004)'nin İngiltere'nin kuzey doğusunda yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre; çocuk ve diğer bakım faaliyetleri, esnek sürelerle çalışma, yeni beceriler edinmede teşvik eksikliği, kariyer yolunda öz saygı kaybı gibi sorunlar, işgücü piyasasında kadınların karşılaştıkları temel sorunlar olarak görülmüştür. Bu durum işgücüne katılımda ve istihdam sonrasında kadınların ayrımcılığa uğramalarının göstergesidir. İşgücü piyasasında teşvik edilmemeleri, kadınların bir yandan vasıflarını düşük bırakırken öte yandan ise işgücü piyasasına -özellikle doğum sonrası- dönüşlerini de olumsuz etkilemektedir. Bir diğer ifadeyle işgücü piyasasında, dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaşanan bir olgudur. Bu çalışma özelinde, Türkiye'de kadınların işgücüne ve istihdama katılımları, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı bağlamında ve istatistiki veriler ışığında ele alınacaktır.

1.Metodoloji

Bu çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır (Altunışık vd., 2004). Çalışma sıkça tartışılan bir konu olan işgücü ve istihdam açısından kadının yerini toplumsal cinsiyet boyutuyla sorgularken, günümüze ait durumu ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Bu sebeple TÜİK'in güncel verilerinden yararlanılmıştır. Konuya ilişkin literatür taraması yapılmış ve daha önce varılan sonuçlarla bugünkü veriler arasındaki ilişkiye yer verilmiş olup, araştırmalar sonucu elde edilen bulgulardan yararlanılarak değerlendirmelerde bulunulmuş ve öneriler sunulmuştur. Böylelikle literatürdeki tartışmaya güncel veriler ışığında katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışma; kadınların işgücüne katılımı, istihdamı, ücret ayrımcılığı ve ev işleri ile çocuk bakımı alt alanları bakımından değerlendirilmiştir.

2.Bulgular

Bulgular dört ana başlık altında ele alınmaktadır.

2.1. Kadın İşgücü

Kadın işgücü, işgücüne katılım ve katılmama nedenleri şeklinde iki alt başlıkta sunulmaktadır.

2.1.1. İşgücüne Katılım

Türkiye'de TÜİK verileri üzerinden bakıldığında 2020 Eylül itibariyle 15-64 yaş grubunda işgücüne katılma oranı %56.2'dir. Bu oran erkeklerde %76.1 iken kadınlarda yalnızca %36.2'dir (TÜİK). Bu verilere bakıldığında pek çok gelişmiş ülkenin aksine Türkiye'de kadınların işgücüne katılımlarının yetersiz olduğu görülmektedir. 2020 yılının 3. çeyreğinde Avrupa Birliği ortalaması %73.4 olup, bu oran erkeklerde %78.8 iken kadınlarda ise %67.9'dur (Eurostat, 09.01.2021). Erkek işgücüne katılım oranları yakın olsa da, Türkiye'de kadın işgücüne katılım oranı AB ortalamasına kıyasla oldukça düşük bir seviyededir.

2.1.2. İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri

2020 Eylül itibariyle 21.620.000 kadın işgücüne dâhil olmazken, bu sayı erkeklerde 9.491.000 kişidir. Kadınlarda bu yüksek rakamın oluşmasının en önemli nedeni ev işleriyle meşgul olmalarıdır (10.056.000 kişi). Diğer önemli sebepler arasında ise engelli, yaşlı veya hasta olmak, eğitim-öğretim ile ailevi ve kişisel nedenler sayılabilir. İşgücüne dâhil olmama sebepleri arasında eğitimde bulunmak, erkek ve kadın açısından birbirine yakın sayıdadır. Bu durum eğitime kadınların da erkekler kadar dâhil olduğunu göstermektedir. İşgücüne katılım konusunda eğitimin düzeyi etkili olmaktadır. Eğitim düzeyine göre kadın işgücüne katılım incelendiğinde; okur-yazar olmayanların %12.8'i, lise altı eğitimlilerin %25.2'si, lise mezunlarının %29.8'i, mesleki veya teknik lise mezunlarının %38.5'i ve yüksek öğretim alanların % 66.2'si işgücüne katılmaktadır (TÜİK). Veriler eğitim düzeyindeki artışla işgücüne katılımın aynı doğrultuda olduğunu göstermektedir.

2.2.İstihdam

Kadın istihdamına dair bulgular, iktisadi faaliyet kollarına ve işteki duruma göre olmak üzere iki alt başlıkta sunulmaktadır.

2.2.1. İstihdamın İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

TÜİK Eylül 2020 verilerinde kadınların istihdamdaki iktisadi faaliyetlerine göre dağılımına bakıldığında yaklaşık her 4 kadından birinin tarım, ormancılık ve balıkçılık iktisadi faaliyet kolunda (2.136.000) çalıştığı görülmektedir. Yoğunlaşılan iktisadi faaliyet kollarına bakıldığında ikinci sırada imalat (1.281.000) yer almaktadır. Yine toptan ve perakende ticaret (972.000), insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri (925.000) ile eğitim (921.000) kadınların en yoğunlaştığı iktisadi faaliyet kollarıdır (TÜİK).

2.2.2. İstihdamın İşteki Duruma Göre Dağılımı

Cinsiyet açısından önemli başka bir karşılaştırma ise, işteki durum açısından yapılabilir. Özellikle savunmasız (korunmasız) istihdamın boyutunu anlayabilmek ve erkek istihdamıyla karşılaştırma yapabilmek açısından önemlidir. Savunmasız ya da korunmasız istihdam olarak adlandırılabilecek bu olgu, işteki durum açısından iki yönlü bir sınıflama yapmaktadır. Buna göre; kendi hesabına çalışanlar ve ücretsiz aile işçileri savunmasız görülürken, işverenler ve ücretli çalışanlar ise daha az savunmasız bir grup olarak değerlendirilmektedir (Sparreboom ve de Gier, 2008:7).

Türkiye'deki bazı çalışmalarda kavram korunmasız istihdam olarak adlandırılmaktadır. Belet (2013:18) çalışmasında bu kavramı "kendi hesabına çalışan ve ücretsiz aile işçileri gibi genellikle resmi iş düzenlemelerinden ve dolayısıyla sosyal güvenlik ve etkin sosyal diyalog mekanizmalarından yoksun biçimde çalışan, yetersiz gelir elde eden, temel işçi haklarından yoksun olan istihdamı ifade etmektedir" şeklinde tanımlamaktadır. Türkiye'de Eylül 2020 itibariyle 27.707.000 kişi istihdam edilmektedir. 4.447.000 kendi hesabına çalışan ve 2.797.000 ücretsiz aile işçisi olmak üzere toplam 7.244.000 kişi savunmasız istihdamdadır. Buna göre savunmasız istihdam, toplam istihdamın %26.14'ünü oluşturmaktadır. Aynı dönemde 19.176.000 erkek istihdam edilmiştir. Bunların 3.720.000'i kendi hesabına ve 929.000'i ise ücretsiz aile işçisi olmak üzere toplam 4.649.000 kişi savunmasız istihdam edilmektedir. Bu da yaklaşık her 4 erkekten birinin (%24.24) savunmasız istihdama maruz kaldığını göstermektedir. Kadınlara baktığımızda ise kendi hesabına çalışanlar (728.000) ve ücretsiz aile işçisi (1.868.000), toplam kadın çalışanların (8.531.000) %30,43'ünü oluşturmaktadır. Bu durum, kadınların savunmasız istihdama daha fazla maruz kaldığını göstermektedir (TÜİK). Konuya sadece tarım dışı istihdam açısından yaklaşıldığında ise Eylül 2020 itibariyle, istihdamın yaklaşık %13'ü savunmasız istihdamda yer almaktadır. Cinsiyete ve işteki duruma göre kendi içerisinde hesapladığımızda bu oran, erkeklerde %13.62 kadınlarda ise %11.61 olarak görünmektedir. Tarım sektöründe ise erkeklerde bu oran, %81.54 kadınlarda ise %86.70 olarak gerçekleşmiştir.

2.3. Ücret Farklılıkları

Kadın ve erkeklerin ücretleri, piyasadaki ayrımcılığın bir diğer boyutuna ışık tutmaktadır. TÜİK'in 2018 verilerine göre, durumu cinsiyete ve istihdam türüne göre aylık ortalama brüt ücret üzerinden değerlendirebilmek mümkündür. TÜİK'in en güncel verileri 2018 yılına aittir. Buna göre sürekli çalışanların aylık ortalama brüt ücreti 4.030 TL'dir (2018). Aynı dönemde sürekli çalışan kadınların aylık ortalama brüt ücreti 3.809 TL olurken erkeklerinki ise 4.134 TL olmuştur. Bu durumda erkekler kadınlara nazaran % 8.5 daha fazla gelir elde etmektedir (TÜİK). İkinci bir karşılaştırmada süreksiz çalışanlar açısından yapılabilir. Buna göre yine aynı dönemdeki veriler ışığında süreksiz çalışan kadınların aylık ortalama brüt ücretleri 3.099 TL iken erkeklerin ücreti ise 2.972 TL olmuştur. Süreksiz çalışanlarda kadınların brüt ücret üzerinden %4.27 daha fazla ücret elde ettikleri görülmektedir. Ancak ücret açısından eşitliği ölçebilmek için eğitim düzeyi ve cinsiyete göre yıllık ortalama brüt kazançlara bakmak gerekmektedir. Alt ayrıştırmalara bakmadan ücret eşit(siz)liğini anlayabilmek güçtür. 2018 yılına ait TÜİK verilerinde ilkokul altı, ilköğretim ve ortaokul, lise, meslek lisesi, yüksekokul ve üstü olarak sınıflamaya gidilmiştir. Tablo 1'de cinsiyet ve eğitim durumuna göre yıllık ortalama brüt kazançlar görülmektedir.

Tablo1. Cinsiyet Ve Eğitim Durumuna Göre Yıllık Ortalama Brüt Kazançlar TL (2018)			
	Kadın	***Erkek***	***Ortalama***
İlkokul Altı	29 500	37 143	35 171
İlköğretim ve Ortaokul	30 049	36 195	34 840
Lise	33 717	39 344	37 734
Meslek Lisesi	38 096	54 970	51 180
Yüksekokul Ve Üstü	62 051	78 041	71 007
Toplam	46 208	50 297	49 001

Kaynak: TÜİK

Eğitim durumu baz alındığında, ücretler ve dolayısıyla kazanç açısından işgücü piyasasındaki kurumsal ayrımcılığın boyutları daha net görülmektedir. Tüm eğitim seviyelerinde kadınların yıllık brüt kazançları erkeklere nazaran oldukça düşük kalmaktadır. Erkeklerin ücretleri kadınların ücretlerinden, ilkokul ve altında %25.9, ilköğretim ve ortaokul düzeyinde %20.45, lise düzeyinde %16.68, meslek lisesi düzeyinde %44.29 ve yüksekokul ve üstü eğitim düzeyinde ise %25.6 daha fazladır.

2.4. Ev İşleri ve Çocuk Bakımı

Türkiye'de 10.056.000 kadın ev içi üretimin merkezinde durmaları sebebiyle işgücüne dâhil olamamaktadır. Çalışan kadınların da büyük çoğunluğu ikinci bir mesai olarak ev işlerinin sorumluluğunu üstlenmektedir. Çocuk bakımı konusundaki durumu anlayabilmede; cinsiyete göre 25-49 yaş grubunda olup, hane halkında 3 yaşın altında çocuğu olan ve çocuğu olmayan kişilerin istihdam oranları önemli bir veri sunmaktadır. 2014 yılından beri tutulan bu istatistiğe göre hane halkında 3 yaşın altında çocuğu olup da istihdam edilenlerin oranı 2014 yılında %59.8 iken, 2019 yılında bu oran %58.7'ye gerilemiştir. Bu oran erkeklerde aynı yıllar için %90.2'den %87.3'e gerilerken, kadınlarda ise %24.3'ten %26.7'ye çıkmıştır. Hane halkında 3 yaşın altında çocuğu olmayıp da istihdam edilenlerin oranı ise 2014 yılı için %65.4 olarak gerçekleşirken, bu oranlar sırasıyla erkekler için %77.3'ten %75.1'e düşerken, kadınlarda ise %48.7'den %52.8'e yükselmiştir (TÜİK). 5 yıllık süreçte küçük düzelmeler olsa da hane halkında 3 yaşın altında çocuğun olması durumunda, olmaması durumuna kıyasla kadın istihdamı neredeyse yarı yarıya azalmaktadır.

3. Literatür Tartışması

Toplumsal cinsiyet eşitliği; kadın ve erkeğin aile, çalışma hayatı, eğitim, hukuk, siyaset gibi toplumsal kurumlar içinde mevcut kaynakları, fırsatları ve gücü kullanımlarında eşitliği ifade etmektedir (Ecevit, 2003:83). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise; güç, statü, haklar ve fırsatlar açısından erkekler ve kadınlar arasındaki bir eşitsizlik ve dengesizlik durumu olarak tanımlanmaktadır (Uluocak vd., 2014:8). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tartışmalarının en yoğun yaşandığı alanlardan birini de hiç şüphesiz işgücü piyasası oluşturmaktadır. İşgücü piyasası ekonomik temellere sahip olmasıyla birlikte aslında daha pek çok konuyla içi içe geçerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğini en fazla körükleyen alan olmaktadır.

Gerek işgücüne katılım ve istihdam ve gerekse de ücret (kazanç) ve toplumsal rollerde karşılaşılan sorunlar hayatın tüm alanlarıyla diyalektik bir ilişki içindedir. Eşitsizliğin temelinde, sosyal ve kültürel etkenler olduğu kadar ekonomi politikaları ve kurumsal engeller de yer almaktadır. Bir diğer ifadeyle eşitsizliğin kaynağında ataerkil toplumsal yapı yer alırken kapitalist üretim ilişkileri de bu eşitsizliği körüklemektedir (Omay, 2011:160). 1970'lerden sonra Keynesyen politikaların terk edilmesi ve neo-liberal politikaların gelişimi, işgücü piyasalarını etkilemeye başlamıştır. Deregülasyon ve artan işsizliğin ağırlığı altında, ücrete ve parasal sosyal transferlere ulaşımı sağlayan Fordist ücret ilişkisi ortadan kalkmaya başlamıştır. Güvencesiz, yarı zamanlı ve belirli süreli iş sözleşmeleri yaygınlaşarak istihdamın yapısı zayıflamıştır (Coriat, 2002:252). Bu durum, tüm işçi kesimini etkilemekle birlikte cinsiyet açısından değerlendirildiğinde kadınlara daha fazla olumsuz etki etmektedir. Değişen ekonomi politikaları ile birlikte, Türkiye'de 1980 sonrası tarımsal üretim ve istihdamda yaşanan daralma, sanayi ve hizmet sektöründeki üretim ve istihdamla doldurulmaya çalışılmış ancak beklenen sonuç elde edilememiştir (Daldal, 2017:78). Bu durum kadın yoğun tarım sektöründen kopuşla birlikte, kentlerde kadın işgücü ve istihdamını gerekli kılmıştır. Ancak kadın işgücü, kentlerde kırsaldakinden farklı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Şartlar ne olursa olsun çalışmak zorunda olan ve çalışmaya hazır durumda bulunan genç erkek işgücünün fazlalığı, kadın işgücü talebini engellemektedir (Toksöz, 2012:195). Bununla birlikte erkek işsizliğindeki artış, kadınların işgücüne katılımlarını gerekli kılarak, kadınların işgücüne katılımını artırmaktadır (Talaş ve Çakmak, 2013: 30). İşgücüne katılım artsa da hamilelik, doğum izni ve çocuk bakımı gibi maliyetler, işverenlerin kadınlara yönelik işgücü talebini düşürmesine yol açarak kadın istihdamına engel olmaktadır (Toksöz, 2012:195). Bu ayrımcı işgücü talebi, bir yandan kadın istihdamını daraltırken diğer yandan ise kadınların ümidini kırmak suretiyle (%36.2) işgücüne katılımlarını da azaltmaktadır. Toplumsal cinsiyete bağlı ev içinde iş paylaşımı da kadınları işgücüne katılımdan uzak tutmaktadır. Türkiye'de kadının asli görevinin anne ve eş olarak kurgulanması (Dedeoğlu, 2009:50) kadının işgücüne katılımını kısıtlarken, çift kazananlı aile modeli de yeterince gelişememektedir (Yerlikaya, 2020:110). Kaldı ki çift kazananlı aile modelinde dâhi kadının ailenin geçiminde katkısı olmakla birlikte ücretsiz bakım hizmetlerinin pek çoğu yine kadın tarafından üstlenilmektedir (Daldal, 2017:79). Eğitim düzeyinin düşüklüğü, toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü ve buna bağlı oluşan toplumsal cinsiyet rolleri, iş-yaşam dengesinin kurulamaması, çocuk ve yaşlı bakım hizmetlerindeki yetersizlikler, ücret eşitsizlikleri ve iş geliştirme gibi konulardaki eksiklikler de, kadını işgücüne katılımdan bir diğer ifadeyle geçimini ve yaşamını garanti altına almaktan uzak tutan unsurlar olarak göze çarpmaktadır (Pitronaci, 2020:51; Dutlu Erten, 2016:64). TÜİK'in verileri de büyük oranda ev işlerinin (%46) kadınların işgücüne katılımının önünde engel oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de kentli bir toplum olma hız kazanmışken, kadınların tarım ve hayvancılığa ilişkin faaliyetleri halen önemli bir yer tutmaktadır. 2020'de olduğu gibi 2014 yılında da kentlerde imalat ve toptan ve perakende ticaret, kadın istihdamında önemli bir yere sahiptir. Eğitim ve insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri de istihdamda ilk beş iktisadi faaliyet içerisindedir (Toksöz vd., 2014:37). Kadın istihdamının kentlerde hizmet sektöründe ağırlık kazandığı bilinmektedir. Hizmet sektörü heterojen yapısından ötürü çoğu kez vasıfsız işler sunmakta olup, sendikalaşma ve iş güvencesi anlamında imalat sektörüne nazaran işçilere daha az haklar tanımaktadır.

Hizmet sektöründeki işler, beyaz yakalı işler olarak tanımlansa da bu işlerin pek çoğu monoton işler olup 'beyaz bluzlu' işler olarak tanımlanabilir (Parlak, 2004:113-118). Bu sebeple kadınların yoğunlaştığı hizmet sektöründe cinsiyet eşitsizliğini net olarak görebilmek için daha ayrıntılı alt kategorilerin sunulması gerekmektedir (Toksöz vd., 2014:16). Kadınlar işgücüne katılıp istihdam edilseler bile genellikle düşük vasıflı ve düşük ücretli kayıt dışı işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bunun temelinde kadınların gelirinin ev içinde "ek gelir" olarak algılanması ve ailenin geçiminin esas olarak erkeğin sorumluluğunda olduğuna dair düşünce yatmaktadır. Bu düşünce, kadınların işgücü piyasasında düşük ücretle çalıştırılmalarına da zemin hazırlamaktadır. Kadınların elde ettiği ücretin evin temel gelir kaynağı olarak görülmeyip erkeğin ücretine ek olarak görülmesi, buna bağlı olarak işten ayrılmayı kolaylıkla kabullenmeleri ve pek çok konuda erkeklere nazaran daha uyumlu olmaları, kadın işgücünün kayıt dışı sektörde talebini kolaylaştırmaktadır (Toksöz vd., 2014:16). Kayıt dışı sektör ise düşük ücret ve yetersiz sosyal haklarla karakterizedir. Kayıt dışılığın en sık görülen biçimi ise ev eksenli çalışmadır (Metin, 2011:66). Savunmasız istihdam olarak da ifade edilen kendi hesabına çalışma ve ücretsiz aile işçiliği, hem kayıtlılık hem de ücret açısından kadınları işgücü piyasasında dezavantajlı konuma düşürmektedir. 2020 Eylül verilerine göre 728.000 bin kendi hesabına çalışan kadının 562.000'i, 1.868.000 ücretsiz aile işçisinin de 1.746.000'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmaksızın çalışmaktadır (TÜİK). Ücretsiz aile işçiliğinin azaltılması ve kadınların ekonomik bağımsızlık ve sosyal güvencelerinin sağlanması için geçimlik tarımdan piyasaya yönelinmesi ve tarımsal işyerlerinin ölçeğinin büyümesi ile devlet tarafından bu alana dair denetim, düzenleme ve teşviklerin yapılması gerekmektedir (Görmüş, 2019:576; Özcan, 2019:9). Böylelikle tarımda kayıt dışılık ve gelir düşüklüğü gibi temel sorunlarla mücadele edilebilecektir. Bununla birlikte kentlerde de sosyal güvencesi ve sosyal haklara sahip olmayan işlerin sayısı giderek artmakta ve kadın yoksulluğu olgusunu belirginleştirmektedir (Tire, 2017:108). Ücret ve gelir farklılıkları açısından bulgular bölümünde de belirtildiği üzere yıllık ortalama brüt kazançlar, her eğitim seviyesinde erkekler lehinedir. TÜİK verilerine göre bu durum en düşük ve en yüksek eğitim seviyelerinde neredeyse eşittir. Tekgüç vd. (2017:378)'nin yapmış olduğu çalışmada aynı vasıflara sahip kadın ve erkeklerin ücretleri arasındaki fark yükseköğrenim görmüş kadınlarda %9 olurken daha alt eğitim seviyelerindeki kadınlar için %24 olarak bulunmuştur. Kadın işgücü artışının gelişmiş ülkelerdeki ücretler üzerindeki olumlu etkisi, Tekgüç vd.'nin (2017) 2004-2011 yılları arasını kapsayan çalışmasında Türkiye açısından benzer bir sonuç vermemektedir. Kentsel kadın işgücü oranlarında yükselişe rağmen cinsiyete dayalı ücret farkları artış göstermiştir. İşgücünün eğitim seviyesi mutlaka dikkate alınmalıdır, aksi takdirde cinsiyete dayalı ücret farklılığı net olarak ortaya konulamaz. Kadın ve erkek ücret farkları üzerine imalat sektöründe (kadınların yoğun olması sebebiyle önemli) yapılmış bir çalışmanın sonuçları oldukça dikkat çekicidir. Bu çalışmaya göre; ücret farklılığı kadınlar lehine %3.9 olarak görünse de eğitim ve mesleki vasıflarının yüksekliği sebebiyle kadınların, erkeklerden %6.5 daha fazla ücret almaları gerekmektedir. Bu durumda cinsiyet sebebiyle %2.6'lık bir ücret farklılığı kadınlar aleyhine gerçekleşmektedir (Musazay, 2019:36). Aktaş ve Uysal (2016) Kazanç Yapısı Anketinden yararlanarak kayıtlı sektörler üzerinden yaptıkları çalışmada, benzer şekilde görünürdeki fark ya da eşitliklerden ziyade görünmeyene odaklanmaktadırlar. Ücret dağılımında alt kısımda erkek ve kadın ücretleri birbirine yakın çıkarken, üst kısımda kadınlar %5 daha az ücret elde etmektedir.

Bu fark ortanca ücrette %8'e çıkmaktadır. Eğitim ve mesleki tecrübe (iş tecrübesi) unsurlarının kullanıldığı bir ayrıştırmada ise, ücret farklılıklarının görünenden daha fazla olduğuna işaret etmektedirler. Peki, kadın ücretlerinin erkeklerle yaklaşık aynı düzeyde (hatta bazen çok az daha fazla) olmasına rağmen tüm eğitim düzeylerinde erkek ücretleri kadın ücretlerinin neden bu derece üstünde çıkmaktadır? Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018-2023'de belirtildiği üzere, yüksek eğitim seviyesine sahip kadınların istihdam içindeki payının erkeklerden fazla olması ve erkeklere göre daha düşük ücretli çalışabilecek olan kadınların işgücüne katılımlarının oldukça düşük olması sebebiyle ortalamada ücretler kadınların lehine olacak şekilde yukarı çıkmaktadır. Ayrıca Kazanç Yapısı Anketine kadınların yoğunlaştığı tarım sektörü işletmeleri ile tarım dışında 10'dan az çalışanı olan küçük ölçekli işletmelerin dâhil edilmemesi de ücret farklarını kadınların lehine çevirmektedir (ASPB KSGM, 2018:90). Bu durumda yukarıdaki çalışmaların bulguları da göz önüne alındığında, ortalama ücretlerin birbirine yakın olduğu yanılsaması, alt ayrıştırmalara gidildikçe ortadan kalkmaktadır. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım kadınlarda heterojen bir yapı içerdiği müddetçe toplumsal cinsiyete dayalı ücret farklılıklarını algılayabilmek de güçleşmektedir. Bununla birlikte kayıt dışının ve kadın istihdamının yoğun olduğu tarım sektörü ve küçük ölçekli işletmelerin hesaplamalardan çıkarılması, yanılsamayı artırarak ücret farklarını adeta görünmez kılmaktadır. Ücret farklılıklarının bir başka boyutu da anneliğe bağlı ücret farklılığıdır. Ev işleri ve çocuk bakımı konusuna değinmeden önce anne olmanın ücret üzerindeki etkisine dikkat çekmek gerekmektedir. Bunun için kadınların ücretlerini erkeklerinkiyle kıyaslamanın yanı sıra bir kez de anne olan ve olmayan şeklinde kıyaslamak gereklidir. UÇÖ (Uluslararası Çalışma Örgütü)'nün raporunda, anne olan ve olmayan kadınların ücret farklılıklarına dikkat çekilmektedir. Bu rapora göre; Türkiye'de bu oran anne olmayanların lehine %30 olarak gerçekleşirken, Türkiye bu konuda marjinal bir örnek teşkil etmektedir. Örneğin Kanada'da, Moğolistan'da ve Güney Afrika'da bu oran % 1 civarındadır. Annelerin daha az ücret alması; mesleki faaliyetlerinin kesintiye uğraması veya çalışma sürelerinin azalması ve aile yaşamıyla daha uyumlu ancak daha düşük ücretli işlerin seçimi gibi birçok faktöre bağlanabilir. Ayrıca bu ücret farklılıkları şirketlerin, anneleri işe alma ve terfi konusunda annelerin kariyerlerini engelleyen basmakalıp kararlarına da bağlanabilmektedir (UÇÖ, 2019:6). Bir başka konu ise hiç şüphesiz ev içi sorumluluklarla ilgilidir. Ev işleri ve çocuk bakımı, kadınların işgücüne katılımını olduğu kadar istihdam türlerini, sürelerini ve ücretlerini de etkilemektedir. Bu noktada kadına yönelik çalışma hayatındaki bakış açısı önem kazanmaktadır. Ataerki, kadınların ev işleri ve çocuk bakım sorumluluklarını da beraberinde getirmektedir. Bu konun temeli aslında eğitime dayanmaktadır. Eğitimden kasıt sadece kadın eğitimi olmayıp aynı zamanda erkek eğitimini de kapsayacak şekilde toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesidir. Eğitim seviyesindeki artış, çalışma hayatında kadına bakışı da değiştirerek olumlu etkilerde bulunabilir. Yerlikaya vd. (2021:54)'nin yapmış oldukları çalışmaya göre; eğitim seviyesindeki artışın, eğitim seviyesi yüksek kadınların tam zamanlı formel işlere yönelmesinde önemli etken olduğu görülmüş olup ayrıca eğitim seviyesi yüksek bireylerin (erkek ya da kadın) çalışma hayatında kadının konumuna daha eşitlikçi bir bakış geliştirdikleri tespit edilmiştir. Eşitlikçi bakışın gelişmesiyle, ev işleri ve özellikle çocuk bakımı konusunda toplumda daha eşit bir yapı oluşabilir. Ücret farklılıkları, ev işleri ve çocuk bakımı konularında benzer durumlara AB ülkelerinde de rastlanılmaktadır.

Avrupalıların yaklaşık yarısı ailevi sorumluluklar, ev işleri ve çocuk bakımı gibi konuları kadının sorumluluk alanında görmektedir (Özcan, 2019:9). Örneğin İngiltere özelinde yapılmış bir çalışmada; karısına göre daha uzun haftalık ücretli çalışma süresine ve görece daha fazla kazanca sahip erkeklerin, ev işlerindeki paylarının az olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olmak ise, erkeklerin ev ve bakım işlerinden daha az pay almasıyla karakterize olup çocuğa ilişkin yükümlülüklerin neredeyse tamamı kadın tarafından üstlenilmektedir (Harkness, 2008:64). Bu rollerin kadına yüklenmiş olması iş-yaşam dengesi açısından kadınları zorlamaktadır. İş yaşam dengesi "çalışan bireyin özel yaşamındaki ihtiyaç ve sorumluluklarıyla, iş yaşamındaki ihtiyaç ve sorumluluklarının birbirleriyle çelişmeden ve birbirlerine engel olmadan yerine getirilebilmesi olarak tanımlanabilir" (Öcal ve Tunç, 2019:61). Ancak özel hayattaki sorumlulukların kadın üzerinde yoğunlaşması, bu dengenin kurulabilmesini güçleştirmektedir. Her iki sorumluluğu birden yerine getirmeye çalışan kadın, esnek çalışma türlerine yönelerek bu dengeyi kurmaya çalışmaktadır. Ancak esnek çalışma türleri, sorunu çözmede oldukça zayıf kalmaktadır. Esnek bir çalışma türü olarak yarı zamanlı işler tercih edildiğinde kariyer sahibi olabilmek güçleşmektedir. Ayrıca yarı zamanlı çalışma yapıldığında ev işleri ve bakım ihtiyaçları için de zaman yetersizliği sorunu ortaya çıkmaktadır (Aykaç ve Gümüş, 2020:337). Buna ilaveten iş ve yaşam dengesi kurulmaya çalışılırken, ev eksenli çalışma, güvencesizlik, kayıt dışılık ve ücret yetersizliği sorunları da beraberinde gelmektedir. Türkiye'de çocuk bakım hizmetleri konusundaki kurumsal hizmetlerin yetersizliği, kadınların işgücü ve istihdamda yer almasındaki oranların düşüklüğünün önemli sebeplerinden birisidir (Dedeoğlu, 2009). Çocuk bakımının sorumluluğunun kadında olması işgücüne katılmamasına ya da çalışma hayatından erken çekilmesine yol açmaktadır. Bulgularda da görüldüğü üzere çocuk sayısının artışı, kadının istihdama katılımını ciddi ölçüde azaltmaktadır. Bu noktada kadının çalışabilmesi için bakım hizmeti ya dışarıdan satın alınmalı ya da devlet tarafından karşılanmalıdır (Hüseyinli ve Hüseyinli, 2016:132). Akyol ve Arslan'ın (2020:275) yapmış oldukları çalışmada çalışan annelerin destek alamamaları durumunda iş-yaşam dengesini kurmalarının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır. Ücretli bakım hizmetlerinin yüksek maliyeti ve bakıcı bulma ve işe alma konusunda güven sorunlarının var olması, ilk seçeneğin elenmesi anlamına gelmektedir. O halde kadının çalışma hayatında yer almasında sosyal politikaların daha önemli bir belirleyici olacağı açıktır (Oktay ve Altunok, 2020:116; Hüseyinli ve Hüseyinli, 2016:132).

SONUÇ

Çalışma hayatında kadına yönelik olumsuz bakış açısının engellemesinde, toplumun eğitimi ve bilinçlendirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Tüm kadın ve erkeklere eğitimde fırsat eşitliği yaratılarak bilinçli bir toplum yaratmak öncelikli bir politika olarak değerlendirilmelidir. Bu eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik derslerin, örgün eğitimde müfredata dâhil edilmesi olumlu sonuçlar verebilir. Elbette bu politika tek başına toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayamasa da bu yolda önemli adımlar atılmasına vesile olabilir. Bakış açısının değişmesi, temelde kadının işgücüne katılımının önündeki engelleri aşmada büyük fayda sağlayacaktır. Kadının gelirinin ikincil gelir olarak görülmemesini beraberinde getirecek, savunmasız istihdam oranlarını düşürecek ve böylece işgücü piyasasındaki toplumsal cinsiyete dayalı ücret farklılıklarını azaltacaktır. Ev işlerinde ve çocuk bakımında erkeklerin daha fazla sorumluluk üstlenmeleri kadınları tam zamanlı formel işlere yönlendirebilir.

Ancak bunun yanı sıra özellikle çocuk bakımında kurumsal hizmetlerin yaygınlaşması da gerekmektedir. Ancak bu sayede kadının işgücüne ve istihdama katılımı artarken aynı zamanda iş-yaşam dengesini kurması da mümkün olabilecektir. Bu alandaki politikaların anne ve anne olmayan kadınların kendi aralarındaki ücret farklılıklarının giderilmesinde de önemli bir rol oynayacağı açıktır. Kadın istihdamına yönelik sübvansiyonların daha etkin bir şekilde yapılması da kadın işgücü talebinin artmasına katkı sağlayabilecektir. Bu konuda etkin ve süreklilik arz eden politikalara ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Aktaş, Arda ve Uysal, Gökçe (2016), "The gender wage gap in Turkey", Marmara Ünversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 38(2), 1-19.

Akyol, Aylin ve Arslan, Mahmut (2020), "The motherhood experiences of women employees: an interpretive field study in Turkey", Ege Akademik Bakış, 20(4), 265-281.

Altunışık Remzi; Coşkun, Recai; Bayraktaroğlu, Serkan ve Yıldırım, Engin (2004), Sosyal Yöntemlerde Araştırma Yöntemler-SPSS Uygulamalı. Sakarya: Sakarya Kitabevi.

ASPB KSGM (2018) Kadının güçlenmesi strateji belgesi ve eylem planı 2018-2023, Ankara.

Aykaç, Mustafa ve Gümüş, İskender (2020), "Emek piyasası politikası olarak kadınların güçlendirilmesi: refah politikaları açısından bir tartışma", içinde (der. Yüksel Oktay, Elif ve Wolff, Reyhan Ayşen), Farklı boyutlarıyla kadın çalışmaları, Ekin Yayınevi: Bursa, 331-347.

Belet, Nuran H. (2013), "Kriz olgusunun kadına yönelik algıya ve kadın işgücüne etkisi", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(1), 1-28.

Coriat, Benjamin, (2002), "France: The end of fordism … and no successor in sight", içinde (der. Boyer, Robert ve Saillard, Yves), Régulation Theory: The State of the Art. Routledge: London, 247– 253.

Daldal, Şule (2017), "Ekonomik modeller, postmodernizm ve feminist iktisat", içinde (der. Akgül Yılmaz, Gülay), Çalışma hayatında kadın, ESKAR 2. Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Sempozyumu, Marmara Reklam Ltd. Şti: İstanbul, 51-88.

Dedeoğlu, Saniye (2009), "Eşitlik mi ayrımcılık mı? Türkiye'de sosyal devlet, cinsiyet eşitliği politikaları ve kadın istihdamı", Çalışma ve Toplum, 2, 41-54.

Dutlu-Erten, Perihan (2016), "Türkiye ekonomisinde kadının rolü ve önemi", Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi, 1(1), 56-66.

Ecevit, Yıldız (2003), "Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir?", Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25(4), 83-88.

Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsq_argan/default/table?lang=en,(09.01.2021).

Fine, Ben (1992), Women's employment and capitalist family: towards a political economy of gender and labour markets, Routledge: London.

Görmüş, Ayhan (2019), "Türkiye'de tarımsal istihdamın cinsiyete dayalı yapısı ve sosyal politika önerileri", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 14(3), 563 – 578.

Green, Eileen.; Moore, Jeanne; Easton, Heather and Heggie, Joan (2004), Barriers to women's employment and progression in the labour market in the north east of England.

Research Report February 2004, Centre for Social and Policy Research, University of Teesside.

Harkness, Susan (2008), The household division of labour: changes in families' allocation of paid and unpaid work", içinde (der. Scott, Jacqueline; Dex, Shirley ve Joshi, Heather), Women and employment: changing lives and new challenges, Edward Elgar: Cheltenham, 234-267.

Hüseyinli, Namık ve Hüseyinli, Tahire (2016), "Çocuk bakımının kadın işgücü üzerinde etkileri ve hukuki düzenlemeler", Akdeniz İİBF Dergisi, 34, 108-137.

Jayachandran, Seema (2019), Social norms as a barrier to women's employment in developing countries, WIDER Working Paper 2019/74.

Kousar, Shazia; Lahore; Batool, Syeda Azra; Sabir, Saeed Ahmad and Zafar, Mahwish (2019), "Social, cultural and institutional barriers to female labour force participation", Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology, 17(2), 62-66.

Metin, Ş. (2011). Kayıt dışı istihdam ve esnek üretim sürecinde kadın emeğinin durumu: Türkiye'de ev-eksenli çalışma, Uzmanlık Tezi, T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

Musazay, Sarah (2019), Gender wage gap and ınternatıonal trade: evidence from Turkey's manufacturing sector, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Omay, Umut (2011), "Yedek işgücü ordusu olarak kadınlar", Çalışma ve Toplum, 2011/3, 137-166.

Öcal, Aslan Tolga ve Tunç, Yusuf Erdem (2019), "Sendikaların iş-yaşam dengesine yönelik yaklaşımları", Karatahta İş Yazıları, Nisan 2019, 13, 59-76.

Özcan, Merve (2019), AB katılım sürecindeki Türkiye'nin kadın istihdamı karnesi, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları: İstanbul.

Parlak, Zeki (2004), "Sanayi ötesi toplum teorilerinin eleştirel bir değerlendirmesi", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2, 95-125.

Pitronaci, Patrizia (2020), "Çalışma hayatı ve kadın", içinde Kadının çalışma hayatındaki yeri, Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi: Ankara, 49-53.

Rubery, Jill; Smith, Mark and Fagan, Colette (1999), Women's employment in Europe: Trends and prospects, Routledge: London.

Sparreboom, Theo ve de Gier, Michael P.F. (2008), Assessing vulnerable employment: The role of status and sector indicators in Pakistan, Namibia and Brazil, Employment Sector Employment Working Paper No. 13, ILO.

Steiber, Nadia ve Haas, Barbara (2012), "Advances in explaining women's employment patterns", Socio-Economic Review, 10, 343–367.

Talaş, Emrah ve Çakmak, Fatih (2013), "Türkiye'de kadınların işgücüne katılımının kohort analizi", Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi, (18), 18-34.

Tekgüç, Hasan; Eryar, Değer ve Cindoğlu, Dilek (2017), "Women's tertiary education masks the gender wage gap in Turkey", Journal of Labor Research, 38(3), 360-386.

Tire, Olcay (2017), "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Açısından Türkiye'de Kadın Yoksulluğu", Mavi Atlas, 5(1), 97-112.

Toksöz, Gülay; Dedeoğlu, Saniye; Memiş Parmaksız, Emel ve Kaya Bahçe, Seçil (2014), Türkiye'de kadın işgücü profili ve istatistiklerinin analizi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Toksöz, Gülay (2012), "Kalkınmada farklı yörüngeler-kadın istihdamında farklı örüntüler ışığında türkiye'de kadın istihdamı", içinde (der. Makal, Ahmet ve Toksöz, Gülay) Geçmişten günümüze türkiye'de kadın emeği, Ankara Üniversitesi Yayınevi: Ankara, 168-200.

Uluocak, Şeref; Gökulu, Gökhan; Bilir, Olgun; Etizer Karacık, Nigar ve Özbay, Dilek (2014), Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet, Paradigma Akademi:Ankara.

TÜİK, tuik.gov.tr, (09.01.2021).

UÇÖ, (2019), Rapport mondial sur les salaires 2018/19: Quelles sont les causes des écarts salariaux entre hommes et femmes? Résumé analytique, ILO.

Verick, Sher (2014), Female labor force participation and development, IZA World of Labor.

Yerlikaya, Burcu; Giray Yakut, Selay ve Öcal, Aslan Tolga (2021), "Bireylerin sosyodemografik özelliklerinin çalışma hayatında kadına bakış açılarına etkisinin analizi: Türkiye örneği", Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(40), 19-61.

Yerlikaya, Burcu (2020), Türk sinemasının üretken kadınları öteki'den özneye: toplumsal cinsiyet bağlamında 1980 sonrası Türk sinemasında kadın emeği, Nobel:Ankara.

Yüksel Oktay, Elif ve Altunok, Bahar (2020), "Türkiye'de kadınların çalışma hayatına yönelik sosyal politika uygulamaları", içinde (der. Yüksel Oktay, Elif ve Wolff, Reyhan Ayşen), Farklı boyutlarıyla kadın çalışmaları, Ekin Yayınevi: Bursa, 75-121.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

ÇALIŞAN ANNELERİN KORONAVİRÜS (COVID-19) SALGIN DÖNEMİNDE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Assoc. Prof. Dr. Necdet KONAN
Inonu University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences
ORCID: 0000-0001-6444-9745

Nida AK
Assistant principal, Inonu University, Institute of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, Graduate Student
ORCID: 0000-0002-5893-6640

ÖZET
Bu araştırmanın temel amacı, çalışan annelerin Koronavirüs (COVID-19) salgın döneminde karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir. Bu amaçla olgubilim deseninde nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin Malatya ili merkez ilçeleri (Yeşilyurt ve Battalgazi) ile Hekimhan ve Kale ilçelerindeki 89 çalışan anne oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma gurubu nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu amaçla ilgili ilçelerin her birinde çalışan anneler ile görüşmeler yapılmıştır. Veri toplamada araştırmanın amacını gerçekleştirecek biçimde hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Birinci bölümde katılımcıların meslekleri, okula giden çocuk sayıları, çocuklarının okuduğu öğrenim düzeylerini belirlemeyi amaçlayan üç soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise katılımcı çalışan annelerin Koronavirüs salgın döneminde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlayan 16 açık uçlu soru yer almaktadır. Ulaşılan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu analiz sonucunda çalışan annelerin yaşadığı en önemli sorunlar çalışan annelerin kendilerini yalnız hissetmeleri, hem anne hem de çalışan anne rollerinin ikisini bir arada sürdürmenin yaşattığı zorluklar, yakınlarını ve akrabalarını kaybetme korkusu olduğu belirlenmiştir. Bu sorunların çözümüne ilişkin özellikle esnek ve dönüşümlü çalışma modelinin kesintisiz olarak tüm iş kollarında uygulanması, öğretmen olan çalışan annelerin canlı ders planlama konusunda fikirlerinin alınması önerileri geliştirilmiştir.
Anahtar Kelimeler: Çalışan anne, Koronavirüs, Çalışan annelerin sorunları.

ABSTRACT
The main purpose of this study is to determine problems faced by working mothers during the Coronavirus (COVID-19) epidemic period and to propose solutions. A qualitative research is carried out in phenomenological model for this purpose. The study group of the research consists of mothers working in the central districts of Malatya (Yesilyurt and Battalgazi), Hekimhan and Kale districts. The study group of the research was chosen by purposeful sampling method which is commonly used in qualitative studies. In accordance with this purpose, interviews were held with the working mothers in each of the relevant districts.

Semi-structured interview form which was prepared to accomplish the aim of the research was used in data collection. The data collection tool of the research is a semi-structured interview form developed by the researchers and consists of two parts. In the first part, there are three questions to find out the participants' occupations, number of their schoolchildren and educational attainments of the children. In the second part, there are 16 open ended questions to determine the problems working mothers faced during the coronavirus (COVID-19) period and to propose solutions. The gathered data are analyzed with content analysis. It was revealed as a result of this analysis that the most important problems of working mothers are the feeling of being alone, difficulties of fulfilling their duties both as a mother and as a working mother together and fear of loss of their associates and relatives. Proposals like especially employing the flexible and shift working model continually in all business lines and asking working mothers' opinions about live lesson planning if working mothers are teachers were suggested for the solutions of these problems.
Key Words: Working mother, Coronavirus, Problems of working mothers.

GİRİŞ

Son yıllarda öngörülemeyen biçimde, hızda ve yönde değişimler yaşanmaktadır. Bu değişim alanlarından bazıları hemen görünür ve hissedilirken, bazılarının etkileri daha fazla zamana yayılmaktadır. Örneğin, özellikle bilgi ve teknolojideki gelişmeler ve bunların etkileri çok kısa sürede fark edilir ve hissedilirken, toplumsal yaşamdaki değişimler aynı hızda fark edilip, hissedilmeyebilir. Değişmenin hız kazandığı günümüz toplumlarında geleneksel geniş aile yapılarının çekirdek aile yapılarına dönüşmesi, kadınların çalışma yaşamına katılımının artması, ortalama yaşam süresinin uzaması gibi gelişmeler geleneksel kadınlık ve erkeklik örüntülerinin belirli ölçüde geçerliliğini kaybetmesine yol açmasına (Zeybekoğlu, 2013: 20-21) neden olduğu yaygın olarak hissedilmekte, görülmekte ve yaşanmaktadır. Bununla birlikte kamusal alan ve özel alan sınırlarının kalkması ile birlikte kadın, özel alanı olan ev içinde hem anne hem de çalışan anne olma çabasıyla yorucu ve yıpratıcı bir sürece uyum sağlamaya, alışmaya ve üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Kadının çalışma hayatına girişi başlı başına toplumsal bir değişim ve dönüşüme nedeni olmuştur. Bu değişim en çok kendini evin içindeki ilişkilerde hissettirmiştir. Başlarda iş ve meslek kollarında cinsiyet ayrımı daha yaygınken ve belirginken, gelişen eğitim ve öğretim faaliyetleri, mesleklerin yapısı ve güncellenmesi, artan statü ihtiyacı ile kadınlar iş yaşamında daha etkin hale gelmişlerdir. Hatta düne kadar geleneksel yaklaşım ile "elinin hamuruyla" yargısı yerini "kadın her yerde" yargısına terk etmiştir. Koronavirüs (COVID-19) 2019 yılının son aylarında ortaya çıkan, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020'de pandemi olarak ilan edilen, küresel bir salgındır. Bu salgın, kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almış; kişilerin, kurumların, toplumların davranışlarını, alışkanlıklarını, yaşam biçimlerini, kültürlerini ve ilişkilerini değiştirmelerine yol açmıştır. Küresel bir sorun haline dönüşen salgınının pek çok alanda olduğu gibi aileyi de yapı, işlev ve roller bakımından etkilemektedir. Salgının bulaş riskini azaltmaya dönük olarak ve "evde kal" çağrısını desteklemek amacıyla hayata geçirilen uzaktan öğretim ve evden çalışma uygulamaları ailelerin gündelik yaşamlarını ciddi anlamda değişikliğe uğratmıştır. Konuya özellikle Türkiye özelinde ve kadınların aile içinde sergilediği roller kapsamında eş, anne ve çalışan anne sarmalında baktığımızda, COVID-19 salgınıyla birlikte özellikle kadınların çok zorlayıcı ve yorucu bir süreci deneyimlemek zorunda kaldıkları bir gerçektir.

Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ev işleri ve çocukların bakımından sorumlu olan annelerin özel alanlarındaki ev içi rollerinin, sorumluluklarının çocuklarının uzaktan eğitimleri kapsamında dersleri, ödevleri ve etkinlikleriyle ilgilenmeleri, normal rutinlerinde temizlikçi, bakıcı ya da aile büyüklerinden yardım alabildikleri ev işlerini tek başlarına yapmak zorunda kalmaları, daha fazla ve dikkatli bir şekilde hijyen sağlama çabaları gibi yeni pratiklerle ciddi oranda arttığı görülmektedir. Tüm bunlara çalışan annelerin kamusal alanlarındaki görev ve sorumluluklarını evden çalışma uygulamasıyla yerine getirmek zorunda kalmaları eklenmekte yani çalışan anneler, koronavirüs salgın sürecinde özel alanlarına kamusal alanlarını da sığdırmak zorunda kalmaktadır. Üstelik birçok rolü tek bir alanda gerçekleştirmeye çalışmak, kadınlar için salgın sürecinde ağır bir zorunluluk haline dönüşmüştür. Bu salgın sürecinde anneliğe bağlı rol beklentileri ve sorumluluklar çeşitlenerek artmakta ve annelik yeniden şekillenmektedir. Çalışan annelerin iş ve ev yaşamlarındaki dengeyi kurmaları, korumaları ve sürdürmeleri normal rutinlerinde bile zorken, salgın sürecinde evde kalmak zorunda olan diğer yetişkinler ve çocuklarla özellikle de anne ilgisi ve sevgisine daha çok gereksinim duyan küçük yaştaki çocuklarla çok daha yıpratıcı bir hal almaktadır. Çalışan annelerin ev ortamlarında diğer aile üyeleri ve onların kendisinden beklentileriyle, çalışma yaşamlarını belirli bir mesai saati ile sürdürmeleri oldukça zordur. Çalışan annelerin büyük bir çoğunluğu koronavirüs salgın süreci öncesinde kreş, anaokulu ve diğer öğretim kademelerinden; anneanne / babaanne gibi aile büyüklerinden; bakıcı / dadı, gündelikçi gibi kişilerden yardım alırken; bu kurumların kapatılması, aile büyüklerinin risk grubunu oluşturması ve 20 yaş altına sokağa çıkma yasağı olması gibi etkenler nedeniyle çalışan annelerin yardım almaksızın ya da sınırlı oranda eş yardımıyla bu sürecin üstesinden gelmek zorunda kalmaları yeni baş edilmesi güçleşen sorunlar yaşamasına yol açmıştır. Bütün bu süreç ve sonuçları çalışan annelerin nasıl yaşadığı ve bunlarla başa çıkmak için neler yaptığı ve nelerin yapılması gerektiğine ilişkin önerilerinin belirlenmesinin sorunun çözümüne katkıda bulunabilecek kişi ve kurumlara yol gösterebileceğine inanılarak bu araştırmanın yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, çalışan annelerin Koronavirüs salgın döneminde karşılaştığı sorunları ve çözüm önerilerini belirlemektir.

Problem Cümlesi

Çalışan annelerin Koronavirüs (COVID-19) salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

Alt Problemler

1.Çalışan annelerin Koronavirüs (COVID-19) salgın döneminde karşılaştığı sorunlar nelerdir?
2.Çalışan annelerin Koronavirüs (COVID-19) salgın döneminde karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde Araştırmanın Deseni, Çalışma Grubu, Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma olgubilim deseninde nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseninde amaç bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları belirlemektir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya çıkarmayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar getirebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011. Akt. Konan. Yılmaz ve Bozanoğlu. 2017: 109). Yıldırım ve Şimşek (2008) olgu bilim desenini aslında farkında olduğumuz fakat ayrıntılı olarak ve derinlemesine anlayamadığımız olguları incelemek için kullandığımızı belirtir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2020-21 öğretim yılında Malatya ili merkez ilçeleri (Battalgazi, Yeşilyurt) ile Kale ve Hekimhan ilçelerinde görev yapan çalışan annelerin Koronavirüs (COVID-19) Salgınında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini belirten ‘89’ kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan çalışan annelere, araştırma etiği yönünden (KA1, KA2, KA3… KA89) kodlar verilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formunu gönüllü olarak yanıtlayarak araştırmanın çalışma grubunu oluşturan çalışan annelerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1.*Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler*

Katılımcı No	Katılımcı Mesleği	Öğrenim Gören Çocuk Sayısı	Okul Öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
KA1	Denetmen	2	1		1		
KA2	Diş Hekimi	0					
KA3	Doktor	1	1				
KA4	Gelir Uzmanı	1	1				
KA5	Gıda Mühendisi	1				1	
KA6	Hemşire	1			1		
KA7	İSG Uzmanı	2			1	1	
KA8	Kuaför	1	1				
KA9	Muhasebeci	1		1			
KA10	Öğretmen	2		2			
KA11	Öğretmen	2		2			
KA12	Öğretmen	2	2				
KA13	Öğretmen	1				1	
KA14	Öğretmen	2		1	1		
KA15	Öğretmen	2		1	1		
KA16	Öğretmen	1		1			
KA17	Öğretmen	2		1	1		
KA18	Öğretmen	1		1			

KA19	Öğretmen	1	1				
KA20	Öğretmen	2			1	1	
KA21	Öğretmen	2	1	1			
KA22	Öğretmen	0					
KA23	Öğretmen	2	1		1		
KA24	Öğretmen	1	1				
KA25	Öğretmen	2		1	1		
KA26	Öğretmen	1		1			
KA27	Öğretmen	2			1	1	
KA28	Öğretmen	1		1			
KA29	Öğretmen	1			1		
KA30	Öğretmen	3		1	1	1	
KA31	Öğretmen	2		1	1		
KA32	Öğretmen	2		2			
KA33	Öğretmen	2		1	1		
KA34	Öğretmen	0					
KA35	Öğretmen	2			1	1	
KA36	Öğretmen	0					
KA37	Öğretmen	1		1			
KA38	Öğretmen	1	1				
KA39	Öğretmen	2	1	1			
KA40	Öğretmen	2				1	1
KA41	Öğretmen	1		1			
KA42	Öğretmen	0					
KA43	Öğretmen	1		1			
KA44	Öğretmen	0					
KA45	Öğretmen	1	1				
KA46	Öğretmen	1		1			
KA47	Öğretmen	1	1				
KA48	Öğretmen	2			1	1	
KA49	Öğretmen	0					
KA50	Öğretmen	0					
KA51	Öğretmen	2	1	1			
KA52	Öğretmen	1			1		
KA53	Öğretmen	3		1	1	1	
KA54	Öğretmen	1		1			
KA55	Öğretmen	0					
KA56	Öğretmen	2			1	1	
KA57	Öğretmen	3		1		1	1
KA58	Öğretmen	3	1	1	1		
KA59	Öğretmen	1	1				
KA60	Öğretmen	2		1	1		

KA61	Öğretmen	2		1	1		
KA62	Öğretmen	1					1
KA63	Öğretmen	0					
KA64	Öğretmen	1		1			
KA65	Öğretmen	1		1			
KA66	Öğretmen	1		1			
KA67	Öğretmen	1		1			
KA68	Öğretmen	1			1		
KA69	Öğretmen	1			1		
KA70	Öğretmen	1			1		
KA71	Öğretmen	1		1			
KA72	Öğretmen	3		1	1	1	
KA73	Öğretmen	2	1	1			
KA74	Öğretmen	1		1			
KA75	Öğretmen	1					1
KA76	Öğretmen	1	1				
KA77	Öğretmen	1	1				
KA78	Öğretmen	0					
KA79	Öğretmen	0					
KA81	Öğretmen	0					
KA82	Öğretmen	2	1		1		
KA83	Öğretmen	1	1				
KA84	Öğretmen	1		1			
KA85	Radyolog	3		1	1	1	
KA86	Usta Öğretici	2		1	1		
KA87	Usta Öğretici	2		1	1		
KA88	Usta Öğretici	2				2	
KA89	Usta Öğretici	2				2	

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya 75 Öğretmen, 1 Denetmen, 1 Diş Hekimi, 1 Doktor, 1 Gelir Uzmanı, 1 Gıda Mühendisi, 1 Hemşire, 1 İş Güvenliği Uzmanı, 1 Kuaför, 1 Muhasebeci, 1 Radyolog, 4 Usta Öğretici çalışan annenin katılmış olduğu; ayrıca bu katılımcılardan 13 çalışan annenin öğrenim gören çocuğunun olmadığı, 40 çalışan annenin öğrenim gören 1 çocuğunun olduğunu, 30 çalışan annenin öğrenim gören 2 çocuğunun olduğunu, 6 çalışan annenin ise öğrenim gören 3 çocuğunun olduğu görülmektedir. Çalışan anneler öğrenim gören çocuklarının öğrenim basamağına göre dağılımını ise 22 çocuk okul öncesi, 44 çocuk ilkokul, 30 çocuk ortaokul, 18 çocuk lise ve 4 çocuğun üniversitede öğrenim gördüğü biçiminde belirtmişlerdir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun birinci bölümünde katılımcıların meslekleri, okula giden çocuk sayıları, çocuklarının okuduğu öğrenim kademesini belirlemeyi amaçlayan üç soru yer almaktadır. İkinci bölümünde ise katılımcı çalışan annelerin Koronavirüs salgınında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlayan 16 açık uçlu soru yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Türkiye'nin Malatya ili merkez ilçeleri (Battalgazi, Yeşilyurt) ile Kale ve Hekimhan ilçelerinde görev yapan çalışan annelerin Koronavirüs salgınında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Bu bilgilere araştırmacılar tarafından çalışma grubu ile google meet programı aracılığıyla yapılan görüşmeler, yüz yüze yapılan görüşmeler, google form aracılığıyla ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırma probleminin yanıtı için toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgularla, bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır. Konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla, gerekli durumlarda, bulgular çizelgelerle verilmektedir. Bulgular ve ilgili yorumlar, araştırma alt problemlerinin düzenlenişindeki sıraya uyularak verilmiştir.

Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi "Çalışan annelerin Koronavirüs salgın döneminde karşılaştığı sorunlar nelerdir?" şeklinde düzenlenmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak amacı ile oluşturulan 10 soruya katılımcıların verdiği yanıtlar içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Çalışan annelerin "Bu süreçte en çok neyin özlemini çekiyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.Çalışan Annelerin "Bu Süreçte En Çok Neyin Özlemini Çekiyorsunuz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Özlemi Çekilen	*f*
Özgürce ve kaygısızca dışarı çıkmak.	71
Okul hayatımı.	18

Tablo 2 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu süreçte en çok neyin özlemini çekiyorsunuz?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin en çok serbestçe ve gönül rahatlığı ile alışveriş, tatil, akraba ve arkadaş ziyaretleri ile çocuklarını parklara götürebilmenin özlemini çektikleri belirtilmiştir.
*"Bu süreçte en çok neyin özlemini çekiyorsunuz?" s*orusuna çalışan annelerin verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Sevdiklerimize doya doya sarılmanın özlemini çekiyoruz. Zira sarılmak artık fazlasıyla pahalı sonuçlar açabilmekte." (KA68)
"Maskesiz nefes almak. Sevdiklerime kavuşmak. Özlemlerin son bulması. Eski güzel günlerimi özlüyorum." (KA34)
"Doğa yürüyüşleri, misafir ağırlamak, dostlarla çaylı sohbetler, öğrencilerle yüz yüze eğitim." (KA13)
Katılımcıların "*Bu olağan dışı dönemde hangi sorunları yaşadınız?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışan Annelerin "Bu Olağan Dışı Dönemde Hangi Sorunları Yaşadınız?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yaşanan Sorunlar	*f*
Evde hem işimle hem çocuklarımla uğraşmanın zorlukları	23
Hasta olma endişesi	13
Çocukların eğitimine yetişememek	10
İşyerinin uzak olması ve toplu taşıma kullanmak	8
Çocuklarımın uyku ve beslenme problemi	8
Hastalandığımda doktora gidememek	6
Çocuk sayısından dolayı internet sıkıntısı	6
Öğretmen olmanın zorluklarını yaşadım	5
Akraba ve sosyal yaşamdan uzak kalma	5
Çocuklarımın uyku ve beslenme problemi	5

Tablo 3 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu olağan dışı dönemde hangi sorunları yaşadınız?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin bu olağan dışı süreçte birçok sorun yaşadığı görülmektedir. Özellikle evde çalışan anneler hem annelik sorumluluğunu hem de çalışan anne sorumluluğunu yerine getirmede yaşanılan güçlükler ön plana çıkmaktadır.
Katılımcıların, *"Bu olağan dışı dönemde hangi sorunları yaşadınız?" s*orusuna verdikleri cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Evde çalışmak durumunda kaldım. Bebeğimin bakımı ile ilgili sorunlar yaşadım ve sokağa çıkma kısıtlamasından dolayı yardım alamadım. Ayrıca uzaktan öğretim görmekte sıkıntı yaşayan çocuklarımın sorunları ile karşılaştım." (KA60)
"Babaanne ve anneanne kimse gelemiyor, bakıcılar gelmek istemiyor, okula göndermek konusunda endişeli olmamıza rağmen tek çözüm olarak açıldığı dönemde çocuklarımızı okula gönderdik." (KA17)
"İnsanlardan uzaklaşma, annemizin babamızın yanına gidememek, sokaklarda rahatlıkla yürüyememek ve insanların mutsuz ve sıkıntılı olması." (KA33)
"Korku, endişe, özellikle çocuklarımı enfekte etme korkusu, çocuklarımın eğitim eksikliği." (KA85)
Katılımcıların "Bu sorunların çözümü için neler yaptınız?" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Çalışan Annelerin "Bu Sorunların Çözümü İçin Neler Yaptınız?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yapılanlar	*f*
Ev işleri ile normal işlerin saat ayarlamasını yaptım	45
Kendimizi tamamen izole ettik	22
Eşim ve çocuklarımla iş bölümü yaptık	10
İş yerine özel aracımla gittim	8
Çocuk sayısından dolayı internet kotasını arttırdık	4

Tablo 4 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu sorunların çözümü için neler yaptınız?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin ev işleri ve mesleki işleri düzene sokmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır.
Tablo 4'te, *"Bu sorunların çözümü için neler yaptınız?" s*orusuna verilen cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Çocukların canlı dersi ve kendi canlı derslerimin çakışmaması ve internetin kotasının yetmemesi üzerine internet paketimizi değiştirdik." (KA43)
"Her türlü alışverişi sanala taşıyarak zaman yaratmaya çalıştım. Hafta sonu etkinliklerini öz ve kaliteli planladım." (KA71)
"Eşimle iş bölümü yaptık." (KA37)

Çalışan annelerin "*Okulların yüz yüze eğitime açılmasıyla karşılaştığınız/ karşılaşabileceğiniz sorunlar nelerdir?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Çalışan Annelerin "Okulların Yüz Yüze Eğitime Açılmasıyla Karşılaştığınız/ Karşılaşabileceğiniz Sorunlar Nelerdir?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Sorunlar	*f*
Okulların temizlik eksikliği	25
Öğrencilerin özellikle lise öğrencilerinin kurallara uymaması	22
Hasta veya taşıyıcı olma endişesi	17
İlkokul öğretmenlerinin çocuklarla olan temasının bitmesi	15
Ders saatlerinden dolayı çıkışta çocuğumuzu alamamak	10

Tablo 5 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Okulların yüz yüze eğitime açılmasıyla karşılaştığınız / karşılaşabileceğiniz sorunlar nelerdir?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin bulaş riski sebebiyle endişeli oldukları görülmektedir.
"Okulların yüz yüze eğitime açılmasıyla karşılaştığınız / karşılaşabileceğiniz sorunlar nelerdir?" sorusuna verilen cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Hastalık korkusu, çocuğumuz 1. Sınıf olduğu için istemesek de göndermek zorunda kaldık. Onların kendilerini koruyabileceklerine inanmıyorum." (KA8)
"Lise öğretmeniyim, öğrenciler tüm uyarılara rağmen kesinlikle çok dikkatsizler, yüz yüze eğitim başlar başlamaz birçok vaka görüldü sınıflarda ve sırasıyla sınıflarımız ve öğretmenlerimiz karantinaya alındı. Anaokulunda kızım var onların bile daha dikkatli davrandığını düşünüyorum." (KA45)
"Tam bir bütünlük sağlanmaması ve tabi ki ya bişey olursa korkusu. Hem öğrenciler için hem evde sorumlu olduğum eşim ve ailem için. 1. Sınıf öğretmeniyim ve çocuklara yaklaşmamak imkânsız. Tabii ki çok çok zor bir süreçti." (KA65)
Çalışan annelerin "*bu süreçte en büyük korkunuz / kaygınız nedir?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. *Çalışan Annelerin "Bu Süreçte En Büyük Korkunuz / Kaygınız Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar*

Korku / Kaygı	*f*
Hastalanmak	30
İş kaybetme	23
Sürecin uzaması.	14
Yakınlarımı kaybetmek.	13
Çocuklarımın ihtiyaçlarına yetişememek.	9

Tablo 6 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu süreçte en büyük korkunuz / kaygınız nedir?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin en büyük kaygısının hastalanmak olduğu görülmektedir.
*"Bu süreçte en büyük korkunuz / kaygınız nedir?" s*orusuna verilen cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Yakınlarımı kaybetmek. Çünkü kronik rahatsızlıkları bulunmakta." (KA59)
"Hastalığa yakalanma korkusu, çünkü evde küçük bebeğimin olmasından dolayı ona bakamama kaygısı. Bu süreçte dışarıdan kimsenin yardımcı olamayacağı düşüncesi. " (KA31)
"Ailemden uzakta yaşadığım için koronavirüse yakalanırsam çocuklarımla ilgilenememek ve en çokta ailenin büyüklerine bulaştırıp Allah korusun ölümlerine sebep olmak." (KA66)

İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar
Araştırmanın ikinci alt problemi "*Çalışan annelerin Koronavirüs salgın döneminde karşılaştığı sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?*" biçiminde düzenlenmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak amacı ile oluşturulan 6 soruya katılımcıların verdiği yanıtlar içerik analizi ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur.
Katılımcıların "*Çözüm getirilmeyen sorunların çözümü için neler önerebilirsiniz?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Çalışan Annelerin "Çözüm Getirilmeyen Sorunların Çözümü İçin Neler Önerebilirsiniz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Çözüm Önerileri	*f*
Uzaktan ve esnek çalışmanın sürdürülmesi	35
Okulların bir an önce açılması	30
Aşı veya ilaç çalışmalarının hızlandırılması	7
Canlı ders saatlerinin düşürülmesi	7
Kurallara uymayanlar için daha katı yaptırımların olması	5
Çalışan annelere ekonomik destek verilmesi	5

Tablo 7 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Çözüm getirilmeyen sorunların çözümü için neler önerebilirsiniz?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan annelerin uzaktan, dönüşümlü veya esnek çalışma modelinin tüm çalışma hayatına yayılması gerekliliğinin ön plana çıktığı saptanmıştır.

*Çalışan annelerin "Çözüm getirilmeyen sorunların çözümü için neler önerebilirsiniz?" s*orusuna verdikleri cevapların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"10 yaş altı çocuğu olan annelerin uzaktan çalışması doğru bir karardı; fakat bu kararın uygulanmasının kurum amirinin insiyatifine bırakılması süreci anneler açısından sıkıntıya sebep verdi. 10 yaş altı çocuğu olan annelerin tamamen uzaktan çalışması güzel bir çözümdür." (KA46)
"Bakanlığımızın sorunları son dakika kararları ile değil, etraflıca düşünüp, etkilenebilecek her grubu göz önünde bulundurarak öğretmeni itibarsızlaştırmadan, öğrencilerimizi eğitimden daha fazla mahrum bırakmadan yapıcı kararlar almasını bekliyorum." (KA21)
Çalışan annelerin "*Bu sorunların çözümü için neler yapılmasını önerirsiniz?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Çalışan Annelerin "Bu Sorunların Çözümü İçin Neler Yapılmasını Önerirsiniz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Çözüm Önerileri	*f*
Herkes gerekli tedbiri almalı ve bilgileri doğru uygulamalı.	40
Okulların daha hijyenik olması.	18
Çocukların çıkış saatlerine göre izin verilmesi.	14
Uzaktan eğitim için tablet, bilgisayar desteği.	10
Sınıftaki öğrenci sayılarının azaltılması.	7

Tablo 8 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu sorunların çözümü için neler yapılmasını önerirsiniz?"* sorusuna verdiği yanıtlara göre çalışan anneler, gerekli tedbirlerin alınması ve özenle uygulanmasını belirtmişlerdir.
Çalışan annelerin *"Bu sorunların çözümü için neler yapılmasını önerirsiniz?" s*orusuna verdikleri yanıtların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Sınıf sayıları azaltılmalı, müfredat seyrekleştirilmeli, yapılacak/yapılmayacak sınavlar, devamsızlık durumları vs. öğrenciyi motive eden durumların kararları en baştan alınıp muallâk bırakılmamalı, öğrencinin ve öğretmenin motivasyonu düşürülmemeli." (KA42)
"Bu süreçte yetkililerden fazladan bir destek beklemenin anlamsız olduğunu düşünüyor şartlarını kendim olgunlaştırmaya çalışıyorum. Kafe ve restoranların kapatılmasının pandemi ile mücadelede dolayısıyla okulların devamı için gerekli olduğunu düşündüm hep." (KA60)
"Maddi sıkıntı çeken ve uzaktan eğitimden yararlanamayan öğrenciler için bilgisayar, tablet ihtiyacının giderilmesine dönük olarak herkes elinden geleni yapmalı. Okullara dezenfektan, maske ve kolonya alımı için maddi destek verilmeli." (KA82)
Çalışan annelerin "*Bu korkunuzun / kaygınızın giderilmesi için nelerin olması / yapılması gerekir?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Çalışan Annelerin "Bu Korkunuzun / Kaygınızın Giderilmesi İçin Nelerin Olması / Yapılması Gerekir ?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Yapılması gerekenler	*f*
Kurallara her zaman herkesin sıkı sıkıya uyması.	50
Yüz yüze eğitime geçilmesi.	18
Uzaktan esnek ve dönüşümlü çalışma.	14
Aşı veya ilacın acilen bulunması.	7

Çalışan annelerin *"Bu korkunuzun / kaygınızın giderilmesi için nelerin olması / yapılması gerekir?"* sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, çalışan annelerin maske- mesafe- temizlik kurallarına sıkı sıkıya uyulması gerektiğini belirttikleri görülmektedir.
Çalışan annelerin *"Bu korkunuzun / kaygınızın giderilmesi için nelerin olması / yapılması gerekir?" s*orusuna verdikleri yanıtların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Pandemi süreci her türlü bakış açısını bir kenara koyup birlik olup ülkece aşmamız gereken bir süreç daha bilinçli vatandaşların daha doğru eylemlerini gerektiren bir süreç ve ekonomik kaygılardan uzaklaşıp etkili çözümler üretilmeli." (KA41)

"Yüz yüze eğitimin bir an önce başlatılması ile çocuklarımın eğitimi ile ilgili kaygılarım azalacak. Ancak salgının seyrindeki artış sebebi ile ailemin evde olması sağlık kaygımı azaltıyor." (KA50)
Katılımcıların "*Bu süreç sona erdiğinde ilk yapmak istediğiniz şey nedir?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 10'da verilmiştir

Tablo 10. Çalışan Annelerin "Bu Süreç Sona Erdiğinde İlk Yapmak İstediğiniz Şey Nedir?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

İlk Yapmak İstenilenler	*f*
Eş, dost, akraba ziyareti.	47
Tatil, alışveriş.	17
Çocuklarımı parka götürmek.	11
Öğrencilerim ile yüz yüze maskesiz ders işlemek.	9
İşe rahat bir şekilde gidebilmek.	5

Tablo 10 incelendiğinde, *"Bu süreç sona erdiğinde ilk yapmak istediğiniz şey nedir?"* sorusuna çalışan annelerin sosyalleşmeye dönük aktiviteler yapmak istedikleri yanıtını verdikleri görülmektedir.
Çalışan annelerin *"Bu süreç sona erdiğinde ilk yapmak istediğiniz şey nedir?" s*orusuna verdikleri yanıtların bazıları aşağıda sunulmuştur:
"Sevdiklerimin hepsini bir araya toplayıp onlarla yemek yiyip karşılıklı çay içip sohbet etmek." (KA63)

"Bir buçuk yıldır bulunduğumuz yerden başka bir yere gidemedim. Artık bunaldık, tatile gitmek istiyoruz." (KA25)
"Kimseye ihtiyaç duymadan rahat bir şekilde işe gitmek. Çocuklarımı saatinde kendim okuldan almak." (KA23)
Katılımcıların "*Bu süreçle ilgili olarak başka belirtmek istedikleriniz varsa ekleyebilirsiniz?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Çalışan Annelerin "Bu Süreçle İlgili Olarak Başka Belirtmek İstedikleriniz Varsa Ekleyebilirsiniz?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Başka Belirtmek İstedikleri	*f*
Bir an önce bitmesi.	57
Yanıt yok.	19
Kurallara uyulmasının önemi.	13

Tablo 11 incelendiğinde, çalışan annelerin *"Bu süreçle ilgili olarak başka belirtmek istedikleriniz varsa ekleyebilirsiniz?"* sorusuna en çok salgın hastalık sürecinin sonlanmasını temenni ettikleri görülmüştür.
Çalışan annelerin *"Bu süreçle ilgili olarak başka belirtmek istedikleriniz varsa ekleyebilirsiniz?" s*orusuna verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda sunulmuştur:

"Ekranda hiç tanımadığımız, milletlerin insanlarının acılarını izledik. Aynı zorlukları yaşayan milletimizin acılarını ölümlerini duyduk. Bu salgın her şeyden önce dünyanın birlikte hareket etmek zorunda olduğu bir yıkım oldu. Sağlık en büyük varlık ve nerede kim olursan ol bir şekilde hepsine üzüldük, acıdık. Salgın insan ayırmadı. Millet ayırmadı. Yaş ayırmadı. Bir an önce bitmesi temennisiyle." (KA26)
"Her şeyin bir sonu vardır ve bu kötü günlerde geçecek. Tabi ki tek temennimiz sevdiklerimiz bizlerle kalsın." (KA68)
Katılımcıların "*Bu süreçte sizi en çok etkileyen (olumlu ve olumsuz) yaşantınızı / anınızı / gözleminizi / tanıklığınızı paylaşır mısınız?*" sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 12'de verilmiştir.
Tablo 12. Çalışan Annelerin "Bu Süreçte Sizi En Çok Etkileyen (Olumlu Ve Olumsuz) Yaşantınızı / Anınızı / Gözleminizi / Tanıklığınızı Paylaşır Mısınız?" Sorusuna Verdikleri Cevaplar

Süreçte Sizi Etkileyenler	*f*
Ailecek evde paylaşımlarda artma.	33
Çocuklarımızın teknoloji bağımlılığı arttı.	27
Okulların kapanması.	13
Bizim ve yakınlarımızın karantina günleri.	9
Yakınlarımızı, dostlarımızı kaybetmek.	5
Yanıt yok.	2

Çalışan annelerin "*Bu süreçte sizi en çok etkileyen (olumlu ve olumsuz) yaşantınızı / anınızı / gözleminizi / tanıklığınızı paylaşır mısınız?"* sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, çalışan annelerin en çok evde ailece paylaşımların artmasını belirttikleri görülmektedir.
Çalışan annelerin *"Bu süreçte sizi en çok etkileyen (olumlu ve olumsuz) yaşantınızı / anınızı / gözleminizi / tanıklığınızı paylaşır mısınız?" s*orusuna verdikleri yanıtlardan bazıları aşağıda sunulmuştur:
"En çok etkileyen an yoğun bakımda entübe olmak istemeyen bir teyzeydi kendisi bize lütfen beni uyandırın dedi ve iki hafta sonra maalesef kendisini kaybettik." (KA3)
"O küçücük çocukların hiç maske çıkarmadan altı ders saati okulda kalabilmesi, birbirlerinin elini tutmadan oynamaya çalışmalarını asla unutmam herhalde." (KA65)
"Eşimin Covıd-19'a yakalanması ve hastalığın çok zor bir sürecinin olması, etrafımızda salgına yakalanan sevdiklerimizin yaşadığı kayıplar beni çok etkiledi." (KA60)
"Olumlu yönü aile kavramı bizde daha iyi pekişti. İlk defa bu kadar birbirimize yakın olduk veya bu kadar sahiplendik. Birimize bir şey olacak diye korktuk. Hep birbirimizi koruduk." (KA35)
"Eşim başka şehirde çalışıyordu. Ben hamile iken okul kapanınca eve geldi son yılı idi son ayda yanımda oldu. Bu benim için çok olumlu idi. Ayrıca sahip olduklarımızın kıymetini anladık. Olumsuz tarafları çok daha fazla tabi oğlumun eğitim hayatı çok kötü etkilendi." (KA52)

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada çalışan annelerin koronavirüs salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerileri üzerine odaklanılmıştır. Bu amaçla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile çalışan annelerin koronavirüs salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve çözümlerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin analizi, çalışan annelerin bu süreçte çok sayıda sorun yaşadıklarını ortaya çıkarmıştır. Günümüz dünyasında gittikçe artan rol ve sorumlulukları nedeniyle yaşadıkları sıkıntılar yetmezmiş gibi bir de üzerine salgının gelmesi onları birçok noktada zorlamıştır. Temel olarak kendilerini bu süreçte yalnız ve çaresiz hissetmişlerdir. Ev işleri rolü, bitmeyen işler konusunda katlanarak daha da yorucu olmuştur. Özellikle ülkemizde okulların eğitim öğretime ara vererek çevrimiçi olarak devam etmesi çalışan annelerin üzerinde daha da büyük bir baskıya neden olmuş ve katılımcıların hemen hemen tamamı çocuklarının derslerine mi yetişeyim ev işlerine mi ikileminde kalmalarına neden olmuştur. Bu süreçte esnek ve dönüşümlü çalışma sisteminin aksaklıkları da katılımcıların sorununu çözmek yerine daha da sorunlarla doldurmuş ve enerjilerini azaltmıştır. Normal düzenlerinde insan ilişkilerine önem veren birçok katılımcının, sokağa çıkma yasağı ve evde kalma zorunluluğu nedeniyle sosyalleşmeden ve insan ilişkilerinden uzaklaşmaları kendilerinde büyük bir baskı oluşturmuştur ve bunaldıklarını söylemişlerdir. Salgının ilk duyulmasından itibaren de en büyük korkularının hastalığın kendilerine ya da yakınlarına bulaşma korkusu olduğunu bu yüzden büyük bir tedirginlik yaşadıklarını belirtmiş olup kaygılarının giderek yükseldiğini ve bu kaygı durumuyla başa çıkma konusunda zorlandıklarına değinmişlerdir. Özellikle çalışan annelerden çocukları farklı eğitim kurumlarında okuyan çocuklarının ders ve eğitim faaliyetlerine yetişememenin verdiği kargaşanın ve sinir harbinin evde sürekli hissedildiğinden yakınmışlardır.

Çalışan anneler bütün bu sorunların çözümü için beklentilerini sürekli olarak yenileyip gereken çalışmalar konusunda yetkililerden düzenleme beklemektedirler.

ÖNERİLER

Araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara dayalı olarak geliştirilen öneriler uygulamacılar ve araştırmacılar için öneriler olarak iki başlık altında düzenlenmiştir.

Uygulamacılar İçin Öneriler

1. Türkiye'deki çalışan annelerin, özellikle de çocukları okula giden çalışan annelerin, salgın süresince esnek ya da tamamen evden çalışma şekline dönmelerinin hukuksal olarak önünün açılması gereklidir.
2. Özellikle çalışan anne olup sağlık sektöründe çalışan ve çocuğu okula giden annelerin kendileri için olmasa bile eşleri için gereken izin kısmı mali kayıpları olmadan düzenlenmelidir.
3. Çalışan anne eğer öğretmen ise hem kendi sınıfının canlı dersleri hem de kendi çocuklarının canlı dersleri için gereken saat ayarlamalarının, çalışan öğretmenin günlük durumuna göre, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerince göz önüne alınması gerekmektedir.
4. Öğretmen olan annelerin evlerinde oturup hiçbir eğitsel faaliyet yapmadıkları yönündeki haber, paylaşım ve dedikoduların asılsız olduğu ilk ağızdan anlatılmalı, insanların bu emekleri ve özverileri görmeleri sağlanmalıdır.
5. Evlere kapanan tüm aileler için uzaktan çevrim içi hizmet içi eğitim faaliyetleri ile tüm aile fertleri ve özellikle çocuklar için psikososyal destek verilmelidir.
6. Çocukların teknoloji bağımlılıkları arttığından dolayı ailecek kitap okuma saatleri düzenlenmeli.
7. Çocuklarının sınav kaygısı ile başa çıkmakta zorluk yaşayan tüm çalışan anneler için yol haritaları çizilmeli ve değişen bu dünya düzeninde çocuklarının eğitimi üzerine onların katkı ve emekleri göz ardı edilmeden kararlar alınırken çalışan annelerin de fikri alınmalıdır.

ARAŞTIRMACILAR İÇİN ÖNERİLER

1.Bu çalışma kapsamı daraltılarak sadece çalışan öğretmen annelerin salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri incelenebilir.
2.Bu çalışma kapsamı daraltılarak süreçte başrol oynayan sağlık çalışanı annelerin salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri incelenebilir.
3.Sadece çalışan annelerin değil çalışan babaların da salgın döneminde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri incelenebilir.
4.Bu salgının tüm dünyayı etkisi altına aldığı görülmüş olup Avrupa Birliği Ülkelerinde ya da diğer ülkelerde çalışan annelerin koronavirüs salgın döneminde yaşadığı sorunlar ele alınabilir ve çözümlerden ülkemiz için uygulanabilir olanlar denenebilir.
5.Çalışan annelerin bu süreçte buldukları çözümlerin yanı sıra çocuklarının ileriye dönük yaşayabileceği sorunlar öngörülerek hesaplanarak bu konu ile ilgili detaylı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve covıd-19. Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür, 8(85), 35-41.

Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(2), 209-230.

Karasar, N. (2016). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler. (31. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Konan, N., Yılmaz, S. ve Bozanoğlu, B. (2017). Okul müdür yardımcısı görevlendirmesine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Kuram Uygulamada Eğitim Yönetimi, 23(1), 105-134.

Sarı, Ö. (2016). Toplumsal değişmenin aileye yansıması. (Ed.: N. Avcı ve E. Aksoy), Aile Sosyolojisi. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklik olgusu. Ankara: Eğiten Kitap.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADININ GÜÇLENMESİNDE BİR STRATEJİ OLARAK EVDE ÇALIŞMA EVDE ÇALIŞAN KADINLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Fatma FİDAN
Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
ORCID: 0000-0002-1182-3382

ÖZET
Toplumsal cinsiyetçi işbölümünün ev ve ev içindeki faaliyetleri kadına ait kılması sonucunda "ev" kadının alanı olarak anlam kazanmıştır. Ev içerisinde kadınlar, yaygın sorumlulukları yanında gelir getirici üretim de gerçekeleştirebilmektedir. Evde çalışmanın, diğer ev işlerinden farkı gelir getirici faaliyet olmasıdır. Belirsiz statü ve informal çalışma biçimi olsa da kadınlar açısından gelişimin ve gelir elde etmenin bir aracıdır. Araştırmada evde çalışmanın, kadın açısından anlamı ve kadının güçlenmesindeki katkısının ortaya konulması hedeflenmiştir. Kadınların evde çalışmasının nedeni, faaliyet türü, çalışmanın faydası araştırılmıştır. Araştırma, evde çalışan 100 kadın ile derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde tesadüfi örnekleme metodu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların 61'i ilkokul, 7'si okur-yazar, 12'si orta-öğrenim, 9'u üniversite öğrencisi, 10'u üniversite mezunu ve 1'i yüksek lisans öğrencisidir. 23 kadın daha önce bir işte çalışmış ve çocuk sahibi olunca işten ayrılmıştır. 88 kadın evli, 2 kadın boşanmış ve 10 kadın bekardır. Kadınlar, kendilerini çalışan kadın olarak tanımlamamakla birlikte para kazanan olarak değerlendirmektedirler. Çalışan olarak tanımlamamasının sebebi ise " evde" olmalarıdır. Kadınların sadece 24'ü çocuğu büyüdüğünde veya başka bir iş bulduğunda ücretli bir işte çalışma arzusu taşımaktadır Evde çalışmanın nedeni olarak, kadınların eğitim ve mesleki becerilerinin yetersizliği ev dışında bir iş bulmalarını zorlaştırması ve kadınların ücretli bir işte çalışma tercihlerinin düşük olmasıdır. Ev içinde 20 kadın el işi (örgü, oya, dantel) ve hediyelik eşya, 21 kadının yeme-içme ve gıda, 2 kadın evde çocuk bakımı, 13 kadının takı ve 44 kadının ise aynı anda farklı işler yaptığı görülmektedir. Kadınlardan 11'i bir işverene bağlı çalışmakta, 89 kadın ise bireysel iş yapmakta ve pazarlamaktadır. " Bağımsız" çalışma yaygın bir çalışma biçimi olarak ön plana çıkmaktadır. Evde çalışan kadınların karşılaştığı temel sorun pazarlamadır. İnternet ve semt pazarları ürün satışının gerçekleştirildiği araçlardır.
Anahtar Kelimler: Evde Çalışma, Evde Çalışan Kadınlar, Kadının Güçlenmesi

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WORKING AT HOME AS A STRATEGY IN WOMEN'S EMPOWERMENT A STUDY ON WOMEN WORKING AT HOME

ABSTRACT

As a result of the gender division of Labor making the activities within the home and home belong to women, “home” has gained meaning as a woman's space. Within the household, women can realize their common responsibilities as well as income-generating production. The difference between working at home and other household jobs is that it is an income-generating activity. Although uncertain status and informal way of working, it is a means of development and income for women. The aim of the study was to reveal the meaning of working at home from the point of view of women and its contribution to women's empowerment. The reason why women work at home, the type of activity, and the benefit of the study were investigated. The research was conducted using an in-depth interview method with 100 women working at home. A semi-structured interview form was used in the research. Random sampling method was used to determine the research sample. 61 of the women in the study were primary school students, 7 were literate, 12 were secondary students, 9 were university students, 10 were university graduates and 1 was graduate student. 23 women had previously worked in a job and quit when they had children. 88 women are married, 2 women are divorced and 10 women are single. Perception of working at home: women do not identify themselves as working women, but consider themselves as earning money. The reason he doesn't identify as an employee is because they're “ at home.” Only 24 of the women have a desire to work in a paid job when their child grows up or finds another job The reason for working at home: as a reason for working at home, women's lack of educational and professional skills makes it difficult for them to find work outside the home, and women's preferences for working in paid work are low. Ways of working at home: 20 women in the house crafts (knitting, needling, lace) and souvenirs, 21 women eat and drink and food, 2 women take care of children at home, 13 women jewelry and 44 women do different jobs at the same time. 11 of the women work for an employer, while 89 women do and market individual work. ” Independent " work comes to the fore as a common form of work. The main problem facing women working at home is marketing. Internet and District markets are the means by which product sales are carried out. Although the main purpose of women's income-generating activities in the household is to generate income and contribute to the family budget, it has contributed to the empowerment of women and the increase of their domestic status in the process.

Keywords: Working At Home, Women Working At Home, Female Empowerment

GİRİŞ

Kadınlar, tarihsel süreçte her dönemin koşul ve niteliklerine göre değişen biçim ve statülerde çeşitli ekonomik faaliyetlere katılmışlardır. Toplumsal cinsiyetçi işbölümü, kadınların sermaye ve eğitim olanaklarından daha az yararlanmış olması da iş piyasasına katılımını zorlaştırmıştır. Bu bağlamda kadınlar "çalışmayan" veya "ev kadını statüsü" ile var olmuşlardır. İş piyassı ve aileye ilşikin bir takım özgül nedenler, sosyo-kültürel belirleyiciler çerçevesinde kadınlar gelir getirici faaliyetlerden uzak kalmıştır. Ücretli istihdam imkanına ulaşamayan kadınlar açısından evde çalışma veya ev eksenli çalışma gelir elde etmenin bir aracı olmuştur. Evde çalışma tarihsel süreçte bilinen eski çalışma biçimlerindendir ve bu çalışma biçiminde kadınlar temel aktördür. Beceri yetersizliği veya ailevi sorumlulukları nedeniyle ücretli bir işte çalışma imkanı olmayan kadınlar açsından evde çalışma gelir elde etmenin önemli bir aracıdır.

Kadının Güçlenmesi ve Evde Çalışma

Güçlenme kavramı tarihsel süreçte ilk olarak 1970'li yıllarda kadın örgütleri ve üçüncü dünya feministleri tarafından kullanılmıştır. Ekonomik ve sosyal yapıların dönüştürülmesi ve sosyal adaletin sağlanması bağlamında ele alınmakta, kadınların seçim yapabilme, karar alabilme, yönetim mekanizmalarında yer alabilme sürecini ifade etmektedir. Kadının güçlenmesine yönelik strateji ve alanlara ilişkin farklı sınıflandırmalar sözkonusudur. En yaygın kullanılanı ekonomik, sosyal, politik, yasal ve psikolojik güçlenmedir (Baltacı, 2011:43). Güçlenme, kadınlar stratejik ihtiyaçlarının ve toplumsal konumlarının ortaya konulması önem taşımaktadır. Güçlenme stratejileri kadınların koşullarına müdahale ederken, konumlarını da dönüştürme ve pratik stratejik ihtiyaçlarını da karşılamaladır (Simojoki, 2003). Kadınların geçinme ve ayakta kalma itihyaçlarının karşılanması aile ve toplumda kadınların sosyo-ekonomik statülerinin güçlenmesine imkan verecektir. Kadının güçlenmesinde çalışma ve gelir elde etme önemli araçlardır. Cinsiyete dayalı işbölümü kadınları az gelir getiren işlere ve kadın rolüne uygun olduğu güşünülen görevlere yerleştirir (Hartmann, 2016:193). Özel mülkiyet ilişkileri özel alan-kamusal alan ayrımının keskinleşmesiyle birlikte kadınlar özel alan olarak tanımlanan ev içinde yeniden üretim etkinliklerinden sorumlu tutulmakta, ev dışı alanlardan soyutlanmaktadır (Federici, 2004). Toplumsal cinsiyetçi işbölümünün ev ve ev içindeki faaliyetleri kadına ait kılması sonucunda "ev" kadının alanı olarak anlam kazanmıştır. Ev içerisinde kadınlar, yaygın sorumlulukları yanında gelir getirici üretim de gerçekeleştirebilmektedir. Hanenin düşük gelire sahip olması kadını ev içinde çalışmaya yöneltmektedir (Bergan, 2009) Evde çalışmanın, diğer ev işlerinden farkı gelir getirici faaliyet olmasıdır. Belirsiz statü ve informal çalışma biçimi olsa da kadınlar açısından gelişimin ve gelir elde etmenin bir aracıdır. Bu bağlamda ev eksenli çalışma kadınların iktisadi ve sosyo-psikolojik güçlenmesi bağlamında önemli bir stratejidir. İktisadi açıdan üretken değil fakat toplumsal anlamda bir kullanım değeri olan ev içi kadın emeğinin karşılık bulmasına imkan verir. Evde çalışma (home-working) ve ev eksenli çalışma (Home –based working) kavramları birbiri yerine kullanılsa da, ev eksenli çalışmanın ev işçileri ve taşeron çalışanlar, ve kedni hesabına çalışanları kapsar biçimde kulllanılmaktadır (United Nations – UN Women, 2018). Evde çalışmada belirleyici unsur işin yapıldığı yer evdir ve işi yapan kişi üretimi, kendi hesabına, taşerona veya işveren yapabilmektedir (Kocabaş, vd., 2017:180). Evde çalışma sosyal güvenceden örgütlenmeden uzak, üreticilerim maliyeti düşürmek için tercih ettiği bir üretim biçimi olsa da kadınlar açısından gelir elde aracıdır.

Evde çalışma temelde kendi hesabına ve parça başı olmak üzere iki farklı biçimde gerçekleşebilmektedir. Sadece Ttürkiye'de değil, dünyada da evde çalışanların neredeyse tamamı kadınlardan oluşmaktadır (Keig.org/wp-content/uploads/2016/03/ev-eksenli-calısma-bilgi-notu-Haziran-2014-1.pdf).

Araştırmanın Amacı

Araştırmada evde çalışmanın, kadın açısından anlamı ve kadının güçlenmesindeki katkısının ortaya konulması hedeflenmiştir. Kadınların evde çalışmasının nedeni, faaliyet türü, çalışmanın faydası araştırılmıştır.

- Evde çalışma kararının verilmesi
- Üretim türü ve pazarlama yollarının seçimi
- Hammadde ve araç gereç temini
- Ev içi faaliyetin aile sorumluluklarına etkisinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, evde çalışan 100 kadın ile derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, ilgili alan yazına ve uzman görüşleri üzerine geliştirilen yarı yapılandırılmış mülakat formuyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan kadınlarla 60-90 dakika yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde tesadüfi örnekleme metodu kullanılmıştır. En az 1 yıldır ev içinde üretim yapan ve gelir elde eden kadınlar araştırmaya dahil edilmiştir.

Bulgular

Mülakatlar sonucu elde edilen veriler tablolaştırılarak, analiz edilmiştir.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

	Sayı
Yaş	
18-25	14
26-30	19
31-35	10
36-40	21
41-45	17
46-50	10
51-55	7
55-+	2
Eğitim	
Okur-yazar	7
Ilkokul	61
Ortaöğrenim	12
Üniversite öğrencisi	9
Üniversite mezunu	10
Lisanüstü öğrencisi	1
Medeni Hal	
Bekar	10
Evli	88
Boşanmış	2
Çocuk Sayısı	
Yok	3
1	10
2	29
3	30
4	10
5	7
6	1

Araştırmaya katılan kadınlar, 18-56 yaş aralığındadır ve 21 kadın 35-40 yaş grubundadır. Ağırlıklı olarak genç ve orta yaş grubunda kadınların ev içi üretim faaliyetinde bulunduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların 61'i ilkokul, 7'si okur-yazar, 12'si orta-öğrenim, 9'u üniversite öğrencisi, 10'u üniversite mezunu ve 1'i yüksek lisans öğrencisidir. 23 kadın daha önce bir işte çalışmış ve çocuk sahibi olunca işten ayrılmıştır. 88 kadın evli, 2 kadın boşanmış ve 10 kadın bekardır. Göreli olarak eğitim seviyesi düşük, çocuk bakım sorumluluğu olan ve ücretli bir işe erişim imkanı yetersiz kadınların ev içi çalışmaya yöneldiği görülmektedir.

Tablo 2: Evde Çalışmanın Nedeni

	Sayı
Gelir ihtiyacı	33
Çocukların eğitimine katkı	18
Eşin işsiz kalması	11
Kadının el becerilerini değerlendirme isteği	9
Arkadaş ve akraba teşviki	12
Ücretli bir iş bulamaması	10
Zamanını değerlendirme isteği	2
Borç ödeme	5

Evde çalışmanın nedeni olarak, kadınların eğitim ve mesleki becerilerinin yetersizliği ev dışında bir iş bulmalarını zorlaştırması ve kadınların ücretli bir işte çalışma tercihlerinin düşük olması ön plana çıkmaktadır. Ailede gelir ihtiyacı ve çocukların eğitim sürecinde olması kadınları ev içinde gelir getirici faaliyette bulunmaya teşvik etmektedir. Eşin işsiz olması ve yakınların teşviki de belirleyici faktörlerdir. Kadınlar, kendilerini çalışan kadın olarak tanımlamamakla birlikte para kazanan olarak değerlendirmektedirler. Çalışan olarak tanımlamamasının sebebi ise " evde" olmalarıdır. Kadınların sadece 24'ü çocuğu büyüdüğünde veya başka bir iş bulduğunda ücretli bir işte çalışma arzusu taşımaktadır.
"Ben çalışmıyorum ama evde iş yaparak para kazanıyorum. Evlenmeden önce çalıştım şimdi ev hanımıyım. Çocuklara harçlık verebilmek için el işi yaparak satıyorum, yani para kazanıyorum". (K71, Yaş 36, Ortaokul mezunu).
Kadınlar kendilerini çalışmayan, fakat gelir elde eden ev kadını olarak tanımlamaktadır. Evde olmaları, faaliyetlerinin ev içinde sürdürülmesi, asli sorumluluklarının aile ve evin yönetimi olması bu algının oluşumunda belirleyicidir.

Tablo 3: Faaliyet Türü

	Sayı
El işi ve hediyelik eşya (örgü, dantel, oya)	20
Yeme içme ve gıda ürünleri	21
Çocuk bakımı	2
Takı –oyuncak-aksesuar	13
Değişken faaliyetler	44

Kadınların ev içindeki faaliyetleri incelendiğinde; ev içinde 20 kadın el işi (örgü, oya, dantel) ve hediyelik eşya, 21 kadının yeme-içme ve gıda, 2 kadın evde çocuk bakımı, 13 kadının takı ve 44 kadının ise aynı anda farklı işler yaptığı görülmektedir. Kadınlardan 11'i bir işverene bağlı çalışmakta, 89 kadın ise bireysel iş yapmakta ve pazarlamaktadır. " Bağımsız" çalışma yaygın bir çalışma biçimi olarak ön plana çıkmaktadır. Evde çalışan kadınların karşılaştığı temel sorun pazarlamadır. İnternet ve semt pazarları ürün satışının gerçekleştirildiği araçlardır.

"Örgümü yapıyorum, fotoğrafını çekip internete koyuyorum, satılırsa kargoya verip . gönderiyorum. İnternet olmasaydı satma imkanım olmazdı. İnternette satış imkanı olduğu için yapıyorum". (K81, Yaş, 32, Orta öğrenim mezunu).

Tablo 4: Üretim Süreci ve Ürünün Seçilmesi

	Sayı
Bilgi ve becerisi doğrultusunda faaliyet	40
Talebe göre faaliyet	19
Arkadaş ve yakınların önerisi	29
Ev içindeki ürünlerin beğenilip, istenmesi	12

Kadınların ev içinde gerçekleştirdiği faaliyetin türünü belirlerken kadının becerisinin olması yani ev içinde önceden yapıyor olması ve talebin varlığı etkili unsurlardır. Kadınlar daha önce ev içinde farklı amaçlarla yaptıkları işleri, gelir ihtiyacına bağlı olarak gelir amacıyla yapmaktadırlar.

"Borçları ödemek için paraya ihtiyaç vardı. Boş zamanlarda yaptığım örgüleri satabilimiyim diye araştırdım. Zaten yaptığım işti. Isteyenlere örgü yaptım ve pazara götürüp sattım" (K34, Yaş 38, Lise mezunu).

"Boş zamanlarımda iğne oyası örtüler yapardım, hem boş durmamak hem de çocukların çeyizi olur diye. Bir arkadaşın evinde birisi bana da yaparmısın dedi. Baktım isteyenler var yapmaya ve satmaya başladım" (K51, Yaş 30, Orta okul mezunu).

"Arkadaşlar yaptığı el işlerini sosyal medyada satıyorlardı, sen neden yapmıyorsun dediler. Olur mu diye eşime sordum oda izin verince ben de sosyal medyada satmaya başladım. Satıldıkça para kazandıkça hevesim arttı, daha farklı şeyler yapmaya, farklı yerlerde satmaya başladım" (K21, Yaş 29, Orta okul mezunu).

Yukarıdaki ifadelerden de görüldüğü gibi kadınlar daha çok arkadaş teşviki ve gelir ihtiyacının varlığı ile ev içi çalışmaya başlamıştır.

Tablo 5: Pazarlama Süreci

	Sayı
Alışveriş sitesinde satış	11
Sosyal medyada satış	40
Talebe dayalı satış	7
Işvrene satış	11
Evlere satış	6
Semp pazarında satış	11
Ev içinde satış	14

Kadınlar üretikleri ürünleri farklı araçlarla pazarlamaktadırlar. Sosyal medya kadınların ürün satışında kullandığı birincil araç olarak ön plana çıkmakta, ikinci sırada ise ev içi satış yer almaktadır. Internet aracılığıyla ürün satış imkanı kadınların pazara erişiminde etkili olduğu gibi, yeni ürün fikirleri ve üretim biçimleri öğrenemde de önem taşımaktadır.

"Yaptığım takıların fotografını sosyal medyaya koydum, beğenilmeye, sonrada satılmaya başladı. Çocuğum küçük olduğu için gidip dışarıda satamazdım. Oturduğum yerden, dışarı çıkmadan takı yapaıp satıyorum, para kazanıyorum" (K11, 23 Yaşında, Lise mezunu).

Tablo 6: Üretim Süreci

	Sayı
Kursa katıldım	7
Bilen bir kişiden eğitim aldım	8
Internette video izledim	11
Kendi kendime teknikler geliştirdim	23
Kitap ve yayın okudum	5

Kadınlar, ev içinde üretim süreci ile birlikte ürün ve üretimle ilgili gelişitirici faaliyetlere de katılmıştır. 54 kadın eğitim ve gelişim faaliyetinde bulunduğu ifade etmiştir. Yeni teknik ve üretim biçimleri geliştirmek ilk sırayı alırken, video izlemek ve bilenlerden öğrenmek de geliştirici faaliyetler içerisindedir.

"Bir kaç satış yaptıktan sonra başka ne yapabilirim diye düşündüm. Bir komşum fardı farklı teknikler bilen ona danıştım. Internetten yeni modeller buldum, denedim. Gerçekten daha fazla satış oldu, daha fazla gelir elde ettim" (K91, Yaş 31, Orta okul mezunu).

"Öylesine başlamıştım, çok da satılır diye beklentim yoktu. Herkes yapıyor bunları diye düşündün. Araştırdım insanlar daha çok ne istiyor diye. Ona göre değişik modeller geliştirdim. Hiç kimsede olmayan. Takip ettiğim yerler var onlardan da öğrendim. (K57, Yaş 40, İlkokul mezunu).

"Önce isteyen bir kaç kişye pasta, börek yapıyordum. Baktım bu iş gelir getiriyor. Bir pastacılık kursuna katıldım. Şimdi çok daha farklı, sağlıklı ürünler yapıyorum. Üstelik belgemin olması benim tercih edilmeme neden oluyor". (K10, Yaş 27, önlisans mezunu).

Kadınlar pazarlama imkanını ve geliri arttrıabilmek için yeni bilgi ve beceriler edinmiştir. Bu da mesleki ve kişisel gelişimler açısından avantaj sağlamıştır.

Tablo7: Gelişim ve Öğrenme Süreci

	Sayı
Bilgisayar ve internet kullanmayı öğrendim	59
Yeni üretim teknikleri öğrendim	30
Pazarlama teknikleri öğrendim	21
Iletişim teknikleri öğrendim	20
Zaman yönetme becerisi kazandım	16
Parayı yönetme becerisi kazandım	40

Kadınların ev eksenli çalışma sürecinde üretim yapıp gelir elde etme yanında, tecrübe ve becerilerinin de gelişim gerçekleşmiştir. Bilgisayar ve internet kullanma becerisi yanında, finansal okur-yazarlık alanında deneyim elde etmiştir. Yeni üretim teknikleri öğrenme, organize olma ve zamanı yönetme becerisi de kazanılmıştır.

"Gün içinde zamanın nasıl geçtiğini anlamazdım, şimdi hızlıca ev işlerini çocukların bakımını yapıp, işimi elime alıyorum. Hem üretim yapıyorum hem ev içinde işlerimi aksatmadan günü tamamlıyorum" (K78, (Yaş 33, Ortaokul mezunu).
"Ev içinde gün boyu işlerle oyalanır, televizyon izler vakit geçiridim. Şimdi, ev işlerini yapmak, istenilen siparişleri yetiştirmekle vaktimi geçiriyorum. Kalan vakitte de başka kadınlar ne yapıyor, ne satıyor onu araştırıyor ben de öğrenmeye çalışıyorum". (K61, Yaş 35, Lise mezunu)

Tablo 8: Ev İçinde Çalışmanın Faydası

	Sayı
Kendime güvenim arttı	28
Daha fazla insan tanıdım ve sosyal çevrem arttı	21
Çocuklarımla ilişkim değişti, daha fazla sözümü dinliyorlar	9
Eşimin tutumu değişti	11
Işi yaradığımı hissettim	12
Hayata dair hedefler belirledim ve onları gerçekleştirmeye başladım	17
Sigortam başladı	2

Kadınlar ev içinde farklı işler ve sorumluluklar yerine getirmektedir. Ancak bu işler karşılığının olmaması ve günlük zaman içine gizlenmiş olması "görünmez emek" olarak adlandırılmaktadır. Kadınların ev içinde gelir getirici faaliyette bulunması nedeniyle iktisadi faydası yanında, sosyo-psikolojik fayda da elde etmiştir. Kadının kendine güveninin artması ve değerinin farkına varması yanında sosyal çevresinin gelişmesi ön plana çıkan avantajlardır.
"Ev işi yapmak, çocuk bakmak, akraba-komuş gezileri hayatım bundan ibaretti. Evde iş yapmaya başlayınca hayatın farkına vardım. Başka bir hayat olduğunu gördüm. Hem daha farklı insanlarla görüşmeye başladım, hem de param olunca, farklı yerlere gitme imkanı elde ettim". (K56, Yaş 42, İlkokul mezunu).
"İş arıyordum bulamıyordum. Aileden para almaktan zor geliyordu. Hayatıma yön veremiyordum. Ne yapacağımı bilemiyordum, hayttan kopmak üzereydim. Internette bebek örüp satan bir kadını gördüm. Ona yazdım nasıl yapılıyor diye. Örgüye yatkınlığım vardı. Ilk yaptıklarım iyi olamzsa da yapa yapa geliştirdim kendimi. Şimdi hem mesleğimle ilgili iş arıyorum hem de gelirim oluyor. (K100, Yaş 22, Üniversite Mezunu).

SONUÇ

Evde çalışma, kadınların düşük eğitim nedeniyle ücretli işe erişememesi ve özellikle çocuk sahibi olduktan sonra iş piyasından uzak kalmasına bağlı olarak, gelir elde etme ve ekonomik faaliyetlere katılabilmesi açısınan önemli bir çıkış yolu olarak görülmektedir. Toplumsal cinsiyetçi işbölümünde ev, kadın alanı olarak görülmekte ve ev eksenli üretimde de daha çok kadınlar yer almaktadır. Kadınların ev içinde gelir getirici faaliyetleri sürdürmesinin temel gayesi gelir elde etmek ve aile bütçesine katkı sağlamak olsa da süreç içersinde kadının güçlenmesine ve aile içi statüsünün yükselmesine katkı sağlamıştır. Kadınların evde çalışmasının kadın açsından faydası, şu şekilde tespit edilmiştir;

- Kadının iletişim ve organizasyon becerisinin artması,
- Kadınların ev içi zaman ve işleri yönetme becerisinin gelişmesi,
- Özgüven ve çalışmaya ilişkin cesaretinin artması,
- Ev içinde aile de kendini algılayış biçiminin değişmesi,
- Ev içerisindeki ve ailevi sorumluklarını devretme becerisinin gelişmesi,
- Ev dışına çıkma ve ev dışında faaliyet gösterme becerisinin artması,
- İşe ilişkin ve çalışmaya yönelik becerilerinin artması.

Evde çalışma kadın açısından güçlenmenin önemli bir aracıdır. Bu bağlamda ev eksenli çalışma biçimlerine yönelik düzenleme ve iyileştirilmelerin yapılması gerekmektedir. Bu çalışma biçiminde olan kadınların örgütlenmesini teşvik edici politikalar ve yerel atölyeler yoluyla üretim merkezlerinin oluşturulması kadınların desteklenmesi açısından önem taşımaktadır. Kadınların ev içi üretimlerini çeşitlendirici ve niteliğini arttırıcı eğitim programları sürdürülmelidir. Üretilen ürünlerinin satışını yapabileceği çevrim içi satış mecraları ve fiziki satış birimleri oluşturulmalıdır. Pazara erişim imkanı artan kadınlar daha fazla üretim yapmakta; mikro anlamda aile ekonomisi katkı sağlaması yanında, ekonomik gelişim ve yoksulluğun azalması yoluyla da makro katkısı olmaktadır.

KAYNAKÇA

BALTACI, N. Ö. (2011), Kadınları Güçlendirme Mekanizması Olarak Mikro Kredi, KSGM, Yayınları, Ankara.

BERGAN, R. (2009), Women Home-Based Workers Organising For Econometric Rights: Case Studies From Bulgaria and Turkey, Gender &Development, C 17, S.2.

FEDERICI, S. (2004), Caliban and Witch. Autonomedia. Anacgalvis.files.wordpress.com/2016/01/caliban-and-The-witch.pdf.

HARTMANN, H. (2016), Marksizim ve Feminizmin Mutsuz Evliliği, (ed. Güülnur Acar-Savran ve Nesrin Tura Demiryontan), Kadının Görünmeyen Emeği, Yordam Yay. İstanbul.

KEİG (2014), Ev Eksenli Çalışanalrın Sorunları ve Talepleri Neler?, Keig.org/wp-content/uploads/2016/03/ev-eksenli-calısma-bilgi-notu-Haziran-2014-1.pdf (Erişim tarih. 02.01.2021)

KOCABAŞ, F., S. BESLER, CANBEY ÖZGÜLER V. (2017), Ev Ekssenli Çalışanlara Yönelik Nitel Bir Araştırma: Eskişehir El Sanatları Pazarı Örneği, Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 9, S 18.

SIMOJIKI, H.K (2003), Empowering Credit-More Than Just Money, The Socio-Economic Impact of Micro Finance on Women in Nairobi, KenyaTemmuz, 2009). Https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12853/G0000086.pdf?sequence=1

UN WOMEN (2018), Homework, Gender and Inequality in Global Supply Chains. www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/discussion-paper-homework-gender-and-inequality-in-gşobal-supply-chains-en.pdf?la=en&vs1905 (Erişim Tar. 30.12.2020).

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRÜ OLARAK DİJİTAL ŞİDDET

Doç. Dr. Fatma FİDAN
Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
ORCID: 0000-0002-1182-3382

ÖZET
Dijital şiddet, bir dijital medya aracı kullanılarak, kadının kısıtlanması, kontrol edilmesi, rahatsız edilmesi, küçük düşürülmesi ve aşağılanması biçiminde gerçekleştirilen şiddettir. Dijital medya araçları ve sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte dijital şiddet de yaygınlık kazanmıştır. Araştırmada iletişim teknolojileri ve dijital medya araçlarıyla gerçekleştirilen kadına yönelik şiddetin boyutları ve sonuçları araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri, ilgili alan yazına ve uzman görüşleri üzerine geliştirilen yarı yapılandırılmış mülakat formuyla toplanmıştır. Araştırma, dijital şiddete maruz kalan 105 kadınla gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemi tesadüfi örnekleme ve amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Kadınların 21'i eski sevgili, nişanlı ve eş tarafından şiddete maruz kalmaktadır. 10 kadın eşi, 3 kadın nişanlısı ve 6 kadın aile üyesi (abi, baba), 28 kadın tanımadığı bir kişi, 13 kadın iş arkadaşı, 13 teklifi red edilen erkek, 10 arkadaş ve yakın çevreden bir erkek tarafından dijital şiddete maruz kalmaktadır. Dijital şiddette ön plana çıkan eylemlerden, sosyal medyada fotografının paylaşılması, uygunsuz yorumlar yazılması, arkadaşlık teklifi ve ifşa tehtidi ilk sırayı almaktadır. Sosyal medya arkadaşlarının ve bağlantılarının kontrol edilmesi ve kısıtlanması, mail ve sosyal medya hesaplarının şifrelerinin alınması, ses ve görüntü kaydıyla tehdit edilmesi, ısrarlı iletişim ve iletişim talebi, cinsel içerikli iletişim (sexting), telefona veya bilgisayara program yükleme, ısrarlı arama veya arkadaşlık isteği gönderme de diğer biçimler olarak görülmektedir. Dijital şiddetin nedenleri incelendiğinde, kadını kontrol etme, denetleme ve kısıtlama, kadını zor durumda bırakma, küçük düşürme ve ifşa etme amacını taşıdığı görülmektedir. Kadını zor durumda bırakarak, istediğini yaptırmak ve intikam almak belirleyici güdülerdir.
Anahtar Kelimler: Şiddet, Dijital Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

DIGITAL VIOLENCE AS A TYPE OF VIOLENCE AGAINST WOMEN

ABSTRACT
Digital violence is violence that is carried out using a digital media tool in the form of restraining, controlling, harassing, humiliating and humiliating women. With the increasing use of digital media tools and social media, digital violence has also become widespread. The dimensions and consequences of violence against women carried out with communication technologies and digital media were investigated in the study. The research was conducted using the in-depth interview method. Research data was compiled using a semi-structured interview form. The study was conducted with 105 women who were subjected to digital violence. The research sample was created using the random sampling method. The women involved in the study are in the 16-55 age range. The duration of women's exposure to digital violence is between 1 and 6 years. 21 of the women are subjected to violence by ex-lovers, betrothals and spouses. 10 women are subjected to digital violence by their wives, 3 women fiance and 6 women family members (brother, father), 28 women do not know a person, 13 women colleagues, 13 men whose offer was rejected, 10 friends and a man from close quarters. Among the actions that come to the fore in digital violence, sharing a photo on social media, writing inappropriate comments, offering friendship and threatening disclosure take the first place. Other forms are controlling and restricting social media friends and connections, obtaining passwords for e-mail and social media accounts, threatening with voice and video recording, persistent communication and communication request, sexual communication (sexting), installing programs on the phone or computer, persistent calls or sending friend requests. When the causes of digital violence are examined, it seems that it is aimed at controlling, controlling and restricting the woman, putting the woman in a difficult position, humiliating and exposing her. By leaving a woman in a difficult position, doing what she wants and taking revenge are decisive motives.
Keywords: Violence, Digital Violence, Violence Against Women.

GİRİŞ
Kadın üzerinde hakimeyet kurulması ve sürdürülmesinde önemli bir araç olarak kullanılan şiddet; korkutmak, tehtid etmek, iletişim ve ilişkilerini kısıtlamak, tecrid etmek, aşağılamak, suçluluk duygusu oluşturmak yoluyla ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet, farklı türlerde var olmaktadır. Sosyal medya, dijital medya araçları ve iletişim teknolojileri kullanılarak uygulanan dijital şiddette de artış ve yaygınlık göstermiştir. Dijital şiddet, oluşumu ve sonuçları itibariyle diğer şiddet türlerini de barından veya oluşumuna neden olan bütüncül bir şiddet türüdür. Dijital şiddete aynı zamanda psikolik şiddetin de eşlik ettiği görülmektedir. Dijital şiddet, anlamlandırma ve ifade etmede en zorlanılan şiddet türü olarak ortaya kendini göstermektedir. Şiddetin tüm biçimlerinde olduğu gibi dijital şiddete de kadınların yakın çevresindeki erkeklerden, yakın ilişkide olduğu erkeklerden ve tanımadığı erkeklerden olmak üzere geniş bir yelpazede sözkonusudur.

Dijital Şiddet Kavramı

Şiddet, kadın üzerinde hakimiyet ve baskı kurmayı hedefleyen, fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel, ekonomik zararla sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel her türlü eylem ve davranışı kapsamaktadır (Hagemann and Bohn, 2007). Dijital şiddet, bilgi ve iletişim araçları yoluyla sistematik biçimde zarar verme ve kısıtlama amacıyla yapılan davranış setidir. Dijital şiddet; siber şiddet, sanal şiddet, çevrim içi şiddet kullanım biçimi olan dijital şiddetin, ısrarlı takip (social stalking), intikam pornografisi (revebge porn), kadının aşağılanması (Slut-Shaming), kurbanlaştırma ve suçlama (Victim-Balming), görüntü kaydı (Uskirting), cinsel içerikli mesajlaşma (Sexting) gibi yöntemlerle gerçekleştirilebilmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı dijital şiddeti, diğer dijital şiddet biçimlerinden ayıran en önemli özellik, failin kişiyi/kişileri cinsiyetine veya cinsiyet kimliğine göre hedef almasıdır (Women Media Center, 2020). **S**iber taciz, siber zorbalık, sanal saldırı, çevrim içi taciz gibi farklı kavramlar ile de tanımlanan dijital şiddet; bireylerin mail, kısa mesaj gibi teknoloji ile alakalı yollar aracılığıyla diğer insanları tehdit ederek veya onlara şantaj yaparak zarar vermelerini içeren her türlü faaliyet olarak tanımlanabilir (Hazelwood ve Koon- Magnin, 2013: 5). BM Kadın ve Kız çocuklara yönelik Siber Şiddet- dünya Genel Acil Eylem Çağrısı raporunda kadınların dijital şiddete maruz kalma oranı erkeklerden 27 kat daha fazla olduğu ifade edilmektedir. Avrupa Parlementosu (FEMM) Komitesi'nin araştırmasında 15 yaşından itibaren her 10 kadından 1'inin dijital şiddete maruz kaldığı (AB, 2018), UNESCO'nun araştırmasında ise, kadınların % 73'ünün sosyal medyada yabancı erkekler tarafından dijital tacize maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (UNESCO, 2015). Kadının şifrelerinin alınması, sosyal medyada fotoğraflarının yayınlanması veya fotoğrafları için uygunsuz yorumlar yazılması, iletişiminin takip ve kontrol edilmesi, e-posta hesapları ve telefon kayıtlarının kontrolü, ses ve görüntü kaydıyla tehdit edilmesi, ısrarlı iletişim ve iletişim talebi, cinsel içerikli iletişim (sexting), telefona veya bilgisayara program yükleme, sürekli arama veya sosyal medyada yazma (örneğin günde 100 kez arama) biçiminde şiddetin oluşabildiği görülmektedir (Fidan, 1998). Kadınların maruz kaldığı dijital şiddet çoğunlukla cinsiyetçi yaklaşımdadır ve kadın düşmanlığı, cinsel içerikli tehtid ve kadınların bedenine yönelik açık imaları barındırır. Dijital medya araçlarını ve sosyal medya mecralarını daha fazla kullanan, toplumsal görünürlüğü ve sosyo-ekonomik statüsü yüksek olan kadınların dijital şiddete maruz kalma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Kesişimsel kimliklere sahip kadınlar ile kamusal alanlarda ve iş hayatında öne çıkan kadınların dijital şiddete maruz bırakılma olasılığı daha yüksektir (Hackworth, 2018).

Araştırmanın Amacı: Araştırmada iletişim teknolojileri ve dijital medya araçlarıyla gerçekleştirilen kadına yönelik şiddetin boyutları ve sonuçları araştırılmıştır. Dijital şiddetin türleri ve kullanılan araçlar, dijital şiddetin tarafları (zorba ve mağdur ilişkisi), dijital şiddetin süresi ve sonuçları, dijital şiddetle mücadele yollarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; bir durumun ya da bir olayın sistematik bir şekilde, tüm detayları ortaya konularak incelenmesidir (Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum ya da olay; meydana geldiği yerde, belirli bir zaman diliminde incelenmekte ve " ne, nasıl ve niçin" soruları yöneltilerek, incelenen olay hakkında detaylı bilgiler ortaya konulmaktadır (Yılmaz, 2014). Bu nedenle mevcut araştırmanın durum çalışması olarak desenlenmesi uygun bulunmuştur. Araştırma verileri, ilgili alan yazına ve uzman görüşleri üzerine geliştirilen yarı yapılandırılmış mülakat formuyla toplanmıştır. Araştırmaya katılan kadınlar ile ön görüşme yapılmış, araştırmanın amacı ve mülakat esnasında kullanılan kavramlar hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcılarla 50 -60 dakika yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, NVIVO 10 nitel analiz programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın Örneklemi: Araştırma, dijital şiddete maruz kalan 105 kadınla gerçekleştirilmiştir. Araştırma örneklemi tesadüfi örnekleme ve amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesi kullanılarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Amaçlı örneklem, araştırmanın amacı ile ilgili ayrıntılı bulgulara ulaşabilmek amacıyla, en elverişli durum ve grupları elde edebilmeyi sağlar. Maksimum çeşitlilik örneklemesi ise; çeşitli durumlar ya da olgular arasındaki benzerlikleri ya da farklılıkları ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Sistematik, tekrarlanan, rahatsız edici ağır sonuçları olan ve çözüm arayışına yönelinen vakalar değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma Bulguları

Bu bölümde, yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler ışığında ve araştırma sorularından yola çıkılarak tema, alt tema ve kodlar oluşturulmuş, tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen veriler kodlanarak kategorize edilmiş ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu temalardan yola çıkılarak ana temalar belirlenmiş, elde edilen tüm veriler tablolaştırılmıştır.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

	Sayı
Yaş	
16--20	20
21-25	22
26-30	25
31-35	20
36-40	11
41-45	3
46-50	2
51-55	2
Eğitim	
Ilkokul	16
Ortaokul	6
Lise öğrencisi	12
Lise mezunu	9
Üniversite öğrencisi	16
Üniversite mezunu	39
Lisanüstü öğrencisi	5
Lisans üstü mezun	2
Meslek	
Öğrenci	37
Çalışmıyor	12
Öğretmen	11
Doktor	2
Memur	15
Özel sektör çalışanı	28
Kendi işinin sahibi-serbest çalışan	10
Medeni Hal	
Bekar	40
Nişanlı	11
Evli	32
Boşanmış /boşanma aşamasında	21

Araştırmaya katılan kadınlar 16-55 yaş aralığındadır. Katılımcıların 20'si (16- 20), 22'si (21-25), 25'i(26-30), 20'si (31-35), 11'i (36-40), 3'ü (41-45), 2'si (46-50) ve 2'si (51-55) yaş grubundadır. Eğitim düzeyleri incelendiğinde 16'sı ilk okul mezunu, 6'sı orta öğrenim öğrencisi, 12'si lise öğrencisi, 9'u lise mezunu, 16'sı üniversite öğrencisi, 39'u üniversite mezunu, 5'i lisans üstü öğrencisi, 2'si lisans üstü mezunudur. 37 katılımcı öğrenci, 12'si çalışmıyor, 11'i öğretmen, 2'si doktor, 15'i memur, 28'i özel sektör çalışanı ve 10'u ise kendi işinin sahibi ve serbest çalışandır. Görüldüğü gibi dijital şiddete maruz kalan kadınların genç ve eğitimli bir gruptur.dKadınların dijital şiddete maruz kalma süresi 1 ile 6 yıl arasındadır.

Tablo 2: Şiddet Türleri ve Sıklığı

Tema	**Kod**	**Sayı**
KISITLAMA Eş Nişanlı Erkek arkadaş Baba Abi	Hesapları ortak kullanma Hesap şifrelerini öğrenme Sınırlı kullanım imkanı verme Hesaplarını kapatma Sınırlı çevre dahilinde kullanma	**24**
İFŞA /İTİBARSIZLAŞTIRMA Eski eş Eski nişanlı ve arkadaş Teklifi kabul edilmeyen erkek Iş arkadaşı Akraba	Yazışmalarını okuma, açıklama ve yayma Cinsel içerikli yayın ve paylaşımlar yapma Sosyal medyada yorumlar ve paylaşımlar yapma Aşağılayıcı ve küçük düşürücü paylaşımlar yapma Hedef gösterme Profilini yayınlama Adına hesap açma Fotograf ve kayıtlarını paylaşma Paylaşımlarına yorumlar yapma Hesap ve numaralarını yayma	**41**
GÖZETLEME /KONTROL Eş Baba Erkek kardeş Erkek arkadaş-nişanlı Arkadaş Işveren Iş arkadaşı	Sürekli arama ve takip etme Telefon ve bilgisayara program yükleme ve izleme Sosyal medya ve maillerini kontrol etme Farklı hesaplarla iletişime geçme ve gizli numaralarla arama Israrlı arama ve yazma	**11**
KORUMA Baba Abi Anne Eş	Sosyal medya kullanımını engelleme Internet kullanımını engelleme Telefon kullanımını engelleme Kendi açtığı hesapların kullanımına izin verme	**13**
MENFAAT SAĞLAMA-İNTİKAM Iş arkadaşı Arkadaş Yabancı Eski eş, nişanlı -arkadaş Teklif eden erkek Eş	Fotoğraf, ses ve video kaydı oluşturup yayınlama Bilgilerini kayıt altına alma Hesap ve belgelerine erişimi kısıtlama Cinsel içerikli teklifler Hesaplarıyla işlem yapma –paylaşım yapma Ilişkiyi sürdürmeye mecbur bırakma Belgelerini silme	**16**

Kadınların 21'i eski sevgili, nişanlı ve eş tarafından dijital şiddete maruz kalmaktadır. 10 kadın eşi, 3 kadın nişanlısı ve 6 kadın aile üyesi (abi, baba), 28 kadın tanımadığı bir kişi, 13 kadın iş arkadaşı, 13 teklifi red edilen erkek, 10 arkadaş ve yakın çevreden bir erkek tarafından dijital şiddete uğramaktadır. Dijital şiddette ön plana çıkan eylemlerden, sosyal medyada fotografının paylaşılması, uygunsuz yorumlar yazılması, arkadaşlık teklifi ve ifşa tehtidi ilk sırayı almaktadır. Sosyal medya arkadaşlarının ve bağlantılarının kontrol edilmesi ve kısıtlanması, mail ve sosyal medya hesaplarının şifrelerinin alınması, ses ve görüntü kaydıyla tehdit edilmesi, ısrarlı iletişim ve iletişim talebi, cinsel içerikli iletişim (sexting), telefona veya bilgisayara program yükleme, ısrarlı arama veya arkadaşlık isteği gönderme de diğer biçimler olarak görülmektedir. Dijital şiddetin nedenleri incelendiğinde, kadını kontrol etme, denetleme ve kısıtlama, kadını zor durumda bırakma, küçük düşürme ve ifşa etme amacını taşımaktadır. Kadını zor durumda bırakarak, istediğini yaptırmak ve intikam almak belirleyici güdülerdir. Israrlı takip, hakaret, tehtid, taciz, cinsel içerikli ifadeler kullanımı ve içerik paylaşımı yoluyla gerçekleştirilen cinsel zorbalık ön plana çıkmaktadır. Bireyin adıyla hesap açma paylaşım yapma, karalayıcı bilgiler paylaşma, Çevrimiçi ve çevrimdışı etkinliklerin izlenmesi ve/veya gözetlenmesi, kadının izni ve bilgisi dışında casus yazılım veya klavye kaydedicilerin kullanılması dijital şiddetin uygulanma biçimleri olarak ortaya çıkmaktadır. Dijital şiddetin oluşması, şiddeti uygulayanın kimliği, kadınla olan ilişki ve yakınlık biçimi ile şiddetin amacı arasında ilişki sözkonusudur. Şiddeti uygulayan kişinin özelikleri ve amacı itibariyle, şiddetin ortaya çıkması ve kullanılan yöntemler açısından farklılık sözkonusudur. Aile üyeleri veya pozitif ilişkinin olduğu erkekler koruma ve kontrol amacıyla dijital şiddet uygularken, eski eş, eski nişanlı, iş arkadaşı ve yabancı erkek, ifşa ve menfaat sağlama amacını taşımaktadır. Dijital şiddet yaygın olarak ifşa ve menfaat sağlama amcıyla gerçekleştirilmektedir.

"Işyerinde günlük işlerimi tamamladım ve tüm kayıtları oluşturdum, ancak sabah tekrar bilgisayarımı açtığımda dosyalar bilgisayarımda yoktu" (K23, 31 yaşında, özel sektör çalışanı) ifadesinde görüldüğü gibi iş arkadaşı belgeleri silerek, zarar vermek amacıyla şiddet uygulamıştır.

"Bİr üst poziyon için ben ve bir kişi daha iki adaydık. Diğer aday benim sosyal medya hesaplarımı, yaptıklarımı kontrol ederek aldığı bilgilerle yöneticiye beni şikayet etmiş" (K89, 41 Yaşında, özel sektör çalışanı).

Zor durumda bırakma amacıyla şiddet uygulandığı gibi, menfaat sağlama amacı da dijital şiddetin gayelerinden biridir.

"Uzun zamandır benimle görüşme isteği olan bir erkek vardı, görüşme isteğini kabul etmiyordum. Görüşmezsem sosyal medyadan beraber olduğumuzu yazacağını söyledi, görüşmek zorunda kaldım, görüşünce de isteklerini arttırdı". (K101, 18, Öğrenci).

"Eşim ayrılmak istiyordu ben istemiyordum, ayrılmazsam uygunsuz resimler çekip herkese yayacağınız söyledi mecbur kaldım" (K50, 38 Yaşında, Memur).

"Yaptığım konuşmaları kaydetmiş işyerinden birisi. Istediklerini yapmazsam amire ve diğer çalışanlara dinleteceğini söyledi. Ne istediyse yapmak zorunda kaldım", (K78, 35 Yaşında, Memur)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı üzere dijital şiddet kadın üzerinde tahakküm kurma, baskı yapma ve isteklerini elde etmek amacıyla gerçekleştirilebilmektedir.

Tablo 6: Şiddet Sonrası Kadının Tutumu

	Sayı
Sessiz kalmak	20
Erkeğin isteğini yerine getirme	18
Umursamamak	4
Teklifini kabul etmek	11
Boyun eğmek	12
Suç duyurusunda bulunmak	7
Para vermek	3
Aile üyelerinden yardim ve destek almak	10
Karşi hamle (tehtid)	5
Hesap ve numara değişikliği	13
Ev değişikliği	1

Kadınlar dijital şiddetten korunmak için, erkeğin istediğini yapma, sosyal medya ve iletişim araçları kullanmama, şifre ve hesap değiştirme, yakınlarından destek alma ve emniyet birimlerine başvuru yapma gibi yöntemler kullanmaktadırlar. Dijital şiddete maruz kalan kadınlar öncelikli olarak sessiz kalma yoluna başvurmaktadır. Bunun nedeni ise tepki gösterir veya başlarından destek alırsa büyüyeceğini ve daha olumsuz sonuçları olacağı düşüncesidir. Diğer yandan şiddete maruz kalan ne yapacağını ve nasıl mücadele edeceğini bilmemesi de sessiz kalışının bir nedenidir.

"Instagram hesabımdan bir erkek sürekli cinsel içerikli yorum yapıyor, cinsel içerikli tekliflerde bulunuyor, çok rahatıs oldum ama hiçbir şey yapamadım, hesabımı kapattım. Ne yapılabilir ki böyle bir durumda" (K33, 29 Yaşında, Özel sektör çalışanı).

"Onunla arkadaşlık sürdürmezsem fotograflarımı sosyal medyada paylaşacağını söyledi. Hiçbir şey yapamadım ve diyemedim. Bir süre arkadaşlığımı sürdürdüm" K40, 21 yaşında, Üniversite Öğrencisi).

Cinsel içerikli tehtid veya isteğin olması ve aile üyelerine ulaşılacağı korkusu kadının sessiz kalmasına ve boyun eğmesine neden olmaktadır.

"Sürekli arayan bir numara vardı, müzik dinletiyor, tuhaf sesler çıkarıyor, bulunduğum yeri tarfi ediyor…başlangıçta çok korktum fakat bu ülkenin emniyet güçleri var dedim gittim polise numarayı verdim. Aramalar kesildi" (K90, 41 Yaşında, Öğretmen).

Kadınların sayısı az olsa da kolluk kuvvetlerinden destek aldığı da görülmektedir. Sessiz kalma ve erkeğin isteğini kabul etme şiddetle mücadele aracı olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak bu yaklaşım biçimi şiddetin devamına ve artmasına da neden olmaktadır.

Tablo 6: Şiddetin Neden Olduğu Duygu

	Sayı
Utanç	201
Rezil olma	55
Kayıp	32
Korku	151
Mahvolma	21
Üzüntü	80
Çaresizlik	39
Ne yapacağını bilememe	101
Kısıtlanma -engellenme	20
Kabus	9

Dijital şiddet beraberinde diğer şiddet türlerini de içermekte veya sonrasında fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet ortaya çıkabilmektedir. Özellikle dijital şiddetin yaygın biçimde psikolojik şiddeti içerdiği de bir gerçektedir. Bu bağlamda dijital şiddet diğer şiddet türlerinin dijital ortamda ortaya çıkan biçimi olarak da ifade edilebilir.

"Tanımadığım bir kişi, sürekli sosyal medyada arkadaşlık teklifi yapıyordu, nişanlım bunu gördü ve başka erkeklerle görüşüyorsun ithamıyla benden ayrıldı" (K11, 23Yaş, üniversite öğrencisi)

"İnstagramda fotograf payşaltığım için eşim toka attı, güzel bir evliliğimiz vardı. Bu olaydan sonra sürekli kavga etmeye başaldık" (K33, 31 Yaş, Memur).

Yukarıdaki ifadeler dijital şiddetin farklı şiddet türlerini de üretebildiğini göstermektedir. Araştırmada kadınların "utanç" ve "korku" kelimelerini sıklıkla kullandığı görülmektedir. Dolayısıyla şiddet, bir yandan kadını utanma duygusuyla, diğer yandan da yoğun korku ortamıyla mücadele etmek zorunda bırakmaktadır. Her iki duygu da kadının mücadele etme stratejilerini olumsuz etkilemektedir. Şiddetin süresi ve beraberinde neden olduğu korku ve utancın etkisi uzadığında kadının hayatını zorlaştıranve hayat kalitesini olumsuz yönde etkileyen sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

SONUÇ

Dijital şiddet kökenlerini farklı şiddet türlerinde olduğu gibi ataerkil yapı ve hegemonik erkeklikten almış olsa da oluşumu, kullanılan araçlar ve sonuçlar itibariyle kendine has özellikleri vardır. Dijital şiddette temel amaç, psikolojik yıkım ve baskı yoluyla zor durumda bırakma ve isteğini elde etmedir. Korku, kısıtlama, özgürlük ve güvenliğini tehtid etme belirgin sonuçlar olarak ön plana çıkmaktadır. Şiddet gerçekleştiren ile mağdurun genellikle fiziki olarak birbirinden uzak olması dijital şiddetin ağır sonuçlarının olmayacağı anlamına gelmemekte, zaman zaman daha ağır sonuçlara yolaçabilmektedir. Şiddeti uygulayan genelikle fiziki olarak uzak ama "her an her yerde" şiddet uygulayabilme imkanına sahiptir. Bu da belirsiz, çözümü zor ve yıpratıcı etkileri fazla olan bir şiddet türü olarak ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dijital şiddet, bireyin yaşamsal kararlarını, koşullarını etkileyen, kadını sindiren ve yıldıran, istemediği davranışlara, cinsel taleplere, zorlamalara maruz bırakan şiddet türüdür. Dijital şiddet; toplumsal, kültürel, ailevi ve bireysel sebeplerle başlangıçta dile getirilememekte veya gerekli destek görülememektedir.

Dolayısıyla pek çok kadın boyun eğerek dijital şiddete katlanma mecburiyetinde kalmakta ve bireysel mücadele yollarına başvurmaktadır. Bu bağlamda verilen tepki daha çok dijital medya araçlarından uzak durma ve yaşanan olayı yoksayma veya üstünü örtmek biçimindedir. Ilerleyen süreçte ise, yakınlarından destek istemek, yaşanılan şiddete dair duygu ve olayları reddetmek, inkar etmek, tolerans göstermek, unutmaya çalışmak veya kendini suçlamak gibi tepkiler de en yaygın tepkiler arasında yer almaktadır. Özellikle aile üyeleri ve iş arkadaşlarından gelen şiddette birarada yaşama veya çalışma mecburiyeti mağdurların olaya tepki vermesini güçleştirmektedir. Dijital şiddet oluşumu ve kullanılan araçlar itibariyle etkin mücadele yollarını gerekli kılan bir şiddet türüdür. Çoğu zaman bireysel çaba ve stratejilerle çözüme ulaşılamamaktadır. Bu nedenle yasal, kurumsal ve bireysel mücadele araçlarına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda öncelikli olarak dijital şiddetin oluşumunu engelleyici ve şiddet uygulayanları cezalandırıcı yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların alması gerekn önlemler ve izlemesi gereken yollar hakkında bilgilendirme yapılmalıdır. Paylaşımların ekran görüntüsünün alınması, yazışmalar, e-posta, meşajlar kayıt altına alınarak delil olarak sunulması gibi araçların kullanımı konusunda etkin davranış biçimleri yerleştirilmelidir.

Diğer yandan,

- Bireylere dijital şiddeti tamıma ve adlandırma becerisi kazandırma,
- Siber güvenlik becerisi ve araşlarını kullanma becerisi kazandırma,
- Etkin dijital mecra kullanımı becerisi kazandırma,
- Sosyal medya kullanımında mahremiyet algısının yerleştirilmesi etkin mücadele araçları olacaktır.

KAYNAKÇA

EUROPEAN PARLIAMENT (2018). Cyber violence and hate speech online against women. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=IPOL_STU(2018)604979. (Erişim Tar: 21.01.2021)

FIDAN, F. (2018). Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Boyutu: Dijital Şiddet, Uluslararası Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Sempozyumu, Isasor, İstanbul 3-5 Mayıs 2018.

HAZELWOOD, S. D. VE KOON-MAGNIN, S. (2013). Cyber stalking and cyber harassment legislation in the United States: A qualitative analysis. International Journal of Cyber Criminology, 7(2), 155-168.

HAGEMAN, C. BOHN S. (2007), Protecting Women Against Violence, Analytical Study on the effective Implementation of Reccomendation Rec (2020) 5 on the Protection of Women Against Violence in Council of Europe Member States, Strasbourg.

HACKWORTH, L. (2018). Limitations of "Just Gender": The need for an intersectional reframing of online harassment discourse and research, Mediating Misogyny, Gender, Technology & Harassment**,** ed. Jacqueline Ryan Vickery & Tracy Everbach, Palgrave, s.51-70.

SUBAŞI, M. VE OKUMUŞ, K. (2014). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 419-426.

UNESCO (2015). Combatting Online Violence Against Women & Girls: A Worldwide Wake-up Call. https://en.unesco.org/sites/default/files/highlightdocumentenglish.pdf (Erişim Tar: 21.01.2021)

YILMAZ, G. (2014). Durum çalışması. İçinde Mustafa Metin (Ed.), Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

YILDIRIM, A. VE ŞIMŞEK, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6.bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.

WOMEN MEDIA CENTER (2020). Online Abuse 101. https://womensmediacenter.com/speech-project/online-abuse-101 (Erişim Tar: 21.01.2021)

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

YENİ NORMALDE KADININ GÜÇLENMESİ VE İNOVATİF FİKİRLER

Elif SELÇUK
ORCID: 0000-0003-1933-4134

ÖZET
Yüzyıllardan beri toplumlarda cinsiyete bağlı olarak eşitsizlik ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Bu problemin temeline baktığımızda kadınların mağdur olduğunu görmekteyiz. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından 5. Hedef olan ‘’Toplumsal Cinsiyet Eşitliği’’ konusunda hem ulusal hem de yerelde birtakım çalışmalar yürütmüş, bu çalışmalarla kadınların siyasal, sosyal, ekonomik ve eğitim gibi yasal haklarından yararlanma, seçme ve karar verme gibi pekçok alanda güçlendiği ve önlenebilir nedenlerden ötürü kayıpların biraz da olsa önüne geçilmiş ve ivme kaydedilmiştir. 2019 yılının son aylarında Çin’in Wuhan kentinde başlayan, bütün dünyayı etkileyen ve daha önce deneyimlenmeyen Covid 19 virüsünün sebep olduğu küresel kriz bütün dünyayı etkisi altına almış; zengin- fakir ayrımı yapmadan insanları hem fiziksel hem de ruhsal anlamda etkilemiş, insan yaşamına yeni kurallar getirmiştir. Toplumlarda ‘’Yeni Normal’’ kavramının konuşulduğu bu krizden en çok kadınlar etkilenmiş, kadının güçlenmesine engeller teşkil etmiştir. Pandemi öncesinde kadınların hem iş hayatında yer alması hem de ebeveyn olması ve evdeki sorumluluklarını yerine getirirken partnerinin destek olmaması kadının üretkenliğini kariyer planlamalarını olumsuz etkilediği bilinen bir durumdur. İş yaşamının ve ev hallerinin yüklediği sorumluluklar pandemi dönemiyle birlikte artmış, ne yazık ki kadın; evdeki sorumluluklarının paylaşılmasında, toplumsal cinsiyet ayrımına daha fazla maruz kalmış, bunun yanında çocuk bakımında kamudan ve ortamından aldığı destek azalmış ve böylece kadının psikolojik olarak çökmesine, iş hayatında performansının azalmasına neden olmuştur. Bu çalışmamızda kadınların iş hayatında sorumlulukları ve aile hayatında ev işleri, çocuk bakımı, uzaktan eğitim alan çocuğunun ders takibi, ödevleri, sosyal etkinlikleri, küresel kriz nedeniyle çocuklarında oluşan bunalımları giderme çabaları, fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kalması gibi nedenlerle kadının iş hayatındaki performasının düşmesinin verdiği stres vb. durumları ifade edilmiş; ayrıca kadının iş hayatında çağın gerektiği rolleri üstlenmesi ve kariyerinde ilerlemesi, kendi özel yaşam alanında, eş rolü ve annnelik rolünü gibi daha pekçok rolünü dengeli bir şekilde yerine getirmesi, fiziksel ve ruhsal sağlığını koruması ve cinsiyete bağlı eşitsizliğin ortadan kalkması için bu süreçte ne gibi güçlendirme çalışmaları yapılabilir noktasında da birtakım fikirlere yer verilmiştir.
Anahtar Kelimeler: Covid 19, Güçlü Kadın, stres, fiziksel şiddet, ruhsal şiddet

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

NEW WOMEN'S EMPOWERMENT AND INNOVATIVE IDEAS

ABSTRACT

Gender inequality has been a serious problem in societies for centuries. When we look at the basis of this problem, we see that women are victims. 5 of the United Nations Global Development Goals. The target 'gender equality' conducted several studies at both national and local level, these studies of women in political, social, economic, and legal rights such as the enjoyment of Education, selection, and decision making have been strengthened in many areas such as, and for reasons that can be avoided, prevented some of the losses and the acceleration was recorded. The global crisis caused by the Covid 19 virus, which began in Whan, China in the last months of 2019, affected the whole world and was not experienced before, affected the whole world; it affected people both physically and spiritually without dividing rich and poor, and brought new rules to human life. Women were most affected by this crisis, in which the concept of the 'New Normal' was spoken in societies, creating obstacles to women's empowerment. Before the pandemic, it is known that women were involved in both business life and were parents and that the lack of support of their partner while fulfilling their responsibilities at home negatively affects women's productivity and career planning. Responsibilities imposed by work life and home states increased with the pandemic period, unfortunately women; in sharing her responsibilities at home, she was more exposed to gender discrimination, in addition, the support she received from the public and her environment in child care decreased, thus leading to a psychological collapse of the woman and a decrease in her performance in work life. In this study, women's responsibilities in business life and household work, child care, distance education of the child's course follow-up, homework, social activities, efforts to eliminate the child's depression due to the global crisis, physical and spiritual violence due to the stress caused by the decrease in women's performance in business life, etc. States expressed; in addition, a number of ideas about what empowerment work can be done in this process to take on the necessary roles of the age in business life and progress in her career, to balanced her many other roles in her private life, such as the role of wife and motherhood, to protect her physical and mental health, and to eliminate gender-related inequality have been included.

Keywords: Covid 19, Strong woman, stress, physical violence, spiritual violence

GİRİŞ

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konusunda Kuramsal Bilgi

1-1 Toplumsal Cinsiyet Kavramları

Evrenin yaratılışından beri insanların biyolojik özellikleri, kültürel ideolojik gibi çeşitli yapılarla yapılarla şekillendirmiş ve yaşamı eşitsizliklerle, zıtlıklarla dolu bir yapıya büründürmüştür. Erkek ve kadın arasında bulunan biyolojik farkları üreme ile ilgili işlevleri ayırt etmek için kullanılan cinsiyet tanımına ek olarak kalıplarına ve fiziki özelliklerini oluşturulan toplumsal cinsiyet (gender) kavramı bulunmaktadır. 1 Cinsiyetin bireysel özellikleri ötesinde toplumsal yapılarla ve ilişkilerle bağlantılı bir öznellik boyutu olan toplumsal cinsiyet kavramı kız ve oğlan bebekler olarak dünyaya gelen insanların yaşamında başlarına gelen pek çok hadise sonucu kadın ve erkek olarak şekillenmesidir.

2 Toplumsal Cinsiyette kadın ile erkek arasındaki farklılıklar toplumsal ve kültürel örf ve adetlere, normlara göre oluşmaktadır bireyler toplum tarafına tarafında biçilen rollere göre davranmaya zorunlu kılmıştır.3 Toplumsal cinsiyet (gender), kişilerin içerisinde yaşadıkları kültürel yapıda erkek ve kadına düşünce ve davranış biçimlerinde birtakım telkinlerde bulunur. Bu durum aynı zamanda düşünsel olarak da kişilerin erkek veya kadın olarak kendilerini nasıl tanımladıkları ile yakından ilgilidir

1.2 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temeline baktığımızda cinsiyetlerarası siyasal, sosyal, ekonomik ve eğitim gibi yasal haklarından yararlanma, seçme ve karar verme gibi pekçok konuda haklar açısından asimetrik farklılıkların olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsel tercihi ya da kimliğine bakılmaksızın her yaşta ve özellikte farklı kadın ve erkek toplulukları arasında eşitlik, sosyal anlamda olanaklar, kaynaklar ve ödüllerden, haklardan ayrımcılığa dayalı olmaksızın yararlanabileceği belirtilmektedir.5 Toplumsal cinsiyet kavramı kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal ve kültürel olarak inşa edilmiş farklılıkları ifade eder. Toplumun kültürüne norm ve değerlerine göre toplumsal cinsiyet ve rol davranışları öğrenilir ve pekiştirilir. Böylece toplumda kadın ve erkeğe farklı roller tanımlar. 6 Birleşmiş Milletler (BM) düzeyindeki 9 temel insan hakları sözleşmesinden biri olan ve Kadınlar için evrensel değer taşıyan CEDAW metninde; "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"nin sağlanması, kadınların her alanda maruz kaldığı eşitsizliklerin ve hak ihlalllerinin önlenmesi ve adil bir şekilde hayatını idam ettirebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması pekçok maddeyle gündeme gelmiştir. Sözleşmede bilhassa "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ile ilgili maddeler aşağıda belirtilmiştir.

MADDE 1 İşbu Sözleşme'ye göre Kadınlara karşı ayrım deyimi kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayrım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.

MADDE 2 Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldırıcı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a) Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi anayasalarına ve diğer ilgili yasalara henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı.

b) Kadınlara karşı her türlü ayırımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c) Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayırıma karşı etkin himayesini sağlamayı,

d) Kadınlara karşı herhangi bir ayırımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,
e) Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,
f) Kadınlara karşı ayırımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,
g) Kadınlara karşı ayırımcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi.

MADDE 3 Taraf Devletler kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için,özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlar başta olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit Bir şekilde insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

MADDE 4/1 Kadın ve erkek eşitliğini fiilen sağlamak için Taraf Devletlerce alınacak geçici ve özel önlemler, işbu Sözleşmede belirtilen türden bir ayrım olarak düşünülmeyecek ve hiçbir şekilde eşitsizlik veya farklı standartların korunması sonucunu doğurmayacaktır. Fırsat ve uygulama eşitliği hedeflerine ulaşıldığı zaman bu önlemlere son verilecektir.

MADDE 5/A Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek.

MADDE 10/C Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için karma eğitimin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin temel amacı; dünyanın neresinde olursa olsun, cinsiyetler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak, kadını güçlendirmektir.7

1.3 Toplumsal Cinsiyet Rolleri

İnsanın yaratılışından günümüze kadar geçen sürede kadın ve erkeklerin toplumların kültürel değerler doğrultusunda kendilerine biçtiği rollere dair bir senaryoyu oynatmak zorunda kalmaları bir sorun olarak devam etmektedir. Rol, birtakım çabalarla belli bir toplumsal duruma dair beklenen eylemler veya belli bir toplumsal durumdaki insandan beklenen işlemlerle onun gerçek kazanımların bütünü veya belli bir toplumsal duruma ilişkin gerçek eylem kalıpları ya da umulan eylem kalıplarıdır.8 Roller insanın doğasının bir gerçeği değildir. Erilliği ve kadınlığı tanımlayan kanunların, hak, hakların ve mecburiyetliklerin çoğunun, fizyolojik gerçekliklerden çok insanın düş yetisini yansıttığı ifade edilmektedir. 9

1.4 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Eşitlik; bireyin bütün becerilerini tam olarak ve serbestçe ilerletebilecekleri sosyal ortamın sağlanması, en azından bu ortamın önündeki bütün toplumsal, politik, iktisadi blokajların ortadan kaldırılması olarak ifade edilmektedir. 10İnsanoğlu doğar doğmaz kendini eşitsizlik çemberinde bulur. Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık/adaletsizlik aile içinde temeli atılır. Kültürel değerler ile kız ve erkek çocuklar alışılmışın dışında yetiştirilerek; sonuçta toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destek veren kadınlar ve erkekler yetiştirilmektedir. 11

2-Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Genel Bakış

Kadın ve kız çocukları dünya nüfusunda önemli bir potansiyele sahip olmasına rağmen fiziksel ve ruhsal olarak şiddete maruz kalmakta ve önlenebilir denenlerden ötürü sağlık, eğitim haklarından faydalanamamakta ve aşırı yoksulluk çekmektedir. Bu durum yıkıcı bir etkiyle sosyal problemlere neden olmaktadır. Oysa cinsiyet eşitliği insanın vazgeçilmez, müdahale edilmez, en doğal hakkıdır. İnsan hakları evrensel bildirgesinde "Tüm kadın ve erkeklerin ayrımcılığa uğramadan yaşama, sağlık, eğitim ve çalışma hakkından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptirler" denilmektedir.12 Ancak, geçmişten günümüze toplumsal yaşamın pekçok yerinde ne yazık ki erkeğe kadından daha fazla değer verilerek yaşam hakları ellerinden alınarak ''cam tavan'' anlayışıyla erkeklerden daha düşük statüte olması amaçlanmış; kariyer planlamalarının önüne geçilmiştir. Bu yanlış tutumlar kadınların bilhassa toplumsal yaşam, evlilik ve aile içi yaşam/ roller, iş hayatı, eğitim durumu, politik ve karar mekanizması, sağlık hizmetlerinden faydalanma gibi konularda daha fazla göze çarpmaktadır.13 Dünya Ekonomik Forumu tarafında ilk kez 2006 yılında yayımlanmaya başlanan "Küresel Cinsiyet Uçurumu Endeksi" kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkları iktisadi katılımlara erişim ve fırsat, sağlık ve hayatta kalma, eğitime katılım ve siyesete katılım olarak dört olmak üzere dört farkı kategoride değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda Kasım 2017'de sunulan raporda, sağlık ve eğitim konusundaki adaletsizliklerde geçmiş yıllara oranla kadedilen yol siyasi katılım konusunda aynı başarıyı gösterememiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalma oranı en az olan ülke İzlanda, en fazla Yemen'de görülmektedir.2016 raporunda Türkiye 130. sıradayken; 2017 yılında ise 144 ülke arasından kendine 131'inci sırada yer almıştır, bu da Türkiye'de bu konuda ciddi çalışmalar yapılması gerektiğini hatırlatmıştır.14

2.1 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Giderme Çabaları

Kadının mağduriyetlerinin giderilmesi güçlendirilmesi ve bu konunun sürdürülebilirlik açısından birtakım temel ilkeler Kadın haklarına ilişkin küresel gündemdeki önemli konferanslar ile belirlenmiştir.

1946: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC), Kadının Statüsü Komisyonu'nu (CSW) kurdu**.** Kadınların ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesini sağlamak ve siyasi, ekonomik, sosyal ve eğitim alanlarında kadın haklarına ilişkin engeller hakkında Konseye tavsiyelerde bulunuldu.

1975: Mexico City'de toplanan kadın statüsüyle ilgili ilk dünya konferansı. Hükümetleri cinsiyet eşitliğini getiren, cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldıran ve kadınları kalkınma ve barış inşa etme sürecine entegre etmeye çağıran ilk eylem planını kabul edildi.

1980: Kopenhag'da toplanan kadın statüsüyle ilgili ikinci dünya konferansı. İstihdam fırsatları, yeterli sağlık hizmetleri ve eğitim gibi alanlarda kararlar alındı.
1985: Birleşmiş Milletler Kadınlar Konferansı, Kenya, Nairobi: Konferansta toplumsal cinsiyete ek olarak tüm alanlarda tartışmalara katılmaları gerektiği kabul edildi. Toplumsal katılımda ve siyasi katılım ve karar alma süreçlerinde eşitlik üzerine yoğunlaşıldı. Konferans, Nairobi ‘’Kadının İlerletilmesi İçin İleriye Dönük Stratejiler’’ kabul edildi. Üçüncü Dünya Kadın Konferansı kararları doğrultusunda alınacak tedbirler; kurucu ve yasal adımlar, sosyal katılımda eşitlik, siyasi katılım ve kara almada eşitlik olmak üzere 3 kategoride derlendi. Dünya Zirvesi (1992):’’İnsanlık tarihsel dönüm noktasındadır.’’ cümlesiyle açılan konferansta; yani Gündem 21'de 24. Madde olan ‘’Sürdürülebilir ve adil ilerleme yönünde kadınlar için küresel eylem’’ başlığı kabul edildi.
1995: Pekin'deki Dördüncü Kadın Konferansı: Bu konferansta kadınların güçlenmesini engelleyen 12 önemli problemin özetlenmesiyle hükümetler, Birleşmiş Milletler Ve sivil toplum kuruluşlarının kadın hakları gerçeğini kabul etmesi için bir dizi eylem belirlendi ve Pekin’in eylem planı oybirliğiyle kabul edildi. Pekin Gözden Geçirme Konferansları: +5 (2000) +10 (2005) +15 (2010): Konferanslarıyla dünyanın her yerinden kadının yaşamını ilgilendiren kararlar alınmıştır. Kadının siyasete aktif bir şekilde katılması için sınırlamalar, kadının baskı ve şiddete maruz kalması sığınma talebi için haklı bir gerekçe olması, Küreselleşmenin olumsuz etkilerinden kadınları koruma tedbirleri, bütçe ve toplumsal cinsiyet bakış açısı, kadınların ekonomik kaynaklar üzerinde eşit denetim olanaklarına sahip olması ve faydalanması, önlenebilir anne ölümlerinin azaltılması gibi pek çok konu ele alınmış ve pek çok hakkı taahhüt eden bir bildirge kabul edildi.
2000: Binyıl Zirvesi ve Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Kabulü: ‘’Kadınların durumunu güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak’’ 3. Hedef olarak kabul edildi.
Rio + 20 Zirvesi (2012): "Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların etkin katılımı sürdürülebilir kalkınmanın her alanında etkin bir eylem için önemlidir". Ayrıca "kadınların yaşamsal rolü ve sürdürülebilir kalkınmanın her alanında tam ve eşit katılım ve liderlik gereksinimi" konusunu da yeniden gündeme getirildi.
Rio + 20 Zirvesinde cinsiyet eşitliği konusunun konuşulduğu ve sürdürülebilir kalkınmanın üç önemli konusu olan iktisadi, sosyal ve çevresel politikalar yeniden gündeme alındı. Zirve, devletin işlevini ele alan konuşmalar ve faal politikaların duruma el atmasının önemini sürdürülebilir kalkınmaya yönelik hareketin ana unsurları olarak tekrar gündem olduğu bir zamanda yapılması açısından önemlidir. Rio + 20 Zirvesi’nde kadınların her alanda adil bir şekilde dahil olduğu müddetçe sürdürülebilir kalkınma kısmının hayata geçebileceği gerçeği ifade edildi. 15 Kadın ve erkek eşitsizliği Birleşmiş Milletlerin çabalarıyla 150 ülkenin gündeminde olmasına rağmen her ulusun aynı oranda gayret göstermemesi nedeniyle istenilen düzeyde ilerleme görülmemekte, 21. Yüzyılda olmamıza rağmen hala okutulmayan, hala çocuk yaşta gelin olmak zorunda kalan kız çocuklarının varlığı derin üzüntü yaratmaktadır. Birleşmiş Milletlerin 2006 yılında yayımladığı raporda; kadın ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, eğitim ve sağlık haklarından eşit ölçüde yararlanmaları için devletlerin gerekli çalışmaları yapması, çocuk yaşta evlendirilmelerin önüne geçilerek okula gönderilmesi gibi konularda devletlere önemli tavsiyelerde bulundu. Cinsiyet eşitliği insanın temel hakkı olduğu ve bu hak için çabalamak bir insanlık gereği olduğu vurgulandı. Avrupa Birliği Ülkelerindeki Durum Avrupa Birliği Komisyonu (AB), Aralık 2015 tarihinde “2016-2019 Toplumsal Cinsiyet İçin Stratejik Angajman” konulu bir içerik yayınlandı.

Bu aranjmanda Toplumsal Cinsiyet eşitliği sağlanabilmesi için nasıl bir yol haritası izlenebilir, nasıl bir planlama yapılabilir düşüncesine yer verilmiştir. Dünya genelinde cinsiyet eşitliğini ve kadın hakları, Karar alma süreçleri Kadınların piyasaya katılımı, Kadın-erkek arasında eşit ekonomik özgürlüğü, ücretlerde, maaşlarda ve emeklilik ödemelerinde adalet, toplumsal cinsiyete dayalı haksızlıkların azaltılması kadın yoksulluğuyla mücadele, cinsiyete dayalı kadın şiddeti ile mücadele, mağdur kadınları korumak ve güçlendirmek gibi konularda çalışmalar yürütüldü. Ayrıca Komisyon; Nisan 2017'de AB üyesi devletlere "iş-özel hayat dengesi" başlıklı bir teklif sunmuş kadın erkek eşitsizliği konusunda ilerleme adına somut adımlar atılması, karar alma süreçlerinde, hükümetlerin ve şirketlerin kolaylaştırıcı çalışmalar yapmaları için teklifin kabul edilmesi için çağrıda bulunuldu. BM Kadın Birimi ise; Toplumsal cinsiyet eşitliğin ve kadının güçlenmesi için çalışmalar yürütmekte ve kadınların her alana adil bir şekilde dahil olması açısından öncelikli olanlara yönlendirilmesi, Kadının lider ve siyasal alanda bir yer edinmesi için projeler, kadın ve kız çocuklarının fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmamaları için ulusal ve yerelde araştırmalar, programlar, barış, emniyet, insani yardım gibi süreçlerde kadınların katılımına destek olma, ve Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun ulusal kalkınma, planlama ve bütçeleme gibi önemli adımların devletler tarafından odak noktası haline gelmesi gerektiği vurgulandı. OECD'nin Ekim 2017 tarihli Toplumsal Cinsiyet Eşitliği'nin Peşinde (In Pursuit of Gender Equality) adlı rapor yayınlandı, OECD ülkelerinde ve dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğinde uygulanan stratejiler, toplumsal cinsiyet eşitliğinde istenilen düzeyde olmasa da ilerleme kaydedilmediği, ve eğitim, istihdam ve girişimcilik konusunda sorunları aşmak için uluslararası düzeyde işbirliği yapılması gerektiği vurgulandı. Ayrıca raporda dünyada toplumsal yaşamın her alanında insanların karşısına bir sorun olarak çıktığı da ifade edildi.

2.2 Durum Analizi

Rapor cinsiyet eşitsizliğinin tüm gelişmişlik düzeyindeki ülkelerde ve toplumsal yaşamın her alanında görüldüğünü belirtiyor. OECD ülkelerinde kadınlar ve kız çocukları ortalama eğitim düzeyi ve başarısı açısından erkeklere göre başarılı olsa da STEM (maddi getirisi fazla olması ve ilgi görmesine rağmen ve yüksek talep gören fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanında sayı bakımından aynı çizgide değildir. Son 30 yılda kadınlar ve erkekler arasında işgücüne katılım oranı sayı bakımından asimetrik farklar olmamasına rağmen ücretli çalışma hayatında asimetrik farklılıklar görülmektedir. İşgücünde yer alan kadınlarda erkeklere oranla kısmi zamanlı çalışma daha yaygındır ve kadınlar hem daha düşük ücretle çalışmakta ve daha az terfi etmektedir. OECD genelinde tam zamanlı çalışan kadınların erkeklere göre %geliri aynı düzeydeki erkeklerden %15 daha düşük ücretlerle çalıştırılmakta ve bu eşitsizlik son ücretler arasındaki bu farkın son on yıl çalışmalara rağmen kapanmadığı görülmektedir. Kadın girişimci sayısı da erkeklere kıyasla daha düşük olduğu ve kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre daha az gelir elde etmektedir. Tüm OECD ülkelerinde kadınların siyasal ve karar verici pozisyonda istenilen düzeyde yer almamaktadır, yasama organlarında kadınların temsili ortalama üçte birin altında olduğu kaydedilmiştir. Kadınların aile içindeki sorumlulukları, fiziksel ve ruhsal şiddetle karşı karşıya kalmaları kadınların toplumsal yaşama, karar alma mekanizmalarına ve işgücüne katılımının önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Rapor OECD ülkelerinde istihdam, girişimcilik ve kamu yaşamındaki cinsiyet farklarının son yıllarda azalma eğilimi göstermediğini, kamu politikalarının eşitsizliği sonlandırmada yetersiz kaldığını saptıyor.

2.3 Önemli Sorunlar

Rapor kapsamında yapılan anket çalışması sonuçlarıyla ülke temsilcileri ülkelerinde kadına karşı şiddet, ücret eşitsizliği ve ücretsiz işlerin eşitsiz paylaşımı cinsiyet eşitsizliğinin temel sorunları olduğu belirlenmiştir.

2.4 Neler Yapıldı ve Hangi Aşamalar Kaydedildi?

OECD ülkeleri son beş yılda cinsiyet eşitsizliğine dayalı muamalelerin önüne geçmek için önemli adımlar attılar:

Ülkelerin çoğunda işyerinde taciz olaylarının olmaması bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları başlatıldı ve konuda yasal düzenlemeler yapıldı ayrıca mevcut düzenlemeler de güçlendirildi. Söz konusu düzenleme ve programların amacına ulaşmasına yönelik daha fazla araştırma yapılarak sorunun köküne inilmesi gerekmektedir. Kız çocuklarının ve genç kadınların STEM eğitimi almaları ve erkek çocuklarını sağlık ve eğitim alanlarına yönlendirmek amacıyla birtakım programlar uygulanmaya başlandı. Ülkelerin yaklaşık üçte ikisinde ücretlerdeki cinsiyet farkının giderilmesine yönelik politikalar başlatılması doğrultusunda şeffaflık politikalarına öncelik verildi, firmaların kendi bünyelerindeki ücret farklılıklarını analiz ederek sonuçları kamuyla paylaşılması bir zorunluluk haline geldi. Birçok ülkede çocuk bakımı için ücretsiz bakım hizmetleri, ailelere devlet yardımları ve bakım hizmeti veren kuruluşlara doğrudan yatırımların birçok ülkede arttığı gözlemlendi. Ülkelerin çoğunda şirketlerde ve kamuda yönetim kurulları ve üst düzey yönetimde kadın oranının artırılması için politikalar geliştirilmesine rağmen kadın kotası yönetimini benimseyenlerin dolaylı yöntemler uygulayanlara göre daha başarılı olduğu ve daha kısa sürede ivme kaydedildiği gözlemlendi. Birçok OECD ülkesinde pozitif ayrımcılık programları kadınların siyasete katılımının artmasına destek olmak amacıyla hayata geçti. Siyasi partilere getirilen zorunlu kotalar; siyasi görevlere gelen kadın sayısının artmasında katkı sağladı. Çocuk bakımı sorumluluğunda cinsiyete dayalı adaletsizliğin önüne geçmek için birçok ülke babalara en az iki ay ebeveyn izni kullanabilmelerini sağlayacak finansal destek sistemleri oluşturuldu. Kadın girişimcilerin iş becerilerini geliştirici eğitim programları, danışmanlık, koçluk ve iş ilişkisi geliştirme programları oluşturuldu, böylece girişimci olmak isteyen kadınların desteklenmesi, finansal destek almaları, kredi garanti mekanizmaları, kadın girişimcilerin kamu alımlarında öncelik sağlanması gibi konularda gerekli düzenlemeler yapıldı. OECD ülkelerinin yaklaşık yarısı kamu kurumlarında cinsiyete duyarlı bütçeleme programlarının tüm programların önemli bir parçası olması için gerekli planlamaları yaptıklarını beyan ettiler. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (17 hedef ve 169 alt hedef) ve Gündem 2030 kapsamındaki cinsiyet eşitliğine yönelik amaçlar Tüm OECD ülkeleri tarafından kabul edildi.

2.5 Hedefler ve Beklentiler

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Gündem 2030 OECD ülkeleri için dünyamızın geleceği için bir planlama sunarak ilerlemenin ülkelerarası işbirliği ile sağlanacağına işaret ediliyor. 2014 yılında G20 ülkelerince planlanan ortak hedef 2025'e kadar işgücüne katılımdaki cinsiyet eşitsizliğini %25 oranında azaltmak arzulanan durumdur.

3-Pandemi Döneminde Kadınların Durumuna Genel Bakış

Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaleti Wuhan kentinden başlayan Covid 19 virüsü küresel bir kriz olarak ortaya çıkmış, insanları, sağlık, eğitim, ekonomik açıdan etkilemiştir. Virüsten korunmak amacıyla insanların evlerde izole olması, sosyal hayattan kopması, ekonomik anlamda kayıplar yaşanması ve en önemlisi hastalığın hızlı bulaşma ve ölüm endişesi panik ve korku hali durumu içinden çıkılmaz bir hale getirmiş ve yeni bir yaşam şeklini kaçınılmaz kılmıştır. Toplum yapısındaki değişiklilerden en çok toplumun yapıtaşı olan aileler etkilenmiştir. Aile içi rollere, işbölümüne baktığımızda da COVID-19 pandemisi sürecinde salgın nedeniyle evde zaman geçirilmek zorunda kalınmasıyla ev içi/ev işlerinin yapılması ve paylaşımında cinsiyete dayalı eşitsizliklerin arttığı görülmektedir. 16 Bireylerin evde izole olmak zorunda kalmaları, salgın ile artan hijyen tedbirleri, okulların kapalı olması ve hastalıktan ötürü çocuk yaşlı bakımında artış daha çok ev içinde çalışma ve ücretsiz emek anlamına gelmektedir. Salgından önce erkeklere göre daha çok ev içinde zaman geçirmesi, salgın ile artan temizlik önlemleri, okulların kapanması ve hastalık nedeniyle çocuk, hasta veya yaşlı bakımı gereksiniminde artış daha çok ev içi ücretsiz emek gereksinimi anlamına gelmektedir. Salgın öncesinde ev işlerine ücretsiz bir şekilde erkeklere göre 3 kat fazla zaman ayırmak zorunda kalan kadınların pandemiyle birlikte yükünün artması uzun vadede tükenmişlik ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. 17 Çalışan kadınların bir kısmı pandemi nedeniyle karantinada kalmış ve iş yaşamına internet ortamından devam etmek zorunda kalmıştır. Bu durum ev ortamının kadın için iş hayatı, çocuk bakımı ve ev işi gibi sorumluluklarının yürütüldüğü ortak bir alan haline gelmiş ve kadının iş yükünün artması üretkenliğini ve kariyer planlamalarını etkilemesi kaçınılmaz bir durum haline getirmiştir. Pandemi öncesi akademisyenler arasında var olan cinsiyet eşitsizliği halihazırda var olan cinsiyet eşitsizliğinin (18) bu süreçte asimetrik farklılığın daha da arttığı bir araştırmada derinleştiği gösterilmiştir. Bu araştırmaya göre; evde izolasyon ve karantina sürecinde evde vakit geçirmek zorunda kalan kadın akademisyenlerin ev içi sorumluluklarının artması nedeniyle salgın öncesiyle kıyaslandığında erkek meslektaşlarına göre daha az makale yayınladığı ve araştırma projelerde yer aldıkları gösterilmiştir. önceki döneme göre kadın akademisyenlerin erkek meslektaşları ile kıyaslandığında daha az oranda makale yayınladıkları ve araştırma projesine katıldıkları gösterilmiş, bu durum ev içi artan iş yükü ile ilişkilendirilmiştir (19). Ayrıca aile fertlerinin salgın sürecinde virüsten korunmak ve ya da başkalarına bulaştırmamak için evde izole olmaları aile içi ilişkileri olumsuz yönde etkilemiş; kadınların psikolojik, ekonomik, dijital, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma riskini oluşturmuştur.20 Evde şiddet uygulayan partnerle yaşamak zorunda kalmaya ek olarak toplumda salgının yarattığı korku, panik ve belirsizlik hali, işsizlik ve ekonomik problemlerin beraberinde getirdiği psikolojik sorunlar, sağlık imkanlarına erişim güçlüğü evde kalmak zorunda olmanın alkol alma oranındaki artış gibi durumlar kadınların şiddete maruz kalma riskini ciddi anlamda tetiklemiştir.21

3.1 Pandemi Döneminde Dünya'da Yapılan Araştırmalar

İnsanlığın pandemi sürecine girmesiyle birlikte var olan toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin salgınla daha da derinleşme ihtimali; araştırmalarla gözler önüne serilmiştir. Eşit Adımların kadın istatistiklerini biraraya getirdiği bir çalışmayı web sitesinde yayınladı. Ve bu çalışma aşağıda yeralmıştır. 22 COVID-19 Krizinin İşletmelere olan yansımaları konulu ikinci Anket Sonuç Raporuna göre firmaların yüzde 34'ü kadınların salgın nedeniyle iş-yaşam alanlarını dengelemekte zorlandığını ve salgından erkeklere göre daha olumsuz etkilendiklerini belirttiler. Yine COVID-19 Krizinin İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin ikinci Anket Sonuç Raporu hem maaşlı bir işte çalışan hem de çalışmayan bir anne her gün 6 saatini çocuk bakımı ve ev işlerine harcarken; işi olan veya işsiz olup evde oturan bir babanın ev içi sorumluluklarına ayırdığı zamanın 4 saatten biraz fazla olduğunu ortaya koydu. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin raporunun verilerinde salgın döneminde 8.5 milyon kadın ev işçisi maddi olarak ve iş olarak gelir kaybına uğradığı belirtilmektedir. King's College Üniversitesinin araştırmalarında COVID 19 nedeniyle sokağa çıkma sınırlamalarının olmasıyla kadınların %57'si ruhsal bunalım yaşarken; bu durumun erkeklerin ise yüzde 40'ında olduğu ortaya çıktı. Essex Üniversitesi Soyal ve Ekonomik Araştırmalar Enstitütüsü, Lisa Spantig ve Ben Etheridge'in araştırmasında en az bir psikiyatrik hastalığı olan erkeklerin sayısının %7 iken pandemi süreciyle birlikte %18'e yükseldiği bu durumun kadınlarda %11 'den %27'ye yükseldiği ifade edildi. BBC'ye konuşan bir bayan sağlık çalışanı; Kadın sağlık çalışanlarının koruyucu giysilerini giymek için harcadıkları süre ortalaması 45 dakika olduğu Çünkü tüm koruyucu giysiler erkek standartlarıyla üretilmiş durumda olmasının kadınların tuvalet ihtiyaçlarını bile ertelemesine sebep olduğunu belirtiyor. The Lily'nin haberine göre, (The Lily, 2020) çalışan Monach Üniversitesi araştırmacısı astrofizikçi Andy Casey, Preprint Servers'a astrofizik alanında çalışan akademisyenlerin çalışmalarının ön baskısını yayınladığı Preprint Servers'a gönderilen Ocak-Nisan 2020 tarihleri arasında yapılan makale başvuru sayılarının pandemi öncesi döneme göre yüzde 50 den fazla azaldığı bu durumun üretkenlik kaybı olduğu ayrıca kadın astrofizikçi sayısının az olması nedeniyle editörler tarafından kolayca farkedildiğini belirtmiştir. Bu durum astrofizik alanında olduğu gibi siyaset biliminde de aynıdır, Comparative Political Studies dergisinin editörleri pandemi döneminde erkeklerden gelen makalelerin sayısında artış olduğu bu sayının yüzde ellilerin üzerine çıktığı da kaydedilmiştir.23 Uzaktan eğitim süresinde Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)'nun Ağustos ayında yayımladığı raporda k 463 milyon çocuk, uzaktan eğitime erişim sağlayamadığı açıklandı 24 Rapora göre; eğitim hakkında yoksun kalan çocuklardan en çok kız çocukları mağdur oldu. Yoksul ailelerde kız çocukları kendilerine ev işlerinde sorumluluk yüklenmesi, tarımcılıkta fiziksel olarak faydalanılması ve ailenin eğitime bakış açılarının yetersiz olması gibi nedenlerden eğitimlerine devam edememektedir.Salgının ilk çıkış yeri olarak belirlenen Çin'in Wuhan kentinde şubat 2020 tarihindeki vakaların %90'ına yakınının COVID 19 nedeniyle arttığı ve vaka sayılarının üç kat oranında arttığı tespit edildi. 25 Salgın sürecinde İtalya ve Fransa'da bazı oteller ev içi şiddet olaylarının artması nedeniyle kadınlara bir sığınak olarak hizmete açılmıştır.26 İspanya'da kadınların eczaneyi arayıp görevliden "Maske 19" talep etmesi durumu ev içi şiddet bildirimi anlamını taşımakta da bu durum eczane çalışanları tarafından polise bildirilmektedir.27 Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu (TKDF) araştırmalarında salgın sürecinde kadınlarda fiziksel şiddetin %80, psikolojik şiddetin %93, sığınma evi talebinin ise %78 arttığını belirtmiştir.28

4. Kadının Güçlenmesi Konusu ve İnovatif Fikirler

Kadının toplumda karşı karşıya kaldığı toplumsal cinsiyete bağlı haksızlıklar ve güçlenmesi gerektiği gerçeği artık uluslararası kuruluşlardan hükümetlere, sivil toplum kuruluşlarından iş dünyasına kadar her düzeyde kabul edilmekte ve bu yönde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Pandemiyle birlikte kadınların yaşadığı sorunlar ‘’Toplumsal Cinsiyet İzleme Raporları’’ ile net bir şekilde ortaya koyuldu ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşme ihtimali bu konunun üzerine eğilmenin gerekliliğini hatırlattı. Her ne kadar küresel, ulusal ve yerel ölçekte çalışmalar yapılsa da yeterli düzeyde değildir. Bu çalışmamızın amacı ‘’Yeni Normal’’ kavramının konuşulduğu bir süreçte kadının güçlendirilmesi için katkıda bulunmaktır.

4.1 İnovatif Fikirler

-Her konuda olduğu gibi cinsiyete dayalı eşitsizliklerin temelinde eğitim eksikliği yatmaktadır, İnsanların genelinin bakışaçılarını incelediğimizde ya ataerkil toplum yapısıyla ilgili olduğu vurgulanmakta ya da eğitim şart denilip yarına bırakılmaktadır. Oysa okullarda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimi müfredatlarda yer alması için bütün ülkeler aynı çabada olmalıdırlar. Ayrıca halka toplumsal cinsiyet eğitimi verilmeli

-Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi konularında öğretmenler sahada projelerle öğrencilerin konuyu içselleştirmesi için destek olmalıdır. Aynı zamanda toplumda farkındalık yaratmak amacıyla yapılan projelerin kapsamı genişletilmelidir.

-Milli Eğitim Bakalıkları; Müfredata ‘’Kişisel Gelişim, Mindfulness’’ gibi dersler eklenerek çocukların zihinsel sağlığını geliştirmek için destek olmaları ve çocukları hayatın ileri safhalarında daha dayanıklı bireyler olarak yaşamlarını idam etmelerine olanak sağlamalıdır. Ulusal veya yerel olarak halkın bilinçli farkındalığa ulaşması için kişisel gelişi seminerleri ve mindfulness gibi eğitimler verilmelidir.

-Değerler Eğitimi bazı ülkelerde müfredatlarda örtük yeralmaktadır, bu konuda düzenleme yapılmalı ve çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunacak bir şekilde müfredata entegre edilmelidir. Öğretmenler de bu konuda rol model olmalıdırlar.

-Dijital dönüşümün yaşandığı bu dönemde okullarda çocuklara dijital beceri temelli ve dijital vatandaşlık eğitimler yüzeysel kalmamalı ve kadınlara yönelik de bu eğitimler verilmeli. Böylece kadınların iş hayatında dijital platformda kariyer planlaması yapmaları açısından önemlidir.

SONUÇ

Salgın döneminde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleştiği konusu dünya genelinde yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir. Bu araştırmaların aile yapısının istikrarsız olmasının önüne geçilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Olayı psikolojik ve sosyolojik açıdan değerlendirdiğimizde daha önce deneyimlemediğimiz bu krizin olumsuz duygular yaşatması, arzulanmayan düşünceleri zihinlerde oluşturması ve yeni alışkanlıklar oluşturması beklenilen bir durumdur.28 İnsan doğası gereği zayıf ve duygusal bir türdür. Sorunlarıyla mücadele etme ve herhangi bir risk durumunda yardımlaşma ve dayanışma ihtiyacını yoğun bir şekilde yaşamaktadır.

29 Dolayısıyla genel olarak insanın desteğe ihtiyacı olduğu bir kriz sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle karşı karşıya kalan kadınların Covid-19 pandemi döneminde toplumun biçtiği rolleri yerine getirmek adına annelik, ev içi sorumlulukları gibi pek çok rolü yönetmek ve özel yaşam alanı arasında bir denge oluşturmak ve yönetmek açısından zorluklar yaşama ihtimali yüksektir. Kadınların iş hayatında çalışması diğer taraftan sürekli çocuk bakması ve evişleriyle ilgilenmesi çoklu yaşam rollerinde çatışma yaşamasına neden olduğu aşikardır. Bu da kadını psikolojik olarak etkilemektedir. Yeni Normal şeklinde tanımladığımız bu dönemi siyasal, sosyal, ekonomik ve eğitim gibi yasal haklarından yararlanma, seçme ve karar verme gibi pekçok alanda güçlenmesi ve önlenebilir nedenlerden ötürü kayıpların ortadan kalkması için hükümetler, sivil toplum, özel sektör, üniversiteler bir araya gelmeli ve birlikte çok paydaşlı ortaklıklar için çabalamalıyız. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak. **Rio + 20 Zirvesi (2012)** Rio + 20 sonuç belgesi; "Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların etkin katılımı sürdürülebilir kalkınmanın her alanında etkin bir eylem için önemlidir". İfadesine yer verilmiş ayrıca; "kadınların yaşamsal rolü ve sürdürülebilir kalkınmanın her alanında tam ve eşit katılım ve liderlik gereksinimi" konusu da tekrar ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

Çalışan eşlerin, ‘’kadının ev dışında çalışması’yla erkeklerin ‘’ev dışında çalışan eşleri’yle ve çalışan kadınların ‘’kendileri’yle ilgili görüşleri.Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara)

Bora A., Üstün, İ., (2005) Sıcak Aile Ortamı, Demokratikleşme Sürecinde Kadın ve Erkekler, TESEV Yayınları

Yıldırım, Esen, Özlem Ergüt ve Ceren Camkıran. 2017. “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Konusundaki Farkındalığın Belirlenmesine Yönelik Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma.” Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi

Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,12)

World Health Organization. Human rights and gender equality in health-sector strategies how to assess policy. Geneva: Publications of the World Health Organization; 2011. s.9-21.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Toplumsal_cinsiyet_sosyolojisi#:~:text=Toplumsal%20cinsiyet%20kavram%C4%B1%20kad%C4%B1nlar%20ve,erke%C4%9Fe%20farkl%C4%B1%20toplumsal%20sorumluluk%20y%C3%BCklenir.)

http://www.kaced.org/images/files/CEDAW%20metni.pdf

Tan, Mine, (1979), Kadın: Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi, Ankara: Türkiye İş Bankası.)

Yuval Noah Harari, Hayvanlardan Tanrılara Sapiens İnsan Türünün Kısa Bir Tarihi, Kolektif Kitap, B. 24, İstanbul 2015, s.155-156)

Şimşek H. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2011; 25(2):119-126q17j

Köşgeroğlu N. Kalın duvar ince zar. Ankara: İlksan Matb.; 2010. s.11-19, Kahraman SD. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. DEUHYO 2010; 3(1):30-35

13 Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K. Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2009; 6(1):775-792.

Annandale E, Hunt K. Gender inequalities in health. Philadelphia: Open University Press; 2000. s:1-34.

GlobalGenderGapReport(2016).WorldEconomicForum. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf.

Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA), (2015).

Alon T, Doepke M, Olmstead-Rumsey J, Tertilt M. The Impact of COVID-19 on Gender Equality [Internet]. National Bureau of Economic Research. 2020: Working Paper 26947.

The Impact of COVID-19 on Women. UN Policy Brief. https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_women_9_april_2020.pdf

Larivière V, Ni C, Gingras Y, Cronin B, Sugimoto CR. Global gender disparities in science. Nature. 12 Aralık 2013;(VOL 504):211.

Viglione G. Are women publishing less during the pandemic? Here's what the data say. Nature. Mayıs 2020;581(7809):365-

20-Usher K, Bhullar N, Durkin J, Gyamfi N, Jackson D. Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. Int J Ment Health Nurs. 07 Mayıs 2020;inm.12735.

Peterman A, Potts A, O'Donnell M, Thompson K, Shah N, Oertelt-Prigione S, vd. Pandemics and Violence Against Women and Children. Center for Global Development.2020:Working Paper 528

http://www.skdturkiye.org/esit-adimlar/guncel/koronavirus-doneminde-kadinin-yasadigi-zorluklar-katlandi

Caroline Kitchener. "Women academics seem to be submitting fewer papers during coronavirus. 'Never seen anything like it,' says one editor." (The Lily) 24 Nisan 2020. https://www.thelily.com/women-academics-seem-to-be-submitting-fewer-papers-during-coronavirus-never-seen-anything-like-it-says-one-editor/

UNICEF East Asia & Pacific, Ağustos 2020

John N, Casey SE, Carino G, McGovern T. Lessons Never Learned: Crisis and gender-based violence. Dev World Bioeth. 12 Nisan 2020;dewb.12261.

Usher K, Bhullar N, Durkin J, Gyamfi N, Jackson D. Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. Int J Ment Health Nurs. 07 Mayıs 2020;inm.12735.

Erem O. Koronavirüs günlerinde ev içi şiddet artıyor: Kadınlar şiddetten korunmak için neler yapabilir? [Internet]. BBC. 2020. [Cited 2020 May 9]. Available from: https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-52208017

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu [TKDF]. (2020). TKDF'den vahim tablo: Koronavirüs günlerinde kadına yönelik şiddet yüzde 80 arttı.https://www.evrensel.net/haber/401726/tkdfdenvahim-tablo-koronaviru s-gunlerinde-kadina-yonelik-siddet-yuzde-80-artti

Ercan, S. E.,, Arman A. R., Emiroğlu, İ. N. , Öztop, D. B., Yalçın, Ö. (2020). Türkiye Çocuk ve Genç Psikayatrisi Derneği Covid 19 (Korona) Virüs Salgını Arasında Aile, Çocuk ve Ergenlere Yönelik Psikososyal ve Ruhsal Destek Rehberi. https://www.ankara.edu.tr/Covid-19/

Kluwer, E. (2020) -Families in time of Corona. https://nias.knaw.nl/food-for-thought/families-in-times-of-corona/

'Nohe, C., Meier, L. L., Sonntag, K., & Michel, A. (2015). The chicken or the egg? A meta-analysis of panel studies of the relationship between work-family conflict and strain. Journal of Applied Psychology, 100, 522–536. https://doi.org/10.1037/a0038012

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE ÇALIŞAN KADINLARA DAİR SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME: BALIKESİR ÖRNEĞİ

Dr. Öğretim Üyesi Yonca ALTINDAL
Balıkesir Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Uygulamalı Sosyoloji ABD
ORCID: 0000-0002-1240-127X

Neslihan SÜNGER
Sosyolog
ORCID: 0000-0003-1165-9081

ÖZET
Sanayi Devrimiyle birlikte kadınların ekonomik hayatta rol almaya başlaması söz konusudur. I. ve II. Dünya savaşlarında da kadınlar kamusal alanda var olmuşlar; ancak savaş sonrasında evlerine gönderilerek istihdam alanlarından uzaklaştırılmışlardır. Günümüzde ise bu olumsuz tablo kısmen ortadan kalksa da halen tam anlamıyla kadınların erkekler kadar etkin bir şekilde çalışma hayatında olduğunu söylemek mümkün değildir. Kültürel olarak inşa edilen ve yeniden üretilen eril toplumsal roller nedeniyle pek çok kadın istihdamda ya aktif özne olamamakta ya da pek çok engelle mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Kadın emeğinin ikincilleşmesi, yedek işgücü olarak görülmesi, bilgi birikimi yeterli olduğu halde terfi ve atamalarda cinsiyetçi rol ve örüntülerin egemen olmasından dolayı yükselememeleri kadınların karşılaştıkları temel sorunlar haline gelmiştir. Bu durum uygulanan istihdam politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliği temelli bakış açısının yer almadığının en açık göstergelerindendir. Erkek egemen yapının temel nüveleri ile kapitalist emek piyasası nedeniyle daha az ücret alanlar, daha az yükselebilenler, daha çok işini kaybedenler kadınlar olmaktadır. Son yıllarda kadınlar adına önemli değişimler yaşanmasına rağmen, eşitsiz ve ayrımcı uygulamalar devam etmiş ve adeta cam tavanlar oluşmuştur. Bu cam tavanları yıkabilen az sayıdaki kadınlar ise çoğunlukla İsveç ve Norveç gibi sosyal refah devleti ülkelerinde eşitlikçi perspektifin ve uygulamaların olduğu ülkelerde yaşamaktadırlar. Dolayısıyla kadınların istihdam alanında yeterince olabilmeleri ile ülkelerin gelişmişlik göstergelerine göre değişmektedir. Bu çalışma, kadınların çalışma hayatının toplumsal dinamiklerini kadınlık deneyimleri etrafında tartışmayı ve cinsiyetçi rollerin üretilip üretilmediği noktasında da bankacılık sektöründe çalışan kadınların gözünden irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırmanın temel amacını gerçekleştirmek adına Balıkesir ilinde bulunan bir devlet bankası ve bir özel banka olmak üzere 14 kadın banka çalışanı ile uygulamalı bir araştırma planlanmış ve 01.03.2019-01.06.2019 tarihleri arasında nitel yöntem olarak seçilen derinlemesine görüşmeler katılımcıların uygun oldukları zaman aralıklarında gönüllük temelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kamu ve özel sektör bünyesinde çalışan kadın banka çalışanlarının emek piyasasına atfettikleri değer, çalışma koşullarının aile yapısındaki ve çalışma hayatındaki etkileri toplumsal izlekler etrafında sosyolojik olgularla aktarılarak analiz edilmeye çalışılacaktır.
Anahtar Kelimer: istihdam, kadın istihdamı, emeğin feminizasyonu

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

A SOCIOLOGICAL EVALUATION ON WOMEN WORKING IN THE BANKING SECTOR: BALIKESIR EXAMPLE

ABSTRACT

With the Industrial Revolution, women began to play a role in economic life. I. and II. During the world wars, women also existed in the public sphere, but after the war they were sent home and removed from their employment areas. Currently, although this negative picture has partially disappeared, it is still impossible to say that women are as effectively in working life as men. Because of culturally constructed and reproduced masculine social roles, many women are either unable to be active subjects in employment or are forced to struggle with many obstacles. Secondary women's labor, being seen as a reserve labor force, and not being able to rise due to the dominance of sexist roles and patterns in promotions and appointments, although knowledge is sufficient, have become the main problems faced by women. This is one of the clearest indicators that the employment policies implemented do not include a gender equality-based perspective. Because of the basic core of the male-dominated structure and the capitalist labor market, women are the ones who get paid less, can rise less, and lose more jobs. Although there have been significant changes on behalf of women in recent years, unequal and discriminatory practices have continued and glass ceilings have been formed. The few women who can break down these glass ceilings live mostly in social welfare state countries such as Sweden and Norway, where there is an egalitarian perspective and practice. Therefore, women's ability to be sufficiently in the field of employment varies according to the development indicators of countries. This study aims to examine the social dynamics of women's working life around their experience of femininity through the eyes of women working in the banking sector at the point of whether sexist roles are produced. Therefore, fulfilling the basic purpose of the research in the province of Balıkesir in the name of a State Bank and a private bank to bank employees with planned and applied research with 14 women. 01.03.2019-01.06.2019 between the dates selected as the qualitative method of in-depth interviews of the participants was carried out on the basis that they are gonulluk appropriate time intervals. In the study, the value attributed to female bank employees working in the public and private sectors to the labor market, the effects of working conditions on family structure and working life will be analyzed by transferring sociological facts around social monitors.

Keywords: employment, female employment, feminization of labor

GİRİŞ

Dünya genelinde kadın istihdamının ortaya çıkışı ve etkisinin arttırması oldukça zor koşullar etrafında gerçekleşmiştir. Kadınlar kamusal alanda yer almaya başladıkları tarihsel dönemlerde ise toplumsal koşullar ve atfedilen roller nedeniyle yeterince etkili olamamışlardır. Altındal'ın da belirttiği üzere kadınların kamusal alanda var olabilme mücadelesi "ataerkil ideoloji ve kapitalizm olguları etrafında şekillenmiş, özellikle kapitalizmin kriz dönemlerinde kadınların yüksek oranlarda emek piyasasındaki görünümleri ve katılımlarında ciddi artışlar söz konusu olmuştur.

Bu gelişme doğrultusunda, Sanayi Devrimi'nin başlangıcından itibaren kadınlar, işgücüne yüksek oranda katılmaya başlamışlar ve böylelikle emek piyasasında etkin özneler haline gelebilmişlerdir" (Altındal, 2016:65). Sanayileşme ve sanayi sektöründe ortaya çıkan yoğun emek ihtiyacı özellikle dokuma sektöründeki gelişmelere paralel olarak, teknik gelişmelerin yaşanması, üretim tekniğini basitleştiren makinelerin icadı, işbölümü ve uzmanlaşmanın ortaya çıkması, kadının çalışma hayatına katılma isteği ile ekonominin işgücü ihtiyacı beraberinde kadının ücretli işçi olarak işgücü piyasasına katılımını gerekli kılmış ve zamanla kadınların piyasada görünürlüklerini arttırmıştır (Ekin, 1990:55; Koray vd., 1999; Aytaç vd., 2002:5; Özer ve Biçerli, 2003:57). Böylece 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren daha fazla kadın işgücü emek piyasasında istihdam edilmeye başlanmıştır. Ancak Hartmann da özellikle dikkat çektiği üzere "erkeklerin kadınların emek gücü üzerindeki denetimleri, kadınların temel öneme sahip üretken kaynaklara (örneğin, kapitalist toplumda geçimi sağlayacak kadar ücret getiren işler) ulaşmalarını önemli ölçüde önlemektedir" (1992:142-145). Uygulamalı bir sosyolojik perspektifle gerçekleştirilen bu çalışmada, kadınların iş hayatındaki istihdamının onun toplumsal konumu, cinsiyeti ve ona atfedilmiş roller aracılığıyla karşılaştıkları zorluklar çeperine bir araştırma niteliği sunan cam tavan sendromu, kadının bu duruma nasıl anlamlar yüklediğini ve yaşantısını ne şekilde etkilediğini öğrenmek amacıyla Balıkesir ilinde bir tane devlet bankası ve bir tane özel banka olmak üzere iki banka ile görüşme sağlanıp, kurumdaki yönetici kadrosunda bulunan ikişer kadın yöneticiyi de dâhil ederek toplam 14 kadın banka çalışanı ile 01.03.2019-01.06.2019 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgular kısmında kadınların iş ve aile yaşamları arasındaki dengeyi kurabilmeye dair farkındalıklar, çalışma hayatında kadın olmanın zorlukları ile cam tavan sendromuna ilişkin görüşleri sosyolojik perspektifle aktarılmaya çalışılmıştır.

İSTİHDAMIN KADIN YÜZÜ: SOSYOLOJİK BİR DEĞERLENDİRME

Günümüzde eğitimleri ve uygun yetkinlikleri nedeniyle bilgi çağının oluşturduğu yeni mesleklerin pek çoğunu kadınlar ele geçirmişlerdir. Ancak çalışan kadın sayısının ve iş dünyasında kadınların ağırlığının giderek artmasına karşın, üst düzey yönetici ve liderler arasında kadınların sayısı hala istenilen düzeyde görülmemektedir. Yapılan çalışmalarda ve uygulanan politikalarda cinsiyetin bir ideoloji olarak algılanmış olduğuna dair söylemlerin yer alması bu durumun bir göstergesi olmuştur. Dikkat çekilen nokta ise kadınların devamlı düşük ücretli istihdam koşullarında ve hep düşük statülü işlerde yer almasıdır. Altında yatan sebep ise ataerkil yapı ve mekanizmalar ile kapitalizmin kadınları ucuz emek olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Kadınların geçmişten günümüze konumu ele alındığında birçok farklılıkların olduğu gözlemlenmektedir. Hemen her toplumda gittikçe ağırlaşan görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerine karşın kamusal yetki ve temsilde geri planda kalmakta olduğu gözlemlenebilir niteliktedir. Özellikle üst yönetimde temsil edilme oranları son derece düşük olduğuna işaret eden ibareler olduğu söylenmektedir. 20.yüzyılın sonlarına doğru tüm dünyadaki küreselleşme etkileriyle ekonomik, sosyal ve istihdam yapısındaki hızlı değişmeler, iş dünyasında kadının rolünü ve gücünün artmasına yönelik birtakım göstergelere de işaret etmekte olduğu vurgulanmaktadır. 1980'lerden sonra uygulanan yapısal uyum politikaları, özelleştirme ve ihracata yönelik ticaret için yapılan düzenlemeler, kadınlara daha çok işgücü piyasasına çekme amacını taşır gibi görünmekle birlikte neolibaral politikaların ve erkek egemen yapının varlığı nedeniyle de kadınlara yönelik ayrışma ve ayrımcılıkları ise azaltmamış oluğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

Çalışma yaşamı bir yandan kadının ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal statüsünü destekleyerek kadının piyasalara katılımını olumlamakta, diğer yandan ise cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel değer ve tutumlar desteklenmektedir. Kadın çalışma yaşamı ile aile yaşamındaki rollerinin gereklerini yerine getirirken, aşırı rol yüklemesi ve rol çatışması ortaya çıkmakta, bu durumda kadının ücretli istihdama katılımını ya da katılım biçimini önemli ölçüde etkilemektedir. 1980'lerden sonra Türkiye'de sürdürülen yapısal uyum politikalarının izlenmesi, makro-ekonomik politikaların düzenli ve güvenli istihdam yaratma kapasitesinin daha da azalmasına neden olmuştur. Toplumsal cinsiyet perspektifinden yoksunluğu ise, kadınların hem çalışma yaşamına katılırken, hem de katıldıktan sonraki sorunlarını derinleştirmiştir. Güner'e göre, kadın işgücü, hâlihazırda istihdam edilen ya da işsiz ama aynı zamanda iş arayan kadınları ifade etmektedir (Güner, 2010:11). Kadının işgücüne katılımının tarihsel perspektifi incelendiğinde, tarihin her döneminde kadının ekonomik yaşamda olduğu görülmektedir. Kadının bir işgücü olarak çalışma hayatına girmesi ise sanayi devrimiyle mümkün olmuştur. Bu dönemde gelişim gösteren teknoloji sayesinde kadınlar artık emek arzı karşılığında ücret almaya da başlamışlardır. Böylece sanayi devrimi sonrasında kadınlar, günlük rutin işlerinin dışında ekonomik faaliyetlerin içerisinde de yer almaya başlamışlardır (Çetin, 2011:4). Kadın işgücü kavramı feminizme ve ekonomik temelli kuramlara göre farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Feminizme göre kadın işgücü tanımlanırken cinsiyet temel alınmaktadır. Buna örnek verilecek olursa kadınların genel olarak tercih ettikleri mesleklerin hemşirelik, öğretmenlik, temizlik işleri veya ev kadınlığı şeklindedir. Buda bir nevi annelik rolüyle ilişkili olan işlerdir. Aynı zamanda bu görevlerinde toplumda kanıksandığı görülmüştür. Kadınların üstlenmiş oldukları bazı işler erkeklerin yapmış oldukları işlerle kıyaslandığında, kadınların yapmış oldukları işlerin daha çok çaba sarf edilmesi gereken işler olmasına rağmen erkeklerden daha düşük ücret aldıkları görülmüştür. Bunun en büyük nedeninin ise kadınların üstlenmiş oldukları bazı işlerin kadın işi olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır (Değer, 2016:4-5). Kadın toplumsal yapıda kendine birtakım farklı anlamlar yüklemiştir. Farklı anlamlar yüklemesinin nedeni de toplumsal yapıda meydana gelen değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Yaşanan bu değişimlerle beraber kadın eğitim almaya ve aldığı bu eğitimle beraber kendini farklı konumlara koymaya aynı zamanda bulunduğu konumun da farkına varmaya başlamıştır. Ancak toplumda yaşanan geleneksel düşünce ve tavır kadının ev yaşamının dışına çıkmasını engellemiştir. Toplumda kadının yeri evidir düşüncesi ağır basmaktadır. Bu da kadının ev dışında çalışma isteğini kısıtlamakta ve kadını ev ve iş arasında çatışma içinde bırakmaktadır. Kadın ev ve iş arasında çatışma içinde kalmayıp aynı zamanda erkeklerle aynı işi üstlenmesine rağmen erkeklere nazaran daha düşük ücret almak zorunda kalmaktadırlar. Bu da onları ikinci plana itmektedir (Kocacık, Gökkaya, 2005). Toplumsal kalkınma açısından kadının çalışma hayatında yer alması etkili bir unsurdur. Kadınların işgücüne katılımında ve istihdamında yaşanan artışla birlikte toplumun kalkınmışlığında sürdürülebilir bir etki gerçekleştiği görülmektedir. Böylelikle kadının çalışması ailenin gelirinin artmasına ve daha iyi yaşam şartlarına sahip olmasını sağlamaktadır (Ecevit, 2000:2). Kadınların çalışma ile ilgili faaliyetlerini; iktisadi faaliyetler ve iktisadi olmayan faaliyetler şeklinde iki ana parçaya bölmek mümkündür. İktisadi olarak kadınlar çalışma işlevinin her aşamasında emekleri karşılığında gelir elde etmektedirler. Ancak kadınlar genel olarak bakıldığında kadınlar bazı iş kollarında yoğunlaşmaktadırlar. Buda cinsiyet temelli iş kollarının oluşturulmasından kaynaklanmaktadır (Alıcı, 2008: 15).

TÜRKİYE'DE KADINLAR AÇISINDAN EMEK PİYASASININ SOSYOLOJİK İÇERİMLERİ

"Ülkemizde kadın işgücü genel olarak dünyada görülen değişimler ile paralellik göstermektedir. Sanayileşmenin etkisi ile birlikte artan işgücünün karşılanma sorunu kadınlarında ücretli ve işçi statüsünde dâhil olma sonucunu ortaya koymaktadır" (Kaloğlu, 2017:3). Ücretli kadın emeği söz konusu olduğunda erken cumhuriyet dönemindeki gelişmelerin, Osmanlı'da özellikle 19. yüzyıl sonlarında giderek meydana gelen gelişmelerle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Osmanlı döneminde çeşitli fermanlar ile kadınlar toplumsal hayattan uzaklaştırılmışlardır ve bu uzaklaştırılmanın Cumhuriyet dönemine kadar devam ettiği görülmektedir (Makal, 2010: 36). Kadının ekonomik hayattaki konumunu ele alırken işgücü istihdamını ve dönemlere göre değişimini incelemek gerekmektedir. Bu sebeple kadının konumuna etki eden tarihsel süreçlerdeki belirgin olgulara yer verilecektir. Bu bağlamda 19.yy., Osmanlı Devleti döneminde kadın emeğinin en çok kullandığı dönem olarak kabul edilmektedir. Tanzimat'ın ilanı ile batılılaşma sürecine girilmesi bu durumun en büyük sebebi olmaktadır. Bu dönemde Rumeli ve Bursa İpek Fabrikaları'nda kadın işçiler istihdam edilmiş olduğu bilinmektedir (Gazioğlu, 2017: 31). Osmanlı dönemindeki kadının bu durumu incelendiğinde; kadınların eğitim seviyeleri oldukça gerilerde kaldığı görülmektedir. Bu sebeple kızların eğitimi konusunda Tanzimat Fermanı belirleyici bir etken olmaktadır. Tanzimat Fermanından önce; kadınların konumu oldukça geri durumdadır ve sıkı kurallar altında yaşamaya mecbur bırakılmışlardır. Bu dönemde askerlik yapmadığı için kadınlar, nüfus sayımlarından bile yararlanamamaktadırlar. Hareket alanının daralması daha çok kentlerde yoğun olarak hissedilmiş, kırsal kesimde tarlada tarım işçisi olarak çalışan halı-kilim dokuyan kadınlar ekonomik üretime katkıda bulunduklarından, özgürlük alanlarının kentte yaşamını sürdüren kadınlara kıyasla daha iyi bir seviyede olduğu belirtilmektedir (Kaloğlu, 2017: 3). Kadın emeğinin ucuzluğu yanında Balkan Savaşlarının ve I. Dünya Savaşı'nın yarattığı işgücü gereksinimi kadın işgücüne olan talebi artırmıştır (Önder, 2013: 38-39). 1913-1915 yılları arasında ilk sanayi sayımı yapılmış ve çalışanların 1/3'ünü kadınların oluşturduğu görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle çalışma hayatına giren kadınlar için birçok dernek kurulduğu bilinmektedir. Müslüman kadınların çalışma hayatına girmesini sağlamak amacıyla kurulan "Kadın Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyesi" kurulan derneklerden en önemlisidir (Gazioğlu, 2017: 32). Aşağıda yer alan Tablo 1' de 1913-1915 yıllarında yapılan Sanayi Sayımı sonuçları, kadın işgücünün o dönemdeki sayısı ile ilgili verileri ortaya koymaktadır.

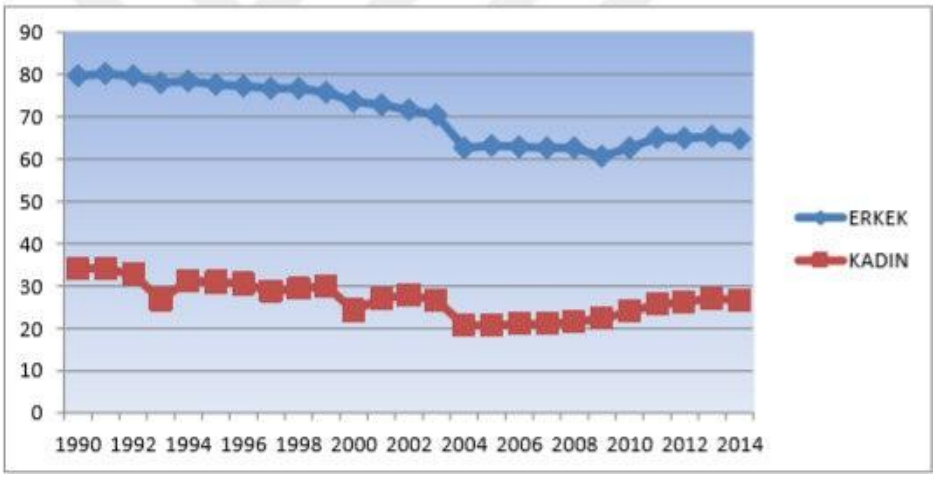
	1913			1915		
Sanayi Kolları	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Gıda San.	2676	1194	3870	1467	1144	2492
Toprak San.	-	-	913	-	-	306
Deri San.	-	-	886	-	-	1223
Ağaç San.	-	-	672	-	-	356
Dokuma	-	-	7667	-	-	6660
Pamuk İpliği İmalatı ve Dokumacılığı	%50	%50	604	%45	%55	1240
Ham İpek İmalatı	%5	%95	-	%5	%95	-
İpek Dokumacılığı	-	%63	731	-	%43	427
Sair Dokuma İmalatı	-	-	283	-	-	88
Kırtasiye Sanayi	-	-	1796	-	-	1173
Matbaacılık ve sair kâğıt mamülleri	-	-	1276	-	-	898
Kırtasiye benzeri	164	227	501	-	-	-
Kimya Sanayi	-	-	336	-	-	131

Tablo 1: 1913-1915 Sanayi Sayımı Sonuçlarına Göre Kadın İşçilerin Oranı
(Altan'dan aktaran, Kaloğlu, 2017:4-5)

Sonuç olarak, Osmanlı Dönemi'nde kadınlar ilk olarak tarım ve hayvancılık ile üretime katkı sağladığı görülmektedir. Tanzimat'ın ilanı ile Osmanlı kadınlarının iş statüsünde farklılaşmalar meydana gelmekte ve kadınlar sanayi kuruluşlarında özellikle dokuma fabrikalarında çalışmaya başlayarak evlerinin dışında üretime katkı sağlamaktadırlar. Böylece Birinci Dünya Savaşı'nın etkisi ile daha çok iş hayatında yer alan kadınlar için, pek çok sektörün kapısı da açılmaktadır. Cumhuriyet öncesi Türk kadının çalışma yaşamındaki yeri 19.yy. sonları ile 20.yy. başlarında oldukça gelişme göstermektedir (Gazioğlu, 2017:32). Türkiye'de kadınların hakları ile ilgili en büyük gelişmeler Cumhuriyetin ilanı ile başlamaktadır. Cumhuriyetin ilanı ile birçok alanda yaşanan reform ve devrimler kadının bir takım haklar elde etmesini sağlamıştır. Cumhuriyet döneminde gerçek anlamda modern toplumu oluşturmak amacıyla bütün sektörlerde meslek seçimi ve kamu görevleri yapma haklarına kavuşmaktadırlar (Alıcı, 2008: 45). Birçok alanda yapılan yeniliklerin ve değişimin bir sonucu olarak kadınların; sosyal, ekonomik, siyasal alandaki aktifliği hız kazanmaktadır. Ele alınan yılları takiben yapılan önemli değişiklikler; 1945 yılında Analık Sigortası, 1966 yılında ILO sözleşmesinin onaylanması ile sözleşmeye bağlı olarak; kadın ve erkek işçiler arasında eşit ücret ilkesi benimsendiği görülmektedir. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1990-1994) kadın konusu ilk kez başlı başına bir sektör olarak yer almıştır (Önder, 2013:40). Bunun yanında önemli gelişmelerden biri de ülkemizin 1985 yılında imzalamış olduğu; Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)' dir. Sözleşmeye göre; taraf devletler kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması için somut adımlar atmakla ve CEDAW Komitesine düzenli olarak rapor sunmakla yükümlü olduğunu bildirmektedir (Kaloğlu, 2017:6). Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları incelendiğinde, gelişmiş ülkelerden çok farklı olduğu görülmekte, işgücüne katılım oranının yıllar geçtikçe iyi bir gidişat sergilemesine rağmen, dünya ülkelerinin de oldukça gerisinde kaldığı söylenebilmektedir. 1990-2014 yılları arası
Türkiye'de kadın ve erkek işgücü oranları incelenecek olursa değişim Tablo 2' deki gibi görülmektedir:

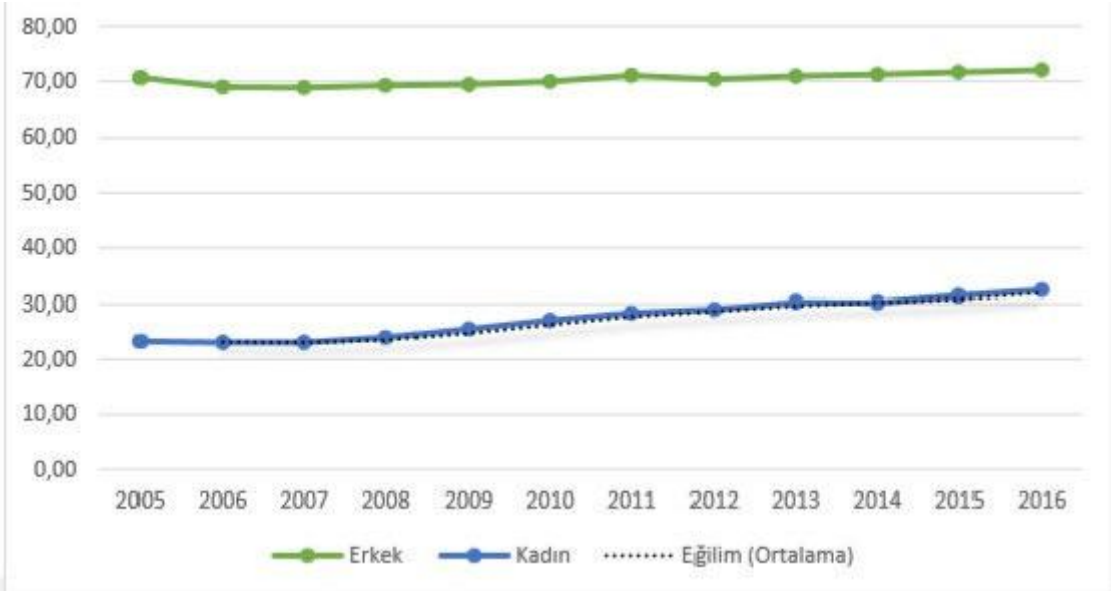
YIL	ERKEK	KADIN
1990	79,7	34,1
1991	80,2	34,1
1992	79,6	32,7
1993	78	26,8
1994	78,5	31,3
1995	77,7	30,9
1996	77,3	30,6
1997	76,7	28,8
1998	76,7	29,3
1999	75,8	30
2000	73,7	24,3
2001	72,9	27,1
2002	71,6	27,9
2003	70,4	26,6
2004	62,7	20,8
2005	63,2	20,7
2006	62,9	21
2007	62,7	21
2008	62,6	21,6
2009	60,7	22,3
2010	62,7	24
2011	65,1	25,6
2012	65	26,3
2013	65,3	27,1
2014	64,8	26,7

Tablo 2: TÜİK, Hane Halkı İşgücü Anketi Sonuçları/(Değer, 2016:62)

Tablo 3: Cinsiyete Dayalı İşgücüne Katılım Oranları
(Değer, 2016: 63)

'Hane Halkı İşgücü Araştırması' sonuçlarına göre; 2016 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı %46,3 olup bu oran erkeklerde %65,1, kadınlarda ise %28 olmaktadır. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı incelendiğinde, kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne daha fazla katıldıkları görülmektedir. Okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %15,2, lise altı eğitimli kadınların işgücüne katılım oranı %27,2, lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %33,6, mesleki veya teknik lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %41,4 iken yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı ise
%71,3 olmaktadır (http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594., Erişim Tarihi: 02.04.2018). Aşağıda Tablo 4 incelendiğinde 2005 yılı itibariyle kadın istihdam oranında artış yaşanmaya başlanmaktadır. Türkiye'de oluşan siyasi istikrar ve maliye politikasındaki sıkı duruş istihdam oranlarında artışa neden olmakla birlikte bu artış özellikle kadınların işgücüne katılımını olumlu etkilemektedir. 2005 yılında kadınların işgücüne katılım oranı %23,3 iken 2016 yılı itibari ile bu oran %43'lük artışla 32,4 oranında gerçekleşmiştir. Bu durumun yaşanmasında özellikle Avrupa Birliğine tam üyelik müzakerelerinin başlatılması ve Avrupa Birliğine uyum çerçevesinde kadın istihdam oranının arttırılmasına yönelik sosyal politikaların da hayata geçirilmesinin etkili olduğu söylenebilmektedir (Yeğengil, 2018: 25).

Tablo 4: Kadın ve Erkeğin İşgücüne Katılım Oranları, 2005-2016, % (Yeğengil, 2018: 25)

"TÜİK Kasım 2017 Temel İşgücü Göstergeleri'' veri tabanına göre ülkede 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 60 milyon 223 bin olarak görülmektedir. Bu nüfusun 30 milyon 399 bini kadınlar ve 29 milyon 824 bini de erkeklerden oluşmaktadır. İşgücü olarak nitelendirilen nüfus ise 31 milyon 790 bin; bu sayının 10 milyon 287 binini kadınlar ve 21 milyon 503 binini erkeklerin oluşturduğu görülmektedir. İstihdam edilen toplam nüfusun 8 milyon 904 bin'i kadın ve 19 milyon 612 bin'i erkelerden oluşmaktadır. Bu sayıları oransal olarak değerlendirdiğimizde büyük bir eşitsizlik gözümüze çarpmaktadır; çünkü 15 yaşın üzerindeki toplam nüfus içerisinde istihdam oranı erkeklerde %65,8 olmasına rağmen kadınlarda bu oran %29,3 seviyesinde görülmektedir (TÜİK, 2017).

Tablo 5: TÜİK İşgücü İstatistikler 2017

Tablo 6'da istihdam türüne göre kamu personelinin cinsiyet dağılımı yer almaktadır. Buna göre; memurların; %40,68'ini kadınlar,%59,32'sini erkekler, hâkim ve savcıların; %31,52'sini kadınlar, %68,48'ini erkekler, öğretim elemanlarının; %43,01'ini kadınlar, %56,99'unu erkekler, sözleşmeli personelin; %35,57'sini kadınlar, %64,43'ünü erkekler, geçici personelin; %20,47'sini kadınlar, %79,53'ünü erkekler oluşturmaktadır. Yine bulgulara göre; sürekli işçilerin; %8,5'ini kadınlar, %91,95'ini erkekler, sürekli işçilerin (kapsam dışı), %23,26'sını kadınlar, %76,74'ünü erkekler, özel hükümlere tabii personelin; %48,27'sini kadınlar, %51,73'ünü erkekler oluşturmaktadır.

İstihdam Şekli	Kadın Sayısı	Kadın %	Erkek Sayısı	Erkek %	TOPLAM
Memurlar	996.470	40,68	1.453.068	59,32	2.449.538
Hâkim ve Savcılık	5.484	31,52	11.916	68,48	17.400
Öğretim Elemanları	55.173	43,01	73.104	56,99	128.277
Sözleşmeli Personel	58.256	35,57	105.544	64,43	163.800
Geçici Personel	4.169	20,47	16.194	79,53	20.363
Sürekli İşçi	18.511	8,05	211.450	91,95	229.961
Sürekli İşçi Kapsam Dışı	831	23,26	2.741	76,74	3.572
Geçici İşçi	2.904	11,67	21.971	88,33	24.875
Özel Hükümlere Tabii Personel	30.018	48,27	32.165	51,73	62.183
TOPLAM	1.171.816	37,80	1.928.153	62,20	3.099.969

Tablo 6: İstihdam Türüne Göre Kamu Personelinin Cinsiyet Dağılımı (www.dpb.gov.tr, Erişim Tarihi: 02.06.2017)

İşgücüne katılma oranı incelendiğinde; İşgücü önceki yıla göre 857 bin kişi artış göstererek 30 milyon 535 bin kişi olmuştur. İşgücüne katılma oranı; 0,7 puan artışla %51,3 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,4 puanlık artış göstererek %71,6, kadınlarda ise 1 puanlık artışla %31,5 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, Haber Bülteni, 2017). Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsizlik oranı; %10,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı erkeklerde %9,2, kadınlarda ise %12,6'dır (TÜİK, Haber Bülteni, 2017). 2018: 28).

ARAŞTIRMA YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bu araştırma tarihleri arasında nitel bir yöntem tekniği olarak kullanılan derinlemesine mülakat tekniği ile Balıkesir ilinde bulunan bir devlet bankası ve bir özel banka olmak üzere 14 kadın banka çalışanı ile uygulamalı bir araştırma planlanmış ve 01.03.2019-01.06.2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşülen kişilerin anlam dünyalarını, bakış açılarını ortaya çıkarma nitel araştırmaların belirleyici bir özelliği olmasından dolayı bu çalışma nitel bir araştırma olarak planlanmıştır. Nitel araştırma, karmaşıklığın, ayrıntıların ve bağlamın daha iyi bir şekilde algılanabilmesini sağlamaktadır (Mason'dan aktaran Kuş, 2003). Kuş'a göre "nitel araştırmalarda derine gidilerek, yüzeyin altındakini çıkarmak esastır" (Kuş, 2003:78). Ayrıca nitel araştırma, yorumlamaya daha uygundur.

Bu araştırmada da araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için yüz yüze görüşmelerin en uygun veri toplama tekniği olduğuna karar verilmiştir. Bunun için yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturularak karşılıklı görüşme şeklinde bire bir uygulama yapılmıştır. Görüşme ile elde edilen verilerin kaydedilmesinde iki temel yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemler: not alma ve cihaz ile kaydetmedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

BULGULAR

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Faaliyet Gösterdiği Sektörde Pozisyonu
K1	44	Lisans	Evli	2	Bireysel Satış Yönetmeni
K2	41	Ön lisans	Evli	2	Müşteri İlişkileri Yetkilisi
K3	46	Lisans	Evli	1	Operasyon Yetkilisi
K4	42	Lisans	Evli	1	Operasyon yetkilisi
K5	44	Lisans	Evli	2	Uzman Yardımcısı
K6	48	Lisansüstü	Evli	2	Yönetici
K7	38	Lisans	Evli	1	Satış Danışmanı
K8	42	Lisans	Evli	1	Bireysel Satış Y.
K9	28	Ön lisans	Bekar	-	Gişe Görevlisi
K10	39	Lisansüstü	Evli	2	Müşteri İlişkileri Y.
K11	45	Lisansüstü	Evli	2	Yönetici
K12	35	Lisans	Evli	2	Gişe Görevlisi
K13	40	Lisans	Evli	1	Servis Yetkilisi
K14	36	Ön lisans	Evli	1	Bireysel Satış Y.

Katılımcılar yaş yönünden gruplara ayrılarak incelendiğinde; 28-34 yaş grubunda 1, 35-41 yaş grubunda 7 ve 42-48 yaş grubunda ise 6 katılımcının olduğu görülmektedir. Görüşülen kadınların ortalama yaşı 40'tır. Bu durum sektörün kadın çalışan profili hakkında fikir sahibi olmaya yardımcı olacaktır. Eğitim açısından bakıldığında görüşülen kadınlardan 3'ünün ön lisans, 9'unun lisans ve 2'sinin ise lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir. Ön lisans mezunlarından 1 kişi çocuk gelişimini bölümünü bitirmiş olup şuan açık öğretim fakültesinden işletme bölümüne devam etmekte, 1'i inşaat teknikerliği ve 1'i ise gıda teknikerliği bölümünden mezun olduğunu belirtmektedir. Lisans eğitimini tamamlamış katılımcılardan ise 1'i mühendislik fakültesi 1'i ise sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumdan hareketle katılımcıların bir kısmı (5 kadın) alan dışı eğitimler alıp şartlar gereği bu sektörde bulunduklarını dile getirmişlerdir.

Görüşülen kadınların medeni durumu incelendiğinde sadece 1 kişinin bekâr olduğu, 2 kişinin evli fakat çocuk sahibi olmadığı, diğer katılımcıların ise evli ve genel olarak 1 ya da 2 çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Bu durum, çalışan kadınların hem ev hem de iş yaşamlarında onlara ayrı bir sorumluluk yüklediği için daha fazla çocuk sahibi olma konusunda tereddüt yaşadıklarının mümkün olabileceğini göstermektedir. Katılımcıların yaş, eğitim, medeni durum ve yaptıkları meslek bir arada değerlendirildiğinde, çocuklarının çok küçük olmasa da ilgilenilmesi gereken bir yaşta olduğu ve aile sorumluluğunun yüklediği annelik ve eşlik rolü gereği sosyal yaşantısını kendi isteği dâhilinde arka plana attığı söylenebilmektedir. Bu durum ise geleneksel aile yaşamının öngördüğü bir yaşantı içinde kadınların kendini kısıtlayıcı davranışlarda bulunabildiğini göstermektedir.

Özel Alan ve Kamusal Alanda Kadın Olmak

Katılımcılara ev ve iş yerinde geçirdikleri bir günün nasıl geçirdikleri sorusuna genellikle verilen cevap yoğun olduğu yönündedir. Kadın çalışanların bu durumdan muzdarip olduğu anlaşılmakta olup esas olan bu duruma alışmış olduklarını belirtmiş olmalarıdır. Banka çalışma sisteminin genel itibariyle bu şekilde işlediğini dile getirmelerini ise bir savunma mekanizması olarak değerlendirebilmek mümkün olmaktadır. Bu durum ise katılımcıların içinde bulundukları şartlara uyması gerektiğine inandırıldığını kanıtlamaktadır.

Katılımcılardan 44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi şu açıklama da bulunmuştur:
"*Sabah erken kalkıp çocukları hazırlıyorum. Saat 9'da mesaim başlıyor. Genel olarak saat 5'e kadar yoğun geçiyor zaten. Bizler saat 6 buçuğa kadar buradayız, hazırlamamız gereken bazı raporlamalar oluyor ya da daha farklı işlemler. Eve döndüğümde çocuklarla beraber ödevlerinin başına oturuyoruz, onlarla ilgileniyorum ve daha sonra yemek işleri başlıyor. Her şey bittiğinde kendime ancak vakit ayırabiliyorum."*
Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, geleneksel aile yapısının kadın üzerindeki hatta daha doğru bir ifadeyle kadın çalışanlar üzerindeki tahakkümünü, ona rolünün ne olması gerektiği konusunda hatırlatıcı bir etki yarattığı görülebilmektedir.

Yine benzer bir şekilde 42 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi başka bir katılımcı ise:
"*Çok yoğun çalıştığımız için cumartesi günlerini kendime ayırmaya çalışıyorum. Pazar günü temizlik yapıyorum genel olarak. İşten geç saatlerde çıktığımız için yatana kadar ev işi yapıyorum. Titizim de aynı zamanda her şeyimi kendim yaparım bu yüzden ama yardım istediğimde de eşimde zorluk çıkarmaz"*
ifadesinde de görüldüğü üzere kadınlık rollerinin içselleştirildiğinin ve bunun çalışan kadın üzerine yansımasının yine bu roller üzerinden yapıldığının örneğini göstermektedir. Kadının kendi yaşamından önce gelerek sorumluluğu olarak atfedilen ev içi alan ise onun zorunluluğu haline gelmektedir.

Yine 44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi başka bir katılımcının ifadeleri de şu şekildedir:
"*Burada çok tempolu ve yoğun geçiyor zaman. Yeri geliyor lavaboya bile gidemiyoruz"*
derken ev içi durumunu da şu sözlerle ifade etmektedir:
"*Hızlı ve programlı bir şekilde geçiyor evde zaman. Dinlenme zaten yok. Hafta sonu çocukların kursu var o yüzden erken kalkmak zorundayım."*

39 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi başka bir katılımcı:
"*Yorgunluktan bir şey yapmaya halim kalmıyor. O yüzden zaman zaman bu durum beni rahatsız etmiyor değil"*
ifadelerini kullanmıştır. Durumun rahatsızlık boyutuna ulaştığı fakat çözüm yolu olarak çok bir seçenek üretilmediğini söylemek mümkündür. Katılımcılara evde iş bölümü yapıp yapmadıklarına dair bir soru yöneltilmiştir. Alınan cevapların bir bölümü (5 kişi) ev içi iş bölümünün olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcılardan 45 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi:

"Evde iş bölümü yok. Çocuklarla ilgileniyor o da yetiyor zaten"
gibi bir söylemde bulunarak bunun zaten kendi sorumluluğunda olduğunu kabul etmiş görünmektedir. Bu durum da evin yalnızca kadına ait bir alanmış gibi algılandığının bir kanıtı niteliğindedir. Bir katılımcı ise eşinin mesleği gereği seyahat ettiğinden mecburi olarak her işi kendi yaptığını belirtmiştir.

Katılımcı 41 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi:
"Evde iş bölümü pek mümkün olmuyor çünkü eşim asker. Mesleğinden dolayı belli bir süre evde olamadığı için ben yapıyorum."

Başka bir katılımcı ise şu şekilde ifade etmektedir:
"*Ağırlıklı olarak ben yapıyorum. Hasta olduğum zamanlarda eşim de yardımcı olur ama ben yaparım diyorum ona. Aslında bu benim tercihim."*

Diğer bir katılımcı 46 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi:
"*Genelde her şey bende oluyor ama benim yapım bu birazda işime karışılmasını istemem, yaptırmam yani"*
şekline aktarırken durumu tamamen kendi üzerine alarak bunu doğasının bir gereği halinde sunmaktadır. Bu ise kadınların kendi haklarının bilincinde olmayıp bir insan olarak nelere ihtiyaç duyabileceği konusunda şüpheye düşürmektedir.

48 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir başka katılımcı ise:
"*Yıllardan beri bu böyle gelmiş böyle de gidiyor. Bazen bardağını olsun kaldır bile diyorum"*
şeklinde dile getirmiştir.
Katılımcılara ev ve iş yaşamının birlikte nasıl gittiğine dair bir soru sorulmuştur. Cevap olarak ise 1 katılımcı dışında zorunluluktan böyle olması gerektiği ve fedakârlık yapılmasının şart olduğu diğer katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

42 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi bir katılımcının sözleri şu şekildedir:
"*Zor olsa da yürütüyorum. Yılların vermiş olduğu bir tecrübeyle birlikte dengeyi kurduk. 20 yıldır bu işteyiz neticede."* derken;

Başka bir katılımcı ise:
"*Yürütmeye çalışıyoruz. Ev daha ağır basıyor bende. Çok işkolik biri değilim"*
şeklinde bir ifadeyle aslında çalışma hayatında da esneklik gösterebileceğinin sinyalini vermektedir.

38 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi diğer bir katılımcı ise bu konu hakkındaki görüşünü:
"*Mecbur yürütüyoruz. Elbette zor bir şey ama ne yapsan bazen yine de yetmeyebiliyor"*
diyerek ifade etmektedir. Söz konusu durumun, kişilerin psikolojisini de etki altına alarak kişisel bir baskının da olduğundan bahsetmek mümkün olmaktadır. Katılımcıların ortak noktası ise fedakârlık konusunda birleşmeleri olmuştur.

45 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcının sözleri bu durumu destekler niteliktedir:
"*İki taraflı bir fedakârlık şart. Başka türlüsü zaten çok güç olurdu."*

28 yaşında ve evli başka bir katılımcının ifadeleri ise şu şekildedir:
"*Dengeli bir şekilde yürütmeye çalışıyorum; işimi de en iyi şekilde yapabilmek ve evime de gereken özeni göstermek."*
Bu durumda çalışan bir kadının kendine farklı bir alternatif sunmadığı ve böyle olması gerektiği inancına uyum sağladığı söylenebilmektedir.

Aynı zamanda ikisi arasında daha idealist bir düşünceye sahip 42 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir başka katılımcı:
"*Denge kurmaya çalışıyorum çoğu zaman ama bende çoğunlukla iş daha ağır basıyor. Tabi işe ağırlık veriyor olmam benim tercihim. Hayat standartlarını yüksek tutmaya çalışıyoruz"*
ifadelerini kullanarak daha iyi bir yaşam için sistemin koyduğu sınırlar içinde işine ağırlık verdiğini belirtmektedir. Bu da kapitalist düzenin işgücü istihdamında ve özellikle kadın işgücü istihdamında ne kadar etkili bir manipüle aracı olduğunu göstermektedir.

Diğer bir katılımcı olan 39 yaşında, evli ve 2 çocuk annesinin ifadeleri ise:
"*Yürütebiliyoruz aslında. Yani işimi severek yapıyorum ama son yıllara baktığımızda piyasa koşulları bizlerin yaşamına da yansıyor. Bu yüzden bir bocalama durumu da oluyor ister istemez"*
şeklinde olmuştur. Bu da ekonomik etkenlerin hem ev hem de iş yaşamını birlikte yürütme noktasında iş ve aile yaşamının dengelenmesi konusunda toplumsal cinsiyet eşitliğine dair farkındalığın olmadığını göstermektedir. Kamusal-özel alan ayrımı temelinde yapılanan ataerkil işbölümü, erkeğin dışarıda çalışıp para kazanmasını ve bu para ile kadın ve çocuğa yiyecek, giyecek ve barınma sağlanması gibi 'üstün' uğraşısını erkeğin kadına bir lütfu gibi görmüştür. Kadının ise, dünyaya çocuk getirmesi, çocuğun her türlü bakımını üstlenmesi, evinin her türlü işini yapması ise kadın olmanın zorunlu bir sonucu olarak kabul edilmektedir. Literatürde "çifte yük (double burden)" olarak tanımlanan bu durum (Bryson, 1992) kadın istihdamını olumsuz etkilemekte ve emek piyasasında etkin olarak yer alamamaktadırlar.

Yine 42 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi katılımcının da double burden denilen çifte yükün kadınların üzerinde oluşunun belirtisi olarak
"*Rahat geçmiyor elbette. Çalışma saatlerinin uzunluğu ev içi duruma da olumsuz yansıyor ve aynı zamanda da yorucu bir sektör. Kendime de, sosyal yaşamıma da vakit ayıramıyorum."* ifadesi bu görüşü destekler niteliktedir.

Yukarıdaki ifadelerin dışında ise 43 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcı ise:
"Meslektaş olduğumuz için aramızda bir sorun yaşanmıyor bu konuda. Hatta bu durum bizim için avantaj" diyerek eşiyle aynı mesleğe sahip olmanın hayatını daha kolaylaştırdığını belirtirmiştir. Bu ifadenin dışında ev içi sorumluluklarının sadece kadınlar tarafından yapılması kadınların zaten oldukça yoğun çalışma temposuna dayalı iş yaşamları ile ev yaşamları arasında sıkışıp kalmalarına yol açmakta ve kendilerine zaman ayırmakta yeterince fırsat bulamamaktadırlar. Bulundukları koşulların olumsuzlukları dahi kadın banka çalışanlar açısından bakıldığında adeta bir kabulleniş şeklinde görülmesi kadınlara atfedilen cinsiyetçi rolleri devam ettirdiklerinin önemli toplumsal izlekleridir.

Eğitim Durumu ve Görevde Bulunulan Pozisyon Üzerine Söylemler
Günümüzde çalışılan işler ve eğitim durumu paralel olarak işlememektedir. Hayat standartlarında bir yaşam sürdürebilmek için eğitimin önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Çalışma yaşamlarında kişilere nasıl bir katkı sağladığını belirlemek amacıyla, katılımcılara yöneltilen sorular eşliğinde; eğitim durumunun yaptıkları iş ile bir bağlantısının olup olmadığını, sadece mecburi olarak mı burada çalışmayı tercih ettiklerini ve öğrenim durumlarının pozisyonlarını belirleme konusunda bir etken olup olmadığı belirlenmeye çalışılmaktadır.
37 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılıcının ifadeleri şu şekildedir:
"İktisat mezunuyum ve evet bölümümle orantılı olarak bu mesleği tercih ettim kendi isteğimle ama şuan bana zor bir meslek, başka bir meslek yapmayı tercih ederdim. Burada 'Bireysel Müşteri İlişkileri Asistanı' olarak görev yapıyorum ve 8 yıl gibi bir sürede bu pozisyona geldim. Bankacılık sektöründe eğitim durumunuzun pek bir önemi olmuyor çünkü banka sınav sistemiyle yükselebiliyoruz."

44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi başka bir katılımcı ise:
"Üniversitede işletme bölümünden mezun oldum ve 20 seneden beri bu mesleği yapıyorum. İlk etapta bu sektörü hiç düşünmemiştim, birkaç seçenekten bir tanesiydi. Ortak bir tanıdık vasıtasıyla bankacılığı tercih ettim. Bir şey anlamadan başladım açıkçası. Şimdi ise 'Bireysel Satış Yönetmeni' olarak çalışıyorum, 8 yıldır bu pozisyonda görev yapıyorum. Bu işe ilk olarak gişede başlıyoruz; bende 3 sene geçirdim bu pozisyonda. Sınavlar aracılığıyla yükselmeye devam ettim" şeklinde bir açıklamada bulunmuştur.

40 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir başka katılımcı ise şu ifadelerde bulunmuştur:
"İktisat bölümünü bitirdim ve sonrasında muhasebe ve finansman alanında yüksek lisans yaptım. Şuan ise yönetmen kadrosundayım. Direkt olarak sektörün alanı olan bir bölümde yüksek lisans yaptığım için etkisi oldu diyebilirim. Ama bunun her zaman katkısı olmayabiliyor. Çünkü her işin olduğu gibi bankacılığın da bazı kuralları var. Yükselmek için bankanın yapmış olduğu sınavlara katılmamız gerekiyor.

Alanı dışında bu mesleği seçmiş 4 katılımcıdan 45 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi olan bir katılımcının ifadeleri ise:
"Ben mühendislik mezunuyum. Şartlardan dolayı bu mesleği seçtim. Hiçbir yer eleman almıyordu o dönem. Öğretmen de olabiliyorduk ama anne ve babamda bu sektörden emekli olduğu için bende bankayı tercih ettim. Aidiyet duygusundan da olabilir aslında. Kendi mesleğimi yapmak isterdim ama pişman da değilim bu seçimimden. Zaten birbirinden farklı iki alan olduğu için bir etkisi de olmadı şuan ki işim için. Operasyon Yetkilisi olarak görev yapıyorum şuan. En başta memur olarak başlıyorsun tabi"
şeklinde olmuştur.

Bir diğeri 44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi olan katılımcı ise şu ifadelerde bulunmuştur:
"İnşaat teknikeri olarak mezun oldum ama şimdi açık öğretimden iktisat bölümüne devam ediyorum. Burada ise 'Bireysel Müşteri İlişkileri Yetkilisi' olarak çalışıyorum ve 14 yılda bu göreve geldim, daha da yükselmek istiyorum. Kendi isteğimle seçtim bu sektörü de. Çünkü bizim zamanımız da öyle olması gerekiyordu. Mutsuz da değilim ama bankayı gelir ve güvence açısından tercih ettim."

39 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi diğer katılımcı ise:
"Eğitim durumumla orantılı olarak yapmıyorum bu mesleği maalesef. Çocuk gelişimi mezunuyum, açık öğretimden işletme bölümüne devam ediyorum. 'Müşteri İlişkileri Asistanı' olarak görevime devam ediyorum. Yaklaşık 3 yılda bu pozisyona geldim ve bunun şuan için görev pozisyonuma bir etkisi yok, ileride emekli olduğumuzda bir faydasını görebiliriz belki. İşimi de severek yapıyorum ama ileride kendi işletmemi kurma isteğim var"
yorumunda bulunmuştur.
Kadınlara yüklenen roller gereği daha güvenli ya da daha kolay yapabileceği bir meslek olarak gösterilen bu sektör, erkek çalışma arkadaşlarının şartlarıyla kıyaslandığında aynı güvenli ortamın korunamadığı görülmektedir.

Bu duruma örnek olarak gösterilebilecek, mobbinge uğramış 40 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi bir katılımcının ifadeleri şu şekildedir:
"Çalışma arkadaşlarım tarafından yani daha çok üst yönetim tarafından bir kısıtlamayla karşılaştım. Ben zorlayınca alenen söylenildi zaten. Bu durum beni zorladı ve çok bunalttı ama ben pes etmedim. Çünkü hak ettiğim yerde olmalıydım ve sadece kadın olmam sorun gösterilerek bir başka çalışma arkadaşımı göreve getirdiler. Belki benim istediğim olmadı ama kendimi korudum."

39 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir başka katılımcı:
"Karşı cins tarafından birtakım engellemelere maruz kaldım. Rekabet ortamı neticede her şey olabiliyor böyle bir çalışma ortamında. Önceden kanaat notu diye bir uygulama vardı ve herkese performansına uygun notlar verilirdi, o dönemler daha zordu ve ben bu yüzden problemler yaşadım"
şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bir diğer katılımcı ise biraz çekimser kalıp zaman zaman böyle sorunlar yaşadığını belirtmiştir. 3 katılımcı dışında diğer katılımcılar bu konuda çalışma arkadaşlarının daha çok desteğini gördüklerine yönelik ifadelerde bulunmuşlardır.

Cam Tavan Olgusuna İlişkin Farkındalıklar
Cam tavan, kadının daha üst düzeydeki işleri yönetme yeteneğinin eksikliğinden çok cinsiyet özellikleri nedeniyle orta yönetim kademesinden daha ileriye gitmesini engellemektedir (Timurcanday, 1999:255). Kadınların geleneksel olarak yoğun oldukları alanlarda bile yönetici konumlarda çok az yer aldıkları ve çalışan kadınların sırf 'kadın olduğu için' önüne engeller koyulduğu görülmektedir. Tüm bu durumlar içerisinde kadınların işinde yükselme isteği de yine bu algı yaratımının içerisinde ele alınabilmektedir. Kanıt niteliği olması bakımından katılımcılara aile sorumluluğunun yükselme isteğine olan etkisi sorulmuştur. Bu bağlamda 5 katılımcı bunun terfi etme istekleri için herhangi bir engel olmadığını ifade etmektedirler. Yarısından fazlası ise (9 kişi) aile birliği açısından önemli olduğunu belirtmektedirler. Ataerkil aile yapısının bu durum için uygun bir ortam oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcılardan 46 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi:
"Hayır, olmuor. Keşke bir baskı olsaydı da bıraktırsalardı işi bana" şeklinde bir ifade kullanmıştır. İçinde bulunduğu tempo katılımcının bu durumdan rahatsız olduğunu göstermektedir.

Daha başka bir cevap olarak 42 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi katılımcının ifadesi şu şekildedir:
"Herhangi bir etkisi olmuyor, idealist biriyim."

Bir diğer 28 yaşında ve evli katılımcı ise bu konudaki rahatlığını şöyle belirtmektedir:
"Bir etkisi olmaz çünkü eşimde bankacı, bu yönden şanslıyım."
Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere kadınlar belli şartlar sağlandığında rahatlıkla evet ya da hayır cevabını verebilmektedirler. Eş durumundan dolayı tüm sorumluluğu kendi üzerine almış katılımcılar ise bu durumu kabullenip, bunu bir vazife bilmektedirler.

39 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcının görüşleri bu durumu destekler görünmektedir:
"Olumsuz anlamda bir etkisi olmuyor, hiçbir zaman böyle düşünmedim. Biraz da o anki koşullara bağlı. Eşimde dışarda, o yüzden önceliğim ailem olur."
Katılımcılar bir başka sebep olarak ise il dışında olacak bir görevin neden olabileceği etkiye değinmişlerdir.

Bunu destekler nitelikte bir ifade kullanan 44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcının görüşleri şu şekildedir:
"Aslında engel değil. İl dışına mesela Doğu illerine bir görev çıkarsa düşünürüm önce ama il içinde olursa düşünmem, kabul ederim. Dışarıda bir yer olursa aile bütünlüğü açısından tereddüt ederim."

Benzer şekilde bir görüş ise 40 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi bir katılımcıya ait:
"İlk zamanlarda etkisi oldu. Hatta uzman yardımcılığı vardı gitmedim. Çünkü çocuğum küçüktü. Kendi tercihim oldu aslında. Eşim git dedi ama başka bir şehre eğitime gitmem gerekiyordu, çocuğu emzirdiğim için gitmedim. Gitseydim 6-7 yıllık müdür olacaktım."

Yükselme isteği olup bu durumu kendine bir kısıt olarak gören 35 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi katılımcının sözleri şu şekildedir:
"Biraz etkisi var tabi, yok diyemem. Yükselmeyi de tercih ederiz."

43 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcı da hemfikir bir düşünceyle kendini şu şekilde ifade etmektedir:
"Oluyor, evet. Müdür olmak için başka bir yere gitmem gerekiyordu, gidemem dedim. Çünkü eşimin tayin durumu yoktu. Bende onun için fedakârlık yapıyorum."

44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcı da yine anne olma sorumluluğun izin vermediği bir noktada vazgeçişini şöyle anlatmaktadır:
"Ben eğitim bile çıktığı zaman ne yapacağım diye düşünüp iptal ettiğim eğitimler hatırlıyorum. Çocukları bırakamıyorum, eşimde yurt dışına gidiyor iş için o yüzden seyahat programı hiç belli olmuyor."

35 yaşında ve evli bir başka katılımcı ise bir etkisi olmadığını şöyle dile getirmektedir:
"Hayır, olmuyor. Her türlü ilerleyebiliyorum ama çalıştığım kurumda ilerlemem için seneler geçmesi gerekiyor."
İfadelerden de anlaşılacağı üzere aile sorumluluğu iş yerinde yükselmeye büyük ölçüde etki etmektedir. Nadir olarak verilen cevaplar ise kişinin kişisel tercihlerinden ibaret olmaktadır. Kariyer alanında ilerlemenin katılımcıların kendi kişisel tatminlerini de etkilediğini söylemek mümkündür. Bir noktada varlığını hem kendine hem de çevreye karşı ispatlama, katkı sağladığını düşünme gibi sebeplerden ötürü bu eğilimi gösterdikleri de söylenebilmektedir. Çalışan kadınlar açısından engellemelere başka bir boyutta bakılabilmesi adına katılımcılara iş yerinde erkek çalışma arkadaşlarıyla aynı şart ve durumlarda çalışıp çalışmadığı üzerine bir soru yöneltilmiştir.

Yanıt olarak 35 yaşında ve evli bir katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır:
"Evet, aynı şartlarda çalışıyoruz elbette. Herhangi bir ayrım söz konusu değil, kardeş gibi olduk zaten."

41 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi bir katılımcının yorumu şu şekilde olmuştur:
"Evet, aynı şart ve durumlarda çalışıyoruz. Hatta benim çalışma arkadaşlarım kibar oldukları için önceliği bana verirler genelde ve korurlar aynı zamanda."

Bir diğer katılımcı olan 44 yaşında, evli ve 2 çocuk annesi ise:
"Söz konusu değil böyle bir şey. Bayanların daha etkin olduğunu düşünüyorum. Bizlere karşı saygılıdırlar da. Bizim bankamızda o resmilik yok, ilişkiler samimidir"
şeklinde görüşlerini dile getirmektedir.

Bu konuya daha farklı bir açıdan bakmış olan 42 yaşında, evli ve 1 çocuk annesi katılımcının görüşleri ise şu şekildedir:
"Mesela yönetici seçiminde erkekler daha ağırlıklı oluyor genelde. Özelikle üst düzey görevler için erkek personel tercih ediliyor. Buna karar veren ise ara yönetim oluyor. Yani pek aynı şartlarda olmuyoruz."
Bunun üzerine çalışılan kurumda üst düzey çalışanların cinsiyet oranını anlayabilmek adına, yönetici kadrosunda çalışan kişinin kadın ya da erkek mi olduğu sorusu yöneltilmiştir. Bununla beraber terfi merciinde görevli kişinin de aynı şekilde kadın ya da erkek mi olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırılan iki ayrı kurumda görüşülen katılımcıların verdiği cevaplara göre; hem kamu hem de özel banka yönetiminin ve terfi karar mercii görev pozisyonlarında erkek çalışanların görev yaptığı tespit edilmiştir. Son olarak ise katılımcılara 'Cam Tavan' kavramı hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları sorulmuş ve içinde bulundukları durumun farkındalığını ne kadar yaşıyor olduklarını öğrenmek amaçlanmıştır. Alınan cevaplar bağlamında tüm katılımcılar kavram hakkında bir bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir ve katılımcılara kısa bir bilgilendirme yapılmıştır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Sanayi Devrimi ile birlikte ekonomik hayata dâhil olan kadınların yine ekonomik hayatta var olma süreci günümüze kadar farklı aşamalardan geçmiştir. Değişim ve gelişimi beraberinde getiren sanayileşmenin kadın işgücü istihdamında da rolü büyük olmuştur. Artan işgücünün karşılanması sorunu ise kadınların emeğini para karşılığında satmasıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Artık ücretli ve işçi statüsüne giren kadınlar için sosyal yaşam farklı bir roller alanı olarak tanımlanabilmektedir. Kadınların çalışma hayatında var oluşu sanayileşme ve endüstrinin gelişmesi ile birlikte farklı iş kollarında bulunmasını sağlamış ve kadınlar böylece geniş bir iş sahası içerisinde farklı sektörlerde çalışma imkânı bulmuşlardır. Bununla birlikte kadınların eğitim düzeylerinin her geçen gün artması iş hayatına yoğun bir şekilde katılımını da beraberinde getirmiştir. Çalışan kadın istihdamının farklı alanlarda çeşitlenmesi ise nitelikli işgücü ihtiyacında artış olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda 1970 yılından sonra ortaya çıkan ve temel özelliği 'esneklik' olan yeni üretim biçimiyle birlikte de kadın çalışan oranında artışların meydana geldiği görülmektedir. Sayı olarak artış görünse de üst düzey pozisyonlar için aynı şey söylenememektedir. Geleneksel aile yapısının kadın üzerine atfettiği roller gereği kadın ücretsiz ev işçisi olarak anılmaya başlanmıştır. Böylelikle kadının yerinin kamu değil evi olduğu algısı yaratılmıştır. Bu durumda kamuda görevli kadın çalışanların kariyer yapmalarına olanak sağlayacak imkânlar yaratılmamaktadır. Hatta kadınlar birtakım engellemelere de maruz bırakılmaktadırlar. Kadınların kariyer engelleri olarak adlandırılan 'Cam Tavan Sendromu' ise karşılaşılan engellerin genel bir tanımlamasını içermektedir.Bu araştırma ise, bankacılık sektöründe çalışan kadınların cam tavan kavramı ve cam tavan sendromu bağlamında iş yaşamında karşılaştığı zorlukların incelenmesi, kişiler üzerinde yarattığı durumlar ve kişilerin bu durum hakkında farkındalıklarını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Bu bağlamda Balıkesir ilinde bir kamu bankası ve bir özel banka seçilerek, toplam 14 kadın çalışan ile görüşme sağlanmıştır. Elde edilen bilgiler göstermektedir ki, çalışan kadınların sadece yaşam standartlarını ön planda tuttuğu, görev edindikleri rollerin farkında olmakla beraber özellikle çocuklarının ihtiyaçları için çalışma şartlarına katlanmak zorunda olduklarını dile getirmişlerdir. Kendi ihtiyaçları ve sosyal yaşamlarını geri plana atarak yaptıkları şeyin mecburiyeti altında birtakım bunalımlar yaşadıklarını da ifade etmektedirler. Cam tavan engellerin kamu bankacılığında daha fazla gözlemlendiği katılımcıların verdiği cevaplar ile de desteklenmektedir. Genel olarak ise kişilerin kendi kişisel tercih ve algıları bu engellemelere öncelikli sebep olarak gösterilebilmektedir. Görüşme yapılan her iki bankada karar merciinde erkek çalışanın bulunması da tüm bunları destekler niteliktedir. Kadın çalışanların erkek çalışma arkadaşlarıyla olan iletişimlerinde memnuniyet belirtmesi ise karşılaştıkları engelleri göz ardı etmek için yeterli bir sebep olarak görülebilmektedir. Cam tavan engellerinin yaş ve medeni duruma göre bir farklılık oluşturmadığını ortaya konulmuştur. Eğitim durumlarının ise çalışma pozisyonlarına ek olarak bir katkı sağlamadığı da anlaşılmıştır. Sektörün öngördüğü şekilde ve sınavlar dâhilinde mesleklerinde yükselme imkânı bulabildikleri tespit edilmiştir. Yine de üst yönetimde bir kadın çalışanın bulundurulmaması örgüt kültürü politikalarına dayanmaktadır.

Kadınların yönetsel pozisyonlara gelmesinin sadece kadınlar açısından değil ekonomik anlamda da önem taşıdığı bir gerçektir. Kişi başına düşen milli gelirin arttırılmasında uygulanan kalkınma politikalarında çalışan kadın istihdamının desteklenmesi yine önemli bir adım olmuştur. Fakat politikaların uygulanmasında gereken özen ve disiplinin yetmediği, istenilen sonuçların alınamamasından da anlaşılmaktadır. Bu politikaların işlerliği için alanın uzmanları olan akademisyenler tarafından kadın ve erkek banka çalışanlarına toplumsal cinsiyet eşitliği temelli, eğitimlere yer verilmesi bu noktada önemli olmalıdır. Kadın ve erkek fark etmeksizin terfilerin tarafsız bir şekilde verilebilmesi adına tek kişinin yargısının yerine bir komisyon oluşturulması da toplumsal cinsiyet eşitliği temelli yaklaşım için daha uygun ve faydalı bir çözüm olabilmektedir. Bunun yanında kadınların üst düzey görev pozisyonlarına ulaşabilmeleri için gerekli mesleki eğitim ve kişisel gelişim uygulamaları geliştirilip desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

Alıcı, G. (2008). *Ortaöğretim Kurumlarında Yönetici Pozisyonun Kadın İstihdamı ve Yaşanılan Sorunları İçeren Bir Uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* Ankara: GÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Altındal, Y. (2016). Türkiye'de turizm sektöründe kadın girişimciliğinin gelişiminin incelenmesi: Batı Akdeniz bölgesi-Güney Ege bölgesi karşılaştırması (Yayımlanmamış doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Aytaç, S. ve Sevüktekin, M. vd., (2002), Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği, Tisk Yay. No: 219: Ankara.

Bryson, V., (1992), Feminist Political Theory, London, Mcmillan Press

Çetin, A. (2011), *Kadın Yöneticilerinin Cam Tavan Algısının Cam Tavanı Aşma Stratejilerine Etkisi: Bursa İli Tekstil Sektöründe Bir Alan Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ecevit, Y. (2000). *Çalışma Yaşamında Kadın Emeğinin Kullanımı ve Kadın-Erkek Eşitliği İçinde TÜSİAD. Kadın-Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset*, İstanbul: TÜSİAD Yayınevi.

Ekin, N., (1990), "OECD Ülkelerinde Kadın İşgücü ve İstihdam Sorunları" Değişen Bir Toplumda Kadınların İstihdam İmkânlarının Geliştirilmesi Konulu Uluslararası Konferans, İş ve İşçi Bulma Kurumu, 7-8 Kasım 1989, Ankara.

Değer, C.(2016).*Cam Tavan Bağlamında Türkiye'de Kadın Çalışanların Sorunları: Mardin İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gazioğlu, A. (2017). *Çalışan Kadınların Cam Tavan Sendromu Ve İş Tatmin Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Algılanmasına Yönelik Bir Araştırma: Kocaeli Sosyal Güvenlik Kurumu Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.

Güner, M.T. (2010). *Kadın İşgücü ve Kadının İşgücüne Katılımı:* Kriz Dönemlerinde Kadın İstihdamı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: GÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hartmann, H., (1992), Marksizm ve Feminizmin Mutsuz Evliliği, Çev: G. Aygen Kadının Görünmeyen Emeği Maddeci Bir feminizm Üzerinde, Der: G. Savran, N. Tura, İstanbul, Kardelen Yayınları.

Kaloğlu, N. *(2017). Banka Çalışanlarının Cam Tavan Sendromuna İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma,* Yayımlanmamış *Yüksek Lisans Tezi.* İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Finansal Ekonomi Ana Bilim Dalı.

Kocacık, F. ve Gökkaya, V.B. (2005). Türkiye'de Çalışan Kadınlar ve Sorunları, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, s.195-219.

Koray, M.; S. Demirbilek ve T. Demirbilek., (1999), Gıda İşkolunda Çalışan Kadınların Koşulları ve Geleceği, T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Aralık, Ankara.

Kuş, E. (2003) Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel Mi Nitel Mi?, Anı Yayıncılık: Ankara.

Önder, N. (2013). *''Türkiye' de Kadın İşgücünün Görünümü''* Female Labour Force in Turkey, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Dünyası Dergisi Cilt:1 Sayı:1 Temmuz- Eylül , s. 35-61.

Özer, Mustafa-Biçerli, K., (2003), "Türkiye'de Kadın İşgücnün Panel Veri Analizi", Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 2003-2004, ss. 55-86.

Timurcanday, Ö., (1999), Yönetici Özellikleri ve Kadınlar, İzmir Yerel Gündem 21, Siyasette Kadınlar ve Gençler Yürütme Kurulu Yayını, İzmir.

http://www.tuik, 2017.

Yeğengil, E. (2018). *Kadının Kariyer Yaşamında Karşılaştığı Engeller Ve Cam Tavan*, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2000) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık: Ankara.

EK: GÖRÜŞME FORMU

Demografik Bilgiler

i.Yaşınız?
ii.Medeni Durumunuz?
iii.Öğrenim Düzeyiniz nedir?
iv.Çocuk Sayısı(varsa) kaçtır?

Çalışma Koşulları ve Aile yaşantısı ile İlgili Sorular

1-Evde bir gününüz nasıl geçiyor?
2-İş yerinde bir gününüz nasıl geçiyor?
3-Eğitim durumunuzla orantılı olarak mı bu mesleği yapıyorsunuz?
4-Öğrenim durumunuzun çalışma pozisyonunuza etkisi oldu mu ya da pozisyonunuzda bir değişiklik yarattı mı?
5-Ev ve iş yaşamınızı birlikte yürütebiliyor musunuz?
6-Çalışma saatleriniz ev içi durumunuzu ne yönde etkiliyor?
7-Evde iş bölümü yapıyor musunuz?
8-Eşinizin mesleği nedir?
9-Bir konu hakkında karar verilirken evde söz sahibi kimdir?
10-Çalıştığınız pozisyona ne kadar sürede geldiniz?
11-Bulunduğunuz kurumda erkek çalışma arkadaşlarınızla aynı şart ve durumlarda mı çalışıyorsunuz?
12-Cam Tavan kavramını daha önce duydunuz mu? Duyduysanız birkaç cümle ile ifade edebilir misiniz?

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GENDER, WOMEN AND WORK IN DARJILING TEA INDUSTRY, WEST BENGAL

Dr. Sanghamitra Adhya
Kalyani Mahavidyalaya, Associate Professor in Geography

ABSTRACT
Tea industry has been the backbone of Darjiling Hill Economy since 1850's. Women workers and their role in the tea plantations have received relatively scant attention in plantation literature and women's studies although they are the main workforce in the tea industry. Females having the most important component of population constitute nearly half of the total population of the world in general and India in particular. They bear major responsibility for the well-being of the family. The female labour participation in tea industry of Darjiling is quite high. The study of female participation in different activities especially occupation has been an important aspect of study of hill economy. They are engaged in various field operations i.e., plucking, pruning, manuring, weed control, disease control, transporting green leaf etc. They also perform factory operations like withering, rolling, fermenting, drying, weighing, cutting, sorting, binding, packing etc. The plucking constitutes the single largest component of all activities of permanent and casual women workers. There are at present 87 tea gardens. Out of these gardens 15 were closed for several years. The effective area under tea is about 14400 hectares. In the last fifty years it is invariably noticed that this industry has been infested by many diseases varying from low productivity to labour unrest and industrial sickness to final close down of the tea gardens. The study focuses on understanding the low income of the women workers, sustainability of activities during post-independence period, entrepreneurial competencies of the garden authorities, enabling role played by implementing agencies and major constraints in the process of implementation. Information was gathered from women tea pluckers, workers, control units, implementing agencies, trainers, support providers and end users.
Keywords: Low wage, poor production, environmental degradation, industrial sickness

INTRODUCTION
Historical Background
Started from an experimental plantation in 1840, the tea industry was firmly established as a commercial enterprise by 1856. Coercion and exploitation of the plantation workers by the British people started from the beginning of 20th century. The British owners sold off the gardens to the Indian companies after independence in 1947. Most of the Indian owners were motivated towards profit maximization and did not pay any attention to the development of the gardens. There is a quick change of gardens from one set of directors to another set of directors. The frequency of change of ownership in Darjiling hill areas is much higher than in Dooars or in Terai. This negligence compounded by the unemployment problem generated the sickness of Darjiling tea industry. Tea pluckers have struggled hard for years, battling against difficult terrain, cold, mist, rainfall and so on, to get minimum livelihood facilities. They begin early in the morning and continue up to afternoon (9.30 am-4.30pm) or more. The tender shoots, comprising of two leaves and a bud are plucked.

It requires 22,000 such shoots, all plucked by hand, to produce 1 kg of tea. The hilly terrain and plucking standard make the task more difficult.

Problem

Poor socio-economic conditions, ignorance due to illiteracy, overcrowded and unhygienic living conditions in the residential colonies make the tea garden population helpless to various communicable diseases and underfeeding. There are specific health problems related to their occupation. Acute anemia, which is direct fallout of malnutrition claimed many lives of women workers in many gardens. According to a study by the Indian Council of Medical Research (ICMR) about 90% of women in tea gardens are anaemic. A labourer having impaired physical stamina and poor mental abilities can't provide a high productivity in her performance. Every year hundreds of people die from water borne diseases like gastro-enteritis and cholera. Many of them have no potable drinking water facilities and drainage systems. Tuberculosis is and another disease in the labour village. The women and children are the worst affected. Only 1% of the tea garden population is considered active after attaining 60 years. The infant mortality rate is high, far above the state and national averages. The death rate is 11.4 per thousand. The productivity per woman labour is comparatively very low in Darjiling hills. This has been mainly attributed to the factors like inadequate training to the workers, socio-economic backwardness, lack of technological and technical aid to the workers, existence of a huge surplus labour force in the form of disguised unemployment, the increasing bandhs and violence by the labourers resulting into diminution in working desire and quality, effort and psychological depression. A worker in Darjiling plucks on an average 6 to 8 kg of leave as against 20 to 22 kg in Dooars and Assam mainly due to difficult terrain and unattractive incentive in the form of money and other facilities from the management side. The tea plantation workers receive the minimum wage ₹176 daily. The workers get 'fringe benefits' like clothing, housing and medical facilities. Plucking of tea leaves is a tedious task and takes all day long to be accomplished. The women workers leave their children in the care of common women babysitter, who are unable to provide the children with individual attention due to their large number. The babysitters are running the baby care centres under the shade of a single makeshift tent where about 20 to 30 children are housed together between the ages of 1 to 3 years, while their mothers work in the tea gardens. The population in these gardens has been increasing since the origin of the plantation. The dependency ratio is very high, because there are large number of people in each garden who are not involved in tea industry but do not want to leave the garden as their relatives are in tea industry. A large part of the workers is illiterate. The family members of three generations live together in most houses. The literacy rate among the women labourers is very low. They prefer to ignore the governmental family welfare measures and results in high population pressure. The child population learn only one thing from their childhood i.e., plucking of tea leaves. Most of the workers of every garden feel that their children should work in the tea garden for getting the opportunity of a free residential house. Among the total workers only 30-40% are permanent employees. During the peak season, each garden employs casual workers at wages much lower than the actual minimum wage.

Ecological Degradation

The alarming growth of labour population in comparison to available resources is a threat to the whole tea industry. Pressure of population affects badly the whole economic structure, creates huge health and unemployment problem. Forest areas are vital to protect the thin cover of soil in Darjiling hilly region. The forests are continuously under attack from cleaning for settlement, cultivation, grazing for livestock, leaf for fodder, firewood extraction and forest fires. But the Britishers made it clear that forest at the upper portions should not be brought under commercial exploitation as it would surely create ecological hazard. Again, after independence there was an unprecedented demand for timber for fuel and other purposes**.** It is in this context that the upper belt of forest was taken for commercial use. There was a desperate attempt to cut trees without taking care of soil erosion, landslides etc. More than 70% tea bushes in each garden are superannuated. The average age of the tea bushes is about 80 years and most of the gardens are very old in Darjiling. This old age has given rise to shrunken bushes which otherwise would have formed a thick hard canopy and protect the soil of being washed away by the splash of rain. The soil in the area is induced with weedicides and pesticides which has resulted in the acidic character of the soil and hence has made it friable. The increased run-off in the hills due to erosion not only increase the danger of floods during the rains but also droughts during the dry season because less infiltration reduces ground water levels and causes springs and wells to dry up. The floods in 1950, 1968 and drought in 1979 are the worst in the history of Darjiling hills. Almost all the tea gardens in Darjiling are exposed to constant danger from soil erosion and landslides during and after every monsoon. Besides natural weathering and erosion caused by geological and climatic condition in Darjiling man made erosion is also a factor to receive attention. The tea garden slopes are generally formed of talus materials with a thin soil cover. Most of the slides have affected the materials but at some places sliding along the joints of the underlying rocks have also been observed. Generally, the displaced materials scour long channels down the slope, which are visible as scratched scars on hill slopes. The width of these scoured channels originally does not exceed more than 10-25 metres but by subsequent erosion they are further widened. The average yield in these gardens is poor compared to other valleys. A significant loss of man-days is recorded in these gardens for collection of firewood and landslide restoration activities. Forests are the birthright of the rural areas. Imposition of restrictions through legislative and bureaucratic measures is viewed as unwarranted interference with traditional rights. Efforts to protect and preserve natural forests are therefore often hampered by the local population precisely because their individual rationality diverges from collective rationality.

RECOMMENDATIONS

The problem is so complex and interrelated that it must be tackled as an integrated logistical development programme. The Management should open up more and more training institutions in all phases of tea production. By organizing training camps and other technical demonstrations they can give a scientific and more advanced orientation to the labour productivity. The management with the help of governmental machinery should open up more and more schools and health amenities in the gardens.

Special programme for female education right up to high school level should be introduced to promote harmonious labour management relations. Adequate economic incentives, avoidance of multiplicity of trade unions, motivation to adopt newer technologies, encouraging participative process, eliminating fear of retrenchment and exploitation can improve the present condition of the women workers in tea gardens. Women workers in Darjiling can follow the 'kitchen garden' project to fight anaemia like Assam tea workers. Eighteen tea garden workers in Golaghat district in Assam raised kitchen gardens in their homes. The basic idea behind starting the 'kitchen garden' project is to increase the intake of vegetables among tea garden workers. Prevalence of anaemia among the women is especially high, which can lead to complications in pregnant women during childbirth. Vegetables in all forms are rich in vital nutrients that help in regeneration of blood cells in the body. In the initial stage, the management arranged for seeds and saplings of vegetables like papaya, beans, green chilies, brinjal and water gourd to be planted in a seedbed on the campus of a tea garden hospital. Once these seeds germinate, the young plants are then distributed among the beneficiaries residing in the particular tea garden so that they can raise a small kitchen garden in their own backyard. Bamboo is also provided to every household for fencing their gardens. Before implementing the project in a specific tea estate, the officials also conducted workshops to educate the workers of the tea garden.

REFERENCES

FAO. 1996. Report of the 6th session of the Codex Committee on Fresh Fruits and Vegetables. Appendix VII. Proposed draft Codex standard for pummelos (at step 5). www.fao.org

https://feminisminindia.com/2020/02/17/darjeeling-womens-labour-tea/

https://www.researchgate.net/publication/311613611_Tea_Research_for_Darjeeling_Tea_Industry_Various_Aspects

Matthew. 2005. China provides further protection of geographic indications. www.ipfrontline.com.

Morton, J.F. 1987. Pummelo. In Fruits of warm climates. Miami, Fl.; pp. 147-151.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE ROLE OF WOMEN IN AGRICULTURAL FOR FOOD SECURITY IN NIGERIA

Lawal, W.S
Ilorin and Federal college of Education, Kwara State Polytechnic

Onazi, B.O
Ilorin and Federal college of Education, Kwara State Polytechnic

Omotunde,I
Ilorin and Federal college of Education, Kwara State Polytechnic

ABSTRACT
The study explore the role of women in Agriculture for food security inn Nigeria. The overall objectives is to assist the impact of women in ensuring food security and it answer four (4) question and these are i) To what extent has women improves food security ii) To what extent do womem participate in in Agriculture that leads to more food iv) How much women has been alleviated from poorberty.
Quantitative data collections was employed in this research'
The main research findings i) is to know the exert imparts women has really improve food security ii)What are the challenges of women in Agriculture in Nigeria iii) How far has women participation in Agriculture has really alleviate them from poorverty.
The following recommendation was made;
i)The government should find ways of reducing the cost of imputes for tge commercial farmers
ii) The Federal government of Nigeria should provide morey capitals for takeoff especially for both new farmers.
iii) The Government should provide more extension agents to assist the women in Agriculture.

1.0 INTRODUCTION
Nigeria has not been able to feed over 50% of her population and the impact has been felt more by women and children and this has made mothers to gradually involve themselves in Agriculture so that at least they will be able to feed their children especially in the rural areas (NBS 1995). About 18 million people are said to be vulnerable to food insecurity, and 53% of households suffer from food poverty (NBS, 2003). Women are known to be generators of food for their families and as such, they play a significant role in national Agricultural production, however, they are particularly vulnerable to poverty (FAO, 1999).Several efforts has been made by both Federal, State and local government to improve Agriculture so as to address poverty but most times the money go down the drain to their political associates (Lawal et al 2000).

Women in the rural areas and in remote villages especially in the three major geopolitical region (West, East and North) suffer most for food poverty and other amenities of basic life and in an attempt to solve this problems of food poverty and to ensure the continuous existence of their family members, women decided to take to Agriculture which is the only means to grow food crops for family consumption (Lastarria-Cornhiel, 2006) (Lawal, et.al., 2007). Most of these women after farming for some years and are capable of feeding themselves and their families, come together into cooperatives and then commences commercial farming in an attempt to improve their standard of living and come out of abject poverty and that poverty can only be alleviated if technical, financial and organisational support is focused in a coordinated manner, on poor women and men. Hussain and Hanjra (2004). In Nigeria and also in many other developing countries, women are the major food producers for household consumption (Jacobson, 1992). Women participationin agricultural production therefore cut across various subsectors: planting, weeding, harvesting, processing, and marketing as well as tending livestock (Soubh, 2006). This necessitates their integration into planning, policies, and programmes for effective and sustainable development of a nation (FAO, 2003). Hence, the role of women in agricultural production in the developing nations, including Nigeria, can never be overemphasized (Damisa and Yohanna, 2007;andKishor, Gupta, Yadav, and Singh, 1999). Rural out-migration has constituted one of the greatest challenges hindering agricultural development in developing countries especially Nigeria,men that was suppose to participate in active agriculture has gone for urban daily paid job and this has made woman to take up challenges of feeding the family for survival, surveys showed that, in general, women in Africa have a strong desire to participate in their community affairs and contribute to its development (African Development Fund – ADF, 2003) provided that: there is government effective and timely support/subsidization to agricultural sector; employment opportunities in the local area, including part-time jobs; the possibility of gaining work experience and vocational qualifications; local facilities for education and training; business services supportive to women's projects and enterprises; public transport services compatible with working hours; local childcare facilities and social services for the elderly and the sick; and supportive public and professional organizations.

1.2 PROBLEM STATEMENTS

Agricultural activities has been going on in Nigeria even since the colonial era, and it still continues after the independence and till date and even with women coming into Agriculture and owing their own farms, food shortage and food insecurity still persist, this study wants to find out how women participation has really contributed to more food and to even provide food security for the future to prevent hunger and poverty.

1.3 OBJECTIVES OF THE STUDY

The overall objective of the study is to study the role of women in Agriculture for food security in Nigeria.

The specific objective of the study include

i) To know the exert impact of women and how they really improve food security.

ii) what are the challenges of women in Agriculture in Nigeria

iii) How far has women participation in Agriculture has really alleviated them from poverty.

1.4 RESEARCH QUESTION

i) To what extent has women improves food security
ii) To what extent has women participate in Agriculture that leads to more food
iii) How much women has been alleviate from poverty

1.5 JUSTIFICATION FOR AND SIGNIFICANCE OF THE STUDY

In sub-sahara desert, hunger and poverty has been in the land since inception, despite the availability of arable land everywhere.
Despite the participation of women in Agriculture, one will expect more food production and food security but the food is not as much as one has expected.
Various research has been conducted on participation of women in Agriculture but little has been done on participation of food security in Nigeria, the researcher therefore feels there is merit in investigating the role of women in agriculture for food security in Nigeria

MATERIAL AND METHODS

3.1 Introduction

This chapter focuses on the method employed to carry out the research study and is divided into six sections. These are location of the study, sources of data (containing population and sample size), methods of data collection, sampling method, and techniques of data analysis

3.2 Location of the Study

Three states was considered and was used to extrapolated and conclude for the whole country and these are Lagos state from west, Imo state from East and Kano state from the North. The states consist of the three major tribes in Nigeria and are therefore picked as a case study.

3.3 Study design

Both primary and secondary data were obtained. The main purpose of collecting primary data was to gain an in-depth understanding of role of women in Agriculture for food security in Nigeria. In terms of the collection of primary data via fieldwork, the researcher conducted a survey of individuals who reside in each of local government of the three (3) states of the country.

3.4 Data collection techniques

In an attempt to achieve the objectives of the study, a number of techniques were employed. Personal interviews constituted one of the most important and valuable sources of information. A digital voice recorder was used to assist with the data collection, because it allowed the researcher to conduct interviews in a more normal, conversational manner than if she had to keep detailed notes during the course of each interview. Semi-structured interviews were led by means of an interview schedule, but because of the depth of these interviews, they were usually completed over two sittings, starting firstly with preliminary interviews, and following these with in-depth interviews. The majority of respondents were interviewed in their respective homes, but if not at home, they were interviewed at their plots.

3.6 DATA ANALYSIS

Both the qualitative and quantitative data were analysed, though as mentioned above the qualitative data were used primarily for sake of descriptive statistics. The quantitative data were initially captured into and manipulated in Microsoft Excel. The qualitative data was analysed through thematic content analysis. According to Patton (1990) thematic content analysis involves a flexible, semantic unit of analysis (e.g. phrase, paragraph, sentence etc.) based on decisions about themes of meaning. This is supported by Burns (2000) who argues that content analysis is used to identify themes, concepts and meanings. During the data analysis, the researcher focused on identifying themes from the interview data.

4.0 CHAPTER FOUR

4.1 INTRODUCTION

This chapter presents and analyses the role of woman in Agriculture for food security in Nigeria. The states overview, demographics, livelihood activities, production activities.

4.2 DEMOGRAPHY AND LIVELIHOODS PROFILE AT THE THREE STATES UNDER STUDY

Table 4.1 below shows the populations of the states that make up the states under study.

STATE	WOMEN	MEN	TOTAL
Kwara	1,213,609	899,996	2,113,605
Kano	7,000 600	6,399,400	13,400,000
Imo	2,800,000	2,050,000	4,850,000

Source: Population census 2006.

Table 4.1 below shows for the three states that there are more women than men in each of the local goverments. In Kwara states there are more than 300,000 men and women that are very old and cannot work again. In Kwara state the working class people are almost 1.5million and out of this value more than 650,000 are women and are into Agriculture, in Kano about 3million are very old and cannot work again, 8million are working class and only 3,500,000 are women and are into Agriculture while in Imo state 2,500,000 are working class and 1,200,000 are women that into Agriculture.

4.3 Categories of women

Village	Categories				Total
	Married married	Divorced	Widowed	Never	
Kwara	437,000	80,000	15,000	118,000	650,000
Kano	2,750,000	120,000	130,000	500,000	3,500,000
Imo	700,000	405,000	15,000	80,000	1,200,000
Total	3,887,000	605,000	160,000	698,000	5,350,000

Going through the three states under review, it was found that kano state had the highest number of women that got married most, followed by kwara state and Imo state is the least but Imo state seek for more divorced than other state and is followed by kwara state and the keast is kano state, kano had the number of widow, followed y kwara and thenImo while kwara has highest number of women that has never married at b efore, followed by kano and Imo is the least.

4.4 Gender of women in Agericulture

State	**Population in Agriculture**		**Population in other trade**		**Total**
	Men	**Women**	**Men in office**	**Women in trade**	
Kwara	150,000	310,000	80,000	110,000	**650,000**
Kano	900,000	2,250,000	150,000	200,000	**3,500,000**
Imo	200,000	600,000	100,000	300,000	**1,200,000**
Total	**1,250,000**	**3,160,000**	**330,000**	**610,000**	**5,350,000**

Table 4.4 shows that out of all the total population of the people in the states considered, it was found that the job chosen most by women is Agriculture (farming) this is because it need little or no capital involved, all you need is a piece of land which is readily available in Nigeria especially in the North and other necessary inputs needed could be collected from the neighbourhood to start off at least for the first time while the subsequent farming season can be sourced from the capital made in the previous year.

4.6 WOMEN'S PARTICIPATION IN AGRICULTURE

Women become involved in agricultural production for different reasons. The majority of women-headed households participate in agriculture to prevent poverty. However, a few women participate out of their own choice as their households are better-off in terms of income and food security. This is applicable to women whose husbands or other household members have a reliable non-agricultural income. Their engagement in farming is to supplement their households' livelihoods. Some women get involved in agriculture once they get married; they became involved in farming as their new household has land. However, there are those women whose households are worse-off and thus who participate in farming to fight or prevent poverty and put their households in a better position. Farmers were asked why and when they became active in agriculture, and the response revealed poverty prevention or reduction, supplementation of household's income and farming interest. The Ministry of Agriculture also encourages women to participate by giving them soft loan or giving farm imputes that is highly subsidized.

4.7 NATURE OF WOMEN'S PARTICIPATION IN AGRICULTURE

4.7.1 LABOUR PROVISION

The majority of women in the Scheme are responsible for all activities in agricultural production, including planting, weeding, watering, harvesting and ploughing. The division of labour within the household differs from one to another. In some instances, women carry all farming activities in cases where men have other off-farm jobs or in households headed by women.

4.7.2 DECISION MAKING AND DETERMINING THE BENEFITS

In this study, it has been revealed that all unmarried women participants are able to make their own decisions regarding the cultivation of crops and the usage of revenue. Furthermore, married women whose husbands are not actively involved in agriculture due to other work commitments are able to make same decisions as unmarried women

4.8 CONCLUSION

In this chapter, the role of women in agriculture for food security in Nigeria has been discussed. The study finds that agriculture plays a prominent role for farmers and the whole populace in Nigeria. However, some challenges are faced by farmers but at the end it was discovered that that the participation of women in Agriculture has really improved food availability to more of the families when compared to years when only men are practicing Agriculture.

5.0 SUMMARY, CONCLUSION, AND RECOMMENDATIONS

5.1 Introduction

This chapter presents summary of the findings, conclusion, and recommendations.

5.2 Summary

In evaluating the role of women in Agriculture in securing food security in Nigeria
Three (3) research objectives were set as guide to the study which include:
i) To know the exert impact of women and how they really improve food security.
ii) what are the challenges of women in Agriculture in Nigeria
iii) How far has women participation in Agriculture has really alleviated them from poverty.
From data analysis, farming undertakings by women especially the working class group in Nigeria

5.3 Conclusion

In an evaluation role of women in Agriculture for food security in Nigeria; the following conclusion are drawn based on the data analysis and findings from the study:
i)The participating of women in agriculture has really increased food supply to most of the families that are suffering from hunger and the poor ones
ii) challenges like arable land, inputs labour, determining the price of far produce and other logistics are hindring the women particitipation in Agriculte.
iii) Participation of women in Agriculture has drastically reduced their poverty level thereby increasing the stutus of these women.

REFERENCE

Adeniji, M.A. (1991): The Role of Rural Women in Household Food Security and Nutrition in

Ifedapo Local Government Area of Oyo State, Master's Thesis, Department of Agricultural Extension, University of Ibadan.

Nigeria beureau of statistic (2003) Introduction of Nigeria women into Agriculture Adewara, S.E. (1988): Women in Agricultural Co-operatives: A Comparative Analysis of Bauchi and Kwara State of Nigeria, Master's Thesis, Department of Agricultural Economics, University of Ibadan.

Jackson,C. (2003). Gender Analysis of Land: Beyond Land Rights for Women? Journal for Agrarian Change, 3 (4) pp453-48.

FAO, (1999). Poverty reduction and Irrigated Agriculture, International Programme for Technology and Research in Irrigation and Drainage (IPTRID). Issues Paper No.1

Hussain, I. and Hanjra M.A. (2004). Irrigation and Poverty Alleviation: Review of the Empirical Evidence. Colombo, Sri Lanka: International Water Management Institute.

Ikdahl, I., Hellum, A., Kaarhus, R., Benjaminsen, R. T. A., and Kameri-Mbote, P. (2005). Human rights, formalisation and women's land rights in Southern and Eastern Africa, University of Oslo, Oslo.

Lahiff, E. (2000). An Apartheid Oasis? Agriculture and Rural Livelihoods in Venda. London: Frank Cass Publishers, London.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

WOMEN'S EMPLOYMENT DEGREE IN THE SCHEDULED BANKS AND THE FINANCIAL INSTITUTIONS OF BANGLADESH

Umme KULSUM
Chittagong University, Department: Banking and Insurance

ABSTRACT
Women's employment patterns have improved remarkably in the scheduled banks from 12.85% to 13.57% compared to 2017 and 2020. This is due to the fact that with the increased access to higher education, social and economic independence, the phenomenal growth in the banking industry has expanded in women's participation as almost half of the total population of Bangladesh is women. Though compared to 2017 and 2020, the women's participation rate in financial institutions has declined from 14.65% to 14.04%. In this paper, an attempt has been conducted through qualitative research to identify the mix of existing social and economic challenges faced by the women in the scheduled banking industry and financial institutions which are regarded as the driving force of Bangladesh's economy. Beginning by exploring the concept of economic and social, the paper proceeds to frame such concepts as to how the growth of the Gender Equality Performances of the banks and financial institutions affect the job empowerment of Bangladeshi women. The paper also argues to increase work opportunities, flexibilities as many women are not seen, promoted at the senior or managerial positions, and also with the increasing of the age, the percentage of women participation has collapsed markedly.
Keywords: Women employment, Scheduled banks, Financial institutions, gender equality performance

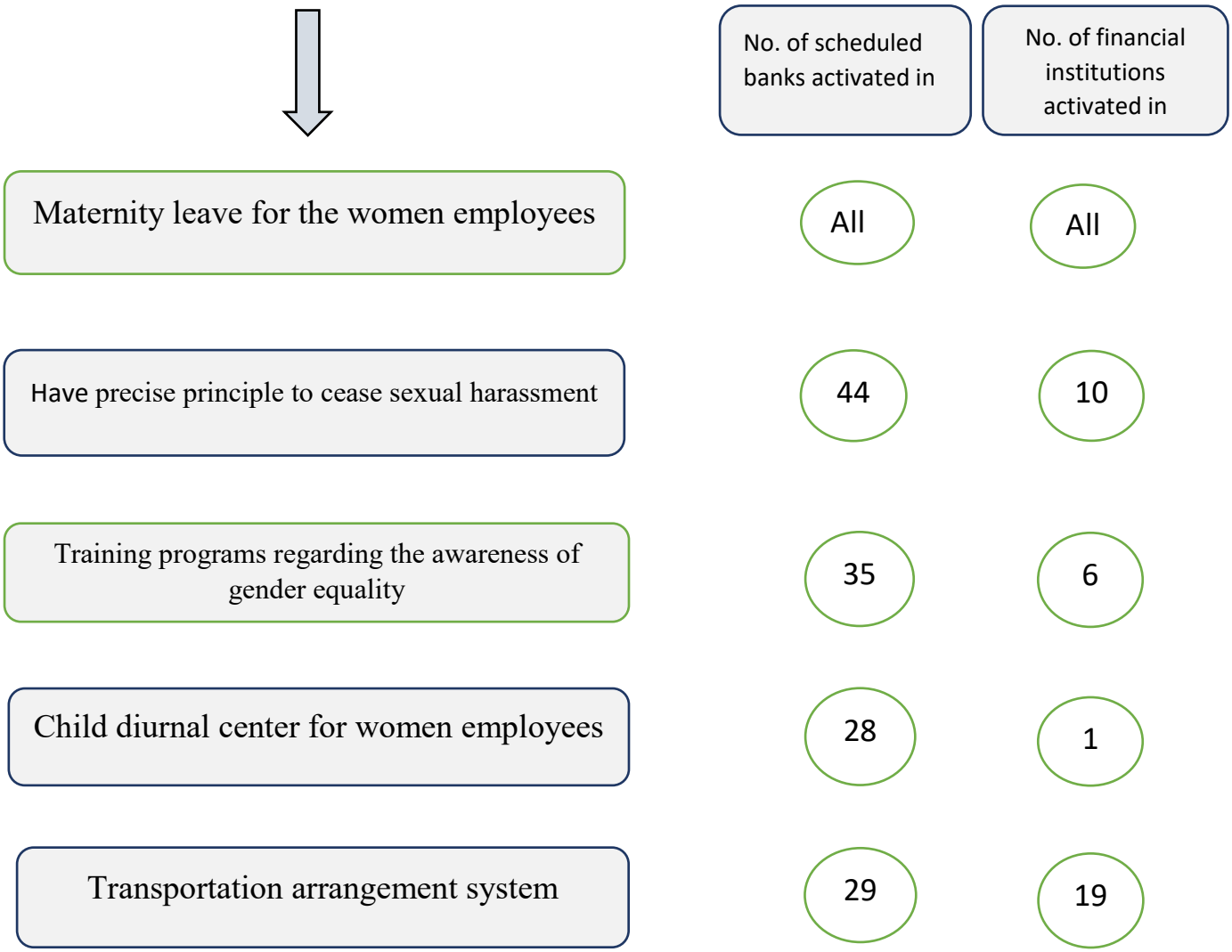
1.INTRODUCTION
Women hold a significant portion of the development of an economy. In Bangladesh, almost half (81.3 million) of its population consists of women in 2017 (Akhter & Naher Islam, 2019). So, without the empowerment of women, it will be just impossible to imagine a modernization and a developed economy. Investment in human capital especially on women is considered as a key way forward in an economy that has been witnessed by the MDGs (Millennium Development Goals) (Hany, Leah, & Agarwal, 2017). Not only for MDGs, to achieve SDGs (Sustainable Development Goals), but countries also have to ensure gender equality and empowerment of all women and girls. In a particular economy women's employment and literacy lead to more consumption and contribution to the gross domestic product, which leads to an increase in per capita income (Raj, 2014). Gender inequalities are one of the crucial challenging points to the developing countries. To ensure socio-economic development, the gap of inequalities should be reduced. However, security and protection can play a significant role to increase the women's employment rate (Celebioglu, 2017). In developing countries, women face disparity, differences which lead to a lower level of education, skill development, and also security and safety issues hampers the operational activities of women (Radović-Marković & Achakpa, 2018).

Though over the past 25 years, different government, non-government and international organization's endeavor can be seen in Bangladesh to women empowerment, the participation of women in employment, socio-economical activities haven't improved in a significance level. As almost half of the population in Bangladesh is women, it would be impossible to reduce poverty and imagine a modernization country without the empowerment of women economically (Siddique, 1998). Women should be equally treated not only in the societal perspective but also in the view of compensation or wages which can establish the base of women's rights in the family, society, workplace. There is also a need for the proper and unbiased introduction of an educative environment for the women population which can add more moral values to reduce the inferiority and insecurity of the women in the access of a professional field. In the arena of globalization, the world tends to become more competitive in terms of employment. The more efficient employee an economy has the more chances to develop or go ahead rather than irrespective of gender. Due to the high employment gap between men and women, stands out that the country can't use its human resources adequately in an efficient way.

1.1 Gender Equality Performances by the Scheduled Banks and Financial institutions in Bangladesh

Gender equality is one of the most significant buzzwords in today's world. It is considered as the essential element in the workplace like banks and financial institutions as it is one of the 17 goals of sustainable development which is adopted by the United Nations in 2015. According to the report of the World Economic Forum regarding gender equality forum 2020, Bangladesh was ranked in 50th out of 153 countries with a score of 0.726 (World Economic Forum, 2020). The bank which is registered and regulated under the banking act of a certain country is regarded as the scheduled bank. By Bangladesh Bank Order 1972 (Under sub-clause (a) of clause 2 of article 32), a scheduled bank means a bank under the time being included in the list of banks maintained by the central bank. According to Financial Institutions Act 1993, Financial institutions mean the non-banking financial institutions which make loans and advancement for different sectors, carry out the business as the underwriter, invest in shares or marketable securities, installment transaction and finance venture capital ("The Finance Institution Act, 1993," 2021). Here, financial sectors which are comprised of banks and non-bank financial institutions are regarded as potential drivers for the economic growth in a particular country (Liang & Reichert, 2007). Thus, it plays a central role to bloom more employment opportunities in a particular economy. To create a favorable workplace and establish a gender equality environment, from December 2011 Bangladesh Bank has issued DOS (Department of Off- Site Supervision) Circular no. 05; following it, every Scheduled and Financial Institution has to present a half-yearly report regarding the activities of gender-equality performance in respective organizations. According to the report of Bangladesh Bank (59 scheduled banks and 33 financial institutions) in 2020 from January to July: Here the gender equality performances of financial institutions are quite poor compared to scheduled banks for women employees. Though the maternity leaves of 6 months for women employees is activated in all of the financial sectors, compared to the rest performances scheduled banks are more conscious and have an improved beneficiary rather than the financial institutions.

Steps for ensuring gender equality performances for women in Bangladesh:

1.1)Women's employment scenario in Bangladesh

Lower educational attainment is one of the disability gaps which results in a limited share of the employment rate (Mizunoya, Yamasaki, & Mitra, 2016). Access to the higher education of women in Bangladesh has increased though the number is in negligible amount because women have bounded in social, cultural limitation. Due to the inadequacy of proper educational and social background, women have been seen in lower-skilled jobs. Those who occupy the leadership position and break the biographies have been judged through class advantages rather than the merit positions (Ahad & Gunter, 2017). The policies interventions for the role of key information and education or schooling can have a significance to reduce the discrimination of gender (R. Behrman & Zhang, 1995).

As the whole world is running towards globalization, for subsisting in the wide arena of competition the country has to ensure both participation of men and women in the economy. But to some extent, with the increase of social and family pressure, women have to face many difficulties to continue the sound activities in the workplaces and to meet up the daily job requirements, responsibility in the banking sector. Thus, it leads them to quit the job either voluntarily or by pressurized (Mittal & Bhakar, 2018). In the previous studies, it has been analyzed the factors affecting women employment in banks and financial institutions and also participation rates in higher or top positions in Bangladesh but there is almost limited research on how gender equality performances affect the employment of women in scheduled banks and financial institutions of Bangladesh. With the introducing the limitations, the study also shows the participation rates that vary on different positions (preliminary, medium, higher, board members) and the underlying factors that have an impact on women employment with increasing age.

2. Research objectives

Based on the above justification, the study is aimed at a purpose:

a)To illustrate the participation rate of women in different positions in scheduled banks and financial institutions

b)To identify the impact of gender equality performances that vary in scheduled banks and financial institutions

c)To analyze the factors affecting the reduction of employment rate with the increasing age

3.Methodology

The study reflects a mixed research design. Mixed method analysis is the combination of both quantitative and qualitative approaches where quantitative is given in a higher priority and qualitative is used for understanding the underlying factors (Onwuegbuzie & Combs, 2011). The study is perfect with the mixed research analysis as it answers quantitatively like what is the percentages of women employment rates in different positions & ages; and also, a qualitative approach which answers the relationship or impact of gender equality performances with women participation and describing the underlying factors. The participants have included here mostly women and in one analysis, men participants have been included to compare the employment rates between men and women. The target population of this study is 59 scheduled commercial banks: state-owned commercial bank (6); specialized commercial bank (3); private commercial banks (41); foreign commercial banks (9) and 33 financial institutions on 2017 (July-December); 2018 (July-December); 2019 (July-December); and 2020(January-June) which is collected from the half-yearly report of Bangladesh Bank. There are also some data sources like websites, journals, books, articles, reports. All of the data is considered based on secondary data sources.

4.Results

In this section, an attempt has been made to illustrate the employment rates of the women in scheduled banks and financial institutions according to the positions and ages and there has also been compared to men and women based on the participation rates in Bangladesh. The finding has been analyzed cover up with the research objective which has been assimilated in the section.

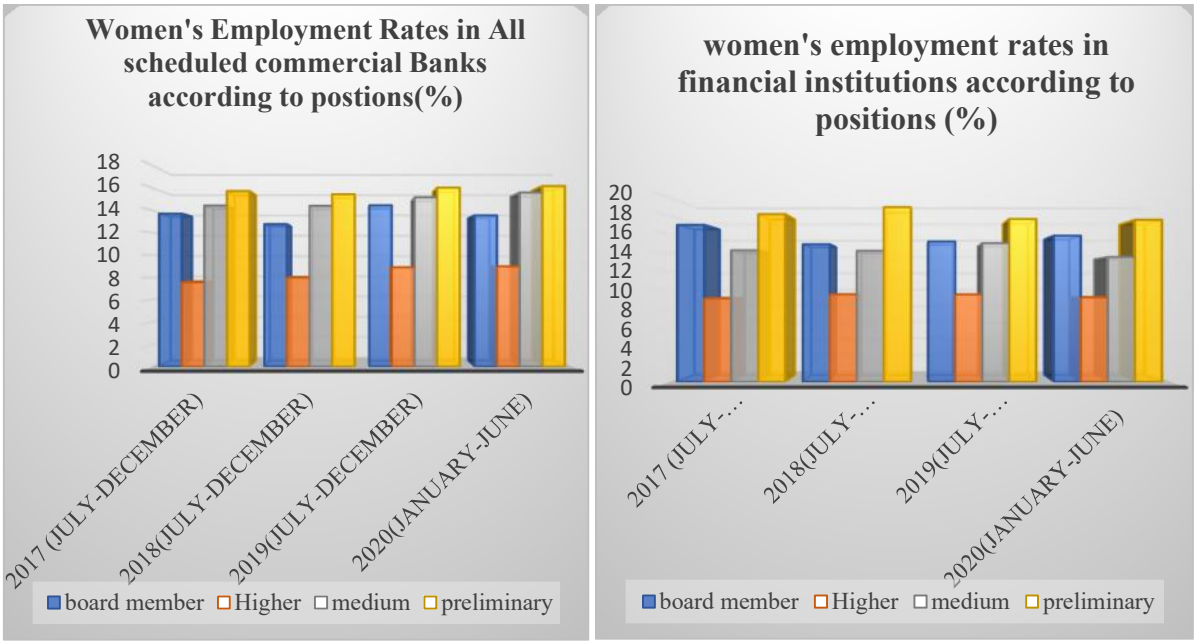

Figure 1: women employment rates according to positions, (data source: Bangladesh Bank)

In Figure 1, there has been shown a rising trend in the employment rates of women in the scheduled banks. The participation rates in the preliminary positions are quite satisfactory compared to any other positions. The rate is 15.71% in 2017 which increases to 16.16% in 2020. In the position of higher and medium, the rates are also continuously increasing which reach 9% and 15.58% in 2020. Another trend can be observed that in the higher position, the participation rate is quite low compared to other positions. But in the board member positions, the rate has declined from 13.7% to 13.54% compared to 2017 and 2020. The next chart illustrates an overall declining trend in the employment rates of the women on the financial institution's accordance to the positions (Board member, Higher, Medium, preliminary). Almost in each of the positions, the percentage decreases from 2017 to 2020. Though in the preliminary positions, the rate is 18.19% quite high than other positions in 2017, it declined to 17.58% in 2020. In the higher positions, the employment rate shows quite improvements than other positions, though it is in a negligible amount (BB, 2017; BB 2018; BB, 2019; BB, 2020).

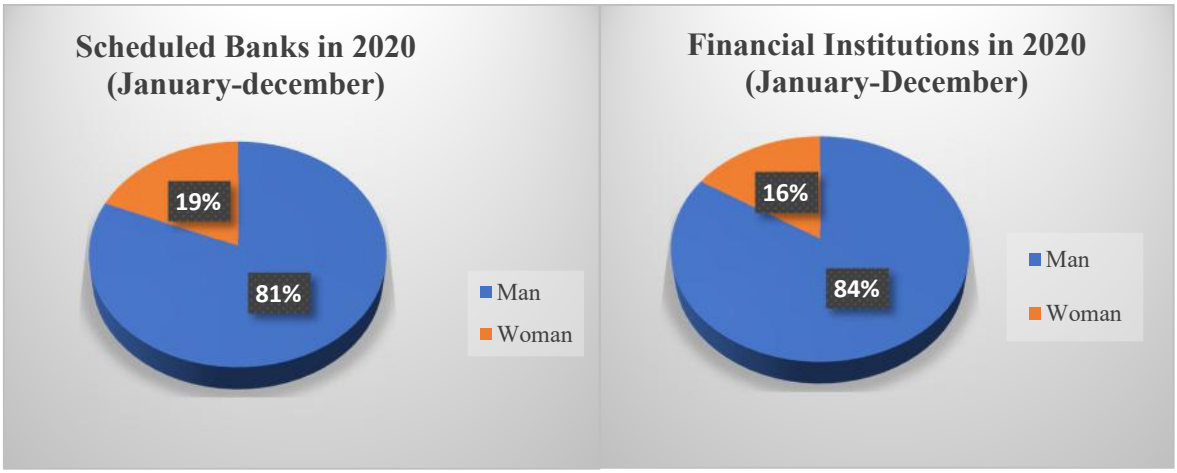
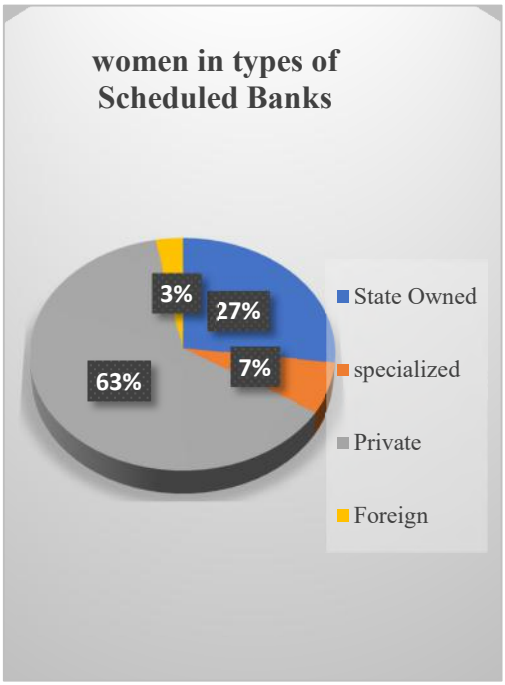

Figure 2: Total Women participation in scheduled Banks and Financial Institutions compared to men, (data source: Bangladesh Bank)

In figure 2, there has been shown the participation rates of women pose scheduled banks and financial institutions are quite a fiddling portion than men in Bangladesh. The presence of women in scheduled banks is somewhat great compared to the participation rate in financial institutions. The sooner the gap can turn near to equal, the sooner it can be hoped to have a healthy economy irrespective of gender.

In the first chart, there has been illustrated the participation of the women in scheduled banks is almost 4 times lower than the men employee in Bangladesh. Though the rate has been improved over time, there has been sluggish growth in women's participation. In the next chart, it presents the participation rate of the woman and man in the financial institutions. The employment rate of the woman is a negligible amount compared to man which is almost 5 times lower than man (BB, 2017; BB 2018; BB, 2019; BB, 2020).

In the pie chart (see: figure 3)., there has been shown the employment rate of the total woman in the scheduled commercial banks (State-owned, specialized, private, and foreign). It has been found that in the private commercial bank, the percentage is the highest compared to the foreign commercial bank which is the lowest share of women's employment. But the employment rate of women in the state-owned bank is quite satisfactory which is 27%. As in the state-owned banks in Bangladesh, the job security is stronger than any other banks, the employment rate is also relatively higher for women in those banks (Bangladesh Bank, 2020a).

Figure 3: women in scheduled banks, 2020 (January-December); (data source: Bangladesh Bank)

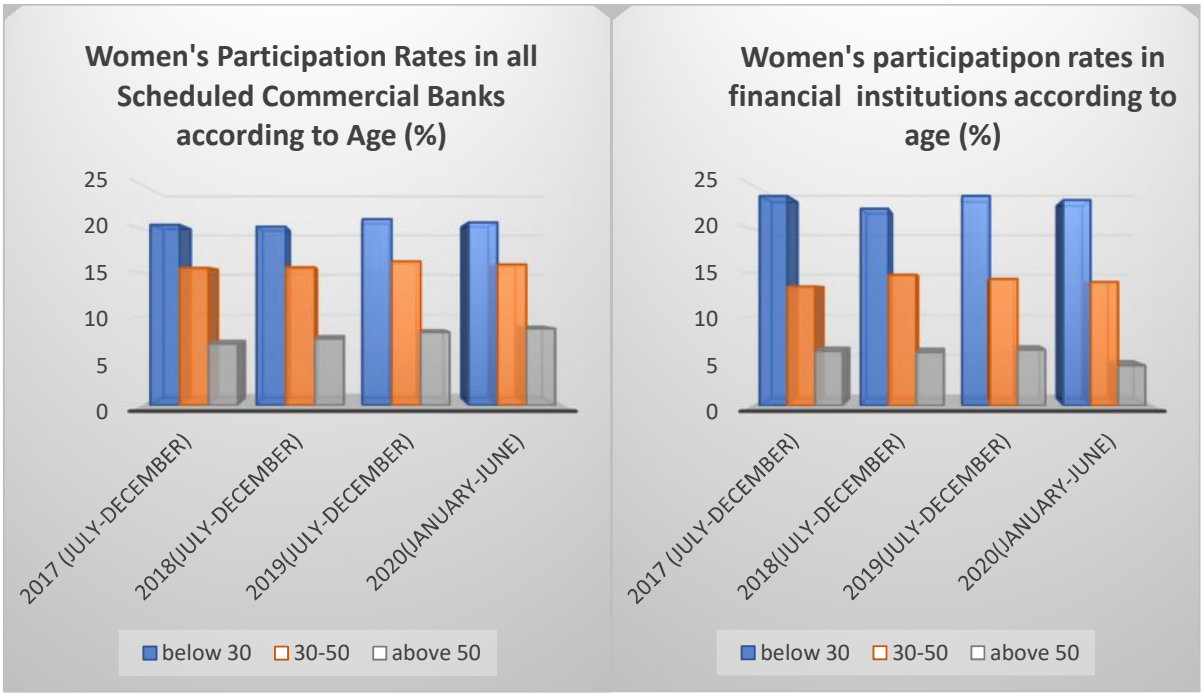

Figure 4: women participation rates accordance to ages, (data source: Bangladesh Bank)

Figure 4, presents the participation rates of women following their age. Here one trend observed that with the increment of the age, the participation rate is surprisingly declining massively which is near to 3 times compared to the participation in below 30 ages and above 50 ages women. In the year 2017, the participation rate of below 30 age is 20.44% which declines to 6.96% at the age of above 50, almost 3 times lower. Also, in the year 2020, the participation rate of below 30 age is 20.71% which declined by 8.7% at the age of above 50, almost 2.5 times lower. Though the participation rates are continuously declining with the increment of the ages, the rate is also continuously rising of above 50 age in the forthcoming years which was 6.96% in 2017 and 8.7% in 2020. The next chart presents the participation rates of the women by their ages in the financial institutions. Though 30-50 age women participation is improving, the rates for below 30 & above 50 have been declining from 2017 to 2020. In 2017, the percentage for below 30 ages is 23.68 which declined to 23.22 in 2020. The participation rate of above 50 ages women decreases from 6.16% to 4.52% compared to 2017 and 2020 which is quite unsatisfactory. But the participation rate of the ages between 30 and 50 makes a quite improvement which is 13.43% in 2017 rose to 13.93% in 2020 (BB, 2017; BB 2018; BB, 2019; BB, 2020).

5.Discussions

In this paper, an attempt has been illustrated to visualize the current scenario and the factors affecting women's employment in scheduled banks and financial institutions of Bangladesh. The first section of the findings provides that the employment rates in scheduled banks are improving over time including in all of the positions (board members, higher, medium, and preliminary) but the growth is quite sluggish. Though the rate is improving, in the higher position, the rate is negligible compared to any other positions. With the up-gradation of sensation regarding the work environment of the banks in Bangladesh, the perception affects positively in more engagement of women employees. Due to the disbalance in work and family time, thus leads to stressful and worsen impact on the profeesion (Sultana, 2019). With the increasing of commercialization, women's employment in Bangladesh has been grown. The educational attainment of women has also improved in previous years, which have a positive impact on the participation of women in the labor force market. Though in most of the cases, women are seen to lower-skill jobs, the presence of women in the higher position is also increasing in Bangladesh. women who have to coagulate more into professionalism than the higher-level managerial task, lead to a change in the interpersonal characteristics, gender affinity which creates immobility to shift the women employment participation. Also, there is a particular impact on women's employment and family careers over certain professions (Crompton & Harris, 1998). But in financial institutions, the participation rate has shown a declining trend over the years. There is also the participant's rate of women in the top management isn't quite satisfactory. The scenario for the financial institutions isn't quite different from the banking sectors in Bangladesh. In the leadership and the top position, the employment gap is huge between men and women. Different socio-cultural constraints have been worked for women as a hindrance to the recruitment in top position which has a slothful growth consistently. so, there needs effective policy measurement to have diversity on the top management in Bangladesh (Ferdous & Rahman, 2019). Strategies should be developed to improve the work environment and reserve some senior positions for women, and also advertising regarding these will increase the confidence quality of applicants (Debashish et al., 1998). To, make diversity in the workplaces, there should be taken effective measures and policies like enhancing skills by training programs, friendly work environment to increase the number of women in senior or top positions. In the next phase, it has been found that the women participation rate is mostly negligible which is almost 4 times lower than men participation in both scheduled banks and financial institutions of Bangladesh. There are some cultural and social barriers like women is regarded as just raring up children, marrying at the early stage of life, maintain the family status quo which affects the willingness of women employment. Due to socio-cultural perception, women are regarded in a lesser recognition in the worksite, lack of socially acceptable transportation, the absence of child care facilities are worked as an impediment of women employment (Gallant & Pounder, 2008). This is due to the less concentrated, improved facilities on gender equality performances. Another trend has been found that women's participation in the state-owned banks is the highest than other banks which is because of the more job security by state-owned banks. The more secured job, the lesser chance to be dismissed from the job by management (Fattah Hossain & Wadud, 2017). The gender equality performances, facilities like maternity leave, transportation beneficiaries, a work environment that is free from sexual harassment for women employees in the scheduled banks are quite improved than the financial institutions.

That can be another cause for lesser women's participation in the financial institutions of Bangladesh. With little reference, the best practices companies communicate their policies and programs for governance relating to gender equality. There is lacking comparison standard reporting among the companies. Thus, it should be well-formed and designed (Grosser & Moon, 2008). So, the better introduction and improved formation of gender equality performances of the scheduled banks and financial institutions will attract to create more women employment. In the last section, the finding has been found that with the increase of age the women participation rate both in the scheduled banks and financial institutions is declining at a massive rate. With the increase in the age, the variance in organizational tenure, education, and skill, there is an observed significant difference in pay rates between white men and women, minority groups (Barnum, Liden, & Ditomaso, 1995). There has also been found that the retention policy especially the retirement security that is provided to older women is quite poor compared to older men (Burn, Button, F. Figinski, & McLaughlin, 2020). Introducing the bank's equity policies has a differential impact on disabled people (increasing the age) and certain groups of women which creates a supportive workplace for them. Identifying and eliminating the impediment of discrimination can expect the bank's progress (England, 2003). Thus, a better human resource management policy to retain aged women employees will ensure the indiscrimination participation in scheduled banks and financial institutions of Bangladesh.

6.Conclusions

The whole world is being more complex and competitive in the modern era. To survive in the complexity, efficient usage of human resources in a particular economy is a must, otherwise half of its human assets will remain unutilized. But there is created a gap to ensure the human resource participation between men and women because of different socio-cultural barriers. As a result, Bangladesh isn't also different from others though the gap is being reduced. In this paper, an attempt has been made to illustrate the contemporary scenario of woman employee in the scheduled banks and financial institutions of Bangladesh which are affected by different socio-cultural impediments. There has been found that the employment rate is improving in the scheduled banking sector but in the financial institutions, the rate is continuously collapsing due to lack of gender equality performance than scheduled banks. Another finding has found that due to lack of recognition, and poor human resource policies, the rate of women participation in the scheduled banks and financial institutions has been declining in a significant portion with the increase in the age. Thus, an effective and efficient human resources management policy is needed to ensure and retain consistency in the women employment by the scheduled banks and financial institutions of Bangladesh. Through this paper, a contribution has been made to urge the government policymakers, economists, sociologists to contribute to this significant gender discrimination issue. Commercial institutions can improve their corporate social responsibility through ensuring the Gender Equality Index which will also improve their core competency. With the collaboration and effective measurement of both government and non-government institutions can be hoped for equal treatment in the workplaces and more women employment according to different positions and ages. This research is also containing some limitations. The paper has been studied only focusing on Bangladeshi women.

There has been the absence of the scenario of women employment in non-scheduled banks and financial institutions which isn't controlled by the Bangladesh Bank. So, further research would be benefited by introducing the limitations & proceeding with primary data sources; measuring and arguments for the policy intervention required for assuring how can be improved women employment scenario in Bangladesh.

7.REFERENCES

Ahad, L. R., & Gunter, H. (2017). Women in leader roles within higher education in Bangladesh. Management in Education, 31(3), 135–140. ttps://doi.org/10.1177/0892020617721147

Akhter, Ms. A., & Naher Islam, Ms. Q. (2019) Women and men in Bangladesh. In http://bbs.gov.bd/. Retrieved from website: https://bbs.portal.gov.bd/sites/default/files/files/bbs.portal.gov.bd/page/b343a8b4_956b_45ca_872f_4cf9b2f1a6e0/Women%20and%20men%20in%20Bangladesh-Facts%20and%20figures%202018.pdf

Baden, S., & Institute of Development Studies (Brighton, England. (1994). Background report on gender issues in Bangladesh. Brighton, UK: Institute of Development Studies at The University of Sussex.

Bangladesh Bank. (2017). Gender equality report of banks & FIs. Retrieved from https://bb.org.bd/en/index.php website: https://www.bb.org.bd//pub/halfyearly/sfd/geneqtjulydec2017.pdf

Bangladesh Bank. (2018). Gender equality report of banks & FIs. Retrieved from https://bb.org.bd/en/index.php website: https://www.bb.org.bd//pub/halfyearly/sfd/geneqtjuldec2018.pdf

Bangladesh Bank. (2019). Gender equality report of banks & FIs. Retrieved from https://bb.org.bd/en/index.php website: https://www.bb.org.bd//pub/halfyearly/sfd/geneqtjulydec2019.pdf

Bangladesh Bank. (2020). Gender equality report of banks & FIs. Retrieved from https://bb.org.bd/en/index.php website: https://www.bb.org.bd//pub/halfyearly/sfd/geneqtjanjun2020.pdf

Barnum, P., Liden, R. C., & Ditomaso, N. (1995). Double jeopardy for women and minorities: pay differences with age. Academy of Management Journal, 38(3), 863–880. https://doi.org/10.5465/256749

Burn, I., Button, P., F. Figinski, T., & McLaughlin, J. S. (2020). OUP accepted manuscript. Public Policy & Aging Report, 30(3). https://doi.org/10.1093/ppar/praa017

Celebioglu, F. (2017). Women employment in terms of gender inequality across the provinces of Turkey. Eurasian Journal of Business and Economics, 10(19), 61–80. https://doi.org/10.17015/ejbe.2017.019.04

Crompton, R., & Harris, F. (1998). Gender relations and employment: the impact of occupation. Work, Employment and Society, 12(2), 297–315. https://doi.org/10.1177/0950017098122005

Debashish, K. S., Shirin, M., Zaman, F., Ireland, M., Chapman, G., & Nandeesha, M. C. (1998). Strategies for addressing gender issues through aquaculture programs: approaches by CARE Bangladesh. Retrieved from scholar.google.com website: https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=STRATEGIES+FOR+ADDRESSING+GENDER+ISSUES+THROUGH+AQAUCULTURE+PROGRAMS%3A+APPROACHES+BY+CARE+BANGLADESH&btnG=

England, K. (2003). Disabilities, gender and employment: social exclusion, employment equity and Canadian banking1. The Canadian Geographer/Le G?Ographe Canadien, 47(4), 429–450. https://doi.org/10.1111/j.0008-3658.2003.00034.x

Fattah Hossain, Md. F., & Wadud, M. A. (2017). Determinants of job satisfaction of bank employees: a comparison of state-owned and private commercial banks in Bangladesh. Presented at the Biennial Conference.

Ferdous, C. S., & Rahman, H. (2019). Analysis of the status of women directors: a study on the listed financial institutions of Bangladesh. International Business Research, 12(4), 130. https://doi.org/10.5539/ibr.v12n4p130

Gallant, M., & Pounder, J. S. (2008). The employment of women nationals in the United Arab Emirates (UAE). Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues, 1(1), 26–33. https://doi.org/10.1108/17537980810861493

Grosser, K., & Moon, J. (2008). Developments in company reporting on workplace gender equality? Accounting Forum, 32(3), 179–198. https://doi.org/10.1016/j.accfor.2008.01.004

Hany, B., Leah, M. P., & Agarwal, M. (2017). Did the millennium development goals work?: meeting future challenges with past lessons. In Google Books. Retrieved from https://books.google.com.bd/books?hl=en&lr=&id=_eU2DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA191&dq=economic+growth+and+women+roles&ots=Hvnz49QbrM&sig=UMGB9-vSzp1jDOBbSDM4Cj5TQuI&redir_esc=y#v=onepage&q=economic%20growth%20and%20women%20roles&f=false

Hossain, M. A., & Tisdell, C. A. (2005). Closing the gender gap in Bangladesh: inequality in education, employment and earnings. International Journal of Social Economics, 32(5), 439–453. https://doi.org/10.1108/03068290510591281

Liang, H.-Y., & Reichert, A. K. (2007). Economic growth and financial sector development. retrieved February 11, 2021, from papers.ssrn.com website: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1543402

Mittal, M., & Bhakar, S. S. (2018). Examining the Impact of Role Overload on Job Stress, Job Satisfaction and Job Performance-A study among married working women in banking sector. International Journal of Management Studies, V(2(7)), 01. https://doi.org/10.18843/ijms/v5i2(7)/01

Mizunoya, S., Yamasaki, I., & Mitra, S. (2016). The disability gap in employment rates in a developing country context: new evidence from Vietnam. SSRN Electronic Journal, 36(2). https://doi.org/10.2139/ssrn.2766103

Onwuegbuzie, A. J., & Combs, J. P. (2011). Data analysis in mixed research: a primer. International Journal of Education, 3(1), 13. https://doi.org/10.5296/ije.v3i1.618

Radović-Marković, M., & Achakpa, P. (2018). Employment women through entrepreneurship development and education in developing countries. JWEE, 1-2, 17-30(1-2), 17. https://doi.org/10.28934/jwee18.12.pp17-30

Raj, M. (2014). Women Empowerment through Employment Opportunities in India. International Journal of Management and International Business Studies, 4(1), 93–100. Retrieved from https://www.ripublication.com/ijmibs-spl/ijbmisv4n1spl_12.pdf

Siddique, M. A. B. (1998). Gender issues in poverty alleviation: a case study of Bangladesh. International Journal of Social Economics, 25(6/7/8), 1095–1111. https://doi.org/10.1108/03068299810212487

Sultana, S. (2019). Factors affecting career progression of women in the banking sector in Bangladesh: barriers and challenges. Quest Journals, 7(6), 56–62.

The Finance Institution Act, 1993. (2021). Retrieved from Uni-heidelberg.de website: https://www.sai.uni-heidelberg.de/workgroups/bdlaw/1993-a27.htm

World Economic Forum. (2020). Insight Report Global Gender Gap Report 2020. Retrieved from website: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

SPECIFICITY OF WOMEN'S LABOR AT A SEWING OUTSOURCING FACTORY

Iuliia Rogozhina
Graduate student Kosygin State University of Russia

Marina Guseva
Kosygin State University of Russia, Associate Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products

Elena Andreeva
Kosygin State University of Russia, Doctor of Technical Sciences, Professor of the Department of Artistic Modeling, Design and Technology of Sewing Products

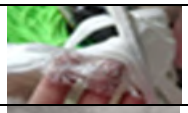
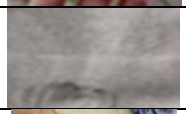
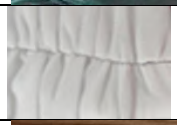
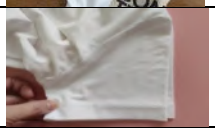
ABSTRACT
Modern sewing production is developing in the context of cooperation between companies of all over the world. Many design bureaus place orders for the manufacture of products both at domestic enterprises and abroad. This interaction is called outsourcing. Many Russian companies engaged in the production and sale of clothing prefer to cooperate with entrepreneurs from the countries of South-East Asia. The most common outsourcing garment factories located in China. The authors have identified a systemic problem in outsourcing that affects the quality of finished products - a different perception by outsourcers and representatives of design bureaus of the criteria for implementing the process of assembling materials in production batches. Outsourcing companies often do not control the different shades of color and the density of materials, they can replace accessories and finishing materials without agreement with the head office, which will change the design of products.
Keywords: sewing quality control, outsourcing of garment production, female labor.

INTRODUCTION
The production process in outsourcing companies is geographically divided. Often, design bureaus place orders for the production of products abroad. To control the production process and the quality of finished products, firms send their specialists on long abroad business trips. The choice of women as the main employees (sew workers, designers, technologists, specialists of product quality control departments) is associated with their inherent rational attitude to subjective reality, value-motivational attitude to work and material well-being, stereotypical economic behavior, and creative process. Russian women garment technologists are the important chain of communication between the head offices in Russia and the outsourcing firms. Their high qualifications, work experience, and knowledge of a foreign language open up great career opportunities for Russian garment production technologists in many leading companies around the world. The success of doing business in outsourcing is influenced by many aspects, including the ability of all employees of the cooperating enterprises to take into account the peculiarities of the business cultures of the cooperating countries.

To get a high-quality product from an outsourced garment company, customers need to understand the "nuances" of interpersonal interaction, both in their own culture (when communicating with colleagues at a distance) and in someone else's culture (when communicating with partners in a foreign language). Many specialists are involved in theproduction process of creating sewing products, so it is very important for the representative of the customer company to see the emerging problems in time, not only in their disciplinary

plane, but also in related areas, to be able to agree and convey information to colleagues and partners. At the same time, it is necessary to take into account what culture the parties of communication belong to and to interact with this. In business, any information that contributes to success in making deals, making decisions, and for future business planning is invaluable. Ignoring this fact by employees can end disastrously for the company. At garments outsourcing factories, the most women work as sew workers and quality controllers for semi-finished and finished products. Self-restraint, restraint, self-control, asceticism, and diligence are characteristic of Chinese female workers [1-4]. We have found that European and Asian manufacturers and consumers have different perceptions of the quality of garments manufacturing, which is formed from the following components: quality of materials [5], quality of organization and fulfillment of the conditions of the technological process of manufacturing a product [6], design [7], quality of design and technological documentation [8], etc. The purpose of research was to prepare initial information for digital quality control of ready garments products produced by outsourcing conditions [9]. For digital control of product quality, the software based on digital databases and the principle of predicting possible technological defects of products [10] depending on model features is proposed. The experiment was made at an outsourcing factory in China, the example of a jersey T-shirt, as a typical product manufactured at outsourcing enterprises in Asia. The analysis of the working conditions of the enterprise showed that, due to the increased frequency of assortment changes, most of the employees are hired for temporary work with piecework payment or hourly wages [11]. The workers are not motivated to make a high-quality product, because the main task is to fulfill the daily norm [12]. The introduction of automated quality control of the manufacture of garments products at enterprises of this type will allow you to track the causes of defects at the inter-operative stages and prevent the return of batches for rework. The systematization of technological defects made it possible to develop scales for evaluating the quality of manufacturing products [13-18] by technical means of identification (Table 1).

Table 1-Summary scales for evaluating the quality of clothing products (fragment)

Defect description	Photo	Stage of the production cycle of defect detection	Grade
insufficient density		sewing cycle, final finishing	10
dyeing defect on the surface		preparing cycle, cutting	10
rust spots		sewing cycle, final finishing	8
oil stains		sewing cycle	7
lack (or poor quality) of ironing		sewing cycle, final finishing	7
poor tension of stitch		sewing cycle	9
asymmetrical neckline		cutting, sewing cycle	10
different sleeves length		cutting, sewing cycle, final finishing	8
different sleeves width		sewing cycle, final finishing	6

The solution of this problem can be the introduction of mutual control culture in all departments and for all employees [19]. It is advisable to conduct educational trainings for new specialists. Women adequately perceive trainings and willingly participate in them; therefore, it is possible to introduce daily trainings into the company's working regime. The frequency of training seminars on related areas and production processes for outsourcing company employees is important. We have found that modern sew workers adequately perceive the introduction of digital quality control of finished products at enterprises. Digital quality control of clothing production [20] avoids the manifestation of interpersonal conflicts during the acceptance of production batches [21, 22], and the transition of quality control departments of outsourcing factories to partial digitalization of the final stage of acceptance of finished products [23] contributes to the optimization of the production process and allows remote inspections. The authors tested the proposed method of digital quality control of garments products at outsourcing enterprises in China.

The implementation of the system showed that the qualities inherent in Chinese women such as official subordination, avoidance of confrontation at work and negotiations, respect for age help seconded technology specialists and inspectors to establish a high level of product quality control, diligence, tolerance, and mutual respect at enterprises.

REFERENCES

Minaev.S. South- East Sewing. Kommersant URL: https://www.kommersant.ru/doc/2713978

Gurkov. A. European businesses are disappointed in China. DW. Themes of the day. Economy. URL: https://www.dw.com/ru/

Petrosova I.A., Andreeva E. G., Guseva M.A. The system of selection and sale of ready-to-wear clothes in a virtual environment // 2019 International Science and Technology Conference "EastConf". – Vladivostok, Russia, 2019, pp. 1-5. doi: 10.1109/EastConf.2019.8725390

Is apparel manufacturing coming Home? - McKinsey Apparel, Fashion@Luxury Group. 2018. – 32 p.

Smirnova N.A., Belgorod V.S., Surzhenko E.Ya. Selection of materials for competitive clothing with optimal combination of price and quality//Scientific review. Series 1: Economics and Law- 2012, №6. - P.165-172.

Grigorieva Z.R., Gorelova A.E., Kornilova N.L. Influence of forming properties of materials on selection of methods of product forming//Physics of fibrous materials: structure, properties, knowledge-intensive technologies and materials (SMARTEX). - 2016, № 1-1. P.219-222.

Pan S., Kuzmichev V.E. Forecasting the quality of clothing planting on virtual doubles of female figures//University news. Textile Technology. - 2019, №4 (382). - P.121-127.

Sheromova I.A., Starkova G.P., Zheleznyakov A.S. Modeling and traditimization of the procedure for confirming the conformity of safety and quality of clothing products//University news. Textile Technology. - 2015, №2 (356). - P.91-95.

Vereteno V.A., Zheleznyakov A.S., Sheromova I.A. On the dimensional accuracy of blood and garment parts//Basic research. - 2014, №5-2. - P.251-255.

Rogozhina Yu.V., Guseva M.A., Kascheev O.V. Review of the activities of outsourcing sewing industries//All-Russian Conference of Young Researchers with International Participation "Socio-Humanitarian Problems of Education and Professional Self-Realization" (Social Engineer-2019): collection of materials Part 2. - M.: FSBOU VO “Kosygin State University," 2019. – P. 282-284.

Rogozhina Yu.V., Guseva M.A., Andreeva E.G. The impact of Fast Fashion on the composition and structural and technological solution of clothing models produced at outsourcing enterprises//Fashion industriaside innovation va zamonavy technologialar. " Collection of works of the International Fashion Conference, Uzbekistan, Tashkent, TITLP, 2019. - P. 35-37.

Rogozhina Yu.V., Guseva M.A., Andreeva E.G., Getmantseva V.V. Systematization of technological defects for forecasting and quality control of sewing products of outsourcing enterprises//Bulletin of young scientists SPbGUTiD, 2020. №1, P. 104-109

Rogozhina Yu.V., Guseva M.A., Andreeva E.G., Belgorod V.S., Glebova T.G. Basic digital scales of technological defects of garment products determined by technical means of identification//database registration certificate № 2020621712 RUS from 18.09.2020 Bul. №9

Guseva M.A., Rogozhina Yu.V., Andreeva E.G., Belgorod V.S., Glebova T.G. Digital scales of structural defects of garments determined by technical means of identification//database registration certificate № 2020622293 RUS from 16.11.2020 Bul. №11

Guseva M.A., Rogozhina Yu.V., Andreeva E.G., Belgorod V.S., Glebova T.G. Digital measurement scales of garments for automated quality control//database registration certificate № 2020622292 RUS from 16.112020 Bul. № 11

Belgorodsky V.S., Smirnova N.A., Guseva M.A., Andreeva E.G., Razbrodin A.V., Vizuyev K.E., Getmantseva V.V., Petrosov I.A. Basic digital scales of forming properties of flax-containing fabrics//St № 2019620688 RU from 26.04.2019.

Belgorodsky V.S., Getmantseva V.V., Andreeva E.G., I.D. Gusev, Razin I.B., Guseva M.A. Quality Control of Production of Printed 3D Parts of Garment Products with Fixed Form/St. №2020622564 from 09.12.2020.

Belgorodsky V.S., Smirnova N.A., Guseva M.A., Andreeva E.G., Razbrodin A.V., Vizuyev K.E., Getmantseva V.V., Petrosova I.A. Basic digital scales of deformation properties of flax-bearing fabrics//Certificate of state registration DB №2019620689 from 10.04.2019.

Rogozhina Yu.V., Yakovleva L.E., Guseva M.A., Andreeva E.G. National specifics of the business culture of Russians and its manifestation in the conditions of outsourced sewing industries//Image of the Russian world in interdisciplinary discourse: inter-university collection of articles/under the general editorship of L.E. Yakovleva. - Moscow: Publishing House of Kosygin State University, 2020. – p. 72-79

Guseva M.A., Getmantseva V.V., Andreeva E.G., Rogozhina Yu.V., Smirnov V.B. Digitalization of clothing defects to optimize outsourcing of "fast fashion" collections//Design and technology, 2019, № 75 (117), p. 43-48.

Skrylnikova O.A., Shershneva L.P. Methodology for a comprehensive assessment of clothing quality//University news. Light Industry Technology. - 2009, T.5, №3. - P.59-62.

Tashpulatov S.Sh., Andreeva E.G. Theoretical foundations of the technology for the manufacture of clothing products. - Tashkent: Science and technology, 2017. – 224p.

Surzhenko E.Ya., Zamyshlyaeva V.V., Smirnova N.A., Khromeyeva I.A. Influence of operational factors on the quality of adhesive joints of clothing with modern thermo-adhesive gasket materials//University news. Light Industry Technology. - 2012, T.16, №2. - P.61-64.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE EXPANSION OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP GLOBALLY: A MINI REVIEW

K.R.Padma
SriPadmavatiMahila VisvaVidyalayam (Women's) University, Department of Biotechnology, Assistant Professor

K.R.Don
Saveetha Dental College, Saveetha Institute of Medical and Technical Sciences, Saveetha University, Department of Oral Pathology, Reader

ABSTRACT
The women entrepreneurship rates are expanding each and every year. Today, the success of women in all disciplines is in fact greater in comparison with males. More business is run by women in our Indian society. The women's are more likely to dominate globally in all organizations and revealed to tackle problems related to cultural, financial as well as political. Although, still they are facing gender glitches in several areas of jobs. The development of women tycoons has led to a provoked perception in dominion of entrepreneurship. On the other hand, the progression of women magnates in business and other operational fields can significantly expand our Indian economical growth and further can mitigate poverty, enhance social enclosure. Nevertheless, it is a known reality that in India the population rate of women in more dominant than men yet limitations in entrepreneurial activities. Therefore, our study focussed on establishing gender neutral task in operating business or operating other kinds of ventures. Thus there is vital need to incorporate policy for reservation for women in all cooperation's to encourage women participation to become best entrepreneurs. Hence, our articles throws lights on advantages of women as business persons and challenges they faced to reach greater heights and further future plan directions.
Keywords: women entrepreneurship, Gender glitches, Women magnates, Indian economic growth, Tackle problems

I INTRODUCTION
Women Entrepreneurship is an upsurging field of research which has provoked greater interest among several researchers, academicians, institutes, universities plus policy makers. The women entrance in business led to economic extension and prosperity Schramm (2006), and Baumol et al (2007). The accelerating growth of women tycoons contributed to improve poverty levels along with rise of per capita income and employment creation Kumar, S. M. et al 2013, Ogidi, A. E. (2014). Women moguls represent the robust growing assemblage worldwide and have received notice in all fields. In accordance to the earlier literature reports which emphasized the imperative role of women as entrepreneurs (Noguera et al., 2013) who significantly attempted to increase the economy (Kelley et al., 2017; Hechevarría et al., 2019) by providing support to especially women employees, thereby augmenting the gross domestic product (GDP) (Bahmani-Oskooee et al., 2013; Ayogu and Agu, 2015).

Earlier in the 1990s, several academic journals plus eminent newspapers in the US noticed female possessed firms as proprietorship in business (Baker et al. 1997). Although, mostly men focussed firms were most common in the field of business. Various reports have also revealed the gender bias in ventures (Jennings and Brush 2013). Further, in 20th century many articles have highlighted the women involvement at a greater extent to expand the economy as well as provide jobs to unemployed women to mitigate poverty along with supporting women to build their confidence (Sarfaraz et al., 2014). Although, various prevailing theoretical concepts in literature about women entrepreneurship but still some obstacles were there in journey (Allen and Truman, 1993; SmithHunter, 2006). Therefore, strive for existence should be kept as a key concept to achieve success in life. Though, it is very tough to manage business as well as family life for many women. The main objective in this paper is to highlight the point that strong motivation is the major element to achieve greater heights along with self-confidence to tackle all problems. Hence our article highlights the success achieved as well as challenges faced to become a successful tycoons.

II Reports on Female Entrepreneurship

The beginning of female entrepreneurs was from 19th century. Schwartz in 1976, contributed his first theoretical paper on women entrepreneurship in the Journal of Contemporary Business. Although, talk on women as entrepreneurs was conducted at the Babson college in 1981. In that conference, Hisrich and O'Brien (1981) made his first presentation about women tycoons. Goffee and Scase, 1985, were initial authors to contribute book to readers on female entrepreneurs. From the 19th century the establishment of women in all disciplines slowly started to increase. Further, in 2000, the second grand academic Diana International conference was held to acknowledge women entrepreneurs. Subsequently, several reports are published in leading journals as well as special issues on women entrepreneurship in 2006 - 2012 (de Bruin et al. 2006 and Hughes et al., 2012). Even, Global Entrepreneurship Monitor (GEM, http://www.gemconsortium.org/) also published a special report on women and entrepreneurship from 2006-2015. As per the literature reports analysis the female entrepreneur's index was enhanced from 2015 in approximately 77 countries. Several studies related to females beginning as entrepreneurs along with reputed journal portraying their career aspects (Shown in table-1 and table-2).

Table-1: First reports on Females as Entrepreneurs

YEAR	REPORTS	AUTHOR REFERENCES
1976	The first report on females as entrepreneurs	Schwartz, E. (1976)
1983	The first conference presentation about women entrepreneurship	Hisrich, R.D., & Brush, C.G. (1983)
1985	The first book publication about female tycoons	Goffee, R., & Scase, R. (1985)
2003	The second international conference about research on women entrepreneurship	Diana International Conference
2006	GEM Report on Women and Entrepreneurship	Global Entrepreneurship Monitor's (GEM)

Table-2: Several journals published and portrayed about females as entrepreneurs

Author and year of Publication	In the Journal Published	Primary factors
Bowen and Hisrich (1986)	Academy of Management Review	Portrayed career perspectives in women
Birley (1989)	Journal of Small Business Management	The diversification between male and females as entrepreneurs and depicted the conditions as well as experiences in between them
Fischer et al. (1993)	Journal of Business Venturing	How effective men and women run business in their own strategies
Mirchandani (1999)	Gender, Work and Organization	Enhancement of female entrepreneurs and investigate the relationship between gender, occupation and structural organization.
Ahl (2006)	Entrepreneurship Theory and Practice	The factors to be considered for necessity to expand the research object primarily focussing on society and gender.
Ahl and Nelson (2010)	International Journal of Gender and Entrepreneurship	The major focus is on the understanding what can be done in understanding the process of "carrying entrepreneurship" in terms of "what women do" and "what men do".
Goyal and Yadav (2014)	Psychosociological Issues in Human Resource Management	The journal report focussed on the issues faced by female tycoons in developing countries
Henry et al. (2016)	International Small Business Journal	Major focus in this journal is related to post-structural feminist approaches
Meyer 2018	Polish Journal Of Management Studies	Main focus on barriers and challenges faced by female entrepreneurs
Irene Kamberidou 2020	Journal of Innovation and Entrepreneurship	The modification of women entrepreneurs in the 21st century and challenging traditional understandings for their professional success.

III Women's Identity as Entrepreneurship and Challenges faced

Women is regarded as All in All as they have to balance between work-life and family expectations. The social environment interaction primarily provides identity to women. For women's identity among the society, expectations should match such as the household duties balance, if larger family greater obstacles and these are the major challenges related to family life but on the other hand gender based bias is another major problem (Chengadu & Scheepers 2017, Rajani & Panicker 2017 and Anwar & Rashid 2012). Nsengimana et al. (2018) focussed on comprehension of females in patriarchal society and emphasized about the religion, culture plus customs that reinforce gender gaps. Women's face major challenges and the chief question that arise among the population is "Do you think woman are effective in the running of your business?" Can the balance the work-life with family expectations, The last question that arises is "Are they capable than men?" Although, the Women's entrepreneurial potential remained unrecognized in India. Nevertheless, the society in India is acting as a chief barrier and restricting them in a sphere and avoiding them to enter as an extrovert person. In India the society frames certain rules among women's as homemaker, child-bearer and as well as to take care of elderly people. The other obstacles in women's barrier is lack of proper education along with basic knowledge in computers plus English knowledge. Thus, these obstacles can be overcome to create their own identity in society to become a renowned entrepreneur.

IV Future directions

The future direction for women to become as a successful entrepreneual is to focus on expansion on economic growth of India. Further, promoting gender integration-inclusion, females must concentrate on upcoming sectors like Blue Economy plus Silver Economy. Nevertheless, the blue growth emphasize the actions related to seas, oceans and coasts which are the major areas to expand economy. The other sectors for expansion of economy of India is to focus on tourism, poultry, fisheries, maritime transport which provides employment to many and further increases the GDP.

CONCLUSION

Our article focussed majorly on the upsurge of women entrepreneurship based on literature reports from the late 1990s to latest 2020s. There is a major drastic development noticed in the published articles, with several exclusive issues to advance the body of knowledge on women entrepreneurship. The success for females as entrepreneurs is based on self-satisfaction which is solely recognized as key element for women entrepreneurs to enhance their own business. Therefore, our current article provide as a broad insight to reader to start-up their own business as well as helps them to gain knowledge about the challenges faced by women plus also have comprehension about dealing the problem with much confidence. Thus, our article provides encouragement to females to become a successful entrepreunal and start their own business without gender bias and support other women by providing employment along with expansion of our economy.

REFERENCES

Ahl, H., & Nelson, T. (2010). Moving forward: Institutional perspectives on gender and entrepreneurship. International Journal of Gender and Entrepreneurship, 2, 5–9.

Allen, S. and Truman, C. (1993). Women in Business: Perspectives on Women Entrepreneurs. Routledge: London.annual global entrepreneurship symposium.

Anwar, M.U & Rashid, A.G (2012). Female entrepreneurs – a review of the literature and proposed conceptual framework. Institute of Business Administration (IBA), Karachi. Female Entrepreneurs. Proceedings of 2nd International Conference on Business Management (ISBN: 978-969-9368-06-6).

Ayogu, D. U., and Agu, E. O. (2015). Assessment of the contribution of women entrepreneur towards entrepreneurship development in Nigeria. Intern. J. Curr. Res. Acad. Rev.3, 190–207.Availableonlineat:http://www.ijcrar.com./vol-3-10/Ayogu,%20Deborah%20U.%20and%20Agu,%20Everistus %20Ogadimma2.pdf.

Bahmani-Oskooee, M., Kutan, M. A., and Xi, D. (2013). The impact of economic and monetary uncertainty on the demand for money in emerging economies. Appl. Econ. 45, 3278–3287. doi: 10.1080/00036846.2012.705430 .

Baker, T., Aldrich, H. E., & Liou, N. (1997). Invisible entrepreneurs: The neglect of women business owners by mass media and scholarly journals in the USA. Entrepreneurship and Regional Development, 9, 221–238.

Baumol, W. J., Litan, R. E., & Schramm, C. J. (2007). Good Capitalism, Bad Capitalism, and The Economics of Growth and Prosperity. New Haven & London: Yale University Press.

Birley, S. (1989). Female entrepreneurs: Are they really different? Journal of Small Business Management, 27, 32–37.

Bowen, D.D., & Hisrich, R.D. (1986). The female entrepreneur: A career development perspective. Academy of Management Review, 11, 393–407.

Chengadu, S. & Scheepers, C. (2017). Women leadership in emerging markets: featuring 50 women leaders. Routledge, (ISBN 1138188964, 9781138188969) https://books.google.gr/books?id=AplNvgAACAAJ&dq=Women+Leadership+in+Emerging+Markets:+Featuring+46+Women+Leaders&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwi7OTencrVAhWnDsAKHQBvADgQ6AEIJTAA.

de Bruin, A., Brush, C. G., & Welter, F. (2006). Introduction to the special issue: towards building cumulative knowledge on women's entrepreneurship. Entrepreneurship Theory and Practice, 30, 585–593.

Diana International Conference on Women's Entrepreneurship Research (http://www.babson.edu/Academics/centers/blankcenter/globalresearch/diana/Pages/home.aspx).

Fischer, E. M., Reuber, A. R., & Dyke, L. S. (1993). A theoretical overview and extension of research on sex, gender, and entrepreneurship. Journal of Business Venturing, 8, 151–168.

Goffee, R., & Scase, R. (1985). Women in charge: The experiences of female entrepreneurs. London: George Allen and Unwin.

Goyal, P., & Yadav, V. (2014). To be or not to be a woman entrepreneur in a developing country? Psychosociological Issues in Human Resource Management, 2(2), 68–78.

Hechevarría, D., Bullough, A., Brush, C., and Edelman, L. (2019). High-growth women's entrepreneurship: fueling social and economic development. J. Small Business Managem. 57, 5–13. doi: 10.1111/jsbm.12503.

Henry, C., Foss, L., & Ahl, H. (2016). Gender and entrepreneurship research: A review of methodological approaches. International Small Business Journal, 34(3), 217–241.
Hisrich, R.D., & O'Brien, M. (1981). The woman entrepreneur as a reflection of the type of business. In K.H. Vesper (Ed.), Frontiers of entrepreneurial research (pp. 54–67). Boston, MA: Babson College.

Hughes, K. D., Jennings, J. E., Brush, C. G., Carter, S., & Welter, F. (2012). Extending women's entrepreneurship research in new directions. Entrepreneurship Theory and Practice, 36, 429–442.

Irene Kamberidou. (2020). "Distinguished" women entrepreneurs in the digital economy and the multitasking whirlpool. Journal of Innovation and Entrepreneurship. Vol-9:3,2-26.

Jennings, J. E., & Brush, C. G. (2013). Research on women entrepreneurs: challenges to (and from) the broader entrepreneurship literature? The Academy of Management Annals, 7(1), 663–715.

Kelley, D. J., Baumer, B. S., Brush, C., Green, P. G., Mahdavi, M., Majbouri, M., et al. (2017). Global Entrepreneurship Monitor 2018/2017 Report on Women's Entrepreneurship. Babson College: Smith College and the Global Entrepreneurship Research Association.

Kumar, S. M., Mohan, H. C., Vijaya, C., & Lokeshwari, M. (2013). The role of women entrepreneurship in modern world. International Journal of Current Engineering and Technology, 100-104.

Meyer N (2018). Research on female entrepreneurship: are we doing enough? Polish Journal of Management Studies.Vol-17:2, 158-169.

Mirchandani, K. (1999). Feminist insight on gendered work: New directions in research on women and entrepreneurship. Gender, Work and Organization, 6, 224–235.

Noguera, M., Álvarez, C., and Urbano, D. (2013). Socio-cultural factors and female entrepreneurship. Intern. Entrepreneurship Managem. J. 9, 183–198. doi: 10.1007/s11365-013-0251-x.

Nsengimana, S. Chux, G. I., & Robertson, K. T. (2018). The downside of being a female entrepreneur in Kigali, Rwanda. SOCIOECONOMICA - Scientific Journal for Theory and Practice of Socio-economic Development 6 (12), 151-164. http://www. socioeconomica.info/jspui/handle/11171/267, http://hdl.handle.net/11171/267.

Ogidi, A. E. (2014). Women Entrepreneurship and Poverty Reduction. Journal of Business and Entrepreneurship, 1(1), 1-8.

Rajani, S., & Panicker, S. (2017). Encouraging women into entrepreneurship- a case study of Manik Ajay Patwardhan. Zenith International Journal of Multidisciplinary Research, 7(1), 75–97http://www.zenithresearch.org.in/images/stories/pdf/2017/JAN/ZIJMR/8_ZIJMR_VOL7_ISSUE1_JAN_2017.pdf.

Sarfaraz, L., Faghih, N., & Majd, A. A. (2014). The relationship between women entrepreneurship and gender equality. Journal of Global Entrepreneurship Research, 2(1), 1–11.

Schramm, C. J. (2006). The Entrepreneurial Imperative. New York: Collins.

Schwartz, E. (1976). Entrepreneurship: A new female frontier. Journal of Contemporary Business, 5, 47–76.

Smith-Hunter, A. (2006). Women Entrepreneurs Across Racial Lines: Issues of Human Capital, FinancialCapital and Network Structures, Edward Elgar Publishing.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

EKOFEMİNİZMİN DÜŞÜNSEL TEMELLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Ceren AVCİL
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
ORCID: 0000-0002-6301-515X

ÖZET
Kadın, tarihin neredeyse her döneminde baskı ve ezilmişliğin yegâne aktörü olması ile sürekli gündemde kalmıştır. Feminizm, kadının tarihsel sömürüsünün kaynaklarını araştırarak kadının ikincil konumunu derinleştirerek süregelen uygulamaların ve politikaların ortadan kaldırması amacıyla ortaya çıkmış bir harekettir. Kuşkusuz feminist hareket, kadının konumunun ele alınış biçimi ve koşullar neticesinde her dönem farklı şekillerde devinim geçirerek günümüze kadar ilerlemiştir. Kadın hareketi, kadının ezilmesine yol açan faktörleri ele alması bakımından kendi içinde sınıflamalara ayrılmıştır. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren ikinci dalga kadın hareketiyle birlikte feminizm farklılık temelli politikaları ön plana çıkararak farklı feminist hareketlerin de önünü açmıştır. Bu dönemde, sosyalist feminizm, ekofeminizm, radikal feminizm, Marksist feminizm kadının tahakküm altına alınmasının gerekçelerini farklı yorumlamışlardır. Ekofeminizm, temelde kadının sömürü, baskı, ezilme gerçekliklerini kabul etmekle birlikte bu sorunların ortadan kaldırılması konusunda çevreyi gündeme getirir. Buna göre kadın-doğa ilişkisi temelinde kadın sorununa çözüm bulmayı amaçlayan ekofeminizm, bir yandan kadının bir yandan da doğanın tahakküm ilişkisi çerçevesinde sömürülmesine karşı çıkar. Dolayısıyla ekofeminizm, erkek egemen sistemin ikili bir sömürü biçimini birlikte yürüttüğünü savunur. Eril düşünce şekli kadın-doğa arasındaki ilişkiyi tahrip etmekte ve her ikisini de sömürü altında birbirinden ayrıştırmaktadır. Oysa ekofeminizme göre kadın-doğa ilişkisi bir bütünsellik çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu çalışmada, ekofeminizmin düşünsel temelleri üzerinde durulmaktadır. Literatür taramasına dayalı olan bu çalışmada, ekofeminizmin kadın-doğa ilişkisini ele alma biçimi bakımından getirdiği bakış açılarının temellerine odaklanılmakta, kadının ve doğanın eril düşünce yapısından kaynaklı olarak sömürülmesine karşı çıkış ekofeminizmin temel duruşu olarak nitelendirilmektedir. Ekofeminizm, aynı dönemde etkili olmaya başlayan sosyalist feminizm, radikal feminizm vb. hareketlerin iddialarını kabul etmekle birlikte kadının ve doğanın sömürü nedeni olarak erkek egemenliğini işaret etmektedir.
Anahtar Kelimeler: Feminizm, Ekofeminizm, kadın-doğa ilişkisi, kadın

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

AN EVALUATION ON THE INTELLECTUAL FOUNDATIONS OF ECOFEMINISM

ABSTRACT

The subject of women oppression has always been on the agenda, in almost every period of history only women invariably remain in the category of the oppressed. Feminism is a movement that emerged to eliminate the ongoing derogatory practices and policies by deepening understanding of the secondary role of women in society by exploring the historical sources of exploitation of women. Undoubtedly, feminist movement has progressed to the present day in different ways in each period as a result of the way the position of women is handled and the socioeconomic conditions. The women's movement is divided into classifications in terms of addressing the factors that lead to women's oppression. Especially since the 1970s, with the second wave of women's movement, feminism has brought to the fore different feminist perspectives by focusing on the difference-based policies. In this period, socialist feminism, ecofeminism, radical feminism, and Marxist feminism have interpreted the reasons for the subjugation of women differently. Ecofeminism acknowledges the realities of exploitation, oppression, and exploitation of women, but it brings the environment to the agenda as a way for the elimination of these problems. Accordingly, ecofeminism, which aims to find a solution to the role of women based on the similar subdominant role of women and nature. It opposes the exploitation of women within the framework of the domination relationship between nature and man. Thus, ecofeminism argues that the male-dominated system runs a dual-mode of exploitation. The masculine way of thinking destroys the relationship between woman and nature and both diverge under exploitation. However, according to ecofeminism, the relationship between woman and nature should be handled within a holistic framework. This study focuses on the intellectual foundations of ecofeminism. This study, which is based on a literature review, focuses on the fundamentals of ecofeminism in terms of its approach to the relationship between woman and nature, and the opposition to the exploitation of women and nature due to the masculine mindset is considered as the main stance of ecofeminism. Although it accepts the claims of socialist feminism, radical feminism, etc., it points to male domination as the reason for the exploitation of women and nature.

Keywords: Feminism, Ecofeminism, woman-nature relationship, woman

1.GİRİŞ

Kadınların tarihsel süreçte erkek karşısındaki ikincil konumuna karşı meydan okuyan bir hareket olan feminizm, kadının eşitsiz konumunun temelinde yatan nedenleri ortaya çıkarmaya çalışır. 1970'li yıllardan itibaren (Erdoğdu vd., 2020: 38) kadının baskı, sömürü ve ezilmişlik kökenlerini farklı nedenlere bağlayan, feminizm içinde başka feminizmlerin ortaya çıkmasına neden olarak görüşler ortaya çıkmıştır. Nitekim 1970'li yıllar, ekonomi alanında ihtiyaç duyulan genişleme kaynaklı olarak "enerji, büyüme ve gelişme" alanlarında yeni kaynakların arayışına gidildiği bir dönemdir. Bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak ortaya çıkan en belirgin hareketin "nükleer karşıtı hareket" olduğu görülmektedir. Bu harekette "ekolojik, sosyal ve ekonomik sorunsallarla barışın tesisine dair meseleleri kapsayan zengin" içeriğe mevcuttu (Jusuf, 2014: 24). Feminizm, kadın tarihinin devinimi ile birlikte dalgalar halinde günümüze kadar gelen bir harekettir. Ana teması kadın olan feminizm kavramına yönelik literatürde oldukça çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır.

Arat (2017: 29), feminizmi "cinslerin eşitliği kuramına dayanan kadınlara eşit haklar isteyen temelde kadın ile erkek arasındaki iktidar ilişkisini değiştirmeyi amaçlayan bir siyasal akım" olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanım, "kadınların toplum içindeki rolünü ve haklarını genişletmeyi öngören bir doktrin" (Sevim, 2005: 7) şeklindedir. Son olarak Hooks (2016: 9), feminizmi "cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir hareket" olarak tanımlamaktadır. Feminist hareketin üzerinde durduğu en önemli konulardan birisi toplumsal cinsiyet kavramıdır. "Cinsiyet biyolojik, toplumsal cinsiyet ise toplumsaldır" (Stone, 2015: 53). O halde toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklere toplum tarafından yüklenilen rollerdir ve bireylerin biyolojik yapısından bağımsız olarak kurgulanmışlardır. Kadına atfedilen roller ile erkeğe atfedilen roller, toplumsal cinsiyet eşitliğini bozucu ve eşitsizliği artırıcı niteliktedir. Günümüzde cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının birbiriyle özdeş olduğuna dair kanı devam etmekle birlikte her iki kavramın farklı boyutlarda ele alınmasını sağlayan çalışmaların ortaya çıktığı da görülmektedir (Vatandaş, 2007: 31). Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünya genelinde ortaya çıkan hızlı nüfus artışı ile birlikte doğal kaynaklar üzerinde yaşanan baskı, sanayileşmiş ülkelerde endüstrinin yoğun kullanımı, nükleer silah ve ürünlerin kullanımı, enerji kullanımından kaynaklanan kirlilik, doğanın temel öğelerinin yok olma durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu tehlikelere karşı çevreyi korumaya yönelik eylem, politika ve çözüm önerilerini dile getiren çok çeşitli yaklaşımları gündeme getirmiştir (Beklan Çetin, 2005: 63) ortaya çıkmıştır. İçinde yaşadığımız 21. Yüzyıl ise çevre konusunda yaşanan sorunları ve bu sorunlara yönelik çevre politikalarının "toplumsal politika (Keleş, 2012: 611) niteliğini kazanmasını da gündeme getirmiştir. Ekofeminizm bu bağlamda kadının konumunu doğa ile olan ilişkisinde sorgulayan bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Dahası kadının ve doğanın ikili sömürüsüne odaklanan ekofeminizm, kadın ve doğanın parçalı bir şekilde ele alınmasına karşı çıkarak her ikisinin bütünsellik çerçevesinde düşünülmesi gerektiğini savunur. Buna göre kadın ve doğa, ataerkil düşünce yapısı nedeniyle ikili sömürüye maruz kalmaktadır.

2. EKOFEMİNİZM

Ekofeminizm, özellikle 1970'li yıllarda ikinci dalga feminist hareket ile üçüncü dalga feminist hareket arasında etkinliği artan bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekofeminizmin temelinde; "kadının ezilmesi ve doğanın sömürülmesi arasında ya da patriyarkal sistem ve onun uzantısı olan kapitalizm ile kadının ve doğanın sömürülmesi arasında sistematik bir ilişki olduğu" (Demir, 2013: 11) yatar. Patriyarka ise "erkeklerin kadınlar üzerinde egemen olduğu, kadınları ezdiği ve sömürdüğü toplumsal yapılar sistemi" (Walby, 2016: 39)'dir. Çevreci hareket, bu yıllarda Batının "kalkınma "ve gelişme" ilkelerine eleştirel bir yaklaşım ile feministlerin kamusal ve özel alandaki ayrımı ortadan kaldırma idealleri örtüşmektedir (Çaha, 2017: 39). Dolayısıyla ekofeminizm, salt bir çevre hareketi olarak değil, kadın-doğa-çevre-ekonomi bakış açısıyla ele alınması gereken bir akım olarak değerlendirilmektedir. Ekofeminizm kavramı da yukarıda feminizm kavramı için ifade edildiği gibi kolay tanımlanamayan, farklı bakış açılarıyla tanımlanan bir kavramdır. Bunun en önemli nedenlerinden biri, kavrama ilişkin ekofeministlerin üzerinde uzlaşma sağladıkları ve böylece harekete geçebilecekleri tek bir çözümün olmamasıdır (Tamkoç, https://ecotopianetwork.files.wordpress.com/2010/01/doga-korumaci-kadinlar-ekofeministler-gunseli-tamkoc.pdf, 08.02.2021).

Ekofeminizm, en genel haliyle “doğaya ve hayvanlara yönelik baskı ile kadınlara yönelik baskı arasındaki paralelliklere odaklanan feminist bir harekettir” (Laura Minton Gonzales, What is Ecofeminism? The Connection Between Women and the Environment, https://blog.publicgoods.com/what-is-ecofeminism/, erişim tarihi: 07.02.2021). Ekofeminizm terimi ilk kez 1974 yılında Françoise d’Eaubonne tarafından yazılan Le Féminisme ou la mort adlı kitapta kullanılmıştır (Tong, 2006: 432). Françoise d’Eaubonne kitabında kadın ile doğaya uygulanan baskı arasında bir ilişki olduğunu öne sürmüştür. Longenecker (1997: 1), Women, Ecology, and the Environment: An Introduction adlı makalesinde Mary Wollstonecraft tarafından yazılan Kadın Hakları Savunması (1792) adlı eseri ile birlikte feminizmin kadın-doğa ilişkisini ele aldığını ifade etmektedir. Longenecker, kadın-doğa arasında cereyan eden ilişkinin baskıcı bir nitelikte olduğunu ifade eder: “Biyoloji kaderdir; erkek üstünlüğü "doğal" dır; kadınların işi üretim değil, yeniden üretimdir; rahim, histeri bölgesidir; düşük bedensel güç zihinsel yetersizliği ifade eder; kadın = "içkinlik", erkek = “aşkınlık”: Tanıdık cinsiyetçilik klişeleri. "Doğa" yüzyıllardır hem cinsiyeti hem de cinsiyeti betimleyici olarak ileri sürülmüştür ve Batı feminizmi, tüm çeşitleriyle uzun zamandır bu bağı yıkmaya, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki farkı tartışarak öznellik, faillik, özerklik ve erkekler tarafından "doğal olarak" üstlenilen kültür iddiaları kadınlara kadar uzanmaya adanmıştır”. Donovan (2016: 396-399), ekofeminizm kavramının ekoloji ve feminizm kavramlarının bir araya gelerek “radikal ve kültürel feminist teoriyi” doğurduğunu ifade etmektedir. Donovan’a göre, kadınların ve doğanın karşı karşıya kaldığı baskı bir bütün oluşturur. Dolayısıyla kadın-doğa ilişkisi baskı temelinde aynı kaderi paylaşmaktadırlar. Mies (2014: 110), kadın ve erkeklerin insani doğasının biyolojiye indirgenemeyeceğini savunur. Doğa, kadın ve erkeklerin karşılıklı etkileşimlerinin bir sonucu olarak “tarihsel”dir. Ancak kadın-erkek ikiliğinin yaratılması kendi içinde de bir tahakküm ilişkisi kurar. Kadın-doğa ilişkisi de bunun bir parçasıdır. Tam da bu noktada “ekofeminizm, “doğanın talan edilmesi ile kadının sömürüsü arasında bir bağ olduğunu savunur” (Öztürk, 2020: 405). Heywood (2019: 310) ekofeminizme yönelik yaptığı tanımlamada, çevrenin zarar görmesinin temelinde ataerkil yapının olduğu ve doğanın erkekler ve erkeklerin egemenliğinde olan kurumlardan dolayı tehdit altında olduğu vurgulanmaktadır. Tamkoç (1994: 77), ekofeminizmin temel ilkelerini açıklarken ekofeminizmin sadece kadınların ve doğanın uğradığı haksızlık ve sömürüyü ele almadığını, bunun yanında “ırkçı, etnik, cins, yaş ve sosyal sınıf ve cinsel tercih”e dayanan baskı ve ayrımcılığa da karşı durduğunu vurgulamaktadır. Ekofeminizme yönelik tanım ve açıklamalardan da görüldüğü üzere, kadının doğa ile olan ilişkisi de toplumsal cinsiyet rollerinden bağımsız değildir. Tam tersine, kadının ezilmişliği ve sömürülmüşlüğü ile doğanın tahrip edilmesi birbirine paralel ilerleyen bir süreçtir ve kökenleri eril zihniyetin temeli olan patriyarka düşüncesidir. Dahası ataerkil düşünce biçimi, kadın ile doğa arasında kurmuş olduğu ilişkinin “doğa yasası” olduğunu içselleştirerek doğallaştırmıştır (Berktay, 2012: 74). Ayrıca, kadının doğa ile özdeşleştirilmesi, kadınını kamusal alan-özel alan ayrımı çerçevesinde özel alana tabi olduğuna dair erkek egemen bakış açısını meşrulaştırma ve kadına kurgusal olarak biçilen toplumsal cinsiyet rollerinin eşitsizliğini derinleştirir niteliktedir (Üzel, 2006: 40-41).

3.FARKLI BAKIŞ AÇILARI FARKLI EKOFEMİNİZMLER

Kadın sorununun kaynağının doğanın yaşadığı sorunların kaynağı ile eş değer gören ekofeminizm, bu sorunların çözümünün temelini toplumsal cinsiyete dayalı bakış açısında görür. Nitekim ekofeminizm, kadın-doğa ikiliği temelinde tahakküm yapısına bütüncül bir yaklaşım sergilemeyi amaçlamakta ve Plumwood'a göre bu amaç "feminist kuramla tam anlamıyla bağdaşan ve ona dayandırılabilecek olan çevreci bir feminizmin" gelişmesini sağlayacaktır (Gezgin, 2017: 397). Plumwood'a göre (2003: 8-9), "…ekolojik feministler, kadınların doğayla nasıl ve hatta bağlantılı olup olmadıkları, bu bağın ilke olarak erkekler tarafından paylaşılıp paylaşılamayacağı, kadınların kültürden dışlanmasının nasıl ele alınacağı ve doğa ile bağlantının yeniden değerlendirilmesinin yeniden değerleme ile nasıl bağlantılı olduğu konusunda farklılık gösterir" diyerek ekofeminizm arasındaki sınıflandırmalara dikkatleri çekmektedir. Beklan Çetin'e göre (2005: 63) "ekofeministler çevre sorunlarını kadın sorunları ve kadınların kurban edilmesi olarak görürler. Çünkü kadınlar zehirli atıklar ve kirlilik nedeniyle hastalanırlar, aç kalırlar, kıtlık ve kuraklık yaşarlar, ölürler ve doğurganlıkları tehlike ve tehdit altına girer. Üstelik kendileri bu kadar mağdur durumda iken bile çocukların, hastaların ve yaşlıların bakımından sorumludurlar. Çevre sorunlarının kadın sorunu haline gelmesinin ve kadınların mağduriyetlerinin ana nedeni, ataerkilliğin kadın ve doğa arasında yakınlık oluşturarak her ikisini de tahakküm altına almasıdır. Ataerkillik tarafından kadın ve doğanın ikili sömürüsü Ekofeminizmin temel bakış açısıdır". Bu ikili kategorizasyon, yani doğanın ve kadının tarihsel süreçte baskı altına alınmaları ekofeminizm için ana başlangıç noktasıdır (Berktay, 2012: 75). J. Warren ise ekofeminizmin ana varsayımlarını dört temel kategoriye ayırmaktadır (Tong, 2006: 432):

- "Kadınlara yönelik baskı ile doğaya yönelik baskı arasında önemli bağlantılar vardır.
- Bu bağlantının içeriğini anlamak kadınlara yönelik baskının ve doğaya yönelik baskının anlaşılması için zorunludur.
- Feminist kuram ve uygulama ekolojik bir bakış açısı da içermelidir.
- Ekolojik sorunlara getirilecek çözümler feminist bakış açılarını da içermelidir".

Warren'in ifade ettiği şekliyle kadın-doğa ikiliği arasında karşılıklı bağımlılığı oluşturan bir ilişki söz konusudur. Dolayısıyla birinin üzerinde mevcut olan baskı, sömürü ortadan kaldırılmadıkça diğeri de bu tahakkümden kurtulamayacaktır. Her ne kadar ekofeminizm kadın ve doğanın ezilme ve tahribat nedeni konusunda fikir birliğine varmış olsa da ekofeministlerin de kendi aralarında kadın-doğa ikilemi arasında kurulan ilişkinin kökeni ve burada hangi süreçlerin etkili olduğuna dair görüş farklılıkları mevcuttur. 1980'li yılların sonlarında ekofeminizmin kendi içinde iki farklı düşünceye ayrıldığı görülmektedir. Radikal ekofeministlere göre egemen ataerkil toplum kadın ve doğayı aşağılamak için eşitlemektedir. Radikal feministlerin üzerinde durdukları önemli bir husus, kadınlar ve doğanın olumsuz veya meta gibi özellikler ile ilişkilendirilmesine karşın erkeklerin düzen kurabilir olarak görülmesidir. Bu ayrım esasında kadınların ve doğanın sömürülmesinin önünü açan bir ayrımdır.

Öte yandan kültürel ekofeministler, kadın ve çevre arasında bir ilişkiyi teşvik etmekte ve kadınların aile besleyicisi ve yiyecek sağlayıcısı gibi cinsiyet rolleri ve adet kanaması, hamilelik ve emzirme gibi biyolojilerinden dolayı doğa ile daha yakın bir ilişkiye sahip olduğunu iddia etmektedirler (Miles, Ecofeminism, https://www.britannica.com/topic/ecofeminism#ref1187989, erişim tarihi: 09.02.2021). Radikal ekofeminizm ve kültürel ekofeminizm dışında toplumsal ekofeminizm, feminist çevrecilik, Marksist ekofeminizm yaklaşımlarının olduğu da görülmektedir. "Toplumsal ekoloji" kavramını kullanan Bookchin (1994: 100), doğa ile toplum arasında olduğu düşünülen "çelişkiler"in bir bütünlük içerisinde ve birbirleriyle ilişkilendirilerek ele alınması gerektiğini vurgular. Bookchin (1996: 76-77), "toplumsal ekoloji" kavramına ilişkin aşağıdaki değerlendirmeleri yapmaktadır:

"Ekoloji, benim açımdan, hep sosyal ekoloji oldu: Yani doğa üzerindeki tahakküm kavramının, insanın insan üzerinde, hatta erkeğin kadın, yaşlıların gençler, bir etnik grubun diğeri, devletin toplum, bürokrasinin birey, bir sınıfın diğer sınıflar ve sömürgeci güçlerin sömürge halklar üzerindeki tahakkümünden kaynaklandığına inanıyorum. Benim düşünceme göre, sosyal ekoloji, özgürlük anlayışını sadece fabrikada değil, aile içinde de, sadece ekonomide değil, psişede de, sadece maddi yaşam koşullarında değil, ruhsal koşullarda da sürdürmelidir. Toplumdaki en moleküler ilişkileri, özellikle kadın ve erkek, yetişkinler ve çocuklar, beyazlar ve diğer etnik gruplar, heteroseksüeller ve eşcinseller -bu liste uzatılabilir- arasındaki ilişkileri değiştirmedikçe, toplum en sosyalist anlamda sınıfsız ve sömürüsüz hâle gelse de, tahakküm varlığını sürdürecektir. (...) Hiyerarşi var olduğu sürece, tahakküm, insanları bir elitler sistemi etrafında örgütlediği sürece, doğaya hükmetme projesi de devam edecek ve gezegenimizi kaçınılmaz bir yok oluşa götürecektir". Bookchin'in dikkatleri çektiği husus, doğa-toplum arasında zıtlıkların bütünsellik çerçevesinde ele alınması gerektiğidir. Dahası hiyerarşik düzen ancak bu şekilde ortadan kalkacaktır. Bu minvalde toplumsal ekolojizm, "toplumsal yaşamın tüm alanlarına nüfuz eden ekonomik ve toplumsal hiyerarşileri yok ederek kadının özgürleşmesini savunmaktadır" (Özdemir ve Aydemir, 2019: 271). Feminist çevrecilik ise tek bir kadın kategorisine karşı çıkarak kadınların din, ırk, sınıf gibi farklılıklarının olduğunu ve bundan kaynaklanan baskı ve sömürüye maruz kaldıklarını savunur (Bayat, 2015: 28). Marksist ekofeminizm, Marksist ideolojiye benzer şekilde ekofeminizme yaklaşmaktadır. Nitekim Markist teori, emeği ön plana çıkarak birey ve toplum ilişkisinde sosyal bir süreç olarak değerlendirmektedir. Emek yaratılırken aynı zamanda toplum da şekillenmektedir (MacKinnon: 2015: 21). Ekofeminizm ise doğanın, insanlar için bilim ve teknoloji marifetiyle kontrol altına alındığını ve dönüştürüldüğünü savunur. Olması gereken ise tüm doğal varlıkların kadın ve erkekler tarafından eşit şekilde kullanılması, bunların işçiler tarafından kontrol edilmesi, gereksiz üretimin yapılmamasıdır. Sosyalizm ile ancak gerçekleşebilecek böylece kadın-erkek arasında eşitlik de sağlanmış olacaktır (Merchant'den akt: Özdemir ve Aydemir, 2019: 272). Merchant ise "Radikal Ekoloji" adlı eserinde ekofeminize yönelik yaklaşımları dört gruba ayırmaktadır: "Liberal ekofeminizm, kültürel ekofeminizm, sosyal ekofeminizm, sosyalist ekofeminizm". Bu akımların tamamı, insan ve doğa arasında oluşan ilişki ile bağ kurarak bu ilişkinin değiştirilmesini ve düzeltilmesini önceler (Tamkoç, 1994: 78-79). Yukarıda ifade edilen ekofeminizm türleri arasında yer alan liberal feminizm de temelde kadın-doğa ilişkisini ele almakla birlikte bu ilişkinin yasal yollar aracılığıyla reformlar çerçevesinde düzeltilebileceğini savunur (Tamkoç, 1994: 79).

Ekofeminist literatürde son dönemlerde din-doğa ilişkisi temelinde "eko-dindarlık" (Yıldırım, 2017: 299) yaklaşımına da sık sık rastlanmaktadır. Kuşkusuz dinlerin doğaya bakış açıları, her toplumun ya da dinin ilkeleri veya bakış açılarına göre farklılık göstermektedir. "Doğa olayları ve doğadaki nesneler, bazen Tanrı'nın, kendi varlığını ispatlamada kullandığı araçlar, bazen de toplumların aşırı hassasiyet gösterdikleri kutsallardır. Dinler, doğa karşısındaki insanın durumunu, doğadan faydalanırken yapması gerekenleri, yaşamın devamlılığını sağlamada insanın diğer canlılarla ne tür bir ilişki içerisinde olması gerektiğiyle ilgili açıklamalarda bulunurlar" (Feyzioğlu, 2011: 5). Bu anlamda dinler, doğanın korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda bir rehber niteliği taşımaktadırlar. Çin felsefesinde yer alan Tao düşüncesi, "evrenin doğal ritmi" olarak anlaşılmaktadır. Tao düşüncesine göre "insan dışındaki diğer canlılar Tao ile uyumlu bir yaşama kendiliğinden ulaşabilmekteyken, insan, evrenin akış sürecinin içine aklı eren bir varlık olarak katıldığından bu ritme ancak bilinçli çabalarıyla, egolarının kendilerinin olmayan bir güce boyun eğmesiyle ulaşabilmektedir" (Tamer, 2014). Hinduizm, Budizm ve Caynizm'de yer alan "Ahimsa Öğretisi" ise doğanın korunmasına yönelik olarak "beden, ruh, zihin ve çevre kirliliğine karşı bilinçli olmayı" salık verir. Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'tin ise doğa temelinde insan merkezli bir yaklaşım sergiledikleri söylenebilir (Tamer, 2014). Nitekim Kur'an-Kerim'de yer alan Rahman ayeti "O, göğü yükseltmiştir, dengeyi koymuştur. Artık dengeye tecavüz etmeyin. Dengeyi doğru tutun. Dengeyi bozmayın." şeklinde doğa dengesinin korunması gerektiğini öğütler (Tamer, 2014). "Derin ekoloji" düşüncesi de doğa-toplum-birey ilişkisine farklı bir bakış açısı getirmektedir. Arne Naess"e ait olan "derin ekoloji" akımı, "derin" ve "sığ" ekoloji olarak iki eksene dayanmaktadır. Naess'in öncülüğünde "derin ekoloji" kavramı Bükreş'te 1972'de gerçekleştirilen Üçüncü Dünyanın Geleceği Konferansı'nda ilk defa kullanılmıştır (Kırışık, 2013: 281). "Sığ ekoloji", bireyin dünyayı koruyup ona saygı göstermesinin doğanın da insan hayatının sürdürülmesine katkı sağlayacağı savunur. Bunun yanında, "derin ekoloji" ise doğanın üzerinde olduğunu savunan birey ve inanç düşüncesine karşı çıkarak doğayı merkeze alan bir yaklaşımdır (Heywood, 2019: 293-295). Naess'in harekete ilişkin temel varsayımları aşağıdaki gibidir: (Naess'den akt: Yıldırım, 2017: 294-295):

- "Yeryüzündeki insanların ve insan olmayan hayatın iyi durumda olması ve serpilip gelişmesi, kendinde değerlidir. Bu değerler, insan olmayan dünyanın insanın amaçları için yararlı olmasından bağımsızdır.
- Hayat formlarının zenginliği ve çeşitliliği, bu değerlerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunur. Bu zenginlik ve çeşitlilik, aynı zamanda kendi içinde değerlidir.
- Hayati ihtiyaçları karşılamak dışında, insanların bu zenginliği ve çeşitliliği azaltmaya hiçbir hakları yoktur.
- İnsan hayatının ve kültürlerinin serpilip gelişmesi, insan nüfusunun ciddi ölçüde azaltılmasıyla mümkün olabilir. İnsan olmayan hayatın serpilip gelişmesi de daha az bir insan nüfusunu gerektirir.
- Hâlihazırda, insanın insan olmayan dünyaya müdahalesi aşırı düzeydedir ve durum hızla kötüleşmektedir.
- Dolayısıyla politikalar değişmelidir. Değişen politikalar, temel ekonomik, teknolojik ve ideolojik yapıları etkileyecektir. Böyle bir değişikliğin getireceği sonuç, mevcut durumdan derin bir biçimde farklı olacaktır.

- İdeolojik değişiklik, gittikçe yükselen bir hayat standardını hedeflemekten ziyade, esas olarak hayatın niteliğini değerli kılma (içsel değer taşıyan konumlarda yer alma) yönünde olacaktır. Büyüklük/irilik ile yücelik arasındaki farka ilişkin derin bir bilinç oluşacaktır.
- Yukarıdaki hususlara katılanlar, gerekli değişiklikleri gerçekleştirmeye çalışmakla doğrudan ya da dolaylı olarak yükümlüdürler".

Naess'in yaklaşımı, bireyin doğaya müdahalesini yasaklamaktadır. Bu minvalde birey hayatının sürdürülebilirliği, bireyin doğa ile olan ilişkisindeki yükümlülükleri yerine getirmesi le doğru orantılıdır. Nüfus artışı, doğal zenginlik ve çeşitlilik önünde önemli bir tehdit olarak durmaktadır. Süreci tersine çevirmeye yönelik politikalar topyekûn bir dönüşümü getirecek nitelikte olacaktır. Ancak bu şekilde konuya ilişkin "derin bir bilinç" söz konusu olacaktır. Dolayısıyla Naess, çevreyi dönüşme temelli yaklaşımın aynı zamanda tüm toplumu dönüştürmeye yönelik olacağını vurgulamaktadır. Ferry'e göre (2000: 101), derin ekoloji hareketi, "sayısız yüzeyleri boyunca, siyasal boşlukların ve ütopyalarının sona erişinin belirsiz bir konumda bıraktığı çok sayıdaki kişiyi baştan çıkartan oldukça etkileyici bir tutarlılık göstermekten geri kalmamaktadır". Bu anlamda hareketi, kendisinden önce ileri sürülen doğa-insan-toplum ekseninde insanı merkeze alan ve insanlar arasında farklılık yaratan görüşleri reddetmektedir (Yaylı ve Yaslıkaya, 2015: 459). Farklı ekofeminist yaklaşımların ortak noktası; kadın-doğa arasındaki ilişkinin niteliği ve bu ilişkide tahakküme yol açan etmenlerdir ve bu ilişkide ikilik yaratan faktörlerin meşrulaştırılma şeklidir. Kadın ve doğa ikili bir sömürüye tabidir ve bu sömürünün kaynakları farklı ekofeminizmler ile daha görünür olmaktadır. Kuşkusuz, çevre-kadın ilişkisi temelli farklı görüşlerin varlığı ideolojik, bölgesel ve yerel ögelerin etkili olması ile de ilgilidir. Her ne kadar aralarında farklılıklar olsa da çevre konusunda endişe duymaları, hassasiyet göstermeleri ve konuya ilişkin girişimleri desteklemeleri bakımından bu bakış açılarının da önemli olduğunu söylemek gerekir (Karabıçak ve Armağan, 2004: 213).

4.SONUÇ

Kadınların ikincil konumlarını sorgulayarak erkek karşısındaki eşitsiz konumunu ortadan kaldırmayı amaçlayan feminizm, dalgalar şeklinde ilerleyerek günümüze kadar gelmiş ve etkinliğini de artırarak devam eden bir süreç yaşamaktadır. Feminizmin esas konusu kadın olup dönemsel koşullara bağlı olarak farklı kadınlık durumlarını ele almıştır. Birinci dalga feminist hareket eşitlik temelinde kadın-erkek sorununa çözüm ararken ikinci dalga feminist hareket farklılığı ön plana çıkarmıştır. Bunun yanında, üçüncü dalga feminist hareket eşitlik ve farklılık yaklaşımlarına eleştirel bir yaklaşım ile kadınların kendi arasındaki farklılıklara dikkat çekmiştir. Nihayet, içinde bulunduğumuz dönemi de kapsayan dördüncü dalga feminist hareket, kadın hareketinin dijitalleşmesinin önünü açmıştır. Bu çalışmada ekofeminizmin temel dayanağını oluşturan düşüncelere yer verilmiştir. Ekofeminizm, kadın ile doğa arasında kurgusal olarak yaratılan ilişkinin her iki tarafı da tahakküm altına aldığını öne sürer. İkilik aynı zamanda her bir tarafın farklı baskı ve sömürü altında yaşaması ile sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla ekofeminizm, feminizme benzer şekilde kadına geleneksel olarak dayatılan toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı tahribat aynı şekilde doğayı da tahrip ettiğini savunur. Kadın ve doğa arasında mağduriyeti oluşturan ve ortak kökene dayanan bir ilişki vardır. Bu ilişkinin kaynağı da baskı, sömürü ve tahakkümü kuran eril zihniyettir.

Ekofeminist hareket içinde derin ekoloji yaklaşımı, önceki görüşlerden farklı olarak birey temeli yaklaşımdan doğa temeli yaklaşıma öncülük etmesi bakımından farklılık göstermektedir. Ekofeminist hareket, kadınların karşı karşıya kaldığı sorunlar ile doğayı tehlikeye koyan tehditlerin kaynağını ataerkillikte bulur. Feminizmin 1970'li yıllardan itibaren kendi arasında farklı bakış açılarını ortaya koyarak kategorilere ayrılması feminist hareketin dinamizmine ivme kazandırmakla birlikte feminist teorinin eksik kalan hususlarının tamamlanması için de bir fırsat yaratmıştır. Ekofeminist hareket de çevre ve kadın ilişkisinin bütünsellik çerçevesinde ele alınması gereğine de dair söylemin kitleselleşmesine de uygun ortamı hazırlamıştır. Farklı ekofeminizmlerin varlığı elbette kadın-doğa arasında cereyan ilişkinin biçimi ve yarattığı olumsuzluklara ilişkin farkındalık yaratılması proaktif davranılması hususunda önemlidir ancak salt indirgemeci bakış açısı kendi içinde çeşitli sorunsallıkları da barındırmaktadır. Kadın sorununa ya da doğanın tahribatına yol açan etmenlerin tahakküm veya egemenliğe indirgenmesi, toplum-birey arasındaki bütünsellik ilişkisinin de parçalara ayrılma olasılığını içermektedir. Dolayısıyla ister kadın olsun, ister doğa olsun, her ikisine yönelik ekofeminist yaklaşımların sorunun kökenine inme şekli nedeniyle indirgemeci ve tek düze bir ilişki biçimi yarattığı da göze çarpan önemli bir husustur. Kuşkusuz, her ülke ya da bölgenin başta ekonomi olmak üzere sosyal ve kültürel yapısının çevreyi önemseme düzeyi de ekofeminizme yönelik politikaların da farklılaşmasına yol açmaktadır. Belki de göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husus, çevreci veya doğacı yaklaşımları bütünsellik, hatta toplumsallık çerçevesinde ele alarak birbiriyle ilintili olan saç ayakları arasında uyumluluğu yaratmaktır. Feminist hareketin kendi içerisinde sınıflamalara ayrılması, hareketin niteliği ve dinamizmini artırması, bugün benzer şekilde ekofeminizme de hareketlilik kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

Arat, N. (2017). Feminizmin ABC'si. İstanbul: Say Yayınları.

Bayat, Ö. (2015). "Ekoloji ve kadın" .TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber BülteniDergisi,
https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/01dc48239eed195_ek.pdf?dergi=HABER%20B%DCLTEN%DD, erişim tarihi: 10.02.2021.

Berktay, F. (2012). Ekofeminizm ya da Yüreğin İyimserliği. Ağaçkakan, (28), 73-76.

Bookchin, M. (1994). Özgürlüğün Ekolojisi. (çev. A. Türker). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bookchin, M. (1996). Ekolojik Bir Topluma Doğru. (çev. A. Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çaha, Ö. (2017). Sivil Kadın. Ankara: Savaş Yayınevi.

Çetin, O. B. (2005). Ekofeminizm: Kadın-Doğa İlişkisi ve Ataerkillik. Sosyoekonomi, 050104, 61-76.

Demir, M. (2013). Çevre Olarak Konumlandırılmış Kadını ve Doğayı Birlikte Düşünmek: Ekofeminizm. Doğu Batı Dergisi, (63), 11-45.

Donovan, J. (2016). Feminist Teori. İstanbul: İletişim Yayınları.

Feyzioğlu, E. (2011). Ekoloji, İnsan ve Din. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Gezgin, E. (2017). Kadın ve Doğa Üzerindeki Tahakküme Alternatif bir Bakış: Ekofeminizm Üzerine Bir Değerlendirme. Border Crossing, Volume: 7, No: 2, 395-412.

Heywood, A. (2019). Siyasi İdeolojiler. Ankara: BB101 Yayınları.

Hooks, B. (2016). Feminizm Herkes İçindir. İstanbul: bgst Yayınları.

Jusuf, V. (2014). "Ekofeminizm – Başka Bir Dünyanın Mümkün Olduğunu Bildiğinizde...". (çev. E. Gezer), içinde Gülümseyen Bir Bugün İçin Yeşil Politika (22-33), Türkiye.

Karabıçak, M., Armağan, R. (2004). Çevre Sorularının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9 (2), 203-228.

Keleş, R. (2012). Kentleşme Politikası. Ankara: İmge Kitabevi.

Kırışık, F. (2013). Ekolojik Sorunların Çözümünde Derin Ekoloji Yaklaşımı. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:9, Yıl:9, Sayı:2, 279-301.

Longenecker, M. (1997). Women, Ecology, and the Environment: An Introduction. NWSA Journal, Vol. 9, No. 3, Women, Ecology, and the Environment, 1-17.

MacKinnon, C. A. (2015). Feminist Bir Devlet Kuramına Doğru. İstanbul: Metis Yayınları.

Mies, M., Bennholdt-Thomsen, V., Von Werlhof, C. (2014). Son Sömürge: Kadınlar. İstanbul: İletişim Yayınları.

Miles, K. (2018). Ecofeminism. https://www.britannica.com/topic/ecofeminism#ref1187989, erişim Tarihi: 09.02.2021.

Minton Gonzales, L. What is Ecofeminism? The Connection Between Women and the Environment. https://blog.publicgoods.com/what-is-ecofeminism/, erişim tarihi: 07.02.2021.

Özdemir, H., Aydemir, D. (2019). Ekolojik Yaklaşımlı Feminizm/Ekofeminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihi Süreci ve Türleri. Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi, Sayı II (2), 261-278.

Özgenç Erdoğdu, N., Karaalioğlu, O., Ömür, İ. (2020). "Kadın ve Doğa İlişkisi Bağlamında Ekofeminizmin Sanata Yansıması". Sanat Dergisi, (36), 33-50, Doi: http://doi.org/10.47571/ataunigsfd.753750.

Öztürk, S. (2020). "Çevre Mücadelelerine Kadınların Gözünden Bakmak: 'Ölmek İstemiyoruz'". Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Feminizm içinde (405-410), İstanbul: İletişim Yayınları.

Plumwood, V. (2003). Feminism and the Mastery of Nature. Taylor & Francis e-Library.

Sevim, A. (2005). Feminizm. İstanbul: İnsan Yayınları.

Stone, A (2019). Feminist Felsefeye Giriş. İstanbul: Otonom Yayıncılık.

Tamer, R. (2014). Din, Ekoloji ve Kadın. Alakır'ın Sesi, http://www.alakirinsesi.org/din-ekoloji-ve-kadin/, erişim tarihi: 10.02.2021.

Tamkoç, G. (1994). "Ekofeminizm Amaçları". Kadın Araştırmaları Dergisi, Sayı: 4, İstanbul Üniversitesi, 77-84.

Tamkoç, G. Ekofeminizm, https://ecotopianetwork.files.wordpress.com/2010/01/doga-korumaci-kadinlar-ekofeministler-gunseli-tamkoc.pdf, erişim tarihi: 08.02.2021.

Tong, P. R. (2006). Feminist Düşünce. (çev. Z. Cirhinoğlu). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Üzel, E. (2006). Feminizm ve Doğa Ekseninde Ekofeminizm. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Yaylı, H., Yaslıkaya, R. (2015). İnsan Doğa İlişkisi Tasarımında Radikal Dönüşüm: Derin Ekoloji. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), Special Issue 3 ISSN: 2148-1148, Doi: 10.14486/IJSCS312, 452-465.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Konferansları Dergisi, Sayı 35, 29-56.

Walby, S. (2016). Patriyarka Kuramı. (çev. H. Osmanağaoğlu). Ankara: Dipnot Yayınları.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

AZƏRBAYCAN QADINI BƏŞƏRİYYƏTİN HUMANIZM SİMVOLUDUR

Orucəliyeva Bəsti Əli qızı
Sumqayıt Dövlət Universiteti, dosent

Orucəliyeva Şəkər Şahlar qızı
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, müəllim

XÜLASƏ
Hazırlanan məqalədə əsas məqsəd Azərbaycan qadınına xas olan ali keyfiyyətlərin və xanımlarımızın tarixən formalaşmış dəyərli xüsusiyyətlərinin əhəmiyyətinin açıqlanmasından ibarətdir. Burada Azərbaycanın vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın keçdiyi öz həyat yolu və fəaliyyəti nəticəsində gördüyü işlərin cəmiyyətimizin birbaşa olaraq inkişafına təminat yaratması şəhr olunmuşdur. Eyni zamanda aparılan tədqiqatda Mehriban xanımın təhsil, mədəniyyət, incəsənət, səhiyyə, ekologiya, iqtisadiyyat və digər sahələrdə gerçəkləşdirdiyi layihələrin geniş vüsət alaraq artıq beynəlxalq səviyyəyə çıxması vurğulanmışdır. Bu azəri qadınının şəxsiyyətinin təməlində dayanan humanistlik, nəciblik, qayğıkeşlik və insanpərvərlik kimi yüksək mənəvi keyfiyyətlər təkcə ölkəmizə deyil, həm də bütün xalqlara yeni-yeni töhfələr verməkdədir.
Açar Sözlər: mənəvi əxlaqi dəyərlər, elmi təfəkkür, mədəni irs, qalibiyyət, humanist qadın, səhiyyə, dünya arenası.

Резюме
Основная цель данной статьи - разъяснить важность высоких качеств, присущих азербайджанским женщинам, и исторически сложившихся ценных качеств наших женщин. Здесь также отмечается, что работа, проделанная вице-президентом Азербайджана Мехрибан Алиевой в результате ее жизни и деятельности, напрямую обеспечивает развитие нашего общества. В то же время в исследовании отмечается, что проекты, реализованные Мехрибан Алиевой в сферах образования, культуры, искусства, здравоохранения, экологии, экономики и других сферах, уже вышли на международный уровень. Высокие моральные качества, такие как гуманизм, благородство, забота и человечность, составляющие основу личности этой азербайджанской женщины, вносят новый вклад не только в нашу страну, но и во все народы.
Ключевые слова: моральные ценности, научное мышление, культурное наследие, победа, женщина-гуманист, здоровье, мировая арена.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

AZERBAIJANI WOMEN ARE A SYMBOL OF HUMANISM

ABSTRACT
The main purpose of this article is to explain the importance of the high qualities inherent in Azerbaijani women and the historically formed valuable features of our women. It is noted that the work done by the Vice-President of Azerbaijan Mehriban Aliyeva as a result of her life and activities directly ensures the development of our society. At the same time, the study noted that the projects implemented by Mehriban Aliyeva in the fields of education, culture, art, health, ecology, economy and other areas have already reached the international level. High moral qualities, such as humanism, nobility, care and humanity, which are the basis of the personality of this Azeri woman, make new contributions not only to our country, but also to all peoples.
Keywords: moral values, scientific thinking, cultural heritage, victory, humanist woman, health, world arena

GİRİŞ
Dövlət quruculuğunda Azərbaycan qadını həmişə fəaliyyətlərinə görə kişilərlə eyni sırada yer almışdır. Tarixlər boyu Azərbaycan qadını öz xaqanlarına, öz sərkərdələrinə təkcə dayaq olmamış, onlar eyni zamanda uğurlu layihələrin müəllifləri olmuşlar.Respublikanın inkişafında bu gün Mehriban xanım Əliyevanın Dövlət quruculuğunda fəaliyyətini nəzərdən keçirdikdə görürük ki, həmin qadınlarımızın davamçısı məhz elə onun özüdür. Ən yaxşı əxlaqi keyfiyyətləri, ən nəcib xüsusiyyətləri özündə birləşdirən və Azərbaycanı dünyada tanıdan Azərbaycanın vitse prezidenti Mehriban xanım Əliyeva öz gördüyü işlərlə sanki qəhrəman qadınlarımızın xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Bu gün bir sıra yenilikci layihələrin həyata keçirilməsindən başqa Mehriban xanım Əliyevanın mədəniyyət və təhsil sahəsində gördüyü işlər əvəz olunmazdır. Azərbaycanın vitse prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Azərbaycanın bəzi bölgələrində məktəbə buraxılmayan qız uşaqlarının təhsili ilə yaxından maraqlanıb lazımi tədbirlər görməsi, həmin qızların dərslərə cəlb edilməsi elm və təhsilə verdiyi qiymətdir. Mehriban xanımın təşəbbüsü ilə bir neçə illərdir ki, Azərbaycanda muğam müsabiqələrinin keçirilməsi və orada ən istedadlı gənclərin həmin müsabiqədə iştirak etməsi mədəniyyətimizin inkişafına göstərdiyi ən böyük töhfədir. Bunun nəticəsidir ki, unudulmaqda olan muğam sənəti yenidən inkişafdadır. Heydər Əliyev fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyeva uzun illər Yunesko və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri seçilmişdir. Eyni zamanda o bir neçə dəfə öz seçiciləri Milli Məclisdə təmsil etmişdir. O, öz seçiciləri ilə həmişə görüşdə onların arzu və istəklərini bir azərbaycanlı anası kimi dinləmiş, onlara yardımcı olmuşdur. Hətta bir neçə xəstə uşaqların xaricdə (Türkiyədə) müalicə almalarına Mehriban xanım Əliyeva kömək göstərmişdir. (1səh 11) Fəaliyyət göstərdiyi bu illərdə Mehriban xanım Əliyeva çox möhtəşəm bir Ensiklopediyanın və bir neçə kitabın müəllifi olmuşdur. Ensiklopediyada Azərbaycanın vitse prezidenti Mehriban xanım Əliyeva öz uğurlarından, nailiyyətlərindən, dəyərli məsləhətlərindən söz açaraq və digər Azərbaycan qadınlarının həyat və fəaliyyətlərini geniş işıqlandırmışdır. O eyni zamanda Ensiklopediyada dünya qadınlarının da ictimai-siyasi həyatından, onların fəaliyyətlərindən ətraflı yazmışdır. Məsələn Almaniyanın federal kansleri Anqela Merkelin,ABŞ-ın dövlət katibi Hillari Klinton və başqa dövlətlərin ictmai-siyasi xadimləri haqqında məqalələr yazmışdır.

Mehriban xanımın verdiyi müsahibələrdə Heydər Əliyev fondunun həyata keçirdiyi bir sıra layihələrin uğurla həyata keçirilməsini,Azərbaycan qadınının ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında rolunu geniş göstərmişdir. Azərbaycanın vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva eyni zamanda öz çıxışında Azərbaycan qadının həmişə dövlətlər arasında ən çox seçki hüququna malik olmasını,qadınların sahibkarlıq fəaliyyətində əzmlə çalışmasını gündən-günə onların sayının artdığını göstərmişdir. Mehriban xanım tarixə nəzər salaraq həmişə öz çıxışlarında Azərbaycan qadınlarının məğrurluğu,işgüzarlığı,dövlət quruculuğunda iştirak etdiklərini söyləmişdir.Bunun bariz nümunəsi onun Xurşidbanu Natavan,Məhsəti Gəncəvi kimi Azərbaycan qadınlarının tarixən ictimai həyatda fəal olduqlarını dünya ictimaiyyətinə çatdırmasıdır.Mehriban xanım öz çıxışında söyləmişdir ki,Xurşidbanu Natavan bir ictimai xadim, şairə,olmasına baxmayaraq o eyni zamanda xeyriyyəçilik fəaliyyəti ilə məşğul olmuşdur.Eyni zamanda o XIX-cu əsrdə xeyriyyəçilik edərək Şuşada su təchizatı sistemini yenilətmişdir.Şuşa əhalisi 1990-cı ilə kimi içməli su ilə təchiz edilmişdir.Azərbaycanın vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva bunu bir daha vurğulamışdırki,həmin Şuşada su təchizatı Ermənistanın Şuşanı işğalı zamanı təmamilə dağıdılmışdır.Mehriban xanım öz fəaliyyəti və humanistliyi ilə dünya dövlətlərinə bir daha sübut etdi ki,Azərbaycan qadını qadınlar içərisində öz gözəlliyi,sədaqətliliyi,səmimiyyəti ilə seçilir. Azərbaycanın az bir vaxtda birdən-birə inkişafı onun simasının gündən-günə gözəlləşməsi inkişaf etmiş dövlətlər arasında olmasında Mehriban xanım Əliyevanın rolu olduqca böyükdür. Mehriban xanım Əliyeva üçün uşaqların və gənclərin sağlamlığı onların hərtərəfli inkişafı,yüksək biliklərə malik olması,onun gördüyü işlər içərisində ən əsasıdır.Belə ki ,o uşaq xəstəxanalarının yenidən qurulması,yeni müasir avadanlıqla təchiz edilməsi üçün xeyli işlər görmüşdür.Bu da Mehriban xanım Əliyevanın humanistliyini göstərir. YUNESKO-nun elə bir tədbiri olmayıbki Mehriban xanım Əliyeva orada Azərbaycan mədəniyyətindən söz açmasın.Azərbaycanın vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva möhtəbər yığıncaqlarda tarixi həqiqətləri,faktları xüsusilə Dağlıq Qarabağ məsələsini qonaqlara çatdırmaqla öz məzmunlu çıxışı ilə respublikada baş verən hadisələrin təbliğinə nail olub(2 səh83-87).Mehriban xanımın fəaliyyəti daim inkişafdadır.Hələ o,Azərbaycan mədəniyyətinin Dostları fondunun rəhbəri olduğu vaxt bir sıra iri layihələrin həyata keçirilməsində yaxından iştirak etmişdir.Həmin layihələrin reallaşması dünya miqyasında böyük layihələrin gerçəkləşməsinə nail olunub. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev irsinin öyrənilməsi,onun həyat fəaliyyətinin gənclər arasında təbliği məqsədilə Mehriban xanım Əliyeva tərəfindən yaradılmış Heydər Əliyev fondu respublikada fəaliyyətə başladı.Yarandığı gündən Heydər Əliyev Fondunun geniş miqyaslı fəaliyyəti nəinki respublikada hətta respublikadan kənarda belə əks-səda saldı.Mehriban xanımın elm,təhsil,səhiyyə,idman,ekoloji sahələrə aid hazırladığı layihələri xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən fondlarla əməkdaşlığı daim genişləndirilmişdir.Elə bu məqsədlə Mehriban xanım Əliyeva bir sıra xarici dövlətlərdə - Rusiya Federasiyasında,Ruminiyada,Türkiyədə və ABŞ-da Heydər Əliyev fondunun nümayəndəliklərini açmışdır(3səh 117-118).

Hər birimiz üçün çox fərəhlidirki,Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti tək bizim respublikada deyil,eyni zamanda beynəlxalq səviyyədə də diqqətə layiqdir.Onun əməyi həmişə beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qiymətləndirilir.Mehriban xanım Əliyeva Messenatlıq və xeyriyyəçilik fəaliyyətinə görə,Rusiya və Azərbaycan münasibətlərinin yaxşılaşdırılmasındaki roluna görə,"Yüzilliyin messenatları","Yaqut xaç ordeni"nə,fədakar fəaliyyətinə görə,dünya uşaqlarına diqqətinə görə,onların yaşayış şəraitinin yaxşılaşmasına,təhsillərinə,sağlamlıqlarına dəstəyinə görə İSESKO-nun xoşməramlı səfiri adına layiq görülüb.Dünya dövlətlərində göstərdiyi xidmətlərinə,xeyriyyəçiliyinə,insanpərvərliyinə görə "Qızıl ipək"beynəlxalq mükafatı Azərbaycanla Polşa arasında dostluq münasibətlərinin yaxşılaşdırılmasındakı roluna görə L.Kaçinski tərəfindən "Böyük Komandor Xaçı"ordeni Fransa prezidenti Nikolya Sarkozi tərəfindən "Şərəf Legionu"ordeni ilə təltif olunması,Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyətinin real qiymətidir.Bu mükafatlardan başqa bu günlərdə Pakistanda və Əfqanıstanda gördüyü işlərə görə ilin adamı adını almışdır.Mehriban xanım Pakistanda qan köçürmə mərkəzlərinin açılmasını,serebral iflic keçirmiş uşaqların müalicəsini,kimsəsiz uşaqlara iftar süfrəsinin verilməsini həyata keçirmişdir. Azərbaycanın vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyəti Azərbaycan tarixində gündəlik həkk olunur. Azərbaycanın Vitse Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın mərhəmətliliyi,xeyirxahlılığı,humanistliyi,onun şəxsiyyətində nəcibliyi,qayğıkeşliyi, insanpərvərliyi kimi keyfiyyətlər onu xalqının gözündə gündən-günə ucaldır. Azərbaycanın vitse prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın özünün dediyi kimi hələ görəcəyi işlər çoxdur və bu işlər ictimai həyatımızın bütün sahələrini əhatə edir.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE YAŞLI KADINLARIN KARŞILAŞTIĞI SOSYAL SORUNLAR; ANKARA ÖRNEĞİ

Prof.Dr. Ayşe CANATAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim üyesi
ORCID: 0000-0003-0156-2382

ÖZET
Teknoloji ve sağlıkta ortaya çıkan gelişmeler ile doğum oranlarındaki düşüş 20. Yüzyılın ortasından itibaren yaşam beklentisinin hızla yükselmesine ve yaşlı nüfusun artışına yol açmıştır. Nüfus tahminlerine göre 2019 yılı için dünyada yaşlı nüfusun 703 milyon 711 bin 487 kişi olduğu tahmin edilmiştir. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun %9,3'ünü yaşlı nüfus oluşturmuş, BM verilerine göre 1950 yılında yaklaşık %5 olan yaşlı nüfus oranı yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Bugün 65 yaş ve üstündekilerin oranı 5 yaş altındaki çocukların oranından daha fazla olması ve 65 yaşındaki yaşam beklentisinin giderek yükselmesi dünya nüfusunun hızla yaşlandığını göstermektedir. Tüm dünyada yaşlı nüfus oranının artışı ile demografik değişim gerçekleşmektedir. Ancak geçmişten günümüze her dönemde değişmeyen özellik kadınlar erkeklere göre daha uzun yaşaması olmuştur. Erkeklerin yaşamları boyunca ev dışında ağır şartlarda çalışmaları ve bazı hastalıklara yatkınlıkları nedeniyle kadınlardan daha kısa yaşadıkları bilinmektedir. Kadınların erkeklere göre daha uzun yaşaması bir avantaj olarak değerlendirilse de daha uzun yaşamak daha fazla sorunla karşılaşmalarına neden olmaktadır. İleri yaşlar sorunlara çözüm bulmayı zorlaştırdığı gibi bakıma muhtaçlık sorununu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar tüm dünyada etkisini gösteren COVİD-19 salgını sürecinde uygulanan tedbirler nedeniyle iyice artmıştır. Bu konuyu araştırmak için Ankara'da yaşayan 75 yaş üstü yalnız yaşayan yaşlı kadınlarla yüzyüze ve telefon ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin sonucunda özellikle gündelik hayatı sürdürmede sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Sahip oldukları sosyal ilişki ağları daralmış, komşuluk ilişkileri kesintiye uğramış, evden her istedikleri zaman çıkamadıkları için dış dünya ile ilişkileri de olumsuz etkilenmiştir. Aktif yaşam unsurlarını yerine getirmede zorluklar yaşadıkları, kronik veya takipli hastalıklarının takiplerinin zamanında yapılamadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak COVİD-19 salgın süreci içinde yaşlı kadınlar yaşlılığın getirdiği beklenen sorunların yanında yaşadıkları yerden dışarı çıkamadıkları ve yakınlarıyla görüşemedikleri için yeni sorunlarla da karşılaşmaktadırlar.
Anahtar Kelimeler: Covid-19 salgını, Yaşlı kadın, yaşlı sorunları

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

SOCIAL PROBLEMS ENCOUNTERED BY OLDER WOMEN DURING THE COVID-19 OUTBREAK PROCESS; ANKARA EXAMPLE

ABSTRACT

The developments in technology and health and the decline in birth rates have led to a rapid increase in life expectancy and an increase in the elderly population since the middle of the 20th century. According to world population reports, 65+ elderly population in the world is 703,711, 487 people for 2019. In other words, 9.3% of the world population was the elderly population, and according to UN data, the elderly population ratio, which was approximately 5% in 1950, doubled. The fact that the proportion of people 65 and over is higher than the rate of children under 5 years of age today and the gradual increase in life expectancy at the age of 65 indicate that the world population is aging rapidly. It is the fact that demographic change is taking place with the increase of the elderly population in the world. However, the characteristic of the elderly population that has not changed in every period from the past to the present has been that women live longer than men. It is known that males live shorter than females due to their work outside the home under severe conditions and their tendency to certain diseases. Although women live longer than men may be considered an advantage, but, living longer causes them to face more problems. For people in older ages it is difficult to find solutions to their problems and also bring the care need. These problems have increased considerably during the COVID-19 pandemic, which had an impact all over the world. In order to investigate this issue, face-to-face interviews were made with elderly women over the age of 75 living alone at home in Ankara. As a result of these interviews, it was taken results that they had problems especially in maintaining daily life. Their social networks have narrowed, their neighborhood relations have been interrupted, and their relations with the outside of home have been negatively affected since they cannot go out the house whenever they want. They stated their homes very long time that they had difficulties in fulfilling active living conditions and that follow-up of chronic or followed-up diseases could not be made on time. As a result, during the COVID-19 pandemic process, elderly women also face new problems, as they cannot leave their places of residence and can not maintain social relationship with their relatives in addition to the expected problems caused by old age.

Keywords: COVİD-19 pandemic, elderly women, problems of elderly

GİRİŞ

Teknoloji ve sağlıkta ortaya çıkan gelişmeler yeni doğan bebek ve kadın ölümlerini azaltırken yaşam süresinin uzamasına yol açmıştır. Kadınların modern toplumda ev dışında çalışma oranı yükseldikçe doğum oranları düşmeye başlamış ve 20. Yüzyılın ortasından itibaren yaşam beklentisinin hızla yükselmesine ve 65 yaş üstü nüfus artmaya başlamıştır. Günümüzde öncelikle gelişmiş batı ülkelerinde daha sonra gelişmekte olan ülkelerde yaşlı nüfus hızla artmaya başlamıştır. Nüfus tahminlerine göre 2019 yılı için dünyada yaşlı nüfusun 703 milyon 711 bin 487 kişi olduğu tahmin edilmiştir. Bu tahminlere göre dünya nüfusunun %9,3'ünü yaşlı nüfus oluşturmuş, BM verilerine göre 1950 yılında yaklaşık %5 olan yaşlı nüfus oranı yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Dünya nüfusu içinde yaşlıların oranı öyle artmıştır ki bugün 65 yaş ve üstündekilerin oranı 5 yaş altındaki çocukların oranından daha fazladır.

65 yaş ve üstündekilerin yaşam beklentisinin giderek yükselmesi dünya nüfusunun hızla yaşlandığını göstermektedir(www.tuik.gov.tr). Dünya nüfusunda yaşlıların oranının artması demografik değişimi göstermektedir. Hızla yaşlanan dünya nüfusu ile uzun yaşamın getirdiği çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Sayısı artan yaşlı nüfusa hazırlıksız yakalanan toplumlarda yaşlıların sorunlarına çözüm getirecek politika ve uygulamaların yetersizliği yaşlıların pek çok sorunla karşılaşmalarına yol açmaktadır. Uzun yaşamla birlikte çeşitli sağlık sorunları ve bakıma muhtaçlık sorunu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu sorunlar nedeniyle toplumda yaşlılara yönelik olumsuz ön yargıların, dışlamaların, etiketlemelerin de görülmesi olası hale gelmektedir. Tüm dünyayı 2020 yılının başından beri etkisi altına alan COVID-19 salgını bütün yetişkin yaş gruplarını etkilemekle birlikte hastalığın ölümcül etkisi en çok yaşlılarda görülmüştür. Salgın sürecinde hastalığın yayılmasını kontrol altına almak maksadıyla toplumsal hayatın akışını etkileyecek pek çok kısıtlamalar getirilmiştir. Bu kısıtlamalardan bütün yaş grupları etkilenmekle birlikte en fazla etkilenenler yaşlılar olmuştur. Bu çalışmada yalnız yaşayan yaşlı kadınların COVID-19 salgınından ne türlü etkilendiklerini anlamak üzere yapılan bir araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Yaşlı Kadınların Durumu

65+ yaş ve üstündeki yaşlı nüfusun demografik özelliklerine bakılacak olursa, yaşlılığın üç dönemde incelendiği görülmektedir. 65-74 yaş arası genç yaşlı, 75-84 yaş arası ileri yaşlı, 85 yaş ve üstü ise kırılgan yaşlılar olarak anılmaktadır (Canatan,2008:20-21). 65-74 yaş arasındakilerin durumu orta yaş (45-64 yaş) grubunun özelliklerine oldukça yakındır. Hastalıkların ve bakım ihtiyacının başladığı dönem ileri yaş dönemidir. Yaşlılar yaşlandıkça sorunlar da artmaktadır. Erkeklerin yaşamları boyunca ev dışında ağır şartlarda çalışmaları ve bazı bağımlılık davranışları ve hastalıklara yatkınlıkları nedeniyle kadınlardan daha kısa yaşadıkları bilinmektedir. Kadınların erkeklere göre daha uzun yaşaması bir avantaj olarak değerlendirilse de daha uzun yaşamak daha fazla sorunla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Ataerkil toplumlarda kadın dezavantajlı bir konuma sahipken bir de erkeklere göre daha uzun yaşamanın getirdiği dezavantaj ile ikili dezavantajlı duruma düşmektedir. Kadının erkeğe göre daha uzun yaşaması yaşlılığın daha çok kadına ait bir durum olarak ele alınmasına temel oluşturmuştur. Bu durum "yaşlılığın kadınsılaşması", "yaşlılığın kadın yüzü" ya da "yaşlılığın kadınlaşması" olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda ileri yaşlarda karşılaşılan yaşlılık sorunları erkeklerden daha çok kadınları ilgilendirmektedir. Yaşlılık sorunları psikolojik ve bedensel sağlık, ekonomik, sosyal ilişkiler alanlarında toplanmaktadır (Canatan, 2020;344).

Tablo-1 yıllara ve yaşlı nüfusa göre incelendiğinde 2000 yılından itibaren yaşlı nüfusta hızlı bir artış dikkati çekmektedir. Ayrıca 65+ yaş grubunda kadın ve erkek nüfus arasındaki oran farkına bakılınca tablodaki yıllarda kadınların oranı erkeklerden her zaman yüksek olmakla birlikte 2000 yılından itibaren aralarındaki farkın miktarı artmıştır.

Tablo-1 Türkiye'de Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı

Cinsiyete Göre Yaşlı Nüfusun Toplam Nüfus İçindeki Oranı									
	TOPLAM NÜFUS			**YAŞLI NÜFUS 65+**			**YAŞLI NÜFUSUN TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORANI**		
yıllar	Toplam nüfus	erkek	kadın	Toplam	erkek	kadın	**Toplam**	**erkek**	**kadın**
1935	16158018	7936770	8221248	628041	278846	349195	**3,9**	**3,5**	**4,2**
1945	18790174	9446580	9343594	626543	256683	369860	**3,3**	**2,7**	**4,0**
1955	24064763	12233421	11831342	822408	320704	501704	**3,4**	**2,6**	**4,2**
1965	31391421	15996964	15394457	1242525	530004	712521	**4,0**	**3,3**	**4,6**
1975	40347719	20744730	19602989	1853251	850652	1002599	**4,6**	**4,1**	**5,1**
1985	50664458	25695362	24992483	2125908	955042	1170866	**4,2**	**3,7**	**4,7**
1990	56473035	28607047	27865988	2417363	1091142	1326221	**4,3**	**3,8**	**4,8**
2000	64729501	32398849	32330652	4350190	1887904	2462286	**6,7**	**5,8**	**7,6**
2010	73722988	37043182	36679806	5327736	2331029	2996707	**7,2**	**6,3**	**8,2**
2015	78741053	39511191	39229862	6495239	2843442	3651797	**8,2**	**7,2**	**9,3**
2020	83614362	41915985	41698377	7953555	3513892	4439663	**9,5**	**8,4**	**10,6**

(www.tuik.gov.tr)

COVID-19 Salgın Sürecinde Yaşlılar

Corona virüsü kaynaklı Covid-19 hastalığı, 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edildi. (sabah.com.tr, aa.com.tr). Pandemi dünyayı saran salgın anlamına gelmektedir. Bu hastalığın Çin'den bütün dünyaya hızla yayıldığı ve ülkelerin virüse karşı önlem alması gerektiği belirtildi. Uzmanlara göre koronavirüsün en çok yaşlılar için bir tehdit oluşturduğu belirtilmiştir. Hastalığın ölüme neden olma olasılığının 65 yaş üstü kişilerde katlanarak arttığı belirtilmiştir: Örneğin Çin'de 40 yaşın altındaki hastalarda ölüm oranı yüzde 0,2 iken bu oran 70-79 yaş aralığındaki insanlarda yüzde 8'e, 80 yaş üstünde ise yüzde 14,8'e çıkıyor. Bu sebepten dolayı gelecek haftalarda ve aylarda yaşlıların, özellikle de aynı anda başka hastalıklarla da mücadele edenlerin öncelikli olarak korunması gerekiyor. Bu risk grubundaki kişiler, insanların bir araya geldiği toplu etkinliklere, konserlere, dernek toplantılarına ve benzerlerine katılmamalı. ... Karantina ve buna benzer olağanüstü durumlarda büyükanne ve büyükbabalar kesinlikle torunlarının bakımı için gündeme gelmemeli. Bunun yerine aile bireyleri ve yakınlar, yaşlıların alışverişini üstlenmeli ve bu kişilerin süpermarket gibi yerlere gitmek için evden çıkmak zorunda kalmalarını engellemeli (www.dw.com). COVİD-19 salgınında en savunmasız ve risklere açık olan yaş grubunun yaşlılar olduğu açıktır. Türkiye'de koronadan ilk ölen kişinin 89 yaşında bir hastanın olması Türkiye'de de salgına karşı yaşlıları korumak amacıyla 22 Mart tarihinden itibaren 65 yaş ve üstündekilere sokağa çıkma kısıtlaması gelmiştir. Sabah 10.00 ile 13.00 arasındaki saatlerde dışarı çıkabilen yaşlılara 10.05.2020 tarihinden itibaren saat 11.00 ile 15.00 arası sokağa çıkabilme fırsatı verildi. Daha sonra 30 kasım 2020 tarihinde açıklanan yeni kısıtlamalar kapsamında 65 yaş üstü vatandaşların sokağa çıkma yasaklarına eklemeler yapılarak şehir içi toplu ulaşım araçlarına binmeleri engellendi.(haberturk.com).

Bu hastalıktan ölenlerin sayısı kadar hangi yaş aralığında olduğu da dikkat edilen bir durumdur. 10 Şubat 2021 tarihi itibarıyla toplam ölüm sayısı 27 bini geçmiştir. Ölenlerin yaşa göre dağılımı dikkate alınırsa en yüksek ölüm hızının yaşlılara ait olduğu görülmektedir. (covid19.saglik.gov.tr/genel-koronavirus-tablosu.html). Sağlık Bakanlığının açıkladığı "ölüm hızı"na dair veriler ise virüsün 65 yaş üstü için ne derece tehlikeli olduğunu gözler önüne seriyor. Bu veriler, 65 yaş ve üzerindeki her altı hastadan birinin hayatını kaybettiğine işaret ediyor.(www.dw.com). Sağlık Bakanlığı verilerini analiz eden uzmanlar, gençlerin korona salgınının kontrolü konusunda oynadığı kritik role dikkat çekti. Uzmanlara göre, gençlerin "dinamik" hâle getirdiği virüsün ceremesini yaşlılar çekiyor. Bir başka ifadeyle salgından en çok etkilenenler ve ölenler yaşlılardır. Bu nedenle toplumsal hayata katılımları sosyal ilişkileri kısıtlanmıştır.

Yaşlıların salgından her durumda olumsuz etkilendiklerini söylemek yanlış olmaz. Kalabalık geniş aile içinde yaşayanlar risk altında olduğu kadar kurumlarda yaşayanlar da yüksek oranda virüs bulaşma riski altındadırlar. Evlerinde yalnız yaşayanlar ise kronik hastalıklarının takip edilmesi, günlük hayatlarını sürdürme, ihtiyaçlarını karşılama ve bakım sorunu ile yüzyüze kalmaktadır. Karşılaştıkları sosyal sorunlar ise içinde bulundukları durumla başetmelerini zorlaştırmaktadır. Bu konuyu araştırmak için Ankara'da 75 yaş üstü kendi evinde yalnız yaşayan 22 yaşlı kadınla yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kartopu örneklem yöntemiyle bir kısmı tanıdık olan yaşlı ve onların tanıdıkları ile yapılmıştır. Bu araştırmaya katılan yaşlıların benzer özellikleri Ankara'da en az 40 yıldır yaşıyor olmaları, eşleri öldükten sonra evlerinde tek başına kendilerini idare edecek biçimde ve eşleri yoluyla ve kendi emeklilik maaşları ile geçiniyor, Yenimahalle, Küçükesat, Yukarıayrancı, Yıldız, Batıkent, Ümitköy mahallelerinde kendilerine ait evlerde yaşıyor olmalarıdır. Eğitim düzeyleri ise ilköğretim ile yüksek öğretim arasında değişmektedir. Görüşmeler sırasında konuşmak, kendini sözel ifade etmek, duygularını dışarıya yansıtma da zorluk yaşamadıkları gözlenmiştir. Görüşmeleri yaparken yoğun bir misafir etme girişiminde oldukları dikkati çekmiştir. Görüşmelerde "evde kal" sürecini nasıl değerlendirdikleri, bir günlerini geçirirken nelerin eskisi gibi olmadığı, neleri özledikleri soruldu. Verilen cevaplar ve tepkiler oldukça anlamlıdır.

İçinde bulundukları duruma dair şüphe içinde olan N.G.78 "*bizi korumak için mi öldürmek için mi kapatıyorlar anlamadım*" derken B.Ö. 81 "*niye bizi kapattılar, mahrum olduk her şeyden*" diye sorguluyor.

Sosyal ilişkilerinin kesintiye uğradığını yalnız kaldıklarını da M.Ş.81 "*anne sakın çıkma diyorlar, evde hapsolduk, yürümeyi unutacağım*", Ş. C. 82 "*karşı komşumla görüşemiyoruz bazen telefon açıyor, ne zormuş kapımızı açan yok",* A.C. 85 "*koronadan önce kapımı çalan sayısı çoktu şimdi iyice azaldı, çocuklarım var ama gelemiyorlar*" G.Ö. 75 " *çocuklar geliyor kapıdan bakışıyoruz gidiyorlar*" ifadeleriyle belirtmişlerdir.

Sağlıklarıyla ilgili olarak H.S. 79 "*göz doktoruna gitmedim bir sene olacak, kanlarıma da bakılmadı***"** Ş.C.82 ise "*az kaldı yakında duvarlarla konuşacağız*", T.M. 86 *"aşı randevusunu bile zor aldık, her şey bize zorlaştı artık, ölmemizi istiyorlar"* endişesi içinde olduklarını bildirmişlerdir.

Kendilerine haksızlık yapıldığını belirten B.F. 78 "*çok büyük haksızlık yapılıyor, dışarı çıkınca otobüse de binilmiyor, bakalım taksi param var mı? Banka uzak yürüyemem"* T.M. 86 ise "*yaşlılara yasak her şey gençler çıkıyor dolaşıyor bulaştırıyor kabahat bizim mi oluyor? Günahtır yapmasınlar bize",* A.C. 85 "*hak var çocuğum hakkımıza girdiler, bacım öldü gidemedim cenazesini göremedim* ifadeleri ile yaşçı ayrımcılık yapıldığına işaret etmektedirler.
B.S.79 "*Niye beni başkasına muhtaç ediyorlar, sağ olsun komşular dışarı çıkarken soruyor bir ihtiyacın var mı diyor ama her sefer utanıyorum bir şey isterken"* ifadesiyle bağımsızlığının bozulduğunu da dile getirmektedir.
Görüşme yapılan yaşlı kadınların bazıları bu işi "*Amerikan oyunu*" olarak değerlendirirken, bazıları "*yok böyle bir şey, uydurdular, bakalım arkasından ne çıkacak*", "*dünya çok şişti(* şımardı anlamında*) olacağı buydu"*, "*Allahın imtihanı*" , "*bu kadar tüketimin ardından oturun evinizde dedi yaradan*", " *tabiatın isyanı*" şeklinde anlamlandırma yoluna da gitmişlerdir.

Sonuç olarak, görüşmelerin sonucunda özellikle gündelik hayatı sürdürmede sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Sahip oldukları sosyal ilişki ağları daralmış, komşuluk ilişkileri kesintiye uğramış, evden her istedikleri zaman çıkamadıkları için dış dünya ile ilişkileri de olumsuz etkilenmiştir. Covid-19 salgın süreci içinde yaşlı kadınlar yaşlılığın getirdiği beklenen sorunların yanında yaşadıkları yerden dışarı çıkamadıkları ve yakınlarıyla görüşemedikleri için yeni sorunlarla da karşılaşmaktadırlar. Son yıllarda aktif yaşlanma kavramı ile geçmişe göre ev dışına çıkmaya özendirilen yaşlıların bu süreç içinde aktif yaşam unsurlarını yerine getirmede zorluklar yaşadıkları, kronik veya takipli hastalıklarının takiplerinin zamanında yapılamadığını, kaygılandıklarını belirtmişlerdir. Salgın sürecinde özellikle tek başına yaşayan yaşlı kadınların içinde bulundukları durumu olumsuz değerlendirmeleri haksız değildir.

KAYNAKÇA

Canatan,A. (2008) Sosyal Yönleriyle Yaşlılık, Palme Yayıncılık.
Canatan,A. (2020) Kadın ve Yaşlılık, (Ed. Aysel Günindi Ersöz) Destandan Güncele, Doğudan Batıya Kadın, Nobel Yayıncılık, 343-373.
https://www.dw.com/tr/koronavirus-en-cok-kimi-tehdit-ediyor/a-52719220
https://www.dw.com/tr/virüsü-gençler-bulaştırıyor-yaşlılar-ölüyor /a-55413423
www.aa.com.tr/tr/koronavirus/dunya-saglik-orgutu
www.covid19.saglik.gov.tr/genel-koronavirus-tablosu.html
www.haberturk.com/65-yas-ustu-ne-zaman-sokaga-cikabilir
www.sabah.com.tr/yasam/2020/03/20 pandemi-nedir
www.tuik.gov.tr, 2020 nüfus istatistikleri

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

EVLİLİK KURUMU VE KADIN ÖZGÜRLÜĞÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Sait YILDIRIM
Iğdır Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
ORCID: 0000-0002-6044-2447

ÖZET:
Amaç: Kadınların hak ve özgürlüklerinin belirleyen birçok etken olduğu bilinmektedir. Geçmişten günümüze, kültür, din ve ekonomi gibi başta kurumlar aracı edilerek kadınların özgürlüğü sınırlandırılmıştır. Bilinen bu unsurlara ek olarak kadının annelik yönü, duygusal olduğu algısı ve genel olarak evlilik kurumunun kadınların özgürlüğünü elinden aldığına dair görüşler mevcuttur. Çalışmada ise bu görüşlerin üniversite öğrencilerinin bakış açısına göre değerlendirilmesi tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında kadın ve erkek öğrencilerin; annelik, kadınlık, kadınlık ve annelik, kadın ve özgürlük konularında tutumlarının belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile evlilik kurumunun kadınların özgürlüğü üzerine etkisi, bu etkinin üniversite öğrencileri üzerindeki görünümünü ortaya koymak amaçlanmıştır.
Yöntem: Çalışmada nicel araştırma tekniği kullanılarak, lisans öğrencilerinin belirtilen konuda düşünceleri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda Türkiye'de iki köklü üniversitede okuyan toplamda 650 öğrenci ile nicel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma verilerinin geneli yansıtması açısından; Atatürk Üniversitesi'nde 450 ve ODTÜ'de 200 olmak üzere üniversitenin genel öğrenci sayısı, fakültelerdeki öğrenci sayısı ve kadın-erkek öğrenci sayısına uygun bir şekilde örneklem dağılımı yapılmıştır. Anket verileri SPSS programı aracılığı ile çözümlenmiştir. Araştırmanın saha çalışması 2018-2019 eğitim öğretim yılında üniversitelerin bilgisi dâhilinde gerçekleştirilmiştir.
Bulgular: Araştırma verilerine bakıldığında tüm öğrencilerin belirtilen konu ile ilgili düşünceleri gözlenebildiği gibi verilen cevaplara göre okunulan üniversite ve cinsiyet bağlamında farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Üniversite bağlamında bakıldığında evlilik kurumunun kadını erkeğe bağımlı kıldığına dair yaklaşımda farklılık gözlenmektedir. Atatürk Üniversitesinde okuyan öğrencilerin %32,4'ü, ODTÜ'de okuyan öğrencilerin %9'u evlilik ile kadının erkeğe bağımlı olacağını düşünmektedir. Kürtaj konusunda ise üniversite öğrencilerinin tutumları değişiklik göstermektedir. Atatürk Üniversitesinde okuyan öğrencilerin %45,8'i, ODTÜ'de okuyan öğrencilerin %6,5'i kürtajın yasak olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca tüm katılımcıların %27,9'u dinin kadınlar üzerinde bir baskı oluşturduğunu düşünmektedir.
Sonuç: Katılımcıların tutumları doğrultusunda özgürlük algısının evliliğin kurumsal yapısı ile ilgili olmayıp evlilik aktörleri olan kadın ve erkek arasındaki ilişkiye göre değerlendirildiği görülmektedir. Çalışma kapsamında konu ile ilgili evli olmasına rağmen özgür olduğunu ifade eden katılımcılar olmuştur. Ayrıca evlilik ile ortaya çıkan sorumlulukların kadınlar ile birlikte erkekleri de kapsadığı ifade edilmektedir. Ancak sorumlulukların gerçekleştirilmemesi noktasında kadın ve erkek farklı biçimde değerlendirildiği için eşitsizliğin ortaya çıktığı düşünülmektedir.
Anahtar Kelimeler: Kadınlık, Annelik, Evlilik, Özgürlük

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

A STUDY ON THE MARRIAGE ORGANIZATION AND FREEDOM OF WOMEN

Aim: It is known that there are many factors that determine the rights and freedoms of women. From past to present, the freedom of women has been restricted by means of dominant institutions such as culture, religion and economy. In addition to these known factors, there are opinions about the motherhood of women, the perception that they are emotional, and generally the institution of marriage takes away women's freedom. In the study, it was designed to evaluate these opinions from the perspective of university students. Within the scope of the research, male and female students; Attitudes towards motherhood, femininity, femininity and motherhood, woman and freedom were tried to be determined. With the evaluation of the obtained data, it was aimed to reveal the effect of the marriage institution on women's freedom and the appearance of this effect on university students.
Method: In the study, the opinions of undergraduate students on the specified subject were taken into account by using quantitative research technique. qualitative interviews with a total of 650 students studying at two leading universities in Turkey were carried out in this context. In terms of reflecting the study data in general; The sample distribution was made in accordance with the general number of students of the university, the number of students in the faculties, and the number of male and female students, 450 in Atatürk University and 200 in METU. The survey data were analyzed through the SPSS program. The fieldwork of the research was carried out within the knowledge of universities in the 2018-2019 academic year.
Results: Considering the research data, it was revealed that all students' views on the subject matter could be observed, as well as differences in the context of the university and gender according to the answers given. In the context of the university, there is a difference in the approach that the institution of marriage makes women dependent on men. 32.4% of the students studying at Atatürk University and 9% of the students studying at METU think that the woman will be dependent on the man through marriage. University students' attitudes towards abortion differ. 45.8% of the students studying at Atatürk University and 6.5% of the students studying at METU stated that abortion should be prohibited. In addition, 27.9% of all participants think that religion exerts a pressure on women.
Conclusion: In line with the attitudes of the participants, it is seen that the perception of freedom is not related to the institutional structure of marriage, but is evaluated according to the relationship between the marriage actors, men and women. Within the scope of the study, there were participants who stated that they were free despite being married. In addition, it is stated that the responsibilities that arise with marriage cover men as well as women. However, it is thought that inequality arises as women and men are evaluated differently at the point of not fulfilling the responsibilities.
Keywords: Femininity, Motherhood, Marriage, Freedom.

GİRİŞ

Kadınların toplumsal yaşamda varoluşları ve maruz kaldıkları eşitsizlikler hemen her alanda gözlenmektedir. Geçmişten günümüze bu eşitsizliğin birçok belirleyici unsuru olduğu bilinmektedir. Ekonomi, politika, kültür, değerler ve din gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak kadının toplum yaşamında ikinci planda olması konusunda gerekçe olarak gösterilmektedir(Chodorow, 2005: 149-150). Kadın konusunda değişim ve dönüşümler semavi dinlerin ortaya çıkışı, ekonomik gelişmeler ve ideolojik yaklaşımlar temelinde gerçekleşmiştir. Semavi dinler, ortaya çıkış koşulları bakımından ilk aşamada herkes için adil ve eşitlikçi bir yaşam biçimi tasavvur eder. Ancak uygulama aşamasında ataerkil iktidar ilişkileri dinin misyonunu zedeler. Ekonomik gelişmeler temelinde dönüşümler ise ilkel toplumlardan kapitalist yapılara varana dek kadın hak ve özgürlükleri konusunda belirleyici etkiye sahiptir(Connell, 1998: 170-175). Göçebe toplumlarda aile yapısında iş bölümü ve eşitlikçi bir yapı hâkimken yerleşik yaşamda ise daha çok kadınlar ev içi işler ile uğraşmaya başlamıştır. Bu düzende erkekler de evin ekonomik anlamda geçimini sağlayan bir konumda olmuştur(Goldman, 2006: 76-79). Erkeğin aile içindeki otoritesi her ne kadar ekonomik güç temelinde gelişse de kültür ve politik anlamda eril güç desteklenmektedir. Bu kapsamda iş bölümü içerisinde kadın ev içi işler ve çocuk yetiştirme sürecinde etkin olurken erkek sosyal yaşamda var olan ailenin ekonomik, sosyal ve siyasal anlamda yönetimini üstlenen bir pozisyona getirilmiştir(Acar-Savran, 2004: 102-105). Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile dönüşen kadın-erkek ilişkilerinde kadının da çalışması ve ekonomik özgürlüğe sahip olması değişik biçimlerde yorumlanmıştır. Ekonomik anlamda gelir elde etmek kadınlar için temel özgürlük aracı olarak düşünülmüştür(Kollontai, 1986: 14-16). Ancak sanayi devrimi ile görülmüştür ki kadın ekonomik olarak gelir elde etse de aile yapısı içerisinde annelik ve ev içi işleri yürütmek durumunda kalmıştır. Bu noktada ideolojik yaklaşımların etkisine değinilmesi gerekmektedir(German, 2006: 24-26). Feminist yaklaşım ekonomik özgürlük, eğitim hakkı ve oy hakkının kadının özgürleşmesinde gerekli unsurlar olduğunu savunmaktadır. Tarihsel süreçte bu hakların kazanılmasında feminist hareketin etkisi yadsınamaz bir gerçektir (Beauvoir, 1993: 139-133). Bu kapsamda çalışmamızın da temel problem alanını oluşturan özgürlük problemi ortaya çıkar. Kadının çalışması, oy hakkını elde etmesi ve eğitim hakkını elde etmesi ile özgürleşmenin sınırlarının aşılamaması durumu özgürlük probleminin kuramsal bir biçimde ele alınmasına yol açmıştır. Feminist söylem bu kapsamda kadını ev içinde tutan unsurlara yönelmiştir. Kadını eve bağlayan erkek, koca ve çocuklar olarak değerlendirilmektedir. Kurumsal olarak eve bağşılığın temeli evliliktir(Touraine, 2007: 120-123). Bu sebeple feminist yaklaşım radikal ölçülerde kadının özgürlüğünün sınırlandırılmasını aile yapısına bağlamaktadır. Birçok feminist ve anarşist düşünür evliliği ve aileyi kadını sınırlandıran yapı olarak tanımlamaktadır(Badia, 2002: 61-63). Ancak ailenin toplumsal yapıda kurumsal olarak vazgeçilmez, devredilmez nitelikleri bulunmaktadır. Toplumun demografik olarak devamı, kuralların, değerlerin, dinin, kültürün ve diğer unsurların aktarımı aile aracılığı ile gerçekleşir(Mitchel, Oakley: 1998: 22-24). Aynı zamanda aile kurumu, bireylerin cinsel anlamda bireylerin ihtiyaçlarını karşılamakta ve tüm bu ilişkileri bir düzen ve ilke çerçevesinde inşa etmektedir. Ailenin kurumunun olmaması toplumsal bir kaosu olası kılmaktadır. İdeolojik yaklaşım bahsedilen olumsuzlukları dikkate almayan ancak cinselliğin varlığının devam etmesini mümkün kılan ideal bir yapı tasavvur etmektedir(Badınter, 2011: 20-23). Bu kapsamda önerilen ideal yapıda cinsel özgürlük olgusu ortaya çıkar. Cinsel özgürlüğü yasaklayan her türlü kurum ve yapı reddedilir.

Ahlak, din, aile ve değerler olmak üzere toplumsal düzeni inşa eden tüm kurumsal yapılar feminist ideolojinin radikal biçimince reddedilmektedir. Kısaca feminist söylem ve benzeri ideolojik yaklaşımlar ve bazı düşünürler tarafından evliliğin, kadını özgürlüğünden alıkoyduğu ve kadını erkeğe bağımlı hale getirdiği algısı oluşturulmaktadır.

1.Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Evlilik ve kadının erkeğe bağımlılığı üzerine teorik ve tarihsel söylemin uygulamada görünümünü inceleyen bu çalışmada, Türkiye'deki iki köklü üniversitede okuyan öğrencilerin kadınların evlilik ve özgürlük algısı üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışmanın amacı öğrencilerin, evliliğin kadın üzerindeki özgürlük etkisi üzerine algılarını incelemek olmuştur. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Uygulamalı yapılan bu çalışmada Atatürk Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri ile 2018-2019 eğitim öğretim yılında nicel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Toplamda 650 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Üniversitelerin öğrenci sayıları göze alınarak 450 öğrenci Atatürk üniversitesinden ve 200 öğrenci ODTÜ'den araştırmaya dâhil edilmiştir. Üniversitelerden her fakülteden eşit sayıda öğrenci çalışma kapsamında örnekleme dâhil edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirilmesi için etik kurul onay belgesi alınmış ve her iki üniversiteden de izin belgeleri temin edilmiştir.

2.Uygulama

Çalışmanın uygulama aşamasında 650 öğrencinin demografik bilgileri ve kadının, evlilik ile erkeğe bağımlı olup olmadığı sorusuna dair veriler yer almıştır. Tablolarda genel katılımcı sayıları ve bu dağılımın üniversitelerde okuyan öğrencilerin cinsiyet, yaşanılan yerin yerleşim türüne göre dağılımları paylaşılmıştır. Ayrıca "Kadın, evlilik ile erkeğe bağımlı hale gelir." ifadesinin üniversite ve cinsiyet bağlamında karşılaştırması yer almıştır.

Tablo 1. Katılımcı Sayısı ve Cinsiyet Dağılımı

Üniversite	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Atatürk Üniversitesi	226 (%50,2)	224 (%49,8)	450 (%100)
ODTÜ	100 (%50)	100 (%50)	200 (%100)
Toplam	326 (%50,2)	324 (%49,2)	650 (%100)

Tablo 1'de toplam katılımcı sayısı, üniversitelerin cinsiyet bağlamında öğrenci sayısı dağılımı yer almıştır. Çalışma Atatürk Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. 650 katılımcı ile gerçekleştirilen araştırmada; Atatürk üniversitesinden 450, ODTÜ'den 200 katılımcı yer almıştır. Atatürk üniversitesinden katılanların %50,2'si erkek, %49,8'si kadın; ODTÜ'den katılanların %50'si erkek, %50'si kadınlardan oluşmuştur. Çalışma verilerinin genellenebilir olması açısından her iki üniversitede ve doğal olarak örneklem seçiminde eşit temsil ilkesi benimsenmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaşadıkları Yerin Yerleşim Türü

Üniversite	**Yaşanılan Yerin Yerleşim Türü**			
	Köy	**İlçe**	**İl Merkezi**	**Toplam**
Atatürk Üniversitesi	76 (%16,9)	107 (%23,8)	267 (%59,3)	450 (%100)
ODTÜ	11 (%5,5)	48 (%24)	141 (%70,5)	200 (%100)
Toplam	87 (%13,4)	155 (%23,8)	408 (%62,8)	650 (%100)

Tablo 2'de katılımcıların yerleşim türüne göre dağılımına yer verilmiştir. Katılımcıların yaşadıkları yerin yerleşim türüne bakıldı zaman Atatürk Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin %16'sı köyde, %23,8'i ilçede ve %59,3'ü il merkezlerinde yaşadıkları görülmüştür. ODTÜ'de okuyan öğrencilerin ise %5,5'i köyde, %24'ü ilçede ve %70,5'inin il merkezlerinde yaşadıkları tespit edilmiştir. Toplamda katılımcıların %23,4'ü köyde, %23,8'i ilçede ve %62,8'inin il merkezlerinde yaşadıkları belirlenmiştir. Tabloya göre ODTÜ'de okuyanların daha çok kent merkezlerinde yaşadıkları gözlenmektedir. Bu kapsamda katılımcıların çoğunlukla kent merkezinde yaşayan bireylerden oluştuğu görülmekle birlikte bu oranın ODTÜ'de okuyan öğrencilerde daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Üniversite*Evlilik, Kadını Erkeğe Bağımlı Hale Getirir

Üniversite	**Evlilik, kadını erkeğe bağımlı hale getirir.**					
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	**Toplam**
Atatürk Üniversitesi	123 (%27,3)	93 (%20,7)	88 (%19,6)	87 (%19,3)	59 (%13,1)	450 (%100)
ODTÜ	92 (%46)	51 (%25,5)	39 (%19,5)	12 (% 6)	6 (%3)	200 (%100)
Toplam	215 (%33,1)	144 (%22,2)	127 (%19,5)	99 (%15,2)	65 (%10)	650 (%100)

Tablo 3'te "Evlilik, kadını erkeğe bağımlı hale getirir." ifadesinin üniversite bağlamında dağılımı yer almıştır. Çalışmada evliliğin kadının erkeğe bağımlı hale getirip getirmediği sorgulanmıştır. Bu kapsamda verilere bakıldığında Atatürk Üniversitesinde okuyanların %48'i evliliğin kadını erkeğe bağımlı kılmadığını ifade ederken %32,4'ü kadını bağımlı hale getirdiği kanaatindedir. Katılımcıların %19,6'sı kararsızdır. ODTÜ'ye bakıldığında öğrencilerin %71,5'i kadınların evlilik ile erkeğe bağımlı olmadıklarını ifade ederken katılımcıların %9'unun kadını bağımlı kıldığını belirtmektedir. Genel orana bakıldığında katılımcıların %55,3'ünün evliliği kadını erkeğe bağımlı kılan bir kurum olarak görmezken, %25,2'si evliliğin kadını erkeğe bağımlı hale getirdiği görüşünü savunmaktadır. Atatürk Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler ODTÜ'de okuyan öğrencilere göre evlilik kurumunun kadını erkeğe bağımlı hale getirdiğini düşünmektedir. Bu kapsamda bireylerin kendi aile yapılarını dikkate alarak kadın, evlilik ve özgürlük algısını değerlendirdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4. Evlilik, Kadını Erkeğe Bağımlı Hale Getirir*Cinsiyet

Cinsiyet	**Üniversite**	**Cinsiyet*Üniversite*Evlilik, kadını erkeğe bağımlı hale getirir.**					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	**Toplam**
Erkek	**Atatürk Üniversitesi**	50 (%22,1)	40 (%17,7)	56 (%24,8)	43 (%19)	37 (%16,4)	226 (%100)
	ODTÜ	42 (%42)	31 (%31)	19 (%19)	4 (%4)	4 (%4)	100 (%100)
	Toplam	92 (%28,2)	71 (%21,8)	75 (%23)	47 (%14,4)	41 (%12,6)	326 (%100)
Kadın	**Atatürk Üniversitesi**	73 (%32,6)	53 (%23,7)	32 (%14,3)	44 (%19,6)	22 (%9,8)	224 (%100)
	ODTÜ	50 (%50)	20 (%20)	20 (%20)	8 (%8)	2 (%2)	100 (%100)
	Toplam	123 (%38)	73 (%22,5)	52 (%16)	52 (%16)	24 (%7,4)	324 (%100)

Tablo 4'te cinsiyet bağlamında evliliğin, kadını erkeğe bağımlı hale getirip getirmediği sorgulanmıştır. Aynı zamanda her iki üniversitede okuyan öğrencilerin bakış açılarının da karşılaştırılması yapılmıştır. Cinsiyet bağlamında kadın ve evlilik ilişkisi değerlendirildiğinde Atatürk Üniversitesinde okuyan erkek öğrencilerin %39,8'i, ODTÜ'de okuyan erkeklerin %73'ü evliliğin kadını erkeğe bağımlı hale getirmediğini ifade etmektedir. Bu duruma karşılık Atatürk Üniversitesinde okuyan öğrencilerin %35,4'ü, ODTÜ'de okuyanların %8'i kadınların evlilik ile erkeğe bağımlı olduklarını düşünmektedir. Erkek öğrencilerin genel durumuna bakıldığında %73 oranda evliliğin kadını erkeğe bağımlı hale getirmediği ifade edilirken; %27 oranında katılımcı evliliğin kadını erkeğe bağımlı kıldığını belirtmektedir. Kadınların yaklaşımlarına göre Atatürk Üniversitesinde okuyan kadın öğrencilerin %56,3'ü, ODTÜ'de okuyanların %70'inin evliliğin kadınları bağımlı hale getirmediğini belirtmektedir. Diğer taraftan Atatürk Üniversitesinde okuyan kadın öğrencilerin %28,4'ü, ODTÜ'de okuyan kadın öğrencilerin %10'u evliliğin kadınları erkeklere bağımlı hale getirdiğini ifade etmektedir. Kadın öğrencilerin genel tutumlarına bakıldığında %60,5 oranında katılımcı evliliği kadınların erkeklere bağımlı kılmadığını ifade ederken, %23,4 oranında katılımcı kadınların evlilik ile erkeklere bağımlı olduklarını düşünmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Evlilik kurumu ve kadının erkeğe bağımlılığı temelinde tartışmalar üzerine gerçekleştirilen bu çalışmada, teorik değerlendirmelerin aksine sonuçlar ortaya çıkmıştır. Gerek kadın gerekse erkek öğrencilerin çoğunluğu evlilik kurumunun kadını özgürlüğünden alıkoyan kuramsal bir yapı olmadığını düşünmektedir. Aile kurumunun tarihsel, toplumsal, eğitsel ve kültürel anlamda birçok açık ve gizli işlevi yerine getirdiği bilinmektedir. Çalışma verileri ailenin toplum yapısındaki önemini ortaya koymaktadır. Nitekim çalışmaya geneli kapsaması açısından iki büyük ve coğrafi anlamda farklı bölgelerde yer alan üniversite dâhil edildiği hususu dikkate alındığında objektif sonuçların varlığından söz edilebilir. Özgürlük algısı altında kadının cinsel özgürlüğü ve ailenin dinamik yapısının eleştirilmesi, bir toplumun varlığını devam ettirmesini engellemektedir. Bu kapsamda eşitlik ve özgürlüğe dair söylemlerin toplum yapısı ve gelişimi dikkate alınarak çok yönlü, adil ve müzakereci bir yaklaşım ile teorik ve pratik uygulamaların sentezi üzerinden inşa edilmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Acar-Savran, G. (2004). Beden, Emek Tarihi Diyalektik Bir Feminizm İçin. İstanbul: Kanat Yayınları.

Badia, G. (2002). Sınırsız Feminist Clara Zetkin. (Çev.: Nadiye R. Çobanoğlu). İstanbul: Pencere Yayınları.

Badinter, E. (2011). Kadınlık mı Annelik mi. (Çev.: Ayşen Emekçi). İstanbul: İletişim Yayınları. (2010).

Beauvoir, S. D.(1993). Kadın "İkinci Cins" I Genç Kızlık Çağı. (Çev.: Bertan Onaran). İstanbul:Payel Yayınevi.(t.y.).

Chodorow, N. J. (2005). Duyguların Gücü – Psikanalizde, Cinsiyette, ve Kültürde Kişisel Anlam. (Çev.: Jale Özata DirlikYapan). İstanbul: Metis Yayınları. (1999).

Connel, R. W. (1998). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar – Toplum, Kişi ve Cinsel Politika.(Çev.: Cem Soydemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1987).

German, L. (2006). Cinsiyet, Sınıf ve Sosyalizm. (Çev.: Yıldız Önen). İstanbul: Babil Yayınları. (1994).

Goldman, E. (2006). Dans Edemeyeceksem Bu Benim Devrimim Değildir. (Çev.: Necmi Bayram). İstanbul: Agora Kitaplığı.

Kollontai, A. (1986). Komünizm ve Aile. (Çev.: Alev Yılmaz). İstanbul: Yeni Gün Yayınları.

Mitchell, J., Oakley, A. (1988). Kadın ve Eşitlik. (Çev.: Fatmagül Berktay). İstanbul: Pencere Yayınları.

Touraine, A. (2007). Kadınların Dünyası. (Çev.: Mehmet Moralı). İstanbul: Kırmızı Yayınları. (2006).

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

FEMINIST LINGUISTICS IN THE CONTEXT OF KAZAKH LANGUAGE

Rauana Amanbaikyzy Torekhanova
Al-Farabi Kazakh National University, Doctoral student, senior lecturer

ABSTRACT
This article discusses feminist linguistics in the context of Kazakh language. Feminist linguistics is a new direction in gender linguistics, especially in the framework of Kazak language it is described by another way. Author compares opinions of scholars about this issue and try to give explanation of this term in Kazakh language.
Keywords: feminism, male and female, androcentric, gender, language

INTRODUCTION
Feminist linguistics as a science appeared in the 1960s as a result of the “New Women's Movement” in the United States and Germany. The emergence of this scientific direction, of course, was influenced by social changes in society. Women began to go to the streets demanding equality of rights in society. Of course, it is well known that at that time men played a dominant role not only in society, but also in science and language. Scholars started a multifaceted study of the connection between language and biosocial personality parameters, which is including issues of gender. What is gender? Gender is a set of norms of behavior which is usually associated with males and females in this society. It is based on the idea that “it is not so much about biological or physical differences between a man and a woman, otherwise it is the cultural and social significance that society attaches to these differences” [1,Shokym]. If the sex is a combination of bio-physiological differences between people, the gender is social image of male and female created by society. The English term “gender”, which refers to the category of grammar, was taken out of the linguistic context and first became the object of study in other disciplines - social philosophy, sociology, history and political science. In 1970, at the University of California, M.R. Kay conducted a seminar dedicating the issues of gender and language.In 1975 was published the book of Robin Lakoff's “Language and Women's Place”. In his book Robin Lakoff emphasized that women and men use different lexicon in their speech. There was mentioned the term “androcentrism”. The word “Andro” means “man” in Greek. Androcentrism is a concept that perceives universal human subjectivity in accordance with the general masculine norm, and feminine views as complementary and abnormal. It means looking at everything that is happening in the world, from a masculine point of view and to consider a man as the center of the world. One member of such a feminist movement was an American sociologist and scientific reformer Charlotte Perkins Gilman. She wrote books like Home (1903), Human Work (1904) and The Man-Made World ”(1911) which are dedicated on women's rights and their social role.The term "androcentrism" is derived from its "The Man-Made World or our androcentric culture". Representatives of feminist linguistics criticize the idea that language does not belong to the general person, but is andro-relevant and only masculine.

According to them, there is a predominance of discrimination in the language, there are sexual restrictions, including sufficient language approaches to portray men as role models, and women are understood in the form of objects, in a secondary sense. In many languages, the concepts of man and human are balanced, and women are viewed in a negative light. However, the development of feminist linguistics influenced the process of discrimination in linguistics, language policy and it is started the research in women's literature. After that many scholars
started to show their point of view about the questions of gender linguistics. M.R.Key, R. Lakoff, S. Tremel-Pletz studied speech behavior in the gender aspect. Key calls the female language “the language of apology”, and the language of men “the language of explanation” [2, Key]. In the book "Language and position of women" R. Lakoff was one of the first formed a new trend in the language of women and men.According to Lakoff, there are the following differences between male and female languages. They are:

1. Women often use evaluative vocabulary;
2. Women often use inquiring and men use informative sentences;
3. Women speak more politely;
4. Women often use expressions of insecurity ("did you know",
"I think", "maybe");
5. Women often use argumentative mood ("very cute", "perfect") [3, Lakoff].

However, we believe that these conclusions are expressed differently in each language. Because every language has its own national features, culture and norms. Kazakh gender linguistics originates from Soviet Russian linguistics. If in the west gender research had been conducting by M. Foucault and M. Mead, J.Derrida in Russia it was studied by T.B. Kryuchkova, E.I. Goroshko. Kazakh linguists such as Kudaibergen Zhubanov, Shokan Ualikhnov, Ybyrai Altynsaryn were first researches of gender linguistics in Kazakh land. Kazakh linguistics gets it origin from Russian scholars of course it is obviously fact because Kazakhstan was part of Soviet Union. That’s way we can’t deny the fact of contribution of Russian scholars of foundation Kazakh linguistics. In the end of XXth century Gender linguistics started to develop in Kazakhstan. But before this period our scholar and one of the first Kazakh professor Kudaibegen Zhubanov mentioned the term “women’s language” and “men’s language”. Feminist critics of the language usually distinguish two main directions. Representatives of the first study the specifics of the reflection in the language of the image of women, which often has negative characteristics. This direction comes from the assertion that in all existing languages there is gender asymmetry, directed against women. In the first place, the study of the lexicon of the language, which most naively reflects a negative perception of the female image (for example, agreeing on the form of the grammatical genus corresponding to the "part of speech", but not the poem; words from men) [4, Goroshko]. The second direction is often called "discourse", as in its main framework, the study of the peculiarities of discourse as the structure of interrelationships between the text and society.

At the same time, scholars are interested in such issues as the formation of patriarchal ideology, the problems of access to tools of power and control, discrimination against women in discourse, speech strategies and tactics of women [4,Goroshko]. In Kazakh mentality women plays very significant role but we can see some negative point of view which are shown in Kazakh proverbs and folklore. Kazakh gender linguistics is not totally against to women but actually our picture of the world is created on the basis of androcentric culture, also as many Asian nationalities. Anyway we have so many important women in our history who made a great contribution on creation Kazakh State and history. We can say that there are many manifestations of androcentrism in the Kazakh language. In the Kazakh worldview, a boy is brought up as a successor and a girl as a stranger. In this regard, many Kazakh proverbs, sayings dedicated to boys as a symbol of happiness and joy.

For example:
1. " The birth of a son - the birth of the sun",
2. "A good son is born from a good father, he takes care of his country,
3. “Can't a woman who has given birth to six sons be called a lady?
4. “Even if you have thirty sons,
Everyone has a different place. "
5. “Wait until your daughter is placed in a sacred place,
Wait for your son to get married. ”

In each of these proverbs in the national identity of the Kazakh people is a boy
You can see the role he plays and the respect he receives. And the image of the world to the world of man, nature, attitudes to other people, the rules of behavior in the world, its life is a tool that determines the point of view. [5, Apresyan].
When a boy is born, there are certain positive changes in the family and in the country, the prestige of women grows than ever. It is obvious fact that men is successor and a person who can fight in the war so that is one of reason why Kazakh people respect and waiting boys.
Women is keeper of the house and the main figure in the image of any person. Kazakh people also appreciate role of women in their life and we have evidence of that in our proverbs, poems and books. For example:

1.A good wife is a good friend
2.Forty men cannot fill the house,
One woman fills.
3.Defenders of the country - men,
Men was brought up by women.
These are very famous Kazakh proverbs but we have also bad ones that display women from opposing way.

Some of them:
1.Woman's hair long but brain is empty
2.The country which is ruled by women face with darkness
3.Bald man is better than a golden-headed woman (clever woman)
4.Don't trust your horse, don't trust your wife.

As you have seen from these examples. Kazakh women described as something strange, bad or extra-ordinary. But due to feminist linguistics we can change position of Kazakh women in public, language and every sphere. Because feminist linguistics has achieved significant successes in the reform of the language and the impact on the language policy of the state. As a result of which the linguistic norm was changed: in the lexicon were introduced new words, more relevant to the essence of women. Such linguistic phenomena could not remain unnoticed by the representatives of feminist linguistics, who suggested replacing sexist models with gender neutral ones: man - human being; manpower - workforce, personnel, staff; chairman - chairperson; business-man - business executive; policeman - police officer, etc. [4, p. 162] These are examples of English language. Feminist linguistics one of the new direction in Kazakh linguistics so the norms which were relevant and appropriate 20 years ago for Kazakh culture are now accepted as abnormal. Language and society are advancing together so every change in language has affect in society. So we should consider them as united because if position of women grows in language it grows also in society. Feminist linguistics could help to differentiate position of women's speech from men and raise the status of women in public.

REFERENCES

Shokym G. Fundamentals of gender linguistics: textbook.-Almaty: Economics, 2012.-189p.

Key, M. R. Male / Female Language [Text]. – N. Y. : Metuchen, 1975. – 195 p.

Lakoff R. (1975). Language and Woman's Place. New York: Harper& Row.

Goroshko, E. I. Gendernaja problematika v jazykoznanii [Tekst] / E. I. Goroshko // Vvedenie v gendernye issledovanija : ucheb. posobie / pod red. I. Zherebkinoj. – SPb. : Aletejja, 2001. – Ch. 1. – S. 508–542.

Apresyan Yu.D. Some thoughts about deixis in connection with the concept of naive model of the world / Yu.D. Apresyan// Selected works. - M .: School "Languages of Russian culture", 1996. –T. 2. - C. 629-650.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADIN ÖĞRETMEN VE AKADEMİSYENLERE GÖRE CAM TAVAN ENGELLERİ

Doç.Dr. Sevda KOÇ AKRAN
Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4205-0148

ÖZET

Cam tavan kavramı, cinsiyet açısından kadın ve erkek çalışanlar arasında eşitsizliği analiz etmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde cinsiyet ayrımcılığı vurgulanmakta ve kadınların iş yaşamındaki bireysel, toplumsal ve kurumsal engelleri ele alınarak incelenmektedir. Başka bir deyişle, "kadın/ların" karşılaştığı engeller bu kavram çerçevesinde farklı boyutlarda değerlendirilmektedir. Çünkü kadın, toplumda hem bir anne hem eş hem de çalışan bir bireydir. Kadına bu şekilde birçok rol ve sorumluluk yüklenmesi bir takım engellerinde beraberinde gelmesine neden olmaktadır. Örneğin kadın bazen iş ve aile yaşamı arasında kalabilmektedir. Hem iş hem de ailedeki görevini isteyen ve ikisinden de vazgeçmeyen kadında, bu yüzden çoklu rol karmaşası oluşmaktadır. Yaşanan bu rol karmaşası sonucu kadın, bazen psikolojik bazen de sosyolojik birtakım sorunlar yaşayabilmektedir. İşte bu sorunlar sonucu kadında cam tavan sendromu oluşmaktadır. Cam tavan sendromunu yaşayan kadın/ların; yaşama yönelik motivasyonu düşmekte, öz güveni azalmakta, performansını gösterme konusunda beceri gösterememekte, örgütsel ve bireysel yönden etkili olmayan bir iletişim süreci yaşamaktadır. Kadınların bu tür sendromları yaşamaması için başta çalıştığı kurumlardaki mentorların onları cesaretlendirmesi ve desteklemesi gerekmektedir. Ayrıca, toplumsal olarak da meslekler arasında "kadın işi " ve "erkek işi" şeklinde ayrımın yapılmaması beklenmektedir. Her ne kadar bu beklenti son yıllarda karşılanmaya çalışılsa da, yapılan çalışmalarda çeşitli meslek gruplarında (öğretmen, akademisyen, doktor, mühendis, avukat vb) ve kurumlarında bu ayrımın halen devam ettiği görülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada öğretmenlik mesleğini icra eden kadın öğretmenlerin ve akademisyenlerin yaşamış olduğu cam tavan engellerin neler? olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Karma desenin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu, Siirt İli merkeze bağlı okullarda görev yapan kadın öğretmenler ve Siirt Üniversitesinde çalışan kadın akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Yavuzer ve Özkan (2020) tarafından geliştirilen "Akademisyenler İçin Cam Tavan Engelleri Ölçeği" ile araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ölçek puanlarının normallik dağılımlarına bağlı olarak parametrik olmayan testler; görüşme formundan elde edilen veriler için de içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablolar halinde gösterilerek yorumlanmış ve elde edilen sonuçlar tartışma bölümünde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Akademisyen, Cam Tavan Sendromu, Cam Tavan Engelleri

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

GLASS CEILING BARRIERS ACCORDING TO FEMALE TEACHERS AND ACADEMICIANS

ABSTRACT

The glass ceiling concept is a method used to analyze inequality between male and female employees in terms of gender. This method emphasizes gender discrimination and examines women's individual, social and institutional barriers in business life. In other words, the obstacles faced by "woman/women" are evaluated in different dimensions within the framework of this concept. Because a woman is both a mother, a wife and a working individual in the society. Attaching many roles and responsibilities to women in this way causes them to come with some obstacles. For example, women can sometimes be caught between work and family life. Therefore occurs a multi-role confusion in the woman who wants her duties in both work and family and does not give up on both. As a result of this role confusion, woman sometimes experiences psychological and sometimes sociological problems. As a result of these problems, glass ceiling syndrome occurs in women. For woman /women experiencing glass ceiling syndrome; her motivation for life decreases, his self-confidence skills decrease, she is not able to show his performance, she experiences an ineffective communication process in organizational and individual terms. In order for women not to experience such syndromes, mentors at the institutions they work for should encourage and support them. In addition, socially, it is expected that there will be no distinction between occupations as "women's job" and "men's work". Although this expectation has been tried to be met in recent years, it is seen that this distinction still continues in various professional groups (teachers, academicians, doctors, engineers, lawyers, etc.) and their institutions. From this point of view, in this study, it was tried to determine what are the glass ceiling obstacles experienced by female teachers and academicians who perform the teaching profession. The working group of the study, in which the mixed design is used, consists of female teachers working in schools affiliated to center of Siirt Province and female academicians working at Siirt University. "Glass Ceiling Barriers Scale for Academicians" developed by Yavuzer and Özkan (2020) and the semi-structured interview form developed by the researcher was used as data collection tools in the research. In analyzing the data, non-parametric tests were preferred depending on the normality distribution of the scale scores and content analysis method was preferred for the data obtained from the interview form. The findings obtained as a result of the analysis were interpreted by showing in tables and the results obtained were presented in the discussion section.

Keywords: Teacher, Academician, Glass Ceiling Syndrome, Glass Ceiling Barriers

GİRİŞ

Değişen teknoloji, toplum ve aile yapısında, eğitim anlayışında, iş gücündeki çalışma koşulları başta olmak üzere birçok alanda değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler beraberinde insanoğlunun yaşam koşullarıyla mücadele etmesi ve uyum sağlaması gereksinimini doğurmuştur. Kadın ve erkek olmak üzere toplumdaki bütün bireyler bu mücadele de en iyi imkânlardan yararlanmak istemiştir. Tabi bu imkânlar toplumdan topluma farklılık göstermiş, günün koşulları, toplumun cinsiyet faktörüne bakış açısı ve bireyin farklılıklar karşısındaki tutumunada yansımıştır.

Özellikle cinsiyet bu süreçte belirleyici bir değişken olmuş ve bunun sonucunda cam tavan sendromu kavramı ortaya çıkmıştır (Brown, Crampton, Finn ve diğerleri, 2020;VanWagner ve Issaka, 2020). Cam tavan sendromu, cinsiyet ayrımcılığın bir boyutunu oluşturmaktadır (Wirth, 2004). Kadınların çalıştıkları kurumlardaki çalışma koşullarını, terfilerini ve performanslarını olumsuz etkilemektedir (Bloch, Taylor, Church ve diğerleri, 2021). Kadının cinsiyet kimliğinden dolayı yükselmesine ket vurmaktadır (Bartol, Martin ve Kromkowski, 2003). Çünkü kadın; bir annedir, eştir ve çocuklarına, ailesine ve kendisine iyi bir gelecek hazırlamak, topluma faydalı üretken bir birey olmak için çalışmak zorunda olan bir bireydir. Görev ve sorumluluğu bu açıdan bakıldığında, erkeklerden daha çok iş yükünün olduğu düşünülmektedir. Hatta kadınlara yüklenen bu sıfatlar, çalıştıkları kurumlarda çalışma koşullarını daha da zorlaştırmaktadır. Örneğin işe alınacaklar arasında kadın bir anne ise; "mesaiye kalamaz, sürekli izin almak zorunda kalacak, seyahat edemez, ağır işlerde çalışamaz" ön yargısı işverende oluşmaktadır. İşte böyle bir önyargı cam tavan sendromu olarak ifade edilmektedir (Çelik, 2020; Doğan, 2020). 1970 yıllarda ABD de ortaya çıkan cam tavan kavramı, kadınların üst yönetime gelmeleri önündeki yapay engeller olarak görülmektedir (Çelik, 2020). Telli'ye (2020) göre cam tavanı, kamuda, özel şirketlerde, eğitim kurumlarında ve diğer kurumlarda yüksek mevkiye gelmek isteyen kadınların karşılaştığı sorunlar olarak tanımlamaktadır. Bu sorunlar, kadınların önüne bireysel, kurumsal/örgütsel ve toplumsal olarak çıkmaktadır. Cam tavan sendromu arasında yer alan bireysel engeller; kadının çoklu rol üstlenmesidir (Çetin, 2011). İş ve aile yaşamı arasında dengenin kurulmaması ve birçok sorumluluğu bir arada yürütmesidir. Sorumluluk yelpazesi genişleyen kadın, iş ve aile arasında bir tercih yapmak zorunda kalmaktadır. Zaman ve yeteneğini bu tercihler arasında belirlemektedir. Buda kadının stres yaşamasına, kaygı düzeyinin artmasına ve kendisine olan güvenin azalmasına neden olmaktadır. Öğrenilmiş çaresizlik olarak ifade edilen bu durum kadının yaşama karşı motivasyonu düşürmektedir Özdevecioğlu, Çakmak ve Doruk, 2015; Doğan, 2020). Cam tavan sendromunda görülen ikinci engel kadının çalıştığı kurum yada örgütün tutum ve davranışlarıdır (Bajdo ve Marcus 2001). Kurumun kadına bakış açısı, örgüt kültürü, iklimi, değerler, inançlar, erkek bireylerin çalışma koşulları vs. bu davranışlara yol göstermektedir. Bunun yanı sıra üst yöneticilerin erkek olması, eşitlikçi olmayan yönetim anlayışı, erkek gücüne duyulan inanç, mentorların kadınlara yeterli desteği vermemesi, kadın yönetici sayısının azlığı vs. bu başlık altında bulunan diğer engellerdir. Üçüncü engel ise toplumdur. Toplumun ataerkil bir bakış açısıyla kadına yaklaşması, erkeklerin her türlü meslekte çalışma imkânı bulması, üst kademede erkeklerin bulunması gerektiği anlayışının olmasıdır. Yani erkeğin güçlü görülmesi, kadına ön yargılı yaklaşılması ve kadının karşılaşılan problemlerde çabuk vazgeçeceği algısının bulunmasıdır (Doğan, 2020). Bütün bu engeller sonucu kadın, gerek terfi gerekse ücret konumunda erkek bireyle aynı konuma sahip olmamaktadır. Motivasyonu düşmekte ve kaygıları artmaktadır. İşten kaçma, hedeflerini gerçekleştirme ve hayal kurma konusunda bir girişimde bulunmamaktadır. İş ortamında görülen bu olumsuzluk aile yaşamına da yansımaktadır. Mutsuz, içine kapanık, hayal kırıklığı yaşamış ve beklentilerini gerçekleştirmede isteksiz bir birey olmaktadır (Hingle ve Barrett, 2020; Roberto, Rey, Maglio, ve Agliata, 2020). Teknolojinin hızla ilerlediği dünyada cinsiyet ayrımcılığının olmaması ve cam tavan sendromu gibi durumların yaşanmaması için bir takım önlemler alınmalıdır.

Bu bir mesleki eğitim, iyi bir üniversite eğitimi, çok iyi bir danışman/mentor, sosyal ilişkileri geliştirme, farklı iletişim kanallarını kullanma, kariyer programlarına katılma, performansını artırma gibi önleyici adımlar şekinde olabilir. Bunlar sadece kadının sosyolojik, psikolojik ve fiziksel problemler yaşamaması adına alınan çözümler olarak görülmektedir. Çünkü bir toplumun kalkınmasında sadece erkek bireyler değil, aynı zamanda kadın bireylerinde gücüne ve desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Kadın ve erkek bireylerin her zaman bir birini tamamlayan iki önemli varlık olduğu unutulmamalıdır.

Geçmişten günümüze bakıldığında kadınların birçok başarıya imza attığı gerçeği göz ardı edilmemelidir. Hangi pozisyonda olursa olsun kadın teknolojinin baş döndürücü bir şekilde ilerleme gösterdiği ağ toplumlarında düşüncesiyle, eğitimiyle, projeleriyle, etkinlikleriyle bazen bir öğretmen, bazen bir akademisyen, bazen bir mühendis bazen de bir doktor olmaktadır. Kadına sunulan imkân ve uygun çalışma koşullarında onların bu ve diğer birçok meslekte başarılı olması kaçınılmaz bir gerçek olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple hangi dönem ve çağda yaşarsak yaşayalım kadınların gücüne, zekâsına ve üretkenliğine her zaman ihtiyaç duyulmuş ve duyulmaya devam edilecektir. Önemli olan kadınların önüne engellerin konulmaması ve cam tavan sendromu yaşamamasıdır. İnsanların bu beklentilerine karşın yapılan araştırmalarda görülmektedir ki, cam tavan sendromu her zaman yaşanan bir olgudur. Tarım, sanayi, bilgi ve ağ toplumlarında bu olgu değişmez bir gerçek haline gelmiştir. Çünkü toplumların sahip olduğu değerler, inançlar, gelenek-görenekler bulunmaktadır. Bunlar cinsiyet faktörünün ve onlara yüklenen anlamların genel çerçevesini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda da bilim insanları bu çerçeveyi farklı değişkenlerle ortaya koymuştur. Örneğin mesleki boyut açısından öğretmen değişkenini alan çalışmalar (Bodur, 2017) ve yönetici boyutunu alan araştırmalar (Katz, 2003;Karaca, 2007; Erolu Toraman, 2011; Atan, 2011; Yılmaz, 2013; Nandy, Bhaskar ve Ghosh, 2014;Karcıolu ve Leblebici, 2014; Tanrısevdi, 2015; Erot, 2016) bulunmaktadır. Bu çalışmalarda genel olarak öğretmen ve okul yöneticileri değişkenleri dikkate alınmıştır. Yani çalışmalarda kadın öğretmen ve farklı okul kademelerindeki kadın yöneticilerin karşılaştıkları cam tavan engeller incelenmiştir. Yapılan bu çalışmada ise kadın öğretmen ve kadın akademisyenlerin cam tavan engelleri hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, kadın öğretmen ve akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırma amacından hareketle aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Unvanlarına göre, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Yaşına göre, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Medeni durumuna göre, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Kadın öğretmen ve akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri nedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmalarında araştırmacılar, nitel ve nicel yöntem ve yaklaşımları birleştirmektedir. Bunun yanı sıra karma yöntem, araştırmada sonuçlarının genellenebilirliğini arttırmaktadır. Araştırmada farklı yöntemlerle veriler arası tutarlılık sağlanmaktadır (Creswell, 2003). Bu araştırmada da Creswell'in (2003) belirttiği sıralı açıklayıcı desen tercih edilmiştir. Bu desende (NİCEL→nitel) baskın olarak nicel veriler toplanılmakta, sonrasında nitel verilere ulaşılmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Siirt Üniversitesinde çalışan 50 kadın akademik personel ile Siirt ilinde görev yapan 35 kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Gönüllük esasıyla belirlenen çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Demografik Özellikler

Akademik Personel								
Değişken (Unvan)			**Değişken (Yaş)**			**Değişken (Medeni Durum)**		
	f	**%**		**f**	**%**		**f**	**%**
Prof.Dr.	4	8	25-30	6	12	Evli	30	60
Doç.Dr	12	24	31-36	10	20	Bekar	20	40
Dr.Öğr.Üyesi	13	26	37-42	20	18	**Toplam**	**50**	**100**
Öğretim Görevlisi	5	10	43-48	9	40			
Arş.Görevlisi	4	8	49 ve üzeri	5	10			
Dr.Arş.Görevlisi	12	24	**Toplam**	**50**	**100**			
Toplam	**50**	**100**						

Tablo 1. Devamı

Öğretmen								
Değişken (Kıdem)			**Değişken (Branş)**			**Değişken (Medeni Durum)**		
	f	**%**		**f**	**%**		**f**	**%**
1-5 yıl	2	5,71	Sınıf	9	25,7	Evli	25	71,43
6-10 yıl	8	22,86	Matematik	7	20	Bekar	10	28,57

11-15 yıl	12	34,29	Fen Bilimleri	7	20	**Toplam**	**35**	**100**
16-20 yıl	10	28,57	Sosyal Bilimler	6	17,15			
21 yıl ve üzeri	3	8,57	Türkçe	6	17,15			
Toplam	**35**	**100**	**Toplam**	**35**	100			

Tablo 1'de görüldüğü üzere, kadın akademik personel arasında unvanı Dr.Öğr.Üyesi (%26), yaşı 37-42 aralığı (%20), medeni durumu evli (%60) olanların; ;öğretmenlerden ise, kıdemi 11-15 yıl (%34,29), branşı sınıf öğretmeni (%25,7) ve medeni durumu evli (%71,43) olanların araştırmaya daha fazla katılım gösteerdikleri görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, nicel verileri için Yavuzer ve Özkan (2020) tarafından geliştirilen "Akademisyenler İçin Cam Tavan Engelleri Ölçeği"; nitel verileri içinde araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Cam Tavan Engelleri Ölçeği, 30 maddeden ve 6 boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki alt boyutlarda yer alan maddelerin dağılımı; Çoklu Roller (1,2,3,4,5), Kişisel Tercih (6,7,8,9,10,11,12), İnformal İletişim (13,14,15), Mesleki Ayırım (16,17,18,19), Mentorluk (20,21,22), Kalıplaşmış Önyargılar (23,24,25,26,27,28,29,30) şeklindedir. Ölçekten alınabilecek puanlar tamamı için 30-150, Çoklu Roller alt ölçeği için 5-25, Kişisel Tercih alt ölçeği için 7-35, İnformal İletişim alt ölçeği için 3-15, Mesleki Ayırım alt ölçeği için 4-20, Mentorluk alt ölçeği için 3-15 ve Kalıplaşmış Önyargılar alt ölçeği için 8-40 arasında değişmektedir. Ters madde bulunmayan ölçek; (1) Hiç Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum şeklinde 5'li derecelendirilmiş likerten oluşmaktadır.
Araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise, ilk olarak konuyla ilgili alan yazı taraması yapılmıştır. Sonrasında soru havuzu oluşturulmuştur. Hazırlanan sorularla ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler sonucunda 35 kadın öğretmen ve 30 akademisyenle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler 20-25 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada "Akademisyenler İçin Cam Tavan Engelleri Ölçeği"nden elde edilen nicel veriler bilgisayar paket programında değerlendirilmiştir. Ölçekte katılımcı sayısının büyüklüğü 50 olduğu görülmüş ve bu sebeple analizlerde Kolmogorov Smirnov değeri dikkate alınmıştır. Bu analizde dağılımların 0.05'ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda, unvan ve yaş değişkeni için Kruscal Wallis H testi; medeni durum değişkeni için de Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmada nitel veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre araştırmalarda kullanılan içerik analiziyle bir takım yazılı ve sözel dokümanlar kodlanarak sayılaştırılmaktadır. Bu araştırmada da cam tavan engelleri öğretmen ve akademisyenlerin görüşleriyle açıklanmış ve elde edilen veriler kod listesine kodlanmıştır. Kod listesindeki veriler sonrasında bilgisayar ortamına aktarılmış ve buradan çeşitli temalara ulaşılmıştır.

Araştırmanın güvenirlik hesaplanmasında Miles ve Huberman'ın (1994) güvenirlik formülü Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda güvenirlik .90 olarak bulunmuştur. Yapılan güvenirlik analizinde katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Alıntılarda, öğretmenler için ($Ö_1$, $Ö_2$, $Ö_3$, $Ö_4$,..) akademisyenler için de (A_1, A_2, A_3, A_4, …) kodlar kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Ünvanlarına Göre, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri

Ünvanlarına göre, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Unvanlarına Göre, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşlerinin Kruscal Wallis H Sonuçları

Alt boyut	Değişken	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Informal İletişim	Prof.Dr. (1)	4	23,38	5	17,117	0,00*	2-3 2-4 3-6 4-6
	Doç.Dr. (2)	12	32,92				
	Dr.Öğr.Üyesi (3)	13	16,23				
	Öğretim Görevlisi (4)	5	11,70				
	Arş.Görevlisi (5)	4	32,38				
	Dr.Arş.Görevlisi (6)	12	32,29				
	TOPLAM	50					
Mesleki Ayırım	Prof.Dr. (1)	4	21,00		12,715	0,02*	2-6 3-6
	Doç.Dr. (2)	12	31,46				
	Dr.Öğr.Üyesi (3)	13	27,27				
	Öğretim Görevlisi (4)	5	37,50				
	Arş.Görevlisi (5)	4	23,00				
	Dr.Arş.Görevlisi (6)	12	14,96				
	TOPLAM	50					
Mentorluk	Prof.Dr. (1)	4	35,63		15,325	0,00*	1-2 1-3 2-6 3-6
	Doç.Dr. (2)	12	18,04				
	Dr.Öğr.Üyesi (3)	13	18,58				
	Öğretim Görevlisi (4)	5	24,90				
	Arş.Görevlisi (5)	4	29,00				
	Dr.Arş.Görevlisi (6)	12	36,17				
	TOPLAM	50					

Kalıplaşmış Önyargılar	Prof.Dr. (1)	4	7,75	11,761	0,03*	1-2 1-3 1-6 3-6
	Doç.Dr. (2)	12	24,25			
	Dr.Öğr.Üyesi (3)	13	24,58			
	Öğretim Görevlisi (4)	5	21,90			
	Arş.Görevlisi (5)	4	25,50			
	Dr.Arş.Görevlisi (6)	12	35,17			
	TOPLAM	50				

*p≤0.05

Tablo 2'de görüldüğü üzere, kadın akademisyenlerin unvana göre cam tavan engelleri ölçeğinin informal iletişim, mesleki ayırım, mentorluk ve kalıplaşmış ön yargıları alt boyutlarına yönenlik görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p≤0.05). informal iletişim alt boyutunda;

- Doç.Dr unvanı ile Dr.Öğr.Üyesi ve Öğretim Görevlisi unvanına sahipler arasında Doç.Dr unvanların lehine,
- Dr.Arş.Görevlisi ile Dr.Öğr.Üyesi ve Öğretim Görevlisi unvanına sahipler arasında Dr.Arş.Görevlisi unvanların lehine,

Mesleki ayırım alt boyutunda;

- Dr.Arş.Görevlisi ile Doç.Dr unvanı ve Dr.Öğr.Üyesi unvanına sahipler arasında Doç.Dr unvanı Dr.Öğr.Üyesi unvanların lehine,

Mentorluk alt boyutunda;

- Prof.Dr. ile Doç.Dr unvanı ve Dr.Öğr.Üyesi unvanına sahipler arasında Prof.Dr. unvanların lehine,
- Dr.Arş.Görevlisi ile Doç.Dr ve unvanı Dr.Öğr.Üyesi unvanına sahipler arasında Dr.Arş.Görevlisi unvanların lehine,

Kalıplaşmış önyargılar alt boyutunda;

- Prof.Dr. ile Doç.Dr unvanı, Dr.Öğr.Üyesi ve Dr.Arş.Görevlisi unvanına sahipler arasında Dr.Arş.Görevlisi unvanların lehine,
- Dr.Öğr.Üyesi ile Dr.Arş.Görevlisi unvanına sahipler arasında Dr.Arş.Görevlisi unvanların lehine, anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Cam tavan engelleri ölçeğinin informal iletişim, mesleki ayırım, mentorluk ve kalıplaşmış ön yargılar alt boyutlarında görülen anlamlı farklılıklardan hareketle; akademisyenlerin kariyer ilerlemesinde erkeklere kadınlardan daha çok imkan sağlandığı, çeşitli aktivitelerde erkeklerin kadınların önüne engel teşkil edecek uygulamalar koyduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, kurumda üst düzey görevlerin daha çok erkeklere verildiği, üst düzey görevlerin kadınlara uygun olmadığı düşünüldüğü, kadınların ağır çalışma koşullarını kaldıramadığı ve kadınların iş dünyasının güçlüklerine erkekler kadar direnç göstermedikleri söylenebilir.

Yaşın Göre, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri
Yaşına göre, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Yaşına Göre, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşlerinin Kruscal Wallis H Sonuçları

Alt boyut	Değişken	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
Kişisel Tercih	25-30 yaş (1)	6	37,08	4	12,912	0,01*	2-3 2-4 3-5 4-5
	31-36 yaş (2)	10	25,85				
	37-42 yaş (3)	9	20,00				
	43-48 yaş (4)	20	28,55				
	49 ve üzeri (5)	5	8,60				
	TOPLAM	**50**					

*p≤0.05

Tablo 3'de görüldüğü üzere, kadın akademisyenlerin yaşa göre cam tavan engelleri ölçeğinin kişisel tercih alt boyutuna yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p≤0.05). Bu farklılık 31-36 yaş ile 37-42 yaş ve 43-48 yaş arasında 43-48 yaşın lehine; 49 ve üzeri ile 37-42 yaş ve 43-48 yaş arasında 43-48 yaşın lehine olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, 43-48 yaş aralığında olan kadın akademisyenlerin, zorluklarla mücadele etmede yetersiz kaldığı, kendilerine yönelik olumsuz ön yargıları bulunduğu, eşine ve çocuklarına gerekli zamanı ayıramadığı duygusu ile kariyer planlarından vazgeçebildiği söylenebilir.

Medeni Durumuna Göre, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri
Medeni durumuna, kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşleri Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Medeni Durumuna, Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşlerinin Mann Whitney U Sonuçları

Alt Boyut	Değişken	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Çoklu Roller	Evli	30	29,75	892,50	172,500	0,01*
	Bekar	20	19,13	382,50		

*p≤0.05

Tablo 4'de görüldüğü üzere, kadın akademisyenlerin medeni duruma göre cam tavan engelleri ölçeğinin çoklu roller alt boyutuna yönelik görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (p≤0.05). Bu farklılık evli akademisyenlerin lehinedir. Buradan hareketle, iş ve aile hayatında sağlıklı bir denge kurmak adına kadınların daha az emek ve zaman isteyen işleri tercih ettiği, evli ve çocuk sahibi olmaları iş performanslarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Kadın Öğretmen ve Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri
Kadın Öğretmenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri

Kadın öğretmenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları Tablo 5 ve 6'da yer almaktadır.

Tablo 5. Kadın Öğretmenlerin Cam Tavan Engellerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Soru	**Tema**	**Kodlama**		**Kodlama Yoğunluğu**	
		f	**%**	**f**	**%**
Sizce mesleki yaşamınızda karşılaştığınız cam tavan engeller nedir?	Cinsiyet farklılığı	18	51,43	26	52
	Aile faktörü	10	28,57	12	24
	Bireysel faktör	7	20	12	24
TOPLAM		**35**	**100**	**50**	**100**

Tablo 5'de görüldüğü üzere, 35 katılımcının "cam tavan engellerine" ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, cinsiyet farklılığı, aile faktörü ve bireysel faktör olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Bu temalardan;

- Cinsiyet farklılığı teması [kadınlara duyulan güvensizlik (f=6), erkeklerin zorluklara daha çok mücadele edeceği düşüncesi (f=5), üst düzey görevlerin daha çok erkeklere verildiği (f=5), kurumlarda görev dağılımları arasında farklılık olduğu (f=5) ve kadın sayısının kurumda az olduğu (f=5)];
- Aile faktörü teması [kadının ev yaşamındaki annelik görevi (f=4), çocuk sayısı (f=4) ve bakmakla yükümlü aile bireylerin olması (f=4)],
- Bireysel faktör teması [güvensizlik (f=4), kaygı (f=3), sorumluluk almama (f=3) ve zaman etkili kullanamama (f=2)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır.

Yukardaki temalar içerisinde en fazla vurgulanan "cinsiyet farklılığı" başlığı altında yer alan "kadınlara duyulan güvensizlik" alt temasının olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, katılımcılara göre cam tavan engelleri arasında cinsiyet belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Kadınların verilen görevlerde erkekler kadar başarılı olamayacağı, erkelerin kurum içinde sayılarının fazla olması ve karşılaşılan problemlere daha hızlı çözümler ürettiği düşüncesinin yaygınlaşması cam tavan engellerinden bazıları olarak görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Ö$_2$: Kadın olmak sanki suç gibi artık erkek-kadın ayrımı olmamalı…
Ö$_8$: Kadın olmak bazen yaşadığımız toplumda çok zor…
Ö$_{26}$: Kadın iseniz sorumluluğunuz çok fazla, bir okadarda engelleriniz….
Ö$_{28}$: Çalıştığımız kurumlarda sanki her işi erkekler en iyi yapıyor…
Ö$_{30}$: Görev dağılımı yapılırken kadın ve erkek faktörüne bakılıyor.
Ö$_{34}$: Yıllardır cinsiyet ayrımı kavramıyla karşı karşıya kalıyoruz.

Tablo 6. Kadın Öğretmenlerin Cam Tavan Engellerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Soru	Tema	Kodlama		Kodlama Yoğunluğu	
		f	%	f	%
Karşılaştığınız engellere yönelik çözüm yollarınız nedir?	Güven duygusu	25	71,43	27	61,36
	Mesleki Başarı	6	17,14	10	22,73
	Aile ve iş yaşamı arasındaki denge	4	11,43	7	15,91
TOPLAM		**35**	**100**	**44**	**100**

Tablo 6'da görüldüğü üzere, 35 katılımcının "cam tavan engellerine yönelik çözüm yollarına" ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, güven duygusu, mesleki başarı ve aile ve iş yaşamı arasındaki denge olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Bu temalardan;

- Güven duygusu teması [başarma duygusunu benimseme (f=6), sorumluluk almaktan kaçınmama (f=5), zor işlerde görev alma (f=5), yeteneklerinin farkında olma (f=4), düşüncelerini söylemekten çekinmeme (f=4) ve cinsiyet farklılığının olmadığını kurumda hissetirme (f=3)];
- Mesleki Başarı [kurum içi-dışı görevlerde performan gösterme (f=5) ve kurumdaki yeterliliğini gösterecek çalışmalara zaman ayırma (f=5)];
- Aile ve iş yaşamı arasındaki denge [kurum içi ve dışı görevlerini planlama (f=4), ikisi arasında zaman faktörünü etkili kullanma (f=3)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır.

Yukardaki temalar içerisinde en fazla vurgulanan "güven duygusu" başlığı altında yer alan "başarma duygusunu benimseme" alt temasının olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, katılımcılara göre cam tavan engelleri arasında kadın öğretmenlerin kendilerine güven duyması ve kaygı düzeylerini en aza indirerek problemlere çözüm üretmesi gerektiği söylenebilir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Ö4: Bence zorluklar bizi yıldırmamalı. Güven çok önemli bu süreçte…
Ö15: Kişi bireysel engellerle baş etmeli onun içinde kendine güven duymalı…
Ö19: Başkalarının sizi motive etmesini beklememelisiniz…
Ö20: Kişiyi en iyi tanıyan kişinin kendisidir…
Ö31: Dışardan her zaman motive edilmeyi bekliyoruz. Üzüntülerimizi, kaygılarımızı yada içimizde yaşadığımız olayları dışardaki kimse bilemez. Onun için güvenmeli ve güvenme konusunda istekli olmalıyız.
Ö32: Bence engellerle mücadele etmenin yolu güven…güven…

Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri
Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine Ilişkin Görüşleri
Kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları Tablo 7 ve 8'de yer almaktadır.

Tablo 7. Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Soru	**Tema**	**Kodlama**		**Kodlama Yoğunluğu**	
		f	**%**	**f**	**%**
Sizce mesleki yaşamınızda karşılaştığınız cam tavan engeller nedir?	Bireysel engeller	15	50	32	55,17
	Örgütsel engeller	10	33,33	15	25,86
	Toplumsal engeller	5	16,67	11	18,97
TOPLAM		**30**	**100**	**58**	**100**

Tablo 7'de görüldüğü üzere, 30 katılımcının "cam tavan engellerine yönelik" ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, bireysel, örgütsel ve toplumsal olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Bu temalardan;

- Bireysel engeller teması [sorumluluğun fazla olması (f=7), esnek çalışma olanaklarını oluşturmama (f=6), çaresizlik (f=6), algı (f=6) ve motivasyon eksikliği (f=4), yeteneklerinin farkında olmama (f=3)];
- Örgütsel engeller teması [kurumun değerleri (f=5), erkek sayısının fazla olması (f=3), kadınlara yönelik yargılar (f=3), rehberlik edecek kişi sayısının azlığı (f=2) ve iletişimsizlik (f=2)];
- Toplumsal engeller teması [meslek ayrımı (f=4), kadın ve erkek kavramına yönelik farklı algılar (f=4) ve aterkil anlayışın baskınlığı (f=3)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır.

Yukardaki temalar içerisinde en fazla vurgulanan "bireysel engeller" başlığı altında yer alan "sorumluluğun fazla olması" alt temasının olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, katılımcılara göre cam tavan engelleri arasında kadın akademisyenlerin aile ve iş ortamında sorumluluğunun fazla olduğu ve bununla baş etmede kendini yetersiz gördüğü söylenebilir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

A_1: Tek görevim akademisyenlik değil, birçok görevim var…
A_{11}: Aile ile iş hayatında yeterli dengeyi kuramıyorum bu konuda çok zorlanıyorum…
A_{17}: Anne, eş, akademisyenlik bir çok görevim var hepsine bazen yetişmem zor olabiliyor.
A_{20}: Çoğu zaman kendimi çaresiz hissediyorum aslında bu benim kendi kendime oluşturuduğum en büyük engel…
A_{24}: Bana yüklenen sorumluluk iş ve iş dışındaki yaşamım arasında sıkışmama neden olmaktadır.
A_{25}: Kendime yönelik ön yargılarım var. Bu durum bazen "başaramama" duygusu oluşturuyor bende…
A_{30}: …daha çok bireysel engellerle karşılaşıyorum. Okulda işim bitiyor sonra yorgunlukla eve geliyorum. Hem zihinsel hem de bedensel yorgunluk oluyor.

Tablo 8. Kadın Akademisyenlerin Cam Tavan Engellerine İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Sonuçları

Soru	**Tema**	**Kodlama**		**Kodlama Yoğunluğu**	
		f	**%**	**f**	**%**
Karşılaştığınız engellere yönelik çözüm yollarınız nedir?	Mentorlardan yardım alma	16	53,33	17	43,59
	Mesleki eğitim	9	30	12	30,77
	Planlı-programlı çalışma	5	16,67	10	25,64
TOPLAM		**30**	**100**	**39**	**100**

Tablo 8'de görüldüğü üzere, 30 katılımcının "cam tavan engellerine yönelik çözüm yollarına" ilişkin görüşlerinin betimsel analiz sonuçları yer almaktadır. Bu görüşlerden hareketle, mentorlardan yardım alma, mesleki eğitim ve planlı-programlı çalışma olmak üzere 3 tema oluşturulmuştur. Bu temalardan;

- Mentorlardan yardım alma teması [tecrübeli insanların deneyimden yararlanma (f=5), onlarla sürek iletişim kurma (f=4), model alma (f=4) ve işbirliği içinde çalışma (f=4)];
- Mesleki eğitim teması [alanıyla ilgili eğitim alma (f=4), kuruluşlardaki merkezlerle çalışma (f=4) ve kurum dışı çalışmalara katılma (f=4)];
- Planlı-programlı çalışma teması [iş ve aile ortamına ayrılan zamanı etkili kullanma (f=4), kurum dışı çalışma planı hazırlama (f=3) ve kurum içi çalışma takvimi hazırlama (f=3)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır.

Yukardaki temalar içerisinde en fazla vurgulanan "mentorlardan yardım alma" başlığı altında yer alan "tecrübeli insanların deneyimden yararlanma" alt temasının olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, katılımcılara göre cam tavan engellerine yönelik farklı çözüm yolları bulunmaktadır. Bu çözüm yolları arasında tecrübeli, alanında başarılı ve etkili bir danışmanlık ruhu olan kişilerden destek alınması gerektiği söylenebilir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

A_8: Deneyimli insanlar başka insanlara yol göstermektedir.
A_{10}: Her zaman alanında iyi, başarılı olmuş insanları model alırım.
A_{12}: Hayatı görmüş, geçirmiş insanlarından destek alınmalı…
A_{24}: …Daha önce problemlerle karşılaşmış insanların mutlaka etkili çözümleri vardır.
A_{27}: Tecrübeli ve size danışmanlık yapacak insanlar olmalı…

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada unvanlarına göre kadın akademisyenlerin cam tavan engellerine ilişkin görüşlerinde informal iletişim alt boyutunda, Doç.Dr. ve Dr.Arş.Görevlisi; mesleki ayırım alt boyutunda, Doç.Dr ve Dr.Öğr.Üyesi; mentorluk alt boyutunda, Prof.Dr ve Dr.Arş.Görevlisi; kalıplaşmış önyargılar alt boyutunda Dr.Arş.Görevlisi unvanların lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Buna göre unvanı Doç.Dr. ve Dr.Arş.Görevlisi olan kadın akademisyenlere göre informal iletişim boyutunda yer alan kariyer ilerlemesinde erkeklere daha çok fırsat sağlanmakta, kadınlar erkek-baskın iletişim ağlarına girme konusunda zorlanmakta, kültürel değerlerin kadınların erkek olan üst düzey yöneticilerle iş dışı aktivitelere katılmalarını engellemektedir.

Mesleki ayırım alt boyutunda unvanı Doç.Dr ve Dr.Öğr.Üyesi olan kadın akademisyenlere göre, iş yaşamı erkeklerin kurallarıyla yönetilmekte, kurumda üst düzey görevler daha çok erkeklere verilmekte ve bu görevlerin kadınlara uygun olmadığı düşünülmektedir. Mentorluk alt boyutunda unvanı Prof.Dr. ve Dr.Arş.Görevlisi olan kadın akademisyenlere göre kurumlarda onlara model olacak yeterli kadın sayının bulunmamakta ve kurumda üst yönetimde erkeklerin çoğunlukta olmasından dolayı onlara yol gösterecek kişi (kadın) bulunmamaktadır. Son olarak kalıplaşmış önyargılar alt boyutunda unvanı Dr.Arş.Görevlisi olan kadınların görüşleri arasında ise; kariyerlerinde kadınların istikrarlı davranış sergilemediği, duygusal yönlerinin baskın olduğu, olaylarda hızlı kararlar verdiği, direnç gösteremediği ve erkeklerin üst düzey yöneticilik görevini daha iyi yaptığı düşüncesinin baskın olduğu görülmektedir. Araştırma elde edilen bu sonuçlardan hareketle, cinsiyet ayrımcılığı, hem yatay hem de dikey bir konumda karşımıza çıktığı söylenebilir (Roberto, Rey, Maglio, ve Agliata, 2020). Yatay ayrımcılıkta, erkek ve kadın çalışanların eşit statüde olması ve görev-sorumluluklarının farklı olmasıdır (Jain ve Mukherji, 2010). Dikey ayrımcılıkta ise kadınlara daha az sorumluluk ve görev verilmektedir. Bu durum onların terfi almasını yani alanında ilerlemesini engellemektedir (Besler ve Oruç 2010). Bunun sonucunda cam tavan sendromu oluşmaktadır. Cam tavan sendromuyla, kadınlar çalıştıkları kurumlardaki performansları ve göstermiş oldukları başarıları görmezden gelinmektedir (Bloch, Taylor, Church ve diğerleri, 2021). Oysaki kadınlar bu başarıları gösterirken ailesinden, sevdiklerinden ve sosyal yaşamından bazen ödün vermektedir. Kadın çalışanların yaşamların birçok zaman diliminde vermiş olduğu bu fedakarlık karşılıksız kaldığı zaman ise yabancılaşma (Çetin, 2011), çalıştığı kuruma karşı güvensizlik (Naus, 2007; Aydağ, 2012; Özünlü, 2013), kendini ifade etmede yetersizlik (Çakıcı, 2008) ve kurum içinde verimin düşmesi gibi sonuçları ortaya çıkartmaktadır. Araştırmada 43-48 yaş aralığında olan kadın akademisyenlerin, karşılaşılan problemlerle yeterince mücadele edemediği görülmüştür. Bu problemlerden biri kadın akademisyenlerin kendilerine yönelik ön yargılarının olduğu, eşine, çocuklarına, işine yeteri zamanı ayıramadığıdır. Böyle bir durum aslında yaş kadar kadınların medeni durumu ile ilgilidir. Çünkü kadının çalışma koşullarını etkileyen durumlardan biri onun *medeni durumudur*. Kadının evli ve bekâr olması çalışma koşullarını bazen olumlu bazen de olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Başka bir deyişle, kadının sadece iş yaşamında sorumluluğu bulunmamaktadır. Ev, aile yaşamında ve çalışma ortamında olmak üzere kadına farklı roller verilmiştir. Bu rollerin hepsine etkili bir şekilde cevap vermek isteyen kadın belirli bir zaman sürecinden sonra problemlerle karşılaşmaktadır. Çelik (2020) Kanada da yapılan bir çalışmada kadınların karşılaştığı bu problemler ve buna yönelik göstermiş oldukları profiller şu şekilde açıklamıştır: Ev ve iş yaşamında farklı düşünce yapısına sahip kadın profillerinden birincisi, önceliğini eşi ve evine ayıranlardır. Böyle profiller; kadının ekonomik özgürlüğü için çalışmasını doğru bulmayan ve kadının ailesi ile ilgilenmesi gerektiğini belirtenlerdir. İkinci profildeki kadınlara göre, erkek ve kadın bir birini tamamlayan bir bütünün parçalarıdır. Bunlar uyumlu bir şekilde bu parçaları oluşturmaktadır. Kadının görevi ev işleri, erkeğin ise dışarda çalışmaktır. Son profildeki kadınlar ise, paylaşımcı bir görüşü savunmaktadır. Yani kadın ve erkeğin eşit olduğunu, çalışma koşullarının, ev ortamındaki görevlerinin, ekonomik katkı konusundaki statülerin benzer olduğunu ifade etmektedir. Bu sınıflandırmalara karşın Anafarta, Sarvan ve Yapıcı (2008) çalışmalarında kadınların çalışma ortamlarında erkekler kadar üst yöneticiliğe gelemediği, ayrımcılığa maruz kaldığı ve onlara fırsat tanınmadığını belirtmektedir.

Bunun yanı sıra, ücret ve eğitim imkânlarında da kadınlara ayrımcılık tanınmamakta ve bunlardan daha çok erkekler yararlanmaktadır. Öğretmenlere göre kadınların yaşamış olduğu en büyük cam tavan engeli "cinsiyetler arasında oluşturulan farklıktır". Bu farklılık onun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalığına yansımaktadır. Bilişsel olarak, bilgilerini, deneyimlerini, duyuşsal olarak korkularını, kaygılarını, kendisine olan güvenini, devinisel olarak da performansını olumsuz etkilemektedir. Nitekim insanoğlu bu üç boyutla ele alınıp değerlendirilmektedir. Birinin eksik olması ya da bir durumdan olumsuz etkilenmesi bireyin gelecek hedefleri önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Bu sebeple cam tavan engellerinde görülen cinsiyet farklılığı ve oluşturulan ayrımcı farkındalık kadının bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlarının zarar görmesine neden olmaktadır. Kadın için bu zarar aile ve iş yaşamının etkilenmesi ve bireysel olarak kendisine yönelik algısının değişmesi demektir. Afza ve Newa'ya (2008) göre cam tavan sendromun olduğu yerde cinsiyet ayrımı bulunmaktadır. Eşitsizlik, baskı artmakta, kadınların yükselme şansı azalmakta ve buna bağlı problemler çoğalmaktadır. Kadınlar kurum içinde hiyerarşik bir şekilde yükselememektedir (Zeng, 2011; Jung ve Cho, 2020)). Kadınların karşılattığı bu engellere çözüm yolu olarak "güven duygusunun " ön planda tutulması gösterilmektedir. Demir'e (2002) göre bireyin kendine güveni başarılarını, yeteneklerini kullanmayı ve fiziksel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmayı sağlamaktadır. Çocukluk döneminde başlayan bu duygu, bireyin daha sonraki yaşamını şekillendirmektedir. Bağımlı-bağımsız, içine kapanık, dışa dönük bireylerin yetişmesi güven duygusunun bir yansıması olarak görülmektedir. Girişimci ruha sahip olma, risk almaktan kaçınmayan ve düşüncelerini rahat bir şekilde paylaşan bireylerde bu duygu etkili bir şekilde kullanılmaktadır (McCarthy, 2000; Lewellyn ve Muller-Kahle, 2020). Benzer görüşler Korkmaz'ın çalışmasında da vurgulamaktadır. Korkmaz (2014), çalışmasında kadınların aile içindeki rolleri, sorumlulukları, toplumun onlara yüklediği görevler sonucunda iş yükünün arttığını belirtmektedir. İş yükü artan kadın başarısızlıklarla karşılaştığında bazen hedeflerine ulaşma yolundaki çabasından vazgeçebilmektedir. Korkmaz'a (2014) göre bu düşüncelerle baş etmenin etkili yolu 'özgüvendir'. Kadın akademisyenlere göre kadınların yaşamış olduğu en büyük cam tavan engelin "bireysel boyutta" olduğu görülmektedir. Ünal'da (2015) araştırmasında cam tavan sendromunun nedenleri arasında bireysel etmenlerin etkili olduğunu belirtmektedir. Bireysel engellerde kadınlar daha çok kendi kendileri önüne engeller koymaktadır. Var olan düzeni karmaşık bir hale getirmektedir. Yaşamındaki bir çok faktörü bu karmaşanın içine çekmektedir. Doğru'nun (2010) belirttiği gibi kadınlar aile ve çocuk faktörlerini ön planda tutarak iş yaşamındaki ilerleme ve başarılarını ertelemektedir. Benzer görüşleri Örücü, Kılıç ve Kılıç (2007), Çalış Duman'da (2017) araştırmalarında ele almaktadır. Onlara göre kadınlar cam tavan engeller arasında bireysel boyuta çok fazla yoğunlaşmaktadır.Bunun sonucunda çoklu rol üstlenmeleri ve kişisel tercihleri konusundaki algıları ortaya çıkmaktadır. Mesela, kadınlar çoklu rol üstlenerek ev mi? iş mi? ikilemini yaşamaktadır. Bu ikilem arasında kalarak kararsız tutum sergilemektedir. Sonrasında suçluluk duygusu, olumsuz yargıları içselleştirme ve başarma inancına sahip olmama gibi duyuşsal problemlerle karşılaşmaktadır. Kadınlarda oluşan bu problemlerin en aza indirilmesinde mentor desteği bir çözüm yolu olarak görülmektedir. Kadının karşılaşmış olduğu cam tavan engellerine yönelik önerilen mentor desteğinde amaç, çalışanın vermliliğini artırmaktır. Onun kendisine olan başarma duygusunu yükseltmektir (Oliver ve Aggleton, 2002). Kadının yine kendisiyle ilgili olan gizil yeteneğini keşfetmesini sağlamaktır.

Öneriler;
Cam tavan engelleri kavramı, konusunda metafor çalışmaları yapılabilir.
Cam tavan engellerin, kadınların üst düzey becerilerine etkileri araştırılabilir.
Cam tavan engellerin, kadınların öğrenme tercihlerine etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Afza, S. & Newaz, M. (2008). Factors determining the presence of GC and influencing women career advancement in bangladesh. Bbrac University Journal, 5(1):85-92.

Aydağ, P. (2012). Turizm sektöründe cam tavan sendromu: adana ve hatay illerindeki 4-5 yıldızlı konaklama işletmeleri ve IATA üyesi seyahat acentaları üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Anafarta, N., Sarvan, F. & Yapıcı, N. (2008). Konaklama işletmelerinde kadın yöneticilerin cam tavan algısı: antalya ilinde bir araştırma. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Antalya, 111-137.

Atan, E. (2011). İlköretim okullarında görev yapan kadın okul yöneticilerinin cam tavana ilikin algılarının incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, stanbul.

Bajdo, L.M., & Marcus, W.D. (2001). Percetions Of Organizational Culture and Women's Advancement In Organization: A Cross-Cultural Examination, 45(5- 6): 399-414.

Bartol, K. M., Martin, D. C., &Kromkowski, J. A. (2003).Leadership and the glass ceiling: Gender and ethnic group influences on leader behaviors at middle and executive managerial levels. Journal of Leadership & Organizational Studies, 9(3):8-19

Besler, S. & Oruç, Ġ. (2010). Türkiye‟de yazılı basında kadın ve kadın yöneticiler. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (1): 17-38.

Bloch, K.R., Taylor, T., Church, J. et al. (2021). An Intersectional Approach to the Glass Ceiling: Gender, Race and Share of Middle and Senior Management in U.S. Workplaces. Sex Roles 84, 312–325 (2021). https://doi.org/10.1007/s11199-020-01168-4

Bodur, E. (2017). İlköretimde görev yapan kadın öğretmenlerin karşılatıkları cam tavan engeller ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.

Brown, J.V.E., Crampton, P.E.S., Finn, G.M et al. (2020). From the sticky floor to the glass ceiling and everything in between: protocol for a systematic review of barriers and facilitators to clinical academic careers and interventions to address these, with a focus on gender inequality. Syst Rev 9, 26 (2020). https://doi.org/10.1186/s13643-020-1286-z

Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Çakıcı, A. (2008). Örgütlerde sessiz kalınan konular, sessizliğin nedenleri ve algılanan sonuçları üzerine bir araştırma. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(1):117-134.

Çalış Duman, M., (2017). Kadın Yöneticilerde Bir Kariyer Engeli: Cam Tavan Sendromu, (Edt: Akdemir B.), İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Yaklaşımlar. İstanbul:Beta Yayıncılık.

Çelik, H. (2020). Cam tavan algısının farklı kuşaklar açısından değerlendirilmesi: X, Y ve Z kuşakları ile bir çalışma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çetin, A. (2011). Kadın yöneticilerin cam tavan algısının cam tavanı ama stratejisine etkisi: Bursa ili tekstil sektöründe bir alan araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Demir, E. (2002). Kişilik özelliklerinin girişimciliğe etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek LisansTezi). Gebze YTE Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.

Doğan, S. (2020). Kadın yöneticilerin örgütsel psikolojik sermaye düzeyleri ve cam tavan algılarının liderlik tarzları bağlamında incelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Doğru, A. (2010). Kadın çalışanların cam tavan engelleri ve iş tatminine etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Erolu Toraman, B. (2011). Eğitim örgütlerinde kadınların yönetsel konuma yükselmelerinde cam tavan etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Erot, B. (2016). Antalya devlet okullarında görev yapan kadın yöneticilerin cam tavan sendromu hakkında görülerine ilikin nitel bir aratırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

Hingle S. &Barrett E. (2020). Gender differences in resident assessment: the glass ceiling and sticky floor for women in medicine begin early. JAMA Netw Open, 3(7):e2010985. doi:10.1001/jamanetworkopen.2020.10985

Jain, N. & Mukherji, S. (2010). The perception of "glass ceiling" in ındian organizations: an
exploratory study. South Asian Journal Of Management, 17 (1):23-42.

Jung, H. & Cho, J. (2020). Gender inequality of job security:veiling glass ceiling in Korea. Journal of the Asia Pacific Economy, 25(1):79-98.

Karaca, A. (2007). Kadın yöneticilerde kariyer engelleri: cam tavan sendromu üzerine uygulamalı bir aratırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Karcıolu, F., & Leblebici, Y. (2014). Kadın yöneticilerde kariyer engelleri: cam tavan sendromu üzerine bir uygulama. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(4), 1-20.

Katz, S. (2003). Women school superıntendents: perceptıons of best practıces for leadershıp department of educational leadership and organizational change. College Of Education Roosevelt University. 430 S. Michigan Ave. Chicago.

Korkmaz, H. (2014). Yönetim kademlerinde kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı ve cam tavan sendrom. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 5, Eylül, 1-14.

Lewellyn, K. B., & Muller-Kahle, M. I. (2020). The corporate board glassceiling: The role of empowerment and culture in shaping board genderdiversity. Journal of Business Ethics, (2020) 165:329–346.

McCarthy, B. (2000). The Cult Of Risk Taking and Social Learning: A Study of Irish Entrepreneurs. Management Decision, 38 (8): 563-574.

Nandy, S., Bhaskar, A. & Ghosh, S. (2014). Corporate glass ceiling: An impact on Indian women employees. International Journal of Management and International Business Studies, 4(2):135-140.

Naus, A.J.A.M. (2007). Organizational cynicism on the nature, antecedents, and consequences of employee cynicism toward the employing organization. (Unpublished Doctoral Thesis), Maastricht University Press.

Oliver, C. & Aggleton, P., (2002), Mentoring for professional development in health promotion: a review of ssues raised by recent research. Health Education, 102(1):30-38.

Örücü, E., R. Kılıç &T. Kılıç (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir İli Örneği. Yönetim ve Ekonomi, 14 (2):117-135.

Özdevecioğlu, M. & Çakmak, Doruk, N . (2015). Organizasyonlarda iş-aile ve aile iş çatışmalarının çalışanların iş ve yaşam tatminleri üzerindeki etkisi . Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 33:69-99 .

Özünlü, D. (2013). Cam tavan sendromunun örgütsel bağlılık üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bir araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Roberto, F., Rey, A., Maglio, R. &Agliata, F. (2020). The academic “glass-ceiling”: investigating the increase of female academicians in Italy", International Journal of Organizational Analysis,28(5): 1031-1054. https://doi.org/10.1108/IJOA-06-2019-1779.

Tanrısevdi, F. (2015). Eğitim örgütlerinde kadın yöneticilerin karılatıkları cam tavan sendromu (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Telli, B. (2020). Katılım bankalarında çalışan kadın personellerin cam tavan algılarının belirlenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uçar, M. (2020). Kariyer engeli olarak cam tavanın personel güçlendirmeye etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.

Ünal, A. (2015). Cam tavan etkisinin aşılmasında dönüşümcü liderliğin rolü bilişim sektöründe çalışan kadın liderler üzerine bir araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce

VanWagner, LB. & Issaka RB. (2020). The path to gastroenterology & hepatology leadership: ınadvertently perpetuating the glass ceiling and sticky floor. Gastroenterology. 2020 Dec 30:S0016-5085(20)35610-9. doi: 10.1053/j.gastro.2020.09.063. Epub ahead of print. PMID: 33387523.

Wirth, L. (2004). Breaking Through the Glass ceiling: Women in Management. 2004 Update. International Labour Office.

Yavuzer, Y. & Özkan, R. (2020). Akademisyenler için cam tavan engelleri ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 40, Denizli, s. 585-599.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, T. (2013). Kadın ve erkek eğitim yöneticilerinin cam tavan sendromuna ilişkin algıları İstanbul ili örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Zeng, Z. (2011). The myth of the glass ceiling: Evidence from a stock-flow analysis of authority attainment. Social Science Research, 40(1): 312–325.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

HOW TO IMPROVE WOMEN'S REASONING ABILITY: AN EXPERIMENTAL STUDY ON MYANMAR COLLEGE GIRLS

Dr. Yar Zar Chit
Sagaing University of Education, Lecturer, Department of Educational Psychology

ABSTRACT
This study aimed to explore the way to improve women's reasoning ability based on an experimental research. A total of 880 college girls participated in this study. They were selected from three universities in Myanmar by using stratified sampling technique. Survey method for the first part of this study and experimental research method for the second part were used. As instruments, Reasoning Ability Tests and an Intervention Protocol were used. The survey results indicated that Myanmar college girls' reasoning ability is moderate level. They are better in deductive reasoning rather than inductive. Based on the survey results, they were classified into three groups: high, moderate and low reasoning ability groups. Afterward, 15 participants from each group and totally 45 participants were selected for the experiment. An intervention practice was conducted to improve their reasoning ability by one group pretest posttest design. For the experiment, an intervention protocol was designed based on argument mapping technique. There were six lessons in the intervention protocol. The basic idea of the technique is that the participants create diagrams showing the parts of their reasoning, and how these diagrams are logically related. The paired samples t test result pointed that their reasoning ability after intervention was significantly higher than before ($t=-8.04$, $p<0.001$). This also proved that the argument mapping technique practice could well improve the Myanmar college girls' reasoning ability. Therefore, this study highlighted that women's reasoning ability can be trained well by using argument mapping technique.
Keywords: reasoning, inductive, deductive, intervention, argument

1. INTRODUCTION
In this new millennium, the world is changing rapidly in science and technology and the changes have the greatest influence on economic, educational, environmental, cultural and social trends of the future. Consequently, these effects also fall on youths' thoughts and actions. They need to think correctly and to do properly. Reasoning skills have become more important in the modern world because there is too much information, and too many choices that come into human's minds. How can the new generation be educated to overcome the above-mentioned challenges? Therefore, the tasks of teachers in the 21st century are not as straight forward as in the 20th century. They need to solve many problems and challenges reasonably inside and outside the classroom. Human has reason and imagination leading not only to the necessity for having a sense of his own identity, but also for orienting himself in the world intellectually. Reason is human's instrument for arriving at the truth (Khin Zaw, 2001). Evans and Over's (1996) Dual-Process Theory divided human reasoning into two systems. System 1, implicit or tacit process, which is essentially pragmatic, is based on prior experiences, beliefs, and background knowledge and achieves goals reliably and efficiently without necessarily accompanying awareness. System 2 is explicit, intentional, sequential, controllable, and makes high demands of working memory.

System 2 does not typically operate according to normative logical conventions, but it is capable of achieving solutions to logical problems as well as a range of problem types. On the other hand, reasoning involves both conscious (or explicit) and unconscious (or tacit) processes. For example, inductive reasoning largely depends on the retrieval and unconscious evaluation of world knowledge, whereas deductive reasoning depends on rule-based or conscious formal procedures. In fact, reasoning refers to the process of drawing conclusions or inferences from information. Reasoning always requires going beyond the information that is given (Bruner, 1957). In logic, an inference is called deductive if the truth of the initial information (or premises) guarantees the truth of the conclusion. The inference is called inductive if the truth of the premises makes the conclusion probable but not certain. Human reasons based on these two functions. As above mentioned, in this technological world, communications are sophisticated, and people have a variety of information to stimulate and inform their thinking. However, it is not just right information that is distributed in society. False and misleading information is also spread out to people too. This is threatening today's women. They need to be able to analyze, discriminate and make good decisions on the basis of sound reasons. Therefore, this study aimed to explore the way to improve women's reasoning ability based on an experimental research.

1.1 Purpose of the Study

The main aim of the study is to explore the way to improve women's reasoning ability based on an experimental research. The specific objectives are:

- To examine the reasoning ability of Myanmar college girls
- To develop an intervention protocol for improving women's reasoning ability
- To explore the effect of the intervention technique on women's reasoning ability

2. Materials and Methods

2.1 Samples

For the first part of the study, a total of 880 college girls participated. They were selected from three universities in Myanmar by using stratified sampling technique. For the second part of the study, 45 college girls were selected again from the participants of the first study.

2.2 Research Method

In this study, descriptive research method was used for the first part. Then, experimental research method was also used for the second part of the study.

2.3 Research Instrument

Reasoning Ability Tests were used for pretest and posttest. These tests were originally developed by Yar Zar Chit (2018). These tests included two reasoning subscales and 32 test items. For the intervention of the experiment, an intervention protocol was developed as a new contribution of this study. This protocol was based on Tim Van Gelder's (2000) argument mapping technique. There were six lessons in this protocol: (1) making your core argument, (2) countering objections, (3) making your CASE, (4) defending your assumptions, (5) finding your hidden vulnerabilities and (6) presenting with impact. The basic idea of the protocol was that the participants create diagrams showing the parts of their reasoning, and how these diagrams are logically related. These diagrams make it easier for the participants' brains to see what is going on. They also allow participants to apply some powerful principles.

2.4 Procedure

College girls had to complete Reasoning Ability Test as the pretest. After administering the test, data analysis was conducted. Then, based on the reasoning ability levels of college girls, 45 participants who got the low, moderate and high reasoning ability were trained with an intervention practice during three weeks. After that, their reasoning ability were tested again to assure the how the reasoning ability can be improved.

3. Results and Discussion

3.1 Descriptive Statistics for College Girls' Reasoning Ability

Table 1 showed that Myanmar college girls' reasoning ability was moderate level ($\bar{X}$=17.28). However, they were higher in deductive reasoning rather than inductive reasoning ($\bar{X}$=8.67).

Table 1. Descriptive Statistics for College Girls' Reasoning Ability Before Intervention

Reasoning Ability	Mean	Std. Deviation
Inductive	8.61	2.97
Deductive	8.67	3.34
Total	17.28	5.38

3.2 Comparison of Reasoning Ability Before and After Intervention

Based on the survey results, they were classified into three groups: high, moderate and low reasoning ability groups. Afterward, 15 participants from each group and totally 45 participants were selected for the experiment. An intervention practice was conducted to improve their reasoning ability by one group pretest posttest design.

Table 2. Paired Samples *t* test Result of Reasoning Ability Before and After Intervention

Reasoning Ability	Mean	Std. Deviation	Mean Difference	*t*	*df*	*p*
Before	17.30	7.77	-2.93	-8.04**	44	0.000
After	20.23	7.36				

Note: ** Correlation is significant at 0.001 level.

According to paired samples *t* test result, there was a significant difference between two means of reasoning ability before and after intervention practice at α = 0.001 level (see Table 2). Therefore, it can be concluded that after the intervention practice, college girls' reasoning ability were more significantly developed than prior. In other words, this also proved that the argument mapping technique practice could well improve the Myanmar college girls' reasoning ability. It can be seen clearly in Figure 1.

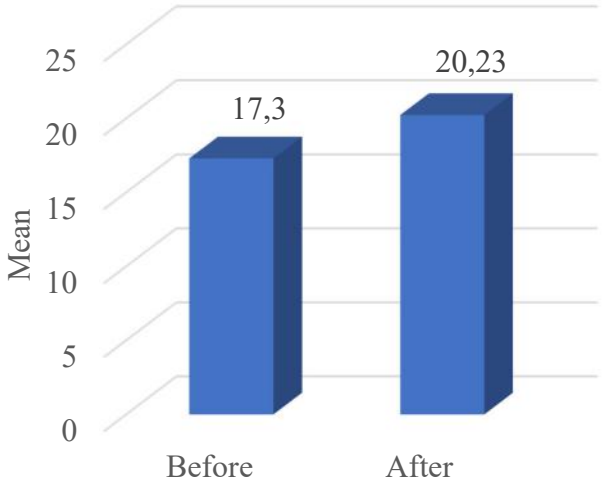

Figure 1 Mean Comparisons of College Girls' Reasoning Ability Before and After Intervention

4. Conclusion and Discussion

Human has reason and imagination leads not only to the necessity for having a sense of his own identity, but also for orienting himself in the world intellectually. Additionally, he differentiated reason from intelligence. Reason is human's faculty for grasping the world by thought, in contradiction to intelligence, which is man's ability to manipulate the world with the help of thought. Reason is human's instrument for arriving at the truth; but intelligence is his instrument for manipulating the world more successfully; the former is essentially human; the latter belongs to the animal part of man. The challenges and problems faced by the individual, or by society, in general, are solved through serious efforts involving thinking and reasoning. The powers of thinking and reasoning may thus be considered to be the essential tools for the welfare and meaningful existence of the individual as well as society. Reasoning may thus be termed as highly specialized thinking which helps an individual to explore mentally the cause-and-effect relationship of an event or solution of a problem by adopting some well-organized systematic steps based on previous experiences combined with present observation (Mangal, 2012). The results of this research highlighted that human reasoning especially women's reasoning ability can be trained. To do so, Argument Mapping technique can really improve college girls' reasoning ability. This technique is mainly based on women's ability to explore their opinions, feelings and thoughts.

Therefore, based on the research results, the following suggestions would be given.

- More opportunities should be provided for women to discuss and give their reason in their society.
- To improve women's reasoning ability, any practice such as argument mapping technique performed in this study should be used.
- A series of symposia or conference for public discussions on academic issues and social events might assist women to visualize the functions of reasoning ability and create beneficial environment facilitating reasoning ability development.

To sum up, it is hoped that the results of this study will be able to be a support and help in enhancing women's life and socio-emotional welfares.

ACKNOWLEDGEMENTS

The authors would like to express the heartfelt indebtedness to rectors, teachers and college girls from selected universities for their willingness to openly share their time and experiences.

REFERENCES

Evans, J. S. B. T., & Over, D. E. (1996). Rationality and reasoning. Hove, U.K. Psychology Press.

Khin Zaw. (2001). Advanced Educational Psychology (PhD, MEd Research Reference). Yangon: Yangon University of Education.

Mangal. S. K. (2012). Advanced educational psychology (2nd ed.). New Delhi: PHL Learning Private Limited.

Tim van Gelder. (2000). Argument mapping short course. Retrieved December 1, 2018 from http://www.vangeldermonk.com/free-emailcourse.html

Yar Zar Chit. (2018). An assessment of reasoning skills enhancing problem solving ability among student teachers from universities of education in Myanmar (Unpublished doctoral dissertation). Yangon University of Education, Yangon.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

AİLƏDƏ ZORAKILIQ PROBLEMİ VƏ ŞƏXSİYYƏT TİPLƏRİ

Ulduz Qəzvini
Bakı Qızlar Universiteti, Tədris şöbəsinin müdiri

THE PROBLEM OF FAMILY VIOLENCE AND PERSONALITY TYPES

ABSTRACT
Psychologists see the origins of violence in family customs. Domestic violence is often transmitted from generation to generation. If the son watches as the father beats the mother, then he, becoming an adult, will himself provoke such behavior in his family. But the data confirming that the woman herself provokes a man for violence, practically no. Data on the problem of domestic violence are difficult for several reasons:
• female victims are afraid to talk about it;
• witness participation in the trial requires a truly heroic courage from the woman;
• their torturers forbid a woman from talking about it;
• women are economically dependent on the abuser.
Keywords: identity, violence, family, sadism, masochism

Резюме
Психологи видят истоки возникновения насилия в семейных обычаях. Домашнее насилие часто передается из поколения в поколение. Если сын наблюдает, как отец избивает мать, то он, став взрослым, сам будет провоцировать такое поведение в своей семье. А вот данных, подтверждающих, что женщина сама провоцирует мужчину на насилие, практически нет.Данные по проблеме домашнего насилия труднодуступны по нескольким причинам:
- женщины-жертвы боятся говорить об этом;
- свидетельское участие в судебном разбирательстве требует от женщины поистине героического мужества;
- их мучители запрещают женщине говорить об этом;
- женщины находятся в экономической зависимости от насильника.
Ключевые слова: личность, семья, насилие , садизм, мазохизм

GİRİŞ

Ailə xoşbəxtliyinin sirlərini təkcə məhəbbətlə izah etmək bu gün çox sadəlövh görünərdi. Adamların toxminən 30 faizi bir-birini sevmədən ailə qururlar. Buraya ilk növbədə qohum və tanışlar, ana və bacılar vasitəsilə yaranan ailələr daxildir. Bir çox ailələr isə təsadüfi tanışlıq əsasında yaranır. Müəyyən mülahizə ilə bağlanan nikahlara da az təsadüf olunmur. Ailənin yaranmasında iki nəfər - ər və arvad iştirak edir. Ailənin taleyi, bu həyatın fərəhli, uğurlu olub-olmaması ərin və arvadın şəxsiyyətindən asılıdır. Elə halla qarşılaşırsan ki, ailədəki qeyri-normal mənəvi və sosial vərdişlər bu həyatı kölgələyir, narazılıqlara gətirib çıxarır. Tarixən bütün cəmiyyətlərdə və bütün ailələrdə müxtəlif formalarda zorakıhq hallanna təsadüf olunmuşdur. Hər il 25 noyabr tarixi bütün dünyada “Qadın zorakılığına qarşı mübarizə günü” kimi qeyd edilir.Yaşadığımız müasir sivil cəmiyyətdə də ailə-məişət zorakılı ğı ciddi sosial problem kimi qalmaqdadır.

Ailədə zorakıhğa, əsasən qadınlar və uşaqlar məruz qalırlar. Qadmların əksəriyyəti ailədə ərləri tərəfindən onlara qarşı yönəlmiş ilk şiddət və zorakılığı, adətən, bağışlamağı üstün hesab edir və düşünürlər ki, bu sonuncu haldır və əri bir daha belə hala yol verməyə cəkdir. Ailədə uşaqlar olduqda, vəziyyət daha da mürəkkəbləşmiş olur. Zorakılıq faktına liberal münasibət bəsləyən qadınların əksəriyyəti öz taleləri ilə barışaraq bana adət edirlər ("Kişi adamı döyər də, söyər də"). Belə qadınlar üçün aşağı özünüqiymətləndirmə və yaranmış vəziyyətdən çıxılmazlıqla barışmaq xarakterikdir.

Zorakılığa məruz qalmış qadınlar aşağıdakı psixoloji xüsusiyyətlərə malikdir:

- Aşağı özünüqiymətləndirmə;
- Onlar zorakılıqla bağlı bütün miflərə inanırlar;
- Onların ailə, eləcə də qadının ailə və cəmiyyətdəki rolu barədə son dərəcədə ənənəvi təsəvvürləri var və qadının taleyinin əvvəlcədən müəyyən edildiyinə inanırlar;
- Təhqir edənin hərəkətlərinə görə məsuliyyətləri öz üzərlərinə götürürlər;
- Günah hissindən əzab çəkir, onu təhqir eədn şəxsə qəzəb hissi bəslədiyini inkar edirlər;
- Sarsıntıya ciddi reaksiya verirlər və psixososioloji şikayətləri olur;
- Inanırlar ki, cinsi əlaqə ümumilikdə bütün münasibətləri sabitləşdirə bilər;
- Arxayındırlar ki, ailədə baş verən zorakılıq problemlərinin həllində heç kim onlara kömək edə bilməz.

Öz avradlarını və ya rəfiqələrini zorakılığa məruz qoyan kişilərin də, həmçinin ümumi xarakteristikaları var. Bunlar aşağıdakılardır:

- Aşağı özünüqiymətləndirmə;
- Zorakılıq münasibətləri ilə əlaqədar olan bütün miflərə inanırlar;
- Kişilərin ailədə və cəmiyyətdə aparıcı rolunun olmasına inanırlar;
- Öz hərəkətlərində digərlərini günahlandırırlar;
- Patoloji qısqancdırlar;
- Ikili şəxsiyyət keyfiyyətlərinə malikdirlər;
- Çox vaxt özünüqiymətləndirməni yüksəltmək məqsədilə cinsi münasibətlərdə təcavüzdən istifadə edirlər;
- Dərk etmirlər ki, onların təcavüzkar davranışlarının çox ciddi və ağır nəticələri ola bilər.

Ailə zorakılığı başqa növ zorakılıqlardan nə ilə seçilir? Ailə zorakılığı digər zorakılıq növlərindən fərqli olaraq, yaxın və yaxud qohumluq münasibətlərində olan, təhlükəsiz hesab edilən və hətta bir-birinə arxa sayılan insanlar arasında baş verir. Ailə zorakılığı haqqında statistik faktlar məlumdur. Belə ki,qadına qarşı zorakılıq xərçəng xəstəliyi kimi qadının ölümünə və əmək qabiliyyətinini itirməsinə səbəbdir, yol qəzaları ilə nisbətdə zorakılıq nəticəsində sağlamlığın pisləşməsinə daha tez-tez təsadüf etmək olur.

- Hadisələrin 95%-ində qadınlar ailə zorakılığının qurbanı olur;
- Hadisələrin 98%-ində zorakılıq kişilər tərəfindən törədilir;
- Hər il dünyada 3-4 milyona qədər qadın öz ərləri tərəfində öldürülür;
- ABŞ-da hər gün 11 qadın ailə zorakılığı nəticəsində dünyasını dəyişir;
- 1993-cü ildə Rusiyada 14500 qadını öz ərləri qətlə yetirmişdir və 65000-dən artıq qadın isə əlil olmuşdur;
- Qazaxıstanda isə hər üç qadından biri ailədə zorakılığı hiss edir;
- Azərbaycanda aparılmış tədqiqatlar nəticəsində məlum olmuşdur ki, qadınların 40%-i zorakılığa məruz qalır, zorakılığa məruz qalan qadınların 96%-i isə ailə zorakılığının qurbanı olur.

Ailə zorakılığının müxtəlif təzahür formaları var:

Fiziki zorakılıq: itələmə, yumruqlar vurma, sillə, döymə , boğma, yandırma, gedib-gəlməni məhdudlaşdırma , pilləkəndən itələmə , təpikləmə , vurma, kötəkləmə, çapıq yeri qoyma, saçından tutub sürümək,sıxmaq, həmçinin oğurlamaq;

Sözlə zorakılıq: söymə, bağırma, təhqir etmə , alçatma, deyinmə , hədələmə, telefonla daim ələ salma, camaat arasında onun ləyaqətini tapdalamaq , danlamaq ki, o, pis valideyndir, uşaqların öhdəsindən gələ bilmir, camaat , ailə və dostları arasında onu təhqir etmə;

Seksual zorakılıq: təhqiredici komentariyalar, seksual cəhətdən təngə gətirmə, birgə yaşamağa məcbur etmə, zorlama, insest, öz tərəf müqabili 3 nəfərlik seksdə iştirak etməyə məcbur etmə;

Psixoloji zorakılıq: zorakılıqla hədələmə,qadını məcbur etmək ki, alçaldıcı hərəkətlər etsin, onun hərəkətlərinə nəzarət etmək, qorxutma, uşaqlar və nəvələri ona qarşı öyrətmə, qalmaqal salma, onun həyatının intim cəhətlərini başqalarına danışmaqla qorxutma;

İqtisadi zorakılıq: onun şəxsi əşyalarının məhv edilməsi, onun pullarını mənimsəmə, evdəki pullara yaxlnlığı məhdudlaşdırma, müalicə pulunu verməkdən imtina etmə, işləməyi və ya oxumağı qadağan etmə, kişi üçün işləməyə məcbur etmə;

Etinasızlıq göstərmə: yaranmış vəziyyətdə hər bir şüurlu adamın etməli olduğu işi etmək istəməmək və ya imtina etmək. Buraya qida məhsulları ilə təmindən , pal-paltar almaqdan imtina etmək, tələbatın qayğısına qalmamaq, ondan asılı olan insanın sağlamlığı təhlükasəzliyinin müdafiəsindən boyun qaçırmaq və s. daxildir.

Qadına ailəni tərk etməyə, kömək almağa çətinlik törədən maneələr mövcuddur.

1. İqtisadi asılılıq;
2. Uşaqların ataya olan ehtiyacları;
3. Ailəyə etbarlı olma;
4. Dini dəyərlər;
5. Yazığı gəlmə , tərbiyə;
6. Ailənin təzyiqi;
7. Kişi və qadın bir bütövdür (tamdır);

8. Hisslər:
   Günah;
   Məsuliyyət;
   Utancaqlıq/alçalma;
   Rədd edilmə;
   Məhəbbət;
   Kömək etmə arzusu;
   Optimizm;
9. Qorxu hissi:
   Partnyorun özünə qəsd etməsndən ehtiyat etmək;
   Tək qalmaq qorxusu;
   Uşaqları itirmək qorxusu;
   Partnyorun ona xəsarət yetirəcəyindən, uşaqları,ailə üzvlərini qətlə yetirəcəyindən qorxmaq;
   Cəmiyyət tərəfindən rədd edilmək qorxusu;
10. Köməksizlik qorxusu.

Psixoanalizin müəllifi Ziqmund Freyd qeyd edirdi ki, kişilər təbiəti etibarilə sadizmə, qadınlar mazoxizmə meyillidir. Zorakılığa uğrayan qadınlar arasında şəxsiyyətin mazoxist tipi üstünlük təşkil edir. Mazoxizm şəxsiyyət tipidir və bu haqda psixologiyada maraqlı faktlar var. “Sadist – mazoxist“ termini nevrozlar və şəxsiyyət pozuntularıla assosiasiya təşkil etdiyi üçün, Erix Fromm normal insanlarda avtoritar xarakterindən bəhs edir.
Avtoritarlıq mexanizmi 2 tendensiyada təzahür edir:
1.Mazoxist tendensiya –bu,şəxsi natamamlıq,köməksizlik və gərəksizlik hissidir. Mazoxist insanları analiz edərək Erix Fromm belə nəticəyə gəlir:”Hərçənd ki mazoxistlər şüurlu formada gərəksizlik və natamamlıq hissindən qurtarmaq istədiklərinə dair şikayətlənirlər,əslində onların şüuraltısında sanki onları özünü natamam və əhəmiyyətsiz hiss etməyə məcbur edən bir qüvvə var.Belə insanlar daim ətraf mühitdən,başqa insanlardan,hər hansı bir təşkilatdan,təbiətdən asılı olduqlarını açıq-aydın ifadə edirlər.Onlar özlərini təsdiq etməyə cəhd etmir,istədiklərini,arzu etdiklərini,ürəyindən keçənləri həyata keçirmirlər,xarici mühitin əmrlərinə tabe olurlar.Həyatı bütövlükdə güclü,idarəolunmaz və aşılmaz kimi hiss edir və qəbul edirlər.Ağır hallarda – belə hallar isə çoxdur-xarici faktorlara tabe olmaq və özünüalçaltma tendensiyası ilə yanaşı,eyni zamanda özünə ziyan vurmaq,əzab vermək kimi hisslər də təzahür edir. Mazoxist şəxsiyyət tipinin bütün formaları vahid istiqamətə yönəlir:öz şəxsiyyətindən,öz “Mən”indən imtina etmək,özünü “itirmək”, başqa sözlə azadlıqdan ,azadlıq yükündən xilas olmaq.
2.Mazoxist tendensiyadan başqa xarakter tiplərində sadizm tendensiyası da müşahidə olunur.Sadizm güclü və zəif,az və ya çox dərəcədə dərk olunmuş formada təzahür edə bilər.
Sadizmin 3 tip tendensiyası var:

1-ci tip başqa insanların özündən asılı olmasına nail olmağa,onların üzərində tam və sərhədsiz hakimiyyət əldə etməyə,onları öz silahına çevirməyə cəhd edir.
2-ci tip yalnız insanlar üzərində tam şəkildə hakimiyyət əldə etməyə cəhd etmir,eyni zamanda onları istismar etmək,onlardan istifadə etmək və onları soymağa cəhd edir.Bu istək sadist tərəfindən yalnız maddi dəyərlərə yönəlmir,eyni zamanda başqa adamların malik olduğu mənəvi və intellektual keyfiyyətlərə də yönəlir, aid olunur.
3-cü tip başqa adamlara əzab vermək və ya onların əzab çəkməsini görmək,müşahidə etməkdən zövq alan tipdir.Əzab fiziki,çox hallarda isə mənəvi ola bilər.
Sadizm mazoxizmlə müqayisədə daha az dərk olunur və rasionallaşır.
Sadistin obyektə münasibətində bir faktor çox zaman nəzərdən yayınır və buna görə də bu fakta xüsusi əhəmiyyət verilməlidir: bu, sadistin sadizm göstərdiyi obyektdən asılılığıdır. Sonda onu demək istərdik ki, ərin və arvadın şəxsiyyəti ailə münasibətlərində - bir-birinə və uşaqlara münasibətdə üzə çıxır. Burada söhbət bir insan ömründən, bu ömrü insan kimi mənalı, sakit və təmiz yaşamaqdan gedir. Şairlər demiş:
Həyat belədir,
İstəsən gül,
İstəsən ağla.
Amma insan olduğunu yadında saxla...(Rəsul Rza)
Sevən ürəyinizi qoruyun!

Məqalənin aktuallığı. Ailə zorakılığının psixoloji xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi və şəxsiyyət nəzəriyyələri baxımından məqalə aktualdır.
Məqalənin elmi yeniliyi. Məqalənin elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, burada Erix Frommun təsnifatında şəxsiyyətin tipologiyası verilir və ailə zorakılığı ilə şəxsiyyət tipi arasında əlaqə açıqlanır.
Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalənin nəticələri ailəyə psixoloji xidmət zamanı tətbiq oluna bilər. Məqalə şəxsiyyət psixologiyası tədqiqatçıları üçün də faydalı ola bilər.
Açar sözlər: şəxsiyyət,ailə,zorakılıq,sadizim,mazoxizm

ƏDƏBİYYAT

Э. Фромм. Бегство от свободы, Москва, 1996.
Bayramov Ə.S., Əlizadə Ə.Ə.Psixologiya. Bakı: Qapp-Poliqraf, 2002.
Əlizadə Ə.Ə.Uşaq və yeniyetmələrin cinsi tərbiyəsi Bakı: Maarif, 1986.
Əlizadə Ə.Ə., Abbasov A.N. Ailə həyatınm etika və psixologiyası üzrə müntəxəbat. Bakı: Maarif, 1989.
Çələbiyev N.Z. Ailə psixologiyası. Bakı: ADPU, 2015.
Domestic Violence Againist Older Women:brochure from the Illinois Department on Againg,2015.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

PEDAQOJİ PROSESDƏ GENDER İDENTİKLİYİNİN NƏZƏRƏ ALINMASINDA MÜƏLLİMİN GENDER BACARIQLARIN YERİ VƏ ROLU

Mollayeva Elza
Bakı Dövlət Universiteti, Pedaqogika üzrə elmlər doktoru

XÜLASƏ

Pedaqoji prosesdə təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsi bu gün qlobal problem kimi qiymətləndirilir, belə ki, onun uğurlu həllindən cəmiyyətin həm iqtisadi, həm də sosial-mənəvi stabilliyi asılıdır. Müasir cəmiyyətin cox sürətli inkişafı, xüsusilə qadın və kişi rollarında gender stereotiplərinin dəf olunması yeni gender yanaşmasına əsaslanan təlim və tərbiyə prosesini aktuallaşdırır. Gender yanaşmasına əsaslanan müasir təhsil təlim-tərbiyə prosesinin təşkilində təhsilalanların daxili aləminə, onların cinsindən asılı olaraq fərdiliyinə, gələcəkdə şəxsiyyət kimi yetişməsində genderə aid bilik və bacarıqların formalaşmasına diqqətin artırılmasını zəruri edir. Pedaqoji kadr hazırlığında gender bacarıqlarının formalaşdırılması pedaqoji təmayüllü ali məktəblərin prioritet vəzifələrindən biri kimi qarşıya qoyulmalıdır. Bu gün pedaqogikada gender yanaşmasının pedaqoji fəaliyyətin bütün sahələ-rində nəzərə alınması xüsusi psixoloji-pedaqoji kateqorial sistemə ehtiyacı olan yeni elmi istiqamətin formalaşmasını aktual edir. Ümumiyyətlə, uzun müddət bir çox elmlər-antrapologiya, pedaqogika, psixologiya, etika, təbabət, biologiya maskulin yanaşmaya əsaslanmışdır. Dünya təcrübəsində gender tədqiqatları digər elmi istiqamətlərdən fərqli olaraq daha az-yarım əsrə qədər olan tarixə bərabərdir. Azərbaycanda gender problemi hələ tam tədqiq edilməmiş sahə sayıla bilər. Bu baxımdan tarixin inkişafında genderlə bağlı məqamlara sosial-siyasi, pedaqoji aspektdən yanaşma və təhlil onun insan cəmiyyətində tarixi rolunun və yerinin müəyyənləşməsinə aydınlıq gətirmiş olar. Mövcud elmi-pedaqoji ədəbiyyatda gender yanaşmasının təcrübədə realizə edilməsinin üç səviyyəsi müəyyənləşdirilmişdir: Makrosəviyyə-cəmiyyətin ənənəvi patriarxal qayda-qanunlarından uzaqlaşması, məktəbə daha çox kişi pedaqoqların cəlb edilməsi, oğlan və qızların birgə təlimi və təhsili. Bu gün cəmiyyətdə mövcud olan patriarxal qanunlara görə qızlar daha çox ailə daxilində sosial rolunu, yəni yaxşı ana olmaq vəzifəsini yerinə yetirmək üçün tərbiyə olunurlar. Əslində isə həm kişi, həm də qadınlar geniş yaradıcı imkanlara malikdirlər və bu imkanların realizə edilməsinə dövlət yardım etməlidir. Dövlətin siyasəti siyasi, iqtisadi, biznes sferasındakı gender asimetriyasının aradan qaldırılmasına istiqamətlənməlidir. Mezosəviyyə- gender bacarıqlarının pedaqoji fəaliyyətə, pedaqoji ünsiyyətə daxil edilməsi ilə müəllimin gender bacarıqlarının və biliklərinin inkişaf etdirilməsi. Mikrosəviyyə - həm müəllimin, həm də tələbə və ya şagirdin gender xüsusiyyətlərinin səviyyəsi, tərbiyə olunanların gender özünüdərkinin inkişafı, tərbiyə olunana subyekt kimi yanaşmaqla onda gender mədəniyyətinin aşılanması bacarıqlarının genişləndirilməsi, oğlan və qızlarda gizli imkanların aşkar olunması.

Açar Sözlər: pedaqoji proses, gender identikliyi, gender bacarıqları, feminlik, maskulinlik

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE PLACE AND ROLE OF TEACHER'S GENDER SKILLS IN TAKING INTO ACCOUNT GENDER IDENTITY IN THE PEDAGOGICAL PROCESS

ABSTRACT

Improving the quality of education in the pedagogical process today is considered a global problem, as its successful solution depends on both economic and socio-moral stability of society. The very rapid development of modern society, especially the overcoming of gender stereotypes in the roles of women and men, actualizes the process of training and education based on a new gender approach. Modern education based on gender approach makes it necessary to pay more attention to the inner world of students in the organization of the educational process, their gender-specific individuality, the formation of gender-related knowledge and skills in their future development as individuals. The formation of gender skills in the training of pedagogical staff should be set as one of the priority tasks of pedagogical universities. Today, taking into account the gender approach in pedagogy in all areas of pedagogical activity, it is important to form a new scientific direction that needs a special psychological and pedagogical categorical system. In general, for a long time many sciences - anthropology, pedagogy, psychology, ethics, medicine, biology - have been based on the masculine approach. In world practice, gender studies, unlike other scientific disciplines, have a history of less than half a century. The issue of gender in Azerbaijan can be considered as an area that has not yet been fully explored. From this point of view, the socio-political and pedagogical approach and analysis of the issues related to gender in the development of history can clarify its historical role and place in human society. The existing scientific and pedagogical literature identifies three levels of practical implementation of the gender approach: macro-level - the departure of society from traditional patriarchal rules, the involvement of more male teachers in school, joint training and education of boys and girls. According to the patriarchal laws of society today, girls are brought up to fulfill their social role within the family, that is, to be good mothers. In fact, both men and women have a wide range of creative opportunities, and the state should help them realize these opportunities. State policy should be aimed at eliminating gender asymmetries in the political, economic and business spheres. Meso-level - development of teacher's gender skills and knowledge by including gender skills in pedagogical activity, pedagogical communication. Micro-level - the level of gender characteristics of both teachers and students, the development of gender awareness of students, the expansion of skills to inculcate gender culture in the child as a subject, the discovery of hidden opportunities in boys and girls.

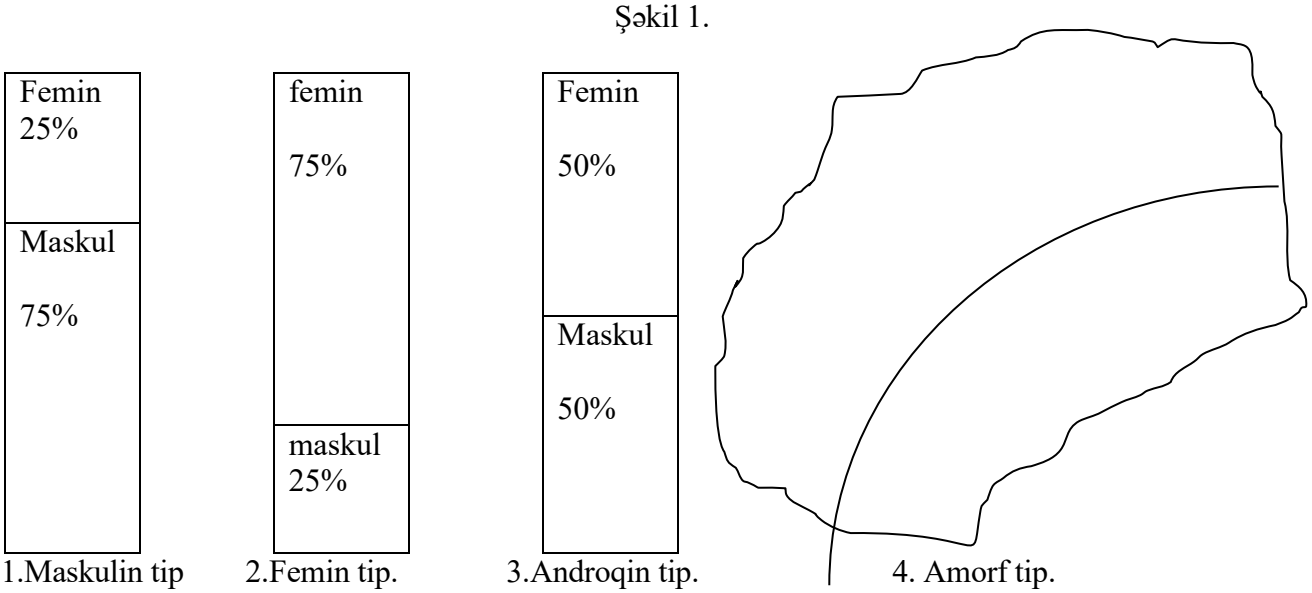
Keywords: pedagogical process, gender identity, gender skills, femininity, masculinity

GİRİŞ

XX əsrin ortalarından elmi istiqamət kimi meydana cıxan və artıq XXI əsrin elmi paradiqmalarından birinə çevrilən gender elmi müasir elmlər sistemində özünə nüfüz qazanmaqdadır. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələri və Avropa Birliyinə daxil olan ölkələr cinslərarası sosial bərabərliyi vətəndaş cəmiyyətinin demokratik əsaslarla inkişafının əsas amillərindən biri kimi hesab edir və uzun müddətdir ki, bu ölkələr bərabər imkanlar modelinin tətbiqi üçün yeni layihələr üzərində iş aparırlar. İnkaredilməz faktdır ki, dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində belə gender bərabərsizliyi özünü bu və ya digər şəkildə biruzə verməklə bu problemin qloballığını özündə ehtiva edir. Bu üzdən bütün elmlərin gender rakursundan nəzərdən keçirilməsi və genderin tədqiqində interdissiplinar yanaşmanın əsas götürülməsi problemin nəzəri və təcrübi həllinə öz töhfəsini verə bilər. Gender bərabərliyi sosiallaşmanın əsas istiqamətlərindən olan cinslər arasında sosial bərabərliyin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur və aydın məsələdir ki, bu problem tərbiyənin bütün səviyyələrini və ümumilikdə təlim prosesini əhatə edir. Təəssüf ki, digər elmlər kimi pedaqogika elmi də gender yanaşmasını nəzərdən qaçırmış və daha çox patriarxal yanaşmaya əsaslanmışdır. Pedaqoji prosesdə gender yanaşmasının əsas amillərindən biri olan gender identikliyinin nəzərə alınması həm təlim, həm də tərbiyə prosesinin səmərəsini artırır ki, burada da əsas rolu müəllimin gender bacarıqları oynayır. Azərbaycanın elm məkanında bu vaxta qədər mövcud olmuş «Pedaqogika» dərsliklərində müəllimin pedaqoji qabiliyyətlərinin və müəllimin şəxsi keyfiyyətlərinin təsnifatında gender bacarıqlarına rast gəlmirik. Çünki gender Azərbaycan elmi üçün hələ yeni elmi istiqamət olduğundan onun aparıcı elm sahələrinə tətbiqi də bir qədər ləng gedir. Halbuki, dünyanın bir çox ölkələrində gender, təhsil sahəsində cinslərin özünüreallaşdırmasında əsas komponent kimi qəbul edilir və cinslərin "bioloji təyinatı" haqqındakı gender stereotiplərinin aradan qaldırılmasına həlledici təsir göstərir. Ümimilikdə təhsil mühitində münbit gender şəraitinin yaradılması rus tədqiqatçısı S.N.Nadolinskayanın təbirincə desək, «məktəbdə gender yanaşmasının tətbiqi cinslər arasında tərəfmüqabillik və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafına müsbət təsir göstərir və onları tolerant ruhda tərbiyə edir» (3, 65). Gender tərbiyəsinin hansı yaş mərhələsindən başlanması fikrinə münasibətdə Y.N.Kamenskayanın yanaşması daha məqbuldur. Onun fikrincə, «gender tərbiyəsinin modeli dörd mərhələdə həyata keçirilə bilər: məktəbəqədər yaşlıların, məktəblilərin, tələbə və böyüklərin gender tərbiyəsi» (1, 272). Beləliklə də gender təhsili və tərbiyəsi insanın bütün yaş dövrlərini əhatə etməklə təhsilin fasiləsizlik prinsipinə əsaslanır və bütün yaş dövrləri üçün aktual sayıla blər. Müəllim pedaqoji prosesin əsas fiquru olduğundan şagirdlərin gender istiqamətində tərbiyəsi onun özünün bu problemə münasibətindən qaynaqlanır. Nadolinskaya pedaqoqun bu istiqamətdə işini belə xarakterizə edir: «iş onda deyil ki, müxtəlif cinslərin nümayəndələri tərbiyəçi tərəfindən differensiallaşdırılmış yanaşmaya ehtiyac duyurlar, yəni onlar dəyişən gender stereotiplərinin mürəkkəb dünyası ilə toqquşma məcburiyyətində olurlar, hansı ki, bunlar insanın şəxsi istək və meylləri ilə ziddiyyət təşkil edir. Stereotiplərin məzmununu izah etmək, onların dəyişkənliyini və sosial şərtiliyini göstərmək –təhsildə gender yanaşmasının məqsədi belədir» (3, 89). Təlim və tərbiyə prosesinə gender yanaşmasının həyata keçirilməsi birbaşa müəllimin gender bacarıqları ilə bağlıdır. Müəllimin gender bacarıqları onun gender problemini düzgün izah edib gənc nəslə elmi şəkildə çatdırmasında, cinsindən asılı omayaraq bütün təhsilalanlara gender tolerantlığını nümayiş etdirməsində üzə çıxır.

A.N.Kamenskaya müəllimin gender bacarıqlarını belə təsnifatlandırmışdır: «pedaqoqun gender bacarıqları üç istiqaməti özündə birləşdirir: pedaqoji fəaliyyətdə gender bacarıqları, pedaqoji ünsiyyətdə və şəxsi gender bacarıqları» (1, 269). Pedaqoji fəaliyyətdə gender bacarıqları dedikdə, müəllim bu amilləri nəzərə almalıdır: təhsilalanların gender aspektindən psixoloji və yaş xüsusiyyətlərini həm təlim, həm də tərbiyə prosesində nəzərə almaq, onların gender identikliyinə və gender özünüdərkinə təhsil, fənn proqramlarının, dərsliklərin təsirini gender ekspertizasından üzə çıxara bilmək səriştəsi və gender aspektindən zəruri tədris materialını düzgün seçə bilmək, onu qruplaşdırmaq, praqnozlaşdırmaq, gizli tədris planının mahiyyətini nəzərə almaq, gizli gender imkanlarının müəyyən edilməsi. Müəllimin pedaqoji qabiliyyətləri sırasında kommunikativ qabiliyyəti, yəni ünsiyyəti ilə bağlı gender bacarıqlarına daxildir: təhsilalanların pedaqoji prosesdə gender xüsusiyyətlərini nəzərə almaq bacarığı, onların şəxsi fikirlərinə tolerant münasibət bəsləmək, təhsildə mövcud olan gender stereotiplərindən uzaq olmaq. Müəllimin şəxsi gender bacarıqları müəllimin özünün və təhsilalanların gender fərdiliyini öyrənmək və inkişaf etdirmək, onlara hər iki cinsə qarşı tolerant münasibət aşılamaq və özünüdiaqnostlaşdırmanı daha yaxşı bilməsi. Müasir təhsildə gender aspekti müəllimin gender yanaşması ilə sıx bağlıdır və burada gender identikliyinin nəzərə alınması müasir gender nəzəriyyəsində başlıca amil sayıla bilər. Bu yanaşma təlim prosesində cinslərin qavramasında, anlamasında, tətbiqetməsində, tələbatlarında və maraqlarında cinsi fərqləri nəzərə almağı, gender baxımından optimal materialının seçilməsilə bərabər, ünsiyyət üslubuna diqqət yetirməyi vacib sayır. Gender identikliyində dərketmə kişilik və qadınlığın mədəni təyinatında əks olunur. İnsan anadan müəyyən cinsə mənsub bioloji və fizioloi xüsusiyyətlərinə mənsubluğu ilə doğulur. Bu hələ onun gələcəkdə təfəkkürdə və dərketmədə hansı cinsə aidiyyətini tam mənada təsdiq etmir və burada həm insanın fizioloji xüsusiyyətləri, həm də tərbiyə aldığı mühitin gender mənzərəsi əsaslı rol oynayır. Təhsildə müasir gender yanaşması amerikalı alim S.Bemin adı ilə bağlıdır və onun 30 il bundan əvvəl yaratdığı gender identikliyi haqqında nəzəriyyəsinə əsaslanır (1,37). Şəxsiyyətin strukturunda androginliyin, feminliyin və maskulinliyin dərəcəsini bu nəzəriyyə ilə müəyyən etmək olur. İnsanlarla aparılan anket sorğusu insan xarakterinin 60 xüsusiyyətini nəzərdə tutur ki, onların şagirddə və ya tələbədə olub-olmaması onun özü tərəfindən işarələnməklə təsdiqlənir. Balların hesablanmasından alınan ümumi nəticəyə əsasən insanda hansı gender xüsusiyyətlərinin yüksək olmasını müəyyən etmək olur. Əsas indeks (İS) (F-M)*2,322-yə bərabərdir. S.Bemin gender identikliyi nəzəriyyəsi aşağıdakı şəkillərdə öz əksini tapmışdır.

Şəkil 1.

1.Maskulin tip 2.Femin tip. 3.Androqin tip. 4. Amorf tip.

Bu nəzəriyyəyə əsasən hər bir insan orqanizmində həm bioloji, həm də psixoloji cəhətdən kişi (maskulinlik-latın dilində masculinitus-kişi) və qadın (feminlik-latın dilində femina - qadın) xüsusiyyətləri mövcuddur. Bu iki başlanğıc arasındakı nisbət qadın (estrogen) və kişi (testosteron) cinsi hormonların qanda miqdarı və eyni zamanda, gender şüurunun səviyyəsini müəyyən edir. Əgər insanda maskulinlik yüksəkdirsə onda o kişilərə məxsus xüsusiyyətlərə malik olur ki, bu xüsusiyyətlər də bunlardır: özünü lider kimi aparmaq, aqressiv, analitik ağıl sahibi olmaq, hökümlü, güclü, öz mövqeyini və fikrini müdafiə edən, rəhbərlik etməyə meyillilik, müstəqil fərdiyyət, qərarları asanlıqla qəbul etməsi, özünə inanan, güclü şəxsiyyət, həlledici mövqe tutmağa hazır olan, riskə meyilli. Əgər qadın hormonları çoxluq təşkil edirsə bu özünü qadına xas olan xüsusiyyətlərin qabarıq olmasında biruzə verir: mələhətli, həyatsevər, güzəştə getməyi bacarmaq, utancaq, incə, zərif, yalana tez inanan, sədaqətli, həssas, anlayışlı, həmişə təsəlli verən, yumşaqxasiyyətli, kobud söz deməyən, uşaqları sevən, sakit. «Ənənəvi» kişi tipində maskulinliklə feminlik arasındakı nisbət 75% maskulinliyə, 25% feminliyə aid edilir (şək.1, tip 1). Qadın tipində isə əksinə- fərdi xüsusiyyətlər 75% feminlik, 25 % maskulinlik nisbətində olur (şək.1, tip 2). Bunlardan fərqli olaraq androgin tip (3-cü tip) təxminən eyni səviyyədə həm feminliyə, həm də maskulinliyə malik olur və ünsiyyət şəraitindən asılı olaraq bu nisbəti müvəqqəti olaraq dəyişə bilir. Tədqiqatçı L.S.Rıkov yazır: «Androgin tipə aid olan kişi və qadınlar zəngin davranış mədəniyyətinə, mobil düşünmə qabiliyyətinə malik olub, düşdükləri şəraitdən asılı olaraq həmin şəraitə tez adaptasiya olunurlar. Bununla bərabər belə tipə aid olan tələbələr həm qarşı cinsdən olan yoldaşlarını, həm də müəllimin fikirlərini daha yaxşı başa düşür, təlim-tərbiyə prosesinə digər tiplərə nisbətən daha asan uyğunlaşırlar. Bu üç tipdən fərqli olan amorf tipin (4 tip) düşüncə və davranışını cinsi mənsubiyyət baxımından öyrənmək çətin olur. Belələrinə xalq arasında «nə ətdir, nə də balıq" deyirlər»(4, 19). Pedaqoji prosesdə gender identikliyinin səviyyəsinin müəyyən edilməsi prosesində «hiperfeminlik» və «hipermaskulinlik» kimi xüsusiyyətlər də özünü göstərir.

Bu xüsusiyyətləri tədqiqatçı Q.Kelli (2) belə xarakterizə edir: hipermaskulinlik-kişi davranışındakı xüsusiyyətlərin yüksək dərəcədə olmasını göstərir və onun xüsusiyyətləri özünü davakarlıqda, bütün təhlükələrə baxmayaraq, öz namusunu qorumaqda, həyatı üçün təhlükəli risklərə getməkdə göstərir. Hiperfeminlik özündə qadın davranışındakı xüsusiyyətlərin yüksək dərəcəsini ifadə edir ki, bu özünü başqalarına, xüsusilə kişilərə həddindən artıq diqqət göstərən, cəmiyyətdə cinslərin roluna aid ənənəvi stereotiplərə üstünlük verən qadınlarda göstərir. İnsan bədənində testosteron və esterogen - qadın və kişi hormonlarının nisbəti ana bətnində dölün müxtəlif inkişaf mərhələlərində müəyyən dəyişikliklə müşayət olunur. Belə ki, uşağın cinsindən asılı olmayaraq, ana bətnində 6-8 həftəliyində kişi hormonu (testosteron) coxluq təşkil edir. Tədris prosesində cinslərin gender identikliyinə əsasən yanaşmada onlarda şüur, psixika və beynin koqnitiv fəaliyyəti baxımından əsaslı fərqlərin olduğunu müşahidə etmək olur . İnsanın beyin yarımkürələri sağ və sol yarımkürələrdən təşkil olunmuşdur ki, bunlar da döyənəkli cisim vasitəsilə bir-birilə birləşirlər. «Beynin sağ və sol yarımkürəcikləri arasında informasiya mübadiləsini həyata keçirən döyənəkli cisim qadınlarda kişilərə nisbətən qalındır. Hər iki yarımkürə arasındakı əlaqə qadınlarda kişilərə nisbətdə 30% çoxdur»(4,18). Bunu təlim prosesində aparılan fəal və interaktiv təlim metodları zamanı müşahidə etmək olar. Belə ki, disskusiya zamanı oğlanlar məntiqə (sol yarımkürəciyə) əsaslansalar da, sonra emosional gərginlik olmadan sağ yarımkürəcik bu prosesə qoşulur. Qızlarda isə emosional hisslər hər iki yarımkürə ilə geniş əlaqəli olur və hər iki yarımkürə beynin digər funksiyaları ilə bərabər eyni vaxtda işə düşür. Bu özünü oğlan və qızların ətrafdakılar ilə ünsiyyəti zamanı da biruzə verir: qızlar cinsindən asılı olmayaraq bütün həmyaşıdları ilə ünsiyyət zamanı daha çox əməkdaşlığa üstünlük verdikləri halda, oğlanlar ünsiyyətdə «məmur-işçi" modelinə üstünlük verirlər. Oğlan tələbələrdə abstrakt dərketmə, yaradıcılığa meyl, əşyanın və ya hadisənin konkret xarakterini qavraması daha güclü olur və bunları beynin sağ yarımkürəciyi həyata keçirir. Qızlarda isə bu vəzifəni sol yarımkürə həyata keçirir. Onlarda tədris materialının mənimsənilməsi zamanı dərslikdəki informasiyanın emosional-obrazlı qavrama qabiliyyəti oğlanlara nisbətən daha güclü olur.

Təlim-tərbiyə prosesində tələbələrin gender identikliyinin nəzərə alınması onlarda peşəkarlıqla bağlı motivlərin yaradılmasına, inkişafına imkan yaradır və bu proses bir neçə mərhələdə aparılır:

1.Motivasiya mərhələsində tələbədə hər hansı keçilən mövzuya maraq yaradılır və təlim prosesində getdikcə gücləndirilir. Bu keçilən fənnin və mövzunun tələbə üçün nə dərəcədə faydalı olduğunu dərk etdiyi zaman yaranır, təbii olaraq, bunun məntiqi nəticəsi kimi onda belə sual yaranır: « Bunu mən nə üçün bilməliyəm?». Bu mərhələdə emosional cəhətdən təsirli pedaqoji şəraitin yaradılması qızların hissi-obrazlı, oğlanların isə məntiqi təfəkkürünü işə salır.
Bu mərhələnin əsas məqsədi yaradılmış motivasiyanın və fənnə marağın dayanıqlığının saxlanılmasıdır.
2. Koqnitiv-mübadilə mərhələsində peşəyönümü ilə bağlı intellektual pedaqoji şəraitin yaradılması aparıcı rola malik olur və əsas «nə üçün və necə öyrətmək?» sualı qarşıya çıxır. Bu mərhələdə sualların və tapşırığın verilməsi zamanı gender identikliyinin qavrama, anlama və dərketmədə nəzərə alınması təlim prosesinin səmərəliliyini artıra bilər.

Belə ki, verilən materialın mənimsənilməsində qızlarda daha çox deduksiya (deduksiya-düşünmə prosesində ümumidən xüsusiyə getmək-E.M.), oğlanlarda isə induksiya (induksiya-düşünmə prosesində xüsusidən ümumiyə getmək- E.M.) prosesi əsas yer tutur. «Bundan əlavə müəllimin dərs prosesində danışığı da oğlan və qız tələbələr tərəfindən eyni səviyyədə qəbul edilmir. Qızlar müəllimin dərs danışarkən tələffüzünə, səs tembrinə, səs diapozonunun enib qalxmasına daha çox fikir verirlər. Belə ki, qızlar danışan adamın səsində 17 intonasiya, oğlanlar isə daha çox deyilən sözün mənasına fikir yönəltdiklərindən 8 intonasiya seçə bilirlər»(4, 19).
3. Reflektiv-fəaliyyət mərhələsində « hər iki cinsdən olan tələbələrin mənimsəmə səviyyəsinin müəyyən edilməsində hansı metodlara üstünlük verilməsi ortaya çıxır. Belə ki, dərs prosesində oğlanlar daha çox rəqabətə əsaslanan metodlara üstünlük verdikləri halda qızlar özləri üçün «beyin həmləsi»ni məqbul sayırlar»(4,58).
Təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsində gender identikliyinin nəzərə alınmasında təhsildə gender strategiyasının tətbiqi də pedaqoji cəhətdən böyük əhəmiyyətə malikdir. Gender strategiyası dedikdə orta və ali məktəbdə faktiki olaraq gender bərabərliyinin əldə olnmasına və gender həssaslığına əsaslanan məqsəd, vəzifə, prinsipləri, komponentləri və prioritetləri özündə ehtiva edən, orta və uzun müddətə hesablanmış fəaliyyət kursu nəzərdə tutulur. Gender strategiyasının məqsədi bunlardır: bütün təhsil müəssisələrində gender həssaslığının möhkəmləndirilməsinin təlim-tərbiyə prosesində nəzərə alınması; cinsindən asılı olmayaraq hər bir insana fərdi inkişafı və özünüreallaşdırması üçün əlverişli təhsil şəraitinin yaradılması; cinslərarası münasibətdə və pedaqoji prosesin bütün mərhələlərində eqalitarizm prinsipinin və sosiumda qadın-kişi əməkdaşlığının realizə edilməsi. Gender strategiyasının vəzifələri: təhsilalanlara cinsindən asılı olmayaraq şəxsiyyət kimi yetişməsinə bərabər şəraitin yaradılması; təlim prosesində gender səddinin və diskriminasiyanın dəf edilməsi; yetişən nəsildə gender bərabərliyi dəyərlərinə hörmət və onlarda gender həssaslığının formalaşdırılması; gənclərdə gələcək fəaliyyət sahəsində cinsindən asılı olmayaraq özünüreallaşdırma hissinin formalaşdırılması; təhsilalanların dünyagörüşündəki gender stereotiplərinin korrektə edilməsi; gender yanaşmasına əsaslanan cəmiyyət haqqında informasiya resurslarının təqdim edilməsi.

Orta ümumtəhsil və ali məktəblərdə gender strategiyasını bir neçə mərhələdə reallaşdırmaq olar:
1.Orta ümumtəhsil və ali məktəbdəki gender şəraitini öyrənmək, təhlil etmək.
2.Problemin həll edilməsi üçün lazım olan variantların işlənməsi.
3.Gender problemi ilə bağlı layihələrin həyata keçirilməsi və dinamikasına aid monitorinqin keçirilməsi.
4.Layihəyə aid tövsiyələr vermək və nəticə.

Orta ümumtəhsil və ali məktəblərdə həyata keçirilməsi zəruri olan gender strategiyasının komponentlərinin təsnifatı belədir:

1.Təhsil müəssisəsinin rəhbərliyinin və müəllimlərinin hər iki cinsdən olan təhsilalanlara münasibəti.
2.Şagird və tələbə kollektivinin gender tərkibi.
3.Təhsil müəssisəsində istifadə edilən tədris proqramlarının, dərsliklərin, elmi-pedaqoji ədəbiyyatın gender aspektindən məzmunu.
4.Məktəbdənkənar və auditoriyadankənar tərbiyə tədbirlərinin sistemi.
5.Tələbə gənclərin gender problemi ilə bağlı elmi tədqiqatçılıq maraqları.
Beləliklə də pedaqogikaya «maskulinlik», «feminlik», «adroginlik», «hiperfeminlik», «hipermaskulinlik» kimi yeni anlayışların daxil edilməsi təhsilalanların davranışlarının gender identikliyi baxımından beş model əsasında qiymətləndirilməsinə imkan yaradır: 1) davranışın maskulin modeli,2) davranışın femin modeli, 3) davranışın hiperfemin modeli,4) davranışın hipermaskulin modeli, 5) davranışın androqin modeli (1,32-38).

ƏDƏBİYYAT

Каменская А.Н. Гендерный подход в педагогике. Дисс... Док. Пед. Наук. Ростов-на-Дону, 2006, 341 с.

Келли Г. Развитие гендера и социальные подходы к нему. Основы современной сексалогии. Москва, СПб-2000, 896 с.

Надолинская Л. М. Влияния гендерных стереотипов на воспитание и образования. /Педагогика// 2004, № 5, стр. 30-35.

Рыков С.Л. Гендерные исследования в педагогике // Педагогика. 2001, № 7, стр. 17-22.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

KADIN FUTBOLCULARIN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Kübra BALKAN
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID: 0000-0001-6366-4953

Elif KARAGÜN
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi / Rekreasyon Bölümü
ORCID: 0000-0003-1974-4117

Müge SARPER KAHVECİ
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi / Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
ORCID: 0000-0002-9731-9418

ÖZET

Saldırganlık, bir canlıya ya da nesneye yönelik incitici, rahatsız edici veya başkalarını incitmeyi amaçlayan her türlü davranış ya da eylemler şeklinde tanımlanmıştır. Spor branşlarının gerektirdiği kurallar çerçevesinde mücadele amaçlı yapılan hareketler saldırganlık olarak değerlendirilmediği belirtilmiştir. Kadınların toplumsal cinsiyet roller gereği daha sakin ve ılımlı olmayı öğrendikleri literatürde yer almıştır. Ancak müsabaka ortamlarında, sporun doğası gereği mücadele etme ve rakibi yenme söz konusudur. Tüm bu açıklamalar göz önüne alındığında; daha çok erkek sporu olarak algılanan futbolda mücadele eden kadın futbolcularda saldırganlık düzeyi nedir? Sorusu akla gelmiştir. Bu soruya yanıt aramak açısından tasarlanan bu araştırmada 1.lig ve 2.lig kadın futbolcuların saldırganlık düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 2014 yılında 1. ve 2. kadınlar Liginde mücadele eden ve 5 farklı takımda oynayan 50 kadın futbol oyuncusuna Kiper (1984) tarafından geliştirilen **"**Saldırganlık Ölçeği" ile araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21.00 Paket programında istatiksel açıdan analiz edilmiştir. Veriler analiz edildiğinde normal dağılıma uyduklarından; bağımsız gruplar için kullanılan testlerden ikili küme karşılaştırmaları için Independent Sample T-testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için varyans analizi uygulanmıştır. Anlamlılık $p<0.05$ olarak alınmıştır. Araştırma sonucunda, futbolcu kadınların; yaş, eğitim düzeyi, aile gelir durumu, son beş yıldır yaşanılan yerin özelliği, şiddet görüp görmeme, şiddet türü, anne ve babanın eğitim düzeyi, spor yapma yılı gibi değişkenler açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
Sonuç olarak futbolcu kadınların saldırganlık düzeyi gibi sosyo-demografik özellikler, spor yapma yılı, şiddet görme durumları gibi değişkenler açısından analiz edildiğinde herhangi anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Daha detaylı ve kesin sonuçlar açısından; farklı branşlarda ve cinsiyet değişkenine göre karşılaştırma yapan araştırmaların planlanması gerektiği düşünülmüştür.
Anahtar Kelimeler: Kadın, Futbolcu, Saldırganlık, Spor

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE INVESTIGATION OF AGGRESSION LEVELS OF FEMALE FOOTBALL PLAYERS

ABSTRACT

Aggressiveness has been identified as actions or manners which aim to hurt, to disturb or to annoy somebody or something. Actions which are making while somebody is doing a sport branch are not indicated as aggressiveness. It has been figured that women learn being moremodest and calm in literature. However, struggling and beating the rival is discussed in the competition atmosphere, which is the nature of sport. When all of these explanations are considered, this question comes to mind: “what is the aggressiveness level of the female football players who struggle in the football branch which is perceived as a man sport?” It is aimed to determine the aggressiveness level of female football players who are in the first and the second leagues in this research. For this purpose, a personal information form prepared by the researchers with the "Aggression Scale" developed by Kiper (1984) was applied to 50 female football players who competed in the 1st and 2nd Women's Leagues and played in 5 different teams in 2014. The data obtained were analyzed statistically in SPSS 21.00 Package program. When the data are analyzed, they conform to the normal distribution; among the tests used for Independent Samples T-Test was used for pairwise cluster comparisons and One-way ANOVA was used for comparisons of more than two sets. Significance was taken as 0.05. When all of the findings of the research are examined, no significant difference was found in terms of variables of female football players such as age, education level, family income, characteristics of the place where they lived for the last five years, the type of violence, the education level of the parents, the year of doing sports. As a result, there is no significant difference between the socio-demographic features which are as the women football players’ aggressiveness levels and the factors which are as the year of doing sport, being exposed to violence situations. It has been thought that it requires planning the researches which compare different branches and gender variable in order to get more detailed and certain results.

Keywords: Female, Football player, Agressiveness, Sport

GİRİŞ

Saldırganlık, sözel, fiziksel veya dolaylı bir şekilde başkasına zarar vermeyi hedefleyen hareketlerdir (Kesen, Deniz ve Durmuşoğlu, 2007). Saldırganlık fiziksel uygulandığı gibi psikolojik açıdan da zarar verme niyetini de taşıyabilir. Şiddet ve saldırganlık farklı kavramlar olarak düşünülse de aslında birbirine benzer olduğu hatta şiddetin saldırganlığı içerisinde barındırdığından söz edilmiştir. Saldırganlığın fiziksel saldırganlık ile sözel saldırganlık şeklinde iki türü olduğu belirtilmiştir. Saldırganlık davranışlarının; çevreden rol model almalar, öğrenmeler ve deneyimlerle oluştuğu, özellikle ergen dönemde görüldüğü belirtilmiştir (Dilekmen, Ada ve Alver, 2011; Eroğlu, 2009; Karagün, 2011; Moeller, 2001; Yücel, Atalay ve Gürkan, 2015). Sporun pek çok duygusal durumları iyileştirdiği gibi saldırganlığı azaltıltıcı etkisi olduğundan da söz edilmiştir (Penedo ve Dahn, 2005).

Düzenli ve özellikle belirli bir süre yapılan egzersiz ve sporun gevşeme ve rahatlamayı sağlaması nedeniyle sakinleştirici etki ettiği de belirtilmiştir (Croom, 2014; Downward ve Raciute, 2011; Kang ve So, 2018). Sporun bu sakinleştirici duygusal duruma olan olumlu etkilerinin yanında sporcularla yapılan çalışmalarda saldırganlığı arttırıcı özelliği olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca spor ortamlarında bir davranışın saldırganlık olarak değerlendirilebilmesi için; bir organizasyona zarar verme niyetiyle yapılması gerektiğinden söz edilmiştir (Yücel vd., 2015).

Özellikle spor müsabakalarında rakiple doğrudan temas olması nedeniyle bireysel sporlarda, buz hokeycileri ve kadın futbolcularda saldırganlığa yatkınlığın fazla olduğu ileri sürülmüştür (Balcıoğlu, Yıldırım ve Balcıoğlu, 2016; Özdemir ve Akabay, 2017; Tutkun vd., 2010). Literatürde yer alan bu bilgiler göz önüne alındığında sporun saldırganlığı gidermede olumlu etki yarattığı bilgilerin aksine futbol gibi spor branşların saldırganlığı tetikleyici bir durum yarattığı bilgileri göz önüne alındığında, ayrıca kadınların toplumsal öğrenmelerin etkisiyle saldırganlık gibi duygularını baskılayarak daha kibar ve daha sakin olma tutumları gösterdikleri bilgileriyle bakıldığında, kadın futbolcularda saldırganlık düzeyinin ne durumda olduğu merak edilmiştir. Bu araştırmada da kadın futbolcuların saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kadın futbolcuların saldırganlık düzeyleri nedir? ana probleminden hareketle aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

-Kadın fubolcuların sosyodemografik özelliklere göre saldırganlık düzeyleri bir değişim göstermekte midir?

-Kadın fubolcuların spor özelliklerine göre saldırganlık düzeyleri bir değişim göstermekte midir?

-Kadın fubolcuların şiddete maruziyet durumlarına göre saldırganlık düzeyleri bir değişim göstermekte midir?

YÖNTEM

Betimsel olan araştırmanın evreni, İstanbul İlinde farklı kulüplere bağlı futbol oynayan kadınlara ulaşılamadığı için Amaçsal araştırma yöntemi içerisinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırıma amacı doğrultusunda 2014 yılında 1. ve 2. kadınlar Liginde mücadele eden ve 5 farklı takımda oynayan 54 kadın futbol oyuncusu araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya gönüllü katılmak isteyen 54 kadına ölçek ugulanmış, ancak 4 ölçek yönergeye uygun doldurulmadığı için toplam 50 kadın futbocunun doldurduğu formlar dikkate alınmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bilgi Anketi: Literatür bilgileri ışığında saldırganlık ve mutluluk açısından önemli olduğu değerlendirilen 9 adet sosyo-demografik sorudan oluşmuştur.

Saldırganlık Ölçeği: Kadın futbolcuların saldırganlık özelliklerini ölçmek amacıyla İlter - Kiper (1984) tarafından geliştirilen ve daha sonra Şenyüzlü (2013) tarafından geçerlilik ve güvenirlilik çalışması yapılan saldırganlık envanteri kullanılmıştır. 30 madde ve yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık şeklinde üç alt boyutlu bir ölçektir. Ölçekle ilgili Şenyüzlü'nün (2013) yaptığı çalışmada envanterin tümüne ilişkin elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise 0.93 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada da Saldırganlık ölçeği alt boyutları alınmaksızın toplam puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Toplam puanlar açısından ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri 0.72 olarak belirlenmiştir. Bu sayı da ölçeğin toplam puanlar açısından araştıma için güvenilir olduğunu göstermiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kadın futbolcuların saldırganlık puanlarının toplamı hesaplanmış ve gözlenen puanların tüm değişkenlere gore karşılaştırılması yapılmıştır. Kadın fuybolcuların kişisel özelliklerini betimleyici frekans ve yüzdelik dağılımları çıkarılmıştır. Saldırganlık ölçeginden elde edilen veriler normall dağılım gösterdiğinden parametrik testlerden bağımsız gruplardan ikili küme karşılaştırmalları için t testi, ikiden fazla küme karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde sosyo-demografik özellikler, spor özellikleri ve şiddete maruz kalma gibi değişkenlere ait yüzdelikler ile saldırganlık ölçeğine ait veri analizleri tablolar halinde sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde; kadın futbolcuların %51.9'u 20 ve yaş altı, %48.1'i 21-27 yaş arasındadır. Eğitim düzeyleri incelendiğinde %35.2'si lise, %64.8'i üniversite mezunu olduğu görülmüştür. Futbolcuların yaşadıkları yerin özelliğine bakıldığında; %79.6 il, %14.8 ilçe, %1.9 ise köyde yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %31.5'i spor dışı etkinliğe katılırken %63.0 herhangi bir etkinliğe katılmadığını belirtmiştir. Bireylerin %88.9'unun lisansı var iken; %7.4'ünün lisansı olmadığı belirlenmiştir. Kadın futbolcuların %29.6'sı şiddet gördüğünü belirtirken; %63'ü şiddet görmediğini belirtmiştir.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Değişkenlere Gore t Testi Analizi

Parametreler		**N**	**%**	**Ort±Ss**	**P**
Yaşınız	20 Yaş	28	51,9	60,54±7,265	,809
	21-27 Yaş arası	26	48,1	60,04±7,815	
Eğitim durumunuz	Lise	19	35,2	61,32±7,645	,465
	Üniversite	35	64,8	59,74±7,422	
Düzenli katıldığı etkinlik	Var	17	31,5	60,35±5,937	,947
	Yok	34	63,0	60,21±8,022	
Lisansı	Var	48	88,9	60,27±7,423	,173
	Yok	4	7,4	65,50±7,203	
Şiddete maruz kalma durumu	Evet	16	29,6	57,19±8,328	,083
	Hayır	34	63,0	61,15±6,907	

Tablo 2'de yer alan kadın futbolcuların spor yapma yılı incelendiğinde; %29.6'sı 1-5 yıl arası, %50'si 6-11 yıl arası, %20.4'ü ise 12-16 yıl arasında spor yaptıkları belirlenmiştir. Şiddete maruz kalanların şiddet gördükleri ortam sorgulandığında; %18.5'i spor ortamı, %14.8'i spor dışı ortam, %33.3'ü ise hem spor ve hem de spor dışı ortamda şiddete maruz kaldıkları görülmüştür.

Tablo 2. Şiddete Maruziyet ve Spor Yapma Yılı Açısından Saldırganlık Ölçeği Varyans Analizleri

Parametreler		**N**	**%**	**Ort±Ss**	**P**
Spor yapma yılı	1-5 yıl arası	16	29,6	60,44±7,483	,655
	6-11 yıl arası	27	50,0	59,52±7,623	
	12-16 yıl arası	11	20,4	62,00±7,457	
Şiddet görülen ortam	Spor ortamı	10	18,5	59,10±9,666	,373
	Spor dışı ortam	8	14,8	55,13±8,425	
	Hem spor ortamı hem de spor dışı ortam	18	33,3	57,00±-	

Tablo 3 incelendiğinde; kadın futbolcuların annelerinin %13'ü okur-yazar, %50'si ilkokul mezunu, %31.5'i lise mezunu, %5.6'sı üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi ise; %3.7'si okur-yazar, %40,7'si ilkokul mezunu, %46.3'ü lise mezunu %9.3'ü ise üniversite mezunu olarak belirlenmiştir. Aile gelirleri %1.9'u 2000 tl altı, %40.7'si 2001-2500 tl arası, %46.3'ü 2501-3000 tl arası, %9.3'ü ise 3001 tl ve üzeri olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Sosyo-Demografik Özelliklere Gore Varyans Analizi Sonuçları

Parametreler		**N**	**%**	**Ort±Ss**	**P**
Yaşadiğiniz yer	İl	43	79,6	60,14±7,113	,199
	İlçe	8	14,8	62,38±8,417	
	Köy	1	1,9	70,00±	
Annenizin eğitim durumu?	Okur-yazar	7	13,0	54,14±10,869	,077
	İlkokul mezunu	27	50,0	60,26±6,267	
	Lise mezunu	17	31,5	62,18±7,239	
	Üniversite mezunu	3	5,6	64,33±2,517	
Babanizin eğitim durumu ?	Okuryazar	2	3,7	57,00±14,142	,270
	İlkokul mezunu	22	40,7	59,91±6,473	
	Lise mezunu	25	46,3	59,68±8,097	
	Üniversite -mezunu	5	9,3	66,40±4,506	
Ailenizin aylik geliri ?	2000 TL altı	1	1,9	47,00±-	,332
	2001-2500 TL altı	22	40,7	60,14±7,180	
	2501-3000 TL altı	17	46,3	60,41±8,000	
	3001 TL ve üzeri	14	9,3	61,36±7,099	

TARTIŞMA

Bu bölümde kadın futbolcuların; yaş, eğitim düzeyleri, yaşadıkları yerin özelliği, anne ve babanın eğitim durumları, ailenin aylık geliri, düzenli katıldıkları spor dışı herhangi bir etkinliğin olup olmaması, sporcu lisansına sahip olup olmama, spor yapma yılı, hayatlarında şiddet görüp görmekdikleri, şiddet gördükleri ortam gibi sorgulanan tüm değişkenler açısından saldırganlık düzeyleri analiz edildiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tablo 1'de yer alan veriler incelendiğinde; 20 yaşındaki futbolcu kadınların 21 ve 27 yaş arasındakilere göre saldırganlık puanları biraz daha yüksek olmasına rağmen anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Literatüre bakıldığında yaş açısından özellikle ergenlik döneminde saldırganlık puanlarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Dilekmen vd., 2011; Eroğlu, 2009). Bu araştırmada anlamlı çıkmamasının nedeni sporcuların 20 yaş ve üzeri olması ve artık ergenliğin bitimi veya yetişkinlik döneminde olmalarından kaynaklandığı düşünülmüştür. Ayrıca yaş dışında diğer değşkenlerin de anlamlı görülmemesinin bir başka nedeni ise araştırma kapsamına alınan sporcuların tamamının kadınlardan oluşmasından kaynaklı olabileceği düşünülmüştür. Nitekim literatur incelendiğinde; saldırganlığın kültürel öğrenme ile ilişkili olduğu (Tallandini 2004; Taper ve Boulton, 2000), özellikle kadınların toplumsal cinsiyet rollerini öğrenirken; uslu olmaları, alttan alan, nazik, öfkesini içinde tutmaları gerektiği gibi rollerle yetişmeleri (Dökmen 2004; Ward 2002), kadınlık hormonu olan östrojenin testesteron hormonuna göre daha sakin olmayı desteklediği (Cashdan 2003) ve bu çalışmada kadın futbolcularla çalışılmasının anlamlı çıkmamasını sağlamış olabilir. Araştırmada tüm değişkenler açısından anlamlı bir sonuç alınmamasının bir diğer nedeni ise; literatürde yer alan bireysel sporlarda saldırganlığın takım sporlarına gore daha yaygın olduğuna ilişkin bilgiler (Güner, 2006) göz önüne alındığında futbolun takım sporu olmasının sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmüştür. Yine düzenli spor yapmanın duygu durumunu iyileştirerek saldırgan tutumların giderilmesinde etkili olduğuna ilişkin literatur bilgileriyle (Croom, 2014; Downward ve Raciute, 2011; Kang ve So, 2018) yorumlandığında; kadın futbolcuların saldırganlığının düşük çıkması ve tüm değişkenler açısından da anlamsız olması bu düşünceyi desteklediğini düşündürtmüştür. Sonuçta araştırmaya katılanların kadın olması, ayrıca takım halinde spor yapıyor olmaları göz önüne alındığında araştırmaya katılan kadınların takım sporu olan futbol oynamalarından kaynaklı olabildiği düşünülebilir. Araştırmadaki katılımcıların, özellikle takım sporu yapmaları, kadınlardan oluşması ve düzenli spor yapmalarından kaynaklı saldırganlık puanlarını farklılaştırmamıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak kadın futbolcularda, yaş, eğitim durumu, anne-baba eğitim düzeyleri, gelir durumu, spor yılı, spor dışı etkinlik olup olmaması, şiddete maruz kalıp kalmama, şiddet görülen ortam gibi değişkenlere gore saldırganlık puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kadın olmanın, takım sporcusu olmanın ne denli etkili olduğunu belirlemek için erkek futbolcularla kadın futbolcuları karşılaştıran detaylı çalışmaların planlanması önerisinin sunulması uygun görülmüştür.

KAYNAKLAR

Balcıoğlu, Y.H., Yıldırım, E. ve Balcıoğlu, İ. (2016). Spor bilimleri alanında öfke duygusu ve saldırganlığın farklı açılardan değerlendirilmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), 1303-1414.

Cashdan, E. (2003), Hormones and competitive aggression in women, Aggressive Behavior, 29(2), 107-115

Croom, A.M. (2014). Embodying martial arts for mental health: Cultivating psychological wellbeing with martial arts practice. Archives of Budo Science of Martial Arts and Extreme Sports, 10, 59-70.

Dilekmen, M., Ada, Ş. ve Alver, B. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin saldırganlık özellikleri. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 927-944.

Downward, P. ve Raciute, S. (2011). Does sport make you happy? An analysis of the well-being derived from sports participation. International Review of Applied Economics, 5(3), 331-348.

Dökmen, Z.Y. (2004), Toplumsal cinsiyet. sosyal psikolojik açıklamalar, İstanbul: Sistem Yayınevi.

Eroğlu, S.E. (2009). Saldırganlık davranışının boyutları ve ilişkili olduğu faktörler: lise ve üniversite öğrencileri üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 205-221

Güner B.Ç. (2006). Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

Kang, S.H. ve So, W.Y. (2018). Effect of competitive and non-competitive exercise on serotonin levels in adolescents with various levels of internet gaming addiction. Iran J Public Health, 47(7), 1047-1049.

Karagün, E. (2011) Şiddet ve Spor. Turkiye Klinikleri JPsychiatry-SpecialTopics, 4(2), 79-85.

Kesen N. F., Deniz M. E. ve Durmuşoğlu N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme Yurtları üzerinde bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 353-364.

Kiper, İ. (1984). Saldırganlık türlerinin çeşitli ekonomik, sosyal ve akademik değişkenlerle ilişkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Moeller, T. (2001). Youth agression and violence. New Jersey: Lawrance Erlbaum Associates. Inc. USA

Özdemir, N. ve Akabay, U. (2017). Kadin voleybol ve futbolcularda iletişim becerileri ve saldirganlik düzeylerinin incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 41-52.

Penedo F. J. ve Dahn, J.R. (2005). Exercise and well-being: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. Current Opinion in Psychiatry, 18, 189–193.

Şenyüzlü, E. (2013). Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya

Tallandini, M.A. (2004), "Aggressive behavior in children's dolls' house play. Aggressive Behavior, 30(6), 504-519.

Taper, K. ve Boulton, M. (2000), Social representations of physical, verbal, and indirect aggression in children: sex and age differences, Aggressive Behavior, 26(6), 442-454.

Tutkun, E., Çobanoğlu Güner, B., Ağaoğlu, S.A. ve Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 1(1), 23-29.

Ward, R. (2002), "Fan Violence Social Problem or Moral Panic" Aggresive Violent Behaviour, 7, 453-475

Yücel, A. S., Atalay, A. ve Gürkan, A. (2015). Sporda şiddet ve saldirganliği etkileyen unsurlar. Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 2(2), 68-90.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

BEYKOZ İLÇESİNDEKİ ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA OKUYAN KIZ VOLEYBOL SPORCULARIN BEKLENTİ VE MEMNUNİYET DÜZEYLERİN ARAŞTIRILMASI

Aykut Aydın (Öğrenci)
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID: 0000-0002-2629-177X

Doç. Dr. Elif KARAGÜN
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi / Rekreasyon Bölümü
ORCID: 0000-0003-1974-4117

Arş. Gör. Müge SARPER KAHVECİ
Kocaeli Üniversitesi / Spor Bilimleri Fakültesi / Beden Eğitimi ve Spor Bölümü
ORCID: 0000-0002-9731-9418

ÖZET
Sportif etkinlikler umutsuzluğun giderilmesinde etkili olduğu literatürde yer almıştır. Umutsuzluğun giderilmesi de olumlu beklenti içinde olmayı sağlayacağı düşünülmektedir. Beklenti, belli bir davranışın sonunda amaca ulaşma olasılığı olarak ele alınmaktadır. Memnuniyet ise, sevinç duyma ve sevinme anlamlarını içermektedir. Okul ortamlarında genelde kızların yapabileceği sporlar olarak voleybolun daha çok dile getirildiği bilinmektedir. Bu araştırmada ortaöğretim kurumlarında voleybol takımında oynayan ve düzenli spor yapan kız öğrencilerde beklenti ve menuniyet düzeyi nedir? sorusuna cevap aranmıştır. Ana problemden hareketle bu araştırmada ortaöğretim kurumlarında voleybol oynayan kız öğrencilerin, beklenti ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu açıdan Beykoz İlçesindeki ortaöğretim okullarında okuyan kız voleybol sporcuların beklenti ve memnuniyet düzeylerin araştırılması amacıyla Batmaz ve arkadaşlarının (2013) ortaöğretim kurumlarında voleybol oynayan sporcuların spora yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerini ölçmek için hazırladıkları ölçek kullanılmıştır. Okullarından ve ailelerinden izin alındıktan sonra sporculara araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmaya gönüllü katılmak isteyen toplam 93 kız voleybol sporcusu ile araştırma tamamlanmıştır. Elde edilen veriler 21.00 paket programıyla analiz edildiğinde normal dağılıma uyduğu için bağımsız gruplar için kullanılan parametrik testlerden ikili küme karşılaştırmaları için t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırmasında Varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçta voleybol sporcularının beklenti düzeyleri ve memnuniyet düzeyleri; yaş, gelir durumu, spora başlama nedeni, okulda spor salonu olup olmama, herhangi bir burs alıp almama durumları açısından anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Kız voleybolcularda anlamlı farklılığa rastlanmaması sonucunda, sportif etkinliklerin sadece okul takımlarında değil, okuldaki diğer öğrenciler arasında da yaygınlaştırılmasının doğru olacağı önerisi uygun görülmüştür. Ayrıca bu tip çalışmaların farklı branşlarda da çalışılmasının alana katkı sunacağı düşünülmüştür.
Anahtar Kelimeler: Beklenti, memnuniyet, voleybol, okul takımı, ortaöğretim, Öğrenci

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

THE RESEARCH OF THE EXPECTATION AND SATISFACTION LEVELS OF GIRL VOLLEYBALL PLAYERS WHO ARE STUDYING AT THE HIGH SCHOOLS OF BEYKOZ PROVINCE

ABSTRACT

The fact that sportive activities are influential about overcoming hopelessness takes place in the literature. It is thought that overcoming hopelessness will provide being in expectation. Expectation is identified as possibility of achieving goal after a certain behavior, while satisfaction has the meaning of exult. It is known that volleyball is mentioned as a girlish sport in school environments. It is aimed to answer this question: “What is the satisfaction and expectation level of girl students who are doing sport regularly, and in the volleyball team of the school in high school?” in this research. Based on the main problem, this study aims to determine the level of expectation and satisfaction of female students who play volleyball in secondary education institutions. In this respect, in order to investigate the expectations and satisfaction levels of female volleyball athletes studying at secondary schools in Beykoz district, the scale prepared by Batmaz et al. (2013) to measure the level of expectation and satisfaction of athletes who play volleyball in secondary schools was used. After obtaining permission from their schools and families, the athletes were informed about the research. The research was completed with a total of 93 female volleyball players who volunteered to participate in the study. When the data obtained were analyzed with the 21.00 package program, Independent Samples T-test was used for paired set comparisons among the parametric tests used for independent groups, and One-way ANOVA was used for comparing more than two groups. As a result, the expectation levels and satisfaction levels of volleyball players; No significant difference was found in terms of age, income status, the reason for starting sports, whether there is a gym at the school, whether or not to receive any scholarship. As a result of not finding any significant difference in female volleyball players, the suggestion that it would be appropriate to spread the sports activities not only among the school teams but also among the other students in the school was deemed appropriate. In addition, it is thought that studying this type of studies in different branches will contribute to the field.

Keywords: Expectation, Satisfaction, Volleyball, School team, High school, Student

GİRİŞ

Beklenti, sonucu önceden bilinemeyen durumlarda; bireylerin tutumlarını, eğilimlerini veya psikolojik yönden inanışlarını anlatan bir durum olarak açıklanmıştır (Akduman, 2019). Yani insanların karşılaştıkları bir olay veya durum karşısında belirli bir sonuca ulaşacaklarına ilişkin taşıdıkları inancın seviyesi olarak söylenebilir. Beklentinin 0 ile 1 arasında bir değer aldığı belirtilmiştir. Buna göre eğer kişiler, belirli bir davranış sergilediklerinde, istedikleri sonuca ulaşacaklarına yönelik bir inanç taşıyorlarsa; beklentinin seviyesinin bir olduğu, ancak eğer ne yaparlarsa yapsınlar bir sonuca ulaşamayacaklarına yönelik bir inanç taşıyorlarsa beklenti düzeyinin sıfır olduğu belirtilmiştir (Erdem, 1998).

Literatüre bakıldığında beklentinin; kişilerin geçmiş deneyimlerinin sağlaması ve gelecekte başına neler gelebileceği yönünde kendince bazı çıkarımlarda bulunması olarak değerlendirilmiştir (Kocaman ve Kuybu Rol, 2020). Yapılan kuramsal açıklamalar incelendiğinde, davranışın kaynakları açıklanırken bazı kuramların beklenti kuramları grubu olarak ayrıldığı da görülmektedir.

Davranışı açıklayan bu beklenti teorileri de; Vroom' un Bekleyiş Kuramı ve Edward E.Lawler ve Layman W. Porter' ın Beklenti Teorileri şeklinde iki grup olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Vroom' un Beklenti kuramında; bireyin sahip olduğu tercih hakkı olan "Valens" ile bir davranışın yapılmasıyla elde edilecek sonuca ilişkin beklentiyi ortaya koyan iki önemli kavramdan bahsedilir. Vroom' un bekleyiş modeline göre, bir kişinin bir sonuca ulaşma motivasyonu ve beklentisi ile o kişinin o sonuca verdiği değerin çarpımlarının eşit olduğundan söz edilmiştir (Erdem, 1998; Öneren, 2013; Öztürk ve Ilıman, 2015). Lawler ve Porter, bir konuda gösterilen çabanın doğrudan performansı ortaya koymadığı, kişi gerekli bilgi ve yeteneğe sahip ise performans gösterebileceği, aksi taktirde yetenek yoksa ne kadar çaba gösterirse göstersin iyi bir performans sergileyemeyeceği belirtilmiştir (Öztürk ve Ilıman, 2015). Memnuniyet ise, alınan hizmet ile ilgili tatmin olma, memnun olma, sevinç hissetme olarak tanımlanmıştır (Oliver, 1997). Memnuniyet, ihtiyaçlarla birlikte beklentilerin de karşılanması olduğundan söz edilmiştir (Erdoğan ve Bulut, 2015; Zemke, 2000). Öğrenci memnuniyeti açısından bakıldığında; ihtiyaçlarının karşılanması veya giderilmesiyle ortaya çıktığı belirtilmiştir (Elliot ve Healy, 2001). Memnuniyet okullarda bir öğrencinin akademik başarısına etki edebilecek faktörlerden biri olarak görülmüştür. Bu açıdan öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak ortamların iyi hazırlanması, öğrencinin ihtiyaç ve beklentilerinin de karşılaması gerektiğinden söz edilmiştir (Egelioğlu, Arslan ve Bakan, 2011). Spor ortamlarında memnuniyet dendiğinde; yapılan spordan beklentilerin karşılanması olarak söz edilmiştir. Bu beklentilerin karşılanma derecesi aynı zamanda bireylerin memnuniyet düzeyini de ifade ettiği ileri sürülmüştür. Spor ortamlarındaki memnuniyet ise; sporcuların beklenti ve algılamalarının ortaya çıkardığı bir denge olarak açıklanmıştır. Sporcuların beklentileri ne kadar karşılanırsa ve sporcu bu durumdan bir fayda sağlarsa memnuniyet düzeyi de o kadar arttığı bildirilmiştir (Batmaz vd., 2013). Literatürde yer alan öğrencilerin beklentilerinin karşılanma düzeyinin akademik başarının yanı sıra memnuniyet düzeylerine de olumlu yansıdığı belirtilmiştir. Ayrıca egzersizle birlikte negatif duygu durumunun düzeldiği, duygusal açıdan iyileştirici yönü olduğu (Penedo ve Dahn, 2005), okul ortamlarında genelde kızların yapabileceği sporlar olarak voleybolun daha çok dile getirildiği de düşünüldüğünde; orta okulda spor yapan voleybolcuların beklenti ve menuniyet düzeyleri merak edilmiştir. Bu açıdan müsabakalara katılan kız voleybol sporcusu olan öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeylerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu ana amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

-Ortaokulda eğitim gören ve voleybol oynayan kız öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeyi nedir?

-Ortaokulda eğitim gören ve voleybol oynayan kız öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeyi sosyo-demografik özelliklere göre bir farklılık göstermekte midir?

-Ortaokulda eğitim gören ve voleybol oynayan kız öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeyi şiddet görme ve spor durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Beykoz ilçesinde faaliyet gösteren voleybol kulüplerinde spor yapan ve ortaöğretimde okuyan kız voleybolculardan oluşmaktadır. Araştırmada, ortaöğretimde okuyan voleybol oynayan kız öğrencilerin tamamına ulaşılamadığı için amaçsal araştırma yöntemi içerisinde yer alan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda; Beykoz ilçesinde bulunan kulüplerle görüşülmüş ve araştırmaya izin veren 4 spor kulübünde belirlenen gün ve saatte voleybolculara araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Bilgilendirme sonrası araştırmaya gönüllü katılmak isteyen voleybolculara ölçekler dağıtılmış, toplam 93 gönüllü voleybolcu ile araştırma sonlandırılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bilgi Anketi: Kadın voleybolcuların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek üzere 9 sorudan oluşan bir bilgi anketi oluşturulmuştur.

Beklenti Memnuniyet Ölçeği: Araştırma verileri Batmaz (2013)'ın tezi için geliştirdiği formu kullanılmıştır. Ölçek, sporcuların beklenti ve memnuniyetlerini ölçmek için hazırlanmış ve "1 kesinlikle katılmıyorum", "2 katılmıyorum", "3 kısmen katılıyorum", "4 katılıyorum", "5 kesinlikle katılıyorum" şeklinde cevaplanan 5'li likert-tipi derecelendirilmektedir. Bu araştırma için kullanılan ölçeğin cronbach alpha .71 olarak bulunmuştur. Bu değerde ölçeğin bu araştırma için güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 21.00 paket programıyla analiz edildiğinde; veriler normal dağılıma uyduğu için bağımsız gruplar için kullanılan parametrik testlerden ikili küme karşılaştırmaları için t testi, ikiden fazla grupların karşılaştırmasında Varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçta voleybol sporcularının beklenti düzeyleri ve memnuniyet düzeyleri; yaş, gelir durumu, spora başlama nedeni, okulda spor salonu olup olmama, herhangi bir burs alıp almama durumları açısından anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

BULGULAR

Tablo 1'e bakıldığında erkeklerle çalışılmadığı için kadın voleybolcuların beklenti ve memnuniyet ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları verilmiştir. Sporcuların okudukları okulda spor salonu olup olmaması sorgulandığında; %41.9'unun okulunda spor salonu var iken, %58.1'inin okulunda spor salonu bulunmadığı belirlenmiştir. Spor salonu olup olmama durumuna göre beklenti ve memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Kadın voleybolcuların herhangi bir yerden burs alma durumları incelendiğinde; %35.5'i burs aldığını %64.5'i ise burs almadığını belirtmiştir. Yine bur alma durumuna göre de beklenti ve memnuniyet puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 1. Beklenti ve Memnuniyet Ölçeği Puanlarının Voleybolcuların okullarında spor salonu olup olmaması ve burs alma durumlarına Göre t-Testi Analizleri

Parametreler		**N**	**Beklenti Ort±Ss**	**Memnuniyet Ort±Ss**
Cinsiyet	Kadın	93	38.73±9.27	38.73±9.27
Okulunuzda spor salonu bulunuyor mu?	Evet	39	38.97±9.60	34.28±5.53
	Hayır	54	38.55±9.11	34.18±3.35
	P Değeri		.831	.917
Burs alıyor musunuz?	Evet	33	40.60±7.64	33.78±4.31
	Hayır	60	37.70±9.97	34.46±4.42
	P Değeri		.149	.477

Tablo 2'de yer alan kadın voleybolcuların yaşları incelendiğinde; %6.5'inin 11 yaşında, %21.5'inin 12 yaşında, %41.9'unun 13 yaşında ve %29'unun 14 yaşında olduğu belirlenmiştir. Voleybolcuların yaşları açısından beklenti ve memnuniyet düzeyleri karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Voleybolcu kadınların okudukları sınıf düzeyine bakıldığında; %44.1'inin 6. Sınıfta okuduğu, %22.6'sının 7. Sınıta okuduğu ve %33.3'ünün 8. Sınıfta okuduğu görülmüştür. Voleybolcu ortaokul öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeyleri sınıf düzeyi açısından analiz edildiğinde de anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sporcu kız öğrencilerin gelir durumu incelendiğinde; %16.1'inin gelir durumunun 2000tl'den az olduğu, %80.6'sının 2001-3000tl gelire sahip olduğu ve %3.2'sinin gelir durumunun 3001tl den fazla olduğu saptanmıştır. Voleybol oynayan ve ortaokulda okuyan kız öğrencilerin aile gelirleri açısından beklenti ve memnuniyet düzeyleri analiz edildiğinde de anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Ortaokulda okuyan ve voleybol oynayan kız öğrencilerin voleybola kimin tarafından başlatıldığı sorgulandığında; %60.2'sinin kendi kararıyla voleybola başladığı, %21.5'inin arkadaş çevresinden etkilenerek voleybola başladığı ve %18.3'ünün Beden Eğitimi öğretmeni tarafından voleybola başlatıldığı görülmüştür. Öğrencilerin voleybol sporuna başlamasına yol açan kişilere göre beklenti ve memnuniyet puanları analiz edildiğinde de anlamlı herhangi bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo2. Beklenti verilerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre ANOVA Analizi

Parametreler		**N**	**Beklenti Ort±Ss**	**Memnuniyet Ort±Ss**
Yaş	11 yaş	6	34.00±9.83	36.16±2.78
	12 yaş	20	38.90±9.19	33.35±3.86
	13 yaş	39	409.4±8.72	34.66±3.80
	14 yaş	27	36.48±9.74	33.62±5.58
			.149	.417
Sınıf Düzeyi	6.sınıf	41	38.39±8.99	35.14±3.90
	7.sınıf	21	39.19±8.74	32.57±5.59
	8.sınıf	31	38.73±10.24	34.12±3.80
			.946	.088
Gelir Durumu	2000tl altı	15	40.46±8.06	33.26±5.10
	2001-3000tl	75	38.30±9.31	34.26±4.16
	3001tl ve üzeri	3	40.6±16.16	38.00±5.19
			.671	.230
Voleybola başlama nedeni	Kendim	56	38.96±9.20	34.42±3.53
	Arkadaş çevrem	20	40.05±8.00	32.60±5.73
	Beden Eğitimi Öğretmenim	17	36.41±10.93	35.47±4.79
			.477	.119

TARTIŞMA

Ortaokulda öğrenim gören ve voleybol oynayan kız öğrencilerle yapılan bu çalışmada voleybolcu öğrencilerin; beklenti ve memnuniyet puanları karşılaştırılmıştır. Kız voleybolcuların beklenti ve memnuniyet puanları; yaş, sınıf düzeyi, gelir durumu, voleybol sporuna başlamasında kimin yönlendirici olduğu, okudukları okulda spor salonu olup olmaması, ayrıca herhangi bir yerden burs alınıp alınmamasına göre beklenti ve memnuniyet puanları istatiksel açıdan analiz edildiğinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatüre bakıldığında; Ortaöğretim kurumlarında voleybol oynayan sporcuların spora yönelik beklenti ve memnuniyetleri birbirine yakın ve yüksek düzeyde olduğunu belirleyen araştırmalara rastlanmıştır (Batmaz vd., 2013). Literatürde ileri sürülen bu düşünce ile araştırmanın verileri yorumlandığında voleybol oynayan ortaokul öğrencilerinin beklenti ve memnuniyet puanları sorgulanan hiçbir değişken açısından anlamlı bir farklılık göstermemesi bu düşünceyi desteklediğini göstermiştir. Beklenti ile ilgili yapılan başka araştırmalarda da bu araştırmanın sonuçlarına benzer şekilde; aile geliri, yaş sosyo-demografik değişkenler ve spora teşvikte yönlendirici kişi açısından sonuçları anlamlı bulmayan çalışmalara da rastlanmıştır (Çimen ve Yaman, 2020). Araştırma bulgularımıza benzer sonuç gösteren çalışmaların aksine sosyo-demografik değişkenlerden; yaş, cinsiyet ve öğrenim gördüğü okul gibi değişkenler açısından sporcuların beklentileri düzeylerinde anlamlı farklılık olduğunu bildirenler araştırmalar da görülmüştür (Ulukan, Acet ve Şahinler, 2019). Bu araştırmada sınıf değişkeni açısından beklenti ve memnuniyet puanları anlamlı bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında sınıf değişkeni açısından beklentiyi değerlendiren bir veriye rastlanmamıştır.

Ancak memnuniyeti sınıf değişkeni açısından analiz eden çalışmalara bakıldığında ise anlamlı farklılık bulan çalışmaların olduğu da belirlenmiştir (Erdoğan ve Bulut, 2015). Bu araştırmada beklenti ve memnuniyet puanları gelir durumu değişkeni bakımından incelendiğinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürde yapılan çalışmalar beklenti açısından incelendiğinde; aynı şekilde gelir düzeyi açısından anlamlı bulmayan çalışmalara da rastlanmıştır (Çimen ve Yaman, 2020). Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin voleybola başlamasında kimlerin yönlendirici olduğu incelendiğinde; voleybola başlamada yönlendirici olan kişi açısından beklenti ve memnuniyet puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürde voleybola başlama nedenleri arasında; bazı çalışmalarda en önemli etkinin Beden Eğitimi öğretmeni ve aile olduğu bildirilmiştir (Bayraktar ve Sunay, 2007). Bazı çalışmalarda en büyük etkenlerden birinin aile olduğu (Ölçücü, Özen ve Altınkök, 2014; Yıldırım ve Sunay 2009), bazı çalışmalarda ise en büyük etkenin aile ile birlikte arkadaş çevresi olduğu savunulmuştur (Salman ve Sunay, 2012). Sonuç olarak, ortaokulda öğrenim gören ve aynı zamanda voleybol oynayan kız öğrencilerin beklenti ve memnuniyet düzeyleri hiçbir değişken açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonucun alınmasında; düzenli yapılan sporun olumlu duygu oluşmasında etken olduğu bilgileriyle (Penedo ve Dahn, 2005) yorumlandığında; tüm katılımcıların düzenli spor yapmasından kaynaklı olabileceğini düşündürtmüştür. Konuyla ilgili daha detaylı çalışmaların planlanması, cinsiyet ve spor yapma süresinin de detaylı sorgulanmasının önerilmesi uygun bulunmuştur.

KAYNAKLAR

Akduman, B. (2019). Beklenti teorisi ve hedonizmin marka bağımlılığı yaratmadaki etkisi: zen pırlanta örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gümüşhane Üniversitesi. Gümüşhane

Batmaz, H.Ç., Yıldırım, F., Coşkuner, Z., Karadağ, M. ve Atalı, A. (2013). "Ortaöğretim kurumlarında voleybol oynayan sporcuların spora yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri (Elazığ İli örneği). e-Journal of New Science Academy, NWSA, 1308-7266

Bayraktar, B. ve Sunay, H. (2007). Türkiye'de elit bayan ve erkek voleybolcuların spora başlamasına etki eden unsurlar ve spordan beklentileri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(2), 63-72.

Çimen, E. ve Yaman, M. D. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Başlama Nedenleri ve Beklentileri (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 25-39.

Egelioğlu, N., Arslan, S. ve Bakan, G. (2011). Hemşirelik Öğrencilerinin Memnuniyet Durumlarının Akademik Başarıları Üzerine Etkisi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 13(1), 14-24.

Elliott, K. M., ve Healy, M. A. (2001). Key factors influencing student satisfaction related to recruitment and retention. Journal of Marketing for Higher Education, 10,4, 1-11.

Erdem, A. R. (1998). Süreç kuramlarının eğitim yönetimine katkıları. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (4), 51-57.

Erdoğan, E. ve Bulut, E. (2015). İşletme Bölümü Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 11(26), 151-170.

Kocaman, S. ve Kuybu Rol, E. P. (2020). Öğrencilerin Mesleki Algı ve Beklentileri ile Gelecek Kaygılarının Sektörde Çalışma İsteği Üzerine Etkisi: Antalya Yükseköğretim Turizm Öğrencilerine Yönelik Bir. Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 8(4), 3192-3217.

Oliver, R. (1997). Satisfaction: A behavioral perspective on the consumer. New York: McGraw Hill.

Ölçücü, B., Özen, Ş. ve Altınkök, M. (2014). Spor eğitiminde tokat ilinde voleybol takımlarında oynayan voleybolcuların voleybola başlama nedenleri ve beklentileri. Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3, 57-70.

Öneren, M. (2013). "Örgütlerde Motivasyon" Yönetim ve Organizasyon, (Ed. İsmail Bakan, Mustafa Paksoy), Elma basım Lisans yayıncılık, 1. Baskı. İstanbul. (ss. 253-278).

Öztürk, Z. ve Ilıman, E. (2015). Sağlık Yönetimi ve İşletmeciliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Bölümü Tercih Nedenleri ile Beklenti Ve Motivasyon Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(1), 71-93.

Penedo F. J. ve Dahn, J.R. (2005). Exercise and well-being: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. Current Opinion in Psychiatry, 18, 189–193.

Salman, Ö. ve Sunay, H. (2012). Ankara'da 14-16 yaş arası basketbolcuların basketbola başlama nedenleri ve beklentileri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10(1), 25-34.

Ulukan, M., Acet, M. ve Şahinler, Y. (2019). 14-16 yaş aralığında liselerde basketbol oynayan sporcuların spora yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri. International Sport Science Student Studies, 1(1), 43-49.

Yıldırım, Y. ve Sunay, H. (2009). Türkiye'de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(3), 103-109.

Zemke, R. (2000). The Best customer to have is the one you have already got. The Journal For Qualty & Participation, March/April.

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

TÜRK QADINI MÜHARİBƏ İLLƏRİNDƏ

Quliyeva Səyalə Qibliyəli qızı
Bakı Qızlar Universiteti "Tarix, Azərbaycan dili və ədəbiyyat" kafedrasının baş müəllimi

ÖZƏT
Tarix boyu türk qadınları döyüşlərdə kişilərdən geri qalmamışlar. Bütün bu keyfiyyətlər türk qadınının şücaətini bir daha gözlər önünə sərir. Bu hal tarixin ən qədim zamanlarından, müasir günümüzədək davam etmişdir. Roma tarixçilərinin söylədiklərinə görə, e.ə. 65-ci ildə Pompeyin başçılığı ilə romalıların Kozisin başçılıq etdiyi albanlara qarşı döyüşdə albanların tərəfində həm də alban qadınları vuruşurdu.. Əsir götürülmüş alban döyüşçüləri arasında çoxlu yaralı qadın da var idi. Alban qadınlarının igidliyi romalıları heyran etmişdi. Kimi ox və kamandan istifadə edir, kimi sapandın ipləri olmadıqda hörüklərini kəsib sapanda bağlayırdı. İkinci dünya müharibəsi illərində Azərbaycan qadını əsgər, təyyarəçi, tankçı, şəfqət bacısı libası geyib alman-faşist işğalçılarına qarşı ölüm-dirim savaşında özünün şanlı tarixinə yeni qəhrəmanlıq səhifələri yazmışdır. Azərbaycan qadınları və qızları arxa cəbhədə kişilərin gördüyü işlərin öhdəsindən gəldikləri kimi, ön cəbhədə də torpaqların faşistlərdən azad edilməsində böyük rəşadət və qəhrəmanlıq göstərmişdilər.
Açar Sözlər: qadın, türk, tarix, müharibə, qəhrəman

Турчанка во время войны

Резюме
На протяжении всей истории турецкие женщины не отставали в боях от мужчин. Все эти качества лишний раз показывают смелость турчанки. Такое положение продолжается с древнейших времен истории до наших дней. По мнению древних историков, Хотя римляне во главе с Помпеем выиграли битву против албанцев в 65 г., комментируя сражение, они отметили, что среди пленных албанских воинов было много раненых женщин. Албанские женщины поражали римлян своим мужеством и отвагой. Некоторые использовали стрелы и луки, а некоторые перерезали косы и привязывали их к праще, когда у пращи не было веревок. Во время Второй мировой войны азербайджанская женщина в костюме летчика, танкиста, солдата и медсестры вписала новые героические страницы в свою славную историю борьбы не на жизнь, а на смерть против нацистских оккупантов. Азербайджанские женщины и девушки проявили большое мужество, освободив земли на передовой с врагом, так же как они сделали мужскую работу в тылу.
Ключевые слова: женщина, турок, история, война, герой

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

TURKISH WOMAN DURING THE WAR

ABSTRACT
Throughout history, women have not lagged behind men in battles. All these qualities once again show the courage of a Turkish woman. This situation has lasted from the most ancient times of history to the present day. According to Roman historians, In bc.65, Albanian women also fought on the side of the Albanians in a Roman-led battle against the Romans, led by Cosis. Among the captured Albanian soldiers were many wounded women. The Romans were impressed by the bravery of Albanian women. Some used arrows and bows, and some cut their braids and tied them to the sling when the sling had no strings. During the Second World War, an Azerbaijani woman dressed as a soldier, pilot, tanker, and nurse wrote new heroic pages in her glorious history in the life-and-death battle against the Nazi occupiers. Azerbaijani women and girls showed great courage and heroism in liberating their lands from the Nazis, just as they did in the rear.
Keywords: woman, Turk, history, war, hero

GİRİŞ
Tarix boyu türk qadınları ölkəmizin hərb tarixində min illər boyu ərləri ilə çiyin-çiyinə vuruşublar, hərbin ən ağır məhrumiyyətlərinə dözüblər. Oğullarına, qardaşlarına və ərlərinə çətin məqamlarda arxa olublar. Türk qadınları döyüşlərdə kişilərdən geri qalmamışlar. Bütün bu keyfiyyətlər türk qadınının şücaətini bir daha gözlər önünə sərir. Bu hal tarixin ən qədim zamanlarından, müasir günümüzədək davam etmişdir. Antik tarixçilərinin dediklərinə əsasən, b.e.ə. 65-ci ildə Pompeyin başçılığı ilə romalılar albanlara qarşı döyüşdə qələbə qazansalar da, bu döyüşü şərh edərkən qeyd etmişlər ki, əsir götürülmüş alban döyüşçüləri arasında çoxlu yaralı halda olan qadın da var idi. Alban qadınları igidliyi və şücaəti ilə romalıları heyran etmişdilər. Kimi ox və kamandan istifadə edir, kimi sapandın ipləri olmadıqda hörüklərini kəsib sapanda bağlayırdı. Butün türk dünyasının ortaq dastanı olan "Kitabi Dədə Qorqud" eposunda igid Oğuz ərləri ilə yanaşı, ön planda görünən və bəzi qadın obrazları var ki hansı ki, ailənin, vətənin, yurdun qeyrətini heç də az çəkmir. Onlardan bir neçəsinin adı bəllidir. Bunlar Burla xatun, Banuçiçək, Selcan xatun, Dirsə xanın, Dəli Domrulun və Səyrəyin xanımlarını aid etmək olar. Bu xanımlar kişilərlə birgə ox atır, qılınc qurşanır, at çapır, güləş tutur. Bir sözlə öz nişanlılarından və ərlərindən geri qalmırlar. Orta əsrlərin intibah dövrünün ən gözəl nümunəsi Nizami Gəncəvinin Xəmsəsinin qəhrəmanlarından biri Nüşabə Makedoniyalı İsgəndərlə qarşı-qarşıya dayanıb vətəninin bütövlüyünü qoruya bilmişdi. Digər igid və qorxmaz xanımlarımızdan Səbihə Göyçənin adını qeyd etməsək olmaz. O,dünyanın ilk türk qadın pilotu, bununla yanaşı ilk qadın qırıcı təyyarə pilotu və eyni zamanda Mustafa Kamal Atatürkün mənəvi övladlarından biri olmuşdur. Səbihə xanım 1937-ci ildə Türkiyədə baş verən önəmli Tunceli hərəkatına qatılır. O,bu hərəkatda göstərdiyi şücaətə görə dünyanın ilk qadın döyüşçü-pilotu ünvanına laiq görülür. Tunceli hərəkatından sonra o, Türk Hava Yollarının xüsusi medalı ilə təltif olunur. Səbihə xanım həmin ilin avqust ayının 30-da əsgəri uçuş diplomunu alır. Balkan səmalarında 1938-ci ildə 5 gün ərzində uçuş həyata keçirmiş və bununla böyük şöhrət qazanmışdır.

Balkan paktının üzvləri olan dövlətlər Səbihə xanım ilə görüşlər həyata keçirmiş və ona Balkan səmalarında uçmaq təklifi etmişlər. O, bu təklifdən sonra Balkanlara gəlmiş və öz hünərini təkrarən sübuta yetirmişdi. Pilot xanımımız bu uçuşu zamanı təyyarəyə ikinci pilot qəbul etməmiş, Balkan səmalarında tək uçuş həyata keçirmişdi. Səbəbi isə Atatürkün bunu ondan xahiş etməsi idi. Bu uçuşlardan sonra ona"Ağ qartal", "göylərin qızı" deyə səslənməyə başlamışlar. Böyük Vətən müharibəsi zamanı faşistlər üzərində qələbədə aviasiyanın rolu heç şübhəsiz ki danılmazdır. Bu cəsur pilotlarımızın arasında azərbaycanlı qadın aviasiyaçılarımızın da xüsusi rolu vardır. Səma şahinlərimizdən Seyidməmmədova Züleyxa, Nuriyeva Sona və Məmmədbəyova Leylanın timsalında onlarla təyyarəçi xanımlarımızın adını çəkə bilərik. İlk qadın təyyarəçilərimizdən biri də Züleyxa Seyidməmmədova olmuşdur. O, İkinci Dünya müharibəsində qırıcı təyyarəçi və qadınlardan ibarət qırıcı aviasiya polkunun komandir müavini olmuşdur. Qəhrəman pilotumuz müharibə illərində 500-dən artıq döyüşə qatılmışdır. O, göstərdiyi igidliklərə görə Lenin ordeni, ikinci dərəcəli "Vətən müharibəsi", 2 dəfə "Qırmızı Əmək Bayrağı", 2 dəfə "Şərəf nişanı" ordenləri və daha bir neçə orden, medala laiq görülmüşdür. İkinci Dünya müharibəsinin ilk anlarından 4 mindən çox gənc oğlan və qızlarımız könüllü olaraq cəbhəyə yazılmışlar. Müharibənin ilk günlərində Xalq qoşunu dəstələrində artıq 187 min nəfər döyüşçü vardı. Qürurverivci haldır ki, onların arasında 30 mindən çoxu məhz qadın idi. 1941-1945-ci illərdə müharibə hərbi əməliyyatları vətənimizdən uzaq olsa da, xalqımız faşizm üzərində qələbəyə misilsiz töhfələr verib. Ölkəmizin bütün sərvətləri, istər maddi, istərsə də insan qüvvəsi baxımından faşizmə qarşı mübarizəyə tam cəlb edilmişdi. Yurdumun qadınları ön cəbhə ilə yanaşı arxa cəbhədə də gecə-gündüz yarıac-yarıtox işləmiş cəbhəyə hərtərəfli köməklik etmiş, zəfərin qazanılmasında böyük rol oynamışlar. 1941-ci ilin avqust ayında vətənimin öncül xanımları ordumuzun əsgərlərinə isti paltar və geyimlərin yığılması üçün ölkənin bütün ana-bacılarına müraciət edirlər. Bu məqsədlə toxuculuq emalatxanaları təşkil edilir. Burada əlcək, corab, şərf, jaket toxumaq üçün bütün sahələrdən qadınlar cəlb olunur. Atasını, qardaşını, həyat yoldaşını, oğlunu savaşa yola salan qız-gəlinlər bu emalatxanalarda gecə-gündüz demədən çalışırdılar. Bu zaman "Hər şey cəbhə üçün", "Hər şey Vətən üçün", " Sən Vətən üçün nə etmisən?" şüarları ilə əllərindən gələni edirdilər. Azərbaycanın zəhmətkeş xanımları tərəfindən cəbhəyə ümumi dəyəri 30 milyon rubldan çox olan, 125 vaqon müxtəlif geyim, isti paltar, bağlamalar göndərilmişdi. Qələbənin qazanılmasında ana-bacılarımızın əməyi danılmazdır. İkinci Dünya müharibəsi illərində Azərbaycan qadını təyyarəçi, tankçı, əsgər, şəfqət bacısı libası geyib faşist işğalçılarına qarşı ölüm-dirim savaşında özünün şanlı tarixinə yeni qəhrəmanlıq səhifələri yazmışdır. Azərbaycan xanımları və qızları arxa cəbhədə kişilərin gördüyü işlərin öhdəsindən gəldikləri kimi, düşmənlə ön cəbhədə də torpaqların azad edilməsində böyük hünər göstərmişlər. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi ərzində Azərbaycan ordusunun igid döyüşçüləri ilə yanaşı, igid qadınlarımız da qəhrəmanlq göstərmişlər. Bu qəhrəman xanımlarımızdan bir də Arəstə xanımdır. Arəstə xanım Xaçmaz rayonu Qımılqışlaq kənd sakini idi. Hərbi tibb qulluqçu olan bu xanım hərbçilərimizin çox ağır yaralarını sağaltmış, onlara tibbi yardımlar göstərmişdir. Sonuncu dəfə döyüş meydanından yaralı əsgərimizi çıxaran zaman həlak olub. Arəstə xanım Azərbaycan Vətən Müharibəsinin ilk şəhid xanımı olub. O, hərbi tibb qulluqçusu kimi xidmətə başlayıb və savaşa qatılıb, atasının yolunu davam etdirib. Azərbaycan qadını, anası öz iradəsi, mərdliyi, qeyrəti, saflığı və sədaqəti ilə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin formalaşmasında müstəsna rol oynamışdır.

Tariximizin müxtəlif dövrlərində qadınlarımız öz qəhrəmanlıqları ilə seçilmiş, cəmiyyətdə fəal mövqe tutmuşlar. Müstəqil Azərbaycanımızın bugünkü ictimai həyatında qadınlarımızın əvəzolunmaz yeri vardır.

Məqalənin aktuallığı. Türk qadınının cəmiyyətdə lazımi yerini və mövqeyini tutması
Məqalənin elmi yeniliyi. Yazmış olduğum bu məqalənin elmi yeniliyi ondan ibarətdir ki, burada türk qadınlarının igidliyi vəhtətdə verilir və onların bütün sahələrdə göstərdikləri igidlikər əlaqəli şəkildə açıqlanır.
Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalənin nəticələri qadınların savaş illərindəki fəaliyyəti tarixi tədqiqatçıları üçün də faydalı ola bilər.

ƏDƏBİYYAT

Atatürk'ün İzinde Bir Ömür Böyle Geçti. Oktay Verel,1982.

Rəna Səfərova. Vətən çağıranda (Züleyxa Seyidməmmədovanın MATM-dakı materialları əsasında). S. 162-174 / Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi-2015. Bakı, 2015.

Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyi. *Bakı: "Elm və Təhsil". 2015. səh. 164.*

Струве В. В. Поход Дария I на саков-массагетов // ИАН СССР, 1946, Том. 3, №4, с. 231-250

Süleyman Əliyarlı-Azərbaycan Tarixi üzrə qaynaqlar

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

CƏMİYYƏTDƏ QADININ ROLU: ADƏT-ƏNƏNƏLƏR VƏ MÜASİRLİK

Orucova Məlahət Bayraməli
BDU, Tarix fakültəsi, Arxeologiya və etnoqrafiya kafedrası, doktorant

XÜLASƏ

Müasir dövrə qədər gəlib çatmış bir çox adətlər öz kökləri ilə keçmiş əsrlərin ənənəvi dünyasına gedib çıxır. Buna baxmayaraq, bəzi ənənələr müasir dövrdə də öz xarakterini qoruyub saxlayaraq yaşayır, bəziləri tarixi hadisələrin gedişində transformasiyaya uğrayır, bəziləri isə tamamilə itib gedirlər. Bu dəyişikliklər isə insanların, bu ənənə daşıyıcılarının özlərinin dünyagörüşlərinin dəyişməsi ilə izah olunur. Sosial reallıq və cəmiyyət üzvlərinin dünyagörüşü daim qarşılıqlı təsirdə olan iki əsas amil olub, bizim mədəniyyət adlandırdığımız vahid sistemin əsasını təşkil edirlər. Mədəniyyətin hər hansı hadisəsinin tarixi mənzərəsinin öyrənilməsi sözsüz ki, həmin dövrün dünyagörüş sistemini, tədqiq olunan cəmiyyətin dəyərlərinin istiqamətini də araşdırmağa imkan verir. Təqdim olunan mövzu kifayət qədər aktualdır, məlum olduğu kimi, uzun illər boyu qadının mövqeyi kişilərdən çox aşağı olmuşdur. Qadınla heç bir halda hesablaşmır, qızlardan isə yalnız ev işlərinin öhdəsindən gəlmək tələb olunurdu. Qızların xüsusi akademik biliyə malik olmasına, təhsil almağına imkan verilmir, hesab olunurdu ki, "qadın nə qədər az bilsə, bir o qədər ləyaqətli olar". Ləyaqət adı altında isə əslində itatətkarlıq: valideyinlərə və ya qayınataya, ərə, hətta böyüyəndən sonra öz oğluna tabeçilik nəzərdə tutulurdu. Buna görə də qıza savad vermək lazımsız hesab olunurdu. Qadının cəmiyyətdə sosial stausu bəzən onun həyat yoldaşının, böyük oğullarının cəmiyyətdəki mövqeyindən asılı olurdu. Bütün bunlar ətrafdakıların ona olan münasibətində əsas qaydanın yaranmasına, onun sosial aləmdəki fəaliyyətinə birbaşa təsir edirdi. Qadının ana ola bilmək qabiliyyəti onun müəyyən sosial-yaş qrupuna aid olmasına da təsir edirdi. Böyük ana ailədə xüsusi hüquqa malik olurdu. Onun əsas funksiyası – ailənin ictimai və təsərrüfat həyatını idarə etmək, kiçik gəlinlər və uşaqlara nəzarət etmək, tərbiyə etməkdən ibarət olurdu. Patriarxal ailədə əgər bütün arvadlar ayrıca təsərrüfata sahib olmadan, eyni evdə yaşayırdılarsa, onların arasında çox ciddi iyerarxiya olurdu, hər kəs öz təsərrüfat öhdəliyini bilir, kiçik arvadlar böyüklərə tabe olurdular. Yaşlandıqca qadının statusu dəyişirdi. 45-50 yaşdan sonra, qadın fertil dövrünü bitirmiş hesab olunurdu. Belə olduqda, uşaq dünyaya gətirmək və tərbiyə etmək kimi vəzifələr ikinci plana keçir, artıq təsərrüfatın və ictimai həyatın idarə olunmasına imkan yaranırdı. Qadının yaşı artıqca, o daha da müstəqil olur, həm də xarici aləmlə, evdən kənar- qonşularla, digər ailələrlə ünsiyyəti çoxalırdı. Böyük ananın ali sosial-yaş stausu həmin yaş dövrünün ona verdiyi həyat təcrübəsi və adət-ənənlərə yaxşı bələd olması ilə bağlı idi. Ənənəvi mədəniyyətlərdə qadının soaial statusu kişilərdən fərqli olaraq, iqtisadi əsas malik olmurdu. Qadın əmlakın mülkiyyətçisi hesab olunmurdu. Onun statusu simvolik məna kəsb edir, ənənəvi cəmiyyətin dəyərlər sisteminin mahiyyətindən irəli gəlirdi. İqtisadi imkan həmişə müəyyən fərdin ictimai iyerarxiyada yerini müəyyən etməyə imkan versə də, sosial aləmdə əsas nüfuz, hörmət göstərici olmamışdır. Ənənəvi cəmiyyət sistemində insanın sosial vəziyyətinin qiymətləndirilməsinin məhz bu kimi özünəməxsusluğu qadının əmlaka sahib olmadan öz şəxsi keyfiyyəti və ləyaqəti ilə cəmiyyətdə hörmətli yer tutmasına imkan verirdi.

Müasir dövrdə qadının sosial statusu və rolu onun cəmiyyətədki yeni funksiyaları ilə müəyyən edilir. Hətta müasir dünyada da qadınlar professional və ailə öhdəliklərini uyğunlaşdırmağa çalışır.

Açar Sözlər: qadın, ənənələr, müasirlik, status, patriarxal ailə

THE ROLE OF WOMEN IN SOCIETY: CUSTOMS, TRADITIONS AND MODERNITY

ABSTRACT

Many customs that have survived to the present are rooted in the traditional world of past centuries. But there are traditions that live, preserving their character, which are transformed under the influence of historical factors and there are those that disappear altogether. These changes are associated with changes in the worldview of the carriers of these traditions themselves. Social reality and the outlook of members of society are two factors that are in a relationship of constant mutual influence, making up as a whole a single system that we are used to calling culture. The study of any cultural phenomenon in the historical perspective invariably entails the study of the worldview system, value guidelines of the studied society. This topic is very relevant, since for a long time the position of women was lower than that of men. Women were not considered at all; the young girl was only required to have skills in housekeeping. She did not need too much academic knowledge, since "the less a woman knows, the more virtuous she is." Virtue meant obedience: in relation to parents or mother-in-law, in relation to a spouse and even to his own son when he grows up. Yet in another sense it was unnecessary to endow your own daughter with a large amount of education. The status of a woman in society largely depended on the social status in society of her husband and adult sons. All this regulated the attitude of those around her and her communication with them, defining the social space of her life. The ability to bear children also influenced a woman's belonging to certain social and age groups. The big mother had significant rights in the family. Its main function is to manage the social and economic life of the family, educate and look after younger wives and children. In a patriarchal family, if all the wives lived in the same house, without having their own household, there was a strict hierarchy among them, each clearly knew her economic responsibilities, the younger wives obeyed the older wife. With age, the social status of a woman changed. After 45–50 years, a woman was considered to be beyond fertile age. Consequently, the main function of a woman of marriageable age - childbearing and raising children - receded into the background and was replaced by the function of managing economic and social life. The older the woman became, the more she acquired independence, communicated more with the outside world and began to play an active role in her home environment. The highest social and age status of the progenitor, which the older woman in the family acquired over time, was based on the social significance of older age, which implies knowledge of traditions and the acquisition of life experience. The social status of women in traditional culture, in contrast to the status of men, is not supported economically. She is not the owner of the property. Its status, to a certain extent, has a symbolic content, which consists of conformity to the value attitudes of traditional society. Economic well-being, of course, played a role in determining the place of the individual in the hierarchical social structure, but was never considered as the main marker of social prestige.

This specificity of assessing the social status of a person within the framework of the traditional social system explains the moment that the high social status of a woman in a traditional society was not supported by her economic independence, but rather depended on the personal qualities and merits of the woman herself. The real social status and role of a woman is determined by her new functions in society. Even in the modern world, a woman tries to combine professional and family responsibilities.
Keywords: woman, traditions, modernity, status, patriarchal family

GİRİŞ

Azərbaycan ailəsində tarixi-coğrafi şərait, tarixi xarakter və digər səbəblərdən ailə daha özünəməxsus quruluşa malik olub, uzunmüddət qorunub saxlanan və ötürülən məişət ənənələri ilə fərqlənirdi. Belə ki, azərbaycanlı ailəsində hər bir ailə üzvünün yeri və statusu onun şəxsi keyfiyyətləri ilə yanaşı, formalaşmış iyerarxik qarşılıqlı əlaqələrlə müəyyən edilirdi. Bunun əsasında isə yaş və cins nəzərə alınmaqla hüquq və vəzifələr meydana gəlirdi. Ailədə qadının mövqeyi onun rolundan – qız, ana, nənə və s. asılı olaraq, əsrlər boyu nizamlanan adətlərlə tənzim edilirdi. Tarixən cəmiyyətdə qadın və kişinin mövqeyi, siyasi, iqtisadi üstünlüyün kimin əlində cəmlənməsi ictimai həyatın harmonik inkişafını deyil, sosial bərabərsizliyi görməyə imkan verir. Arxeoloji-etnoqrafik, antropoloji tədqiqatlar müəyyən dövrdə matriarxatın mövcudluğunu, bəşəriyyətin ilk mütəşəkkil toplumunun qadının nəzarətində olduğunu bildirsə də, ata xaqanlığı dövründən etibarən uzun əsrlər boyu fərqli cəmiyyətlərdə qadın mənfi enerji daçıyıcısı kimi cadugər, günahkar hesab olunur, idarəçilikdən, rəhbərlikdən ümumiyyətlə uzaq tutulurdu.

ƏSAS MƏTN

Tarix boyu qadının cəmiyyətdəki rolu sabit qalmamış, tədricən müəyyən dövrlərdə, ayrı-ayrı ərazilərdə vəziyyət müsbət və ya mənfi istiqamətdə dəyişmişdi. Müasir dövrdə qadına münasibətdə formalaşan stereotiplər xeyli fərqlidir. İnsanların dünyagörüşündə yeniliklərin, maariflənmənin hakim olması ilə bağlı olaraq, konstitusiya səviyyəsində hüquq bərabərliyinin verildiyi, qadınların cəmiyyətin aparıcı iqtisadi, siyasi hadisələrində aktiv iştirakı, təhsil daxil olmaqla, bütün vətəndaşlara məxsus hüquq və azadlıqlardan sərbəst istifadə hüququna malik bir cəmiyyətdə yaşayırıq. Buna baxmayaraq, heç də bütün ölkələrdə, bütün ailələrdə qadının statusu sadalananları əhatə etmir. Qapalı da olsa, qadına qarşı diskriminasiyanın saxlanılması bəzi insanların davranışında, həyata baxışında köhnə stereotiplərin hələ də üstün yer tutduğunu göstərir. Azərbaycan cəmiyyətində qadın qədim dövrdən müxtəlif şəraitdə əsasən daha sərbəst, aparıcı mövqeyi ilə seçilmişdir. Antropoloji-etnoqrafik, tarixi-arxeoloji mənbələr bununla bağlı çoxsaylı faktlarla zəngindir. Məlumdur ki, e.ə. 65-ci ildə Roma ordusunun sərkərdəsi Pompeyin Albaniyaya yürüşünün baş verməsi ilə bağlı antik müəlliflərdən Appian, Dion Kassi və Yuli Frontinin əsərlərində maraqlı məlumatlar əldə etmək mümkündür. Appianın verdiyi məlumata görə, alban qadınlarının cəsarəti romalıları heyran qoymuş, girov götürülənlər və əsirlər arasında döyüşdə yaralanmış çox saylı qadın olmuşdu [4, s.72-76]. Sonrakı dövrlərdə də bu proses davam etmiş, qadınlar daha əhəmiyyətli qərarların qəbul edilməsində, həyati əhəmiyyətli məsələlərdə söz sahibi olmuşdular. Belə ki, Azərbaycan qadınlarının əyilməz xarakterini Qubalı Fətəli xanın arvadı Tuti Bikə, Gəncəli Cavad xanın arvadı Bəyim xanımın simasında XVIII əsrdə də görə bilmişik.

Rus generalı Sisianov əri və oğlunu döyüşdə itirmiş Bəyim xanıma başsağlığı kimi pul vermək istəyəndə, o, çəkinmədən pulla dolu kisəni çar generalının başına çırpmışdı[4, s. 74-77]. Odur ki, Azərbaycanda qadının rolu və funksiyası yalnız klassik yanaşma modelində olmamış, zaman-zaman cəmiyyətdə aktiv, azad üzv hesab olunmuşdur. Qadının əsas rolunun ana, arvad və ev işlərinin icracısı, kişinin isə daha ağır çöl işləri ilə məşğul olmasından ibarət funksiya daşıması kimi stereotiplər Z. Freyd və T.Parsons tərəfindən izah edilmişdir. Z. Freydə görə insanın anatomiyası onun taleyidir. T.Parsons isə kişini qazanan, qadını isə qoruyucu hesab edir və bildirirdi ki, cəmiyyətdə stabil inkişaf üçün hər kəs öz rolunu düzgün yerinə yetirməli, kişi yaxşı qazanc gətirməli, qadın isə əsl evdar olmalıdır[8, s. 188]. Təssüf ki, bu fikirlər həqiqətən də əsas mövqe olaraq, qəbul olunmuşdur. Uzun müddət cəmiyyətdə mövcud olan yazılmamış adətlərdə hətta qadın evin böyüyü sayılan kişidən əvvəl yemək yemir, hamıdan tez oyanıb, hamıdan gec yatır, kişilər çox olan yerə getmir, yalnız böyük ana kişilərlə bərabər stol arxasında otura bilərdi [7, s. 64]. Adətən qadınlar ocağın sağında, kişilər solunda yata bilərdi [7, s. 65-72]. Uşaqlar müəyyən yaşa qədər valideynləri ilə yatsa da, sonradan oğılanlara daha rahat yer ayrılırdı. Patriarxal cəmiyyətlərin əksəriyyətində oğlan və kişilərə üstün yer verilməsi ailənin əsas qoruyucusu və qida ilə təmin edəni olan üzvlərin nüfuzu və onlara ilə daxilində hörmət əlaməti hesab olunurdu. Demək olar ki, bütün həyatı boyunca qadın himayəçi kişidən asılı qalırdı. Ata, qardaşlar, ər, qaynata əsas himayəçilər olaraq, qadının əvəzinə qərar verə bilərdilər. Qadının statusu ənənəvi cəmiyyətdə bir sıra amillərlə müəyyən edilirdi. Ailə-qohumluq münasibətləri sistemində qadının hal-hazırkı yeri, onun yaşadığı mühit, əsas himayəçilərlə olan qohumluq əlaqələrinin səviyyəsi mühüm göstəricilər ola bilərdi. Qızlara uşaq yaşlarından qadın cinsinə aid olduğu və qadın işlərini yerinə yetirməyə borclu olduğu aşılanırdı. Ekzoqamiya mövcud olduğu bölgələrdə hətta qıza öz atası evində "yad" olduğu bildirilir, əsl evinin gələcək ərinin evi olması, oradan isə ancaq öləndə ayrıla biləcəyi izah olunurdu. Təbii ki, belə bir vəziyyət ailədə oğlanın statusunu üstün edir, valideynlər gələcək varis olaraq onu daha üstün tuturdular. Bununla da, qızlar faktiki ata mirasından məhrum edilir, atadan, böyük qardaşdan asılı olur və ümumi əmlakdan ona cehiz olaraq verilənlərlə kifayətlənməli olurdu. Eyni zamanda, qızlar ata evində nisbətən daha sərbəst və azad hesab olunurdu, çünki əsas işləri ana evin gəlini ilə birgə görürdü. Ailədə qız və gəlinlərin sayı çox olduqda ana və ya nənə onlar arsında əmək bölgüsü aparsa da, qızlar gəlinlərə nisbətən, kiçik qızlar böyük bacılaraına nisbətən daha az iş görürdülər. Bununla belə, evin gəlini hamilə olduqda, mümkün qədər onu qorumağa çalışır və nəslin artımına qatqısına görə hörməti nisbətən artırdı. Dünyaya gələn övlad oğlan olduğu halda isə gəlin tədricən etibar qazanır, evin, ailənin sirri ona da deyilirdi. Gəlin oğlan evinə gələndə azyaşlı olduğu halda, ona daha yüngül işlər həvalə olunurdu. Yaş artdıqca, evin gəlini qaynanadan, evin digər böyük qadınından asılı olmaqla, əsas işləri görür, xörək hazırlayır, su gətirir, heyvanlara qulluq edirdi. Qaynata rəhmətə gedəndə, evin böyük oğlu ailə başçısı sayılıdığından, böyük gəlinin də nüfüzu artır, statusu genişlənirdi. Evin gəlini təsərrüfatdan əldə olunan gəliri qaynana, ya qaynataya verməli idi. Adətən, evin böyük qadını sərt, təmkinli, tədbirli, əmək bölgüsü aparan, yemək və təsərrüfata nəzarət edən əsas təşkilatçı rolunu oynayırdı. Onun nəzarəti altında ən çətin və çirkli işləri evin qızı yox, gəlini görürdü. Hətta bəzi xalqlarda belə bir atalar sözünü əsas götürərək, "bacını Alah verir, gəlini əri alır" – deyib, onların daha çox işləməli olduqlarını əsaslandırırdılar. Ən kişik gəlin isə bütün tapşırıqları etiraz etmədən sözsüz yerinə yetirməli idi [7, s. 66-67].

Tədricən, bu işlərdən yorulan gəlin etiraz olaraq, böyüklərin dediklərini tam etmir, özündə təsərrüfatı sərbəst idarə etmək qabiliyyəti hiss edəndə isə, arada münasibətlər tamamilə pozula bilirdi. Belə vəziyyətdə öz arvadını və uşaqlarını müdafiə edən oğlanlar öz aralarında, hətta ata və ana ilə də münasibətləri poza bilirdi. Həyat yoldaşı sağ olduqca, gəlinin qoruyucusu olduğu halda, hər hansı səbəbdən əri dünyasını dəyişərdisə, yünidən tam hüquqsuz olur, levirat qaydalarına görə evin kiçik oğlu ilə evləndirilirdi. Nikahla bağlı adətlərə cavan yaşlarında olmuş kişinin dul qalmış arvadına mərhumun qardaşlarından birini evlənməsi adəti də aiddir. Bu nikah adəti levirat (latınca-"levir" –"qayın" sözündəndir) adlanır. Azərbaycanda levirat nikah adəti çox qədimdən mövcud olmuşdur. Levirat nikah adətində bir tərəfdən dul qalmış cavan gəlinin ailədən çıxıb getməsinin qarşısını almaq, digər tərəfdən mərhumun uşaqlarını saxlamaq və böyütmək zərurəti nəzərə alınardı. Levirat adətinə görə dul qalmış gəlinlə ilk növbədə subay qayın evlənməli idi. Bu adət Azərbaycanda da evli qardaşla mərhum qardaşın dul qalmış arvadı ilə evlənməyə icazə verirdi [2, s.47]. Lakin levirat nikah ucun hər iki tərəfin razılığı olmalı idi, yəni Azərbaycanda levirat nikah adəti dul qalmış gəlin ilə qayın evlənməsinə icazə verirdi, onu məcburiyyətə çevirmirdi. Azərbaycanda yalnış nikah adətlərindən biri də arvadı vəfat etmiş cavan kişinin subay baldızı ilə evlənməsində olmuşdur. Bu nikah adəti sororat (latınca "soror"-"bacı" sozundəndir) adlanır. Sororat adəti anasız qalmış uşaqların saxlanması zərurəti ilə icra olunurdu. Çünki vəfat etmiş bacının uşaqlarına hamıdan yaxşı xalçaları baxa bilərdi. Azərbaycanda sororat nikah adəti də levirat nikah adəti kimi məcburi deyildi. Adət dul qalmış kişiyə subay baldızı ilə evlənməyi icazə verirdi, onu buna məcbur etmirdi, həm də dul kişi yalnız baldızının razılığı ilə onunla evlənə bilərdi. Azərbaycanda ta qədim zamanlardan, ən yaxın qohumlar istisna olmaqla, qohumlar evlənməyə icazə verilirdi. Azərbaycanda qohumla evlənmə adətin iki qrupa bolmək olar: yaxın qohumlar və uzaq qohumlar ilə evlənmə. Yaxın qohumlarla evlənmə adəti kuzen nikahlar adlanır. Kuzen nikahlar dedikdə əmioğlu ilə əmiqızının və yaxud xalaoğlu ilə xalaqızının nikahları (buna ortokuzen nikahlar deyilir) və dayıoğlu ilə bibiqızının və bibiboğlu ilə dayıqızının nikahları (bunlara korsskuzen nikahlar deyilir) nəzərdə tutulur. Digər qohumlarla evlənmə uzaq qohumlarla evlənmə adətidir. Azərbaycanda qohumla evlənmə adətində ən cox kuzen nikahlar adəti yayılmışdı. Keçmişdə valideynlər çox vaxt gənclər yaxın qohumları ilə evləndirməyə çalışmışlar. Yaxın qohumlarla evləndirmə müxtəlif amillərlə şərtləndirilir. Onlardan biri sosial-iqtisadi amildir. Keçmişdə ortokuzen nikah adətin, xüsusilə, də əmioğlu və əmiqızının nikahına daha çox üstünlük verilirdi. Yaxın qohumlarla nikahın sosial-iqtisadi və mənəvi psixoloji məziyyətlərini nəzərə almaqla yanaşı, onun ehtimal olunan mənfi bioloji cəhətlərini də yaddan çıxarmaq olmaz. Yaxın qohumla evlənən tibb elmində "ikiqat qohumluq" adlanır və zərərli adət sayılır. Tibbi statistikanın verdiyi məlmata gorə, son illərdə "ikiqat qohumluq" əsasında qurulmuş ailələrin 3-5 faizində sonsuzluq və digər irsi xəstəliklər baş verir, yəni belə nikahların nəticəsində ya kəmağıl, lal-kar, ya da anadangəlmə əsəb, qansızlıq və urək qusuru kimi irsi xəstəlikləri olan uşaqlar dünyaya gəlirlər[9]. XX əsrdə Azərbaycanın ziyalı və mədəni ailələrinədək yeni və mütərrəqi fikirli yaşlı nəsillərin nümayəndələri uşaqlarını evləndirərkən kuzen nikahlara mənfi munasibət bəsləmiş və yaxın qohum olmayanlara nikaha ustunluk vermişlər. Bəzi tədqiqatçılar, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanındakı İc Oğuz bəylərin Dış Oğuzdan, Dış Oğuz bəylərini isə İc Oğuzdan evlənmələri haqqında bir məlumatdan belə yalnış nəticə çıxarır ki, Azərbaycanın bu qədim dastanında bir nəsildən törəmiş və endoqam nikahın hökm sürdüyü vahid oğuz tayfasının ekzoqam nikaha əsaslanan iki fratriyası, qəbiləsi təsvir olunmuşdur.

Əslində isə Azərbaycan oğuzlarının nikah münasibətlərində endoqam və ekzoqam xarakterli qəti qadağalar olmamışdır. Belə ki, Qanturalı evlənmək üçün öncə İc Oğuzdan qız axtarır. Deməli, qəbilənin üzvü ilə nikah qadağan edən və yalnız qəbilədənkənar evlənməyə icazə verən ekzoqam nikah forması Azərbaycan oğuzları arasında olmamışdır. Qanlı qoca sonra həmin İç Oğuzda, həm də Dış Oğuzda oğlunun arzu etdiyi kimi qız arayıb tapmaqda qalın Oğuz elindən kənara çıxır və nəhayət, Trabzonda belə bir qıza rast gəlir. Qanturalı atasının tapdığı Selcan adlı həmin qızla evlənir. Bu amil göstərir ki, yalnız tayfa daxilində evlənməyi tələb edən endoqam nikah forması da Azərbaycan oğuzları arasında olmamışdı [1, s.16-22]. Yaşlı qadınlar adətən həyat yoldaşından sonra ev sahibi kimi daha hörmətli hesab olunur, təsərrüfat, tərbiyə, ailə daxili məsələlərin həlli onun səllahiyyətinə keçirdi. Adət üzrə yaşlı qadınlara olan hörmət onların statusunu artırır, onların həyat təcrübəsindən daim hamı yararlanmağa çalışır, toy, yas, doğum, dəfn mərasimləri onsuz keçirilmirdi. Hətta belə qadınların "veto" hüququ olur, hamı onun razılığı, xeyir-duası olmayan işlərdən çəkinirdi [7, s. 73-74]. Böyük qadın, böyük ana ailənin sağlamlığının qeydinə qalmalı, bildiyi xalq təbabəti üsullarını gənclərə öyrətməli idi. Onun təsiri ilə ailədə birlik qorunur, hətta ayrılıb başqa evdə yaşayan bacı və qardaşlar özlərini vahid ailənin üzvü hesab edir, lazım olduqda birgə işləyir, bir-birinə köməklik edirdilər. Patriarxal ailə mühitində belə münasibətlərdə yaş-cins seqreqasiyası hiss olunur, kiçik yaşlıların böyüklərə tabeliyi gözlənilirdi. Xalq içərisində hesab olunurdu ki, övladlar, hətta ən hörmətli hesab olunan oğullar belə, ananın haqqını ödəyə bilməzdilər [7, s. 74]. Buna görə də ana əsas məsləhətçi, pulun, var-dövlətin, ərzaq ehtiyatının əsas qoruyucusu hesab olunurdu. Eyni zamanda, bəzən qadın öz ailələri və qonşu evlərdə müəyyən münaqişələrin həll olunmasında iştirak edir, sayılır və onların sözü ictimai rəyə təsir edirdi. Əgər ailədə tək oğlan övladı olardısa, o halda ana əsasən nəvələrin tərbiyəsi ilə məşğul olur, bütün təsərrüfat işləri gəlinin ixtiyarına keçirdi. Nənələr uşaqların dünyagörüşünün formalaşmasında əsas rol oynayırdılar. Fərqli ölkələrdə, fərqli etnoslarda, ailələrdə qadının işləməsinə münasibət bəzən eyni dərəcədə mənfi olsa da, tədqiqatçılar müəyyən etmişlər ki, işləyən qadınların övladları aqressiv olmur, ünsiyyət qurmağı, analitik düşünməyi bacarır, təhsildə uğur qazana bilir, ləyaqətli olurlar [8, s.256]. Buna baxmayaraq, hələ də qadınların yaxşı idarəetmə və təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik olmasına şübhə ilə yanaşanlar var. Bu isə, qadının soaial roluna yanaşmada patriarxal və eqalitar münasibətin mövcudluğunu göstərir. BMT-nin 1979-cu il Konvensiyasında qadınlarla bağlı bütün növ diskriminasiyaların ləğvi nəzərdə tutulur və bu məsələlər konvensiyanın 5-ci maddəsində xüsusilə vurğulanır[6, s. 35-40]. XX əsrdən etibarən qadınlara olan münasibətin dəyişməsi sosial-siyasi vəziyyətinin yeni xətt üzrə inkişafı ilə paralel olaraq, əslində onların özlərinin özlərinə olan dəyişmiş münasibətinin, dünyagörüşünün nəticəsi kimi də qəbul olunur. Azərbaycanda da XX əsrin əvvəlləri qadına olan münasibətin tam, hüquqi, rəsmi şəkildə dəyişməsi ilə yadda qalmışdır. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti ən ali səviyyədə səviyyəsində qadına azadlıq verən, siyasi proseslərdə iştirak edərək seçki hüququ verən ilk şərq dövləti oldu. Parlament seçkilərində iştirak edən qadınlar həmin dövrdə deputat kimi namizədliklərini verməsələr də, hökumət 1919-cu il iyulun 21-də "Müəssislər Məclisinə seçkilər haqqında" qanun qəbul edərək, qadınların siyasi idarəşilikdə iştirak edə biləcəyini bir daha təsdiq etdi. Həmin əsasnamənin I və II fəsillərində hər iki cinsdən olanlara bərabər hüquq verildiyi elan olunurdu. Eyni zamanda, 43-cü maddə ilə zərərli işlərdə qadınların çalışması qadağan edilir, hamilə və südəmər övladı olan işləyən qadınlara güzəştlər nəzərdə tutulurdu.

AXC dövründə qadınların maarifləndirilməsi işi də diqqətdə saxlanılmış, Cumhuriyyət Xalq Maarif Nazirliyi layihə hazırlayaraq, qız məktəbi, seminariyaları, qadın kurslarının açılması ilə bağlı layihələr hazırlamış və Parlamentdə bu layihələr qəbul edilmişdir. Bunun nəticəsində qadınlar üçün nəzərdə tutlan fərdi kurlar fəaliyyətə başlamışdı. Bu dövrün ziyalı qadınları içərisində Şəfiqə xanım Əfəndizadə, Nigar xanım Şıxlinskaya, Xədicə Ağayeva, Sara Talışinskaya, Badusəba Köçərli, Fatma Topçubaşova, Mədinə xanım Qiyasbəyli, İsmət Aşurbəyova, Pəri Topçubaşova, Sürəyya Axundova, Hənifə Zərdabi, Liza xanım Muxtarova, Əminə xanım Ağayeva, Mina xanım Aslanova, Nigar xanım Vəlibəyova, Gövhər xanım Vəlibəyova, Gövhər xanım Qayıbova və başqaları mətbuat və maarif sahəsində xidmət göstərirdilər. Qeyd etmək lazımdır ki, General Sulkeviçin həyat yoldaşı Məryəm xanım isə milli burjuaziyamızın nümayəndələrindən olan H.Z. Tağıyevin qız məktəbində müəllim işləmiş və Bakı Müsəlman qadınlarının Xeyriyyə Cəmiyyətinin fəal üzvlərindən olmuşdur. Eyni zamanda, Kazım bəy Sulkeviç (bəzi mənbələrə görə qardaşı və ya əmisi oğlu) Müsavat hökumətinin Xarici İşlər Nazirliyində dəftərxana direktoru olmuşdur. Digər bir ziyalı qadın — Leyla xanım Sulkeviç Azərbaycan Parlamentinin dəftərxana işləri idarəsində iş icraçısı vəzifəsində işləmişdir [3, s.191]. Sovet imperiyası dövründə qərbdəki qadın obrazının əksinə olaraq, qadın həm ana, həm zəhmətkeş sənaye və ya kənd təsərrüfatı işçisi və həm də fəal ictimai xaidim kimi vəzifələri eyni vaxtda yerinə yetirə bilən super qadın kimi təqdim olunurdu. Amerikan tədqiqatçısı B.Fridan qadının cəmiyyətdəki rolunun real göstərilmədiyi bir sistemdə əslində onların hüquqsuz olduğunu, sərbəst yox, daha asılı vəziyyətə şəraitdə yaşadığını bildirirdi[8, s.305]. Qədim yunanlar qadın gözəlliyini heykəllərdə, sənət əsərlərində ilahiləşdirsələr də, real həyatda onları çox rahatlıqla qurban kəsir, satır, onlara ev işləri ilə məşğul olan hüquqsuz üzv kimi yanaşırdılar. Məlumdur ki, onlara ictimai işlərə qarışmaq qadağan idi, Olimpiya oyunlarına qatılmağa, şəhər idarəsində işləməyə, mülkə, mirasa sahib olmağa, özünü müdafiə etməyə heç bir haqları yox idi. Hətta müəyyən məbləğdən artıq qiymətə olan şeyləri almaq belə qadınlara yasaq idi

NƏTİCƏ

Bütövlükdə qadının cəmiyyətdəki rolu iqtisadi, siyasi, ideoloji baxışlardakı dəyişikliklərlə, qadın əməyinə mövcud cəmiyyətdə olan tələbat və onun vacibliyi ilə bağlı qiymət verildiyi kimi, qadının özünün özünə olan münasibəti və ətrafdakıların ona olan münasibətinə reaksiyası da mühüm əhəmiyyət daşıyır. XX əsrdə Cumhuriyyət dövründən başlayaraq, Azərbaycan qadınlarının dövlət səviyyəsində qorunması müstəqillik illərində Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən davam etdirilmiş, təkmilləşdirilmiş, qadınların cəmiyyətin bütün sahələrində aparıcı qüvvəyə çevrilməsi üçün bütün maneələr aradan qaldırılmışdır. Azərbaycan Respublikası 1995-ci ilin iyun ayından BMT-nin «Qadınlara qarşı hər cür ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında» Konvensiyasına qoşulmuş, 1998-ci ilin yanvar ayının 14-də Qadın Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmış və «Azərbaycan Respublikasında Dövlət qadın siyasətinin həyata keçirilməsi haqqında» ən ali səviyyədə fərman və sərəncamlar verilmişdir. Bu sənədlərdə Azərbaycan qadınının cəmiyyətimizdəki aparıcı yeri və rolu müəyyən edilməklə bərabər, onların gələcəkdə dövlətçilik işlərində daha geniş və fəal iştirakı üçün zəmin yaradılmışdır. Təbii ki, bu prosesin uğurlu davamını bütün dünya ölkələrinə örnək ola biləcək şəkildə müasir Azərbaycanın zəfərinin yaradıcısı İlham Əliyev davam etdirir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Abdulla B. Kitabi-Dədə Qorqud və İslam dini. Bakı:Ozan, 1997, 40s
Həmzəyev M. Yaş və pedaqoji psixologiyanın əsasları. Bakı, 2003, 330s
Nəzirli Ş. 1920-ci ildə Qarabağ döyüşləri, Bakı-2009, 480 səh
Səidə Əli qızı Azərbaycan qadını və dövlətçilik // Dövlət və din.-2008.-№3(7).-s.70-78.
Əfəndiyeva X. Azərbaycanda gender problem. Tarix və onun problemleri №4 2010 s, 184-187
Конвенция о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин // Вестник МИД СССР. М., 1989. №16 , с. 35—40.
Фадеева Е. В. Статус и роль женщины в обществе и семье коренных народов Нижнего Амура: традиции и современность // Женщина в российском обществе. 2013. № 4, 63-76
Фридан Б. Загадка женственности. М., Издательский Дом Литера, 1994, 496 ст.
www/serqqapisi.az/index Qohum nikahları bir çox fəsadlara yol açır

WORLD WOMEN CONFERENCE-II
February 11-12, 2021
Baku, Azerbaijan
(THE BOOK OF FULL TEXTS)
(Volume-2)
WEB: www.worldwomenconference.org
E-MAIL: info@worldwomenconference.org

YABANCI UYRUKLU KADINLARIN TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTE EĞİTİMİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK YAKLAŞIM

Ayshan JAFAROVA
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
ORCID: 0000-0003-1084-0540

Prof. Dr. Ahmet CİHAN
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
ORCID: 0000-0001-5855-0193

ÖZET

Küresel pandemi krizi olan 2020 yılını göz ardı edersek, son yıllarda Türkiye'ye çoğalarak gelen göç hareketleri, ülkenin sosyal, siyasal ve sosyo ekonomik yapısında önemli değişimlere neden olmaktadır. Cumhuriyet dönemi Türkiye'si, birçok boyutu olan zengin bir göç tarihine sahiptir. 1960'lı ve 1970'li yıllarda çeşitli Batı ülkelerine giden işçilerden teşekkül eden dış göçler, Türkiye'nin göç tarihinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye, son 40 yılda, özellikle 2000'den itibaren dışarıdan göç almaya başlamıştır. Farklı sektörlerde çalışan işçiler, profesyoneller, yabancı öğrenciler, emekliler, hedef ülkeye gitmek üzere Türkiye'de bulunan düzensiz/transit göçmenler ve sığınmacılar, Türkiye'ye yönelen göçler arasında belirgin bir görünüm kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı, 2015-2020 yılları arasında Türkiye'ye eğitim için göç eden yabancı uyruklu erkek öğrenci nüfüsuna göre belirgin bir şekilde az olan yabancı uyruklu kadın öğrencileri sosyolojik olarak değerlendirmektir. Çalışma metodolojisinde; önce konu ile ilgili litaretür taramaları yapılmıştır. Çalışmada betimsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Üniversitelerdeki yabancı öğrenciların sayısı, uyruğu, cinsiyeti gibi veri ve istatistiklere "Yükseköğretim Kurulu" [YÖK, 2021] bilgi yönetimi sistemi üzerinden elektronik olarak erişilmiştir. Türkiye'de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu kadın öğrencilere neden Türkiye ve Türk üniversitelerini seçtikleri üzerinde bir anket yürütülmüştür. Bu kapsamda, Türkiye'de farklı şehirlerdeki değişik üniversitelerde farklı alanlarda eğitim gören 91 yabancı uyruklu kadın öğrenci ile elektronik ortamda anket çalışması yapılmıştır. Bunlardan 87 tanesi ankete geri dönüş yapmıştır. Araştırma kapsamında demografik ve betimleyici bulgulara ulaşmak için anket formunda iki ayrı soru grubu oluşturulmuştur. Demografik bulgular için, öğrencilere, "uyruğu, yaşı, medeni durumu, aile gelir durumu, fakültesi ve ikamet ettiği yer" soruları yöneltilmiştir. Betimleyici bulgular için ise, anket kapsamında öğrencilere 14 soru yöneltişmiş ve her soru için 1 ile 5 skalası arasında derecelendirme yapılması istenmiştir. YÖK istatistikleri ve anket sonuçları verilerinin analizinde, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans analizi kullanılmıştır. "Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi" [YÖK, 2021] istatistikleri doğrultusunda, Türkiye'ye dışardan yapılan eğitim göçü, bir çok farklı ülkeden olmakla birlikte, daha çok Ortadoğu bölgesinden ve Türki Cumhuriyetler'den gelmektedir. Türkiye'de eğitim gören yaklaşık 180.000 civarında bulunan yabancı uyruklu kadın öğrencilerin yoğunlaştığı belirli üniversiteler veya şehirler olup olmadığı tartışma konusu yapılmaktadır.

2015-2020 yılları arasında toplam yabancı uyruklu öğrenci sayısı hızla artarken, kadın öğrencilerin sayısında aynı dönemde benzer bir yükselme trendi ortaya çıkıp çıkmadığı üzerinde durulmuştur. 2021 yılı verilerine göre, Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu kadın öğrenciler, toplam yabancı uyruklu öğrenci sayının %34,30 'una tekabül etmektedir. Yabancı uyruklu kadın öğrenci sayısı, yabancı uyruklu erkek öğrenci sayısına göre belirgin bir oranda azdır. Bu oran, ülkelere göre nasıl bir değişkenlik göstermeketedir, bu da çalışmada ele alınmaktadır. Bu makale, Türkiye'deki üniversitelerde bulunan yabancı uyruklu erkek öğrenci sayısından daha az sayıda olan yabancı uyruklu kadın öğrenci sayısının nedenlerini anlamaya çalışmaktadır. Bu durum, sosyoloji bilimi tarafından bütünsel olarak değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur. Yarının güçlü dünyası için güçlü kadınlara, güçlü kadınları yetiştirmek için de güçlü eğitim sistemlerine ihtiyaç vardır.
Anahtar Kelimeler: Göç, eğitim göçü, üniversiteler, yabancı öğrenci, kadın, Türkiye

FOREIGN WOMEN'S SOCIOLOGICAL APPROACH ON UNIVERSITY EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

If we ignore the 2020 which is the global pandemic crisis, the increasing migration to Turkey in the recent years has caused significant changes in the country's social, political and socio-economic structure. Republican period Turkey has a rich migration history with many aspects of migration. In the 1960s and 1970s, emigration consisting of workers who went to various Western countries has an important place in Turkey's history of migration. Turkey, in the last 40 years, has started to receive migration from other countries, especially since 2000. Workers in different sectors, professionals, foreign students, pensioners, irregular / transit migrants in in Turkey to go to the target country and asylum seekers has gained a prominent view among migration towards Turkey. The aim of this study is, as a sociological study, to evaluate foreign female students which is significantly less than foreign male students migrating to Turkey for education between the years 2015 and 2020. In the study methodology; first, literature reviews about the subject were conducted. Descriptive research methods were used in the study. Data and statistics such as the number, nationality and gender of foreign students in universities were accessed electronically through the information management system of the "Council of Higher Education" [YÖK, 2021]. A survey was carried out on why the foreign female students in university education in Turkey choose Turkey and Turkish universities. In this context, the survey was conducted electronically with 91 foreign female students studying in different field in universities in different cities in Turkey. 87 of them responded to the survey. Within the scope of the research, two separate question groups were formed in the questionnaire form in order to reach demographic and descriptive findings. For demographic findings, the students were asked the questions of "nationality, age, marital status, family income, faculty and place of residence". For the descriptive findings, 14 questions were asked to the students within the scope of the questionnaire and they were asked to rate between 1 and 5 for each question. Percentage, arithmetic mean, standard deviation and analysis of variance were used in the analysis of YÖK statistics and survey results data.

In accordance with the "Higher Education Information Management System" [YÖK, 2021], according to statistics, Turkey mostly receive education migration from the Middle East region and the Turkic Republics, despite receiving from very different countries. It was debated whether about 180,000 foreign female students studying in Turkey densify in certain universities or cities or not. While the total number of foreign students increased rapidly between 2015 and 2020, it was emphasized whether a similar increasing trend emerged in the number of female students in the same period. According to data from the year 2021, foreign female students studying in Turkey corresponds to 34.30% of the total number of foreign students in Turkey. The number of foreign female students is significantly less than the number of male foreign students. How does this rate vary according to countries is also discussed in the study. This article, is trying to understand why the number of female students is fewer than the number of foreign male students in universities in Turkey. This is an important issue that should be evaluated holistically by sociology. Strong women are needed for the strong world of tomorrow, and strong education systems are needed to raise strong women.
Keywords: Migration, educational migration, universities, foreign student, woman, Turkey

1. GİRİŞ

Göçler, ekonomik, siyasi, doğal ve sosyal nedenler sebebiyle; bireylerin kendi bulundukları yerden, başka bir yere ya da ülkeye gitme eylemidir. Farklı nedenlerle gerçekleştirilen göç olayı basit bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendirilmemesi gereken bir gerçekliktir. Göç olgusunun oldukça karmaşık ve dinamik bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Göçler hangi nedenle olursa olsun genellikle az gelişmiş bölgelerden, daha gelişmiş bölgelere doğru gerçekleşmektedir [Ay & Zeybek, 2016]. Türkiye tarihi ve coğrafyası daima iç ve dış göç ile iç içe yaşamıştır ve günümüzde de bu özelliğini muhafaza etmektedir. Bulunduğu coğrafyanın, siyasi, ekonomik ve doğal sebepler ile gerek komşu ülkelerden sığınmak için gelen, gerek başka millet bireylerine, hak ve hürriyetlerini koruyarak kapılarını açmıştır. Eğitim ve sosyal imkanları kısıtlı olan yahut daha ileri seviye ve şartlarda bu imkanlardan yararlanmak isteyen bireyler, eğitim göçü ile bu imkan ve fırsatlardan istifade etmek isterler. Farklı ülkelerden, başka bir ülkede eğitim veren üniversite tercihine etki eden en önemli unsurların başında akademik unvan, eğitim kalitesi ve üniversitenin sahip olduğu uluslararası prestij kabul edilmektedir [Istop, 2018]. Üniversitede bulunan bölümlerin günümüz şartlarına uygun olması, program çeşitliliğinin bulunması; uluslararası rekabet avantajının olması; kampüs ortamında eğitim-öğretim hizmetini yerine getirmesi; sosyal, kültürel vb. imkânlar sunması; konaklama ve burs imkânlarının olması öğrenci tercihlerini pozitif yönde etkileyen diğer faktörler arasında sayılabilir [Anderson, 1999: 129]. Üniversitenin bulunduğu şehrin yaşanabilir olması, öğrencilerin memleketlerine yakınlığı, üniversitenin ulusal ve uluslararası proje yürütmesi, aile ve arkadaş baskısı gibi faktörlerin de tercihleri etkilediği görülmektedir [Yılmaz, 2012]. “Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi” [YÖK, 2021] istatistikleri doğrultusunda, Türkiye’ye dışardan yapılan eğitim göçü bir çok farklı ülkeden olmakla birlikte, daha çok Ortadoğu bölgesinden ve Türki Cumhuriyetler’den gelmektedir.

2. AMAÇ ve METODOLOJİ

Çalışmanın amacı kapsamında, Türkiye'ye yurt dışından eğitim göçü yapan bireylerin neden Türkiye'de yüksek öğrenim görmeyi seçtiği ve kadın öğrenci sayısının, erkek öğrenci sayısına göre belirgin olarak az sayıda olmasının nedenleri incelenmiştir. Çalışma metodolojisinde; önce konu ile ilgili litaretür taramaları yapılmıştır. Çalışmada betimsel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Üniversitelerdeki yabancı öğrenci sayısı, uyruğu, cinsiyeti gibi veri ve istatistiklere "Yükseköğretim Kurulu" [YÖK, 2021] bilgi yönetimi sistemi üzerinden elektronik olarak erişilmiştir. Yabancı uyruklu kadın öğrenciler ile Türkiye'de üniversite eğitimi görmeyi neden seçtikleri üzerine anket çalışması yapılmştır. Toplanan veriler ışığında analiz yapılarak değerlendirme yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Limitleri

Bu araştırma, 2015-2020 yıllarında Türkiye'de üniversite öğrenimi gören yabancı uyruklu öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verileri, katılımcı öğrencilerin anketteki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2.2. Verilerin Analizi

YÖK istatistikleri ve anket sonuçları verilerinin analizinde, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans analizi kullanılmıştır.

2.3. Veri Toplama ve Bulgular

Çalışmanın araştırma evrenini 2015-2020 yılları arasında Türkiye'de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma evrenini oluşturan verilere Yükseköğretim Kurulu bilgi yönetimi sisteminden elektronik olarak erişilmiştir. Türkiye'de üniversite eğitimi gören 91 yabancı uyruklu kadın öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Bunlardan 87 tanesi ankete geri dönüş yapmıştır. Araştırma kapsamında demografik ve betimleyici bulgulara ulaşmak için iki ayrı anket yapılmıştır. Demografik bulgular için "uyruğu, yaşı, medeni durumu, aile gelir durumu, fakültesi ve ikamet ettiği yer" soruları sorulmuştur. Betimleyici bulgular için anket kapsamında 14 soru sorularak, her soru için 1 ile 5 skalası arasında derecelendirme yapılması istenmiştir. Yabancı uyruklu kadınların neden Türkiye'de üniversite eğitimi almak isteğinin nedenselliğini anlamak için aşağıda Şekil 1'de gösterilen sorular sorulmuştur.

Şekil 1. Anket Soruları

Tercih nedenleri

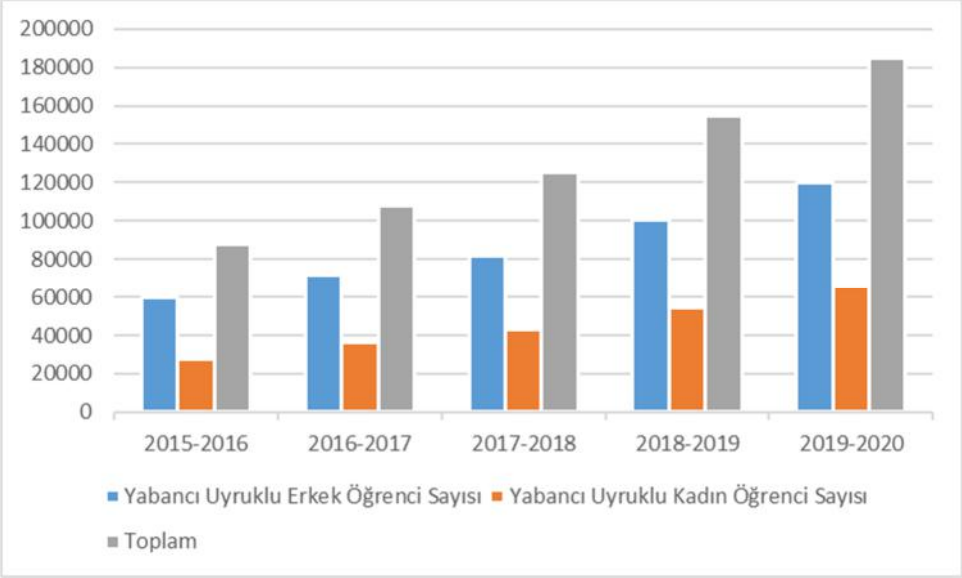
Ülkem ile Kültürel Yakınlık
Ülkeme Göre Eğitim Açısından Gelişmiş Bir Ülke Olması
Ülkeme Göre Ekonomik Bakımdan Gelişmiş Bir Ülke Olması
Ülkeme Coğrafi Yakınlığı
Ülkemde Eğitim Düzeyinin Düşük Olması
Ülkem ile Güçlü Ekonomi-Siyasi Bağlantılarının Olması
Vize/İkamet Kolaylıkları
Akrabalarımın Olması
Tesadüfler Yoluyla
Okuduğum Bölümün Ülkemde Olmaması
Yaşam Maliyetlerinin Düşük Olması
Yükseköğretimin Özgürlükçü Bir Ortamda Gerçekleştirme İsteği
Ülkeme Yakın Bir Eğitim Sisteminin Olması
Buradan Başka Ülkelere Göç Etme İmkanı Kolaylıkları

2015-2020 yılları arasında Türkiye'de üniversite eğitimi gören yabancı uyruklu öğrenciler aşağıda Tablo 1 ve Şekil 2'de gösterildiği gibidir.

Tablo 1. Türkiye'de üniversite eğitimi alan yabancı uyruklu öğrenciler (2015-2020) [YÖK].

Yıllar	**Yabancı Uyruklu Erkek Öğrenci Sayısı**	**Yabancı Uyruklu Kadın Öğrenci Sayısı**	**Toplam**
2015-2016	60037	27680	87717
2016-2017	71775	36172	107947
2017-2018	81706	43324	125030
2018-2019	100178	54268	154446
2019-2020	119580	65421	185001
2015-2020	433276	226865	660141

Şekil 2. 2015-2020 yılları arası Türkiye'de eğitim alan yabancı uyruklu öğrenciler

Tablo 1 ve Şekil 2 'den görüleceği üzere, 2015 yılından 2020 yılına kadar doğrusal büyümeye yakın bir oranda yabancı uyruklu öğrenci sayısı artmaktadır. Yabancı kadın öğrenci sayısının genel toplam sayıya oranı 2015-2016 yıllarında %31,50, 2016-2017 yıllarında %33,50, 2017-2018 yıllarında %34,60, 2018-2019 yıllarında %35,10, 2019-2020 yıllarında %35,30 'dur. 2015 yılından 2020 yılına Türkiye'ye eğitim için gelen göç sayısında artış görülmekteyken, yabancı kadın öğrenci oranında da artış görülmektedir. 2015-2020 yılları arasında toplamdaki yabancı kadın öğrenci sayısı toplamdaki genel öğrenci sayının %34,30 'una tekabül etmektedir. Yabancı kadın öğrenci sayısı, yabancı erkek öğrenci sayısına göre belirgin bir oranda azdır. Türk uyruklu öğrencilerin üniversite eğitiminde kadın ve erkek arasında, yabancı uyruklu öğrencilerde olduğu gibi belirgin bir fark yoktur. 2019-2020 yılları istatistiklerine göre 4108571 erkek öğrenci sayısına karşılık, 3831562 kadın öğrenci sayısı mevcuttur [YÖK, 2021]. Kadın öğrenci sayısı, genel öğrenci sayısının %48,20 'sidir. Araştırmaya katılanların % 67,19'u 24-28 yaş arasında ve % 96,8'i bekardır. Katılımcı öğrencileri ailelerinin gelir durumu ise %41,2'sinin aylık 10.000 Türk lisasından daha düşük bir gelir seviyesine sahiptir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunu Azerbaycan (% 72,7) uyruklu öğrenciler oluşmuştur. Öğrencilerin öğrenim süreleri içinde %58,1'i kiralık evde %23,7'si aile-akrabalarının yanında %18,2'si öğrenci yurtlarında konakladıkları görülmektedir. Türkiye'de üniversite eğitimi almak tercihinde sırasıyla; "Ülkem ile Kültürel Yakınlık", "Vize/İkamet Kolaylıkları ", "Akrabalarımın Olması", "Coğrafi Yakınlığı", "Ülkem ile Güçlü Ekonomi-Siyasi Bağlantılarının Olması", "Buradan Başka Ülkelere Göç Etme İmkanı Kolaylıkları", "Yaşam Maliyetlerinin Düşük Olması", "Ülkeme Göre Eğitim Açısından Gelişmiş Bir Ülke Olması", "Yükseköğretimin Özgürlükçü Bir Ortamda Gerçekleştirme İsteği", "Ülkeme Yakın Bir Eğitim Sisteminin Olması", "Ülkemde Eğitim Düzeyinin Düşük Olması", "Ülkeme Göre Ekonomik Bakımdan Gelişmiş Bir Ülke Olması", "Okuduğum Bölümün Ülkemde Olmaması", "Tesadüfler Yoluyla".

3. SONUÇ

Bireyler, toplumlar tarih boyunca; sosyal, siyasal, ekonomik, sağlık ve daha bir çok etken sebebiyle, daha iyi şartlar ve imkanlar altında yaşamlarını sürdürebilmek için göç etmişlerdir, edeceklerdir. Eğitim göçü de daha yüksek seviye ve kalitede eğitim alarak, sonrasında iş istihdamı olanağı ve iyi şartlarda yaşama imkanı bulabilmek için yapılmaktadır. Bu bağlamda üniversite ve fakülte tercihi bireyin geleceği için büyük önem teşkil etmektedir. Geçmiş tarihten günümüze, özellikle Ortadoğuda toplumların ataerkil düzen içinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, iş istihdamı ve bu sebeple üniversite eğitimi ile kariyer planlamasında erkek öğrenci nüfusunun daha fazla olması doğaldır. Ancak günümüzde küreselleşmenin ve bilgi çağının yaşanması ile kadın erkek eşitliği ve kadının iş dünyasındaki yeri, sosyal hayattaki yeri, akademik çalışmalardaki yeri, sanattaki ve birçok alandaki yeri ve gücü giderek artmaktadır. Türkiye bulunduğu coğrafya itibari ile doğu ve batı arasında bir köprü rolü üstlenmiştir. Komşu ülkelerinde yaşanan istikrarsız durum ve koşullar, savaşlar son yıllarda Türkiye'nin üstündeki sorumluluğu ve yükü daha da artırmıştır. Bu bağlamda hem bölgedeki istikrarı sağlayarak güven verme hem de başta eğitim ve sağlık imkanları olmak üzere coğrafyanın öncü lokomotifi misyonunu taşımaktadır. Bu çalışma, yabancı uyruklu öğrencilerin yurtdışında eğitim tercihlerini ve aralarındaki ilişkileri etkileyen faktörleri anlamaya ve uluslararası öğrenci literatürüne yardımcı olmuştur. İstatistiki veriler kapsamında son beş yılda Türkiye'ye gelen yabancı öğrenci sayısı giderek artmaktadır ve bu artış içinde kadın öğrenci yüzdesinin de artmış olması önemli bir noktadır. Kültürel ve ekonomik koşullar sebebiyle erkek öğrenci sayısına nazaran belirgin bir fark görünse de, cofrafyanın koşulları bütünsel olarak ele alındığında %34,30 azımsanacak bir oran değildir. Yarının güçlü dünyası için güçlü kadınlara, güçlü kadınları yetiştirmek için de güçlü eğitim sistemlerine ihtiyaç vardır.

REFERANSLAR

Anderson, P. (1999). Factors Influencing Student Choise in Higher Education. Perspectives: Policy & Practice in Higher Education, 3(4), 128-131.

Ay, T. & Zeybek, Ö. (2016). Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Sebepleri: Manisa İli Örneği. Turkish Migration Conference 2016 - Programme and Abstracts Book, Transnational Press, London.

Istop, K. (2018). Decision Time: Becoming a Longhorn. https://news.utexas.edu/2013/03/08/decision-time-becoming-a-longhorn/ (E. Tarihi: 1 Ocak 2021).

Yılmaz, Ö. (2012). Öğrencilerin Üniversite Tercihini Etkileyen Kriterlerin Belirlenmesinde Analitik Hiyerarşi Proses Uygulaması ve Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği . Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), (2021). https://istatistik.yok.gov.tr/ (E. Tarihi: 2 Ocak 2021)